T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YAKÎNÎ DÎVÂNI: BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜBRA ESRA BAYRAM

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. MEHMET ÖZDEMİR

BİLECİK, 2023
10426081

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YAKÎNÎ DÎVÂNI: BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜBRA ESRA BAYRAM

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. MEHMET ÖZDEMİR

BİLECİK, 2023
10426081

BEYAN

"Yakînî Dîvânı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük" adlı yüksek lisans/doktora/sanatta yeterlik tezi/dönem projesinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel araştırma ve etik kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmının Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

<table>
<tr><td colspan="4">Bu çalışmanın,
Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP), TÜBİTAK veya benzeri kuruluşlarca desteklenmesi durumunda; projenin ve destekleyen kurumun adı proje numarası ile birlikte, ETİK KURUL onayı alınması durumunda ise ETİK KURUL tarih karar ve sayı bilgilerinin beyan edilmesi gerekmektedir.</td></tr>
<tr><td>DESTEK ALINMIŞTIR</td><td></td><td>DESTEK ALINMAMIŞTIR</td><td>X</td></tr>
<tr><td colspan="4">Destek alındı ise;</td></tr>
<tr><td colspan="4">Destekleyen kurum;</td></tr>
<tr><td colspan="2">Desteğin Türü</td><td colspan="2">Proje Numarası</td></tr>
<tr><td colspan="2">1- BAP (Bilimsel Araştırma Projesi)</td><td colspan="2" rowspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="2">2- TÜBİTAK</td></tr>
<tr><td colspan="2">Diğer;……</td></tr>
<tr><td colspan="4">ETİK KURUL onayı var ise;</td></tr>
<tr><td colspan="2">ETİK KURUL karar tarih/sayı:</td><td colspan="2">……/……..</td></tr>
</table>

Kübra Esra BAYRAM

Tarih

İmza

ÖN SÖZ

Türk edebiyatının genel seyri içinde, 13. Yüzyıl sonlarından başlayıp 20. Yüzyıl başlarına kadar temel yapısında çok önemli değişikliklere uğramadan devam etmiş edebi geleneğe Osmanlı Dîvân Edebiyatı ya da yaygın adıyla Dîvân Edebiyatı diyoruz. Varlığını sürdürdüğü asırlar boyunca manzum ve mensur pek çok eser verilmiş olması Türk edebiyatının zenginliğini gözler önüne sermektedir. Klasik Türk şairlerinin manzum olarak kaleme aldığı pek çok şiir "Dîvân" adı verilen eserlerde toplanmaktadır.

Arap ve Fars edebiyatının tesirinin büyük ölçüde görüldüğü Dîvânlarda, Arapça ve Farsça ağırlıklı kelimeler ve terkiplerin bulunması muhtemeldir. Her sanat eserinin mutlaka kendi dönemine ve sonrasına anlatabileceği şeyler olduğu gibi o eserin diline de ulaşabilecek insan kitlesi mutlaka olacaktır. Bugünkü zevk ve bilgi birikimi ile de anlaşılan yanlarının dışında daha derine inmek için o dönemin niteliklerini de iyi bilmek gerekir. O yıllarda edebiyatımızın içinde bulunduğu duygu ve dil dünyası şimdikinden farklı olduğundan var olan kültür ve bakış açısı ile o dönemdeki anlama ulaşmak kolay olmayabilir.

16.yüzyıl, Osmanlı Devleti'nin ve Türk edebiyatının her alanda gelişme gösterdiği devridir. Bu dönemde tahta bulunan güçlü padişahların yönetimindeki Osmanlı Devleti, dünyanın en büyük devletlerinden biri haline gelmiştir. Devletin bütün kurumlarında ilerlemeler olmuş, bu büyümeyle orantılı olarak da kültür, sanat ve edebiyatta da büyük bir gelişme meydana gelmiştir.

Bu yüzyılda şiirinde, mazmunların mısralarda ustalıkla işlenmesi; aruz vezninin pürüzsüz kullanılması ile ilerleme kat edilerek mükemmelliğe ulaşılmıştır. 16. Yüzyılda, şiire ve edebiyata yön veren önemli şairler bulunmaktadır. Bunlar arasında Zâtî (1471-1546), Fuzulî (ö.1556), Hayalî (ö.1557), Taşlıcalı Yahyâ (1488-1582), Bâkî (1526-1600) ve Nev'î (1534-1599) devrin en tanınmış şairleridir.

Genç yaşta vefat ettiği bilinen Yakînî de 16. Yüzyılın önde gelen şairlerinden büyük oranda etkilenmiş ve icrâ ettiği şiirlerinde bu etkinin izleri görülmüştür. İlmiye sınıfına mensup olan şair yetişmiş olduğu çevrede sanat ile iç içe bir hayat yaşamıştır. Onun kısa hayatından geriye tek eseri olan Dîvânı kalmıştır. Doğup büyüdüğü yer ve zamanın şartları göz önünde bulundurulduğunda, sınırlarını aşarak takdire şayan bir eser bırakmış olması yönüyle önemli bir yere sahiptir. Onun Dîvân'ı döneminin tarîhî ve edebî pek çok özelliğini içinde barındırarak o dönem edebiyatının sanatsal yönünü yansıtmaktadır.

16. yüzyılda edebiyatımızın içinde bulunduğu duygu ve dil dünyası şimdikinden farklı olduğundan bugün var olan kültür ve bakış açısı ile o dönemdeki anlama ulaşmak kolay olmayabilir. Şiirde bulunan mecazları, şiirin anlam derinliğine hakim olmaya çalışarak anlamlandırılırsa klâsik şiiri oluşturan kelimelerin bağlamından hareketle esas anlamına ulaşılabilir.

Bizim çalışmamızın da amacı Yakînî Dîvânı'nın daha doğru anlaşılabilmesini kolaylaştırabilmek için Yakînî'nin şiirini oluşturan kelimelerin tek tek bağlam ile olan ilişkisini açığa çıkararak doğru anlamı vermektir. Dîvâna dair bu sözlük çalışmasını yaparken TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü) sistemini kullanma amacımız ise eseri daha pratik hale getirmek ve okuyucuya inceleme kolaylığı sunmaktır.

TEBDİZ sistemi ile bu dîvân çalışmasının sağladığı yararlardan biri de okuyucunun manayı kavrayabilmesini ve ilgili edebiyat geleneğine ait eserlerin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Bağlamlı dizin demek, yalnızca bir kelimenin manasını vermek değildir. Bağlamlı dizin, kelimelerin somut kökünden ziyade anlam dünyalarını ve çağrışımlarını da göz önüne alarak, yazarının kültürünün ve yaşadığı çağı da asla göz ardı etmeden oluşturulmuş zengin bir kaynaktır. Yakînî dîvânı sözlüğü bu ilkeler dahilinde hazırlanmaya gayret edilmiştir. Çalışma Prof. Dr. Ömer Zülfe'nin 2004 yılında hazırladığı dîvân üzerinden yürütülmüştür.

Çalışmamızda izlenen yöntemler ise sırası ile şöyledir: Eserin Prof. Dr.Ömer Zülfe tarafından hazırlanan metninin word haline ulaşılıp bu metin transkripsiyon açısından tekrar gözden geçirilerek, bu sistemin ortak yazım fontu olan Gentium Plus fontuna uygunluğu kontrol edilmiştir. Metnin tamamı her bir şiir ayrı ayrı olmak üzere www.tebdiz.com adlı siteden sisteme yüklenmiştir, bu adımdan sonra gerekli araştırmalar yapılarak TEBDİZ'in sağladığı ortak verilerden de faydalanılmış, kelimeler tek tek anlamlandırılmıştır.

Sisteme Yakînî Dîvânı'ndan 201 gazel, 6 kaside, 2 kıta, 3 müseddes, 6 beyit yüklenmiştir. İşleme tamamlandıktan sonra verilerin dizinlenmiş hali doküman olarak elde edilmiş ve bunun üzerinde çalışmalar devam etmiştir. Yakînî Dîvânını incelerken Yakînî'nin anlam dünyasını, onun bakış açısını yakalamaya çalışarak büyük bir özen ile sunmaya çalıştık.

Çalışmada TEBDİZ projesinin yürütücüsü Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'a

tezimin her adımında bana yol gösteren, ilgi ve bilgisini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR'e, hayatım boyunca benden desteğini asla esirgemeyen canım babam ve anneme (Kenan- Kıyafet Bayram) teşekkürü bir borç bilirim.

Kübra Esra BAYRAM

2023

ÖZET

YAKÎNÎ DÎVÂNI: BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

Asırlar boyu varlığını sürdürmüş olan Dîvân Şiiri Türk kültürü ve tarihi açısından önemlidir. Geçmişimizden günümüze kadar ulaşan bu nadide sanat eserlerinin her bir kelimesinin farkına varabilerek okumak, biz okuyucuların geleceğine ışık tutacaktır.

Prof. Dr. Ömer Zülfe tarafından 2004'te İstanbul'da hazırlanan " Yakînî (ö.1568): Dîvân Tenkitli Metin, Tetkik, Dizin" adını taşıyan doktora tezi esas alınarak yapılan bu çalışmanın amacı şairin kelimelere yüklemiş olduğu farklı anlamları bağlam aracılığı ile tespit etmektir. Bunu tespit ederken de bağlamlı sözlük yardımı ile kelimelerin edebi dil içindeki seyrinin takibi de yapılmış olacaktır. Kelimelerin tamamının bulunduğu bu çalışmada her kelimenin anlamı metnin bağlamı üzerinden anlamlandırılmıştır.

TEBDİZ projesi altyapısıyla hazırlanan bu sözlük çalışmasında Yakînî Dîvânı'nın söz varlığı ve mana dünyası ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bunun akabinde şairin hayatı, edebi kişiliği, üslubuna da gerek mevcut kaynaklar gerekse Dîvân içerisinden yola çıkarak yer verilmiştir. Bu çalışma, Yakînî Dîvânı'nın sözlüğünün hazırlanmasıyla birlikte, kendisinin klâsik Türk Edebiyatına özgü üslubunun ve dünya görüşünün belirlenmesi, onun şiirlerindeki anlam derinliğinin anlaşılması açısından kolaylık sağlayacak eser niteliğinde olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yakînî, Yakînî Dîvânı Sözlüğü, Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, TEBDİZ.

ABSTRACT

YAKİNÎ'S DÎVÂN CONTEXTUAL INDEX AND FUNCTİONAL DİCTİONARY

Divan Literature is a tradition that continued from the end of the 13th century to the beginning of the 20th century. The most effective way of looking at that world from today is the literary works that are the photographs of the mentality of that period. The main vein that connects literary works to socio-cultural life is language. Poets and writers create their literary works within the limits of language. To fully understand the social, cultural and even economic conditions of the period that shaped the literary style that created the work, indirectly and directly, is to understand the language, which is the basic building block of the work. This situation has increased the importance of studies on language. We need to know the language of the period and the structure of the language. In this context, dictionary studies have a special importance for Turkish Literature.

In this dictionary study, which was prepared with the infrastructure of the TEBDİZ project, the vocabulary and meaning world of Yakînî Dîvân was tried to be revealed. After this, the poet's life, literary personality and style have been included based on both the existing sources and the Divan. This study, together with the preparation of Yakînî's Dîvânı's dictionary, will be a work that will facilitate the determination of his style and worldview specific to Classical Turkish Literature, and the understanding of the depth of meaning in his poems.

The aim of this study, which is based on the doctoral thesis titled "Yakînî (d.1568): Dîvân Critiqued Text, Research, Index" prepared by Prof. Ömer Zülfe and published in Istanbul in 2004, is to determine the different meanings that the poet ascribes to the words through the context. While determining this, the course of the words in the literary language will be followed with the help of the context dictionary. In this study, where all the words are included, the meaning of each word is interpreted through the context of the text.

Keywords: Yakînî, Yakînî Dîvânı Dictionary, Contextual Index and Functional Dictionary, TEBDIZ.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **i**

ÖZET ..... **iii**

ABSTRACT ..... **iv**

İÇİNDEKİLER ..... **v**

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ ..... **xii**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **x**

GİRİŞ **1**

SÖZLÜK KULLANMA KILAVUZU (YÖNTEM) **4**

BİRİNCİ BÖLÜM

YAKÎNÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. HAYATI 5

1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ 6

1.3. ESERLERİ 7

İKİNCİ BÖLÜM

YAKÎNÎ DÎVÂANI'NIN ŞEKİL VE MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

2.1. YAKÎNÎ DÎVÂNI'NIN SÖZ VARLIĞI 8

2.1.1. Sözcük Türleri 8

2.1.1.1. İsimler 8

2.1.1.2. Sıfatlar 8

2.1.1.3. Zamirler 9

2.1.1.4. Zarflar 11

2.1.1.5. Bağlaçlar 13

2.1.1.6. Edatlar 14

2.1.1.7. Ünlemler 15

2.1.1.8. Fiiler 16

2.2. DUYGU UNSURLARI 17

2.2.1. Aşk 17
2.2.2. Âşık 18
2.2.3. Sevgili 18
2.2.4. Rakip 19
2.3. YAKÎNÎ'NİN ÜSLUBU 20
2.4. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ 21
2.4.1. Nazım Şekilleri ve Türleri 21
2.4.1.1.Kasideler 21
2.4.1.2. Musammatlar 22
2.4.1.3. Gazeller 22
2.4.1.4. Kıtalar 23
2.4.1.5. Beyitler 23
2.4.2. Vezin 23
2.5. DEYİMLER, ATASÖZLERİ VE KALIPLAŞMIŞ İFADELER 25
SONUÇ **30**
KAYNAKÇA **31**
EKLER **33**

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

age: Adı Geçen Eser

Ar : Arapça

ASL: Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi Agâh Sırrı Levend Koleksiyonu 522

B : Beyit

BE : Edirne Selimiye Kütüphanesi Ahmed Bâdî Efendi Bölümü 4760

Bk: Bakınız

C: Cilt

Çev: Çeviren

d: Doğum

DİA: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi

Ed: Edebiyat

Far: Farsça

G: Gazel

Hzl: Hazırlayan

Hz: Hazreti

K: Kaside

Kt: Kıta

Ktp: Kütüphanesi

M: Musammat

Ms: Mısra

mec: Mecaz

MD: Müseddes

ö: Ölüm

S: Sayı

s: sayfa

T: Tarih

tas: Tasavvuf

vb: ve benzeri

vd: ve diğerleri

vs: vesaire

yk: yaprak

yyl: yayınlayan

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Sıfatlar Listesi **9**
Tablo 2.2. Zarflar Listesi **12**
Tablo 2.3. Beyit Sayıları **22**
Tablo 2.4. Aruz Kalıpları **24**

GİRİŞ

13. yüzyılın sonlarından başlayıp 20. yüzyılın başlarına kadar devam etmiş olan Klâsik Türk Edebiyatında Arap ve Fars Edebiyatının etkisinin büyük ölçüde var olduğu görülür. Bu dönemlerde yazılan Dîvânlarda Arapça ve Farsça ağırlıklı kelimeler ve terkiplerin bulunması da muhtemel bir sondur.

Klâsik Türk Edebiyatı şairleri yaşadıkları dönemdeki sosyal ve siyasal hayat içerisinde, kendi hayal dünyaları içerisinde şiirlerini titizlik ve incelikle oluşturdukları eserlerini muhataplarına geniş bir mana dünyasının kapılarını aralayarak sunmaktadırlar. Öyle ki bu mana dünyası bazen bir beyit bazen bir kelime ile de sunulmaktadır.

Şairlerin şiirlerinde kullandıkları unsurların başında ise mazmunlar gelir. Klâsik Türk Edebiyatında şiir deyince de akla ilk gelen terimlerden biri mazmunlardır. Kullanılan bu mazmunlar şiirdeki anlama mecazî ve tasavvufî manalar yükleyerek yorumlanmasına, farklı bakış açılarıyla anlamlandırılmasına olanak sağlar.

Zengin kültürümüzün bir parçası olan eserlerimizin daha çabuk anlaşılmasına ve şiirdeki bir beyitin veya bir kelimenin arkasındaki derin mana dünyasının gün ışığına çıkarılmasına hizmet eden tetkik, tahlil, şerh vb. gibi pek çok çalışma bulunmaktadır. Bunların yanı sıra anlamlandırmanın en temelini şüphesiz ki bu anlamda hazırlanan "sözlükler" oluşturmaktadır. *Sözlük*, "*Bir dilin bütün veya belli bir çağda kullanılmış kelime ve deyimlerini alfabe sırasına göre alarak tanımlarını yapan, açıklayan, başka dillerdeki karşılıklarını veren eser, lügat"* (TDK, 2011: 2157) anlamında olup sözlükler, bir dilin, anlaşılmasını sağlayan, o dilin söz varlığı ve kültür mirasını ortaya koyarak temel kaynağını oluşturan çalışmalardır. Günümüze kadar Türk diline ait pek çok sözlük çalışması yapılmış bulunmaktadır. Bu alanda kaleme alınan en eski sözlük, Türkçenin zenginliğini ve kültür hazinesini gözler önüne seren, Kâşgarlı Mahmud tarafından hazırlanan *Dîvân-ı Lügati't-Türk*'tür (1072-1074*). Dîvân-ı Lügati't-Türk'ten* sonra XV. asırdan itibaren, Arapça ve Farsça sözlük çalışmaları yapılmıştır (*Lügât-i Şâhidî - Şâhidî, Câmi'ü'l-Fürs - İbn-i Kemal* vd.). XIX. yüzyıla gelindiğinde baskı tekniklerinin de gelişmesiyle sözlük sayısında artış görülmüş ve harf inkılabının yapıldığı 1928 yılına kadar pek çok sözlük basılmıştır. "*Lehçe-i Osmanî, Behçetü'l-Lugât, Kâmûs-ı Türkî, Kâmûs'ul-Âlâm"* gibi eserler bu çalışmalardan başlıcalarıdır. XX. yüzyılın başında yayımlanan Şemseddin Sâmi'nin *Kâmûs-ı Türkî* (1901) adlı eseri, "*Türk*" adını taşıyan ilk sözlük olmakla birlikte Türkçenin pek çok yönden zenginliğini içermektedir. Daha sonra ise bu lügatleri, "Ali Nazîmâ-Faik Reşat'ın *Mükemmel Osmanlı*

Lugati (1901), Mehmed Salahî'nin *Kâmûs-ı Osmanî* (1895-1904), İbrahim Cûdî'nin *Lugat-i Cûdî* (1916)" adlı eserler takip etmektedir (Parlatır, 2006). Arap alfabesi ile yazılmış olan bu eserlerin çoğuna, günümüzde Latin harfleriyle basılmış şekilleriyle ulaşmak da mümkündür. Bununla birlikte Latin harfleriyle yakın geçmişte hazırlanmış olan, "İskender Pala'nın *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, Ahmet Talât Onay'ın *Açıklamalı Dîvân Şiiri Sözlüğü/Eski Türk Edebiyatında Mazmûnlar ve İzahı* (haz. Cemal Kurnaz), Gencay Zavotçu'nun *Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü,* Agâh Sırrı Levend'in *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler, Mazmûnlar ve Mefhumlar,* Ahmet Mermer ve Neslihan Koç'un *Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü"* gibi pek çok sözlük/ansiklopedik sözlük de bilhassa Klasik Türk Edebiyatı alanına özgü hazırlanmış sözlüklerden başlıcalarıdır.

Tüm bunların dışında günümüzde hâlâ çalışmaları sürdürülmekte olup elektronik ortamda veri girişine devam edilmekte olan *"Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü (TEBDİZ)"* projesi, bu alanda yapılan çalışmalardan en hacimlisi mahiyetindedir. Zira manzum ve mensur pek çok eseri ihtiva eden bu çalışma, birçok eserin bir arada bulunup anlamlandırıldığı ve Türkiye'nin farklı üniversitelerindeki akademisyenler ve lisansüstü öğrencileri tarafından hazırlanarak yürütüldüğü bir çalışmadır.

Bu bilgilerden hareketle temelde bağlam merkezli anlamların belirlenmesi amacı güdülerek hazırlanan "Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük" çalışmaları arasına dâhil edilmiş olan *"Yakînî Dîvânı Sözlüğü",* Prof Dr. Ömer Zülfe tarafından Latin harfleriyle hazırlanmış olan *Yakînî Dîvânı*'nı (2004), baz alınarak hazırlanmış bulunmaktadır. Dolayısıyla *"Yakînî Dîvanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)"* adı altında TEBDİZ projesine dâhil edilmiş olan bu çalışma da diğer çalışmalar gibi daha evvel bahsi geçen amaçlar doğrultusunda hazırlanmıştır. Gerek kelimeler, terkipler gerekse deyimler ve atasözleri, âyetler ve hadisler, kalıp ifadeler, Arapça ve Farsça ibareler, vb. gibi birçok kelime tipi dikkate alınarak sözlük maddelerinin dizini oluşturulmuştur. Bu dizin oluşturulurken sözlük maddelerinin alfabetik sırası dikkate alınmıştır. Kısaca bahsedilen bu yöntem doğrultusunda, bu çalışma ile hedeflenen üç temel amaç bulunmaktadır. İlki; Yakînî Dîvânı'nın, belirtilen sözlük maddelerinden yola çıkarak bağlamları baz alınmış bir dizinini oluşturmak ve anlamlandırmak, böylece bir sözlük hazırlamaktır. İkincisi; Yakînî'nin hayatı, dünya görüşü, edebî kişiliğini belirlemektir.

Üçüncüsü ise; Yakînî Dîvânı'nın şekil ve muhteva yönünden incelenmesi ile birlikte Yakînî'nin dili ve üslubunu belirlemektir. Dolayısıyla her üç amaçtan ortak kasıt; Yakînî

Dîvânı'nın söz varlığı, dil unsurları ve kültür mirasını ortaya çıkarmak; söz varlığı ve geniş mana dünyası ile bu eserlerden birinin daha, daha iyi kavranması, anlamlandırılması ve anlaşılmasına katkıda bulunmak elbette ki hedeflerimizin temelini teşkil etmektedir.

SÖZLÜK KULLANMA KILAVUZU (YÖNTEM)

- Yakînî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)'nde alfabetik tasnif kullanılmıştır.

- Sözlükte Arapça, Farsça ve Türkçe tüm tamlamalar bir bütün halinde anlamlandırılmıştır.

- Türkçe tamlamaların içerisinde deyimler, kalıplaşmış anlam taşıyan söz grupları parçalanmamış, bir bütün olarak anlamlandırılarak sözlüğün içerisine alınmıştır.

- Sözlükte "etmek, kılmak, eylemek, olmak…vs." yardımcı eylemler –eğer diğer kelimeler ile bir arada alınma ihtiyacı doğuruyorsa- "birleşik fiil" formatında anlamlandırılmıştır.

Örn. *"revan ol"*revan olmak; *"yârân ol"* yaran olmak gibi.

- Söz gruplarının sonlarındaki ekler ayrılmıştır.

- İncelemede yardım sağlamak maksadıyla madde başlarının mümkün olduğunca kelime köklerine göre dizinlenmesine çalışılmıştır.

- İstisnalar dışında çekim ekleri göz ardı edilerek kelimelerde ve kelime gruplarında anlamlandırma yapılmıştır. Deyimler bu kuralın dışında bırakılmıştır.

- Sözlük içerisinde kelimelerin türü ayet, hadis, deyim, atasözü… vb. şekildebelirtilmiştir.

- Seslenme ifade eden "Yakînîyâ, cânâ…vb." kullanımlar bir hitap şeklinde "ey Yakînî, ey cân" şeklinde anlamlandırılmıştır.

- Rumeli yöresine ait söyleyişler ve mahalli ifadeler orijinaline müdahale edilmeden kalıp olarak sözlüğe aktarılmış ve o şekilde anlamlandırılmıştır.

- Birleşik fiiller kullanım kolaylığı sağlamak açısından metin içerisindeki ses özellikleri korunarak anlamlandırılmıştır.

- Zamirlerin ve Sıfatların sadece türü belirtilmiştir.

- Sözlük içerisinde temel anlamlar dışında ifade edilen kelimelere rastlanmıştır.

Bu kelimelerin mecazi anlamı var ise mec. olarak belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YAKÎNÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. HAYATI

XVI. yüzyıl şairlerinden biri olan Yakînî hakkındaki bilgilere o dönemde yazılan şuara tezkirelerinden ulaşmak mümkündür. Hayatı ve edebî kişiliği hakkında detaylı bir bilgi mevcut değildir.

Şairin adı hakkında kaynaklarda kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Lâkin bir eserde kaynak belirtilmeden şairin adının *Hasan* olduğu söylenir (Peremeci, 1939, s. 216).

Yakînî Dîvânı'na baktığımızda şair bazı beyitlerinde kendisini Hz. Peygamberin şairi olarak tanınan sahabî Hassân bin Sâbit (ö.60/680?)'e benzetir.[1] Bu benzetmeye örnek olacak beyitlerden bir tanesi aşağıdadır:

Eşiği muṣṭāfā'nuñ ka'be-i hācātdur ey dil

Bu elfāẓ-ı ṣafā-perverd-ile ben anda ḥassān'am

G.124/8

Şairin Yakînî mahlasını neden tercih ettiğinin bilgisi ise kaynaklarda mevcut değildir. Kullanmış olduğu mahlasın anlamı ise şöyledir: " Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme. Kesin ve sağlam bilgi." Tasavvuf terimi olarak herhangi bir delile bağlı olmaksızın sâdece îman kuvvetiyle âşikâr olarak görme, müşâhede ederek bilme; anlamlarına gelmektedir.[2]

Yakînî'nin doğum tarihini gösteren bir bilgi yoktur. Genç yaşında vefat ettiği belirtilir (Çelebi, s. 937). Yakînî, medrese eğitiminden sonra kadılık mesleğini seçmiştir (Riyâzî, s. 354). İlmiye sınıfına mensup bir ailede yetişen şair, iyi bir medrese eğitimi almıştır. Âşık Çelebi, Âhdî ve Beyânî tezkirelerine baktığımızda, şairin iyi bir medrese eğitimi aldığını gösteren bilgilere rastlarız. Âşık Çelebi, *"Bī-bedel dānişmend idi*." (Çelebi A. , s. 292) Benzeri olmayan, eşsiz bir danişment olduğunu dile getirmiştir.

[1] G.103/5, G.130/7, K.6/24 nolu beyitler.
[2] http://lugatim.com/s/YAKÎN

Eğitimi tamamlandıktan sonra Kuzey Afrika'da Cezayir'i garb'da kadılık görevine tayin olmuş ve vazifede iken genç yaşta ölmüştür (Beyânî, s. 240).

"*Edirnekapusı hâricinde Emîr Buhârî kurbinde medfûndur*." (Riyâzî, s. 354) İfadesinden yola çıkarak şairin, Edirne kapısı dışındaki Emir Buhârî dergahı civarına gömülmüştür; bilgisine ulaşılır. Ailesi hakkında geniş bir bilgi bulunmamaktadır. Babası İmâd Sinan adlı bir kadıdır (Beyânî, s. 240). Riyâzî'nin verdiği bilgiye göre de Yakînî, İmâd Sinan'ın en küçük oğludur. Diğer kardeşleri hakkında bir bilgiye rastlanmamıştır.

1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Yakînî'nin kişiliği hakkındaki bilgilere baktığımızda Kınalızade Hasan Çelebi, Yakînî'yi anlatırken "*ulüvv-i şân-ı ma'rifet ü kemâl ve mekârim ü efdâl ve hulk u cemâl ile matbû'u makbûl-i ihvân-ı zemân idi*." (Çelebi K. H., s. 937) İfadesini kullanarak şairin, iyi huylu, yeteneği ve olgunluğu ile sevilen bir kişiliğe sahip olduğunu belirtir.

Ahdî ise Yakînî'yi anlatırken " *ma'ārife maẓhar düşüp beyne'l-aḳrān pesendide-i pīr ü cevān ve maḳbūl-i ehl-i 'irfān olmışdur.*" (Ahdî, s. 307) İfadesini kullanarak onun davranışları, bilgisi ve kişiliği ile çevresinde beğenilip, sevilen genç bir şair olduğunu söylemiştir.

Yakînî'nin sahip olduğu bu kişilik özelliklerinden yola çıkarak baktığımızda hayatı ve edebî kişiliğinin örtüştüğünü görürüz. Sahip olduğu bilgi birikimi ile şiirinde kullandığı mazmunlarla yeni ve farklı hayallar yaratmak yerine alışılagelmiş kavramlar ile söyleyiş güzelliğine dayanan şiirler ortaya çıkarmıştır. Şiirinin geneline baktığımızda aşıkâne tarzı benimsediğini görmek mümkündür. Bu aşıkâne tarzının yanı sıra didaktik tarzda da yazdığı söylenebilir. Aşağıdaki beyit didaktik tarzına örnektir:[3]

Serir-i salṭanatda tāca maġrur olma sulṭānum

Başına 'āḳıbet çoḳ tāc-dāruñ tāc dar olmış

G.080/2

[3] "Yakînî'nin Üslubu" adlı bölümde edebi kişiliğine detaylı yer verilmiştir.

1.3. ESERLERİ

XVI. yüzyıl şairi olan ve genç yaşta vefat ettiği bilinen Yakînî'nin elde bulunan yahut bilinen tek eseri Dîvânı'dır. Dîvânı'nın bilinen iki nüshası vardır. Birinci nüsha, BE: Edirne Selimiye Kütüphanesi Ahmed Bâdi Efendi Bölümü 4760. Nüsha içeriğinde 6 kaside, 200 gazel, 1 musammat, 1 kıta ve 1 beyit vardır (Zülfe, 2004, s. 293).

İkinci nüsha, ASL: Erzurum Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi Agâh Sırrı Levend Koleksiyonu 522 (Zülfe, 2004, s. 294).

Dîvân üzerine yapılan ilk çalışma: Prof. Dr. Ömer Zülfe, Yakînî Dîvân Tenkitli Metin-Tetkik-Dizin, 2004, Doktora Tezi.

İKİNCİ BÖLÜM

YAKÎNÎ DÎVÂNI'NIN ŞEKİL VE MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

2.1. YAKÎNÎ DÎVÂNI'NIN SÖZ VARLIĞI

2.1.1. Sözcük Türleri

2.1.1.1. İsimler

Muharrem Ergin'e göre isimler, " *Canlı cansız bütün varlıkları ve mefhumları tek tek veya cins cins karşılayan; varlıkların ve mefhumların adları olan kelimelerdir* " (Ergin, 2009, s. 218). Korkmaz'a göre; " *Evrendeki canlı cansız bütün varlıkları insan tasavvurundaki somut ve soyut bütün kavramları tek tek ya da tür olarak karşılayan sözlerdir*" (Korkmaz, 2014, s. 229). Şekinde ifade edilmiştir.

XVI. yüzyılda gazel nazım şekli ile yazılan şiirlerde işlenen konular genellikle; " sevgilinin güzelliği, şarap, zevk, aşk" gibi konular olmuştur. Yakînî de gazellerinde bu usûle bağlı kalarak bu kelimeleri ve mazmunları sıkça kullanmaktadır.Yakînî gazellerinde geçen klâsik şiirin ortak söz varlığından bazı örnekler şunlardır:

"bezm, meclis, bāde, mey, sākī, şevḳ, cām, dil, āşık, gönül, gül, bülbül, Gülşen, ārzū, felek, bāḫt, çeşm, dīde, cennet, sīne, āhū, zülf, 'anber, leb, lāl, cān, güftār, kadd, kākül, māh, ney, rūh, rūy, serv… vb."

Sık kullanılan söz varlıklarından başka Klâsik Türk şiirinde çok sık kullanılmayan kelimelere de yer vermiştir: " jende, jeng, ġabġab, sürādiḳāt, ṣaġab, tennūr, cepel, dellāk… vb."

2.1.1.2. Sıfatlar

Muharrem Ergin'e göre; "*Nesneleri vasıflandırma ve belirtme suretiyle karşılayan kelimlerdir."* (Ergin, 2009, s. 244).Zeynep Korkmaz'a göre; " *Adlardan önce gelerek onları niteleyen, nasıl olduklarını gösteren veya çeşitli yölerden belirten sözlerdir*" (Korkmaz, 2014, s. 335). Şeklinde tanımlanmıştır.

Klâsik Türk şiirinde sıfat kullanımına baktığımızda, sıfat kendinden sonra gelen sözcüğü ya nitelemek ya da belirtme görevini üstlenmiştir. Şair şiirlerine konu olan sevgilisini anlatırken de sıfat görevindeki szöcükleri sıkça kullanmıştır. Sevgilisinin sahip olduğu vasıfları dile getirirken, onun saçını misk kokulu, çehresi ay yüzlü, dudağı lâl, gözü badem gibi sıfatlarla belirtmiştir. Şair sevgilisini vefasız, hilekâr, zalim, gaddar gibi olumsuz sıfatlar ile de nitelendirmektedir.

Aşığı dile getirirken de hasta, zavallı, talihsiz, mecnûn gibi sıfatlara yer vermektedir. Yakînî duygularını ve hayal alemini mısralarında sıfatları kullanarak anlatmakta başarılı bir biçimde kullanmıştır.

Gazellerde geçen sıfatlardan bazıları şunlardır:

Tablo 2.1. Sıfatlar Listesi

sağlam	efgār	köhne
perīşān	mahzūn	temiz
nazūk	medhūş	bi-vefa
bi-çare	rüsva	teşne
giryan	sengin	divāne
bimar	virān	dürr
cesur	pezir	dürlü dürlü
sim-ter	güzel	hoş
sefid	siyeh	eksik

2.1.1.3. Zamirler

Muharrem Ergin'e göre, " *Zamirler nesneleri temsil ve işaret suretiyle karşılayan kelimelerdir* " (Ergin, 2009, s. 262). Zeynep Korkmaz'a göre, "*Zamirler adların yerlerini tutan, kişileri ve nesneleri temsil veya işaret ederek karşılayan bir gramer kategorisidir.*" (Korkmaz, 2014, s. 387)

Klâsik Türk şiirinde Yakînî'nin zamirleri şiirlerinde kullanımına dair detaylı bilgi aşağıda sunulmaktadır.

Kişi zamirlerinden biri olan "**ben**" zamiri, Klâsik Türk edebiyatı şiirlerinde şairi karşılamaktadır. Âşık ile şair aynı kişidir. Gazellerde sıklıkla geçen "ben" zamiri, isim hâl eki almış şekli ile de kullanılmıştır. "beni, bana, benden ve benüm" gibi ek almış hallerini sıklıkla yer verilmiştir:

Baḥr-ı eşkümde yaḳīnī **benüm** āvāre başum
pür-hevādur heves-i 'ışḳ-ıla mānend-i kelāb

G.10/6

Kişi zamirlerinden biri de "**sen**" zamiridir. Sen zamiri ile şiirde anlatılan kişi sevgilidir. Şair, şiirinde sen zamiri ile sevgilisine seslenir. Bu zamir hâl eki almış şekliyle de kullanılmıştır. "seni, saña, sende, senden ve senün" gibi.

Ben ẕelīl olmaz-idüm düşmese fūrḳat **senden**
Senden oldı baña hep bunca meẕellet **senden**

G.147/1

Şu ‘ā-ı pertev-i ḫūrşīd-i ‘ālem-tābdan ṣanma
Senüñ şevḳuñla rūşendür bugün ey meh-liḳā meclis

G.77/8

“**o**”, hem işaret zamiri hem de üçüncü tekil şahıs zamiri olarak kullanılmaktadır. Şair bu zamiri şiirinde “aña, anı, anda, anuñ” gibi hâl eki almış biçimleri ile kullanmıştır.

Mizācı āteş anuñ biz ṣu gibi mā’il **aña**
O mihr-i ‘ālem-ile imtizācumuz yoḳdur

G.47/2

Andadur cānum egerçi cism-i pür-ḫam bundadur
ẕevḳ-ı ‘ışḳ-ı virmezin dünyāya ‘alem bundadur

G.43/1

“**biz**” zamiri, birinci çoğul şahıs zamiri görevi ile kullanılır. Şair “biz” zamiri ile genelleme yaparak aşıkları anlatmaktadır. Bu zamir isim hâl ekleri alarak “biz, bize, bizi, bizde ve bizüm” şekilleri ile şiirde kullanılmkatadır.

Bizüm ẕevḳ-ı ṣafā-yı ‘āleme mu‘tādumuz yoḳdur
Anuñçün sālik-i rāh-ı fenāyuz zādumuz yoḳdur

G48/1

Biz ol sevdā’īyüz kim bende geçmeden ṣafā bulduḳ
Esīr-i bend-i züllf-i dilberüz āzādumuz yoḳdur

G.48/3

“**bu**”, işaret zamiri kişi veya nesneleri işaret yolu ile anlatmakta kullanılır. Şair, şiirinde “bu” işaret zamirini bildirme hâl eki almış biçimi ile kullanmıştır.

Ruḫuñ ey ġonca verd-i ḫod-būdur
Bülbül-i cānı zār iden **budur**

G.52/1

Kakülinden alup YAḴĪNĪ semīm
Didi şeydā iden beni **budur**

G.52/10

"**kendi**" zamiri, eylemi yapan ve ondan etkilenen dönüşlülük zamiridir. Şair şiirlerinde bu zamiri "kendü, kendüyi, kendüne" gibi şekilleri ile kullanmaktadır.

Yanuñca **kendüyi** yirden yere çalar sāyeñ
ṣalınsa şive ile ḳāmet-i ḫırāmānuñ

G.102/2

Çü **kendüñ** düşdüñ ey üftāde dil 'ışḳa ne aġlarsın
Meṣeldür aġlamaz **kendü** düşen **kendü** düşensin sen

G.150/5

"**kim**" gibi soru zamirlerini de kullanarak mısralarında soru anlamına yer vermiştir.

Virme 'īsı YAḴĪNĪ'yā felege
Diñle **kim** saña ḫūb pend itdüm

G.134/5

"**kimse,kimesne,kimi,ḳanġı,biri,bażı**" gibi türleri de belgisiz zamir olarak kullanılmaktadır.

Reh-i maḳṣūdı tīz geçmek deilerken reh-rev-i ṭab'um
Kimesne varmadı ser-menzil-i maḳṣūda benden geç

G.23/2

2.1.1.4. Zarflar

Muharrem Ergin'e göre, " *Zarflar zaman, yer, hâl ve miktar isimleridir. Sıfatlat gibi zarflar da tek başlarına isimden başka bir şey değildirler. Sıfat da zarf da ismin kelime gruplarındaki fonksiyonlarına göre aldığı addır*. (Ergin, 2009, s. 258)

Zeynep Korkmaz ise, "*Zarflar fiilerden, sıfatlardan, sıfat-fiilerden ve zarf niteliğindeki sözlerden önce gelerek onları zaman, yer-yön, nitelik, durum, azlık-çokluk bildirme, pekiştirme ve sorma gibi çeşitli*

yönlerden etkileyip değiştirerek anlamlarını daha belirgin duruma getiren sözlerdir." (Korkmaz, 2014, s. 427) şeklinde ifade etmektedir.

Klâsik Türk edebiyatı şiirlerinde anlamı güçlendirmek için kullanılan eylemlerin yeri, zamanı, miktarı, durumu gibi özellikleri hakkında bilgiler sunulmaktadır. Anlatılan hayallerin betimlenmesi böylelikle daha güçlü hâl almıştır. Yakînî de şiirlerinde zarflara yer vererek anlatılan hayallerin tasvirini sağlam temel üzerine kurmuştur.

Şairin şiirlerinde tespit edilmiş olan zarflar, görevleri belirlenerek geçtiği beyitler ile tablo halinde aşağıda gösterilmektedir:

Tablo 2.2. Zarflar Listesi

Niteleme ve Durum Zarfları	Örnek Beyitler
daḫı	Reşk-i ḫurşiyd olur mı bir **daḫı** cām O güni gösterür mi baña felek G.97/3
yine	Al giydüñ ḳanı inṣāf nedür ey ḫūnī Ġamze-i mestüñe uyduñ **yine** mi ḳan itdüñ G.110/5
yalıñuz	Düşesin sāye gibi yanuña ben **Yalıñuz** gezme sen güneş gibi tek G.97/5

Zaman Zarfları	Örnek Beyitler
Şeb	Eşigüñ yaşdanuban ey saçı leylī her **şeb** şanma kim ‘āşıḳ-ı mecnūnuñı yabanda yatur G.56/3
Şimdi	Hāne-i dilde muḳim oldı ḫayāl-i la’lün **Şimd**i oturdı daḫı yirime cānum muslī G.197/2
Aḫşam	Gece olsun varayın ḫānesine dimişo māh ḳanı ṭāli ‘ ki ṭulunsa güneş **aḫşam** olsa G.175/4
Rūz	**Rūz**-ı şümārda alurın hep ḥisābını Sā ‘at-be-sā ‘at itme baña cevr-i bī-ḥisāb G.11/4
Hemīşe	Tasavvuf ehli ḫudā’dan dilerse ẕikr-i cemil **Hemīşe** nāmuñı ẕikr itsün ey sipihr-i cemal G.K1/28
Gece	Cüdā-yı mihr olana za ‘f u inḥiña irişür **Gece** sehil ışılatmış bu nükteyi meh-i nev G.166/4

Tablo 2.2. Tablonun Devamı

Miktar Zarfları	Örnek Beyitler
Gayet	Sünbüli **ġayet** perīşān eyledi zülf-i nīgār ḳamet-i bālāsı itdi nite kim şimşādı pest G.21/4
Çok	Baḳma ümīd-i mihr-ile mir ‘āt-ı rūyına **Çoḳ** baḳdum anda ṣuret-i iḫsān görinmedi G.190/4
Ne deñlü	**ne deñlü** nāz eylersen ḳayırmaz eyle uşşāḳa kerem ḳıl tek dirig̈ itme şarāb-ıla la ‘lüñ ey ṣāḳī G.185/3
Nice	Göstermez-imiş dīdelere mihr-i cemālin Ben **nice** kılam yā rab o ruḫsārı temāşā G.08/3
Az	ḳaṭ ‘iderler başını ol ẕevḳden maḥrūm olup cām-ı la’l-i yāra ḥırşın eylemezse **az** zülf G.88/5

Yer-yön Zarfları	Örnek Beyitler
İçre	La’l-i tekmile degül şīşe dükanuñ **içre** ḳaldı çeşmim baḳup ol lal-i mesiḥ-i cāza G.176/4
İçinde	Leb-i yāḳūtuñ içre dendānuñ Dürc-i la’līn **içinde** lūlūdur G.52/2
Üzre	Mihre kemend atar ḳameri münḫasif ḳılur Ruḫsār-ı aluñ **üzre** miskin külāleler G.33/4

Soru Zarfları	Örnek Beyitler
Niçün	Aġzına **niçün** atılduñ varup ejderhānuñ Saña kim didi dilā kākül-i dildāra yapış G.81/5

2.1.1.5. Bağlaçlar

Bağlaçlar; “ *kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yüklendikleri işlevler ile, bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkişeri kuran gramer ögelerdir.*” (Korkmaz, 2014, s. 1091)

Yakînî Dîvânı’nda, Türkçe bağlaçlarla birlikte Arapça ve Farsça olarak tespit edilen bağlaçlar şunlardır:

Ancak, ammâ, bile “de/da”, çünkü, “çü”, da/de, dahi, eğer, fakat, ger “eğer”, hem, hem de, ,ile, ki, lâkin, şayet, u/ü “ve”, velâkin, velî “ama,fakat”, veyâ, yâ, yâ’ni, yoksa, zîrâ ki. Bunların yanı sıra tekrarlamalı bağlaçlar da kullanılmıştır.

Gâh…gâh…, gahî…gahî…, gehî…gehî…, hem…hem…, ne…ne…, yâ…yâ…, geh…geh…, geh…gâh…, gerek…gerek… vb.

Bu bağlaçlardan metin içinde kullanımına örnekler:

Gerek aġlat beni **gerek** güldür
Severin sen nigārı n’olsa gerek G.97/2

Ġayetde ḫoş gelür baña peykān-ı tīr-i yār
Bī-ḥodd ü ġayet olsa **daḫı** çekmezin melāl G.116/6

Ol māh ‘arza ḳıldı **çü** billūrdan beden
ḳaldırdı baş görmege her sūrdan benden G.146/1

2.1.1.6. Edatlar

Edatlar, *“Yalnız başına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer açısından onlara hâkim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlelerin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözler.”* (Korkmaz, 2014, s. 1052)

Yakînî Dîvânı’nda, Türkçe edatlarla birlikte Arapça ve Farsça olarak tespit edilen edatlar şunlardır:

Ancak, -âsâ “gibi”, için, -den beri, -e dek, diye, -e karşı, -e rağmen, gibi, göre, içün, ile, kadar, kâşki, keşke, -veş “gibi”, denlü, dek. Bu edatlardan Dîvân içerisinde en fazla kullanılan edat ise “gibi” edatıdır. “gibi” edatı ve kullanılan diğer edatlardan bazıları bağlamları içerisindeki örnekleri aşağıda gösterilmektedir:

Luṭfuñ anuñ ẓuhūrına olsa n’ola ẓahīr
Şāhum yaḳīnī **gibi** bir ehl-i kemāl yoḳ
G.94/5

Olamaz himmetüñ **gibi** ‘ālī
‘arşı itsün gerek hümā menzil
G.122/3

Dükenmeye elemüm ḥaşr**e dek** beyān olsa

ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin

MD.2/8

Ruḫuñ**çün** her kelāmum gülbin-i bāġ-ı leṭāfetdür
Ma ‘ānī gülşeninde tāze bitmiş verd-i ḫandānam G.124/6

2.1.1.7. Ünlemler

Ünlemler, *“Bunlar his ve heyecanları ifade için içten koparak gelen edatlarla tabiattaki sesleri taklit eden edatlardır. İfadeleri ses yapılarına dayanır. His ve heyecanlarla tabiattaki seslerin ses hâlindeki tezahürleridir.”* (Ergin, 2009, s. 349)

Yakînî Dîvânı’nda tespit edilen kullanılmış ünlemler aşağıdadır:
a “ey”, âh, amân,cânâ, behey, ey, eyâ, eyvâh, hey, vâh, meded, -â, hele! Gibi ünlem ifadeleri ihtiva etmektedir.

Bu ünlemlerden en fazla kullanılan ise “ey” seslenme ünlemidir. “Yâ Rab, ilâhi, Yaḳīnīya” biçiminde seslenme ünlemleri de kullanılmıştır. Ünlemlerin bağlam içerisindeki kullanımlarına bazı örnekler aşağıdadır:

Mihr-i rūyuñdaki bīnī mi **eyā** ḳaşı kemān
Yā dü-şaḳḳ itdi meh-i bedri benān-ı maḥmūd

K.5/5

Dīvāne mükellef degül **ey** ḫvāce kerem ḳıl
Uṣlan diyü ḳılma bu perīşāna tekellüf

G.91/3

Ey ḥālümi o ẓālim ile bilmek isteyen
ẓulm-ile yıḳdı göñlümi ḥālüm ḫarābdur

G.45/3

‘ummān-ı eşke yoḳ yire ṭalma **yaḳīnī’yā**
Ol dürr-i pāki iletemez kimse der-kenār

G.26/7

Gel yetiş leşker-i şādiyle **meded** nuṣret ḳıl
Ceyş-i ġam aldı beden burcunı cānum feṭḥī

G.194/2

2.1.1.8. Fiiler

Fiiler, *" Hareketleri karşılayan kelimelerdir. Kâinatta biri nesne, diğeri hareket olmak üzere iki unsur vardır. Nesneler canlı, cansız, maddî, manevî bütün varlıklar ve mefhumlardır. Hareketler ise nesnelerin zaman ve mekân içindeki yer değiştirmeleri; oluşları, kılışları, duruşları; her türlü faaliyetleridir."* (Ergin, 2009, s. 280)

Yakînî'nin bağlam içerisinde kullandığı fiiller incelendiğinde çoğunlukla "-itmek, -eylemek, -olmak, -kılmak" gibi yardımcı fiileri isimlerden sonra kullanarak birleşik fiileri oluşturduğu görülmektedir.

"**itmek**" yardımcı fiili ad ve ad soylu sözcüklerden sonra eklenerek birleşik fiileri oluşturur. Ayrıca bağlam içerisinde kullanılan deyimleri de oluşturmaktadır. Türkçe ve yabancı kökenli sözcüklere de eklenebilir.

Bağlam içerisindeki kullanımına bazı örnekler aşağıda gösterilmiştir:

Zehr-i ġam sundı dehr çünki baña
Def'i içün gül-ābı **ḳand itdüm**

G.134/4

Düşümde tevbe vire diyü bādeden ṣōfī
Yaḳīnī dīdelerüm **itdi** ḫvābdan **tevbe**

G.177/5

"**eylemek**" sözcüğü Yakînî Dîvânı'nda Arapça ve Farsça ad soylu sözcükler ile birlikte kullanılarak birleşik fiileri meydana getirmiştir.

Bağlam içerisindeki kullanımına bazı örnekler aşağıda gösterilmiştir:

Seni **yād eylemezse** yār ṭañ mı
Yanında dilberüñ yād olmaduñ mı

G.186/3

Rengīn ü **nāzük eyle** edāñı yaḳīnīyā
Vaṣf it lebīn 'ubeydī gibi nükte-dān olup

G.16/5

"**olmak**" sözcüğü, Yakînî şiirinde ad ve ad soylu kelimelere eklenerek birleşik fiileri meydana getirmiştir. İkilemeler ve deyimlerde de kullanılmaktadır. Bağlam içerisindeki kullanımına bazı örnekler aşağıda gösterilmiştir:

ḳanı cām-ı mey-i la 'lünle **bī-hūş olduğun** demler
şarab-ı şevḳ-ıla sermest ü **medhūş olduğun** demler G.35/1
Gül-ruḫuñ şevḳ-ıla **ḫandān olduġından** baña ne
Ben melülem ġayrı **şādān olduġında** baña ne
G.182/1

"**kılmak**" sözcüğü Yakînî Dîvânı'nda diğer yardımcı fiilere nazaran daha az kullanıldığı görülür. Bu yardımcı fiilde Arapça ve Farsça kelimelerden sonra kullanılarak birleşik fiil meydana getirmektedir. Bağlam içerisindeki kullanımına bazı örnekler aşağıda gösterilmiştir:

Feżā-yı çarḫa çü pervāz saldı bāz-ı sefid
Ġurāb-ı şāma hücūm **itdi ḳılmayup** ihmāl
K.1/4
Bilmez 'ilāc ḳadrini bīmār olmayan
Bī-derde ḳılma zaḫmñı ben **mübtelāya ḳıl**
G.121/4

2.2. DUYGU UNSURLARI

2.2.1. Aşk

Aşk, geçmişten günümüze tüm edebî eserlerin konusu olmuştur. Aşk, âşık ve mâşuk arasında gerçekleşen, yeri geldiğinde canların göz dahi kırpmadan feda edildiği benzeri olmayan bir duygudur. Aşkın vücut bulmuş hali olan sevgili daima ulaşılamayan konumdadır ve bu durum âşığı daha da cezp etmektedir. Sevgiliye ulaşmakta yaşadığı tüm zorluklar ve eziyetten de memnundur. Klâsik Türk edebiyatından da çoğu eserin konusu olmuştur. Şiir de aşk, beşeri ve ilahî olarak işlenmektedir. Beşerî gibi görünen aşkın altında da ilahî bir sevgi bulunmaktadır.

Yakînî Dîvânı'na baktığımızda genel olarak beşerî aşkı görmekteyiz. Onun şiirlerinde de kendi döneminde yaşayan çağdaşı olan şairler ile hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. O da maşuk için her türlü eziyete katlanır, onun aşkına nail olabilmek için sabırla bekler, rakiplerinden sakınır ve kıskanır; bazen de isyan ve sitem bildirim sevgiliye.

Ey melek zülf-i perīşānuña dil bağlayalı
Zār u āşüfte vü pā-mal ü perīşanām

G.144/2

2.2.2. Âşık

Şiirde âşık ile şair aynı kişidir. Âşık sevgilinin aşkından hasta olup yataklara düşen kişi olur kimi zaman, sevgiliye kavuşmak için her türlü güçlüğe katlanır. Eziyet çektikçe de sevgiliye olan aşkı daha da artar. Aşık, sevgiliye kavuşmak için sabır gösterir ve tek amacı vuslat olur.

Âşık sevgiliyi rakiplerden kıskanır. Sevgilinin başkalarına ilgi göstermesi aşığı derinden yaralar ve acı çekmesine neden olur. Sevgiliden karşılık göremeyen âşık, mecnûn olur çöllere düşer. Aşk derdi ile dertlenen âşık, sevgilinin bir yan bakışı ile mesut olur. Esen yellerden sevgilinin saçının kokusu duymaya çalışır.

zer virmek-ile ṣarılalı saña ʿadūlar
altun gibi ʿāşıḳlaruñuñ beñzi ṣarardı G. 184/3

ʿāşıḳlara miyānuñ-içün çekme ḫançerüñ
ḫavf eylerin ki ortada yoḳ yire ḳan ola G.l 6/2

firdevs nedür eyle ruḫ-ı yārı temāşā
ʿāşıḳ ne görür itmese dīdārı temāşā G.08/2

oldı yoluñda āh-ıla çoḳ ʿāşıḳuñ ġubār
seyr it ne toz ḳoparsa gerek daḫı rūzgār G. 26/1

2.2.3. Sevgili

Yakînî'nin şiirlerinde anlatılan sevgili, Klâsik Türk edebiyatındaki sevgili geleneğine uygundur. Onun şiirlerine baktığımızda sevgili; servi boylu, badem gözlü, siyah saçlı, misk kokulu, nazlı, işveli, edalı olarak ifade edildiğini görmekteyiz. Genel hatlarıyla da sevgili, aşığa baktığında sinesine yaralar açar. Sürekli aşığına eziyet çektirir. Âşığın istek ve

arzularına karşılık vermez. Acımasızdır. Aşığın rakipleri olacak her şeye ilgi ve yakınlıkta bulunmaktadır.

bāġ-ı kūyuñda yaḳīnī ṣanemā bülbül-vār
gül yüzüñde nʿola eylerse hezār āh u fiġān *G.* 139/ 5

seni yād eylemezse yār ṭañ mı
yanında dilberüñ yād olmaduñ mı G.186/3

ḳıldı yoluma öl diyü cānāne tekellüf
cānını virüp dil didi cānā ne tekellüf G.91/1

cān naḳdine metāʿ-ı viṣālin virürse yār
kim almaz anı kim bu ḳadar rāygān ola G. 06/5

geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi bu nāçīze
Yaḳīnī şād oldı eyledi o merḥabādan ḥaẓẓ *G.84/5*

2.2.4. Rakip

Rakip, kara yüzlü ve kötü huylu aşığın baş düşmanı konumundadır. Aşık ile maşuk arasına giren her şey bir rakiptir. Aşık, sevgiliye kavuşmak için rakiplerle yarışır. Lâkin âşık, sevgiliyi rakipten daha çok sevmesine rağmen sevgiliden ilgi göremez. Sevgili rakiplere aldanıp onlara her defasında karşılık verir. Bu durum da âşığı derinden etkiler. Rakip hep sevgilinin mahallesinde dolaşmaktadır.

o gül-ruḫsārumı göstermeyüp ben bülbül-i zāra
Raḳībā ġam nihālin bāġ-ı ḳalbümde dikensin sen G. 150/3

ʿaceb mi nāfe-veş ġamdan derūnum ġarḳ-ı ḫūn olsa
işitdüm seg raḳīb**e** ol gözi āhū şikār olmış G.79/3

vaṣluñuñ baña ḳapusını güşād itdürmez
şeş-der-i ġamda **raḳībi** göreyin zār olsun *G. 163/3*

2.3. YAKÎNÎ'NİN ÜSLUBU

Yakînî'nin gazellerini incelediğimizde çeşitli üsluplarla yazılmış şiirler görmekteyiz. Şairin kısa sürmüş hayatının geçtiği dönemin sosyal, siyasal ve kültürel etkisi onun üslubunu da etkilemiştir. Yakînî diğer türlerde kullandığı üsluba göre gazellerinde klasik anlayışa bağlı kalmaya çalışmıştır.

Şiirlerinin çoğunu gazel nazım şekli ile kaleme almıştır. Gazellerinin konularında ise çok çeşitlilik mevcuttur. İçeriğinde ise alışılagelmiş mazmunları ustalıkla kullanarak dizelerini kaleme aldığı görülür.

Kendisini üslup güzelliğinde benzersiz olarak tarif eden şair, gazellerini de âşıkâne olarak nitelendirmektedir. Aşağıdaki beyitte bu özelliğini dile getirmiştir:

Yokdur YAḲĪNĪ ḥaḳḳ-ı edāda saña naẓīr
Ḥaḳḳā budur ki her ġazelüñ 'āşıḳānedür

G.057/6

Fahriye özelliği, şairin kaside ve gazellerinde birçok beyitinde kendisini övdüğü görülmektedir.[4]

Ḫusrev-i mülk-i kemāl oldı YAḲĪNĪ serverā
Ḫayl-i eş 'ār ile ḫayli şevket ü 'unvānı var

G.28/6

Yakînî hakkında bilgi veren kaynaklara bakıldığında Kınalızade Hasan Çelebi "*Bu fende hayli kâbiliyyeti var idi. Bir mikdâr 'ömr ü mühletden behredâr olaydı gerçekden sâhib-i iştihâr olurdı."* (Çelebi K. H., s. 937) Bu ifadelerle şairin yetenek sahibi olduğunu ve biraz daha yaşamış olsaydı şöhretli bir şair olabileceğini dile getirmiştir.

Ahdî ise "*Ṭabʿ-ı veḳḳādı aḳsām-ı nažma şāmil oldugına zebān-ı Fārisī'yi cüz'ī iltifātla ḥāṣıl ḳılmışdur. El-ḥaḳ ol bülbül-i gülzār ve ṭūṭī-i şeker-güftāruñ ġazeliyyātı bī-dil ü rengīn ve manẓūmātı güzel ve maʿlūm-ı şuʿarā-yı siḥr-āferīn ola ki meẕkūruñ kelimātı leẕīẕ ü şīrīn olmaġın āḫirde ẕikr olundı*." (Ahdî, s. 307) ifadeleri ile şairin Farsçaya önem vermediğini belirtmiştir. Dîvânına baktığımızda ise farsça manzume olmadığını görürüz. Arapça'nın ön

[4] K.6/11-12-13-19-26, G.075/3, G.076/1-4, G.095/6, G.105/7, G.124/3, G.126/01, G.130/7, G.137/7, G.140/5, G.144/8, G.145/5, G.150/7, G.166/6, G.189/4.

planda tutulduğu görülür. Ahdî, şairi tatlı sözlü papağan ve bir bülbül olarak aksetmiştir. Gazellerinin eşsiz ve parlak, diğer şiirlerinin de güzel olduğunu ifade etmektedir.

2.3.1. Yakînî'yi Etkileyen Şairler

Yakînî'nin sahip olduğu edebî üslubu ve kişiliğinden yola çıkarak şiirerini değerlendirdiğimizde onun alışılagelmiş mazmunlar ile kelimelerin uzak ve yakın anlamlarını kullanarak ustaca mısralarını meydana getirdiğini görmekteyiz. Yaşadığı dönemin meşhûr ve güçlü şairlerinden Fuzulî, Bâkî, Nev'î, Necatî gibi etkili şairlerden etkilenerek, kendi üslubunu oluşturup yetkin şiirler yazdığı görülür. Öyle ki Yakînî'nin 165. Gazelinin, Bâkî'nin *dönsün* redifli gazeline nazire olduğu görülür.

Hāyal-i şem'-i ruhsārun ḳo yansun hāne-i dilde
Yakup ol şem'e perin şevkile pervāneler dönsün

Bâkî, G.391/3

Gubār-ı cismi berād eylesünler gird-bād-āsā
Yolında ol perīnüñ raḳs iden divāneler dönsün

Yakînî, G.165/3

2.4. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

2.4.1. Nazım Şekilleri ve Türleri

2.4.1.1.Kasideler

Yakînî Divân'da altı kaside bulunmaktadır. 1. Kaside 41, 2. Kaside 22, 3. Kaside 15, 4. Kaside 10, 5. Kaside 20, 6. Kaside 28, beyitten oluşmaktadır. (Zülfe, 2004, s. 44) Şairin kasidelerinin geneline baktığımızda ise beyit sayılarının fazla olmadığı görülmektedir.

4. Kasideden örnek beyitler:

ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver kākülüñ

naḫl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer kākülüñ 01

zülf-i kāfir-kīş gibi ḳorḳarın başdan çıḳar

Ateş-i ruḫsaruña ki secde eyler kākülüñ 02

Diller anı şāneler ṣoñra müşevveş-bāl olur

Zülfüñe iñen ṭolaşmasun mu ‘anber kākülüñ 03

2.4.1.2. Musammatlar

Divânda üç adet tesdis bulunmaktadır. 2 ve 3 numaralı tesdisler Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 62 numaralı mecmuadan alınarak metne dahil edilmiştir. (Zülfe, 2004, s. 45)

2.4.1.3. Gazeller

Divân’da 201 gazel bulunmaktadır. Şairin en çok beş beyitli gazeli tercih ettiği görülür. İkinci sırayı altı ve yedi beyitli gazeller alır. Gazellerin beyit sayıları şöyledir: (Zülfe, 2004, s. 46)

Tablo 2.3. Beyit Sayıları

3 Beyitli	1 Gazel
4 Beyitli	6 Gazel
5 Beyitli	63 Gazel
6 Beyitli	47 Gazel
7 Beyitli	47 Gazel
8 Beyitli	19 Gazel
9 Beyitli	14 Gazel
10 Beyitli	3 Gazel
13 Beyitli	1 Gazel

2.4.1.4. Kıtalar

Metinde iki adet kıta bulunur. 2 numaralı kıta Süleymaniye Ktp. Giresun 96'den alınarak metne dahil olmuştur. (Zülfe, 2004, s. 48)

Dîvân'dan kıta örneği:

Ādemīye ma 'rifet ḫōş tāc imiş
Salṭanatla māl ü mülki bac imiş

Ma 'rifetsüz ādemī muhtāc imiş
'Ālem anuñ olsa ḳarnı ac imiş Kt. 2

2.4.1.5. Beyitler

Metinde 6 beyit bulunmaktadır. Tezkirelerden ve şiir mecmualarından alınan beyitler metne dahil edilmiştir. (Zülfe, 2004, s. 48)

Dîvân'dan beyit örnekleri:

Göz göz oldı cism-i zārum nāvek-i dildārdan
Cümleten çeşm oldum ammā ṭoymadum dīdārdan B.3

Gel ey nihāl-i ḳadüñ serv-i cūy-bar-ı revān
Ṭarāvet-i gül-i rūyuñ bahār-ı 'ālem-i cān B.4

2.4.2. Vezin

Metinde 65. şiir heceyle yazılmış, diğer şiirlerinde ise aruz vezni kullanılmaktadır. Aruzun Remel, Hezec ve Muzârî bahirlerinin daha çok tercih edildiği görülür. (Zülfe, 2004, s. 49)

Kullanılan bahirler ve kalıplar şunlardır:

Tablo 2.4. Aruz Kalıpları

Remel	
Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün	53 kez.
Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün	34 kez.
Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün	2 kez. (G.085, Kt.2)

Muzârî	
Mef ‘ūlü Fā ‘ilātün Mefā ‘ilü fā ‘ilün	41 kez.
Mef ‘ūlü Fā ‘ilātün Mef ‘ūlü Fā ‘ilātün	1 kez. (G.170)

Hezec	
Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün	35 kez.
Mef ‘ūlün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Fe ‘ūlün	6 kez.

Müstes	
Mefā ‘ilün Fe ‘ilātün Mefā ‘ilün Fe ‘ilün	25 kez.
Mefā ‘ilün Fe ‘ilātün Mefā ‘ilün Fe ‘ilatün	1 kez.

Cedîd	
Fe ‘ilātün Mefā ‘ilün Fe ‘ilün	13 kez.

Recez	
Müstef ‘ilün Müstef ‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün	1 kez. (G.025)
Müfte ‘ilün Mefā‘ilün Müfte‘ilün Mefā ‘ilün	1 kez.(G.095)
Müstef ‘ilātün Müstef ‘ilātün	1 kez.(G.156)

2.5. DEYİMLER, ATASÖZLERİ VE KALIPLAŞMIŞ İFADELER

A

Aklı kalmak (G. 034/07): Beğendiği bir şeyi düşünmekten kendini alamamak.

Aklını almak (G. 033/3): Bir şey birini düşünemeyecek bir duruma getirmek. Çok şaşırtmak.

Alıp başını gitmek (G. 005/1): İzin almadan ve gideceği yeri bildirmeden gitmek, savuşmak.

Allah beterinden saklasın (G. 148/1): 'Tanrı daha kötü duruma düşürmesin' anlamında kullanılan bir söz.

Allah nazardan saklasın (G.013/1, G.148/6):

Alnı açık yüzü ak (G.162/1): Çekinecek hiçbir durumu ve ayıbı olmamak.

Arife bir gül yeter (G.036/3): Arif için güllerle dolu dünyada, yalnızca bir güle tutkun olmak yeterlidir.

Ateşle su birleşmez (G.083/7):İki farklı varlık bir arada bulunamaz.

Ayağa düşmek (G. 066/3): 1. İlgisiz ve yetkisiz kimseler karışmak. 2. Artık her yerde bulunabilir olmak.

Ayağa düşmeyen yücelik bulmaz (G. 066/3): Zorluklarla baş edemeyen yüksek mevkiye erişemez.

Ayağına düşmek (G.121/2): Çok yalvarmak.

B

Bağrı hun olmak (G.113/5): Çok üzüntü duymak.

Bağrını delmek (G. 113/6): Çok dokunmak, içine işlemek.

Bahtı uyanmak (G. 074/1): Talihi dönüp uygun duruma veya arzulanan sonuca gelmek.

Baş eğmek (G.007/3, G.037/2): 1. Saygı göstermek için baş eğerek selamlamak. 2. direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek, inkıyat etmek.

Baş kaldırmak (G.146/1): Yöneticiye/ yönetime karşı topluca ayaklanmak.

Başa çıkmak (G.059/5, G.111/4): (biriyle) güçlükler çıkaran biriyle olan işini, kendi istediği yolda sonuçlandırabilmek. (bir şeyle) bir şeye gücü yetmek.

Başına zindan olmak (G.054/6): yaşanmaz, huzursuz, rahatsız, zevk alınmaz duruma gelmek.

Başını ortaya koymak (G.163/2): Bir amaca varmak için ölümü göze almak, kendini feda etmeye hazır olmak.

Bir içim su (G. 052/09) : Çok güzel (kadın).

Biri birine girmek (G.083/2): 1. Karışmak. 2.mec. kavga etmek, dövüşmek.

C

Can baş atmak (G.076/3): Şiddetle arzu etmek, çok istemek.

Can u gönülden (G.075/2): İçten gelerek, samimiyetle istemek.

Can vermek (G.050/6, G. 060/2): 1. Ölmek. 2. Ruha güç vermek. 3. Bir şeyi çok istemek.

Candan geçmek (G.148/5): Ölmek.

D

Davete izabet etmek (G.019/1): Çağrılı olduğu yere gitmek.

Demler sürmek (G.153/2): Neşeli, rahat, sıkıntısız bir yaşam sürmek. Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

Derde uğramak (G.094/2): Sorunla karşılaşmak.

Dilden dile düşmek (G.140/6): Birçok kişi tarafından konuşulmak.

Dünyayı başına zindan etmek (G.110/2): Bir kimseyi çok sıkıntılı bir duruma sokmak.

Doğru tutulmazsa eğri bulunmaz (G.168/1): Doğru hedefe eğri yollardan gidilemez.

E

Eden bulur (G.055/1): 'nasıl davranırsan öyle karşılık görürsün' anlamında kullanılan bir söz.

Eğri otur doğru söyle (G.168/4): 'birisine karşı tutumumuz ne olursa olsun doğruyu söylemeliyiz' anlamında kullanılan bir söz.

El elden üstündür (G.021/2): 'bir kimse, kendisinden üstün bir başkasının da olabileceğini bilmelidir.' Anlamında kullanılan bir söz.

Elin çekmek (G.069/3): Vazgeçmek, bırakmak.

Elinden ne gelirse (G. 002/1): Gücünün yettiği kadarını yapmak.

Emeği zayi olmak (G.097/8): Yapılan iyiliklerin ve yardımların zaman içinde karşılığını bulacağı anlamını taşır.

Emeği zayi olmaz isteyen bulur (G.055/2): Yapılan iyiliklerin ve yardımların zaman içinde karşılığını bulacağı anlamını taşır.

Eteğine yapışmak (G.081/6): Birinin koruyuculuğu altına girmek.

F

Felek kişiye yar olmaz (G.065/8): Yaşama, yazgıya güven olamaması.

G

Gam çekmek (G.043/5): Tasalanmak, kaygılanmak, üzülmek.

Gençlik geri gelmez (G.055/3): Yaşanılan zamanın, elde bulunan fırsatın bir daha gelmeyecek olması.

Göğsünü germek (G. 162/2): 1. Kendine güvenmek. 2. Övünmek.

Gönlü düşmek (G.017/1, G.103/3): Aşık olmak.

Gönlünü yapmak (G.105/1): Mutlu, neşeli vakit geçirmek.

Göz açtırmamak (G. 061/2): Başka bir iş yapmasına vakit ve imkân vermemek.

Göz değmek (G.013/1): Uğursuzluk, kötülük getirdiğine inanılan kıskanç veya hayran bakışlar dolayısıyla kötü bir duruma düşmek.

Göz dikmek (G.011/6): Bir şeyi ele geçirmek isteğine kapılmak.

Göz göre göre (G.174/1): 1. Belli ve apaçık olarak, herkesin gözü önünde. 2. Olacağı bilindiği halde önlem alınmadan.

Günahı benim boynuma (G.117/5): Bütün sorumluluk ve vebali kabullenmek.

H

Hâli harap olmak (G. 011/8, G.045/3): Harap duruma gelmek, haraplaşmak.

Hatasız insan olmaz (G.147/3): 'insan yanılmamak için ne kadar dikkat ederse etsin yine yanılır' anlamında kullanılan bir söz.

Hatırını yıkmak (G.105/1): Üzmek, gücendirmek.

Hiçe saymak (G. 024/7): Önemsememek, önem vermemek.

Huzurunu kaçırmak (G. 002/3): Tedirgin, rahatsız etmek.

İ

İğneden ipliğe dek (G.176/5): Ne kadar eşya (şey) varsa en küçüğünden en büyüğüne kadar.

İşitenden ırak olsun (G.162/5): Dinleyen herkesten duydukları uzak olsun anlamına gelir.

K

Kan ağlamak (G.030/5, G.046/3, G.063/5): Büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

Kan tutmak (G.025/4): 1. Kan gördüğünde bayılmak. 2. Şok geçirmek.

Kanı kaynamak (G.064/5): (birine) çabucak sevgi duymak. Coşkun ve kıpırdak olmak.

Kanı kurumak (G. 097/4): 1. Çok usanmak, çok bıkmak.2. mec. bitkin, yorgun, cansız duruma düşmek.

Kapısına yüz sürmek (K.3/13): Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Kendi düşen ağlamaz (G.150/5): 'kendi zararına kendisi neden olanın yakınmaya hakkı olmaz' anlamında kullanılan bir söz.

Kendini yerden yere çalmak (K.3/11): Çok hırpalanmak.

Kimseye boyun eğmemek (G.179/1): Kimseye uymamak, katlanmama durumu.

Konup göçmek (G.057/7): Göçebe hayatı yaşamak.

Kulağına küpe olmak (G.105/7): Başa gelen bir durumdan alınan dersi unutmamak.

Kulu kurbanı olmak (G.162/8): Birine tâbî olmak.

M

Malı ortada kalmak (G.006/6): Varlığın sahipsiz kalması.

Meydan vermek (K.6/20): Bir durumun gerçekleşmesi için imkân veya zaman bırakmak.

Mumun dibi karanlık olur (G.168/3): Konumu veya yapısı gereği ışık saçabilen bir mum, kendi dibini aydınlatamaz. Güçlü bireyler de uzaktaki bireyleri fazlaca kollayarak yardım ettikleri kadar kendi yakınlarına fayda sağlayamazlar.

Nal kesmek (G.116/7): Damga ile dağlamak.

Nazar kılmak (G.070/1): Gözü değmek.

O

Od salmak (G.183/6): Ateş vermek, ateşlemek.

Odlara yakmak (G.065/2, G.185/2): Ateş içinde kalmak, acı çekmek.

R

Rask urmak (G.196/4): Rasketmek, oynamak, sıçramak.

Rüyaya düşmek (G.042/3): Hayal peşine dalıp, olmayacak işle uğraşmak.

S

Sâye salmak (G.012/4, G.173/6): 1.bir yeri gölgelendirmek. 2.ihtiyaç sahibi birini koruyup gözetmek, anlamına gelir.

Sevdâya salmak (G.022/4, G.118/8): (birini) kendisine âşık etmek.

Son pişmanlık fayda vermez (G.093/5): 'iş işten geçtikten sonra pişman olmanın yararı yoktur.' Anlamında kullanılan bir söz.

Sözünde durmak (G.024/4, G.171/6): Verdiği sözü yerine getirmek, verdiği sözden dönmemek, verdiği sözü tutmak.

T

Taşa çalmak (G.025/6, G.034/05): Üst üste taş atmak, aralıksız taşlamak.

Tiğ çekmek (G.143/7): Kılıç kaldırmak.

Toz koparmak (G.026/1): Toz kaldırmak, ortalığı alt üst etmek.

Tuz ekmek hakkı (G.097/7): Birinin ekmek yedirip iyilik ettiği kimse üzerindeki manevi hakkı.

Ü

Üstüne düşmek (G.030/4): Bir kimseyle veya bir şeyle çok ilgilenmek.

Üstüne kan ağlamak (G.181/3): Büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

V

Vatan tutmak (G.128/6): Yurt edinmek.

Vebali boynuna (G.117/5): 'ben karışmam, sorumluluk sana veya ona düşer' anlamında kullanılan bir söz.

Y

Yabana gitmek (G.173/7): 1.tanınmayan, bilinmeyen biriyle, bir yabancıyla evlendirilmek. 2.bulunduğu yerden başka bir yere yaşamak için gitmek.

Yakıp yandırmak (G.104/5, G.197/8): Çok büyük zarar vermek, harap etmek.

Yanıp yakılmak (G.019/4, G.147/4): Sızlanmak, şikâyet etmek.

Yas tutmak (G.065/7): 1.çok üzülmek, yasa bürünmek, matem tutmak. 2.duyulan acı ve üzüntüyü bazı davranışlarla belli etmek.

Yele vermek (G.017/7, G.126/19, G.141/6): Savurmak boşuna harcamak.

Yer etmek (G. 090/5): 1.iz bırakmak. 2.iyice yerleşmek.

Yerden yere çalmak (G.102/2, G.138/7, G.180/3): Çok hırpalamak.

Yıldızı batmak (G.089/2): Ününü yitirmek.

Yıldızı düşkün olmak (G.007/5, G086/2, G.142/5): Şanssız, talihsiz olma durumu.

Yüreği oynamak (G.103/3): Ansızın heyecanlanmak veya korkmak.

Yüz bulmak (G.111/4, G.136/3): İlgi ve yakınlık görmek.

Yüz çevirmek (G.165/5):Gösterdiği ilgiyi kesmek.

Yüz sürmek (G.085/4): Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Yüz vermek (G.150/2): Yüz göstermek, teveccüh etmek.

Yüzü ağı (G.112/2): Yüzü ak olma durumu.

Yüzü suyunu dökmek (G.178/2): Onurunu sarsacak kadar çok yalvarmak.

Z

Zulm ile Bağdat viran olur (G.110/4):Kötülük ve eziyet tüm güzellikleri yok eder.

SONUÇ

Yapılan bu çalışmada 16. yy şairlerinden Yakînî Dîvânı'nın sözlüğü hazırlanmıştır. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük adı altında yapılan bu sözlüğün esas amacı, şairin divanında kullandığı kelimelerin kendi bağlamı içerisinde değerlendirilip, Yakînî'nin anlam ve kelime dünyasını detaylı incelemektir.

TEBDİZ sisteminin sağladığı kolaylıklardan yararlanılarak her kelimeye şiir içindeki bağlama göre anlam değeri verilerek Yakînî'nin söz varlığını ortaya koyma açısından kolaylık sağlamaktadır. Kelimeler metinde kullanıldığı bağlama göre farklı anlamlar alabilir. Yapılan bu çalışma ile sanatçının edebi dünyasını değerlendirmemiz kolaylaşmıştır.

İlmiye sınıfına mensup bir şair olan Yakînî, genç yaşta hayatını kaybettiğinden geniş bir şöhrete sahip olamamıştır. Şairin bilinen tek eseri de Dîvânıdır. Divanda yer alan şiirlerin bütün kelimeleri tek tek ele alınarak anlamlandırılmıştır. Elde edilen bağlamlı dizinin incelenmesi sonuncunda Yâkînî'nin atasözleri, deyimleri ve kalıp ifadeleri de yer yer kullandığı tespit edilmiştir.Onun şiirinde, devrinin şiirinde görülen karakteristik özellikleri bulmak mümkündür. O da diğer şairler gibi içinde bulunduğu kültürü şiirine yansıtmıştır.

Yakînî Dîvânı sözlüğü çalışmasından önce birden fazla bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmasının bulunması da yöntem açısından kolaylık sağlamıştır. Birçok şairin divanı üzerinde yapılan bağlamlı dizin çalışması eski metinlerin günümüz insanları için anlaşılır hâle getirmektedir.

KAYNAKÇA

Ahdî (Bağdatlı), *Gülşen-i Şu'arâ*, Ali Emiri Tarih 774.

Akalın, Ş.H., Toparlı, R. & Aksu, B. (2009). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü.* Ankara: TDK Yayınları.

Aksoy, Ö. A. (1981). *Deyimler Sözlüğü.* Ankara: TDY Yayınları.

Akyalçın, N., (2012). *Türkçemizin Anlamsal Zenginlikleri Deyimlerimiz*, Eğiten kitap, Ankara, 672 s.

Aliyyü'l-Karî, (1952). *Kırk Kudsî Hadis*, çev., Hasan Hüsnü ERDEM, Ankara.

Beyanî, Mustafa Bin Cârullah, *Tezkiretü'ş- Şu'arâ,* hzl., İbrahim KUTLUK, TDK Yayınları, Ankara 1997.

Bilgin, O., *"Ferağ Kaydı*" Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 12., s. 354-356.

Bilgin, O., *"Fevaid Kaydı*" Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. 12, S. 501.

Canım, R., (1995).*Başlangıçtan Günümüze Edirne Şairleri*, Ankara.

Çavuşoğlu, A. (1999). *Osmanlı Şiiri Tarihi.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Devellioğlu, F. (2006). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (23. Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi.

Dilçin, C., (2011) .*Divan şiiri ve şairleri Üzerine İncelemeler*, Kabalcı Yayınları.

Ankara.

Ergin, M., (2009). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. Boğaziçi Yayınları.

Gelibolulu M. Â., *Görgü ve Toplum Kuralları Üzerine Ziyafet Sofraları* (Mevâ'idü'n-Nefâis fî Kavâidi'l Mecâlis), hzl. Orhan Şaik GÖKYAY, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1978, C.I-II.

Gölpınarlı A.,(1994). *Yunus Emre Dîvânı (Metinler, Sözlük, Açıklama)* I-II, İstanbul.

İbn Îsâ Saruhanî, *Esma-i Hüsnâ Şerhi*, hzl., Numan KÜLEKÇİ, Ankara 1997.

Kınalızade, H. Ç., *Tezkiretü'Şu'arâ,* hzl. ,İbtahim KUTLUK, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1989.

Kurnaz, C., '*Hızır'*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.17, s. 413-414.

Mütercim, Â. (2000). *Burhân-ı Kâtı' Tercümesi,* (Haz.: Öztürk, M. ve Örs, D.), Ankara:

TDK Yayınları.

Müstecâbî-zâde 'İsmet (2011). *Lafızlar Arasındaki Farklar*, (Haz.:Ömer Zülfe), İşaret Yayınları, İstanbul.

Onay, A. T. (1993). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, (yyl.) Cemal Kurnaz, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Onay. A. T. (2019). *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, (Haz.: Cemal Kurnaz), Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara.

Pakalın, M. Z. (1983). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* (C. 1-3, 3. Baskı), İstanbul: MEB Yayınları.

Pala, İ. (2004). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü.* Kapı Yayınları, İstanbul.

Parlatır, İ. (2008). *Deyimler.* Yargı Yayınları, Ankara.

Parlatır, İ.(2014).*Osmanlı Türkçesi Sözlüğü.* Yargı Yayınları, Ankara.

Şemseddin,S. (2004). *Kâmûs-ı Türkî.* Çağrı Yayınları, İstanbul.

Şentürk, A. A., (1999). *Osmanlı Şiir Antolojisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Şimşek, S. (2017). *Tasavvuf Edebiyatı Terimleri Sözlüğü* (1. Baskı). İstanbul,Litera Yayınları.

Tanıklarıyla, *Tarama Sözlüğü* *(1963-1977).* Ankara: TDK Yayınları.

Tanyeri, M. A. (1999). *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler.* Akçağ Yayınları, Ankara.

Tarlan, A. N. (1997). *Necati Beg Divanı.* MEB Yayınları, İstanbul.

Türk Dil Kurumu (2018). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü,* www.tdk.gov.tr

Türk Dil Kurumu (2018). *Derleme Sözlüğü (Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü).* Ankara: TDK Yayınları.

Uludağ, S. (2005). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü.*Kabalcı Yayınları,İstanbul.

Zavotçu, G. (2013). *Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü.* Kesit Yayınları, İstanbul.

Zülfe, Ö. (2004).*Yakînî Divânı (İnceleme- metin- çeviri)*, Doktora Tezi, Marmara Üniveristesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK 1-BAĞLAMLI DİZİN VE SÖZLÜK

A

a: "Ey" anlamında seslenme edatı.

ḳays ʿibret yeter **a** gitmeyelüm yabana
seyr-i ṣaḥrā-yı cünūn itmege meyl itme dilā *(Gazel 2, Mısra 7). [a,]*
ey yaḳīnī ġam-ı ʿışḳ ādemi mecnūn eyler
ḳays ʿibret yeter **a** gitmeyelüm yabana *(Gazel 173, Mısra 14). [a,]*
fesāneyi ḳoy **a** vāʿıẓ ki tevbe itdüm ben
ölünce itmemege āb-ı nābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 3). [a,]*
gelmeyüp sīneme ben ḫastayı bī-cān itme
a benüm iki gözüm rūḥ-ı revānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 8). [a,]*

āl-i hindū: Yüzdeki ve vücuttaki ben.

ḫam-be-āam kākülüñ altında o **āl-i hindū**
Tāḫten ḳılmaġ-içün rūmʿa zirihler giydi *(Gazel 193, Mısra 7). [āl-i hindū,]*

āb: **1**. Su.

āḫir dilā ʿimāret-i ʿālem ḫarābdur
Aṣlı havā vü āteş ü **āb** ü türābdur *(Gazel 44, Mısra 2). [āb,]*
kendüñ ġarīḳ-ı baḥr-ı fenā bil ki çarḫ-ı dūn
āb üzre bir havā-y-ıla ṭolmış ḥabābdur *(Gazel 44, Mısra 4). [āb,]*
imtizāc itmez o gül-ruḫ bu dil-i meyyāl ile
āb ile ḳılmaz yaḳīnī nār-ı sūzān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 14). [āb,]*
vech-i pāküñde olan **āb**a teşebbüh ḳılmış
Yoḫsa bī-vech büt-i çīnʿe dimezler maʿbūd *(Kaside 5, Mısra 7). [āba, -a]*

1. Şarap.

ʿaceb mi itmese ʿāṣıḳ şarābdan tevbe
ider mi teşne olan kimse **ābdan** tevbe *(Gazel 177, Mısra 2). [ābdan, -dan]*
ḳadeḥ-i sīm-i mücellāda ya bir ḳaṭre gül-āb
peydā olur buḫār ṭoḳınduḳca nāra **āb** *(Gazel 12, Mısra 4). [āb,]*

ābād: mec. Şen, neşeli.

ḫaḳīḳat gencine mālik bizüz bu mülk-i fānīde
bizüm vīrānelikden kārumuz **ābādumuz** yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 10). [ābādumuz, -umuz]*

ʿabbāsī: Abbasilere özgü, has.

ölürsem zülf ü ḳaddüñçün eger ey serv-i ḫōş-bālā
ṭuram maḥşerde ʿ**abbāsī** ʿalemlerle mezārumdan *(Gazel 141, Mısra 6). [ʿabbāsī,]*

abdāl: 13.yy'da yalın ayak, başı açık gezgincilik yapan dervişlere de abdal denilirmiş.

ey yaḳīnī baş açuḳ rūmʿda bir **abdālam**
anuñ-içün bu fenā tekyede mihmānam ben *(Gazel 144, Mısra 17). [abdālam, --am, -]*
câme-i vaṣluñı her ʿūra görüp erzānī
tekke-i ġamda bu **abdāluñı** ʿuryān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 6). [abdāluñı, -uñ, -ı]*
sipihr zāviye-i rifʿatüñde bir **abdāl**
dilīr-i rezm-i keremsin irer mi saña kirām *(Kaside 1, Mısra 61). [abdāl,]*
libāsı jende ḳıl **abdāl** ol ibni edhem-veş
yakīnī ʿışkına giy ḳara şalı dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 13). [abdāl,]*

ābdār: Güzel, hoş.

ey yaḳīnī bu **ābdār** ġazelüñ
Vaṣf-ı tīġında bir içim ṣudur *(Gazel 52, Mısra 17). [ābdār,]*

āb-ı ʿafv: Bağışlama suyu.

yur **āb-ı ʿafv** anı ne ḳadar olsa cürmümüz
Şefḳat ḳılursa ol şeh-i bende-nüvāzumuz *(Gazel 72, Mısra 11). [āb-ı ʿafv,]*

āb-ı ḥayāt-efzā: Hayat veren ölümsüzlük suyu.

anı nūş eyleyen **āb-ı ḥayāt-efzāya** meyl itmez
mey ü ṣaḥbāda el-ḥaḳ başḳa ṣōfī bir ṣafā vardur *(Gazel 51, Mısra 9). [āb-ı ḥayāt-efzāya, -ya]*
ḳadeḥ-i sīm-i mücellāda ya bir ḳaṭre gül-āb
cām-ı billūrda yā **āb-ı ḥayāt-efzāsın** *(Gazel 151, Mısra 10). [āb-ı, -ı]*

āb-ı ḥayvān: İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat suyu.

zülāl-i laʿl-i cān-baḫşını nūş idüp ṣafā bulmaḳ
Yaḳīnī neşʿe-dār-ı **āb-ı ḥayvān** olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 16). [āb-ı ḥayvān,]*

āb-ı muṣaffā: Saf, tertemiz su.

câme-i sebz-ile olduḳca revān ey boyu serv
sebzezār içre aḳan **āb-ı muṣaffāsın** sen *(Gazel 149, Mısra 4). [āb-ı muṣaffāsın, -sın]*

āb-ı nāb: Katışıksız şarap.

fesāneyi ḳoy a vāʿıẓ ki tevbe itdüm ben
ölünce itmemege **āb-ı nābdan** tevbe *(Gazel 177, Mısra 4). [āb-ı nābdan,]*

āb-ı revān: 1. Akarsu.

var-ısa bencileyin ʿāṣıḳ-ı dīdāruñdur
kūyuñuñ her ṭarafını ṭolanur **āb-ı revān** *(Gazel 139, Mısra 4). [āb-ı revān,]*
ġubār-ı ḥüzni siler dillere ṣafā getürür
bu şiʿr-i pāküñi **āb-ı revāna** beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 12). [āb-ı revāna,]*
ṣafā kesb eyle gel **āb-ı revāndan** keşf-i gülzār it
yüri saʿy it dilā almaġa ʿömr-i bī-vefādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 3). [āb-ı revāndan,]*
senüñ ey nūr-ı ḫudā ḫasret-i dīdāruñdan
teb ṭutup oldı teni **āb-ı revānuñ** lerzān *(Gazel 139, Mısra 8). [āb-ı revānuñ,]*

āb-ı ṣāfiye: Saf su.

aḳ sādeyle yaḳīnī seni gördükde didi
āb-ı ṣāfiye ḳonulmış semen-i zībāsın *(Gazel 151, Mısra 14). [āb-ı ṣāfiye,]*

āb-ı vuṣlat: Kavuşma suyu.

kül iden cānı nār-ı fürḳatdür
def iden anı **āb-ı vuṣlatdur** *(Gazel 62, Mısra 2). [āb-ı vuṣlatdur, -dur]*

āb-ı zülāl: Berrak su; kar suyu.

ḳaddüñ miṣāli bulmadı şimşād imtiyāz
laʿl-i lebüñ nümūnesi **āb-ı zülāl** yoḳ *(Gazel 94, Mısra 8). [āb-ı zülāl,]*

āb-veş: Su gibi, su misali.

çeşme-i vuslatuña tālib olan dil-teşne
āb-veş ḫāke düşüp ʿāşıḳ-ı dīdār olsun *(Gazel 163, Mısra 8). [āb-veş,]*

aç-:1.(Bir şeyi) Kapalı, örtülü durumdan çıkarmak, görünür hale getirmek.

baḳırın **açdı** ḫaşm-ı bed-mestüñ
olmaz-ımış şarāb gibi miḥek *(Gazel 97, Mısra 11). [açdı, -dı]*
ġonca-i ḳalbin ehl-i ʿışḳuñ **açar**
şekkerīn leblerüñle güftāruñ *(Gazel 105, Mısra 5). [açar, -ar]*
zülfin nesīm **açup** ruḫ-ı cānān görinmedi
ebr içre ḳaldı mihr-i dıraḫşān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 1). [açup, -up]*
olup yine eser-i bād-ı feyz-baḫş ʿayān
ḥayāt-ı nev bulup ezhār **açdılar** aʿyān *(Kaside 3, Mısra 2). [açdılar, -dı, -lar]*
bir nāvek-ile sīneme biñ revzen **açdı** yār
budur cihānda keşf ü kerāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 7). [açdı, -dı]*
ʿadem feżāsına ḳaçdı peleng-i bīşe-i çarḫ
açınca pençe-i pür-çengi bebr-i zer-timsāl *(Kaside 1, Mısra 10). [açınca,]*

2. Yara açmak.

yakīnī ḳuluñdan ḳaçduñ yüzi şuyın yire şaçduñ
baġrında şerḥalar **açduñ** ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 18). [açduñ, -du, -ñ]*
sīnemdeki her dāġ **açılup** bir güle döndi
ol serv ne var itse bu gülzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 7). [açılup, -up]*

3. (Çiçek için) Büyüyüp gonca halinden çıkmak, açmak.

ġam-ı zülfüyle āh itdüm gülüp ol ġonca **açılmış**
belī nāzük-ṭabīʿat kesb ider sünbül havādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 5). [açılmış, -ıl, -mış]*
sāḳī irişdi devr-i gül **açıldı** lāleler
bezm-i çemende şun bize laʿlīn piyāleler *(Gazel 33, Mısra 1). [açıldı, -ıl, -dı]*
hezār ġunc ile güldi **açıldı** ġonca-i bāġ
Yaḳasını niçe çāk itmesün gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 9). [açıldı, -ıl, -dı]*
açıldı çīnī sifāl içre aḳ ḳaranfiller
degül felekdeki yir yir kevākib-i raḫşān *(Kaside 3, Mısra 23). [açıldı, -ıl, -dı]*
ḳanı sīnem gibi bir tāze **açılmış** gülşen
gülleri zaḫmlaruñ ġoncası peykānuñdur *(Gazel 49, Mısra 5). [açılmış, -mış]*
ḳāmetüñ serv lebüñ ġonca ruḫ-ı rengīnüñ
bāġ-ı ḥüsnüñde **açılmış** gül-i ḫandānuñdur *(Gazel 50, Mısra 4). [açılmış, -mış]*
açılsa ġonca-lebler her biri ġunc u delāl itse
olur ḥammām içi gūyā **açılmış** tāze bir gülşen *(Gazel 143, Mısra 4). [açılmış, -mış]*
sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāya baḳ
gülşen-i şādī vü ʿişretde **açılmış** gül budur *(Gazel 53, Mısra 6). [açılmış, -mış]*
ḫvābdan nergisüñ **aç** bāġda ey serv-i revān
sünbülüñ ḥāl-i perīşānına eyle nigerān *(Gazel 139, Mısra 1). [aç,]*

4. (Ağzı) Açmak.

dizilür rişte-i cāna niçe lūlū-yı ḫōş-āb
dürc-i laʿlīnin **açup** söylese gevher-pāre *(Gazel 174, Mısra 4). [açup, --up]*
irişdi rūḥına feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede **açdı** ṭufeyl-i ġonca dehān *(Gazel 138, Mısra 16). [açdı, -dı]*

lāle şermende iken ʿārız-ı gül-gūnuñdan
ġonca aġzını **açar** laʿlüñ-ile güftāra *(Gazel 174, Mısra 10). [açar, -ar]*

5.Söylemek, açıklamak.

laʿli yanında söz **açamazsın** o gül-ruḫuñ
ey ġonca sen gerekse gül açıl gerek ṭarıl *(Gazel 120, Mısra 6). [açıl,]*

aç: Aç olma durumu, fakir, yoksul, muhtaç kimse.

maʿrifetsüz ādemī muhtāc imiş
ʿālem anuñ olsa ḳarnı **ac** imiş *(Kıt'a 2, Mısra 4). [ac,]*

ʿacāyib: Çok tuhaf şey, anlaşılmaz.

yakīnī hastanuñ hālin sorarsa o tabīb-i dil
ʿ**acāyib** derde uġramış işidenden ırağ olsun *(Gazel 162, Mısra 10). [ʿacāyib,]*

ʿaceb: 1. hayret, gariplik, şaşılacak şey.

mey-i laʿl-i revān-baḫşuñ gibi yoḳ ḥazẓ-ı rūḥānī
ʿ**acebdür** zāhid itmez böyle cām-ı cān-fezādan ḥazẓ *(Gazel 84, Mısra 8). [ʿacebdür, -dür]*

2.Acabâ.

ḳulı olsam ʿ**aceb** mi vālīnüñ
yūsuf-ı mışr-ı ḥüsn ü behcetdür *(Gazel 63, Mısra 3). [ʿaceb,]*
ey ṣanem saña bī-bedel didiler
allāh allāh ʿ**aceb** güzel didiler *(Gazel 34, Mısra 2). [ʿaceb,]*
ġam-ı zülfüñle nāle ḳılsa göñül
ʿ**aceb** olmaz diyār-ı ġurbetdür *(Gazel 62, Mısra 4). [ʿaceb,]*
dūr iken böyle yaḳar ol yüzi ḫūrşiyd beni
pertev-i vaṣlına irsem niçe olur ḥāl ʿ**aceb** *(Gazel 13, Mısra 4). [ʿaceb,]*
ne ḫār ile güler oynar o gül-ʿiẕār ʿ**aceb**
kimüñle ṣalınur ol serv-i bī-ḳarār ʿ**aceb** *(Gazel 14, Mısra 1). [ʿaceb,]*
ne ḫār ile güler oynar o gül-ʿiẕār ʿ**aceb**
kimüñle ṣalınur ol serv-i bī-ḳarār ʿ**aceb** *(Gazel 14, Mısra 2). [ʿaceb,]*
ġubār-ı ḫaṭṭ-ı ruḫı ḳılca cevr ḳılmaz-iken
nedür ṣaḥīfe-i ḫāṭırda bu ġubār ʿ**aceb** *(Gazel 14, Mısra 4). [ʿaceb,]*
cefāsı sengini ol yār eksük itmez-iken
nedür dil āyinesinde bu inkisār ʿ**aceb** *(Gazel 14, Mısra 6). [ʿaceb,]*
sirişk-i dīdesini cūybār iden ʿāşıḳ
o serv-ḳāmeti eyler mi der-kenār ʿ**aceb** *(Gazel 14, Mısra 8). [ʿaceb,]*
yaḳīnī çekmede derd-i firāḳı yā ola mı
Viṣāl-i yār-ıla mesrūr o ġam-güsār ʿ**aceb** *(Gazel 14, Mısra 10). [ʿaceb,]*
ʿ**aceb** ẓulm issidür ḥammām alur ḳoynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruḫuñla dāʿimā külḫan *(Gazel 143, Mısra 11). [ʿaceb,]*
ey ʿ**aceb** ebrū mısın ya misk tozlu bir kemān
yā melāḥat burcunuñ ġarrā hilāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 1). [ʿaceb,]*
cihānı hīçe alaldan ʿ**aceb** emīnüz kim
ziyāde buldı ḥisāb iden iltizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 3). [ʿaceb,]*
ne āh ü zāra meded var ne ʿarz-ı ḥāle mecāl
ne çāre egleyeyin bilmezin ʿ**aceb** nʿola ḥāl *(Müseddes 2, Mısra 8). [ʿaceb,]*

ʿaceb mi: Şaşılır mı, tuhaf mı.

ʿ**aceb mi** reşk-i ḥavz-ı kevṯer olsa sāḳıyā meclis
ṭolu cām-ı muṣaffālarla oldı pür-ṣafā meclis *(Gazel 77, Mısra 1). [ʿaceb mi,]*
ʿ**aceb mi** nāfe-veş ġamdan derūnum ġarḳ-ı ḫūn olsa
işitdüm seg raḳībe ol gözi āhū şikār olmış *(Gazel 79, Mısra 5). [ʿaceb mi,]*

yaḳīnīnüñ ʿ**aceb mi** ʿaḳl u fikri tār-mār olsa
işitdüm ol perīnüñ zülfinüñ her tārı mār olmış *(Gazel 80, Mısra 9). [ʿaceb mi,]*
şafaḳ gibi ʿ**aceb mi** dem-be-dem ger kanlar aġlarsam
Yaḳīnī görmege ol meh-veşi virmez amān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 11). [ʿaceb mi,]*
o gülüñ ḳıldı benefşe ḫaṭ-ı sebzine yemīn
gūşmāl itse ʿ**aceb mi** anı gülşende şimāl *(Gazel 117, Mısra 4). [ʿaceb mi,]*
ʿ**aceb mi** kuḫl iderse gerdümi ḫurşiyd-i ʿālem-tāb
ġubār-ı āsitān-ı ḥazret-i şāh-ı şehīdānam *(Gazel 124, Mısra 9). [ʿaceb mi,]*
ʿ**aceb mi** mihrüñ-ile ẕerre gibi raḳṣ itsem
saña bu ḥüsni viren ḳıldı bī-ḳarār beni *(Gazel 199, Mısra 7). [ʿaceb mi,]*
ʿ**aceb mi** itse leb-i yāra beñzemek ḳaṣdın
dehān-ı ġoncayı zeyn itdi jāleden dendān *(Kaside 6, Mısra 43). [ʿaceb mi,]*
aġyār seng-i ḫāredür anı idüp tırāş
tīġın ʿ**aceb mi** taşa çalarsa o ser-tırāş *(Gazel 78, Mısra 2). [ʿaceb mi,]*
ʿ**aceb mi** itmese ʿāşıḳ şarābdan tevbe
ider mi teşne olan kimse ābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 1). [ʿaceb mi,]*
ġam ṭılısm olsa ʿ**aceb mi** dil-i vīrānede kim
sen cüvān ʿışḳı-durur genc-i nihānum feṯḥī *(Gazel 194, Mısra 5). [ʿaceb mi,]*
suḫanda ben dem-i cān-baḫş-ıla naẓm içre ʿīsāʿyam
ʿ**aceb mi** zinde itsem rūḥ-ı pāk-i şeyḫ selmānʿı *(Gazel 187, Mısra 16). [ʿaceb mi,]*

ʿ**acebā:** Acaba; merak, kararsızlık veya kuşku anlatan bir söz, acep.

ʿ**acebā** muṭrıb elinden mi fiġān eylerler
neyimiş nāleleri çeng ü defi gūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 5). [ʿacebā,]*

acı-: Üzülmek, acımak.

ġam küştesiyem üstüme feryād ider fiġān
ḳan aġlayup **acırsa** nʿola zaḫm-ı ḫūn-feşān *(Gazel 140, Mısra 2). [acırsa, -r, -sa]*

acı: Acı, elem, sıkıntı, üzüntü verici.

ger **acı** dil virürse ṣōfī yaḳīnī saña
sen daḫı rīş-ḫand it ṭurma piyāza başla *(Gazel 170, Mısra 9). [acı,]*

ʿ**āciz:** Aciz, yetersiz.

ḳapuñda derd ü fāḳayla göñül bīmār u ʿ**ācizdür**
bu derde şerbet-i luṭfuñla dermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 15). [ʿācizdür, -dür]*

ʿ**acūl:** Çok aceleci, tez canlı, telâşçı, sabırsız (kimse).

hiddet-i zihn-i pāküñi görse
bile berḳ-ı ʿ**acūl** özin kāhil *(Gazel 122, Mısra 8). [ʿacūl,]*
gerekse berḳ-ı ʿ**acūl** eylesün biñ istiʿcāl
raẕīʿ-i dāye-i pür-cūd ü mürvetüñ yem ü kān *(Kaside 1, Mısra 37). [ʿacūl,]*

ad: Ad, isim, san.

bāġ-ı ʿālemde hemān **adı** büyük tūbāʿnuñ
hem-ser olmaġa senüñle gelemez meydāna *(Gazel 173, Mısra 7). [adı, -ı]*
ḳays-ıla vāmıḳ u ferhādʿa ḳıyās itme beni
añma **adını** baña bir niçe zen-bāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 8). [adını, -ı, -n, -ı]*

aʿ**dā:** Düşmanlar, hasımlar.

varursın ḫāne-i **aʿdālara** ey gözleri āhū
belā deştinde bir mecnūn-ı ser-gerdānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 1). [aʿdālara, -+lar, -+a]*

ādem: 1. İnsan, beşer.

bāġ-ı ruḫuñda dāne-i ḫālüñçün ey perī
terk eylesek bihişti nʿola biz de **ādemʿüz** *(Gazel 73, Mısra 4). [ādemʿüz, -üz]*
cānā dime ki itdügin **ādem** neden bulur
cevr itme belki ʿāşıḳ olasın iden bulur *(Gazel 55, Mısra 1). [ādem,]*
zāhid riyāzet-ile geçürdüñ zamānuñı
ʿahd-i şebābı bir daḫı **ādem** ḳaçan bulur *(Gazel 55, Mısra 6). [ādem,]*
cemālüñ göricek yāruñ niçe cān virmesün ʿāşıḳ
be hey yār **ādem** öldürür anuñ bu ḫüsn-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 8). [ādem,]*
ḳorḳuluḳ çekmedin geçen şuleḫā
köprüdür **ādeme** ecel didiler *(Gazel 34, Mısra 8). [ādeme, -e]*

2.Yokluk.

ʿ**adem** feżāsına ḳaçdı peleng-i bīşe-i çarḫ
açınca pençe-i pür-çengi bebr-i zer-timsāl *(Kaside 1, Mısra 9). [ʿadem,]*

ʿadem mülkine: Yokluk ülkesi. || Ölüm diyarı.

ʿ**adem mülkine** gitmiş ey perī hecr-i miyānuñla
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından ne nām u ne nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 9). [ʿadem mülkine,]*

ādemī: İnsana, insan oğluna âit, insanla ilgili.

ādemīye maʿrifet ḫōş tāc imiş
salṭanatla māl ü mülki bāc imiş *(Kıt'a 2, Mısra 1). [ādemīye, -y, -e]*
ey yaḳīnī ġam-ı ʿışḳ **ādemi** mecnūn eyler
ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana *(Gazel 173, Mısra 13). [ādemi,]*
maʿrifetsüz **ādemī** muhtāc imiş
ʿālem anuñ olsa ḳarnı ac imiş *(Kıt'a 2, Mısra 3). [ādemī,]*

ʿadn: Cennetin en yüksek mevkine veya değişik yerlerinin tamamına verilen ad. II Adn Kur'an'da cennat kelimesiyle birlikte zikredilerek insanın aslının (Adem'in) yaratıldığı ve ahirette müminlerin sonsuza kadar kalacağı çeşitli cennetleri tasvir etmek üzere kullanılır. Kur'an'da on bir yerde bahis konusu edilen adn cennetleri, "içinde güzel meskenlerin,tahtların, altın ve incilerle süslenmiş ince ipekten yeşil elbiselerin, sabah akşam ikram edilen türlü yiyeceklerin, gözleri başkasını görmeyecek kadar eşlerine bağlı hurilerin ve çeşitli ırmakların bulunduğu ebedi bir yurt" olarak tasvir edilir.

gülzār-ı ʿ**adn** içinde mekān itmeden kaçar
ʿāşıḳ ḥarīmüñ içre ḳaçan kim vaṭan bulur *(Gazel 55, Mısra 7). [ʿadn,]*

ʿadū: Düşman II Rakip.

bir ḳaç ṭolu içüp yıḳılup gitmedin ʿ**adū**
yapmaz o ġonca göñlümüzi ḫālümüz ḫarāb *(Gazel 11, Mısra 15). [ʿadū,]*
zer virmek-ile şarılalı saña ʿ**adūlar**
altun gibi ʿāşıḳlaruñuñ beñzi şarardı *(Gazel 184, Mısra 5). [ʿadūlar, -lar]*
bir de sen şıma bu göñlüm şīşesin ey baġrı ṭaş
seng-i ṭaʿnından ʿ**adūnuñ** inkisārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 8). [ʿadūnuñ, -nuñ]*
maḫrūm ehl-i ʿışḳ u ʿ**adū** maḥrem-i viṣāl
bülbül esīr-i ḫār-ı cefā gül enīs-i zāġ *(Gazel 87, Mısra 7). [ʿadū,]*
beni luṭf it ṣafā mışrına sulṭān eyle sulṭānum
ʿ**adūnuñ** başına dünyāyı zindān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 2). [ʿadūnuñ, -nuñ]*

āfāḳ: 1. Ufuk'lar, gök kenarları, gökle yerin birleşir gibi göründüğü yerler.

yaḳīnī bezm-i miḥnetde delindi ney gibi baġrum
anuñçün nāle vü āhum ser-ā-ser ṭutdı **āfāḳı** *(Gazel 185, Mısra 10). [āfāḳı,]*

āfet: 1. Güzel, sevgili.

başladuñ gün gibi ben ẕerreye hercāyīlige
kime yanup yaḳılayın be hey **āfet** senden *(Gazel 147, Mısra 8). [āfet,]*
meh gibi şehri gezme ey **āfet**
bu meseldür ki şöhret āfetdür *(Gazel 63, Mısra 12). [āfetdür, -dür]*
az mıdur yoḳsa bahā-yı leb-i laʿlüñ çoḳ mı
be hey **āfet** biricik söyleye aġzuñ yoḳ mı *(Beyit 1, Mısra 2). [āfet,]*
ben ẕerreye hercāyīlik itdüñ niçe gündür
senden kime yanup yaḳılayın be hey **āfet** *(Gazel 19, Mısra 8). [āfet,]*
yaḳīnī necm-i eşküm gibi oldı yıldızum düşkün
Uşandum mihri yoḳ hercāyī **āfet** meh-liḳālardan *(Gazel 142, Mısra 10). [āfet,]*
ʿuşşāḳına görinmez-imiş bir perī-nijād
bildüm görince sensin o **āfet** didükleri *(Gazel 201, Mısra 10). [āfet,]*

2.Büyük felâket, belâ.

fitnedür zülfi kişver-i ʿışḳa
ġamzesi mülk-i cāna **āfetdür** *(Gazel 62, Mısra 8). [āfetdür, -dür]*

āfet-i devrān ol-: Bütün dünyayı güzelliğine hayran bırakmak.

başladuñ gün gibi ben ẕerreye hercāyīlige
ey efendim ne ʿaceb **āfet-i devrān olduñ** *(Gazel 101, Mısra 10). [āfet-i devrān olduñ, -dun]*

āfitāb: Güneş; parlak, aydınlık.

meh-i sipihr-i şeref ḫusrev-i sitāre-sipāh
muḫīṭ-i ḳāf-vaḳār **āfitāb-ı** berḳ-ʿinān *(Kaside 6, Mısra 4). [āfitāb-ı, -ı]*
şol cām-ı mey ki dāʿire-gird-i ḥabābdur
mirʿāt-durur ki cilvegeh-i **āfitābdur** *(Gazel 45, Mısra 2). [āfitābdur, -dur]*
şol cām-ı mey ki dāʿire-gird-i ḥabābdur
mirʿāt-durur ki cilvegeh-i **āfitābdur** *(Gazel 45, Mısra 2). [āfitābdur, -dur]*
sitāre olmaz-ısa **āfitāba** hem-pehlū
nedür ya mihr-i ʿiẕārında ḫāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 5). [āfitāba, -a]*
seyr itmege ʿiẕāruñı ey māh bī-niḳāb
yüz yirde ḫāke düşdi şitābından **āfitāb** *(Gazel 12, Mısra 2). [āfitāb,]*
kūyında sāye şaldı o māh üstüme bugün
irmez ʿulüvv-i rifʿatüme gökde **āfitāb** *(Gazel 12, Mısra 8). [āfitāb,]*

āfitāb-ı ʿālem: Alemin güneşi.

ruḫuñda lāmiʿ olan **āfitāb-ı ʿālem** içün
cebīnüñ üzre görinen hilāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 9). [āfitāb-ı ʿālem,]*

ʿafv: Af, sıçunu bağışlama.

bulımazlarsa eger feyż-i ḥimāyetle şeref
ḳullaruñ pādişehüm ʿ**afva** liyāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 8). [ʿafva, -a]*
zülfüñ esīriyüz budur ancaḳ günāhumuz
ʿ**afvuñ** revādur olsa şehā ʿöẕr-ḫvāhumuz *(Gazel 71, Mısra 2). [ʿafvuñ, -uñ]*

ʿafv u mürüvvet: Af ve ihsan.

sen şeh-i ʿışmet ü ben bende-i şāḥib-ʿışyān
benden ey şāh hatā ʿ**afv u mürüvvet** senden *(Gazel 147, Mısra 6). [ʿafv u mürüvvet,]*

afyōn-ı ġam: Gam afyonu ya da esrarı.

ḳurutdı ḳanumı **afyōn-ı ġam** zerd ü nizār oldum
ḳanı ol lāle-ruḫsār-ıla mey-nūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 3). [afyōn-ı ġam,]*

aġ: Beyaz, ak, aklık.

semene gösterür yüzi **aġın**
mihr-i rūyı o lāle-ruḫsāruñ *(Gazel 105, Mısra 3). [aġın, --ın]*
ʿarza ḳıl nesteren-i ʿārızuñı gülşende
nergis-i bāġ yüzi **aġını** görsün semenüñ *(Gazel 112, Mısra 4). [aġını, -n, -ı]*
açıldı çīnī sifāl içre **aḳ** ḳaranfiller
degül felekdeki yir yir kevākib-i raḫşān *(Kaside 3, Mısra 23). [aḳ,]*

āgāh: 1. Haberi olan, haberli, haberdar.

ʿāleme mihrüm od ṣalar ammā
ṭāliʿümden o meh degül **āgāh** *(Gazel 183, Mısra 12). [āgāh,]*

aġla-: (Acı, keder veya pişmanlıktan) Gözyaşı dökmek, ağlamak.

pīr-i muġānı mey-kededе görmedüm bugün
anuñçün iḫtiyārsuz **aġlar** gözüm müdām *(Gazel 123, Mısra 4). [aġlar, -r]*
görmese nāṣıḥın eger eglenimez mürīd olan
pīr-i muġānı görmedüm **aġların** iḫtiyār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 6). [aġların, -r, -ın]*
aġlamazdum gerdişüñden ey felek bir kez beni
cürʿa-veş bezminde yāruñ ḫāke yeksān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 3). [aġlamazdum, -maz, -du, -m*
yollaruñda didüm **aġlamadan** aʿmā oldum
didi ol serv-i revān ḳo beni dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 5). [aġlamadan, -ma, -dan]*
bezm-i belāda şemʿ gibi gözyaşın döküp
her şeb belā-yı ṭurra-i dilberden **aġlaram** *(Gazel 126, Mısra 8). [aġlaram, -r, -am*
çü kendüñ düşdüñ ey üftāde dil ʿışḳa ne **aġlarsın**
meşeldür aġlamaz kendü düşen kendü düşensin sen *(Gazel 150, Mısra 9). [aġlarsın, -r, -sın]*
dürr-i dendānı ġamıyla **aġlamaḳdan** ol bütüñ
ey yaḳīnī eşk-i çeşmüm ʿāḳıbet ʿummān olur *(Gazel 54, Mısra 13). [aġlamaḳdan, -dan]*
mihrüñ-ile **aġlamaḳdan** öldüm ey māh üstüme
ebr giryān mihr sūzān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 3). [aġlamaḳdan, -dan]*

aġlar: (Ayrılık kaynaklı) Göz yaşı döken / ağlayan.

yaḳīnīʿye ʿaraḳ-rīz oldı dirler cümleten cismüñ
o ḫod yād eyleyüp hicrānı **aġlar** cümle cisminden *(Gazel 143, Mısra 16). [aġlar,]*

aġlat-: Birisinin ağlamasına sebep olmak, üzmek, kederlendirmek.

gerek **aġlat** beni gerek güldür
severin sen nigārı nʿolsa gerek *(Gazel 97, Mısra 3). [aġlat,]*

aġyār: Rakip, yabancı, başkaları.

dōstum ġamzeyle kim **aġyāruña** ḳılduñ nigāh
ẕüʿlfeḳārʿın ṣaldı küffār üstine gūyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 5). [aġyāruña, -uñ, -a]*
dögdüm **aġyāruñı** maḥalleñde
öldürürseñ daḫı maḥal didiler *(Gazel 34, Mısra 11). [aġyāruñı, -uñ, -ı]*
leb-i laʿlüñle tenhā sözlerüm var cām-ı mey içse
Yıḳılsa bir yaña **aġyārdan** olsa cüdā meclis *(Gazel 77, Mısra 10). [aġyārdan, -dan]*
şāne alup destine **aġyārdan** zülfin ṭarar
āh ez-dest-i cüvānān-ı perīşān-iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 9). [aġyārdan, -dan]*

yapma göñlini her dem **aġyāruñ**
ḫātırın yıḳma ʿāşık-ı zāruñ *(Gazel 105, Mısra 1). [aġyāruñ, -uñ]*
aġyār seng-i ḫāredür anı idüp tırāş
tīġın ʿaceb mi taşa çalarsa o ser-tırāş *(Gazel 78, Mısra 1). [aġyār,]*
zār oldum idüp yār ile **aġyārı** temāşā
şan eyledi bülbül gül ile ḫārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 1). [aġyārı, -ı]*
bulduñ **aġyārı** baña vaʿde-i ferdā itdüñ
itdügin şanma kişi rūz-ı ḳıyāmet bulmaz *(Gazel 66, Mısra 9). [aġyārı, -ı]*
ruhuñ āyīnesin gösterme kendin görmesün **aġyār**
görinme şaḳla mirʿāt-ı ʿizāruñ ḫod-nümālardan *(Gazel 142, Mısra 7). [aġyār,]*

aġyār ol-: Düşman ve yabancı olmak.

ġam yimen ḫalḳ-ı cihān cümleten **aġyār olsun**
dōstlar dünyede yārum baña tek yār olsun *(Gazel 163, Mısra 1). [aġyār olsun, -sun]*

aġz: Hayvan ve insanda yüzün ön aşağı kısmında yer alan, yemeye, içmeye, nefes alıp vermeye, ses çıkarmaya, konuşmaya yarayan ve sindirim borusunun giriş deliği olan boşluk.

aġzına niçün atılduñ varup ejderhānuñ
saña kim didi dilā kākül-i dildāra yapış *(Gazel 81, Mısra 9). [aġzına, -ı, -ñ, -a]*
az mıdur yoḳsa bahā-yı leb-i laʿlüñ çoḳ mı
be hey āfet biricik söyleye **aġzuñ** yoḳ mı *(Beyit 1, Mısra 2). [aġzuñ, -u, -ñ]*
lāle şermende iken ʿārız-ı gül-gūnuñdan
ġonca **aġzını** açar laʿlüñ-ile güftāra *(Gazel 174, Mısra 10). [aġzını, -ı(n), -ı]*

āh: 1. Âşığın, aşk ateşiyle ortaya çıkan keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi.

çeng ü ḳānūnı gider **āh-ı** şifā-sāzum işit
diñleme naġmelerin ol iki nā-sāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 9). [āh-ı, -ı]*
dūd-ı **āhum** yiridür tutsa yaḳīnī felegi
itdi bir şemʿ-i şeb-ārā yirümi nār-ı cefā *(Gazel 2, Mısra 13). [āhum, -um]*
var tevbe ḳıl yaḳīnī yüri her gün āhdan
kūyında her gün **āh-ımış** ancaḳ günāhumuz *(Gazel 71, Mısra 16). [āh-ımış, -ımış]*
oldı yoluñda **āh-ıla** çoḳ ʿāşıḳuñ ġubār
seyr it ne toz ḳoparsa gerek daḫı rūzgār *(Gazel 26, Mısra 1). [āh-ıla, --ıla]*
şuʿāʿ-ı **āh-ıla** ḫum-ḫānemüz olur rūşen
dimeñ ki şām-ı belāda sirācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 7). [āh-ıla, --ıla]*
var tevbe ḳıl yaḳīnī yüri her gün **āhdan**
kūyında her gün āh-ımış ancaḳ günāhumuz *(Gazel 71, Mısra 15). [āhdan, -dan]*
ʿizāruñ tāb-ı mülden ey gül-i ter al al oldı
nʿola bülbüllerüñ **āhından** olsa pür-şadā meclis *(Gazel 77, Mısra 8). [āhından, -ı, -(n)dan]*
yine verd-i ruḫına bir lebi cān-perverdüñ
şad-hezār **āh-ıla** ey bülbül-i dil cān virdüñ *(Gazel 109, Mısra 2). [āh-ıla, --ıla]*
pür-şerer eyleyeyin yollaruñı **āhum-ıla**
kehkeşān-ı felege ṭaʿn ide tā reh-güẕerüñ *(Gazel 114, Mısra 11). [āhum-ıla, -um, --ıla]*
firāḳ bezmine **āhumla** ḳanlu yaşlarumı
şadā-yı nāya mey-i erġavāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 5). [āhumla, -umla]*
şām-ı belāda görmedin **āhum** ʿalevlerin
ol māha rūşen olmadı mihrüm ʿayān olup *(Gazel 16, Mısra 5). [āhum, -um]*
baġladı yiryüzini eşk gökleri āh-ı pür-şerer
āh ki bāġ-ı kūyuña varmaġa iḳtidār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 8). [āh,]*
yaḳa çāk eyle şafā bul bürisün cismüñi **āh**
kaʿbe-veş ʿışḳı-y-ıla giy ḳara şālı ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 7). [āh,]*
cüdā olmaz o bālā-ḳad raḳīb-i bed-liḳālardan
ḫalāṣ olmadı gitdi **āh** kim cānum belālardan *(Gazel 142, Mısra 2). [āh,]*
soñ demümdür o serve irmedüm **āh**
hem-demüm **āh** u vā-durur her gāh *(Gazel 183, Mısra 1). [āh,]*
şehlerüñ zer-keş otaġına baş egmem zīrā
yeter **āhum** şereri ḫayme vü ḫārgāh baña *(Gazel 7, Mısra 6). [āhum, -um]*

ṣabā-yı **āhum** ider cism-i zerdümi lerzān
ten-i nizārumı berg-i ḫazāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 9). [āhum, -um]*
āhumı germ eylerin ʿışḳ āteşiyle her nefes
ṣanma ṣōfī ben senüñ gibi dem-i serd isterin *(Gazel 157, Mısra 5). [āhumı, -um, -ı]*
eşer-i **āh-ı** yaḳīnīʿyle mülebbes oldı
lāciverdī görinür şimdi bütün baḥr u semā *(Gazel 4, Mısra 9). [āh-ı,]*
ney gibi nāle vü **āh** it didi ol şāh bana
nāleye yoḳ mededüm neyleyeyin **āh** bana *(Gazel 7, Mısra 2). [āh,]*
āh kim baġlandı dil zülf-i perīşānuñ görüp
düşdi göñlüm yūsufʿı çāh-ı zenaḫdānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 1). [āh,]*
bād-ı **āhum** yele virdi güllerüñ evrāḳını
cāme-i gül-gūn-ıla raḫş üzre cevlānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 13). [āhum, -um]*
zülfi kemendi cān ü dili bende geçti **āh**
cān ü göñülden itdi cüvānī beni esīr *(Gazel 37, Mısra 7). [āh,]*
hecrüñde her dem ehl-i hevā **āh** u vādadur
bād-ı hevāsı manṣıb-ı ʿışḳuñ ziyādedür *(Gazel 41, Mısra 1). [āh,]*
āh kim dil esīr-i fürḳatdür
ʿömr ise bī-amān u mühletdür *(Gazel 63, Mısra 1). [āh,]*
derbend-i kākülinde ḥarāmī gözinden **āh**
eksük degül yaḳīnī müdām iḫtirāzumuz *(Gazel 72, Mısra 13). [āh,]*
seni zār iden odur olma ḫaṭından ġamgīn
yüri ey **āh** yüri baḫt-ı siyehkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 2). [āh,]*
şāne alup destine aġyārdan zülfin ṭarar
āh ez-dest-i cüvānān-ı perīşān-iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 10). [āh,]*
mevc-i belāya uġraduḳ fülk-i dile ḳarār yoḳ
baḥr-ı firāḳa **āh** kim dāʿire vü kenār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 2). [āh,]*
ḥasret-i zülf-i dil-āvīzüñ-ile şeydāyuz
āh kim ʿömrümüzi ḳapladı bu ṭūl-ı emel *(Gazel 118, Mısra 6). [āh,]*
fiġān u **āh** u zār-ıla beni ayırdı yārumdan
kime **āh** ideyim bilmem hevā-yı rūzgārumdan *(Gazel 141, Mısra 2). [āh,]*
ebri şimden gerü **āhum** nʿola berbād itse
tār-mār itdi ṣaçın yüz ṭutup ol meh nāza *(Gazel 176, Mısra 3). [āhum, -um]*
soñ demümdür o serve irmedüm **āh**
hem-demüm **āh** u vā-durur her gāh *(Gazel 183, Mısra 2). [āh,]*
yaḳīnī bezm-i miḥnetde delindi ney gibi baġrum
anuñçün nāle vü **āhum** ser-ā-ser ṭutdı āfāḳı *(Gazel 185, Mısra 10). [āhum, -um]*
yaḳīnī gitdi meylüm bāġ-ı dehrüñ ġayrı seyrinden
beni öldürdi **āh** ol serv-i ḫōş-reftār reftārı *(Gazel 188, Mısra 10). [āh,]*

2. "Âh, vah, heyhat, yazık!".

ḳara çul giydürür-ise yiridür **āh** bana
giymiş ol baḥr-ı leṭāfet yine māvī kemḫā *(Gazel 4, Mısra 1). [āh,]*
hīç ṣıḥḥat yüzini görmedüm **āh**
olalıdan senüñ dil-efgāruñ *(Gazel 106, Mısra 7). [āh,]*

āh it-: Ah etmek, haykırmak, nara atmak.

ney gibi nāle vü **āh it** didi ol şāh bana
nāleye yoḳ mededüm neyleyeyin āh bana *(Gazel 7, Mısra 1). [āh it,]*
yād eyleyüp o gül-ruḫı **itdük** hezār **āh**
ḫāmūş ḳıldı bülbüli ṣavt-ı ḥazīnümüz *(Gazel 74, Mısra 3). [āh itdük,]*
ġam-ı zülfüyle **āh itdüm** gülüp ol ġonca açılmış
belī nāzük-ṭabīʿat kesb ider sünbül havādan ḫaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 5). [āh itdüm,]*
ġubār-ı cismi berbād eyleyüp zülfüñsüz **āh itdüm**
anuñçün gird-bād-ı rāh-ı kūyuñ bana muġberdür *(Gazel 61, Mısra 7). [āh itdüm,]*
yüri var kūy-ı yāra **āh iderek**
göresin belki luṭfını giderek *(Gazel 97, Mısra 1). [āh iderek,]*

ṣad-hezār **āh ideyin** gül yüzüñüñ medḥinde
gülşenüñ bülbül-i gūyāsını ḫāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 7). [āh ideyin,]*
āh idüp didüm aña gūşuña nālem yetmez
gūş idüp didi o gül-ruḫ yeter efġān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 13). [āh idüp,]*
cān ü dil maḥzūn olup **āh itseler** her dem nʿola
ey perī zülfüñ ġamı hem andadur hem bundadur *(Gazel 43, Mısra 7). [āh itseler, -se, -ler]*

āh u efġān: Ah ve feryat.

irişdi göklere nāleyle **āh u efġānum**
ʿıyādete gelicek ben zaʿīfe yārānum *(Müseddes 2, Mısra 29). [āh u efġānum,]*

āh u enīn: Ah çekerek ağlayıp sızlamak.

rind-i bezm-i ʿışḳ iseñ ol hem-dem-i **āh u enīn**
çaġırup bu ṣavṭı söyler sāzlar ṣanma ṭanīn *(Gazel 155, Mısra 1). [āh u enīn,]*

āh u fiġān: Ah ve feryat, eyvah!.

bāġ-ı kūyuñda yaḳīnī ṣanemā bülbül-vār
gül yüzüñde nʿola eylerse hezār **āh u fiġān** *(Gazel 139, Mısra 10). [āh u fiġān,]*
gül yüzüñçün çekeli bülbül-i dil ḫār-ı cefā
ṭutdı dünyā yüzini **āh u fiġānum** muṣlī *(Gazel 197, Mısra 10). [āh u fiġānum,]*

āh u fiġān ol-: Ağlayıp inlemek, haykırmak, feryat etmek.

verdüñ ḳulaġı berg idügin bilse ʿandelīb
neylerdi böyle hem-dem-i **āh u fiġān olup** *(Gazel 16, Mısra 8). [āh u fiġān olup, -up]*

āh u vāh: Ah vâh, inleyip sızlanma.

efendi sen şeh-i ḥüsn iken **āh u vāh** idicek
ya ben gedā bu ḳadar derdle niçe eyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 5). [āh u vāh,]*

āh ü zār: Âh etme ve ağlama, inleme.

ne **āh ü zāra** meded var ne ʿarz-ı ḥāle mecāl
ne çāre egleyeyin bilmezin ʿaceb nʿola ḥāl *(Müseddes 2, Mısra 7). [āh ü zāra,]*
neylerem nāyı ten-i zerd ü nizārum var yeter
naġme-i berbaṭṭ gerekmez **āh ü zārum** var yeter *(Gazel 36, Mısra 2). [āh ü zārum,]*

ʿahd: Ahd, söz, yemin.

cefā vü cevr-ile ḫalḳı niçe odlara yaḳarsın
be hey ẓālim ne işlersin unutduñ ʿ**ahd-i** aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 4). [ʿahd-i, -i]*
ʿahd eyledi ṭurup yüzini göstere velī
ṭurmadı ʿ**ahde** gitdi o fettān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 10). [ʿahde, -e]*

ʿahd eyle-: Ahd, söz, yemin etmek.

ʿ**ahd eyledi** ṭurup yüzini göstere velī
ṭurmadı ʿahde gitdi o fettān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 9). [ʿahd eyledi,]*

ʿahd it-: Söz vermek, yemin etmek.

zülfi ʿ**ahd itdi** vefā eyleyüp öldürmege līk
ḳorḳarın itmeye ʿömrüm benüm ol ʿahde vefā *(Gazel 2, Mısra 11). [ʿahd itdi,]*

rāst gelse yolda ʿ**ahd itmişdi** ṭurmaġa velī
gitdi ol serv-i revānum ṭurmadı iḳrāra hīç *(Gazel 24, Mısra 7). [ʿahd itmişdi,]*

ʿahde vefā: Verdiği sözde, ettiği yeminde durma.

zülfi ʿahd itdi vefā eyleyüp öldürmege līk
ḳorḳarın itmeye ʿömrüm benüm ol ʿ**ahde vefā** *(Gazel 2, Mısra 12). [ʿahde vefā,]*

ʿahd-i şebāb: Gençlik zamanı.

zāhid riyāzet-ile geçürdüñ zamānuñı
ʿ**ahd-i şebābı** bir daḫı ādem ḳaçan bulur *(Gazel 55, Mısra 6). [ʿahd-i şebābı, -ı]*

āheng: Kulağa hoş gelen ses uygunluğu, hoş seda, ezgi, nağme.

bezm-i maḥşerde olursam o lebi mülden dūr
āh-ı dil-sūzumuñ **āhengi** ola naġme-i ṣūr *(Gazel 40, Mısra 2). [āhengi, -i]*

āhen: Demir.

ṭōp-ı cevr ile döger hīç aman ārām virmez
āhenīn ḳılma meger varsa yaḳīnī bedenüñ *(Gazel 113, Mısra 14). [āhenīn,]*

āh-ı āteşīn id-: Âşığın çektiği ateş gibi yakıcı âh.

sūzum görüp melekler **ider āh-ı āteşīn**
ẓāhir olur ʿalev gören anı ṣanur kebāb *(Gazel 11, Mısra 3). [āh-ı āteşīn ider, -ider]*

āh-ı derd-nāk: Dertli ah, inilti,feryat.

dil ḫūn u cān figār ciger rīş sīne çāk
derd-i firāḳ ile iderin **āh-ı derd-nāk** *(Gazel 96, Mısra 2). [āh-ı derd-nāk,]*

āh-ı dil-sūz: Gönül yakan ah.

bezm-i maḥşerde olursam o lebi mülden dūr
āh-ı dil-sūzumuñ āhengi ola naġme-i ṣūr *(Gazel 40, Mısra 2). [āh-ı dil-sūzumuñ,]*

āh-ı pür-şerer: Kıvılcımlarla dolu ah.

baġladı yiryüzini eşk gökleri **āh-ı pür-şerer**
āh ki bāġ-ı kūyuña varmaġa iḳtidār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 7). [āh-ı pür-şerer,]*

āḫir: Son, sonuncu, en sonra olan.

aṣsun ser-i zülfinde yaḳīnī ḳulın ol şāh
bir bendesinüñ **āḫir** ola ʿömri nihāyet *(Gazel 19, Mısra 14). [āḫir,]*
yār idin kendüñe bir rind-i ḳadeḥ-peymāyı
dime **āḫir** nicʿola ḫāl-i dil-i rüsvāyı *(Müseddes 3, Mısra 4). [āḫir,]*
āḫir dilā ʿimāret-i ʿālem ḫarābdur
Aṣlı havā vü āteş ü āb ü türābdur *(Gazel 44, Mısra 1). [āḫir,]*
necm-i eşküñ gibi **āḫir** seni eyler pā-māl
naẓar itmez ġam-ı mihriyle olursañ da hilāl *(Müseddes 1, Mısra 17). [āḫir,]*

āḫir ol-: Bitmek, sona ermek.

faṣl-ı şitā-yı fürḳat çün **āḫir oldı** ey dil
yāruñ bahār-ı ḥüsnin vaṣf eyle yaza başla *(Gazel 170, Mısra 7). [āḫir oldı,]*

āḫir zamān ol-: Dünyanın son zamanları gelmek.

ṭalʿatuñla eyledi ḫurşiyd maġribden ṭulūʿ
vechi var **āḫir zamān oldı** dir isem ḫusrevā *(Gazel 5, Mısra 4). [āḫir zamān oldı,]*

āḫirüʿz-zamān: Zamanın sonu, dünya hayatının kıyametten önceki son zamanları.

çābük-süvār-ı eblaḳ-ı eyyām-ı rūzgār
bālā-nişān-ı maʿreke-i **āḫirüʿz-zamān** *(Gazel 137, Mısra 8). [āḫirüʿz-zamān,]*

'ahd-i ahlâk: Bir kimsenin iyi niteliklerini veya kişiliğini ifade eden tutum ve davranışlar bütünü, mizaç, tabiat.

cefā vü cevr-ile ḫalḳı niçe odlara yaḳarsın
be hey ẓālim ne işlersin unutduñ ʿ**ahd-i aḫlāḳı** *(Gazel 185, Mısra 4). [aḫlāḳı, -ı]*

aḥmed: Pek çok methedilmiş, övülmüş kimse [Hazret-i Muhammed'in isimlerindendir]

ümīd-i rifʿat-ile niçe vaṣfuñ eyleyem
ki medḥ-i **aḥmed-ile** buldı çoḳ şeref ḥassān *(Kaside 6, Mısra 48). [aḥmed-ile, -ile]*
mihre ḥāʾil ebrdür rūyuñda ḫaṭṭ ey meh-cebīn
sāye ṣalmış **aḥmed'e** yā şeh-per-i rūḥu'l-emīn *(Kaside 2, Mısra 2). [aḥmed'e, -e]*
ḥarīmüñ kaʿbe nāmuñ **aḥmed** ü ben anda ḥassānʿam
şefāʿat pertevin cismümde raḫşān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 13). [aḥmed,]*
ruḫlaruñda sāye-güsterdür hümāyūn kākülüñ
sāye ṣaldı **aḥmed**ʿ**e** ṣan perr-i cibrīl-i emīn *(Gazel 155, Mısra 10). [aḥmedʿe,]*

aḥmed-i muḫtār: Hz. Muhammed.

oldı ṣan nūr-ı ḫudā **aḥmed-i muḫtār**ʿ**ı** muḥīṭ
nūrdan puñara girmiş görinür ḫūrāsın *(Gazel 151, Mısra 5). [aḥmed-i muḫtārʿı,]*

aḫşam: Akşam vakti.

egerçi **aḫşama** ḳarşu baḳılmaz āyineye
olur ʿiẕāruña zülfüñ yanında dil nigerān *(Gazel 136, Mısra 11). [aḫşama, -a]*
gece olsun varayın ḫānesine dimiş o māh
ḳanı ṭāliʿ ki ṭulunsa güneş **aḫşām** olsa *(Gazel 175, Mısra 8). [aḫşām,]*

āhū: Ceylan, karaca.

ol ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ḫāl-i ʿanber-bār-ı yār
beñzer ol **āhūya** kim meʾvāsıdur gülzār-ı çīn *(Kaside 2, Mısra 4). [āhūya, -ya]*
ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ol ġazālüñ ḫāl-i miskīni
gülistān-ı ḫotenʿde sebze otlar ṣanki bir **āhū** *(Gazel 167, Mısra 4). [āhū,]*
ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ḫālüñ çın
sebzezār-ı ḫotenʿde **āhūdur** *(Gazel 52, Mısra 8). [āhūdur, -dur]*
çeşmi bir **āhū** ki şīr-efgenlik anuñ pīşesi
zülfi bir şehbāzdur kārı anuñ her ān şikār *(Gazel 27, Mısra 7). [āhū,]*

aḥvāl: Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.

kūhken sergüzeştin añmaḳdan
ġaraz **aḥvālümi** ḥikāyetdür *(Gazel 64, Mısra 14). [aḥvālümi, -ü, -m, -i]*

aḥyā: Diriler, canlılar.

mürde-diller bir yire dirilsün ey şeyḫ-i ecel
ġam şebidür tekyegāh-ı ʿışḳda **aḥyā** gerek *(Gazel 98, Mısra 6). [aḥyā,]*

aḫżar: Yeşil.

feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa beñzetdüm
olalıdan şecer-i **aḫzar** üzre nār ʿayān *(Kaside 3, Mısra 8). [aḫzar,]*
feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa beñzetdüm
olalıdan şecer-i **aḫzar** üzre nār ʿayān *(Gazel 138, Mısra 10). [aḫzar,]*

aḫzar it-: Büyük bir kimsenin önü, huzuru haline getirmek.

deryā-yı **aḫzar itdi** çemenzārı cūybār
Aṣdāf aña semenler ü lūlūsı jāleler *(Gazel 33, Mısra 3). [aḫzar itdi, -di]*

ak-: (Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

ġubār-ālūde dil seyl-āb-veş ṭurmaz **aḳar** yaşum
göz açdurmaz yaġar bārān-ı ġam ḥālüm mükedderdür *(Gazel 61, Mısra 3). [aḳar, -ar]*
seyl-āb-ı sirişküm bulanup her dem **aḳardı**
ol servüñ ayaġına varıcaḳ ṭurı vardı *(Gazel 184, Mısra 1). [aḳardı, -ar, -dı]*
ġubār-ı kūyına yüz sürmek içün ol servüñ
Aḳardı her yaña cūy-ı sirişk olup cūyān *(Kaside 6, Mısra 16). [aḳardı, -ar, -dı]*
cāme-i sebz-ile olduḳca revān ey boyu serv
sebzezār içre **aḳan** āb-ı muṣaffāsın sen *(Gazel 149, Mısra 4). [aḳan, -an]*

aḳ sāde:1. Beyaz, gösterişsiz bir şekilde (Sevgilinin beyaz teni bağlamında).

aḳ sādeyle sadef içre dür-i yektāsın
yā semen içre olan jāle-i bī-hem-tāsın *(Gazel 151, Mısra 1). [aḳ sādeyle,]*

2. kefenle; nuruyla.

aḳ sādeyle yaḳīnī seni gördükde didi
āb-ı ṣāfīye ḳonulmış semen-i zībāsın *(Gazel 151, Mısra 13). [aḳ sādeyle,]*

ak-: (Irmak, nehir için) akmak, dökülmek.

aḳar ṣan cennet-i firdevsʿden bir cūy-ı ṣāfīdür
degüldür ol leṭāfet gülşeninde sāʿid ü bāzū *(Gazel 167, Mısra 13). [aḳar, -(a)r]*

aḳarsu: Akarsu.

ayaġı ḫāke batup maḥv olur gitdükçe
bir **aḳarsu** gibidür ḥayf ki ʿömr-i güzerān *(Gazel 139, Mısra 6). [aḳarsu,]*

ʿākıbet: Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

sāḳī çü ʿ**āḳıbet** geçerüz cām-ı mergden
devr eylesün piyāle ki devrān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 5). [ʿāḳıbet,]*
ben belā vü ġuṣṣa vü cevre nihāyet bulmadum
gerçi dirler her belānuñ ʿ**āḳıbet** pāyānı var *(Gazel 28, Mısra 8). [ʿāḳıbet,]*
serīr-i salṭanatda tāca maġrūr olma sultānum
başına ʿ**āḳıbet** çoḳ tāc-dāruñ tāc dar olmış *(Gazel 80, Mısra 4). [ʿāḳıbet,]*
ʿāḳıbet fikrini ḳo zāhid-i ṣad-sāle gibi
her seḥer var yüri bir gülşene düş jāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 31). [ʿāḳıbet,]*
dürr-i dendānı ġamıyla aġlamaḳdan ol bütüñ
ey yaḳīnī eşk-i çeşmüm ʿ**āḳıbet** ʿummān olur *(Gazel 54, Mısra 14). [ʿāḳıbet,]*
çünki ol māh-veşüñ eşigidür meṣvāmuz
ʿ**āḳıbet** cennet-i firdevs olısar meʿvāmuz *(Gazel 68, Mısra 2). [ʿāḳıbet,]*

ʿāḳıl: Akıllı.

çāh iderler yirüñi bir luʿb-ıla yūsuf-miṣāl
ʿ**āḳıl**-ısañ ḳılma iḫvān ile bir ān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 8). [ʿāḳıl-ısañ, -ısan]*
ey yaḳīnī sen anuñla çıḳamazsın başa
baġlama ʿ**āḳıl-ısañ** göñlüñi zülf-i yāra *(Gazel 174, Mısra 14). [ʿāḳıl-ısañ, -ısan]*
semtden gel ʿazm-i ṣaḥrā ḳılma ʿ**aḳluñ** var-ısa
hāy mecnūn iste göñlüñden ki leylā bundadur *(Gazel 42, Mısra 7). [ʿaḳluñ, -uñ]*
semtden gel ʿazm-i ṣaḥrā ḳılma ʿ**aḳluñ** var-ısa
hāy mecnūn iste göñlüñden ki leylā bundadur *(Gazel 42, Mısra 7). [ʿaḳluñ, -uñ]*
olur dīvāne dil yād itseler zülf-i perīşānuñ
añulsa kākülüñ yaġma ider ʿ**aḳlum** perīşānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 4). [ʿaḳlum, -um]*
ḫaṭṭuñı gördükçe ʿ**aḳlum** aldurursam vechi var
levḥ-i ḫaddüñde yazılmış innehū siḥrun mübīn *(Kaside 2, Mısra 41). [ʿaḳlum, -um]*
bāde-i ʿışḳı içelden beri ʿ**aḳluñ** gelmez
ey yaḳīnī ne ʿaceb bī-ser ü sāmān olduñ *(Gazel 101, Mısra 11). [ʿaḳluñ, -un]*
ey yaḳīnī reh-i cünūnı ḳoma
ʿaḳla yār olma kim sefāhetdür *(Gazel 62, Mısra 16). [ʿaḳla, -a]*
güm ḳılan **aḳluñı** derbend-i maḥabbetde odur
zülfinüñ dāmenine ey dil-i āvāre yapış *(Gazel 81, Mısra 11). [aḳluñı, -u, -ñ, -ı]*

ʿāḳıl ol-: Akıllı olmak.

hīçe ṣay anı ḥabāb-āsā yaḳīnī ʿ**āḳıl ol**
iʿtimād itme ṣaḳın bu çarḫ-ı ġam-girdāra hīç *(Gazel 24, Mısra 13). [ʿāḳıl ol,]*

ʿaḳl u cān: Akıl ile ruh.

ʿ**aḳl u cān-ıdı** ḫūblarda ḳalan
ṣabruma sen de bunda ḳal didiler *(Gazel 34, Mısra 13). [ʿaḳl u cān-ıdı, -ıdı]*

ʿaḳl u fikr: Akıl ve fikir.

yaḳīnīnüñ ʿaceb mi ʿ**aḳl u fikri** tār-mār olsa
işitdüm ol perīnüñ zülfinüñ her tārı mār olmış *(Gazel 80, Mısra 9). [ʿaḳl u fikri,]*

aḳlumuz al-: Etkisi altına almak,çok etkilemek.

ḫūn itdi nāfe-veş dili vü **aldı aḳlumuz**
cādū-yı çeşm-ile büt-i miskīn ġazāleler *(Gazel 33, Mısra 5). [aḳlumuz aldı, -dı]*

aḳrān: Mevki, rütbe ve durumları birbirine uygun olanlar, emsal.

segān-ı kūyuñ içre ḫōr olup şāhum ḥaḳīr olmaḳ
ʿulüvv-i manṣıb-ıla reşk-i **aḳrān** olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 14). [aḳrān,]*

ʿaks: Görüntü.

görindi sāġar-ı mey içre ey meh ʿ**aks-i** engüştüñ
Ṣafaḳdan oldı gūyā kim hilāl-i āsumān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 9). [ʿaks-i,]*
ṣanma ʿ**aks-i** serv cūy-ı bāġda ey lāle-ḫadd
ṣuya düşdi servler ḳadd-i ḫırāmānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 9). [ʿaks-i, --i]*
şikeste āyine çoḳ yüz bulur o meh-rūdan
hezār yüzden ider dilde ʿ**aksini** pinhān *(Gazel 136, Mısra 6). [ʿaksini, -i, -, -i]*
derūn-ı āyinede ʿ**aksi** çāk ider yaḳasın
Baḳar ki āyineye itse sīnesin ʿuryān *(Gazel 136, Mısra 7). [ʿaksi, -i]*
ḫançeri ʿ**aksi** dilde dildāruñ
ṣan semekdür yaḳīnī deryāda *(Gazel 169, Mısra 13). [ʿaksi, -i]*
mühr idüp ʿ**aks-i** leb-i yārı süleymān yine
her perī-peykeri efsūn ile tesḫīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 5). [ʿaks-i, --i]*

çeşmümde ʿ**aks-i** dest-i muḥannāñı seyr idüp
ʿummāna düşdi pençe-i mercān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 3). [ʿaks-i, --i]*

ʿ**aks-i ruḫı:** Yanağının yansıması yanağının parlaklığı.

ḳanlu gözümde ʿ**aks-i ruḫı** lāle-ḫadlerüñ
berg-i gül-ile ṣānki ṭolu cām-ı bādedür *(Gazel 41, Mısra 5). [ʿaks-i ruḫı,]*

ʿ**aks-i zülf:** Saçın yansıması.

ʿ**aks-i zülf** ü ḳad-i bālāsı dil ü cānda yatur
Naḳşı yā ḳaşlarınuñ dīde-i giryānda yatur *(Gazel 56, Mısra 1). [ʿaks-i zülf,]*

al-:1. *(*Bir şeyi) Kullanmak veya gerekeni yapmak üzere yanında bulundurmak.

şāne **alup** destine aġyārdan zülfin ṭarar
āh ez-dest-i cüvānān-ı perīṣān-iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 9). [alup, -up]*
suḫan bezminde çekdi cām-ı naẕmuñ cürʿasın cāmī
o meyden geçdi ol ammā ben **aldum** şimdi meydānı *(Gazel 187, Mısra 8). [aldum, -du, -m]*
kākülinden **alup** yaḳīnī şemīm
didi şeydā iden beni budur *(Gazel 52, Mısra 19). [alup, -up]*
naḳd-i dil **al**dı ʿārızı alını ʿarz idüp
sāġar ṣunarsa destüñe ol ġonca alı gör *(Gazel 39, Mısra 9). [aldı, -dı]*
yolında ẕerre-veş raḳḳāṣ idüp bu ben hevādārın
ḳarār u ṣabrum **al**dı rāḥat-ı cānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 8). [aldı, -dı]*
gel yetiş leşker-i şādīyle meded nuṣret ḳıl
ceyş-i ġam **al**dı beden burcunı cānum feṭḥī *(Gazel 194, Mısra 4). [aldı, -dı]*
ṭāliʿ olalı mihr ü maḥabbet didükleri
tāb ü tüvānum **al**dı ḥarāret didükleri *(Gazel 201, Mısra 2). [aldı, -dı]*
aldı ẓulm ü mekr-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 17). [aldı, -dı]*
dil **almaḳda** müjeñ ʿayyārdur efsūn oḳur ammā
ʿaḳıllar çāk olur siḥr eylese ol nergis-i cādū *(Gazel 167, Mısra 9). [almaḳda, -maḳ, -da]*
alsa beyāż otaġa o meh-çihre başına
baş egse yiridür aña mihr-i felek-mesīr *(Gazel 37, Mısra 3). [alsa, -sa]*
egmez ṣurāḥī cāma baş eyler mücādele
ol ser-keşüñ boġazını **al** sāḳıyā ele *(Gazel 179, Mısra 2). [al,]*
alduñsa tīrüñi nʿola mecrūḥ sīneden
peykānlaruñ yürekdedür ey ḳaşı yā hele *(Gazel 179, Mısra 3). [alduñsa, -duñ, -sa]*
giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alur āl-ile diller bir büt-i laʿlīn-ḳabā vardur *(Gazel 51, Mısra 12). [alur, -ur]*
seg-i kūyuñ sifālin başa **almaḳ** āsitānuñda
giyüp faġfūr tācın çīnʿe ḫāḳān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 11). [almaḳ, -maḳ]*
naḳd-i dil aldı ʿārızı alını ʿarz idüp
sāġar ṣunarsa destüñe ol ġonca **alı** gör *(Gazel 39, Mısra 10). [alı, -ı]*
rindüz ki geçmezüz mey-i ḥamrādan el çeküp
tā **almayınca** sāḳī-i devrān ayaġumuz *(Gazel 69, Mısra 6). [almayınca, -ma, -y, -ınca* alurdum mīve-i
maḳṣūdumı şāḫ-ı saʿādetden
eger ol serv sīb-i ġabġabından virse şeftālū *(Gazel 167, Mısra 5). [alurdum, -ur, -du, -m]*

2. (Bir duygunun etkisi altına) Girmek.

göñlüm **aldı** o serv-i āzāde
sāyesi gibi ḳıldı üftāde *(Gazel 169, Mısra 1). [aldı, -dı]*

3. Almak.

ḫāk-i pāyuñ cevherin **alduḳca** naḳd-i eşk-ile
çeşmüm ey yūsuf-liḳā ṣan keffe-i mīzān olur *(Gazel 54, Mısra 7). [alduḳca, -duḳça]*

ʿaceb ẕulm issidür ḥammām **alur** ḳoynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruḫuñla dāʿimā külḫan *(Gazel 143, Mısra 11). [alur, -u, -r]*
murād mīvesin **alam** ümīd ṣāḫından
iderse bāġ-ı dile ebr-i reʿfetüñ feyezān *(Kaside 6, Mısra 41). [alam, -a, -m]*
virilse ʿarṣa-i medḥüñde öñdül aña bir at
alurdı düldül-i ṭabʿ-ı suḫanverüm meydān *(Kaside 6, Mısra 28). [alurdı, -ur, -dı]*
ṣafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri saʿy it dilā **almaġa** ʿömr-i bī-vefādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 4). [almaġa, -maġ, -a]*
gird-bād **aldı** ġubār-ı tenümi kūyuñdan
bunca ṭūl-ı emelüm oldı hebāen menşūr *(Gazel 40, Mısra 7). [aldı, -dı]*
cān naḳdine metāʿ-ı viṣālin virürse yār
kim **almaz** anı kim bu ḳadar rāygān ola *(Gazel 6, Mısra 6). [almaz, -maz]*
unutdı şefḳat-ı islāmı raḥm-ı īmānı
anuñçün **almaz** o kāfir bizüm selāmumızı *(Gazel 189, Mısra 12). [almaz, -maz]*
elüñe cām-ı ʿişret **al** didiler *(Gazel 34, Mısra 6). [al,]*
rūz-ı şümārda **alurın** hep ḥisābını
sāʿat-be-sāʿat itme baña cevr-i bī-ḥisāb *(Gazel 11, Mısra 7). [alurın, -ur, -ın]*
geçmedin devr-i şebāb **al** elüñe ṣaḥbāyı
güni ʿīş-ile geçür çekme ġam-ı dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 1). [al,]*
al sazı muṭrıbā ele sāḳī şarābı ṣun
defʿ-i ġama bu ikisidür çāre-sāzumuz *(Gazel 72, Mısra 7). [al,]*

al: Al, kırmızı.

ṣanma sāḳī **allar** giymiş-durur cām-ı şarāb
bezm-i gülşende ruḫuñdan utanup ider ḥicāb *(Kıt'a 1, Mısra 1). [allar, -lar]*
dil ṭıflı düşdi yanuña düşdükçe **al** elin
ey serv-ḳadd yoluñda senüñ bir fütādedür *(Gazel 41, Mısra 7). [al,]*
giyüp gül gibi her gün **al** gül-geşt-i çemen eyler
alur āl-ile diller bir büt-i laʿlīn-ḳabā vardur *(Gazel 51, Mısra 11). [al,]*
al giydüñ ḳanı inṣāf nedür ey ḫūnī
ġamze-i mestüñe uyduñ yine mi ḳan itdüñ *(Gazel 110, Mısra 9). [al,]*

al: Hile, kurnazlık, düzen, dalavere, desîse.

ʿuṣṣāḳa ḳarşu öpdi lebüñ **āl-ile** ḳadeḥ
meclisde dün kimüñ gözine ḳan görinmedi *(Gazel 190, Mısra 13). [āl-ile, -ile]*

al al ol-: Kızarmak, kırmızılaşmak.

ʿiẕāruñ tāb-ı mülden ey gül-i ter **al al oldı**
nʿola bülbüllerüñ āhından olsa pür-ṣadā meclis *(Gazel 77, Mısra 7). [al al oldı, -dı]*

al eyle-: Hile yapmak.

ruḫum zer gibi zerd idüp yaşum **al eyleyensin** sen
baña hep reng-iden ey sīm-ten dildār sensin sen *(Gazel 150, Mısra 1). [al eyleyensin, -sin]*

al ol-: Kızıl olmak (gözyaşı bağlamında).

al oldı dest-i yār silerken gözüm yaşın
ḳıldı bu reşk pençe-i mercānı münfaʿil *(Gazel 120, Mısra 7). [al oldı,]*

al vālā: Kırmızı ipek kumaş.

ya ḫōd keyḫusrevʿüñ berbād olan gül-gūn otaġıdur
anuñ pāyıyla varmış **al vālā** sāyebānıdur *(Gazel 46, Mısra 10). [al vālā,]*

ʿalā: Daha iyi. Pek iyi. En yüksek. Ziyâde ve mürtefi olan.

limā'ḳdaratu **a'lā** vāḥidin mine'l-efzāl
yaḳīnī pertev-i mihr-i ʿināyetüñ ister *(Kaside 1, Mısra 69). [ʿalā,]*
rind olanuñ ḳadri ʿālī zāhidüñ miḳdārı dūn
āsitān-ı yāra baḳ **aʿlā** vü ednā bundadur *(Gazel 42, Mısra 4). [aʿlā,]*
ḳaddüñe meyyāl olaldan serve istiġnā gerek
rāstī ṭabʿ-ı bülendüñ himmeti **aʿlā** gerek *(Gazel 98, Mısra 2). [aʿlā,]*
sakf-ı eyvān-ı felek bir gün tokınur başuña
tut ki kendüñ ser-firāz-ı evc-i **aʿlā** eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 4). [aʿlā,]*
ebrūsı ġarrā kāküller **aʿlā**
ḳāmet temāşā ol cism-i sīmīn *(Gazel 156, Mısra 11). [aʿlā,]*

alam: Elemler, acılar, üzüntüler.

ne disün söylesün **ālām-ı** ġamı ṭūṭī-i dil
diñlemezsin sözin añlarsın anuñ efsāne *(Gazel 173, Mısra 3). [ālām-ı, ---ı]*

ʿalāmet: Alamet, belirti, iz, nişan.

sen seng-dil ġamıyla yaḳīnī şehīddür
kim meşhedi ucında ʿ**alāmetdür** ana ṭaş *(Gazel 78, Mısra 8). [ʿalāmetdür, -dür]*

alāy: Alay, topluluk, hepsi.

livā-yı ḫusrev-i ḫāver ʿayān olınca hemān
alāy-ı leşker-i şeb oldı münʿadim fi'l-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 14). [alāy-ı,]*

ālāyiş: Gösteriş, debdebe, tantana.

ey yaḳīnī etegin çekse her **ālāyişden**
serv-veş ser-keş olup olmasa ālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 13). [ālāyişden, -den]*

alçaġʿaḳ-: 1. Yerden mesâfesi az, yere yakın, basık. Karşıtı: YÜKSEK 2. Eni ve boyuna göre yüksekliği gerektiğinden az olan, kısa. *AKMAK :(Sıvılar veya ufak tâneli maddeler için) Bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek, yukarıdan aşağıya doğru düşmek.

şu gibi **alçaġʿaḳarsın** beni odlara yaḳarsın
ne ḳıya ḳıya baḳarsın ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 3). [alçaġʿaḳarsın,]*

aldur-:1. Yitirme,kaybetme.

çeşm-i bīmārına dil virme ṣaḳın bī-çāre
göz göre nakdüñi **aldurmayıgör** ʿayyāra *(Gazel 174, Mısra 2). [aldurmayıgör, -ma, -y, -ıgör]*

2. Aldırmak. II Kurtarmak.

ḫaṭṭuñı gördükçe ʿaḳlum **aldurursam** vechi var
levḥ-i ḫaddüñde yazılmış innehū siḥrun mübīn *(Kaside 2, Mısra 41). [aldurursam, -sam]*

ʿale'l-icmāl: Özetle, kısaca.

yeter bu deñlü beyān eyledüñ ʿ**ale'l-icmāl**
duʿālar eyle o şeh-i kişver-i feżāʿile kim *(Kaside 1, Mısra 77). [ʿale'l-icmāl,]*

ʿālem: *I.Bayrak, sancak. II İşaret.*

ölürsem zülf ü ḳaddüñçün eger ey serv-i ḫōş-bālā
ṭuram maḥşerde ʿabbāsī ʿ**alemlerle** mezārumdan *(Gazel 141, Mısra 6). [ʿalemlerle, -ler, -ile]*

ʿālem: Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

ʿ**ālemüñ** ʿişretine cem gibi māʿil degülin
almazın meclis-i şādīde ele cām-ı şarāb *(Gazel 10, Mısra 3). [ʿālemüñ, -üñ]*
kākülüñ ser-firāz-ı kişver-i nāz
ḳāmetüñdür ʿ**alem** ḫaṭuñ leşker *(Gazel 29, Mısra 6). [ʿalem,]*
bizüm ẕevḳ-ı safā-yı ʿ**āleme** muʿtādumuz yoḳdur
anuñçün sālik-i rāh-ı fenāyuz zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 1). [ʿāleme, -e]*
itdi eşküm dil-i sengīnine yāruñ teʿsīr
gelmeye ʿ**āleme** bir böyle müeʿssir kevkeb *(Gazel 13, Mısra 10). [ʿāleme, -e]*
fāş eylemezdi ʿ**āleme** derd-i derūnumuz
çāk olmasaydı ḫançer-i hecrüñle sīnemüz *(Gazel 73, Mısra 7). [ʿāleme, -e]*
ey gedā ol şehe çün bende-i fermān olduñ
eyle farz it ki ḳamu ʿ**āleme** sulṭān olduñ *(Gazel 101, Mısra 2). [ʿāleme, -e]*
ʿ**āleme** mihrüm od ṣalar ammā
ṭāliʿümden o meh degül āgāh *(Gazel 183, Mısra 11). [ʿāleme, -e]*
ḫālüñe eyler ser-i zülfüñ zenaḫdānuñda meyl
ṭālib olmaz mı kişi ʿ**ālemde** yār-ı ġāra hīç *(Gazel 24, Mısra 10). [ʿālemde, -de]*
nişānı yoġ-idi rez duḫterinüñ bāġ-ı ʿ**ālemde**
şarāb-ı cām-ı vaḥdet birle serḫōş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 7). [ʿālemde, -de]*
ṣanma tāb-ı mihr ider rūy-ı zemīni rūşenā
ḫāke düşdi mihr-i ʿ**ālem** rūy-ı raḫşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 8). [ʿālem,]*
demüñden zülf-i dilber gibi ʿ**ālem** müşg-bār olmaz
gerekse ey ṣabā her gice ṣaḥrā-yı ḫotenʿden geç *(Gazel 23, Mısra 7). [ʿālem,]*
andadur cānum egerçi cism-i pür-ḫam bundadur
ẕevḳ-ı ʿışḳı virmezin dünyāya ʿ**ālem** bundadur *(Gazel 43, Mısra 2). [ʿālem,]*
āḫir dilā ʿimāret-i ʿ**ālem** ḫarābdur
Aṣlı havā vü āteş ü āb ü türābdur *(Gazel 44, Mısra 1). [ʿālem,]*
felek kişiye yār olmaz güzellik ber-ḳarār olmaz
bu ʿ**ālem** pāyidār olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 16). [ʿālem,]*
maʿrifetsüz ādemī muhtāc imiş
ʿ**ālem** anuñ olsa ḳarnı ac imiş *(Kıt'a 2, Mısra 4). [ʿālem,]*
bezm-i ezelde laʿlüñ-ile demler eyledük
dünyāda eyledüñ bize ol ʿ**ālemi** ḫarām *(Gazel 123, Mısra 8). [ʿālemi,]*
her bir duḫānumuz ʿ**alem-i** ser-firāzdur
ʿuṣṣāḳdan bu ḥāl-iledür imtiyāzumuz *(Gazel 72, Mısra 3). [ʿalem-i,]*
ʿīş-ı bezm-i ʿışḳ ider bir pehlevān-ı ʿ**ālemem**
meclisümde cem sebū-keş dest-yārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 3). [ʿālemem, -em]*
cān gözin açup yum gözüñi seyr-i ṣuverden
ey dil idegör ʿ**ālem-i** esrārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 14). [ʿālem-i,]*

ʿālem-ārā: Şaşırtıcı bir şekilde dünyayı süsleyen.

şuʿāʿ-ı nīze-i ḫurşiyd-i ʿ**ālem-ārāyı**
livā-yı ḫusrev-i gītī-sitāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 5). [ʿālem-ārāyı,]*

ʿālem-i cān: Canlılar alemi.

gel ey nihāl-i ḳadüñ serv-i cūy-bār-ı revān
ṭarāvet-i gül-i rūyuñ bahār-ı ʿ**ālem-i cān** *(Beyit 4, Mısra 2). [ʿālem-i cān,]*

ʿ**ālem-i ervāḥ:** Ruhlar alemi.

ġarīb ü bī-kes ü mehcūr-iken ġurbet diyārında
ḳadīmī ʿ**ālem-i ervāḥdan** bir āşinā geldi *(Gazel 191, Mısra 4). [ʿālem-i ervāḥdan,]*
ʿ**ālem-i ervāḥdan** gelmiş yā bir mektūbdur
yā duʿā-yı nūrʿdur yazmış anı ḫıżr-ı güzīn *(Kaside 2, Mısra 23). [ʿālem-i ervāḥdan,]*

ʿ**ālem-i lāhūt:** Allah'ın zâtına mahsus olan ilk ve en yüce âlem.

bir şāhbāz-ı ʿ**ālem-i lāhūtuz** ey gönül
Çarḫ-ı berīnden yücedür cilvegāhumuz *(Gazel 70, Mısra 3). [ʿālem-i lāhūtuz, -uz]*

ʿ**ālem-i vuslat:** *Kavuşma âlemi || Sevgilinin yanı.*
ne meyl-i ʿ**ālem-i vuslat** ne bīm-i vādī-i fürḳat
iki ʿālem ġamın çekmez olup dil mest ü dīvāne *(Gazel 171, Mısra 3). [ʿālem-i vuslat,]*

ʿ**ālem-sūz:** Cihanı yakan.

urur yüreklere āteş bu naẓm-ı ʿ**ālem-sūz**
belī pür-āteş olur ḥasb-ı ḥāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 15). [ʿālem-sūz,]*

ʿ**ālem-tāb:** Dünyayı aydınlatan, dünyayı parlatan.

ʿaceb mi kuḫl iderse gerdümi ḫurşiyd-i ʿ**ālem-tāb**
ġubār-ı āsitān-ı ḥazret-i şāh-ı şehīdānam *(Gazel 124, Mısra 9). [ʿālem-tāb,]*

ʿ**alev:** Ateşin yalımı, kıvılcım.

o māha āteşüm olmaġa şām-ı ġamda ʿayān
derūn-ı sīnede ʿālī zebāne çekdi ʿ**alev** *(Gazel 166, Mısra 10). [ʿalev,]*
şām-ı belāda görmedin āhum ʿ**alevlerin**
ol māha rūşen olmadı mihrüm ʿayān olup *(Gazel 16, Mısra 5). [ʿalevlerin, -ler, -in]*
sūzum görüp melekler ider āh-ı āteşīn
ẓāhir olur ʿ**alev** gören anı şanur kebāb *(Gazel 11, Mısra 4). [ʿalev,]*
ʿalevī-vār ruḫı şevḳı-y-ıla pür-sūzuz
Yaḳdı yandurdı bizi tāb-ı cemāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 9). [ʿalevī-vār, -var]*
ʿalev-i āteş-i ʿışḳı niçe bir gizleyeyin
Yaḳdı yandurdı beni sūz-ı nihānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 15). [ʿalev-i,]*
göreydi āteş-i sūzānumuñ ʿ**alevlerini**
iderdi nār-ı caḥīm iltihābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 5). [ʿalevlerini, -ini]*

ʿ**ālī:1.** Yüksek olan, yüce, ulu.

olamaz himmetüñ gibi ʿ**ālī**
ʿarşı itsün gerek hümā menzil *(Gazel 122, Mısra 5). [ʿālī,]*
ṣafḥa-i hadd üzre ey ṭāvūs-ı zülf-i ʿanberīn
ḫūbluḳ menşūrına ṭuġrā-yı ʿ**ālī** sen misin *(Gazel 158, Mısra 4). [ʿālī,]*o māha āteşüm olmaġa şām-ı ġamda ʿayān
derūn-ı sīnede ʿ**ālī** zebāne çekdi ʿalev *(Gazel 166, Mısra 10). [ʿālī,]*
rind olanuñ ḳadri ʿ**ālī** zāhidüñ miḳdārı dūn
āsitān-ı yāra baḳ aʿlā vü ednā bundadur *(Gazel 42, Mısra 3). [ʿālī,]*
dōstum ġamzeyle kim aġyāruña ḳılduñ nigāh
ẕüʿlfeḳārʿın ṣaldı küffār üstine gūyā ʿ**alī** *(Gazel 195, Mısra 6). [ʿalī,]*
kūyuñ aṣḥāb-ı ṣafā-y-ıla nʿola kılsam tavāf
ḳıble ḥaḳḳı baña oldur kaʿbe-i ʿulyā ʿ**alī** *(Gazel 195, Mısra 8). [ʿalī,]*

cān revān eyler yolında sen mürüvvet kānınuñ
ḳılsa iḥsānuñ yaḳīnīʿyi nʿola iḥyā ʿ**alī** *(Gazel 195, Mısra 10). [ʿalī,]*

2. Ali (özel isim). II Sevgili.

tīr olup müjgānlaruñ ebrūñ olaldan yā ʿ**alī**
bīm-i cān ḳıldı gözüme uyḫuyı rüʿyā ʿ**alī** *(Gazel 195, Mısra 2). [ʿalī,]*
ideli cismi kebūter çeşm-i fettānum ʿ**alī**
kūyuña ʿazm eyledi murġ-ı dil ü cānum ʿ**alī** *(Gazel 196, Mısra 1). [ʿalī,]*
ideli cismi kebūter çeşm-i fettānum ʿ**alī**
kūyuña ʿazm eyledi murġ-ı dil ü cānum ʿ**alī** *(Gazel 196, Mısra 2). [ʿalī,]*
bāmuñ üstinde kebūterler degül pervāz iden
devr ider āvāre-diller kūyuñı cānum ʿ**ali** *(Gazel 196, Mısra 4). [ʿali,]*
sen perī içün yaḫod ḫayl-i melek nāzil olup
kaʿbe-i kūyuñ ziyāret itdi sulṭānum ʿ**alī** *(Gazel 196, Mısra 6). [ʿalī,]*
yā yoluñda ḫāk olan ʿāşıḳlaruñ ervāḥıdur
kim hevāñ-ıla ururlar raḳş cānānum ʿ**alī** *(Gazel 196, Mısra 8). [ʿalī,]*
kūyuña feryād u nālemden kebūter inemez
saña nālem niçe degsün şāh-ı ḫūbānum ʿ**alī** *(Gazel 196, Mısra 10). [ʿalī,]*
ḫūblar zikri gibi olmaz yaḳīnī fikr-i ḫūb
ḥamdüliʿllāh oldı evrād-ı dil ü cānum ʿ**alī** *(Gazel 196, Mısra 12). [ʿalī,]*

ʿalī-ḥışāl: Hz. Ali'nin güzel huyu.

ʿömer-fazīlet ü bū-bekr-ṣıdḳ u ʿoṯmān-şerm
ʿ**alī-ḫışāl** ü ḥasan-sīret ü ḥüseyn-ihsān *(Kaside 6, Mısra 2). [ʿalī-ḫışāl,]*

ʿalīl ol-: Hastalanmak, sakatlanmak.

mekānum külbe-i aḥzān olup çeşmüm ʿ**alīl oldı**
belā yaʿḳūbʿuyam ben yūsuf-ı gül-pīrehensin sen *(Gazel 150, Mısra 7). [ʿalīl oldı,]*
dem-i şafaḳla ʿ**alīl olmış-ıdı** çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı siyeh perde ḳılmaġa ḫōş-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 3). [ʿalīl olmış,]*

ʿālī-naẓar: Yüce bakışlı.

bulma bārān-ı ḥavādiṯden keder seyl-āb-veş
ey yaḳīnī merdüm-i ʿ**ālī-naẓar** deryā gerek *(Gazel 98, Mısra 14). [ʿālī-naẓar,]*

ʿālīñe: Aile, soy, sop, sülale.

ḳadr-i ʿ**ālīñe** degül ġayrı maḫādīm sezā
ṣanma her şaḫṣa maḥall ola maḳām-ı mahmūd *(Kaside 5, Mısra 11). [ʿālīñe,]*

allāh: "Allah!" bir şey karşısında hayranlık veya yakarma bildiren bir söz.

yār olmazsa muʿāvin neme yarar şevket
ṭutalum kim diyeler yarıcuñ **allāh** baña *(Gazel 7, Mısra 4). [allāh,]*

allāh: Allah (c.c.).

ey eşk cüdā düşseñ o servüñ naẓarından
ter düşme ṣaḳın ṣaḳlasun **allāh** beterinden *(Gazel 148, Mısra 2). [allāh,]*
sidre-veş ḳadr-i bülendüñ idüp **allāh** refīʿ
ey hümā-sāye ola ẓıll-i ẓalīlüñ memdūd *(Kaside 5, Mısra 39). [allāh,]*

allāh allāh: Şaşırma ifade etmek için kullanılır II Nasıl olur?.

ey ṣanem saña bī-bedel didiler
allāh allāh ʿaceb güzel didiler *(Gazel 34, Mısra 2). [allāh allāh,]*

alnı açuk: Alnı açık olma. Utanıp sıkılacak bir şeyi olmama.

çemende ḳo ṣabā sünbül o gül-būdan ırag̈ olsun
gülistānda yaluñuz **alnı açuḳ** yüzi ag̈ olsun *(Gazel 162, Mısra 2). [alnı açuḳ,]*

alt: Alt kısım, alt taraf.

görindi dāmeni **altında** şemʿden pertev
bilindi olduġı ey māh zülfüñüñ şeb-rev *(Gazel 166, Mısra 1). [altında, -ı, -n, -da]*
ḫam-be-āam kākülüñ **altında** o āāl-i hindū
Tāḫten ḳılmag̈-içün rūmʿa zirihler giydi *(Gazel 193, Mısra 7). [altında, -ı, -n, -da]*
perde-i ḫaṭṭ-ı siyāh **altında** lāmiʿdür ruḫuñ
kaʿbe içre berḳ urur ṣan nūr-ı ḫayrüʿl-mürselīn *(Kaside 2, Mısra 15). [altında, -ı, -n, -da]*

altun: Altın II parlak.

zer virmek-ile ṣarılalı saña ʿadūlar
altun gibi ʿāşıḳlaruñuñ beñzi ṣarardı *(Gazel 184, Mısra 6). [altun,]*

altun üsküf: Altın (renkli) başlık (güneşin ışıkları bağlamında).

ḥüsn bābında muʿārız olımaz aña güneş
seḥerī çıḳsa evinden giyüp **altun üsküf** *(Gazel 90, Mısra 4). [altun üsküf,]*
mihr ṣanma felek ol māha ḳabūl ide diyü
ʿarz ider gün başına bir güzel **altun üsküf** *(Gazel 90, Mısra 8). [altun üsküf,]*

âlûde: Bulaşmış, karışmış, karışık, kirli.

ey yaḳīnī etegin çekse her ālāyişden
serv-veş ser-keş olup olmasa **ālūde** güzel *(Gazel 119, Mısra 14). [ālūde,]*

ālūde ol-: Bulaşmış, kirlenmiş olmak.

pāk-dāmān ol yüri **ālūde olma** ser-keş ol
sāyelerle ḳılma ey serv-i ḫırāmān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 11). [ālūde olma,]*

ālüfte: Alışık, müptela, düşkün // âşık.

ālüfteñüz yaḳīnī-i āşüfte-dil gibi
şūrīde-i zamāne vü rüsvā-yı ʿālemüz *(Gazel 73, Mısra 13). [ālüfteñüz, -nüz]*

aʿmā: Kör. Gözü görmeyen.

yollaruñda didüm ag̈lamadan **aʿmā** oldum
didi ol serv-i revān ḳo beni dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 5). [aʿmā,]*

āmāl: Amel, faaliyet; çare.

elüñde ḫātemüñi gördüm ey resūl-ḫışāl
esās-ı kaʿbe-i **āmāl** ḫāk-i pāyuñdur *(Kaside 1, Mısra 52). [āmāl,]*
beyāz-ı ʿārız-ı **āmāle** ẓıll-i çetrüñ ḫāl
firāz-ı küngüre-i ṭāḳ-ı ḳadrüñe nisbet *(Kaside 1, Mısra 41). [āmāle, -e]*

amān: "Aman, medet" anlamlarında kullanılan yardım isteme sözü.

yoḳ mı ey ẓālim ü bī-dād meded sende **amān**
kaʿbe-i cānı yeter ẓulm-ile vīrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 7). [amān,]*

ṭōp-ı cevr ile döger hīç **aman** ārām virmez
āhenīn ḳılma meger varsa yaḳīnī bedenüñ *(Gazel 113, Mısra 13). [aman,]*
şafaḳ gibi ʿaceb mi dem-be-dem ger kanlar aġlarsam
Yaḳīnī görmege ol meh-veşi virmez **amān** ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 12). [amān,]*

ʿamīm: Herkese mahsus, umuma ait.

ḫulḳ-ı ʿaẕīmi ġāliyedān-ı melāʿike
feyż-i ʿ**amīmi** micmere-gerdān-ı ḳudsiyān *(Gazel 137, Mısra 4). [ʿamīmi, -i]*

ammā: "Ama" bağlacı; ama, fakat, lakin, velakin; ancak.

göz göz oldı cism-i zārum nāvek-i dildārdan
cümleten çeşm oldum **ammā** ṭoymadum dīdārdan *(Beyit 3, Mısra 2). [ammā,]*
şalar sevdāya çoḳ ferzāneyi evvel-baḫār **ammā**
cünūn-ı ehl-i şevḳa ruḫlaruñ tekrār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 7). [ammā,]*
ḳılca olduġı miyānı bellüdür maḫfī degül
kimse **amma** irmedi sırr-ı dehān-ı yāra hīç *(Gazel 24, Mısra 6). [amma,]*
seni bir kerre yād idem diyü minnetler eylersin
añılmaz buncadan **ammā** ferāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 6). [ammā,]*
göñül mihr-i cemālüñ görmege müştāḳdur **ammā**
ḫalāṣ olmaḳ ḫadeng-i ġamzesinden ḳatı müşkildür *(Gazel 59, Mısra 7). [ammā,]*
olur başa çıḳılsa kākül-i miskīn-ile **ammā**
aña bir niçe gündür ṭāliʿ-i ber-geşte ḫāʿildür *(Gazel 59, Mısra 9). [ammā,]*
kimisi lāle didi ʿārızuña kimisi gül
ötesin bilmezin **ammā** ḳatı raʿnā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 6). [ammā,]*
rāh-ı mihrüñde ġubār-ı cismümi gerd isterin
ẕerreyin **ammā** özüm mihr-i cihān-gerd isterin *(Gazel 157, Mısra 2). [ammā,]*
dil almaḳda müjeñ ʿayyārdur efsūn oḳur **ammā**
ʿaḳıllar çāk olur siḥr eylese ol nergis-i cādū *(Gazel 167, Mısra 9). [ammā,]*
müjeñ helāketüm **ammā** maẕannem ol ebrū
bulınmaz egri ṭutulmayıcaḳ begüm ṭoġru *(Gazel 168, Mısra 1). [ammā,]*
ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ **ammā** ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 172, Mısra 10). [ammā,]*
ʿāleme mihrüm od şalar **ammā**
ṭāliʿümden o meh degül āgāh *(Gazel 183, Mısra 11). [ammā,]*
ḫayālī beg ṭutalum ʿīsī-i devrān-ımış **ammā**
kelām-ı rūḥ-baḫşum birle yoḳ baḥş itmege cānı *(Gazel 187, Mısra 5). [ammā,]*
suḫan bezminde çekdi cām-ı naẕmuñ cürʿasın cāmī
o meyden geçdi ol **ammā** ben aldum şimdi meydānı *(Gazel 187, Mısra 8). [ammā,]*

añ-: Adını söylemek, zikretmek, hatırlamak.

kūhken sergüzeştin **añmaḳdan**
ġaraz aḥvālümi ḥikāyetdür *(Gazel 64, Mısra 13). [añmaḳdan, -maḳ, -dan]*
olur dīvāne dil yād itseler zülf-i perīşānuñ
añulsa kākülüñ yaġma ider ʿaḳlum perīşānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 4). [añulsa, -ul, -sa]*
varursın ḫāne-i aʿdālara ey gözleri āhū
belā deştinde bir mecnūn-ı ser-gerdānı **añmazsın** *(Gazel 153, Mısra 2). [añmazsın, -maz, -sın]*
gözümüñ ḳanlu yaşı yad olunmaz sildügüñ demler
mey-i laʿlüñle demler sürdügüm devrānı **añmazsın** *(Gazel 153, Mısra 4). [añmazsın, -maz, -sın]*
lebüñ bir ḫastayı yad eylese cānā bulur şıḥḥat
niçün ben mübtelā-yı derd-i bī-dermānı **añmazsın** *(Gazel 153, Mısra 6). [añmazsın, -maz, -sın]*
begüm bir müflise lāyıḳ görürsin cāme-i vaṣluñ
felāket ḫānḳāhı içre ben ʿuryānı **añmazsın** *(Gazel 153, Mısra 8). [añmazsın, -maz, -sın]*
ḫayretüñ var ne ʿaceb ḫāle döşenmişsin kim
añup esrār-ı leb-i dilberi ḫayrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 8). [añup, -up]*
ʿīş u nūş eyle bugün **añma** ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 5). [añma, -ma]*

yarınuñ issi var ey dil ṣaḳın itme iḥmāl
ʿīş u nūş eyle bugün **añma** ġam-ı ferdāyı *(Müseddes 3, Mısra 12). [añma, -ma]*
ʿīş u nūş eyle bugün **añma** ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 19). [añma, -ma]*
naʿre-i şevk-ıla āvāz salup devrāna
ʿīş u nūş eyle bugün **añma** ġam-ı ferdāyı *(Müseddes 3, Mısra 26). [añma, -ma]*
ʿīş u nūş eyle bugün **añma** ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 33). [añma, -ma]*
leylī ṣaçuñ ġamıyla benüm diñle ḥālümi
mecnūnʿı **añma** ḳıṣṣası anuñ fesānedür *(Gazel 57, Mısra 4). [añma, -ma]*
ḳays-ıla vāmıḳ u ferhādʿa ḳıyās itme beni
añma adını baña bir niçe zen-bāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 8). [añma, -ma]*
mecnūndan maḥabbetümi eksük añlama
yanumda artuḳ **añma** anı ey perī-ḫiṣāl *(Gazel 116, Mısra 10). [añma, -ma]*

aña: " A-na: o-na". Üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

mihr-i rūşendür yaḳīnī naẓmumuñ maʿnāları
şiʿrümüñ ḫaṭṭ-ı siyāhı maġrib olmışdur **aña** *(Gazel 5, Mısra 18). [añа,]*
mizācı āteş anuñ biz ṣu gibi māʿil **aña**
o mihr-i ʿālem-ile imtizācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 3). [añа,]*
zaḫm-ı derūna nāvek-i müjgān gelür geçer
gūyā hedef-durur **aña** peykān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 2). [añа,]*
deryā-yı aḫzar itdi çemenzārı cūybār
Aṣdāf **aña** semenler ü lūlūsı jāleler *(Gazel 33, Mısra 4). [añа,]*
alsa beyāż otaġa o meh-çihre başına
baş egse yiridür **aña** mihr-i felek-mesīr *(Gazel 37, Mısra 4). [añа,]*
mār-ı zülfiyle ḳaşı tīġı ṭılısm olmış **aña**
genc-i ʿışḳı o cüvānuñ dil-i vīrānda yatur *(Gazel 56, Mısra 11). [añа,]*
olur başa çıḳılsa kākül-i miskīn-ile ammā
aña bir niçe gündür ṭāliʿ-i ber-geşte ḫāʿildür *(Gazel 59, Mısra 10). [añа,]*
sen seng-dil ġamıyla yaḳīnī şehīddür
kim meşhedi ucında ʿalāmetdür **ana** ṭaş *(Gazel 78, Mısra 8). [ana,]*
ḥüsn bābında muʿārız olımaz **aña** güneş
seḥerī çıḳsa evinden giyüp altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 3). [añа,]*
elde çevgān-ı ser-i zülfüñi oynatduḳca
gūy ider başın **aña** ʿāşıḳ-ı ser-bāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 6). [añа,]*
āh idüp didüm **aña** gūşuña nālem yetmez
gūş idüp didi o gül-ruḫ yeter efġān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 13). [añа,]*
ey yaḳīnī göñül āyīnesini ṣāf eyle
lemʿa-i mihr-i nigār-ıla **aña** vir ṣayḳal *(Gazel 118, Mısra 18). [añа,]*
yiyen esrār-ı ġam-ı ḥasreti lā-yaʿḳıl olur
nicʿolur hecr-ile cānum **aña** ḥayrānam ben *(Gazel 145, Mısra 4). [añа,]*
kūy-ı nigār şehr-i melāḥat ḥiṣārıdur
cism-i münīri olmış **aña** nūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 6). [añа,]*
aña yaḳīnī müşterīdür naḳd-i cān-ıla
virme metāʿ-ı vaṣluñı ey meh-liḳā ele *(Gazel 179, Mısra 9). [añа,]*
her kim olmasa dergehünde gedā
ire hem-vāre **aña** reddu ʿllāh *(Gazel 183, Mısra 6). [añа,]*
hilāl mıṣḳala-i zerle levḥa-i felege
şu resme itmiş-idi naḳş ki irmez **aña** ḫayāl *(Kaside 1, Mısra 6). [añа,]*
nesīm-i ṣubḥ urur **aña** selāsil ü aġlāl
cihānı kim ṭolanur ḫınk-i çarḫ bir günde *(Kaside 1, Mısra 45). [añа,]*
bir ġubār-ı miskdür ḫaṭṭ-ı lebüñ kim dest-i ṣunʿ
ṣan düşürmişdür **aña** bu laʿlden engüşterin *(Kaside 2, Mısra 10). [añа,]*
nem irmese **aña** nīsān-ı luṭf u cūduñdan
çemende neşv ü nemā bulmaz-ıdı serv-i revān *(Kaside 3, Mısra 19). [añа,]*
yaḳīnī ḫasta vü der-mānde sürdi ḳapuña yüz
bu derde var-ısa laʿlüñ ider **aña** dermān *(Kaside 3, Mısra 26). [añа,]*

ṣan ḥamāildür ki ḳaplanmış **añа** miskī ḥarīr
gerdenüñde baġlamış müşgīn girihler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 11). [añа,]*
evc-i rifʿatde **añа** olmaġ-ıla hem-sāye
ebr-i nīsān-ıla yeksān ola mı pāye-i dūd *(Kaside 5, Mısra 15). [añа,]*
virilse ʿarṣa-i medḥüñde öñdül **añа** bir at
alurdı düldül-i ṭabʿ-ı suḫanverüm meydān *(Kaside 6, Mısra 27). [añа,]*

ʿanber: Ada balığının bağırsaklarında toplanan yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan, kül renginde bir madde; güzel koku.

gerdenüñ üzre ʿ**anberīne** midür
yā ḫam-ı kākülüñ midür yir yir *(Gazel 29, Mısra 7). [ʿanberīne, -ine]*
ʿ**anberīne** gibi zībādur o zülf-i pür-ḫam
gerdenüñ üzre girihlerle o gīsū da güzel *(Gazel 119, Mısra 3). [ʿanberīne, -i, -n, -e]*

ʿanber-efşāñ: Anber yayan, güzel kokular saçan.

ḥüsnüñ artar zülfüñ ey meh ʿ**anber-efşān** eyleseñ
şemʿüñ artar lemʿası tārın perīşān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 1). [ʿanber-efşān,]*

ʿanberīn: (Sevgilinin) misk kokulu, amber kokulu (saçı).

ʿ**anberīn** ḫālüñe üftādedür ey çeşm-i ġazāl
baġrı ḫūn olsa nʿola nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 9). [ʿanberīn,]*
ṣafḥa-i hadd üzre ey ṭāvūs-ı zülf-i ʿ**anberīn**
ḫūbluḳ menşūrına ṭuġrā-yı ʿālī sen misin *(Gazel 158, Mısra 3). [ʿanberīn,]*

ʿanberīn zülf: (Sevgilinin) misk kokulu saçı.

yā ʿiẕāruñ tāze pervāzī güzel bir lāledür
olmış eṭrāfında anuñ ʿ**anberīn** pervāz **zülf** *(Gazel 88, Mısra 6). [ʿanberīn zülf,]*

ancaḳ: "Fakat" anlamında bağlama edatı.

gelmez yaḳīnī eşigüñe ʿarz-ı ḥācete
Ancaḳ ġaraz cenābuña bir intisābdur *(Gazel 45, Mısra 10). [ancaḳ,]*
var tevbe ḳıl yaḳīnī yüri her gün āhdan
kūyında her gün āh-ımış **ancaḳ** günāhumuz *(Gazel 71, Mısra 16). [ancaḳ,]*
şol gelen ġonca-leb ol verd-i muṭarrā **ancaḳ**
ṣalınan nāz-ıla ol serv-i dil-ārā **ancaḳ** *(Gazel 92, Mısra 1). [ancaḳ,]*
şol gelen ġonca-leb ol verd-i muṭarrā **ancaḳ**
ṣalınan nāz-ıla ol serv-i dil-ārā **ancaḳ** *(Gazel 92, Mısra 2). [ancaḳ,]*
ġarḳ ider baḥr-ı ġama fülk-i dil-i ʿuşşāḳı
ʿışḳ-ı dilber be göñül bir ulu deryā **ancaḳ** *(Gazel 92, Mısra 4). [ancaḳ,]*
kimisi lāle didi ʿārızuña kimisi gül
ötesin bilmezin ammā ḳatı raʿnā **ancaḳ** *(Gazel 92, Mısra 6). [ancaḳ,]*
ṭurmayup luʿb-ıla ʿuşşāḳı ṭavāf eylerler
kūy-ı dilber be göñül kaʿbe-i ʿulyā **ancaḳ** *(Gazel 92, Mısra 8). [ancaḳ,]*
şehr-i ʿışḳ içre gezer vālih ü şūrīde olup
ey yaḳīnī deli göñlüm ḳatı şeydā **ancaḳ** *(Gazel 92, Mısra 10). [ancaḳ,]*
şol gelen serv-i sehī gül-çihre **ancaḳ** ġālibā
bāġ-ı ḥüsnüñ ġoncası didükleri bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 3). [ancaḳ,]*
zülfüñ esīriyüz budur **ancaḳ** günāhumuz
ʿafvuñ revādur olsa şehā ʿöẕr-ḫvāhumuz *(Gazel 71, Mısra 1). [ancaḳ,]*
ṣanma cismüñle güzeldür yed-i beyzā **ancaḳ**
ḫāl-i hindū da güzel ol siyeh ebrū da güzel *(Gazel 119, Mısra 5). [ancaḳ,]*

anda: "Onda, orada" işaret zamiri.

andadur cānum egerçi cism-i pür-ḫam bundadur
ẕevḳ-ı ʿışḳı virmezin dünyāya ʿālem bundadur *(Gazel 43, Mısra 1). [andadur, -dur]*

cān ü dil maḥzūn olup āh itseler her dem nʿola
ey perī zülfüñ ġamı hem **andadur** hem bundadur *(Gazel 43, Mısra 8). [andadur, -dur]*

ʿandelīb: Bülbül.

ḫaṭ-ı ruḫsāruñ ider münkesirüʿl-bāl beni
ʿandelībüñ uçurur ḫār ḥuzūrın gūyā *(Gazel 2, Mısra 6). [ʿandelībüñ, -üñ]*
verdüñ ḳulaġı berg idügin bilse **ʿandelīb**
neylerdi böyle hem-dem-i āh u fiġān olup *(Gazel 16, Mısra 7). [ʿandelīb,]*
ayırma ġoncasını gülşenüñ nihālinden
ḳoparma yüregini **ʿandelīb-i** nālānuñ *(Gazel 102, Mısra 6). [ʿandelīb-i,]*
ḫarīm-i bāġa döşendi harīr-i sebz-i çemen
ki **ʿandelīb** ile ʿişret ḳıla gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 4). [ʿandelīb,]*

ʿandelīb-āsā: Bülbül gibi.

her kimüñ bāġ-ı cihānda bir gül-i ḫandānı var
ʿandelīb-āsā hezārān nāle vü efġānı var *(Gazel 28, Mısra 2). [ʿandelīb-āsā,]*

ʿandelīb-i nālān: İnleyen bülbül.

işitmez āhların **ʿandelīb-i nālānuñ**
ne berk gūşı var-ımış gül-i gülistānuñ *(Gazel 102, Mısra 1). [ʿandelīb-i nālānuñ,]*

anı: " O " İşaret zamiri.

kül iden cānı nār-ı fürḳatdür
defʿ iden **anı** āb-ı vuṣlatdur *(Gazel 62, Mısra 2). [anı,]*
ṣoyunsa girse ḥammāma ḳaçan ol serv-i sīmīn-ten
anı seyr itmege her cām olur bir dīde-i revzen *(Gazel 143, Mısra 2). [anı,]*
mū-miyānuña ṣarılmazsa nʿola rişte-i cān
anı tek bend ḳıl ol zülf-i kemend-endāza *(Gazel 176, Mısra 6). [anı,]*
gerçi kim dirler **anı** olmaz-ımış cennetde şeb
ḫaṭ nedür gülzār-ı ruḫsāruñda yā ey ḥūr-ı ʿīn *(Kaside 2, Mısra 33). [anı,]*
çemende bād-ı hevā buldı niçe ḫurde-i zer
kim itdi ġonca-i gül kīse içre **anı** nihān *(Kaside 3, Mısra 6). [anı,]*
diller **anı** şāneler ṣoñra müşevveş-bāl olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 5). [anı,]*
ʿālem-i ervāḥdan gelmiş yā bir mektūbdur
yā duʿā-yı nūrʿdur yazmış **anı** ḫıżr-ı güzīn *(Kaside 2, Mısra 24). [anı,]*

añıl-: *Adı geçmek, zikredilmek, bahsedilmek, anımsanmak.*

laʿlüñ **añılsa** ḳanumuz ḳaynar
bize ʿışḳuñ senüñ cibilletdür *(Gazel 64, Mısra 9). [añılsa, -sa]*
seni bir kerre yād idem diyü minnetler eylersin
añılmaz buncadan ammā ferāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 6). [añılmaz, -maz]*

ʿanḳā: Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevî kuş, zümrüdüankā, sîmurg.

ne vücūdı ola her peşşe-i nāçīzüñ kim
eyleye ḳāfʿda **ʿanḳā-y-ıla** daʿvā-yı vücūd *(Kaside 5, Mısra 14). [ʿanḳā-y-ıla, --y-, -ıla]*
yaḳīnī ḳāf-ı meşaḳḳatde ben de sīmurgın
büyüklenüp müteferrid geçinmesün **ʿanḳā** *(Gazel 3, Mısra 12). [ʿanḳā,]*
irerse devlet-i pā-būs-ı yāra bir **ʿanḳā**
yiridür olsa ġubār āsitān-ı dilberde *(Gazel 178, Mısra 7). [ʿanḳā,]*
ṣayḥa-i şeh-perümüzden ḫaẕer eyler **ʿanḳā**
bāzū-yı ḳudrete şehbāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 13). [ʿanḳā,]*

ʿanḳā gibi: Anka kuşu gibi.

nʿola ger murġ-ı zār-ısam yine bāz-ı hümā-ṣaydam
niçe ʿ**anḳā gibi** ḳuşlar uçurdum murġzārumdan *(Gazel 141, Mısra 4). [ʿanḳā gibi,]*

ʿanḳā-yı ʿālī-şān: Yükseklerde uçan Anka.

murġ-ı ʿışḳı ṣayd ümīdin itmesün her büʿl-heves
hīç olur mı peşşeye ʿ**anḳā-yı ʿālī-şān** şikār *(Gazel 27, Mısra 12). [ʿanḳā-yı ʿālī-şān,]*

añla-: Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak.

dilā gedālıġını pādişehlıḳ **añlarsın**
o şāh-ı ḥüsne seni mübtelāya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 5). [añlarsın, -r, -sın]*
mecnūndan maḥabbetümi eksük **añlama**
yanumda artuḳ añma anı ey perī-ḫişāl *(Gazel 116, Mısra 9). [añlama, -ma]*
bu cism-i kebūdumda olan dāġlar **añlar**
encümle ḳılan çarḫ-ı nigūsārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 3). [añlar, -r]*
ʿışḳı bāṭıl **añlayup** ṭutmış riyā aṭvārını
ḥaḳḳı idrāk itdi yaʿnī zāhid-i nādānı gör *(Gazel 38, Mısra 5). [añlayup, -y, -up]*
ne disün söylesün ālām-ı ġamı ṭūṭī-i dil
diñlemezsin sözin **añlarsın** anuñ efsāne *(Gazel 173, Mısra 4). [añlarsın, -r, -sın]*

añlar: Anlayacak, kavrayacak (kimse).

yoḳdur ṣadefçe raġbetüm ey laʿl-leb velī
dürr-i kelāmum işiden **añlar** ne cevherem *(Gazel 126, Mısra 10). [añlar,]*

anuñçün: Bu yüzden, bundan dolayı.

leb-i şīrīn-i şekker-bāruñuñ tekrār ider vaṣfın
Yaḳīnīʿnüñ **anuñçün** her sözü ḳand-ı mükerrerdür *(Gazel 61, Mısra 12). [anuñçün,]*
unutdı şefḳat-ı islāmı raḥm-ı īmānı
anuñçün almaz o kāfir bizüm selāmumızı *(Gazel 189, Mısra 12). [anuñçün,]*
bizüm ẕevḳ-ı safā-yı ʿāleme muʿtādumuz yoḳdur
anuñçün sālik-i rāh-ı fenāyuz zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 2). [anuñçün,]*
ġubār-ı cismi berbād eyleyüp zülfüñsüz āh itdüm
anuñçün gird-bād-ı rāh-ı kūyuñ baña muġberdür *(Gazel 61, Mısra 8). [anuñçün,]*
lebüñde ḫaṭ nigīn-i laʿlde ṣan ism-i aʿẓamdur
anuñçün emrüñe dil ey perī-peyker müsaḫḫardur *(Gazel 61, Mısra 14). [anuñçün,]*
pīr-i muġānı mey-kedede görmedüm bugün
anuñçün iḫtiyārsuz aġlar gözüm müdām *(Gazel 123, Mısra 4). [anuñçün,]*
yaḳīnī bezm-i miḥnetde delindi ney gibi baġrum
anuñçün nāle vü āhum ser-ā-ser ṭutdı āfāḳı *(Gazel 185, Mısra 10). [anuñçün,]*
anuñçün tīġ çekdi başuma ḳaṣd eyledi dellāk
ayaġuñ öpdügümçün dōstum oldı baña düşmen *(Gazel 143, Mısra 13). [anuñçün,]*
ʿāşıḳa nāleler itdürmek içün ḳānūnuñ
Muttaşıl **anuñ-içün** ney gibi nālānam ben *(Gazel 144, Mısra 10). [anuñ-içün,]*
ey yaḳīnī baş açuḳ rūmʿda bir abdālam
anuñ-içün bu fenā tekyede mihmānam ben *(Gazel 144, Mısra 18). [anuñ-içün,]*

ʿār olmaz: Ar, utanma olmamak.

ey yaḳīnī bu sözüñ ḥaḳ-durur inkār olmaz
içlerinde bularuñ ẕerre ḳadar ʿ**ār olmaz** *(Müseddes 1, Mısra 30). [ʿār olmaz,]*

ara-: Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.

vardum segān-ı kūyın **aradum** ṣoḳaḳ ṣoḳaḳ
yā rab ne ḥikmet oldı ki yārān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 11). [aradum, -du, -m]*
sīm ü zer ümīdiyle ḫarīdār **ararlar**
itdüm niçe yüz şāhid-i bāzārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 9). [ararlar, -r, -lar]*
devā içün ne **ararsın** ṭabībi
Yaḳīnī derde muʿtād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 11). [ararsın, -r, -sın]*
ey yaḳīnī yedi iḳlīmi **ararsa** zāhid
künc-i mey-ḫāne gibi gūşe-i vaḥdet bulmaz *(Gazel 66, Mısra 13). [ararsa, -r, -sa]*
niçe **araya** seni bī-ṭāḳat ü ārām olup
gel gel ey pervāne ol şemʿ-i şeb-ārā bundadur *(Gazel 42, Mısra 9). [araya, -y, -a]*

ʿaraḳ: Ter II sevgilinin yanağından süzülen ter.

dāne dāne ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿ**araḳlar** kim ṭamar
ebr-i nīsān ṣan ḳılur her ḳaṭresin dürr-i şemīn *(Kaside 2, Mısra 5). [ʿaraḳlar, -lar]*

ʿaraḳ-rīz: Terleyen, ter döken.

yaḳīnīʿye ʿ**araḳ-rīz** oldı dirler cümleten cismüñ
o ḫod yād eyleyüp hicrānı aġlar cümle cisminden *(Gazel 143, Mısra 15). [ʿaraḳ-rīz,]*

ârâm: Durma, dinlenme, rahat, huzur.

niçe araya seni bī-ṭāḳat ü **ārām** olup
gel gel ey pervāne ol şemʿ-i şeb-ārā bundadur *(Gazel 42, Mısra 9). [ārām,]*
ṭōp-ı cevr ile döger hīç aman **ārām** virmez
āhenīn ḳılma meger varsa yaḳīnī bedenüñ *(Gazel 113, Mısra 13). [ārām,]*

ārām-ı cān: Cana esenlik veren ‖ Sevgili.

seferde ḳaldı ol **ārām-ı cānum** eglendi
bu ḫasta gönlümi yā ben kimüñle egleyeyin *(Gazel 160, Mısra 3). [ārām-ı cānum,]*

ʿarʿar: Ar. Servi, dağ servisi, dikenli ardıç. Mecazen sevgilideki boy pos.

irmez ʿulüvv-i ḳadrüñe ey serv-i ser-firāz
neşv ü nemā bulursa da ʿ**arʿar** hezār sāl *(Gazel 116, Mısra 4). [ʿarʿar,]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāye
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿ**arʿarı** lerzān *(Gazel 138, Mısra 14). [ʿarʿarı, -ı]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāyeñ
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿ**arʿarı** lerzān *(Kaside 3, Mısra 22). [ʿarʿarı, -ı]*
meyl idüp olurduñ o boyu serve hevādār
ey ʿ**arʿar-ı** bāġ itseñ o reftārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 6). [ʿarʿar-ı,]*

ʿārıż: Ârız: Yanak.

ʿ**ārız**uñda ol siyeh ḫaṭlar ki vardur fevc fevc
ṣan ḫabeş kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn *(Kaside 2, Mısra 7). [ʿārızuñda,]*
ʿarza ḳıl nesteren-i ʿ**ārızuñı** gülşende
nergis-i bāġ yüzi aġını görsün semenüñ *(Gazel 112, Mısra 3). [ʿārızuñı, -uñ, -ı]*
dehenüñdür var-ısa teng şekerden nāzük
ʿ**ārız**uñdur yine pālūde-i terden nāzük *(Gazel 99, Mısra 2). [ʿārızuñdur, -uñ, -dur]*
bir ʿaceb berg-i gül-i sīr-ābdur kim ʿ**ārızuñ**
anda sünbüller bitürmiş ṣunʿ-ı rabbüʿl-ʿālemīn *(Kaside 2, Mısra 25). [ʿārızuñ, -uñ]*
kimisi lāle didi ʿ**ārızuña** kimisi gül
ötesin bilmezin ammā ḳatı raʿnā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 5). [ʿārızuña, -(u)ñ, -a]*
muḳābil eyleme mirʿāt-ı mihri ʿ**ārızuña**
anı o dāʿireden ṭutma ey meh-i tābān *(Gazel 136, Mısra 3). [ʿārızuña, -(u)ñ, -a]*

ʿārız-ı alı: Aziz, celil yanak. yüce, yüksek vasıflı yanak.

güli şermende ḳılup ʿ**ārız-ı alı** ḥasanʿuñ
ġoncayı eyledi dem-beste vü lālī ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 1). [ʿārız-ı alı,]*

ʿ**ārızı al:** Kırmızı yanak.

naḳd-i dil aldı ʿ**ārızı alını** ʿarz idüp
sāġar ṣunarsa destüñe ol ġonca alı gör *(Gazel 39, Mısra 9). [ʿārızı alını,]*

ʿ**ārız-ı dildār:** Sevgilinin yanağı.

ey semen gerçi ki sen reşk-i gül-i ḫod-rūsın
ṣanma kim ʿ**ārız-ı dildār** gibi ḫōş-būsın *(Gazel 152, Mısra 2). [ʿārız-ı dildār,]*

ʿ**ārız-ı gül-gūn:** Gül renkli yanak.

lāle şermende iken ʿ**ārız-ı gül-gūnuñdan**
ġonca aġzını açar laʿlüñ-ile güftāra *(Gazel 174, Mısra 9). [ʿārız-ı gül-gūnuñdan, -dan]*

ʿ**ārız-ı meh-veş:** Sevgilinin yanağı.

çerāġ-ı lāle bu gülşende yanmaz dāġsuz hergiz
nʿola ol ʿ**ārız-ı meh-veşde** olsa ḫāl-i ʿanber-bū *(Gazel 167, Mısra 8). [ʿārız-ı meh-veşde, -de]*

ʿ**ārif:** Zihni olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi, ma 'rifet ehli.

ey yaḳīnī ne bilür şānumuz erbāb-ı ṣuver
ʿ**ārif-i** vaḥdete hem-rāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 16). [ʿārif-i,]*
ṭālib-i sāġar olan esrār-ı vaḥdāniyyete
ʿ**ārif-i** mecmūʿa-i māhiyyet-i eşyā gerek *(Gazel 98, Mısra 8). [ʿārif-i,]*

ʿ**ārife bir gül yeter:** Arif için güllerle dolu dünyada, yalnızca bir güle tutkun olmak yeterlidir. Arif, güldeki ilahi tecellileri görerek oradan Hakk'ı tanır ve Hakk'a ulaşır. Bir başka güzellik ve delil aramaz (ZÜLFE).

ʿ**ārife bir gül yeter** dirler benüm daḫı dilā
gülsitān-ı dehrde bir gül-ʿiẕārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 5). [ʿārife bir gül yeter, -e]*

ʿ**arş:** Feleklerin en üstündeki felek, en üst gök, dokuzuncu gök.

meydān-ı ʿ**arş** eblaḳ-ı iḳbālüme mekān
çābük-süvār-ı himmetüme māh-ı nev rikāb *(Gazel 12, Mısra 5). [ʿarş,]*
olamaz himmetüñ gibi ʿālī
ʿ**arşı** itsün gerek hümā menzil *(Gazel 122, Mısra 6). [ʿarşı, -ı]*

ʿ**arşa-i ġam:** Üzüntü meydanı.

cān u baş atup olur dil ser-i zülfüñde şehīd
ʿ**arşa-i ġamda** ser-endāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 6). [ʿarşa-i ġamda,]*
leşker-i derd ü belādan yüzümi döndürme
ʿ**arşa-i ġamda** begüm server-i merdānam ben *(Gazel 144, Mısra 6). [ʿarşa-i ġamda,]*

ʿ**arş-ı aʿlā:** Göğün en yüksek katı.

biz şu vālī-dil ü vālā-himemüz kim zāhid
ʿ**arş-ı aʿlāya** yeter bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 8). [ʿarş-ı aʿlāya,]*

ʿ**arş-ı muʿaẓẓam:** Büyük, yüce arş; ulu gök.

lemʿa-i envār-ı ḥüsnüñ gör dil-i pür-şevḳda
nūr-ı aʿẓam bundadur ʿ**arş-ı muʿaẓẓam** bundadur *(Gazel 43, Mısra 4). [ʿarş-ı muʿaẓẓam,]*

art-: Sayıca ve miktarca çoğalmak, fazlalaşmak, tezâyüt etmek.

ḥüsnüñ **artar** zülfüñ ey meh ʿanber-efşān eyleseñ
şemʿüñ **artar** lemʿası tārın perīşān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 1). [artar, -ar]*
ḥüsnüñ **artar** zülfüñ ey meh ʿanber-efşān eyleseñ
şemʿüñ **artar** lemʿası tārın perīşān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 2). [artar, -ar]*
o meh geldükçe ḥālüm görmege şeydālıġum **artar**
olur āşüfte-dil ḥayfā ki gün geldükçe dīvāne *(Gazel 171, Mısra 9). [artar, -ar]*
o meh geldükçe ḥālüm görmege şeydālıġum **artar**
olur āşüfte-dil ḥayfā ki gün geldükçe dīvāne *(Gazel 172, Mısra 3). [artar, -ar]*

artuḳ: -den başka, gayri.

görmez **artuḳ** rehā yüzin ʿömrüm
dām-ı ʿışḳa düşen giriftāruñ *(Gazel 105, Mısra 7). [artuḳ,]*
mecnūndan maḥabbetümi eksük añlama
yanumda **artuḳ** añma anı ey perī-ḫiṣāl *(Gazel 116, Mısra 10). [artuḳ,]*
cān virmek-ile laʿlüñe dil degmesün **artuḳ**
ey ḫvāce-i ḥüsn eksüge ister degerinden *(Gazel 148, Mısra 5). [artuḳ,]*

artur-: Artırmak, çoğaltmak.

mihrüm **arturdı** cemālin o hilāl-ebrūnuñ
meh-i nev pertev-i mihr-ile bulur ḥüsn ü kemāl *(Gazel 117, Mısra 5). [arturdı, -dı]*

ʿarż: Göstermek II sunmak.

berg-i ḫazāna döndi ruḫı şemʿ-i meclisüñ
sen ʿ**arż** idince gün gibi kāfūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 8). [ʿarż,]*
rūd iken gözlerümüñ yaşını teskīn itdüñ
itdügüm dem ayaġuñ ṭopraġına ʿ**arż-ı** dürūd *(Kaside 5, Mısra 24). [ʿarż-ı,]*

ʿarz eyle-: Göstermek.

ʿ**arz eyle**di seyrümde cemālin baña yūsuf
seyr üzre idüm gibi gelür yārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 3). [ʿarz eyledi,]*
gün ṭoġdı başa maṭlaʿ-ı kūyında ol mehüñ
ʿ**arz eyle**di ʿiẕārını refʿ eyleyüp niḳāb *(Gazel 11, Mısra 14). [ʿarz eyledi,]*

ʿarz it-: Sunmak, seyretmek.

mihr ṣanma felek ol māha ḳabūl ide diyü
ʿ**arz id**er gün başına bir güzel altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 8). [ʿarz ider,]*
ʿ**arz id**er nakd-i encüm-i eşki
māh olmış gibi ḫarīdāruñ *(Gazel 105, Mısra 11). [ʿarz ider,]*
naḳd-i dil aldı ʿārızı alını ʿ**arz id**üp
sāġar ṣunarsa destüñe ol ġonca alı gör *(Gazel 39, Mısra 9). [ʿarz idüp,]*

ʿarza ḳıl-: Sunmak, takdim etmek.

ʿ**arza ḳıl** nesteren-i ʿārızuñı gülşende
nergis-i bāġ yüzi aġını görsün semenüñ *(Gazel 112, Mısra 3). [ʿarza ḳıl,]*
ol māh ʿ**arza ḳıldı** çü billūrdan beden
ḳaldurdı baş görmege her sūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 1). [ʿarza ḳıldı,]*

ʿarż-ı cemāl it-: Güzel yüzünü göstermek.

bulsun güneş zevāl ṭutulsun meh-i münīr
ʿ**arż-ı cemāl iderse** cüvānī-i dil-peẕīr *(Gazel 37, Mısra 2). [ʿarż-ı cemāl iderse, -se]*
seyrāna gitdi ʿ**arz-ı cemāl itmedin** nigār
gitdükçe cevr ider o perī-ruḫ nihān olup *(Gazel 16, Mısra 3). [ʿarz-ı cemāl itmedin, -din]*

ʿarz-ı ḥācet: İhtiyaç arz etmek.

gelmez yaḳīnī eşigüñe ʿ**arz-ı ḥācet**e
Ancaḳ ġaraz cenābuña bir intisābdur *(Gazel 45, Mısra 9). [ʿarz-ı ḥācete,]*

ʿarz-ı ḥāl it-: Durumunu anlatmak, içini dökmek.

zülf-i leylīʿñe ʿ**arz-ı ḥāl id**erin
ʿışḳ-ı mecnūn elümde ṣūretdür *(Gazel 64, Mısra 15). [ʿarz-ı ḥāl iderin, -in]*
ne āh ü zāra meded var ne ʿ**arz-ı ḥāl**e mecāl
ne çāre egleyeyin bilmezin ʿaceb nʿola ḥāl *(Müseddes 2, Mısra 7). [ʿarz-ı ḥāle,]*

aş-: Asmak.

ser-nigūn olur ser-i sümm-i semendin öpmege
her ḳaçan fitrāke **aşsa** ol şeh-i ḫūbān şikār *(Gazel 27, Mısra 6). [aşsa, -sa]*
dem-i şafaḳla ʿalīl olmış-ıdı çeşm-i felek
şeb **aşmış-ıdı** siyeh perde ḳılmaġa ḫōş-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 4). [aşmış-ıdı, -mış, --ı, -dı]*
aşsun ser-i zülfinde yaḳīnī ḳulın ol şāh
bir bendesinüñ āḫir ola ʿömri nihāyet *(Gazel 19, Mısra 13). [aşsun, -sun]*

āṣaf-ṣaf: Hz. Süleyman'ın temiz yaratılışlı veziri, Asaf'ı.

ḥızır-liḳā vü süleymān-bisāṭ **āṣaf-ṣaf**
sikender-āyet ü yūsuf-şiyem kelīm-benān *(Kaside 6, Mısra 5). [āṣaf-ṣaf,]*

āsān: Kolay / zahmetsiz.

derdüñle cān viren dirilür ʿīsī-i lebüñ
cān virmek ey ṣanem saña **āsān** degül midür *(Gazel 60, Mısra 4). [āsān,]*

āsān iş: Kolay iş.

şīşe-i tevbe şikest eylemek **āsān iş**dür
Sāḳī-i ġonca-dehenden sehil ibrām olsa *(Gazel 175, Mısra 11). [āsān işdür, -dür]*

aṣdāf: 1. Sadef'ler, inci kabukları. 2. Midye, istiridye gibi deniz mahlûkâtı kabukları.

deryā-yı aḫzar itdi çemenzārı cūybār
Aṣdāf aña semenler ü lūlūsı jāleler *(Gazel 33, Mısra 4). [aṣdāf,]*

aṣḥāb: Bir şeyle ilgili olanlar, bir şeye veya bir kimseye mensup bulunanlar.

kūyuñ **aṣḥāb-ı** ṣafā-y-ıla nʿola kılsam tavāf
ḳıble ḥaḳḳı baña oldur kaʿbe-i ʿulyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 7). [aṣḥāb-ı,]*

āsitān: (Sevgili'nin) kapı eşiği, dergahı.

āsitānında seg-i kūyı nişānın seyr ḳıl
gülşen-i şādīde açılmış gül-i ḫandānı gör *(Gazel 38, Mısra 9). [āsitānında, -ın, -da]*
āsitānına güẕār eyleme her bir būmuñ
ne revādur ki hümā sāye ṣala vīrāna *(Gazel 173, Mısra 11). [āsitānına, -ı, -n, -a]*
seg-i kūyuñ sifālin başa almaḳ **āsitānuñda**
giyüp faġfūr tācın çīnʿe ḫāḳān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 11). [āsitānuñda, -uñ, -da]*

işitdi **āsitānuñda** türāb olduġumı cānā şabā ḳomadı bir ẕerre eşer yirde ġubārumdan *(Gazel 141, Mısra 7). [āsitānuñda, -uñ, -da]*
kişver-i ġamda begüm gerçi ki sulṭānam ben
āsitānuñda velī bende-i fermānam ben *(Gazel 144, Mısra 2). [āsitānuñda, -uñ, -da]*
girih-i ʿuḳde-i baḫtı eşigüñ ḥall eyler
āsitānuñda degüldür der-i şādī mesdūd *(Kaside 5, Mısra 6). [āsitānuñda, -uñ, -da]*
behrām ise de gūra şalar yār-ı ġārsuz
şol şeh ki **āsitānı** saʿādet-meʿābdur *(Gazel 44, Mısra 10). [āsitānı, -ı]*
bihişti vāʿıẕ-ı şehr itdi taḳrīr
o ḥūruñ **āsitānı** yada geldi *(Gazel 192, Mısra 8). [āsitānı, -ı]*

āsitān-ı dilber: Sevgilinin kapı eşiği, dergahı.

irerse devlet-i pā-būs-ı yāra bir ʿanḳā
yiridür olsa ġubār **āsitān-ı dilberde** *(Gazel 178, Mısra 8). [āsitān-ı dilberde, -de]*

āsitān-ı yāra: Sevgilin eşiği.

rind olanuñ ḳadri ʿālī zāhidüñ miḳdārı dūn
āsitān-ı yāra baḳ aʿlā vü ednā bundadur *(Gazel 42, Mısra 4). [āsitān-ı yāra,]*

āsīb-i rūzgār: Rüzgârın zararı.

seyr it derūn-ı servde murġ āşiyānesin
baġrında başlar eylemiş **āsīb-i rūzgār** *(Gazel 26, Mısra 6). [āsīb-i rūzgār,]*

aşl: Bir şeyin kendisi; öz.

āḫir dilā ʿimāret-i ʿālem ḫarābdur
Aşlı havā vü āteş ü āb ü türābdur *(Gazel 44, Mısra 2). [aşlı, -ı]*

aslâ: "Hiçbir zaman, hiçbir şekilde" anlamlarında bir zarf.

bu cāygāh-ı ḥudūsa nigāh ḳılmazuz **aşlā**
Yaḳīnī şāh-ı bülendüz şeh-i sipihr-serīrüz *(Gazel 75, Mısra 9). [aşlā,]*
cenāb-ı kaʿbeʿye dil secde eylemez **aşlā**
meger ki ḳıble-i kūy-ı nigāra niyyet idem *(Gazel 125, Mısra 3). [aşlā,]*
iltifātı yoḳ baña **aslā** diyü ġam çekmezin
seyr ider sāʿirler ile ol perī ġam bundadur *(Gazel 43, Mısra 9). [aslā,]*

asr-ı saadet şairlerinden hasan b. sabit: Asr-ı Saadet şairlerinden Hasan b. Sabit.

ümīd-i rifʿat-ile niçe vaṣfuñ eyleyem
ki medḥ-i aḥmed-ile buldı çoḳ şeref **ḥassān** *(Kaside 6, Mısra 48). [ḥassān,]*

āsūde-ḫāl: Huzurlu, mutlu hâl.

hezār murġ-ı dil **āsūde-ḫāl** ü fāriġ-bāl
görindi ḥalḳa-i kaʿbe yed-i muḥammed'de *(Kaside 1, Mısra 49). [āsūde-ḥāl,]*

āsumān: Gök, gökyüzü II tüm dünya.

egerçi ẓāhiren ben ẕerre-veş ḫāk-ile yeksānam
ḥaḳīḳat **āsumānında** velī mihr-i dıraḫşānam *(Gazel 124, Mısra 2). [āsumānında, -ın, -da]*
baña nisbet ṣuʿarā zümresi encüm gibidür
āsumān-ı hünere mihr-i dıraḫşānam ben *(Gazel 144, Mısra 16). [āsumān-ı,]*
geh ḫāk-i ẓulmet içre biten zerreyem ḥaḳīr
geh **āsumān-ı** çārda ḫurşiyd-i enverem *(Gazel 126, Mısra 12). [āsumān-ı,]*

āsumānī: 1. göğe, semâya mensup. 2. açık mavi.

āsumānī ṣanasın lāledür ol māʿī libās
bedeni ḳaṭre-i şeb-nem-durur anda gūyā *(Gazel 4, Mısra 5). [āsumānī,]*
āsumānī giyer ol burc-ı cemālüñ māhı
ġusl içün nīlʿe girer yūsuf-ı mıṣrī gūyā *(Gazel 4, Mısra 3). [āsumānī,]*

ʿ**āşık:** 'âşık: Sevgili'ye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

belā-yı ġuṣṣa ile cān virür dil-ḫasta ʿ**āşıḳlar**
eger olmaz-ısa derd ehline dārüʿş-şifā meclis *(Gazel 77, Mısra 13). [ʿāşıḳlar, -lar]*
zer virmek-ile ṣarılalı saña ʿadūlar
altun gibi ʿ**āşıḳlaruñuñ** beñzi ṣarardı *(Gazel 184, Mısra 6). [ʿāşıḳlaruñuñ, -lar, -u, -ñuñ]*
vir naḳd-i cānı ol meleküñ mū-miyānına
ʿ**āşıḳ** odur ki māmeleki der-miyān ola *(Gazel 6, Mısra 12). [ʿāşıḳ,]*
ʿ**āşıḳlara** miyānuñ-içün çekme ḫançerüñ
ḫavf eylerin ki ortada yoḳ yire ḳan ola *(Gazel 6, Mısra 3). [ʿāşıḳlara, -lar, -a]*
firdevs nedür eyle ruḫ-ı yārı temāşā
ʿ**āşıḳ** ne görür itmese dīdārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 2). [ʿāşıḳ,]*
sirişk-i dīdesini cūybār iden ʿ**āşıḳ**
o serv-ḳāmeti eyler mi der-kenār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 7). [ʿāşıḳ,]*
oldı yoluñda āh-ıla çoḳ ʿ**āşıḳuñ** ġubār
seyr it ne toz ḳoparsa gerek daḫı rūzgār *(Gazel 26, Mısra 1). [ʿāşıḳuñ, -uñ]*
tenüñ ḳoyup ʿazmi o rāh-ı pür-ḫaṭardan kārbān ḳalsun
benüm gibi yoluñda ṭoġrı yoḳ çün biñde bir ʿ**āşıḳ** *(Gazel 161, Mısra 2). [ʿāşıḳ,]*
cānā dime ki itdügin ādem neden bulur
cevr itme belki ʿ**āşıḳ** olasın iden bulur *(Gazel 55, Mısra 2). [ʿāşıḳ,]*
gülzār-ı ʿadn içinde mekān itmeden kaçar
ʿ**āşıḳ** ḫarīmüñ içre ḳaçan kim vaṭan bulur *(Gazel 55, Mısra 8). [ʿāşıḳ,]*
mihr-i ruḫsāruñla her yüzden tecellā eyledüñ
ʿ**āşıḳuñ** āyīne-i ḳalbin mücellā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 2). [ʿāşıḳuñ, -uñ]*
ḫasret-i dermānda müşkil derde uġrarsın ṣaḳın
ey diyen ʿ**āşıḳ** belā kūyında ben derd isterin *(Gazel 157, Mısra 8). [ʿāşıḳ,]*
ʿaceb mi itmese ʿ**āşıḳ** şarābdan tevbe
ider mi teşne olan kimse ābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 1). [ʿāşıḳ,]*
cemālüñ göricek yāruñ niçe cān virmesün ʿ**āşıḳ**
be hey yār ādem öldürür anuñ bu ḥüsn-i aḥlāḳı *(Gazel 185, Mısra 7). [ʿāşıḳ,]*
görüp ḫurşiyd-i ḫaddin ol perīnüñ
be hey ʿ**āşıḳ** feraḥṣād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 8). [ʿāşıḳ,]*
yā yoluñda ḫāk olan ʿ**āşıḳlaruñ** ervāḥıdur
kim hevāñ-ıla ururlar raḳṣ cānānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 7). [ʿāşıḳlaruñ, -lar, -uñ]*
ʿ**āşıḳa** nāleler itdürmek içün ḳānūnuñ
Muttaṣıl anuñ-içün ney gibi nālānam ben *(Gazel 144, Mısra 9). [ʿāşıḳa, -a]*

ʿ**āşıḳāne:** Âşığa yaraşır şekilde II konusu aşk olan.

yoḳdur yaḳīnī ḥaḳḳ-ı edāda saña naẕīr
ḥaḳḳā budur ki her ġazelüñ ʿ**āşıḳānedür** *(Gazel 57, Mısra 12). [ʿāşıḳānedür, -dür]*

ʿ**āşıḳ-ı dīdār:** (Sevgilinin) Güzel yüzünün aşığı.

var-ısa bencileyin ʿ**āşıḳ-ı dīdāruñdur**
kūyuñuñ her ṭarafını ṭolanur āb-ı revān *(Gazel 139, Mısra 3). [ʿāşıḳ-ı dīdāruñdur,]*

ʿ**āşıḳ-ı ġam-hʿvāra:** Kederlenen âşık, dert çeken âşık.

zehr-i ġam muʿtādıyın tiryāk-i vuṣlaṭ istemen
leẕẕet-i şādī gerekmez ʿ**āşıḳ-ı ġam-ḫvāra** hīç *(Gazel 24, Mısra 12). [ʿāşıḳ-ı ġam-ḫvāra,]*

ʿ**āşıḳ-ı mecnūn:** Sevdadan ötürü kendini kaybetmiş âşık.

eşigüñ yaṣdanuban ey ṣaçı leylī her şeb
ṣanma kim ʿ**āşıḳ-ı mecnūnuñı** yabanda yatur *(Gazel 56, Mısra 6). [ʿāşıḳ-ı mecnūnuñı, -unı]*

ʿ**āşıḳ-ı nā-ṣād:** Üzüntülü aşık.

ġamuñdan ṣād olup defʿ-i ġam itmek
hemān ben ʿ**āşıḳ-ı nā-ṣāda** geldi *(Gazel 192, Mısra 4). [ʿāşıḳ-ı nā-ṣāda,]*

ʿ**āşıḳ-ı ser-bāz:** Cesur aşık.

başı çevgān-ı ser-i zülfüñe ṭōb eylemişüz
baş açuḳ ʿ**āşıḳ-ı ser-bāz** ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 4). [ʿāşıḳ-ı ser-bāz,]*
ḥüsn-i ʿālem-gīrüñe ey şāhid-i şehbāz zülf
vālih-i sermest-çeşm ü ʿ**āşıḳ-ı ser-bāz** zülf *(Gazel 88, Mısra 2). [ʿāşıḳ-ı ser-bāz,]*
elde çevgān-ı ser-i zülfüñi oynatduḳca
gūy ider başın aña ʿ**āşıḳ-ı ser-bāzlaruñ** *(Gazel 107, Mısra 6). [ʿāşıḳ-ı ser-bāzlaruñ, -un]*

ʿ**āşıḳ-ı ser-gerdān:** *Başı dönmüş aşık.*

şevḳ-ı mihr-i ruḫ-ı yār-ıla semāʿ eyler çarḫ
bī-ḳarār oldı dönüp ʿ**āşıḳ-ı ser-gerdāna** *(Gazel 173, Mısra 10). [ʿāşıḳ-ı ser-gerdāna, -a]*

ʿ**āşık-ı zār:** Ağlayan âşık.

yapma gönlini her dem aġyāruñ
ḫāṭırın yıḳma ʿ**āşık-ı zāruñ** *(Gazel 105, Mısra 2). [ʿāşık-ı zāruñ,]*

āşinā: Alışıldık, tanıdık, bildik.

bugün sen kim leṭāfet baḥrına bir dürr-i yektāsın
düşer mi saña hīç bīgāne düşmek **āşinālardan** *(Gazel 142, Mısra 4). [āşinālardan, -lar, -dan]*
ġarīb ü bī-kes ü mehcūr-iken ġurbet diyārında
ḳadīmī ʿālem-i ervāḥdan bir **āşinā** geldi *(Gazel 191, Mısra 4). [āşinā,]*

āşiyān: 1. Yuva. 2. Hane.

cān murġı zülf-i pür-ġam-ı dildārı ḳıldı cāy
gūyā seḥāb içinde hümā yapdı **āşiyān** *(Gazel 140, Mısra 8). [āşiyān,]*

āşiyān it-: Yuva yapmak, yerleşmek.

ey perī gird-i ʿiẕāruñda gören kākülüñi
āşiyān itdi ṣanur mihr-i cihān-tābı hümā *(Gazel 2, Mısra 10). [āşiyān itdi,]*

āşiyān ḳıl-: Yuva edinmek.

bir hümādur mihr-i ʿālem-tābı **ḳılmış āşiyān**
gird-i ruḫsāruñda ṣanma ey büt-i tannāz zülf *(Gazel 88, Mısra 3). [āşiyān ḳılmış,]*

āşīyāne: Kuş yuvası.

seyr it derūn-ı servde murġ **āşiyānesin**
baġrında başlar eylemiş āsīb-i rūzgār *(Gazel 26, Mısra 5). [āşiyānesin, -si, -n]*

āşūb: Karışıklık, kargaşa.

reftārı merġūb güftārı maṭlūb
ol zülfi **āşūb** ol ṭarz u āyīn *(Gazel 156, Mısra 8). [āşūb,]*

āşufte: Avare, dağılmış, perişan.

görüp **āşüfte** olduġum iller
zülf-i yāra uzatma el didiler *(Gazel 34, Mısra 17). [āşüfte,]*
ey melek zülf-i perīşānuña dil baġlayalı
zār u **āşüfte** vü pā-māl ü perīşānam ben *(Gazel 144, Mısra 4). [āşüfte,]*
mār-ı zülfüñsüz ol **āşüfte** zebūn olmışdur
nʿola tiryāk-i lebin ṣunsa dil-i bīmāra *(Gazel 174, Mısra 11). [āşüfte,]*

āşüfte ol-: (Birine) çılgınca, deli divane âşık olmak. Aşırı derecede sevmek II boyun eğmek. İsteyerek veya istemeyerek uymak, katlanmak.

āşüfte oldum rūyuña hem zülf-i ʿanber-būyuña
dermān arayu kūyuña geldüm meded geldüm meded *(Gazel 25, Mısra 3). [āşüfte oldum, -du, -m]*

āşüfte-dil: Divane gönüllü, gönlü perişan ‖ avare.

o meh geldükçe ḥālüm görmege şeydālıġum artar
olur **āşüfte-dil** ḥayfā ki gün geldükçe dīvāne *(Gazel 171, Mısra 10). [āşüfte-dil,]*
o meh geldükçe ḥālüm görmege şeydālıġum artar
olur **āşüfte-dil** ḥayfā ki gün geldükçe dīvāne *(Gazel 172, Mısra 4). [āşüfte-dil,]*
ālüfteñüz yaḳīnī-i **āşüfte-dil** gibi
şūrīde-i zamāne vü rüsvā-yı ʿālemüz *(Gazel 73, Mısra 13). [āşüfte-dil,]*

āşüftesi ol-: Sevdalısı olmak, tutkunu olmak. II Âşığı olmak..

olmış āşüftesi bu ṭurra-i ʿanber-şikenüñ
ḫām sevdāsına baḳ nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 5). [āşüftesi olmış, -mış]*

aşur-: Aşırmak, yüksek veya geçilmesi güç bir yerin üstünden öte yanına geçirmek.

şimşād ḥadden **aşurı** serv-i sehī ḳaşīr
yāruñ nihāl-i ḳaddine baḳ iʿtidāli gör *(Gazel 39, Mısra 11). [aşurı, -ı]*

at-: Atmak, fırlatmak.

gökden ne yaġar ḳʿanı kabūl eylemeye ḫāk
atsa o melek sīneñe tīr itme şikāyet *(Gazel 19, Mısra 6). [atsa, -sa]*
çāre-sāzum şu ḳadar **atdı** ḳamış oḳlarını
göñlüm ol şīre dönüpdür ki neyistānda yatur *(Gazel 56, Mısra 3). [atdı, -dı]*
geh belā sengin **atarsın** dile geh tīr-i cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür ey ḳaşları yā *(Gazel 2, Mısra 1). [atarsın, -arsın]*
ḥarf **atsalar** kelāmuma cühhāl ġam yimem
söz ey yaḳīnī şāʿir-i şīrīn-edādadur *(Gazel 41, Mısra 9). [atsalar, -sa, -lar]*
cān u baş **atup** olur dil ser-i zülfüñde şehīd
ʿarṣa-i ġamda ser-endāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 5). [atup, -up]*
yaḳīnī taʿne ṭaşın bed-güherler **atsa** ne bāk
ḳo naẓm-ı pāküm-ile ben güher-feşān olayın *(Gazel 154, Mısra 9). [atsa, -sa]*
yaḳīnī ḫusrevā bir şāʿir-i ḫōş-gūydur kʿanuñ
belāġat ṭōpını eflāke **atdı** çarḫ meydānı *(Gazel 187, Mısra 20). [atdı, -dı]*
kerem it oḳ gibi gel **atma** beni yabana
ṭoġrı bir bendeñem ey ḳaşı kemānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 5). [atma, -ma]*
dāʿimā ḳavṣ-ı ḳazādan **atılur** tīr-i fenā
ey göñül ṣanki nişānıdur anuñ ehl-i ḳubūr *(Gazel 40, Mısra 3). [atılur, -ıl, -ur]*

at: At (hayvan).

virilse ʿarṣa-i medḫüñde öñdül aña bir **at**
alurdı düldül-i ṭabʿ-ı suḫanverüm meydān *(Kaside 6, Mısra 27). [at,]*

ʿaṭā: Cömertçe verme, ihsan, bağış.

nesīm-ile gelüp ḫāk-i rehi çeşmüm cilā buldı
Yaḳīnī ḥamdüliʿllāh cānib-i ḥaḳʿdan ʿ**aṭā** geldi *(Gazel 191, Mısra 12). [ʿaṭā,]*

āteş: Ateş II gönül ateşi, aşk ve sevgi harareti.

āteşine sīne-i sūzānumuñ şu sepmege
devletüñde iki çeşm-i eşk-bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 3). [āteşine, -i, -ne]*
āḫir dilā ʿimāret-i ʿālem ḫarābdur
Aşlı havā vü **āteş** ü āb ü türābdur *(Gazel 44, Mısra 2). [āteş,]*
mizācı **āteş** anuñ biz şu gibi māʿil añа
o mihr-i ʿālem-ile imtizācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 3). [āteş,]*
āteş üzre dūddur yā sanʿat ıẓhār itmege
rūmʿa gelmiş hindīʿdür zengī-i āteş-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 13). [āteş,]*
urur yüreklere **āteş** bu naẓm-ı ʿālem-sūz
belī pür-āteş olur ḥasb-ı ḥāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 15). [āteş,]*
o māha **āteşüm** olmaġa şām-ı ġamda ʿayān
derūn-ı sīnede ʿālī zebāne çekdi ʿalev *(Gazel 166, Mısra 9). [āteşüm, -üm]*

āteş-bār: Ateş saçan.

ẓuhūr-ı berḳ-ı ḫātıf bāʿiş-i bārān olur gūyā
sirişk-i çeşmüme ol tīġ-ı **āteş-bār** olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 10). [āteş-bār,]*

āteş-bāz: Ateşle oynayan. Hokkabaz.

āteş üzre dūddur yā sanʿat ıẓhār itmege
rūmʿa gelmiş hindīʿdür zengī-i **āteş-bāz** zülf *(Gazel 88, Mısra 14). [āteş-bāz,]*

āteş-i āh: (aşığın göğe çıkan ve gökyüzünü kaplayan) ahının ateşi.

ey yaḳīnī şuʿāʿ-ı **āteş-i āh**
pertev-i lemʿa-i hidāyetdür *(Gazel 64, Mısra 17). [āteş-i āh,]*
degül encüm ḫalāṣ olmaġa baḫtum ẓulmet-i şebden
felekde **āteş-i āhum** yaḳar yir yir meşāʿildür *(Gazel 59, Mısra 6). [āteş-i āhum,]*

āteş-i ġam: Gam ateşi.

ne bende çekmege bu cevri ḳābiliyyet var
göñülde **āteş-i ġam** serde ḫāk-i ẕillet var *(Müseddes 2, Mısra 24). [āteş-i ġam,]*

āteş-i hecr-ile: Ayrılık ateşi.

ṭutuşduñ **āteş-i hecr-ile** her şeb bezm-i fürḳatde
yeter yanduñ gel ey pervāne şemʿ-i encümenden geç *(Gazel 23, Mısra 5). [āteş-i hecr-ile, -ile]*

āteş-i ʿışḳ: Aşk ateşi.

ʿalev-i **āteş-i ʿışḳı** niçe bir gizleyeyin
Yaḳdı yandurdı beni sūz-ı nihānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 15). [āteş-i ʿışḳı,]*

āteş-i mihr-i ruḫuñla: Güneş gibi parlak yanağın ateşi.

ʿaceb ẓulm issidür ḥammām alur ḳoynına ol māhı
yanarken **āteş-i mihr-i ruḫuñla** dāʿimā külḫan *(Gazel 143, Mısra 12). [āteş-i mihr-i ruḫuñla, -la]*

āteş-i reşk: Kıskançlık duygusu, ihtirası.

yaḳīnī baġrını anuñ yaḳardı **āteş-i reşk**
kemāl-i sūzını gūş itse naẓmumuñ ḫusrev *(Gazel 166, Mısra 11). [āteş-i reşk,]*

āteş-i ruḫsār: Yanağının ateşi. II Sevgilinin yanağının ateşi.

zülf-i kāfir-kīş gibi ḳorḳarın başdan çıḳar
āteş-i ruḫsāruña ki secde eyler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 4). [āteş-i ruḫsāruña, -uña]*
hezārı nār-ı şevḳıyla yaḳup ḳılmaġa ḫākister
gül-i ḥamrādaki şol **āteşīn ruḫsār** olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 4). [āteşīn ruḫsār,]*

āteş-i sūzān: Yakıcı ateş. II Aşk ateşi; aşkın verdiği acı, keder, ıstırap.

göreydi **āteş-i sūzānumuñ** ʿalevlerini
iderdi nār-ı caḥīm iltihābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 5). [āteş-i sūzānumuñ, -uñ]*

atıl-: Bir şey bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatılmak; saçılmak, serpilmek.

ağzına niçün **atılduñ** varup ejderhānuñ
saña kim didi dilā kākül-i dildāra yapış *(Gazel 81, Mısra 9). [atılduñ, -dın]*

aṭvār: Tavırlar.

ʿışḳı bāṭıl añlayup ṭutmış riyā **aṭvārını**
ḥaḳḳı idrāk itdi yaʿnī zāhid-i nādānı gör *(Gazel 38, Mısra 5). [aṭvārını, -ı, -nı]*

āvāre: Boş gezen, işsiz güçsüz (kimse), aylak, başıboş.

baḥr-ı eşkümde yaḳīnī benüm **āvāre** başum
pür-hevādur heves-i ʿışḳ-ıla mānend-i kelāb *(Gazel 10, Mısra 11). [āvāre,]*
kāşki meyl itmesem her serv-i ḫōş-reftāra hīç
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı **āvāre** hīç *(Gazel 24, Mısra 2). [āvāre,]*
bī-hūde gezer ḫāk-i derinden dil olup dūr
āvāre ġarīb oldı cüdā düşdi yirinden *(Gazel 148, Mısra 8). [āvāre,]*

āvāre ḳıl-: Kararsız, perişan etmek // başıboş bırakmak.

kimden irişe nāme-i şevḳum cenābuña
āvāre ḳıldı ṣarṣar-ı āhum kebūteri *(Gazel 200, Mısra 4). [āvāre ḳıldı,]*

āvāre-diller: Başıboş gönül.

bāmuñ üstinde kebūterler degül pervāz iden
devr ider **āvāre-diller** kūyuñı cānum ʿali *(Gazel 196, Mısra 4). [āvāre-diller,]*

āvāz sal-: *Yüksek sesle bağırma, feryat etme, nâra atma.*
naʿre-i şevk-ıla **āvāz salup** devrāna
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı *(Müseddes 3, Mısra 25). [āvāz salup, -up]*

ʿavn: Yardım.

mirʿāt-ı reʿfetinden ider dem-be-dem ṭulūʿ
ḫurşiyd-i ʿ**avn** u nuṣret tevfīḳ-ı kārdān *(Gazel 137, Mısra 6). [ʿavn,]*

ʿavn-ı ḫaḳ: Allah'ın yardımı.

ṭarīḳ-ı ʿ**avn-ı ḫaḳʿdan** rehber-i rāh-ı hüdā geldi
şeh-i mülk-i velāyet maḥrem-i sırr-ı ḫudā geldi *(Gazel 191, Mısra 1). [ʿavn-ı ḫaḳʿdan, -dan]*

ay: Yaklaşık otuz günlük zaman parçası.

aylarca göremen yüzüñi ey ḳaşı hilāl
bāri göster göreyin ṣaçlaruñı sāl-be-sāl *(Gazel 117, Mısra 1). [aylarca, -lar, -ca]*
ey nāle-i yaḳīnī sipihri ṭoḳuz ṭolan
bir **aydur** ki ol meh-i tābān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 16). [aydur, -dur]*

ayaġ: 1. Ayak.

cürʿa gibi yiridür olsam ayaḳ ṭopraġı
düşmeyen **ayaġa** çün pāye-i rifʿat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 6). [ayaġa, -a]*
niçe bir bāġda yata **ayaġuñ**
Daḫı ey serv āzād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 3). [ayaġuñ, -ıñ]*
ayaġı ḫāke batup maḥv olur gitdükçe
bir aḳarsu gibidür ḥayf ki ʿömr-i güzerān *(Gazel 139, Mısra 5). [ayaġı, -ı]*
gireydi nāz-ıla ḥammāma ol serv-i sehī-ḳāmet
ayaġına ṣu īs̱ār ider-idüm ṭāṣ-ı çeşmümden *(Gazel 143, Mısra 6). [ayaġına, -ıñ, -a]*
ben ne ḫākem ki yüzüm sürem **ayaġuñ** tozına
ger başarsañ yüzüme luṭf u ʿināyet senden *(Gazel 147, Mısra 3). [ayaġuñ, -(ı)ñ]*
seyl-āb-ı sirişküm bulanup her dem aḳardı
ol serviñ **ayaġına** varıcaḳ ṭurı vardı *(Gazel 184, Mısra 2). [ayaġına, -ıñ, -a]*
metāʿ-ı ʿömrümüzi urdı **ayaġa** hicrān
Yaḳīnī yār yanında revācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 9). [ayaġa, -a]*

2.ayaġ: Kadeh, Şarap.

rindüz ki geçmezüz mey-i ḥamrādan el çeküp
tā almayınca sāḳī-i devrān **ayaġumuz** *(Gazel 69, Mısra 6). [ayaġumuz,]*

ayaġa şal-: 1.hor görmek, küçük düşürmek.

ey yaḳīnī ġam-ı devr **ayaġa şalarsa** seni
mey-fürūşa varup ol pīr-i mededkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 15). [ayaġa şalarsa, -arsa]*

ayaġına düş-: Ayağına kapanmak II yalvarmak II saygı gösterip önünde eğilmek.

düşerüz küp küp **ayaġına** meyüñ dest-i ḳazā
ġālibā ḫākümüzi ḫamr-ıla taḫmīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 3). [ayaġına düşerüz,]*

ayaġuñ öp-: Ayağını öpmek. || Yalvarmak. II şarap kadehine dudağını değdirmek.

anuñçün tīġ çekdi başuma ḳaṣd eyledi dellāk
ayaġuñ öpdügümçün dōstum oldı baña düşmen *(Gazel 143, Mısra 14). [ayaġuñ öpdügümçün, -çün]*

ayaġuñ ṭoprağı:1. IAyağın toprağı, tozu, ayağın bastığı toprak, yer II sevgilinin ayak topağı/tozu.

rūd iken gözlerümüñ yaşını teskīn itdüñ
itdügüm dem **ayaġuñ ṭoprağına** ʿarż-ı dürūd *(Kaside 5, Mısra 24). [ayaġuñ ṭoprağına,]*

2. Değersiz kimse, ayaklar altındaki toprak kadar değeri olmayan âşık, sevgilinin ayağının tozu olan âşık.

cürʿa gibi yiridür olsam **ayaḳ ṭoprağı**
düşmeyen ayaġa çün pāye-i rifʿat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 5). [ayaḳ ṭoprağı,]*

aʿyān: Apaçık, ayan beyan, belli.

olup yine es̱er-i bād-ı feyz-baḫş ʿ**ayān**
ḥayāt-ı nev bulup ezhār açdılar **aʿyān** *(Kaside 3, Mısra 2). [aʿyān,]*
feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar üzre nār ʿ**ayān** *(Gazel 138, Mısra 10). [ʿayān,]*

o māha āteşüm olmaġa şām-ı ġamda ʿ**ayān**
derūn-ı sīnede ʿālī zebāne çekdi ʿalev *(Gazel 166, Mısra 9). [ʿayān,]*
feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar üzre nār ʿ**ayān** *(Kaside 3, Mısra 8). [ʿayān,]*

ʿayān id-: Ortaya koymak, meydana çıkarmak, göstermek.

nedür hüviyyeti bilmek dilerseñ ey dervīş
ʿ**ayān ider** anı nūr-ı cemāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 10). [ʿayān ider,]*
sūsenle berg-i bīde ʿ**ayān itme** ḫançerüñ
dilden dile düşer ṣaḳın ey ḳaşları kemān *(Gazel 140, Mısra 11). [ʿayān itme,]*
ʿ**ayān itme** ṣaḳın ʿışḳ āteşin sūzuñ nihān ḳalsun
ḳomam ʿışḳuñ yolın ḳalsun göñül yol ḳalmasun cānā *(Gazel 161, Mısra 5). [ʿayān itme,]*

ʿayān ol-: Açık ,aşikar, gözle görünür olmak.

eşkümdür eyleyen ḫaṭ-ı ruḫsāruñı ʿ**ayān**
peydā olur buḫār ṭoḳındukca nāra āb *(Gazel 12, Mısra 3). [ʿayān,]*
livā-yı ḫusrev-i ḫāver ʿ**ayān olınca** hemān
alāy-ı leşker-i şeb oldı münʿadim fi'l-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 13). [ʿayān olınca, -ınca]*
şām-ı belāda görmedin āhum ʿalevlerin
ol māha rūşen olmadı mihrüm ʿ**ayān olup** *(Gazel 16, Mısra 6). [ʿayān olup, -up]*
olup yine eşer-i bād-ı feyz-baḫş ʿayān
ḫayāt-ı nev bulup ezhār açdılar aʿyān *(Kaside 3, Mısra 1). [ʿayān olup, -up]*
ruḫsāruñ üzre ḫaṭṭ-ı siyehden ʿ**ayān olur**
şerḥu buṭūni zāġ ve ẓuhūri yaḳīnīʿyāt *(Gazel 18, Mısra 9). [ʿayān olur,]*

ayaz: Gazneli Mahmud'un kölesi ve yardımcısı.

şāh maḥmūdʿuñ **ayāz** olmış-ıdı manẓūrı
seyr-i mehtāb ḳıl ey serv olup cāme-kebūd *(Kaside 5, Mısra 21). [ayāz,]*

āyet: 1. Kur'ân-ı Kerim'deki sûreleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri. 2. Kimsenin inkâr edemeyeceği alâmet, işâret, nişan.

dem-i cān-baḫş-ıla ben mürdeyi eyler iḥyā
şerḥ ider leblerüñi **āyet-i** yuḥyiʿl-mevtā *(Gazel 1, Mısra 2). [āyet-i, -i]*

āyīn: Âdet, töre, usul.

deşt ü kühsārda bī-hūde gezermiş mecnūn
ʿışḳuñ **āyīni** nedür bilmemiş ol dīvāne *(Gazel 173, Mısra 6). [āyīni, -i]*
ol ḳadd-i mevzūn ol ḫadd-i gül-gūn
ol laʿl-i mey-gūn ol ṭavr u **āyīn** *(Gazel 156, Mısra 10). [āyīn,]*
reftārı merġūb güftārı maṭlūb
ol zülfi āşūb ol ṭarz u **āyīn** *(Gazel 156, Mısra 8). [āyīn,]*

āyīn: Dini tören.
laʿl-i cān-baḫşuñla iḥyā eyleyüp ben bendeñi
ey ṣanem **āyīn-i** rūḥuʿllāhʿı iḥyā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 10). [āyīn-i, --i]*
ol ḳadd-i mevzūn ol ḫadd-i gül-gūn
ol laʿl-i mey-gūn ol ṭavr u **āyīn** *(Gazel 156, Mısra 10). [āyīn,]*

āyīne: Ayna II yansıma.

gül ruḫuñsuz bülbül-i ṭabʿ-ı yaḳīnī lāl olur
söylemez **āyīnesiz** ṭūṭī kelām-ı sükkerīn *(Gazel 155, Mısra 14). [āyīnesiz, -siz]*

ḳarşu göster ruḫ-ı gül-berginüñ **āyīnesini**
ṭūṭī-i ṭabʿumı söyletmege ey şekker-leb *(Gazel 13, Mısra 5). [āyīnesini, -si, -n, -i]*
ḳılmış ʿiẕāruñ **āyīnesin** ṣāf ẕüʿl-celāl
eclā cemāle ẕātike fī-aḥseniʿṣ-ṣıfāt *(Gazel 18, Mısra 7). [āyīnesin, -si, -n]*
cebīnüñi gören **āyīnede** olur giryān
ki hāle içre görüleydi māh olur bārān *(Gazel 136, Mısra 1). [āyīnede, -de]*
derūn-ı āyinedeʿaksi çāk ider yaḳasın
Baḳar ki **āyineye** itse sīnesinʿuryān *(Gazel 136, Mısra 8). [āyineye, --y, --e]*
egerçi aḫşama ḳarşu baḳılmaz **āyineye**
olur ʿiẕāruña zülfüñ yanında dil nigerān *(Gazel 136, Mısra 11). [āyineye, --y, --e]*
yaḳīnī mihr yüzin gösterür o māh saña
senüñle **āyineye** baḳduġı odur her ān *(Gazel 136, Mısra 14). [āyineye, --y, --e]*
şikeste **āyine** çoḳ yüz bulur o meh-rūdan
hezār yüzden ider dilde ʿaksini pinhān *(Gazel 136, Mısra 5). [āyine,]*
geçürdi **āyine** devrānını şafālarla
revā mı dil ṭola devr-i ruḫuñda jeng ü fiġān *(Gazel 136, Mısra 9). [āyine,]*

āyīne-i ʿālem-nümā: Cihanı gösteren ayna, İskender'in aynası.

şarḳ u ġarbı seyr ḳıl mirʿāt-ı iskender-miṣāl
çünki ruḫsāruñ-durur **āyīne-i ʿālem-nümā** *(Gazel 5, Mısra 6). [āyīne-i ʿālem-nümā,]*

āyīne-i ḳalb: Kalp aynası.

mihr-i ruḫsāruñla her yüzden tecellā eyledüñ
ʿāşıḳuñ **āyīne-i ḳalbin** mücellā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 2). [āyīne-i ḳalbin,]*

āyine-i rūy-ı yār: Sevgilinin güzel yüzünün aynası.

naẕar ḳıl **āyine-i rūy-ı yāra** ʿibretle
Yaḳīnī ḳılma göze ḫvāb-ı ġafleti perde *(Gazel 178, Mısra 9). [āyine-i rūy-ı yāra, -a]*

āyine-i rūy: Yüzün aynası (Ayna gibi yüz).

ḫāl şanma o mehüñ **āyine-i rūyında**
ṣūret-i merdümek-i dīde-i giryānuñdur *(Gazel 49, Mısra 3). [āyine-i rūyında, -da]*
leb-i şīrīnüñ-ile ṭūtī-i ṭabʿum söyler
hey hümā **āyine-i rūyuñı** ḳarşu göster *(Gazel 30, Mısra 2). [āyine-i rūyuñı, -ı]*

āyine-i ẕüʿl-celāli: Celal sahibi Allah'ın aynası.

yazdı oḳuña ḳudret-i ṣunʿ u kemāli gör
Baḳ rūy-ı yāra **āyine-i ẕüʿl-celāli** gör *(Gazel 39, Mısra 2). [āyine-i ẕüʿl-celāli, -i]*

ayır-: Ayırmak, ayrı düşürmek.

ḥuzūrından **ayırdı** ʿışḳı yāruñ bī-ḥuzūr oldum
ṣoñında her ḥuzūruñ ey yaḳīnī bir belā vardur *(Gazel 51, Mısra 13). [ayırdı, -dı]*
reh-güẕār-ı yārdan **ayırma** ḫāk-i cismüñi
sālik-i rāh-ı ḫudā iseñ yaḳīnī yol budur *(Gazel 53, Mısra 9). [ayırma, -ma]*
fiġān u āh u zār-ıla beni **ayırdı** yārumdan
kime āh ideyim bilmem hevā-yı rūzgārumdan *(Gazel 141, Mısra 1). [ayırdı, -dı]*
ayırma ġoncasını gülşenüñ nihālinden
ḳoparma yüregini ʿandelīb-i nālānuñ *(Gazel 102, Mısra 5). [ayırma,]*

ʿayn-ı ʿummān: Deniz kaynağı.

mükedder-ḫāṭır olmış seyl-i ġamdan pākdür göñlüm
bu gün ṣāfī-derūn olmaḳda ey dil **ʿayn-ı ʿummānam** *(Gazel 124, Mısra 14). [ʿayn-ı ʿummānam, -am]*

ʿayyār: Aldatan, hileci ‖ gönül çelen (dilber bağlamında).

gösterür geh mihr-i rūyın gāh bir yüzden ṭoġar
vechi var oldum dise **ʿayyār-ı** ṣūret-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 8). [ʿayyār-ı, -ı]*
dil almaḳda müjeñ **ʿayyārdur** efsūn oḳur ammā
ʿaḳıllar çāk olur siḥr eylese ol nergis-i cādū *(Gazel 167, Mısra 9). [ʿayyārdur, -dur]*
çeşm-i bīmārına dil virme ṣaḳın bī-çāre
göz göre nakdüñi aldurmayıgör **ʿayyāra** *(Gazel 174, Mısra 2). [ʿayyāra, -a]*

az: Alışılmış olandan, umulandan veya gerekenden eksik olarak.

az mıdur yoḳsa bahā-yı leb-i laʿlüñ çoḳ mı
be hey āfet biricik söyleye aġzuñ yoḳ mı *(Beyit 1, Mısra 1). [az,]*
ḳaṭʿ iderler başını ol ẕevḳdan maḥrūm olup
cām-ı laʿl-i yāra ḥırṣın eylemezse **az** zülf *(Gazel 88, Mısra 10). [az,]*
itdükçe pervāz biñ cāna dir **az**
ol çeşm-i şehbāz vʿallāh şāhīn *(Gazel 156, Mısra 3). [az,]*

aẕāb: Eziyet, işkence, keder.

vaṣf-ı bihişt-i kūyı ṭururken ḥabībümüñ
ḥāl-i caḥīmi söyleme vāʿıẕ **aẕābdur** *(Gazel 45, Mısra 8). [aẕābdur, -dur]*

ʿaẕāb çek-: *Eziyet çekmek, üzüntü içinde olmak.*
ḳurtar şefāʿat issi ḥabīb-i ḫudā içün
çekdi yaḳīnī dūzaḫ-ı hecrüñde çoḳ **ʿaẕāb** *(Gazel 11, Mısra 18). [ʿaẕāb çekdi,]*

ʿaẕāb it-: İşkence etmek, eziyet etmek, acı çektirmek.

ben günehkāruña raḥm itmez-iseñ de bāri
ey ṣanem dūzaḫ-ı hicrānuñ-ıla **itme** **ʿaẕāb** *(Gazel 10, Mısra 6). [ʿaẕāb itme,]*

āzād: Kurtulmuş. Serbest.

ḳul oldum ʿışḳa oldum ḳayd-ı bend-i ġuṣṣadan **āzād**
serīr-i mülk-i istiġnāda şimdi ben de sulṭānam *(Gazel 124, Mısra 7). [āzād,]*
niçe bir bāġda yata ayaġuñ
Daḫı ey serv **āzād** olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 4). [āzād,]*
diler-iseñ olasıñ bend-i elemden **āzād**
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 11). [āzād,]*

āzāde id-: Esaretten kurtarmak.

ṭūbā ḳadüñ **ider** beni **āzāde** ġuṣṣadan
ṭūbā limen yüsāʿiduhuʿl-fevze veʿn-necāt *(Gazel 18, Mısra 3). [āzāde ider,]*

āzādumuz yoḳdur: Özgür olma, serbest kalma ümidinin olmaması.

biz ol sevdāʿīyüz kim bende geçmeden ṣafā bulduḳ
esīr-i bend-i zülf-i dilberüz **āzādumuz yoḳdur** *(Gazel 48, Mısra 6). [āzādumuz yoḳdur,]*

ʿaẕamet: Büyüklük, ululuk.

ḫayl-i eşʿār-ıla ḫaylī **ʿaẕamet** kesb itdüm
ḫusrev-i naẓm olalı ṣāḥib-i dīvānam ben *(Gazel 145, Mısra 9). [ʿaẕamet,]*

ʿaẕīm: Büyük, ulu.

ḫulḳ-ı ʿ**aẕīmi** ġāliyedān-ı melāʿike
feyż-i ʿamīmi micmere-gerdān-ı ḳudsiyān *(Gazel 137, Mısra 3). [ʿaẕīmi, -i]*
pāy-būs-ı nigār devletdür
el virürse ʿ**aẕīm** rifʿatdür *(Gazel 64, Mısra 2). [ʿaẕīm,]*

ʿazīz-i ʿālem ol-: Dünyanın en yücesi olmak. || Aleme sultan olmak.

cihānda mālik olmaḳ vaṣlına bir yūsuf-ı ḥüsnüñ
ʿ**azīz-i ʿālem olup** mıṣrʿa sulṭān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 4). [ʿazīz-i ʿālem olup,]*

ʿazm: Yol.

istimāʿ idüp o semte ʿ**azmüñi** ey meh-liḳā
başın alup gitdi dün ḫurşiyd maġribden yaña *(Gazel 5, Mısra 1). [ʿazmüñi, -üñi]*
yoldaşı oldı çünki dilüñ seng-i rāh-ı yār
ṭurma yaḳīnī ʿ**azmüñi** rāh-ı hüdāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 12). [ʿazmüñi, -üñi]*

ʿazm: Azim, gayret; karar.

tenüñ ḳoyup ʿ**azmi** o rāh-ı pür-ḫaṭardan kārbān ḳalsun
benüm gibi yoluñda ṭoġrı yoḳ çün biñde bir ʿāşıḳ *(Gazel 161, Mısra 1). [ʿazmi, -i]*

ʿazm eyle-: Gitmek, yönelmek, yola çıkmak.

ideli cismi kebūter çeşm-i fettānum ʿalī
kūyuña ʿ**azm eyledi** murġ-ı dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 2). [ʿazm eyledi,]*

ʿazm it-: Gitmek, yola çıkmak, yönelmek.

ḳāmetüñ hecrinde ʿ**azm itdi** belā ṣaḥrāsına
sīnem üzre her elif bir reh-güẕārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 5). [ʿazm itdi,]*

ʿazm-i ṣaḥrā: Çöle doğru yola koyulmak.

semtden gel ʿ**azm-i ṣaḥrā** ḳılma ʿaḳluñ var-ısa
hāy mecnūn iste göñlüñden ki leylā bundadur *(Gazel 42, Mısra 7). [ʿazm-i ṣaḥrā,]*

B

bāb: Kapı, eşik.

umarum pādişehüm luṭfuña irgürürsin
bu yaḳīnī niçe dem **bābuña** derbānuñdur *(Gazel 49, Mısra 12). [bābuña, -uñ, -a]*
fetḥ-i **bāb** eylese fettāḥ eşigi kaʿbeʿsini
ḳılsa meftūḥ ḥabīb-i dil ü cānum fetḫī *(Gazel 194, Mısra 1). [bāb,]*

bāb: Fasıl, husus, mesele, konu.

ḥüsn **bābında** muʿārız olımaz aña güneş
seḥerī çıḳsa evinden giyüp altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 3). [bābında, -ı, -n, -da]*

baç: Vergi, kudretli hükümdarların zayıf olan hükümdardan aldığı vergi.

ādemīye maʿrifet ḫōş tāc imiş
salṭanatla māl ü mülki **bāc** imiş *(Kıt'a 2, Mısra 2). [bāc,]*

bād: Rüzgar.

bād-ı āhum yele virdi güllerüñ evrāḳını
cāme-i gül-gūn-ıla raḫş üzre cevlānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 13). [bād-ı, --ı]*

ḫırām-ı ḳaddüñe beñzetmez-idi reftārın
eger kim uymasa taḥrīk-i **bāda** serv-i revān *(Kaside 6, Mısra 18). [bāda, -a]*
olup yine e̱ser-i **bād-ı** feyz-baḫş ʿayān
ḥayāt-ı nev bulup ezhār açdılar aʿyān *(Kaside 3, Mısra 1). [bād-ı, --ı]*
her ṭarafda piyāleler dönsün
ḫırmen-i ʿaḳlı virelüm **bāda** *(Gazel 169, Mısra 6). [bāda, -a]*
bād ṣarṣar diyü ġamdan ṣararup berg-i ḫazān
düşer o tāze nihāl üstine dir dir ditrer *(Gazel 30, Mısra 7). [bād,]*
ḫāl-i miskīnine öykün diyü sevdāya ṣalar
nāfe miskinüñ ider **bād** dimāġın muḫtel *(Gazel 118, Mısra 16). [bād,]*

bāda: Cana, canına.

dehān-ı yār içün virdüm ḳarār u ṣabrumı **bāda**
egerçi yoḳ yire geçdüm yaḳīnī cümle varumdan *(Gazel 141, Mısra 11). [bāda,]*

bāde: Şarap, içki, mey.

beni ḳılupdur ezel-mest **bāde-i** tevḥīd
gören yaḳīnī ṣanur gerçi hūşyār beni *(Gazel 199, Mısra 11). [bāde-i, -i]*
zevraḳ-ı **bāde-ile** gördi ḫurūşın dilimüñ
cūş ider bencileyin ehl-i hevādur deryā *(Gazel 1, Mısra 3). [bāde-ile, --ile]*
ḳanumuz ġam ḳurutdı **bāde** ile
beñze ḳan gelse ol deme irsek *(Gazel 97, Mısra 7). [bāde,]*
bāde nūş itsem seg-i kūyuñ sifālinden müdām
reşk-i cem itsem yaḳīnī ʿişret-i şāhānemi *(Gazel 198, Mısra 9). [bāde,]*
düşümde tevbe vire diyü **bādeden** ṣōfī
Yaḳīnī dīdelerüm itdi ḫvābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 9). [bādeden,]*

bāde-i gül-gūn: Gül renkli kırmızı şarap.

meydān içinde **bāde-i gül-gūna** göz diküp
baş ḳoşmasun hevāya iñen baş açup ḥabāb *(Gazel 11, Mısra 11). [bāde-i gül-gūna,]*

bāde-i ʿışḳ: Aşkın şarabı.

bāde-i ʿışḳı içelden beri ʿaḳluñ gelmez
ey yaḳīnī ne ʿaceb bī-ser ü sāmān olduñ *(Gazel 101, Mısra 11). [bāde-i ʿışḳı,]*
ġam meclisinde **bāde-i ʿışḳ-ıla** ḫurremüz
bezm-i ṣafāda ʿīş idici rind-i ʿālemüz *(Gazel 73, Mısra 1). [bāde-i ʿışḳ-ıla, -ıla]*

bād-ı āh: Ah rüzgârı.

bād-ı āhum ne ʿaceb ger anı berbād itse
yanmadan nār-ı ġama oldı tenüm ḫākister *(Gazel 30, Mısra 3). [bād-ı āhum,]*
ḳarāra yoḳ mededüm ṣabr ise ḫayāl-i muḫāl
o serv ise olımaz **bād-ı āh-ıla** seyyāl *(Müseddes 2, Mısra 10). [bād-ı āh-ıla,]*

bād-ı hevā: Bedava; arzu, istek yeli.

çemende **bād-ı hevā** buldı niçe ḫurde-i zer
kim itdi ġonca-i gül kīse içre anı nihān *(Kaside 3, Mısra 5). [bād-ı hevā,]*
hecrüñde her dem ehl-i hevā āh u vādadur
bād-ı hevāsı manṣıb-ı ʿışḳuñ ziyādedür *(Gazel 41, Mısra 2). [bād-ı hevāsı,]*

bād-ı ṣabā: Sabah rüzgarı.

āb-ı rūyın gülüñ ey **bād-ı ṣabā** yirlere çal
nuṭḳa gel ġonca-i dem-besteyi güftār eyle *(Gazel 180, Mısra 7). [bād-ı ṣabā,]*

bād-ı seḥer: Seher yeli.

her seḥer ḫīle-ile zülf-i nigār oḫşamaġa
cest-bāz olmaya hīç **bād-ı seḥerden** nāzük *(Gazel 99, Mısra 6). [bād-ı seḥerden,]*

bād-pā: Ayağına çabuk, çabuk koşan.Genellikle at için kullanılır. (At).

sezā-durur baña bir raḫş-ı **bād-pā** çü felek
benem çü ʿarṣa-i medḥüñde pehlevān-ı cihān *(Kaside 6, Mısra 33). [bād-pā,]*

bāġ: Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan.

zencīr-i ʿışḳa baġlanalı ḫāk-i sīnede
her dāġ oldı gül gibi açıldı **bāġumuz** *(Gazel 69, Mısra 10). [bāġumuz, -umuz]*
ey yaḳīnī sen hele ṣal ṣāhbāz-ı himmetüñ
ola ṣāyed ol tezerv-i **bāġ-ı** ḥüsn ü ān ṣikār *(Gazel 27, Mısra 14). [bāġ-ı, --ı]*
her kimüñ **bāġ-ı** cihānda bir gül-i ḫandānı var
ʿandelīb-āsā hezārān nāle vü efġānı var *(Gazel 28, Mısra 1). [bāġ-ı, --ı]*
ol serv-i **bāġ-ı** nāz ṣitābān olup gider
diller revāne ḫāk-ile yeksān olup gider *(Gazel 32, Mısra 1). [bāġ-ı, --ı]*
nişānı yoġ-idi rez duḫterinüñ **bāġ-ı** ʿālemde
ṣarāb-ı cām-ı vaḥdet birle serḫōş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 7). [bāġ-ı, --ı]*
bu ḫāristān-ı **bāġ-ı** dehr içinde ḫār-ı hecrüñle
Yaḳīnī gibi ey gül var mıdur bir dil-figār olmış *(Gazel 79, Mısra 9). [bāġ-ı, --ı]*
ruḫuñçün her kelāmum gülbin-i **bāġ-ı** leṭāfetdür
maʿānī gülşeninde tāze bitmiş verd-i ḫandānam *(Gazel 124, Mısra 11). [bāġ-ı, --ı]*
ey yaḳīnī ben dıraḫt-ı **bāġ-ı** derd ü miḥnetem
cismüm üzre naʿl ü dāġum berg ü bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 13). [bāġ-ı, --ı]*
o gül-ruḫsārumı göstermeyüp ben bülbül-i zāra
Raḳībā ġam nihālin **bāġ-ı** ḳalbümde dikensin sen *(Gazel 150, Mısra 6). [bāġ-ı, --ı]*
nevāyī ṣanma kim destān-serā-yı **bāġ-ı** naẓm idi
o gülzāruñ benem ey lāle-ruḫ murġ-ı ḫōş-elḥānı *(Gazel 187, Mısra 17). [bāġ-ı, --ı]*
murād mīvesin alam ümīd ṣāḫından
iderse **bāġ-ı** dile ebr-i reʿfetüñ feyezān *(Kaside 6, Mısra 42). [bāġ-ı, --ı]*
dilber ẓarīf ü bezm güzel rūzgār ḫūb
gülşen laṭīf **bāġ** dil-ārā bahār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 2). [bāġ,]*
ṣanma ʿaks-i serv cūy-ı **bāġda** ey lāle-ḫadd
ṣuya düşdi servler ḳadd-i ḫırāmānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 9). [bāġda, -da]*
ḳaddüñe beñzedügiyçün senüñ ey naḫl-i cefā
serv ü şimşādı ṣabā **bāġda** silker ṣarṣar *(Gazel 30, Mısra 6). [bāġda, -da]*
öykünürmiş dür-i dendānına ol serv-ḳaddüñ
jāleden **bāġda** ter düşdügi budur çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 8). [bāġda, -da]*
dür-i dendānına öykünmiş o ġonca-dehenüñ
jāleden **bāġda** ter düşdügi budur çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 2). [bāġda, -da]*
ḫvābdan nergisüñ aç **bāġda** ey serv-i revān
sünbülüñ ḥāl-i perīşānına eyle nigerān *(Gazel 139, Mısra 1). [bāġda, -da]*
bāġda serv-i sehīler ne ḳadar olsa bülend
iremez ḳāmetüñe söyleyelüm ṭoġrusın *(Gazel 152, Mısra 5). [bāġda, -da]*
süz gözüñ **bāġda** bir kez ṭaġıdup ṭurralaruñ
sünbüli derhem idüp nergisi bīmār eyle *(Gazel 180, Mısra 1). [bāġda, -da]*
niçe bir **bāġda** yata ayaġuñ
Daḥı ey serv āzād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 3). [bāġda, -da]*
meyl idüp olurduñ o boyu serve hevādār
ey ʿarʿar-ı **bāġ** itseñ o reftārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 6). [bāġ,]*
dilüñde şerʿ-i ḥanīfī ki s̱ābit olmışdur
şu **bāġdur** ki var anda şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 6, Mısra 12). [bāġdur, -dur]*
ne dem ki ilte ṣabā **bāġa** būy-ı sünbülüñi
o dem hevāya düşüp bī-ḳarār olur reyḥān *(Gazel 138, Mısra 11). [bāġa,]*

bāġa gel-: Bağa gelmek, bahçeye varmak.

bāġa gel şīve-i reftār-ıla ey naḫl-i revān
serv-i āzādı ġam-ı ʿışḳa giriftār eyle *(Gazel 180, Mısra 3). [bāġa gel,]*

bāġ-ı ʿālem: Dünya bahçesi.

bāġ-ı ʿālemde hemān adı büyük tūbāʿnuñ
hem-ser olmaġa senüñle gelemez meydāna *(Gazel 173, Mısra 7). [bāġ-ı ʿālemde,]*

bāġ-ı cihān: Dünya bahçesi. ‖ Dünya.

bāġ-ı cihānda ḳaddüñe beñzer nihāl yoḳ
serv-i sehīde meyl idicek iʿtidāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 1). [bāġ-ı cihānda,]*

bāġ-ı cinān: Cennet bahçesi.

ḫayāl-i ḳadd-i bülendüñ nihāl-i **bāġ-ı cinān**
hevā-yı ġonca-i laʿlüñ bahār-ı ʿālem-i cān *(Gazel 138, Mısra 1). [bāġ-ı cinān,]*

bāġ-ı dehr içre: Dünya bahçesinde. II Dünyada.

ne biter ellenilen verd-i ṭarīdan ey dil
bāġ-ı dehr içre biter her gül-i pür-ḫāra yapış *(Gazel 81, Mısra 8). [bāġ-ı dehr içre,]*

bāġ-ı dehr: Dünya bağı.

yaḳīnī gitdi meylüm **bāġ-ı dehrüñ** ġayrı seyrinden
beni öldürdi āh ol serv-i ḫōş-reftār reftārı *(Gazel 188, Mısra 9). [bāġ-ı dehrüñ,]*

bāġ-ı ḥüsn: Güzellik bahçesi.

şol gelen serv-i sehī gül-çihre ancaḳ ġālibā
bāġ-ı ḥüsnüñ ġoncası didükleri bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 4). [bāġ-ı ḥüsnüñ,]*
ġoncalar hep saña eyler ser-fürū ey serv-ḳadd
bāġ-ı ḥüsnüñ ser-firāz olmış nihāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 8). [bāġ-ı ḥüsnüñ,]*
ḳāmetüñ serv lebüñ ġonca ruḫ-ı rengīnüñ
bāġ-ı ḥüsnüñde açılmış gül-i ḫandānuñdur *(Gazel 50, Mısra 4). [bāġ-ı ḥüsnüñde,]*

bāġ-ı kūy: Sevgilinin mahallesi, bulunduğu yer.

bağladı yiryüzini eşk gökleri āh-ı pür-şerer
āh ki **bāġ-ı kūyuña** varmaġa iḳtidār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 8). [bāġ-ı kūyuña, -na]*
ḳarīn olmaḳ saña ey ḳaddi ṭūbā **bāġ-ı kūyuñda**
cinānda hem-nişīn-i ḥūr u rıḍvān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 7). [bāġ-ı kūyuñda,]*
bāġ-ı kūyuñda yaḳīnī şanemā bülbül-vār
gül yüzüñde nʿola eylerse hezār āh u fiġān *(Gazel 139, Mısra 9). [bāġ-ı kūyuñda,]*

bāġ-ı leṭāfet: Güzellik bahçesi.

dirseñ cinānda gözüñe ṭūbā görinmeye
bāġ-ı leṭāfet içre o ġarrā nihāli gör *(Gazel 39, Mısra 8). [bāġ-ı leṭāfet,]*

bāġ-ı naẓm: Şiir bağı.

yiridür ey yüzi gül gūş iderseñ efġānum
ki **bāġ-ı naẓma** benem bülbül-i bülend-elḥān *(Kaside 6, Mısra 52). [bāġ-ı naẓma,]*

bāġ-ı ruḥ: Yanağının bahçesi.

bāġ-ı ruḫuñda dāne-i ḫālüñçün ey perī
terk eylesek bihişti nʿola biz de ādemʿüz *(Gazel 73, Mısra 3). [bāġ-ı ruḫuñda,]*

<u>baġla-:</u> İp, bağ gibi bir vâsıta ile bir şeye, bir yere tutturulmuş olmak, bağlı bulunmak.

ḳılca cānuñ di perīşānlıġın ol ḳazzāza
ḥüsni evrāḳına ḫaṭ **baġlamadın** şīrāze *(Gazel 176, Mısra 2). [baġlamadın, -ma, -dın]*
ṣan ḥamāildür ki ḳaplanmış aña miskī ḥarīr
gerdenüñde **baġlamış** müşgīn girihler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 12). [baġlamış, -mış].*
ey yaḳīnī sen anuñla çıḳamazsın başa
baġlama ʿāḳıl-ısañ gönlüñi zülf-i yāra *(Gazel 174, Mısra 14). [baġlama, -ma]*
niçe şūrīdeler dil **baġlamışdur** zülf-i cānāna
benüm üftāde gönlüm düşdi ol çāh-ı zenaḫdāna *(Gazel 171, Mısra 1). [baġlamışdur, -mış, -dur]*
baġladı yiryüzini eşk gökleri āh-ı pür-şerer
āh ki bāġ-ı kūyuña varmaġa iḳtidār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 7). [baġladı, -dı]*

<u>baglan-:</u> 1. Tutunmak. 2. Bağlanmak. 3. Âşık olmak. (Sevgilinin saçlarına bağlanmak).

āh kim **baġlandı** dil zülf-i perīşānuñ görüp
düşdi gönlüm yūsufʿı çāh-ı zenaḫdānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 1). [baġlandı, --dı]*

<u>baġr:</u> Bağır II Aşığın gönlü.

seyr it derūn-ı servde murġ āşiyānesin
baġrında başlar eylemiş āsīb-i rūzgār *(Gazel 26, Mısra 6). [baġrında, -ın, -da]*
bir de sen şıma bu gönlüm şīşesin ey **baġrı** ṭaş
seng-i ṭaʿnından ʿadūnuñ inkisārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 7). [baġrı, -i]*
laʿl ü dendānuñ-içün gevher-i naẓmum işidüp
deldi elmās-ı ḥased **baġrını** dürr-i ʿadenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 12). [baġrını, -ı, -n, -ı]*
yaḳīnī bezm-i miḥnetde delindi ney gibi **baġrum**
anuñçün nāle vü āhum ser-ā-ser ṭutdı āfāḳı *(Gazel 185, Mısra 9). [baġrum, -um]*
del tīġuñ-ıla **baġrını** mecrūḥ gönlümüñ
yüz döndürürse zecrüñi hep ben gedāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 9). [baġrını, -ı, -(n)ı]*
yaḳīnī **baġrını** anuñ yaḳardı āteş-i reşk
kemāl-i sūzını gūş itse naẓmumuñ ḫusrev *(Gazel 166, Mısra 11). [baġrını, -ı, -(n)ı]*
be dilber beni öldürdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür
baġrum ḳan ile ṭoldurduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 2). [baġrum, -(u)m]*
ʿanberīn ḫālüñe üftādedür ey çeşm-i ġazāl
baġrı ḫūn olsa nʿola nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 10). [baġrı,]*
yakīnī ḳuluñdan ḳaçduñ yüzi ṣuyın yire ṣaçduñ
baġrında şerḥalar açduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 18). [baġrında, -ın, -da]*

<u>bahā:</u> Değer, kıymet.

az mıdur yoḳsa **bahā-yı** leb-i laʿlüñ çoḳ mı
be hey āfet biricik söyleye aġzuñ yoḳ mı *(Beyit 1, Mısra 1). [bahā-yı, --yı].*
laʿlüñ metāʿına dem-i naḳd al gözyaşın
itme bahāne söyle efendi **bahā** nedür *(Gazel 57, Mısra 6). [bahā,]*

<u>bahāne:</u> Bahane, mazeret.

laʿlüñ metāʿına dem-i naḳd al gözyaşın
itme **bahāne** söyle efendi bahā nedür *(Gazel 57, Mısra 6). [bahāne,]*

<u>bahār:</u> 1. Kış ile yaz arasında 21 Mart'tan 22 Haziran'a kadar süren mevsim, ilkbahar.

bülbül gibi **bahār** ericek ehl-i ʿışḳ olan
Şeydālıḳ itmesün mi ḫuṣūṣan cüvān ola *(Gazel 6, Mısra 7). [bahār,]*

dilber ẓarīf ü bezm güzel rūzgār ḫūb
gülşen laṭīf bāġ dil-ārā **bahār** ḫūb *(Gazel 15, Mısra 2). [bahār,]*
gel ey nihāl-i ḳadüñ serv-i cüy-bār-ı revān
ṭarāvet-i gül-i rūyuñ **bahār-ı** ʿālem-i cān *(Beyit 4, Mısra 2). [bahār-ı, --ı]*
şol gelen nāz-ıla serv-i gül-ʿiẕārumdur benüm
cūşa gelsün seyl-i eşküm ol **bahārumdur** benüm *(Gazel 135, Mısra 2). [bahārumdur, -um, -dur]*

bahār-ı ʿālem-i cān: Can aleminin baharı.

ḫayāl-i ḳadd-i bülendüñ nihāl-i bāġ-ı cinān
hevā-yı ġonca-i laʿlüñ **bahār-ı ʿālem-i cān** *(Gazel 138, Mısra 2). [bahār-ı ʿālem-i cān,]*

bahār-ı ḥüsn: Güzellik baharı.

faṣl-ı şitā-yı fürḳat çün āḫir oldı ey dil
yāruñ **bahār-ı ḥüsnin** vaṣf eyle yaza başla *(Gazel 170, Mısra 8). [bahār-ı ḥüsnin,]*

baḥr: Deniz, derya ‖ Büyük göl.

ṣafā-yı ḫāṭır ile gāh olur ki ġıbṭa-i **baḥrüz**
gehī keder buluruz seyl-vār jeng-peẕīrüz *(Gazel 75, Mısra 7). [baḥrüz, -üz]*
mevc-i **baḥr-i** ẕātın ehl-i dilde peydā eyleyüp
ḳaṭre-i nāçīzde pinhān olan ʿummānı gör *(Gazel 38, Mısra 1). [baḥr-i, -i]*
ḳara çul giydürür-ise yiridür āh baña
giymiş ol **baḥr-ı** leṭāfet yine māvī kemḫā *(Gazel 4, Mısra 2). [baḥr-ı,]*
bugün sen kim leṭāfet **baḥrına** bir dürr-i yektāsın
düşer mi saña hīç bīgāne düşmek āşinālardan *(Gazel 142, Mısra 3). [baḥrına, -ı, -n, -a]*
eşer-i āh-ı yaḳīnīʿyle mülebbes oldı
lāciverdī görinür şimdi bütün **baḥr** u semā *(Gazel 4, Mısra 10). [baḥr,]*
zemīn dil-teşne-i bārān-ı luṭfuñ **baḥr** şūrīdeñ
sipihr-i nīl-gūn ser-geştedür sen mihr-i raḫşāna *(Gazel 171, Mısra 5). [baḥr,]*
şiddet-i rūzgārdan niçe dil
Ġarḳ-ı girdāb-ı **baḥr-ı** ḥayretdür *(Gazel 62, Mısra 12). [baḥr-ı,]*
yaḳīnī **baḥr-ı** ḫāṭır tīre olmaz ẕemm-i aʿdādan
keder virmez muḳarrer her ḫas u ḫāşāk ʿummāna *(Gazel 172, Mısra 11). [baḥr-ı,]*
ṣorar-ısañ dil-i şūrīde mācerāsından
vücūd fülkini ġarḳ itdi **baḥr-ı** eşk-i revān *(Kaside 3, Mısra 28). [baḥr-ı,]*

baḥr u ʿummān: Deniz ve Umman.

gören ruḫsār-ı zerdüm seyl-i bī-pāyān-ı eşkümde
ṣanur bir berg-i nīlūfer düşüpdür **baḥr u ʿummāna** *(Gazel 171, Mısra 8). [baḥr u ʿummāna, -a]*

baḥr-ı aḫżar: Yeşil deniz; Hint Okyanusu.

sen dürr-i pāki görmeyeli çeşm-i eşk-bār
ṭūfāna virdi hecr-ile bu **baḥr-ı aḫżarı** *(Gazel 200, Mısra 8). [baḥr-ı aḫżarı, -ı]*

baḥr-ı eşk: Gözyaşı denizi.

destüñ ey yāḳūt-leb yaşum silerken ḳan olur
baḥr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercān olur *(Gazel 54, Mısra 2). [baḥr-ı eşküm,]*
baḥr-ı eşkümde yaḳīnī benüm āvāre başum
pür-hevādur heves-i ʿışḳ-ıla mānend-i kelāb *(Gazel 10, Mısra 11). [baḥr-ı eşkümde,]*

baḥr-ı firāḳ: Ayrılık denizi. II Ayrılık, hicran.

baḥr-ı firāḳa fülk-i dil ṣaldum meded ṣaldum meded
düşdüm belā girdābına ḳaldum meded ḳaldum meded *(Gazel 25, Mısra 1). [baḥr-ı firāḳa, -a]*
mevc-i belāya uġraduḳ fülk-i dile ḳarār yoḳ
baḥr-ı firāḳa āh kim dāʿire vü kenār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 2). [baḥr-ı firāḳa, -a]*

baḥr-ı ġam: Gam denizi.

ġarḳ ider **baḥr-ı ġama** fülk-i dil-i ʿuṣṣāḳı
ʿışḳ-ı dilber be göñül bir ulu deryā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 3). [baḥr-ı ġama,]*

baḥs: Mevzu, mesele.

üslūb-ı nāz içinde terk it rüsūḫ baḥsin
ey ṭıfl-ı nāz-perver ol **baḥs-i** nāza başla *(Gazel 170, Mısra 6). [baḥs-i, --i].*
üslūb-ı nāz içinde terk it rüsūḫ **baḥsin**
ey ṭıfl-ı nāz-perver ol baḥs-i nāza başla *(Gazel 170, Mısra 5). [baḥsin, -i, -n]*

baḥs it-: (Bir meseleden veya bir kimseden) Söz etmek, hakkında konuşmak.

ḫayālī beg ṭutalum ʿīsī-i devrān-ımış ammā
kelām-ı rūḥ-baḫşum birle yoḳ **baḥs itmege** cānı *(Gazel 187, Mısra 6). [baḥs itmege,]*

baḥşīş: Armağan, hediye, ihsan, atiye.

seḥāb-ı **baḫşiş** ü kān-ı kerem nişānī beg
ki reşḥa-i kef-i deryā-nişānıdur ʿummān *(Kaside 6, Mısra 7). [baḫşiş,]*

baḫt: Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul edilen kısmet ve nasip, uygun tâlih, ikbal, şans.

olup **baḫtum** müsāʿid el vireydi nāgehān ṭāliʿ
olurdı ḫāneme gün gibi ol nā-mihribān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 1). [baḫtum, -um]*
ḫaremüñ ḳıble-i ulüʿl-iḳbāl
Baḫt kūyuñda bende-i muḳbil *(Gazel 122, Mısra 12). [baḫt,]*
saʿādet maṭlaʿından niçe ṭoġsun kevkeb-i maḫṣūd
ki itmişdür bu nā-hem-vār **baḫtumla** ḳırān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 6). [baḫtumla, -um, -la]*
çeşm-i ümmīd-i yaḳīnīʿyi münevver ḳılduñ
dīde-i **baḫtumı** ḳılmışdı felek ḫvāb-ālūd *(Kaside 5, Mısra 36). [baḫtumı, -um, -ı]*
degül encüm ḫalāṣ olmaġa **baḫtum** ẓulmet-i şebden
felekde āteş-i āhum yaḳar yir yir meşāʿildür *(Gazel 59, Mısra 5). [baḫtum, -um]*
semend-i çarha ṭoḳuz ḳat vireydi meydānı
ideydi düldül-i **baḫt** u fazīletüñ cevlān *(Kaside 6, Mısra 40). [baḫt,]*
benem ol **baḫtsuz** kim yıldızum düşkün gözüm giryān
dil-i maḥzūnumı şād itmedi hīç bir zamān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 3). [baḫtsuz, -suz]*

baḫt-ı hümāyūn: Talih kuşu.

ḫaṭ degüldür sāye-i perr-i hümādur var-ısa
eylemişdür ḥaḳ seni **baḫt-ı hümāyūna** ḳarīn *(Kaside 2, Mısra 22). [baḫt-ı hümāyūna, -yūna]*

baḫt-ı siyāh: Kötü talih, kara baht.

kevkeb nuḥūset üzre vü ṭāliʿ felek-zede
Baḫt-ı siyāhı itmedi bīdār enīnümüz *(Gazel 74, Mısra 2). [baḫt-ı siyāhı,]*
zülfi güneş yüzinden açılmaz seḥāb-veş
hīç gün mi gösterür bize **baḫt-ı siyāhumuz** *(Gazel 71, Mısra 8). [baḫt-ı siyāhumuz, -muz]*

baḫt-ı siyehkāra: Kötü talih, kara yazı.

seni zār iden odur olma ḫaṭından ġamgīn
yüri ey āh yüri **baḫt-ı siyehkāra** yapış *(Gazel 81, Mısra 2). [baḫt-ı siyehkāra,]*

bāʿis: Sebep olucu, olan, bâdî.

ẓuhūr-ı berḳ-ı ḫātıf **bāʿiş-i** bārān olur gūyā
sirişk-i çeşmüme ol tīġ-ı āteş-bār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 9). [bāʿiş-i,]*

bāʿis ol-: Sebep olmak.

yaşum seyl olmaġa bir serv-i ḫōş-reftār **olur bāʿiş**
ciger ḳan olmaġa ol laʿl-i şekker ḫār **olur bāʿiş** *(Gazel 22, Mısra 2). [bāʿiş olur,]*
hezārı nār-ı şevḳıyla yaḳup ḳılmaġa ḫākister
gül-i ḥamrādaki şol āteşīn ruḫsār **olur bāʿiş** *(Gazel 22, Mısra 4). [bāʿiş olur,]*
mecālüm leşkerin tātār-ı zülfüñ tār-mār eyler
ḳarārum gitmege ol ġamze-i ḫūn-ḫvār **olur bāʿiş** *(Gazel 22, Mısra 6). [bāʿiş olur,]*
ṣalar sevdāya çoḳ ferzāneyi evvel-baḫār ammā
cünūn-ı ehl-i şevḳa ruḫlaruñ tekrār **olur bāʿiş** *(Gazel 22, Mısra 8). [bāʿiş olur,]*
yaşum seyl olmaġa bir serv-i ḫōş-reftār **olur bāʿiş**
ciger ḳan olmaġa ol laʿl-i şekker ḫār **olur bāʿiş** *(Gazel 22, Mısra 1). [bāʿiş olur,]*
ẓuhūr-ı berḳ-ı ḫātıf bāʿiş-i bārān olur gūyā
sirişk-i çeşmüme ol tīġ-ı āteş-bār **olur bāʿiş** *(Gazel 22, Mısra 10). [bāʿiş olur,]*
yaḳīnī naẓm-ı pāküñ gevher-īşār olmaġa dāʿim
dür-i elfāẓ-ıla ol laʿl-i gevher-bār **olur bāʿiş** *(Gazel 22, Mısra 12). [bāʿiş olur,]*

bāʿis-i ḥayāt: Yaşama sebebi.

laʿlüñ ḥayāt-baḫş u müjeñ **bāʿiş-i ḥayāt**
sübḥāne ḫāliḳu ḫalaḳaʿl-mevte veʿl-ḥayāt *(Gazel 18, Mısra 1). [bāʿiş-i ḥayāt,]*

baḳ-1: Bakma, bakmak eylemi.

yaḳīnī mihr yüzin gösterür o māh saña
senüñle āyineye **baḳduġı** odur her ān *(Gazel 136, Mısra 14). [baḳduġı, -duġı]*
pençe-i mercāna ger yāḳūt-ı laʿlüñsüz **baḳam**
çeşm-i ḫūn-bāra olur her ṣāḥı mīl-i āteşīn *(Gazel 155, Mısra 3). [baḳam, -am]*
baḳma ümīd-i mihr-ile mirʿāt-ı rūyına
Çoḳ **baḳdum** anda ṣūret-i iḥsān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 8). [baḳdum, -dum]*
gün yüzine baḳandan ider var-ısa ḥicāb
Baḳduḳca pençesin yüze ṭutar ol āfitāb *(Gazel 11, Mısra 2). [baḳduḳca, -duḳca]*
ey nūr-ı dīde kuḥl-ı sıfāhānʿa kim **baḳar**
ehl-i maḥabbetüñ gözi ol ḫāk-i pādadur *(Gazel 41, Mısra 3). [baḳar, -ar]*
derūn-ı āyinede ʿaksi çāk ider yaḳasın
Baḳar ki āyineye itse sīnesin ʿuryān *(Gazel 136, Mısra 8). [baḳar, -ar]*
ḳamaşur lemʿa-i envāruña gözler **baḳamaz**
Berḳ urur nūr-ı ruḫuñ reşk-i yed-i beyzāsın *(Gazel 151, Mısra 7). [baḳamaz, -amaz]*
laʿl-i tekmīle degül şīşe dükānuñ içre
ḳaldı çeşmüm **baḳup** ol laʿl-i mesīḥ-iʿcāza *(Gazel 176, Mısra 8). [baḳup, -up]*
zenāna vazʿ iden oġlana **baḳmaz** er gibi er
levend ṭarzı müşāhed gerek güzellerde *(Gazel 178, Mısra 5). [baḳmaz, -maz]*
bülbüllere ḳıya **baḳan** ol çeşm-i şāhbāz
gördükde nāmemi umarın oḳıya gele *(Gazel 179, Mısra 5). [baḳan, -an]*
dilden yaḳīnī jeng-i murādātı dūr ḳıl
çün māsivā ḥaḳīḳate **baḳsañ** ḥicābdur *(Gazel 44, Mısra 14). [baḳsañ, -sañ]*
öldi yoluña birbirine **baḳmadı** diller
ḫācet degül imiş ṣaf-ı rindāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 9). [baḳmadı, -ma, -dı]*
ḥaẓẓ ider cebhe-i tābānuña dil **baḳmaḳdan**
gūyiyā ebr-i sefīd içre meh-i ġarrāsın *(Gazel 151, Mısra 3). [baḳmaḳdan, -maḳ, -dan]*

2. Aldırış etmek / ciddiye almak / önem vermek / ilgi göstermek.

nuḳūd-ı eşküme **baḳmaz** o şāh-ı sīmīn-ten
Faḳīr diyü ider ben gedāya istiġnā *(Gazel 3, Mısra 5). [baḳmaz, -maz]*
seyr-i dīdār itmege zāhid düşer rüʿyālara
ṣūret-i zībālara **baḳmaz** temāşā bundadur *(Gazel 42, Mısra 6). [baḳmaz, -maz]*

3. "Bak işte, gör, fark et" anlamında bir ifade.

baḳ ḫāṭır-ı pür-gerdüme raḥm eyle rūy-ı zerdüme
bir çāre eyle derdüme ṣoldum meded ṣoldum meded *(Gazel 25, Mısra 9). [baḳ,]*
yazdı oḳuña ḳudret-i ṣunʿ u kemāli gör
Baḳ rūy-ı yāra āyine-i ẕüʿl-celāli gör *(Gazel 39, Mısra 2). [baḳ,]*
rind olanuñ ḳadri ʿālī zāhidüñ miḳdārı dūn
āsitān-ı yāra **baḳ** aʿlā vü ednā bundadur *(Gazel 42, Mısra 4). [baḳ,]*
sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāya **baḳ**
gülşen-i şādī vü ʿişretde açılmış gül budur *(Gazel 53, Mısra 5). [baḳ,]*
baḳ laʿl-i yāra mühr-i süleymān degül midür
menşūr-ı ḥüsne ḳaşları ʿunvān degül midür *(Gazel 60, Mısra 1). [baḳ,]*
şāhum yaḳīnī gibi yoluñda ḳoduḳ seri
rāh-ı belāda düşmen-i bed-kīşden ne **bāk** *(Gazel 96, Mısra 14). [bāk,]*
olmış āşüftesi bu ṭurra-i ʿanber-şikenüñ
ḫām sevdāsına **baḳ** nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 6). [baḳ,]*
herkesüñ çekme ġamın serv-i ḫırāmān ise de
yüzi açılmışa **baḳma** gül-i ḫandān ise de *(Müseddes 1, Mısra 2). [baḳma, --ma]*
şimşād ḫadden aşurı serv-i sehī ḳaşīr
yāruñ nihāl-i ḳaddine **baḳ** iʿtidāli gör *(Gazel 39, Mısra 12). [baḳ,]*
yaḳīnī taʿne ṭaşın bed-güherler atsa ne **bāk**
ḳo naẓm-ı pāküm-ile ben güher-feşān olayın *(Gazel 154, Mısra 9). [bāk,]*

baḳan: Bakan, nazar eden.

gün yüzine **baḳandan** ider var-ısa ḥicāb
Baḳduḳca pençesin yüze ṭutar ol āfitāb *(Gazel 11, Mısra 1). [baḳandan, -dan]*

bākī: 1. Şairin mahlası, 2. Ezeli, ebedî, ölümsüz.

nām-ı **bākīʿyle** ġazel rengīn-i ḫōş-ter gösterür
zāġlansa nitekim şemşīr cevher gösterür *(Beyit 6, Mısra 1). [bākīʿyle, -yle]*
ṭayanup ḥüsnüñe şāhum iñen incitme ʿuşşāḳı
ḳalur ṣanma benüm ʿömrüm güzellik kimseye **bāḳī** *(Gazel 185, Mısra 2). [bāḳī,]*

bakır: Fakir, yoksul.

baḳırın açdı ḫaşm-ı bed-mestüñ
olmaz-ımış şarāb gibi miḥek *(Gazel 97, Mısra 11). [baḳırın, -ıñ]*

bāl:1. Kanat: 2. Kol.

ḥāl-i **bāl-i** yaḳīnī-i zārı
mū-be-mū zülf-i yār şerḥ eyler *(Gazel 29, Mısra 11). [bāl-i,]*

bāl ü per: Kol ve kanat. II Anka'ya benzeyen âşığın kolu kanadı.

evc-i iḳbāle hümāsın yüri pervāz eyle
himmet ü nuṣret ola her yañadan **bāl ü perüñ** *(Gazel 114, Mısra 6). [bāl ü perüñ,]*

bālā: Üst, tepe.

sen güli sürḫ libāsuñ ḫaṭı rūşen ḳıldı
kim olur perde-i **bālā-yı** ser-i āteş dūd *(Kaside 5, Mısra 20). [bālā-yı, --yı]*

bālā ḳadd: (Sevgilinin) yüce, uzun boyu.

ne ḫaddüñ gibi raʿnā bir gül-i bāġ-ı bahā vardur
ne **bālā ḳaddüñe** mānend naḫl-i dil-güşā vardur *(Gazel 51, Mısra 2). [bālā ḳaddüñe, -e].*
cüdā olmaz o **bālā-ḳad** raḳīb-i bed-liḳālardan
ḫalāṣ olmadı gitdi āh kim cānum belālardan *(Gazel 142, Mısra 1). [bālā-ḳad,]*

bālāñ: 1.Bir şeyin yüksek yeri,yukarı,üst. 2.Yüksek,yüce. 3.Boy,kâmet.

şuʿarā içre ser-efrāz ki dirler o bizüz
Vaṣf-ı **bālāñ-ıla** mümtāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 2). [bālāñ-ıla, -ıla]*

bālā-nişān: Bālā: 1. Bir şeyin yüksek yeri, yukarı, üst.2. sıf. Yüksek, yüce, âlî. nişān:1. İşâret, belirti, iz, alâmet. 2.2. Ayırıcı işâret, alâmet-i fârika.

çābük-süvār-ı eblaḳ-ı eyyām-ı rūzgār
bālā-nişān-ı maʿreke-i āḫirüʿz-zamān *(Gazel 137, Mısra 8). [bālā-nişān-ı, -ı]*

bālā-nişīn:Üst tarafta oturan, âli-makam.

hār-ı cefāda bülbül-i zāruñ makāmı pest
bālā-nişīn-i meclis-i gülşen ġurābdur *(Gazel 45, Mısra 4). [bālā-nişīn-i, -i]*

bālīn: Yastık, kalın minder yastığı II yumuşak, rahat.

bālīn idindi ḫār-ı muġaylān-ı kūyuñı
ḥaẓẓ itmez oldı pister-i semmūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 3). [bālīn,]*

bām: *Far. is. Çatı, dam, saḳfın üstü.*
bāmuñ üstinde kebūterler degül pervāz iden
devr ider āvāre-diller kūyuñı cānum ʿali *(Gazel 196, Mısra 3). [bāmuñ,]*

bår: "Yok"un karşıtı. Mevcudiyetin belli olma durumu.

jeng-i ḫibā-yı **bār** keder virmez añların
mirʿāt-ı ḳalbe ḫayli cilā virdi ʿışḳ-ı pāk *(Gazel 96, Mısra 11). [bār,]*
felāket-i felek-i nābe-kār mı diyeyin
ġarābet-i dil-i bī-kār u **bār** mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 4). [bār,]*

bārān: Yağmur.

bārān-ı eşküm-ile ruḫuñ ḳıldı sebzezār
men emṭaraʿs-seḥābe fe-eḥyā bihiʿn-nebāt *(Gazel 18, Mısra 5). [bārān-ı, --ı]*
ẓuhūr-ı berḳ-ı ḫātıf bāʿiş-i **bārān** olur gūyā
sirişk-i çeşmüme ol tīġ-ı āteş-bār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 9). [bārān,]*
bulma **bārān-ı** ḥavādiṣden keder seyl-āb-veş
ey yaḳīnī merdüm-i ʿālī-naẓar deryā gerek *(Gazel 98, Mısra 13). [bārān-ı,]*

bārān ol-: Yağmurun yağması.

cebīnüñi gören āyīnede olur giryān
ki hāle içre görüleydi māh olur **bārān** *(Gazel 136, Mısra 2). [bārān olur,]*

bārān-ı ġam: Gam yağmuru.

ġubār-ālūde dil seyl-āb-veş ṭurmaz aḳar yaşum
göz açdurmaz yaġar **bārān-ı ġam** ḫālüm mükedderdür *(Gazel 61, Mısra 4). [bārān-ı ġam,]*

bārān-ı luṭf: İyilik, bağışlama yağmuru.

zemīn dil-teşne-i **bārān-ı luṭfuñ** baḥr şūrīdeñ
sipihr-i nīl-gūn ser-geştedür sen mihr-i raḫşāna *(Gazel 171, Mısra 5). [bārān-ı luṭfuñ,]*

bārān-ı raḥmet-i: Rahmet yağmuru.

sipihr-i burc-ı temkīn ü mihr-i burc-ı yaḳīn
seḥāb-ı reʾfet-i **bārān-ı raḥmet-i** müteʿāl *(Kaside 1, Mısra 18). [bārān-ı raḥmet-i,]*

bārġāh: Çadır, yüksek divan.

reʾīs-i ṣadr-nişīnān-ı **bārgāh-ı** ḳabūl
şeh-i serīr-nişīn-i sürādiḳāt-ı celāl *(Kaside 1, Mısra 19). [bārgāh-ı, -ı]*
ʿışḳuñla ḫusrevā şeh-i mülk-i maḥabbetüz
kevn ü mekāndan uludur **bārgāhumuz** *(Gazel 70, Mısra 6). [bārgāhumuz, -muz]*
ey ḥarīm-i ḥaremüñ kaʿbe-i aşḥāb-ı ṣafā
sāḥa-i **bārgehüñ** ḳıble-i erbāb-ı dürūd *(Kaside 5, Mısra 2). [bārgehüñ, -ün]*

bārī: "Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bağlaç.

ben günehkāruña raḥm itmez-iseñ de **bāri**
ey ṣanem dūzaḫ-ı hicrānuñ-ıla itme ʿaẕāb *(Gazel 10, Mısra 5). [bāri,]*
aylarca göremen yüzüñi ey ḳaşı hilāl
bāri göster göreyin ṣaçlaruñı sāl-be-sāl *(Gazel 117, Mısra 2). [bāri,]*
sāḳıyā cām-ı meyi destüme ṣun nūş ideyin
bāri bir dem ġam-ı eyyāmı ferāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 2). [bāri,]*

bārī: "Her şeyi takdir ettiği şekle uygun olarak yaratıp varlığa çıkaran" anlamında Allah'ın güzel isimlerinden.

ḳabūl itdi duʿāmı ḥamdülillāh ḥazret-i **bārī**
ḳolum boynında ol sīmīn-berüñ zerrīn ḥamāʿildür *(Gazel 59, Mısra 3). [bārī,]*

baş: Vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

mecnūn-miṣāl kişver-i ġam tāc-dārıyuz
jülīde-mūydur **başumuzda** külāhumuz *(Gazel 70, Mısra 8). [başumuzda, -umuz, -da]*
şems-i tebrīzī gibi her gün güneş
başını alup ele eyler semāʿ *(Gazel 85, Mısra 6). [başını, -ı, -n, -ı]*
ser-i kūyuñda farḳ olmaz ruḫum ferş-i ḥarīmüñden
ḳapuñda eşigüñ ṭaşıyla **başum** baş berāberdür *(Gazel 61, Mısra 10). [başum, -um]*
alsa beyāż otaġa o meh-çihre **başına**
baş egse yiridür aña mihr-i felek-mesīr *(Gazel 37, Mısra 3). [başına, -ına]*
seg-i kūyuñ sifālin **başa** almaḳ āsitānuñda
giyüp faġfūr tācın çīnʿe ḫāḳān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 11). [başa, -a]*
bilmezem her şeb ne siḥr eyler ḫayāl-i zülf-i dōst
pür ḳılur biñ **başlu** ejderhā-y-ıla vīrānemi *(Gazel 198, Mısra 4). [başlu, -lu]*
gün ṭoġdı **başa** maṭlaʿ-ı kūyında ol mehüñ
ʿarz eyledi ʿiẕārını refʿ eyleyüp niḳāb *(Gazel 11, Mısra 13). [başa, -a]*
vardur meger **başumda** saʿādet nişānesi
tīr-i cefāña dāġ-ı derūnum nişānedür *(Gazel 57, Mısra 7). [başumda, -um, -da]*
başı çevgān-ı ser-i zülfüñe ṭōb eylemişüz
baş açuḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 3). [başı, -ı]*
yüzüm hammāma ferş idüp **başum** itsem eşik taşı
der-i şādī açılsa üstüme ḥammāma girseñ sen *(Gazel 143, Mısra 9). [başum, -(u)m]*
getürdi çarḫ-ı felek döne döne **başuma** ḥāl
ne ḥācet idesin ıṭnāb ḥāl-i bāli dilā *(Kaside 1, Mısra 75). [başuma, -um, -a]*
minnet-durur ölmek yoluña **başa** vü cāna
yoluñda geçer ʿāşıḳ olan cān u serinden *(Gazel 148, Mısra 9). [başa, -a]*

anuñçün tīġ çekdi **başuma** ḳaṣd eyledi dellāk
ayaġuñ öpdügümçün dōstum oldı bana düşmen *(Gazel 143, Mısra 13). [başuma, -um, -a]*
başum çekerken anuñ dürlü dürlü ṣūrların
o dürr-i pāki kinār itmesün deñiz deryā *(Gazel 3, Mısra 7). [başum, -um]*
baḥr-ı eşkümde yaḳīnī benüm āvāre **başum**
pür-hevādur heves-i ʿışḳ-ıla mānend-i kelāb *(Gazel 10, Mısra 11). [başum, -um]*
şeh-i ʿışḳam ḫum-ı mey bana genc-i ḫusrevānīʿdür
başumda penbe-i dāġ-ı ġamuñ tāc-ı keyānīʿdür *(Gazel 46, Mısra 2). [başumda, -um, -da]*
ṣadāḳat üzre ne bir şāh var zamānede kim
ölince ḫāk-i rehin **başa** tāc-ı devlet idem *(Gazel 125, Mısra 6). [başa, -a]*
başuñ ṭutup elde ḳıl o şeh pāsına ġalṭān
ḳaṣd eyle dilā olmaġa serdār-ı vilāyet *(Gazel 20, Mısra 5). [başuñ, -uñ]*
reşk-i elfāẕ-ı güher-bāruñdan ey sīmīn-beden
başına lülū-yı şehvāruñ ṣadef zindān olur *(Gazel 54, Mısra 12). [başına, -ı, -(n)a]*
mihr ṣanma felek ol māha ḳabūl ide diyü
ʿarz ider gün **başına** bir güzel altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 8). [başına, -ı, -(n)a]*
ṭolanur **başına** şevḳ-ıla rūşen ḳılmaġa sūzın
diler pervāne yanup yaḳıla şemʿ-i şebistāna *(Gazel 172, Mısra 7). [başına, -ı, -(n)a]*
göreydi hürmüz ü cem ʿişret-i müdāmumızı
başına tāc idinürdi ḥabāb-ı cāmumızı *(Gazel 189, Mısra 2). [başına, -ı, -(n)a]*
başına her gün anuñ yiridür irerse zevāl
egerçi farż-ıdı bu kim zamān-ı māzīde *(Kaside 1, Mısra 31). [başına, -ı, -(n)a]*
elde çevgān-ı ser-i zülfüñi oynatduḳca
gūy ider **başın** aña ʿāṣıḳ-ı ser-bāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 6). [başın, -ı, -n]*
yarayın seng-ile **başın** dimiş ol yār bana
başum ortaya ḳodum ḫidmete yarar olsun *(Gazel 163, Mısra 3). [başın, -ı, -n]*
beni luṭf it ṣafā mışrına sulṭān eyle sulṭānum
ʿadūnuñ **başına** dünyāyı zindān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 2). [başına, -ı, -n, -a]*
yarayın seng-ile başın dimiş ol yār bana
başum ortaya ḳodum ḫidmete yarar olsun *(Gazel 163, Mısra 4). [başum, -um]*
şeb-i fiṭraṭda ġam-ı zülfi yazılmış **başa**
bu keşākeşlere ṣabr eyle dilā itme cedel *(Gazel 118, Mısra 9). [başa, -a]*

baş-: Ayakla çiğnemek, ayak altına almak.

ben ne ḫākem ki yüzüm sürem ayaġuñ tozına
ger **başarsañ** yüzüme luṭf u ʿināyet senden *(Gazel 147, Mısra 4). [başarsañ, -ar, -, -n]*
dil-i dīvāneme olmaz o perī hem-ḫāne
Başmadı gitdi ḳadem dāʿire-i imkāna *(Gazel 173, Mısra 2). [başmadı, -ma, -dı]*
ser-i kūyuñda farḳ olmaz ruḫum ferş-i ḥarīmüñden
ḳapuñda eşigüñ ṭaşıyla başum **baş** berāberdür *(Gazel 61, Mısra 10). [baş,]*

başa çık-: Alt etmek, yenmek.

olur **başa çıḳılsa** kākül-i miskīn-ile ammā
aña bir niçe gündür ṭāliʿ-i ber-geşte ḫāʿildür *(Gazel 59, Mısra 9). [başa, -a]*

baş açuḳ: Pervasız, korkusuz.

başı çevgān-ı ser-i zülfüñe ṭōb eylemişüz
baş açuḳ ʿāṣıḳ-ı ser-bāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 4). [baş açuḳ,]*
tāc u ḳabāyı nʿeyleyeyin kim bu tekyede
ʿuryān u pā-bürehne **baş açuḳ** ḳalenderem *(Gazel 126, Mısra 18). [baş açuḳ,]*
ey yaḳīnī **baş açuḳ** rūmʿda bir abdālam
anuñ-içün bu fenā tekyede mihmānam ben *(Gazel 144, Mısra 17). [baş açuḳ,]*
meydān içinde bāde-i gül-gūna göz diküp
baş ḳoşmasun hevāya iñen **baş açup** ḥabāb *(Gazel 11, Mısra 12). [baş açup,]*

baş eg-: Karşısındakinin üstünlüğünü kabul edip ona boyun eğmek, itaat etmek, direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek (ADS, Armağan).

biz mālikān-ı kişver-i ʿışḳ u maḥabbetüz
mülk-i cihāna **egmedi baş** eñ kemīnümüz *(Gazel 74, Mısra 10). [baş egmedi,]*
şehlerüñ zer-keş otaġına **baş egmem** zīrā
yeter āhum şereri ḫayme vü ḫārgāh bāña *(Gazel 7, Mısra 5). [baş egmem, -mem]*
egmez ṣurāḫī cāma **baş** eyler mücādele
ol ser-keşüñ boġazını al sāḳıyā ele *(Gazel 179, Mısra 1). [baş egmez,]*
alsa beyāż otaġa o meh-çihre başına
baş egse yiridür aña mihr-i felek-mesīr *(Gazel 37, Mısra 4). [baş egse,]*

baş ḳaldır-: Ayaklanmak, ortaya çıkmak.

ol māh ʿarza ḳıldı çü billūrdan beden
ḳaldurdı baş görmege her sūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 2). [baş ḳaldurdı,]*

baş koş-: Uğraşmak, çabalamak.

meydān içinde bāde-i gül-gūna göz diküp
baş ḳoşmasun hevāya iñen baş açup ḫabāb *(Gazel 11, Mısra 12). [baş ḳoşmasun, -sun]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 3). [baş ḳoşup,]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 7). [baş ḳoşup,]*

başa çık-: Güçlükler çıkaran biriyle olan işini, kendi istediği yolda sonuçlandırabilmek.

ey yaḳīnī sen anuñla **çıḳamazsın başa**
baġlama ʿāḳıl-ısañ göñlüñi zülf-i yāra *(Gazel 174, Mısra 13). [başa çıḳamazsın, -mazsın]*
başa çıḳmaḳ isteyelden ḫaṭṭ-ı rūyuñ yüz bulup
zülfüñi ḳıldı perīşān oldı muġber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 7). [başa çıḳmaḳ,]*
başa çıḳmaḳ isteyelden ḫaṭṭ-ı rūyuñ yüz bulup
zülfüñi ḳıldı perīşān oldı kāfer kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 9). [başa çıḳmaḳ,]*

başdan: Baş, ilk olarak.

tāc u taḫta bir ḥaşīr-ile sifāli virmezin
başdan ehl-i ʿışḳ olanlar bī-ser ü sāmān gerek *(Gazel 98, Mısra 12). [başdan,]*

başdan çıḳar-: Doğru yoldan sapmak, yanmak.

zülf-i kāfir-kīş gibi ḳorḳarın **başdan çıḳar**
āteş-i ruḫsāruña ki secde eyler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 3). [başdan çıḳar,]*

başın alup git-: İzin almadan ve gideceği yeri bildirmeden gitmek, savuşmak.

istimāʿ idüp o semte ʿazmüñi ey meh-liḳā
başın alup gitdi dün ḫurşiyd maġribden yaña *(Gazel 5, Mısra 2). [başın alup gitdi,]*

başın şalar: Baş sallamak.

ḫayretinden **başın şalar** şimşād
göreli ḳāmetüñle reftāruñ *(Gazel 106, Mısra 5). [başın şalar,]*

başını ḳaṭʿ id-: Başını kesmek.

ḳaṭʿ iderler başını ol zevḳdan maḥrūm olup
cām-ı laʿl-i yāra ḫırşın eylemezse az zülf *(Gazel 88, Mısra 9). [başını ḳaṭʿ iderler,]*

başḳa: "Başka" anlamında belgisiz sıfat.

anı nūş eyleyen āb-ı ḥayāt-efzāya meyl itmez
mey ü ṣaḥbāda el-ḥaḳ **başḳa** ṣōfī bir ṣafā vardur *(Gazel 51, Mısra 10). [başḳa,]*

başla-: Bir işe girişmek, harekete geçmek.

başladuñ gün gibi ben ẕerreye hercāyīlige
ey efendim ne ʿaceb āfet-i devrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 9). [başladuñ, -duñ]*
başladuñ gün gibi ben ẕerreye hercāyīlige
kime yanup yaḳılayın be hey āfet senden *(Gazel 147, Mısra 7). [başladuñ, -du, -n]*
kūyında ol begüñ gel ey dil niyāza **başla**
çünki ḥicāzʿa irdüñ saʿy it namāza **başla** *(Gazel 170, Mısra 2). [başla,]*
çāk itse ḳalbi ġamzeñ gönlümdekin bilürdüñ
ehl-i kerāmet iseñ gel keşf-i rāza **başla** *(Gazel 170, Mısra 4). [başla,]*
üslūb-ı nāz içinde terk it rüsūḫ baḥs̱in
ey ṭıfl-ı nāz-perver ol baḥs̱-i nāza **başla** *(Gazel 170, Mısra 6). [başla,]*
faṣl-ı şitā-yı fürḳat çün āḫir oldı ey dil
yāruñ bahār-ı ḥüsnin vaṣf eyle yaza **başla** *(Gazel 170, Mısra 8). [başla,]*
ger acı dil virürse ṣōfī yaḳīnī saña
sen daḫı rīş-ḫand it ṭurma piyāza **başla** *(Gazel 170, Mısra 10). [başla,]*
seyr it derūn-ı servde murġ āşiyānesin
baġrında **başlar** eylemiş āsīb-i rūzgār *(Gazel 26, Mısra 6). [başlar, -r]*

başumdan aş-: Boyunu geçmek, çok fazla olmak.

başumdan aşdı seyl-i ġam bilmem yaḳīnī neyleyem
dirdüm bu sözüm dem-be-dem öldüm meded öldüm meded *(Gazel 25, Mısra 13). [başumdan aşdı,]*

başuña tokın-: Yapılan kötü iş gün gelir sahibini de zor duruma sokar(sahibini bulur). Yapılan kötülüğün cezasız kalmayacağını anlatan bir kalıp ifadedir.

sakf-ı eyvān-ı felek bir gün **tokınur başuña**
tut ki kendüñ ser-firāz-ı evc-i aʿlā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 3). [başuña tokınur,]*

bat-: 1.(Güneş, ay ve yıldızlar için) Ufukta kaybolmak, görünmez olmak, gurup etmek.

anuñ devrinde **batdı** yıldızı her māh-ruḫsāruñ
güzellik burcunuñ mihr-i cihān-ārāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 3). [batdı, -dı]*

2.Bir sıvının veya yumuşak bir maddeniniçine gömülmek.

ayaġı ḫāke **batup** maḥv olur gitdükçe
bir aḳarsu gibidür ḥayf ki ʿömr-i güzerān *(Gazel 139, Mısra 5). [batup, -up]*

bāṭıl: Doğru ve sahih olmayan, gerçekle ilgisi bulunmayan (şey).

ʿışḳı **bāṭıl** añlayup ṭutmış riyā aṭvārını
ḥaḳḳı idrāk itdi yaʿnī zāhid-i nādānı gör *(Gazel 38, Mısra 5). [bāṭıl,]*

bāz: Doğan denilen yırtıcı kuş.

feżā-yı dehre ṣalup sāye-i hümāyūn-fāl
sepīde-dem cevelān itdi **bāz-ı** zerrīn-bāl *(Kaside 1, Mısra 2). [bāz-ı,]*

bāz: Yabancı.

feżā-yı ʿarşdayuz hem-cenāḥ-ı ṭāʿir-i ḳudsüz
bülend-mertebe **bāzuz** hümā-yı sidre-mesīrüz *(Gazel 75, Mısra 6). [bāzuz, --uz]*

bāzār: Alışveriş yapılan yer, pazar, çarşı || Gönül.

sīm ü zer ümīdiyle ḫarīdār ararlar
itdüm niçe yüz şāhid-i **bāzārı** temāşā *(Gazel 9, Mısra 10). [bāzārı, -ı]*

bāz-ı hümā-şaydam: Mutluluk kuşunu avlayan avcı kuş.

nʿola ger murġ-ı zār-ısam yine **bāz-ı hümā-şaydam**
niçe ʿanḳā gibi ḳuşlar uçurdum murġzārumdan *(Gazel 141, Mısra 3). [bāz-ı hümā-ṣaydam,]*

bāz-ı sefīd: Beyaz doğan kuşu.

feżā-yı çarḫa çü pervāz şaldı **bāz-ı sefīd**
ġurāb-ı şāma hücūm itdi ḳılmayup ihmāl *(Kaside 1, Mısra 7). [bāz-ı sefīd,]*

bāzū: Pazı, kol (güç kudret).

aḳar ṣan cennet-i firdevsʿden bir cūy-ı ṣāfīdür
degüldür ol leṭāfet gülşeninde sāʿid ü **bāzū** *(Gazel 167, Mısra 14). [bāzū,]*
kimse ol mū-miyānda bulamaz ḳılca ḳuṣūr
Sāḳ-ı meh-pāre güzel sāʿid-i **bāzū** da güzel *(Gazel 119, Mısra 10). [bāzū,]*
ṣayḥa-i şeh-perümüzden ḫaẕer eyler ʿanḳā
bāzū-yı ḳudrete şehbāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 14). [bāzū-yı, --yı]*

be: "Ey, hey" anlamında kullanılan bir seslenme sözü.

ġarḳ ider baḥr-ı ġama fülk-i dil-i ʿuşşāḳı
ʿışḳ-ı dilber **be** göñül bir ulu deryā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 4). [be,]*
ṭurmayup luʿb-ıla ʿuşşāḳı ṭavāf eylerler
kūy-ı dilber **be** göñül kaʿbe-i ʿulyā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 8). [be,]*
be dilber beni öldürdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür
baġrum ḳan ile ṭoldurduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 1). [be,]*
o ṣaçı leylīʿnüñ ʿışḳı ġamında
be mecnūn daḫı üstād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 10). [be,]*

be hey: Çıkışma bildirmek için kullanılan bir söz.

ben ẕerreye hercāyīlik itdüñ niçe gündür
senden kime yanup yaḳılayın **be hey** āfet *(Gazel 19, Mısra 8). [be hey,]*
ṭutarsın yüze el her gün idüp yüz dürlü fettānlıḳ
elüñden dād **be hey** kāfir ki gün görmez müselmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 2). [be hey,]*
başladuñ gün gibi ben ẕerreye hercāyīlige
kime yanup yaḳılayın **be hey** āfet senden *(Gazel 147, Mısra 8). [be hey,]*
cefā vü cevr-ile ḫalḳı niçe odlara yaḳarsın
be hey ẓālim ne işlersin unutduñ ʿahd-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 4). [be hey,]*
cemālüñ göricek yāruñ niçe cān virmesün ʿāşıḳ
be hey yār ādem öldürür anuñ bu ḥüsn-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 8). [be hey,]*
görüp ḫurşiyd-i ḫaddin ol perīnüñ
be hey ʿāşıḳ feraḥşād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 8). [be hey,]*
az mıdur yoḳsa bahā-yı leb-i laʿlüñ çoḳ mı
be hey āfet biricik söyleye aġzuñ yoḳ mı *(Beyit 1, Mısra 2). [be hey,]*

bebr: Kaplan türünden üzeri çizgili yırtıcı hayvan.

ʿadem fezāsına ḳaçdı peleng-i bīşe-i çarḫ
açınca pençe-i pür-çengi **bebr-i** zer-timsāl *(Kaside 1, Mısra 10). [bebr-i,]*

bedel: Değer, fiyat.

cān virenler yoluñda derdüñle
lebüñi cān içün **bedel** didiler *(Gazel 34, Mısra 24). [bedel,]*

bedel ol-: Karşılık olmak.

dil ġubārın silemez fikr-i ḫaṭuñ laʿlüñsüz
hīç ġubār **ola** mı tiryāk-i mey-i nāba **bedel** *(Gazel 118, Mısra 4). [bedel ola,]*

beden: *Gövde, vücut, cisim, ten.*

āsumānī ṣanasın lāledür ol māʿī libās
bedeni ḳaṭre-i şeb-nem-durur anda gūyā *(Gazel 4, Mısra 6). [bedeni, -i]*
dökerse taḫta-i remle izüñ tozın remmāl
şihāb elif **bedeninde** nücūm yir yir dāġ *(Kaside 1, Mısra 60). [bedeninde, -i, -n, -de]*
ṭōp-ı cevr ile döger hīç aman ārām virmez
āhenīn ḳılma meger varsa yaḳīnī **bedenüñ** *(Gazel 113, Mısra 14). [bedenüñ, -üñ]*
lemʿa eyler **bedenüñ** sādede ey māh-liḳā
rūz-ı rūşende olan mihr-i cihān-ārāsın *(Gazel 151, Mısra 11). [bedenüñ, -üñ]*
ol māh ʿarza ḳıldı çü billūrdan **beden**
ḳaldurdı baş görmege her sūrdan **beden** *(Gazel 146, Mısra 1). [beden,]*
ol māh ʿarza ḳıldı çü billūrdan **beden**
ḳaldurdı baş görmege her sūrdan **beden** *(Gazel 146, Mısra 2). [beden,]*
bālīn idindi ḫār-ı muġaylān-ı kūyuñı
ḫaẕẕ itmez oldı pister-i semmūrdan **beden** *(Gazel 146, Mısra 4). [beden,]*
berg-i ḫazāna döndi ruḫı şemʿ-i meclisüñ
sen ʿarż idince gün gibi kāfūrdan **beden** *(Gazel 146, Mısra 8). [beden,]*
keştīye döndi kim düşe girdāb-ı miḥnete
emvāc-ı ḳulzüm-i ṣaġab u şūrdan **beden** *(Gazel 146, Mısra 10). [beden,]*
itdüm şu deñlü nūş senüñ nīş-i nāveküñ
Farḳ olmaz oldı ḫāne-i zenbūrdan **beden** *(Gazel 146, Mısra 12). [beden,]*
demdür yaḳīnī māh-ı muḥarremde aġla ḳan
Ġarḳ eyle lāle-veş dem-i ʿāşūrdan **beden** *(Gazel 146, Mısra 14). [beden,]*
gel yetiş leşker-i şādīyle meded nuṣret ḳıl
ceyş-i ġam aldı **beden** burcunı cānum fetḥī *(Gazel 194, Mısra 4). [beden,]*

bed-güher: Kötü huylu, karaktersiz.

yaḳīnī taʿne ṭaşın **bed-güherler** atsa ne bāk
ḳo naẓm-ı pāküm-ile ben güher-feşān olayın *(Gazel 154, Mısra 9). [bed-güherler,]*

bed-mest: Kendinden geçecek kadar sarhoş olan kimse.

baḳırın açdı ḫaşm-ı **bed-mestüñ**
olmaz-ımış şarāb gibi miḥek *(Gazel 97, Mısra 11). [bed-mestüñ, -üñ]*

bed-nām: Kötü şöhretli.

terk-i nām eyledi diyü bizi bed-nām itmeñ
neng-ile nām yeter bu bize kim **bed-nāmuz** *(Gazel 68, Mısra 6). [bed-nāmuz, -uz]*
biz şu vālī-dil ü vālā-himemüz kim zāhid
ʿarş-ı aʿlāya yeter bu bize kim **bed-nāmuz** *(Gazel 68, Mısra 8). [bed-nāmuz, -uz]*

bed-nām itmeñ: Adını kötüye çıkarmak, dile düşürmek.

terk-i nām eyledi diyü bizi **bed-nām itmeñ**
neng-ile nām yeter bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 5). [bed-nām itmeñ, -men]*

bedraḳa: Kılavu, yol gösteren.

himmet-i **bedraḳa-i** feth nigeh-dāruñ olup
nūr-ı nuṣretle mücellā ola şām u seḥerüñ *(Gazel 114, Mısra 3). [bedraḳa-i, -i]*

begüm: Bey, efendi II Sevgili, dost.

ol ruḫ-ı al güzel ol ḫaṭ-ı ḫōş-bū da güzel
cümleten ḫūb **begüm** o da güzel bu da güzel *(Gazel 119, Mısra 2). [begüm,]*
nʿeylerem gülzārı **begüm** verd-i rūyuñdan cüdā
sīne ḳanlu dāġlarla lālezārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 9). [begüm,]*
kişver-i ġamda **begüm** gerçi ki sulṭānam ben
āsitānuñda velī bende-i fermānam ben *(Gazel 144, Mısra 1). [begüm,]*
leşker-i derd ü belādan yüzümi döndürme
ʿarṣa-i ġamda **begüm** server-i merdānam ben *(Gazel 144, Mısra 6). [begüm,]*
begüm bir müflise lāyıḳ görürsin cāme-i vaṣluñ
felāket ḫānḳāhı içre ben ʿuryānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 7). [begüm,]*
müjeñ helāketüm ammā maẓannem ol ebrū
bulınmaz egri ṭutulmayıcaḳ **begüm** ṭoġru *(Gazel 168, Mısra 2). [begüm,]*
meded öldürdi bizi ġamze-i ġammāzlaruñ
Yoḳ mı pāyānı **begüm** şīvelerüñ nāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 2). [begüm,]*

behcet: Sevinç, güleryüzlülük, güzellik, şirinlik.

ḳulı olsam ʿaceb mi vālīnüñ
yūsuf-ı mıṣr-ı ḥüsn ü **behcetdür** *(Gazel 63, Mısra 4). [behcetdür, -dür]*
zīver-i gülşen-i **behcetdür** o raʿnā ruhlar
ḫaṭ-ı şeb-bū da güzel ḫadd-i semen-bū da güzel *(Gazel 119, Mısra 7). [behcetdür, -dür]*

behrām: İran hükümdarlarından bir kaçının adı ki en meşhuru, yaban eşeği avına pek düşkün olan "Behrâm Gûr"dur.

behrām ise de gūra ṣalar yār-ı ġārsuz
şol şeh ki āsitānı saʿādet-meʿābdur *(Gazel 44, Mısra 9). [behrām,]*

bekle-: (Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olmasını) Gözler vaziyette olmak, durup kollamak.

var mıdur bencileyin devlete lāyıḳ bendeñ
seg-i kūyuñla ḳapuñ **beklerin** ey şeh her şeb *(Gazel 13, Mısra 8). [beklerin, -r, -in]*
ḳayırmaz ölür-isem intiẓār u ḥasret-ile
hele eşigini cānum çıḳınca **bekleyeyin** *(Gazel 160, Mısra 8). [bekleyeyin, -y, -eyin]*

belā: Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket.

geh **belā** sengin atarsın dile geh tīr-i cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür ey ḳaşları yā *(Gazel 2, Mısra 1). [belā,]*
şām-ı **belāda** görmedin āhum ʿalevlerin
ol māha rūşen olmadı mihrüm ʿayān olup *(Gazel 16, Mısra 5). [belāda, -da]*
dāʿimā bezm-i maḥabbetde **belā** cāmın çeker
Sāḳıyā şol kim ola mest-i mey-i bezm-i elest *(Gazel 21, Mısra 3). [belā,]*
ḥuzūrından ayırdı ʿışḳı yāruñ bī-ḥuzūr oldum
ṣoñında her ḥuzūruñ ey yaḳīnī bir **belā** vardur *(Gazel 51, Mısra 14). [belā,]*
belā kenʿānʿınuñ ben ḥüzn-ile yaʿḳūbʿuyam gūyā
cemāl iḳlīminüñ sulṭān-ı bī-hem-tāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 7). [belā,]*
cüdā olmaz o bālā-ḳad raḳīb-i bed-liḳālardan
ḫalāṣ olmadı gitdi āh kim cānum **belālardan** *(Gazel 142, Mısra 2). [belālardan, -lar, -dan]*
mekānum külbe-i aḥzān olup çeşmüm ʿalīl oldı
belā yaʿḳūbʿuyam ben yūsuf-ı gül-pīrehensin sen *(Gazel 150, Mısra 8). [belā,]*
belā-yı ġuṣṣa ile cān virür dil-ḫasta ʿāṣıḳlar
eger olmaz-ısa derd ehline dārüʿş-şifā meclis *(Gazel 77, Mısra 13). [belā-yı, --yı]*

belā: "Evet, şahidiz" meâlli âyetten bir bölüm.

gehī bezm-i elest içre **belā** cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ʿışḳuʿllāh-ıla medhūş u ḥayrānam *(Gazel 124, Mısra 3). [belā,]*

belā deşt: Bela, sıkıntı çölü.

varursın ḫāne-i aʿdālara ey gözleri āhū
belā deştinde bir mecnūn-ı ser-gerdānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 2). [belā deştinde,]*

belā girdābı: Bela girdabı, büyük felaket.

baḥr-ı firāḳa fülk-i dil ṣaldum meded ṣaldum meded
düşdüm **belā girdābına** ḳaldum meded ḳaldum meded *(Gazel 25, Mısra 2). [belā girdābına,]*

belā kūyı: Sevgilinin bulunduğu ve belanın eksik olmadığı yer.

ḥasret-i dermānda müşkil derde uġrarsın ṣaḳın
ey diyen ʿāşıḳ **belā kūyında** ben derd isterin *(Gazel 157, Mısra 8). [belā kūyında,]*

belā şaḥrāsı: Bela çölü.

ḳāmetüñ hecrinde ʿazm itdi **belā şaḥrāsına**
sīnem üzre her elif bir reh-güẕārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 5). [belā şaḥrāsına,]*

belā vü ġuṣṣa: Bela ve keder.

ben **belā vü ġuṣṣa** vü cevre nihāyet bulmadum
gerçi dirler her belānuñ ʿāḳıbet pāyānı var *(Gazel 28, Mısra 7). [belā vü ġuṣṣa,]*

belāġat: Belagat, etkili, güzel ve yerinde söz söyleme.

yaḳīnī ḫusrevā bir şāʿir-i ḫōş-gūydur kʿanuñ
belāġat ṭōpını eflāke atdı çarḫ meydānı *(Gazel 187, Mısra 20). [belāġat,]*
evāʿilde gelenler bulmamışdur pāyesin anuñ
belāġatde yaḳīnī ġıbṭa-i saḥbān-ı vāʿilʿdür *(Gazel 59, Mısra 12). [belāġatde, -de]*

belā-keş: Bela çeken, belaya katlanan, sıkıntı çeken.

senüñ gibi cefā-cū nāz-perver dil-rübā yoḳdur
benüm gibi **belā-keş** eşigüñde biñ gedā vardur *(Gazel 51, Mısra 6). [belā-keş,]*

belā-yı hecr: Ayrılık belâsı.

belā-yı hecr-ile cān virdi yürken pister-i ġamda
zülāl-i laʿlini emdüm ḥayāt-ı cāvidān buldum *(Gazel 128, Mısra 3). [belā-yı hecr-ile, -ile]*

belā-yı ṭurra: Sevgilinin alnındaki saçların felaketi.

bezm-i belāda şemʿ gibi gözyaşın döküp
her şeb **belā-yı ṭurra-i** dilberden aġlaram *(Gazel 126, Mısra 8). [belā-yı ṭurra-i, -i]*

bel: Bel, vücudun bir parçası.

ġam-ı zülfüyle āh itdüm gülüp ol ġonca açılmış
belī nāzük-ṭabīʿat kesb ider sünbül havādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 6). [belī,]*

beli: "Evet, gerçekten" anlamında tasdik, pekiştirme ifadesi.

urur yüreklere āteş bu naẕm-ı ʿālem-sūz
belī pür-āteş olur ḥasb-ı ḥāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 16). [belī,]*

belki: "Bir ihtimal" anlamında kullanılan zarf.

cānā dime ki itdügin ādem neden bulur
cevr itme **belki** ʿāşıḳ olasın iden bulur *(Gazel 55, Mısra 2). [belki,]*
yüri var kūy-ı yāra āh iderek
göresin **belki** luṭfını giderek *(Gazel 97, Mısra 2). [belki,]*

bellü: Âşikâr, mâlûm, anlaşılır.

ḳılca olduġı miyānı **bellüdür** maḫfī degül
kimse amma irmedi sırr-ı dehān-ı yāra hīç *(Gazel 24, Mısra 5). [bellüdür, -dür]*

belür-:I Belirmek II ortaya çıkmak.

nūr-ı ruḫuñda şanma **belürdi** ḫaṭ-ı ġubār
bir sīm levḥa yazdı ḳazā sūre-i duḫān *(Gazel 140, Mısra 5). [belürdi, -di]*

be-nām: Namlı, şan ve şöhret sahibi.

serdār-ı leşker-i ġam-ı ʿışḳ ol yaḳīnīʿyā
mansūr-veş çıḳup ser-i dār üzre ol **be-nām** *(Gazel 123, Mısra 10). [be-nām,]*

benān: Parmak.

benān ile ruḫuñı bīnüñ eylemiş iki şaḳḳ
ben anı muʿcize-i muṣṭafāʿya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 3). [benān,]*

bencileyin: Benim gibi, bana benzer.

gülşen-i kūy-ı yārda yoḳ baña hem-zebān olur
bülbülem ey yaḳīnī ben **bencileyin** hezār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 12). [bencileyin,]*

bend: Bağ, engel.

biz ol sevdāʿīyüz kim **bende** geçmeden ṣafā bulduḳ
esīr-i bend-i zülf-i dilberüz āzādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 5). [bende, -e]*

bend it-: Bağlamak.

göñlümi zülf-i yāra **bend itdüm**
gör o dīvāneye ne **bend itdüm** *(Gazel 134, Mısra 1). [bend itdüm,]*
göñlümi zülf-i yāra **bend itdüm**
gör o dīvāneye ne **bend itdüm** *(Gazel 134, Mısra 2). [bend itdüm,]*
kemend-i zülfüñe şeydāları ser-cümle **bend itdüñ**
dimezsin kim esīr-i bend-i ġam bir mübtelā vardur *(Gazel 51, Mısra 3). [bend itdüñ, -dün].*
ol perī zülf-i girih-gīrini zencīr itmiş
dil-i dīvāneme **bend itmege** tedbīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 2). [bend itmege,]*

bend ḳıl-: Bağlamak, zincire vurmak.

mū-miyānuña ṣarılmazsa nʿola rişte-i cān
anı tek **bend ḳıl** ol zülf-i kemend-endāza *(Gazel 176, Mısra 6). [bend ḳıl,]*

bend ol-: Bağlanmak (gönlün bağlanması, tutulması // divanelerin zapt edilmesi).

gitdükçe **bend olur** ṣaçına rāh-ı ġamda dil
miskīn esīr-i silsile-mūyān olup gider *(Gazel 32, Mısra 5). [bend olur,]*

bende: Kul, köle II âşık.

kerem it oḳ gibi gel atma beni yabana
ṭoġrı bir **bendeñem** ey ḳaşı kemānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 6). [bendeñem, -ñ, -em]*
aṣsun ser-i zülfinde yaḳīnī ḳulın ol şāh
bir **bendesinüñ** āḫir olaʿömri nihāyet *(Gazel 19, Mısra 14). [bendesinüñ, -s, -i, -nüñ]*
tek yaḳīnī ḳuluña öl diyü fermān eyle
cān virür ḫıdmete bir **bende-i** fermānuñdur *(Gazel 50, Mısra 12). [bende-i,]*
ey gedā ol şehe çün **bende-i** fermān olduñ
eyle farz it ki ḳamu ʿāleme sulṭān olduñ *(Gazel 101, Mısra 1). [bende-i,]*
sen şeh-i ʿışmet ü ben **bende-i** ṣāḥib-ʿışyān
benden ey şāh hatā ʿafv u mürüvvet senden *(Gazel 147, Mısra 5). [bende-i,]*
şāhum yaḳīnī **bendeñi** hicrāna ṣalma kim
şāyed gedāñı yād idesin bir zamān ola *(Gazel 6, Mısra 13). [bendeñi, -ñi]*
laʿl-i cān-baḫşuñla iḥyā eyleyüp ben **bendeñi**
ey ṣanem āyīn-i rūḥuʿllāhʿı iḥyā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 9). [bendeñi, -ñi]*
bu ḳadar cevr ü cefāyı kim umardı senden
umduġum pādişehüm **bendeñe** iḥsānuñdur *(Gazel 49, Mısra 10). [bendeñe, -ñ, -e]*
icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla hem-sifāl olsun
Yaḳīnī **bendeñe** bir manṣıb iḥsān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 18). [bendeñe, -ñ, -e]*
yaḳīnī **bendeñe** çekdürme minnet-i dehri
eyā kerīm ü raḥīm ü müheymin ü mennān *(Gazel 138, Mısra 17). [bendeñe, -ñ, -e]*

bende-i fermān: Emir kulu II tutkun, âşık.

kişver-i ġamda begüm gerçi ki sulṭānam ben
āsitānuñda velī **bende-i fermānam** ben *(Gazel 144, Mısra 2). [bende-i fermānam, -am]*

bende-i fermān-ber: Ferman götüren köle.

ḳapuñda **bende-i fermān-ber** olmaḳ tek naṣīb olsun
ne emrüñ var-ısa cān üzre fermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 9). [bende-i fermān-ber,]*

bende-i ḫāliṣ: Has köle.

ey sīm-çihre **bende-i ḫāliṣ** geçer saña
dīnār olursa ṭañ mı cihān içre muʿteber *(Gazel 126, Mısra 15). [bende-i ḫāliṣ,]*

bende-i muḳbil: Bahtı açık ve talihli, yüce mevki ve makamlara erişmiş köle.

ḥaremüñ ḳıble-i ulüʿl-iḳbāl
Baḫt kūyuñda **bende-i muḳbil** *(Gazel 122, Mısra 12). [bende-i muḳbil,]*

benden geç-: Vazgeçmek.

reh-i maḳṣūdı tīz geçmek dilerken reh-rev-i ṭabʿum
kimesne varmadı ser-menzil-i maḳṣūda **benden geç** *(Gazel 23, Mısra 4). [benden geç,]*

bendeñi: Kul, köle; birinci teklik şahıs zamiri. (ben).

ġayrıyı leblerüñ ider iḥyā
öldüren **bendeñi** bu ġayretdür *(Gazel 64, Mısra 8). [bendeñi,]*

bende-nüvāz: Kölesine, kullarına iyilikte bulunan kimse.

yur āb-ı ʿafv anı ne ḳadar olsa cürmümüz
Şefḳat ḳılursa ol şeh-i **bende-nüvāzumuz** *(Gazel 72, Mısra 12). [bende-nüvāzumuz, -umuz]*

bend-i elem: Keder,gam bağı.

diler-iseñ olasıñ **bend-i elemden** āzād
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 11). [bend-i elemden, -den]*

bend-i ġam: Gam ve keder bağı.

niçe ḳurtarsun yaḳīnī **bend-i ġamdan** gerdenin
çeşm cādū ġamze seḥḥār ü kemend-endāz zülf *(Gazel 88, Mısra 17). [bend-i ġamdan,]*

bend-i zülf: Sevgilinin saçının düğümü, kıvrımı.

şikeste çeşmine cān beste **bend-i zülfine** ḫāṭır
o şāha cān u göñülden şikeste-beste esīrüz *(Gazel 75, Mısra 3). [bend-i zülfine,]*

benefşe: Baharın habercisi olan, mor renkli ve güzel kokulu çiçek, menekşe, sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüylerine benzetilir.

o gülüñ ḳıldı **benefşe** ḫaṭ-ı sebzine yemīn
gūşmāl itse ʿaceb mi anı gülşende şimāl *(Gazel 117, Mısra 3). [benefşe,]*
şemīm-i sünbülüñ ile dil-i nesīm sebük
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i **benefşe** girān *(Gazel 138, Mısra 4). [benefşe,]*
dil-i nesīm şehā sünbülüñ şemīmi ile
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i **benefşe** girān *(Kaside 3, Mısra 14). [benefşe,]*

beni: " Ben" birinci tekil kişi zamiri (Aşık).

dūr iken böyle yaḳar ol yüzi ḫūrşiyd **beni**
pertev-i vaṣlına irsem niçe olur ḥāl ʿaceb *(Gazel 13, Mısra 3). [beni,]*
ṭūbā ḳadüñ ider **beni** āzāde ġuṣṣadan
ṭūbā limen yüsāʿiduhuʿl-fevze veʿn-necāt *(Gazel 18, Mısra 3). [beni,]*
zülfi ʿahd itdi vefā eyleyüp öldürmege līk
ḳorḳarın itmeye ʿömrüm **benüm** ol ʿahde vefā *(Gazel 2, Mısra 12). [benüm,]*

benüm: "Ben" birinci tekil kişi zamiri (Yakînî).

baḥr-ı eşkümde yaḳīnī **benüm** āvāre başum
pür-hevādur heves-i ʿışḳ-ıla mānend-i kelāb *(Gazel 10, Mısra 11). [benüm,]*

benüm başum: Benim (aşığın başına) başım.

düşeli dil ẕeḳanuñ çāhına dil-teng oldum
dār-ı dünyāyı **benüm başuma** zindān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 4). [benüm başuma,]*

benüm gibi: Benim gibi, bana benzeyen.

benüm gibi yā gül-ruḫsāruña şūrīdedür lāle
gezer kūh-ıla deşti ḫār u ḫārālar mekānıdur *(Gazel 46, Mısra 13). [benüm gibi,]*
ṣabā sevdā-yı zülf-i yāra düşmiş bī-ḳarār olmış
yeler oñmaz **benüm gibi** perīşān-rūzgār olmış *(Gazel 79, Mısra 2). [benüm gibi,]*
yāruñ dehānı vaṣfın ider yoḳ **benüm gibi**
esrār-ı ġaybı keşf idemez degme ḫurde-dān *(Gazel 140, Mısra 9). [benüm gibi,]*
tenüñ ḳoyup ʿazmi o rāh-ı pür-ḫaṭardan kārbān ḳalsun
benüm gibi yoluñda ṭoġrı yoḳ çün biñde bir ʿāşıḳ *(Gazel 161, Mısra 2). [benüm gibi,]*

benze-: (Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak, gibi olmak.

ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna **beñzer** kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 2). [beñzer, -r]*
dilinde dāġ-ı cefā gözlerinde ḳanlu sirişk
bi-ʿaynihī bana **beñzer** şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 3, Mısra 16). [beñzer, -r]*
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna **beñzer** kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 2). [beñzer, -r]*

ʿaceb mi itse leb-i yāra **beñzemek** ḳaṣdın
dehān-ı ġoncayı zeyn itdi jāleden dendān *(Kaside 6, Mısra 43). [beñzemek, -mek]*
zārılıḳlarla semāʿ eyleyüben yaṣ aḳıdur
girye vü nālede ey dil baña **beñzer** ṭōlāb *(Gazel 10, Mısra 10). [beñzer, -r]*
dilde laʿl-i leb-i yār elde ṭolu cām-ı ṣafā
ey yaḳīnī baña **beñzer** ḳanı ṣāfī-meşreb *(Gazel 13, Mısra 12). [beñzer, -r]*
ʿāṣıḳ-ı sāde-dile **beñzemek** isterse zücāc
çalalum ṭaşlara ʿırzın ṣıyalum nāmūsın *(Gazel 152, Mısra 7). [beñzemek, -mek]*
bāġ-ı cihānda ḳaddüñe **beñzer** nihāl yoḳ
serv-i sehīde meyl idicek iʿtidāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 1). [beñzer, -r]*
dilinde dāġ-ı siyeh çeşmi ḳana mustaġraḳ
bi-ʿaynihī baña **beñzer** ṣaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Gazel 138, Mısra 8). [beñzer, -r]*
ol ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ḫāl-i ʿanber-bār-ı yār
beñzer ol āhūya kim meʾvāsıdur gülzār-ı çīn *(Kaside 2, Mısra 4). [beñzer, -r]*

beñze ḳan gel-: Benzine kan gelmek. Sağlıklı duruma gelmek, canlanmak.

ḳanumuz ġam ḳurutdı bāde ile
beñze ḳan gelse ol deme irsek *(Gazel 97, Mısra 8). [beñze ḳan gelse, -se]*

beñzet-: Benzer duruma getirmek.

sanmañuz kim sergüẕeştüm ḳābil-i taʿbīr olur
ḳays-ı bī-sāmāna **beñzetmeñ** dil-i dīvānemi *(Gazel 198, Mısra 6). [beñzetmeñ, -meñ]*
lāle dirdüm ruḫ-ı rengīnüñe gül-fām olsa
beñzedürdüm boyuña servi dil-ārām olsa *(Gazel 175, Mısra 2). [beñzedürdüm, -ü, -r, -dü, -m]*
ḫarīm-i dergehüñi būstāna **beñzetdüm**
nihāl-i ḳaddüñi serv-i revāna **beñzetdüm** *(Gazel 131, Mısra 1). [beñzetdüm, -dü, -m]*
ḫarīm-i dergehüñi būstāna **beñzetdüm**
nihāl-i ḳaddüñi serv-i revāna **beñzetdüm** *(Gazel 131, Mısra 2). [beñzetdüm, -dü, -m]*
ġılāf-ı sīnede eglendi tīġ-ı ʿuryānuñ
ininde uyḳuya varmış yılana **beñzetdüm** *(Gazel 131, Mısra 4). [beñzetdüm, -dü, -m]*
şuʿāʿ-ı nīze-i ḫurşiyd-i ʿālem-ārāyı
livā-yı ḫusrev-i gītī-sitāna **beñzetdüm** *(Gazel 131, Mısra 6). [beñzetdüm, -dü, -m]*
çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey yüzi gül
Ruḫuñda ṭurra-i ʿanber-feşāna **beñzetdüm** *(Gazel 131, Mısra 8). [beñzetdüm, -dü, -m]*
ġubār-ı ḥüzni siler dillere ṣafā getürür
Yaḳīnī şiʿrüñi āb-ı revāna **beñzetdüm** *(Gazel 131, Mısra 10). [beñzetdüm, -dü, -m]*
bihişti kūyuñı ben būstāna **beñzetdüm**
nihāl-i ḳaddüñi serv-i revāna **beñzetdüm** *(Gazel 132, Mısra 1). [beñzetdüm, -dü, -m]*
bihişti kūyuñı ben būstāna **beñzetdüm**
nihāl-i ḳaddüñi serv-i revāna **beñzetdüm** *(Gazel 132, Mısra 2). [beñzetdüm, -dü, -m]*
çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey yüzi gül
Ruḫuñda ṭurra-i ʿanber-feşāna **beñzetdüm** *(Gazel 132, Mısra 4). [beñzetdüm, -dü, -m]*
firāḳ bezmine āhumla ḳanlu yaşlarumı
ṣadā-yı nāya mey-i erġavāna **beñzetdüm** *(Gazel 132, Mısra 6). [beñzetdüm, -dü, -m]*
ġılāf-ı sīnede eglendi tīġ-ı ʿuryānuñ
ininde uyḳuya varmış yılana **beñzetdüm** *(Gazel 132, Mısra 8). [beñzetdüm, -dü, -m]*
ṣabā-yı āhum ider cism-i zerdümi lerzān
ten-i nizārumı berg-i ḫazāna **beñzetdüm** *(Gazel 132, Mısra 10). [beñzetdüm, -dü, -m]*
ġubār-ı ḥüzni siler dillere ṣafā getürür
bu şiʿr-i pāküñi āb-ı revāna **beñzetdüm** *(Gazel 132, Mısra 12). [beñzetdüm, -dü, -m]*
dilā zamānede rüstemʿleri zebūn itdüñ
Yaḳīnī gibi seni pehlevāna **beñzetdüm** *(Gazel 132, Mısra 14). [beñzetdüm, -dü, -m]*
ḳapuñı kaʿbe-i ehl-i ṣafāya **beñzetdüm**
Ruḫ-ı münīrüñi nūr-ı ḫudāʿya **beñzetdüm** *(Gazel 133, Mısra 1). [beñzetdüm, -dü, -m]*
ḳapuñı kaʿbe-i ehl-i ṣafāya **beñzetdüm**
Ruḫ-ı münīrüñi nūr-ı ḫudāʿya **beñzetdüm** *(Gazel 133, Mısra 2). [beñzetdüm, -dü, -m]*

benān ile ruḫuñı bīnüñ eylemiş iki şaḳḳ
ben anı muʿcize-i muṣṭafāʿya **beñzetdüm** *(Gazel 133, Mısra 4). [beñzetdüm, -dü, -m]*
dilā gedālıġını pādişehlıḳ añlarsın
o şāh-ı ḫüsne seni mübtelāya **beñzetdüm** *(Gazel 133, Mısra 6). [beñzetdüm, -dü, -m]*
naʿlçesi o mehüñ eşiginde naḳş olmış
görüp felekde hilāli oraya **beñzetdüm** *(Gazel 133, Mısra 8). [beñzetdüm, -dü, -m]*
yaḳīnī sünbül-i zülf-i nigārı gülşende
Ruḫuñda ġāliye-i müşg-sāya **beñzetdüm** *(Gazel 133, Mısra 10). [beñzetdüm, -dü, -m]*
feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa **beñzetdüm**
olalıdan şecer-i aḫzar üzre nār ʿayān *(Gazel 138, Mısra 9). [beñzetdüm, -dü, -m]*
feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa **beñzetdüm**
olalıdan şecer-i aḫzar üzre nār ʿayān *(Kaside 3, Mısra 7). [beñzetdüm, -dü, -m]*
ḫırām-ı ḳaddüñe **beñzet**mez-idi reftārın
eger kim uymasa taḫrīk-i bāda serv-i revān *(Kaside 6, Mısra 17). [beñzetmez-idi, -idi]*

beñzi şarar-: Sıkıntıdan, üzüntüden veya korkudan yüzünün rengi değişmek.

zer virmek-ile ṣarılalı saña ʿadūlar
altun gibi ʿāṣıḳlaruñuñ **beñzi şarar**dı *(Gazel 184, Mısra 6). [beñzi şarardı,]*

berāber: Aynı değer ve kıymette, eşit.

ser-i kūyuñda farḳ olmaz ruḫum ferş-i ḫarīmüñden
ḳapuñda eşigüñ ṭaşıyla başum baş **berāberdür** *(Gazel 61, Mısra 10). [berāberdür, -dür]*

berbād: Bozuk, perişan, harap, mahv edilmiş.

ġubār-ı cismi **berbād** eylesünler gird-bād-āsā
yolında ol perīnüñ raḳṣ iden dīvāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 5). [berbād,]*

berbād eyle-: Bozmak, kötü duruma sokmak.

ġubār-ı cismi **berbād eyleyüp** zülfüñsüz āh itdüm
anuñçün gird-bād-ı rāh-ı kūyuñ baña muġberdür *(Gazel 61, Mısra 7). [berbād eyleyüp, -yüp]*

berbād it-: Harap etmek, telef etmek.

ol perī hecr-ile ister seni **berbād it**mek
ḫāk-i rāhı olagör ṭut ki süleymān olduñ *(Gazel 101, Mısra 3). [berbād itmek, -mek]*
ebri şimden gerü āhum nʿola **berbād it**se
tār-mār itdi ṣaçın yüz ṭutup ol meh nāza *(Gazel 176, Mısra 3). [berbād itse, -se]*
bād-ı āhum ne ʿaceb ger anı **berbād it**se
yanmadan nār-ı ġama oldı tenüm ḫākister *(Gazel 30, Mısra 3). [berbād itse, -se]*

berbād ḳıl-: Harap etmek, berbat etmek.

ġubārumı **ḳıl**ayın gird-bād-veş **berbād**
yolında tā ki ḳılam ol perī-ruḫuñ tek ü dev *(Gazel 166, Mısra 5). [berbād ḳılayın, -ayın]*

berbād ol-: Perişan olmak, zarar görmek.

ya ḫōd keyḫusrevʿüñ **berbād ol**an gül-gūn otaġıdur
anuñ pāyıyla varmış al vālā sāyebānıdur *(Gazel 46, Mısra 9). [berbād olan, -an]*

berbaṭṭ: Lâvuta (lavta) denilen bir çalgı, lir.

neylerem nāyı ten-i zerd ü nizārum var yeter
naġme-i **berbaṭṭ** gerekmez āh ü zārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 2). [berbaṭṭ, -t]*

ber-dār ol-: Asılmak, asılı vaziyette olmak.

ṭolaşur kākül-i miskīnüñe sevdā-zededür
dār-ı zülfüñde yaḳīnīʿyi ḳo **ber-dār ol**sun *(Gazel 163, Mısra 12). [ber-dār olsun, -sun]*

berg: Yaprak.

sūsenle **berg-i** bīdeʿayān itme ḫançerüñ
dilden dile düşer ṣaḳın ey ḳaşları kemān *(Gazel 140, Mısra 11). [berg-i,]*
verdüñ ḳulaġı **berg** idügin bilseʿandelīb
neylerdi böyle hem-dem-i āh u fiġān olup *(Gazel 16, Mısra 7). [berg,]*

berg ü bār: Yaprak ve meyve.

cism-i bārīküm pür itdi dāġlarla her elif
ey yaḳīnī bir nihāl-i **berg ü bārum** var yeter *(Gazel 36, Mısra 10). [berg ü bārum,]*
ey yaḳīnī ben dıraḫt-ı bāġ-ı derd ü miḥnetem
cismüm üzre naʿl ü dāġum **berg ü bārumdur** benüm *(Gazel 135, Mısra 14). [berg ü bārumdur, -dur]*

ber-geşte: Perişan, düşkün.

olur başa çıḳılsa kākül-i miskīn-ile ammā
aña bir niçe gündür ṭāliʿ-i **ber-geşte** ḥāʿildür *(Gazel 59, Mısra 10). [ber-geşte,]*

berg-i gül: Gül yaprağı.

dāġ-ı ruḫsāruñ-ıla kim ki cerāḥat bulmaz
pisterin **berg-i gül** eylerse de rāḥat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 2). [berg-i gül,]*
pisterin **berg-i gül** itse vechi var ey lāle-ḫadd
oldı her yüzden ser-āmed dilber-i mümtāz zülf *(Gazel 88, Mısra 11). [berg-i gül,]*
ḳanlu gözümde ʿaks-i ruḫı lāle-ḫadlerüñ
berg-i gül-ile ṣānki ṭolu cām-ı bādedür *(Gazel 41, Mısra 6). [berg-i,]*
câme-i sebz-ile bir serv-i dil-ārāsın sen
berg-i sebz içre ya bir ġonca-i ḥamrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 2). [berg-i,]*

berg-i gül-i al: Kırmızı gül yaprağı.

ḫōş gelür **berg-i gül-i al**dan ey ġonca baña
gülşen-i dilde dem-ālūde olan peykānuñ *(Gazel 103, Mısra 3). [berg-i gül-i aldan, -dan]*

berg-i gül-i sīr-ābdur: Suya kanmış, taze gül yaprağı.

bir ʿaceb **berg-i gül-i sīr-ābdur** kim ʿārızuñ
anda sünbüller bitürmiş ṣunʿ-ı rabbüʿl-ʿālemīn *(Kaside 2, Mısra 25). [berg-i gül-i sīr-ābdur, -dur]*

berg-i ḫazān: Sonbaharda sararıp düşen veya düşmek üzere olan yaprak.

bād ṣarṣar diyü ġamdan ṣararup **berg-i ḫazān**
düşer o tāze nihāl üstine dir dir ditrer *(Gazel 30, Mısra 7). [berg-i ḫazān,]*
ṣabā-yı āhum ider cism-i zerdümi lerzān
ten-i nizārumı **berg-i ḫazāna** beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 10). [berg-i ḫazāna,]*
berg-i ḫazāna döndi ruḫı ṣemʿ-i meclisüñ
sen ʿarż idince gün gibi kāfūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 7). [berg-i ḫazāna,]*

berg-i nīlūfer: Nilüfer yaprağı.

gören ruḫsār-ı zerdüm seyl-i bī-pāyān-ı eşkümde
ṣanur bir **berg-i nīlūfer** düşüpdür baḥr u ʿummāna *(Gazel 171, Mısra 8). [berg-i nīlūfer,]*

bergi zebān: Dile benzeyen yaprak.

ey yaḳīnī diyemez ḫançerinüñ ḥiddetini
olsa her **bergi zebān** sūsen-i saḥn-ı çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 10). [bergi zebān,]*

beri: "-den bu yana" anlamında edat.

bāde-i ʿışḳı içelden **beri** ʿaḳluñ gelmez
ey yaḳīnī ne ʿaceb bī-ser ü sāmān olduñ *(Gazel 101, Mısra 11). [beri,]*

berḳ: **1.**Şimşek.

ẓuhūr-ı **berḳ-ı** ḫātıf bāʿiş-i bārān olur gūyā
sirişk-i çeşmüme ol tīġ-ı āteş-bār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 9). [berḳ-ı,]*
hiddet-i zihn-i pāküñi görse
bile **berḳ-ı** ʿacūl özin kāhil *(Gazel 122, Mısra 8). [berḳ-ı,]*
gerekse **berḳ-ı** ʿacūl eylesün biñ istiʿcāl
rażīʿ-i dāye-i pür-cūd ü mürvetüñ yem ü kān *(Kaside 1, Mısra 37). [berḳ-ı,]*

2: Sağlam, kuvvetli II. Sert, katı, dayanıklı.

işitmez āhların ʿandelīb-i nālānuñ
ne **berk** gūşı var-ımış gül-i gülistānuñ *(Gazel 102, Mısra 2). [berk,]*

berḳ ur-: Şimşek çakması II Parlama.

perde-i ḫaṭṭ-ı siyāh altında lāmiʿdür ruḫuñ
kaʿbe içre **berḳ urur** ṣan nūr-ı ḫayrüʿl-mürselīn *(Kaside 2, Mısra 16). [berḳ urur,]*
ḳamaşur lemʿa-i envāruña gözler baḳamaz
Berḳ urur nūr-ı ruḫuñ reşk-i yed-i beyzāsın *(Gazel 151, Mısra 8). [berḳ urur,]*

ber-ḳarār: Aynı kararda devam etme.

üstüñe dönse bir iki gün ṣanma **ber-ḳarār**
görmez misin ki çarḫuñ işi inḳılābdur *(Gazel 44, Mısra 5). [ber-ḳarār,]*

ber-ḳarār olmaz: Aynı kararda devam etmemek.

felek kişiye yār olmaz güzellik **ber-ḳarār olmaz**
bu ʿālem pāyidār olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 15). [ber-ḳarār olmaz,]*

ber-karār ol-: Karar üzere olmak, kararlı olmak.

ṣurāḥī **ber-karār olsun** gümüş peymāneler dönsün
o şemʿ-i meclis-ārā şevḳına pervāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 1). [ber-karār olsun,]*

berḳ-ʿinān: Hızlı, hızlı at.

meh-i sipihr-i şeref ḫusrev-i sitāre-sipāh
muḫīṭ-i ḳāf-vaḳār āfitāb-ı **berḳ-ʿinān** *(Kaside 6, Mısra 4). [berḳ-ʿinān,]*

ber-murād: Arzusuna kavuşturmak, dileğine eriştirmek.

sen felekde yirümi ḳadr-ile berter ḳılduñ
ber-murād itmedi firdevsīʿyi sulṭān maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 34). [ber-murād,]*

ber-murād eylemez: (İnsanı) isteğine // istediğine kavuşturamaz.

ber-murād eylemez insānı cihān bī-minnet
er iseñ çekme dilā minnetin ol nāmerdüñ *(Gazel 109, Mısra 3). [ber-murād eylemez,]*

berr ü baḥre: Kara ve deniz.

nūr-ı mihrüñle pür dil ü dīde
berr ü baḥre ḥimāyetüñ şāmil *(Gazel 122, Mısra 4). [berr ü baḥre,]*

berter: Daha yüce, pek yüksek.

sen felekde yirümi ḳadr-ile **berter** ḳılduñ
ber-murād itmedi firdevsīʿyi sulṭān maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 33). [berter,]*

bes: 1.Yeter, yetişir, tamam, kâfi 2. Çok.

ḫōş geçdügi **bes**dür eli altında çenāruñ
bīd istemesün kişver-i gülşende ḫilāfet *(Gazel 19, Mısra 3). [besdür, -dür]*
bezm-i miḥnetde yaḳīnī **bes**-idi feġānum
bir yaña sen de çü ney nāle ḳılup neylerdüñ *(Gazel 109, Mısra 9). [bes-idi, -idi]*

beste: Bağlanmış, bağlı, tutsak.

şikeste çeşmine cān **beste** bend-i zülfine ḫāṭır
o şāha cān u göñülden şikeste-beste esīrüz *(Gazel 75, Mısra 3). [beste,]*

beter*:* Daha kötü.

ey eşk cüdā düşseñ o servüñ naẓarından
ter düşme ṣaḳın ṣaḳlasun allāh **beterinden** *(Gazel 148, Mısra 2). [beterinden, -inden]*

beyān eyle-: Açıklamak.

yeter bu deñlü **beyān eyledüñ** ʿale'l-icmāl
duʿālar eyle o şeh-i kişver-i feżāʿile kim *(Kaside 1, Mısra 77). [beyān eyledüñ, -düñ]*

beyān ol-: Beyan olmak.

dükenmeye elemüm ḥaşre dek **beyān olsa**
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 17). [beyān olsa,]*

beyāż: Ak, beyaz (Açık tonda renk bağlamında); bu renkte olan II aydınlık, parlaklık.

alsa **beyāż** otaġa o meh-çihre başına
baş egse yiridür aña mihr-i felek-mesīr *(Gazel 37, Mısra 3). [beyāż,]*

beyāz-ı ʿārız: Yanağın beyazlığı, beyaz yanak.

beyāz-ı ʿārız-ı āmāle ẓıll-i çetrüñ ḫāl
firāz-ı küngüre-i ṭāḳ-ı ḳadrüñe nisbet *(Kaside 1, Mısra 41). [beyāz-ı ʿārız-ı,]*

beyit: Divan edebiyatında nazım birimi olarak kabul edilen iki mısradan ibaret nazım parçası.

benüm her **beytümi** iẕʿān idüp īkān ider-iseñ
bulursın anda hep maʿnā-yı külliyāt-ı ḫāḳānī *(Gazel 187, Mısra 11). [beytümi, -üm, -i]*
gülistān-ı maʿānīdür ruḥuñ vaṣfında her **beytüm**
benem gülzār-ı naẓmuñ tāze bitmiş verd-i ḫāndānı *(Gazel 187, Mısra 9). [beytüm, -(ü)m]*

beyt-i haram: Kâbe .

ey yakīnī haremin bilmez-isem **beyt-i ḥaram**
dilerin ola ḥarām ol ulu dergāh baña *(Gazel 7, Mısra 11). [beyt-i,]*

bezl it-: Cömertçe harcamak.

ḫvān-ı vaṣluñ dil-i abdāla nʿola **beẕl itseñ**
bir iki gün bu fenā tekyede mihmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 9). [beẕl itseñ, -sen]*

bezm: Eğlence meclisi, ziyafet.

degüldi erġanūn-ı deyrden feryādlar ẓāhir
ney-i dem-beste-veş **bezmüñde** ḫāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 12). [bezmüñde, -üñ, -de]*
ney gibi nāle ile şerḥ iderüz sūz-ı dili
bezm-i ʿışḳ içre suḫan-sāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 10). [bezm-i, -i]*
dilber ẓarīf ü **bezm** güzel rūzgār ḫūb
gülşen laṭīf bāġ dil-ārā bahār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 1). [bezm,]*
hengām lāle devr gül eyyām ʿīş ü nūş
bülbül nedīm ü **bezm** çemen lālezār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 4). [bezm,]*
ṭurmasun rūd-ı sirişkümle sürūd-ı nālem
bezm-i mestān-ı maḥabbetde budur rūd ü sürūd *(Kaside 5, Mısra 28). [bezm-i, --i]*
aġlamazdum gerdişüñden ey felek bir kez beni
cürʿa-veş **bezminde** yāruñ ḫāke yeksān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 4). [bezminde, -i, -n, -de]*
gider dilden ġam-ı dōlāb-ı çarḫı cāmı devr itdür
şaḳın bu **bezme** sāḳī gelmesün bīgāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 4). [bezme, -e]*
nār-ı ġamdan girye eyler dil yaḳīnī şemʿ-veş
ġayrılar **bezminde** ḫandān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 12). [bezminde, -i, -n, -de]*
çemende **bezme** cām-ı bāde geldi
nesīm ol dem mübārek-bāda geldi *(Gazel 192, Mısra 1). [bezme, -e]*

bezm-i belā: Gam, keder meclisi.

bezm-i belāda şemʿ gibi gözyaşın döküp
her şeb belā-yı ṭurra-i dilberden aġlaram *(Gazel 126, Mısra 7). [bezm-i belāda,]*

bezm-i çemen: Çimenlik meclisinde.

sāḳī irişdi devr-i gül açıldı lāleler
bezm-i çemende ṣun bize laʿlīn piyāleler *(Gazel 33, Mısra 2). [bezm-i çemende,]*
degül **bezm-i çemende** lāleler seng-i ḥavādiṯden
şikest olmış cemʿüñ cām-ı şarāb-ı erġavānıdur *(Gazel 46, Mısra 3). [bezm-i çemende,]*

bezm-i elest: Ruhların yaratıldığı zaman.

gehī **bezm-i elest** içre belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ʿışḳuʿllāh-ıla medhūş u ḥayrānam *(Gazel 124, Mısra 3). [bezm-i elest,]*

bezm-i ezel: Ezel meclisi.

bezm-i ezelde laʿlüñ-ile demler eyledük
dünyāda eyledüñ bize ol ʿālemi ḥarām *(Gazel 123, Mısra 7). [bezm-i ezelde,]*

bezm-i fürḳat: Ayrılık mesclisi.

ṭutuşduñ āteş-i hecr-ile her şeb **bezm-i fürḳatde**
yeter yanduñ gel ey pervāne şemʿ-i encümenden geç *(Gazel 23, Mısra 5). [bezm-i fürḳatde,]*
ẓulmeti rūşen ider şuʿle-i sūz-ı āhum
bezm-i fürḳatde yanan şemʿ-i şebistānam ben *(Gazel 145, Mısra 6). [bezm-i fürḳatde,]*

bezm-i gülşen: Gül bahçesinin meclisi.

şanma sāḳī allar giymiş-durur cām-ı şarāb
bezm-i gülşende ruḫuñdan utanup ider ḥicāb *(Kıt'a 1, Mısra 2). [bezm-i gülşende,]*

bezm-i ʿışḳ: Aşk meclisi. II Aşk.

rind-i **bezm-i ʿışḳ** iseñ ol hem-dem-i āh u enīn
çaġırup bu ṣavtı söyler sāzlar ṣanma ṭanīn *(Gazel 155, Mısra 1). [bezm-i ʿışḳ,]*

bezm-i maḥabbet: Aşk meclisi ‖ sohbet meclisi.

dāʿimā **bezm-i maḥabbetde** belā cāmın çeker
Sāḳıyā şol kim ola mest-i mey-i bezm-i elest *(Gazel 21, Mısra 3). [bezm-i maḥabbetde,]*
leb-i laʿl-i ʿaraḳ-rīzüñ görüp **bezm-i maḥabbetde**
ḫacāletden ḳızarmış şīşe-i mey şermsār olmış *(Gazel 79, Mısra 7). [bezm-i maḥabbetde,]*

bezm-i maḥşer: Kıyamet meclisi.

bezm-i maḥşerde olursam o lebi mülden dūr
āh-ı dil-sūzumuñ āhengi ola naġme-i ṣūr *(Gazel 40, Mısra 1). [bezm-i maḥşerde,]*

bezm-i maʿrifet: Marifet meclisi.

biri benem ki ḳadeḥ-nūş-ı **bezm-i maʿrifetem**
kemīne cürʿa-keşüm ḫusrev ü cem ü ḫāḳān *(Kaside 6, Mısra 25). [bezm-i maʿrifetem, -em]*

bezm-i miḫnet: Mihnet meclisi, eziyet ve cefa yeri II dünya.

bezm-i miḫnetde yaḳīnī bes-idi efġānum
bir yaña sen de çü ney nāle ḳılup neylerdüñ *(Gazel 109, Mısra 9). [bezm-i miḫnetde,]*
yaḳīnī **bezm-i miḫnetde** delindi ney gibi baġrum
anuñçün nāle vü āhum ser-ā-ser ṭutdı āfāḳı *(Gazel 185, Mısra 9). [bezm-i miḫnetde,]*

bezm-i ṣafā: Neş'e, zevk, eğlence meclisi.

ġam meclisinde bāde-i ʿışḳ-ıla ḫurremüz
bezm-i ṣafāda ʿīş idici rind-i ʿālemüz *(Gazel 73, Mısra 2). [bezm-i ṣafāda,]*
künc-i belāda nāle şifā-sāz olur bana
bezm-i ṣafāda naġme-i ḳānūnı nʿeylerem *(Gazel 126, Mısra 6). [bezm-i ṣafāda,]*
biz ol mürīd-i **bezm-i ṣafāyuz** yaḳīnī kim
pīr-i muġānuñ eşigidür ḫānḳāhumuz *(Gazel 70, Mısra 11). [bezm-i ṣafāyuz, -yuz]*

bezm-i vaṣl: Kavuşma meclisi.

yıḳılsam ṭañ mıdur serhōş olup cām-ı mey-i ġamdan
kim oldı **bezm-i vaṣluñ** gibi cānā bī-baḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 12). [bezm-i vaṣluñ,]*

bezmi vaṣl: Kavuşma meclisi.

yaḳīnī kaʿbe ṣandı **bezmi vaṣluñçün** duʿā itdi
olaldan pertev-i mihr-i ruḫuñla pür-ṣafā meclis *(Gazel 77, Mısra 17). [bezmi vaṣluñçün, -çün]*

bī-ʿaḳl: 1.Akılsız. 2.Kendini bilmez bir halde olmak.

şöyle mecnūn itdi ben dīvāneyi leylā ṣaçuñ
ey perī **bī-ʿaḳl** ola geldükçe mecnūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 4). [bī-ʿaḳl,]*

bī-amān: Amansız, acımaz, merhametsiz.

āh kim dil esīr-i fürḳatdür
ʿömr ise **bī-amān** u mühletdür *(Gazel 63, Mısra 2). [bī-amān,]*

bī-amān ol-: Acımasız olmak.

her demde çeşmüme niçe bir ḫūn-feşān ola
ol şāh-ı ḥüsn yā niçe bir **bī-amān ola** *(Gazel 6, Mısra 2). [bī-amān ola, -ola]*

bi-ʿaynihi: Aynı, aynıyla, tıpkı, onun gibi.

dilinde dāġ-ı siyeh çeşmi ḳana mustaġraḳ
bi-ʿaynihī bana beñzer şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Gazel 138, Mısra 8). [bi-ʿaynihī,]*
dilinde dāġ-ı cefā gözlerinde ḳanlu sirişk
bi-ʿaynihī bana beñzer şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 3, Mısra 16). [bi-ʿaynihī,]*

bī-baḳā: Sonsuz olmayan, fânî.

yıḳılsam ṭañ mıdur serhōş olup cām-ı mey-i ġamdan
kim oldı bezm-i vaṣluñ gibi cānā **bī-baḳā** meclis *(Gazel 77, Mısra 12). [bī-baḳā,]*

bī-bedel: Eşi dengi olmayan, eşsiz.

ey ṣanem saña **bī-bedel** didiler
allāh allāh ʿaceb güzel didiler *(Gazel 34, Mısra 1). [bī-bedel,]*

bī-cān it-: Cansız bırakmak, öldürmek.

gelmeyüp sīneme ben ḫastayı **bī-cān itme**
a benüm iki gözüm rūḥ-ı revānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 7). [bī-cān itme,]*

bī-cān yatur: Cansız yatmak, ölmüş olmak II Çok acı çekmek.

maḥaldür itse mekān dilde genc-i iḥsānuñ
ki niçe demdür ol ümmīd-ile **yatur bī-cān** *(Kaside 6, Mısra 56). [bī-cān yatur, -ur]*

bī-çāre: 1. Çaresiz. 2. Düşkün, zavallı.

gezerken ḫasta-dil **bī-çāre** bir ʿīsī-dehān buldum
leb-i cān-bāḫşın öpdüm mürde iken tāze cān buldum *(Gazel 128, Mısra 1). [bī-çāre,]*
çeşm-i bīmārına dil virme ṣaḳın **bī-çāre**
göz göre nakdüñi aldurmayıgör ʿayyāra *(Gazel 174, Mısra 1). [bī-çāre,]*

bīd: Söğüt ağacı(na meyletmek, yönelmek).

ḫōş geçdügi besdür eli altında çenāruñ
bīd istemesün kişver-i gülşende ḫilāfet *(Gazel 19, Mısra 4). [bīd,]*

bī-dād: Adaletsiz (kimse), zalim; adaletsizlik, zulüm, eziyet.

yoḳ mı ey ẓālim ü **bī-dād** meded sende amān
kaʿbe-i cānı yeter ẓulm-ile vīrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 7). [bī-dād,]*

bīdār: İyi talih. ‖ Bahtı uyanık, talihi açık.

kevkeb nuḥūset üzre vü ṭāliʿ felek-zede
Baḫt-ı siyāhı itmedi **bīdār** enīnümüz *(Gazel 74, Mısra 2). [bīdār,]*
nücūm gibi yanam ṣubḥ olınca ṣevḳumdan
ḫudā ger eyleye **bīdār-ı** kūy-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 4). [bīdār-ı, --ı]*

bī-derd: Dertsiz, aşk acısını bilmeyen ve çekmeyen (kişi), ham.

bilmez ʿilāc ḳadrini bīmār olmayan
bī-derde ḳılma zaḫmuñı ben mübtelāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 8). [bī-derde, -e]*

bi-fażli: Yüce faziletli, erdemli.

o kişvere daḫı başmadı pāy peyk-i ḫayāl
li'enne midḥate **bi-fażli** sinān elfi sinīn *(Kaside 1, Mısra 68). [bi-fażli,]*

bīgāne: Aşina olunmayan, yabancı, el.

bugün sen kim leṭāfet baḥrına bir dürr-i yektāsın
düşer mi saña hīç **bīgāne** düşmek āşinālardan *(Gazel 142, Mısra 4). [bīgāne,]*
gider dilden ġam-ı dōlāb-ı çarḫı cāmı devr itdür
ṣaḳın bu bezme sāḳī gelmesün **bīgāneler** dönsün *(Gazel 165, Mısra 4). [bīgāneler, -ler]*

bī-ḥadd ü ġāyet: Sonsuz ve nihayetsiz.

ġāyetde ḫōş gelür baña peykān-ı tīr-i yār
bī-ḥadd ü ġāyet olsa daḫı çekmezin melāl *(Gazel 116, Mısra 12). [bī-ḥadd ü ġāyet,]*

bī-ḥadd: Sayısız, sınırsız, hesapsız, pek çok.

vaṣf-ı **bī-ḥaddüñi** taʿrīf degüldür ḥaddüm
yoġ-imiş kişver-i efżālüñe eṭrāf u ḥudūd *(Kaside 5, Mısra 29). [bī-ḥaddüñi, -ñi]*

bī-ḥaḳīḳat: Hakikatsiz.

bī-ḥaḳīḳat büti ḳoʿīsī-i devrān ise de
yanma bī-mihr odına şemʿ-i şebistān ise de *(Müseddes 1, Mısra 3). [bī-ḥaḳīḳat,]*

bi-ḥamdiʿllāh: "Allah'a şükürler olsun" anlamında, Allah'ın nimetlerine ve lütuflarına minnet ve teşekkürü bildirmek üzere kullanılan bir ifadedir.

ḫadeng-i ġamzeñe sīnem nişān olduġını bildüm
bi-ḥamdiʿllāh dilā sehm-i saʿādetden nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 6). [bi-ḥamdiʿllāh,]*

bī-hem-tā: Eşsiz, benzersiz.

aḳ sādeyle sadef içre dür-i yektāsın
yā semen içre olan jāle-i **bī-hem-tāsın** *(Gazel 151, Mısra 2). [bī-hem-tāsın, -sın]*

bī-hem-tā: Eşsiz, benzersiz.

belā kenʿānʿınuñ ben ḥüzn-ile yaʿḳūbʿuyam gūyā
cemāl iḳlīminüñ sulṭān-ı **bī-hem-tāsıdur** yūsuf *(Gazel 89, Mısra 8). [bī-hem-tāsıdur, -dur]*

bihiʿn-nebat: En iyi,ot,çalı, ağaç gibi yerden yetişen şey, bitkiler.

bārān-ı eşküm-ile ruḫuñ ḳıldı sebzezār
men emṭaraʿs-seḥābe fe-eḥyā **bihiʿn-nebāt** *(Gazel 18, Mısra 6). [bihiʿn-nebāt, -nebāt]*

bihişt: Cennet, uçmak.

bāġ-ı ruḫuñda dāne-i ḫālüñçün ey perī
terk eylesek **bihişti** nʿola biz de ādemʿüz *(Gazel 73, Mısra 4). [bihişti, -i]*
bihişti kūyuñı ben būstāna beñzetdüm
nihāl-i ḳaddüñi serv-i revāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 1). [bihişti, -i]*
ey yaḳīnī saña reşk eylese erbāb-ı **bihişt**
cennet-i kūyın o ḫūruñ idinürseñ meʿvā *(Gazel 1, Mısra 9). [bihişt,]*

bihiştī: Şair Bihiştî, BİHİŞTÎ RAMAZAN EFENDİ (ö. 979/1571) Osmanlı âlimi, mutasavvıf ve şair.

bihişti vāʿıẓ-ı şehr itdi taḳrīr
o ḫūruñ āsitānı yada geldi *(Gazel 192, Mısra 7). [bihişti,]*

bihişt-i kūy: Köy cenneti.

vaṣf-ı **bihişt-i kūyı** ṭururken ḥabībümüñ
ḥāl-i caḥīmi söyleme vāʿız̧ az̧ābdur *(Gazel 45, Mısra 7). [bihişt-i kūyı,]*

bī-hūde: Beyhude, boş yere.

bī-hūde gezer ḫāk-i derinden dil olup dūr
āvāre ġarīb oldı cüdā düşdi yirinden *(Gazel 148, Mısra 7). [bī-hūde,]*
serv-i bāġuñ ḳılmazın **bī-hūde** reftārına meyl
ḳāmetüñ gibi nihāl-i nāz-perverd isterin *(Gazel 157, Mısra 9). [bī-hūde,]*
deşt ü kühsārda **bī-hūde** gezermiş mecnūn
ʿışḳuñ āyīni nedür bilmemiş ol dīvāne *(Gazel 173, Mısra 5). [bī-hūde,]*

bī-hūş: Aklı başında olmayan, kendinden geçmiş.

ḳanı cām-ı mey-i laʿlüñle **bī-hūş** olduġum demler
şarāb-ı şevḳ-ıla sermest ü medhūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 1). [bī-hūş,]*

bī-ḥuzūr ol-: Huzursuz olmak.

ḥuzūrından ayırdı ʿışḳı yāruñ **bī-ḥuzūr oldum**
şoñında her ḥuzūruñ ey yaḳīnī bir belā vardur *(Gazel 51, Mısra 13). [bī-ḥuzūr oldum, -dum]*

bī-kār: Amaçsız, faydasız.

felāket-i felek-i nābe-kār mı diyeyin
ġarābet-i dil-i **bī-kār** u bār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 4). [bī-kār,]*

bī-ḳarār: Devamlı olmama, süreklilik göstermeme, istikrarsız.

ne ḫār ile güler oynar o gül-ʿiz̧ār ʿaceb
kimüñle şalınur ol serv-i **bī-ḳarār** ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 2). [bī-ḳarār,]*
ʿaceb mi mihrüñ-ile z̧erre gibi raḳṣ itsem
saña bu ḥüsni viren ḳıldı **bī-ḳarār** beni *(Gazel 199, Mısra 8). [bī-ḳarār,]*

bī-ḳarār ol-: Kararsız olmak II bir yerde sabit durmamak.

şevḳ-ı mihr-i ruḫ-ı yār-ıla semāʿ eyler çarḫ
bī-ḳarār oldı dönüp ʿāşıḳ-ı ser-gerdāna *(Gazel 173, Mısra 10). [bī-ḳarār oldı,]*
ṣabā sevdā-yı zülf-i yāra düşmiş **bī-ḳarār olmış**
yeler oñmaz benüm gibi perīşān-rūzgār olmış *(Gazel 79, Mısra 1). [bī-ḳarār olmış, -mış]*
güneş ḳapuñda ey meh ḫāke düşmiş **bī-ḳarār olmış**
görüp mihr-i cemālüñ z̧erre gibi **bī-ḳarār olmış** *(Gazel 80, Mısra 1). [bī-ḳarār olmış, -mış]*
güneş ḳapuñda ey meh ḫāke düşmiş **bī-ḳarār olmış**
görüp mihr-i cemālüñ z̧erre gibi **bī-ḳarār olmış** *(Gazel 80, Mısra 2). [bī-ḳarār olmış, -mış]*
ne dem ki ilte ṣabā bāġa būy-ı sünbülüñi
o dem hevāya düşüp **bī-ḳarār olur** reyḥān *(Gazel 138, Mısra 12). [bī-ḳarār olur,]*

bi-keʿsin min maʿīn: "Kaynağından doldurulmuş." Saffat 37/45.

ḫuşk-leb ü dil-teşne cān virmek muḳarrerdür baña
ḫıżr-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ irmezse **bi-keʿsin min maʿīn** *(Kaside 2, Mısra 38). [bi-keʿsin min maʿīn,]*

bil-: **1**. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

şemşīr-i ġamzesinüñ işi geçdi cānuma
dilde olan cerāḥati **bil**mez o ġamzekār *(Gazel 26, Mısra 10). [bilmez, -mez]*

bilür derd ehlinüñ ḥālini ben mecnūna māʿildür
benüm çoḳ sevdügüm ḥāl ehlidür maʿḳūle ḳāʿildür *(Gazel 59, Mısra 1). [bilür, -ür]*
ḫadeng-i ġamzeñe sīnem nişān olduġını **bil**düm
bi-ḥamdiʿllāh dilā sehm-i saʿādetden nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 5). [bildüm, -dü, -m]*
ʿuşşāḳına görinmez-imiş bir perī-nijād
bildüm görince sensin o āfet didükleri *(Gazel 201, Mısra 10). [bildüm, -dü, -m]*
kimisi lāle didi ʿārızuña kimisi gül
ötesin **bil**mezin ammā ḳatı raʿnā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 6). [bilmezin, -mez, -in]*
ne āh ü zāra meded var ne ʿarz-ı ḥāle mecāl
ne çāre egleyeyin **bil**mezin ʿaceb nʿola ḥāl *(Müseddes 2, Mısra 8). [bilmezin, -mez, -in]*
deşt ü kühsārda bī-hūde gezermiş mecnūn
ʿışḳuñ āyīni nedür **bil**memiş ol dīvāne *(Gazel 173, Mısra 6). [bilmemiş, -me, -miş]*
nihāl-i ḳāmet-i mevzūn-ı yāra öykünmiş
ne alçaḳ olduġını **bildüñüz** mi ṭūbāʿnuñ *(Gazel 102, Mısra 8). [bildüñüz, -dü, -ñüz]*
bilmezin nʿeyledüñ nʿitdüñ sefer tedārükin itdüñ
beni cansuz ḳodın gitdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 7). [bilmezin, -mez, -in]*
gör ehl-i ʿışḳuñ pīşesin **bil** gönlümüñ endīşesin
ṭaşlara nāmum şīşesin çaldum meded çaldum meded *(Gazel 25, Mısra 11). [bil,]*
çāk itse ḳalbi ġamzeñ gönlümdekin **bil**ürdüñ
ehl-i kerāmet iseñ gel keşf-i rāza başla *(Gazel 170, Mısra 3). [bilürdüñ, -ür, -düñ]*
ne ġama çāre var ne derde meded
ʿışḳ **bil**men ne gūne zaḫmetdür *(Gazel 62, Mısra 10). [bilmen, -men]*
ḫastalar ḥālin **bil**mezsin gözümüñ yaşın silmezsin
derdüme devā ḳılmazsın ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 9). [bilmezsin, -mez, -sin]*
verdüñ ḳulaġı berg idügin **bilse** ʿandelīb
neylerdi böyle hem-dem-i āh u fiġān olup *(Gazel 16, Mısra 7). [bilse, -se]*

2. (Kıymetini) bilmek / anlamak / idrak etmek.

ey yaḳīnī o bütüñ nüktelerin fehm eyle
ne **bilür** ehl-i luġat terk idelüm ḳamusın *(Gazel 152, Mısra 10). [bilür, -ür]*
ne ḳan aġladuġum ʿışḳuñla giryān olmayan **bil**mez
nedendür nālemüz derdüñle nālān olmayan **bil**mez *(Gazel 67, Mısra 1). [bilmez, -mez]*
ne ḳan aġladuġum ʿışḳuñla giryān olmayan **bil**mez
nedendür nālemüz derdüñle nālān olmayan **bil**mez *(Gazel 67, Mısra 2). [bilmez, -mez]*
zenaḫdānuñda ey yūsuf-liḳā zülfüñle zār oldum
benüm ḥālüm esīr-i bend-i zindān olmayan **bil**mez *(Gazel 67, Mısra 4). [bilmez, -mez]*
ṣafāsın pāk-dāmān olmaġuñ ḫār-ı taʿalluḳdan
fenā deştinde mecnūn gibi ʿuryān olmayan **bil**mez *(Gazel 67, Mısra 6). [bilmez, -mez]*
ġamuñ esrārınuñ keyfiyyetin benden suʿāl eyle
ne ḥāletdür anı ʿışḳuñla ḫayrān olmayan **bil**mez *(Gazel 67, Mısra 8). [bilmez, -mez]*
dil-i şūrīdede ḳalmaduġın cemʿiyyet-i ḫāṭır
ser-i zülfüñle pā-māl ü perīşān olmayan **bil**mez *(Gazel 67, Mısra 10). [bilmez, -mez]*
irince gülşen-i kūyına ol servüñ neler çekdüm
Yaḳīnī seyl-i eşküm gibi cūyān olmayan **bil**mez *(Gazel 67, Mısra 12). [bilmez, -mez]*
ey yaḳīnī devlet-i ʿuḳbāya zāhid muntaẓır
ehl-i ḥāl olan **bil**ür anı ki ḥālā bundadur *(Gazel 42, Mısra 16). [bilür, -ür]*
ḫarābāt ehlinüñ erkānını **bilmezken** ey zāhid
idersin daʿvī-i ʿirfān olur mı böyle nādānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 5). [bilmezken, -mez , -ken]*
bilmezem her şeb ne siḥr eyler ḫayāl-i zülf-i dōst
pür ḳılur biñ başlu ejderhā-y-ıla vīrānemi *(Gazel 198, Mısra 3). [bilmezem, -mez, -em]*
kendüñ ġarīḳ-ı baḥr-ı fenā **bil** ki çarḫ-ı dūn
āb üzre bir havā-y-ıla ṭolmış ḥabābdur *(Gazel 44, Mısra 3). [bil,]*
yaḳīnī **bil** bunı tecrīd-ile tevḥīde irdüñse
Yaḳīnī cevher-i ferdüz bizüm efrādımuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 13). [bil,]*
hemīşe nāmuñı ẕikr itsün ey sipihr-i cemāl
kitāb-ı dānişüñüñ noḳṭasın **bilen** kişiye *(Kaside 1, Mısra 56). [bilen, -en]*
deryā-yı ʿışḳuñ zaḫmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i visālüñ ḳıymetin **bildüm** meded **bildüm** meded *(Gazel 25, Mısra 6). [bildüm, -dü, -m]*

deryā-yı ʿışḳuñ zaḥmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i visālüñ ḳıymetin **bildüm** meded **bildüm** meded *(Gazel 25, Mısra 6). [bildüm, -dü, -m]*
bildük suḥanuñdan dehenüñ var idügini
maʿlūm olur ey ġonca müʿessir eserinden *(Gazel 148, Mısra 3). [bildük, -dü, -k]*
ey ḥālümi o ẓālim ile **bilmek** isteyen
ẓulm-ile yıḳdı göñlümi ḥālüm ḫarābdur *(Gazel 45, Mısra 5). [bilmek, -mek]*
nedür hüviyyeti **bilmek** dilerseñ ey dervīş
ʿayān ider anı nūr-ı cemāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 9). [bilmek, -mek]*

bildi: Anladı ki.

fitne başı neydügin **bildi** dil-i şūrīde-ḥāl
ey perī-peyker ser-i zülf-i perīşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 3). [bildi,]*

bildügin: Bildiği şey.

cevher-i ferd-i dehānın **bildügin** ġayr istemem
nükte-dānlıḳda yaḳīnī kendümi ferd isterin *(Gazel 157, Mısra 11). [bildügin,]*

bildür-: Bildirmek, habardar etmek.

murġ-ı dil ḳapıcı şehbāz idügin **bildürmiş**
o gözi şāhīn idüp giymege ḳānūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 5). [bildürmiş, -miş]*

bile: "-dA, dahi" anlamlarındaki bağlaç.

geşt-i gülşen ne-y-idi raġmına murtāzlaruñ
bile şalınmaġa bir serv-i gül-endām olsa *(Gazel 175, Mısra 6). [bile,]*
hiddet-i zihn-i pāküñi görse
bile berḳ-ı ʿacūl özin kāhil *(Gazel 122, Mısra 8). [bile,]*

billūr: Billûr, şeffaf cam. Şeffaf bir cevher.

ol māh ʿarza ḳıldı çü **billūrdan** beden
ḳaldurdı baş görmege her sūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 1). [billūrdan, -dan]*

bilme-: (Sonucu) bilememek, tahmin edememek; kararsız kalmak.

fiġān u āh u zār-ıla beni ayırdı yārumdan
kime āh ideyim **bilmem** hevā-yı rūzgārumdan *(Gazel 141, Mısra 2). [bilmem, -m]*
bilmedi bir kimse esrār-ı ġamuñ keyfiyyetin
gerçi kim lā-yaʿḳıl olmış niçe biñ ḥayrānı var *(Gazel 28, Mısra 9). [bilmedi, --me, --di]*
ey yakīnī haremin **bilmez-isem** beyt-i ḥaram
dilerin ola ḥarām ol ulu dergāh bāña *(Gazel 7, Mısra 11). [bilmez-isem, -isem]*

bilmem neyleyem: Ne yapacağımı bilmiyorum.

başumdan aşdı seyl-i ġam **bilmem** yaḳīnī **neyleyem**
dirdüm bu sözüm dem-be-dem öldüm meded öldüm meded *(Gazel 25, Mısra 13). [bilmem neyleyem,]*

bilüñ-: Anlaşılmak, gerçeğine erişilmek, idrak edilmek.

diḳḳatle didi **bilüñe** bir naẓm-ı dür-niṣār
itdi yaḳīnī māmelekin yine der-miyān *(Gazel 140, Mısra 13). [bilüñe, --e, -]*

bīm: Korku.

ne meyl-i ʿālem-i vuslat ne **bīm-i** vādī-i fürḳat
iki ʿālem ġamın çekmez olup dil mest ü dīvāne *(Gazel 171, Mısra 3). [bīm-i,]*

tīr olup müjgānlaruñ ebrūñ olaldan yā ʿalī
bīm-i cān ḳıldı gözüme uyḫuyı rüʿyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 2). [bīm-i,]*

bīmār: Hasta II dertli, kederli.

bilmez ʿilāc ḳadrini **bīmār** olmayan
bī-derde ḳılma zaḫmuñı ben mübtelāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 7). [bīmār,]*
bīmār ḫāṭırın ṣora gel ey ṭabīb-i cān
kim fürḳat eyledi yirümi pister-i helāk *(Gazel 96, Mısra 3). [bīmār,]*
ḳapuñda derd ü fāḳayla göñül **bīmār** u ʿācizdür
bu derde şerbet-i luṭfuñla dermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 15). [bīmār,]*
gelmedüñ pister-i ġamda göre ben **bīmarı**
künc-i ḥasretde bu dil-ḫastayı zār eyleme gel *(Gazel 118, Mısra 7). [bīmarı, -ı]*
bīmār gözlerin güne ḳarşu yatur görüp
üstine gerdi ḳaşları bir miskī sāyebān *(Gazel 140, Mısra 3). [bīmār,]*

bīmār eyle-: Hasta etmek.

süz gözüñ bāġda bir kez ṭaġıdup ṭurralaruñ
sünbüli derhem idüp nergisi **bīmār eyle** *(Gazel 180, Mısra 2). [bīmār eyle,]*

bīmār it-: Hasta etmek. Sağlığını bozmak.

çemende ḳadd-i bülendüñ çenārı pest itdi
hem **itdi** nergisi **bīmār** çeşm-i fettānuñ *(Gazel 102, Mısra 12). [bīmār itdi,]*

bī-mecāl: Halsiz, tâkatsiz, zayıf, dermansız,bitkin.

ġam pisterinde derd-ile cān virmedin yetiş
ey cān ṭabībi ḥāl-i dil-i **bī-mecāli** gör *(Gazel 39, Mısra 4). [bī-mecāli, -i]*
terk-i diyār ḳıldı yaḳīnī-i **bī-mecāl**
düşdi ṭarīḳ-ı miḥnete ġalṭān olup gider *(Gazel 32, Mısra 13). [bī-mecāl,]*
çeşmüñ yaḳīnī ḫastayı itmişdi **bī-mecāl**
āhū vü ḳaysʿa düşmedin ülfet didükleri *(Gazel 201, Mısra 13). [bī-mecāl,]*

bī-mihr: Güneşsiz.

bī-ḥaḳīḳat büti ḳo ʿīsī-i devrān ise de
yanma **bī-mihr** odına şemʿ-i şebistān ise de *(Müseddes 1, Mısra 4). [bī-mihr,]*

bī-minnet: Minnet ettirmeden, lütufkâr bir şekilde.

ber-murād eylemez insānı cihān **bī-minnet**
er iseñ çekme dilā minnetin ol nāmerdüñ *(Gazel 109, Mısra 3). [bī-minnet,]*

bī-misāl: Eşi ve benzeri olmayan.

libās-ı kaʿbede olan siyāh şāl içün
ʿizāruñ üzre hat-ı **bī-miṣāl** hakkıyçün *(Gazel 164, Mısra 4). [bī-miṣāl,]*

biñ: " Bin " sayı sıfatı; " pek çok, çok fazla.".

deryā-yı ʿışḳuñ zaḫmetin çekdüm görüp **biñ** mihnetin
dürr-i visālüñ ḳıymetin bildüm meded bildüm meded *(Gazel 25, Mısra 5). [biñ,]*
bilmedi bir kimse esrār-ı ġamuñ keyfiyyetin
gerçi kim lā-yaʿḳıl olmış niçe **biñ** ḫayrānı var *(Gazel 28, Mısra 10). [biñ,]*
senüñ gibi cefā-cū nāz-perver dil-rübā yoḳdur
benüm gibi belā-keş eşigüñde **biñ** gedā vardur *(Gazel 51, Mısra 6). [biñ,]*

kāşki **biñ** cānum olsa tende ey leylā-hırām
zülfüñ-içüñ her birin mecnūn-ı şeydā eylesem *(Gazel 127, Mısra 5). [biñ,]*
kāşki olsa ser-ā-pā sīnede yüz **biñ** zebān
her birin gül ruhlaruñ şevkında gūyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 7). [biñ,]*
kāşki kaʿbe kapuñda eylesem yüz **biñ** niyāz
her nefesde nūr-ı dīdāruñ temennā eylesem *(Gazel 127, Mısra 9). [biñ,]*
bilmezem her şeb ne siḥr eyler ḫayāl-i zülf-i dōst
pür ḳılur **biñ** başlu ejderhā-y-ıla vīrānemi *(Gazel 198, Mısra 4). [biñ,]*
bir nāvek-ile sīneme **biñ** revzen açdı yār
budur cihānda keşf ü kerāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 7). [biñ,]*
gerekse berḳ-ı ʿacūl eylesün **biñ** istiʿcāl
raẕīʿ-i dāye-i pür-cūd ü mürvetüñ yem ü kān *(Kaside 1, Mısra 37). [biñ,]*

biñ cāna: Çok değerli olmak, karşılığında binlerce can verilebilmek.

itdükçe pervāz **biñ cāna** dir az
ol çeşm-i şehbāz vʿallāh şāhīn *(Gazel 156, Mısra 3). [biñ cāna,]*

biñ ʿömre virmezin: Daha değerli saymamak, değişmemek.

bir dem ṣafā-yı kūyını **biñ ʿömre virmezin**
anuñ ṭavāfın itse müyesser ilāhumuz *(Gazel 71, Mısra 11). [biñ ʿömre virmezin,]*

biñde bir: Çok az.

tenüñ ḳoyup ʿazmi o rāh-ı pür-ḫaṭardan kārbān ḳalsun
benüm gibi yoluñda ṭoġrı yoḳ çün **biñde bir** ʿāşıḳ *(Gazel 161, Mısra 2). [biñde bir,]*

bī-pāyān: Sonsuz, tükenmez.

gören ruḫsār-ı zerdüm seyl-i **bī-pāyān-ı** eşkümde
ṣanur bir berg-i nīlūfer düşüpdür baḥr u ʿummāna *(Gazel 171, Mısra 7). [bī-pāyān-ı,]*

bī-perde: Örtüsüz,açık.

ister ṭavāf eyleye **bī-perde** dil velī
zülfi cemāl-i kaʿbe-i yāra niḳābdur *(Gazel 44, Mısra 15). [bī-perde,]*

bī-pervā: Çekinmeden, korkusuz bir biçimde.

ḳays üns eyledi vaḥşīler-ile ḫavfından
ben belā deştini tenhā gezerin **bī-pervā** *(Gazel 1, Mısra 8). [bī-pervā,]*

bir:1. " Bir " belgisiz sıfat.

dūd-ı āhum yiridür tutsa yaḳīnī felegi
itdi **bir** şemʿ-i şeb-ārā yirümi nār-ı cefā *(Gazel 2, Mısra 14). [bir,]*
var ṣalāḥuñ eyleseñ maġribde ger icrā-yı ḥaḳ
irs̱-ile naḳl itdi **bir** pāşā-yı ṣāliḥden saña *(Gazel 5, Mısra 10). [bir,]*
her demde çeşmüme niçe **bir** ḫūn-feşān ola
ol şāh-ı ḥüsn yā niçe **bir** bī-amān ola *(Gazel 6, Mısra 1). [bir,]*
her demde çeşmüme niçe **bir** ḫūn-feşān ola
ol şāh-ı ḥüsn yā niçe **bir** bī-amān ola *(Gazel 6, Mısra 2). [bir,]*
şāhum yaḳīnī bendeñi hicrāna ṣalma kim
şāyed gedāñı yād idesin **bir** zamān ola *(Gazel 6, Mısra 14). [bir,]*
aṣsun ser-i zülfinde yaḳīnī ḳulın ol şāh
bir bendesinüñ āḫir ola ʿömri nihāyet *(Gazel 19, Mısra 14). [bir,]*
şimdi **bir** ḥāletdeyem cām-ı mey-i ʿışḳuñla kim
Sāḳıyā keyfiyyet-i ḥālüm işiden oldı mest *(Gazel 21, Mısra 9). [bir,]*

baḳ ḫāṭır-ı pür-gerdüme raḥm eyle rūy-ı zerdüme
bir çāre eyle derdüme ṣoldum meded ṣoldum meded *(Gazel 25, Mısra 10). [bir,]*
gördi hücūm-ı seyl-i sirişküm ziyādedür
her mevc ṭutdı sāḥil-i deryāda **bir** kenār *(Gazel 26, Mısra 4). [bir,]*
ṣad-hezārān cān u dil murġın ider her ān şikār
görmedüm çeşm-i ḥiyel-bāzuñ gibi **bir** cān-şikār *(Gazel 27, Mısra 2). [bir,]*
çeşmi **bir** āhū ki ṣīr-efgenlik anuñ pīşesi
zülfi **bir** şehbāzdur kārı anuñ her ān şikār *(Gazel 27, Mısra 7). [bir,]*
çeşmi **bir** āhū ki ṣīr-efgenlik anuñ pīşesi
zülfi **bir** şehbāzdur kārı anuñ her ān şikār *(Gazel 27, Mısra 8). [bir,]*
her kimüñ bāġ-ı cihānda **bir** gül-i ḫandānı var
ʿandelīb-āsā hezārān nāle vü efġānı var *(Gazel 28, Mısra 1). [bir,]*
pey-der-pey oḳlaruñ dil-i sūzāna geçdiler
bir tāb-ḫānedür niçe mihmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 4). [bir,]*
bir yirde ḫāk ḳıl beni ey rūzgār kim
nāz-ıla gāh o serv-i ḫırāmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 7). [bir,]*
ʿārife **bir** gül yeter dirler benüm daḫı dilā
gülsitān-ı dehrde **bir** gül-ʿiẕārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 6). [bir,]*
bir de sen ṣıma bu göñlüm ṣīşesin ey baġrı ṭaş
seng-i ṭaʿnından ʿadūnuñ inkisārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 7). [bir,]*
cism-i bārīküm pür itdi dāġlarla her elif
ey yaḳīnī **bir** nihāl-i berg ü bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 10). [bir,]*
ḫaṭṭ-ı yāḳūt-ı lebüñdür cānı tesḫīr eyleyen
bir nigīn-i laʿldür ki ism-i aʿẓam bundadur *(Gazel 43, Mısra 6). [bir,]*
kendüñ ġarīḳ-ı baḥr-ı fenā bil ki çarḫ-ı dūn
āb üzre **bir** havā-y-ıla ṭolmış ḥabābdur *(Gazel 44, Mısra 4). [bir,]*
gelmez yaḳīnī eşigüñe ʿarz-ı ḥācete
Ancaḳ ġaraz cenābuña **bir** intisābdur *(Gazel 45, Mısra 10). [bir,]*
ḳanı sīnem gibi **bir** tāze açılmış gülşen
gülleri zaḫmlaruñ ġoncası peykānuñdur *(Gazel 49, Mısra 5). [bir,]*
kem iden naḳd-i ḥayātuñ dehenümdür dirsin
Nuṭḳa yoḳ ṭāḳati **bir** vālih ü ḥayrānuñdur *(Gazel 49, Mısra 8). [bir,]*
tek yaḳīnī ḳuluña öl diyü fermān eyle
cān virür ḫıdmete **bir** bende-i fermānuñdur *(Gazel 50, Mısra 12). [bir,]*
ne ḥaddüñ gibi raʿnā **bir** gül-i bāġ-ı bahā vardur
ne bālā ḳaddüñe mānend naḫl-i dil-güşā vardur *(Gazel 51, Mısra 1). [bir,]*
kemend-i zülfüñe şeydāları ser-cümle bend itdüñ
dimezsin kim esīr-i bend-i ġam **bir** mübtelā vardur *(Gazel 51, Mısra 4). [bir,]*
iletdüñ meclise efsūn-ıla dün ol perī-rūyı
meger kim sende ey vāʿıẓ mücerreb **bir** duʿā vardur *(Gazel 51, Mısra 8). [bir,]*
anı nūş eyleyen āb-ı ḥayāt-efzāya meyl itmez
mey ü ṣaḥbāda el-ḥaḳ başḳa ṣōfī **bir** ṣafā vardur *(Gazel 51, Mısra 10). [bir,]*
giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alur āl-ile diller **bir** büt-i laʿlīn-ḳabā vardur *(Gazel 51, Mısra 12). [bir,]*
bir yalıñ yüzlü ḫūbdur tīġuñ
göñlüm anuñla sāde-pehlūdur *(Gazel 52, Mısra 9). [bir,]*
ḳad-i mevzūnuña fütāde geçer
sāye yanuñda **bir** siyeh-rūdur *(Gazel 52, Mısra 12). [bir,]*
maʿden-i elmāsī **bir** deryā olur dil gūyiyā
cevher-i tīġuñ şu dem kim sīnede pinhān olur *(Gazel 54, Mısra 9). [bir,]*
zāhid reh-i riyāda sülūk-i fenāda biz
kūy-ı murādı her kişi **bir** semtden bulur *(Gazel 55, Mısra 10). [bir,]*
cihānda mālik olmaḳ vaṣlına **bir** yūsuf-ı ḫüsnüñ
ʿazīz-i ʿālem olup mışrʿa sulṭān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 3). [bir,]*
bir ṣāhbāz-ı ʿālem-i lāhūtuz ey göñül
Çarḫ-ı berīnden yücedür cilvegāhumuz *(Gazel 70, Mısra 3). [bir,]*
bir dem ṣafā-yı kūyını biñ ʿömre virmezin
anuñ ṭavāfın itse müyesser ilāhumuz *(Gazel 71, Mısra 11). [bir,]*
leb-i laʿlüñle tenhā sözlerüm var cām-ı mey içse
Yıḳılsa **bir** yaña aġyārdan olsa cüdā meclis *(Gazel 77, Mısra 10). [bir,]*

bu ḫāristān-ı bāġ-ı dehr içinde ḫār-ı hecrüñle
Yaḳīnī gibi ey gül var mıdur **bir** dil-figār olmış *(Gazel 79, Mısra 10). [bir,]*
çāh iderler yirüñi **bir** luʿb-ıla yūsuf-miṯāl
ʿāḳıl-ısañ ḳılma iḫvān ile **bir** ān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 7). [bir,]*
kimdür yaḳīnī dir iseñ ey pādişāh-ı ḥüsn
bir ʿuzlet ehli muʿtekif-i gūşe-i ferāġ *(Gazel 87, Mısra 10). [bir,]*
bir hümādur mihr-i ʿālem-tābı ḳılmış āşiyān
gird-i ruḫsāruñda şanma ey büt-i tannāz zülf *(Gazel 88, Mısra 3). [bir,]*
yā ʿiẕāruñ tāze pervāzī güzel **bir** lāledür
olmış eṭrāfında anuñ ʿanberīn pervāz zülf *(Gazel 88, Mısra 5). [bir,]*
yaḳīnī gülşen-i ʿışḳında ben **bir** bülbül-i zāram
Leṭāfet mışrınuñ ṭūṭī-i şekker-ḫāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 9). [bir,]*
mihr şanma felek ol māha ḳabūl ide diyü
ʿarz ider gün başına **bir** güzel altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 8). [bir,]*
ey yaḳīnī bu ġazel maʿnīde **bir** deryādur
oldı ḳaʿrında anuñ şan dür-i meknūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 11). [bir,]*
ġarḳ ider baḥr-ı ġama fülk-i dil-i ʿuşşāḳı
ʿışḳ-ı dilber be göñül **bir** ulu deryā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 4). [bir,]*
düşdüm firāḳ pisterine zār u bī-mecāl
bir derde uġradum ki ḫalāṣa mecāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 4). [bir,]*
luṭfuñ anuñ ẓuhūrına olsa nʿola ẓahīr
şāhum yaḳīnī gibi **bir** ehl-i kemāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 10). [bir,]*
reşk-i ḫurşiyd olur mı **bir** daḫı cām
o güni gösterür mi baña felek *(Gazel 97, Mısra 5). [bir,]*
mürde-diller **bir** yire dirilsün ey şeyḫ-i ecel
ġam şebidür tekyegāh-ı ʿışḳda aḫyā gerek *(Gazel 98, Mısra 5). [bir,]*
tāc u taḫta **bir** ḥaşīr-ile sifāli virmezin
başdan ehl-i ʿışḳ olanlar bī-ser ü sāmān gerek *(Gazel 98, Mısra 11). [bir,]*
yine verd-i ruḫına **bir** lebi cān-perverdüñ
ṣad-hezār āh-ıla ey bülbül-i dil cān virdüñ *(Gazel 109, Mısra 1). [bir,]*
bezm-i miḫnetde yaḳīnī bes-idi efġānum
bir yaña sen de çü ney nāle ḳılup neylerdüñ *(Gazel 109, Mısra 10). [bir,]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 10). [bir,]*
zehr-i ġam defʿine tiryāk-i mey-i nāb gerek
Yoḳsa ġam defʿ idemez **bir** şeyi līk **bir** miṯḳāl *(Gazel 117, Mısra 8). [bir,]*
ġam-ı leylā-yı zülfüñle ḳabā vü tācı terk itdüm
Yaḳīnī gibi deşt-i ġamda **bir** mecnūn-ı ʿuryānam *(Gazel 124, Mısra 18). [bir,]*
ḫaḳīḳat üzre cihān içre **bir** muṣāḥib yoḳ
meger ki sōfī gibi ḫalvet içre ṣoḥbet idem *(Gazel 125, Mısra 7). [bir,]*
ol şāh-ı ʿālemüñ dil iletdüm eşigine
meydān-ı ʿışḳ içinde bugün **bir** dil-āverem *(Gazel 126, Mısra 14). [bir,]*
gezerken ḫasta-dil bī-çāre **bir** ʿīsī-dehān buldum
leb-i cān-bāḫşın öpdüm mürde iken tāze cān buldum *(Gazel 128, Mısra 1). [bir,]*
yaḳīnī-veş vaṭan ṭutdum feżā-yı lā-mekānīde
ḳodum bu teng nāmı anda **bir** vāsiʿ mekān buldum *(Gazel 128, Mısra 12). [bir,]*
icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla hem-sifāl olsun
Yaḳīnī bendeñe **bir** manṣıb iḥsān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 18). [bir,]*
ʿīş-ı bezm-i ʿışḳ ider **bir** pehlevān-ı ʿālemem
meclisümde cem sebū-keş dest-yārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 3). [bir,]*
ḳāmetüñ hecrinde ʿazm itdi belā ṣaḥrāsına
sīnem üzre her elif **bir** reh-güẕārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 6). [bir,]*
olmamaġa ġuṣṣa tennūrında ḫākister göñül
ṣu sepen **bir** pāre çeşm-i eşk-bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 8). [bir,]*
ayaġı ḫāke batup maḥv olur gitdükçe
bir aḳarsu gibidür ḫayf ki ʿömr-i güzerān *(Gazel 139, Mısra 6). [bir,]*
bīmār gözlerin güne ḳarşu yatur görüp
üstine gerdi ḳaşları **bir** miskī sāyebān *(Gazel 140, Mısra 4). [bir,]*
nūr-ı ruḫuñda şanma belürdi ḫaṭ-ı ġubār
bir sīm levḥa yazdı ḳazā sūre-i duḫān *(Gazel 140, Mısra 6). [bir,]*

diḳḳatle didi bilüñe **bir** naẕm-ı dür-niṣār
itdi yaḳīnī māmelekin yine der-miyān *(Gazel 140, Mısra 13). [bir,]*
işitdi āsitānuñda türāb olduġumı cānā
ṣabā ḳomadı **bir** ẕerre eṣer yirde ġubārumdan *(Gazel 141, Mısra 8). [bir,]*
bugün sen kim leṭāfet baḥrına **bir** dürr-i yektāsın
düşer mi saña hīç bīgāne düşmek āşinālardan *(Gazel 142, Mısra 3). [bir,]*
ṣoyunsa girse ḥammāma ḳaçan ol serv-i sīmīn-ten
anı seyr itmege her cām olur **bir** dīde-i revzen *(Gazel 143, Mısra 2). [bir,]*
açılsa ġonca-lebler her biri ġunc u delāl itse
olur ḥammām içi gūyā açılmış tāze **bir** gülşen *(Gazel 143, Mısra 4). [bir,]*
ey yaḳīnī baş açuḳ rūmʿda **bir** abdālam
anuñ-içün bu fenā tekyede mihmānam ben *(Gazel 144, Mısra 17). [bir,]*
sofra-i vaṣlına irmezsem o ṣāh-ı keremüñ
ġam tenūrında yaḳīnī niçe **bir** yanam ben *(Gazel 145, Mısra 18). [bir,]*
cāme-i sebz-ile **bir** serv-i dil-ārāsın sen
berg-i sebz içre ya **bir** ġonca-i ḥamrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 1). [bir,]*
cāme-i sebz-ile **bir** serv-i dil-ārāsın sen
berg-i sebz içre ya **bir** ġonca-i ḥamrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 2). [bir,]*
yiridür nuṭḳa gelürse leb-i şekker-şikenüñ
cāme-i sebz-ile **bir** ṭūṭī-i gūyāsın sen *(Gazel 149, Mısra 10). [bir,]*
ḳadeḥ-i sīm-i mücellāda ya **bir** ḳaṭre gül-āb
cām-ı billūrda yā āb-ı ḥayāt-efzāsın *(Gazel 151, Mısra 9). [bir,]*
varursın ḫāne-i aʿdālara ey gözleri āhū
belā deştinde **bir** mecnūn-ı ser-gerdānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 2). [bir,]*
lebüñ **bir** ḫastayı yad eylese cānā bulur ṣıḥḥat
niçün ben mübtelā-yı derd-i bī-dermānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 5). [bir,]*
begüm **bir** müflise lāyıḳ görürsin cāme-i vaṣluñ
felāket ḫānḳāhı içre ben ʿuryānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 7). [bir,]*
bulımaz ehl-i ḫarābātuñ **bir** ednā pāyesin
ṣōfī-i ṣad-sāle yüz kez olsa ṣāḥib-erbaʿīn *(Gazel 155, Mısra 7). [bir,]*
ey ʿaceb ebrū mısın ya misk tozlu **bir** kemān
yā melāḥat burcunuñ ġarrā hilāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 1). [bir,]*
elif çek sīneme ey serv senden **bir** nişān ḳalsun
tenüñ nār-ı maḥabbet yanmadan ḫākister eylerse *(Gazel 161, Mısra 3). [bir,]*
eger **bir** ḳāmeti çeng ise def gibi gerer gögsin
bu ḳānūnı gider şāhum meye niçe yasaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 3). [bir,]*
cemāl-i şuʿle-i yāra göñül pervānesin yandur
maḥabbet şemʿini ey dil uyandur **bir** çerāġ olsun *(Gazel 162, Mısra 6). [bir,]*
yüzi olaydı muġān içre **bir** ḳadeḥ mey içün
ḳılurdı zāhid-i ṣad-sāle sübḥasını girev *(Gazel 166, Mısra 3). [bir,]*
ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ol ġazālüñ ḫāl-i miskīni
gülistān-ı ḫotenʿde sebze otlar ṣanki **bir** āhū *(Gazel 167, Mısra 4). [bir,]*
aḳar ṣan cennet-i firdevsʿden **bir** cūy-ı ṣāfīdür
degüldür ol leṭāfet gülşeninde sāʿid ü bāzū *(Gazel 167, Mısra 13). [bir,]*
düşdük-ise ne var ḫaṭā-y-ıla
bu daḫı **bir** düşüşdür üftāde *(Gazel 169, Mısra 8). [bir,]*
gören ruḫsār-ı zerdüm seyl-i bī-pāyān-ı eşkümde
ṣanur **bir** berg-i nīlūfer düşüpdür baḥr u ʿummāna *(Gazel 171, Mısra 8). [bir,]*
yaḳīnī eyleyelden yaşumı **bir** laʿl-leb deryā
dönüpdür her müjem ḳan-ıla yir yir ṣāḫ-ı mercāna *(Gazel 171, Mısra 13). [bir,]*
yalabur mihr-i ruḫuñ şöyle ki gözler ḳamaşur
felege gelmeye **bir** sencileyin meh-pāre *(Gazel 174, Mısra 6). [bir,]*
geşt-i gülşen ne-y-idi raġmına murtāzlaruñ
bile ṣalınmaġa **bir** serv-i gül-endām olsa *(Gazel 175, Mısra 6). [bir,]*
irerse devlet-i pā-būs-ı yāra **bir** ʿanḳā
yiridür olsa ġubār āsitān-ı dilberde *(Gazel 178, Mısra 7). [bir,]*
her ṭarafdan ḥamle itdi düşmen-i dūn üstüme
Vaḳtidür **bir** sāʿat ey çarḫ üstüme dön üstüme *(Gazel 181, Mısra 2). [bir,]*
gönderse baña tīrini ol ḳaşı kemānum
Zaḫm-ı dil-i ṣad-pāreme **bir** pāre yarardı *(Gazel 184, Mısra 4). [bir,]*

yaḳīnī ḫusrevā **bir** ṣāʿir-i ḫōş-gūydur kʿanuñ
belāġat ṭōpını eflāke atdı çarḫ meydānı *(Gazel 187, Mısra 19). [bir,]*
ġarīb ü bī-kes ü mehcūr-iken ġurbet diyārında
ḳadīmī ʿālem-i ervāḥdan **bir** āşinā geldi *(Gazel 191, Mısra 4). [bir,]*
düşer yüz yirde naḳş-ı mūzeñ üzre
ḳapuña **bir** ġarīb üftāde geldi *(Gazel 192, Mısra 10). [bir,]*
fıstıḳī cāmeli **bir** servi görüp yanumda
düşmen-i rū-siyeh ol dem tūnekīler giydi *(Gazel 193, Mısra 3). [bir,]*
kerem it oḳ gibi gel atma beni yabana
ṭoġrı **bir** bendeñem ey ḳaşı kemānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 6). [bir,]*
bir hümā-yı fāriġuʿl-bālem bugün uçmaḳdan
dām-ı tezvīr itmezem ben sübḥa-i ṣad-dānemi *(Gazel 198, Mısra 7). [bir,]*
bir merḥabāya cān ü dili al da sög baña
senden yañadur ey boyu şimşād elüñ biri *(Gazel 200, Mısra 5). [bir,]*
bir merḥabāya cān ü dili al da sög baña
senden yañadur ey boyu şimşād elüñ **biri** *(Gazel 200, Mısra 6). [biri, -i]*
bir nāvek-ile sīneme biñ revzen açdı yār
budur cihānda keşf ü kerāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 7). [bir,]*
ʿuşşāḳına görinmez-imiş **bir** perī-nijād
bildüm görince sensin o āfet didükleri *(Gazel 201, Mısra 9). [bir,]*
sipihr zāviye-i rifʿatüñde **bir** abdāl
dilīr-i rezm-i keremsin irer mi saña kirām *(Kaside 1, Mısra 61). [bir,]*
bir ġubār-ı miskdür ḫaṭṭ-ı lebüñ kim dest-i ṣunʿ
ṣan düşürmişdür aña bu laʿlden engüşterin *(Kaside 2, Mısra 9). [bir,]*
ḫaṭ degül rūyuñda **bir** ṭāvūs-ı ḳudsīdür ki ḫaḳ
eylemiş cevlāngehin gülzār-ı firdevs-i berīn *(Kaside 2, Mısra 17). [bir,]*
yā ʿizāruñ tāze pervāzī güzel **bir** lāledür
ḫaṭ degüldür devr iden ruḫsāruñı ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 19). [bir,]*
ʿālem-i ervāḥdan gelmiş yā **bir** mektūbdur
yā duʿā-yı nūrʿdur yazmış anı ḫıżr-ı güzīn *(Kaside 2, Mısra 23). [bir,]*
bir ʿaceb berg-i gül-i sīr-ābdur kim ʿārızuñ
anda sünbüller bitürmiş ṣunʿ-ı rabbüʿl-ʿālemīn *(Kaside 2, Mısra 25). [bir,]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 14). [bir,]*
rūmı **bir** hindūʿdur gūyā ki rām itmek diler
seyr ider ruḫsāruñı cānā ser-ā-ser kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 19). [bir,]*
virilse ʿarṣa-i medḥüñde öñdül aña **bir** at
alurdı düldül-i ṭabʿ-ı suḫanverüm meydān *(Kaside 6, Mısra 27). [bir,]*
sezā-durur baña **bir** raḫş-ı bād-pā çü felek
benem çü ʿarṣa-i medḥüñde pehlevān-ı cihān *(Kaside 6, Mısra 33). [bir,]*
ḳapuñda bülbül-i şīrīn-suḫan hezār velī
benüm gibi ḳanı **bir** tūtī-i faṣīḥ-zebān *(Kaside 6, Mısra 38). [bir,]*
yār idin kendüñe **bir** rind-i ḳadeḥ-peymāyı
dime āḫir nicʿola ḫāl-i dil-i rüsvāyı *(Müseddes 3, Mısra 3). [bir,]*
bir mehüñ gerdenine ḳol dolayup hāle gibi
cām-ı gül-günı yaḳīnī ele al lāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 29). [bir,]*
ʿāḳıbet fikrini ḳo zāhid-i ṣad-sāle gibi
her seḥer var yüri **bir** gülşene düş jāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 32). [bir,]*

2. Bir adet, bir (sayı sıfatı).

üstüñe dönse **bir** iki gün ṣanma ber-ḳarār
görmez misin ki çarḫuñ işi inḳılābdur *(Gazel 44, Mısra 5). [bir,]*
ey nāle-i yaḳīnī sipihri ṭoḳuz ṭolan
bir aydur ki ol meh-i tābān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 16). [bir,]*

bir ān: Çok kısa süre.

çāh iderler yirüñi bir luʿb-ıla yūsuf-miṣāl
ʿāḳıl-ısañ ḳılma iḫvān ile **bir ān** iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 8). [bir ān,]*

ṭurup **bir ān** meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ anı ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 171, Mısra 11). [bir ān,]*
firāḳ-ı ḳāmet ü ebrūsı-y-ıla ḳan aġlar
göz açmaz ansuz elem-dīde gözlerüm **bir ān** *(Kaside 6, Mısra 20). [bir ān,]*

bir çerāġ: Bir mum, kandil II Aşık.

ḫāli ġamıyla yaḳdı derūnumda tāze dāġ
ol ġonca ḫayra girdi uyandurdı **bir çerāġ** *(Gazel 87, Mısra 2). [bir çerāġ,]*

bir daḫı: Bir daha, artık, bundan sonra.

zāhid riyāzet-ile geçürdüñ zamānuñı
ʿahd-i şebābı **bir daḫı** ādem ḳaçan bulur *(Gazel 55, Mısra 6). [bir daḫı,]*

bir dem: Bir nefeslik zaman, bir an.

sāḳıyā cām-ı meyi destüme ṣun nūş ideyin
bāri **bir dem** ġam-ı eyyāmı ferāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 2). [bir dem,]*
bir dem ol ḫūnī baña raḥm itmeyüp ḳıldı helāk
ḳanlar aġla dem-be-dem ey çeşm-i pür-ḫūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 5). [bir dem,]*

bir içim şudur: Çok güzel, çok hoş.

ey yaḳīnī bu ābdār ġazelüñ
Vaṣf-ı tīġında **bir içim şudur** *(Gazel 52, Mısra 18). [bir içim ṣudur,]*

bir iki: bir iki, sıra sayısı, ayrıca hareketleri niteleyen bir sıfat.

bir iki yüzlü egridür tīġuñ
Oḳlaruñ ehl-i istiḳāmetdür *(Gazel 64, Mısra 5). [bir iki,]*

bir iki gün: Kısa bir zaman dilimi, bir kaç gün, ‖ üç beş günlüğüne.

ḫvān-ı vaṣluñ dil-i abdāla nʿola bezl itseñ
bir iki gün bu fenā tekyede mihmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 10). [bir iki gün,]*
bir iki gün bu fenā ʿālemi ḳılduñ çü maḳām
eyleme kendüñe ʿīş-ı mey-i ḥamrāyı ḥarām *(Müseddes 3, Mısra 15). [bir iki gün,]*

bir ḳaç: Biraz, birkaç.

bir ḳaç ṭolu içüp yıḳılup gitmedin ʿadū
yapmaz o ġonca göñlümüzi ḫālümüz ḫarāb *(Gazel 11, Mısra 15). [bir ḳaç,]*

bir kerre: Bir defa.

seni **bir kerre** yād idem diyü minnetler eylersin
añılmaz buncadan ammā ferāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 5). [bir kerre,]*

bir kimse: Bir kişi bile.

bilmedi **bir kimse** esrār-ı ġamuñ keyfiyyetin
gerçi kim lā-yaʿḳıl olmış niçe biñ ḫayrānı var *(Gazel 28, Mısra 9). [bir kimse,]*

bir laḫẓa: Çok kısa bir an.

dilā **bir laḫẓa** hīç şād olmaduñ mı
ġam-ı hicrāna muʿtād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 1). [bir laḫẓa,]*

bir niçe: Bir kaç, bir çok, pek çok.

ḳays-ıla vāmıḳ u ferhādʿa ḳıyās itme beni
añma adını baña **bir niçe** zen-bāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 8). [bir niçe,]*

bir niçe gündür: Günlerdir, uzun zamandan beri.

olur başa çıḳılsa kākül-i miskīn-ile ammā
aña **bir niçe gündür** ṭāliʿ-i ber-geşte ḥāʿildür *(Gazel 59, Mısra 10). [bir niçe gündür,]*

bir şeyi: Bir şeyi, herhangi bir şeyi.

zehr-i ġam defʿine tiryāk-i mey-i nāb gerek
Yoḳsa ġam defʿ idemez **bir şeyi** līk bir miṣḳāl *(Gazel 117, Mısra 8). [bir şeyi,]*

bir yüzden: Bir sebepten, herhangi bir sebeple.

gösterür geh mihr-i rūyın gāh **bir yüzden** ṭoġar
vechi var oldum diseʿ ayyār-ı ṣūret-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 7). [bir yüzden,]*

bir zerre: Zerre kadar, bir parça, çok az.

vücūd-ı muṭlaḳuñ mihri ṣuʿāʿından şerefbulduḳ
ḫudānuñ ġayrıdan **bir zerre** istimdādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 8). [bir zerre,]*

birbirine: Biri diğerine, birbirlerine.

öldi yoluña **birbirine** baḳmadı diller
ḥācet degül imiş ṣaf-ı rindāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 9). [birbirine,]*

biri: Belgisiz zamir.

kāşki cismümde yüz biñ dīde peydā eylesem
her **biriyle** dōst dīdārın temāşā eylesem *(Gazel 127, Mısra 2). [biriyle, -y, -le]*
işleri gün gibi rūşen buña hem-vār olmaz
en ḥaḳīḳatlisi üç gün **birine** yār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 32). [birine, -n, -e]*
kāşki biñ cānum olsa tende ey leylā-hırām
zülfüñ-içüñ her **birin** mecnūn-ı şeydā eylesem *(Gazel 127, Mısra 6). [birin, -n]*
kāşki olsa ser-ā-pā sīnede yüz biñ zebān
her **birin** gül ruhlaruñ şevkında gūyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 8). [birin, -n]*

biri birine gir-: Aralarında kavga çıkıp birbirlerine şiddetle saldırmak.

biri birine girerler ḫāk-i rāhuñ üstine
gözlerüm yumduḳca eyler şanma müjgān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 3). [biri birine girerler, -erler]*

biricik: Bir kerecik.

az mıdur yoḳsa bahā-yı leb-i laʿlüñ çoḳ mı
be hey āfet **biricik** söyleye aġzuñ yoḳ mı *(Beyit 1, Mısra 2). [biricik,]*

birle: Ile.

nişānı yoġ-idi rez duḫterinüñ bāġ-ı ʿālemde
şarāb-ı cām-ı vaḥdet **birle** serḫōş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 8). [birle,]*
pür-lāle oldı ḳanlu yaşum **birle** kūh u deşt
yād-ı ruḫuñla bendeki ṭaġ oldı üstü bāġ *(Gazel 87, Mısra 5). [birle,]*
ḫayālī beg ṭutalum ʿīsī-i devrān-ımış ammā
kelām-ı rūḥ-baḫşum **birle** yoḳ baḥs itmege cānı *(Gazel 187, Mısra 6). [birle,]*
şāhum niyāz **birle** yaḳīnī duʿā ider
devlet ziyāde pāye-i iḳbāl pāyidār *(Gazel 26, Mısra 15). [birle,]*

cān u dil şām-ı ʿademde zerre-veş pinhān-iken
pertev-i mihr-i cemālüñ **birle** peydā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 6). [birle,]*

bī-ser ü sāmān: Varlıksız, akılsız.

tāc u taḫta bir ḥaṣīr-ile sifāli virmezin
başdan ehl-i ʿışḳ olanlar **bī-ser ü sāmān** gerek *(Gazel 98, Mısra 12). [bī-ser ü sāmān,]*

bī-ser ü sāmān ol-: Aklını ve servetini kaybetmek.

bāde-i ʿışḳı içelden beri ʿaḳluñ gelmez
ey yaḳīnī ne ʿaceb **bī-ser ü sāmān olduñ** *(Gazel 101, Mısra 12). [bī-ser ü sāmān olduñ, -dun]*

bī-sütūn: Direksiz II Ferhat'ın Şirin aşkı için deldiği dağ.

işidüp **bī-sütūn** ferhād-ı zāruñ
fiġān u nālesin feryāda geldi *(Gazel 192, Mısra 5). [bī-sütūn,]*

bit-:1. Belirmek, ortaya çıkmak; yetişmek.

geh ḫāk-i ẓulmet içre **biten** zerreyem ḥaḳīr
geh āsumān-ı çārda ḫurşiyd-i enverem *(Gazel 126, Mısra 11). [biten, -en]*
ne **biter** ellenilen verd-i ṭarīdan ey dil
bāġ-ı dehr içre **biter** her gül-i pür-ḫāra yapış *(Gazel 81, Mısra 8). [biter, -er]*
ne **biter** ellenilen verd-i ṭarīdan ey dil
bāġ-ı dehr içre **biter** her gül-i pür-ḫāra yapış *(Gazel 81, Mısra 7). [biter, -er]*

2. (Tohum için) Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek || Belirmek, ortaya çıkmak. (Ayva tüyleri bağlamında).

ruḫuñçün her kelāmum gülbin-i bāġ-ı leṭāfetdür
maʿānī gülşeninde tāze **bitmiş** verd-i ḫandānam *(Gazel 124, Mısra 12). [bitmiş,]*
gülistān-ı maʿānīdür ruḫuñ vaṣfında her beytüm
benem gülzār-ı naẓmuñ tāze **bitmiş** verd-i ḫāndānı *(Gazel 187, Mısra 10). [bitmiş,]*

bī-ṭāḳat: Güçsüz, bir şey yapabilmek için gereken gücü ve dermanı olmamak.

niçe araya seni **bī-ṭāḳat** ü ārām olup
gel gel ey pervāne ol şemʿ-i şeb-ārā bundadur *(Gazel 42, Mısra 9). [bī-ṭāḳat,]*

bitür-: Bitirmek, ortaya çıkarmak, yetişmesini sağlamak.

bir ʿaceb berg-i gül-i sīr-ābdur kim ʿārızuñ
anda sünbüller **bitürmiş** ṣunʿ-ı rabbüʿl-ʿālemīn *(Kaside 2, Mısra 26). [bitürmiş, -miş]*

bī-vech: Sebepsiz.

vech-i pāküñde olan āba teşebbüh ḳılmış
Yoḫsa **bī-vech** büt-i çīnʿe dimezler maʿbūd *(Kaside 5, Mısra 8). [bī-vech,]*

bî-vefâ: Sevgiye bağlı kalmamak, verilen sözde durmamak, vefasızlık.

ṣafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri saʿy it dilā almaġa ʿömr-i **bī-vefādan** ḥaẓẓ *(Gazel 84, Mısra 4). [bī-vefādan, -dan]*

biz: "Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

bizüm ẕevḳ-ı safā-yı ʿāleme muʿtādumuz yoḳdur
anuñçün sālik-i rāh-ı fenāyuz zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 1). [bizüm, -üm]*

dil-i meyyāldendür zārumuz her serve meyl eyler
bizüm ol ẓālim-i bī-dāddan feryādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 4). [bizüm, -üm]*
ḥaḳīḳat gencine mālik bizüz bu mülk-i fānīde
bizüm vīrānelikden kārumuz ābādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 10). [bizüm, -üm]*
yaḳīnī bil bunı tecrīd-ile tevḥīde irdüñse
Yaḳīnī cevher-i ferdüz **bizüm** efrādımuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 14). [bizüm, -üm]*
ḥaḳīḳat gencine mālik **bizüz** bu mülk-i fānīde
bizüm vīrānelikden kārumuz ābādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 9). [bizüz, -üz]*
şuʿarā içre ser-efrāz ki dirler o **bizüz**
Vaṣf-ı bālāñ-ıla mümtāz ki dirler o **bizüz** *(Gazel 76, Mısra 1). [bizüz, -üz]*
şuʿarā içre ser-efrāz ki dirler o **bizüz**
Vaṣf-ı bālāñ-ıla mümtāz ki dirler o **bizüz** *(Gazel 76, Mısra 2). [bizüz, -üz]*
başı çevgān-ı ser-i zülfüñe ṭōb eylemişüz
baş açuḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz ki dirler o **bizüz** *(Gazel 76, Mısra 4). [bizüz, -üz]*
cān u baş atup olur dil ser-i zülfüñde şehīd
ʿarṣa-i ġamda ser-endāz ki dirler o **bizüz** *(Gazel 76, Mısra 6). [bizüz, -üz]*
zengī-i ḫāl-i ruḫuñ vaṣfı gülistānumdur
ḥażret-i saʿdī-i şīrāz ki dirler o **bizüz** *(Gazel 76, Mısra 8). [bizüz, -üz]*
ney gibi nāle ile şerḥ iderüz sūz-ı dili
bezm-i ʿışḳ içre suḫan-sāz ki dirler o **bizüz** *(Gazel 76, Mısra 10). [bizüz, -üz]*
gül-ruḫuñ şevḳına her ṣubḥ oluruz zemzeme-gīr
bülbül-i gülşene dem-sāz ki dirler o **bizüz** *(Gazel 76, Mısra 12). [bizüz, -üz]*
ṣayḥa-i şeh-perümüzden ḫaẕer eyler ʿanḳā
bāzū-yı ḳudrete şehbāz ki dirler o **bizüz** *(Gazel 76, Mısra 14). [bizüz, -üz]*
ey yaḳīnī ne bilür şānumuz erbāb-ı ṣuver
ʿārif-i vaḥdete hem-rāz ki dirler o **bizüz** *(Gazel 76, Mısra 16). [bizüz, -üz]*
mizācı āteş anuñ **biz** ṣu gibi māʿil aña
o mihr-i ʿālem-ile imtizācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 3). [biz,]*
biz ol sevdāʿīyüz kim bende geçmeden ṣafā bulduḳ
esīr-i bend-i zülf-i dilberüz āzādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 5). [biz,]*
sāḳī irişdi devr-i gül açıldı lāleler
bezm-i çemende ṣun **bize** laʿlīn piyāleler *(Gazel 33, Mısra 2). [bize, -e]*
terk-i nām eyledi diyü bizi bed-nām itmeñ
neng-ile nām yeter bu **bize** kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 6). [bize, -e]*
zāhid reh-i riyāda sülūk-i fenāda **biz**
kūy-ı murādı her kişi bir semtden bulur *(Gazel 55, Mısra 9). [biz,]*
biz ol mürīd-i bezm-i ṣafāyuz yaḳīnī kim
pīr-i muġānuñ eşigidür ḫānḳāhumuz *(Gazel 70, Mısra 11). [biz,]*
bāġ-ı ruḫuñda dāne-i ḫālüñçün ey perī
terk eylesek bihişti nʿola **biz** de ādemʿüz *(Gazel 73, Mısra 4). [biz,]*
lāyıḳ mıdur ki vaṣluñ-ıla şād iken cihān
biz devletüñde pādişehüm ehl-i mātemüz *(Gazel 73, Mısra 10). [biz,]*
tīrüñ ki geldi sīne-i mecrūḥa ey ṣanem
didi ki **biz** cerāḥat-i ʿuşşāḳa merhemüz *(Gazel 73, Mısra 12). [biz,]*
biz mālikān-ı kişver-i ʿışḳ u maḥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş eñ kemīnümüz *(Gazel 74, Mısra 9). [biz,]*
ʿalevī-vār ruḫı şevḳı-y-ıla pür-sūzuz
Yaḳdı yandurdı **bizi** tāb-ı cemāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 10). [bizi, -i]*
meded öldürdi **bizi** ġamze-i ġammāzlaruñ
Yoḳ mı pāyānı begüm şīvelerüñ nāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 1). [bizi, -i]*
ḳullara pādişehüm cevr-i firāvān itdüñ
kerem itdüñ **bizi** şermende-i iḥsān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 2). [bizi, -i]*
işiden yüzüñüñ esrārını lā-yaʿḳıl olur
sen bu sözlerle yaḳīnī **bizi** ḫayrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 12). [bizi, -i]*
seng-i mezārumuz ḳıla şemşīr-i ʿışḳı tīz
ġamzeñ helāk iderse **bizi** ey ḳaşı hilāl *(Gazel 116, Mısra 8). [bizi, -i]*
biz şu vālī-dil ü vālā-himemüz kim zāhid
ʿarş-ı aʿlāya yeter bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 7). [biz,].*
terk-i nām eyledi diyü **bizi** bed-nām itmeñ
neng-ile nām yeter bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 5). [bizi, -i]*

ẕevḳ-ı ḥelvādan eleẕdür **bize** bu niʿmet-i ḫūb
ki miyāna gele bir lebleri pālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 11). [bize, -e]*
bezm-i ezelde laʿlüñ-ile demler eyledük
dünyāda eyledüñ **bize** ol ʿālemi ḥarām *(Gazel 123, Mısra 8). [bize, -e]*
unutdı şefḳat-ı islāmı raḥm-ı īmānı
anuñçün almaz o kāfir **bizüm** selāmumızı *(Gazel 189, Mısra 12). [bizüm, -üm]*
laʿlüñ añılsa ḳanumuz ḳaynar
bize ʿışḳuñ senüñ cibilletdür *(Gazel 64, Mısra 10). [bize,]*
rifʿat-i ḥālümüze ġıbṭa ider ehl-i cinān
sāye-i reʿfetini ṣalsa **bize** ṭūbāmuz *(Gazel 68, Mısra 4). [bize,]*
biz şu vālī-dil ü vālā-himemüz kim zāhid
ʿarş-ı aʿlāya yeter bu **bize** kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 8). [bize,]*
zülfi güneş yüzinden açılmaz seḥāb-veş
hīç gün mi gösterür **bize** baḫt-ı siyāhumuz *(Gazel 71, Mısra 8). [bize,]*

boġaz: Boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar, imik, kursak; şişe, güğüm vb. kaplarda ağza yakın dar bölüm.

egmez ṣurāḥī cāma baş eyler mücādele
ol ser-keşüñ **boġazını** al sāḳıyā ele *(Gazel 179, Mısra 2). [boġazını, -ı, -n, -ı]*

bol: Bol, çok.

ṣuyı **bol** raʿnā havāsı var sürūr-efzā maḳām
gel olalum ḫāne-i mey-ḫānede ehl-i nişest *(Gazel 21, Mısra 5). [bol,]*

boy: İnsanın tabanı ile tepesi arasındaki yükseklik, kamet,endam.

bir merḥabāya cān ü dili al da sög baña
senden yañadur ey **boyu** şimşād elüñ biri *(Gazel 200, Mısra 6). [boyu, -u]*
boyuñ ṭūbā lebüñ kevser gözüñ nergis ṣaçuñ şeb-bū
cemālün gülşen-i firdevs ruḫsāruñ gül-i ḫod-rū *(Gazel 167, Mısra 1). [boyuñ, -uñ]*
câme-i sebz-ile olduḳca revān ey **boyu** serv
sebzezār içre aḳan āb-ı muṣaffāsın sen *(Gazel 149, Mısra 3). [boyu, -u]*
meyl idüp olurduñ o **boyu** serve hevādār
ey ʿarʿar-ı bāġ itseñ o reftārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 5). [boyu, -u]*
lāle dirdüm ruḫ-ı rengīnüñe gül-fām olsa
beñzedürdüm **boyuña** servi dil-ārām olsa *(Gazel 175, Mısra 2). [boyuña, -na]*

boyn: Başı bedene bağlayan bölüm II kişinin kendi özü bağlamında.

boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 9). [boynuma, -um, -a]*
ṣalmaġa gerdenüñe zülfümi yazuḳ dir-iseñ
ḳo bu teşvīşi benüm **boynuma** cānā o vebāl *(Gazel 117, Mısra 10). [boynuma, -(u)m, -a]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 13). [boynuma, -(u)m, -a]*
ḳabūl itdi duʿāmı ḥamdülillāh ḥazret-i bārī
ḳolum **boynında** ol sīmīn-berüñ zerrīn ḥamāʿildür *(Gazel 59, Mısra 4). [boynında, -ı, -n, -da]*

böyle: "Böyle, bu şekilde" anlamına gelen bir durum zarfı.

dūr iken **böyle** yaḳar ol yüzi ḫūrşiyd beni
pertev-i vaṣlına irsem niçe olur ḥāl ʿaceb *(Gazel 13, Mısra 3). [böyle,]*
verdüñ ḳulaġı berg idügin bilse ʿandelīb
neylerdi **böyle** hem-dem-i āh u fiġān olup *(Gazel 16, Mısra 8). [böyle,]*
mey-i laʿl-i revān-baḫşuñ gibi yoḳ ḥaẓẓ-ı rūḥānī
ʿacebdür zāhid itmez **böyle** cām-ı cān-fezādan ḥaẓẓ *(Gazel 84, Mısra 8). [böyle,]*
ḫarābāt ehlinüñ erkānını bilmezken ey zāhid
idersin daʿvī-i ʿirfān olur mı **böyle** nādānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 6). [böyle,]*

böyle bir: Bu tarzda, bu şekilde.

itdi eşküm dil-i sengīnine yāruñ teʿs̲īr
gelmeye ʿāleme **bir böyle** müeʿs̲s̲ir kevkeb *(Gazel 13, Mısra 10). [böyle bir,]*

bu: Bu, işaret sıfatı.

ṣalmaġa gerdenüñe zülfümi yazuḳ dir-iseñ
ḳo **bu** teşvīşi benüm boynuma cānā o vebāl *(Gazel 117, Mısra 10). [bu,]*
cüdā-yı mihr olana zaʿf u inḥinā irişür
gece sehil ışılatmış **bu** nükteyi meh-i nev *(Gazel 166, Mısra 8). [bu,]*
cān u dil ceng ider miyānuñçün
hīç ne **bu** var ne ol **bu** ortada *(Gazel 169, Mısra 4). [bu,]*
düşdük-ise ne var ḫaṭā-y-ıla
bu daḫı bir düşüşdür üftāde *(Gazel 169, Mısra 8). [bu,]*
cemālüñ göricek yāruñ niçe cān virmesün ʿāşıḳ
be hey yār ādem öldürür anuñ **bu** ḥüsn-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 8). [bu,]*
bu yaḳīnī gibi ʿömrüm beni mehcūr itme
geçmesün hecr-ile ʿömr-i güzerānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 17). [bu,]*
ʿaceb mi mihrüñ-ile z̲erre gibi raḳṣ itsem
saña **bu** ḥüsni viren ḳıldı bī-ḳarār beni *(Gazel 199, Mısra 8). [bu,]*
sen dürr-i pāki görmeyeli çeşm-i eşk-bār
ṭūfāna virdi hecr-ile **bu** baḥr-ı aḫżarı *(Gazel 200, Mısra 8). [bu,]*
bir ġubār-ı miskdür ḫaṭṭ-ı lebüñ kim dest-i ṣunʿ
ṣan düşürmişdür aña **bu** laʿlden engüşterin *(Kaside 2, Mısra 10). [bu,]*
yaḳīnī ḫasta vü der-mānde sürdi ḳapuña yüz
bu derde var-ısa laʿlüñ ider aña dermān *(Kaside 3, Mısra 26). [bu,]*
maʿānī cāmı çekilmez mi cāmī geçdiyse
tehī degül şeref-i himmetüñde **bu** meydān *(Kaside 6, Mısra 22). [bu,]*
olmış āşüftesi **bu** ṭurra-i ʿanber-şikenüñ
ḫām sevdāsına baḳ nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 5). [bu,]*
z̲evḳ-ı ḥelvādan ele z̲dür bize **bu** niʿmet-i ḫūb
ki miyāna gele bir lebleri pālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 11). [bu,]*
al oldı dest-i yār silerken gözüm yaşın
ḳıldı **bu** reşk pençe-i mercānı münfaʿil *(Gazel 120, Mısra 8). [bu,]*
itdüm duʿā ki ʿömri dırāz ola zülfinüñ
dil didi **bu** duʿāyı ḫaṭ-ı müşg-sāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 6). [bu,]*
gerek dil zār olup rāh-ı belāda nātüvān ḳalsun
bu varlıḳ defterinden ism ü resmin şöyle maḥv it kim *(Gazel 161, Mısra 8). [bu,]*
eger bir ḳāmeti çeng ise def gibi gerer gögsin
bu ḳānūnı gider şāhum meye niçe yasaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 4). [bu,]*
gider dilden ġam-ı dōlāb-ı çarḫı cāmı devr itdür
ṣaḳın **bu** bezme sāḳī gelmesün bīgāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 4). [bu,]*
bu feth ü nuṣreti bulmazdı mihr-i ʿālem-gīr
o şehden olmasa ger yümn ü himmet ü iḳbāl *(Kaside 1, Mısra 15). [bu,]*
ey yaḳīnī **bu** sözüñ ḥaḳ-durur inkār olmaz
içlerinde bularuñ z̲erre ḳadar ʿār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 29). [bu,]*
ne bende çekmege **bu** cevri ḳābiliyyet var
göñülde āteş-i ġam serde ḫāk-i z̲illet var *(Müseddes 2, Mısra 23). [bu,]*
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar **bu** yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 6). [bu,]*
ibni vaḳt ol olıcaḳ nesne içün çekme melāl
bu demi ḫōş görüben ʿişrete ḳıl istiʿcāl *(Müseddes 3, Mısra 10). [bu,]*
saña ısmarlamadılar **bu** yalan dünyāyı
ıı *(Müseddes 3, Mısra 13). [bu,]*
bir iki gün **bu** fenā ʿālemi ḳılduñ çü maḳām
eyleme kendüñe ʿīş-ı mey-i ḫamrāyı ḫarām *(Müseddes 3, Mısra 15). [bu,]*
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar **bu** yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 20). [bu,]*
saña ısmarlamadılar **bu** yalan dünyāyı
v *(Müseddes 3, Mısra 27). [bu,]*

ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar **bu** yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 34). [bu,]*
yaḳīnī bil **bunı** tecrīd-ile tevḥīde irdüñse
Yaḳīnī cevher-i ferdüz bizüm efrādımuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 13). [bunı, -n, -ı]*
şol gelen serv-i sehī gül-çihre ancaḳ ġālibā
bāġ-ı ḥüsnüñ ġoncası didükleri bülbül **budur** *(Gazel 53, Mısra 4). [budur, -dur]*
sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāya baḳ
gülşen-i şādī vü ʿişretde açılmış gül **budur** *(Gazel 53, Mısra 6). [budur, -dur]*
gülşen-i kūyuñda gūş it murġ-ı cānuñ nālesin
gül-ruḫuñçün ṣad hezār efġān iden bülbül **budur** *(Gazel 53, Mısra 8). [budur, -dur]*
reh-güẕār-ı yārdan ayırma ḫāk-i cismüñi
sālik-i rāh-ı ḫudā iseñ yaḳīnī yol **budur** *(Gazel 53, Mısra 10). [budur, -dur]*
cevr itdügi içün döne döne **bu** ḫastaya
virdüm sipihre ṣarṣar-ı āhumla inḳılāb *(Gazel 11, Mısra 5). [bu,]*
ġubār-ı ḫaṭṭ-ı ruḫı ḳılca cevr ḳılmaz-iken
nedür ṣaḥīfe-i ḫāṭırda **bu** ġubār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 4). [bu,]*
cefāsı sengini ol yār eksük itmez-iken
nedür dil āyinesinde **bu** inkisār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 6). [bu,]*
şeh-süvārum **bu** yaḳīnīʿnüñ degül sāde hemān
niçe ser ġalṭān olur **bu** zülf çevgānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 15). [bu,]*
şeh-süvārum **bu** yaḳīnīʿnüñ degül sāde hemān
niçe ser ġalṭān olur **bu** zülf çevgānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 16). [bu,]*
zencīr-i ser-i zülfi hevāsında degülseñ
başuñda nedür ṣōfī **bu** sevdā-yı sefāhet *(Gazel 20, Mısra 4). [bu,]*
hīçe ṣay anı ḥabāb-āsā yaḳīnī ʿāḳıl ol
iʿtimād itme ṣaḳın **bu** çarḫ-ı ġam-girdāra hīç *(Gazel 24, Mısra 14). [bu,]*
gelmesün **bu** dergehe cānını ḳurbān itmeyen
ḫānḳāh-ı sırr-ı ʿışḳuñ yolu var erkānı var *(Gazel 28, Mısra 3). [bu,]*
ey bülbül-i çemen ḳatı germ olma nāleden
bu gülşene hezār ḫōş-elḥān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 10). [bu,]*
bir de sen ṣıma **bu** göñlüm şīşesin ey baġrı ṭaş
seng-i ṭaʿnından ʿadūnuñ inkisārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 7). [bu,]*
ḥaḳīḳat gencine mālik bizüz **bu** mülk-i fānīde
bizüm vīrānelikden kārumuz ābādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 9). [bu,]*
ṣafā-yı ḳalbi yoḳluḳda bulup ṭutduḳ fenā semtin
sebük-bāruz **bu** rāh-ı pür-ḫaṭarda zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 12). [bu,]*
umarum pādişehüm luṭfuña irgürürsin
bu yaḳīnī niçe dem bābuña derbānuñdur *(Gazel 49, Mısra 12). [bu,]*
ḫvān-ı vaṣluñ dil-i abdāla nʿola beẕl itseñ
bir iki gün **bu** fenā tekyede mihmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 10). [bu,]*
bulmaġa feyz rāh-ı ḫarābāta sālik ol
bu yolda żāyiʿ olmaz emek isteyen bulur *(Gazel 55, Mısra 4). [bu,]*
olup kūy-ı ḫarābātuñ gedāsı cām-ı cem nūş it
bu cā vü salṭanat cemşiyd-i devrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 10). [bu,]*
feryād ḳılma keşmekeş-i ʿışḳdan dilā
her ʿusrda iki yüsr **bu** bürhān degül midür *(Gazel 60, Mısra 8). [bu,]*
meh gibi şehri gezme ey āfet
bu meẕeldür ki şöhret āfetdür *(Gazel 63, Mısra 12). [bu,]*
ġayrıyı leblerüñ ider iḥyā
öldüren bendeñi **bu** ġayretdür *(Gazel 64, Mısra 8). [bu,]*
terk-i nām eyledi diyü bizi bed-nām itmeñ
neng-ile nām yeter **bu** bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 6). [bu,]*
biz şu vālī-dil ü vālā-himemüz kim zāhid
ʿarş-ı aʿlāya yeter **bu** bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 8). [bu,]*
ol şāha secde ḳılmadın oldı niyāzumuz
sehv eyledük ḳabūl ola mı **bu** namāzumuz *(Gazel 72, Mısra 2). [bu,]*
al sazı muṭrıbā ele sāḳī şarābı ṣun
defʿ-i ġama **bu** ikisidür çāre-sāzumuz *(Gazel 72, Mısra 8). [bu,]*
zülfüñde çekdi dil ġam-ı gīsūñı niçe sāl
ṭūl-ı emelle geçdi **bu** ʿömr-i dırāzumuz *(Gazel 72, Mısra 10). [bu,]*

bu cāygāh-ı ḥudūs̲a nigāh ḳılmazuz aṣlā
Yaḳīnī ṣāh-ı bülendüz şeh-i sipihr-serīrüz *(Gazel 75, Mısra 9). [bu,]*
nedür **bu** ʿīş u **bu** ʿişret nedür **bu** z̲evḳ u **bu** ḥālet
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis *(Gazel 77, Mısra 3). [bu,]*
nedür **bu** ʿīş u **bu** ʿişret nedür **bu** z̲evḳ u **bu** ḥālet
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis *(Gazel 77, Mısra 3). [bu,]*
nedür **bu** ʿīş u **bu** ʿişret nedür **bu** z̲evḳ u **bu** ḥālet
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis *(Gazel 77, Mısra 3). [bu,]*
nedür **bu** ʿīş u **bu** ʿişret nedür **bu** z̲evḳ u **bu** ḥālet
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis *(Gazel 77, Mısra 3). [bu,]*
bu ḫāristān-ı bāġ-ı dehr içinde ḫār-ı hecrüñle
Yaḳīnī gibi ey gül var mıdur bir dil-figār olmış *(Gazel 79, Mısra 9). [bu,]*
bulmışıdum ʿīsī-i cān-baḫş-ı laʿlüñden ḥayāt
ḳılmadın **bu** ḳāleb-i ḫākī ile cān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 6). [bu,]*
imtizāc itmez o gül-ruḫ **bu** dil-i meyyāl ile
āb ile ḳılmaz yaḳīnī nār-ı sūzān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 13). [bu,]*
geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi **bu** nāçīze
Yaḳīnī şād oldı eyledi o merḥabādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 9). [bu,]*
saʿādet maṭlaʿından niçe ṭoġsun kevkeb-i maḳṣūd
ki itmişdür **bu** nā-hem-vār baḫtumla ḳırān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 6). [bu,]*
ey yaḳīnī **bu** ġazel maʿnīde bir deryādur
oldı ḳaʿrında anuñ ṣan dür-i meknūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 11). [bu,]*
dimezdi **bu** resm üzre tekellüflü ġazeller
olmasa yaḳīnī-i suḫān-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 15). [bu,]*
naẕar it ey ḳaşı yā cānına geçdi ġamzeñ
bu yaḳīnīʿyi helāk itmesün iġmāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 12). [bu,]*
ṭālib-i sīm ü zer olma ġam-ı dünyāyı çeküp
yeter a naḳd-i sirişküñle **bu** rūy-ı zerdüñ *(Gazel 109, Mısra 6). [bu,]*
câme-i vaṣluñı her ʿūra görüp erzānī
tekke-i ġamda **bu** abdāluñı ʿuryān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 6). [bu,]*
işiden yüzüñüñ esrārını lā-yaʿḳıl olur
sen **bu** sözlerle yaḳīnī bizi ḥayrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 12). [bu,]*
urur yüreklere āteş **bu** naẓm-ı ʿālem-sūz
belī pür-āteş olur ḥasb-ı ḥāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 15). [bu,]*
ḥasret-i zülf-i dil-āvīzüñ-ile şeydāyuz
āh kim ʿömrümüzi ḳapladı **bu** ṭūl-ı emel *(Gazel 118, Mısra 6). [bu,]*
gelmedüñ pister-i ġamda göre ben bīmarı
künc-i ḥasretde **bu** dil-ḫastayı zār eyleme gel *(Gazel 118, Mısra 8). [bu,]*
şeb-i fiṭraṭda ġam-ı zülfi yazılmış başa
bu keşākeşlere ṣabr eyle dilā itme cedel *(Gazel 118, Mısra 10). [bu,]*
mār-ı zülfi niçe demdür ki ḫarāb itdi dili
genc-i vaṣluñ daḫı görmez mi **bu** vīrāne maḥal *(Gazel 118, Mısra 12). [bu,]*
var mı ḫalāṣ esīr-i ġam-ı zülf-i dil-rübā
ḥall it **bu** müşkilin dilüñ ey ḥvāce şerḥ ḳıl *(Gazel 120, Mısra 4). [bu,]*
tāc u ḳabāyı nʿeyleyeyin kim **bu** tekyede
ʿuryān u pā-bürehne baş açuḳ ḳalenderem *(Gazel 126, Mısra 17). [bu,]*
yaḳīnī-veş vaṭan ṭutdum feżā-yı lā-mekānīde
ḳodum **bu** teng nāmı anda bir vāsiʿ mekān buldum *(Gazel 128, Mısra 12). [bu,]*
yolında z̲erre-veş raḳḳāş idüp **bu** ben hevādārın
ḳarār u ṣabrum aldı rāḥat-ı cānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 7). [bu,]*
ḳapuñda derd ü fāḳayla göñül bīmār u ʿācizdür
bu derde şerbet-i luṭfuñla dermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 16). [bu,]*
ġubār-ı ḥüzni siler dillere ṣafā getürür
bu şiʿr-i pāküñi āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 12). [bu,]*
bu deyr-i miḫnet-ābāduñ egerçi ṣūreti çokdur
es̲er görmezse eglenmez göñül naḳş-ı nigārumdan *(Gazel 141, Mısra 9). [bu,]*
ey yaḳīnī baş açuḳ rūmʿda bir abdālam
anuñ-içün **bu** fenā tekyede mihmānam ben *(Gazel 144, Mısra 18). [bu,]*
bu yaḳīnī kim eşigüñde irādet getürür
himmet ümmīd ider ey pīr-i hidāyet senden *(Gazel 147, Mısra 9). [bu,]*

yüzüñ gördüm delürdüm baña hīç yüz virmedüñ gitdüñ
beni **bu** vech-ile ey lāle-ruḫ mecnūn idensin sen *(Gazel 150, Mısra 4). [bu,]*
bu ben zaʿīfe naẓar ḳılmaz ol kemān-ebrū
hilāl gibi gerek zār u nātüvān olayın *(Gazel 154, Mısra 5). [bu,]*
rind-i bezm-i ʿışḳ iseñ ol hem-dem-i āh u enīn
çaġırup **bu** ṣavtı söyler sāzlar ṣanma ṭanīn *(Gazel 155, Mısra 2). [bu,]*
ey verd-i ḫandān **bu** naẓm-ı pür-ān
gūş itse ḥassān eylerdi taḥsīn *(Gazel 156, Mısra 17). [bu,]*
ey yaḳīnī **bu** edā-yı ḫūb-ı şekker-bār-ıla
Mıṣr-ı naẓmuñ ṭūṭī-i şīrīn-maḳāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 11). [bu,]*
emdürüp **bu** dil-i bīmāra lebüñ şerbetini
ey ṭabībüm dimedüñ ḫāṭırını ḫōş ideyin *(Gazel 159, Mısra 9). [bu,]*
seferde ḳaldı ol ārām-ı cānum eglendi
bu ḫasta göñlümi yā ben kimüñle egleyeyin *(Gazel 160, Mısra 4). [bu,]*
çerāġ-ı lāle **bu** gülşende yanmaz dāġsuz hergiz
nʿola ol ʿārız-ı meh-veşde olsa ḫāl-i ʿanber-bū *(Gazel 167, Mısra 7). [bu,]*
siyāh olursa libāsı nʿola o meh-rūnuñ
çerāġ dibi ḳarañu olur meşeldür **bu** *(Gazel 168, Mısra 6). [bu,]*
sīnemdeki her dāġ açılup bir güle döndi
ol serv ne var itse **bu** gülzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 8). [bu,]*
bu cism-i kebūdumda olan dāġlar añlar
encümle ḳılan çarḫ-ı nigūsārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 3). [bu,]*
zülfüñ elemini niçe çeksün **bu** yaḳīnī
ṭāḳ oldı ġam-ı ḥasret-i ebrūñ-ıla ṭāḳat *(Gazel 20, Mısra 11). [bu,]*
ey yaḳīnī **bu** ābdār ġazelüñ
Vaṣf-ı tīġında bir içim ṣudur *(Gazel 52, Mısra 17). [bu,]*

bu: "Böyledir" anlamına gelen "bu" işaret zamirinin bildirme hal eki almış hali.

dür-i dendānına öykünmiş o ġonca-dehenüñ
jāleden bāġda ter düşdügi **budur** çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 2). [budur, -dur]*
gül ḫaddüñe mensūb geçer revnaḳı **budur**
yoġ olsun ider ġonca özin aġzuña nisbet *(Gazel 19, Mısra 11). [budur, -dur]*
ruḫuñ ey ġonca verd-i ḫod-būdur
bülbül-i cānı zār iden **budur** *(Gazel 52, Mısra 2). [budur, -dur]*
kākülinden alup yaḳīnī şemīm
didi şeydā iden beni **budur** *(Gazel 52, Mısra 20). [budur, -dur]*
zülfüñ esīriyüz **budur** ancaḳ günāhumuz
ʿafvuñ revādur olsa şehā ʿöẕr-ḫvāhumuz *(Gazel 71, Mısra 1). [budur, -dur]*

bu: "Bu" işaret sıfatı. (alem).

felek kişiye yār olmaz güzellik ber-ḳarār olmaz
bu ʿālem pāyidār olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 16). [bu,]*

bu: "Bu" işaret sıfatı. (perişan).

dīvāne mükellef degül ey ḫvāce kerem ḳıl
Uṣlan diyü ḳılma **bu** perīşāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 6). [bu,]*

bu da: Bu dahi.

ol ruḫ-ı al güzel ol ḫaṭ-ı ḫōş-bū da güzel
cümleten ḫūb begüm o da güzel **bu da** güzel *(Gazel 119, Mısra 2). [bu da,]*

bu deñlü: Bu kadar, bu kadar çok.
yeter **bu deñlü** beyān eyledüñ ʿale'l-icmāl
duʿālar eyle o şeh-i kişver-i feżāʾile kim *(Kaside 1, Mısra 77). [bu deñlü,]*
sāye-veş dergāhuña yüz sürmese
mihr bulmazdı **bu deñlü** irtifāʿ *(Gazel 85, Mısra 8). [bu deñlü,]*

bu gice: Bu gece.

ola ki mihr yüzin göstere seḥer gerdūn
ṣabāḥa dek **bu gice** hem-dem-i fiġān olayın *(Gazel 154, Mısra 8). [bu gice,]*

bu ḥāl-ile: Bu âşık perişan hâlimle.

her bir duḫānumuz ʿalem-i ser-firāzdur
ʿuşşāḳdan **bu ḥāl-iledür** imtiyāzumuz *(Gazel 72, Mısra 4). [bu ḥāl-iledür, -dür]*

bu ḳadar: Bu denli, bu ölçüde.

cān naḳdine metāʿ-ı viṣālin virürse yār
kim almaz anı kim **bu ḳadar** rāygān ola *(Gazel 6, Mısra 6). [bu ḳadar,]*
bu ḳadar cevr ü cefāyı kim umardı senden
umduġum pādişehüm bendeñe iḥsānuñdur *(Gazel 49, Mısra 9). [bu ḳadar,]*
efendi sen şeh-i ḥüsn iken āh u vāh idicek
ya ben gedā **bu ḳadar** derdle niçe eyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 6). [bu ḳadar,]*

bu kim: Bu ki.

aldı zīr-i destine ḳaddüñ çenārı ḍarb-ı dest
söylenür ellerde **bu kim** dest-ber-bālā-yı dest *(Gazel 21, Mısra 2). [bu kim,]*
ṭururken ey ṣaçı leylā ḳapuñ olur mu **bu kim**
düşem yabanlara mecnūn gibi sefāhet idem *(Gazel 125, Mısra 9). [bu kim,]*
başına her gün anuñ yiridür irerse zevāl
egerçi farż-ıdı **bu kim** zamān-ı māzīde *(Kaside 1, Mısra 32). [bu kim,]*

bu sözüm: Bu söylediklerim.

başumdan aşdı seyl-i ġam bilmem yaḳīnī neyleyem
dirdüm **bu sözüm** dem-be-dem öldüm meded öldüm meded *(Gazel 25, Mısra 14). [bu sözüm,]*

bū-bekr-ṣıdk: Hz. Ebubekir'in güvenilirliği.

ʿömer-fazīlet ü **bū-bekr-ṣıdḳ** u ʿoṯmān-şerm
ʿalī-ḫışāl ü ḥasan-sīret ü ḥüseyn-ihsān *(Kaside 6, Mısra 1). [bū-bekr-ṣıdḳ,]*

budur: "Böyledir, bu şekildedir, böyle " anlamlarına gelen "bu" işaret sıfatının bildirme eki almış şekli.

ḫaṭṭ-ı sebzine müşābihdür o ġonca-dehenüñ
ḳalb-i maḥzūna ṣafā virdügi **budur** çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 2). [budur,]*

buḫār: Buhar, buğu. II Ah.

eşkümdür eyleyen ḫaṭ-ı ruḫsāruñı ʿayān
peydā olur **buḫār** ṭoḳınduḳca nāra āb *(Gazel 12, Mısra 4). [buḫār,]*

bul-: (Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

ṣafā-yı ḫāṭır ile gāh olur ki ġıbṭa-i baḥrüz
gehī keder **buluruz** seyl-vār jeng-peẕīrüz *(Gazel 75, Mısra 8). [buluruz, -ur, -uz]*
rūşen olmaz ḳaṣr-ı şevḳ olmayıcaḳ cām-ı şarāb
nūr u fer **bulmaġa** meclis sāġar-ı ṣahbā gerek *(Gazel 98, Mısra 10). [bulmaġa, -maġ, -a]*
bulmaġa feyz rāh-ı ḫarābāta sālik ol
bu yolda żāyiʿ olmaz emek isteyen bulur *(Gazel 55, Mısra 3). [bulmaġa, -maġ, -a]*
ümīd-i rifʿat-ile niçe vaṣfuñ eyleyem
ki medḥ-i aḥmed-ile **buldı** çoḳ şeref ḥassān *(Kaside 6, Mısra 48). [buldı, -dı]*

ḳaṣīdem olsa nʿola ḥükm-i şeh gibi menşūr
ki **buldı** nām-ı nişānī beg ile çoḳ ʿunvān *(Kaside 6, Mısra 54). [buldı, -dı]*
evāʿilde gelenler **bulmamışdur** pāyesin anuñ
belāġatde yaḳīnī ġıbṭa-i saḥbān-ı vāʿilʿdür *(Gazel 59, Mısra 11). [bulmamışdur, -ma, -mış, -dur]*
bu feṭḥ ü nuṣreti **bulmazdı** mihr-i ʿālem-gīr
o şehden olmasa ger yümn ü himmet ü iḳbāl *(Kaside 1, Mısra 15). [bulmazdı, -maz, -dı]*
ʿömr uzunluġını **bulmışdur** hezārāndan ziyād
nār-ı ḫaddüñ kim semender-veş açup per kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 15). [bulmışdur, -mış, -dur]*
cānā dime ki itdügin ādem neden **bulur**
cevr itme belkiʿāşıḳ olasın iden **bulur** *(Gazel 55, Mısra 1). [bulur, -ur]*
ṣafā-yı ḳalbi yoḳluḳda **bulup** ṭutduḳ fenā semtin
sebük-bāruz bu rāh-ı pür-ḫaṭarda zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 11). [bulup, -up]*
gülzār-ıʿadn içinde mekān itmeden kaçar
ʿāşıḳ ḥarīmüñ içre ḳaçan kim vaṭan **bulur** *(Gazel 55, Mısra 8). [bulur, -ur]*
zāhid reh-i riyāda sülūk-i fenāda biz
kūy-ı murādı her kişi bir semtden **bulur** *(Gazel 55, Mısra 10). [bulur, -ur]*
mihrüm arturdı cemālin o hilāl-ebrūnuñ
meh-i nev pertev-i mihr-ile **bulur** ḥüsn ü kemāl *(Gazel 117, Mısra 6). [bulur, -ur]*
gezerken ḫasta-dil bī-çāre birʿīsī-dehān **buldum**
leb-i cān-bāḫşın öpdüm mürde iken tāze cān **buldum** *(Gazel 128, Mısra 1). [buldum, -du, -m]*
gezerken ḫasta-dil bī-çāre birʿīsī-dehān **buldum**
leb-i cān-bāḫşın öpdüm mürde iken tāze cān **buldum** *(Gazel 128, Mısra 2). [buldum, -du, -m]*
ʿadem mülkine gitmiş ey perī hecr-i miyānuñla
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından ne nām u ne nişān **buldum** *(Gazel 128, Mısra 10). [buldum, -du, -m]*
yaḳīnī-veş vaṭan ṭutdum feżā-yı lā-mekānīde
ḳodum bu teng nāmı anda bir vāsiʿ mekān **buldum** *(Gazel 128, Mısra 12). [buldum, -du, -m]*
nesīm-ile gelüp ḫāk-i rehi çeşmüm cilā **buldı**
Yaḳīnī ḥamdüliʿllāh cānib-i ḥaḳʿdan ʿaṭā geldi *(Gazel 191, Mısra 11). [buldı, -dı]*
çemende bād-ı hevā **buldı** niçe ḫurde-i zer
kim itdi ġonca-i gül kīse içre anı nihān *(Kaside 3, Mısra 5). [buldı, -dı]*
olup yine eşer-i bād-ı feyz-baḫş ʿayān
ḥayāt-ı nev **bulup** ezhār açdılar aʿyān *(Kaside 3, Mısra 2). [bulup, -up]*
irmez ʿulüvv-i ḳadrüñe ey serv-i ser-firāz
neşv ü nemā **bulursa** da ʿarʿar hezār sāl *(Gazel 116, Mısra 4). [bulursa, -ur, -sa]*
bulımaz ehl-i ḫarābātuñ bir ednā pāyesin
ṣōfī-i ṣad-sāle yüz kez olsa ṣāḥib-erbaʿīn *(Gazel 155, Mısra 7). [bulımaz, -ı, -maz]*
zāhid riyāzet-ile geçürdüñ zamānuñı
ʿahd-i şebābı bir daḫı ādem ḳaçan **bulur** *(Gazel 55, Mısra 6). [bulur, -ur]*
dāġ-ı ruḫsāruñ-ıla kim ki cerāḥat **bulmaz**
pisterin berg-i gül eylerse de rāḥat **bulmaz** *(Gazel 66, Mısra 2). [bulmaz, -maz]*
cürʿa gibi yiridür olsam ayaḳ ṭopraġı
düşmeyen ayaġa çün pāye-i rifʿat **bulmaz** *(Gazel 66, Mısra 6). [bulmaz, -maz]*
bulımazlarsa eger feyż-i ḥimāyetle şeref
ḳullaruñ pādişehüm ʿafva liyāḳat **bulmaz** *(Gazel 66, Mısra 8). [bulmaz, -maz]*
bulduñ aġyārı baña vaʿde-i ferdā itdüñ
itdügin ṣanma kişi rūz-ı ḳıyāmet **bulmaz** *(Gazel 66, Mısra 10). [bulmaz, -maz]*
sāḳī-i feyz iriş ey pīr-i ḫarābāt baña
cürʿañı içmese dil ġamdan ifāḳat **bulmaz** *(Gazel 66, Mısra 12). [bulmaz, -maz]*
ey yaḳīnī yedi iḳlīmi ararsa zāhid
künc-i mey-ḫāne gibi gūşe-i vaḥdet **bulmaz** *(Gazel 66, Mısra 14). [bulmaz, -maz]*
bulmaġa feyz rāh-ı ḫarābāta sālik ol
bu yolda żāyiʿ olmaz emek isteyen **bulur** *(Gazel 55, Mısra 4). [bulur, -(u)r]*
bulduñ aġyārı baña vaʿde-i ferdā itdüñ
itdügin ṣanma kişi rūz-ı ḳıyāmet bulmaz *(Gazel 66, Mısra 9). [bulduñ, -du, -ñ]*
benüm her beytümi iẕʿān idüp īkān ider-iseñ
bulursın anda hep maʿnā-yı külliyāt-ı ḫāḳānī *(Gazel 187, Mısra 12). [bulursın, -(u)r, -sın]*
kimse ol mū-miyānda **bulamaz** ḳılca ḳuşūr
Sāḳ-ı meh-pāre güzel sāʿid-i bāzū da güzel *(Gazel 119, Mısra 9). [bulamaz, -a, -maz]*
cihānı hīçe alaldan ʿaceb emīnüz kim
ziyāde **buldı** ḥisāb iden iltizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 4). [buldı, -dı]*

bulan-: Duruluğunu, berraklığını yitirmek.

seyl-āb-ı sirişküm **bulanup** her dem aḳardı
ol servüñ ayaġına varıcaḳ ṭurı vardı *(Gazel 184, Mısra 1). [bulanup, -up]*

bulıma-: Bulamamak II elde edememek.

bulımazlarsa eger feyż-i ḥimāyetle şeref
ḳullaruñ pādişehüm ʿafva liyāḳat **bulmaz** *(Gazel 66, Mısra 7). [bulımazlarsa, -lar, -sa]*
bulma bārān-ı ḥavādiṣden keder seyl-āb-veş
ey yaḳīnī merdüm-i ʿālī-naẓar deryā gerek *(Gazel 98, Mısra 13). [bulma,]*
nem irmese aña nīsān-ı luṭf u cūduñdan
çemende neşv ü nemā **bulmaz-ıdı** serv-i revān *(Kaside 3, Mısra 20). [bulmaz-ıdı, --ıdı]*

būm: Baykuş II Rakip.

āsitānına güẕār eyleme her bir **būmuñ**
ne revādur ki hümā sāye ṣala vīrāna *(Gazel 173, Mısra 11). [būmuñ, -un]*

bunca: "Bu kadar çok, pek çok" , belgisiz sıfat.

gird-bād aldı ġubār-ı tenümi kūyuñdan
bunca ṭūl-ı emelüm oldı hebāen mensūr *(Gazel 40, Mısra 8). [bunca,]*
ben ẕelīl olmaz-idüm düşmese fürḳat senden
senden oldı baña hep **bunca** meẕellet senden *(Gazel 147, Mısra 2). [bunca,]*

buncadan: Şu kadar zamandır, bu kadar zamandan beri.

seni bir kerre yād idem diyü minnetler eylersin
añılmaz **buncadan** ammā ferāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 6). [buncadan,]*

bunda: "Burada, bunun içinde" anlamlarında kullanılan işaret zamiri.

seyr idüp dil ḫānesin dimez ki leylā **bunda**dur
geşt ider yabanları mecnūn temāşā **bunda**dur *(Gazel 42, Mısra 1). [bundadur, -dur]*
seyr idüp dil ḫānesin dimez ki leylā **bunda**dur
geşt ider yabanları mecnūn temāşā **bunda**dur *(Gazel 42, Mısra 2). [bundadur, -dur]*
rind olanuñ ḳadri ʿālī zāhidüñ miḳdārı dūn
āsitān-ı yāra baḳ aʿlā vü ednā **bunda**dur *(Gazel 42, Mısra 4). [bundadur, -dur]*
seyr-i dīdār itmege zāhid düşer rüʿyālara
ṣūret-i zībālara baḳmaz temāşā **bunda**dur *(Gazel 42, Mısra 6). [bundadur, -dur]*
semtden gel ʿazm-i ṣaḥrā ḳılma ʿaḳluñ var-ısa
hāy mecnūn iste göñlüñden ki leylā **bunda**dur *(Gazel 42, Mısra 8). [bundadur, -dur]*
niçe araya seni bī-ṭāḳat ü ārām olup
gel gel ey pervāne ol şemʿ-i şeb-ārā **bunda**dur *(Gazel 42, Mısra 10). [bundadur, -dur]*
cilve-i envār-ı ḥüsni gör dil-i pür-şevḳden
ṭūr-ı mūsā **bundadur** ṭūr-ı tecellā **bunda**dur *(Gazel 42, Mısra 12). [bundadur, -dur]*
cilve-i envār-ı ḥüsni gör dil-i pür-şevḳden
ṭūr-ı mūsā **bunda**dur ṭūr-ı tecellā **bunda**dur *(Gazel 42, Mısra 12). [bundadur, -dur]*
ehl-i ʿirfān ol ḳılup taḫṣīl ʿirfāniyyeti
neyse efkārın ḳo ey zāhid tesellā **bunda**dur *(Gazel 42, Mısra 14). [bundadur, -dur]*
ey yaḳīnī devlet-i ʿuḳbāya zāhid muntaẓır
ehl-i ḥāl olan bilür anı ki ḥālā **bunda**dur *(Gazel 42, Mısra 16). [bundadur, -dur]*
andadur cānum egerçi cism-i pür-ḫam **bunda**dur
ẕevḳ-ı ʿışḳı virmezin dünyāya ʿālem **bunda**dur *(Gazel 43, Mısra 1). [bundadur, -dur]*
andadur cānum egerçi cism-i pür-ḫam **bunda**dur
ẕevḳ-ı ʿışḳı virmezin dünyāya ʿālem **bunda**dur *(Gazel 43, Mısra 2). [bundadur, -dur]*
lemʿa-i envār-ı ḥüsnüñ gör dil-i pür-şevḳda
nūr-ı aʿẓam **bunda**dur ʿarş-ı muʿaẓẓam **bunda**dur *(Gazel 43, Mısra 4). [bundadur, -dur]*

lemʿa-i envār-ı ḥüsnüñ gör dil-i pür-şevḳda
nūr-ı aʿẓam **bunda**dur ʿarş-ı muʿaẓẓam **bunda**dur *(Gazel 43, Mısra 4). [bundadur, -dur]*
ḫaṭṭ-ı yāḳūt-ı lebüñdür cānı tesḫīr eyleyen
bir nigīn-i laʿldür ki ism-i aʿẓam **bunda**dur *(Gazel 43, Mısra 6). [bundadur, -dur]*
cān ü dil maḥzūn olup āh itseler her dem nʿola
ey perī zülfüñ ġamı hem andadur hem **bunda**dur *(Gazel 43, Mısra 8). [bundadur, -dur]*
iltifātı yoḳ baña aslā diyü ġam çekmezin
seyr ider sāʿirler ile ol perī ġam **bunda**dur *(Gazel 43, Mısra 10). [bundadur, -dur]*
ʿışḳ hādīdür yem-i fürḳatde çekme ıẓṭırāb
ey yaḳīnī ḥamdülillāh ḫızr-ı ḫōş-dem **bunda**dur *(Gazel 43, Mısra 12). [bundadur, -dur]*

burc: Gökte Zodyak üzerinde bulunan on iki takım yıldızına verilen ad.

anuñ devrinde batdı yıldızı her māh-ruḫsāruñ
güzellik **burcunuñ** mihr-i cihān-ārāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 4). [burcunuñ, -u, -nuñ]*
ey ʿaceb ebrū mısın ya misk tozlu bir kemān
yā melāḥat **burcunuñ** ġarrā hilāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 2). [burcunuñ, -u, -nuñ]*
sipihr-i naẓmda encüm gibi maḥv oldı şāʿirler
olaldan ben maʿārif **burcunuñ** ḫurşiyd-i raḫşānı *(Gazel 187, Mısra 14). [burcunuñ, -u, -nuñ]*
gel yetiş leşker-i şādīyle meded nuṣret ḳıl
ceyş-i ġam aldı beden **burcunı** cānum fetḥī *(Gazel 194, Mısra 4). [burcunı, -unı]*
sipihr-i **burc-ı** temkīn ü mihr-i **burc-ı** yaḳīn
seḥāb-ı reʾfet-i bārān-ı raḥmet-i müteʿāl *(Kaside 1, Mısra 17). [burc-ı,]*
ṭulūʿ itdi girībānuñdan ey meh rūy-ı raḫşānuñ
şeref **burcundan** oldı gūyiyā mihr-i cihān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 8). [burcundan, -u, -n, -dan]*
āsumānī giyer ol **burc-ı** cemālüñ māhı
ġusl içün nīlʿe girer yūsuf-ı mıṣrī gūyā *(Gazel 4, Mısra 3). [burc-ı,]*
sipihr-i **burc-ı** temkīn ü mihr-i **burc-ı** yaḳīn
seḥāb-ı reʾfet-i bārān-ı raḥmet-i müteʿāl *(Kaside 1, Mısra 17). [burc-ı,]*

burc-ı dil: Gönül yıldızı.

olam feżā-yı maḥabbetde ẕerre-veş raḳḳāṣ
olursa **burc-ı dile** feyż-i raḥmetüñ raḫşān *(Kaside 6, Mısra 46). [burc-ı dile,]*

bustān: Bahçe, çiçek ve ağaç yetiştirilen yer.

ḳaddüñ nihāli tāze-i **būstān-ı** iʿtidāl
ḫaddüñ ṭariyy ü tāze gül-i gülşen-i cemāl *(Gazel 116, Mısra 1). [būstān-ı,]*
ḥarīm-i dergehüñi **būstāna** beñzetdüm
nihāl-i ḳaddüñi serv-i revāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 1). [būstāna, -a]*
bihişti kūyuñı ben **būstāna** beñzetdüm
nihāl-i ḳaddüñi serv-i revāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 1). [būstāna, -a]*

bülbül: Güzel sesiyle bilinen kuş II Aşık.

ruḫuñ ey ġonca verd-i ḫod-būdur
bülbül-i cānı zār iden budur *(Gazel 52, Mısra 2). [bülbül-i, -i]*
çemeni nāz-ıla seyr itmege **bülbüller-ile**
çemenī cāmesini ol gül-i aḥmer giydi *(Gazel 193, Mısra 5). [bülbüller-ile, -ler, -ile]*
yād eyleyüp o gül-ruḫı itdük hezār āh
ḫāmūş ḳıldı **bülbüli** ṣavt-ı ḥazīnümüz *(Gazel 74, Mısra 4). [bülbüli, -i]*
gülşen-i kūy-ı yārda yoḳ baña hem-zebān olur
bülbülem ey yaḳīnī ben bencileyin hezār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 12). [bülbülem, -em]*
hümā-yı ʿarş-pervāzam bülend-āvāz şehbāzam
şeker-ḫā ṭūṭīyem hem **bülbülem** gūyā suḫan-dānam *(Gazel 124, Mısra 6). [bülbülem, -em]*
leṭāfet bāġınuñ serv-i semen-sīmāsıdur yūsuf
melāḥat gülşeninüñ **bülbül-i** zībāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 2). [bülbül-i, --i]*
gül-ruḫuñ şevḳına her ṣubḥ oluruz zemzeme-gīr
bülbül-i gülşene dem-sāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 12). [bülbül-i,]*

zār oldum idüp yār ile aġyārı temāşā
şan eyledi **bülbül** gül ile ḫārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 2). [bülbül,]*
hengām lāle devr gül eyyām ʿīş ü nūş
bülbül nedīm ü bezm çemen lālezār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 4). [bülbül,]*
şol gelen serv-i sehī gül-çihre ancaḳ ġālibā
bāġ-ı ḫüsnüñ ġoncası didükleri **bülbül** budur *(Gazel 53, Mısra 4). [bülbül,]*
gülşen-i kūyuñda gūş it murġ-ı cānuñ nālesin
gül-ruḫuñçün şad hezār efġān iden **bülbül** budur *(Gazel 53, Mısra 8). [bülbül,]*
bülbül degül uçan göricek naḫl-i ḳāmetüñ
ḳarşuñda murġ-ı cānını uçurdı serv-i bāġ *(Gazel 87, Mısra 3). [bülbül,]*
maḥrūm ehl-i ʿışḳ u ʿadū maḥrem-i vişāl
bülbül esīr-i ḫār-ı cefā gül enīs-i zāġ *(Gazel 87, Mısra 8). [bülbül,]*
yine verd-i ruḫına bir lebi cān-perverdüñ
şad-hezār āh-ıla ey **bülbül-i** dil cān virdüñ *(Gazel 109, Mısra 2). [bülbül-i,]*
bülbüllere ḳıya baḳan ol çeşm-i şāhbāz
gördükde nāmemi umarın oḳıya gele *(Gazel 179, Mısra 5). [bülbüllere, -ler, -e]*
ruḫı yanında o servüñ güli yirden yire çal
ey ṣabā gülleri **bülbül** gözine ḫār eyle *(Gazel 180, Mısra 6). [bülbül,]*
iridür ey yüzi gül gūş iderseñ efġānum
ki bāġ-ı naẓma benem **bülbül-i** bülend-elḥān *(Kaside 6, Mısra 52). [bülbül-i,]*
ʿiẕāruñ tāb-ı mülden ey gül-i ter al al oldı
nʿola **bülbüllerüñ** āhından olsa pür-şadā meclis *(Gazel 77, Mısra 8). [bülbüllerüñ, -ler, -üñ]*

bülbül-i çemen: Çimenliğin bülbülü.

ey **bülbül-i çemen** ḳatı germ olma nāleden
bu gülşene hezār ḫōş-elḥān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 9). [bülbül-i çemen,]*

bülbül-i dil: Gönül kuşu ‖ 'âşık.

gül yüzüñçün çekeli **bülbül-i dil** ḫār-ı cefā
ṭutdı dünyā yüzini āh u fiġānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 9). [bülbül-i dil,]*

bülbül-i gūyā: Şakıyan, öten bülbül. II Feryat figan eden âşık.

şad-hezār āh ideyin gül yüzüñüñ medḥinde
gülşenüñ **bülbül-i gūyāsını** ḫāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 8). [bülbül-i gūyāsını, -nı]*

bülbül-i ḫōş-gūy: Güzel konuşan bülbül II aşık; şair.

vird-i zebān-ı **bülbül-i ḫōş-gūy** medḥ-i gül
ẕikr-i yaḳīnī vaṣf-ı cenāb-ı ḫudāygān *(Gazel 137, Mısra 13). [bülbül-i ḫōş-gūy,]*

bülbül-i şeydā: Çılgın bülbül (aşık).

saña ey ġonca-dehen **bülbül-i şeydāyam** ben
lāle-ruḫsāruñ olaldan gül-i terden nāzük *(Gazel 99, Mısra 3). [bülbül-i şeydāyam, -yam]*

bülbül-i şīrīn-suḫan: Tatlı sözlü bülbül.

ḳapuñda **bülbül-i şīrīn-suḫan** hezār velī
benüm gibi ḳanı bir tūtī-i faṣīḥ-zebān *(Kaside 6, Mısra 37). [bülbül-i şīrīn-suḫan,]*

bülbül-i şūrīde: Çılgın bülbül.

ḫançer-i ḫār-ıla ṣaḳın ki ider sīneñi çāk
gülüñ ey **bülbül-i şūrīde** yanından öte dur *(Gazel 40, Mısra 6). [bülbül-i şūrīde,]*

bülbül-i ṭab: Bülbül yaratılışlı.

gül ruḫuñsuz **bülbül-i ṭabʿ-ı** yaḳīnī lāl olur
söylemez āyīnesiz ṭūṭī kelām-ı sükkerīn *(Gazel 155, Mısra 13). [bülbül-i ṭabʿ-ı,]*

bülbül-i zār: İnleyen bülbül. || Aşık.

o gül-ruḫsārumı göstermeyüp ben **bülbül-i zāra**
Raḳībā ġam nihālin bāġ-ı ḳalbümde dikensin sen *(Gazel 150, Mısra 5). [bülbül-i zāra,]*
yaḳīnī gülşen-i ʿışḳında ben bir **bülbül-i zāram**
Leṭāfet mışrınuñ ṭūṭī-i şekker-ḫāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 9). [bülbül-i zāram,]*
hār-ı cefāda **bülbül-i zāruñ** makāmı pest
bālā-nişīn-i meclis-i gülşen ġurābdur *(Gazel 45, Mısra 3). [bülbül-i zāruñ,]*
hār-ı cefāda **bülbül-i zāruñ** makāmı pest
bālā-nişīn-i meclis-i gülşen ġurābdur *(Gazel 45, Mısra 3). [bülbül-i zāruñ,]*

bülbül-vār: Bülbül gibi, bülbül misali.

bāġ-ı kūyuñda yaḳīnī şanemā **bülbül-vār**
gül yüzüñde nʿola eylerse hezār āh u fiġān *(Gazel 139, Mısra 9). [bülbül-vār,]*

bülend: Yüksek, yüce.

bāġda serv-i sehīler ne ḳadar olsa **bülend**
iremez ḳāmetüñe söyleyelüm ṭoġrusın *(Gazel 152, Mısra 5). [bülend,]*

bülend-āvāz: Yüksek ses, haykırma.

hümā-yı ʿarş-pervāzam **bülend-āvāz** şehbāzam
şeker-ḫā ṭūṭīyem hem bülbülem gūyā suḫan-dānam *(Gazel 124, Mısra 5). [bülend-āvāz,]*

bülend-elḫān: (Fars. bulend) Yüksek, yüce, ulu.■ Başına geldiği kelimelere "yüksek, yüce" anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik sıfatlar yapar. Elhan: Nağmeler, ezgiler, melodiler.

yiridür ey yüzi gül gūş iderseñ efġānum
ki bāġ-ı naẓma benem bülbül-i **bülend-elḫān** *(Kaside 6, Mısra 52). [bülend-elḫān,]*

bülend-merteb: Makamı yüce, şanlı.

feżā-yı ʿarşdayuz hem-cenāḥ-ı ṭāʿir-i ḳudsüz
bülend-mertebe bāzuz hümā-yı sidre-mesīrüz *(Gazel 75, Mısra 6). [bülend-mertebe, -e]*

büʿl-heves: Arzu ve heveslerine tâbi, maymun iştahlı, kararsız, aklına her geleni yapmak isteyen.

murġ-ı ʿışḳı ṣayd ümīdin itmesün her **büʿl-heves**
hīç olur mı peşşeye ʿanḳā-yı ʿālī-şān şikār *(Gazel 27, Mısra 11). [büʿl-heves,]*

bünyād: Asıl, esas, temel.

göñül mülkini yap yap dest-i luṭfuñ eylesün maʿmūr
belā **bünyādını** ḳalbümde vīrān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 4). [bünyādını, -ı, -n, -ı]*

bünyād-ı ġam: Kederin temeli.

seng-i cevr-ile göñül ḫānesin itseñ vīrān
ṣanma kim irişe **bünyād-ı ġam-ı** ʿışḳa ḫalel *(Gazel 118, Mısra 14). [bünyād-ı ġam-ı, -ı]*

bür-: 1. Kaplamak, istîlâ etmek. 2. Sarmak.
yaḳa çāk eyle ṣafā bul **bürisün** cismüñi āh
kaʿbe-veş ʿışḳı-y-ıla giy ḳara şālı ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 7). [bürisün, -i, -sün]*

bürhān: Delil, ispat, kanıt.

feryād ḳılma keşmekeş-i ʿışḳdan dilā
her ʿusrda iki yüsr bu **bürhān** degül midür *(Gazel 60, Mısra 8). [bürhān,]*

būs it-: Öpmek, öpücük vermek, sevmek, sevgi göstermek.

lebüñ **būs itdi** sāġar ṣanma kim nūş itdügüm meydür
dil-i bīmāra ḳanlar yutdurur ey bī-vefā meclis *(Gazel 77, Mısra 5). [būs itdi,]*

būs-ı dehān: Ağzını (dudak bağlamında) öpme.

dil ḳucamaz miyānını yoḳ yire cüst ü cū ḳılur
būs-ı dehānı muḥtemel līkin o daḫı var yoḳ *(Gazel 95, Mısra 10). [būs-ı dehānı,]*

būs-ı leb: Dudağını öpme.

būs-ı lebüñi eyleme ʿāşıḳlara teklīf
lāzım mı şarāb içmege mestāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 3). [būs-ı lebüñi,]*

büt: 1. Put. 2. mec.güzel, sevgili.

ḫūn itdi nāfe-veş dili vü aldı aḳlumuz
cādū-yı çeşm-ile **büt-i** miskīn ġazāleler *(Gazel 33, Mısra 6). [büt-i,]*
giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alur āl-ile diller bir **büt-i** laʿlīn-ḳabā vardur *(Gazel 51, Mısra 12). [büt-i,]*
leb-i laʿlüñ leṭāfetde söz açsa rūḥ-perverdür
hemānā ol **büt-i** ʿīsī-nefes rūḥ-ı muṣavverdür *(Gazel 61, Mısra 2). [büt-i,]*
bī-ḥaḳīḳat **büti** ḳo ʿīsī-i devrān ise de
yanma bī-mihr odına şemʿ-i şebistān ise de *(Müseddes 1, Mısra 3). [büti, -i]*

büt-i çīn: Çin putu (güzellik bağlamında) II Çin güzeli.

şekl-i zībāñ-ıla ey şāhid-i ferḫunde-cemāl
büt-i çīn daʿvī-i ḥüsn eylese ṣūret bulmaz *(Gazel 66, Mısra 4). [büt-i çīn,]*
büt-i çīn ḥüsn-i ʿiẕāruñ gibi ṣūret bulmaz
gör ṣanıdur güzelüm ḥüsn-i cemāli anuñ *(Gazel 103, Mısra 7). [büt-i çīn,]*
vech-i pāküñde olan āba teşebbüh ḳılmış
Yoḫsa bī-vech **büt-i çīnʿe** dimezler maʿbūd *(Kaside 5, Mısra 8). [büt-i çīnʿe,]*

büt-i tannāz: Herkesle alay eden güzel sevgili.

bir hümādur mihr-i ʿālem-tābı ḳılmış āşiyān
gird-i ruḫsāruñda ṣanma ey **büt-i tannāz** zülf *(Gazel 88, Mısra 4). [büt-i tannāz,]*

bütün: Hep, tamamen.

ruḫsāruñ üzre ḫaṭṭ-ı siyehden ʿayān olur
şerḥu **buṭūni** zāġ ve ẓuhūri yaḳīnīʿyāt *(Gazel 18, Mısra 10). [buṭūni, -i]*
dürr-i dendānı ġamıyla aġlamaḳdan ol **bütüñ**
ey yaḳīnī eşk-i çeşmüm ʿāḳıbet ʿummān olur *(Gazel 54, Mısra 13). [bütüñ,]*
eṣer-i āh-ı yaḳīnīʿyle mülebbes oldı
lāciverdī görinür şimdi **bütün** baḥr u semā *(Gazel 4, Mısra 10). [bütün,]*
ey yaḳīnī o **bütüñ** nüktelerin fehm eyle
ne bilür ehl-i luġat terk idelüm ḳamusın *(Gazel 152, Mısra 9). [bütüñ,]*

būy-ı sünbül: Sünbül kokusu.

ne dem ki ilte ṣabā bāġa **būy-ı sünbül**üñi
o dem hevāya düşüp bī-ḳarār olur reyḥān *(Gazel 138, Mısra 11). [būy-ı sünbülüñi, -üni]*

büyük: Boyutları benzerlerinden fazla olan, azametli, haşmetli, yüce.

dāġ-ı cefāya merhem-i luṭf isteme dilā
ṭaġlarca cevr ider **büyük** iḥsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 6). [büyük,]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir **büyük** ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 10). [büyük,]*
bāġ-ı ʿālemde hemān adı **büyük** tūbāʿnuñ
hem-ser olmaġa senüñle gelemez meydāna *(Gazel 173, Mısra 7). [büyük,]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir **büyük** ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 14). [büyük,]*

büyüklen-: Kibirlenmek, büyüklük taslamak.

yaḳīnī ḳāf-ı meşaḳḳatde ben de sīmurgın
büyüklenüp müteferrid geçinmesün ʿanḳā *(Gazel 3, Mısra 12). [büyüklenüp, -üp]*

C

cā: Far. Yer, makam, mahal, mevki.

olup kūy-ı ḫarābātuñ gedāsı cām-ı cem nūş it
bu **cā** vü salṭanat cemşiyd-i devrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 10). [cā,]*

cādū: Sihirbâz demektir. Edebiyatımızda bir görüşte insanı büyüleyen, câzibeli, oynak dilber yerinde ve göz, gamze, saç vasfında kullanılmıştır.

niçe ḳurtarsun yaḳīnī bend-i ġamdan gerdenin
çeşm **cādū** ġamze seḥḥār ü kemend-endāz zülf *(Gazel 88, Mısra 18). [cādū,]*

cādū-yı çeşm-ile: Gözündeki cadı , cadı göz , büyüleyici bakış.

ḫūn itdi nāfe-veş dili vü aldı aḳlumuz
cādū-yı çeşm-ile büt-i miskīn ġazāleler *(Gazel 33, Mısra 6). [cādū-yı çeşm-ile, -ile]*

cāh-ıla: Cahiller.

sürūr-ı **cāh-ıla** hīç ibtihācumuz yoḳdur
şeh-i diyār-ı ġamuz taḫt u tācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 1). [cāh-ıla,]*

caḥīmi: Cehennem gibi, Cehennem.

vaṣf-ı bihişt-i kūyı ṭururken ḥabībümüñ
ḥāl-i **caḥīmi** söyleme vāʿız aẕābdur *(Gazel 45, Mısra 8). [caḥīmi,]*

cām: 1. Sırça, cam; bardak, kadeh, şişe ve toprak cinsinden şarap kadehi.

gider dilden ġam-ı dōlāb-ı çarḫı **cāmı** devr itdür
ṣaḳın bu bezme sāḳī gelmesün bīgāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 3). [cāmı, -ı]*
egmez ṣurāḥī **cāma** baş eyler mücādele
ol ser-keşüñ boġazını al sāḳıyā ele *(Gazel 179, Mısra 1). [cāma, -a]*
hem-rehüm nāledür benüm çün zil
cām-ı ġuṣṣayla olmışam ḳanzil *(Gazel 122, Mısra 2). [cām-ı,]*
dāʿimā bezm-i maḥabbetde belā **cāmın** çeker
Sāḳıyā şol kim ola mest-i mey-i bezm-i elest *(Gazel 21, Mısra 3). [cāmın, -ı, -n]*
reşk-i ḫurşiyd olur mı bir daḫı **cām**
o güni gösterür mi baña felek *(Gazel 97, Mısra 5). [cām,]*

ṣoyunsa girse ḥammāma ḳaçan ol serv-i sīmīn-ten
anı seyr itmege her **cām** olur bir dīde-i revzen *(Gazel 143, Mısra 2). [cām,]*
gehī bezm-i elest içre belā **cāmın** çeken mestem
gehī esrār-ı ʿışḳuʿllāh-ıla medhūş u ḥayrānam *(Gazel 124, Mısra 3). [cāmın, -ın]*
gül gül olsa ruḫın öpsek lebi **cāmın** emsek
gele gül mevsimi ʿīş-ı mey-i gül-fām olsa *(Gazel 175, Mısra 9). [cāmın, -ın]*
şimdi bir ḥāletdeyem **cām-ı** mey-i ʿışḳuñla kim
Sāḳıyā keyfiyyet-i ḥālüm işiden oldı mest *(Gazel 21, Mısra 9). [cām-ı,]*
ḳanı **cām-ı** mey-i laʿlüñle bī-hūş olduġum demler
şarāb-ı şevḳ-ıla sermest ü medhūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 1). [cām-ı,]*
nişānı yoġ-idi rez duḫterinüñ bāġ-ı ʿālemde
şarāb-ı **cām-ı** vaḥdet birle serḫōş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 8). [cām-ı,]*
sāḳıyā **cām-ı** meyi destüme ṣun nūş ideyin
bāri bir dem ġam-ı eyyāmı ferāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 1). [cām-ı,]*
suḫan bezminde çekdi cām-ı naẓmuñ cürʿasın **cāmī**
o meyden geçdi ol ammā ben aldum şimdi meydānı *(Gazel 187, Mısra 7). [cāmī,]*

2.Beden, ruh, insanın maddi ve manevi varlığı || Aşığın canı.

maʿānī **cāmı** çekilmez mi cāmī geçdiyse
tehī degül şeref-i himmetüñde bu meydān *(Kaside 6, Mısra 21). [cāmı, -ı]*

cām ol-: Cam vazifesi görmek, ışık, aydınlık vermek, aydınlatmak.

mihr-i ruḫsāruña her gün nigerān olmaġ-içün
kāşki revzenüñe dīdelerüm **cām olsa** *(Gazel 175, Mısra 4). [cām olsa, -sa]*

cāmasb: Efsanelerde Hekim Danyal'ın ya da Danyal Peygamber'in oğludur, Camasb.

cān ile ḳıldı ḫayāl-i zülf-i cānān iḫtilāṭ
itdi **cāmasb** ile ġūyā şāh-ı mārān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 2). [cāmasb,]*

cāme: Libas, elbise.

sebz **cāmeñle** yaḳīnī didi gördükde saña
mezraʿ-ı sebz-i felekde meh-i ġarrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 11). [cāmeñle, -ñ, -le]*
çemeni nāz-ıla seyr itmege bülbüller-ile
çemenī **cāmesini** ol gül-i aḥmer giydi *(Gazel 193, Mısra 6). [cāmesini, -si, -n, -i]*
nūr-ı aḥmed ṣan ider sündüs-i aḫzarda mekān
ya yaşıl **cāme** giyen ḫızr-ı muʿallāsın sen *(Gazel 149, Mısra 6). [cāme,]*
çemenī **cāmesin** ol serv-i semen-ber giydi
gūyiyā ḥūr-ı cinān sündüs-i aḫzar giydi *(Gazel 193, Mısra 1). [cāmesin, -si, -n]*
fıstıḳī **cāmeli** bir servi görüp yanumda
düşmen-i rū-siyeh ol dem tūnekīler giydi *(Gazel 193, Mısra 3). [cāmeli, --li]*

cāme-i gül-gūn: Gül renkli elbise; kırmızı elbise.

bād-ı āhum yele virdi güllerüñ evrāḳını
cāme-i gül-gūn-ıla raḫş üzre cevlānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 14). [cāme-i gül-gūn-ıla, -ıla]*

cāme-i sebz: Yemyeşil elbise.

cāme-i sebz-ile bir serv-i dil-ārāsın sen
berg-i sebz içre ya bir ġonca-i ḥamrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 1). [cāme-i sebz-ile,]*
cāme-i sebz-ile olduḳca revān ey boyu serv
sebzezār içre aḳan āb-ı muṣaffāsın sen *(Gazel 149, Mısra 3). [cāme-i sebz-ile,]*
cāme-i sebz-ile kūyuñda ḫurāmān olsañ
ḥulle-i sebz-ile cennetdeki ḥūrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 7). [cāme-i sebz-ile,]*

yiridür nuṭḳa gelürse leb-i şekker-şikenüñ
cāme-i sebz-ile bir ṭūṭī-i gūyāsın sen *(Gazel 149, Mısra 10). [cāme-i sebz-ile,]*

cāme-i siyāh: Siyah elbise.

ey **cāme-i siyāh** giyen şāh-ı ḫışm-nāk
çaprāst dügmelerle beni eyledüñ helāk *(Gazel 96, Mısra 7). [cāme-i siyāh,]*

cāme-i vaṣl: Kavuşma elbisesi.

begüm bir müflise lāyıḳ görürsin **cāme-i vaṣluñ**
felāket ḫānḳāhı içre ben ʿuryānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 7). [cāme-i vaṣluñ,]*
cāme-i vaṣluñı her ʿūra görüp erzānī
tekke-i ġamda bu abdāluñı ʿuryān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 5). [cāme-i vaṣluñı, -nı]*

cāme-kebūd: Mavi elbise.

şāh maḥmūdʿuñ ayāz olmış-ıdı manẓūrı
seyr-i mehtāb ḳıl ey serv olup **cāme-kebūd** *(Kaside 5, Mısra 22). [cāme-kebūd,]*

cāmī: Divan edebiyatı şairi.

maʿānī cāmı çekilmez mi **cāmī** geçdiyse
tehī degül şeref-i himmetüñde bu meydān *(Kaside 6, Mısra 21). [cāmī,]*

cām-ı bāde: Şarap kadehi.

çemende bezme **cām-ı bāde** geldi
nesīm ol dem mübārek-bāda geldi *(Gazel 192, Mısra 1). [cām-ı bāde,]*
ḳanlu gözümde ʿaks-i ruḫı lāle-ḫadlerüñ
berg-i gül-ile şānki ṭolu **cām-ı bādedür** *(Gazel 41, Mısra 6). [cām-ı bādedür,]*

cām-ı bāde-i ḥamrā: Kırmızı şarap kadehi.

sāʿid-i sāḳīde **cām-ı bāde-i ḥamrāya** baḳ
gülşen-i şādī vü ʿişretde açılmış gül budur *(Gazel 53, Mısra 5). [cām-ı bāde-i ḥamrāya, -ya]*

cām-ı billūr: Şeffaf, billur kadeh.

ḳadeḥ-i sīm-i mücellāda ya bir ḳaṭre gül-āb
cām-ı billūrda yā āb-ı ḥayāt-efzāsın *(Gazel 151, Mısra 10). [cām-ı billūrda, -da]*

cām-ı cān-fezā: Cana can katan kadeh/şarap.

mey-i laʿl-i revān-baḫşuñ gibi yoḳ ḥaẓẓ-ı rūḥānī
ʿacebdür zāhid itmez böyle **cām-ı cān-fezādan** ḥaẓẓ *(Gazel 84, Mısra 8). [cām-ı cān-fezādan, -dan]*

cām-ı cem: Şarabı icat eden Cem'in sihirli kadehi; [tas.] gönül. Bir kır gezintisi esnasında Cem, ayaklarına yılan dolanmış bir kuş görür. Okuyla kuşu, yılandan kurtarır. Kuşun ağzından yere bıraktığı çekirdekten asma büyür, o asmadan ilk şarap elde edilir. Cem'in kadehi, üzerinde yedi hikmeti bildiren yazılar bulunan bir kadehtir. İskender'in aynası gibi mevhum bir nesnedir. Cām-ı Cem, bütün evrendeki durumu, yedi feleğin sırrını açık ve ayrıntılı biçimde gösteren bir kadeh sayılır. Cem, başka bir meziyeti olmadığı hâlde, şarap mucidi olarak edebiyata girmiş ve adını baki kılmıştır.

olup kūy-ı ḫarābātuñ gedāsı **cām-ı cem** nūş it
bu cā vü salṭanat cemşiyd-i devrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 9). [cām-ı cem,]*
ḫıżr-ı ḫōş-demdür ṭutar destinde gūyā **cām-ı cem**
leblerüñ devrinde ey gül-çihre ḫaṭṭ-ı ʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 39). [cām-ı cem,]*

cām-ı gül-gūn: Gül renkli kadeh, (şarap kadehi).

bir mehüñ gerdenine ḳol dolayup hāle gibi
cām-ı gül-gūnı yaḳīnī ele al lāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 30). [cām-ı gül-gūnı,]*

cām-ı ʿişret: İçki kadehi.

pāy-māl ider-ise ġuṣṣa seni
elüñe **cām-ı ʿişret** al didiler *(Gazel 34, Mısra 6). [cām-ı ʿişret,]*

cām-ı laʿl-i dil-rübā: Gönül çalan kırmızı kadeh.

naṣīb olmazsa sürmek **cām-ı laʿl-i dil-rübādan** ḥaẕẕ
ne mümkindür alam sāḳī şarāb-ı dil-güşādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 1). [cām-ı laʿl-i dil-rübādan, -dan]*

cām-ı laʿl-i yāra: Sevgilinin lal taşından kadehi II sevgilinin kırmızı şarap gibi olan dudağı.

ḳaṭʿ iderler başını ol ẕevḳdan maḥrūm olup
cām-ı laʿl-i yāra ḥırsın eylemezse az zülf *(Gazel 88, Mısra 10). [cām-ı laʿl-i yāra, -a]*

cām-ı leb: Kırmızı şarapla dolu bir kadehe benzeyen dudak.

gedā-yı bī-ser ü pāyı şeh-i dü-ʿālem ider
sürūr-ı **cām-ı lebiyle** viṣāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 8). [cām-ı lebiyle, -iyle]*

cām-ı merg: Ölüm kadehi.

sāḳī çü ʿāḳıbet geçerüz **cām-ı mergden**
devr eylesün piyāle ki devrān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 5). [cām-ı mergden, -den]*

cām-ı mey: Şarap kadehi.

şol **cām-ı mey** ki dāʿire-gird-i ḥabābdur
mirʿāt-durur ki cilvegeh-i āfitābdur *(Gazel 45, Mısra 1). [cām-ı mey,]*
şol **cām-ı mey** ki dāʿire-gird-i ḥabābdur
mirʿāt-durur ki cilvegeh-i āfitābdur *(Gazel 45, Mısra 1). [cām-ı mey,]*

cām-ı mey iç-: Kadehteki şarap içmek.

leb-i laʿlüñle tenhā sözlerüm var **cām-ı mey içse**
Yıḳılsa bir yaña aġyārdan olsa cüdā meclis *(Gazel 77, Mısra 9). [cām-ı mey içse, -se]*

cām-ı mey-i ġam: Gam şarabının kadehi.

yıḳılsam ṭañ mıdur serhōş olup **cām-ı mey-i ġamdan**
kim oldı bezm-i vaṣluñ gibi cānā bī-baḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 11). [cām-ı mey-i ġamdan, -dan]*

cām-ı muṣaffā: Temiz,saf, arıtılmış şarap.

ʿaceb mi reşk-i ḥavz-ı kevşer olsa sāḳıyā meclis
ṭolu **cām-ı muṣaffālarla** oldı pür-ṣafā meclis *(Gazel 77, Mısra 2). [cām-ı muṣaffālarla, -larla]*

cām-ı ṣafā: Mutluluk kadehi.

dilde laʿl-i leb-i yār elde ṭolu **cām-ı ṣafā**
ey yaḳīnī baña beñzer ḳanı ṣāfī-meşreb *(Gazel 13, Mısra 11). [cām-ı ṣafā,]*

cām-ı şarāb: Şarap kadehi.

sāḳī-i lāle-ʿiẕār-ıla içüp **cām-ı şarāb**
itmezin dīde-i ġam-dīdemi ġarḳ-ı ḫūn-āb *(Gazel 10, Mısra 1). [cām-ı şarāb,]*

ʿālemüñ ʿışretine cem gibi māʿil degülin
almazın meclis-i şādīde ele **cām-ı şarāb** *(Gazel 10, Mısra 4). [cām-ı şarāb,]*
rūşen olmaz ḳaşr-ı şevḳ olmayıcaḳ **cām-ı şarāb**
nūr u fer bulmaġa meclis sāġar-ı ṣahbā gerek *(Gazel 98, Mısra 9). [cām-ı şarāb,]*
ṣanma sāḳī allar giymiş-durur **cām-ı şarāb**
bezm-i gülşende ruḫuñdan utanup ider ḥicāb *(Kıt'a 1, Mısra 1). [cām-ı şarāb,]*
devr-i güldür ele al **cām-ı şarāb-ı** gül-fām
nūş idüp gül gibi laʿlīn-ḳadeḥ ol mest-i müdām *(Müseddes 3, Mısra 17). [cām-ı şarāb-ı,]*

cām-ı şarāb-ı erġavān: Erguvan şarabının kadehi.

degül bezm-i çemende lāleler seng-i ḥavādiṣden
şikest olmış cemʿüñ **cām-ı şarāb-ı erġavānıdur** *(Gazel 46, Mısra 4). [cām-ı şarāb-ı erġavānıdur,]*

cān: 1.Can, ruh, gönül.

geçdi yaḳīnī **cānumuza** nāvek-i belā
derd-i derūnumuzdan o ḫūnī degül ḫabīr *(Gazel 37, Mısra 9). [cānumuza, -umuza]*
gülşen-i kūyuñda gūş it murġ-ı **cānuñ** nālesin
gül-ruḫuñçün ṣad hezār efġān iden bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 7). [cānuñ, -uñ]*
ruḫuñ ey ġonca verd-i ḫod-būdur
bülbül-i **cānı** zār iden budur *(Gazel 52, Mısra 2). [cānı, -ı]*
cān virenler yoluñda derdüñle
lebüñi **cān** içün bedel didiler *(Gazel 34, Mısra 24). [cān,]*
kül iden **cānı** nār-ı fürḳatdür
defʿ iden anı āb-ı vuṣlatdur *(Gazel 62, Mısra 1). [cānı, -ı]*

2. "Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

minnet-durur ölmek yoluña başa vü cāna
yoluñda geçer ʿāşıḳ olan **cān** u serinden *(Gazel 148, Mısra 10). [cān,]*
cān gözlerine hāk-i rehi kuhl-ı cilādur
yā rab anı sen ṣaḳla hasūduñ naẓarından *(Gazel 148, Mısra 11). [cān,]*
tīr olup müjgānlaruñ ebrūñ olaldan yā ʿalī
bīm-i **cān** ḳıldı gözüme uyḫuyı rüʿyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 2). [cān,]*
cān revān eyler yolında sen mürüvvet kānınuñ
ḳılsa iḥsānuñ yaḳīnīʿyi nʿola iḥyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 9). [cān,]*

3. İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

yolında ẕerre-veş raḳḳāş idüp bu ben hevādārın
ḳarār u ṣabrum aldı rāḥat-ı **cānumdan** ummazdum *(Gazel 129, Mısra 8). [cānumdan, -um, -dan]*
şemşīr-i ġamzesinüñ işi geçdi **cānuma**
dilde olan cerāḥati bilmez o ġamzekār *(Gazel 26, Mısra 9). [cānuma, -uma]*
cān naḳdine metāʿ-ı viṣālin virürse yār
kim almaz anı kim bu ḳadar rāygān ola *(Gazel 6, Mısra 5). [cān,]*
vir naḳd-i **cānı** ol meleküñ mū-miyānına
ʿāşıḳ odur ki māmeleki der-miyān ola *(Gazel 6, Mısra 11). [cānı, -ı]*
gelmesün bu dergehe **cānını** ḳurbān itmeyen
ḫānḳāh-ı sırr-ı ʿışḳuñ yolu var erkānı var *(Gazel 28, Mısra 3). [cānını, -ın, -ı]*
cān virenler yoluñda derdüñle
lebüñi **cān** içün bedel didiler *(Gazel 34, Mısra 23). [cān,]*
ḫaṭṭ-ı yāḳūt-ı lebüñdür **cānı** tesḫīr eyleyen
bir nigīn-i laʿldür ki ism-i aʿẓam bundadur *(Gazel 43, Mısra 5). [cānı, -ı]*
şikeste çeşmine **cān** beste bend-i zülfine ḫāṭır
o şāha **cān** u gönülden şikeste-beste esīrüz *(Gazel 75, Mısra 3). [cān,]*
şikeste çeşmine **cān** beste bend-i zülfine ḫāṭır
o şāha **cān** u gönülden şikeste-beste esīrüz *(Gazel 75, Mısra 4). [cān,]*
cān u baş atup olur dil ser-i zülfüñde şehīd
ʿarṣa-i ġamda ser-endāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 5). [cān,]*

dil ḫūn u **cān** figār ciger rīş sīne çāk
derd-i firāḳ ile iderin āh-ı derd-nāk *(Gazel 96, Mısra 1). [cān,]*
kāşki biñ **cānum** olsa tende ey leylā-hırām
zülfüñ-içüñ her birin mecnūn-ı şeydā eylesem *(Gazel 127, Mısra 5). [cānum, -um]*
gezerken ḫasta-dil bī-çāre bir ʿīsī-dehān buldum
leb-i cān-bāḫşın öpdüm mürde iken tāze **cān** buldum *(Gazel 128, Mısra 2). [cān,]*
ḳapuñda bende-i fermān-ber olmaḳ tek naṣīb olsun
ne emrüñ var-ısa **cān** üzre fermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 10). [cān,]*
ḳılca **cānuñ** di perīşānlıġın ol ḳazzāza
ḥüsni evrāḳına ḫaṭ baġlamadın şīrāze *(Gazel 176, Mısra 1). [cānuñ, -uñ]*
cemālüñ göricek yāruñ niçe **cān** virmesün ʿāşıḳ
be hey yār ādem öldürür anuñ bu ḥüsn-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 7). [cān,]*
ḫayālī beg ṭutalum ʿīsī-i devrān-ımış ammā
kelām-ı rūḥ-baḫşum birle yoḳ baḥs itmege **cānı** *(Gazel 187, Mısra 6). [cānı, -ı]*
iderken şīvelerle nāzlarla yār reftārı
ne **cānı** var kim ide serv-i nā-hem-vār reftārı *(Gazel 188, Mısra 2). [cānı, -ı]*
serīr-i rifʿate geçdi oturdı yirine **cānum**
maʿārif taḫtına ol ḫusrev-i ferruḫ-liḳā geldi *(Gazel 191, Mısra 7). [cānum, -um]*
gel yetiş leşker-i şādīyle meded nuṣret ḳıl
ceyş-i ġam aldı beden burcunı **cānum** fetḥī *(Gazel 194, Mısra 4). [cānum, -um]*
aldı ẓulm ü mekr-ile **cānın** yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 17). [cānın, -ı, -n]*
bulmışıdum ʿīsī-i cān-baḫş-ı laʿlüñden ḫayāt
ḳılmadın bu ḳāleb-i ḫākī ile **cān** iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 6). [cān,]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa **cānā** küfri ezber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 4). [cānā, -a]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa **cānā** küfri ezber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 8). [cānā, -a]*

cānum: "Canım, ruhum" anlamında muhataba olan sevgi ve yakınlığı ifade eden bir hitap.

cüdā olmaz o bālā-ḳad raḳīb-i bed-liḳālardan
ḫalāṣ olmadı gitdi āh kim **cānum** belālardan *(Gazel 142, Mısra 2). [cānum, -um]*
ḳayırmaz ölür-isem intiẓār u ḥasret-ile
hele eşigini **cānum** çıḳınca bekleyeyin *(Gazel 160, Mısra 8). [cānum, -um]*
ḫāne-i dilde muḳīm oldı ḫayāl-i laʿlüñ
şimdi oturdı daḫı yirine **cānum** muslī *(Gazel 197, Mısra 4). [cānum,]*
andadur **cānum** egerçi cism-i pür-ḫam bundadur
ẕevḳ-ı ʿışḳı virmezin dünyāya ʿālem bundadur *(Gazel 43, Mısra 1). [cānum,]*
bāmuñ üstinde kebūterler degül pervāz iden
devr ider āvāre-diller kūyuñı **cānum** ʿali *(Gazel 196, Mısra 4). [cānum,]*
yiyen esrār-ı ġam-ı ḥasreti lā-yaʿḳıl olur
nicʿolur hecr-ile **cānum** aña ḫayrānam ben *(Gazel 145, Mısra 4). [cānum,]*

cānā: Ey can, ey sevgili!" anlamlarında sevgiliye kullanılan bir hitap sözü.

ṣalmaġa gerdenüñe zülfümi yazuḳ dir-iseñ
ḳo bu teşvīşi benüm boynuma **cānā** o vebāl *(Gazel 117, Mısra 10). [cānā, -a]*
işitdi āsitānuñda türāb olduġumı **cānā**
ṣabā ḳomadı bir ẕerre eser yirde ġubārumdan *(Gazel 141, Mısra 7). [cānā, -a]*
sedd it çemen-i ḫaṭṭuñ-içün eşk-i revānum
hem **cāna** ṣafālar vire hem yārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 8). [cāna,]*
ġoncalar seyr eylesem yāḳūt-ı laʿlüñden cüdā
çeşm-i **cāna** her biri bir laʿlden peykān olur *(Gazel 54, Mısra 6). [cāna,]*
cānā dime ki itdügin ādem neden bulur
cevr itme belki ʿāşıḳ olasın iden bulur *(Gazel 55, Mısra 1). [cānā,]*
ḳıldı yoluma öl diyü cānāne tekellüf
cānını virüp dil didi **cānā** ne tekellüf *(Gazel 91, Mısra 2). [cānā,]*

ġonca-i ḳalbüm açılur **cānā**
Nuṭḳa gelse leb-i şeker-bāruñ *(Gazel 106, Mısra 1). [cānā,]*
minnet-durur ölmek yoluña başa vü **cāna**
yoluñda geçer ʿāşıḳ olan cān u serinden *(Gazel 148, Mısra 9). [cāna,]*
ʿayān itme şaḳın ʿışḳ āteşin sūzuñ nihān ḳalsun
ḳomam ʿışḳuñ yolın ḳalsun göñül yol ḳalmasun **cānā** *(Gazel 161, Mısra 6). [cānā,]*
rūmı bir hindūʿdur gūyā ki rām itmek diler
seyr ider ruḫsāruñı **cānā** ser-ā-ser kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 20). [cānā,]*
yıḳılsam ṭañ mıdur serhōş olup cām-ı mey-i ġamdan
kim oldı bezm-i vaṣluñ gibi **cānā** bī-baḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 12). [cānā,]*
dil laʿl-i revān-baḫşuña cān virmeye ṣanma
çekmez güzelüm ʿāşıḳ olan **cāna** tekellüf *(Gazel 91, Mısra 12). [cāna,]*
lebüñ bir ḫastayı yad eylese **cānā** bulur ṣıḥḥat
niçün ben mübtelā-yı derd-i bī-dermānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 5). [cānā,]*
müferriḥ olalı **cāna** lebüñde dāne-i ḫāl
şarāba ḥabbe ḳadar iḫtiyācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 5). [cāna,]*
yā yoluñda ḫāk olan ʿāşıḳlaruñ ervāḥıdur
kim hevāñ-ıla ururlar raḳṣ **cānānum** ʿalī *(Gazel 196, Mısra 8). [cānānum, -um]*

cān gözin aç-: Gönül gözünü açmak.

cān gözin açup yum gözüñi seyr-i ṣuverden
ey dil idegör ʿālem-i esrārı temāṣā *(Gazel 8, Mısra 13). [cān gözin açup,]*

cān ile: Candan, yürekten, büyük bir aşk ile.

cān ile ḳıldı ḫayāl-i zülf-i cānān iḫtilāṭ
itdi cāmasb ile ġūyā şāh-ı mārān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 1). [cān ile,]*

cān murġı: Gönül kuşu.

cān murġı zülf-i pür-ġam-ı dildārı ḳıldı cāy
gūyā seḥāb içinde hümā yapdı āşiyān *(Gazel 140, Mısra 7). [cān murġı,]*

cān ṭabībi: Can doktoru II Sevgili.

ġam pisterinde derd-ile cān virmedin yetiş
ey **cān ṭabībi** ḥāl-i dil-i bī-mecāli gör *(Gazel 39, Mısra 4). [cān ṭabībi,]*

cān u dil: Can ve gönül.

ṣad-hezārān **cān u dil** murġın ider her ān şikār
görmedüm çeşm-i ḥiyel-bāzuñ gibi bir cān-şikār *(Gazel 27, Mısra 1). [cān u dil,]*
cān ü dil maḥzūn olup āh itseler her dem nʿola
ey perī zülfüñ ġamı hem andadur hem bundadur *(Gazel 43, Mısra 7). [cān ü dil,]*
cān u dil bulmaz ṣaçuñdan inḳıṭāʿ
tīġ-ı ġamzeñ eylesün ḳaṭʿ-ı nizāʿ *(Gazel 85, Mısra 1). [cān u dil,]*
cān u dil şām-ı ʿademde zerre-veş pinhān-iken
pertev-i mihr-i cemālüñ birle peydā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 5). [cān u dil,]*
cān u dil ceng ider miyānuñçün
hīç ne bu var ne ol bu ortada *(Gazel 169, Mısra 3). [cān u dil,]*
bir merḥabāya **cān ü dili** al da sög baña
senden yañadur ey boyu şimşād elüñ biri *(Gazel 200, Mısra 5). [cān ü dili,]*
zülfi kemendi **cān ü dili** bende geçti āh
cān ü göñülden itdi cüvānī beni esīr *(Gazel 37, Mısra 7). [cān ü dili,]*

cān u göñül: Can ve gönül; ruh ve gönül.

eyler hezār **cān u göñül** murġını şikār
süzdükçe ḳara gözlerin ol ḫīle-bāzumuz *(Gazel 72, Mısra 5). [cān u göñül,]*

zülfi kemendi cān ü dili bende geçti āh
cān ü gönülden itdi cüvānī beni esīr *(Gazel 37, Mısra 8). [cān ü gönülden,]*

cān vir-: Ölmek, uğruna kendini feda etmek.

yüri ol ġamzesi ḫūn-rīze **cān vir** ḳayd-ı tenden geç
şehīd-i ʿışḳ ol ey ʿuryān olan gönlüm kefenden geç *(Gazel 23, Mısra 1). [cān vir,]*
belā-yı hecr-ile **cān virdi** yürken pister-i ġamda
zülāl-i laʿlini emdüm ḥayāt-ı cāvidān buldum *(Gazel 128, Mısra 3). [cān virdi,]*
yine verd-i ruḫına bir lebi cān-perverdüñ
ṣad-hezār āh-ıla ey bülbül-i dil **cān virdüñ** *(Gazel 109, Mısra 2). [cān virdüñ,]*
derdüñle **cān viren** dirilür ʿīsī-i lebüñ
cān virmek ey ṣanem saña āsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 3). [cān viren,]*
ġam pisterinde derd-ile **cān virmedin** yetiş
ey cān ṭabībi ḥāl-i dil-i bī-mecāli gör *(Gazel 39, Mısra 3). [cān virmedin, -din]*
derdüñle **cān viren** dirilür ʿīsī-i lebüñ
cān virmek ey ṣanem saña āsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 4). [cān virmek,]*
ḫuşk-leb ü dil-teşne **cān virmek** muḳarrerdür baña
ḫıżr-ı ḥaṭṭ-ı laʿlüñ irmezse bi-keʿsin min maʿīn *(Kaside 2, Mısra 37). [cān virmek,]*
dil laʿl-i revān-baḫşuña **cān virmeye** ṣanma
çekmez güzelüm ʿāşıḳ olan cāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 11). [cān virmeye,]*
tek yaḳīnī ḳuluña öl diyü fermān eyle
cān virür ḫıdmete bir bende-i fermānuñdur *(Gazel 50, Mısra 12). [cān virür,]*
belā-yı ġuṣṣa ile **cān virür** dil-ḫasta ʿāşıḳlar
eger olmaz-ısa derd ehline dārüʿş-şifā meclis *(Gazel 77, Mısra 13). [cān virür,]*
göreydi güstehem ḳabzamda ki şemşīr-i bürrānı
öñümde **cān virürdi** ḫavfdan yalmanı yalmanı *(Gazel 187, Mısra 2). [cān virürdi,*
cān virmek-ile laʿlüñe dil degmesün artuḳ
ey ḫvāce-i ḥüsn eksüge ister degerinden *(Gazel 148, Mısra 5). [cān virmek-ile, -ile]*

cānāne: Gönül verilen, âşık olunan sevgili, yâr.

ḳıldı yoluma öl diyü **cānāne** tekellüf
cānını virüp dil didi cānā ne tekellüf *(Gazel 91, Mısra 1). [cānāne, -e]*

cān-baḫş: Can veren, can bağışlayan.

bulmışıdum ʿīsī-i **cān-baḫş-ı** laʿlüñden ḥayāt
ḳılmadın bu ḳāleb-i ḫākī ile cān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 5). [cān-baḫş-ı,]*
ey yaḳīnī lebi vaṣfın idemezsin o mehüñ
her sözüñ ʿīsī-i **cān-baḫşdan** ilhām olsa *(Gazel 175, Mısra 14). [cān-baḫşdan, -dan]*
gezerken ḫasta-dil bī-çāre bir ʿīsī-dehān buldum
leb-i **cān-bāḫşın** öpdüm mürde iken tāze cān buldum *(Gazel 128, Mısra 2). [cān-bāḫşın, -+ın]*
dem-i **cān-baḫş-ıla** ben mürdeyi eyler iḥyā
şerḥ ider leblerüñi āyet-i yuḥyiʿl-mevtā *(Gazel 1, Mısra 1). [cān-baḫş-ıla,]*
kākülüñ kim perdedür ḫaṭ-ı leb-i **cān-bāḫşuña**
ḫażret-i ʿīsāʿya ṣan ṣuḥuf indürür rūḥüʿl-emīn *(Kaside 2, Mısra 31). [cān-bāḫşuña,]*

cān-ı ʿālem: Dünyanın (herkesin) ruhu.

şemīmüñden meşām-ı **cān-ı ʿālem** müşg-sā oldı
meger ey ḫāl-i dilber nāfe-i misk-i ḫotenʿsin sen *(Gazel 150, Mısra 11). [cān-ı ʿālem,]*

cānib-i ḥaḳ: Hak canibi, tarafı.

nesīm-ile gelüp ḫāk-i rehi çeşmüm cilā buldı
Yaḳīnī ḥamdüliʿllāh **cānib-i ḥaḳʿdan** ʿaṭā geldi *(Gazel 191, Mısra 12). [cānib-i ḥaḳʿdan,]*

cānın al-: Canını almak, öldürmek.

aldı mekr ü ẓulm-ile **cānın** yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 11). [cānın aldı,]*

cānına geç-: Çok fazla tesir etmek.

naẓar it ey ḳaşı yā **cānına geçdi** ġamzeñ
bu yaḳīnīʿyi helāk itmesün iġmāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 11). [cānına geçdi,]*

cānını vir-: Canını vermek, ölmek.

ḳıldı yoluma öl diyü cānāne tekellüf
cānını virüp dil didi cānā ne tekellüf *(Gazel 91, Mısra 2). [cānını virüp, -üp]*

cān-şikār: Can alıcı, Azrail.

ṣad-hezārān cān u dil murġın ider her ān şikār
görmedüm çeşm-i ḥiyel-bāzuñ gibi bir **cān-şikār** *(Gazel 27, Mısra 2). [cān-şikār,]*

cānsuz: Cansız, hareketsiz, durgun II canı olmayan, ölü.

bilmezin nʿeyledüñ nʿitdüñ sefer tedārükin itdüñ
beni **cansuz** ḳodın gitdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 8). [cansuz,]*

cāriye: Ar. is. Halâyık, para ile satılıp alınan hizmetçi kız veya kadın.

mirʿāt-ı ḫaddi var iken ol māh-ṭalʿatuñ
ḫūrşiyd-i çarḫ-ı **cārīye** yoḳdur nigāhumuz *(Gazel 71, Mısra 6). [cārīye,]*

cāy ḳıl-: Makam bulmak, yerleşmek.

cān murġı zülf-i pür-ġam-ı dildārı **ḳıldı cāy**
gūyā seḥāb içinde hümā yapdı āşiyān *(Gazel 140, Mısra 7). [cāy ḳıldı,]*

cāygāh: Yer, mevki, rütbe.

bu **cāygāh-ı** ḥudūṣa nigāh ḳılmazuz aṣlā
Yaḳīnī şāh-ı bülendüz şeh-i sipihr-serīrüz *(Gazel 75, Mısra 9). [cāygāh-ı, -ı]*

cebhe-i tābān: Parlak alın.

ḥaẓẓ ider **cebhe-i tābānuña** dil baḳmaḳdan
gūyiyā ebr-i sefīd içre meh-i ġarrāsın *(Gazel 151, Mısra 3). [cebhe-i tābānuña, -ña]*

cebīn: Alın.

ṭulūʿ itsün ümīdüm kevkebi burc-ı ʿināyetden
şeref nūrın **cebīnüm** üzre tābān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 6). [cebīnüm, -üm]*
cebīnüñ pertevi şöhret virürken māh-ı tābāna
ruhuñ yanında germ olmaḳ düşer mi şemʿ-i sūzāna *(Gazel 172, Mısra 1). [cebīnüñ, -üñ]*
cebīnüñi gören āyīnede olur giryān
ki hāle içre görüleydi māh olur bārān *(Gazel 136, Mısra 1). [cebīnüñi, -üñ, -i]*
mihrüñle tā ki ṣubḥ gibi ṣādıḳ olmışuz
Raḫşende oldı pertev-i nūr-ı **cebīnümüz** *(Gazel 74, Mısra 6). [cebīnümüz, -müz]*
ruḫuñda lāmiʿ olan āfitāb-ı ʿālem içün
cebīnüñ üzre görinen hilāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 10). [cebīnüñ,]*

cedel it-: Tartışmak, kavga etmek.

şeb-i fiṭraṭda ġam-ı zülfi yazılmış başa
bu keşākeşlere ṣabr eyle dilā **itme cedel** *(Gazel 118, Mısra 10). [cedel itme,]*

cefâ: Eziyet, sıkıntı, ezâ, cevr.

cefāsı sengini ol yār eksük itmez-iken
nedür dil āyinesinde bu inkisār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 5). [cefāsı, -s, -ı]*
cefā vü cevr-ile ḫalḳı niçe odlara yaḳarsın
be hey ẓālim ne işlersin unutduñ ʿahd-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 3). [cefā,]*
geh belā sengin atarsın dile geh tīr-i **cefā**
her ne eylerseñ elüñden gelür ey ḳaşları yā *(Gazel 2, Mısra 1). [cefā,]*
maḥrūm ehl-i ʿışḳ u ʿadū maḥrem-i viṣāl
bülbül esīr-i ḫār-ı **cefā** gül enīs-i zāġ *(Gazel 87, Mısra 8). [cefā,]*

cefā id-: Üzmek, eziyet etmek, azap vermek.

geldükçe rāst yolda ṭurup almadı selām
ṭurmaz **cefā ider** yürür ol serv-i ḫōş-ḫırām *(Gazel 123, Mısra 2). [cefā ider,]*
dūd-ı āhum yiridür tutsa yaḳīnī felegi
itdi bir şemʿ-i şeb-ārā yirümi nār-ı **cefā** *(Gazel 2, Mısra 14). [cefā itdi,]*

cefā vü cevr: Eziyet ve azap.

ṭurmaz **cefā vü cevr** ider ol serv-i ḫōş-ḫırām
resm-i cefāda fāyıḳ-ı aḳrān olup gider *(Gazel 32, Mısra 3). [cefā vü cevr,]*

cefā-cū: Cefa edecek kişi arayan;cefa eden, üzen.

senüñ gibi **cefā-cū** nāz-perver dil-rübā yoḳdur
benüm gibi belā-keş eşigüñde biñ gedā vardur *(Gazel 51, Mısra 5). [cefā-cū,]*

celāl: Yücelik, büyüklük, ululuk, azamet; Allah'ın kahredici sıfatı ile tecellîsi.

reʾīs-i ṣadr-nişīnān-ı bārgāh-ı ḳabūl
şeh-i serīr-nişīn-i sürādiḳāt-ı **celāl** *(Kaside 1, Mısra 20). [celāl,]*

cem:1 Cemşid ve Cem: İran'da ilk önce saltanat süren Pişdâdiyân sülalesinin dördüncü ve en büyük hükümdarıdır. Cem, büyük padişah manasında olup sonradan adına ışık anlamındaki "şîd" sözcüğü eklenmiştir. Cem, şarabı bulmakla meşhur olmuştur ve Divan şiirinde de şarap, kadeh (câm, Câm-Cem) ve eğlence meclisi ile zikredilir.

olduḳ ḳulı o vālī-i mülk-i melāḥatuñ
reşk-i ḳubād u **cem** mi degül ʿizz ü cāhumuz *(Gazel 70, Mısra 10). [cem,]*
göreydi hürmüz ü **cem** ʿişret-i müdāmumızı
başına tāc idinürdi ḥabāb-ı cāmumızı *(Gazel 189, Mısra 1). [cem,]*
cem gibi nāmuñı devr eylemedin efsāne *(Müseddes 3, Mısra 22). [cem,]*
degül bezm-i çemende lāleler seng-i ḥavādiṣden
şikest olmış **cemʿüñ** cām-ı şarāb-ı erġavānıdur *(Gazel 46, Mısra 4). [cemʿüñ, -üñ]*
ʿālemüñ ʿişretine **cem** gibi māʿil degülin
almazın meclis-i şādīde ele cām-ı şarāb *(Gazel 10, Mısra 3). [cem,]*

2. Toplama, toplanma, bir araya gelme, getirilme.

ʿīş-ı bezm-i ʿışḳ ider bir pehlevān-ı ʿālemem
meclisümde **cem** sebū-keş dest-yārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 4). [cem,].*
bāde nūş itsem seg-i kūyuñ sifālinden müdām
reşk-i **cem itsem** yaḳīnī ʿişret-i şāhānemi *(Gazel 198, Mısra 10). [cem itsem, -sem]*

cemāl: (Sevgilinin) güzel yüzü.

boyuñ ṭūbā lebüñ kevşer gözüñ nergis ṣaçuñ şeb-bū
cemālün gülşen-i firdevs ruḫsāruñ gül-i ḫod-rū *(Gazel 167, Mısra 2). [cemālün, -(ü)ñ]*

ḳılmış ʿiẕāruñ āyīnesin ṣāf ẕüʿl-celāl
eclā **cemāle** ẕātike fī-aḥseniʿṣ-ṣıfāt *(Gazel 18, Mısra 8). [cemāle, -e]*
dāġ-ı ʿışḳuñla tenüm pürdür **cemālüñ** özlerin
cism-i zārum cümleten çeşm oldı yollar gözlerin *(Beyit 2, Mısra 1). [cemālüñ, -(ü)ñ]*
āsumānī giyer ol burc-ı **cemālüñ** māhı
ġusl içün nīlʿe girer yūsuf-ı mıṣrī gūyā *(Gazel 4, Mısra 3). [cemālüñ, -(ü)ñ]*
ʿarz eyledi seyrümde **cemālin** baña yūsuf
seyr üzre idüm gibi gelür yārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 3). [cemālin, -i, -n]*
cemālüñ maẕharıdur pertev-i mihri yaḳīnīʿnüñ
nʿola gün günden efzūn olsa ḥüsnüñ ey hilāl-ebrū *(Gazel 167, Mısra 15). [cemālüñ, -(ü)ñ]*
cemālüñ göricek yāruñ niçe cān virmesün ʿāşıḳ
be hey yār ādem öldürür anuñ bu ḥüsn-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 7). [cemālüñ, -(ü)ñ]*
mihrüm arturdı **cemālin** o hilāl-ebrūnuñ
meh-i nev pertev-i mihr-ile bulur ḥüsn ü kemāl *(Gazel 117, Mısra 5). [cemālin, -iñ]*
zekāt-ı ḥüsni dirīġ itme ben faḳīrüñden
saña **cemāl** viren ẕüʿl-celāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 12). [cemāl,]*
cemāl-i ṣuʿle-i yāra gönül pervānesin yandur
maḥabbet şemʿini ey dil uyandur bir çerāġ olsun *(Gazel 162, Mısra 5). [cemāl-i,]*

cemāl iḳlīminüñ sulṭān-ı: Güzellik ülkesinin padişahı, sultanı.

belā kenʿānʿınuñ ben ḥüzn-ile yaʿḳūbʿuyam gūyā
cemāl iḳlīminüñ sulṭān-ı bī-hem-tāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 8). [cemāl iḳlīminüñ sulṭān-ı,]*
belā kenʿānʿınuñ ben ḥüzn-ile yaʿḳūbʿuyam gūyā
cemāl iḳlīminüñ sulṭān-ı bī-hem-tāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 8). [cemāl iḳlīminüñ sulṭān-ı,]*

cemʿiyyet-i ḫāṭır: Zihnin ve fikrin dağınıklıktan kurtulup bir noktada toplanmış halde bulunması, aklını başına toplama, kendine hâkim olma.

dil-i şūrīdede ḳalmaduġın **cemʿiyyet-i ḫāṭır**
ser-i zülfüñle pā-māl ü perīşān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 9). [cemʿiyyet-i ḫāṭır,]*

cemşiyd: Büyük İran kültürünün ve geleneğinin mitolojik figürüdür. Firdevsî'nin Şehname eserinin karakterlerinden biridir. Pişdâdîler sülalesinin dördüncü ve en büyük kralı olarak tanımlanmaktadır. Gerçek adı Cem'dir. Güzel yüzlü olmasından ötürü "ışık" manasına gelen Şîd lakabı verilmiştir ve bundan sonra Cemşîd olarak anılmıştır.

olup kūy-ı ḫarābātuñ gedāsı cām-ı cem nūş it
bu cā vü salṭanat **cemşiyd-i** devrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 10). [cemşiyd-i, -i]*
cemşiyd-i çār-bāliş-i eyvān-ı kibriyā
ḫurşiyd-i ṣubḥ-sancaḳ u māh-ı zuḥal-mekān *(Gazel 137, Mısra 9). [cemşiyd-i, -i]*
ya **cemşiydʿüñ** zamān-ı salṭanatda rūzgār-ıla
yanan ser-menzil-i ʿişretde laʿlīn şemʿdānıdur *(Gazel 46, Mısra 7). [cemşiydʿüñ, -işret]*

cenāb: "şeref, onur ve büyüklük" terimi olarak kullanılır, hazret.

iltifāt ister **cenābuñdan** yaḳīnī müst-mend
ol gedā lāyıḳ-durur sulṭānum iḥsān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 9). [cenābuñdan, -uñ, -dan]*
gelmez yaḳīnī eşigüñe ʿarz-ı ḥācete
Ancaḳ ġaraz **cenābuña** bir intisābdur *(Gazel 45, Mısra 10). [cenābuña, -uñ, -a]*
kimden irişe nāme-i şevḳum **cenābuña**
āvāre ḳıldı şarşar-ı āhum kebūteri *(Gazel 200, Mısra 3). [cenābuña, -uñ, -a]*

cenāb-ı ḫudāygān: Hükümdarlığın şerefi.

vird-i zebān-ı bülbül-i ḫōş-gūy medḥ-i gül
ẕikr-i yaḳīnī vaṣf-ı **cenāb-ı ḫudāygān** *(Gazel 137, Mısra 14). [cenāb-ı ḫudāygān,]*

cenāb-ı kaʿbe: Yüce Kabe.

cenāb-ı kaʿbeʿye dil secde eylemez aṣlā
meger ki ḳıble-i kūy-ı nigāra niyyet idem *(Gazel 125, Mısra 3). [cenāb-ı kaʿbeʿye, -ye]*

ceng id-: Savaşmak.

cān u dil **ceng ider** miyānuñçün
hīç ne bu var ne ol bu ortada *(Gazel 169, Mısra 3). [ceng ider,]*

cennet: *1*. İmanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra Allah tarafından mükâfat olarak konulacakları ve içinde ebediyen yaşayacakları, her türlü tasavvurun üstünde güzellik ve nîmetlerle dolu yer 2. mec. Çok güzel, iç açıcı, huzur verici yer.

gerçi kim dirler anı olmaz-ımış **cennetde** şeb
ḫaṭ nedür gülzār-ı ruḫsāruñda yā ey ḫūr-ı ʿīn *(Kaside 2, Mısra 33). [cennetde, -de]*
ey yaḳīnī saña reşk eylese erbāb-ı bihişt
cennet-i kūyın o ḫūruñ idinürseñ meʿvā *(Gazel 1, Mısra 10). [cennet-i,]*
cāme-i sebz-ile kūyuñda ḫurāmān olsañ
ḫulle-i sebz-ile **cennetdeki** ḫūrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 8). [cennetdeki, -de, -ki]*
ḥasret-i ḳāmet-i bālāñ-ıla öldükde şehā
varayın **cennetde** ṭūbāʿyı der-āġūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 14). [cennetde, -de]*

cennet-i ʿadn: Cennetin güzel yerlerinden biri.

nite ki **cennet-i ʿadn'e** muḥammed-i muḫtār
riyāż-ı rifʿate ḥaḳḳ eyledi seni idḫāl *(Kaside 1, Mısra 23). [cennet-i ʿadn'e,]*

cennet-i firdevs ol-: Firdevs cenneti olmak.

çünki ol māh-veşüñ eşigidür meşvāmuz
ʿāḳıbet **cennet-i firdevs olısar** meʿvāmuz *(Gazel 68, Mısra 2). [cennet-i firdevs olısar, -ı, -sar]*

cennet-i firdevs: Firdevs cenneti, Kur'an'da bahsedilen cennetlerden biri.

aḳar şan **cennet-i firdevsʿden** bir cūy-ı ṣāfīdür
degüldür ol leṭāfet gülşeninde sāʿid ü bāzū *(Gazel 167, Mısra 13). [cennet-i firdevsʿden,]*

cerāḥat: Yara ‖ muhkem ve aşk meydanı bağlamında 'âşığın gönlündeki derin aşk yarası.

seyr eyle **cerāḥatleri** şemşīr-i müjeñden
ḳıl çāk-i tenümden dil-i efgārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 9). [cerāḥatleri, -leri]*
şemşīr-i ġamzesinüñ işi geçdi cānuma
dilde olan **cerāḥati** bilmez o ġamzekār *(Gazel 26, Mısra 10). [cerāḥati, -i]*

cerāḥat bul-: Yaralanmak.

dāġ-ı ruḫsāruñ-ıla kim ki **cerāḥat bulmaz**
pisterin berg-i gül eylerse de rāḥat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 1). [cerāḥat bulmaz, -maz]*

cerāḥat-i: İrinli, işleyen, iltihaplı yara.
tīrüñ ki geldi sīne-i mecrūḥa ey ṣanem
didi ki biz **cerāḥat-i** ʿuşşāḳa merhemüz *(Gazel 73, Mısra 12). [cerāḥat-i,]*

ceres-vār: Çıngırak gibi.

ey dil ṭarīḳ-ı ḥaḳda geçersin çün ehl-i dil
her dem reh-i fenāda **ceres-vār** nāle kıl *(Gazel 120, Mısra 2). [ceres-vār,]*

cest: Atlayış, sıçrayış.

her seḥer ḥīle-ile zülf-i nigār oḫşamaġa
cest-bāz olmaya hīç bād-ı seḥerden nāzük *(Gazel 99, Mısra 6). [cest-bāz, -baz]*

cevāb: Bir soruya, bir söz veya yazıya, bir durum ve ihtiyaca söz, yazı veya başka bir ifade yoluyla verilen karşılık, yanıt.

cevāb-ı rūḥ-fezā-yı mesīḥ-i meryem içün
kelīmʿe ṭūrʿda olan suʿāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 5). [cevāb-ı, --ı]*

cevāhir-i suḥan: Söz /şiir mücevheri.

cevāhir-i suḥanum görse medḥ-i laʿlüñde
iderdi dürlerin īs̱ār üstüme ʿummān *(Kaside 6, Mısra 49). [cevāhir-i suḥanum,]*

cevelān it-: Dönüp dolaşmak.

feżā-yı dehre ṣalup sāye-i hümāyūn-fāl
sepīde-dem **cevelān itdi** bāz-ı zerrīn-bāl *(Kaside 1, Mısra 2). [cevelān itdi,]*

cevher: Cevher, elmas.Değerli taş.

seḥerde ṣanma güle jāle virdi dürr-i bahā
nihāl-i gülbün ele aldı **cevherī** ḳalḳan *(Kaside 3, Mısra 18). [cevherī, -i]*
yaḳīnī bil bunı tecrīd-ile tevḥīde irdüñse
Yaḳīnī **cevher-i** ferdüz bizüm efrādımuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 14). [cevher-i, -i]*
yoḳdur ṣadefçe raġbetüm ey laʿl-leb velī
dürr-i kelāmum işiden añlar ne **cevherem** *(Gazel 126, Mısra 10). [cevherem, -em]*
nām-ı bākīʿyle ġazel rengīn-i ḫōş-ter gösterür
zāġlansa nitekim şemşīr **cevher** gösterür *(Beyit 6, Mısra 2). [cevher,]*
ḫāk-i pāyuñ **cevherin** alduḳca naḳd-i eşk-ile
çeşmüm ey yūsuf-liḳā ṣan keffe-i mīzān olur *(Gazel 54, Mısra 7). [cevherin,]*

cevher-i cān: Ruhun özü. ‖ Gönül.

ol laʿl-i mercān ol **cevher-i cān**
ol dürr-i dendān olʿıḳd-ı pervīn *(Gazel 156, Mısra 5). [cevher-i cān,]*

cevher-i ferd-i dehān: Ağzının eşsiz özü.

cevher-i ferd-i dehānın bildügin ġayr istemem
nükte-dānlıḳda yaḳīnī kendümi ferd isterin *(Gazel 157, Mısra 11). [cevher-i ferd-i dehānın, -ın]*

cevher-i tīġ: Kılıcın özü.

maʿden-i elmāsī bir deryā olur dil gūyiyā
cevher-i tīġuñ şu dem kim sīnede pinhān olur *(Gazel 54, Mısra 10). [cevher-i tīġuñ,]*

cevher-i z̲āt: Kişinin özü.

maġribīler mālik-i genc-i ḫibāyā oldılar
kīmiyādur **cevher-i z̲ātuñ** meger ey ḳaşı yā *(Gazel 5, Mısra 8). [cevher-i z̲ātuñ,]*

cevlân: Dolaşma, gidip gelme, gezinti, gezinme.

bād-ı āhum yele virdi güllerüñ evrāḳını
cāme-i gül-gūn-ıla raḫş üzre **cevlānuñ** görüp *(Gazel 17, Mısra 14). [cevlānuñ, -uñ]*
semend-i çarha ṭoḳuz ḳat vireydi meydānı
ideydi düldül-i baḫt u fazīletüñ **cevlān** *(Kaside 6, Mısra 40). [cevlān,]*

cevlān eyle-: Dolaşmak, gidip gelmek, gezip dolaşmak.

ḳulın iderse eger şeh-süvār-ı esb-i murād
feżā-yı midḥat-i ẕātında **eyleyem cevlān** *(Kaside 6, Mısra 32). [cevlān eyleyem, -yem]*

cevlāngeh: Gezilip dolaşılan yer.

ḥaṭ degül rūyuñda bir ṭāvūs-ı ḳudsīdür ki ḥaḳ
eylemiş **cevlāngehin** gülzār-ı firdevs-i berīn *(Kaside 2, Mısra 18). [cevlāngehin, --in]*

cevr: Haksızlık edip incitme, eziyet, cefa.

ben belā vü ġuṣṣa vü **cevre** nihāyet bulmadum
gerçi dirler her belānuñ ʿāḳıbet pāyānı var *(Gazel 28, Mısra 7). [cevre, -e]*
cefā vü **cevr-ile** ḫalḳı niçe odlara yaḳarsın
be hey ẓālim ne işlersin unutduñ ʿahd-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 3). [cevr-ile, --ile]*
ne bende çekmege bu **cevri** ḳābiliyyet var
göñülde āteş-i ġam serde ḫāk-i ẕillet var *(Müseddes 2, Mısra 23). [cevri,]*

cevr id-: Cefa çektirmek.

seyrāna gitdi ʿarz-ı cemāl itmedin nigār
gitdükçe **cevr ider** o perī-ruḫ nihān olup *(Gazel 16, Mısra 4). [cevr ider,]*
dāġ-ı cefāya merhem-i luṭf isteme dilā
ṭaġlarca **cevr ider** büyük iḥsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 6). [cevr ider,]*
cevr itdügi içün döne döne bu ḫastaya
virdüm sipihre ṣarṣar-ı āhumla inḳılāb *(Gazel 11, Mısra 5). [cevr itdügi,]*

cevr ile: Cevr ü eziyetle, zulümle.

ṭōp-ı **cevr ile** döger hīç aman ārām virmez
āhenīn ḳılma meger varsa yaḳīnī bedenüñ *(Gazel 113, Mısra 13). [cevr ile,]*

cevr it- Haksızlık,ezâ, cefâ, eziyet, zulüm, sitem etme.

cānā dime ki itdügin ādem neden bulur
cevr itme belki ʿāṣıḳ olasın iden bulur *(Gazel 55, Mısra 2). [cevr itme,]*

cevr ḳıl-: Eziyet etmek.

ġubār-ı ḫaṭṭ-ı ruḫı ḳılca **cevr ḳılmaz-iken**
nedür ṣaḥīfe-i ḫāṭırda bu ġubār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 3). [cevr ḳılmaz-iken, -z, -iken]*

cevr ü cefā: Sıkıntı ve eziyet.

bu ḳadar **cevr ü cefāyı** kim umardı senden
umduġum pādişehüm bendeñe iḥsānuñdur *(Gazel 49, Mısra 9). [cevr ü cefāyı,]*

cevr ü sitem: Eziyet ve zulüm.

derd ü belā vü **cevr ü sitem** hecr ü ḥüzn ü ġam
memlūküm oldı pādişeh-i heft-kişverem *(Gazel 126, Mısra 3). [cevr ü sitem,]*

cevr-i bī-ḥisāb: Hesapsız eziyet.

rūz-ı şümārda alurın hep ḥisābını
sāʿat-be-sāʿat itme baña **cevr-i bī-ḥisāb** *(Gazel 11, Mısra 8). [cevr-i bī-ḥisāb,]*

cevr-i firāvān it-: 1. fazlaca incitme 2. çok eziyet etme.

ḳullara pādişehüm **cevr-i firāvān itdüñ**
kerem itdüñ bizi şermende-i iḥsān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 1). [cevr-i firāvān itdüñ, -dün]*

ceyş-i ġam: Keder askeri II üzüntü veren şey.

gel yetiş leşker-i şādīyle meded nuṣret ḳıl
ceyş-i ġam aldı beden burcunı cānum feṯḥī *(Gazel 194, Mısra 4). [ceyş-i ġam,]*

cezbe: Tarikat ehlinin kendinden geçme hali.

ruḫuñ göster cihān ḫalḳına irsün **ceẕbe-i** ʿışḳuñ
olur pür-vecd ü ḥālet sākin-i vīrāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 7). [ceẕbe-i, -coşku]*

cibillet: huy, cibilliyet, yaratılış.

laʿlüñ añılsa ḳanumuz ḳaynar
bize ʿışḳuñ senüñ **cibilletdür** *(Gazel 64, Mısra 10). [cibilletdür, -dür]*

cibrīl-i emīn: Cebrā'il, dört büyük melekten biri; Allah'ın vahyini peygamberlere ulaştırmakla görevli olan melek.

ruḫlaruñda sāye-güsterdür hümāyūn kākülüñ
sāye ṣaldı aḥmedʿe ṣan perr-i **cibrīl-i emīn** *(Gazel 155, Mısra 10). [cibrīl-i emīn,]*

ciger: Akciğerlerle karaciğerin ortak adı; yürek, gönül. II Acı, keder.

yaṣum seyl olmaġa bir serv-i ḫōş-reftār olur bāʿiṣ
ciger ḳan olmaġa ol laʿl-i şekker ḫār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 2). [ciger,]*
dil ḫūn u cān figār **ciger** rīş sīne çāk
derd-i firāḳ ile iderin āh-ı derd-nāk *(Gazel 96, Mısra 1). [ciger,]*

cihān: Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat II. Dünya, yeryüzü.

lāyıḳ mıdur ki vaṣluñ-ıla şād iken **cihān**
biz devletüñde pādişehüm ehl-i mātemüz *(Gazel 73, Mısra 9). [cihān,]*
gün yüzlülerle ṭolsa **cihān** ey perī-nijād
vaʿllāhi lestu enẕuru ṭavʿan ilā sivāk *(Gazel 96, Mısra 5). [cihān,]*
ber-murād eylemez insānı **cihān** bī-minnet
er iseñ çekme dilā minnetin ol nāmerdüñ *(Gazel 109, Mısra 3). [cihān,]*
ruḫuñ göster **cihān** ḫalḳına irsün ceẕbe-i ʿışḳuñ
olur pür-vecd ü ḥālet sākin-i vīrāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 7). [cihān,]*
cihānı hīçe alaldan ʿaceb emīnüz kim
ziyāde buldı ḥisāb iden iltizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 3). [cihānı, -+i]*
nesīm-i ṣubḥ urur aña selāsil ü aġlāl
cihānı kim ṭolanur ḫınk-i çarḫ bir günde *(Kaside 1, Mısra 46). [cihānı, -+i]*
benem zamānede ol şeh-süvār-ı esb-i kemāl
ki raḫş-ı himmetüme cilvegeh verā-yı **cihān** *(Kaside 6, Mısra 24). [cihān,]*
her kimüñ bāġ-ı **cihānda** bir gül-i ḫandānı var
ʿandelīb-āsā hezārān nāle vü efġānı var *(Gazel 28, Mısra 1). [cihānda, -da]*
cihānda mālik olmaḳ vaṣlına bir yūsuf-ı ḥüsnüñ
ʿazīz-i ʿālem olup mıṣrʿa sulṭān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 3). [cihānda, -da]*
bir nāvek-ile sīneme biñ revzen açdı yār
budur **cihānda** keşf ü kerāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 8). [cihānda, -da]*

cihān içre: Dünya içerisinde, içinde.

ḥaḳīḳat üzre **cihān içre** bir muṣāḥib yoḳ
meger ki sōfī gibi ḫalvet içre ṣoḥbet idem *(Gazel 125, Mısra 7). [cihān içre,]*
ey sīm-çihre bende-i ḫāliṣ geçer saña
dīnār olursa ṭañ mı **cihān içre** muʿteber *(Gazel 126, Mısra 16). [cihān içre,]*

cihān-sitān: Dünyayı fetheden, alan.

nūyīn-i ḫaşm-bend ḫıdīv-i **cihān-sitān**
dārā-yı çarḫ-kevkebe pāşā-yı kām-rān *(Gazel 137, Mısra 1). [cihān-sitān,]*

cihān-tāb: Dünyaya sıcaklık ve ışık veren.

lemʿa-i tīġuñ ide pertev-i mihri zāʿil
reşk-i ḫurşiyd-i **cihān-tāb** ola ey meh siperüñ *(Gazel 114, Mısra 10). [cihān-tāb,]*
ey perī gird-i ʿiẕāruñda gören kākülüñi
āşiyān itdi şanur mihr-i **cihān-tābı** hümā *(Gazel 2, Mısra 10). [cihān-tābı, -ı]*

cilā: Parlaklık, ışıltı; ismid taşı, Isfahan sürmesi.

nesīm-ile gelüp ḫāk-i rehi çeşmüm **cilā** buldı
Yaḳīnī ḥamdüliʿllāh cānib-i ḥaḳʿdan ʿaṭā geldi *(Gazel 191, Mısra 11). [cilā,]*
jeng-i ḫibā-yı bār keder virmez añların
mirʿāt-ı ḳalbe ḫayli **cilā** virdi ʿışḳ-ı pāk *(Gazel 96, Mısra 12). [cilā,]*

cilve: Naz, işve, eda.

cilve-i envār-ı ḥüsni gör dil-i pür-şevḳden
ṭūr-ı mūsā bundadur ṭūr-ı tecellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 11). [cilve-i,]*
deşt ü sahrāda hırām it yüri ey kebg-i derī
cilveler ʿişveler it zīveri ol deşt ü derüñ *(Gazel 114, Mısra 8). [cilveler, -ler]*

cilvegāh: Tecelli ve zuhur yeri, görünme yeri, ortaya çıkış yeri; cilve yapılan yer.

bir şāhbāz-ı ʿālem-i lāhūtuz ey göñül
Çarḫ-ı berīnden yücedür **cilvegāhumuz** *(Gazel 70, Mısra 4). [cilvegāhumuz, -muz]*
şol cām-ı mey ki dāʿire-gird-i ḥabābdur
mirʿāt-durur ki **cilvegeh-i** āfitābdur *(Gazel 45, Mısra 2). [cilvegeh-i,]*
şol cām-ı mey ki dāʿire-gird-i ḥabābdur
mirʿāt-durur ki **cilvegeh-i** āfitābdur *(Gazel 45, Mısra 2). [cilvegeh-i,]*

cilvegeh it-: Görünme, tecellî ve zuhur etme yeri.

benem zamānede ol şeh-süvār-ı esb-i kemāl
ki raḫş-ı himmetüme **cilvegeh** verā-yı cihān *(Kaside 6, Mısra 24). [cilvegeh,]*

cinān: Cennetler.

dirseñ **cinānda** gözüñe ṭūbā görinmeye
bāġ-ı leṭāfet içre o ġarrā nihāli gör *(Gazel 39, Mısra 7). [cinānda, -da]*
ḳarīn olmaḳ saña ey ḳaddi ṭūbā bāġ-ı kūyuñda
cinānda hem-nişīn-i ḥūr u rıḍvān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 8). [cinānda, -da]*

cism: Beden, gövde, vücut.

yaḳa çāk eyle ṣafā bul bürisün **cismüñi** āh
kaʿbe-veş ʿışḳı-y-ıla giy ḳara şālı ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 7). [cismüñi, -ü, -ñi]*
ġubār-ı **cismi** berbād eyleyüp zülfüñsüz āh itdüm
anuñçün gird-bād-ı rāh-ı kūyuñ baña muġberdür *(Gazel 61, Mısra 7). [cismi, -i]*
kāşki itsem ser-i kūyuñda **cismi** pāy-māl
tende nakş-ı kebkebüñ reşk-i s̱üreyyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 3). [cismi, -i]*
ġubār-ı **cismi** berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında ol perīnüñ raḳş iden dīvāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 5). [cismi, -i]*
yaḳīnīʿye ʿaraḳ-rīz oldı dirler cümleten cismüñ
o ḫod yād eyleyüp hicrānı aġlar cümle **cisminden** *(Gazel 143, Mısra 16). [cisminden, -i, -n, -den]*
irem gülzār-ı kūy-ı yāra diyü rūzgār-ıla
göñül rāh-ı belāda ḫāk idüp **cismin** ġubār olmış *(Gazel 80, Mısra 8). [cismin, -(i)n]*

kūy-ı nigār şehr-i melāḥat ḥiṣārıdur
cism-i münīri olmış aña nūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 6). [cism-i, -i]*
gök gök olmış **cismümi** müzeñle pā-māl eyleyüp
tende naḳş-ı kebkebüñ şekl-i ṣüreyyā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 7). [cismümi, -(ü)m, -i]*
ey yaḳīnī ben dıraḫt-ı bāġ-ı derd ü miḥnetem
cismüm üzre naʿl ü dāġum berg ü bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 14). [cismüm, -(ü)m]*
kāşki **cismümde** yüz biñ dīde peydā eylesem
her biriyle dōst dīdārın temāşā eylesem *(Gazel 127, Mısra 1). [cismümde, -üm, -de]*
ḥarīmüñ kaʿbe nāmuñ aḥmed ü ben anda ḥassānʿam
şefāʿat pertevin **cismümde** raḫşān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 14). [cismümde, -üm, -de]*
ideli **cismi** kebūter çeşm-i fettānum ʿalī
kūyuña ʿazm eyledi murġ-ı dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 1). [cismi, -i]*
cismüñ ġubārını yele vir dir-iseñ eger
gülzār-ı kūy-ı yāra yaḳīnī gibi irem *(Gazel 126, Mısra 19). [cismüñ, -üñ]*
yaḳīnīʿye ʿaraḳ-rīz oldı dirler cümleten **cismüñ**
o ḫod yād eyleyüp hicrānı aġlar cümle cisminden *(Gazel 143, Mısra 15). [cismüñ, -üñ]*
bu **cism-i** kebūdumda olan dāġlar añlar
encümle ḳılan çarḫ-ı nigūsārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 3). [cism-i, -beden]*
andadur cānum egerçi **cism-i** pür-ḫam bundadur
ẕevḳ-ı ʿışḳı virmezin dünyāya ʿālem bundadur *(Gazel 43, Mısra 1). [cism-i, -beden]*

cism-i bārīk: Nazik vücudun.

cism-i bārīküm pür itdi dāġlarla her elif
ey yaḳīnī bir nihāl-i berg ü bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 9). [cism-i bārīküm,]*

cism-i sīmīn: Gümüş beden.

ebrūsı ġarrā kāküller aʿlā
ḳāmet temāşā ol **cism-i sīmīn** *(Gazel 156, Mısra 12). [cism-i sīmīn,]*

cism-i ʿuryān: Çıplak vücut.

nişān itdi ḫadeng-i ġamzesine **cism-i ʿuryānı**
İṣābet itdi mevlā ṣaḳlasun anı ḫaṭālardan *(Gazel 142, Mısra 5). [cism-i ʿuryānı,]*

cism-i zerdüm: Sararmış, solgun beden. || Zayıf, cansız beden.

ṣabā-yı āhum ider **cism-i zerdümi** lerzān
ten-i nizārumı berg-i ḫazāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 9). [cism-i zerdümi,]*

cūd: Cömertlik, el açıklığı.

nem irmese aña nīsān-ı luṭf u **cūduñdan**
çemende neşv ü nemā bulmaz-ıdı serv-i revān *(Kaside 3, Mısra 19). [cūduñdan, --u, --n, --dan]*
şuʿāʿ-ı pertev-i fażlında ẕerre mihr-i münīr
ḳalīl himmeti yanında **cūd-ı** maʿden ü kān *(Kaside 1, Mısra 26). [cūd-ı, -ı]*
oldı **cūdı** şeref-i keştī-i iḳbāline cāy
ḳulzüm-i reʿfet ü fazluñdan irüp ḳaṭre-i cūd *(Kaside 5, Mısra 37). [cūdı, -ı]*

cüdā: Ayrı düşmüş, uzak kalmış, ayrı, uzak.

ġoncalar seyr eylesem yāḳūt-ı laʿlüñden **cüdā**
çeşm-i cāna her biri bir laʿlden peykān olur *(Gazel 54, Mısra 5). [cüdā,]*
ḫas u ḫāşāk-i ġamdan pāk ḳılsun vādī-i ḳalbi
kerem seyl-ābını her **cūda** cūyān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 12). [cūda,]*
nʿeylerem gülzārı begüm verd-i rūyuñdan **cüdā**
sīne ḳanlu dāġlarla lālezārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 9). [cüdā,]*
cüdā-yı mihr olana zaʿf u inḥinā irişür
gece sehil ışılatmış bu nükteyi meh-i nev *(Gazel 166, Mısra 7). [cüdā-yı,]*

cüdā düş-: Ayrı düşmek.

bī-hūde gezer ḫāk-i derinden dil olup dūr
āvāre ġarīb oldı **cüdā düşdi** yirinden *(Gazel 148, Mısra 8). [cüdā düşdi,]*
ey eşk **cüdā düşseñ** o servüñ naẓarından
ter düşme ṣaḳın ṣaḳlasun allāh beterinden *(Gazel 148, Mısra 1). [cüdā düşseñ, -señ]*

cüdā ol-: Ayrılmak, ayrı kalmak, ayrı düşmek.

cüdā olmaz o bālā-ḳad raḳīb-i bed-liḳālardan
ḫalāṣ olmadı gitdi āh kim cānum belālardan *(Gazel 142, Mısra 1). [cüdā olmaz,]*
leb-i laʿlüñle tenhā sözlerüm var cām-ı mey içse
Yıḳılsa bir yaña aġyārdan **olsa cüdā** meclis *(Gazel 77, Mısra 10). [cüdā olsa,]*

cühhāl: Cahiller, bilmeyenler; "câhil"in cem'idir.

ḫarf atsalar kelāmuma **cühhāl** ġam yimem
söz ey yaḳīnī şāʿir-i şīrīn-edādadur *(Gazel 41, Mısra 9). [cühhāl,]*

cümle: Bütün, hep, müstesnası olmayarak. // Tamamı, hepsi, bütünü.

ol ruḫ-ı al güzel ol ḫaṭ-ı ḫōş-bū da güzel
cümleten ḫūb begüm o da güzel bu da güzel *(Gazel 119, Mısra 2). [cümleten,]*
dāġ-ı ʿışḳuñla tenüm pürdür cemālüñ özlerin
cism-i zārum **cümleten** çeşm oldı yollar gözlerin *(Beyit 2, Mısra 2). [cümleten, -t, -en]*
göz göz oldı cism-i zārum nāvek-i dildārdan
cümleten çeşm oldum ammā ṭoymadum dīdārdan *(Beyit 3, Mısra 2). [cümleten, -t, -en]*
cümlesi sāde-derūn ehli cılasın dilber
ser virürler reh-i meydān-ı vefāda anlar *(Müseddes 1, Mısra 23). [cümlesi, -s, -i]*
yaḳīnīʿye ʿaraḳ-rīz oldı dirler **cümleten** cismüñ
o ḫod yād eyleyüp hicrānı aġlar cümle cisminden *(Gazel 143, Mısra 15). [cümleten, -t, -en]*
ġam yimen ḫalḳ-ı cihān **cümleten** aġyār olsun
dōstlar dünyede yārum baña tek yār olsun *(Gazel 163, Mısra 1). [cümleten, -t, -en]*
tenümde şerḥalarum **cümleten** dehān olsa *(Müseddes 2, Mısra 14). [cümleten, -t, -en]*
her ne niyāz var-ısa ol dil-rübāya ḳıl
cümle sipās u minneti ey dil ḫudāʿya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 2). [cümle,]*
dehān-ı yār içün virdüm ḳarār u ṣabrumı bāda
egerçi yoḳ yire geçdüm yaḳīnī **cümle** varumdan *(Gazel 141, Mısra 12). [cümle,]*
yaḳīnīʿye ʿaraḳ-rīz oldı dirler cümleten cismüñ
o ḫod yād eyleyüp hicrānı aġlar **cümle** cisminden *(Gazel 143, Mısra 16). [cümle,]*
ġam-ı hicrān-ıla **cümle** gezeyin yeʿs ü ḥırmānī
dilā ser-rişte-i ümmīdüñ el virmek müyesserdür *(Gazel 61, Mısra 5). [cümle,]*
vādī-i ʿışḳa ḥadd ü ġāyet yoḳ
cümle eṭrāfı tīh-i ḥayretdür *(Gazel 62, Mısra 14). [cümle,]*

cünūn: Cinnet, delilik, delirme, çıldırma II insanın dış âlemle ilgisini kesecek şekilde aşk ve cezbeye kapılması hâli.

ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i ṣaḥrā-yı **cünūn** itmege meyl itme dilā *(Gazel 2, Mısra 8). [cünūn,]*
ṣalar sevdāya çoḳ ferzāneyi evvel-baḫār ammā
cünūn-ı ehl-i şevḳa ruḫlaruñ tekrār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 8). [cünūn-ı,]*

cünūn-ı ḳays: Kays'ın deliliği.

irşād-ı pīr-ile degül-imiş **cünūn-ı ḳays**
leylāʿyı sevmede yoġ-imiş anda iḫtiyār *(Gazel 26, Mısra 7). [cünūn-ı ḳays,]*

cürʿa: damla, yudum.

suḫan bezminde çekdi cām-ı naẕmuñ **cürʿasın** cāmī
o meyden geçdi ol ammā ben aldum şimdi meydānı *(Gazel 187, Mısra 7). [cürʿasın, -sın]*
sāḳī-i feyz iriş ey pīr-i ḫarābāt baña
cürʿañı içmese dil ġamdan ifāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 12). [cürʿañı, -ñ, -ı]*

cürʿa gibi: Bir damla su gibi.

cürʿa gibi yiridür olsam ayaḳ ṭopraġı
düşmeyen ayaġa çün pāye-i rifʿat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 5). [cürʿa gibi,]*

cürʿa-keş: Yudum çeken, içen.

biri benem ki ḳadeḥ-nūş-ı bezm-i maʿrifetem
kemīne **cürʿa-keşüm** ḫusrev ü cem ü ḫāḳān *(Kaside 6, Mısra 26). [cürʿa-keşüm, -üm]*

cürʿa-veş: Kadehin dibinde kalıp toprağa dökülen son yudum.

aġlamazdum gerdişüñden ey felek bir kez beni
cürʿa-veş bezminde yāruñ ḫāke yeksān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 4). [cürʿa-veş,]*

cürm: Suç, günah, kabahat, kusur.

yur āb-ı ʿafv anı ne ḳadar olsa **cürmümüz**
Şefḳat ḳılursa ol şeh-i bende-nüvāzumuz *(Gazel 72, Mısra 11). [cürmümüz, -ü, -müz]*

cūş: Coşma, taşma, kaynama, coşkunluk, galeyan.

şol gelen nāz-ıla serv-i gül-ʿiẕārumdur benüm
cūşa gelsün seyl-i eşküm ol bahārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 2). [cūşa, -a]*

cūş id-: Coşmak.

zevraḳ-ı bāde-ile gördi ḫurūşın dilimüñ
cūş ider bencileyin ehl-i hevādur deryā *(Gazel 1, Mısra 4). [cūş ider,]*

cūş it-: Coşmak, birdenbire çoğalıp hızlanmak.

hevā-yı ʿışḳ-ıla **cūş itdügümçün** taʿn ider ṣōfī
ne bilsün tīre-diller neydügin deryā-yı ʿummānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 7). [cūş itdügümçün, -dügümçün]*

cüst ü cū: Arama, araştırma.
dil ḳucamaz miyānını yoḳ yire **cüst ü cū** ḳılur
būs-ı dehānı muḥtemel līkin o daḫı var yoḳ *(Gazel 95, Mısra 9). [cüst ü cū,]*

cüst ü cū it-: Arayıp sormak, araştırmak.

cüst ü cū itmesün mi anı yaşum
ḳāmet-i yār serv-i dil-cūdur *(Gazel 52, Mısra 13). [cüst ü cū itmesün, -me, -sün]*

cüvān: Genç II Taze.

ḳalbümi benüm ʿışḳ-ı **cüvānī** ider ḫarāb
eyle o nev-cüvānı ilāhī kemāl-i pīr *(Gazel 37, Mısra 5). [cüvānī, -i]*
ġam ṭılısm olsa ʿaceb mi dil-i vīrānede kim
sen **cüvān** ʿışḳı-durur genc-i nihānum fetḥī *(Gazel 194, Mısra 6). [cüvān,]*
zülfi kemendi cān ü dili bende geçti āh
cān ü göñülden itdi **cüvānī** beni esīr *(Gazel 37, Mısra 8). [cüvānī, -i]*
mār-ı zülfiyle ḳaşı tīġı ṭılısm olmış aña
genc-i ʿışḳı o **cüvānuñ** dil-i vīrānda yatur *(Gazel 56, Mısra 12). [cüvānuñ, -uñ]*

şāne alup destine aġyārdan zülfin ṭarar
āh ez-dest-i **cüvānān-ı** perīşān-iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 10). [cüvānān-ı, -ı]*

cüvān ol-: Genç olmak, gençleşmek.

bülbül gibi bahār ericek ehl-i ʿışḳ olan
Şeydālıḳ itmesün mi ḫuṣūṣan **cüvān ola** *(Gazel 6, Mısra 8). [cüvān ola, -ola]*

cüvānī: Gençlik, tâzelik, civanlık.

bulsun güneş zevāl ṭutulsun meh-i münīr
ʿarż-ı cemāl iderse **cüvānī-i** dil-peẕīr *(Gazel 37, Mısra 2). [cüvānī-i, -i]*

cūy: Akarsu, ırmak. II Sürekli akıp giden, dalgalar hâlinde süreklilik arz eden hareketli cisimler.

ṣanma ʿaks-i serv **cūy-ı** bāġda ey lāle-ḫadd
ṣuya düşdi servler ḳadd-i ḫırāmānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 9). [cūy-ı,]*

cūyān: Arayıcı, arayan, isteyen (kimse).

ḫas u ḫāşāk-i ġamdan pāk ḳılsun vādī-i ḳalbi
kerem seyl-ābını her cūda **cūyān** eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 12). [cūyān,]*
raḳṣ urup şevḳı ile zerre-i ser-geşte miṣāl
pertev-i vaṣlını **cūyān** olur-ısañ meh ü sāl *(Müseddes 1, Mısra 16). [cūyān,]*
pīr-i muġān eşigine var düş ayaġına
cūyān-ı feyż-i ḥaḳḳ ola gör ḳaṭʿ-ı pāye ḳıl *(Gazel 121, Mısra 4). [cūyān-ı, -ı]*
ġubār-ı kūyına yüz sürmek içün ol servüñ
Aḳardı her yaña cūy-ı sirişk olup **cūyān** *(Kaside 6, Mısra 16). [cūyān,]*

cūyān ol-: Aramak, sormak. ‖ Özlemek.

irince gülşen-i kūyına ol servüñ neler çekdüm
Yaḳīnī seyl-i eşküm gibi **cūyān olmayan** bilmez *(Gazel 67, Mısra 12). [cūyān olmayan, -ma, -yan]*

cūybār: Nehir, ırmak, akarsu.

deryā-yı aḫzar itdi çemenzārı **cūybār**
Aṣdāf aña semenler ü lūlūsı jāleler *(Gazel 33, Mısra 3). [cūybār,]*
gel ey nihāl-i ḳadüñ serv-i **cūy-bār-ı** revān
ṭarāvet-i gül-i rūyuñ bahār-ı ʿālem-i cān *(Beyit 4, Mısra 1). [cūy-bār-ı, --ı]*

cūy-bār eyle-: Akarsu haline getirmek.

sirişk-i çeşm reşk-i pāy-būs-ı **cūy-bār eyler**
ḫırāmān olsa ṣaḥn-ı bāġda ol ḳāmet-i dil-cū *(Gazel 167, Mısra 11). [cūy-bār eyler, -r]*

cūybār id-: Irmağa döndürmek II Çokça gözyaşı dökmek.

sirişk-i dīdesini **cūybār iden** ʿāṣıḳ
o serv-ḳāmeti eyler mi der-kenār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 7). [cūybār iden, -iden]*

cūy-ı ṣāfī: Saf,temiz ırmak.

aḳar ṣan cennet-i firdevsʿden bir **cūy-ı ṣāfīdür**
degüldür ol leṭāfet gülşeninde sāʿid ü bāzū *(Gazel 167, Mısra 13). [cūy-ı ṣāfīdür, -dür]*

cūy-ı sirişk: Gözyaşı ırmağı.

ġubār-ı kūyına yüz sürmek içün ol servüñ
Aḳardı her yaña **cūy-ı sirişk** olup cūyān *(Kaside 6, Mısra 16). [cūy-ı sirişk,]*

Ç

<u>çābük-süvār:</u> Usta binici. İyi at süren.

meydān-ı ʿarş eblaḳ-ı iḳbālüme mekān
çābük-süvār-ı himmetüme māh-ı nev rikāb *(Gazel 12, Mısra 6). [çābük-süvār-ı, -ı]*
çābük-süvār-ı eblaḳ-ı eyyām-ı rūzgār
bālā-nişān-ı maʿreke-i āḫirüʿz-zamān *(Gazel 137, Mısra 7). [çābük-süvār-ı, -ı]*

<u>çaġ:</u> Dönem, vakit, devir, zaman.

mevsim-i güldür yaḳīnī ʿīş ü ʿişret **çāġıdur**
içelüm raʿnā güzellerle şarāb-ı laʿl-i nāb *(Kıt'a 1, Mısra 3). [çāġıdur, -ı, -dur]*

<u>çaġır-:</u> (Biriyle veya herhangi bir araçla) Bir kimseye gelmesinin istendiğini bildirmek, davet etmek.

rind-i bezm-i ʿışḳ iseñ ol hem-dem-i āh u enīn
çaġırup bu ṣavtı söyler sāzlar ṣanma ṭanīn *(Gazel 155, Mısra 2). [çaġırup, -up]*

<u>çāh:</u> Kuyu; çukur, çene çukuru.

düşeli dil zeḳanuñ **çāhına** dil-teng oldum
dār-ı dünyāyı benüm başuma zindān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 3). [çāhına,]*
çāh iderler yirüñi bir luʿb-ıla yūsuf-miṣāl
ʿāḳıl-ısañ ḳılma iḫvān ile bir ān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 7). [çāh,]*

<u>çāh-ı ġam:</u> Gam kuyusu.

çāh-ı ġam olsa gözlerüm ne ʿaceb
görmedüm yūsufʿı çü rüʿyāda *(Gazel 169, Mısra 9). [çāh-ı ġam,]*

<u>çāh-ı zenaḫdān:</u> Çene çukuru.

niçe şūrīdeler dil baġlamışdur zülf-i cānāna
benüm üftāde gönlüm düşdi ol **çāh-ı zenaḫdāna** *(Gazel 171, Mısra 2). [çāh-ı zenaḫdāna,]*
āh kim baġlandı dil zülf-i perīşānuñ görüp
düşdi gönlüm yūsufʿı **çāh-ı zenaḫdānuñ** görüp *(Gazel 17, Mısra 2). [çāh-ı zenaḫdānuñ,]*

<u>çāk:</u> Yarık, yırtık.
seyr eyle cerāḥatleri şemşīr-i müjeñden
ḳıl **çāk-i** tenümden dil-i efgārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 10). [çāk-i,]*
ḫançer-i ḫār-ıla ṣaḳın ki ider sīneñi **çāk**
gülüñ ey bülbül-i şūrīde yanından öte dur *(Gazel 40, Mısra 5). [çāk,]*
fāş eylemezdi ʿāleme derd-i derūnumuz
çāk olmasaydı ḫançer-i hecrüñle sīnemüz *(Gazel 73, Mısra 8). [çāk,]*
dil ḫūn u cān figār ciger rīş sīne **çāk**
derd-i firāḳ ile iderin āh-ı derd-nāk *(Gazel 96, Mısra 1). [çāk,]*

<u>çāk çāk ol-*:*</u> Parça parça olmak.

tīġ-i firāḳ-ıla yüregüm rīze rīzedür
şemşīr-i ḥasret-ile dilüm **oldı çāk çāk** *(Gazel 96, Mısra 10). [çāk çāk oldı,]*

<u>çāk id-:</u> Yırtmak, parçalamak.

derūn-ı āyinede ʿaksi **çāk ider** yaḳasın
Baḳar ki āyineye itse sīnesin ʿuryān *(Gazel 136, Mısra 7). [çāk ider,]*

çāk it-: Yırtmak, parçalamak.

dest-i şevḳ-ıla girībānın çeküp **çāk itdi** ṣubḥ
gül gibi ey lāle-ruḫ çāk-i girībānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 11). [çāk itdi,]*
hezār ġunc ile güldi açıldı ġonca-i bāġ
Yaḳasını niçe **çāk itmesün** gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 10). [çāk itmesün,]*
çāk itse ḳalbi ġamzeñ göñlümdekin bilürdüñ
ehl-i kerāmet iseñ gel keşf-i rāza başla *(Gazel 170, Mısra 3). [çāk itse,]*

çāk ol-: Yırtılmak, parçalanmak. || Yaralanmak.

dil almaḳda müjeñ ʿayyārdur efsūn oḳur ammā
ʿaḳıllar **çāk olur** siḥr eylese ol nergis-i cādū *(Gazel 167, Mısra 10). [çāk olur,]*

çāker: Kul, köle, bende.

sipāh-ı kūy-ı felek-iʿtibārı encüm-i çarḫ
kemīne **çāker-i** eyvān-ı ḳudreti keyvān *(Kaside 6, Mısra 30). [çāker-i,]*
ben kim serīr-i mülk-i feṣāḥatde serverem
ey pādişāh-ı ʿālem eşigüñde **çākerem** *(Gazel 126, Mısra 2). [çākerem, --em]*

ṣıdḳ-ıla rūmeli dilberlerine ol **çāker** *(Müseddes 1, Mısra 22). [çāker,]*

çāk-i girībān: Yırtık yaka.

dest-i şevḳ-ıla girībānın çeküp çāk itdi ṣubḥ
gül gibi ey lāle-ruḫ **çāk-i girībānuñ** görüp *(Gazel 17, Mısra 12). [çāk-i girībānuñ,]*

çal-: Çarpmak, atmak.

gör ehl-i ʿışḳuñ pīşesin bil göñlümüñ endīşesin
ṭaşlara nāmum şīşesin **çaldum** meded **çaldum** meded *(Gazel 25, Mısra 12). [çaldum, -du, -m]*
gör ehl-i ʿışḳuñ pīşesin bil göñlümüñ endīşesin
ṭaşlara nāmum şīşesin **çaldum** meded **çaldum** meded *(Gazel 25, Mısra 12). [çaldum, -du, -m]*
ṣanem-i deyr gibi yazılu şeydāñ olana
sāye-veş yirlere **çalup** dime dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 14). [çalup, -up]*

çaprās: 1. Bir köşeden bir köşeye uzanan. 2. mec. Birbirine aykırı olan, zıt düşen.

ey cāme-i siyāh giyen şāh-ı ḫışm-nāk
çaprāst dügmelerle beni eyledüñ helāk *(Gazel 96, Mısra 8). [çaprāst, -t]*

çār-bāliş: Padişahların ve devlet büyüklerinin üzerine oturdukları dört katlı şilte.

cemşiyd-i **çār-bāliş-i** eyvān-ı kibriyā
ḫurşiyd-i ṣubḥ-sancaḳ u māh-ı zuḥal-mekān *(Gazel 137, Mısra 9). [çār-bāliş-i, -i]*

çârda: Dördünde.

geh ḫāk-i ẓulmet içre biten zerreyem ḥaḳīr
geh āsumān-ı **çārda** ḫurşiyd-i enverem *(Gazel 126, Mısra 12). [çārda,]*

çāre: Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu.

ne ġama **çāre** var ne derde meded
ʿışḳ bilmen ne gūne zaḥmetdür *(Gazel 62, Mısra 9). [çāre,]*
derd-mend üftādeyem var-ısa **çāreñ** ey ṭabīb
dilberüñ irgürmege kūyına dermān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 7). [çāreñ, -n]*

çāre eyle-: Çare bulmak, çözüm yolu bulmak.

baḳ ḫāṭır-ı pür-gerdüme raḥm eyle rūy-ı zerdüme
bir **çāre eyle** derdüme ṣoldum meded ṣoldum meded *(Gazel 25, Mısra 10). [çāre eyle,]*

çāre-sāz: Çare yapan, çare ve tedbir düşünen, bulan; çözüm bulan, çözüm yolu bulan.

çāre-sāzum şu ḳadar atdı ḳamış oḳlarını
göñlüm ol şīre dönüpdür ki neyistānda yatur *(Gazel 56, Mısra 3). [çāre-sāzum, -um]*
al sazı muṭrıbā ele sāḳī şarābı ṣun
def`-i ġama bu ikisidür **çāre-sāzumuz** *(Gazel 72, Mısra 8). [çāre-sāzumuz, -muz]*

çarḫ: 1.Dönen pervaneli tekerlek, çark. 2.Sema, felek. Baht, talih.

ṭāliʿüm naḥs gözüm yaşlu sitārem düşkün
itmedük nesne mi var **çarḫ-ı** sitem-ḫvāh bańa *(Gazel 7, Mısra 10). [çarḫ-ı, --ı]*
bu cism-i kebūdumda olan dāġlar añlar
encümle ḳılan **çarḫ-ı** nigūsārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 4). [çarḫ-ı, --ı]*
mirʿāt-ı ḫaddi var iken ol māh-ṭalʿatuñ
ḫūrşiyd-i **çarḫ-ı** cārīye yoḳdur nigāhumuz *(Gazel 71, Mısra 6). [çarḫ-ı, --ı]*
şevḳ-ı mihr-i ruḫ-ı yār-ıla semāʿ eyler **çarḫ**
bī-ḳarār oldı dönüp ʿāşıḳ-ı ser-gerdāna *(Gazel 173, Mısra 9). [çarḫ,]*
yaḳīnī ḫusrevā bir şāʿir-i ḫōş-gūydur kʿanuñ
belāġat ṭōpını eflāke atdı **çarḫ** meydānı *(Gazel 187, Mısra 20). [çarḫ,].*
ḳızıl yaşıl dütünüm oldı **çarḫa** peyveste
felekde ḳavs-i ḳuzaḥ ṣanma ey hilāl-ebrū *(Gazel 168, Mısra 3). [çarḫa, -a]*
üstüñe dönse bir iki gün ṣanma ber-ḳarār
görmez misin ki **çarḫuñ** işi inḳılābdur *(Gazel 44, Mısra 6). [çarḫuñ, -uñ]*
her ṭarafdan ḫamle itdi düşmen-i dūn üstüme
Vaḳtidür bir sāʿat ey **çarḫ** üstüme dön üstüme *(Gazel 181, Mısra 2). [çarḫ,]*
ʿadem feżāsına ḳaçdı peleng-i bīşe-i **çarḫ**
açınca pençe-i pür-çengi bebr-i zer-timsāl *(Kaside 1, Mısra 9). [çarḫ,]*
otaġ-ı **çarḫa** gelüp şāh-ı lāciverd-evreng
öñine çekdi şafaḳdan o demde perde-i al *(Kaside 1, Mısra 11). [çarḫa, -a]*
çarḫı ihāta ḳılsa nʿola dūd-ı āhumuz
ḳılmaz gedālarına naẓar pādişāhumuz *(Gazel 70, Mısra 1). [çarḫı,]*
hīçe ṣay anı ḥabāb-āsā yaḳīnī ʿāḳıl ol
iʿtimād itme ṣaḳın bu **çarḫ-ı** ġam-girdāra hīç *(Gazel 24, Mısra 14). [çarḫ-ı,]*

çarḫ-ı berīn: Arş-ı a'la. Göğün en yüksek tabakası.

bir şāhbāz-ı ʿālem-i lāhūtuz ey göñül
Çarḫ-ı berīnden yücedür cilvegāhumuz *(Gazel 70, Mısra 4). [çarḫ-ı berīnden, -den]*

çarḫ-ı dūn: Aşağılık dünya.

kendüñ ġarīḳ-ı baḥr-ı fenā bil ki **çarḫ-ı dūn**
āb üzre bir havā-y-ıla ṭolmış ḥabābdur *(Gazel 44, Mısra 3). [çarḫ-ı dūn,]*

çarḫ-ı felek: Feleğin çarkı, baht, talih, çarkıfelek.

getürdi **çarḫ-ı felek** döne döne başuma ḥāl
ne ḥācet idesin ıṭnāb ḥāl-i bāli dilā *(Kaside 1, Mısra 75). [çarḫ-ı felek,]*

çarḫ-ı gerdūn: Dönen felek.

göreyin ġam-ḫāneme dönsün olup pā-māl-i ḫāk
dönmedi devrānda bir kez **çarḫ-ı gerdūn** üstüme *(Gazel 181, Mısra 8). [çarḫ-ı gerdūn,]*

çarḫ-kevkebe: 1. Çark, dönen tekerlek, tekerlek gibi dönen şey..2. Bilhassa Îran hükümdarlarının huzûrunda sancak gibi tutulan çevgân şeklinde, ucu eğri, başında parlak mâdenî bir top bulunan değnek.

nūyīn-i ḫaşm-bend ḫıdîv-i cihān-sitān
dārā-yı **çarḫ-kevkebe** pāşā-yı kām-rān *(Gazel 137, Mısra 2). [çarḫ-kevkebe,]*

çay: Hal, durum, vaziyet.

gezer meh gibi hercāyī olup her gice şehr içre
ḳılur her **cāyı** rūşen mihr-i raḫşānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 6). [cāyı, -ı]*
oldı cūdı şeref-i keştī-i iḳbāline **cāy**
ḳulzüm-i reʿfet ü fazluñdan irüp ḳaṭre-i cūd *(Kaside 5, Mısra 37). [cāy,]*

çek-:1. Çekmek.

ḳorḳuluḳ **çekmedin** geçen ṣuleḥā
köprüdür ādeme ecel didiler *(Gazel 34, Mısra 7). [çekmedin, -medin]*
çekemezsin kināra ol servi
çekme zāyiʿ yire yaḳīnī emek *(Gazel 97, Mısra 15). [çekemezsin,]*

2. (Sıkıntı ve üzüntü duyarak) yaşamak, ıztırap içinde olmak.

zülfüñ elemini niçe **çeksün** bu yaḳīnī
ṭāḳ oldı ġam-ı ḥasret-i ebrūñ-ıla ṭāḳat *(Gazel 20, Mısra 11). [çeksün, -sün, -]*
şerḥ itmege ne **çekdügümi** ḳadd-i yār içün
yir yir elifler oldı tenümde zebān-ı ḥāl *(Gazel 116, Mısra 5). [çekdügümi, -düg, -ü, -m, -i]*
başum **çekerken** anuñ dürlü dürlü ṣūrların
o dürr-i pāki kinār itmesün deñiz deryā *(Gazel 3, Mısra 7). [çekerken, -erken]*
ne meyl-i ʿālem-i vuslat ne bīm-i vādī-i fürḳat
iki ʿālem ġamın **çekmez** olup dil mest ü dīvāne *(Gazel 171, Mısra 4). [çekmez, -mez]*
ey yaḳīnī niçe bir zehr-i belā **çekmekden**
mest ü lā-yaʿḳıl idüp gönlümi medhūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 15). [çekmekden, -mekden]*
herkesüñ **çekme** ġamın serv-i ḫırāmān ise de
yüzi açılmışa baḳma gül-i ḫandān ise de *(Müseddes 1, Mısra 1). [çekme, -me]*

3. (İçki) İçmek.

gehī bezm-i elest içre belā cāmın **çeken** mestem
gehī esrār-ı ʿışḳuʿllāh-ıla medhūş u ḫayrānam *(Gazel 124, Mısra 3). [çeken, -en]*
suḫan bezminde **çekdi** cām-ı naẓmuñ cürʿasın cāmī
o meyden geçdi ol ammā ben aldum şimdi meydānı *(Gazel 187, Mısra 7). [çekdi, -di]*
dāʿimā bezm-i maḥabbetde belā cāmın **çeker**
Sāḳıyā şol kim ola mest-i mey-i bezm-i elest *(Gazel 21, Mısra 3). [çeker,]*

4. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru çekmek. II Kılıç çekmek.

ʿāşıḳlara miyānuñ-içün **çekme** ḫançerüñ
ḫavf eylerin ki ortada yoḳ yire ḳan ola *(Gazel 6, Mısra 3). [çekme, -me]*
otaġ-ı çarḫa gelüp şāh-ı lāciverd-evreng
öñine **çekdi** şafaḳdan o demde perde-i al *(Kaside 1, Mısra 12). [çekdi, -di]*

çekdür-: (Eziyet, sıkıntı) Çektirmek.

yaḳīnī bendeñe **çekdürme** minnet-i dehri
eyā kerīm ü raḥīm ü müheymin ü mennān *(Gazel 138, Mısra 17). [çekdürme, -, -me]*
gül yüzüñçün **çekeli** bülbül-i dil ḫār-ı cefā
ṭutdı dünyā yüzini āh u fiġānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 9). [çekeli,]*

çekil-:1. Çekilmek; katlanmak, tahammül etmek.

maʿānī cāmı **çekilmez** mi cāmī geçdiyse
tehī degül şeref-i himmetüñde bu meydān *(Kaside 6, Mısra 21). [çekilmez, -mez]*

2. *(*Çevresiyle ilgisini kesip kendi hâlinde yaşamak için) Bir yere kapanmak, etrafla ilgisini kesip yaşamak.

feryād u āh u nāle senüñçün revān olup
rāh-ı ġama **çekildi** gider kārbān olup *(Gazel 16, Mısra 2). [çekildi, -di]*

çek-: Katlanmak, tahammül etmek.

ne bende **çekmege** bu cevri ḳābiliyyet var
göñülde āteş-i ġam serde ḫāk-i ẕillet var *(Müseddes 2, Mısra 23). [çekmege,]*

çekme-: Katlanmamak, tahammül etmemek.

iltifātı yoḳ baña aslā diyü ġam **çekmezin**
seyr ider sāʿirler ile ol perī ġam bundadur *(Gazel 43, Mısra 9). [çekmezin, -in]*
ġāyetde ḫōş gelür baña peykān-ı tīr-i yār
bī-ḥadd ü ġāyet olsa daḫı **çekmezin** melāl *(Gazel 116, Mısra 12). [çekmezin, -in]*

çemen: Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

sedd it **çemen-i** ḫaṭṭuñ-içün eşk-i revānum
hem cāna ṣafālar vire hem yārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 7). [çemen-i,]*
hengām lāle devr gül eyyām ʿīş ü nūş
bülbül nedīm ü bezm **çemen** lālezār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 4). [çemen,]*
güller güler küşāde semen ġonca nāzda
dil-keş **çemen** laṭīf havā rūzgār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 8). [çemen,]*
çemende bād-ı hevā buldı niçe ḫurde-i zer
kim itdi ġonca-i gül kīse içre anı nihān *(Kaside 3, Mısra 5). [çemende, -de]*
ḫaṭṭ-ı sebzine müşābihdür o ġonca-dehenüñ
ḳalb-i maḥzūna ṣafā virdügi budur **çemenüñ** *(Gazel 112, Mısra 2). [çemenüñ, -üñ]*
öykünürmiş dür-i dendānına ol serv-ḳaddüñ
jāleden bāġda ter düşdügi budur **çemenüñ** *(Gazel 112, Mısra 8). [çemenüñ, -üñ]*
ey yaḳīnī diyemez ḫançerinüñ ḫiddetini
olsa her bergi zebān sūsen-i saḫn-ı **çemenüñ** *(Gazel 112, Mısra 10). [çemenüñ, -üñ]*
dür-i dendānına öykünmiş o ġonca-dehenüñ
jāleden bāġda ter düşdügi budur **çemenüñ** *(Gazel 113, Mısra 2). [çemenüñ, -üñ]*
ḫaṭ-ı sebzine müşābihdür o ġonca-dehenüñ
ḳalb-i maḥzūna ṣafā virdügi budur **çemenüñ** *(Gazel 113, Mısra 4). [çemenüñ, -üñ]*
gösterür çeşm ü ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı ser-sebzüñi ḫūb
nergis ü lāle imiş çeşm ü çerāġı **çemenüñ** *(Gazel 113, Mısra 8). [çemenüñ, -üñ]*
çemende ḳadd-i bülendüñ çenārı pest itdi
hem itdi nergisi bīmār çeşm-i fettānuñ *(Gazel 102, Mısra 11). [çemende, -de]*
çemende nāleler idüp hezār enīn itseñ
Yaḳīnī gūşına girmez o verd-i ḫandānuñ *(Gazel 102, Mısra 13). [çemende, -de]*
çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey yüzi gül
Ruḫuñda ṭurra-i ʿanber-feşāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 3). [çemende, -de]*
çemenī cāmesin ol serv-i semen-ber giydi
gūyiyā ḫūr-ı cinān sündüs-i aḫzar giydi *(Gazel 193, Mısra 1). [çemenī, -i]*
çemeni nāz-ıla seyr itmege bülbüller-ile
çemenī cāmesini ol gül-i aḥmer giydi *(Gazel 193, Mısra 5). [çemeni, -i]*
çemeni nāz-ıla seyr itmege bülbüller-ile
çemenī cāmesini ol gül-i aḥmer giydi *(Gazel 193, Mısra 6). [çemenī, -i]*
çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey yüzi gül
Ruḫuñda ṭurra-i ʿanber-feşāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 7). [çemende, -de]*

çemende ḳo ṣabā sünbül o gül-būdan ıraġ olsun
gülistānda yaluñuz alnı açuḳ yüzi aġ olsun *(Gazel 162, Mısra 1). [çemende, -de]*
çemende bezme cām-ı bāde geldi
nesīm ol dem mübārek-bāda geldi *(Gazel 192, Mısra 1). [çemende, -de]*
nem irmese aña nīsān-ı luṭf u cūduñdan
çemende neşv ü nemā bulmaz-ıdı serv-i revān *(Kaside 3, Mısra 20). [çemende, -de]*

çemen eyle-: Bahçe haline getirmek.

geşt-i **çemen eyler** diyü ol serv yaḳīnī
nergis göz açup itdi çemenzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 15). [çemen eyler,]*
giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i **çemen eyler**
alur āl-ile diller bir büt-i laʿlīn-ḳabā vardur *(Gazel 51, Mısra 11). [çemen eyler,]*

çemenzār: Çimenlik, bahçe; gül bahçesi.

deryā-yı aḫzar itdi **çemenzārı** cūybār
Aṣdāf aña semenler ü lūlūsı jāleler *(Gazel 33, Mısra 3). [çemenzārı, -ı]*
geşt-i çemen eyler diyü ol serv yaḳīnī
nergis göz açup itdi **çemenzārı** temāşā *(Gazel 8, Mısra 16). [çemenzārı, -ı]*

çenār: Çınar ağacı.

çemende ḳadd-i bülendüñ **çenārı** pest itdi
hem itdi nergisi bīmār çeşm-i fettānuñ *(Gazel 102, Mısra 11). [çenārı, -ı]*
ḫōş geçdügi besdür eli altında **çenāruñ**
bīd istemesün kişver-i gülşende ḫilāfet *(Gazel 19, Mısra 3). [çenāruñ, -uñ]*
aldı zīr-i destine ḳaddüñ **çenārı** ḍarb-ı dest
söylenür ellerde bu kim dest-ber-bālā-yı dest *(Gazel 21, Mısra 1). [çenārı, -ı]*

çeng: Bir çeşit telli çalgı. II [tas.] Dünyevî zevk.

ʿacebā muṭrıb elinden mi fiġān eylerler
neyimiş nāleleri **çeng** ü defi güş ideyin *(Gazel 159, Mısra 6). [çeng,]*
eger bir ḳāmeti **çeng** ise def gibi gerer gögsin
bu ḳānūnı gider şāhum meye niçe yasaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 3). [çeng,]*

çeng ü ḳānūn: Çeng ve kanun.

çeng ü ḳānūnı gider āh-ı şifā-sāzum işit
diñleme naġmelerin ol iki nā-sāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 9). [çeng ü ḳānūnı, -ı]*

çeng-i zühre: Zühre yıldızının sazı.

eflāke ṣaldı kevkebei kūs u naʿremüz
zār itdi **çeng-i zühre**ʿ**yi** ʿūd u ṭanīnümüz *(Gazel 74, Mısra 8). [çeng-i zühreʿyi, -yi]*

çepel: Kirli, pis, murdar.

zen-i dünyāya meyli ḳo er iseñ
merd olan anlara **çepel** didiler *(Gazel 34, Mısra 20). [çepel,]*

çerāġ: Yağ kandili ve genellikle mum, meş'ale gibi ışık veren şey II yağa bulanıp yakılan fitil.

pür-āteş oldı şuʿle-i ʿışḳ-ıla dāġumuz
nār-ı ġam-ıla yandı söyünmiş **çerāġumuz** *(Gazel 69, Mısra 2). [çerāġumuz, -umuz]*

çerāġ dibi ḳarañu olur: Mumun dibi karanlık olur; mum dibine ışık vermez.

siyāh olursa libāsı nʿola o meh-rūnuñ
çerāġ dibi ḳarañu olur meseldür bu *(Gazel 168, Mısra 6). [çerāġ dibi ḳarañu olur,]*

çerāġ ol-: Aşığın sevgili için yanıp tutuşması.

cemāl-i şuʿle-i yāra göñül pervānesin yandur
maḥabbet şemʿini ey dil uyandur bir **çerāġ olsun** *(Gazel 162, Mısra 6). [çerāġ olsun,]*

çerāġ-ı lāle: Lale çırası, lale mumu.

çerāġ-ı lāle bu gülşende yanmaz dāġsuz hergiz
nʿola olʿārız-ı meh-veşde olsa ḫāl-iʿanber-bū *(Gazel 167, Mısra 7). [çerāġ-ı lāle,]*

çeşm: Göz, dide, ayn.

ġoncalar seyr eylesem yāḳūt-ı laʿlüñden cüdā
çeşm-i cāna her biri bir laʿlden peykān olur *(Gazel 54, Mısra 6). [çeşm-i,]*
ḫāk-i pāyuñ cevherin alduḳca naḳd-i eşk-ile
çeşmüm ey yūsuf-liḳā şan keffe-i mīzān olur *(Gazel 54, Mısra 8). [çeşmüm, -ü, -m]*
dike baḳar diyü sen kebg-i hümā-pervāzı
dikdiler igne ile **çeşmini** şehbāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 4). [çeşmini, -i, -n, -i]*
şikeste **çeşmine** cān beste bend-i zülfine ḫātır
o şāha cān u göñülden şikeste-beste esīrüz *(Gazel 75, Mısra 3). [çeşmine, -i, -n, -e]*
dilinde dāġ-ı siyeh **çeşmi** ḳana mustaġraḳ
bi-ʿaynihī baña beñzer şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Gazel 138, Mısra 7). [çeşmi, -i, -]*
ya ḫūnīn **çeşmidür** ferhād-ı mestüñ daḫı ḳan aġlar
ya ḳaysʿuñ ḳan bulaşmış penbe-i dāġ-ı nihānıdur *(Gazel 46, Mısra 5). [çeşmidür, -idür]*
fürḳat deminde **çeşmümüz** ile ḳan aġlaruz
ol mürde-i fütādeye ġurbetde hem-demüz *(Gazel 73, Mısra 5). [çeşmümüz, -ü, -müz]*
pençe-i mercāna ger yāḳūt-ı laʿlüñsüz baḳam
çeşm-i ḫūn-bāra olur her şāḫı mīl-i āteşīn *(Gazel 155, Mısra 4). [çeşm-i, --i]*
ẓuhūr-ı berḳ-ı ḫātıf bāʿiş-i bārān olur gūyā
sirişk-i **çeşmüme** ol tīġ-ı āteş-bār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 10). [çeşmüme, -üm, -e]*
niçe ḳurtarsun yaḳīnī bend-i ġamdan gerdenin
çeşm cādū ġamze seḥḥār ü kemend-endāz zülf *(Gazel 88, Mısra 18). [çeşm,]*
çeşmümde ʿaks-i dest-i muḥannāñı seyr idüp
ʿummāna düşdi pençe-i mercān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 3). [çeşmümde, -üm, -de]*
ideli cismi kebūter **çeşm-i** fettānum ʿalī
kūyuña ʿazm eyledi murġ-ı dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 1). [çeşm-i,]*
görindi **çeşmüme** eyvān-ı çarḫ köhne sifāl
ṣafāda ṭabʿuña öykünmek istemiş ʿummān *(Kaside 1, Mısra 43). [çeşmüme, -üm, -e]*
çeşm-i ümmīd-i yaḳīnīʿyi münevver ḳılduñ
dīde-i baḫtumı ḳılmışdı felek ḫvāb-ālūd *(Kaside 5, Mısra 35). [çeşm-i,]*
mekānum külbe-i aḥzān olup **çeşmüm** ʿalīl oldı
belā yaʿḳūbʿuyam ben yūsuf-ı gül-pīrehensin sen *(Gazel 150, Mısra 7). [çeşmüm, -(ü)m]*
laʿl-i tekmīle degül şīşe dükānuñ içre
ḳaldı **çeşmüm** baḳup ol laʿl-i mesīḥ-iʿcāza *(Gazel 176, Mısra 8). [çeşmüm, -(ü)m]*
nesīm-ile gelüp ḫāk-i rehi **çeşmüm** cilā buldı
Yaḳīnī ḥamdüliʿllāh cānib-i ḥaḳʿdan ʿaṭā geldi *(Gazel 191, Mısra 11). [çeşmüm, -(ü)m]*
çeşmüñ yaḳīnī ḫastayı itmişdi bī-mecāl
āhū vü ḳaysʿa düşmedin ülfet didükleri *(Gazel 201, Mısra 13). [çeşmüñ, -üñ]*
dāġ-ı ʿışḳuñla tenüm pürdür cemālüñ özlerin
cism-i zārum cümleten **çeşm** oldı yollar gözlerin *(Beyit 2, Mısra 2). [çeşm,]*
çeşmi bir āhū ki şīr-efgenlik anuñ pīşesi
zülfi bir şehbāzdur kārı anuñ her ān şikār *(Gazel 27, Mısra 7). [çeşmi, -i]*
her demde **çeşmüme** niçe bir ḫūn-feşān ola
ol şāh-ı ḥüsn yā niçe bir bī-amān ola *(Gazel 6, Mısra 1). [çeşmüme, -(ü)m, -e]*
gireydi nāz-ıla ḥammāma ol serv-i sehī-ḳāmet
ayaġına şu īsār ider-idüm ṭāṣ-ı **çeşmümden** *(Gazel 143, Mısra 6). [çeşmümden, -üm, -den]*

mestāne **çeşm** ü ġonca dehān u şeker zebān
ḳāmet laṭīf ü zülf muṭarrā ʿiẕār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 5). [çeşm,]*
aldı mekr ü ẓulm-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 12). [çeşm-i, --i]*
gösterür **çeşm** ü ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı ser-sebzüñi ḫūb
nergis ü lāle imiş **çeşm** ü çerāġı çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 7). [çeşm,]*
aldı ẓulm ü mekr-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 18). [çeşm-i,]*

çeşm ol-: Göz oldu. II Sevgilinin aşığa bakışları .

göz göz oldı cism-i zārum nāvek-i dildārdan
cümleten **çeşm oldum** ammā ṭoymadum dīdārdan *(Beyit 3, Mısra 2). [çeşm oldum,]*

çeşm ü çerāġı: Göz aydınlığı, göz nuru.

gösterür çeşm ü ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı ser-sebzüñi ḫūb
nergis ü lāle imiş **çeşm ü çerāġı** çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 8). [çeşm ü çerāġı,]*

çeşm ü ebrū: Kaş ve göz.

ol **çeşm ü ebrū** ol zülf-i pür-çīn
ol ḳadd-i dil-cū ol ḫāl-i müşgīn *(Gazel 156, Mısra 1). [çeşm ü ebrū,]*

çeşme-i vuslat: Kavuşma gözü.

çeşme-i vuslatuña tālib olan dil-teşne
āb-veş ḫāke düşüp ʿāşıḳ-ı dīdār olsun *(Gazel 163, Mısra 7). [çeşme-i vuslatuña, -uña]*

çeşm-i bīmār: Hasta göz.

çeşm-i bīmārına dil virme ṣaḳın bī-çāre
göz göre nakdüñi aldurmayıgör ʿayyāra *(Gazel 174, Mısra 1). [çeşm-i bīmārına,]*

çeşm-i deryā-bār: Deniz yağdıran gözlerin.

yād-ı laʿlüñde kenār-ı **çeşm-i deryā-bārda**
Ṣāḥ-ı mercān oldı ḫūn-ālūde müjgānum hemīn *(Gazel 155, Mısra 11). [çeşm-i deryā-bārda, -da]*

çeşm-i eşk-bār: Yağmur gibi göz yaşı döken göz.

sen dürr-i pāki görmeyeli **çeşm-i eşk-bār**
ṭūfāna virdi hecr-ile bu baḥr-ı aḫżarı *(Gazel 200, Mısra 7). [çeşm-i eşk-bār,]*
olmamaġa ġuṣṣa tennūrında ḫākister göñül
ṣu sepen bir pāre **çeşm-i eşk-bārumdur** benüm *(Gazel 135, Mısra 8). [çeşm-i eşk-bārumdur,]*

çeşm-i felek: Feleğin gözü.

dem-i ṣafaḳla ʿalīl olmış-ıdı **çeşm-i felek**
şeb aşmış-ıdı siyeh perde ḳılmaġa ḫōş-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 3). [çeşm-i felek,]*

çeşm-i fettān: Fitne çıkaran göz.

çemende ḳadd-i bülendüñ çenārı pest itdi
hem itdi nergisi bīmār **çeşm-i fettānuñ** *(Gazel 102, Mısra 12). [çeşm-i fettānuñ,]*

çeşm-i ġazāl: Ceylan göz // ceylan gözlü güzel.

ʿanberīn ḫālüñe üftādedür ey **çeşm-i ġazāl**
baġrı ḫūn olsa nʿola nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 9). [çeşm-i ġazāl,]*

çeşm-i pür-ḫūn: Kanla dolu göz.

bir dem ol ḫūnī bańa raḥm itmeyüp ḳıldı helāk
ḳanlar aġla dem-be-dem ey **çeşm-i pür-ḫūn** üstüme *(Gazel 181, Mısra 6). [çeşm-i pür-ḫūn,]*

çeşm-i pür-nem: Nemli göz.

düşdi dile dünyā ġamı ḳan ṭutdı **çeşm-i pür-nemi**
tīġ-ı ġam-ıla sīnemi deldüm meded deldüm meded *(Gazel 25, Mısra 7). [çeşm-i pür-nemi,]*

çeşm-i şāhbāz: (Sevgilinin) Avcı gözü.

bülbüllere ḳıya baḳan ol **çeşm-i şāhbāz**
gördükde nāmemi umarın oḳıya gele *(Gazel 179, Mısra 5). [çeşm-i şāhbāz,]*

çeşm-i şehbāz: Doğan kuşunun gözü.

itdükçe pervāz biñ cāna dir az
ol **çeşm-i şehbāz** vʿallāh şāhīn *(Gazel 156, Mısra 4). [çeşm-i şehbāz,]*

çetr: Gölgelik, çadır, şemsiye.

beyāz-ı ʿārız-ı āmāle ẓıll-i **çetrüñ** ḫāl
firāz-ı küngüre-i ṭāḳ-ı ḳadrüñe nisbet *(Kaside 1, Mısra 41). [çetrüñ, -ün]*

çevgān: Ucu eğri değnek, sopa.

elde **çevgān-ı** ser-i zülfüñi oynatduḳca
gūy ider başın añā ʿāşıḳ-ı ser-bāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 5). [çevgān-ı,]*
başı **çevgān-ı** ser-i zülfüñe ṭōb eylemişüz
baş açuḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 3). [çevgān-ı,]*
şeh-süvārum bu yaḳīnīʿnüñ degül sāde hemān
niçe ser ġalṭān olur bu zülf **çevgānuñ** görüp *(Gazel 17, Mısra 16). [çevgānuñ, -(u)ñ]*

çın: Çok.

ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ḫālüñ **çın**
sebzezār-ı ḫotenʿde āhūdur *(Gazel 52, Mısra 7). [çın,]*

çihre: (Âşığın) yüzü, çehresi.

tār ḳıldı tenümi sūzen-i ġam **çihremi** zerd
igneden iplige dek şerḥ idüñ o ṭannāza *(Gazel 176, Mısra 9). [çihremi, -m, -i]*

çīn: Çin ülkesi.

seg-i kūyuñ sifālin başa almaḳ āsitānuñda
giyüp faġfūr tācın **çīnʿe** ḫāḳān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 12). [çīnʿe,]*

çīnī: Çin yapımı, Çin'de üretilmiş.

açıldı **çīnī** sifāl içre aḳ ḳaranfiller
degül felekdeki yir yir kevākib-i raḫşān *(Kaside 3, Mısra 23). [çīnī,]*

çoḳ: "Birçok, bir hayli" anlamındaki belgisiz sıfat.

bu deyr-i miḥnet-ābāduñ egerçi ṣūreti **çokdur**
eser görmezse eglenmez göñül naḳş-ı nigārumdan *(Gazel 141, Mısra 9). [çokdur, -dur]*

az mıdur yoḳsa bahā-yı leb-i laʿlüñ **çoḳ** mı
be hey āfet biricik söyleye aġzuñ yoḳ mı *(Beyit 1, Mısra 1). [çoḳ,]*
ḳurtar şefāʿat issi ḥabīb-i ḫudā içün
çekdi yaḳīnī dūzaḫ-ı hecrüñde **çoḳ** ʿaẕāb *(Gazel 11, Mısra 18). [çoḳ,]*
ṣalar sevdāya **çoḳ** ferzāneyi evvel-baḫār ammā
cünūn-ı ehl-i şevḳa ruḫlaruñ tekrār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 7). [çoḳ,]*
şikeste āyine **çoḳ** yüz bulur o meh-rūdan
hezār yüzden ider dilde ʿaksini pinhān *(Gazel 136, Mısra 5). [çoḳ,]*
yaʿḳūb-veş gözüm nʿola ḳan aġlasa müdām
Çoḳ dem-durur o yūsuf-ı kenʿan görinmedi *(Gazel 190, Mısra 6). [çoḳ,]*
baḳma ümīd-i mihr-ile mirʿāt-ı rūyına
Çoḳ baḳdum anda ṣūret-i iḥsān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 8). [çoḳ,]*

çul: Genellikle kıldan yapılmış kaba dokuma, çul, örtü.

ḳara **çul** giydürür-ise yiridür āh baña
giymiş ol baḫr-ı leṭāfet yine māvī kemḫā *(Gazel 4, Mısra 1). [çul,]*

çü: " Mademki, çünkü; Ne vakit ki, gibi " anlamlarında edat.

ol māh ʿarza ḳıldı **çü** billūrdan beden
ḳaldurdı baş görmege her sūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 1). [çü,]*
çü kendüñ düşdüñ ey üftāde dil ʿışḳa ne aġlarsın
meşeldür aġlamaz kendü düşen kendü düşensin sen *(Gazel 150, Mısra 9). [çü,]*
feżā-yı çarḫa **çü** pervāz ṣaldı bāz-ı sefīd
ġurāb-ı şāma hücūm itdi ḳılmayup ihmāl *(Kaside 1, Mısra 7). [çü,]*
sezā-durur baña bir raḫş-ı bād-pā **çü** felek
benem **çü** ʿarṣa-i medḥüñde pehlevān-ı cihān *(Kaside 6, Mısra 34). [çü,]*
bir iki gün bu fenā ʿālemi ḳılduñ **çü** maḳām
eyleme kendüñe ʿīş-ı mey-i ḥamrāyı ḥarām *(Müseddes 3, Mısra 15). [çü,]*

D

dad: Feryat, figan; şikayet, sızlanma II şikayet, memnuniyetsizlik bildiren bir ünlem, feryat!, âh II istenen, umulan şey.

ṭutarsın yüze el her gün idüp yüz dürlü fettānlıḳ
elüñden **dād** be hey kāfir ki gün görmez müselmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 2). [dād,]*

dāġ: Yara, yanık yarası, aşk yarası.

sīnemdeki her **dāġ** açılup bir güle döndi
ol serv ne var itse bu gülzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 7). [dāġ,]*
bu cism-i kebūdumda olan **dāġlar** añlar
encümle ḳılan çarḫ-ı nigūsārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 3). [dāġlar, -lar]*
cism-i bārīküm pür itdi **dāġlarla** her elif
ey yaḳīnī bir nihāl-i berg ü bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 9). [dāġlarla, -lar, -la]*
nʿeylerem gülzārı begüm verd-i rūyuñdan cüdā
sīne ḳanlu **dāġlarla** lālezārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 10). [dāġlarla, -lar, -la]*
dökerse taḫta-i remle izüñ tozın remmāl
şihāb elif bedeninde nücūm yir yir **dāġ** *(Kaside 1, Mısra 60). [dāġ,]*
pür-āteş oldı şuʿle-i ʿışḳ-ıla **dāġumuz**
nār-ı ġam-ıla yandı söyünmiş çerāġumuz *(Gazel 69, Mısra 1). [dāġumuz, -umuz]*
dāġ-ı ʿışḳuñla tenüm pürdür cemālüñ özlerin
cism-i zārum cümleten çeşm oldı yollar gözlerin *(Beyit 2, Mısra 1). [dāġ-ı,]*
dāġ-ı ruḫsāruñ-ıla kim ki cerāḥat bulmaz
pisterin berg-i gül eylerse de rāḥat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 1). [dāġ-ı,]*

dāġ ol-: Yanık yarası olmak; acı, keder içinde olmak, ızdırap çekmek ‖ kat kat olmak, katmerlenmek (gül bağlamında)

zencīr-i ʿışḳa baġlanalı ḫāk-i sīnede
her **dāġ oldı** gül gibi açıldı bāġumuz *(Gazel 69, Mısra 10). [dāġ oldı,]*

dāġ-ı cefā: Sıkıntı yarası.

dilinde **dāġ-ı cefā** gözlerinde ḳanlu sirişk
bi-ʿaynihī baña beñzer şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 3, Mısra 15). [dāġ-ı cefā,]*
dāġ-ı cefāya merhem-i luṭf isteme dilā
ṭaġlarca cevr ider büyük iḥsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 5). [dāġ-ı cefāya, -ya]*

dāġ-ı derūn: Için yaralanması.

vardur meger başumda saʿādet nişānesi
tīr-i cefāña **dāġ-ı derūnum** nişānedür *(Gazel 57, Mısra 8). [dāġ-ı derūnum,]*

dāġ-ı sīnem: Gönül yarası.

dil giriftār-ı ser-i zülf-i perīşānuñdur
dāġ-ı sīnem siper-i nāvek-i müjgānuñdur *(Gazel 49, Mısra 2). [dāġ-ı sīnem,]*

dāġ-ı siyāh: Siyah/kararmış yara.

yā ḫūnīn ḳalbidür mecnūn-ı zāruñ laḫt laḫt olmış
derūnında olan **dāġ-ı siyāh** anuñ nişānıdur *(Gazel 46, Mısra 12). [dāġ-ı siyāh,]*

dāġ-ı siyeh: Kötü, kara yara.

dilinde **dāġ-ı siyeh** çeşmi ḳana mustaġraḳ
bi-ʿaynihī baña beñzer şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Gazel 138, Mısra 7). [dāġ-ı siyeh,]*

dahı:1. Artık, bir daha, bundan sonra, sonrasında.

reşk-i ḫurşiyd olur mı bir **daḫı** cām
o güni gösterür mi baña felek *(Gazel 97, Mısra 5). [daḫı,]*

2. "-da, -de, bile" bağlacı.

ġāyetde ḫōş gelür baña peykān-ı tīr-i yār
bī-ḥadd ü ġāyet olsa **daḫı** çekmezin melāl *(Gazel 116, Mısra 12). [daḫı,]*
mār-ı zülfi niçe demdür ki ḫarāb itdi dili
genc-i vaṣluñ **daḫı** görmez mi bu vīrāne maḥal *(Gazel 118, Mısra 12). [daḫı,]*
düşdük-ise ne var ḫaṭā-y-ıla
bu **daḫı** bir düşüşdür üftāde *(Gazel 169, Mısra 8). [daḫı,]*
ger acı dil virürse ṣōfī yaḳīnī saña
sen **daḫı** rīş-ḫand it ṭurma piyāza başla *(Gazel 170, Mısra 10). [daḫı,]*
niçe bir bāġda yata ayaġuñ
Daḫı ey serv āzād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 4). [daḫı,]*
o şaçı leylīʿnüñ ʿışḳı ġamında
be mecnūn **daḫı** üstād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 10). [daḫı,]*
ḫāne-i dilde muḳīm oldı ḫayāl-i laʿlüñ
şimdi oturdı **daḫı** yirine cānum muslī *(Gazel 197, Mısra 4). [daḫı,]*
sen meleksüz yanuma gelse perī-peykerler
ḥūr olsa **daḫı** yoḳdur nigerānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 14). [daḫı,]*
o kişvere **daḫı** başmadı pāy peyk-i ḫayāl
li'enne midḥate bi-fażli sinān elfi sinīn *(Kaside 1, Mısra 67). [daḫı,]*

oldı yoluñda āh-ıla çoḳ ʿāṣıḳuñ ġubār
seyr it ne toz ḳoparsa gerek **daḫı** rūzgār *(Gazel 26, Mısra 2). [daḫı,]*
ṣadā peydā degüldi **daḫı** her vādīde cūlardan
benüm deryā gibi ʿışḳuñla pür-cūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 9). [daḫı,]*
daḫı kemāl-i ḥüsn-ile ḫalḳa görinmedin
ebrū-yı yāra beñzemek ister hilāli gör *(Gazel 39, Mısra 5). [daḫı,]*
dögdüm aġyāruñı maḥalleñde
öldürürseñ **daḫı** maḥal didiler *(Gazel 34, Mısra 12). [daḫı,]*
dil ḳucamaz miyānını yoḳ yire cüst ü cū ḳılur
būs-ı dehānı muḥtemel līkin o **daḫı** var yoḳ *(Gazel 95, Mısra 10). [daḫı,]*

dāʿim ol-: Sürekli olmak, devam etmek.

yaḳīnī naẓm-ı pāküñ gevher-īṣār **olmaġa dāʿim**
dür-i elfāẓ-ıla ol laʿl-i gevher-bār olur bāʿis *(Gazel 22, Mısra 11). [dāʿim olmaġa, -ga]*

dāʿimā: Her vakit, her zaman, devamlı olarak, sürekli.

dāʿimā bezm-i maḥabbetde belā cāmın çeker
Sāḳıyā ṣol kim ola mest-i mey-i bezm-i elest *(Gazel 21, Mısra 3). [dāʿimā,]*
dāʿimā ḳavṣ-ı ḳazādan atılur tīr-i fenā
ey gönül ṣanki nişānıdur anuñ ehl-i ḳubūr *(Gazel 40, Mısra 3). [dāʿimā,]*
ʿaceb ẓulm issidür ḥammām alur ḳoynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruḫuñla **dāʿimā** külḫan *(Gazel 143, Mısra 12). [dāʿimā,]*

dāʿire:1. Halka, çember.

mevc-i belāya uġraduḳ fülk-i dile ḳarār yoḳ
baḥr-ı firāḳa āh kim **dāʿire** vü kenār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 2). [dāʿire,]*

2.ev ve apartman bölüntüsü.

ḥammāmda gördüm o perī-çihreyi ḫalvet
hīç **dāʿireye** uġramaz itdüm niçe daʿvet *(Gazel 19, Mısra 2). [dāʿireye,]*
ke li'sserīdi ricālün ve li'l-ḥurūbi ricāl
kim ire **dāʾire-i** irtifāʿ-ı rifʿatüñe *(Kaside 1, Mısra 64). [dāʾire-i, --i]*

dāʿire-gird: Daire :Çember biçimindeki şekil. gird:(Fars. gird) Yuvarlak.

ṣol cām-ı mey ki **dāʿire-gird-i** ḥabābdur
mirʿāt-durur ki cilvegeh-i āfitābdur *(Gazel 45, Mısra 1). [dāʿire-gird-i,]*

dāʿire-i imkān: Imkân âlemi; mümkün olma durumu.

dil-i dīvāneme olmaz o perī hem-ḫāne
Baṣmadı gitdi ḳadem **dāʿire-i imkāna** *(Gazel 173, Mısra 2). [dāʿire-i imkāna, -a]*

dām u dāne: Tuzak ve tane. ll Saç ve ben.

düşdüm görince naʿlçeñ ü kebkebüñ izin
ey kebg murġ-ı ṣabruma ol **dām u dānedür** *(Gazel 57, Mısra 10). [dām u dānedür,]*

dāmen: Elbise, etek II etek, uç, kenar.

güm ḳılan aḳluñı derbend-i maḥabbetde odur
zülfinüñ **dāmenine** ey dil-i āvāre yapış *(Gazel 81, Mısra 12). [dāmenine, -i, -n, -e]*
ister ki pāy-mālüñ ola ḫāk-i rāh olup
yanuñca sürünürse nʿola **dāmenüñ** müdām *(Gazel 123, Mısra 12). [dāmenüñ, -üñ]*
görindi **dāmeni** altında şemʿden pertev
bilindi olduġı ey māh zülfüñüñ şeb-rev *(Gazel 166, Mısra 1). [dāmeni, -i]*

dām-ı ʿışḳa düş-: Aşk tuzağına düşmek.

görmez artuḳ rehā yüzin ʿömrüm
dām-ı ʿışḳa düşen giriftāruñ *(Gazel 105, Mısra 8). [dām-ı ʿışḳa düşen, -en]*

dām-ı tezvīr: Yalan tuzağı.

bir hümā-yı fāriġuʿl-bālem bugün uçmaḳdan
dām-ı tezvīr itmezem ben sübḥa-i ṣad-dānemi *(Gazel 198, Mısra 8). [dām-ı tezvīr,]*

dāne dāne: Tane tane.

dāne dāne ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaraḳlar kim ṭamar
ebr-i nīsān ṣan ḳılur her ḳaṭresin dürr-i s̲emīn *(Kaside 2, Mısra 5). [dāne dāne,]*

dāne-i ḫāl: Ben tanesi.

müferriḥ olalı cāna lebüñde **dāne-i ḫāl**
ṣarāba ḥabbe ḳadar iḥtiyācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 5). [dāne-i ḫāl,]*

dāne-i ḫāl-i ruḥ: (sevgilinin) yanağındaki ben tanesi.

yaḳīnī **dāne-i ḫāl-i ruḫı** devrinde dildāruñ
çevirsün sübḥadan yüz zāhid-i kāşāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 9). [dāne-i ḫāl-i ruḫı,]*

dāne-i ḫāl: Ben tanesi II daneye benzeyen siyah ben.

bāġ-ı ruḫuñda **dāne-i ḫālüñçün** ey perī
terk eylesek bihişti nʿola biz de ādemʿüz *(Gazel 73, Mısra 3). [dāne-i ḫālüñçün, -çün]*

dār: İdama mahkum olanları asmak için dikilen direk.

ṭolaşur kākül-i miskīnüñe sevdā-zededür
dār-ı zülfüñde yaḳīnīʿyi ḳo ber-dār olsun *(Gazel 163, Mısra 12). [dār-ı, --ı]*

dar ol-: Yeterli alana sahip olmamak.

serīr-i salṭanatda tāca maġrūr olma sultānum
başına ʿāḳıbet çoḳ tāc-dāruñ tāc **dar olmış** *(Gazel 80, Mısra 4). [dar olmış,]*

dārā: Eski İran'ın meşhur bir şahı olup mecazen hükümdar manasına da gelir.

nūyīn-i ḫaşm-bend ḫıdīv-i cihān-sitān
dārā-yı çarḫ-kevkebe pāşā-yı kām-rān *(Gazel 137, Mısra 2). [dārā-yı, --yı]*

darat: Debdebe, tantana, heybet, azamet.

limā'ḳ **daratu** ʿalā vāḥidin mine'l-efzāl
yaḳīnī pertev-i mihr-i ʿināyetüñ ister *(Kaside 1, Mısra 69). [limā'ḳdaratu,]*

ḍarb-ı dest: Elinin darbesi.

aldı zīr-i destine ḳaddüñ çenārı **ḍarb-ı dest**
söylenür ellerde bu kim dest-ber-bālā-yı dest *(Gazel 21, Mısra 1). [ḍarb-ı dest,]*

dār-ı dünyā: Dünya evi ‖ fâni mekan.

düşeli dil z̲eḳanuñ çāhına dil-teng oldum
dār-ı dünyāyı benüm başuma zindān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 4). [dār-ı dünyāyı, -yı]*

dārüʿş-şifā: Şifahane, (aşk derdinin) derman merkezi.

belā-yı ġuṣṣa ile cān virür dil-ḫasta ʿāşıḳlar
eger olmaz-ısa derd ehline **dārüʿş-şifā** meclis *(Gazel 77, Mısra 14). [dārüʿş-şifā,]*

dāstān: Destan olmak, anlatılmak.

dilā fesānemi gūş itmez ol şaçı leylā
gerekse ḳays gibi dehre **dāstān** olayın *(Gazel 154, Mısra 4). [dāstān,]*

daʿvā: Bir meziyetin kendinde bulunduğunu ileri sürme, iddia.

ne vücūdı ola her peşşe-i nāçīzüñ kim
eyleye ḳāfʿda ʿanḳā-y-ıla **daʿvā-yı** vücūd *(Kaside 5, Mısra 14). [daʿvā-yı, -yı]*

daʿvā it-: İddiada bulunmak, istemek.

ġamzeñle şehīdem diyü **itsem** nʿola **daʿvā**
ḳanlu kefen eyler baña her demde şehādet *(Gazel 20, Mısra 9). [daʿvā itsem, -sem]*

daʿvet: Davet etmek, çağırmak.

raḳīb-i ehrimenler **daʿvetinden** ḳaçmayup hergiz
varup her dīve rām olmış perī-şānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 3). [daʿvetinden, -i, -n, -den]*
ḳatılmaz ecel **daʿvete** geldükçe dile ġam
ḥācet degül e ṣoḥbet-i yārāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 7). [daʿvete,]*
ḥammāmda gördüm o perī-çihreyi ḫalvet
hīç dāʿireye uġramaz itdüm niçe **daʿvet** *(Gazel 19, Mısra 2). [daʿvet itdüm, -düm]*

daʿvi: Bir kimsenin hakkını araması.

ḫarābāt ehlinüñ erkānını bilmezken ey zāhid
idersin **daʿvī-i** ʿirfān olur mı böyle nādānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 6). [daʿvī-i, --i]*

daʿvī-i ḥüsn eyle-: Güzellik iddiasında bulunmak.

şekl-i zībāñ-ıla ey şāhid-i ferḫunde-cemāl
büt-i çīn **daʿvī-i ḥüsn eylese** ṣūret bulmaz *(Gazel 66, Mısra 4). [daʿvī-i ḥüsn eylese, -se]*

daʿvī-i merd: Yiğitçe tartışma.

daʿvī-i merdi gider baña mübāriz geçinüp
gelme meydāna ṣaḳın rüstem-i destānam ben *(Gazel 144, Mısra 13). [daʿvī-i merdi,]*

dāye: Çocuk emzirici, çocuk mürebbiyesi, süt nine.

gerekse berḳ-ı ʿacūl eylesün biñ istiʿcāl
raẕīʿ-i **dāye-i** pür-cūd ü mürvetüñ yem ü kān *(Kaside 1, Mısra 38). [dāye-i, --i]*

defʿ: Öteye itme, savma, savulma.

zehr-i ġam **defʿine** tiryāk-i mey-i nāb gerek
Yoḳsa ġam defʿ idemez bir şeyi līk bir miṣḳāl *(Gazel 117, Mısra 7). [defʿine, -in, -e]*

def: Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.

ʿacebā muṭrıb elinden mi fiġān eylerler
neyimiş nāleleri çeng ü **defi** gūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 6). [defi, -i]*

def gibi: Maruf çalgı, tef. (İçe işleyen göğüs, yürek bağlamında.).

eger bir ḳāmeti çeng ise **def gibi** gerer gögsin
bu ḳānūnı gider şāhum meye niçe yasaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 3). [def gibi,]*

defʿ id-:.I Savmak, uzaklaştırmak, kovmak. II. Gidermek, ortadan kaldırmak, yok etmek, bertaraf etmek.

kül iden cānı nār-ı fürḳatdür
defʿ iden anı āb-ı vuṣlatdur *(Gazel 62, Mısra 2). [defʿ iden, -en]*
zehr-i ġam defʿine tiryāk-i mey-i nāb gerek
Yoḳsa ġam **defʿ idemez** bir şeyi līk bir miṣḳāl *(Gazel 117, Mısra 8). [defʿ idemez,]*

defʿ-i ġam it-: Gamı, kederi, tasayı gidermek.

ġamuñdan şād olup **defʿ-i ġam itmek**
hemān ben ʿāṣıḳ-ı nā-şāda geldi *(Gazel 192, Mısra 3). [defʿ-i ġam itmek,]*

defʿ-i ġam: Üzüntüyü def etme, sıkıntıyı savma.

al sazı muṭrıbā ele sāḳī şarābı ṣun
defʿ-i ġama bu ikisidür çāre-sāzumuz *(Gazel 72, Mısra 8). [defʿ-i ġama,]*

defʿ-i ḥarāret: Ateşi düşürme.

defʿ-i ḥarāret eyleyemezsin zamāneden
her sū şarāb gördigüñ ey dil serābdur *(Gazel 44, Mısra 7). [defʿ-i ḥarāret,]*

defter: Yapıştırılarak veya dikilerek kitap biçimine sokulmuş kâğıt destesi; defter.

gerek dil zār olup rāh-ı belāda nātüvān ḳalsun
bu varlıḳ **defterinden** ism ü resmin şöyle maḥv it kim *(Gazel 161, Mısra 8). [defterinden, -in, -den]*

deg-: Değmek, dokunmak. II ulaşmak, erişmek.

cān virmek-ile laʿlüñe dil **degmesün** artuḳ
ey ḫvāce-i ḥüsn eksüge ister degerinden *(Gazel 148, Mısra 5). [degmesün, -n, -sü, -me]*
kūyuña feryād u nālemden kebūter inemez
saña nālem niçe **degsün** şāh-ı ḫūbānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 10). [degsün, -süñ]*

deger: Değer, layık.

cān virmek-ile laʿlüñe dil degmesün artuḳ
ey ḫvāce-i ḥüsn eksüge ister **degerinden** *(Gazel 148, Mısra 6). [degerinden, -inden]*

degme: 1. Olur olmaz, rastgele, sıradan, herhangi bir 2. Seçme, üstün, değerli.

yāruñ dehānı vaṣfın ider yoḳ benüm gibi
esrār-ı ġaybı keşf idemez **degme** ḫurde-dān *(Gazel 140, Mısra 10). [degme,]*

degül: "Değil", bulunduğu cümledeki bir husûsu ret, diğerini veya diğerlerini kabul ve ispat eden bir bağlaç gibi kullanılır.

irşād-ı pīr-ile **degül-imiş** cünūn-ı ḳays
leylāʿyı sevmede yoġ-imiş anda iḫtiyār *(Gazel 26, Mısra 7). [degül-imiş, -imiş]*
zencīr-i ser-i zülfi hevāsında **degülseñ**
başuñda nedür ṣōfī bu sevdā-yı sefāhet *(Gazel 20, Mısra 3). [degülseñ, -se, -n]*
aḳar ṣan cennet-i firdevsʿden bir cūy-ı ṣāfīdür
degüldür ol leṭāfet gülşeninde sāʿid ü bāzū *(Gazel 167, Mısra 14). [degüldür, -dür]*

vaṣf-ı bī-ḥaddüñi taʿrīf **degüldür** ḥaddüm
yoġ-imiş kişver-i efżālüñe eṭrāf u ḥudūd *(Kaside 5, Mısra 29). [degüldür, -dür]*
olduḳ ḳulı o vālī-i mülk-i melāḥatuñ
reşk-i ḳubād u cem mi **degül** ʿizz ü cāhumuz *(Gazel 70, Mısra 10). [degül,]*
ʿāleme mihrüm od ṣalar ammā
ṭāliʿümden o meh **degül** āgāh *(Gazel 183, Mısra 12). [degül,]*
maʿānī cāmı çekilmez mi cāmī geçdiyse
tehī **degül** şeref-i himmetüñde bu meydān *(Kaside 6, Mısra 22). [degül,]*
ʿālemüñ ʿişretine cem gibi māʿil **degülin**
almazın meclis-i şādīde ele cām-ı şarāb *(Gazel 10, Mısra 3). [degülin, -in]*
şeh-süvārum bu yaḳīnīʿnüñ **degül** sāde hemān
niçe ser ġalṭān olur bu zülf çevgānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 15). [degül,]*
bülbül **degül** uçan göricek naḫl-i ḳāmetüñ
ḳarşuñda murġ-ı cānını uçurdı serv-i bāġ *(Gazel 87, Mısra 3). [degül,]*
ḫaṭ **degüldür** sāye-i perr-i hümādur var-ısa
eylemişdür ḥaḳ seni baḫt-ı hümāyūna ḳarīn *(Kaside 2, Mısra 21). [degüldür, -dür]*
ḳadr-i ʿālīñe **degül** ġayrı maḫādīm sezā
ṣanma her şaḫṣa maḥall ola maḳām-ı mahmūd *(Kaside 5, Mısra 11). [degül,]*
girih-i ʿuḳde-i baḫtı eşigüñ ḥall eyler
āsitānuñda **degüldür** der-i şādī mesdūd *(Kaside 5, Mısra 6). [degüldür, -dür]*
yā ʿizāruñ tāze pervāzī güzel bir lāledür
ḫaṭ **degüldür** devr iden ruḫsāruñı ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 20). [degüldür, -dür]*
degül bezm-i çemende lāleler seng-i ḥavādiṩden
şikest olmış cemʿüñ cām-ı şarāb-ı erġavānıdur *(Gazel 46, Mısra 3). [degül,]*
gerçi kim ḥūr u melekde var-ımış nāzüklük
degül anlar daḫı sen nūr-ı başardan nāzük *(Gazel 99, Mısra 8). [degül,]*
laʿl-i tekmīle **degül** şīşe dükānuñ içre
ḳaldı çeşmüm baḳup ol laʿl-i mesīḥ-iʿcāza *(Gazel 176, Mısra 7). [degül,]*
bāmuñ üstinde kebūterler **degül** pervāz iden
devr ider āvāre-diller kūyuñı cānum ʿali *(Gazel 196, Mısra 3). [degül,]*
ġam **degül** gün günden efzūn olsa ḫaṭṭ-ı ʿārızuñ
ẕerrelerden mihre hīç irmez zevāl ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 11). [degül,]*
ḫaṭ **degül** rūyuñda bir ṭāvūs-ı ḳudsīdür ki ḥaḳ
eylemiş cevlāngehin gülzār-ı firdevs-i berīn *(Kaside 2, Mısra 17). [degül,]*
açıldı çīnī sifāl içre aḳ ḳaranfiller
degül felekdeki yir yir kevākib-i raḫşān *(Kaside 3, Mısra 24). [degül,]*
degüldi erġanūn-ı deyrden feryādlar ẓāhir
ney-i dem-beste-veş bezmüñde ḫāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 11). [degüldi, -di]*
ḳılca olduġı miyānı bellüdür maḫfī **degül**
kimse amma irmedi sırr-ı dehān-ı yāra hīç *(Gazel 24, Mısra 5). [degül,]*
dīvāne mükellef **degül** ey ḫvāce kerem ḳıl
Uşlan diyü ḳılma bu perīşāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 5). [degül,]*

degül midür: Değil midir?.

baḳ laʿl-i yāra mühr-i süleymān **degül midür**
menşūr-ı ḥüsne ḳaşları ʿunvān **degül midür** *(Gazel 60, Mısra 1). [degül midür,]*
baḳ laʿl-i yāra mühr-i süleymān **degül midür**
menşūr-ı ḥüsne ḳaşları ʿunvān **degül midür** *(Gazel 60, Mısra 2). [degül midür,]*
derdüñle cān viren dirilür ʿīsī-i lebüñ
cān virmek ey ṣanem saña āsān **degül midür** *(Gazel 60, Mısra 4). [degül midür,]*
dāġ-ı cefāya merhem-i luṭf isteme dilā
ṭaġlarca cevr ider büyük iḥsān **degül midür** *(Gazel 60, Mısra 6). [degül midür,]*
feryād ḳılma keşmekeş-i ʿışḳdan dilā
her ʿusrda iki yüsr bu bürhān **degül midür** *(Gazel 60, Mısra 8). [degül midür,]*
ṣaḥrāya düşdi nāfe gibi ḫāl-i yār-içün
miskīn yaḳīnī ḫāk-ile yeksān **degül midür** *(Gazel 60, Mısra 10). [degül midür,]*

dehān: (Sevgili'nin) ağzı.

yāruñ **dehānı** vaṣfın ider yoḳ benüm gibi
esrār-ı ġaybı keşf idemez degme ḫurde-dān *(Gazel 140, Mısra 9). [dehānı, -ı]*
mestāne çeşm ü ġonca **dehān** u şeker zebān
ḳāmet laṭīf ü zülf muṭarrā ʿiẕār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 5). [dehān,]*
tenümde şerḥalarum cümleten **dehān** olsa *(Müseddes 2, Mısra 14). [dehān,]*
ḳılca olduġı miyānı bellüdür maḫfī degül
kimse amma irmedi sırr-ı **dehān-ı** yāra hīç *(Gazel 24, Mısra 6). [dehān-ı,]*
dehān-ı yār içün virdüm ḳarār u ṣabrumı bāda
egerçi yoḳ yire geçdüm yaḳīnī cümle varumdan *(Gazel 141, Mısra 11). [dehān-ı,]*

dehān-ı ġonca: Gonca ağız.

ʿaceb mi itse leb-i yāra beñzemek ḳaṣdın
dehān-ı ġoncayı zeyn itdi jāleden dendān *(Kaside 6, Mısra 44). [dehān-ı ġoncayı,]*

dehen: (Sevgilinin) ağzı.

bildük suḫanuñdan **dehenüñ** var idügini
maʿlūm olur ey ġonca müʿessir eserinden *(Gazel 148, Mısra 3). [dehenüñ, -üñ]*
dehenüñdür var-ısa teng şekerden nāzük
ʿārızuñdur yine pālūde-i terden nāzük *(Gazel 99, Mısra 1). [dehenüñdür, -üñ, -dür]*
kem iden naḳd-i ḥayātuñ **dehenümdür** dirsin
Nuṭḳa yoḳ ṭāḳati bir vālih ü ḥayrānuñdur *(Gazel 49, Mısra 7). [dehenümdür, -üm, -dür]*

dehr: 1. Dünya, cihan, âlem. 2. Zaman, kesintisiz zaman, devir.

zehr-i ġam şundı **dehr** çünki baña
defʿi içün gül-ābı ḳand itdüm *(Gazel 134, Mısra 7). [dehr,]*
yaḳīnī bendeñe çekdürme minnet-i **dehri**
eyā kerīm ü raḥīm ü müheymin ü mennān *(Gazel 138, Mısra 17). [dehri, -i]*
feżā-yı **dehre** ṣalup sāye-i hümāyūn-fāl
sepīde-dem cevelān itdi bāz-ı zerrīn-bāl *(Kaside 1, Mısra 1). [dehre, -e]*
dilā fesānemi gūş itmez ol ṣaçı leylā
gerekse ḳays gibi **dehre** dāstān olayın *(Gazel 154, Mısra 4). [dehre, -e]*

dehr içinde: Dünyada.

bu ḫāristān-ı bāġ-ı **dehr içinde** ḫār-ı hecrüñle
Yaḳīnī gibi ey gül var mıdur bir dil-figār olmış *(Gazel 79, Mısra 9). [dehr içinde,]*

dehri iñilet-: Dünyayı, alemi yıktın.

maraz-ı ʿışḳ-ıla dirdüñ ki fiġān eylemeyem
şimdi **dehri iñiletdüñ** nedür ey dil derdüñ *(Gazel 109, Mısra 8). [dehri iñiletdüñ, -dün]*

del-: 1.İncitmek, kırmak.

düşdi dile dünyā ġamı ḳan ṭutdı çeşm-i pür-nemi
tīġ-ı ġam-ıla sīnemi **deldüm** meded **deldüm** meded *(Gazel 25, Mısra 8). [deldüm, --düm, -]*

2.Delik açmak, delik duruma getirmek.

del tīġuñ-ıla baġrını mecrūḥ göñlümüñ
yüz döndürürse zecrüñi hep ben gedāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 9). [del,]*
laʿl ü dendānuñ-içün gevher-i naẓmum işidüp
deldi elmās-ı ḥased baġrını dürr-i ʿadenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 12). [deldi, -di]*

deli: *(*Âşığın) deli, meczup (gönlü).

şehr-i ʿışḳ içre gezer vālih ü şūrīde olup
ey yaḳīnī **deli** gönlüm ḳatı şeydā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 10). [deli,]*

delin-: Delik açılması, yırtılmak.

yaḳīnī bezm-i miḥnetde **delindi** ney gibi baġrum
anuñçün nāle vü āhum ser-ā-ser ṭutdı āfāḳı *(Gazel 185, Mısra 9). [delindi, -di]*

dellāk: Hamamda müşterileri yıkayan adam, tellâk.

anuñçün tīġ çekdi başuma ḳaṣd eyledi **dellāk**
ayaġuñ öpdügümçün dōstum oldı baña düşmen *(Gazel 143, Mısra 13). [dellāk,]*

delür-: Delirmek, aklını yitirmek.

yüzüñ gördüm **delürdüm** baña hīç yüz virmedüñ gitdüñ
beni bu vech-ile ey lāle-ruḫ mecnūn idensin sen *(Gazel 150, Mısra 3). [delürdüm, -düm]*

dem: Zaman, an.

soñ **demümdür** o serve irmedüm āh
hem-demüm āh u vā-durur her gāh *(Gazel 183, Mısra 1). [demümdür, -üm, -dür]*
niçe demdür ki dīde ḳan aġlar
Vaḳt-ı luṭf u **dem-i** ḥimāyetdür *(Gazel 63, Mısra 10). [dem-i, --i]*
bir **dem** ṣafā-yı kūyını biñ ʿömre virmezin
anuñ ṭavāfın itse müyesser ilāhumuz *(Gazel 71, Mısra 11). [dem,]*
bezm-i ezelde laʿlüñ-ile **demler** eyledük
dünyāda eyledüñ bize olʿālemi ḥarām *(Gazel 123, Mısra 7). [demler, --ler]*
ḳanı cām-ı mey-i laʿlüñle bī-hūş olduġum **demler**
şarāb-ı şevḳ-ıla sermest ü medhūş olduġum **demler** *(Gazel 35, Mısra 1). [demler, -ler]*
ḳanı cām-ı mey-i laʿlüñle bī-hūş olduġum **demler**
şarāb-ı şevḳ-ıla sermest ü medhūş olduġum **demler** *(Gazel 35, Mısra 2). [demler, -ler]*
ḳurutdı ḳanumı afyōn-ı ġam zerd ü nizār oldum
ḳanı ol lāle-ruḫsār-ıla mey-nūş olduġum **demler** *(Gazel 35, Mısra 4). [demler, -ler]*
seni bir kerre yād idem diyü minnetler eylersin
añılmaz buncadan ammā ferāmūş olduġum **demler** *(Gazel 35, Mısra 6). [demler, -ler]*
nişānı yoġ-idi rez duḫterinüñ bāġ-ı ʿālemde
şarāb-ı cām-ı vaḥdet birle serḫōş olduġum **demler** *(Gazel 35, Mısra 8). [demler, -ler]*
ṣadā peydā degüldi daḫı her vādīde cūlardan
benüm deryā gibi ʿışḳuñla pür-cūş olduġum **demler** *(Gazel 35, Mısra 10). [demler, -ler]*
degüldi erġanūn-ı deyrden feryādlar ẓāhir
ney-i dem-beste-veş bezmüñde ḫāmūş olduġum **demler** *(Gazel 35, Mısra 12). [demler, -ler]*
sirişt olmamış-ıdı dest-i ḥaḳʿla ḳāleb-i ādem
Yaḳīnī ḫāke deryā gibi mefrūş olduġum **demler** *(Gazel 35, Mısra 14). [demler, -ler]*
ḳanumuz ġam ḳurutdı bāde ile
beñze ḳan gelse ol **deme** irsek *(Gazel 97, Mısra 8). [deme, -e]*
ibni vaḳt ol olıcaḳ nesne içün çekme melāl
bu **demi** ḫōş görüben ʿişrete ḳıl istiʿcāl *(Müseddes 3, Mısra 10). [demi, -i]*
dil mülkini tātār-ı firāḳ eyledi ġāret
himmet **demidür** gel yetiş ey şāh-ı velāyet *(Gazel 20, Mısra 2). [demidür, -i, -dür]*
umarum pādişehüm luṭfuña irgürürsin
bu yaḳīnī niçe **dem** bābuña derbānuñdur *(Gazel 49, Mısra 12). [dem,]*
destüñ ey yāḳūt-leb yaşum silerken ḳan olur
baḥr-ı eşküm içre ol **dem** pençe-i mercān olur *(Gazel 54, Mısra 2). [dem,]*
maʿden-i elmāsī bir deryā olur dil gūyiyā
cevher-i tīġuñ şu **dem** kim sīnede pinhān olur *(Gazel 54, Mısra 10). [dem,]*
dem mi var gözüm ḳan ṭolmaz ḥālüme düşmenler gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 11). [dem,]*
görüp ey sīm-beden laʿl-leb ü dendānuñ
dür ü mercānı o **dem** çıḳdı gözinden kānuñ *(Gazel 103, Mısra 2). [dem,]*

mār-ı zülfi niçe **demdür** ki ḫarāb itdi dili
genc-i vaṣluñ daḫı görmez mi bu vīrāne maḥal *(Gazel 118, Mısra 11). [demdür, -dür]*
demdür yaḳīnī māh-ı muḥarremde aġla ḳan
Ġarḳ eyle lāle-veş dem-i ʿāşūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 13). [demdür, -dür]*
çemende bezme cām-ı bāde geldi
nesīm ol **dem** mübārek-bāda geldi *(Gazel 192, Mısra 2). [dem,]*
fıstıḳī cāmeli bir servi görüp yanumda
düşmen-i rū-siyeh ol **dem** tūnekīler giydi *(Gazel 193, Mısra 4). [dem,]*
rūd iken gözlerümüñ yaşını teskīn itdüñ
itdügüm **dem** ayaġuñ ṭopraġına ʿarż-ı dürūd *(Kaside 5, Mısra 24). [dem,]*
maḥaldür itse mekān dilde genc-i iḥsānuñ
ki niçe **demdür** ol ümmīd-ile yatur bī-cān *(Kaside 6, Mısra 56). [demdür, -dür]*

dem-ālūde: Kana bulanmış.

ḫōş gelür berg-i gül-i aldan ey ġonca bana
gülşen-i dilde **dem-ālūde** olan peykānuñ *(Gazel 103, Mısra 4). [dem-ālūde,]*

dem-be-dem: An be an, her zaman.

başumdan aşdı seyl-i ġam bilmem yaḳīnī neyleyem
dirdüm bu sözüm **dem-be-dem** öldüm meded öldüm meded *(Gazel 25, Mısra 14). [dem-be-dem,]*
şafaḳ gibi ʿaceb mi **dem-be-dem** ger kanlar aġlarsam
Yaḳīnī görmege ol meh-veşi virmez amān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 11). [dem-be-dem,]*
mirʿāt-ı reʿfetinden ider **dem-be-dem** ṭulūʿ
ḫurşiyd-i ʿavn u nuṣret tevfīḳ-ı kārdān *(Gazel 137, Mısra 5). [dem-be-dem,]*
bir dem ol ḫūnī bana raḥm itmeyüp ḳıldı helāk
ḳanlar aġla **dem-be-dem** ey çeşm-i pür-ḫūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 6). [dem-be-dem,]*

dem-beste: Suskun, sessiz. şaşkın ve suskun hale gelmiş, bir olay karşısında donakalmış, nefesi kesilmiş, çok şaşırmış.

degüldi erġanūn-ı deyrden feryādlar ẓāhir
ney-i **dem-beste-veş** bezmüñde ḫāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 12). [dem-beste-veş, -veş]*
güli şermende ḳılup ʿārız-ı alı ḥasanʿuñ
ġoncayı eyledi **dem-beste** vü lālī ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 2). [dem-beste,]*
hevā-yı ḫāl-i ʿiẕāruñla nāfe **dem-beste**
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle ṭopṭolı ḳan *(Gazel 138, Mısra 5). [dem-beste,]*
hevā-yı ḫāl-i ʿiẕāruñla nāfe **dem-beste**
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle ṭopṭolu ḳan *(Kaside 3, Mısra 11). [dem-beste,]*

demdür ki: Zamanıdır ki.

ḫāne-i dilde ḳarār itse ne var genc-i viṣāl
niçe **demdür ki** ol ümmīd-ile hicrānam ben *(Gazel 145, Mısra 8). [demdür ki,]*

dem-durur: Zamandır.

yaʿḳūb-veş gözüm nʿola ḳan aġlasa müdām
Çoḳ **dem-durur** o yūsuf-ı kenʿan görinmedi *(Gazel 190, Mısra 6). [dem-durur,]*

dem-i ʿāşūr: Aşure zamanı. (Hz. Hüseyin ve arkadaşlarının katledildiği gün).

demdür yaḳīnī māh-ı muḥarremde aġla ḳan
Ġarḳ eyle lāle-veş **dem-i ʿāşūrdan** beden *(Gazel 146, Mısra 14). [dem-i ʿāşūrdan,]*

dem-i cān-baḫş: Can bağışlayan nefes.

suḫanda ben **dem-i cān-baḫş-ıla** naẓm içre ʿīsāʿyam
ʿaceb mi zinde itsem rūḥ-ı pāk-i şeyḫ selmānʿı *(Gazel 187, Mısra 15). [dem-i cān-baḫş-ıla, -ıla]*

dem-i naḳd: Zaman sermayesi.

laʿlüñ metāʿına **dem-i naḳd** al gözyaşın
itme bahāne söyle efendi bahā nedür *(Gazel 57, Mısra 5). [dem-i naḳd,]*

dem-i şafaḳ: Şafağın kanı.

dem-i şafaḳla ʿalīl olmış-ıdı çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı siyeh perde ḳılmaġa ḫōş-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 3). [dem-i şafaḳla, -la]*

dem-i serd: Soğuk nefes. || Sert, ümit vermeyen söz.

āhumı germ eylerin ʿışḳ āteşiyle her nefes
şanma ṣōfī ben senüñ gibi **dem-i serd** isterin *(Gazel 157, Mısra 6). [dem-i serd,]*

dem-i ʿuşşāḳ: Aşıkların kanı.

gelmeyüp yola döker ḳan o ḥarāmī ġamzeñ
meẕhebinde meger olmış **dem-i ʿuşşāḳ** ḥelāl *(Gazel 117, Mısra 12). [dem-i ʿuşşāḳ,]*

demler sür-: "Dem sürmek"; hoş vakit geçirmek, zevkli günler yaşamak .

gözümüñ ḳanlu yaşı yad olunmaz sildügüñ demler
mey-i laʿlüñle **demler sürdügüm** devrānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 4). [demler sürdügüm,]*
gözümüñ ḳanlu yaşı yad olunmaz sildügüñ **demler**
mey-i laʿlüñle **demler sürdügüm** devrānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 3). [demler,]*

dem-sāz: Arkadaş, dost, sırdaş.

gül-ruḫuñ şevḳına her ṣubḥ oluruz zemzeme-gīr
bülbül-i gülşene **dem-sāz** ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 12). [dem-sāz,]*

dendān: Diş.

leb-i yāḳūtuñ içre **dendānuñ**
dürc-i laʿlīn içinde lülūdur *(Gazel 52, Mısra 3). [dendānuñ, -uñ]*
görüp ey sīm-beden laʿl-leb ü **dendānuñ**
dür ü mercānı o dem çıḳdı gözinden kānuñ *(Gazel 103, Mısra 1). [dendānuñ, -uñ]*
ʿaceb mi itse leb-i yāra beñzemek ḳaṣdın
dehān-ı ġoncayı zeyn itdi jāleden **dendān** *(Kaside 6, Mısra 44). [dendān,]*
laʿl ü **dendānuñ-içün** gevher-i naẓmum işidüp
deldi elmās-ı ḥased baġrını dürr-i ʿadenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 11). [dendānuñ-içün, -içün]*

deñiz deryā: Deniz ve derya.

başum çekerken anuñ dürlü dürlü şūrların
o dürr-i pāki kinār itmesün **deñiz deryā** *(Gazel 3, Mısra 8). [deñiz deryā,]*

der: Dergâh, kapı, eşik.

der-i pāşāya lāyıḳ ola niṣār
ey yaḳīnī bu naẓm-ı dür-bāruñ *(Gazel 106, Mısra 9). [der-i, --i]*

der-āġūş id-: Kucaklamak.

ḥasret-i ḳāmet-i bālāñ-ıla öldükde şehā
varayın cennetde ṭūbāʿyı **der-āġūş ideyin** *(Gazel 159, Mısra 14). [der-āġūş ideyin, -eyin]*

derbān: Kapıcı, kapıya bakan, bevvâb.

baña der-māndelik ḳapuñda **derbān** olmadan yigdür
lebüñ yādına ölmek vāṣıl-ı cān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 1). [derbān,]*
umarum pādişehüm luṭfuña irgürürsin
bu yaḳīnī niçe dem bābuña **derbānuñdur** *(Gazel 49, Mısra 12). [derbānuñdur, -dur]*

derbend: Boğaz, dar geçit.

derbend-i kākülinde ḥarāmī gözinden āh
eksük degül yaḳīnī müdām iḥtirāzumuz *(Gazel 72, Mısra 13). [derbend-i,]*
ṣalma **derbend-i** ġama eyle der-i vaṣlı güṣād
yeter it zār beni rūḥ-ı revānum feṭḥī *(Gazel 194, Mısra 7). [derbend-i,]*

derbend-i maḥabbet: Aşk kalesi.

güm ḳılan aḳluñı **derbend-i maḥabbetde** odur
zülfinüñ dāmenine ey dil-i āvāre yapış *(Gazel 81, Mısra 11). [derbend-i maḥabbetde,]*

derd: Gam, keder, kasâve, tasa, kaygı..

cān virenler yoluñda **derdüñle**
lebüñi cān içün bedel didiler *(Gazel 34, Mısra 23). [derdüñle, -üñ, -le]*
derdüñle cān viren dirilür ʿīsī-i lebüñ
cān virmek ey ṣanem saña āsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 3). [derdüñle, -üñ, -le]*
ne ḳan aġladuġum ʿışḳuñla giryān olmayan bilmez
nedendür nālemüz **derdüñle** nālān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 2). [derdüñle, -üñ, -le]*
devā ümīdin idüp **derd-i** yāra neyleyeyin
ölümden özge şifā yoḳ ne çāre neyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 1). [derd-i,]*
efendi sen şeh-i ḥüsn iken āh u vāh idicek
ya ben gedā bu ḳadar **derdle** niçe eyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 6). [derdle, -le]*
ḫasta-ḥāl oldı göñül tāb-ı teb-i hecrüñle
pister-i ġamda yatur **derdüñ-ile** tep tenhā *(Gazel 2, Mısra 4). [derdüñ-ile, -üñ, -ile]*
ehl-i idrāke **derddür** hem-ser
ehl-i **derd** ol gerekse serde külāh *(Gazel 183, Mısra 7). [derddür, -dür]*
ḥasret-i dermānda müşkil derde uġrarsın ṣaḳın
ey diyen ʿāşıḳ belā kūyında ben **derd** isterin *(Gazel 157, Mısra 8). [derd,]*
ḥasret-i dermānda müşkil **derde** uġrarsın ṣaḳın
ey diyen ʿāşıḳ belā kūyında ben **derd** isterin *(Gazel 157, Mısra 7). [derde, -e]*
yaḳīnī ḫasta vü der-mānde sürdi ḳapuña yüz
bu **derde** var-ısa laʿlüñ ider aña dermān *(Kaside 3, Mısra 26). [derde, -e]*
baḳ ḫāṭır-ı pür-gerdüme raḥm eyle rūy-ı zerdüme
bir çāre eyle **derdüme** ṣoldum meded ṣoldum meded *(Gazel 25, Mısra 10). [derdüme, -üm, -e]*
ġam pisterinde **derd-ile** cān virmedin yetiş
ey cān ṭabībi ḥāl-i dil-i bī-mecāli gör *(Gazel 39, Mısra 3). [derd-ile, -ile]*
der-i dilberde ḳalup **derdüñe** dermān umma
ey yaḳīnī saña yir yoḳ niçe der-mānde yatur *(Gazel 56, Mısra 13). [derdüñe, -üñ, -e]*
ne ġama çāre var ne **derde** meded
ʿışḳ bilmen ne güne zaḥmetdür *(Gazel 62, Mısra 9). [derde, -e]*
ḫastalar ḥālin bilmezsin gözümüñ yaşın silmezsin
derdüme devā ḳılmazsın ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 10). [derdüme, -üm, -e]*
düşdüm firāḳ pisterine zār u bī-mecāl
bir **derde** uġradum ki ḫalāṣa mecāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 4). [derde, -e]*
maraz-ı ʿışḳ-ıla dirdüñ ki fiġān eylemeyem
şimdi dehri iñiletdüñ nedür ey dil **derdüñ** *(Gazel 109, Mısra 8). [derdüñ, -üñ]*
derd-i fürḳatde benüm **derdüme** raḥm eylemeyen
göreyin bencileyin derde giriftār olsun *(Gazel 163, Mısra 9). [derdüme, -üm, -e]*
reh-i mülk-i ʿademde sālik olam
dilde **derdüñ** olursa ger gümrāh *(Gazel 183, Mısra 10). [derdüñ, -üñ]*

ḳapuñda **derd** ü fāḳayla göñül bīmār u ʿācizdür
bu **derde** şerbet-i luṭfuñla dermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 15). [derd,]*
ey yaḳīnī ben dıraḫt-ı bāġ-ı **derd** ü miḥnetem
cismüm üzre naʿl ü dāġum berg ü bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 13). [derd,]*
ḳapuñda **derd** ü fāḳayla göñül bīmār u ʿācizdür
bu **derde** şerbet-i luṭfuñla dermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 16). [derde, -e]*
derd-i fürḳatde benüm derdüme raḥm eylemeyen
göreyin bencileyin **derde** giriftār olsun *(Gazel 163, Mısra 10). [derde, -e]*
devā içün ne ararsın ṭabībi
Yaḳīnī **derde** muʿtād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 12). [derde, -e]*

derd ehli: Dertliler, dert sahipleri II Âşıklar.

belā-yı ġuṣṣa ile cān virür dil-ḫasta ʿāşıḳlar
eger olmaz-ısa **derd ehline** dārüʿş-şifā meclis *(Gazel 77, Mısra 14). [derd ehline,].*
bilür **derd ehlinüñ** ḥālini ben mecnūna māʿildür
benüm çoḳ sevdügüm ḥāl ehlidür maʿḳūle ḳāʿildür *(Gazel 59, Mısra 1). [derd ehlinüñ,]*

derd ü belā: Dert ve bela.

derd ü belā vü cevr ü sitem hecr ü ḥüzn ü ġam
memlūküm oldı pādişeh-i heft-kişverem *(Gazel 126, Mısra 3). [derd ü belā,]*
leşker-i **derd ü belā**dan yüzümi döndürme
ʿarṣa-i ġamda begüm server-i merdānam ben *(Gazel 144, Mısra 5). [derd ü belādan, -dan]*
ḳays-ı nā-şād ile ḥālüm göre geldi ferhād
pend idüp didiler ey **derd ü belāya** muʿtād *(Müseddes 1, Mısra 10). [derd ü belāya,]*

derde uġra-: Sıkıntılı bir duruma düşmek.

yakīnī hastanuñ hālin sorarsa o tabīb-i dil
ʿacāyib **derde uġramış** işidenden ırağ olsun *(Gazel 162, Mısra 10). [derde uġramış, -mış]*

derd-i bī-dermān: Dermansız dert II Aşk derdi.

lebüñ bir ḫastayı yad eylese cānā bulur şıḥḥat
niçün ben mübtelā-yı **derd-i bī-dermānı** añmazsın *(Gazel 153, Mısra 6). [derd-i bī-dermānı,]*

derd-i derūn: Gönül kaygısı, iç sıkıntısı.

fāş eylemezdi ʿāleme **derd-i derūnumuz**
çāk olmasaydı ḫançer-i hecrüñle sīnemüz *(Gazel 73, Mısra 7). [derd-i derūnumuz, -muz]*
geçdi yaḳīnī cānumuza nāvek-i belā
derd-i derūnumuzdan o ḫūnī degül ḫabīr *(Gazel 37, Mısra 10). [derd-i derūnumuzdan, -muz, -dan]*

derd-i firāḳ: Ayrılık derdi, ayrılıktan dolayı duyulan üzüntü.

dil ḫūn u cān figār ciger rīş sīne çāk
derd-i firāḳ ile iderin āh-ı derd-nāk *(Gazel 96, Mısra 2). [derd-i firāḳ,]*

derd-i firāḳı çek-: Ayrılık acısı çekmek.

yaḳīnī **çekmede derd-i firāḳı** yā ola mı
Viṣāl-i yār-ıla mesrūr o ġam-güsār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 9). [derd-i firāḳı çekmede, -de]*

derd-i fürḳat: Ayrılık derdi.

derd-i fürḳatde benüm derdüme raḥm eylemeyen
göreyin bencileyin derde giriftār olsun *(Gazel 163, Mısra 9). [derd-i fürḳatde,]*

derd-mend: Dert sâhibi, tasalı, kaygılı.

derd-mend üftādeyem var-ısa çāreñ ey ṭabīb
dilberüñ irgürmege kūyına dermān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 7). [derd-mend,]*

dergāh: Makam, huzur, kat.II. Tekke.

sāye-veş **dergāhuña** yüz sürmese
mihr bulmazdı bu deñlü irtifāʿ *(Gazel 85, Mısra 7). [dergāhuña, -uñ, -a]*
ey yakīnī haremin bilmez-isem beyt-i ḥaram
dilerin ola ḥarām ol ulu **dergāh** baña *(Gazel 7, Mısra 12). [dergāh,]*

dergeh: Tekke.ll sevgilinin kapısı.

her kim olmasa **dergehünde** gedā
ire hem-vāre aña reddu ʿllāh *(Gazel 183, Mısra 5). [dergehünde, -de, -üñ]*
gelmesün bu **dergehe** cānını ḳurbān itmeyen
ḫānḳāh-ı sırr-ı ʿışḳuñ yolu var erkānı var *(Gazel 28, Mısra 3). [dergehe, -e]*

derhem id-: Karmakarışık etmek.

süz gözüñ bāġda bir kez ṭaġıdup ṭurralaruñ
sünbüli **derhem idüp** nergisi bīmār eyle *(Gazel 180, Mısra 2). [derhem idüp, -üp]*

der-i dilber: Gönlü kendine çeken sevgilinin kapısı.

der-i dilberde ḳalup derdüñe dermān umma
ey yaḳīnī saña yir yoḳ niçe der-mānde yatur *(Gazel 56, Mısra 13). [der-i dilberde,]*

der-i şādī: Gönül ferahlığı kapısı.

yüzüm hammāma ferş idüp başum itsem eşik taşı
der-i şādī açılsa üstüme ḥammāma girseñ sen *(Gazel 143, Mısra 10). [der-i şādī,]*
girih-i ʿuḳde-i baḫtı eşigüñ ḥall eyler
āsitānuñda degüldür **der-i şādī** mesdūd *(Kaside 5, Mısra 6). [der-i şādī,]*

der-i vaṣl: *(*Sevgiliye) kavuşma kapısı.

ṣalma derbend-i ġama eyle **der-i vaṣlı** güşād
yeter it zār beni rūḥ-ı revānum feṭḥī *(Gazel 194, Mısra 7). [der-i vaṣlı,]*

der-kenār: Kenara yazılmış olan yazı, çıkma yazı; kenar, kıyı, yan II kucaklama, kucağa alma.

sirişk-i dīdesini cūybār iden ʿāşıḳ
o serv-ḳāmeti eyler mi **der-kenār** ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 8). [der-kenār,]*
ʿummān-ı eşke yoḳ yire ṭalma yaḳīnīʿyā
ol dürr-i pāki iletemez kimse **der-kenār** *(Gazel 26, Mısra 14). [der-kenār,]*

dermān: İlâç, çare.

der-i dilberde ḳalup derdüñe **dermān** umma
ey yaḳīnī saña yir yoḳ niçe der-mānde yatur *(Gazel 56, Mısra 13). [dermān,]*

dermān ara-: Çare aramak.

āşüfte oldum rūyuña hem zülf-i ʿanber-būyuña
dermān arayu kūyuña geldüm meded geldüm meded *(Gazel 25, Mısra 4). [dermān arayu, -yu]*

dermān eyle-: Şifa vermek, iyileştirmek.

ḳapuñda derd ü fāḳayla göñül bīmār u ʿācizdür
bu derde şerbet-i luṭfuñla **dermān eyle** sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 16). [dermān eyle,]*
derd-mend üftādeyem var-ısa çāreñ ey ṭabīb
dilberüñ irgürmege kūyına **dermān eyleseñ** *(Gazel 100, Mısra 8). [dermān eyleseñ, -sen]*

dermān id-: Şifa vermek, iyileştirmek.

yaḳīnī ḫasta vü der-mānde sürdi ḳapuña yüz
bu derde var-ısa laʿlüñ **ider** aña **dermān** *(Kaside 3, Mısra 26). [dermān ider,]*

der-mānde: Aciz, çaresiz, güçsüz.

der-i dilberde ḳalup derdüñe dermān umma
ey yaḳīnī saña yir yoḳ niçe **der-mānde** yatur *(Gazel 56, Mısra 14). [der-mānde,]*

der-māndelik: Acizlik.

baña **der-māndelik** ḳapuñda derbān olmadan yigdür
lebüñ yādına ölmek vāṣıl-ı cān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 1). [der-māndelik,]*

dermānı bul-: Çare bulmak.

dil-i bīmār u şeydā maḳdeminden buldı dermānı
marīz-ı ʿillet-i hicrān iken ḳalbe şifā geldi *(Gazel 191, Mısra 5). [dermānı buldı,]*

der-miyān: Açık, ortada.

diḳḳatle didi bilüñe bir naẓm-ı dür-niṣār
itdi yaḳīnī māmelekin yine **der-miyān** *(Gazel 140, Mısra 14). [der-miyān,]*

der-miyān ol-: Ortada olmak.

vir naḳd-i cānı ol meleküñ mū-miyānına
ʿāşıḳ odur ki māmeleki **der-miyān ola** *(Gazel 6, Mısra 12). [der-miyān ola,]*

derūn: 1. gönül 2. İç, içeri, dâhil.

yā ḫūnīn ḳalbidür mecnūn-ı zāruñ laḫt laḫt olmış
derūnında olan dāġ-ı siyāh anuñ nişānıdur *(Gazel 46, Mısra 12). [derūnında, -ı, -nda]*
hevā-yı ḫāl-i ʿiẕāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle ṭopṭolu ḳan *(Kaside 3, Mısra 12). [derūn-ı, --ı]*
peykānlaruñ **derūna** geçerken ḳonar göçer
pür-sūz sīnemüz şanasın tāb-ḫānedür *(Gazel 57, Mısra 13). [derūna, -a]*
ʿaceb mi nāfe-veş ġamdan **derūnum** ġarḳ-ı ḫūn olsa
işitdüm seg raḳībe ol gözi āhū şikār olmış *(Gazel 79, Mısra 5). [derūnum, -um]*
deşt ü sahrāda hırām it yüri ey kebg-i derī
cilveler ʿişveler it zīveri ol deşt ü **derüñ** *(Gazel 114, Mısra 8). [derüñ,]*
peykānlaruñ **derūnuma** işler geçer henüz
Zaḫmum anuñla ṭurmayup eyler muʿāmele *(Gazel 179, Mısra 7). [derūnuma, -um, -a]*
ḫāli ġamıyla yaḳdı **derūnumda** tāze dāġ
ol ġonca ḫayra girdi uyandurdı bir çerāġ *(Gazel 87, Mısra 1). [derūnumda, -um, -da]*
seyr it **derūn-ı** servde murġ āşiyānesin
baġrında başlar eylemiş āsīb-i rūzgār *(Gazel 26, Mısra 5). [derūn-ı,]*
hevā-yı ḫāl-i ʿiẕāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle ṭopṭolı ḳan *(Gazel 138, Mısra 6). [derūn-ı,]*

derūn-ı āyine: Aynanın içi (gönülün içi).

derūn-ı āyinede ʿaksi çāk ider yaḳasın
Baḳar ki āyineye itse sīnesin ʿuryān *(Gazel 136, Mısra 7). [derūn-ı āyinede,]*

derūn-ı sīne: Gönlün içi.

her tīre kim nişān idesin ben kemīneñi
ḳalup **derūn-ı sīnede** ḫāṭır-nişān ola *(Gazel 6, Mısra 10). [derūn-ı sīnede,]*
o māha āteşüm olmaġa şām-ı ġamda ʿayān
derūn-ı sīnede ʿālī zebāne çekdi ʿalev *(Gazel 166, Mısra 10). [derūn-ı sīnede,]*

dervīş: Allah için alçakgönüllülüğü ve fukarâlığı kabul eden veya bir tarîkata bağlı bulunan kimse.

nedür hüviyyeti bilmek dilerseñ ey **dervīş**
ʿayān ider anı nūr-ı cemāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 9). [dervīş,]*
żaʿīf idüp dili reşk-i hilāli **dervīşʿüñ**
beni ḫayāl ide gibi ḫayāli **dervīşʿüñ** *(Gazel 115, Mısra 1). [dervīşʿüñ,]*
żaʿīf idüp dili reşk-i hilāli **dervīşʿüñ**
beni ḫayāl ide gibi ḫayāli **dervīşʿüñ** *(Gazel 115, Mısra 2). [dervīşʿüñ,]*
külāh-ı cem saña ey sākin-i sarāy-ı sürūr
yeter baña seg-i kūyı sifāli **dervīşʿüñ** *(Gazel 115, Mısra 4). [dervīşʿüñ,]*
sitāre olmaz-ısa āfitāba hem-pehlū
nedür ya mihr-i ʿiẕārında ḫāli **dervīşʿüñ** *(Gazel 115, Mısra 6). [dervīşʿüñ,]*
gedā-yı bī-ser ü pāyı şeh-i dü-ʿālem ider
sürūr-ı cām-ı lebiyle vişāli **dervīşʿüñ** *(Gazel 115, Mısra 8). [dervīşʿüñ,]*
nedür hüviyyeti bilmek dilerseñ ey dervīş
ʿayān ider anı nūr-ı cemāli **dervīşʿüñ** *(Gazel 115, Mısra 10). [dervīşʿüñ,]*
var ey gedā seg-i kūyına iltiyām eyle
tevāzuʿ-ıla gerek her ḫışāli **dervīşʿüñ** *(Gazel 115, Mısra 12). [dervīşʿüñ,]*
libāsı jende ḳıl abdāl ol ibni edhem-veş
yakīnī ʿışkına giy ḳara şalı **dervīşʿüñ** *(Gazel 115, Mısra 14). [dervīşʿüñ,]*
urur yüreklere āteş bu naẓm-ı ʿālem-sūz
belī pür-āteş olur ḫasb-ı ḫāli **dervīşʿüñ** *(Gazel 115, Mısra 16). [dervīşʿüñ,]*

deryā: Deniz .

deryā-yı aḫzar itdi çemenzārı cūybār
Aṣdāf aña semenler ü lūlūsı jāleler *(Gazel 33, Mısra 3). [deryā-yı, -yı]*
girdāb ṣanma ditretür anı teb-i fırāḳ
deryāya tāb-ı mihr-i ruḫuñ virdi ıztırāb *(Gazel 11, Mısra 10). [deryāya, -ya]*
gördi hücūm-ı seyl-i sirişküm ziyādedür
her mevc ṭutdı sāḥil-i **deryāda** bir kenār *(Gazel 26, Mısra 4). [deryāda, -da]*
bulma bārān-ı ḫavādiṣden keder seyl-āb-veş
ey yaḳīnī merdüm-i ʿālī-naẓar **deryā** gerek *(Gazel 98, Mısra 14). [deryā,]*
ḫançeri ʿaksi dilde dildāruñ
ṣan semekdür yaḳīnī **deryāda** *(Gazel 169, Mısra 14). [deryāda, -da]*
zevraḳ-ı bāde-ile gördi ḫurūşın dilimüñ
cūş ider bencileyin ehl-i hevādur **deryā** *(Gazel 1, Mısra 4). [deryā,]*
maʿden-i elmāsī bir **deryā** olur dil gūyiyā
cevher-i tīġuñ şu dem kim sīnede pinhān olur *(Gazel 54, Mısra 9). [deryā,]*
ġarḳ ider baḥr-ı ġama fülk-i dil-i ʿuṣṣāḳı
ʿışḳ-ı dilber be göñül bir ulu **deryā** ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 4). [deryā,]*
yaḳīnī eyleyelden yaşumı bir laʿl-leb **deryā**
dönüpdür her müjem ḳan-ıla yir yir şāḫ-ı mercāna *(Gazel 171, Mısra 13). [deryā,]*
ey yaḳīnī bu ġazel maʿnīde bir **deryādur**
oldı ḳaʿrında anuñ ṣan dür-i meknūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 11). [deryādur, -dur]*

deryā gibi: Deniz gibi.

rūzgār içre çeküp mevc-i belānuñ şūrın
yüzümi ṭopraġa **deryā gibi** mefrūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 4). [deryā gibi,]*
ṣadā peydā degüldi daḫı her vādīde cūlardan
benüm **deryā gibi** ʿışḳuñla pür-cūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 10). [deryā gibi,]*

sirişt olmamış-ıdı dest-i ḥaḳʿla ḳāleb-i ādem
Yaḳīnī ḫāke **deryā gibi** mefrūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 14). [deryā gibi,]*
zevraḳ-ı cām içürüp şūr u hevāsı var-iken
dil-i medhūşumı **deryā gibi** pür-cūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 12). [deryā gibi,]*

deryā-nişān: Denize benzeyen, deniz alametli.

seḥāb-ı baḫşiş ü kān-ı kerem nişānī beg
ki reşḥa-i kef-i **deryā-nişānıdur** ʿummān *(Kaside 6, Mısra 8). [deryā-nişānıdur, -ıdur]*

deryā-yı ʿışḳ: Aşk denizi.

deryā-yı ʿışḳuñ zaḥmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i visālüñ ḳıymetin bildüm meded bildüm meded *(Gazel 25, Mısra 5). [deryā-yı ʿışḳuñ,]*

deryā-yı ʿummān: Açık deniz, II, okyanus.

hevā-yı ʿışḳ-ıla cūş itdügümçün taʿn ider ṣōfī
ne bilsün tīre-diller neydügin **deryā-yı ʿummānlıḳ** *(Gazel 93, Mısra 8). [deryā-yı ʿummānlıḳ, -lık]*

dest: El, avuç.

destüñ ey yāḳūt-leb yaşum silerken ḳan olur
baḥr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercān olur *(Gazel 54, Mısra 1). [destüñ, -üñ]*
çeşmümde ʿaks-i **dest-i** muḥannāñı seyr idüp
ʿummāna düşdi pençe-i mercān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 3). [dest-i, --i]*
naḳd-i dil aldı ʿārızı alını ʿarz idüp
sāġar ṣunarsa **destüñe** ol ġonca alı gör *(Gazel 39, Mısra 10). [destüñe, -üñ, -e]*
ṣunmadın **destüñe** sāḳī-i ecel peymāne
ṣadr-ı mey-ḫāneye yārān-ıla geç rindāne *(Müseddes 3, Mısra 23). [destüñe, -üñ, -e]*
sāḳıyā cām-ı meyi **destüme** ṣun nūş ideyin
bāri bir dem ġam-ı eyyāmı ferāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 1). [destüme, -(ü)m, -e]*
ḳulpu **destüñde** ḳalur her neye el ṣunduñsa
geç hevādan yüri ey dil oñacaḳ kāra yapış *(Gazel 81, Mısra 3). [destüñde, -üñ, -de]*
şāne alup **destine** aġyārdan zülfin ṭarar
āh ez-dest-i cüvānān-ı perīşān-iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 9). [destine, -i, -n, -e]*

destān-serā: Destan okuyan, meddah.

nevāyī ṣanma kim **destān-serā-yı** bāġ-ı naẓm idi
o gülzāruñ benem ey lāle-ruḫ murġ-ı ḫōş-elḥānı *(Gazel 187, Mısra 17). [destān-serā-yı, --yı]*

dest-ber-bālā-yı dest: El elden üstündür.

aldı zīr-i destine ḳaddüñ çenārı ḍarb-ı dest
söylenür ellerde bu kim **dest-ber-bālā-yı dest** *(Gazel 21, Mısra 2). [dest-ber-bālā-yı dest,]*

deste: Elde tutulabilecek şekilde bir araya getirilmiş şeylerden meydana gelen bağ, demet, tutam, bağlam.

ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde **deste-i** reyḥāna beñzer kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 2). [deste-i,]*

deste-i reyḥān: Reyhan destesi. II Sevgilinin saçları.

ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde **deste-i reyḫāna** beñzer kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 2). [deste-i reyḫāna,]*

dest-i ḫaḳ: Allah'ın (yardım) eli.

sirişt olmamış-ıdı **dest-i ḥaḳʿla** ḳāleb-i ādem
Yaḳīnī ḫāke deryā gibi mefrūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 13). [dest-i ḥaḳʿla, -la]*

dest-i ḳazā: Kaza eli (takdir-i İlahi).

düşerüz küp küp ayaġına meyüñ **dest-i ḳazā**
ġālibā ḫākümüzi ḫamr-ıla taḫmīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 3). [dest-i ḳazā,]*

dest-i luṭf: Lütuf eli, cömertlik eli.

dest-i luṭfuñ anı şimden girü taʿmīr ide mi
ḫāne-i ḫāṭırumı seyl-i ġamuñ itdi ḫarāb *(Gazel 10, Mısra 7). [dest-i luṭfuñ,]*
göñül mülkini yap yap **dest-i luṭfuñ** eylesün maʿmūr
belā bünyādını ḳalbümde vīrān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 3). [dest-i luṭfuñ,]*

dest-i ṣunʿ: Kudret eli, yaratma eli.

bir ġubār-ı miskdür ḫaṭṭ-ı lebüñ kim **dest-i ṣunʿ**
ṣan düşürmişdür aña bu laʿlden engüşterin *(Kaside 2, Mısra 9). [dest-i ṣunʿ,]*

dest-i yār: Sevgilinin eli.

al oldı **dest-i yār** silerken gözüm yaşın
ḳıldı bu reşk pençe-i mercānı münfaʿil *(Gazel 120, Mısra 7). [dest-i yār,]*

destinde ṭut-: Elinde tutmak.

ḫıżr-ı ḫōş-demdür **ṭutar destinde** gūyā cām-ı cem
leblerüñ devrinde ey gül-çihre ḫaṭṭ-ı ʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 39). [destinde ṭutar,]*

dest-yār: Yardımcı, arka.

ʿīş-ı bezm-i ʿışḳ ider bir pehlevān-ı ʿālemem
meclisümde cem sebū-keş **dest-yārumdur** benüm *(Gazel 135, Mısra 4). [dest-yārumdur, -um, -dur]*

deşt: Bozkır, ova, sahrâ, çöl.

benüm gibi yā gül-ruḫsāruña şūrīdedür lāle
gezer kūh-ıla **deşti** ḫār u ḫārālar mekānıdur *(Gazel 46, Mısra 14). [deşti, -i]*
deşt ü sahrāda hırām it yüri ey kebg-i derī
cilveler ʿişveler it zīveri ol **deşt** ü derüñ *(Gazel 114, Mısra 8). [deşt,]*
ḳays üns eyledi vaḥşīler-ile ḫavfından
ben belā **deştini** tenhā gezerin bī-pervā *(Gazel 1, Mısra 8). [deştini, -i, -n, -i]*

deşt ü kühsār: Çöl,ova ve dağ.

deşt ü kühsārda bī-hūde gezermiş mecnūn
ʿışḳuñ āyīni nedür bilmemiş ol dīvāne *(Gazel 173, Mısra 5). [deşt ü kühsārda, -da]*

deşt ü sahrā: Çöl ve bozkır.

deşt ü sahrāda hırām it yüri ey kebg-i derī
cilveler ʿişveler it zīveri ol deşt ü derüñ *(Gazel 114, Mısra 7). [deşt ü sahrāda,]*

deşt-i ġam: Gam, keder çölü.

ġam-ı leylā-yı zülfüñle ḳabā vü tācı terk itdüm
Yaḳīnī gibi **deşt-i ġamda** bir mecnūn-ı ʿuryānam *(Gazel 124, Mısra 18). [deşt-i ġamda,]*

görmedüñse **deşt-i ġamda** ḳays-ı zāruñ ḥayretin
vādī-i ḥasretde ben mecnūn-ı ser-gerdānı gör *(Gazel 38, Mısra 7). [deşt-i ġamda,]*

devā: İlâç, derman, şifâ.

devā içün ne ararsın ṭabībi
Yaḳīnī derde muʿtād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 11). [devā,]*
devā ümīdin idüp derd-i yāra neyleyeyin
ölümden özge şifā yoḳ ne çāre neyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 1). [devā,]*

devā ḳıl-: Çare bulmak.

ḥastalar ḥālin bilmezsin gözümüñ yaşın silmezsin
derdüme **devā ḳılmazsın** ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 10). [devā ḳılmazsın, -maz, -sın]*

devlet: 1. Belli bir toprakta bir hükûmet idâresi altında teşkîlâtlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk, milletin hukūkî şahsiyet kazanmış şekli 2. Ululuk, büyüklük, büyük rütbe, büyük mevki ve makam.

lāyıḳ mıdur ki vaṣluñ-ıla şād iken cihān
biz **devletüñde** pādişehüm ehl-i mātemüz *(Gazel 73, Mısra 10). [devletüñde, --üñ , --de]*
ḳılaydı emrüñe fi'l-ḥāl **devlet** istıḳbāl
velī meşel-durur eller içinde ḫayr-ı umūr *(Kaside 1, Mısra 33). [devlet,]*
semend-i ḳadrüñe irmek senüñ ḫayāl-i muḥāl
hemān **devlet-i** ẓıllinde sen felek-ḳadrüñ *(Kaside 1, Mısra 48). [devlet-i, --i]*
āteşine sīne-i sūzānumuñ ṣu sepmege
devletüñde iki çeşm-i eşk-bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 4). [devletüñde, --üñ , --de]*
pāy-būs-ı nigār **devletdür**
el virürse ʿaẓīm rifʿatdür *(Gazel 64, Mısra 1). [devletdür, --dür, -]*
şāhum niyāz birle yaḳīnī duʿā ider
devlet ziyāde pāye-i iḳbāl pāyidār *(Gazel 26, Mısra 16). [devlet,]*
murġlar şāhın nʿola idinseñ üsküflü gedā
oldı çün saña hümā-yı **devlet** ü devrān şikār *(Gazel 27, Mısra 4). [devlet,]*

devlet-i dünyā: Dünya saadeti. II. Baht, Talih.

ġıyāṣ-ı **devlet-i dünyā** muġīṣ-i millet ü mülk
medār-ı dāʿire-i dīn ü merkez-i īmān *(Kaside 6, Mısra 9). [devlet-i dünyā, -i]*

devlet-i pā-būs-ı yār: Sevgilinin ayağını öpme mutluluğu.

irerse **devlet-i pā-būs-ı yāra** bir ʿanḳā
yiridür olsa ġubār āsitān-ı dilberde *(Gazel 178, Mısra 7). [devlet-i pā-būs-ı yāra, -a]*

devlet-i ʿuḳbā: Ahiret devleti.

ey yaḳīnī **devlet-i ʿuḳbāya** zāhid muntaẓır
ehl-i ḥāl olan bilür anı ki ḥālā bundadur *(Gazel 42, Mısra 15). [devlet-i ʿuḳbāya, -ya]*

devr: Bir müddet, zaman, vakit, mevsim.

geçmedin **devr-i** şebāb al elüñe ṣaḥbāyı
güni ʿīş-ile geçür çekme ġam-ı dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 1). [devr-i, --i]*
hengām lāle **devr** gül eyyām ʿīş ü nūş
bülbül nedīm ü bezm çemen lālezār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 3). [devr,]*
olurdı ḥilm ü vaḳārına fi'l-meşel timşāl
żamīr-i rūşeni **devrinde** oldı ġırra güneş *(Kaside 1, Mısra 30). [devrinde, -i, -n, -de]*
yaḳīnī dāne-i ḫāl-i ruḫı **devrinde** dildāruñ
çevirsün sübḥadan yüz zāhid-i kāşāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 9). [devrinde, -in, -de]*

ḫıżr-ı ḫōş-demdür ṭutar destinde gūyā cām-ı cem
leblerüñ **devrinde** ey gül-çihre ḫaṭṭ-ı ʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 40). [devrinde, -in, -de]*
anuñ **devrinde** batdı yıldızı her māh-ruḫsāruñ
güzellik burcunuñ mihr-i cihān-ārāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 3). [devrinde, -i, -n, -de]*

devr eyle-: Dönmek, dolaşmak.

cem gibi nāmuñı **devr eylemedin** efsāne *(Müseddes 3, Mısra 22). [devr eylemedin, -medin]*
sāḳī çü ʿāḳıbet geçerüz cām-ı mergden
devr eylesün piyāle ki devrān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 6). [devr eylesün,]*

devr id-: Dolaşmak, dönmek.

yā ʿizāruñ tāze pervāzī güzel bir lāledür
ḫaṭ degüldür **devr iden** ruḫsāruñı ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 20). [devr iden,]*
bāmuñ üstinde kebūterler degül pervāz iden
devr ider āvāre-diller kūyuñı cānum ʿali *(Gazel 196, Mısra 4). [devr ider,]*
mūrlardur geldiler mühr-i süleymān öpmege
laʿl-i nābuñ **devr idüpdür** ṣanma ḫaṭṭ-ı ʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 14). [devr idüpdür,]*

devr itdür-: Döndürmek.

gider dilden ġam-ı dōlāb-ı çarḫı cāmı **devr itdür**
ṣaḳın bu bezme sāḳī gelmesün bīgāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 3). [devr itdür,]*

devrān: Bir müddet, zaman, vakit, mevsim.

geçürdi āyine **devrānını** ṣafālarla
revā mı dil ṭola devr-i ruḫuñda jeng ü fiġān *(Gazel 136, Mısra 9). [devrānını, -ı, -n, -ı]*
bī-ḥaḳīḳat büti ḳo ʿīsī-i **devrān** ise de
yanma bī-mihr odına şemʿ-i şebistān ise de *(Müseddes 1, Mısra 3). [devrān,]*
ḫayālī beg ṭutalum ʿīsī-i **devrān-ımış** ammā
kelām-ı rūḥ-baḫşum birle yoḳ baḫs itmege cānı *(Gazel 187, Mısra 5). [devrān-ımış, -ımış]*
göreyin ġam-ḫāneme dönsün olup pā-māl-i ḫāk
dönmedi **devrānda** bir kez çarḫ-ı gerdūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 8). [devrānda, -da]*
murġlar şāhın nʿola idinseñ üsküflü gedā
oldı çün saña hümā-yı devlet ü **devrān** şikār *(Gazel 27, Mısra 4). [devrān,]*
olup kūy-ı ḫarābātuñ gedāsı cām-ı cem nūş it
bu cā vü salṭanat cemşiyd-i **devrān** olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 10). [devrān,]*
sāḳī çü ʿāḳıbet geçerüz cām-ı mergden
devr eylesün piyāle ki **devrān** gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 6). [devrān,]*
gözümüñ ḳanlu yaşı yad olunmaz sildügüñ demler
mey-i laʿlüñle demler sürdügüm **devrānı** añmazsın *(Gazel 153, Mısra 4). [devrānı, -ı]*

devr-i gül: Gül mevsimi.

sāḳī irişdi **devr-i gül** açıldı lāleler
bezm-i çemende şun bize laʿlīn piyāleler *(Gazel 33, Mısra 1). [devr-i gül,]*
devr-i güldür ele al cām-ı şarāb-ı gül-fām
nūş idüp gül gibi laʿlīn-ḳadeḥ ol mest-i müdām *(Müseddes 3, Mısra 17). [devr-i güldür,]*

devr-i ruḫ: Yanağının devri, zamanı.

geçürdi āyine devrānını ṣafālarla
revā mı dil ṭola **devr-i ruḫuñda** jeng ü fiġān *(Gazel 136, Mısra 10). [devr-i ruḫuñda,]*

deyr: Kilise, manastır.

degüldi erġanūn-ı **deyrden** feryādlar ẓāhir
ney-i dem-beste-veş bezmüñde ḫāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 11). [deyrden, -den]*

dıraḫşān: Parıldayan, parlak.

şiken-i zülfi şikest ola nʿola dildāruñ
Muttaşıl pertev-i ḫūrşiyd-i **dıraḫşānda** yatur *(Gazel 56, Mısra 10). [dıraḫşānda, -da]*

dıraḫt: Ağaç.

ey yaḳīnī ben **dıraḫt-ı** bāġ-ı derd ü miḥnetem
cismüm üzre naʿl ü dāġum berg ü bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 13). [dıraḫt-ı, --ı]*

dırāz it-: Uzatmak.

nihāl-i ʿömrüñi **itsün dırāz** sidre-miṣāl *(Kaside 1, Mısra 81). [dırāz itsün, -sün]*

di-: Demek, söylemek.

yār olmazsa muʿāvin neme yarar şevket
ṭutalum kim **diyeler** yarıcuñ allāh baña *(Gazel 7, Mısra 4). [diyeler, -y, -e, -ler]*
ḫırāş-ı ḫāṭır-ı pür-ḫār-ı yār mı **diyeyin**
ḥarāret-i ciger-i tābdār mı **diyeyin** *(Müseddes 2, Mısra 1). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
ḫırāş-ı ḫāṭır-ı pür-ḫār-ı yār mı **diyeyin**
ḥarāret-i ciger-i tābdār mı **diyeyin** *(Müseddes 2, Mısra 2). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
felāket-i felek-i nābe-kār mı **diyeyin**
ġarābet-i dil-i bī-kār u bār mı **diyeyin** *(Müseddes 2, Mısra 3). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
felāket-i felek-i nābe-kār mı **diyeyin**
ġarābet-i dil-i bī-kār u bār mı **diyeyin** *(Müseddes 2, Mısra 4). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin**
şikāyet-i elem-i rūzgār mı **diyeyin** *(Müseddes 2, Mısra 5). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin**
şikāyet-i elem-i rūzgār mı **diyeyin** *(Müseddes 2, Mısra 6). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin**
şikāyet-i elem-i rūzgār mı **diyeyin** *(Müseddes 2, Mısra 11). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin**
şikāyet-i elem-i rūzgār mı **diyeyin** *(Müseddes 2, Mısra 12). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
dükenmeye elemüm ḥaşre dek beyān olsa
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin** *(Müseddes 2, Mısra 18). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
şikāyet-i elem-i rūzgār mı **diyeyin**
ıv *(Müseddes 2, Mısra 19). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
hḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin**
şikāyet-i elem-i rūzgār mı **diyeyin** *(Müseddes 2, Mısra 25). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
hḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin**
şikāyet-i elem-i rūzgār mı **diyeyin** *(Müseddes 2, Mısra 26). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
şorarlar-ısa nedür ḥāl-i ḳalb-i nālānum
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin** *(Müseddes 2, Mısra 32). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
şikāyet-i elem-i rūzgār mı **diyeyin** *(Müseddes 2, Mısra 33). [diyeyin, -ye, -yin, -]*
kem iden naḳd-i ḥayātuñ dehenümdür **dirsin**
Nuṭḳa yoḳ ṭāḳati bir vālih ü ḥayrānuñdur *(Gazel 49, Mısra 7). [dirsin, -rsin]*
şol gelen serv-i sehī gül-çihre ancaḳ ġālibā
bāġ-ı ḥüsnüñ ġoncası **didükleri** bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 4). [didükleri, -dük, -ler, -i]*
emdürüp bu dil-i bīmāra lebüñ şerbetini
ey ṭabībüm **dimedüñ** ḫāṭırını ḫōş ideyin *(Gazel 159, Mısra 10). [dimedüñ,]*
ṭāliʿ olalı mihr ü maḥabbet **didükleri**
tāb ü tüvānum aldı ḥarāret **didükleri** *(Gazel 201, Mısra 1). [didükleri, -dük, -ler, -i]*
ṭāliʿ olalı mihr ü maḥabbet **didükleri**
tāb ü tüvānum aldı ḥarāret **didükleri** *(Gazel 201, Mısra 2). [didükleri, -dük, -ler, -i]*
zülfinde ḥaşr olur niçe dil eylese ḫırām
budur o serv-ḳadde ḳıyāmet **didükleri** *(Gazel 201, Mısra 4). [didükleri, -dük, -ler, -i]*
sen nāzenīne ḳarşu ḳapuñda niyāzdur
ṣaḥn-ı ḥaremde zühd ü ʿibādet **didükleri** *(Gazel 201, Mısra 6). [didükleri, -dük, -ler, -i]*

bir nāvek-ile sīneme biñ revzen açdı yār
budur cihānda keşf ü kerāmet **didükleri** *(Gazel 201, Mısra 8). [didükleri, -dük, -ler, -i]*
ʿuṣṣāḳına görinmez-imiş bir perī-nijād
bildüm görince sensin o āfet **didükleri** *(Gazel 201, Mısra 10). [didükleri, -dük, -ler, -i]*
ebrūsı fikri ḳaddümi ḳıldı kemer-miṣ̲āl
ṭāḳ oldı hecr-i yār-ıla ṭāḳat **didükleri** *(Gazel 201, Mısra 12). [didükleri, -dük, -ler, -i]*
çeşmüñ yaḳīnī ḫastayı itmişdi bī-mecāl
āhū vü ḳaysʿa düşmedin ülfet **didükleri** *(Gazel 201, Mısra 14). [didükleri, -dük, -ler, -i]*
ey yaḳīnī **diyemez** ḫançerinüñ ḥiddetini
olsa her bergi zebān sūsen-i saḫn-ı çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 9). [diyemez, -y, -e, -mez]*
maraz-ı ʿışḳ-ıla **dirdüñ** ki fiġān eylemeyem
şimdi dehri iñiletdüñ nedür ey dil derdüñ *(Gazel 109, Mısra 7). [dirdüñ, -r, -dü, -ñ]*
ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem **dirdüñ**
unutduñ gitdüñ anı ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 171, Mısra 11). [dirdüñ, -r, -dü, -ñ]*
ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem **dirdüñ**
unutduñ gitdüñ ammā ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 172, Mısra 9). [dirdüñ, -r, -dü, -ñ]*
dimezdi bu resm üzre tekellüflü ġazeller
olmasa yaḳīnī-i suḫān-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 15). [dimezdi, -mez, -di]*
kemend-i zülfüñe ṣeydāları ser-cümle bend itdüñ
dimezsin kim esīr-i bend-i ġam bir mübtelā vardur *(Gazel 51, Mısra 4). [dimezsin, -mez, -sin]*
ṣanem-i deyr gibi yazılu ṣeydāñ olana
sāye-veş yirlere çalup **dime** dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 14). [dime, -me]*
remedden oldı gözüm ġurbet içre nā-bīnā
meṣ̲el-durur ki **dinür** el-ġarībü keʿl-aʿmā *(Gazel 3, Mısra 2). [dinür, -n, -ür]*
başumdan aşdı seyl-i ġam bilmem yaḳīnī neyleyem
dirdüm bu sözüm dem-be-dem öldüm meded öldüm meded *(Gazel 25, Mısra 14). [dirdüm, -r, -dü, -m]*
ey ṣanem saña bī-bedel **didiler**
allāh allāh ʿaceb güzel **didiler** *(Gazel 34, Mısra 1). [didiler, --di, --ler]*
ey ṣanem saña bī-bedel **didiler**
allāh allāh ʿaceb güzel **didiler** *(Gazel 34, Mısra 2). [didiler, --di, --ler]*
gördi mey-ḫānede beni rindān
ʿişret-ābād-ı ʿışḳa gel **didiler** *(Gazel 34, Mısra 4). [didiler, --di, --ler]*
pāy-māl ider-ise ġuṣṣa seni
elüñe cām-ı ʿişret al **didiler** *(Gazel 34, Mısra 6). [didiler, --di, --ler]*
ḳorḳuluḳ çekmedin geçen ṣuleḥā
köprüdür ādeme ecel **didiler** *(Gazel 34, Mısra 8). [didiler, --di, --ler]*
kūy-ı dildārda olup rüsvā
şīşe-i nāmı ṭaşa çal **didiler** *(Gazel 34, Mısra 10). [didiler, --di, --ler]*
dögdüm aġyāruñı maḥalleñde
öldürürseñ daḫı maḥal **didiler** *(Gazel 34, Mısra 12). [didiler, --di, --ler]*
ʿaḳl u cān-ıdı ḫūblarda ḳalan
ṣabruma sen de bunda ḳal **didiler** *(Gazel 34, Mısra 14). [didiler, --di, --ler]*
şuʿarā sen ġazāl-i sermeste
nice yüz tāze ter ġazel **didiler** *(Gazel 34, Mısra 16). [didiler, --di, --ler]*
görüp āşüfte olduġum iller
zülf-i yāra uzatma el **didiler** *(Gazel 34, Mısra 18). [didiler, --di, --ler]*
zen-i dünyāya meyli ḳo er iseñ
merd olan anlara çepel **didiler** *(Gazel 34, Mısra 20). [didiler, --di, --ler]*
dil-i vīrānı ey ṣaçı ejder
Vuṣlatuñ gencine maḥal **didiler** *(Gazel 34, Mısra 22). [didiler, --di, --ler]*
cān virenler yoluñda derdüñle
lebüñi cān içün bedel **didiler** *(Gazel 34, Mısra 24). [didiler, --di, --ler]*
reh-revān-ı ṭarīḳ-ı ʿışḳ-ı ḫudā
ey yaḳīnī saña kehel **didiler** *(Gazel 34, Mısra 26). [didiler, --di, --ler]*
şuʿāʿ-ı āh-ıla ḫum-ḫānemüz olur rūşen
dimeñ ki şām-ı belāda sirācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 8). [dimeñ, -me, -n]*
gösterür geh mihr-i rūyın gāh bir yüzden ṭoġar
vechi var oldum **dise** ʿayyār-ı ṣūret-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 8). [dise, -se]*
ṣalmaġa gerdenüñe zülfümi yazuḳ **dir-iseñ**
ḳo bu teşvīşi benüm boynuma cānā o vebāl *(Gazel 117, Mısra 9). [dir-iseñ, -r, -i, -se, -ñ]*

kim-durur **dir-iseñ** ey şāh yaḳīnī-i gedā
sākin-i gūşe-i ġam muʿtekif-i künc-i melāl *(Gazel 117, Mısra 13). [dir-iseñ, -r, -i, -se, -ñ]*
cismüñ ġubārını yele vir **dir-iseñ** eger
gülzār-ı kūy-ı yāra yaḳīnī gibi irem *(Gazel 126, Mısra 19). [dir-iseñ, -r, -i, -se, -ñ]*
ḥasret-i dermānda müşkil derde uġrarsın şaḳın
ey **diyen** ʿāşıḳ belā kūyında ben derd isterin *(Gazel 157, Mısra 8). [diyen, -(y)en]*
lāle **dirdüm** ruḫ-ı rengīnüñe gül-fām olsa
beñzedürdüm boyuña servi dil-ārām olsa *(Gazel 175, Mısra 1). [dirdüm, -r, -dü, -m]*
vech-i pāküñde olan āba teşebbüh ḳılmış
Yoḫsa bī-vech büt-i çīnʿe **dimezler** maʿbūd *(Kaside 5, Mısra 8). [dimezler, -mez, -ler]*
ḳays-ı nā-şād ile ḥālüm göre geldi ferhād
pend idüp **didiler** ey derd ü belāya muʿtād *(Müseddes 1, Mısra 10). [didiler, --di, --ler]*
didüm geçdi nişān-ı sīneden peykān-ı ḫūn-rīzüñ
didi ol ḳaşları yā ey dü-tā-ḳāmet geçenden geç *(Gazel 23, Mısra 9). [didüm, --dü, --m]*
didüm yaḳīnī itdi miyānuñda çün gümān
virmez vücūd didi gümāna yaḳīnümüz *(Gazel 74, Mısra 11). [didüm, --dü, --m]*
yollaruñda **didüm** aġlamadan aʿmā oldum
didi ol serv-i revān ḳo beni dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 5). [didüm, --dü, --m]*
āh idüp **didüm** aña gūşuña nālem yetmez
gūş idüp didi o gül-ruḫ yeter efġān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 13). [didüm, --dü, --m]*
ney gibi nāle vü āh it **didi** ol şāh baña
nāleye yoḳ mededüm neyleyeyin āh baña *(Gazel 7, Mısra 1). [didi, --di, -]*
didüm geçdi nişān-ı sīneden peykān-ı ḫūn-rīzüñ
didi ol ḳaşları yā ey dü-tā-ḳāmet geçenden geç *(Gazel 23, Mısra 10). [didi, --di, -]*
kākülinden alup yaḳīnī şemīm
didi şeydā iden beni budur *(Gazel 52, Mısra 20). [didi, --di, -]*
zeyn itdi jāle gülleri **didi** ṣabāya şāḫ
pürdür hüner güherleri iki ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 11). [didi, --di, -]*
tīrüñ ki geldi sīne-i mecrūḥa ey ṣanem
didi ki biz cerāḥat-i ʿuşşāḳa merhemüz *(Gazel 73, Mısra 12). [didi, --di, -]*
didüm yaḳīnī itdi miyānuñda çün gümān
virmez vücūd **didi** gümāna yaḳīnümüz *(Gazel 74, Mısra 12). [didi, --di, -]*
yollaruñda didüm aġlamadan aʿmā oldum
didi ol serv-i revān ḳo beni dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 6). [didi, --di, -]*
aġzına niçün atılduñ varup ejderhānuñ
saña kim **didi** dilā kākül-i dildāra yapış *(Gazel 81, Mısra 10). [didi, --di, -]*
ḳıldı yoluma öl diyü cānāne tekellüf
cānını virüp dil **didi** cānā ne tekellüf *(Gazel 91, Mısra 2). [didi, --di, -]*
kimisi lāle **didi** ʿārızuña kimisi gül
ötesin bilmezin ammā ḳatı raʿnā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 5). [didi, --di, -]*
āh idüp didüm aña gūşuña nālem yetmez
gūş idüp **didi** o gül-ruḫ yeter efġān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 14). [didi, --di, -]*
itdüm duʿā ki ʿömri dırāz ola zülfinüñ
dil **didi** bu duʿāyı ḫaṭ-ı müşg-sāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 6). [didi, --di, -]*
diḳḳatle **didi** bilüñe bir naẓm-ı dür-niṣār
itdi yaḳīnī māmelekin yine der-miyān *(Gazel 140, Mısra 13). [didi, --di, -]*
sebz cāmeñle yaḳīnī **didi** gördükde saña
mezraʿ-ı sebz-i felekde meh-i ġarrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 11). [didi, --di, -]*
aḳ sādeyle yaḳīnī seni gördükde **didi**
āb-ı şāfīye ḳonulmış semen-i zībāsın *(Gazel 151, Mısra 13). [didi, --di, -]*
ḳılca cānuñ **di** perīşānlıġın ol ḳazzāza
ḥüsni evrāḳına ḫaṭ bağlamadın şīrāze *(Gazel 176, Mısra 1). [di,]*
şuʿarā içre ser-efrāz ki **dirler** o bizüz
Vaṣf-ı bālāñ-ıla mümtāz ki **dirler** o bizüz *(Gazel 76, Mısra 2). [dirler, --r, --ler]*
başı çevgān-ı ser-i zülfüñe ṭōb eylemişüz
baş açuḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz ki **dirler** o bizüz *(Gazel 76, Mısra 4). [dirler, --r, --ler]*
cān u baş atup olur dil ser-i zülfüñde şehīd
ʿarṣa-i ġamda ser-endāz ki **dirler** o bizüz *(Gazel 76, Mısra 6). [dirler, --r, --ler]*
zengī-i ḫāl-i ruḫuñ vaṣfı gülistānumdur
ḥażret-i saʿdī-i şīrāz ki **dirler** o bizüz *(Gazel 76, Mısra 8). [dirler, --r, --ler]*

ney gibi nāle ile şerḥ iderüz sūz-ı dili
bezm-i ʿışḳ içre suḫan-sāz ki **dirler** o bizüz *(Gazel 76, Mısra 10). [dirler, --r, --ler]*
gül-ruḫuñ şevḳına her ṣubḥ oluruz zemzeme-gīr
bülbül-i gülşene dem-sāz ki **dirler** o bizüz *(Gazel 76, Mısra 12). [dirler, --r, --ler]*
ṣayḥa-i şeh-perümüzden ḫaẕer eyler ʿanḳā
bāzū-yı ḳudrete şehbāz ki **dirler** o bizüz *(Gazel 76, Mısra 14). [dirler, --r, --ler]*
ey yaḳīnī ne bilür şānumuz erbāb-ı ṣuver
ʿārif-i vaḥdete hem-rāz ki **dirler** o bizüz *(Gazel 76, Mısra 16). [dirler, --r, --ler]*
dirseñ cinānda gözüñe ṭūbā görinmeye
bāġ-ı leṭāfet içre o ġarrā nihāli gör *(Gazel 39, Mısra 7). [dirseñ, -r, -se, -ñ]*
göñli fütādenüñ reh-i ġamda ḳalur **dimez**
benden o şeh-süvār girīzān olup gider *(Gazel 32, Mısra 7). [dimez, -mez]*
seyr idüp dil ḫānesin **dimez** ki leylā bundadur
geşt ider yabanları mecnūn temāşā bundadur *(Gazel 42, Mısra 1). [dimez, -mez]*
ṭalʿatuñla eyledi ḫurşiyd maġribden ṭulūʿ
vechi var āḫir zamān oldı **dir** isem ḫusrevā *(Gazel 5, Mısra 4). [dir, -r]*
yarayın seng-ile başın **dimiş** ol yār baña
başum ortaya ḳodum ḫidmete yarar olsun *(Gazel 163, Mısra 3). [dimiş, -miş]*
gece olsun varayın ḫānesine **dimiş** o māh
ḳanı ṭāliʿ ki ṭulunsa güneş aḫşām olsa *(Gazel 175, Mısra 7). [dimiş, -miş]*
seyr idüp zülf-i nigārı **dime** kim kākül budur
gülsitān-ı ʿizz ü nāz içindeki sünbül budur *(Gazel 53, Mısra 1). [dime, -me]*
yār idin kendüñe bir rind-i ḳadeḥ-peymāyı
dime āḫir nicʿola ḫāl-i dil-i rüsvāyı *(Müseddes 3, Mısra 4). [dime, -me]*
ben belā vü ġuṣṣa vü cevre nihāyet bulmadum
gerçi **dirler** her belānuñ ʿāḳıbet pāyānı var *(Gazel 28, Mısra 8). [dirler, -r, -ler]*
ʿārife bir gül yeter **dirler** benüm daḫı dilā
gülsitān-ı dehrde bir gül-ʿiẕārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 5). [dirler, -r, -ler]*
şuʿarā içre ser-efrāz ki **dirler** o bizüz
Vaṣf-ı bālāñ-ıla mümtāz ki **dirler** o bizüz *(Gazel 76, Mısra 1). [dirler, -r, -ler]*
yaḳīnīʿye ʿaraḳ-rīz oldı **dirler** cümleten cismüñ
o ḫod yād eyleyüp hicrānı aġlar cümle cisminden *(Gazel 143, Mısra 15). [dirler, -r, -ler]*
gerçi kim **dirler** anı olmaz-ımış cennetde şeb
ḫaṭ nedür gülzār-ı ruḫsāruñda yā ey ḫūr-ı ʿīn *(Kaside 2, Mısra 33). [dirler, -r, -ler]*

dīdār: Yüz, çehre, sima.

göz göz oldı cism-i zārum nāvek-i dildārdan
cümleten çeşm oldum ammā ṭoymadum **dīdārdan** *(Beyit 3, Mısra 2). [dīdārdan, -dan]*
kāşki cismümde yüz biñ dīde peydā eylesem
her biriyle dōst **dīdārın** temāşā eylesem *(Gazel 127, Mısra 2). [dīdārın, -ıñ]*
firdevs nedür eyle ruḫ-ı yārı temāşā
ʿāşıḳ ne görür itmese **dīdārı** temāşā *(Gazel 8, Mısra 2). [dīdārı, -ı]*

dīdār ol-: Meydana çıkmak, belli olmak.

çeşme-i vuslatuña tālib olan dil-teşne
āb-veş ḫāke düşüp ʿāşıḳ-ı **dīdār olsun** *(Gazel 163, Mısra 8). [dīdār olsun, -sun]*

dīde: Göz, çeşm, ayn.

göstermez-imiş **dīdelere** mihr-i cemālin
ben niçe ḳılam yā rab o ruḫsārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 5). [dīdelere, -ler, -e]*
niçe demdür ki **dīde** ḳan aġlar
Vaḳt-ı luṭf u dem-i ḥimāyetdür *(Gazel 63, Mısra 9). [dīde,]*
kāşki cismümde yüz biñ **dīde** peydā eylesem
her biriyle dōst dīdārın temāşā eylesem *(Gazel 127, Mısra 1). [dīde,]*
ḫāl ṣanma o mehüñ āyine-i rūyında
ṣūret-i merdümek-i **dīde-i** giryānuñdur *(Gazel 49, Mısra 4). [dīde-i,]*

nāḫun-ı pāy-ı següñ **dīde-i** hūn-bārumda
māh-ı nevdür ki ṣafaḳdan ola nāgeh peydā *(Gazel 1, Mısra 5). [dīde-i,]*
sāḳī-i lāle-ʿiẕār-ıla içüp cām-ı ṣarāb
itmezin **dīde-i** ġam-dīdemi ġarḳ-ı ḫūn-āb *(Gazel 10, Mısra 2). [dīde-i,]*
düşümde tevbe vire diyü bādeden ṣōfī
Yaḳīnī **dīdelerüm** itdi ḫvābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 10). [dīdelerüm,]*

dīde-i giryān: Ağlayan göz.

ʿaks-i zülf ü ḳad-i bālāsı dil ü cānda yatur
Naḳşı yā ḳaşlarınuñ **dīde-i giryānda** yatur *(Gazel 56, Mısra 2). [dīde-i giryānda, -da]*

dīde-i ḫvāb-ālūd: Uykulu göz.

çeşm-i ümmīd-i yaḳīnīʿyi münevver ḳılduñ
dīde-i baḫtumı ḳılmışdı felek **ḫvāb-ālūd** *(Kaside 5, Mısra 36). [dīde-i ḫvāb-ālūd,]*

dīde-i ʿirfān: Anlayış, kavrayış gözü.

penāh-ı sāye-i luṭfuñda mihr ü māh ʿıyāl
sevād-ı **dīde-i ʿirfāna** ʿaḳd-ı ḫāmeñ nūr *(Kaside 1, Mısra 40). [dīde-i ʿirfāna, -a]*

dīde-i revzen: Pencerenin gözü.

ṣoyunsa girse ḫammāma ḳaçan ol serv-i sīmīn-ten
anı seyr itmege her cām olur bir **dīde-i revzen** *(Gazel 143, Mısra 2). [dīde-i revzen,]*

dīdem!: "Gözüm, gözümün nuru, kıymetlim!" anlamlarında, sevgi anlatan bir seslenme sözü.

müjelerle görinen merdüm-i **dīdem** ṣanmañ
gözde nakş oldı ḫayāl-i ḫaṭ u ḫāli ḫasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 3). [dīdem,]*

dik-: Biçilmiş veya yırtılmış kumaş, deri, yara vb.ni iğneye geçirilmiş iplikle tutturmak.

dike baḳar diyü sen kebg-i hümā-pervāzı
dikdiler igne ile çeşmini şehbāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 4). [dikdiler, -di, -ler]*

dike baḳar: Gözünü açarak sert sert bakmak (Derleme).

dike baḳar diyü sen kebg-i hümā-pervāzı
dikdiler igne ile çeşmini şehbāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 3). [dike baḳar, -ar]*

diken: 1- Kimi bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu gibi bölümlerinde ve kimi hayvanların derisinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri, har. 2- Rakip.

o gül-ruḫsārumı göstermeyüp ben bülbül-i zāra
Raḳībā ġam nihālin bāġ-ı ḳalbümde **dikensin** sen *(Gazel 150, Mısra 6). [dikensin, -sin]*

diḳḳat: dakiklik , incelik, doğruluk, ehemmiyet verme , ince eleme , ince arama.

diḳḳatle didi bilüñe bir naẓm-ı dür-niṣār
itdi yaḳīnī māmelekin yine der-miyān *(Gazel 140, Mısra 13). [diḳḳatle, -le]*

dil:1. Gönül, yürek, kalb.

giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alur āl-ile **diller** bir büt-i laʿlīn-ḳabā vardur *(Gazel 51, Mısra 12). [diller, -ler]*
zevraḳ-ı bāde-ile gördi ḫurūşın **dilimüñ**
cūş ider bencileyin ehl-i hevādur deryā *(Gazel 1, Mısra 3). [dilimüñ, -imüñ]*

ġubār-ı ḥüzni siler **dillere** ṣafā getürür
Yaḳīnī ṣiʿrüñi āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 9). [dillere, -ler, -e]*
ol serv-i bāġ-ı nāz ṣitābān olup gider
diller revāne ḫāk-ile yeksān olup gider *(Gazel 32, Mısra 2). [diller, -ler]*
ḫūn itdi nāfe-veş **dili** vü aldı aḳlumuz
cādū-yı çeşm-ile büt-i miskīn ġazāleler *(Gazel 33, Mısra 5). [dili, -i]*
öldi yoluña birbirine baḳmadı **diller**
ḥācet degül imiş ṣaf-ı rindāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 9). [diller, -ler]*
tīġ-i firāḳ-ıla yüregüm rīze rīzedür
şemşīr-i ḥasret-ile **dilüm** oldı çāk çāk *(Gazel 96, Mısra 10). [dilüm, -üm]*
dilüñde şerʿ-i ḥanīfī ki s̱ābit olmışdur
şu bāġdur ki var anda ṣaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 6, Mısra 11). [dilüñde, -ü, -ñ, -de]*
diller anı ṣāneler soñra perīṣān-ḥāl olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 5). [diller, -ler]*
cān gözin açup yum gözüñi seyr-i ṣuverden
ey **dil** idegör ʿālem-i esrārı temāṣā *(Gazel 8, Mısra 14). [dil,]*
gitdükçe bend olur ṣaçına rāh-ı ġamda **dil**
miskīn esīr-i silsile-mūyān olup gider *(Gazel 32, Mısra 5). [dil,]*
defʿ-i ḥarāret eyleyemezsin zamāneden
her sū ṣarāb gördigüñ ey **dil** serābdur *(Gazel 44, Mısra 8). [dil,]*
ister ṭavāf eyleye bī-perde **dil** velī
zülfi cemāl-i kaʿbe-i yāra niḳābdur *(Gazel 44, Mısra 15). [dil,]*
dil giriftār-ı ser-i zülf-i perīṣānuñdur
dāġ-ı sīnem siper-i nāvek-i müjgānuñdur *(Gazel 49, Mısra 1). [dil,]*
yine verd-i ruḫına bir lebi cān-perverdüñ
ṣad-hezār āh-ıla ey bülbül-i **dil** cān virdüñ *(Gazel 109, Mısra 2). [dil,]*
żaʿīf idüp **dili** reşk-i hilāli dervīşʿüñ
beni ḫayāl ide gibi ḫayāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 1). [dili, -i]*
mār-ı zülfi niçe demdür ki ḫarāb itdi **dili**
genc-i vaṣluñ daḫı görmez mi bu vīrāne maḥal *(Gazel 118, Mısra 11). [dili, -i]*
ey **dil** ṭarīḳ-ı ḥaḳda geçersin çün ehl-i **dil**
her dem reh-i fenāda ceres-vār nāle kıl *(Gazel 120, Mısra 1). [dil,]*
mükedder-ḫāṭır olmış seyl-i ġamdan pākdür göñlüm
bu gün ṣāfī-derūn olmaḳda ey **dil** ʿayn-ı ʿummānam *(Gazel 124, Mısra 14). [dil,]*
eşigi muṣṭafāʿnuñ kaʿbe-i ḥācātdur ey **dil**
bu elfāẓ-ı ṣafā-perverd-ile ben anda ḫassānʿam *(Gazel 124, Mısra 15). [dil,]*
geçürdi āyine devrānını ṣafālarla
revā mı **dil** ṭola devr-i ruḫuñda jeng ü fiġān *(Gazel 136, Mısra 10). [dil,]*
şikeste āyine çoḳ yüz bulur o meh-rūdan
hezār yüzden ider **dilde** ʿaksini pinhān *(Gazel 136, Mısra 6). [dilde, -de]*
ḫaẓẓ ider cebhe-i tābānuña **dil** baḳmaḳdan
gūyiyā ebr-i sefīd içre meh-i ġarrāsın *(Gazel 151, Mısra 3). [dil,]*
gider **dilden** ġam-ı dōlāb-ı çarḫı cāmı devr itdür
ṣaḳın bu bezme sāḳī gelmesün bīgāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 3). [dilden,]*
nār-ı ġamdan girye eyler **dil** yaḳīnī ṣemʿ-veş
ġayrılar bezminde ḫandān olduġından bana ne *(Gazel 182, Mısra 11). [dil,]*
reh-i mülk-i ʿademde sālik olam
dilde derdüñ olursa ger gümrāh *(Gazel 183, Mısra 10). [dilde, -de]*
zülfinde ḥaşr olur niçe **dil** eylese ḫırām
budur o serv-ḳadde ḳıyāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 3). [dil,]*
cān virmek-ile laʿlüñe **dil** degmesün artuḳ
ey ḫvāce-i ḥüsn eksüge ister degerinden *(Gazel 148, Mısra 5). [dil,]*
ḫançeri ʿaksi **dilde** dildāruñ
ṣan semekdür yaḳīnī deryāda *(Gazel 169, Mısra 13). [dilde, -de]*
ger acı **dil** virürse ṣōfī yaḳīnī saña
sen daḫı rīş-ḫand it ṭurma piyāza başla *(Gazel 170, Mısra 9). [dil,]*
dilinde dāġ-ı cefā gözlerinde ḳanlu sirişk
bi-ʿaynihī baña beñzer ṣaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 3, Mısra 15). [dilinde, -i, -n, -de]*
maḥaldür itse mekān **dilde** genc-i iḥsānuñ
ki niçe demdür ol ümmīd-ile yatur bī-cān *(Kaside 6, Mısra 55). [dilde, -de]*

murād mīvesin alam ümīd şāḫından
iderse bāġ-ı **dile** ebr-i reʿfetüñ feyezān *(Kaside 6, Mısra 42). [dile, -e]*
serümde her ser-i mū ser-be-ser zebān olsa
dil olsa her müjem ü **dil** de ḳıssa-ḫvān olsa *(Müseddes 2, Mısra 16). [dil,]*
serümde her ser-i mū ser-be-ser zebān olsa
dil olsa her müjem ü **dil** de ḳıssa-ḫvān olsa *(Müseddes 2, Mısra 16). [dil,]*
lebüñde ḫaṭ nigīn-i laʿlde ṣan ism-i aʿẓamdur
anuñçün emrüñe **dil** ey perī-peyker müsaḫḫardur *(Gazel 61, Mısra 14). [dil,]*
ḳatılmaz ecel daʿvete geldükçe **dile** ġam
ḫācet degül e ṣoḥbet-i yārāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 7). [dile, -e]*
āh kim baġlandı **dil** zülf-i perīşānuñ görüp
düşdi göñlüm yūsufʿı çāh-ı zenaḫdānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 1). [dil,]*
ġubār-ālūde **dil** seyl-āb-veş ṭurmaz aḳar yaşum
göz açdurmaz yaġar bārān-ı ġam ḫālüm mükedderdür *(Gazel 61, Mısra 3). [dil,]*
āh kim **dil** esīr-i fürḳatdür
ʿömr ise bī-amān u mühletdür *(Gazel 63, Mısra 1). [dil,]*
sāḳī-i feyz iriş ey pīr-i ḫarābāt baña
cürʿañı içmese **dil** ġamdan ifāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 12). [dil,]*
miḥrāb-ı ebruvānına itmezdi **dil** sücūd
ḫācīnüñ olmasa eşigi ḳıblegāhumuz *(Gazel 71, Mısra 3). [dil,]*
zülfüñde çekdi **dil** ġam-ı gīsūñı niçe sāl
ṭūl-ı emelle geçdi bu ʿömr-i dırāzumuz *(Gazel 72, Mısra 9). [dil,]*
cān u baş atup olur **dil** ser-i zülfüñde şehīd
ʿarṣa-i ġamda ser-endāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 5). [dil,]*
ne biter ellenilen verd-i ṭarīdan ey **dil**
bāġ-ı dehr içre biter her gül-i pür-ḫāra yapış *(Gazel 81, Mısra 7). [dil,]*
ḳıldı yoluma öl diyü cānāne tekellüf
cānını virüp **dil** didi cānā ne tekellüf *(Gazel 91, Mısra 2). [dil,]*
dil laʿl-i revān-baḫşuña cān virmeye ṣanma
çekmez güzelüm ʿāşıḳ olan cāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 11). [dil,]*
olur dīvāne **dil** yād itseler zülf-i perīşānuñ
añulsa kākülüñ yaġma ider ʿaḳlum perīşānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 3). [dil,]*
dil ḳucamaz miyānını yoḳ yire cüst ü cū ḳılur
būs-ı dehānı muḥtemel līkin o daḫı var yoḳ *(Gazel 95, Mısra 9). [dil,]*
dil ḫūn u cān figār ciger rīş sīne çāk
derd-i firāḳ ile iderin āh-ı derd-nāk *(Gazel 96, Mısra 1). [dil,]*
dil ġubārın silemez fikr-i ḫaṭuñ laʿlüñsüz
hīç ġubār ola mı tiryāk-i mey-i nāba bedel *(Gazel 118, Mısra 3). [dil,]*
her ne niyāz var-ısa ol dil-rübāya ḳıl
cümle sipās u minneti ey **dil** ḫudāʿya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 2). [dil,]*
itdüm duʿā ki ʿömri dırāz ola zülfinüñ
dil didi bu duʿāyı ḫaṭ-ı müşg-sāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 6). [dil,]*
meded yoḳ ol şehe **dil** ḫālini ḥikāyet idem
meded meded nicʿedem nʿeyleyem ne ḫālet idem *(Gazel 125, Mısra 1). [dil,]*
cenāb-ı kaʿbeʿye **dil** secde eylemez aṣlā
meger ki ḳıble-i kūy-ı nigāra niyyet idem *(Gazel 125, Mısra 3). [dil,]*
ol şāh-ı ʿālemüñ **dil** iletdüm eşigine
meydān-ı ʿışḳ içinde bugün bir dil-āverem *(Gazel 126, Mısra 13). [dil,]*
çü kendüñ düşdüñ ey üftāde **dil** ʿışḳa ne aġlarsın
meşeldür aġlamaz kendü düşen kendü düşensin sen *(Gazel 150, Mısra 9). [dil,]*
gerek **dil** zār olup rāh-ı belāda nātüvān ḳalsun
bu varlıḳ defterinden ism ü resmin şöyle maḥv it kim *(Gazel 161, Mısra 7). [dil,]*
dil almaḳda müjeñ ʿayyārdur efsūn oḳur ammā
ʿaḳıllar çāk olur siḥr eylese ol nergis-i cādū *(Gazel 167, Mısra 9). [dil,]*
zene **dil** virdi ṭañ mıdur ey **dil**
tīşesi ṭaʿne itse ferhādʿa *(Gazel 169, Mısra 11). [dil,]*
faṣl-ı şitā-yı fürḳat çün āḫir oldı ey **dil**
yāruñ bahār-ı ḥüsnin vaṣfeyle yaza başla *(Gazel 170, Mısra 7). [dil,]*
niçe şūrīdeler **dil** baġlamışdur zülf-i cānāna
benüm üftāde göñlüm düşdi ol çāh-ı zenaḫdāna *(Gazel 171, Mısra 1). [dil,]*

ne meyl-i ʿālem-i vuslat ne bīm-i vādī-i fürḳat
iki ʿālem ġamın çekmez olup **dil** mest ü dīvāne *(Gazel 171, Mısra 4). [dil,]*
dilinde dāġ-ı siyeh çeşmi ḳana mustaġraḳ
bi-ʿaynihī bańa beñzer şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Gazel 138, Mısra 7). [dilinde, -in, -de]*
dilden yaḳīnī jeng-i murādātı dūr ḳıl
çün māsivā ḥaḳīḳate baḳsañ ḥicābdur *(Gazel 44, Mısra 13). [dilden, -den]*
maʿden-i elmāsī bir deryā olur **dil** gūyiyā
cevher-i tīġuñ şu dem kim sīnede pinhān olur *(Gazel 54, Mısra 9). [dil,]*
ser-i zülfüñde ḳalup **dil** ḥaṭuña meyl itmez
evvel-i şeb nerede gelse ġarīb anda yatur *(Gazel 56, Mısra 7). [dil,]*
var mı ḫalāṣ esīr-i ġam-ı zülf-i dil-rübā
ḫall it bu müşkilin **dilüñ** ey ḫvāce şerḥ ḳıl *(Gazel 120, Mısra 4). [dilüñ, -üñ]*
yoldaşı oldı çünki **dilüñ** seng-i rāh-ı yār
ṭurma yaḳīnī ʿazmüñi rāh-ı hüdāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 11). [dilüñ, -üñ]*
geh belā sengin atarsın **dile** geh tīr-i cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür ey ḳaşları yā *(Gazel 2, Mısra 1). [dile, -e]*
ḳulpu destüñde ḳalur her neye el ṣunduñsa
geç hevādan yüri ey **dil** oñacaḳ kāra yapış *(Gazel 81, Mısra 4). [dil,]*
düşeli **dil** ẕeḳanuñ çāhına dil-teng oldum
dār-ı dünyāyı benüm başuma zindān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 3). [dil,]*
egerçi aḫşama ḳarşu baḳılmaz āyineye
olur ʿiẕāruña zülfüñ yanında **dil** nigerān *(Gazel 136, Mısra 12). [dil,]*
diller anı şāneler ṣoñra müşevveş-bāl olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 5). [diller, -ler]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye **dil** mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 6). [dil,]*
virme hercāyīye **dil** mihr-i dıraḫşān ise de
ıı *(Müseddes 1, Mısra 13). [dil,]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye **dil** mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 20). [dil,]*
virme hercāyīye **dil** mihr-i dıraḫşān ise de
v *(Müseddes 1, Mısra 27). [dil,]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye **dil** mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 34). [dil,]*
ġubār-ı ḥüzni siler **dillere** ṣafā getürür
bu şiʿr-i pāküñi āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 11). [dillere, -ler, -e]*

2. Dil, lisan.

hevesüm ʿilm ü göñlüm ehl-i ṣalāḥ
dilüme vird lā ilāhe sivāh *(Gazel 183, Mısra 4). [dilüme,]*

dil āyinesi: Gönül aynası. (Tasavvufta gönül aynaya benzetilmiştir. Haset, kibir, riya gibi kötü duyguların bulunduğu gönül pas tutmuş bir aynaya benzetilir. Kötü duygulardan ve dünyaya ait her şeyden arındırılarak içinde sadece Allah aşkına yer verilen gönül ise pasları temizlenmiş bir aynaya benzetilir).

cefāsı sengini ol yār eksük itmez-iken
nedür **dil āyinesinde** bu inkisār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 6). [dil āyinesinde,]*

dil bağla-: Gönül bağlamak: İçten, severek bağlanmak.

ey melek zülf-i perīşānuña **dil bağlayalı**
zār u āşüfte vü pā-māl ü perīşānam ben *(Gazel 144, Mısra 3). [dil bağlayalı,]*

dil ḫānesi: Gönül evini.

seyr idüp **dil ḫānesin** dimez ki leylā bundadur
geşt ider yabanları mecnūn temāşā bundadur *(Gazel 42, Mısra 1). [dil ḫānesin,]*

dil mülki: Gönül mülkü.

dil mülkini tātār-ı firāḳ eyledi ġāret
himmet demidür gel yetiş ey şāh-ı velāyet *(Gazel 20, Mısra 1). [dil mülkini,]*

dil ol-: Dil gibi olmak, dile benzemek.

bī-hūde gezer ḫāk-i derinden **dil olup** dür
āvāre ġarīb oldı cüdā düşdi yirinden *(Gazel 148, Mısra 7). [dil olup,]*

dil ṭıflı: Gönül çocuğu. II Âşık.

dil ṭıflı düşdi yanuña düşdükçe al elin
ey serv-ḳadd yoluñda senüñ bir fütādedür *(Gazel 41, Mısra 7). [dil ṭıflı,]*

dil ü cān: Gönül ve can.

ʿaks-i zülf ü ḳad-i bālāsı **dil ü cānda** yatur
Naḳşı yā ḳaşlarınuñ dīde-i giryānda yatur *(Gazel 56, Mısra 1). [dil ü cānda,]*
keserse tīġ-i belā rişte-i **dil ü cānı**
o şāh-ı ḥüsn eşiginden kesilmezin ḳaṭʿā *(Gazel 3, Mısra 9). [dil ü cānı,]*
feṯḥ-i bāb eylese fettāḥ eşigi kaʿbeʿsini
ḳılsa meftūḥ ḥabīb-i **dil ü cānum** feṯḥī *(Gazel 194, Mısra 2). [dil ü cānum,]*
ḫūblar zikri gibi olmaz yaḳīnī fikr-i ḫūb
ḥamdüliʿllāh oldı evrād-ı **dil ü cānum** ʿalī *(Gazel 196, Mısra 12). [dil ü cānum,]*
yaḳīnī ney gibi feryād idüp **dil ü cānum** *(Müseddes 2, Mısra 28). [dil ü cānum,]*

dil ü dīde: Gönül ve göz.

nūr-ı mihrüñle pür **dil ü dīde**
berr ü baḥre ḥimāyetüñ şāmil *(Gazel 122, Mısra 3). [dil ü dīde,]*

dil vir-: Gönül vermek.

çeşm-i bīmārına **dil virme** ṣaḳın bī-çāre
göz göre nakdüñi aldurmayıgör ʿayyāra *(Gazel 174, Mısra 1). [dil virme,]*

dilā: "Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı.

ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i ṣaḥrā-yı cünūn itmege meyl itme **dilā** *(Gazel 2, Mısra 8). [dilā,]*
başuñ ṭutup elde ḳıl o şeh pāsına ġalṭān
ḳaṣd eyle **dilā** olmaġa serdār-ı vilāyet *(Gazel 20, Mısra 6). [dilā,]*
ʿārife bir gül yeter dirler benüm daḫı **dilā**
gülsitān-ı dehrde bir gül-ʿiẕārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 5). [dilā,]*
dāġ-ı cefāya merhem-i luṭf isteme **dilā**
ṭaġlarca cevr ider büyük iḥsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 5). [dilā,]*
feryād ḳılma keşmekeş-i ʿışḳdan **dilā**
her ʿusrda iki yüsr bu bürhān degül midür *(Gazel 60, Mısra 7). [dilā,]*
ġam-ı hicrān-ıla cümle gezeyin yeʿs ü ḥırmānī
dilā ser-rişte-i ümmīdüñ el virmek müyesserdür *(Gazel 61, Mısra 6). [dilā,]*
aġzına niçün atılduñ varup ejderhānuñ
saña kim didi **dilā** kākül-i dildāra yapış *(Gazel 81, Mısra 10). [dilā,]*
ṣafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri saʿy it **dilā** almaġa ʿömr-i bī-vefādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 4). [dilā,]*
ser-fürū eyleme maḥşerde **dilā** ṭūbāʿya
sāye-güster ola ger ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 5). [dilā,]*
ber-murād eylemez insānı cihān bī-minnet
er iseñ çekme **dilā** minnetin ol nāmerdüñ *(Gazel 109, Mısra 4). [dilā,]*
dilā fesānemi gūş itmez ol ṣaçı leylā
gerekse ḳays gibi dehre dāstān olayın *(Gazel 154, Mısra 3). [dilā,]*

dilā bir laḥẓa hīç şād olmaduñ mı
ġam-ı hicrāna muʿtād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 1). [dilā,]*
āḫir **dilā** ʿimāret-i ʿālem ḫarābdur
Aşlı havā vü āteş ü āb ü türābdur *(Gazel 44, Mısra 1). [dilā,]*
şeb-i fiṭraṭda ġam-ı zülfi yazılmış başa
bu keşākeşlere ṣabr eyle **dilā** itme cedel *(Gazel 118, Mısra 10). [dilā,]*
ḫadeng-i ġamzeñe sīnem nişān olduġını bildüm
bi-ḥamdiʿllāh **dilā** sehm-i saʿādetden nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 6). [dilā,]*
dilā zamānede rüstemʿleri zebūn itdüñ
Yaḳīnī gibi seni pehlevāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 13). [dilā,]*
dilā gedālıġını pādişehlıḳ añlarsın
o şāh-ı ḥüsne seni mübtelāya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 5). [dilā,]*
getürdi çarḫ-ı felek döne döne başuma ḥāl
ne ḥācet idesin ıṭnāb ḥāl-i bāli **dilā** *(Kaside 1, Mısra 76). [dilā,]*

dil-ārā: Gönül alan, gönül kapan, gönül okşayan, gönlü dinlendiren.

dilber ẕarīf ü bezm güzel rūzgār ḫūb
gülşen laṭīf bāġ **dil-ārā** bahār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 2). [dil-ārā,]*
lāle dirdüm ruḫ-ı rengīnüñe gül-fām olsa
beñzedürdüm boyuña servi **dil-ārām** olsa *(Gazel 175, Mısra 2). [dil-ārām,]*

dil-āver: Yürekli, cesur.

ol şāh-ı ʿālemüñ dil iletdüm eşigine
meydān-ı ʿışḳ içinde bugün bir **dil-āverem** *(Gazel 126, Mısra 14). [dil-āverem,]*

dilber: Gönül alan, güzel.

ṣıdḳ-ıla rūmeli **dilberlerine** ol çāker *(Müseddes 1, Mısra 22). [dilberlerine, -ler, -i, -n, -e]*
biz ol sevdāʿīyüz kim bende geçmeden ṣafā bulduḳ
esīr-i bend-i zülf-i **dilberüz** āzādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 6). [dilberüz, -üz]*
seni yād eylemezse yār ṭañ mı
yanında **dilberüñ** yād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 6). [dilberüñ, -üñ]*
dilber ẕarīf ü bezm güzel rūzgār ḫūb
gülşen laṭīf bāġ dil-ārā bahār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 1). [dilber,]*
cümlesi sāde-derūn ehli cılasın **dilber**
ser virürler reh-i meydān-ı vefāda anlar *(Müseddes 1, Mısra 23). [dilber,]*
be **dilber** beni öldürdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür
baġrum ḳan ile ṭoldurduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 1). [dilber,]*
derd-mend üftādeyem var-ısa çāreñ ey ṭabīb
dilberüñ irgürmege kūyına dermān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 8). [dilberüñ, -üñ]*
bezm-i belāda şemʿ gibi gözyaşın döküp
her şeb belā-yı ṭurra-i **dilberden** aġlaram *(Gazel 126, Mısra 8). [dilberden, -den]*

dilberā: Ey gönül alan II. Ey sevgili.

nedür bu ʿīş u bu ʿişret nedür bu ẕevḳ u bu ḥālet
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör **dilberā** meclis *(Gazel 77, Mısra 4). [dilberā,]*

dilber-i mümtāz: Üstün, seçkin, güzide sevgili.

pisterin berg-i gül itse vechi var ey lāle-ḫadd
oldı her yüzden ser-āmed **dilber-i mümtāz** zülf *(Gazel 88, Mısra 12). [dilber-i mümtāz,]*

dildār: Gönül alan, sevgili.
şiken-i zülfi şikest ola nʿola **dildāruñ**
Muttaşıl pertev-i ḫūrşiyd-i dıraḫşānda yatur *(Gazel 56, Mısra 9). [dildāruñ, -uñ]*
kūy-ı **dildārda** olup rüsvā
şīşe-i nāmı ṭaşa çal didiler *(Gazel 34, Mısra 9). [dildārda, -da]*

cān murġı zülf-i pür-ġam-ı **dildārı** ḳıldı cāy
gūyā seḥāb içinde hümā yapdı āşiyān *(Gazel 140, Mısra 7). [dildārı, -ı]*
ruḫum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña hep reng-iden ey sīm-ten **dildār** sensin sen *(Gazel 150, Mısra 2). [dildār,]*
yaḳīnī dāne-i ḫāl-i ruḫı devrinde **dildāruñ**
çevirsün sübḥadan yüz zāhid-i kāşāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 9). [dildāruñ, -uñ]*
ḫançeri ʿaksi dilde **dildāruñ**
ṣan semekdür yaḳīnī deryāda *(Gazel 169, Mısra 13). [dildāruñ, -uñ]*

dilden dile düş-: *(*Beyitte) herkes tarafından aşığın sırrının konuşulması kastedilmektedir.

sūsenle berg-i bīde ʿayān itme ḫançerüñ
dilden dile düşer ṣaḳın ey ḳaşları kemān *(Gazel 140, Mısra 12). [dilden dile düşer,]*

dile-: Arzu etmek, istemek, talep etmek.

reh-i maḳṣūdı tīz geçmek **dilerken** reh-rev-i ṭabʿum
kimesne varmadı ser-menzil-i maḳṣūda benden geç *(Gazel 23, Mısra 3). [dilerken, -r-keñ]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ **diler**
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 13). [diler, -r]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ **diler**
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 9). [diler, -r]*
ferāġat milketinde tāc-dār olmaḳ **dilerseñ** ger
Yaḳīnī tācı terk idüp ḳabā vü pīrehenden geç *(Gazel 23, Mısra 11). [dilerseñ, -r, -se, -n]*
nedür hüviyyeti bilmek **dilerseñ** ey dervīş
ʿayān ider anı nūr-ı cemāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 9). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]*
mesāḥa-i keremüñ ḳıble-i ulü'l-iḳbāl
taṣavvuf ehli ḫudā'dan **dilerse** ẕikr-i cemīl *(Kaside 1, Mısra 54). [dilerse, -r, -se]*
ṭūbā ḳadüñ hevāsı-y-ıla göñlüm ey perī
Uçmaḳ **dilerdi** kūyuña olsa eger peri *(Gazel 200, Mısra 2). [dilerdi, -r, -di]*

dile düş-: Gönle düşmek.

düşdi dile dünyā ġamı ḳan ṭutdı çeşm-i pür-nemi
tīġ-ı ġam-ıla sīnemi deldüm meded deldüm meded *(Gazel 25, Mısra 7). [dile düşdi,]*

dil-efgār: Gönlü yaralı olan,âşık.

hīç ṣıḥḥat yüzini görmedüm āh
olalıdan senüñ **dil-efgāruñ** *(Gazel 106, Mısra 8). [dil-efgāruñ, -uñ]*

dile-: "Dilemek" fiilinin geniş zaman eki almış biçimi.

ṭolanur başına şevḳ-ıla rūşen ḳılmaġa sūzın
diler pervāne yanup yaḳıla şemʿ-i şebistāna *(Gazel 172, Mısra 8). [diler,]*
rūmı bir hindūʿdur gūyā ki rām itmek **diler**
seyr ider ruḫsāruñı cānā ser-ā-ser kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 19). [diler,]*

dil-figār: Gönlü yaralı , âşık.

bu ḫāristān-ı bāġ-ı dehr içinde ḫār-ı hecrüñle
Yaḳīnī gibi ey gül var mıdur bir **dil-figār** olmış *(Gazel 79, Mısra 10). [dil-figār,]*

dil-gīr: Gücenmiş, hatırı kalmış; âşık.

şemşīr-i ġamzesinden elüñ çek yaḳīnīʿyā
saña seni gerekse o **dil-gīrden** kesil *(Gazel 120, Mısra 10). [dil-gīrden, -den]*

dil-güşā: Gönle ferahlık veren, iç açıcı, ferahlatıcı.

ne ḫaddüñ gibi raʿnā bir gül-i bāġ-ı bahā vardur
ne bālā ḳaddüñe mānend naḫl-i **dil-güşā** vardur *(Gazel 51, Mısra 2). [dil-güşā,]*

dil-hasta: Gönül hastası.

gelmedüñ pister-i ġamda göre ben bīmarı
künc-i ḥasretde bu **dil-ḫastayı** zār eyleme gel *(Gazel 118, Mısra 8). [dil-ḫastayı, -yı]*
belā-yı ġuṣṣa ile cān virür **dil-ḫasta** ʿāṣıḳlar
eger olmaz-ısa derd ehline dārüʿş-şifā meclis *(Gazel 77, Mısra 13). [dil-ḫasta,]*

dil-i abdāl: Perişan âşık gönül.

ḫvān-ı vaṣluñ **dil-i abdāla** nʿola bezl itseñ
bir iki gün bu fenā tekyede mihmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 9). [dil-i abdāla, -a]*

dil-i āşüfte: Gönülden vurgun olan, meftûn olan.

ṣabrumı ġāret iden ġamze-i fettānuñdur
dil-i āşüfte iden ḫançer-i bürrānuñdur *(Gazel 50, Mısra 2). [dili āşüfte,]*

dil-i āvāre: Başıboş, serseri yürek; perişan, derbeder gönül.

güm ḳılan aḳluñı derbend-i maḥabbetde odur
zülfinüñ dāmenine ey **dil-i āvāre** yapış *(Gazel 81, Mısra 12). [dil-i āvāre,]*

dil-i bīmār: Hasta gönül.

dil-i bīmār u şeydā maḳdeminden buldı dermānı
marīz-ı ʿillet-i hicrān iken ḳalbe şifā geldi *(Gazel 191, Mısra 5). [dil-i bīmār,]*
emdürüp bu **dil-i bīmāra** lebüñ şerbetini
ey ṭabībüm dimedüñ ḫāṭırını ḫōş ideyin *(Gazel 159, Mısra 9). [dil-i bīmāra,]*
mār-ı zülfüñsüz ol āşüfte zebūn olmışdur
nʿola tiryāk-i lebin ṣunsa **dil-i bīmāra** *(Gazel 174, Mısra 12). [dil-i bīmāra,]*
lebüñ būs itdi sāġar ṣanma kim nūş itdügüm meydür
dil-i bīmāra ḳanlar yutdurur ey bī-vefā meclis *(Gazel 77, Mısra 6). [dil-i bīmāra,]*

dil-i dīvāne: *(*Âşığın) deli, çılgın gönlü.

ol perī zülf-i girih-gīrini zencīr itmiş
dil-i dīvāneme bend itmege tedbīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 2). [dil-i dīvāneme,]*
dil-i dīvāneme olmaz o perī hem-ḫāne
Başmadı gitdi ḳadem dāʿire-i imkāna *(Gazel 173, Mısra 1). [dil-i dīvāneme,]*
sanmañuz kim sergüẕeştüm ḳābil-i taʿbīr olur
ḳays-ı bī-sāmāna beñzetmeñ **dil-i dīvānemi** *(Gazel 198, Mısra 6). [dil-i dīvānemi,]*
dil-i dīvānemi ser-ḥalḳa iden ʿuṣṣāḳa
ḥalḳa-i silsile-i zülf-i perīşānuñdur *(Gazel 50, Mısra 7). [dil-i dīvānemi,]*

dil-i efgār: Gönlü yaralı olan, âşık.

seyr eyle cerāḥatleri şemşīr-i müjeñden
ḳıl çāk-i tenümden **dil-i efgārı** temāşā *(Gazel 8, Mısra 10). [dil-i efgārı,]*

dil-i ġam-nāki: Kederli, gamlı gönül.

gösterüp ol meh-i ṭarab-nāki
dil-i ġam-nāki ercümend itdüm *(Gazel 134, Mısra 6). [dil-i ġam-nāki,]*

dil-i gümrāh: Doğru yoldan ayrılmış gönül.

ümmīd ḳılur pertev-i mihrüñ **dil-i gümrāh**
ḳurtar şeb-i ġamdan anı ey necm-i hidāyet *(Gazel 20, Mısra 7). [dil-i gümrāh,]*

dil-i maḥzūn: Hüzünlü gönül.

benem ol baḫtsuz kim yıldızum düşkün gözüm giryān
dil-i maḥzūnumı şād itmedi hīç bir zamān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 4). [dil-i maḥzūnumı,]*

dil-i medhūş: Dehşete uğramış, şaşırmış; korkmuş, sarhoş gönül.

zevraḳ-ı cām içürüp şūr u hevāsı var-iken
dil-i medhūşumı deryā gibi pür-cūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 12). [dil-i medhūşumı, -umı]*

dil-i meyyāl: *(*Bir şey veya kimseye) İstek ve arzu duyan gönül.

imtizāc itmez o gül-ruḫ bu **dil-i meyyāl** ile
āb ile ḳılmaz yaḳīnī nār-ı sūzān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 13). [dil-i meyyāl,]*

dil-i pür-şevḳ: Neşe ile dolu gönül.

lemʿa-i envār-ı ḥüsnüñ gör **dil-i pür-şevḳda**
nūr-ı aʿẓam bundadur ʿarş-ı muʿaẓẓam bundadur *(Gazel 43, Mısra 3). [dil-i pür-şevḳda, -da]*
cilve-i envār-ı ḥüsni gör **dil-i pür-şevḳden**
ṭūr-ı mūsā bundadur ṭūr-ı tecellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 11). [dil-i pür-şevḳden, -den]*

dil-i rüsvā: Perişan gönül.

yār idin kendüñe bir rind-i ḳadeḥ-peymāyı
dime āḫir nicʿola ḫāl-i **dil-i rüsvāyı** *(Müseddes 3, Mısra 4). [dil-i rüsvāyı, -yı]*

dil-i şad-pāre: *(*Âşığın) yüz parça, paramparça olmuş gönlü.

gönderse baña tīrini ol ḳaşı kemānum
Zaḫm-ı **dil-i şad-pāreme** bir pāre yarardı *(Gazel 184, Mısra 4). [dil-i şad-pāreme,]*

dil-i sengīn: Taşlaşmış gönül, katı kalp.

itdi eşküm **dil-i sengīnine** yāruñ teʿsīr
gelmeye ʿāleme bir böyle müeʿssir kevkeb *(Gazel 13, Mısra 9). [dil-i sengīnine,]*

dil-i şūrīde: Perişan gönül.

şorar-ısañ **dil-i şūrīde** mācerāsından
vücūd fülkini ġarḳ itdi baḥr-ı eşk-i revān *(Kaside 3, Mısra 27). [dil-i şūrīde,]*
dil-i şūrīdede ḳalmaduġın cemʿiyyet-i ḫāṭır
ser-i zülfüñle pā-māl ü perīşān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 9). [dil-i şūrīdede,]*

dil-i şūrīde-ḥāl: Perişan haldeki gönül.

fitne başı neydügin bildi **dil-i şūrīde-ḥāl**
ey perī-peyker ser-i zülf-i perīşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 3). [dil-i şūrīde-ḥāl,]*

dil-i vīrān: Yıkık, harap gönül.

mār-ı zülfiyle ḳaşı tīġı ṭılısm olmış aña
genc-i ʿışḳı o cüvānuñ **dil-i vīrānda** yatur *(Gazel 56, Mısra 12). [dil-i vīrānda, -da].*
ġam ṭılısm olsa ʿaceb mi **dil-i vīrānede** kim
sen cüvān ʿışḳı-durur genc-i nihānum feṭḥī *(Gazel 194, Mısra 5). [dil-i vīrānede,]*
dil-i vīrānı ey şaçı ejder
Vuṣlatuñ gencine maḥal didiler *(Gazel 34, Mısra 21). [dil-i vīrānı,]*

seyl-i ġam itdi yaḳīnī **dil-i vīrānı** ḫarāb
tañ mıdur olmasa ger ḫāne-i ḳalbüm maʿmūr *(Gazel 40, Mısra 11). [dil-i vīrānı,]*

dil-i zār: Ağlayan/feryat eden gönül.

şāyed olaydı **dil-i zāra** şehīd olmaḳ naṣīb
kāşki ḫūnī gözüñle günde bir ḳan eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 5). [dil-i zāra,]*

dilīr: Yüreklilik, cesaret, yiğitlik.

sipihr zāviye-i rifʿatüñde bir abdāl
dilīr-i rezm-i keremsin irer mi saña kirām *(Kaside 1, Mısra 62). [dilīr-i,]*

dil-keş: Gönül çekici, gönül cezbedici.

güller güler küşāde semen ġonca nāzda
dil-keş çemen laṭīf havā rūzgār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 8). [dil-keş,]*

dil-pezīr: Gönle hoş gelen, gönlün beğendiği, gönlün kabul ettiği.

bulsun güneş zevāl ṭutulsun meh-i münīr
ʿarż-ı cemāl iderse cüvānī-i **dil-pezīr** *(Gazel 37, Mısra 2). [dil-pezīr,]*

dil-rübā: Gönül alan ll sevgili.

her ne niyāz var-ısa ol **dil-rübāya** ḳıl
cümle sipās u minneti ey dil ḫudāʿya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 1). [dil-rübāya, -ya]*
senüñ gibi cefā-cū nāz-perver **dil-rübā** yoḳdur
benüm gibi belā-keş eşigüñde biñ gedā vardur *(Gazel 51, Mısra 5). [dil-rübā,]*

dil-teng ol-: Gönlü daralmak, bunalmak, kederlenmek.

düşeli dil zeḳanuñ çāhına **dil-teng oldum**
dār-ı dünyāyı benüm başuma zindān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 3). [dil-teng oldum, -dum]*

dil-teşne: Bağrı yanık, gönlü susamış || Gönülden arzulayan.

çeşme-i vuslatuña tālib olan **dil-teşne**
āb-veş ḫāke düşüp ʿāşıḳ-ı dīdār olsun *(Gazel 163, Mısra 7). [dil-teşne,]*
ḫuşk-leb ü **dil-teşne** cān virmek muḳarrerdür baña
ḫızr-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ irmezse bi-keʿsin min maʿīn *(Kaside 2, Mısra 37). [dil-teşne,]*
zemīn **dil-teşne-i** bārān-ı luṭfuñ baḥr şūrīdeñ
sipihr-i nīl-gūn ser-geştedür sen mihr-i raḫşāna *(Gazel 171, Mısra 5). [dil-teşne-i,]*

dimāġ: Akıl, bilinç, şuur.

ḫāl-i miskīnine öykün diyü sevdāya ṣalar
nāfe miskinüñ ider bād **dimāġın** muḫtel *(Gazel 118, Mısra 16). [dimāġın, -ı, -n(ı)]*

dime ki: Deme ki, zannetme, düşünme.

cānā **dime ki** itdügin ādem neden bulur
cevr itme belki ʿāşıḳ olasın iden bulur *(Gazel 55, Mısra 1). [dime ki,]*

dīn: Allah'a inanma ve bağlanma.

ġıyāṯ-ı devlet-i dünyā muġīṯ-i millet ü mülk
medār-ı dāʿire-i **dīn** ü merkez-i īmān *(Kaside 6, Mısra 10). [dīn,]*

dīnār: Yaklaşık bir çeyrek lira değerinde eski bir altın sikke.

ḫāliş oldum pūte-i hecrüñde nār-ı şevḳ-ıla
maġribī **dīnārdur** ruḫsār-ı zerdüm gūyiyā *(Gazel 5, Mısra 12). [dīnārdur, -dur]*
ey sīm-çihre bende-i ḫāliş geçer saña
dīnār olursa ṭañ mı cihān içre muʿteber *(Gazel 126, Mısra 16). [dīnār,]*

diñle-: Dinlemek, kulak vermek.

leylī şaçuñ ġamıyla benüm **diñle** ḫālümi
mecnūnʿı añma ḳıṣṣası anuñ fesānedür *(Gazel 57, Mısra 3). [diñle,]*
virme ʿīşı yaḳīnīʿyā felege
diñle kim saña ḫūb pend itdüm *(Gazel 134, Mısra 10). [diñle,]*
çeng ü ḳānūnı gider āh-ı şifā-sāzum işit
diñleme naġmelerin ol iki nā-sāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 10). [diñleme, -me]*
ne disün söylesün ālām-ı ġamı ṭūṭī-i dil
diñlemezsin sözin añlarsın anuñ efsāne *(Gazel 173, Mısra 4). [diñlemezsin, -mez, -sin]*

dir dir ditre-: Çok üşümek; çok korkmak.

bād ṣarṣar diyü ġamdan ṣararup berg-i ḫazān
düşer o tāze nihāl üstine **dir dir ditrer** *(Gazel 30, Mısra 8). [dir dir ditrer,]*

dirhem ü dīnār: *(Para birimleri olan) Dirhem ve dinar. II Âşığın gözyaşları ve solgun yüzü.*

eşk-ile ruḫ-ı zerdüñi seyr eyle yaḳīnī
ger ḫvāce ḳıla **dirhem ü dīnārı** temāşā *(Gazel 9, Mısra 12). [dirhem ü dīnārı,]*

dirīġ: "Eyvah, çok yazık, aman" anlamında ünlem.

mütemmem eyle kim olur nihāyetü'l-āmāl
dirīġ ḳuṭb-ı murād üzre dönmeyüp bir kez *(Kaside 1, Mısra 74). [dirīġ,]*

dirīġ it-: Esirgemek, sakınmak.

zekāt-ı ḫüsni **dirīġ itme** ben faḳīrüñden
saña cemāl viren ẕüʿl-celāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 11). [dirīġ itme,]*
ne deñlü nāz eylersen ḳayırmaz eyle ʿuşşāḳa
kerem ḳıl tek **dirīġ itme** şarāb-ı laʿlüñ ey sāḳī *(Gazel 185, Mısra 6). [dirīġ itme,]*

dirīġā: "Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

zülf-ile ruḫsārın örtüp geçdi ol meh nāz-ıla
ey **dirīġā** görmedüm gün geçdi ʿömr-i nāzenīn *(Gazel 155, Mısra 6). [dirīġā,]*

diril-: Canlanmak, hayat bulmak.

derdüñle cān viren **dirilür** ʿīsī-i lebüñ
cān virmek ey ṣanem saña āsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 3). [dirilür, -ür]*
mürde-diller bir yire **dirilsün** ey şeyḫ-i ecel
ġam şebidür tekyegāh-ı ʿışḳda aḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 5). [dirilsün, -sün]*

ditre-: Titretmek, titremesine yol açmak.

girdāb ṣanma **ditretür** anı teb-i firāḳ
deryāya tāb-ı mihr-i ruḫuñ virdi ıztırāb *(Gazel 11, Mısra 9). [ditretür, -t, -ür]*

dīv: Şeytan, dev II cin.

raḳīb-i ehrimenler daʿvetinden ḳaçmayup hergiz
varup her **dīve** rām olmış perī-şānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 4). [dīve, -e]*

dīvāne: 'aşk ile kendinden geçmiş (kimse), 'aşk delisi.

şöyle mecnūn itdi ben **dīvāneyi** leylā şaçuñ
ey perī bī-ʿaḳl ola geldükçe mecnūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 3). [dīvāneyi, -(y)i]*
dīvāne mükellef degül ey ḫvāce kerem ḳıl
Uşlan diyü ḳılma bu perīşāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 5). [dīvāne,]*
göñlümi zülf-i yāra bend itdüm
gör o **dīvāneye** ne bend itdüm *(Gazel 134, Mısra 2). [dīvāneye, -ye]*
ġubār-ı cismi berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında ol perīnüñ raḳṣ iden **dīvāneler** dönsün *(Gazel 165, Mısra 6). [dīvāneler, -ler]*
o meh geldükçe ḥālüm görmege şeydālıġum artar
olur āşüfte-dil ḥayfā ki gün geldükçe **dīvāne** *(Gazel 171, Mısra 10). [dīvāne,]*
o meh geldükçe ḥālüm görmege şeydālıġum artar
olur āşüfte-dil ḥayfā ki gün geldükçe **dīvāne** *(Gazel 172, Mısra 4). [dīvāne,]*
deşt ü kühsārda bī-hūde gezermiş mecnūn
ʿışḳuñ āyīni nedür bilmemiş ol **dīvāne** *(Gazel 173, Mısra 6). [dīvāne,]*

dīvāne ol-: Delirmek, kendinden geçmek, mecnun olmak.

olur dīvāne dil yād itseler zülf-i perīşānuñ
añulsa kākülüñ yaġma ider ʿaḳlum perīşānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 3). [dīvāne olur,]*

divār: Bir yapının dışı ile içini ayıran dikey düzlem; duvar.

yollaruñda didüm aġlamadan aʿmā oldum
didi ol serv-i revān ḳo beni **dīvāra** yapış *(Gazel 81, Mısra 6). [dīvāra, -a]*
şanem-i deyr gibi yazılu şeydāñ olana
sāye-veş yirlere çalup dime **dīvāra** yapış *(Gazel 81, Mısra 14). [dīvāra, -a]*

diyār: Memleket, ülke, yer.

sürūr-ı cāh-ıla hīç ibtihācumuz yoḳdur
şeh-i **diyār-ı** ġamuz taḫt u tācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 2). [diyār-ı, --ı]*

diyār-ı ġurbet: Gurbet diyarı, yabancı memleket; mec. Sevgiliden ayrı, uzak olan yer.

ġam-ı zülfüñle nāle ḳılsa göñül
ʿaceb olmaz **diyār-ı ġurbetdür** *(Gazel 62, Mısra 4). [diyār-ı ġurbetdür, -dür]*
ṭarīḳ-ı ʿışḳa girüp ḫalḳdan nihān olayın
diyār-ı ġurbete yaşum gibi revān olayın *(Gazel 154, Mısra 2). [diyār-ı ġurbete,]*

diyü: "Diye" zarf.

tek yaḳīnī ḳuluña öl **diyü** fermān eyle
cān virür ḫıdmete bir bende-i fermānuñdur *(Gazel 50, Mısra 11). [diyü,]*
zūr ehli geçindüñ **diyü** meclisde mey-i nāb
ḳıldı leb-i sāḳī anı mey-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 13). [diyü,]*
düşümde tevbe vire **diyü** bādeden ṣōfī
Yaḳīnī dīdelerüm itdi ḫvābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 9). [diyü,]*
ġamzeñle şehīdem **diyü** itsem nʿola daʿvā
ḳanlu kefen eyler baña her demde şehādet *(Gazel 20, Mısra 9). [diyü,]*
bād ṣarṣar **diyü** ġamdan ṣararup berg-i ḫazān
düşer o tāze nihāl üstine dir dir ditrer *(Gazel 30, Mısra 7). [diyü,]*
ol māhuñ ey yaḳīnī irem **diyü** kūyına
yir yir revāḳ-ı ʿarşa kemend atdı nāleler *(Gazel 33, Mısra 9). [diyü,]*
seni bir kerre yād idem **diyü** minnetler eylersin
añılmaz buncadan ammā ferāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 5). [diyü,]*
iltifātı yoḳ baña aslā **diyü** ġam çekmezin
seyr ider sāʿirler ile ol perī ġam bundadur *(Gazel 43, Mısra 9). [diyü,]*

mihr ṣanma felek ol māha ḳabūl ide **diyü**
ʿarz ider gün başına bir güzel altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 7). [diyü,]*
ḳıldı yoluma öl **diyü** cānāne tekellüf
cānını virüp dil didi cānā ne tekellüf *(Gazel 91, Mısra 1). [diyü,]*
ḫāl-i miskīnine öykün **diyü** sevdāya ṣalar
nāfe miskinüñ ider bād dimāġın muḫtel *(Gazel 118, Mısra 15). [diyü,]*
terk-i nām eyledi **diyü** bizi bed-nām itmeñ
neng-ile nām yeter bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 5). [diyü,]*
dīvāne mükellef degül ey ḫvāce kerem ḳıl
Uṣlan **diyü** ḳılma bu perīṣāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 6). [diyü,]*
dike baḳar **diyü** sen kebg-i hümā-pervāzı
dikdiler igne ile çeşmini şehbāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 3). [diyü,]*
nuḳūd-ı eşküme baḳmaz o ṣāh-ı sīmīn-ten
Faḳīr **diyü** ider ben gedāya istiġnā *(Gazel 3, Mısra 6). [diyü,]*
geşt-i çemen eyler **diyü** ol serv yaḳīnī
nergis göz açup itdi çemenzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 15). [diyü,]*

dizil-: Dizilmek, sıralanmak.

dizilür rişte-i cāna niçe lūlū-yı ḫōş-āb
dürc-i laʿlīnin açup söylese gevher-pāre *(Gazel 174, Mısra 3). [dizilür, -ü, -r]*

dost: Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

kāşki cismümde yüz biñ dīde peydā eylesem
her biriyle **dōst** dīdārın temāşā eylesem *(Gazel 127, Mısra 2). [dōst,]*
ġam yimen ḫalḳ-ı cihān cümleten aġyār olsun
dōstlar dünyede yārum baña tek yār olsun *(Gazel 163, Mısra 2). [dōstlar, -lar]*
dōstum ġamzeyle kim aġyāruña ḳılduñ nigāh
ẕüʿlfeḳārʿın ṣaldı küffār üstine gūyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 5). [dōstum,]*
anuñçün tīġ çekdi başuma ḳaṣd eyledi dellāk
ayaġuñ öpdügümçün **dōstum** oldı baña düşmen *(Gazel 143, Mısra 14). [dōstum,]*

dōlāb-ı çarḫ: Feleğin dolabı, çarkı; talih, baht.

gider dilden ġam-ı **dōlāb-ı çarḫı** cāmı devr itdür
ṣaḳın bu bezme sāḳī gelmesün bīgāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 3). [dōlāb-ı çarḫı, -ı]*

dög-: Dövmek, vurmak.

dögdüm aġyāruñı maḥalleñde
öldürürseñ daḫı maḥal didiler *(Gazel 34, Mısra 11). [dögdüm, -düm]*
ṭōp-ı cevr ile **döger** hīç aman ārām virmez
āhenīn ḳılma meger varsa yaḳīnī bedenüñ *(Gazel 113, Mısra 13). [döger, -er]*

dök-: Akıtmak, dökmek, serpmek.

dökerse taḫta-i remle izüñ tozın remmāl
şihāb elif bedeninde nücūm yir yir dāġ *(Kaside 1, Mısra 59). [dökerse, -er, -se]*
şu mihre ẕerre-i ser-geşte olma kim her gün
yüzi ṣuyın **döke** gün gibi ḫāke her yirde *(Gazel 178, Mısra 4). [döke,]*
gelmeyüp yola **döker** ḳan o ḥarāmī ġamzeñ
meẕhebinde meger olmış dem-i ʿuşşāḳ ḥelāl *(Gazel 117, Mısra 11). [döker,]*
bezm-i belāda şemʿ gibi gözyaşın **döküp**
her şeb belā-yı ṭurra-i dilberden aġlaram *(Gazel 126, Mısra 7). [döküp,]*

dön-: Başka bir şey halini almak, dönüşmek, benzemek.

ḳavs ʿurcūna **döndi** ʿışḳı-y-ıla
sebebi ol hilāl-ebrūdur *(Gazel 52, Mısra 15). [döndi, -di]*

şevḳ-ı mihr-i ruḫ-ı yār-ıla semāʿ eyler çarḫ
bī-ḳarār oldı **dönüp** ʿāşıḳ-ı ser-gerdāna *(Gazel 173, Mısra 10). [dönüp, -üp]*
şurāḥī ber-karār olsun gümüş peymāneler **dönsün**
o şemʿ-i meclis-ārā şevḳına pervāneler **dönsün** *(Gazel 165, Mısra 2). [dönsün, -sün]*
sīnemdeki her dāġ açılup bir güle **döndi**
ol serv ne var itse bu gülzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 7). [döndi, -di]*
berg-i ḫazāna **döndi** ruḫı şemʿ-i meclisüñ
sen ʿarż idince gün gibi kāfūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 7). [döndi, -di]*
düşürdi fülk-i dili niçe dürlü girdāba
şikeste keştīye **döndürdi** rūzgār beni *(Gazel 199, Mısra 6). [döndürdi, -dür, -di]*
keştīye **döndi** kim düşe girdāb-ı miḥnete
emvāc-ı ḳulzüm-i ṣaġab u şūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 9). [döndi, -di]*
her ṭarafdan ḫamle itdi düşmen-i dūn üstüme
Vaḳtidür bir sāʿat ey çarḫ üstüme **dön** üstüme *(Gazel 181, Mısra 2). [dön,]*
göreyin ġam-ḫāneme **dönsün** olup pā-māl-i ḫāk
dönmedi devrānda bir kez çarḫ-ı gerdūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 7). [dönsün, -sün]*
üstüñe **dönse** bir iki gün ṣanma ber-ḳarār
görmez misin ki çarḫuñ işi inḳılābdur *(Gazel 44, Mısra 5). [dönse, -se]*
yaḳīnī eyleyelden yaşumı bir laʿl-leb deryā
dönüpdür her müjem ḳan-ıla yir yir şāḫ-ı mercāna *(Gazel 171, Mısra 14). [dönüpdür, -üp, -dür]*
çāre-sāzum şu ḳadar atdı ḳamış oḳlarını
göñlüm ol şīre **dönüpdür** ki neyistānda yatur *(Gazel 56, Mısra 4). [dönüpdür, -(ü)p, -dür]*
şurāḥī ber-karār olsun gümüş peymāneler **dönsün**
o şemʿ-i meclis-ārā şevḳına pervāneler **dönsün** *(Gazel 165, Mısra 1). [dönsün, -sün]*
gider dilden ġam-ı dōlāb-ı çarḫı cāmı devr itdür
ṣaḳın bu bezme sāḳī gelmesün bīgāneler **dönsün** *(Gazel 165, Mısra 4). [dönsün, -sün]*
ġubār-ı cismi berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında ol perīnüñ raḳṣ iden dīvāneler **dönsün** *(Gazel 165, Mısra 6). [dönsün, -sün]*
ruḫuñ göster cihān ḫalḳına irsün ceẕbe-i ʿışḳuñ
olur pür-vecd ü ḥālet sākin-i vīrāneler **dönsün** *(Gazel 165, Mısra 8). [dönsün, -sün]*
yaḳīnī dāne-i ḫāl-i ruḫı devrinde dildāruñ
çevirsün sübḥadan yüz zāhid-i kāşāneler **dönsün** *(Gazel 165, Mısra 10). [dönsün, -sün]*
her ṭarafda piyāleler **dönsün**
ḫırmen-i ʿaḳlı virelüm bāda *(Gazel 169, Mısra 5). [dönsün, -sün]*
göreyin ġam-ḫāneme dönsün olup pā-māl-i ḫāk
dönmedi devrānda bir kez çarḫ-ı gerdūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 8). [dönmedi, -me, -di]*

döne döne: Dönerek.

cevr itdügi içün **döne döne** bu ḫastaya
virdüm sipihre şarşar-ı āhumla inḳılāb *(Gazel 11, Mısra 5). [döne döne,]*
getürdi çarḫ-ı felek **döne döne** başuma ḫāl
ne ḫācet idesin ıṭnāb ḫāl-i bāli dilā *(Kaside 1, Mısra 75). [döne döne,]*

döşen-: Baharın gelişiyle- yeşil otların bitmesi, her yerin yeşillenmesi.

ḫarīm-i bāġa **döşendi** harīr-i sebz-i çemen
ki ʿandelīb ile ʿişret ḳıla gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 3). [döşendi, -di]*
ḫayretüñ var ne ʿaceb ḥāle **döşenmişsin** kim
añup esrār-ı leb-i dilberi ḫayrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 7). [döşenmişsin, -miş, -sin]*

duʿā: Allah' a yalvarma, niyâz.

itdüm duʿā ki ʿömri dırāz ola zülfinüñ
dil didi bu **duʿāyı** ḫaṭ-ı müşg-sāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 6). [duʿāyı, -(y)ı]*
iletdüñ meclise efsūn-ıla dün ol perī-rūyı
meger kim sende ey vāʿıẓ mücerreb bir **duʿā** vardur *(Gazel 51, Mısra 8). [duʿā,]*
yaḳīnī lāf u güzāfi ḳo eyle şāha **duʿā**
niyāza ḳaldur elüñ sūy-ı ḫażret-i mennān *(Kaside 3, Mısra 29). [duʿā,]*

ḳabūl itdi **duʿāmı** ḥamdülillāh ḥazret-i bārī
ḳolum boynında ol sīmīn-berüñ zerrīn ḥamāʿildür *(Gazel 59, Mısra 3). [duʿāmı, -m, -ı]*

duʿā id-: Allah'a yalvarmak, niyaz etmek.

şāhum niyāz birle yaḳīnī **duʿā ider**
devlet ziyāde pāye-i iḳbāl pāyidār *(Gazel 26, Mısra 15). [duʿā ider,]*

duʿā it-: Tanrı'dan bir kimse ya da bir şey için iyilik dilemek.

yaḳīnī kaʿbe şandı bezmi vaṣluñçün **duʿā itdi**
olaldan pertev-i mihr-i ruḫuñla pür-ṣafā meclis *(Gazel 77, Mısra 17). [duʿā itdi,]*
itdüm duʿā ki ʿömri dırāz ola zülfinüñ
dil didi bu duʿāyı ḫaṭ-ı müşg-sāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 5). [duʿā itdüm,]*

duʿālar eyle-: Dualar etmek.

yeter bu deñlü beyān eyledüñ ʿale'l-icmāl
duʿālar eyle o şeh-i kişver-i feżāʿile kim *(Kaside 1, Mısra 78). [duʿālar eyle,]*

duʿā-yı nūr: Nur suresi (Kur'an'ın 24. suresi) II sevgilinin parlak yüzü, yanağı.

ʿālem-i ervāḥdan gelmiş yā bir mektūbdur
yā **duʿā-yı nūrʿdur** yazmış anı ḫıżr-ı güzīn *(Kaside 2, Mısra 24). [duʿā-yı nūrʿdur, -dur]*

dūd: Duman, tütün.

āteş üzre **dūddur** yā sanʿat ıẓhār itmege
rūmʿa gelmiş hindīʿdür zengī-i āteş-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 13). [dūddur, -dur]*
dūd-ı āhum yiridür tutsa yaḳīnī felegi
itdi bir şemʿ-i şeb-ārā yirümi nār-ı cefā *(Gazel 2, Mısra 13). [dūd-ı, --ı]*
evc-i rifʿatde aña olmaġ-ıla hem-sāye
ebr-i nīsān-ıla yeksān ola mı pāye-i **dūd** *(Kaside 5, Mısra 16). [dūd,]*
sen güli sürḫ libāsuñ ḫaṭı rūşen ḳıldı
kim olur perde-i bālā-yı ser-i āteş **dūd** *(Kaside 5, Mısra 20). [dūd,]*

dūd-ı āh: Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman ‖ yürek yangını.

çarḫı ihāta ḳılsa nʿola **dūd-ı āhumuz**
ḳılmaz gedālarına naẓar pādişāhumuz *(Gazel 70, Mısra 1). [dūd-ı āhumuz, -umuz]*

duḫān: Duman.

her bir **duḫānumuz** ʿalem-i ser-firāzdur
ʿuṣṣāḳdan bu ḥāl-iledür imtiyāzumuz *(Gazel 72, Mısra 3). [duḫānumuz, -umuz]*
cemālüñde görinen lemʿa-i nūr-ı ḫudā ḥaḳḳı
ḳaşuñ ʿīd-i **ḍuḥānuñ** ġurre-i ġarrāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 6). [ḍuḥānuñ, -uñ]*

duḫter: Kız, kerîme.

nişānı yoġ-idi rez **duḫterinüñ** bāġ-ı ʿālemde
şarāb-ı cām-ı vaḥdet birle serḫōş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 7). [duḫterinüñ, -i, -nüñ]*

dûzah: Cehennem, tamu.

ben günehkāruña raḥm itmez-iseñ de bāri
ey ṣanem **dūzaḫ-ı** hicrānuñ-ıla itme ʿaẕāb *(Gazel 10, Mısra 6). [dūzaḫ-ı,]*
ʿaẕāb-ı **dūzaḫ-ı** ġamdan yaḳīnīʿyi kurtar
şefāʿat issi resūl ile āl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 13). [dūzaḫ-ı,]*

gül gibi her suḫanum ġayret-i firdevsī-durur
Dūzaḫ-ı reşkde yansa yiridür ḳalb-i ḥasūd *(Kaside 5, Mısra 32). [dūzaḫ-ı,]*

dūzaḫ-ı hecr: Ayrılığının cehenneminde.

ḳurtar şefāʿat issi ḥabīb-i ḫudā içün
çekdi yaḳīnī **dūzaḫ-ı hecrüñde** çoḳ ʿaẕāb *(Gazel 11, Mısra 18). [dūzaḫ-ı hecrüñde,]*

dü-ʿālem: Dünya ve ahiret, iki cihan.

gedā-yı bī-ser ü pāyı şeh-i **dü-ʿālem** ider
sürūr-ı cām-ı lebiyle viṣāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 7). [dü-ʿālem,]*

düğme: Giyecek, yorgan vb.nin bazı yerlerine ilikleyici veya süs olarak dikilen kemik, metal, sedef gibi sert maddelerden yapılmış küçük tutturma aracı.

ey câme-i siyāh giyen şāh-ı ḫışm-nāk
çaprāst **düğmelerle** beni eyledüñ helāk *(Gazel 96, Mısra 8). [düğmelerle, -ler, -le]*

dükān: Dükkan, satış yapılan yer. ll Aşığın gözü.

laʿl-i tekmīle degül şīşe **dükānuñ** içre
ḳaldı çeşmüm baḳup ol laʿl-i mesīḥ-iʿcāza *(Gazel 176, Mısra 7). [dükānuñ, -uñ]*

düken-: Bitmek, sona ermek.

dükenmeye elemüm ḥaşre dek beyān olsa
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 17). [dükenmeye, -me, -y, -e]*

düldül: Hz. Ali'nin atı.

virilse ʿarṣa-i medḫüñde öñdül aña bir at
alurdı **düldül-i** ṭabʿ-ı suḫanverüm meydān *(Kaside 6, Mısra 28). [düldül-i,]*
semend-i çarha ṭoḳuz ḳat vireydi meydānı
ideydi **düldül-i** baḫt u fazīletüñ cevlān *(Kaside 6, Mısra 40). [düldül-i,]*

dūn: 1. alçak 2. soysuz 3. rakip.

her ṭarafdan ḥamle itdi düşmen-i **dūn** üstüme
Vaḳtidür bir sāʿat ey çarḫ üstüme dön üstüme *(Gazel 181, Mısra 1). [dūn,]*
rind olanuñ ḳadri ʿālī zāhidüñ miḳdārı **dūn**
āsitān-ı yāra baḳ aʿlā vü ednā bundadur *(Gazel 42, Mısra 3). [dūn,]*

dünyā:1. Mal, mülk, servet, para.

faḳrumuzla iderüz ehl-i ġınāyı pā-māl
ey yaḳīnī nʿola el virmez-ise **dünyāmuz** *(Gazel 68, Mısra 10). [dünyāmuz, -muz]*

2. İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

andadur cānum egerçi cism-i pür-ḫam bundadur
ẕevḳ-ı ʿışḳı virmezin **dünyāya** ʿālem bundadur *(Gazel 43, Mısra 2). [dünyāya, -(y), -a]*
bezm-i ezelde laʿlüñ-ile demler eyledük
dünyāda eyledüñ bize ol ʿālemi ḥarām *(Gazel 123, Mısra 8). [dünyāda, -da]*
beni luṭf it ṣafā mışrına sulṭān eyle sulṭānum
ʿadūnuñ başına **dünyāyı** zindān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 2). [dünyāyı, -y, -ı]*
vefā itmezse nʿola ger ṣolaḳ-zāde ʿalī bālī
ḳulı ḳurbānıyam anuñ hemān **dünyāda** ṣaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 8). [dünyāda, -da]*

gül yüzüñçün çekeli bülbül-i dil ḫār-ı cefā
ṭutdı **dünyā** yüzini āh u fiġānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 10). [dünyā,]*

dünyā ġamı: Dünya dertleri, dünyalık sıkıntılar.

düşdi dile **dünyā ġamı** ḳan ṭutdı çeşm-i pür-nemi
tīġ-ı ġam-ıla sīnemi deldüm meded deldüm meded *(Gazel 25, Mısra 7). [dünyā ġamı,]*

dür ü mercān: İnci ve mercan.

görüp ey sīm-beden laʿl-leb ü dendānuñ
dür ü mercānı o dem çıḳdı gözinden kānuñ *(Gazel 103, Mısra 2). [dür ü mercānı,]*

dürc-i güher: Mücevher kutusu. || İnci gibi dişlerinden dolayı sevgilinin ağzı.

ey yaḳīnī leb ü dendānını vaṣf eyleyeli
naẓm-ı pāküm görinür **dürc-i güherden** nāzük *(Gazel 99, Mısra 10). [dürc-i güherden, -den]*

dürc-i laʿl: Lal taşından yapılmış mücevher kutusu.(Dudak bağlamında).

leb-i yāḳūtuñ içre dendānuñ
dürc-i laʿlīn içinde lülūdur *(Gazel 52, Mısra 4). [dürc-i laʿlīn,]*
dizilür riṣte-i cāna niçe lülū-yı ḫōş-āb
dürc-i laʿlīnin açup söylese gevher-pāre *(Gazel 174, Mısra 4). [dürc-i laʿlīnin, -in]*

dür-i dendān: (Sevgilinin) İnci dişleri.

öykünürmiş **dür-i dendānına** ol serv-ḳaddüñ
jāleden bāġda ter düşdügi budur çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 7). [dür-i dendānına,]*
dür-i dendānına öykünmiş o ġonca-dehenüñ
jāleden bāġda ter düşdügi budur çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 1). [dür-i dendānına,]*

dür-i elfāẕ: Kelimeler incisi.

yaḳīnī naẓm-ı pāküñ gevher-īṣār olmaġa dāʿim
dür-i elfāẕ-ıla ol laʿl-i gevher-bār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 12). [dür-i elfāẕ-ıla, -ıla]*

dür-i meknūn: Dizilmiş, iyi korunmuş, saklanmış parlak inci (Şiirdeki güzel ve saklı sözler bağlamında kullanılmıştır.).

ey yaḳīnī bu ġazel maʿnīde bir deryādur
oldı ḳaʿrında anuñ ṣan **dür-i meknūn** üsküf *(Gazel 90, Mısra 12). [dür-i meknūn,]*

dür-i pāk: Temiz, saf inci.

ṣanma girdābdur oynar yüregi ey **dür-i pāk**
ẕeḳanuñ çāhına göñli düşeli ʿummānuñ *(Gazel 103, Mısra 5). [dür-i pāk,]*

dür-i yektā: Benzeri olmayan tek inci. II Sevgili.

aḳ sādeyle sadef içre **dür-i yektāsın**
yā semen içre olan jāle-i bī-hem-tāsın *(Gazel 151, Mısra 1). [dür-i yektāsın,]*

dürlü: "Türlü", çeşit çeşit, farklı.

ṭutarsın yüze el her gün idüp yüz **dürlü** fettānlıḳ
elüñden dād be hey kāfir ki gün görmez müselmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 1). [dürlü,]*
düşürdi fülk-i dili niçe **dürlü** girdāba
şikeste keştīye döndürdi rüzgār beni *(Gazel 199, Mısra 5). [dürlü,]*

dürlü dürlü: Türlü türlü, çesit çesit, farklı farklı .

başum çekerken anuñ **dürlü dürlü** şūrların
o dürr-i pāki kinār itmesün deñiz deryā *(Gazel 3, Mısra 7). [dürlü dürlü,]*

dürr: İnci.

başum çekerken anuñ dürlü dürlü şūrların
o **dürr-i** pāki kinār itmesün deñiz deryā *(Gazel 3, Mısra 8). [dürr-i,]*
deryā-yı ʿışḳuñ zaḥmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i visālüñ ḳıymetin bildüm meded bildüm meded *(Gazel 25, Mısra 6). [dürr-i,]*

dürr-i ʿaden: 'Aden incileri.

laʿl ü dendānuñ-içün gevher-i naẓmum işidüp
deldi elmās-ı ḥased bağrını **dürr-i ʿaden**ʿüñ *(Gazel 113, Mısra 12). [dürr-i ʿadenʿüñ,]*

dürr-i bahā: Değerli inci.

seḥerde ṣanma güle jāle virdi **dürr-i bahā**
nihāl-i gülbün ele aldı cevherī ḳalḳan *(Kaside 3, Mısra 17). [dürr-i bahā,]*

dürr-i dendān: Inci (gibi) dişler.

ol laʿl-i mercān ol cevher-i cān
ol **dürr-i dendān** ol ʿıḳd-ı pervīn *(Gazel 156, Mısra 6). [dürr-i dendān,]*
dürr-i dendānı ġamıyla aġlamaḳdan ol bütüñ
ey yaḳīnī eşk-i çeşmüm ʿāḳıbet ʿummān olur *(Gazel 54, Mısra 13). [dürr-i dendānı,]*

dürr-i kelām: Söz incisi.

yoḳdur ṣadefçe raġbetüm ey laʿl-leb velī
dürr-i kelāmum işiden añlar ne cevherem *(Gazel 126, Mısra 10). [dürr-i kelāmum,]*

dürr-i pāk: Pak inci.

ʿummān-ı eşke yoḳ yire ṭalma yaḳīnīʿyā
ol **dürr-i pāki** iletemez kimse der-kenār *(Gazel 26, Mısra 14). [dürr-i pāki,]*
sen **dürr-i pāki** görmeyeli çeşm-i eşk-bār
ṭūfāna virdi hecr-ile bu baḥr-ı aḫżarı *(Gazel 200, Mısra 7). [dürr-i pāki,]*

dürr-i semīn: Kıymetli İnci.

dāne dāne ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaraḳlar kim ṭamar
ebr-i nīsān ṣan ḳılur her ḳaṭresin **dürr-i semīn** *(Kaside 2, Mısra 6). [dürr-i semīn,]*

dürr-i yektā: Eşsiz inci.

bugün sen kim leṭāfet baḥrına bir **dürr-i yektāsın**
düşer mi saña hīç bīgāne düşmek āşināladan *(Gazel 142, Mısra 3). [dürr-i yektāsın, -sın]*

dürūd: Duâ, medih, övme sözü, selâm.

ey ḥarīm-i ḥaremüñ kaʿbe-i aṣḥāb-ı ṣafā
sāḥa-i bārgehüñ ḳıble-i erbāb-ı **dürūd** *(Kaside 5, Mısra 2). [dürūd,]*
rūd iken gözlerümüñ yaşını teskīn itdüñ
itdügüm dem ayaġuñ ṭopraġına ʿarż-ı **dürūd** *(Kaside 5, Mısra 24). [dürūd,]*

dürüst ol-: Doğru, düzgün, sağlam olmak.

ḥurmetle ṭut ṣurāḥī şikest olmasun meded
ansuz göñülde sāḳī **dürüst olmaz** inkisār *(Gazel 26, Mısra 12). [dürüst olmaz,]*

düş-: 1. *(*Bir şey veya kimse) Dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek.

bād ṣarṣar diyü ġamdan ṣararup berg-i ḫazān
düşer o tāze nihāl üstine dir dir ditrer *(Gazel 30, Mısra 8). [düşer, -er]*
dil ṭıflı düşdi yanuña **düşdükçe** al elin
ey serv-ḳadd yoluñda senüñ bir fütādedür *(Gazel 41, Mısra 7). [düşdükçe, -dükçe]*
ʿāḳıbet fikrini ḳo zāhid-i ṣad-sāle gibi
her seḥer var yüri bir gülşene **düş** jāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 32). [düş,]*
çü kendüñ düşdüñ ey üftāde dil ʿışḳa ne aġlarsın
meşeldür aġlamaz kendü **düşen** kendü düşensin sen *(Gazel 150, Mısra 9). [düşdüñ, -düñ]*

2. Müptela olmak.

göñlüm yıḳıldı gitdi **düşüp** rāh-ı miḥnete
seyl-i belā vü ḳahr-ıla vīrān olup gider *(Gazel 32, Mısra 11). [düşüp, -üp]*
düşeli dil ẕeḳanuñ çāhına dil-teng oldum
dār-ı dünyāyı benüm başuma zindān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 3). [düşeli, -eli]*
düşdüm görince naʿlçeñ ü kebkebüñ izin
ey kebg murġ-ı ṣabruma ol dām u dānedür *(Gazel 57, Mısra 9). [düşdüm, -dü, -m]*
cürʿa gibi yiridür olsam ayaḳ ṭopraġı
düşmeyen ayaġa çün pāye-i rifʿat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 6). [düşmeyen, -me, -y, -en]*
ṣanma girdābdur oynar yüregi ey dür-i pāk
ẕeḳanuñ çāhına göñli **düşeli** ʿummānuñ *(Gazel 103, Mısra 6). [düşeli, -eli]*
düşeyin sāye gibi yanuña ben
yalıñuz gezme sen güneş gibi tek *(Gazel 97, Mısra 9). [düşeyin, -eyin]*

3.Yalvarmak, af dilemek.

pīr-i muġān eşigine var **düş** ayaġına
cūyān-ı feyż-i ḫaḳḳ ola gör ḳaṭʿ-ı pāye ḳıl *(Gazel 121, Mısra 3). [düş ayaġına,]*

4. Kötü bir sebeple istenmeden bir yerde (veya durumda) bulunmak.

düşdük-ise ne var ḫaṭā-y-ıla
bu daḫı bir düşüşdür üftāde *(Gazel 169, Mısra 7). [düşdük-ise, -ise]*

düş: Uyurken zihinde beliren hayaller ve düşünceler, rüyâ.

zerd-i ruḫum görüp o gül vaʿde-i vaṣl ider velī
Faṣl-ı ḫazānda görinen **düşlere** iʿtibār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 4). [düşlere, -lere]*
düşümde tevbe vire diyü bādeden ṣōfī
Yaḳīnī dīdelerüm itdi ḫvābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 9). [düşümde, -üm, -de]*

dü-şakk it-: 1-İkiye yarmak. 2-Ortadan ikiye bölmek.

mihr-i rūyuñdaki bīnī mi eyā ḳaşı kemān
yā **dü-şaḳḳ itdi** meh-i bedri benān-ı maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 10). [dü-şaḳḳ itdi, -di]*

düşer mi: Uygun olmak, yakışmak.
bugün sen kim leṭāfet baḥrına bir dürr-i yektāsın
düşer mi saña hīç bīgāne düşmek āşinālardan *(Gazel 142, Mısra 4). [düşer mi,]*
cebīnüñ pertevi şöhret virürken māh-ı tābāna
ruhuñ yanında germ olmaḳ **düşer mi** şemʿ-i sūzāna *(Gazel 172, Mısra 2). [düşer mi,]*

düşkün: Düşkünlük, bahtsızlık.

yaḳīnī necm-i eşküm gibi oldı yıldızum **düşkün**
Uşandum mihri yoḳ hercāyī āfet meh-liḳālardan *(Gazel 142, Mısra 9). [düşkün,]*
ṭāliʿüm naḥs gözüm yaşlu sitārem **düşkün**
itmedük nesne mi var çarḫ-ı sitem-ḫvāh baña *(Gazel 7, Mısra 9). [düşkün,]*

düşmen: Dost olmayan, hasım; rakip.

dem mi var gözüm ḳan ṭolmaz ḥālüme **düşmenler** gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 11). [düşmenler, -ler]*
künc-i ġurbetde yaḳīnīʿyi ḳoma zār u ẕelīl
yār olup **düşmene** gūş itme sözin ġayrılaruñ *(Gazel 114, Mısra 14). [düşmene, -e]*
her ṭarafdan ḥamle itdi **düşmen-i** dūn üstüme
Vaḳtidür bir sāʿat ey çarḫ üstüme dön üstüme *(Gazel 181, Mısra 1). [düşmen-i,]*
anuñçün tīġ çekdi başuma ḳaṣd eyledi dellāk
ayaġuñ öpdügümçün dōstum oldı baña **düşmen** *(Gazel 143, Mısra 14). [düşmen,]*

düşmen-i bed-kīş: Dinsiz düşman.

şāhum yaḳīnī gibi yoluñda ḳoduḳ seri
rāh-ı belāda **düşmen-i bed-kīşden** ne bāk *(Gazel 96, Mısra 14). [düşmen-i bed-kīşden, -den]*

düşmen-i rū-siyeh: Yüzü kara düşman.

fıstıḳī cāmeli bir servi görüp yanumda
düşmen-i rū-siyeh ol dem tūnekīler giydi *(Gazel 193, Mısra 4). [düşmen-i rū-siyeh,]*

düşür-: Müptela etmek, bağlamak, sevmesini sağlamak.

bir ġubār-ı miskdür ḫaṭṭ-ı lebüñ kim dest-i ṣunʿ
ṣan **düşürmişdür** aña bu laʿlden engüşterin *(Kaside 2, Mısra 10). [düşürmişdür, -miş, -dür]*
düşürdi fülk-i dili niçe dürlü girdāba
şikeste keştīye döndürdi rūzgār beni *(Gazel 199, Mısra 5). [düşürdi, -di]*

dü-tā-ḳāmet: İki büklüm boy.

didüm geçdi nişān-ı sīneden peykān-ı ḫūn-rīzüñ
didi ol ḳaşları yā ey **dü-tā-ḳāmet** geçenden geç *(Gazel 23, Mısra 10). [dü-tā-ḳāmet,]*

dütün: Duman.

ḳızıl yaşıl **dütünüm** oldı çarḫa peyveste
felekde ḳavs-i ḳuzaḥ ṣanma ey hilāl-ebrū *(Gazel 168, Mısra 3). [dütünüm, -üm]*

E

e: Başına getirildiği cümledeki kavrama göre çeşitli tonlar alarak birtakım duygular anlatan bir söz.

ḳatılmaz ecel daʿvete geldükçe dile ġam
ḥācet degül **e** ṣoḥbet-i yārāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 8). [e,]*

eblaḳ: Alacalı, karışık renkli.

meydān-ı ʿarş **eblaḳ-ı** iḳbālüme mekān
çābük-süvār-ı himmetüme māh-ı nev rikāb *(Gazel 12, Mısra 5). [eblaḳ-ı, -ı]*
çābük-süvār-ı **eblaḳ-ı** eyyām-ı rūzgār
bālā-nişān-ı maʿreke-i āḫirüʿz-zamān *(Gazel 137, Mısra 7). [eblaḳ-ı, -ı]*

ebr: Bulut, sehab.

mihr-i sipihr-i salṭanat u müşterī-fuṭun
ebr-i yem-āstīn meh-i gerdūn-āsumān *(Gazel 137, Mısra 12). [ebr-i, --i]*
ebri şimden gerü āhum nʿola berbād itse
tār-mār itdi şaçın yüz ṭutup ol meh nāza *(Gazel 176, Mısra 3). [ebri, -i]*
mihre ḥāʾil **ebrdür** rūyuñda ḫaṭṭ ey meh-cebīn
sāye şalmış aḥmed'e yā şeh-per-i rūḥu'l-emīn *(Kaside 2, Mısra 1). [ebrdür, -dür]*
ḫafīf luṭfına nisbet seḫā-yı **ebr-i** s̱iḳāl
uyup zelāzile ger ḫıffet itmeseydi zemīn *(Kaside 1, Mısra 27). [ebr-i, --i]*
murād mīvesin alam ümīd şāḫından
iderse bāġ-ı dile **ebr-i** reʿfetüñ feyezān *(Kaside 6, Mısra 42). [ebr-i, --i]*
mihrüñ-ile aġlamaḳdan öldüm ey māh üstüme
ebr giryān mihr sūzān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 4). [ebr,]*

ebr içre: Bulut içinde.

zülfin nesīm açup ruḫ-ı cānān görinmedi
ebr içre ḳaldı mihr-i dıraḫşān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 2). [ebr içre,]*

ebr-i nīsān: Nisan bulutu (Nisan yağmurları bağlamında).

dāne dāne ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaraḳlar kim ṭamar
ebr-i nīsān ṣan ḳılur her ḳaṭresin dürr-i s̱emīn *(Kaside 2, Mısra 6). [ebr-i nīsān,]*
evc-i rifʿatde aña olmaġ-ıla hem-sāye
ebr-i nīsān-ıla yeksān ola mı pāye-i dūd *(Kaside 5, Mısra 16). [ebr-i nīsān-ıla, -ıla]*

ebr-i sefīd: Beyaz bulut.

ḥaẕẕ ider cebhe-i tābānuña dil baḳmaḳdan
gūyiyā **ebr-i sefīd** içre meh-i ġarrāsın *(Gazel 151, Mısra 4). [ebr-i sefīd,]*

ebr-i siyeh: Kara bulut.

şanmışam **ebr-i siyehden** meh-i nev itdi ṭulūʿ
gūşe-i zülf-i siyāhında görüp ebrūsın *(Gazel 152, Mısra 3). [ebr-i siyehden,]*

ebrū: Kaş.

şanmışam ebr-i siyehden meh-i nev itdi ṭulūʿ
gūşe-i zülf-i siyāhında görüp **ebrūsın** *(Gazel 152, Mısra 4). [ebrūsın, -sı, -n]*
tīr olup müjgānlaruñ **ebrūñ** olaldan yā ʿalī
bīm-i cān ḳıldı gözüme uyḫuyı rüʿyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 1). [ebrūñ, -ñ]*
daḫı kemāl-i ḥüsn-ile ḫalḳa görinmedin
ebrū-yı yāra beñzemek ister hilāli gör *(Gazel 39, Mısra 6). [ebrū-yı, --yı]*
müjeñ helāketüm ammā maẕannem ol **ebrū**
bulınmaz egri ṭutulmayıcaḳ begüm ṭoġru *(Gazel 168, Mısra 1). [ebrū,]*
zülfüñ elemini niçe çeksün bu yaḳīnī
ṭāḳ oldı ġam-ı ḥasret-i **ebrūñ-ıla** ṭāḳat *(Gazel 20, Mısra 12). [ebrūñ-ıla, --ñ, -ıla]*
ey ʿaceb **ebrū** mısın ya misk tozlu bir kemān
yā melāḥat burcunuñ ġarrā hilāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 1). [ebrū,]*
ebrūsı ġarrā kāküller aʿlā
ḳāmet temāşā ol cism-i sīmīn *(Gazel 156, Mısra 11). [ebrūsı, -+sı]*
ebrūsı fikri ḳaddümi ḳıldı kemer-mi s̱āl
ṭāḳ oldı hecr-i yār-ıla ṭāḳat didükleri *(Gazel 201, Mısra 11). [ebrūsı, -+sı]*
firāḳ-ı ḳāmet ü **ebrūsı-y-ıla** ḳan aġlar
göz açmaz ansuz elem-dīde gözlerüm bir ān *(Kaside 6, Mısra 19). [ebrūsı-y-ıla, --y-ıla]*

ecel: Muayyen olan vâde, ömrün sonu, hayatın son demi.

ḳorḳuluḳ çekmedin geçen şuleḫā
köprüdür ādeme **ecel** didiler *(Gazel 34, Mısra 8). [ecel,]*

ḳatılmaz **ecel** daʿvete geldükçe dile ġam
ḥācet degül e ṣoḥbet-i yārāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 7). [ecel,]*

eclā: Pek belli, çok âşikâr olan.

ḳılmış ʿiẕāruñ āyīnesin ṣāf ẕüʿl-celāl
eclā cemāle ẕātike fī-aḥseniʿṣ-ṣıfāt *(Gazel 18, Mısra 8). [eclā,]*

edā: Naz, işve, cilve.

rengīn ü nāzük eyle **edāñı** yaḳīnīyā
Vaṣf it lebin ʿubeydī gibi nükte-dān olup *(Gazel 16, Mısra 9). [edāñı, -ñ, -ı]*

edā-yı ḫūb: Hoş bir eda.

ey yaḳīnī bu **edā-yı ḫūb-ı** şekker-bār-ıla
Mıṣr-ı naẓmuñ ṭūṭī-i şīrīn-maḳāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 11). [edā-yı ḫūb-ı, -ı]*

edhem-veş: (İbrahim) edhem gibi.

libāsı jende ḳıl abdāl ol ibni **edhem-veş**
yakīnī ʿışkına giy ḳara şalı dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 13). [edhem-veş,]*

ednā: Pek aşağı, en bayağı, çok alçak.

rind olanuñ ḳadri ʿālī zāhidüñ miḳdārı dūn
āsitān-ı yāra baḳ aʿlā vü **ednā** bundadur *(Gazel 42, Mısra 4). [ednā,]*
bulımaz ehl-i ḫarābātuñ bir **ednā** pāyesin
ṣōfī-i ṣad-sāle yüz kez olsa ṣāḥib-erbaʿīn *(Gazel 155, Mısra 7). [ednā,]*

efāż: Faziletli, erdemli kimseler.

efāżıla eşigi oldı kaʿbe-i āmāl
ḫudā ḳılup seni gülzār-ı şerʿde her-bār *(Kaside 1, Mısra 79). [efāżıla, -ıla]*

efendi: "Ey dost, arkadaş!".
laʿlüñ metāʿına dem-i naḳd al gözyaşın
itme bahāne söyle **efendi** bahā nedür *(Gazel 57, Mısra 6). [efendi,]*
efendi sen şeh-i ḫüsn iken āh u vāh idicek
ya ben gedā bu ḳadar derdle niçe eyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 5). [efendi,]*

efġān: Acı ile bağırıp çağırma, inleme, feryat.

bezm-i miḥnetde yaḳīnī bes-idi **efġānum**
bir yaña sen de çü ney nāle ḳılup neylerdüñ *(Gazel 109, Mısra 9). [efġānum, -um]*
kūyında döküp gözyaşını nāleler itdüm
üyürken o yārı gice **efġānum** uyardı *(Gazel 184, Mısra 8). [efġānum, -um]*
yiridür ey yüzi gül güş iderseñ **efġānum**
ki bāġ-ı naẓma benem bülbül-i bülend-elḥān *(Kaside 6, Mısra 51). [efġānum, -um]*

efġān id-: Feryat etmek, haykırmak.

gülşen-i kūyuñda güş it murġ-ı cānuñ nālesin
gül-ruḫuñçün ṣad hezār **efġān iden** bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 8). [efġān iden, -en]*

efġān it-: Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.

āh idüp didüm aña gūşuña nālem yetmez
güş idüp didi o gül-ruḫ yeter **efġān itdüñ** *(Gazel 110, Mısra 14). [efġān itdüñ, -dün]*

efkār: Endişe, tasa, kaygı, üzüntü, keder.

ehl-i ʿirfān ol ḳılup taḥṣīl ʿirfāniyyeti
neyse **efkārın** ḳo ey zāhid tesellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 14). [efkārın, -ıñ]*

eflāk: Felek, baht, kader.

eflāke ṣaldı kevkebei kūs u naʿremüz
zār itdi çeng-i zühreʿyi ʿūd u ṭanīnümüz *(Gazel 74, Mısra 7). [eflāke, -e]*
yaḳīnī ḫusrevā bir ṣāʿir-i ḫōş-gūydur kʿanuñ
belāġat ṭōpını **eflāke** atdı çarḫ meydānı *(Gazel 187, Mısra 20). [eflāke, -e]*
meh-i sipihr-i kemālüz ʿuṭārid-i **eflāk**
yazar ṣaḥīfe-i ḫurşiyde her kelāmumızı *(Gazel 189, Mısra 7). [eflāk,]*

efrād: İnsanlar, fertler.

yaḳīnī bil bunı tecrīd-ile tevḥīde irdüñse
Yaḳīnī cevher-i ferdüz bizüm **efrādımuz** yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 14). [efrādımuz, -ımuz]*

efsāne: Dillere destan olmuş hikaye, meşhur olmuş hikaye.

cem gibi nāmuñı devr eylemedin **efsāne** *(Müseddes 3, Mısra 22). [efsāne,]*
ne disün söylesün ālām-ı ġamı ṭūṭī-i dil
diñlemezsin sözin añlarsın anuñ **efsāne** *(Gazel 173, Mısra 4). [efsāne,]*

efsūn: Sihir, büyü.

iletdüñ meclise **efsūn-ıla** dün ol perī-rūyı
meger kim sende ey vāʿıẓ mücerreb bir duʿā vardur *(Gazel 51, Mısra 7). [efsūn-ıla, -ıla]*
mühr idüp ʿaks-i leb-i yārı süleymān yine
her perī-peykeri **efsūn** ile tesḫīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 6). [efsūn,]*
dil almaḳda müjeñ ʿayyārdur **efsūn** oḳur ammā
ʿaḳıllar çāk olur siḥr eylese ol nergis-i cādū *(Gazel 167, Mısra 9). [efsūn,]*

efzāl: Üstün, en faziletli.
limā'ḳdaratu ʿalā vāḥidin mine'l**-efzāl**
yaḳīnī pertev-i mihr-i ʿināyetüñ ister *(Kaside 1, Mısra 69). [mine'l-efzāl,]*
vaṣf-ı bī-ḥaddüñi taʿrīf degüldür ḥaddüm
yoġ-imiş kişver-i **efżālüñe** eṭrāf u ḥudūd *(Kaside 5, Mısra 30). [efżālüñe, -üñe]*

efzūn ḳıl-: Arttırmak, çoğaltmak.

ḳıldı zībālıġınuñ zīverin **efzūn** üsküf
yaraşur giyse o laʿl-i lebi mey-gün üsküf *(Gazel 90, Mısra 1). [efzūn ḳıldı, -dı]*

efzūn ol-: Artmak, çoğalmak.

cemālüñ maẓharıdur pertev-i mihri yaḳīnīʿnüñ
nʿola gün günden **efzūn olsa** ḥüsnüñ ey hilāl-ebrū *(Gazel 167, Mısra 16). [efzūn olsa,]*
ġam degül gün günden **efzūn olsa** ḫaṭṭ-ı ʿārızuñ
ẕerrelerden mihre hīç irmez zevāl ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 11). [efzūn olsa,]*

eger: "Eğer" edatı.

bulımazlarsa **eger** feyż-i ḥimāyetle şeref
ḳullaruñ pādişehüm ʿafva liyāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 7). [eger,]*
belā-yı ġuṣṣa ile cān virür dil-ḫasta ʿāşıḳlar
eger olmaz-ısa derd ehline dārüʿş-şifā meclis *(Gazel 77, Mısra 14). [eger,]*

vaṣl-ı yāra irmek isterseñ **eger**
ey yaḳīnī ʿışḳa eyle ittibāʿ *(Gazel 85, Mısra 9). [eger,]*
görmese nāṣıḥın **eger** eglenimez mürīd olan
pīr-i muġānı görmedüm aġların iḫtiyār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 5). [eger,]*
cismüñ ġubārını yele vir dir-iseñ **eger**
gülzār-ı kūy-ı yāra yaḳīnī gibi irem *(Gazel 126, Mısra 19). [eger,]*
ölürsem zülf ü ḳaddüñçün **eger** ey serv-i ḫōş-bālā
ṭuram maḥşerde ʿabbāsī ʿalemlerle mezārumdan *(Gazel 141, Mısra 5). [eger,]*
bu deyr-i miḥnet-ābāduñ **egerçi** ṣūreti çokdur
eṣer görmezse eglenmez göñül naḳş-ı nigārumdan *(Gazel 141, Mısra 9). [egerçi, -çi]*
dehān-ı yār içün virdüm ḳarār u ṣabrumı bāda
egerçi yoḳ yire geçdüm yaḳīnī cümle varumdan *(Gazel 141, Mısra 12). [egerçi, -çi]*
eger bir ḳāmeti çeng ise def gibi gerer gögsin
bu ḳānūnı gider şāhum meye niçe yasaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 3). [eger,]*
alurdum mīve-i maḳṣūdumı şāḫ-ı saʿādetden
eger ol serv sīb-i ġabġabından virse şeftālū *(Gazel 167, Mısra 6). [eger,]*
sipāh-ı eşk-ile talan idem göñül şehrin
o şāh-ı ḫüsn **eger** isterse inhizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 6). [eger,]*
ṭūbā ḳadüñ hevāsı-y-ıla gönlüm ey perī
Uçmaḳ dilerdi kūyuña olsa **eger** peri *(Gazel 200, Mısra 2). [eger,]*
ḳulın iderse **eger** şeh-süvār-ı esb-i murād
feżā-yı midḥat-i ẕātında eyleyem cevlān *(Kaside 6, Mısra 31). [eger,]*
piyāde ḳalsam **eger** ḫınk-i himmet-i şehsüz
olam ġam iline gül-gūn-ı eşkümle revān *(Kaside 6, Mısra 35). [eger,]*
andadur cānum **egerçi** cism-i pür-ḫam bundadur
ẕevḳ-ı ʿışḳı virmezin dünyāya ʿālem bundadur *(Gazel 43, Mısra 1). [egerçi, -çi]*

eger kim: Eğer ki.

ḫırām-ı ḳaddüñe beñzetmez-idi reftārın
eger kim uymasa taḥrīk-i bāda serv-i revān *(Kaside 6, Mısra 18). [eger kim,]*

egerçi: "Eğer" şayet, koşul anlamı veren bağlaç.

egerçi ẓāhiren ben ẕerre-veş ḫāk-ile yeksānam
ḥaḳīḳat āsumānında velī mihr-i dıraḫşānam *(Gazel 124, Mısra 1). [egerçi,]*
egerçi aḫşama ḳarşu baḳılmaz āyineye
olur ʿiẕāruña zülfüñ yanında dil nigerān *(Gazel 136, Mısra 11). [egerçi,]*
başına her gün anuñ yiridür irerse zevāl
egerçi farż-ıdı bu kim zamān-ı māzīde *(Kaside 1, Mısra 32). [egerçi,]*

egle-: Avutmak, oyalamak.

seferde ḳaldı ol ārām-ı cānum eglendi
bu ḫasta gönlümi yā ben kimüñle **egleyeyin** *(Gazel 160, Mısra 4). [egleyeyin, -yeyin]*
ne āh ü zāra meded var ne ʿarz-ı ḥāle mecāl
ne çāre **egleyeyin** bilmezin ʿaceb nʿola ḥāl *(Müseddes 2, Mısra 8). [egleyeyin, -yeyin]*
bu deyr-i miḥnet-ābāduñ egerçi ṣūreti çokdur
eṣer görmezse **eglenmez** göñül naḳş-ı nigārumdan *(Gazel 141, Mısra 10). [eglenmez, -mez]*
ġılāf-ı sīnede **eglendi** tīġ-ı ʿuryānuñ
ininde uyḳuya varmış yılana beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 3). [eglendi, -di]*
ġılāf-ı sīnede **eglendi** tīġ-ı ʿuryānuñ
ininde uyḳuya varmış yılana beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 7). [eglendi, -di]*
seferde ḳaldı ol ārām-ı cānum **eglendi**
bu ḫasta gönlümi yā ben kimüñle egleyeyin *(Gazel 160, Mısra 3). [eglendi, -di]*
görmese nāṣıḥın eger **eglenimez** mürīd olan
pīr-i muġānı görmedüm aġların iḫtiyār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 5). [eglenimez, -i, -mez]*

egri: Eğri. Yan.

bir iki yüzlü **egridür** tīġuñ
Oḳlaruñ ehl-i istıḳāmetdür *(Gazel 64, Mısra 5). [egridür, -dür]*

egri otur ṭoġru söyle-: Eğri otur doğru konuş.

firāḳ iderse de pīr eyle vaṣf ḳāmetini
Yaḳīnī **egri otur söyle** tek hemān **ṭoġru** *(Gazel 168, Mısra 8). [egri otur ṭoġru söyle,]*

ehl: Ehil, bir işten anlayan.

maḥrūm **ehl-i** ʿışḳ u ʿadū maḥrem-i viṣāl
bülbül esīr-i ḫār-ı cefā gül enīs-i zāġ *(Gazel 87, Mısra 7). [ehl-i,]*
kimdür yaḳīnī dir iseñ ey pādişāh-ı ḥüsn
bir ʿuzlet **ehli** muʿtekif-i gūşe-i ferāġ *(Gazel 87, Mısra 10). [ehli, -i]*
zūr **ehli** geçindüñ diyü meclisde mey-i nāb
ḳıldı leb-i sāḳī anı mey-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 13). [ehli, -i]*
ḫarābāt **ehlinüñ** erkānını bilmezken ey zāhid
idersin daʿvī-i ʿirfān olur mı böyle nādānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 5). [ehlinüñ, -inüñ]*
luṭfuñ anuñ ẓuhūrına olsa nʿola ẓahīr
şāhum yaḳīnī gibi bir **ehl-i** kemāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 10). [ehl-i,]*
ḳapuñı kaʿbe-i **ehl-i** ṣafāya beñzetdüm
Ruḫ-ı münīrüñi nūr-ı ḫudāʿya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 1). [ehl-i,]*
cümlesi sāde-derūn **ehli** cılasın dilber
ser virürler reh-i meydān-ı vefāda anlar *(Müseddes 1, Mısra 23). [ehli, -i]*
bir iki yüzlü egridür tīġuñ
Oḳlaruñ **ehl-i** istıḳāmetdür *(Gazel 64, Mısra 6). [ehl-i,]*
zevraḳ-ı bāde-ile gördi ḫurūşın dilimüñ
cūş ider bencileyin **ehl-i** hevādur deryā *(Gazel 1, Mısra 4). [ehl-i,]*

ehl-i cinān: Cennet ehli, cennete layık.

rifʿat-i ḫālümüze ġıbṭa ider **ehl-i cinān**
sāye-i reʿfetini ṣalsa bize ṭūbāmuz *(Gazel 68, Mısra 3). [ehl-i cinān,]*

ehl-i derd: Dertli olanlar‖ âşıklar.
ehl-i idrāke derddür hem-ser
ehl-i derd ol gerekse serde külāh *(Gazel 183, Mısra 8). [ehl-i derd,]*

ehl-i dil: Gönül dilinden anlayan.

ey dil ṭarīḳ-ı ḥaḳda geçersin çün **ehl-i dil**
her dem reh-i fenāda ceres-vār nāle kıl *(Gazel 120, Mısra 1). [ehl-i dil,]*
oldı mengūş-ı gūş-ı **ehl-i dilān**
ey yaḳīnī bu naẓm-ı dür-bāruñ *(Gazel 105, Mısra 13). [ehl-i dilān,]*
mevc-i baḥr-i ẓātın **ehl-i dilde** peydā eyleyüp
ḳaṭre-i nāçīzde pinhān olan ʿummānı gör *(Gazel 38, Mısra 1). [ehl-i dilde,]*

ehl-i ġınā: Zenginler, zengin kimseler.

faḳrumuzla iderüz **ehl-i ġınāyı** pā-māl
ey yaḳīnī nʿola el virmez-ise dünyāmuz *(Gazel 68, Mısra 9). [ehl-i ġınāyı, -yı]*

ehl-i ḫāl: Gönül ehli; İlâhi tecellilere ve mânevi feyze mazhar olan.

ey yaḳīnī devlet-i ʿuḳbāya zāhid muntaẓır
ehl-i ḫāl olan bilür anı ki ḫālā bundadur *(Gazel 42, Mısra 16). [ehl-i ḫāl,]*

ehl-i ḫarābāt: Meyhane ehli, meyhanede bulunanlar.

bulımaz **ehl-i ḫarābātuñ** bir ednā pāyesin
ṣōfī-i ṣad-sāle yüz kez olsa ṣāḥib-erbaʿīn *(Gazel 155, Mısra 7). [ehl-i ḫarābātuñ, -uñ]*

ehl-i hevā: Gününü gün eden, günlük yaşayan, havai nitelikte insan, haylaz.

hecrüñde her dem **ehl-i hevā** āh u vādadur
bād-ı hevāsı manṣıb-ı ʿışḳuñ ziyādedür *(Gazel 41, Mısra 1). [ehl-i hevā,]*

ehl-i idrāk: Düşünce sahipleri, her şeye akıl erdirenler.

ehl-i idrāke derddür hem-ser
ehl-i derd ol gerekse serde külāh *(Gazel 183, Mısra 7). [ehl-i idrāke, -e]*

ehl-i ʿirfān: İrfan sahibi, bilgili.

ehl-i ʿirfān ol ḳılup taḥṣīl ʿirfāniyyeti
neyse efkārın ḳo ey zāhid tesellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 13). [ehl-i ʿirfān,]*

ehl-i ʿışḳ: Aşk ehli, âşık.

tāc u taḫta bir ḥaṣīr-ile sifāli virmezin
başdan **ehl-i ʿışḳ** olanlar bī-ser ü sāmān gerek *(Gazel 98, Mısra 12). [ehl-i ʿışḳ,]*
ḥırz-ı īmān ḫaṭṭ-ı rūyuñ ḥırz-ı cān ḫaṭṭ-ı lebüñ
yazdı anı **ehl-i ʿışḳ** içün kirāmen kātibīn *(Kaside 2, Mısra 28). [ehl-i ʿışḳ,]*
gör **ehl-i ʿışḳuñ** pīşesin bil gönlümüñ endīşesin
ṭaşlara nāmum şīşesin çaldum meded çaldum meded *(Gazel 25, Mısra 11). [ehl-i ʿışḳuñ,]*
ġonca-i ḳalbin **ehl-i ʿışḳuñ** açar
şekkerīn leblerüñle güftāruñ *(Gazel 105, Mısra 5). [ehl-i ʿışḳuñ,]*

ehl-i ʿışḳ ol-: Aşk ehli olmak, aşktan anlamak, gerçek aşık olmak.

bülbül gibi bahār ericek **ehl-i ʿışḳ olan**
Şeydālıḳ itmesün mi ḫuṣūṣan cüvān ola *(Gazel 6, Mısra 7). [ehl-i ʿışḳ olan ʿışḳ olan, -olan]*

ehl-i ḳalem: Yazı işleriyle uğraşan.
ruḫdan ġubār-ı ḫaṭṭı tırāş itdi tīġ ile
Evrāḳı ġūyiyā ider **ehl-i ḳalem** tırāş *(Gazel 78, Mısra 4). [ehl-i ḳalem,]*

ehl-i kerāmet: Keramet ehli.

çāk itse ḳalbi ġamzeñ gönlümdekin bilürdüñ
ehl-i kerāmet iseñ gel keşf-i rāza başla *(Gazel 170, Mısra 4). [ehl-i kerāmet,]*

ehl-i ḳubūr: Kabir ehli, ölüler.

dāʿimā ḳavṣ-ı ḳazādan atılur tīr-i fenā
ey gönül ṣanki nişānıdur anuñ **ehl-i ḳubūr** *(Gazel 40, Mısra 4). [ehl-i ḳubūr,]*

ehl-i luġat: Dil sahipleri II Söz söylemekten anlayanlar.

ey yaḳīnī o bütüñ nüktelerin fehm eyle
ne bilür **ehl-i luġat** terk idelüm ḳamusın *(Gazel 152, Mısra 10). [ehl-i luġat,]*

ehl-i maḥabbet: Muhabbet ehli, aşıklar.

ey nūr-ı dīde kuḥl-ı sıfāhānʿa kim baḳar
ehl-i maḥabbetüñ gözi ol ḫāk-i pādadur *(Gazel 41, Mısra 4). [ehl-i maḥabbetüñ,]*

ehl-i mātem: Yas tutanlar.

lāyıḳ mıdur ki vaṣluñ-ıla şād iken cihān
biz devletüñde pādişehüm **ehl-i mātemüz** *(Gazel 73, Mısra 10). [ehl-i mātemüz, -üz]*

ehl-i nişest ol-: (Meyhane) Sakinlerinden olmak.

ṣuyı bol raʿnā havāsı var sürūr-efzā maḳām
gel **olalum** ḫāne-i mey-ḫānede **ehl-i nişest** *(Gazel 21, Mısra 6). [ehl-i nişest olalum, -alum]*

ehl-i ṣalāḥ: Doğru, dürüst olan.

hevesüm ʿilm ü göñlüm **ehl-i ṣalāḥ**
dilüme vird lā ilāhe sivāh *(Gazel 183, Mısra 3). [ehl-i ṣalāḥ,]*

ehl-i ṣevḳ: Şiddetli arzu edenler, isteyenler II Âşıklar.

ṣalar sevdāya çoḳ ferzāneyi evvel-baḫār ammā
cünün-ı **ehl-i ṣevḳa** ruḫlaruñ tekrār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 8). [ehl-i ṣevḳa,]*

ejder: Az çok yılana benzeyen efsanevi, korkunç, pek büyük hayvan. // Sevgilinin saçı.

dil-i vīrānı ey ṣaçı **ejder**
Vuṣlatuñ gencine maḥal didiler *(Gazel 34, Mısra 21). [ejder,]*

ejderhā: Korkunç ve hayâli bir hayvan.

aġzına niçün atılduñ varup **ejderhānuñ**
saña kim didi dilā kākül-i dildāra yapış *(Gazel 81, Mısra 9). [ejderhānuñ, -nun]*
bilmezem her şeb ne siḥr eyler ḫayāl-i zülf-i dōst
pür ḳılur biñ başlu **ejderhā-y-ıla** vīrānemi *(Gazel 198, Mısra 4). [ejderhā-y-ıla, -y, -ıla]*

eksüg: Eksik; ucuz.

cān virmek-ile laʿlüñe dil degmesün artuḳ
ey ḫvāce-i ḥüsn **eksüge** ister degerinden *(Gazel 148, Mısra 6). [eksüge, -e]*
mecnūndan maḥabbetümi **eksük** añlama
yanumda artuḳ añma anı ey perī-ḫiṣāl *(Gazel 116, Mısra 9). [eksük,]*

eksük degül: Eksik değil, her zaman var.

derbend-i kākülinde ḥarāmī gözinden āh
eksük degül yaḳīnī müdām iḫtirāzumuz *(Gazel 72, Mısra 14). [eksük degül,]*

eksük itmez: Her zaman bulundurmak; uzun ara vermemek.

cefāsı sengini ol yār **eksük itmez-iken**
nedür dil āyinesinde bu inkisār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 5). [eksük itmez-iken, -iken]*

el: Başkası, yabancı, el(ler).

şems-i tebrīzī gibi her gün güneş
başını alup **ele** eyler semāʿ *(Gazel 85, Mısra 6). [ele, -e]*
bir merḥabāya cān ü dili al da sög baña
senden yañadur ey boyu şimşād **elüñ** biri *(Gazel 200, Mısra 6). [elüñ, -üñ]*
aña yaḳīnī müşterīdür naḳd-i cān-ıla
virme metāʿ-ı vaṣluñı ey meh-liḳā **ele** *(Gazel 179, Mısra 10). [ele, -e]*
ḳılaydı emrüñe fi'l-ḥāl devlet istıḳbāl
velī meṣel-durur **eller** içinde ḫayr-ı umūr *(Kaside 1, Mısra 34). [eller, -ler]*

el: El (uzuv); bir durum veya olayın birisinin idaresi altında olması.

be dilber beni öldürdüñ ṣaġ ol **elümden** ne gelür
baġrum ḳan ile ṭoldurduñ ṣaġ ol **elümden** ne gelür *(Gazel 65, Mısra 1). [elümden, -üm, -den]*
be dilber beni öldürdüñ ṣaġ ol **elümden** ne gelür
baġrum ḳan ile ṭoldurduñ ṣaġ ol **elümden** ne gelür *(Gazel 65, Mısra 2). [elümden, -üm, -den]*
ṣu gibi alçaġ ʿaḳarsın beni odlara yaḳarsın
ne ḳıya ḳıya baḳarsın ṣaġ ol **elümden** ne gelür *(Gazel 65, Mısra 4). [elümden, -üm, -den]*
yüregümi kebāb itdüñ yıḳup göñlüm ḫarāb itdüñ
çün benden ictināb itdüñ ṣaġ ol **elümden** ne gelür *(Gazel 65, Mısra 6). [elümden, -üm, -den]*
bilmezin nʿeyledüñ nʿitdüñ sefer tedārükin itdüñ
beni cansuz ḳodın gitdüñ ṣaġ ol **elümden** ne gelür *(Gazel 65, Mısra 8). [elümden, -üm, -den]*
ḫastalar ḥālin bilmezsin gözümüñ yaşın silmezsin
derdüme devā ḳılmazsın ṣaġ ol **elümden** ne gelür *(Gazel 65, Mısra 10). [elümden, -üm, -den]*
dem mi var gözüm ḳan ṭolmaz ḥālüme düşmenler gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz ṣaġ ol **elümden** ne gelür *(Gazel 65, Mısra 12). [elümden, -üm, -den]*
her ḫāra ṭaḳıl gül gibi ben iñleyin bülbül gibi
yas ṭutayın sünbül gibi ṣaġ ol **elümden** ne gelür *(Gazel 65, Mısra 14). [elümden, -üm, -den]*
felek kişiye yār olmaz güzellik ber-ḳarār olmaz
bu ʿālem pāyidār olmaz ṣaġ ol **elümden** ne gelür *(Gazel 65, Mısra 16). [elümden, -üm, -den]*
yakīnī ḳuluñdan ḳaçduñ yüzi ṣuyın yire ṣaçduñ
baġrında şerḥalar açduñ ṣaġ ol **elümden** ne gelür *(Gazel 65, Mısra 18). [elümden, -üm, -den]*
al sazı muṭrıbā **ele** sāḳī ṣarābı ṣun
defʿ-i ġama bu ikisidür çāre-sāzumuz *(Gazel 72, Mısra 7). [ele, -e]*
pīr-i muġān naṣīḥatini tut mey al **ele**
vāʿız sözini fikr ider olsañ meʿāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 5). [ele, -e]*
dilde laʿl-i leb-i yār **elde** ṭolu cām-ı ṣafā
ey yaḳīnī baña beñzer ḳanı ṣāfī-meşreb *(Gazel 13, Mısra 11). [elde, -de]*
elde çevgān-ı ser-i zülfüñi oynatduḳca
gūy ider başın aña ʿāşıḳ-ı ser-bāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 5). [elde, -de]*
zülf-i leylīʿñe ʿarz-ı ḥāl iderin
ʿışḳ-ı mecnūn **elümde** ṣūretdür *(Gazel 64, Mısra 16). [elümde, -(ü)m, -de]*
ḳıyāsın idemez-iken mühendisān ḫayāl
elüm niçe ire tahrīr-i vasf-ı fazluña kim *(Kaside 1, Mısra 66). [elüm, -üm]*
pāy-māl ider-ise ġuṣṣa seni
elüñe cām-ı ʿişret al didiler *(Gazel 34, Mısra 6). [elüñe, -üñ, -e]*
geçmedin devr-i şebāb al **elüñe** ṣaḥbāyı
güni ʿīş-ile geçür çekme ġam-ı dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 1). [elüñe, -üñ, -e]*
aldı zīr-i destine ḳaddüñ çenārı ḍarb-ı dest
söylenür **ellerde** bu kim dest-ber-bālā-yı dest *(Gazel 21, Mısra 2). [ellerde, -ler, -de]*
elüñde ḫātemüñi gördüm ey resūl-ḫıṣāl
esās-ı kaʿbe-i āmāl ḫāk-i pāyuñdur *(Kaside 1, Mısra 51). [elüñde, -üñ, -de]*

el: (mec.) Elden bırakmamak.

ḳoma **elden** ṭarīḳ-ı aşḳı ṣaḳın
ey yaḳīnī reh-i hidāyetdür *(Gazel 63, Mısra 13). [elden, -den]*

el çek-: Zararı görülen bir işi, alışkanlığı yapmaktan vazgeçmek, bırakmak.

rindüz ki geçmezüz mey-i ḫamrādan **el çeküp**
tā almayınca sāḳī-i devrān ayaġumuz *(Gazel 69, Mısra 5). [el çeküp,]*

el şun-: El uzatmak, cüret etmek.

ḳulpu destüñde ḳalur her neye **el şunduñsa**
geç hevādan yüri ey dil oñacaḳ kāra yapış *(Gazel 81, Mısra 3). [el şunduñsa, -dun, -sa]*

el uzat-: Dokunmak istemek II kendine almak istemek.

görüp āşüfte olduġum iller
zülf-i yāra **uzatma el** didiler *(Gazel 34, Mısra 18). [el uzatma,]*

el vir-: Yardımda bulunmak, destek çıkmak.

ġam-ı hicrān-ıla cümle gezeyin yeʿs ü ḥırmānī
dilā ser-rişte-i ümmīdüñ **el virmek** müyesserdür *(Gazel 61, Mısra 6). [el virmek,]*
faḳrumuzla iderüz ehl-i ġınāyı pā-māl
ey yaḳīnī nʿola **el virmez-ise** dünyāmuz *(Gazel 68, Mısra 10). [el virmez-ise,]*
pāy-būs-ı nigār devletdür
el virürse ʿaẕīm rifʿatdür *(Gazel 64, Mısra 2). [el virürse,]*
olup baḫtum müsāʿid **el vireydi** nāgehān ṭāliʿ
olurdı ḫāneme gün gibi ol nā-mihribān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 1). [el vireydi,]*

ele al-: Elinde tutmak, eline almak.

bir mehüñ gerdenine ḳol dolayup hāle gibi
cām-ı gül-gūnı yaḳīnī **ele al** lāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 30). [ele al,]*
devr-i güldür **ele al** cām-ı şarāb-ı gül-fām
nūş idüp gül gibi laʿlīn-ḳadeḥ ol mest-i müdām *(Müseddes 3, Mısra 17). [ele al,]*
seḥerde ṣanma güle jāle virdi dürr-i bahā
nihāl-i gülbün **ele aldı** cevherī ḳalḳan *(Kaside 3, Mısra 18). [ele aldı,]*
ʿālemüñ ʿişretine cem gibi māʿil degülin
almazın meclis-i şādīde **ele** cām-ı şarāb *(Gazel 10, Mısra 4). [ele almazın, -ın]*

elem: Üzüntü, tasa, keder.

zülfüñ **elemini** niçe çeksün bu yaḳīnī
ṭāḳ oldı ġam-ı ḥasret-i ebrūñ-ıla ṭāḳat *(Gazel 20, Mısra 11). [elemini, -i, -ni]*
dükenmeye **elemüm** ḥaşre dek beyān olsa
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 17). [elemüm, -üm]*

elem-dīde: Keder görmüş.

firāḳ-ı ḳāmet ü ebrūsı-y-ıla ḳan aġlar
göz açmaz ansuz **elem-dīde** gözlerüm bir ān *(Kaside 6, Mısra 20). [elem-dīde,]*

elez: Daha lezzetli, en lezzetli.

zevḳ-ı ḥelvādan **elezdür** bize bu niʿmet-i ḫūb
ki miyāna gele bir lebleri pālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 11). [elezdür, -dür]*

elf: 1000, bin.

o kişvere daḫı başmadı pāy peyk-i ḫayāl
li'enne midḥate bi-faẕli sinān **elfi** sinīn *(Kaside 1, Mısra 68). [elfi, -i]*

elfāẕ: Kelimeler, lafızlar.

reşk-i **elfāẕ-ı** güher-bāruñdan ey sīmīn-beden
başına lülū-yı şehvāruñ ṣadef zindān olur *(Gazel 54, Mısra 11). [elfāẕ-ı,]*
eşigi muṣṭafāʿnuñ kaʿbe-i ḥācātdur ey dil
bu **elfāẕ-ı** ṣafā-perverd-ile ben anda ḥassānʿam *(Gazel 124, Mısra 16). [elfāẕ-ı,]*

el-ġarībü keʿl-aʿmā: Kör gibi kimsesiz, zavallı.

remedden oldı gözüm ġurbet içre nā-bīnā
meşel-durur ki dinür **el-ġarībü keʿl-aʿmā** *(Gazel 3, Mısra 2). [el-ġarībü keʿl-aʿmā,]*

el-ḥaḳ: "Hak ve gerçek olan budur" anlamına gelen ifade.

anı nūş eyleyen āb-ı ḥayāt-efzāya meyl itmez
mey ü ṣaḥbāda **el-ḥaḳ** başḳa ṣōfī bir ṣafā vardur *(Gazel 51, Mısra 10). [el-ḥaḳ,]*

elḥamdüliʿllāh: Allah'a şükürler olsun.

göñül naḳdini teslīm eyledüm ol ḫvāce-i ḥüsne
metāʿ-ı vaṣlını **elḥamdüliʿllāh** rāygān buldum *(Gazel 128, Mısra 8). [elḥamdüliʿllāh,]*

eli altında: *(*Eli altında olmak) Hakimiyeti, emri altında olmak.

ḫōş geçdügi besdür **eli altında** çenāruñ
bīd istemesün kişver-i gülşende ḫilāfet *(Gazel 19, Mısra 3). [eli altında,]*

elif: Arap alfabesinin ilk harfi II aşığın sinesindeki elife benzer çizik şeklindeki yaralar.

şerḥ itmege ne çekdügümi ḳadd-i yār içün
yir yir **elifler** oldı tenümde zebān-ı ḥāl *(Gazel 116, Mısra 6). [elifler, -ler]*
cism-i bārīküm pür itdi dāġlarla her **elif**
ey yaḳīnī bir nihāl-i berg ü bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 9). [elif,]*
ḳāmetüñ hecrinde ʿazm itdi belā ṣaḥrāsına
sīnem üzre her **elif** bir reh-güẕārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 6). [elif,]*
dökerse taḫta-i remle izüñ tozın remmāl
şihāb **elif** bedeninde nücūm yir yir dāġ *(Kaside 1, Mısra 60). [elif,]*

elif çek-: Elif harfi gibi göğüste boylamasına yara açmak.

elif çek sīneme ey serv senden bir nişān ḳalsun
tenüñ nār-ı maḥabbet yanmadan ḫākister eylerse *(Gazel 161, Mısra 3). [elif çek,]*

elle-: Dokunmak, uğraşmak.

ne biter **ellenilen** verd-i ṭarīdan ey dil
bāġ-ı dehr içre biter her gül-i pür-ḫāra yapış *(Gazel 81, Mısra 7). [ellenilen, -nilen]*

elmās: Elmas, değerli bir taş.

maʿden-i **elmāsī** bir deryā olur dil gūyiyā
cevher-i tīġuñ şu dem kim sīnede pinhān olur *(Gazel 54, Mısra 9). [elmāsī,]*

elmās-ı ḥased: Kıskançlık, çekememezlik elması.

laʿl ü dendānuñ-içün gevher-i naẓmum işidüp
deldi **elmās-ı ḥased** baġrını dürr-i ʿadenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 12). [elmās-ı ḥased,]*

elṭāf: Lâtif, güzel, hoş (olan).

maşrıḳ-ı envār-ı **elṭāf-ı** ilāhī ol müdām
eyledükçe maġribe ḫurşiyd-i enver iltecā *(Gazel 5, Mısra 13). [elṭāf-ı,]*

elüñ çek-: Vaz geçmek.

şemşīr-i ġamzesinden **elüñ çek** yaḳīnīʿyā
saña seni gerekse o dil-gīrden kesil *(Gazel 120, Mısra 9). [elüñ çek,]*

elüñ ḳaldur-: Dua için el açmak.

yaḳīnī lāf u güzāfi ḳo eyle şāha duʿā
niyāza **ḳaldur elüñ** sūy-ı ḥażret-i mennān *(Kaside 3, Mısra 30). [elüñ ḳaldur,]*

em-: Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek.

gül gül olsa ruḫın öpsek lebi cāmın **emsek**
gele gül mevsimi ʿīş-ı mey-i gül-fām olsa *(Gazel 175, Mısra 9). [emsek, -se, -k]*
belā-yı hecr-ile cān virdi yürken pister-i ġamda
zülāl-i laʿlini **emdüm** ḥayāt-ı cāvidān buldum *(Gazel 128, Mısra 4). [emdüm,]*

emdür-: Emdirmek II sunmak, bahşetmek.

emdürüp bu dil-i bīmāra lebüñ şerbetini
ey ṭabībüm dimedüñ ḫāṭırını ḫōş ideyin *(Gazel 159, Mısra 9). [emdürüp, -(ü)p]*

emek: Bir iş uğruna gayret ve çaba sarf etmek.

bulmaġa feyz rāh-ı ḫarābāta sālik ol
bu yolda żāyiʿ olmaz **emek** isteyen bulur *(Gazel 55, Mısra 4). [emek,]*

emek çek-: Emek çekmek (harcamak, sarfetmek): Bir şeyin olması için çalışmak, zahmet çekmek.

çekemezsin kināra ol servi
çekme zāyiʿ yire yaḳīnī **emek** *(Gazel 97, Mısra 16). [emek çekme,]*

emīn: Herhangi bir konuda tereddüt ve şüphesi olmayan, kesin olarak kanaat getirmiş bulunan (kimse).

cihānı hīçe alaldan ʿaceb **emīnüz** kim
ziyāde buldı ḥisāb iden iltizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 3). [emīnüz, -üz]*

emīrāne: Emircesine, emirlere lâyık biçimde.

itdi pür-dāġ ten-i zerdi yaḳīnī-i gedā
ḫilʿat-i ʿışḳı **emīrāne** ser-ā-ser giydi *(Gazel 193, Mısra 10). [emīrāne,]*

emr: Bir şeyin yapılması veya yapılmaması hususunda bildirilen kesin hüküm, hükmüne uyulması istenen zorlayıcı söz, buyruk.

lebüñde ḫaṭ nigīn-i laʿlde ṣan ism-i aʿẓamdur
anuñçün **emrüñe** dil ey perī-peyker müsaḫḫardur *(Gazel 61, Mısra 14). [emrüñe, -ü, -ñ, -e]*
ḳapuñda bende-i fermān-ber olmaḳ tek naṣīb olsun
ne **emrüñ** var-ısa cān üzre fermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 10). [emrüñ, -üñ]*
ḳılaydı **emrüñe** fi'l-ḥāl devlet istiḳbāl
velī meşel-durur eller içinde ḫayr-ı umūr *(Kaside 1, Mısra 33). [emrüñe,]*

emvāc: Dalgalar.

keştīye döndi kim düşe girdāb-ı miḥnete
emvāc-ı ḳulzüm-i ṣaġab u şūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 10). [emvāc-ı,]*

en: Başına geldiği sıfatın o sıfatın ifâde ettiği anlamın en üstün derecesinde olduğunu belirtir.

biz mālikān-ı kişver-i ʿışḳ u maḥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş **eñ** kemīnümüz *(Gazel 74, Mısra 10). [eñ,]*
işleri gün gibi rūşen buña hem-vār olmaz
en ḥaḳīḳatlisi üç gün birine yār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 32). [en,]*

encüm: Yıldızlar. Kevkebler, sitâreler.

baña nisbet şuʿarā zümresi **encüm** gibidür
āsumān-ı hünere mihr-i dıraḫşānam ben *(Gazel 144, Mısra 15). [encüm,]*
ḫurşiyd-veş yaḳīnī ṭulūʿ itse sözlerüñ
encüm gibi görinmeye eşʿār-ı ḫāverī *(Gazel 200, Mısra 10). [encüm,]*
bu cism-i kebūdumda olan dāġlar añlar
encümle ḳılan çarḫ-ı nigūsārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 4). [encümle, -le]*
ʿarz ider nakd-i **encüm-i** eşki
māh olmış gibi ḫarīdāruñ *(Gazel 105, Mısra 11). [encüm-i,]*
sipihr-i naẓmda **encüm** gibi maḥv oldı şāʿirler
olaldan ben maʿārif burcunuñ ḫurşiyd-i raḫşānı *(Gazel 187, Mısra 13). [encüm]*

encüm degül: Yıldız değil.

degül encüm ḫalāṣ olmaġa baḫtum ẓulmet-i şebden
felekde āteş-i āhum yaḳar yir yir meşāʿildür *(Gazel 59, Mısra 5). [encüm degül,]*

encüm-i çarḫ: Gökteki yıldızlar.

sipāh-ı kūy-ı felek-iʿtibārı **encüm-i çarḫ**
kemīne çāker-i eyvān-ı ḳudreti keyvān *(Kaside 6, Mısra 29). [encüm-i çarḫ,]*

encüm-i seyyāre: Yıldızlar kâfilesi.

gün yüzin görmek şerār-ı āhumı teskīn ider
mihre olmazmış muḳābil **encüm-i seyyāre** hīç *(Gazel 24, Mısra 4). [encüm-i seyyāre,]*

endīşe: Düşünce, kaygı.

gör ehl-i ʿışḳuñ pīşesin bil gönlümüñ **endīşesin**
ṭaşlara nāmum şīşesin çaldum meded çaldum meded *(Gazel 25, Mısra 11). [endīşesin, -sin]*

engüşt: Parmak.

görindi sāġar-ı mey içre ey meh ʿaks-i **engüştüñ**
Şafaḳdan oldı gūyā kim hilāl-i āsumān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 9). [engüştüñ, -üñ]*

engüşterī: Yüzük.
bir ġubār-ı miskdür ḫaṭṭ-ı lebüñ kim dest-i ṣunʿ
ṣan düşürmişdür aña bu laʿlden **engüşterin** *(Kaside 2, Mısra 10). [engüşterin,]*

enīn: İnilti, inlemek.

kevkeb nuḥūset üzre vü ṭāliʿ felek-zede
Baḫt-ı siyāhı itmedi bīdār **enīnümüz** *(Gazel 74, Mısra 2). [enīnümüz, -ümüz]*

enīn it-: İnlemek.

çemende nāleler idüp hezār **enīn itseñ**
Yaḳīnī gūşına girmez o verd-i ḫandānuñ *(Gazel 102, Mısra 13). [enīn itseñ, -señ]*

enīs: Görüşülen kimse, arkadaş, dost.

maḥrūm ehl-i ʿışḳ u ʿadū maḥrem-i viṣāl
bülbül esīr-i ḫār-ı cefā gül **enīs-i** zāġ *(Gazel 87, Mısra 8). [enīs-i,]*

envār: Nurlar, aydınlıklar.

cilve-i **envār-ı** ḥüsni gör dil-i pür-şevḳden
ṭūr-ı mūsā bundadur ṭūr-ı tecellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 11). [envār-ı, --ı]*

maşrıḳ-ı **envār-ı** elṭāf-ı ilāhī ol müdām
eyledükçe maġribe ḫurşiyd-i enver ilticā *(Gazel 5, Mısra 13). [envār-ı, --ı]*

envār-ı ḥüsn: Güzelliğinin nurları.

lemʿa-i **envār-ı ḥüsnüñ** gör dil-i pür-şevḳda
nūr-ı aʿẓam bundadur ʿarş-ı muʿaẓẓam bundadur *(Gazel 43, Mısra 3). [envār-ı ḥüsnüñ,]*

enver: Daha, pek, en nurlu.

geh ḫāk-i ẓulmet içre biten zerreyem ḥaḳīr
geh āsumān-ı çārda ḫurşiyd-i **enverem** *(Gazel 126, Mısra 12). [enverem, -em]*
maşrıḳ-ı envār-ı elṭāf-ı ilāhī ol müdām
eyledükçe maġribe ḫurşiyd-i **enver** ilticā *(Gazel 5, Mısra 14). [enver,]*

er-: Ermek, ulaşmak II kavuşmak.

bülbül gibi bahār **ericek** ehl-i ʿışḳ olan
Şeydālıḳ itmesün mi ḫuşūşan cüvān ola *(Gazel 6, Mısra 7). [ericek, -icek]*

er: Adam, erkek, yiğit.

zen-i dünyāya meyli ḳo **er** iseñ
merd olan anlara çepel didiler *(Gazel 34, Mısra 19). [er,]*
zenāna vazʿ iden oġlana baḳmaz **er** gibi **er**
levend ṭarzı müşāhed gerek güzellerde *(Gazel 178, Mısra 5). [er,]*
zenāna vazʿ iden oġlana baḳmaz **er** gibi **er**
levend ṭarzı müşāhed gerek güzellerde *(Gazel 178, Mısra 5). [er,]*

erbāb: Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse II âşıklar.

ey ḥarīm-i ḥaremüñ kaʿbe-i aṣḥāb-ı ṣafā
sāḥa-i bārgehüñ ḳıble-i **erbāb-ı** dürūd *(Kaside 5, Mısra 2). [erbāb-ı, -ı]*
ey yaḳīnī saña reşk eylese **erbāb-ı** bihişt
cennet-i kūyın o ḫūruñ idinürseñ meʿvā *(Gazel 1, Mısra 9). [erbāb-ı,]*
ey yaḳīnī ne bilür şānumuz **erbāb-ı** ṣuver
ʿārif-i vaḥdete hem-rāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 15). [erbāb-ı,]*

ercümend it-: Şeref vermek.

gösterüp ol meh-i ṭarab-nāki
dil-i ġam-nāki **ercümend itdüm** *(Gazel 134, Mısra 6). [ercümend itdüm, -düm]*

erġanūn: Org, kiliselerde çalınan büyük çalgı.

degüldi **erġanūn-ı** deyrden feryādlar ẓāhir
ney-i dem-beste-veş bezmüñde ḫāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 11). [erġanūn-ı,]*

erkān: Rükn'ler, başlıca taraflar; usul, adap.

ḫarābāt ehlinüñ **erkānını** bilmezken ey zāhid
idersin daʿvī-i ʿirfān olur mı böyle nādānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 5). [erkānını, -ın, -ı]*
gelmesün bu dergehe cānını ḳurbān itmeyen
ḫānḳāh-ı sırr-ı ʿışḳuñ yolu var **erkānı** var *(Gazel 28, Mısra 4). [erkānı, -ı]*

ervāḥ: Ruhlar, canlar.

yā yoluñda ḫāk olan ʿāşıḳlaruñ **ervāḥıdur**
kim hevāñ-ıla ururlar raḳṣ cānānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 7). [ervāḥıdur, -ı, -dur]*

erzānī gör-: Layık, uygun görmek.

cāme-i vaṣluñı her ʿūra **görüp erzānī**
tekke-i ġamda bu abdāluñı ʿuryān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 5). [erzānī görüp, -üp]*

esās: Temel. Asıl, mebna. Asıl, hakikat.

elüñde ḫātemüñi gördüm ey resūl-ḫışāl
esās-ı kaʿbe-i āmāl ḫāk-i pāyuñdur *(Kaside 1, Mısra 52). [esās-ı,]*

esb: At, beygir.

benem zamānede ol şeh-süvār-ı **esb-i** kemāl
ki raḫş-ı himmetüme cilvegeh verā-yı cihān *(Kaside 6, Mısra 23). [esb-i,]*
ḳulın iderse eger şeh-süvār-ı **esb-i** murād
feżā-yı midḥat-i z̲ātında eyleyem cevlān *(Kaside 6, Mısra 31). [esb-i,]*

eser: Eser, iz, nişan.

e̲ser-i āh-ı yaḳīnīʿyle mülebbes oldı
lāciverdī görinür şimdi bütün baḥr u semā *(Gazel 4, Mısra 9). [e̲ser-i,]*
olup yine **e̲ser-i** bād-ı feyz-baḫş ʿayān
ḥayāt-ı nev bulup ezhār açdılar aʿyān *(Kaside 3, Mısra 1). [e̲ser-i,]*
bildük suḫanuñdan dehenüñ var idügini
maʿlūm olur ey ġonca müʿe̲ssir **e̲serinden** *(Gazel 148, Mısra 4). [e̲serinden, -i, -n, -den]*
yoḳ-durur ġayrı güzellerde ḥaḳīḳatde **e̲ser**
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 25). [e̲ser,]*
işitdi āsitānuñda türāb olduġumı cānā
ṣabā ḳomadı bir z̲erre **e̲ser** yirde ġubārumdan *(Gazel 141, Mısra 8). [e̲ser,]*
bu deyr-i miḫnet-ābāduñ egerçi ṣūreti çokdur
e̲ser görmezse eglenmez göñül naḳş-ı nigārumdan *(Gazel 141, Mısra 10). [e̲ser,]*

esīr: Mahkum, tutsak.

var mı ḫalāṣ **esīr-i** ġam-ı zülf-i dil-rübā
ḥall it bu müşkilin dilüñ ey ḫvāce şerḥ ḳıl *(Gazel 120, Mısra 3). [esīr-i, --i]*
şikeste çeşmine cān beste bend-i zülfine ḫāṭır
o şāha cān u göñülden şikeste-beste **esīrüz** *(Gazel 75, Mısra 4). [esīrüz, -üz]*
āh kim dil **esīr-i** fürḳatdür
ʿömr ise bī-amān u mühletdür *(Gazel 63, Mısra 1). [esīr-i, --i]*
gitdükçe bend olur ṣaçına rāh-ı ġamda dil
miskīn **esīr-i** silsile-mūyān olup gider *(Gazel 32, Mısra 6). [esīr-i, -tutsak]*
biz ol sevdāʿīyüz kim bende geçmeden ṣafā bulduḳ
esīr-i bend-i zülf-i dilberüz āzādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 6). [esīr-i, -tutsak]*

esīr it-: Esir etmek. Köle yapmak.

zülfi kemendi cān ü dili bende geçti āh
cān ü göñülden **itd**i cüvānī beni **esīr** *(Gazel 37, Mısra 8). [esīr itdi,]*

esīr-i bend-i ġam: Gam bağının esiri.

kemend-i zülfüñe şeydāları ser-cümle bend itdüñ
dimezsin kim **esīr-i bend-i ġam** bir mübtelā vardur *(Gazel 51, Mısra 4). [esīr-i bend-i ġam,]*

esīr-i bend-i zindān ol-: Zindanda zincirli esir olmak.

zenaḫdānuñda ey yūsuf-liḳā zülfüñle zār oldum
benüm ḥālüm **esīr-i bend-i zindān olmayan** bilmez *(Gazel 67, Mısra 4). [esīr-i bend-i zindān olmayan, -ma, -yan]*

esīr-i ḫār: Dikenin esiri.

maḥrūm ehl-i ʿışḳ u ʿadū maḥrem-i viṣāl
bülbül **esīr-i ḫār-ı** cefā gül enīs-i zāġ *(Gazel 87, Mısra 8). [esīr-i ḫār-ı,]*

esrâ: Götürdü, yürüttü. II "Kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir." 17/1.

şerḥ-i sübḥānellezī **esrā** yazar ḫaṭṭ-ı ruḫuñ
leyle-i miʿrācʿdur zülf-i siyehkāruñ hemīn *(Kaside 2, Mısra 35). [esrā,]*

esrār: sırlar, gizler.

niʿmet-i dünyāya ṣōfī ṭutmayup ṣāfī geçer
fikr-i **esrār-ı** hüviyyet eyler ol ḫayrānı gör *(Gazel 38, Mısra 4). [esrār-ı, -ı]*
gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken mestem
gehī **esrār-ı** ʿışḳuʿllāh-ıla medhūş u ḫayrānam *(Gazel 124, Mısra 4). [esrār-ı, -ı]*
yiyen **esrār-ı** ġam-ı ḫasreti lā-yaʿḳıl olur
nicʿolur hecr-ile cānum aña ḫayrānam ben *(Gazel 145, Mısra 3). [esrār-ı, -a]*
ġamuñ **esrārınuñ** keyfiyyetin benden suʿāl eyle
ne ḥāletdür anı ʿışḳuñla ḫayrān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 7). [esrārınuñ, -ı, -nuñ]*
ṭālib-i sāġar olan **esrār-ı** vaḥdāniyyete
ʿārif-i mecmūʿa-i māhiyyet-i eşyā gerek *(Gazel 98, Mısra 7). [esrār-ı,]*
cān gözin açup yum gözüñi seyr-i ṣuverden
ey dil idegör ʿālem-i **esrārı** temāṣā *(Gazel 8, Mısra 14). [esrārı, -ı]*
işiden yüzüñüñ **esrārını** lā-yaʿḳıl olur
sen bu sözlerle yaḳīnī bizi ḫayrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 11). [esrārını, -ı, -n, -ı]*

esrār-ı ġam: Gamın, kederin sırları.(Ayrıca uyuşturucu madde olan esrar'a da atıfta bulunulmuştur.).

bilmedi bir kimse **esrār-ı ġamuñ** keyfiyyetin
gerçi kim lā-yaʿḳıl olmış niçe biñ ḫayrānı var *(Gazel 28, Mısra 9). [esrār-ı ġamuñ,]*

esrār-ı ġayb: Bilinmeyen, gizli sırlar.

yāruñ dehānı vaṣfın ider yoḳ benüm gibi
esrār-ı ġaybı keşf idemez degme ḫurde-dān *(Gazel 140, Mısra 10). [esrār-ı ġaybı,]*

esrār-ı leb-i dilber: Dilberin dudaklarının sırrı.

ḫayretüñ var neʿaceb ḥāle döşenmişsin kim
añup **esrār-ı leb-i dilberi** ḫayrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 8). [esrār-ı leb-i dilberi,]*

eşʿār: Şiirler, manzum sözler.

ḫurşiyd-veş yaḳīnī ṭulūʿ itse sözlerüñ
encüm gibi görinmeye **eşʿār-ı** ḫāverī *(Gazel 200, Mısra 10). [eşʿār-ı, -ı]*
ḫayl-i **eşʿār-ıla** ḫaylī ʿaẓamet kesb itdüm
ḫusrev-i naẓm olalı ṣāḥib-i dīvānam ben *(Gazel 145, Mısra 9). [eşʿār-ıla, -ıla]*
ḫusrev-i mülk-i kemāl oldı yaḳīnī serverā
ḫayl-i **eşʿār** ile ḫayli şevket ü ʿunvānı var *(Gazel 28, Mısra 12). [eşʿār,]*

eşig: Eşik, kapı önü, huzur.

keserse tīġ-i belā rişte-i dil ü cānı
o şāh-ı ḫüsn **eşiginden** kesilmezin ḳaṭʿā *(Gazel 3, Mısra 10). [eşiginden, -i, -n, -den]*

gelmez yaḳīnī **eşigüñe** ʿarz-ı ḥācete
Ancaḳ ġaraz cenābuña bir intisābdur *(Gazel 45, Mısra 9). [eşigüñe, -üñe]*
senüñ gibi cefā-cū nāz-perver dil-rübā yoḳdur
benüm gibi belā-keş **eşigüñde** biñ gedā vardur *(Gazel 51, Mısra 6). [eşigüñde, -üñde]*
ser-i kūyuñda farḳ olmaz ruḫum ferş-i ḥarīmüñden
ḳapuñda **eşigüñ** ṭaşıyla başum baş berāberdür *(Gazel 61, Mısra 10). [eşigüñ, -üñ]*
çünki ol māh-veşüñ **eşigidür** meṣvāmuz
ʿāḳıbet cennet-i firdevs olısar meʿvāmuz *(Gazel 68, Mısra 1). [eşigidür, -i, -dür]*
biz ol mürīd-i bezm-i ṣafāyuz yaḳīnī kim
pīr-i muġānuñ **eşigidür** ḫānḳāhumuz *(Gazel 70, Mısra 12). [eşigidür, -i, -dür]*
miḥrāb-ı ebruvānına itmezdi dil sücūd
ḥācīnüñ olmasa **eşigi** ḳıblegāhumuz *(Gazel 71, Mısra 4). [eşigi, -i]*
eşigi muṣṭafāʿnuñ kaʿbe-i ḥācātdur ey dil
bu elfāẕ-ı ṣafā-perverd-ile ben anda ḥassānʿam *(Gazel 124, Mısra 15). [eşigi, -i]*
ben kim serīr-i mülk-i feṣāḥatde serverem
ey pādişāh-ı ʿālem **eşigüñde** çākerem *(Gazel 126, Mısra 2). [eşigüñde, -üñde]*
pīr-i muġān **eşigine** var düş ayaġına
cūyān-ı feyż-i ḥaḳḳ ola gör ḳaṭʿ-ı pāye ḳıl *(Gazel 121, Mısra 3). [eşigine, -i, -n, -e]*
ol şāh-ı ʿālemüñ dil iletdüm **eşigine**
meydān-ı ʿışḳ içinde bugün bir dil-āverem *(Gazel 126, Mısra 13). [eşigine, -i, -n, -e]*
feṯḥ-i bāb eylese fettāḥ **eşigi** kaʿbeʿsini
ḳılsa meftūḥ ḥabīb-i dil ü cānum feṯḥī *(Gazel 194, Mısra 1). [eşigi, -i]*
bu yaḳīnī kim **eşigüñde** irādet getürür
himmet ümmīd ider ey pīr-i hidāyet senden *(Gazel 147, Mısra 9). [eşigüñde, -üñ, -de]*
ḳayırmaz ölür-isem intiẓār u ḥasret-ile
hele **eşigini** cānum çıḳınca bekleyeyin *(Gazel 160, Mısra 8). [eşigini, -i, -ni]*
eşigüñ yaṣdanuban ey ṣaçı leylī her şeb
ṣanma kim ʿāşıḳ-ı mecnūnuñı yabanda yatur *(Gazel 56, Mısra 5). [eşigüñ, -ün]*
girih-i ʿuḳde-i baḫtı **eşigüñ** ḥall eyler
āsitānuñda degüldür der-i şādī mesdūd *(Kaside 5, Mısra 5). [eşigüñ, -ün]*
naʿlçesi o mehüñ **eşiginde** naḳş olmış
görüp felekde hilāli oraya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 7). [eşiginde, -i, -n, -de]*
efāżıla **eşigi** oldı kaʿbe-i āmāl
ḫudā ḳılup seni gülzār-ı şerʿde her-bār *(Kaside 1, Mısra 79). [eşigi, -i]*
yüzüm hammāma ferş idüp başum itsem **eşik** taşı
der-i şādī açılsa üstüme ḥammāma girseñ sen *(Gazel 143, Mısra 9). [eşik,]*

eşk: Göz yaşı.

eşkümdür eyleyen ḫaṭ-ı ruḫsāruñı ʿayān
peydā olur buḫār ṭoḳınduḳca nāra āb *(Gazel 12, Mısra 3). [eşkümdür, -üm, -dür]*
itdi **eşküm** dil-i sengīnine yāruñ teʿsīr
gelmeye ʿāleme bir böyle müeʿssir kevkeb *(Gazel 13, Mısra 9). [eşküm, -ü, -m]*
eşk-ile ruḫ-ı zerdüñi seyr eyle yaḳīnī
ger ḫvāce ḳıla dirhem ü dīnārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 11). [eşk-ile, -ile]*
her mehi gördükde naḳd-i **eşküñi** ḫarc eyleyüp
müşterī olma metāʿ-ı vaṣla kim hicrānı var *(Gazel 28, Mısra 5). [eşküñi, -üñ, -i]*
necm-i **eşküñ** gibi āḫir seni eyler pā-māl
naẓar itmez ġam-ı mihriyle olursañ da hilāl *(Müseddes 1, Mısra 17). [eşküñ, -üñ]*
nuḳūd-ı **eşküme** baḳmaz o şāh-ı sīmīn-ten
Faḳīr diyü ider ben gedāya istiġnā *(Gazel 3, Mısra 5). [eşküme, -üm, -e]*
piyāde ḳalsam eger ḫınk-i himmet-i şehsüz
olam ġam iline gül-gūn-ı **eşkümle** revān *(Kaside 6, Mısra 36). [eşkümle, -üm, -le]*
ḫāk-i pāyuñ cevherin alduḳca naḳd-i **eşk-ile**
çeşmüm ey yūsuf-liḳā ṣan keffe-i mīzān olur *(Gazel 54, Mısra 7). [eşk-ile, --ile]*
gül-gūn-ı **eşk-ile** kim müjeler tāziyānedür
şebdīz-i zülfi yādına her dem revānedür *(Gazel 57, Mısra 1). [eşk-ile, --ile]*
sipāh-ı **eşk-ile** talan idem göñül şehrin
o şāh-ı ḫüsn eger isterse inhizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 5). [eşk-ile, --ile]*

bārān-ı **eşküm-ile** ruḫuñ ḳıldı sebzezār
men emṭaraʿs-seḥābe fe-eḥyā bihiʿn-nebāt *(Gazel 18, Mısra 5). [eşküm-ile, -üm, -ile]*
ʿarz ider nakd-i encüm-i **eşki**
māh olmış gibi ḥarīdāruñ *(Gazel 105, Mısra 11). [eşki, -i]*
baġladı yiryüzini **eşk** gökleri āh-ı pür-şerer
āh ki bāġ-ı kūyuña varmaġa iḳtidār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 7). [eşk,]*
gören ruḫsār-ı zerdüm seyl-i bī-pāyān-ı **eşkümde**
ṣanur bir berg-i nīlūfer düşüpdür baḥr u ʿummāna *(Gazel 171, Mısra 7). [eşkümde, -üm, -de]*

eşk-bār: Çok ağlayan, gözyaşı döken; çok ağlayan, yaralı aşık.

āteşine sīne-i sūzānumuñ ṣu sepmege
devletüñde iki çeşm-i **eşk-bārum** var yeter *(Gazel 36, Mısra 4). [eşk-bārum,]*

eşk-i çeşm: Gözyaşı.
dürr-i dendānı ġamıyla aġlamaḳdan ol bütüñ
ey yaḳīnī **eşk-i çeşmüm** ʿāḳıbet ʿummān olur *(Gazel 54, Mısra 14). [eşk-i çeşmüm,]*

eşk-i revān: Akan göz yaşı.

ṣorar-ısañ dil-i şūrīde mācerāsından
vücūd fülkini ġarḳ itdi baḥr-ı **eşk-i revān** *(Kaside 3, Mısra 28). [eşk-i revān,]*
sedd it çemen-i ḫaṭṭuñ-içün **eşk-i revānum**
hem cāna ṣafālar vire hem yārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 7). [eşk-i revānum,]*

eşyā: Nesneler, mevcut olan şeyler, mevcudat II yaratılmış her şey.

ṭālib-i sāġar olan esrār-ı vaḥdāniyyete
ʿārif-i mecmūʿa-i māhiyyet-i **eşyā** gerek *(Gazel 98, Mısra 8). [eşyā,]*

etegin çek-: Uzaklaşmak, kaybolmak.

ey yaḳīnī **etegin çekse** her ālāyişden
serv-veş ser-keş olup olmasa ālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 13). [etegin çekse, -se]*

eṭrāf: Taraf'lar, yanlar, canipler.

vādī-i ʿışḳa ḥadd ü ġāyet yoḳ
cümle **eṭrāfı** tīh-i ḥayretdür *(Gazel 62, Mısra 14). [eṭrāfı, -ı]*
z̲üʿlfeḳār-ı ġamzeñ içün tende açup şerḥalar
ser-be-ser **eṭrāfını** ḳıldum münaḳḳaş yā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 4). [eṭrāfını, -ını]*
yā ʿiz̲āruñ tāze pervāzī güzel bir lāledür
olmış **eṭrāfında** anuñ ʿanberīn pervāz zülf *(Gazel 88, Mısra 6). [eṭrāfında, -ı, -n, -da]*
vaṣf-ı bī-ḥaddüñi taʿrīf degüldür ḥaddüm
yoġ-imiş kişver-i efżālüñe **eṭrāf** u ḥudūd *(Kaside 5, Mısra 30). [eṭrāf,]*

eṭrāf-ı ʿālem: Alemin her yeri.

çıḳup gül-geşt-i ṣaḥrā ideyim ey serv-i gül-ruḫsār
gelüp rūy-ı çemen **eṭrāf-ı ʿālem** sebzezār olmış *(Gazel 80, Mısra 6). [eṭrāf-ı ʿālem,]*

evāʿil: Önceden, ilk zamanlar.

evāʿilde gelenler bulmamışdur pāyesin anuñ
belāġatde yaḳīnī ġıbṭa-i saḥbān-ı vāʿilʿdür *(Gazel 59, Mısra 11). [evāʿilde,]*

evc: Gökyüzünün en yüksek noktası, doruk, yüce.

sakf-ı eyvān-ı felek bir gün tokınur başuña
tut ki kendüñ ser-firāz-ı **evc-i** aʿlā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 4). [evc-i, --i]*

evc-i iḳbāle hümāsın yüri pervāz eyle
himmet ü nuṣret ola her yañadan bāl ü perüñ *(Gazel 114, Mısra 5). [evc-i, --i]*
evc-i rifʿatde aña olmaġ-ıla hem-sāye
ebr-i nīsān-ıla yeksān ola mı pāye-i dūd *(Kaside 5, Mısra 15). [evc-i, --i]*

ev: Ev, konut, hane, mekan, konak.

ḥüsn bābında muʿārız olımaz aña güneş
seḥerī çıḳsa **evinden** giyüp altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 4). [evinden,]*

evrād: Her zaman yinelenen dua.

ḫūblar zikri gibi olmaz yaḳīnī fikr-i ḫūb
ḥamdüliʿllāh oldı **evrād-ı** dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 12). [evrād-ı, --ı]*

evrāḳ: Yapraklar, sayfalar, kağıtlar.

ruḫdan ġubār-ı ḥaṭṭı tırāş itdi tīġ ile
Evrāḳı ġūyiyā ider ehl-i ḳalem tırāş *(Gazel 78, Mısra 4). [evrāḳı, -ı]*
ḳılca cānuñ di perīşānlıġın ol ḳazzāza
ḥüsni **evrāḳına** ḫaṭ baġlamadın şīrāze *(Gazel 176, Mısra 2). [evrāḳına, -ı, -n, -a]*

evvel-bahār: Nevbahar. ilkbahar.

ṣalar sevdāya çoḳ ferzāneyi **evvel-baḫār** ammā
cünūn-ı ehl-i şevḳa ruḫlaruñ tekrār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 7). [evvel-baḫār,]*

evvel-i şeb: Gecenin öncesi.

ser-i zülfüñde ḳalup dil ḫaṭuña meyl itmez
evvel-i şeb nerede gelse ġarīb anda yatur *(Gazel 56, Mısra 8). [evvel-i şeb,]*

ey: Seslenme ünlemi.

ḥüsn-i ʿālem-gīrüñe **ey** ṣāhid-i şehbāz zülf
vālih-i sermest-çeşm ü ʿāṣıḳ-ı ser-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 1). [ey,]*
gel **ey** nihāl-i ḳadüñ serv-i cūy-bār-ı revān
ṭarāvet-i gül-i rūyuñ bahār-ı ʿālem-i cān *(Beyit 4, Mısra 1). [ey, -, -]*
mürde-diller bir yire dirilsün **ey** şeyḫ-i ecel
ġam şebidür tekyegāh-ı ʿışḳda aḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 5). [ey,]*
maġribīler mālik-i genc-i ḫibāyā oldılar
kīmiyādur cevher-i ẕātuñ meger **ey** ḳaşı yā *(Gazel 5, Mısra 8). [ey,]*
ey ḥālümi o ẓālim ile bilmek isteyen
ẓulm-ile yıḳdı göñlümi ḥālüm ḫarābdur *(Gazel 45, Mısra 5). [ey,]*
iletdüñ meclise efsūn-ıla dün ol perī-rūyı
meger kim sende **ey** vāʿız mücerreb bir duʿā vardur *(Gazel 51, Mısra 8). [ey,]*
yaḳīnī bendeñe çekdürme minnet-i dehri
eyā kerīm ü raḥīm ü müheymin ü mennān *(Gazel 138, Mısra 18). [eyā, -a]*
derd-mend üftādeyem var-ısa çāreñ **ey** ṭabīb
dilberüñ irgürmege kūyına dermān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 7). [ey,]*
ruḫuñ **ey** ġonca verd-i ḫod-būdur
bülbül-i cānı zār iden budur *(Gazel 52, Mısra 1). [ey,]*
ey nūr-ı dīde kuḥl-ı sıfāhānʿa kim baḳar
ehl-i maḥabbetüñ gözi ol ḫāk-i pādadur *(Gazel 41, Mısra 3). [ey,]*
sāḳī-i feyz iriş **ey** pīr-i ḫarābāt baña
cürʿañı içmese dil ġamdan ifāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 11). [ey,]*
güm ḳılan aḳluñı derbend-i maḥabbetde odur
zülfinüñ dāmenine **ey** dil-i āvāre yapış *(Gazel 81, Mısra 12). [ey,]*
dīvāne mükellef degül **ey** ḫvāce kerem ḳıl
Uşlan diyü ḳılma bu perīşāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 5). [ey,]*

gün yüzlülerle ṭolsa cihān **ey** perī-nijād
vaʿllāhi lestu enẕuru ṭavʿan ilā sivāk *(Gazel 96, Mısra 5). [ey,]*
ey cāme-i siyāh giyen ṣāh-ı ḫışm-nāk
çaprāst dügmelerle beni eyledüñ helāk *(Gazel 96, Mısra 7). [ey,]*
ḳarşu göster ruḫ-ı gül-berginüñ āyīnesini
ṭūṭī-i ṭabʿumı söyletmege **ey** şekker-leb *(Gazel 13, Mısra 6). [ey,]*
ṣanma ʿaks-i serv cūy-ı bāġda **ey** lāle-ḫadd
ṣuya düşdi servler ḳadd-i ḫırāmānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 9). [ey,]*
yap yap saña teslīm ideyin naḳd-i ḥayātı
ey ḫançer-i ser-tīz-i nigār eyleme ḥiddet *(Gazel 19, Mısra 10). [ey,]*
ümmīd ḳılur pertev-i mihrüñ dil-i gümrāh
ḳurtar şeb-i ġamdan anı **ey** necm-i hidāyet *(Gazel 20, Mısra 8). [ey,]*
ḳaddüñe beñzedügiyçün senüñ **ey** naḫl-i cefā
serv ü şimşādı ṣabā bāġda silker ṣarṣar *(Gazel 30, Mısra 5). [ey,]*
ey yaḳīnī ten-i mecrūḥdaki her zaḫmum
ẕüʿl-feḳār-ı müjesinden o şehüñ ḳan ağlar *(Gazel 30, Mısra 9). [ey,]*
bir yirde ḫāk ḳıl beni **ey** rūzgār kim
nāz-ıla gāh o serv-i ḫırāmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 7). [ey,]*
dil-i vīrānı **ey** ṣaçı ejder
Vuṣlatuñ gencine maḥal didiler *(Gazel 34, Mısra 21). [ey,]*
bir de sen ṣıma bu göñlüm şīşesin **ey** baġrı ṭaş
seng-i ṭaʿnından ʿadūnuñ inkisārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 7). [ey,]*
gitdi mihrüñle ḳarārum meded **ey** iki gözüm
zerre-veş ḫāk-i meẕelletde yetiş oldum ḫōr *(Gazel 40, Mısra 9). [ey,]*
dil ṭıflı düşdi yanuña düşdükçe al elin
ey serv-ḳadd yoluñda senüñ bir fütādedür *(Gazel 41, Mısra 8). [ey,]*
reşk-i elfāẕ-ı güher-bāruñdan **ey** sīmīn-beden
başına lūlū-yı şehvāruñ ṣadef zindān olur *(Gazel 54, Mısra 11). [ey,]*
eşigüñ yaṣdanuban **ey** ṣaçı leylī her şeb
ṣanma kim ʿāşıḳ-ı mecnūnuñı yabanda yatur *(Gazel 56, Mısra 5). [ey,]*
düşdüm görince naʿlçeñ ü kebkebüñ izin
ey kebg murġ-ı ṣabruma ol dām u dānedür *(Gazel 57, Mısra 10). [ey,]*
şekl-i zībāñ-ıla **ey** şāhid-i ferḫunde-cemāl
büt-i çīn daʿvī-i ḥüsn eylese ṣūret bulmaz *(Gazel 66, Mısra 3). [ey,]*
tīġ-ı cefāñ-ıla ölenüñ meşhedi-durur
ey seng-dil kimüñ ki mezārında ola ṭaş *(Gazel 78, Mısra 6). [ey,]*
çıḳup gül-geşt-i ṣaḥrā ideyim **ey** serv-i gül-ruḫsār
gelüp rūy-ı çemen eṭrāf-ı ʿālem sebzezār olmış *(Gazel 80, Mısra 5). [ey,]*
seni zār iden odur olma ḫaṭından ġamgīn
yüri **ey** āh yüri baḫt-ı siyehkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 2). [ey,]*
pāk-dāmān ol yüri ālūde olma ser-keş ol
sāyelerle ḳılma **ey** serv-i ḫırāmān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 12). [ey,]*
kimdür yaḳīnī dir iseñ **ey** pādişāh-ı ḥüsn
bir ʿuzlet ehli muʿtekif-i gūşe-i ferāġ *(Gazel 87, Mısra 9). [ey,]*
bir hümādur mihr-i ʿālem-tābı ḳılmış āşiyān
gird-i ruḫsāruñda ṣanma **ey** büt-i tannāz zülf *(Gazel 88, Mısra 4). [ey,]*
pisterin berg-i gül itse vechi var **ey** lāle-ḫadd
oldı her yüzden ser-āmed dilber-i mümtāz zülf *(Gazel 88, Mısra 11). [ey,]*
bīmār ḫāṭırın ṣora gel **ey** ṭabīb-i cān
kim fürḳat eyledi yirümi pister-i helāk *(Gazel 96, Mısra 3). [ey,]*
ġam pisterinde derd-ile cān virmedin yetiş
ey cān ṭabībi ḥāl-i dil-i bī-mecāli gör *(Gazel 39, Mısra 4). [ey,]*
sipihr-i faẕl u maʿārifde gerçi mihr-i münīrüz
ḳapuñda **ey** meh-i ḫūrşiyd-çihre ḫāk-i ḥaḳīrüz *(Gazel 75, Mısra 2). [ey,]*
güneş ḳapuñda **ey** meh ḫāke düşmiş bī-ḳarār olmış
görüp mihr-i cemālüñ ẕerre gibi bī-ḳarār olmış *(Gazel 80, Mısra 1). [ey,]*
ṭulūʿ itdi girībānuñdan **ey** meh rūy-ı raḫşānuñ
şeref burcundan oldı gūyiyā mihr-i cihān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 7). [ey,]*
görindi sāġar-ı mey içre **ey** meh ʿaks-i engüştüñ
Şafaḳdan oldı gūyā kim hilāl-i āsumān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 9). [ey,]*

anı mehtāb eylemiş germiyyet-i mihr-i ruḫuñ
perr ü bālin yaymış **ey** meh nitekim şehbāz zülf *(Gazel 88, Mısra 16). [ey,]*
ḥüsnüñ artar zülfüñ **ey** meh ʿanber-efşān eyleseñ
şemʿüñ artar lemʿası tārın perīşān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 1). [ey,]*
cān ü dil maḥzūn olup āh itseler her dem nʿola
ey perī zülfüñ ġamı hem andadur hem bundadur *(Gazel 43, Mısra 8). [ey,]*
iki şeh-perdür iki zülfeynüñ
ey perī gözlerüñ piristūdur *(Gazel 52, Mısra 6). [ey,]*
yüri ol ġamzesi ḫūn-rīze cān vir ḳayd-ı tenden geç
şehīd-i ʿışḳ ol **ey** ʿuryān olan gönlüm kefenden geç *(Gazel 23, Mısra 2). [ey,]*
dāʿimā ḳavṣ-ı ḳazādan atılur tīr-i fenā
ey gönül şanki nişānıdur anuñ ehl-i ḳubūr *(Gazel 40, Mısra 4). [ey,]*
ey perī gird-i ʿiẕāruñda gören kākülüñi
āşiyān itdi şanur mihr-i cihān-tābı hümā *(Gazel 2, Mısra 9). [ey,]*
meyl idüp olurduñ o boyu serve hevādār
ey ʿarʿar-ı bāġ itseñ o reftārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 6). [ey,]*
aġlamazdum gerdişüñden **ey** felek bir kez beni
cürʿa-veş bezminde yāruñ ḫāke yeksān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 3). [ey,]*
maġribi eyler ziyāret rūz u şeb māh-ıla mihr
zülf ü ruḫsāruñ ümīdiyle **ey** ferruḥ-liḳā *(Gazel 5, Mısra 16). [ey,]*
ey yaḳīnī haremin bilmez-isem beyt-i ḥaram
dilerin ola ḥarām ol ulu dergāh bāña *(Gazel 7, Mısra 11). [ey,]*
geh belā sengin atarsın dile geh tīr-i cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür **ey** ḳaşları yā *(Gazel 2, Mısra 2). [ey,]*
ey yaḳīnī saña reşk eylese erbāb-ı bihişt
cennet-i kūyın o ḫūruñ idinürseñ meʿvā *(Gazel 1, Mısra 9). [ey,]*
dil mülkini tātār-ı firāḳ eyledi ġāret
himmet demidür gel yetiş **ey** şāh-ı velāyet *(Gazel 20, Mısra 2). [ey,]*
cān gözin açup yum gözüñi seyr-i şuverden
ey dil idegör ʿālem-i esrārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 14). [ey,]*
defʿ-i ḥarāret eyleyemezsin zamāneden
her sū şarāb gördigüñ **ey** dil serābdur *(Gazel 44, Mısra 8). [ey,]*
ḳulpu destüñde ḳalur her neye el şunduñsa
geç hevādan yüri **ey** dil oñacaḳ kāra yapış *(Gazel 81, Mısra 4). [ey,]*
ne biter ellenilen verd-i ṭarīdan **ey** dil
bāġ-ı dehr içre biter her gül-i pür-ḫāra yapış *(Gazel 81, Mısra 7). [ey,]*
didüm geçdi nişān-ı sīneden peykān-ı ḫūn-rīzüñ
didi ol ḳaşları yā **ey** dü-tā-ḳāmet geçenden geç *(Gazel 23, Mısra 10). [ey,]*
dilde laʿl-i leb-i yār elde ṭolu cām-ı ṣafā
ey yaḳīnī baña beñzer ḳanı şāfī-meşreb *(Gazel 13, Mısra 12). [ey,]*
ol māhuñ **ey** yaḳīnī irem diyü kūyına
yir yir revāḳ-ı ʿarşa kemend atdı nāleler *(Gazel 33, Mısra 9). [ey,]*
reh-revān-ı ṭarīḳ-ı ʿışḳ-ı ḫudā
ey yaḳīnī saña kehel didiler *(Gazel 34, Mısra 26). [ey,]*
cism-i bārīküm pür itdi dāġlarla her elif
ey yaḳīnī bir nihāl-i berg ü bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 10). [ey,]*
ḥarf atsalar kelāmuma cühhāl ġam yimem
söz **ey** yaḳīnī şāʿir-i şīrīn-edādadur *(Gazel 41, Mısra 10). [ey,]*
ey yaḳīnī devlet-i ʿuḳbāya zāhid muntaẓır
ehl-i ḥāl olan bilür anı ki ḥālā bundadur *(Gazel 42, Mısra 15). [ey,]*
ʿışḳ hādīdür yem-i fürḳatde çekme ıẕṭırāb
ey yaḳīnī ḥamdülillāh ḫızr-ı ḫōş-dem bundadur *(Gazel 43, Mısra 12). [ey,]*
ḥuzūrından ayırdı ʿışḳı yāruñ bī-ḥuzūr oldum
şoñında her ḥuzūruñ **ey** yaḳīnī bir belā vardur *(Gazel 51, Mısra 14). [ey,]*
ey yaḳīnī bu ābdār ġazelüñ
Vaṣf-ı tīġında bir içim ṣudur *(Gazel 52, Mısra 17). [ey,]*
dürr-i dendānı ġamıyla aġlamaḳdan ol bütüñ
ey yaḳīnī eşk-i çeşmüm ʿāḳıbet ʿummān olur *(Gazel 54, Mısra 14). [ey,]*
der-i dilberde ḳalup derdüñe dermān umma
ey yaḳīnī saña yir yoḳ niçe der-mānde yatur *(Gazel 56, Mısra 14). [ey,]*

ey yaḳīnī reh-i cünūnı ḳoma
ʿaḳla yār olma kim sefāhetdür *(Gazel 62, Mısra 15). [ey,]*
ḳoma elden ṭarīḳ-ı aşḳı ṣaḳın
ey yaḳīnī reh-i hidāyetdür *(Gazel 63, Mısra 14). [ey,]*
ey yaḳīnī şuʿāʿ-ı āteş-i āh
pertev-i lemʿa-i hidāyetdür *(Gazel 64, Mısra 17). [ey,]*
ey yaḳīnī yedi iḳlīmi ararsa zāhid
künc-i mey-ḫāne gibi gūşe-i vaḥdet bulmaz *(Gazel 66, Mısra 13). [ey,]*
faḳrumuzla iderüz ehl-i ġınāyı pā-māl
ey yaḳīnī nʿola el virmez-ise dünyāmuz *(Gazel 68, Mısra 10). [ey,]*
ey yaḳīnī ne bilür şānumuz erbāb-ı ṣuver
ʿārif-i vaḥdete hem-rāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 15). [ey,]*
ey yaḳīnī ġam-ı devr ayaġa ṣalarsa seni
mey-fürūşa varup ol pīr-i mededkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 15). [ey,]*
vaṣl-ı yāra irmek isterseñ eger
ey yaḳīnī ʿışḳa eyle ittibāʿ *(Gazel 85, Mısra 10). [ey,]*
ey yaḳīnī bu ġazel maʿnīde bir deryādur
oldı ḳaʿrında anuñ ṣan dür-i meknūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 11). [ey,]*
şehr-i ʿışḳ içre gezer vālih ü şūrīde olup
ey yaḳīnī deli gönlüm ḳatı şeydā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 10). [ey,]*
gülşen-i kūy-ı yārda yoḳ baña hem-zebān olur
bülbülem **ey** yaḳīnī ben bencileyin hezār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 12). [ey,]*
bulma bārān-ı ḥavādiṣden keder seyl-āb-veş
ey yaḳīnī merdüm-i ʿālī-naẓar deryā gerek *(Gazel 98, Mısra 14). [ey,]*
ey yaḳīnī leb ü dendānını vaṣf eyleyeli
naẓm-ı pāküm görinür dürc-i güherden nāzük *(Gazel 99, Mısra 9). [ey,]*
bāde-i ʿışḳı içelden beri ʿaḳluñ gelmez
ey yaḳīnī ne ʿaceb bī-ser ü sāmān olduñ *(Gazel 101, Mısra 12). [ey,]*
ey yaḳīnī sen hele ṣal ṣāhbāz-ı himmetüñ
ola şāyed ol tezerv-i bāġ-ı ḥüsn ü ān şikār *(Gazel 27, Mısra 13). [ey,]*
ey bülbül-i çemen ḳatı germ olma nāleden
bu gülşene hezār ḫōş-elḥān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 9). [ey,]*
ḫançer-i ḫār-ıla ṣaḳın ki ider sīneñi çāk
gülüñ **ey** bülbül-i şūrīde yanından öte dur *(Gazel 40, Mısra 6). [ey,]*
niçe araya seni bī-ṭāḳat ü ārām olup
gel gel **ey** pervāne ol şemʿ-i şeb-ārā bundadur *(Gazel 42, Mısra 10). [ey,]*
ehl-i ʿirfān ol ḳılup taḥṣīl ʿirfāniyyeti
neyse efkārın ḳo **ey** zāhid tesellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 14). [ey,]*
destüñ **ey** yāḳūt-leb yaşum silerken ḳan olur
baḥr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercān olur *(Gazel 54, Mısra 1). [ey,]*
şām-ı ġamda şeb-çerāġı neylerin **ey** laʿl-leb
her şerārı āhumuñ bir gevher-i raḫşān olur *(Gazel 54, Mısra 3). [ey,]*
ḫāk-i pāyuñ cevherin alduḳca naḳd-i eşk-ile
çeşmüm **ey** yūsuf-liḳā ṣan keffe-i mīzān olur *(Gazel 54, Mısra 8). [ey,]*
ḳarīn olmaḳ saña **ey** ḳaddi ṭūbā bāġ-ı kūyuñda
cinānda hem-nişīn-i ḥūr u rıḍvān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 7). [ey,]*
lebüñde ḫaṭ nigīn-i laʿlde ṣan ism-i aʿẓamdur
anuñçün emrüñe dil **ey** perī-peyker müsaḫḫardur *(Gazel 61, Mısra 14). [ey,]*
bu ḫāristān-ı bāġ-ı dehr içinde ḫār-ı hecrüñle
Yaḳīnī gibi **ey** gül var mıdur bir dil-figār olmış *(Gazel 79, Mısra 10). [ey,]*
ḫarābāt ehlinüñ erkānını bilmezken **ey** zāhid
idersin daʿvī-i ʿirfān olur mı böyle nādānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 5). [ey,]*
saña **ey** ġonca-dehen bülbül-i şeydāyam ben
lāle-ruḫsāruñ olaldan gül-i terden nāzük *(Gazel 99, Mısra 3). [ey,]*
görüp **ey** sīm-beden laʿl-leb ü dendānuñ
dür ü mercānı o dem çıḳdı gözinden kānuñ *(Gazel 103, Mısra 1). [ey,]*
ṣanma girdābdur oynar yüregi **ey** dür-i pāk
ẕeḳanuñ çāhına gönli düşeli ʿummānuñ *(Gazel 103, Mısra 5). [ey,]*
ḳılca ṭāḳat ḳomadı ḳıldı ḫayāli beni zār
ey yaḳīnī teni mū ḳıldı ḫayāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 14). [ey,]*

oldı mengūş-ı gūş-ı ehl-i dilān
ey yaḳīnī bu naẓm-ı dür-bāruñ *(Gazel 105, Mısra 14). [ey,]*
der-i pāşāya lāyıḳ ola nişār
ey yaḳīnī bu naẓm-ı dür-bāruñ *(Gazel 106, Mısra 10). [ey,]*
naẓar it **ey** ḳaşı yā cānına geçdi ġamzeñ
bu yaḳīnīʿyi helāk itmesün iġmāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 11). [ey,]*
laʿl-i cān-baḫşuñla iḥyā eyleyüp ben bendeñi
ey ṣanem āyīn-i rūḥuʿllāhʿı iḥyā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 10). [ey,]*
ey yaḳīnī saña ṣeydālıḳ görindi var-ısa
ol mehüñ mirʿāt-ı ruḫsārın temāşā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 11). [ey,]*
yine verd-i ruḫına bir lebi cān-perverdüñ
ṣad-hezār āh-ıla **ey** bülbül-i dil cān virdüñ *(Gazel 109, Mısra 2). [ey,]*
yoḳ mı **ey** ẓālim ü bī-dād meded sende amān
kaʿbe-i cānı yeter ẓulm-ile vīrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 7). [ey,]*
al giydüñ ḳanı inṣāf nedür **ey** ḫūnī
ġamze-i mestüñe uyduñ yine mi ḳan itdüñ *(Gazel 110, Mısra 9). [ey,]*
ḳaddüñe **ey** serv-ḳāmet virdi zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 1). [ey,]*
ey yaḳīnī diyemez ḫançerinüñ ḥiddetini
olsa her bergi zebān sūsen-i saḫn-ı çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 9). [ey,]*
ʿanberīn ḫālüñe üftādedür **ey** çeşm-i ġazāl
baġrı ḫūn olsa nʿola nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 9). [ey,]*
var-ısa maġribe **ey** şāh-ı dil-āver seferüñ
hem-rehüñ ḫızr-ı hüdā peyk-i ẓafer rāh-berüñ *(Gazel 114, Mısra 1). [ey,]*
deşt ü sahrāda hırām it yüri **ey** kebg-i derī
cilveler ʿişveler it zīveri ol deşt ü derüñ *(Gazel 114, Mısra 7). [ey,]*
lemʿa-i tīġuñ ide pertev-i mihri zāʿil
reşk-i ḫurşiyd-i cihān-tāb ola **ey** meh siperüñ *(Gazel 114, Mısra 10). [ey,]*
külāh-ı cem saña **ey** sākin-i sarāy-ı sürūr
yeter baña seg-i kūyı sifāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 3). [ey,]*
nedür hüviyyeti bilmek dilerseñ **ey** dervīş
ʿayān ider anı nūr-ı cemāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 9). [ey,]*
irmez ʿulüvv-i ḳadrüñe **ey** serv-i ser-firāz
neşv ü nemā bulursa daʿarʿar hezār sāl *(Gazel 116, Mısra 3). [ey,]*
seng-i mezārumuz ḳıla şemşīr-i ʿışḳı tīz
ġamzeñ helāk iderse bizi **ey** ḳaşı hilāl *(Gazel 116, Mısra 8). [ey,]*
mecnūndan maḥabbetümi eksük añlama
yanumda artuḳ añma anı **ey** perī-ḫişāl *(Gazel 116, Mısra 10). [ey,]*
aylarca göremen yüzüñi **ey** ḳaşı hilāl
bāri göster göreyin ṣaçlaruñı sāl-be-sāl *(Gazel 117, Mısra 1). [ey,]*
kim-durur dir-iseñ **ey** şāh yaḳīnī-i gedā
sākin-i gūşe-i ġam muʿtekif-i künc-i melāl *(Gazel 117, Mısra 13). [ey,]*
ey yaḳīnī göñül āyīnesini ṣāf eyle
lemʿa-i mihr-i nigār-ıla aña vir ṣayḳal *(Gazel 118, Mısra 17). [ey,]*
ey yaḳīnī etegin çekse her ālāyişden
serv-veş ser-keş olup olmasa ālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 13). [ey,]*
ey dil ṭarīḳ-ı ḥaḳda geçersin çün ehl-i dil
her dem reh-i fenāda ceres-vār nāle kıl *(Gazel 120, Mısra 1). [ey,]*
var mı ḫalāṣ esīr-i ġam-ı zülf-i dil-rübā
ḥall it bu müşkilin dilüñ **ey** ḫvāce şerḥ ḳıl *(Gazel 120, Mısra 4). [ey,]*
laʿli yanında söz açamazsın o gül-ruḫuñ
ey ġonca sen gerekse gül açıl gerek ṭarıl *(Gazel 120, Mısra 6). [ey,]*
her ne niyāz var-ısa ol dil-rübāya ḳıl
cümle sipās u minneti **ey** dil ḫudāʿya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 2). [ey,]*
kimdür ki sen ṭururken ide naḫl-i bāġa meyl
ey serv ṭurma ḳaddüñi göster idüp ḳıyām *(Gazel 123, Mısra 6). [ey,]*
mükedder-ḫāṭır olmış seyl-i ġamdan pākdür göñlüm
bu gün ṣāfī-derūn olmaḳda **ey** dil ʿayn-ı ʿummānam *(Gazel 124, Mısra 14). [ey,]*
eşigi muṣṭafāʿnuñ kaʿbe-i ḥācātdur **ey** dil
bu elfāẓ-ı ṣafā-perverd-ile ben anda ḥassānʿam *(Gazel 124, Mısra 15). [ey,]*

ṭururken **ey** ṣaçı leylā ḳapuñ olur mu bu kim
düşem yabanlara mecnūn gibi sefāhet idem *(Gazel 125, Mısra 9). [ey,]*
ben kim serīr-i mülk-i feṣāḥatde serverem
ey pādişāh-ı ʿālem eşigüñde çākerem *(Gazel 126, Mısra 2). [ey,]*
yoḳdur ṣadefçe raġbetüm **ey** laʿl-leb velī
dürr-i kelāmum işiden añlar ne cevherem *(Gazel 126, Mısra 9). [ey,]*
ey sīm-çihre bende-i ḫāliş geçer saña
dīnār olursa ṭañ mı cihān içre muʿteber *(Gazel 126, Mısra 15). [ey,]*
kāşki biñ cānum olsa tende **ey** leylā-hırām
zülfüñ-içüñ her birin mecnūn-ı şeydā eylesem *(Gazel 127, Mısra 5). [ey,]*
ʿadem mülkine gitmiş **ey** perī hecr-i miyānuñla
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından ne nām u ne nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 9). [ey,]*
çemende sünbül-i zülf-i nigārı **ey** yüzi gül
Ruḫuñda ṭurra-i ʿanber-feşāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 7). [ey,]*
çemende sünbül-i zülf-i nigārı **ey** yüzi gül
Ruḫuñda ṭurra-i ʿanber-feşāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 3). [ey,]*
ey yaḳīnī ben dıraḫt-ı bāġ-ı derd ü miḥnetem
cismüm üzre naʿl ü dāġum berg ü bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 13). [ey,]*
muḳābil eyleme mirʿāt-ı mihri ʿārızuña
anı o dāʿireden ṭutma **ey** meh-i tābān *(Gazel 136, Mısra 4). [ey,]*
ḫvābdan nergisüñ aç bāġda **ey** serv-i revān
sünbülüñ ḫāl-i perīşānına eyle nigerān *(Gazel 139, Mısra 1). [ey,]*
senüñ **ey** nūr-ı ḫudā ḫasret-i dīdāruñdan
teb ṭutup oldı teni āb-ı revānuñ lerzān *(Gazel 139, Mısra 7). [ey,]*
sūsenle berg-i bīde ʿayān itme ḫançerüñ
dilden dile düşer ṣaḳın **ey** ḳaşları kemān *(Gazel 140, Mısra 12). [ey,]*
ölürsem zülf ü ḳaddüñçün eger **ey** serv-i ḫōş-bālā
ṭuram maḥşerde ʿabbāsī ʿalemlerle mezārumdan *(Gazel 141, Mısra 5). [ey,]*
ey yaḳīnī baş açuḳ rūmʿda bir abdālam
anuñ-içün bu fenā tekyede mihmānam ben *(Gazel 144, Mısra 17). [ey,]*
bu yaḳīnī kim eşigüñde irādet getürür
himmet ümmīd ider **ey** pīr-i hidāyet senden *(Gazel 147, Mısra 10). [ey,]*
cān virmek-ile laʿlüñe dil degmesün artuḳ
ey ḫvāce-i ḥüsn eksüge ister degerinden *(Gazel 148, Mısra 6). [ey,]*
cāme-i sebz-ile olduḳca revān **ey** boyu serv
sebzezār içre aḳan āb-ı muṣaffāsın sen *(Gazel 149, Mısra 3). [ey,]*
ruḫum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña hep reng-iden **ey** sīm-ten dildār sensin sen *(Gazel 150, Mısra 2). [ey,]*
yüzüñ gördüm delürdüm baña hīç yüz virmedüñ gitdüñ
beni bu vech-ile **ey** lāle-ruḫ mecnūn idensin sen *(Gazel 150, Mısra 4). [ey,]*
çü kendüñ düşdüñ **ey** üftāde dil ʿışḳa ne aġlarsın
meşeldür aġlamaz kendü düşen kendü düşensin sen *(Gazel 150, Mısra 9). [ey,]*
şemīmüñden meşām-ı cān-ı ʿālem müşg-sā oldı
meger **ey** ḫāl-i dilber nāfe-i misk-i ḫotenʿsin sen *(Gazel 150, Mısra 12). [ey,]*
lemʿa eyler bedenüñ sādede **ey** māh-liḳā
rūz-ı rūşende olan mihr-i cihān-ārāsın *(Gazel 151, Mısra 11). [ey,]*
ey semen gerçi ki sen reşk-i gül-i ḫod-rūsın
şanma kim ʿārız-ı dildār gibi ḫōş-būsın *(Gazel 152, Mısra 1). [ey,]*
ey yaḳīnī o bütüñ nüktelerin fehm eyle
ne bilür ehl-i luġat terk idelüm ḳamusın *(Gazel 152, Mısra 9). [ey,]*
varursın ḫāne-i aʿdālara **ey** gözleri āhū
belā deştinde bir mecnūn-ı ser-gerdānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 1). [ey,]*
zülf-ile ruḫsārın örtüp geçdi ol meh nāz-ıla
ey dirīġā görmedüm gün geçdi ʿömr-i nāzenīn *(Gazel 155, Mısra 6). [ey,]*
ey verd-i ḫandān bu naẓm-ı pür-ān
gūş itse ḥassān eylerdi taḥsīn *(Gazel 156, Mısra 17). [ey,]*
ḥasret-i dermānda müşkil derde uġrarsın ṣaḳın
ey diyen ʿāşıḳ belā kūyında ben derd isterin *(Gazel 157, Mısra 8). [ey,]*
ey ʿaceb ebrū mısın ya misk tozlu bir kemān
yā melāḥat burcunuñ ġarrā hilāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 1). [ey,]*

ṣafḥa-i hadd üzre **ey** ṭāvūs-ı zülf-i ʿanberīn
ḫūbluḳ menşūrına ṭuġrā-yı ʿālī sen misin *(Gazel 158, Mısra 3). [ey,]*
ḫaṭṭ-ı pür-çīn içre sen **ey** ḫāl-i ʿanber-bār-ı dōst
sebzezār-ı çīnʿüñ ol miskīn ġazāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 5). [ey,]*
muġber olduñ hem perīṣān-rūzgār **ey** gird-bād
zülf-i yāruñ ʿāṣıḳ-ı şūrīde-ḥāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 9). [ey,]*
ey yaḳīnī bu edā-yı ḫūb-ı şekker-bār-ıla
Mışr-ı naẓmuñ ṭūṭī-i şīrīn-maḳāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 11). [ey,]*
emdürüp bu dil-i bīmāra lebüñ şerbetini
ey ṭabībüm dimedüñ ḫāṭırını ḫōş ideyin *(Gazel 159, Mısra 10). [ey,]*
ey yaḳīnī niçe bir zehr-i belā çekmekden
mest ü lā-yaʿḳıl idüp gönlümi medhūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 15). [ey,]*
elif çek sīneme **ey** serv senden bir nişān ḳalsun
tenüñ nār-ı maḥabbet yanmadan ḫākister eylerse *(Gazel 161, Mısra 3). [ey,]*
cemālüñ maẓharıdur pertev-i mihri yaḳīnīʿnüñ
nʿola gün günden efzūn olsa ḥüsnüñ **ey** hilāl-ebrū *(Gazel 167, Mısra 16). [ey,]*
ḳızıl yaşıl dütünüm oldı çarḫa peyveste
felekde ḳavs-i ḳuzaḥ şanma **ey** hilāl-ebrū *(Gazel 168, Mısra 4). [ey,]*
üslūb-ı nāz içinde terk it rüsūḫ baḫşin
ey ṭıfl-ı nāz-perver ol baḫş-i nāza başla *(Gazel 170, Mısra 6). [ey,]*
faṣl-ı şitā-yı fürḳat çün āḫir oldı **ey** dil
yāruñ bahār-ı ḥüsnin vaṣfʿeyle yaza başla *(Gazel 170, Mısra 7). [ey,]*
ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ ammā ṭurmaduñ **ey** māh peymāna *(Gazel 172, Mısra 10). [ey,]*
ey yaḳīnī ġam-ı ʿışḳ ādemi mecnūn eyler
ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana *(Gazel 173, Mısra 13). [ey,]*
ey yaḳīnī sen anuñla çıḳamazsın başa
baġlama ʿāḳıl-ısañ göñlüñi zülf-i yāra *(Gazel 174, Mısra 13). [ey,]*
ey yaḳīnī lebi vaṣfın idemezsin o mehüñ
her sözüñ ʿīsī-i cān-baḫşdan ilhām olsa *(Gazel 175, Mısra 13). [ey,]*
alduñsa tīrüñi nʿola mecrūḥ sīneden
peykānlaruñ yürekdedür **ey** ḳaşı yā hele *(Gazel 179, Mısra 4). [ey,]*
aña yaḳīnī müşterīdür naḳd-i cān-ıla
virme metāʿ-ı vaṣluñı **ey** meh-liḳā ele *(Gazel 179, Mısra 10). [ey,]*
bāġa gel ṣīve-i reftār-ıla **ey** naḫl-i revān
serv-i āzādı ġam-ı ʿışḳa giriftār eyle *(Gazel 180, Mısra 3). [ey,]*
ruḫı yanında o servüñ güli yirden yire çal
ey ṣabā gülleri bülbül gözine ḫār eyle *(Gazel 180, Mısra 6). [ey,]*
āb-ı rūyın gülüñ **ey** bād-ı ṣabā yirlere çal
nuṭḳa gel ġonca-i dem-besteyi güftār eyle *(Gazel 180, Mısra 7). [ey,]*
her ṭarafdan ḥamle itdi düşmen-i dūn üstüme
Vaḳtidür bir sāʿat **ey** çarḫ üstüme dön üstüme *(Gazel 181, Mısra 2). [ey,]*
şöyle mecnūn itdi ben dīvāneyi leylā ṣaçuñ
ey perī bī-ʿaḳl ola geldükçe mecnūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 4). [ey,]*
bir dem ol ḫūnī baña raḥm itmeyüp ḳıldı helāk
ḳanlar aġla dem-be-dem **ey** çeşm-i pür-ḫūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 6). [ey,]*
ne deñlü nāz eylersen ḳayırmaz eyle ʿuṣṣāḳa
kerem ḳıl tek dirīġ itme şarāb-ı laʿlüñ **ey** sāḳī *(Gazel 185, Mısra 6). [ey,]*
niçe bir bāġda yata ayaġuñ
Daḫı **ey** serv āzād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 4). [ey,]*
nevāyī ṣanma kim destān-serā-yı bāġ-ı naẓm idi
o gülzāruñ benem **ey** lāle-ruḫ murġ-ı ḫōş-elḥānı *(Gazel 187, Mısra 18). [ey,]*
leṭāfet bāġınuñ sensin tezerv-i nāz-perverdi
ne bilsün kebg-i kühsār **ey** perī-ruḫsār reftārı *(Gazel 188, Mısra 4). [ey,]*
yürütmez ṣīve-i ḳadd-i bülendüñ naḫli gülşende
yaraşur olsa nāmuñ **ey** şeker-güftār reftārī *(Gazel 188, Mısra 6). [ey,]*
ey nāle-i yaḳīnī sipihri ṭoḳuz ṭolan
bir aydur ki ol meh-i tābān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 15). [ey,]*
ey benüm lāle-ruḫum serv-i revānum muṣlī
ṣaçı sünbül yüzi gül ġonca-dehānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 1). [ey,]*

kerem it oḳ gibi gel atma beni yabana
ṭoġrı bir bendeñem **ey** ḳaşı kemānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 6). [ey,]*
bir merḥabāya cān ü dili al da sög baña
senden yañadur **ey** boyu şimşād elüñ biri *(Gazel 200, Mısra 6). [ey,]*
teʾennī ile olur ḥāṣıl **ey** sipihr-i kemāl
irer mi ẕihnüñe hīç ḥiddet-ile sürʿatde *(Kaside 1, Mısra 35). [ey,]*
elüñde ḫātemüñi gördüm **ey** resūl-ḫışāl
esās-ı kaʿbe-i āmāl ḫāk-i pāyuñdur *(Kaside 1, Mısra 51). [ey,]*
hemīşe nāmuñı ẕikr itsün **ey** sipihr-i cemāl
kitāb-ı dānişüñüñ noḳṭasın bilen kişiye *(Kaside 1, Mısra 55). [ey,]*
mihre ḥāʾil ebrdür rūyuñda ḫaṭṭ **ey** meh-cebīn
sāye ṣalmış aḥmed'e yā şeh-per-i rūḥu'l-emīn *(Kaside 2, Mısra 1). [ey,]*
ġam degül gün günden efzūn olsa ḫaṭṭ-ı ʿārızuñ
ẕerrelerden mihre hīç irmez zevāl **ey** nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 12). [ey,]*
yā ʿiẕāruñ tāze pervāzī güzel bir lāledür
ḫaṭ degüldür devr iden ruḫsāruñı **ey** nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 20). [ey,]*
gerçi kim dirler anı olmaz-ımış cennetde şeb
ḫaṭ nedür gülzār-ı ruḫsāruñda yā **ey** ḥūr-ı ʿīn *(Kaside 2, Mısra 34). [ey,]*
ḫıżr-ı ḫōş-demdür ṭutar destinde gūyā cām-ı cem
leblerüñ devrinde **ey** gül-çihre ḫaṭṭ-ı ʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 40). [ey,]*
ey yaḳīnī ḫaṭṭ-ı ruḫsārından ol ʿīsī-lebüñ
oldı ẕāhir maʿnī-i min ʿindihī ʿilmuʿl-yaḳīn *(Kaside 2, Mısra 43). [ey,]*
ḳaddüñe **ey** serv-ḳāmet virdi zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 1). [ey,]*
ey ḥarīm-i ḥaremüñ kaʿbe-i aṣḥāb-ı ṣafā
sāḥa-i bārgehüñ ḳıble-i erbāb-ı dürūd *(Kaside 5, Mısra 1). [ey,]*
ey perī-çihre vücūdına muṣavver rūḥuñ
şāhid isterler-ise ẕāt-ı laṭīfüñ mevcūd *(Kaside 5, Mısra 17). [ey,]*
sidre-veş ḳadr-i bülendüñ idüp allāh refīʿ
ey hümā-sāye ola ẓıll-i ẕalīlüñ memdūd *(Kaside 5, Mısra 40). [ey,]*
yiridür **ey** yüzi gül gūş iderseñ efġānum
ki bāġ-ı naẓma benem bülbül-i bülend-elḥān *(Kaside 6, Mısra 51). [ey,]*
ḳays-ı nā-şād ile ḫālüm göre geldi ferhād
pend idüp didiler **ey** derd ü belāya muʿtād *(Müseddes 1, Mısra 10). [ey,]*
ey yaḳīnī bu sözüñ ḥaḳ-durur inkār olmaz
içlerinde bularuñ ẕerre ḳadar ʿār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 29). [ey,]*

ey āfet: Ey güzel. II Ey sevgili.

meh gibi şehri gezme **ey āfet**
bu meseldür ki şöhret āfetdür *(Gazel 63, Mısra 11). [ey āfet,]*

ey bī-vefā: Ey vefasız. || Ey sevgili.

lebüñ būs itdi sāġar şanma kim nūş itdügüm meydür
dil-i bīmāra ḳanlar yutdurur **ey bī-vefā** meclis *(Gazel 77, Mısra 6). [ey bī-vefā,]*

ey büt-i çīn: Ey Çin putu gibi olan güzel.

ey büt-i sīmīn-beden ṣūret-gerān-ı deyr-**i çīn**
ḳaldılar ḥayretde laʿl-i gevher-efşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 5). [ey büt-i çīn,]*

ey dil: Ey gönül.

zārılıḳlarla semāʿ eyleyüben yaş aḳıdur
girye vü nālede **ey dil** baña beñzer ṭōlāb *(Gazel 10, Mısra 10). [ey dil,]*
geldi yolumda var-ımış **ey dil** ne çāre var
rāh-ı belāda gözyaşı ʿummān olup gider *(Gazel 32, Mısra 9). [ey dil,]*
maraz-ı ʿışḳ-ıla dirdüñ ki fiġān eylemeyem
şimdi dehri iñiletdüñ nedür **ey dil** derdüñ *(Gazel 109, Mısra 8). [ey dil,]*

zene dil virdi ṭañ mıdur **ey dil**
tīşesi ṭaʿne itse ferhādʿa *(Gazel 169, Mısra 11). [ey dil,]*
kūyında ol begüñ gel **ey dil** niyāza başla
çünki ḥicāzʿa irdüñ saʿy it namāza başla *(Gazel 170, Mısra 1). [ey dil,]*
yarınuñ issi var **ey dil** ṣaḳın itme iḥmāl
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı *(Müseddes 3, Mısra 11). [ey dil,]*
cemāl-i şuʿle-i yāra göñül pervānesin yandur
maḥabbet şemʿini **ey dil** uyandur bir çerāġ olsun *(Gazel 162, Mısra 6). [ey dil,]*

ey efendim: Ey efendim! II Ey sevgili!.

başladuñ gün gibi ben ẕerreye hercāyīlige
ey efendim ne ʿaceb āfet-i devrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 10). [ey efendim,]*

ey eşk: Ey gözyaşı.

ey eşk cüdā düşseñ o servüñ naẓarından
ter düşme ṣaḳın ṣaḳlasun allāh beterinden *(Gazel 148, Mısra 1). [ey eşk,]*

ey gedā: Ey kul.

ey gedā ol şehe çün bende-i fermān olduñ
eyle farz it ki ḳamu ʿāleme sulṭān olduñ *(Gazel 101, Mısra 1). [ey gedā,]*
var **ey gedā** seg-i kūyına iltiyām eyle
tevāzuʿ-ıla gerek her ḫışāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 11). [ey gedā,]*

ey ġonca: Ey gonca. II Ey sevgili.

ḫōş gelür berg-i gül-i aldan **ey ġonca** baña
gülşen-i dilde dem-ālūde olan peykānuñ *(Gazel 103, Mısra 3). [ey ġonca,]*
bildük suḫanuñdan dehenüñ var idügini
maʿlūm olur **ey ġonca** müʿessir eserinden *(Gazel 148, Mısra 4). [ey ġonca,]*

ey ġonca-leb: Ey gonca dudaklı.

ruḫuñçün ḫār-ı hicrānuñla bülbül gibi zār olmaḳ
baña **ey ġonca-leb** gül gibi ḫandān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 6). [ey ġonca-leb,]*

ey gül-i ter: Ey taze gül! Genç; sevgili.

ʿiẕāruñ tāb-ı mülden **ey gül-i ter** al al oldı
nʿola bülbüllerüñ āhından olsa pür-ṣadā meclis *(Gazel 77, Mısra 7). [ey gül-i ter,]*

ey lāle-ruḫ: Ey lale yanaklı.

dest-i şevḳ-ıla girībānın çeküp çāk itdi ṣubḥ
gül gibi **ey lāle-ruḫ** çāk-i girībānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 12). [ey lāle-ruḫ,]*

ey māh: Ey ay gibi olan sevgili.

seyr itmege ʿiẕāruñı **ey māh** bī-niḳāb
yüz yirde ḫāke düşdi şitābından āfitāb *(Gazel 12, Mısra 1). [ey māh,]*
görindi dāmeni altında şemʿden pertev
bilindi olduġı **ey māh** zülfüñüñ şeb-rev *(Gazel 166, Mısra 2). [ey māh,]*
ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ anı ṭurmaduñ **ey māh** peymāna *(Gazel 171, Mısra 12). [ey māh,]*
mihrüñ-ile aġlamaḳdan öldüm **ey māh** üstüme
ebr giryān mihr sūzān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 3). [ey māh,]*

ey meh-liḳā: Ey ay yüzlü güzel, dilber.

istimāʿ idüp o semte ʿazmüñi **ey meh-liḳā**
başın alup gitdi dün ḫurşiyd maġribden yaña *(Gazel 5, Mısra 1). [ey meh-liḳā,]*
şuʿāʿ-ı pertev-i ḫūrşiyd-i ʿālem-tābdan şanma
senüñ şevḳuñla rūşendür bugün **ey meh-liḳā** meclis *(Gazel 77, Mısra 16). [ey meh-liḳā,]*

ey melek: Ey melek II Ey sevgili.

ey melek zülf-i perīşānuña dil baġlayalı
zār u āşüfte vü pā-māl ü perīşānam ben *(Gazel 144, Mısra 3). [ey melek,]*

ey perī: Ey peri. II Ey sevgili.

ey perī ḫātem-i cām-ıla ṣafā bezminde
seni tesḫīr iderin ṣanki süleymānʿam ben *(Gazel 145, Mısra 15). [ey perī,]*
o ḫāl-i fitne-cūdan gözlerüñ tekmīl-i siḥr itmiş
ne kim taʿlīm olınsa **ey perī** ḳābildür insāna *(Gazel 172, Mısra 6). [ey perī,]*
ṭūbā ḳadüñ hevāsı-y-ıla gönlüm **ey perī**
Uçmaḳ dilerdi kūyuña olsa eger peri *(Gazel 200, Mısra 1). [ey perī,]*
bāġ-ı ruḫuñda dāne-i ḫālüñçün **ey perī**
terk eylesek bihişti nʿola biz de ādemʿüz *(Gazel 73, Mısra 3). [ey perī,]*

ey perī-peyker: Ey peri yüzlü II Sevgili.

fitne başı neydügin bildi dil-i ṣūrīde-ḥāl
ey perī-peyker ser-i zülf-i perīşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 4). [ey perī-peyker,]*

ey pervāne: Ey aşık.

ṭutuşduñ āteş-i hecr-ile her şeb bezm-i fürḳatde
yeter yanduñ gel **ey pervāne** şemʿ-i encümenden geç *(Gazel 23, Mısra 6). [ey pervāne,]*

ey ṣabā: Ey sabah rüzgarı.

demüñden zülf-i dilber gibi ʿālem müşg-bār olmaz
gerekse **ey ṣabā** her gice ṣaḥrā-yı ḫotenʿden geç *(Gazel 23, Mısra 8). [ey ṣabā,]*

ey şāh: Ey Şah, hükümdar.

sen şeh-i ʿışmet ü ben bende-i şāḥib-ʿısyān
benden **ey şāh** hatā ʿafv u mürüvvet senden *(Gazel 147, Mısra 6). [ey şāh,]*

ey ṣanem: Ey put gibi güzel olan sevgili.

ben günehkāruña raḥm itmez-iseñ de bāri
ey ṣanem dūzaḫ-ı hicrānuñ-ıla itme ʿaẕāb *(Gazel 10, Mısra 6). [ey ṣanem,]*
ey ṣanem saña bī-bedel didiler
allāh allāh ʿaceb güzel didiler *(Gazel 34, Mısra 1). [ey ṣanem,]*
tīrüñ ki geldi sīne-i mecrūḥa **ey ṣanem**
didi ki biz cerāḥat-i ʿuṣṣāḳa merhemüz *(Gazel 73, Mısra 11). [ey ṣanem,]*
derdüñle cān viren dirilür ʿīsī-i lebüñ
cān virmek **ey ṣanem** saña āsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 4). [ey ṣanem,]*

ey şeh: Ey sultan. II Ey sevgili.

var mıdur bencileyin devlete lāyıḳ bendeñ
seg-i kūyuñla ḳapuñ beklerin **ey şeh** her şeb *(Gazel 13, Mısra 8). [ey şeh,]*

ey serv: Ey servi boylu sevgili.

şāh maḥmūdʿuñ ayāz olmış-ıdı manẕūrı
seyr-i mehtāb ḳıl **ey serv** olup cāme-kebūd *(Kaside 5, Mısra 22). [ey serv,]*

ey serv-ḳadd: Ey servi boylu sevgili.

ġoncalar hep saña eyler ser-fürū **ey serv-ḳadd**
bāġ-ı ḥüsnüñ ser-firāz olmış nihāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 7). [ey serv-ḳadd,]*

ey yūsuf-liḳā: Ey Yusuf yüzlü.

zenaḫdānuñda **ey yūsuf-liḳā** zülfüñle zār oldum
benüm ḥālüm esīr-i bend-i zindān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 3). [ey yūsuf-liḳā,]*

eyā: "Ey!" seslenme edatı.

mihr-i rūyuñdaki bīnī mi **eyā** ḳaşı kemān
yā dü-şaḳḳ itdi meh-i bedri benān-ı maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 9). [eyā,]*

eyle-: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

dāġ-ı ruḫsāruñ-ıla kim ki cerāḥat bulmaz
pisterin berg-i gül **eylerse** de rāḥat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 2). [eylerse, -erse]*
bāġ-ı kūyuñda yaḳīnī şanemā bülbül-vār
gül yüzüñde nʿola **eylerse** hezār āh u fiġān *(Gazel 139, Mısra 10). [eylerse, -erse]*
elif çek sīneme ey serv senden bir nişān ḳalsun
tenüñ nār-ı maḥabbet yanmadan ḫākister **eylerse** *(Gazel 161, Mısra 4). [eylerse, -erse]*
defʿ-i ḥarāret **eyleyemezsin** zamāneden
her sū şarāb gördigüñ ey dil serābdur *(Gazel 44, Mısra 7). [eyleyemezsin, -y, -e, -mez, -sin]*
ḳaṭʿ iderler başını ol ẕevḳdan maḥrūm olup
cām-ı laʿl-i yāra ḥırşın **eylemezse** az zülf *(Gazel 88, Mısra 10). [eylemezse, -mez, -se]*
ṭurmayup luʿb-ıla ʿuşşāḳı ṭavāf **eylerler**
kūy-ı dilber be göñül kaʿbe-i ʿulyā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 7). [eylerler, -r, -ler]*
bezm-i ezelde laʿlüñ-ile demler **eyledük**
dünyāda eyledüñ bize olʿ ālemi ḥarām *(Gazel 123, Mısra 7). [eyledük, -dük]*
maşrıḳ-ı envār-ı elṭāf-ı ilāhī ol müdām
eyledükçe maġribe ḫurşiyd-i enver ilticā *(Gazel 5, Mısra 14). [eyledükçe, -dükçe].*
ḳalbümi benümʿ ışḳ-ı cüvānī ider ḫarāb
eyle o nev-cüvānı ilāhī kemāl-i pīr *(Gazel 37, Mısra 6). [eyle,]*
geh belā sengin atarsın dile geh tīr-i cefā
her ne **eylerseñ** elüñden gelür ey ḳaşları yā *(Gazel 2, Mısra 2). [eylerseñ, -r, -se, -ñ]*
sakf-ı eyvān-ı felek bir gün tokınur başuña
tut ki kendüñ ser-firāz-ı evc-i aʿlā **eyledüñ** *(Gazel 108, Mısra 4). [eyledüñ, -dü, -ñ]*
gök gök olmış cismümi mūzeñle pā-māl eyleyüp
tende naḳş-ı kebkebüñ şekl-i s̱üreyyā **eyledüñ** *(Gazel 108, Mısra 8). [eyledüñ, -dü, -ñ]*
pür-şerer **eyleyeyin** yollaruñı āhum-ıla
kehkeşān-ı felege ṭaʿn ide tā reh-güẕerüñ *(Gazel 114, Mısra 11). [eyleyeyin, -y, -eyin]*
benān ile ruḫuñı bīnüñ **eylemiş** iki şaḳḳ
ben anı muʿcize-i muṣṭafāʿya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 3). [eylemiş, -miş]*
efendi sen şeh-i ḥüsn iken āh u vāh idicek
ya ben gedā bu ḳadar derdle niçe **eyleyeyin** *(Gazel 160, Mısra 6). [eyleyeyin, -y, -eyin]*
ḫaṭ degül rūyuñda bir ṭāvūs-ı ḳudsīdür ki ḫaḳ
eylemiş cevlāngehin gülzār-ı firdevs-i berīn *(Kaside 2, Mısra 18). [eylemiş, -miş]*
ṭalʿatuñla **eyledi** ḫurşiyd maġribden ṭulūʿ
vechi var āḫir zamān oldı dir isem ḫusrevā *(Gazel 5, Mısra 3). [eyledi, -di]*
firdevs nedür **eyle** ruḫ-ı yārı temāşā
ʿāşıḳ ne görür itmese dīdārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 1). [eyle,]*
ʿacebā muṭrıb elinden mi fiġān **eylerler**
neyimiş nāleleri çeng ü defi gūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 5). [eylerler, -r, -ler]*
ġubār-ı cismi berbād **eylesünler** gird-bād-āsā
yolında ol perīnüñ raḳş iden dīvāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 5). [eylesünler, -sünler]*

seni yād **eylemezse** yār ṭañ mı
yanında dilberüñ yād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 5). [eylemezse, -mez, -se]*
rengīn ü nāzük **eyle** edāñı yaḳīnīyā
Vaṣf it lebin ʿubeydī gibi nükte-dān olup *(Gazel 16, Mısra 9). [eyle,]*
seyr it derūn-ı servde murġ āşiyānesin
baġrında başlar **eylemiş** āsīb-i rūzgār *(Gazel 26, Mısra 6). [eylemiş, -miş]*
ferhād gözin lāle-ṣıfāt **eyledi** pür-hūn
şīrīn idicek lāle-i kühsārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 11). [eyledi, --di, -]*
zār oldum idüp yār ile aġyārı temāşā
ṣan **eyledi** bülbül gül ile ḫārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 2). [eyledi, --di, -]*
ġamzeñle şehīdem diyü itsem nʿola daʿvā
ḳanlu kefen **eyler** baña her demde şehādet *(Gazel 20, Mısra 10). [eyler, -r]*
niʿmet-i dünyāya ṣōfī ṭutmayup ṣāfī geçer
fikr-i esrār-ı hüviyyet **eyler** ol ḥayrānı gör *(Gazel 38, Mısra 4). [eyler, -r]*
geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi bu nāçīze
Yaḳīnī şād oldı **eyledi** o merḥabādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 10). [eyledi, --di, -]*
būs-ı lebüñi **eyleme** ʿāşıḳlara teklīf
lāzım mı şarāb içmege mestāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 3). [eyleme, -me]*
güli şermende ḳılup ʿārız-ı alı ḥasanʿuñ
ġoncayı **eyledi** dem-beste vü lālī ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 2). [eyledi, --di, -]*
kişver-i fazla **eyledi** seni şāh
sāye-i ḫusrev-i hümāyūn-ẓıl *(Gazel 122, Mısra 9). [eyledi, --di, -]*
muḳābil **eyleme** mirʿāt-ı mihri ʿārızuña
anı o dāʿireden ṭutma ey meh-i tābān *(Gazel 136, Mısra 3). [eyleme, -me]*
gördüm ol yūsuf-ı gül-pīreheni vāḳıʿada
uyanup **eyledügüm** nāleyi taʿbīr idemem *(Beyit 5, Mısra 2). [eyledügüm, -düg, -üm]*
ey gedā ol şehe çün bende-i fermān olduñ
eyle farz it ki ḳamu ʿāleme sulṭān olduñ *(Gazel 101, Mısra 2). [eyle,]*
ḫas u ḫāşāk-i ġamdan pāk ḳılsun vādī-i ḳalbi
kerem seyl-ābını her cūda cūyān **eyle** sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 12). [eyle,]*
ne deñlü nāz eylersen ḳayırmaz **eyle** ʿuşşāḳa
kerem ḳıl tek dirīġ itme şarāb-ı laʿlüñ ey sāḳī *(Gazel 185, Mısra 5). [eyle,]*
ṣalma derbend-i ġama **eyle** der-i vaṣlı güşād
yeter it zār beni rūḥ-ı revānum feṭḥī *(Gazel 194, Mısra 7). [eyle,]*
mütemmem **eyle** kim olur nihāyetü'l-āmāl
dirīġ ḳuṭb-ı murād üzre dönmeyüp bir kez *(Kaside 1, Mısra 73). [eyle,]*
gerekse berḳ-ı ʿacūl **eylesün** biñ istiʿcāl
raẕīʿ-i dāye-i pür-cūd ü mürvetüñ yem ü kān *(Kaside 1, Mısra 37). [eylesün, -sün]*
yaḳīnī lāf u güzāfı ḳo **eyle** şāha duʿā
niyāza ḳaldur elüñ sūy-ı ḫażret-i mennān *(Kaside 3, Mısra 29). [eyle,]*
ümīd-i rifʿat-ile niçe vaṣfuñ **eyleyem**
ki medḥ-i aḥmed-ile buldı çoḳ şeref ḥassān *(Kaside 6, Mısra 47). [eyleyem, --(y)em, -]*
ġoncalar hep saña **eyler** ser-fürū ey serv-ḳadd
bāġ-ı ḫüsnüñ ser-firāz olmış nihāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 7). [eyler, -r]*
ey yaḳīnī ġam-ı ʿışḳ ādemi mecnūn **eyler**
ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana *(Gazel 173, Mısra 13). [eyler, -r]*
egmez ṣurāḫī cāma baş **eyler** mücādele
ol ser-keşüñ boġazını al sāḳıyā ele *(Gazel 179, Mısra 1). [eyler, -r]*
eşkümdür **eyleyen** ḫaṭ-ı ruḫsāruñı ʿayān
peydā olur buḫār ṭoḳınduḳca nāra āb *(Gazel 12, Mısra 3). [eyleyen, -(y)en]*
kāşki itsem ser-i kūyuñda cismi pāy-māl
tende nakş-ı kebkebüñ reşk-i s̱üreyyā **eylesem** *(Gazel 127, Mısra 4). [eylesem, -se, -m]*
kāşki biñ cānum olsa tende ey leylā-hırām
zülfüñ-içüñ her birin mecnūn-ı şeydā **eylesem** *(Gazel 127, Mısra 6). [eylesem, -se, -m]*
kāşki olsa ser-ā-pā sīnede yüz biñ zebān
her birin gül ruhlaruñ şevkında gūyā **eylesem** *(Gazel 127, Mısra 8). [eylesem, -se, -m]*
ḫaṭ degüldür sāye-i perr-i hümādur var-ısa
eylemişdür ḫaḳ seni baḫt-ı hümāyūna ḳarīn *(Kaside 2, Mısra 22). [eylemişdür, -miş, -dür]*
var ṣalāḥuñ **eyleseñ** maġribde ger icrā-yı ḥaḳ
irs̱-ile naḳl itdi bir pāşā-yı ṣāliḥden saña *(Gazel 5, Mısra 9). [eyleseñ, -se, -ñ]*

ḥüsnüñ artar zülfüñ ey meh ʿanber-efşān **eyleseñ**
şemʿüñ artar lemʿası tārın perīşān **eyleseñ** *(Gazel 100, Mısra 1). [eyleseñ, -se, -ñ]*
ey yaḳīnī saña reşk **eylese** erbāb-ı bihişt
cennet-i kūyın o ḥūruñ idinürseñ meʿvā *(Gazel 1, Mısra 9). [eylese, -se]*
feṯḥ-i bāb **eylese** fettāḥ eşigi kaʿbeʿsini
ḳılsa meftūḥ ḥabīb-i dil ü cānum feṯḥī *(Gazel 194, Mısra 1). [eylese, -se]*
yaḳīnī **eyleyelden** yaşumı bir laʿl-leb deryā
dönüpdür her müjem ḳan-ıla yir yir şāḫ-ı mercāna *(Gazel 171, Mısra 13). [eyleyelden, -(y)el, -den]*
nücūm gibi yanam ṣubḥ olınca şevḳumdan
ḫudā ger **eyleye** bīdār-ı kūy-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 4). [eyleye, -y, -e]*
ne vücūdı ola her peşşe-i nāçīzüñ kim
eyleye ḳāfʿda ʿanḳā-y-ıla daʿvā-yı vücūd *(Kaside 5, Mısra 14). [eyleye, -y, -e]*
ḳays üns **eyledi** vaḥşīler-ile ḫavfından
ben belā deştini tenhā gezerin bī-pervā *(Gazel 1, Mısra 7). [eyledi, -di]*
ʿīş u nūş **eyle** bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 5). [eyle,]*
ey verd-i ḫandān bu naẓm-ı pür-ān
gūş itse ḥassān **eylerdi** taḥsīn *(Gazel 156, Mısra 18). [eylerdi, -r, -di]*
şīşe-i tevbe şikest **eylemek** āsān işdür
Sāḳī-i ġonca-dehenden sehil ibrām olsa *(Gazel 175, Mısra 11). [eylemek,]*

eyü: Beğenilecek, makbûle geçecek nitelikleri olan, kendisinde bulunması gereken vasıfları taşıyan insan veya durum.

ḳurtuldı vücūduñ yaramaz ġuṣṣalarından
mülk-i ʿademe gitdi yaḳīnī **eyü** vardı *(Gazel 184, Mısra 10). [eyü,]*

eyvān: Kemerli yüksek binâ, saray, köşk.

sipāh-ı kūy-ı felek-iʿtibārı encüm-i çarḫ
kemīne çāker-i **eyvān-ı** ḳudreti keyvān *(Kaside 6, Mısra 30). [eyvān-ı,]*

eyvān-ı çarḫ: Felek köşkü. II Sema.

görindi çeşmüme **eyvān-ı çarḫ** köhne sifāl
ṣafāda ṭabʿuña öykünmek istemiş ʿummān *(Kaside 1, Mısra 43). [eyvān-ı çarḫ,]*

eyvān-ı felek: Gökyüzü sarayı.

sakf-ı **eyvān-ı felek** bir gün tokınur başuña
tut ki kendüñ ser-firāz-ı evc-i aʿlā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 3). [eyvān-ı felek,]*

eyvān-ı kibriyā: Yüce köşk.

cemşiyd-i çār-bāliş-i **eyvān-ı kibriyā**
ḫurşiyd-i ṣubḥ-sancaḳ u māh-ı zuḥal-mekān *(Gazel 137, Mısra 9). [eyvān-ı kibriyā,]*

eyyām: 1. devir, zaman II insanlar, halk.

hengām lāle devr gül **eyyām** ʿīş ü nūş
bülbül nedīm ü bezm çemen lālezār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 3). [eyyām,]*
sāḳıyā cām-ı meyi destüme ṣun nūş ideyin
bāri bir dem ġam-ı **eyyāmı** ferāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 2). [eyyāmı, -ı]*

2. (Rüzgarın gemilerin seyrine elverişli olduğu zaman için) uygun ve elverişli zaman.

çābük-süvār-ı eblaḳ-ı **eyyām-ı** rūzgār
bālā-nişān-ı maʿreke-i āḫirüʿz-zamān *(Gazel 137, Mısra 7). [eyyām-ı,]*

ezber: Bir sözü, bir metni kitaba bakmadan aynen tekrar edebilecek şekilde zihinde tutma, hıfzetme.

baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuṣṣāḳa cānā küfri **ezber** kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 8). [ezber,]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuṣṣāḳa cānā küfri **ezber** kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 4). [ezber,]*

ez-dest: Öz elinden.

ṣāne alup destine aġyārdan zülfin ṭarar
āh **ez-dest-i** cüvānān-ı perīṣān-iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 10). [ez-dest-i,]*

ezhār: Çiçekler.

olup yine eṣer-i bād-ı feyz-baḫş ʿayān
ḥayāt-ı nev bulup **ezhār** açdılar aʿyān *(Kaside 3, Mısra 2). [ezhār,]*

F

faġfūr: Çin hükümdarlarına genel itibariyle verilen addır.

seg-i kūyuñ sifālin başa almaḳ āsitānuñda
giyüp **faġfūr** tācın çīnʿe ḫāḳān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 12). [faġfūr,]*

fāḳa: Fakirlik, yoksulluk.

ḳapuñda derd ü **fāḳayla** göñül bīmār u ʿācizdür
bu derde şerbet-i luṭfuñla dermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 15). [fāḳayla, -yla]*

fakîr: 1. yoksul, muhtaç ‖ düşkün, âciz.

nuḳūd-ı eşküme baḳmaz o şāh-ı sīmīn-ten
Faḳīr diyü ider ben gedāya istiġnā *(Gazel 3, Mısra 6). [faḳīr,]*

2. ben', 'bendeniz' anlamında.

zekāt-ı ḥüsni dirīġ itme ben **faḳīrüñden**
saña cemāl viren ẕüʿl-celāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 11). [faḳīrüñden, -üñden]*

faḳr: Yoksulluk, muhtaçlık, züğürtlük.

faḳrumuzla iderüz ehl-i ġınāyı pā-māl
ey yaḳīnī nʿola el virmez-ise dünyāmuz *(Gazel 68, Mısra 9). [faḳrumuzla, -u, -muz, -la]*

fānī: Bekası olmayan, fena bulan, devamsız, yaratılan her şey, ölümlü dünya.

ḥaḳīḳat gencine mālik bizüz bu mülk-i **fānīde**
bizüm vīrānelikden kārumuz ābādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 9). [fānīde, -de]*

fāriġ-bāl: Gönlü rahat, özgür.

hezār murġ-ı dil āsūde-ḥāl ü **fāriġ-bāl**
görindi ḥalḳa-i kaʿbe yed-i muḥammed'de *(Kaside 1, Mısra 49). [fāriġ-bāl,]*

farḳ: Fark, ayrım, başkalık.

kākülüñ **farḳuñ** üzre ḫōş-būdur
müşgden farḳ iden ḫaṭā eyler *(Gazel 29, Mısra 9). [farḳuñ, -uñ]*

farḳ id-: Ayırmak, ayrı görmek.

kākülüñ farḳuñ üzre ḫōş-būdur
müşgden **farḳ iden** ḫaṭā eyler *(Gazel 29, Mısra 10). [farḳ iden,]*

farḳ ol-: Ayırt edilememek.

ser-i kūyuñda **farḳ olmaz** ruḫum ferş-i ḥarīmüñden
ḳapuñda eşigüñ ṭaşıyla başum baş berāberdür *(Gazel 61, Mısra 9). [farḳ olmaz,]*
itdüm şu deñlü nūş senüñ nīş-i nāveküñ
Farḳ olmaz oldı ḫāne-i zenbūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 12). [farḳ olmaz,]*

farż: Mutlak surette yapılması gereken.

başına her gün anuñ yiridür irerse zevāl
egerçi **farż-ıdı** bu kim zamān-ı māzīde *(Kaside 1, Mısra 32). [farż-ıdı, -ıdı]*

farz it-: Farz etmek; varsaymak.

ey gedā ol şehe çün bende-i fermān olduñ
eyle **farz it** ki ḳamu ʿāleme sulṭān olduñ *(Gazel 101, Mısra 2). [farz it,]*

farzā: Diyelim ki, farz edelim ki.

viṣāli ʿīdine irgürmez ol hilāl-ebrū
ṭutam ki ṣavm-ı firāḳına ṣabr idem **farzā** *(Gazel 3, Mısra 4). [farzā,]*

fāş eyleme-: Açığa çıkarmamak, ortaya dökmemek.

fāş eylemezdi ʿāleme derd-i derūnumuz
çāk olmasaydı ḫançer-i hecrüñle sīnemüz *(Gazel 73, Mısra 7). [fāş eylemezdi,]*

fāş ḳıl-: Gizli olan bir şeyi ortaya çıkarmak, açığa vurmak, duyurmak, ifşa etmek.

lebleri rāz-ı dehānın **ḳıldı fāş**
küllü sırrın cāvezeʿl-iṣneyni ṣāʿ *(Gazel 85, Mısra 3). [fāş ḳıldı,]*

faṣīḥ-zebān: Dili açık, anlaşılır ve düzgün.

ḳapuñda bülbül-i şīrīn-suḫan hezār velī
benüm gibi ḳanı bir tūtī-i **faṣīḥ-zebān** *(Kaside 6, Mısra 38). [faṣīḥ-zebān,]*

faṣl-ı ḫazān: Sonbahar, hazan mevsimi, güz.

zerd-i ruḫum görüp o gül vaʿde-i vaṣl ider velī
Faṣl-ı ḫazānda görinen düşlere iʿtibār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 4). [faṣl-ı ḫazānda,]*

faṣl-ı şitā-yı fürḳat: Ayrılığın kış mevsimi.

faṣl-ı şitā-yı fürḳat çün āḫir oldı ey dil
yāruñ bahār-ı ḥüsnin vaṣf eyle yaza başla *(Gazel 170, Mısra 7). [faṣl-ı şitā-yı fürḳat,]*

fāyıḳ-ı aḳrān: Yaşıtlarından üstün.

ṭurmaz cefā vü cevr ider ol serv-i ḫōş-ḫırām
resm-i cefāda **fāyıḳ-ı aḳrān** olup gider *(Gazel 32, Mısra 4). [fāyıḳ-ı aḳrān,]*

fażīlet: İyi huy, erdem, güzel ahlak.

semend-i çarha ṭoḳuz ḳat vireydi meydānı
ideydi düldül-i baḫt u **fazīletüñ** cevlān *(Kaside 6, Mısra 40). [fazīletüñ, -üñ]*

faż̇l: 1.Ziyade, artık. 2. İyilik, fazilet, erdem.

oldı cūdı şeref-i keştī-i iḳbāline cāy
ḳulzüm-i reʿfet ü **fazluñdan** irüp ḳaṭre-i cūd *(Kaside 5, Mısra 38). [fazluñdan, -uñ, -dan]*
şuʿāʿ-ı pertev-i **fażlında** ẕerre mihr-i münīr
ḳalīl himmeti yanında cūd-ı maʿden ü kān *(Kaside 1, Mısra 25). [fażlında, -ın, -da]*
ḳıyāsın idemez-iken mühendisān ḫayāl
elüm niçe ire tahrīr-i vasf-ı **fazluña** kim *(Kaside 1, Mısra 66). [fazluña, -uñ, -a]*

fażla: Çok, aşırı, fazla.

kişver-i **fazla** eyledi seni şāh
sāye-i ḫusrev-i hümāyūn-ẓıl *(Gazel 122, Mısra 9). [fazla,]*

fehm eyle-: Anlama, anlayış.

ey yaḳīnī o bütüñ nüktelerin **fehm eyle**
ne bilür ehl-i luġat terk idelüm ḳamusın *(Gazel 152, Mısra 9). [fehm eyle,]*

felāket: Bela, büyük dert, sıkıntı.

begüm bir müflise lāyıḳ görürsin cāme-i vaṣluñ
felāket ḫānḳāhı içre benʿuryānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 8). [felāket,]*
felāket-i felek-i nābe-kār mı diyeyin
ġarābet-i dil-i bī-kār u bār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 3). [felāket-i,]*

feleġ: 1. Gökyüzü, semâ, âlem, devran.

virme ʿīşı yaḳīnīʿyā **felege**
diñle kim saña ḫūb pend itdüm *(Gazel 134, Mısra 9). [felege, -e]*
yalabur mihr-i ruḫuñ şöyle ki gözler ḳamaşur
felege gelmeye bir sencileyin meh-pāre *(Gazel 174, Mısra 6). [felege, -e]*
hilāl mışḳala-i zerle levḥa-i **felege**
şu resme itmiş-idi naḳş ki irmez aña ḫayāl *(Kaside 1, Mısra 5). [felege, -e]*
açıldı çīnī sifāl içre aḳ ḳaranfiller
degül **felekdeki** yir yir kevākib-i raḫşān *(Kaside 3, Mısra 24). [felekdeki, -de, -ki]*
dūd-ı āhum yiridür tutsa yaḳīnī **felegi**
felekde āteş-i āhum yaḳar yir yir meşāʿildür *(Gazel 59, Mısra 6). [felekde, -de]*
sen **felekde** yirümi ḳadr-ile berter ḳılduñ
ber-murād itmedi firdevsīʿyi sulṭān maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 33). [felekde, -de]*
naʿlçesi o mehüñ eşiginde naḳş olmış
görüp **felekde** hilāli oraya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 8). [felekde, -de]*
ḳızıl yaşıl dütünüm oldı çarḫa peyveste
felekde ḳavs-i ḳuzaḥ şanma ey hilāl-ebrū *(Gazel 168, Mısra 4). [felekde, -de]*
sezā-durur baña bir raḫş-ı bād-pā çü **felek**
benem çü ʿarṣa-i medḥüñde pehlevān-ı cihān *(Kaside 6, Mısra 33). [felek,]*

2.tâlih,alınyazısı, baht.

çeşm-i ümmīd-i yaḳīnīʿyi münevver ḳılduñ
dīde-i baḫtumı ḳılmışdı **felek** ḫvāb-ālūd *(Kaside 5, Mısra 36). [felek,]*
aġlamazdum gerdişüñden ey **felek** bir kez beni
cürʿa-veş bezminde yāruñ ḫāke yeksān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 3). [felek,]*
reşk-i ḫurşiyd olur mı bir daḫı cām
o güni gösterür mi baña **felek** *(Gazel 97, Mısra 6). [felek,]*
felāket-i **felek-i** nābe-kār mı diyeyin
ġarābet-i dil-i bī-kār u bār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 3). [felek-i, --i]*
yolında ḳılsa **felek** kāşki ġubār beni
ḳılaydı raḫş-ıla pā-māl o şeh-süvār beni *(Gazel 199, Mısra 1). [felek,]*

3.Dünya.

felek kişiye yār olmaz güzellik ber-ḳarār olmaz
bu ʿālem pāyidār olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 15). [felek,]*

felek-ḳadr: Değerli, şanlı felek.

semend-i ḳadrüñe irmek senüñ ḫayāl-i muḥāl
hemān devlet-i ẓıllinde sen **felek-ḳadrüñ** *(Kaside 1, Mısra 48). [felek-ḳadrüñ, -ün]*

felek-zede: Feleğin zulmüne uğramış, eziyet ve zulüm görmüş, tâlihsiz, bedbaht.

kevkeb nuḥūset üzre vü ṭāliʿ **felek-zede**
Baḫt-ı siyāhı itmedi bīdār enīnümüz *(Gazel 74, Mısra 1). [felek-zede,]*

fenā: Fânî, geçici. Sonu olan.Yok olma.

dāʿimā ḳavṣ-ı ḳazādan atılur tīr-i **fenā**
ey göñül ṣanki nişānıdur anuñ ehl-i ḳubūr *(Gazel 40, Mısra 3). [fenā,]*
zāhid reh-i riyāda sülūk-i **fenāda** biz
kūy-ı murādı her kişi bir semtden bulur *(Gazel 55, Mısra 9). [fenāda, -da]*
ḫvān-ı vaṣluñ dil-i abdāla nʿola bezl itseñ
bir iki gün bu **fenā** tekyede mihmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 10). [fenā,]*
ṣafā-yı ḳalbi yoḳluḳda bulup ṭutduḳ **fenā** semtin
sebük-bāruz bu rāh-ı pür-ḫaṭarda zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 11). [fenā,]*
kendüñ ġarīḳ-ı baḥr-ı **fenā** bil ki çarḫ-ı dūn
āb üzre bir havā-y-ıla ṭolmış ḥabābdur *(Gazel 44, Mısra 3). [fenā,]*
ey yaḳīnī baş açuḳ rūmʿda bir abdālam
anuñ-içün bu **fenā** tekyede mihmānam ben *(Gazel 144, Mısra 18). [fenā,]*

fenā ʿālemi: Gelip geçici olma durumu, devamlı ve kalıcı olmama, ölümlü ve son bulucu olma, ölümlülük, fânîlik.

bir iki gün bu **fenā ʿālemi** ḳılduñ çü maḳām
eyleme kendüñe ʿīş-ı mey-i ḥamrāyı ḥarām *(Müseddes 3, Mısra 15). [fenā ʿālemi,]*

fenā deşti: Yokluk çölü.

ṣafāsın pāk-dāmān olmaġuñ ḫār-ı taʿalluḳdan
fenā deştinde mecnūn gibi ʿuryān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 6). [fenā deştinde,]*

ferāġat: vazgeçme, el çekme. II. Dinlenme.

ferāġat milketinde tāc-dār olmaḳ dilerseñ ger
Yaḳīnī tācı terk idüp ḳabā vü pīrehenden geç *(Gazel 23, Mısra 11). [ferāġat,]*

ferāġat id-: Vazgeçmek.

yaḳīnī ẕerre gibi olmamaġa ser-geşte
fürūġ-ı mihr-i ruḫından meger **ferāġat idem** *(Gazel 125, Mısra 12). [ferāġat idem,]*

feraḥ-efzā: Ferahlık arttıran, mutlu eden.

neyler nevāda naġmede muṭrıb yaḳīnī mest
Sāḳī ṣafāda mey **feraḥ-efzā** nigār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 10). [feraḥ-efzā,]*

feraḥşād: Hurşid ü Ferahşad mesnevisinin erkek kahramanı II ferahlık.

görüp ḫurşiyd-i ḫaddin ol perīnüñ
be hey ʿāşıḳ **feraḥşād** olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 8). [feraḥşād,]*

ferāmūş id-: Unutmak, hatırdan çıkarma.

sāḳıyā cām-ı meyi destüme ṣun nūş ideyin
bāri bir dem ġam-ı eyyāmı **ferāmūş ideyin** *(Gazel 159, Mısra 2). [ferāmūş ideyin, -eyin]*

ferāmūş ol-: Unutulmak, hatırlanmamak.

seni bir kerre yād idem diyü minnetler eylersin
añılmaz buncadan ammā **ferāmūş olduġum** demler *(Gazel 35, Mısra 6). [ferāmūş olduġum, -du, -gum]*

ferd: bir olup, hem zâtında hem de sıfatlarında eşi ve benzeri olmayan demektir.

cevher-i **ferd-**i dehānın bildügin ġayr istemem
nükte-dānlıḳda yaḳīnī kendümi **ferd** isterin *(Gazel 157, Mısra 12). [ferd,]*
yaḳīnī bil bunı tecrīd-ile tevḥīde irdüñse
Yaḳīnī cevher-i **ferdüz** bizüm efrādımuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 14). [ferdüz, -üz]*

ferhād: Ferhad ile Şirin adlı hikayede geçen kahramanlardan biri. Ferhad, Hüsrev adlı padişahın sevgilisi Şirin'e aşıktır. Şirin'in arzusu üzerine Bisütun adlı bir dağı delmesi istenir.Divan şiirinde, sevgilisine kavuşmak için zorlu, gerçekleşmesi güç işleri temsil eder.

ya ḫūnīn çeşmidür **ferhād-ı** mestüñ daḫı ḳan aġlar
ya ḳaysʿuñ ḳan bulaşmış penbe-i dāġ-ı nihānıdur *(Gazel 46, Mısra 5). [ferhād-ı,]*
ferhād gözin lāle-ṣıfāt eyledi pür-hūn
şīrīn idicek lāle-i kühsārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 11). [ferhād,]*
ḳays-ı nā-şād ile ḥālüm göre geldi **ferhād**
pend idüp didiler ey derd ü belāya muʿtād *(Müseddes 1, Mısra 9). [ferhād,]*
zene dil virdi ṭañ mıdur ey dil
tīşesi ṭaʿne itse **ferhādʿa** *(Gazel 169, Mısra 12). [ferhādʿa,]*

ferhād-ı zār: İnleyen, ağlayan Ferhat.

işidüp bī-sütūn **ferhād-ı zāruñ**
fiġān u nālesin feryāda geldi *(Gazel 192, Mısra 5). [ferhād-ı zāruñ, -uñ]*

ferḫunde-cemal: Kutlu, mübarek güzellik.

şekl-i zībāñ-ıla ey şāhid-i **ferḫunde-cemāl**
büt-i çīn daʿvī-i ḥüsn eylese ṣūret bulmaz *(Gazel 66, Mısra 3). [ferḫunde-cemāl,]*

ferḫunde-fāl: Falı mübarek, mesut.

o muṣḥaf-ı ruḫ-ı **ferḫunde-fāl** ḥaḳḳıyçün
hem anı zīnet iden ḫaṭṭ u ḫāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 1). [ferḫunde-fāl,]*

ferman: *Emir, irade, buyruk.*

tek yaḳīnī ḳuluña öl diyü fermān eyle
cān virür ḫıdmete bir bende-i **fermānuñdur** *(Gazel 50, Mısra 12). [fermānuñdur,]*

fermān eyle-: Emretmek, emir buyurmak.

tek yaḳīnī ḳuluña öl diyü **fermān eyle**
cān virür ḫıdmete bir bende-i fermānuñdur *(Gazel 50, Mısra 11). [fermān eyle,]*
ḳapuñda bende-i fermān-ber olmaḳ tek naṣīb olsun
ne emrüñ var-ısa cān üzre **fermān eyle** sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 10). [fermān eyle,]*

fermān ol-: Ferman kölesi, emir kulu olmak.

ey gedā ol şehe çün bende-i **fermān olduñ**
eyle farz it ki ḳamu ʿāleme sulṭān olduñ *(Gazel 101, Mısra 1). [fermān olduñ,]*

ferruḫ-liḳā: Kutlu yüzlü.

maġribi eyler ziyāret rūz u şeb māh-ıla mihr
zülf ü ruḫsāruñ ümīdiyle ey **ferruḫ-liḳā** *(Gazel 5, Mısra 16). [ferruḫ-liḳā,]*
serīr-i rifʿate geçdi oturdı yirine cānum
maʿārif taḫtına ol ḫusrev-i **ferruḫ-liḳā** geldi *(Gazel 191, Mısra 8). [ferruḫ-liḳā,]*

ferş: Döşeme, halı, yaygı.

yüzüm hammāma **ferş** idüp başum itsem eşik taşı
der-i şādī açılsa üstüme ḥammāma girseñ sen *(Gazel 143, Mısra 9). [ferş,]*
ser-i kūyuñda farḳ olmaz ruḫum **ferş-i** ḥarīmüñden
ḳapuñda eşigüñ ṭaşıyla başum baṣ berāberdür *(Gazel 61, Mısra 9). [ferş-i,]*

feryād: Bağırıp çağırma. Yüksek sesle yardım istemek.

degüldi erġanūn-ı deyrden **feryādlar** ẓāhir
ney-i dem-beste-veş bezmüñde ḫāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 11). [feryādlar, -lar]*
dil-i meyyāldendür zārumuz her serve meyl eyler
bizüm ol ẓālim-i bī-dāddan **feryādumuz** yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 4). [feryādumuz, -umuz]*
feryād ḳılma keşmekeş-i ʿışḳdan dilā
her ʿusrda iki yüsr bu bürhān degül midür *(Gazel 60, Mısra 7). [feryād,]*
işidüp bī-sütūn ferhād-ı zāruñ
fiġān u nālesin **feryāda** geldi *(Gazel 192, Mısra 6). [feryāda, -a]*
vāḳıʿamda ġam-ı fürḳatden iderken **feryād** *(Müseddes 1, Mısra 8). [feryād,]*
yaḳīnī ney gibi **feryād** idüp dil ü cānum *(Müseddes 2, Mısra 28). [feryād,]*
ġam küştesiyem üstüme **feryād** ider fiġān
ḳan aġlayup acırsa nʿola zaḫm-ı ḫūn-feşān *(Gazel 140, Mısra 1). [feryād,]*

feryād u āh u nāle: Feryat figan edip inlemek.

feryād u āh u nāle senüñçün revān olup
rāh-ı ġama çekildi gider kārbān olup *(Gazel 16, Mısra 1). [feryād u āh u nāle,]*
kūyuña **feryād u nālemden** kebūter inemez
saña nālem niçe degsün şāh-ı ḫūbānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 9). [feryād u nālemden, -mden]*

ferzāne: Bilgili, iyi yetişmiş kimse.

ṣalar sevdāya çoḳ **ferzāneyi** evvel-baḫār ammā
cünūn-ı ehl-i şevḳa ruḫlaruñ tekrār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 7). [ferzāneyi, -y, -i]*

feṣāḥat: Kurallı, etkileyici, heyecan verici, inandırıcı, sanatlı söz söyleme.

ben kim serīr-i mülk-i **feṣāḥatde** serverem
ey pādişāh-ı ʿālem eşigüñde çākerem *(Gazel 126, Mısra 1). [feṣāḥatde, -de]*
suḫan-ı ḥāfiẓ u selmānʿa irişdi ġazelüm
Taḫt-ı iḳlīm-i **feṣāḥatdeki** hākānʿam ben *(Gazel 145, Mısra 12). [feṣāḥatdeki, -deki]*

fesāne: asılsız hikaye, masal.

ġavġāyı ḳo **fesāneñi** vāʿıẓ işitmezüz
pürdür ṣadā-yı naʿre-i hūdan ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 3). [fesāneñi, -ni]*
dilā **fesānemi** gūş itmez ol ṣaçı leylā
gerekse ḳays gibi dehre dāstān olayın *(Gazel 154, Mısra 3). [fesānemi, -m, -i]*
fesāneyi ḳoy a vāʿıẓ ki tevbe itdüm ben
ölünce itmemege āb-ı nābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 3). [fesāneyi, -yi]*
leylī ṣaçuñ ġamıyla benüm diñle ḥālümi
mecnūnʿı añma ḳıṣṣası anuñ **fesānedür** *(Gazel 57, Mısra 4). [fesānedür, -dür]*

fetḥ: Açmak, açılmak, ele geçirmek.

gel yetiş leşker-i şādīyle meded nuṣret ḳıl
ceyş-i ġam aldı beden burcunı cānum **fetḥī** *(Gazel 194, Mısra 4). [fetḥī, -i]*
ġam ṭılısm olsa ʿaceb mi dil-i vīrānede kim
sen cüvān ʿışḳı-durur genc-i nihānum **fetḥī** *(Gazel 194, Mısra 6). [fetḥī, -i]*
ṣalma derbend-i ġama eyle der-i vaṣlı güşād
yeter it zār beni rūḥ-ı revānum **fetḥī** *(Gazel 194, Mısra 8). [fetḥī, -i]*

feth-i bāb: Kapının açılması.

fetḥ-i bāb eylese fettāḥ eşigi kaʿbeʿsini
ḳılsa meftūḥ ḥabīb-i dil ü cānum fetḫī *(Gazel 194, Mısra 1). [fetḥ-i, --i]*
fetḥ-i **bāb** eylese fettāḥ eşigi kaʿbeʿsini
ḳılsa meftūḥ ḥabīb-i dil ü cānum fetḫī *(Gazel 194, Mısra 2). [fetḫī, -i]*

feth ol-: Açılmak; ele geçirilmek.

himmet-i bedraḳa-i **feth** nigeh-dāruñ **olup**
nūr-ı nuṣretle mücellā ola şām u seḥerüñ *(Gazel 114, Mısra 3). [feth olup, -up]*

fetḥ ü nuṣret: Yardım ve fetih.

bu **fetḥ ü nuṣreti** bulmazdı mihr-i ʿālem-gīr
o şehden olmasa ger yümn ü himmet ü iḳbāl *(Kaside 1, Mısra 15). [fetḥ ü nuṣreti, -i]*

fettāḥ: Açan, açıcı. II Kullarının kapalı işlerini açan Cenabıhak.

fetḥ-i bāb eylese **fettāḥ** eşigi kaʿbeʿsini
ḳılsa meftūḥ ḥabīb-i dil ü cānum fetḫī *(Gazel 194, Mısra 1). [fettāḥ,]*

fettān: Fitne ve fesat salan, ortalığı karıştıran.

ṣabrumı ġāret iden ġamze-i **fettānuñdur**
dili āşüfte iden ḫançer-i bürrānuñdur *(Gazel 50, Mısra 1). [fettānuñdur, -uñdur]*
ideli cismi kebūter çeşm-i **fettānum** ʿalī
kūyuña ʿazm eyledi murġ-ı dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 1). [fettānum, -um]*
ʿahd eyledi ṭurup yüzini göstere velī
ṭurmadı ʿahde gitdi o **fettān** görinmedi *(Gazel 190, Mısra 10). [fettān,]*

fettānlıḳ id-: Fitne ve fesatlık etmek. II Gönlü kendine çekmek, cilve yapmak.

ṭutarsın yüze el her gün **idüp** yüz dürlü **fettānlıḳ**
elüñden dād be hey kāfir ki gün görmez müselmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 1). [fettānlıḳ idüp, -üp]*

fevc fevc: Bölük bölük, takım takım, dalga dalga.

ʿārızuñda ol siyeh ḫaṭlar ki vardur **fevc fevc**
ṣan ḫabeş kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn *(Kaside 2, Mısra 7). [fevc fevc,]*

feyezān id-: Bolluk etmek.

murād mīvesin alam ümīd şāḫından
iderse bāġ-ı dile ebr-i reʿfetüñ **feyezān** *(Kaside 6, Mısra 42). [feyezān iderse, -se]*

feyż: Allah tarafından kula lutfedilen ve ilham yoluyle kalbe gelen şey, vâridat.

bulmaġa **feyz** rāh-ı ḫarābāta sālik ol
bu yolda żāyiʿ olmaz emek isteyen bulur *(Gazel 55, Mısra 3). [feyz,]*

bulımazlarsa eger **feyż-i** ḥimāyetle şeref
ḳullaruñ pādişehüm ʿafva liyāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 7). [feyż-i,]*
ḫulḳ-ı ʿaẕīmi ġāliyedān-ı melāʿike
feyż-i ʿamīmi micmere-gerdān-ı ḳudsiyān *(Gazel 137, Mısra 4). [feyż-i,]*
irişdi rūḥına **feyż-i** nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Gazel 138, Mısra 15). [feyż-i,]*

feyż-baḫş: Feyiz bağışlayan, bereket veren.

olup yine eşer-i bād-ı **feyz-baḫş** ʿayān
ḥayāt-ı nev bulup ezhār açdılar aʿyān *(Kaside 3, Mısra 1). [feyz-baḫş,]*

feyż-i ḥaḳḳ: Allah'ın feyzi, İlahi feyiz ve bereket.

pīr-i muġān eşigine var düş ayaġına
cūyān-ı **feyż-i ḥaḳḳ** ola gör ḳaṭʿ-ı pāye ḳıl *(Gazel 121, Mısra 4). [feyż-i ḥaḳḳ,]*

feyż-i nesīm: Rüzgarın bereketi, bolluğu.

irişdi ravżaya **feyż-i nesīm-i** ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Kaside 6, Mısra 13). [feyż-i nesīm-i,]*

feyż-i raḥmet: Merhamet feyzi II Yağmur bereketi.

olam feżā-yı maḥabbetde zerre-veş raḳḳāṣ
olursa burc-ı dile **feyż-i raḥmetüñ** raḫşān *(Kaside 6, Mısra 46). [feyż-i raḥmetüñ, -üñ]*

feżā: Ucu bucağı bulunmayan boşluk, dünyânın sonsuz olan genişliği.

ʿadem **feżāsına** ḳaçdı peleng-i bīşe-i çarḫ
açınca pençe-i pür-çengi bebr-i zer-timşāl *(Kaside 1, Mısra 9). [feżāsına, -s, -ı, -n, -a]*
yaḳīnī-veş vaṭan ṭutdum **feżā-yı** lā-mekānīde
ḳodum bu teng nāmı anda bir vāsiʿ mekān buldum *(Gazel 128, Mısra 11). [feżā-yı,]*
feżā-yı dehre ṣalup sāye-i hümāyūn-fāl
sepīde-dem cevelān itdi bāz-ı zerrīn-bāl *(Kaside 1, Mısra 1). [feżā-yı,]*
ḳulın iderse eger şeh-süvār-ı esb-i murād
feżā-yı midḥat-i ẕātında eyleyem cevlān *(Kaside 6, Mısra 32). [feżā-yı,]*
yeter bu deñlü beyān eyledüñ ʿale'l-icmāl
duʿālar eyle o şeh-i kişver-i **feżāʿile** kim *(Kaside 1, Mısra 78). [feżāʿile, -ile]*

feżā-yı ʿālem: Alemin göğü, gökyüzü, dünya (dünyanın boşluğu bağlamında).

ṣaḥrāda lāle ṣanma yaḳīnī sipāh-ı ʿışḳ
ḳurdı **feżā-yı ʿāleme** gül-gūn otaġumuz *(Gazel 69, Mısra 14). [feżā-yı ʿāleme,]*

feżā-yı ʿarş: Arşın sonsuzluğu.

feżā-yı ʿarşdayuz hem-cenāḥ-ı ṭāʿir-i ḳudsüz
bülend-mertebe bāzuz hümā-yı sidre-mesīrüz *(Gazel 75, Mısra 5). [feżā-yı ʿarşdayuz, -da, -yuz]*

feżā-yı çarḫ: Gökyüzü.

feżā-yı çarḫa çü pervāz ṣaldı bāz-ı sefīd
ġurāb-ı şāma hücūm itdi ḳılmayup ihmāl *(Kaside 1, Mısra 7). [feżā-yı çarḫa, -a]*

feżā-yı gülşen: Gül bahçesinin alanı.

feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar üzre nār ʿayān *(Gazel 138, Mısra 9). [feżā-yı gülşeni,]*

feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar üzre nār ʿayān *(Kaside 3, Mısra 7). [feżā-yı gülşeni,]*

feżā-yı maḥabbet: Aşkın/sevginin uçsuz bucaksız mecrası.

olam **feżā-yı maḥabbetde** ẕerre-veş raḳḳāṣ
olursa burc-ı dile feyż-i raḥmetüñ raḫṣān *(Kaside 6, Mısra 45). [feżā-yı maḥabbetde, -de]*

fıstıḳī: Fıstık içi rengi, sarıya çalan açık yeşil.

fıstıḳī cāmeli bir servi görüp yanumda
düşmen-i rū-siyeh ol dem tūnekīler giydi *(Gazel 193, Mısra 3). [fıstıḳī,]*

fī-aḥsen: En güzel biçim, nitelik.

ḳılmış ʿiẕāruñ āyīnesin ṣāf ẕüʿl-celāl
eclā cemāle ẕātike **fī-aḥseniʿṣ-ṣıfāt** *(Gazel 18, Mısra 8). [fī-aḥseniʿṣ-ṣıfāt, -ṣıfāt]*

fidā ol-: Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçmek, uğruna vermek.Gözden çıkarmak, özveride bulunmak.

hezār rūḥ **fidā olsun** ol ruḫ-ı verde
ki ġonca gibi ḥicāb-ıla ola perverde *(Gazel 178, Mısra 1). [fidā olsun,]*

figān: Istırapla bağırma, haykırma, feryat.

geçürdi āyine devrānını ṣafālarla
revā mı dil ṭola devr-i ruḫuñda jeng ü **figān** *(Gazel 136, Mısra 10). [figān,]*
ġam küştesiyem üstüme feryād ider **figān**
ḳan aġlayup acırsa nʿola zaḫm-ı ḫūn-feşān *(Gazel 140, Mısra 1). [figān,]*
ʿacebā muṭrıb elinden mi **figān** eylerler
neyimiş nāleleri çeng ü defi gūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 5). [figān,]*

figān eyle-: Üzüntü ile bağırıp çağırmak, feryat etmek.

maraz-ı ʿışḳ-ıla dirdüñ ki **figān eylemeyem**
şimdi dehri iñiletdüñ nedür ey dil derdüñ *(Gazel 109, Mısra 7). [figān eylemeyem, -meyem]*

figān ol-: Feryat, figan etmek.

ola ki mihr yüzin göstere seḥer gerdūn
ṣabāḥa dek bu gice hem-dem-i **figān olayın** *(Gazel 154, Mısra 8). [figān olayın, -yın]*

figān u āh: Feryat ve inleme.

figān u āh u zār-ıla beni ayırdı yārumdan
kime āh ideyim bilmem hevā-yı rūzgārumdan *(Gazel 141, Mısra 1). [figān u āh,]*

figān u nāle: Feryat ve inilti.

işidüp bī-sütūn ferhād-ı zāruñ
figān u nālesin feryāda geldi *(Gazel 192, Mısra 6). [figān u nālesin,]*

figār: Yara.

dil ḫūn u cān **figār** ciger rīş sīne çāk
derd-i firāḳ ile iderin āh-ı derd-nāk *(Gazel 96, Mısra 1). [figār,]*

fikr: Düşünce.

ʿāḳıbet **fikrini** ḳo zāhid-i ṣad-sāle gibi
her seḥer var yüri bir gülşene düş jāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 31). [fikrini, -i, -n, -i]*
niʿmet-i dünyāya ṣōfī ṭutmayup ṣāfī geçer
fikr-i esrār-ı hüviyyet eyler ol ḥayrānı gör *(Gazel 38, Mısra 4). [fikr-i,]*
ḫūblar zikri gibi olmaz yaḳīnī **fikr-i** ḫūb
ḥamdüliʿllāh oldı evrād-ı dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 11). [fikr-i,]*
ebrūsı **fikri** ḳaddümi ḳıldı kemer-miṣāl
ṭāḳ oldı hecr-i yār-ıla ṭāḳat didükleri *(Gazel 201, Mısra 11). [fikri, -i]*

fikr id-: Düşünmek, tefekkür etmek.

pīr-i muġān naṣīḥatini tut mey al ele
vāʿıẓ sözini **fikr ider** olsañ meʿāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 6). [fikr ider,]*

fikr-i ḥaṭuñ: Sevgilinin yüzündeki ayva tüylerin düşüncesi.

dil ġubārın silemez **fikr-i ḫaṭuñ** laʿlüñsüz
hīç ġubār ola mı tiryāk-i mey-i nāba bedel *(Gazel 118, Mısra 3). [fikr-i ḫaṭuñ,]*

fikr-i meʿāl: Manayı fikretme, düşünme.

gelmesün ʿārif-iseñ ḫāṭıruña **fikr-i meʿāl** *(Müseddes 3, Mısra 8). [fikr-i meʿāl,]*

fi'l-ḥāl: Bu anda, aniden, hemen.

livā-yı ḫusrev-i ḫāver ʿayān olınca hemān
alāy-ı leşker-i şeb oldı münʿadim **fi'l-ḥāl** *(Kaside 1, Mısra 14). [fi'l-ḥāl,]*
ḳılaydı emrüñe **fi'l-ḥāl** devlet istiḳbāl
velī meşel-durur eller içinde ḫayr-ı umūr *(Kaside 1, Mısra 33). [fi'l-ḥāl,]*

fi'l-mesel: Diyelim ki, farz edelim ki.

olurdı ḥilm ü vaḳārına **fi'l-meşel** timṣāl
żamīr-i rūşeni devrinde oldı ġırra güneş *(Kaside 1, Mısra 29). [fi'l-meşel,]*

firāḳ: Ayrılık, hicran.

düşdüm **firāḳ** pisterine zār u bī-mecāl
bir derde uġradum ki ḫalāṣa mecāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 3). [firāḳ,]*
şemīm-i sünbülüñ ile dil-i nesīm sebük
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i benefşe girān *(Gazel 138, Mısra 4). [firāḳ-ı,]*
firāḳ iderse de pīr eyle vaṣf ḳāmetini
Yaḳīnī egri otur söyle tek hemān ṭoġru *(Gazel 168, Mısra 7). [firāḳ,]*
dil-i nesīm şehā sünbülüñ şemīmi ile
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i benefşe girān *(Kaside 3, Mısra 14). [firāḳ-ı,]*
viṣāli ʿīdine irgürmez ol hilāl-ebrū
ṭutam ki ṣavm-ı **firāḳına** ṣabr idem farzā *(Gazel 3, Mısra 4). [firāḳına, --ı, --n, --a]*

firāḳ bezm: Ayrılık meclisi.

firāḳ bezmine āhumla ḳanlu yaşlarumı
ṣadā-yı nāya mey-i erġavāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 5). [firāḳ bezmine,]*

firāḳ eyle-: Ayrı bırakmak.

dil mülkini tātār-ı **firāḳ eyledi** ġāret
himmet demidür gel yetiş ey şāh-ı velāyet *(Gazel 20, Mısra 1). [firāḳ eyledi,]*

firāḳ-ı ḳāmet: Sevgilinin endamından uzakta kalmak, sevgiliden ayrı düşmek.

firāḳ-ı ḳāmet ü ebrūsı-y-ıla ḳan aġlar
göz açmaz ansuz elem-dīde gözlerüm bir ān *(Kaside 6, Mısra 19). [firāḳ-ı ḳāmet,]*

firāz: yokuş, çıkış.

beyāz-ı ʿārız-ı āmāle ẕıll-i çetrüñ ḫāl
firāz-ı küngüre-i ṭāḳ-ı ḳadrüñe nisbet *(Kaside 1, Mısra 42). [firāz-ı,]*

firdevs: Bahçe; cennet, cennetin en güzel yeri.

firdevs nedür eyle ruḫ-ı yārı temāşā
ʿāşıḳ ne görür itmese dīdārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 1). [firdevs,]*

firdevsī: Cennet II Şehname'nin yazarı, Firdevsi.

gül gibi her suḫanum ġayret-i **firdevsī-durur**
Dūzaḫ-ı reşkde yansa yiridür ḳalb-i ḥasūd *(Kaside 5, Mısra 31). [firdevsī-durur, -durur]*
sen felekde yirümi ḳadr-ile berter ḳılduñ
ber-murād itmedi **firdevsīʿyi** sulṭān maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 34). [firdevsīʿyi, -yi]*

fitne: sıkıntı, mihnet, belâ.

ḳılmaġa mülk-i cānı zīr ü zeber
ḳāmetüñ **fitne** kākülüñ ser-ber *(Gazel 29, Mısra 2). [fitne,]*
fitnedür zülfi kişver-i ʿışḳa
ġamzesi mülk-i cāna āfetdür *(Gazel 62, Mısra 7). [fitnedür, -dür]*

fitne başı: Fitneyi çıkaran ve sürdüren.

fitne başı neydügin bildi dil-i şūrīde-ḥāl
ey perī-peyker ser-i zülf-i perīşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 3). [fitne başı,]*

fitne-cū: Fitne arayan, fesatçı, fitneci.

o ḫāl-i **fitne-cūdan** gözlerüñ tekmīl-i siḥr itmiş
ne kim taʿlīm olınsa ey perī ḳābildür insāna *(Gazel 172, Mısra 5). [fitne-cūdan, -dan]*

fitrāk: Terki kayışı, av yapılırken avlanan hayvanların asılması için bele takılan kemer.

ser-nigūn olur ser-i sümm-i semendin öpmege
her ḳaçan **fitrāke** aṣsa ol şeh-i ḫūbān şikār *(Gazel 27, Mısra 6). [fitrāke, -e]*

futa: Vücudun belden aşağısını örtecek şekilde kuşanılan, genellikle ipekten bir nevi önlük.

ḳaçan kim **fūtasın** ḳuşansa ol mihr-i cihān-ārā
ḥicāb-ı ebre girer gūyiyā nīm-i meh-i rūşen *(Gazel 143, Mısra 7). [fūtasın, -sın]*

fülk: Gemi, sandal, kayık.

ṣorar-ısañ dil-i şūrīde mācerāsından
vücūd **fülkini** ġarḳ itdi baḥr-ı eşk-i revān *(Kaside 3, Mısra 28). [fülkini, -ini]*

fülk-i dil: Gönül gemisi.

baḥr-ı firāḳa **fülk-i dil** ṣaldum meded ṣaldum meded
düşdüm belā girdābına ḳaldum meded ḳaldum meded *(Gazel 25, Mısra 1). [fülk-i dil,]*
mevc-i belāya uġraduḳ **fülk-i dile** ḳarār yoḳ
baḥr-ı firāḳa āh kim dāʿire vü kenār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 1). [fülk-i dile, -e]*

düşürdi **fülk-i dili** niçe dürlü girdāba
şikeste keştīye döndürdi rūzgār beni *(Gazel 199, Mısra 5). [fülk-i dili,]*

fülk-i dil-i ʿuşşāk: Aşıkların gönül gemisi.

ġarḳ ider baḥr-ı ġama **fülk-i dil-i ʿuşşāḳı**
ʿışḳ-ı dilber be göñül bir ulu deryā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 3). [fülk-i dil-i ʿuşşāḳı,]*

fürḳat: Ayrılık.

kül iden cānı nār-ı **fürḳatdür**
defʿ iden anı āb-ı vuṣlatdur *(Gazel 62, Mısra 1). [fürḳatdür, -dür]*
āh kim dil esīr-i **fürḳatdür**
ʿömr ise bī-amān u mühletdür *(Gazel 63, Mısra 1). [fürḳatdür, -dür]*
ben ẕelīl olmaz-idüm düşmese **fürḳat** senden
senden oldı baña hep bunca meẕellet senden *(Gazel 147, Mısra 1). [fürḳat,]*

fürḳat dem: Ayrılık zamanı.

fürḳat deminde çeşmümüz ile ḳan aġlaruz
ol mürde-i fütādeye ġurbetde hem-demüz *(Gazel 73, Mısra 5). [fürḳat deminde, -in, -de]*

fürḳat eyle-: Ayrılmak.

bīmār ḫāṭırın ṣora gel ey ṭabīb-i cān
kim **fürḳat eyledi** yirümi pister-i helāk *(Gazel 96, Mısra 4). [fürḳat eyledi,]*

fürūġ-ı mihr-i ruh: Ruhun güneş gibi parlayışı.

yaḳīnī ẕerre gibi olmamaġa ser-geşte
fürūġ-ı mihr-i ruḫından meger ferāġat idem *(Gazel 125, Mısra 12). [fürūġ-ı mihr-i ruḫından, -dan]*

fütāde: Düşkün, biçare II âşık.

dil ṭıflı düşdi yanuña düşdükçe al elin
ey serv-ḳadd yoluñda senüñ bir **fütādedür** *(Gazel 41, Mısra 8). [fütādedür, -dür]*
ḳad-i mevzūnuña **fütāde** geçer
sāye yanuñda bir siyeh-rūdur *(Gazel 52, Mısra 11). [fütāde,]*
fürḳat deminde çeşmümüz ile ḳan aġlaruz
ol mürde-i **fütādeye** ġurbetde hem-demüz *(Gazel 73, Mısra 6). [fütādeye, -y, -e]*
göñli **fütādenüñ** reh-i ġamda ḳalur dimez
benden o şeh-süvār girīzān olup gider *(Gazel 32, Mısra 7). [fütādenüñ, -nüñ]*
ġam-ı ḳaddüñle ḫāke düşdi göñül
ol **fütāde** maḥall-i himmetdür *(Gazel 64, Mısra 12). [fütāde,]*

G

ġabġab: Çenenin alt kısmı, çene altındaki ikinci gerdan.

alurdum mīve-i maḳṣūdumı şāḫ-ı saʿādetden
eger ol serv sīb-i **ġabġabından** virse şeftālū *(Gazel 167, Mısra 6). [ġabġabından, -ı, -(n)dan]*

ġaflet: Gafillik,bîhaberlik, dalgınlık, boş bulunmak, sehv.

naẕar ḳıl āyine-i rūy-ı yāra ʿibretle
Yaḳīnī ḳılma göze ḫvāb-ı **ġafleti** perde *(Gazel 178, Mısra 10). [ġafleti, -i]*

gāh: "Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren "geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

bir yirde ḫāk ḳıl beni ey rūzgār kim
nāz-ıla **gāh** o serv-i ḫırāmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 8). [gāh,]*

gāh olur ki: Bazen, zaman olur ki.

ṣafā-yı ḫāṭır ile **gāh olur ki** ġıbṭa-i baḥrüz
gehī keder buluruz seyl-vār jeng-peẕīrüz *(Gazel 75, Mısra 7). [gāh olur ki,]*

ġālibā: Sağlam bir ihtimâle göre, görünüşe göre, belki.

ṣol gelen serv-i sehī gül-çihre ancaḳ **ġālibā**
bāġ-ı ḥüsnüñ ġoncası didükleri bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 3). [ġālibā,]*
düşerüz küp küp ayaġına meyüñ dest-i ḳazā
ġālibā ḫākümüzi ḫamr-ıla taḫmīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 4). [ġālibā,]*

ġāliye: Misk macunu, misk ve amber gibi nesnelerden yapılmış güzel kokulu siyah bir macun.

yaḳīnī sünbül-i zülf-i nigārı gülşende
Ruḫuñda **ġāliye-i** müşg-sāya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 10). [ġāliye-i, -i]*

ġāliyedān: Galiye ve güzel koku konulan kutu.

ḫulḳ-ı ʿaẓīmi **ġāliyedān-ı** melāʿike
feyż-i ʿamīmi micmere-gerdān-ı ḳudsiyān *(Gazel 137, Mısra 3). [ġāliyedān-ı, -ı]*

ġalṭān: Yuvarlanan, tekerlenen.

terk-i diyār ḳıldı yaḳīnī-i bī-mecāl
düşdi ṭarīḳ-ı miḥnete **ġalṭān** olup gider *(Gazel 32, Mısra 14). [ġalṭān,]*
başuñ ṭutup elde ḳıl o şeh pāsına **ġalṭān**
ḳaṣd eyle dilā olmaġa serdār-ı vilāyet *(Gazel 20, Mısra 5). [ġalṭān,]*

ġalṭān ol-: Yuvarlanmak.

şeh-süvārum bu yaḳīnīʿnüñ degül sāde hemān
niçe ser **ġalṭān olur** bu zülf çevgānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 16). [ġalṭān olur,]*

ġam: Üzüntü, tasa, kaygı, keder, dert .

sürūr-ı cāh-ıla hīç ibtihācumuz yoḳdur
şeh-i diyār-ı **ġamuz** taḫt u tācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 2). [ġamuz, -uz]*
zülfüñ elemini niçe çeksün bu yaḳīnī
ṭāḳ oldı **ġam-ı** ḥasret-i ebrūñ-ıla ṭāḳat *(Gazel 20, Mısra 12). [ġam-ı, --ı]*
zülfüñde çekdi dil **ġam-ı** gīsūñı niçe sāl
ṭūl-ı emelle geçdi bu ʿömr-i dırāzumuz *(Gazel 72, Mısra 9). [ġam-ı,]*
ḫāk olup **ġamla** ġubār-ı reh-i cānān olalı
götürür taḫtumı yel şanki süleymānʿam ben *(Gazel 144, Mısra 11). [ġamla, -la]*
yiyen esrār-ı **ġam-ı** ḥasreti lā-yaʿḳıl olur
nicʿolur hecr-ile cānum aña ḥayrānam ben *(Gazel 145, Mısra 3). [ġam-ı, --ı]*
sāḳıyā cām-ı meyi destüme şun nūş ideyin
bāri bir dem **ġam-ı** eyyāmı ferāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 2). [ġam-ı, --ı]*
gider dilden **ġam-ı** dōlāb-ı çarḫı cāmı devr itdür
şaḳın bu bezme sāḳī gelmesün bīgāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 3). [ġam-ı, --ı]*
ne meyl-i ʿālem-i vuslat ne bīm-i vādī-i fürḳat
iki ʿālem **ġamın** çekmez olup dil mest ü dīvāne *(Gazel 171, Mısra 4). [ġamın, -ın]*
ne disün söylesün ālām-ı **ġamı** ṭūṭī-i dil
diñlemezsin sözin añlarsın anuñ efsāne *(Gazel 173, Mısra 3). [ġamı, -ı]*
necm-i eşküñ gibi āḫir seni eyler pā-māl
naẓar itmez **ġam-ı** mihriyle olursañ da hilāl *(Müseddes 1, Mısra 18). [ġam-ı, --ı]*
ḥikāyet-i **ġam-ı** hicrān-ı yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 5). [ġam-ı, --ı]*

ḥikāyet-i **ġam-ı** hicrān-ı yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 11). [ġam-ı, --ı]*
dükenmeye elemüm ḥaşre dek beyān olsa
ḥikāyet-i **ġam-ı** hicrān-ı yār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 18). [ġam-ı, --ı]*
hḥikāyet-i **ġam-ı** hicrān-ı yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 25). [ġam-ı, --ı]*
ṣorarlar-ısa nedür ḥāl-i ḳalb-i nālānum
ḥikāyet-i **ġam-ı** hicrān-ı yār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 32). [ġam-ı, --ı]*
feryād u āh u nāle senüñçün revān olup
rāh-ı **ġama** çekildi gider kārbān olup *(Gazel 16, Mısra 2). [ġama, -a]*
bād-ı āhum ne ʿaceb ger anı berbād itse
yanmadan nār-ı **ġama** oldı tenüm ḫākister *(Gazel 30, Mısra 4). [ġama, -a]*
ne **ġama** çāre var ne derde meded
ʿışḳ bilmen ne güne zaḥmetdür *(Gazel 62, Mısra 9). [ġama, -a]*
dürr-i dendānı **ġamıyla** aġlamaḳdan ol bütüñ
ey yaḳīnī eşk-i çeşmüm ʿāḳıbet ʿummān olur *(Gazel 54, Mısra 13). [ġamıyla, -ı, -y, -la]*
leylī ṣaçuñ **ġamıyla** benüm diñle ḥālümi
mecnūnʿı añma ḳıṣṣası anuñ fesānedür *(Gazel 57, Mısra 3). [ġamıyla, -ı, -y, -la]*
sen seng-dil **ġamıyla** yaḳīnī şehīddür
kim meşhedi ucında ʿalāmetdür ana taş *(Gazel 78, Mısra 7). [ġamıyla, -ı, -y, -la]*
şeh-i ʿışḳam ḫum-ı mey baña genc-i ḫusrevānīʿdür
başumda penbe-i dāġ-ı **ġamuñ** tāc-ı keyānīʿdür *(Gazel 46, Mısra 2). [ġamuñ, -uñ]*
ġamuñ esrārınuñ keyfiyyetin benden suʿāl eyle
ne ḥāletdür anı ʿışḳuñla ḫayrān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 7). [ġamuñ, -uñ*
ṣalma derbend-i **ġama** eyle der-i vaṣlı güşād
yeter it zār beni rūḥ-ı revānum fetḥī *(Gazel 194, Mısra 7). [ġama, -a]*
ġamuñdan şād olup defʿ-i ġam itmek
hemān ben ʿāşıḳ-ı nā-şāda geldi *(Gazel 192, Mısra 3). [ġamuñdan, -(u)ñ, -dan]*
ḫasta-ḥāl oldı göñül tāb-ı teb-i hecrüñle
pister-i **ġamda** yatur derdüñ-ile tep tenhā *(Gazel 2, Mısra 4). [ġamda, -da]*
dest-i luṭfuñ anı şimden girü taʿmīr ide mi
ḫāne-i ḫāṭırumı seyl-i **ġamuñ** itdi ḫarāb *(Gazel 10, Mısra 8). [ġamuñ, -uñ]*
bād ṣarṣar diyü **ġamdan** ṣararup berg-i ḫazān
düşer o tāze nihāl üstine dir dir ditrer *(Gazel 30, Mısra 7). [ġamdan, -dan]*
ḫarf atsalar kelāmuma cühhāl **ġam** yimem
söz ey yaḳīnī şāʿir-i şīrīn-edādadur *(Gazel 41, Mısra 9). [ġam,]*
iltifātı yoḳ baña aslā diyü **ġam** çekmezin
seyr ider sāʿirler ile ol perī **ġam** bundadur *(Gazel 43, Mısra 9). [ġam,]*
iltifātı yoḳ baña aslā diyü **ġam** çekmezin
seyr ider sāʿirler ile ol perī **ġam** bundadur *(Gazel 43, Mısra 10). [ġam,]*
sāḳī-i feyz iriş ey pīr-i ḫarābāt baña
cürʿañı içmese dil **ġamdan** ifāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 12). [ġamdan, -dan]*
ʿaceb mi nāfe-veş **ġamdan** derūnum ġarḳ-ı ḫūn olsa
işitdüm seg raḳībe ol gözi āhū şikār olmış *(Gazel 79, Mısra 5). [ġamdan, -dan]*
ḳatılmaz ecel daʿvete geldükçe dile **ġam**
ḥācet degül e ṣoḥbet-i yārāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 7). [ġam,]*
ḳanumuz **ġam** ḳurutdı bāde ile
beñze ḳan gelse ol deme irsek *(Gazel 97, Mısra 7). [ġam,]*
zehr-i **ġam** defʿine tiryāk-i mey-i nāb gerek
Yoḳsa **ġam** defʿ idemez bir şeyi līk bir miṣḳāl *(Gazel 117, Mısra 8). [ġam,]*
ġam küştesiyem üstüme feryād ider fiġān
ḳan aġlayup acırsa nʿola zaḫm-ı ḫūn-feşān *(Gazel 140, Mısra 1). [ġam,]*
o gül-ruḫsārumı göstermeyüp ben bülbül-i zāra
Raḳībā **ġam** nihālin bāġ-ı ḳalbümde dikensin sen *(Gazel 150, Mısra 6). [ġam,]*
ʿaẕāb-ı dūzaḫ-ı **ġamdan** yaḳīnīʿyi kurtar
şefāʿat issi resūl ile āl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 13). [ġamdan, -dan]*
tār ḳıldı tenümi sūzen-i **ġam** çihremi zerd
igneden iplige dek şerḥ idüñ o ṭannāza *(Gazel 176, Mısra 9). [ġam,]*
ġam ṭılısm olsa ʿaceb mi dil-i vīrānede kim
sen cüvān ʿışḳı-durur genc-i nihānum fetḥī *(Gazel 194, Mısra 5). [ġam,]*

ġam degül gün günden efzūn olsa ḫaṭṭ-ı ʿārızuñ
ẕerrelerden mihre hīç irmez zevāl ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 11). [ġam,]*
piyāde ḳalsam eger ḫınk-i himmet-i şehsüz
olam **ġam** iline gül-gūn-ı eşkümle revān *(Kaside 6, Mısra 36). [ġam,]*
herkesüñ çekme **ġamın** serv-i ḫırāmān ise de
yüzi açılmışa baḳma gül-i ḫandān ise de *(Müseddes 1, Mısra 1). [ġamın, -ın]*

ġam meclisi: Gam, keder meclisi.

ġam meclisinde bāde-i ʿışḳ-ıla ḫurremüz
bezm-i ṣafāda ʿīş idici rind-i ʿālemüz *(Gazel 73, Mısra 1). [ġam meclisinde,]*

ġam pister: Dert, üzüntü yatağı.

ġam pisterinde derd-ile cān virmedin yetiş
ey cān ṭabībi ḥāl-i dil-i bī-mecāli gör *(Gazel 39, Mısra 3). [ġam pisterinde,]*

ġam şeb: Gam,dert gecesi.

mürde-diller bir yire dirilsün ey şeyḫ-i ecel
ġam şebidür tekyegāh-ı ʿışḳda aḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 6). [ġam şebidür, -dür]*

ġam tenūr: Gam fırını.

sofra-i vaṣlına irmezsem o şāh-ı keremüñ
ġam tenūrında yaḳīnī niçe bir yanam ben *(Gazel 145, Mısra 18). [ġam tenūrında,]*

ġam yi-: Dertlenmek, kederlenmek, tasalanmak.

ġam yimen ḫalḳ-ı cihān cümleten aġyār olsun
dōstlar dünyede yārum baña tek yār olsun *(Gazel 163, Mısra 1). [ġam yimen, -men]*

ġam-dīde: Gam görmüş, kederli.

sāḳī-i lāle-ʿiẕār-ıla içüp cām-ı şarāb
itmezin dīde-i **ġam-dīdemi** ġarḳ-ı ḫūn-āb *(Gazel 10, Mısra 2). [ġam-dīdemi, -mi]*

ġamgīn ol-: Gamlanmak, dertlenmek.

seni zār iden odur **olma** ḫaṭından **ġamgīn**
yüri ey āh yüri baḫt-ı siyehkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 1). [ġamgīn olma,]*

ġam-girdār: Sıkıntılı,kederli davranış.

hīçe ṣay anı ḥabāb-āsā yaḳīnī ʿāḳıl ol
iʿtimād itme ṣaḳın bu çarḫ-ı **ġam-girdāra** hīç *(Gazel 24, Mısra 14). [ġam-girdāra, -a]*

ġam-güsār: Dert ortağı, gam ve kederi def eden.

yaḳīnī çekmede derd-i firāḳı yā ola mı
Viṣāl-i yār-ıla mesrūr o **ġam-güsār** ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 10). [ġam-güsār,]*

ġam-ḫāne: Gam evi, gam yuvası//gönül.

ol perī-ruḫsār teşrīf itmesün **ġam-ḫānemi**
genc-i ḥüsn-i yāra lāyık görmezem vīrānemi *(Gazel 198, Mısra 1). [ġam-ḫānemi, -m, -i]*
göreyin **ġam-ḫāneme** dönsün olup pā-māl-i ḫāk
dönmedi devrānda bir kez çarḫ-ı gerdūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 7). [ġam-ḫāneme, -m, -e]*

ġam-ı devr: Dünya gamı.

ey yaḳīnī **ġam-ı devr** ayaġa ṣalarsa seni
mey-fürūşa varup ol pīr-i mededkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 15). [ġam-ı devr,]*

ġam-ı dünyā: Dünyanın kederi, tasası.

geçmedin devr-i şebāb al elüñe ṣaḥbāyı
güni ʿīş-ile geçür çekme **ġam-ı dünyāyı** *(Müseddes 3, Mısra 2). [ġam-ı dünyāyı,]*

ġam-ı dünyāyı çek-: Dünyanın gamını çekmek.

ṭālib-i sīm ü zer olma **ġam-ı dünyāyı çeküp**
yeter a naḳd-i sirişküñle bu rūy-ı zerdüñ *(Gazel 109, Mısra 5). [ġam-ı dünyāyı çeküp, -üp]*

ġam-ı ferdā: Gelecekte karşılaşılacak sıkıntı, keder.

ʿīş u nūş eyle bugün añma **ġam-ı ferdāyı**
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 5). [ġam-ı ferdāyı,]*
yarınuñ issi var ey dil ṣaḳın itme iḥmāl
ʿīş u nūş eyle bugün añma **ġam-ı ferdāyı** *(Müseddes 3, Mısra 12). [ġam-ı ferdāyı,]*
ʿīş u nūş eyle bugün añma **ġam-ı ferdāyı**
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 19). [ġam-ı ferdāyı,]*
naʿre-i şevk-ıla āvāz salup devrāna
ʿīş u nūş eyle bugün añma **ġam-ı ferdāyı** *(Müseddes 3, Mısra 26). [ġam-ı ferdāyı,]*
ʿīş u nūş eyle bugün añma **ġam-ı ferdāyı**
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 33). [ġam-ı ferdāyı,]*

ġam-ı fürḳat: Ayrılık acısı.

vāḳıʿamda **ġam-ı fürḳatden** iderken feryād *(Müseddes 1, Mısra 8). [ġam-ı fürḳatden, -den]*

ġam-ı hicrān: Ayrılık acısı.

dilā bir laḥẓa hīç şād olmaduñ mı
ġam-ı hicrāna muʿtād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 2). [ġam-ı hicrāna,]*
ġam-ı hicrān-ıla cümle gezeyin yeʿs ü ḥırmānī
dilā ser-rişte-i ümmīdüñ el virmek müyesserdür *(Gazel 61, Mısra 5). [ġam-ı hicrān-ıla, -ıla]*

ġam-ı ʿışḳ: Aşk üzüntüsü.

serdār-ı leşker-i **ġam-ı ʿışḳ** ol yaḳīnīʿyā
mansūr-veş çıḳup ser-i dār üzre ol be-nām *(Gazel 123, Mısra 9). [ġam-ı ʿışḳ,]*
ey yaḳīnī **ġam-ı ʿışḳ** ādemi mecnūn eyler
ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana *(Gazel 173, Mısra 13). [ġam-ı ʿışḳ,].*
bāġa gel şīve-i reftār-ıla ey naḫl-i revān
serv-i āzādı **ġam-ı ʿışḳa** giriftār eyle *(Gazel 180, Mısra 4). [ġam-ı ʿışḳa,]*

ġam-ı ḳadd: Sevgiliye ulaşamamanın verdiği üzüntü.

ġam-ı ḳaddüñle ḫāke düşdi göñül
ol fütāde maḥall-i himmetdür *(Gazel 64, Mısra 11). [ġam-ı ḳaddüñle,]*

ġam-ı leylā-yı zülf: Saçının karanlığının derdi (Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı Leyla'ya telmih var.).

ġam-ı leylā-yı zülfüñle ḳabā vü tācı terk itdüm
Yaḳīnī gibi deşt-i ġamda bir mecnūn-ı ʿuryānam *(Gazel 124, Mısra 17). [ġam-ı leylā-yı zülfüñle,]*

ġam-ı zülf-i dil-rübā: Sevgilinin zülfünün kederi.

var mı ḫalāṣ esīr-i **ġam-ı zülf-i dil-rübā**
ḥall it bu müşkilin dilüñ ey ḫvāce şerḥ ḳıl *(Gazel 120, Mısra 3). [ġam-ı zülf-i dil-rübā,]*

ġam-ı zülf: Saçın derdi.

ġam-ı zülfüñle nāle ḳılsa göñül
ʿaceb olmaz diyār-ı ġurbetdür *(Gazel 62, Mısra 3). [ġam-ı zülfüñle,]*
ġam-ı zülfüyle āh itdüm gülüp ol ġonca açılmış
belī nāzük-ṭabīʿat kesb ider sünbül havādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 5). [ġam-ı zülfüyle, -yle]*
şeb-i fiṭraṭda **ġam-ı zülfi** yazılmış başa
bu keşākeşlere ṣabr eyle dilā itme cedel *(Gazel 118, Mısra 9). [ġam-ı zülfi,]*

ġamze: Etkili, kesici, süzgün, baygın yan bakış.

şemşīr-i **ġamzesinüñ** işi geçdi cānuma
dilde olan cerāḥati bilmez o ġamzekār *(Gazel 26, Mısra 9). [ġamzesinüñ, -si, -nüñ, -]*
niçe ḳurtarsun yaḳīnī bend-i ġamdan gerdenin
çeşm cādū **ġamze** seḥḥār ü kemend-endāz zülf *(Gazel 88, Mısra 18). [ġamze,]*
dōstum **ġamzeyle** kim aġyāruña ḳılduñ nigāh
z̲üʿlfeḳārʿın ṣaldı küffār üstine gūyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 5). [ġamzeyle, -y, -le]*
ġamzeñle şehīdem diyü itsem nʿola daʿvā
ḳanlu kefen eyler bana her demde şehādet *(Gazel 20, Mısra 9). [ġamzeñle, -ñ, -le]*
yüri ol **ġamzesi** ḫūn-rīze cān vir ḳayd-ı tenden geç
şehīd-i ʿışḳ ol ey ʿuryān olan göñlüm kefenden geç *(Gazel 23, Mısra 1). [ġamzesi, -s, -i]*
şemşīr-i **ġamzesinden** elüñ çek yaḳīnīʿyā
saña seni gerekse o dil-gīrden kesil *(Gazel 120, Mısra 9). [ġamzesinden, -si, -n, -den]*
naẕar it ey ḳaşı yā cānına geçdi **ġamzeñ**
bu yaḳīnīʿyi helāk itmesün iġmāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 11). [ġamzeñ, -ñ]*
seng-i mezārumuz ḳıla şemşīr-i ʿışḳı tīz
ġamzeñ helāk iderse bizi ey ḳaşı hilāl *(Gazel 116, Mısra 8). [ġamzeñ, -ñ]*
gelmeyüp yola döker ḳan o ḥarāmī **ġamzeñ**
meẕhebinde meger olmış dem-i ʿuşşāḳ ḥelāl *(Gazel 117, Mısra 11). [ġamzeñ, -ñ]*
ḫadeng-i **ġamzeñe** sīnem nişān olduġını bildüm
bi-ḥamdiʿllāh dilā sehm-i saʿādetden nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 5). [ġamzeñe, -ñ, -e]*
çāk itse ḳalbi **ġamzeñ** göñlümdekin bilürdüñ
ehl-i kerāmet iseñ gel keşf-i rāza başla *(Gazel 170, Mısra 3). [ġamzeñ, -ñ]*

ġamze-i fettân:

ṣabrumı ġāret iden **ġamze-i fettānuñdur**
dili āşüfte iden ḫançer-i bürrānuñdur *(Gazel 50, Mısra 1). [ġamze-i, --i]*

ġamze-i ġammāz: Fitneci yan bakış.

meded öldürdi bizi **ġamze-i ġammāzlaruñ**
Yoḳ mı pāyānı begüm şīvelerüñ nāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 1). [ġamze-i ġammāzlaruñ, -lar, -un]*

ġamze-i ḫūn-ḫvār: Kan dökücü gamze.

mecālüm leşkerin tātār-ı zülfüñ tār-mār eyler
ḳarārum gitmege ol **ġamze-i ḫūn-ḫvār** olur bāʿi̲s *(Gazel 22, Mısra 6). [ġamze-i ḫūn-ḫvār,]*

ġamze-i mest: Süzgün yan bakış, baygın bakış.

al giydüñ ḳanı inṣāf nedür ey ḫūnī
ġamze-i mestüñe uyduñ yine mi ḳan itdüñ *(Gazel 110, Mısra 10). [ġamze-i mestüñe, -e]*

ġamzekār: Gamzeli, süzgün bakışlı. II sevgili.

şemşīr-i ġamzesinüñ işi geçdi cānuma
dilde olan cerāḥati bilmez o **ġamzekār** *(Gazel 26, Mısra 10). [ġamzekār,]*

ġār: Mağara, in. **yâr-ı gar**(mağara dostu): Hz. Ebûbekir.

behrām ise de gūra ṣalar yār-ı **ġārsuz**
şol şeh ki āsitānı saʿādet-meʿābdur *(Gazel 44, Mısra 9). [ġārsuz, -suz]*

ġarābet: Gariplik, tuhaflık.

felāket-i felek-i nābe-kār mı diyeyin
ġarābet-i dil-i bī-kār u bār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 4). [ġarābet-i, -i]*

ġaraż: Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

gelmez yaḳīnī eşigüñe ʿarz-ı ḥācete
Ancaḳ **ġaraz** cenābuña bir intisābdur *(Gazel 45, Mısra 10). [ġaraz,]*
kūhken sergüzeştin añmaḳdan
ġaraz aḥvālümi ḥikāyetdür *(Gazel 64, Mısra 14). [ġaraz,]*

ġāret: Akın, yağma, çapul.

dil mülkini tātār-ı firāḳ eyledi **ġāret**
himmet demidür gel yetiş ey ṣāh-ı velāyet *(Gazel 20, Mısra 1). [ġāret,]*

ġāret id-: Akın etmek, yağmalamak, talan etmek.

ṣabrumı **ġāret iden** ġamze-i fettānuñdur
dili āṣüfte iden ḫançer-i bürrānuñdur *(Gazel 50, Mısra 1). [ġāret iden,]*

ġarīb: Kimsesiz, zavallı. II. Gurbette, kendi memleketinin dışında bulunan, yabancı.

ser-i zülfüñde ḳalup dil ḫaṭuña meyl itmez
evvel-i şeb nerede gelse **ġarīb** anda yatur *(Gazel 56, Mısra 8). [ġarīb,]*
bī-hūde gezer ḫāk-i derinden dil olup dūr
āvāre **ġarīb** oldı cüdā düşdi yirinden *(Gazel 148, Mısra 8). [ġarīb,]*
düşer yüz yirde naḳş-ı müzeñ üzre
ḳapuña bir **ġarīb** üftāde geldi *(Gazel 192, Mısra 10). [ġarīb,]*

ġarīb ü bī-kes: Kimsesiz garip.

ġarīb ü bī-kes ü mehcūr-iken ġurbet diyārında
ḳadīmī ʿālem-i ervāḥdan bir āşinā geldi *(Gazel 191, Mısra 3). [ġarīb ü bī-kes,]*

ġarīḳ-ı baḥr: Denizde boğulmuş, batmış.

kendüñ **ġarīḳ-ı baḥr-ı** fenā bil ki çarḫ-ı dūn
āb üzre bir havā-y-ıla ṭolmış ḥabābdur *(Gazel 44, Mısra 3). [ġarīḳ-ı baḥr-ı, -ı]*

ġarḳ: Boğulma, batma.

sāḳī-i lāle-ʿiẕār-ıla içüp cām-ı şarāb
itmezin dīde-i ġam-dīdemi **ġarḳ-ı** ḫūn-āb *(Gazel 10, Mısra 2). [ġarḳ-ı,]*
şiddet-i rūzgārdan niçe dil
Ġarḳ-ı girdāb-ı baḥr-ı ḥayretdür *(Gazel 62, Mısra 12). [ġarḳ-ı,]*

ġarḳ eyle-: Suyla doldurmak; çok fazla ağlamak.

demdür yaḳīnī māh-ı muḥarremde aġla ḳan
Ġarḳ eyle lāle-veş dem-i ʿāşūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 14). [ġarḳ eyle,]*

ġarḳ id-: Batırmak, sular altında bırakmak.

ġarḳ ider baḥr-ı ġama fülk-i dil-i ʿuşşāḳı
ʿışḳ-ı dilber be göñül bir ulu deryā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 3). [ġarḳ ider,]*

ġarḳ it-: Batırmak, alabora etmek.

ṣorar-ısañ dil-i şūrīde mācerāsından
vücūd fülkini **ġarḳ itdi** baḥr-ı eşk-i revān *(Kaside 3, Mısra 28). [ġarḳ itdi,]*

ġarḳ-ı ḫūn ol-: Kana batmak, kan içinde kalmak, kanda boğulmak.

ʿaceb mi nāfe-veş ġamdan derūnum **ġarḳ-ı ḫūn olsa**
işitdüm seg raḳībe ol gözi āhū şikār olmış *(Gazel 79, Mısra 5). [ġarḳ-ı ḫūn olsa,]*

ġarrā: Ak, parlak, güzel, gösterişli, nümâyişli.

dirseñ cinānda gözüñe ṭūbā görinmeye
bāġ-ı leṭāfet içre o **ġarrā** nihāli gör *(Gazel 39, Mısra 8). [ġarrā,]*
ebrūsı **ġarrā** kāküller aʿlā
ḳāmet temāşā ol cism-i sīmīn *(Gazel 156, Mısra 11). [ġarrā,]*
ey ʿaceb ebrū mısın ya misk tozlu bir kemān
yā melāḥat burcunuñ **ġarrā** hilāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 2). [ġarrā,]*

ġavġā: Dövüş, gürültü, kavga, çekişme, mücadele.

ġavġāyı ḳo fesāneñi vāʿıẓ işitmezüz
pürdür ṣadā-yı naʿre-i hūdan ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 3). [ġavġāyı, -y, -ı]*

gayet: "Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

ġāyetde ḫōş gelür baña peykān-ı tīr-i yār
bī-ḥadd ü ġāyet olsa daḫı çekmezin melāl *(Gazel 116, Mısra 11). [ġāyetde, -de]*
sünbüli **ġāyet** perīşān eyledi zülf-i nigār
ḳāmet-i bālāsı itdi nite kim şimşādı pest *(Gazel 21, Mısra 7). [ġāyet,]*

gayet: Amaç, maksat, gaye.

ne rūzgār sitemgerligine **ġāyet** var
ne ẓulm ü cevrine ol ẓālimüñ nihāyet var *(Müseddes 2, Mısra 21). [ġāyet,]*

ġayrı: Başkası, başka kimse.

kāse ṣınmaġ-ıla bulmış **ġayrıdan** ḳays imtiyāz
ḫōr olmaḳ itlerüñden iftiḫārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 11). [ġayrıdan, -ı, -dan]*
cevher-i ferd-i dehānın bildügin **ġayr** istemem
nükte-dānlıḳda yaḳīnī kendümi ferd isterin *(Gazel 157, Mısra 11). [ġayr,]*
vücūd-ı muṭlaḳuñ mihri ṣuʿāʿından şeref bulduḳ
ḫudānuñ **ġayrıdan** bir ẕerre istimdādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 8). [ġayrıdan, -ı, -dan]*
ġayrıyı leblerüñ ider iḥyā
öldüren bendeñi bu ġayretdür *(Gazel 64, Mısra 7). [ġayrıyı, -ı, -y, -ı]*
ġayrıyı iḥyā idüp her dem beni eyler helāk
sözlerüñ ʿīsī-i devrān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 7). [ġayrıyı, -yı]*
yoḳ-durur **ġayrı** güzellerde ḥaḳīḳatde eṣer
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 25). [ġayrı,]*

ġayret: Çalışma, çabalama.

ġayrıyı leblerüñ ider iḥyā
öldüren bendeñi bu **ġayretdür** *(Gazel 64, Mısra 8). [ġayretdür, -dür]*
gül gibi her suḫanum **ġayret-i** fırdevsī-durur
Dūzaḫ-ı reşkde yansa yiridür ḳalb-i ḥasūd *(Kaside 5, Mısra 31). [ġayret-i,]*

ġazāl: Ahu, ceylan, maral. II Sevgili.

ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ol **ġazālüñ** ḫāl-i miskīni
gülistān-ı ḫotenʿde sebze otlar ṣanki bir āhū *(Gazel 167, Mısra 3). [ġazālüñ, -uñ]*
ḫaṭṭ-ı pür-çīn içre sen ey ḫāl-i ʿanber-bār-ı dōst
sebzezār-ı çīnʿüñ ol miskīn **ġazāli** sen misin *(Gazel 158, Mısra 6). [ġazāli, -i]*
ḫūn itdi nāfe-veş dili vü aldı aḳlumuz
cādū-yı çeşm-ile büt-i miskīn **ġazāleler** *(Gazel 33, Mısra 6). [ġazāleler, -ler]*
şuʿarā sen **ġazāl-i** sermeste
nice yüz tāze ter ġazel didiler *(Gazel 34, Mısra 15). [ġazāl-i,]*

ġazel: Divan şiirinin en önemli ve en çok kullanılan nazım şeklidir//şiir.

ey yaḳīnī bu ābdār **ġazelüñ**
Vaṣf-ı tīġında bir içim ṣudur *(Gazel 52, Mısra 17). [ġazelüñ, -üñ]*
dimezdi bu resm üzre tekellüflü **ġazeller**
olmasa yaḳīnī-i suḫān-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 15). [ġazeller, -ler]*
yoḳdur yaḳīnī ḥaḳḳ-ı edāda saña naẓīr
ḥaḳḳā budur ki her **ġazelüñ** ʿāşıḳānedür *(Gazel 57, Mısra 12). [ġazelüñ, -üñ]*
şuʿarā sen ġazāl-i sermeste
nice yüz tāze ter **ġazel** didiler *(Gazel 34, Mısra 16). [ġazel,]*
suḫan-ı ḥāfiẓ u selmānʿa irişdi **ġazelüm**
Taḫt-ı iḳlīm-i feṣāḥatdeki hākānʿam ben *(Gazel 145, Mısra 11). [ġazelüm, -üm]*
nām-ı bākīʿyle **ġazel** rengīn-i ḫōş-ter gösterür
zāġlansa nitekim şemşīr cevher gösterür *(Beyit 6, Mısra 1). [ġazel,]*
ey yaḳīnī bu **ġazel** maʿnīde bir deryādur
oldı ḳaʿrında anuñ ṣan dür-i meknūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 11). [ġazel,]*

gece: Akşam güneşin batımından gün ağarıncaya kadar geçen süre, tün, şeb.

cüdā-yı mihr olana zaʿf u inḥinā irişür
gece sehil ışılatmış bu nükteyi meh-i nev *(Gazel 166, Mısra 8). [gece,]*
gece olsun varayın ḫānesine dimiş o māh
ḳanı ṭāliʿ ki ṭulunsa güneş aḫşām olsa *(Gazel 175, Mısra 7). [gece,]*

geç-: **1.**Vazgeçmek.

rindüz ki **geçmezüz** mey-i ḥamrādan el çeküp
tā almayınca sāḳī-i devrān ayaġumuz *(Gazel 69, Mısra 5). [geçmezüz, -me, -züz]*
suḫan bezminde çekdi cām-ı naẓmuñ cürʿasın cāmī
o meyden **geçdi** ol ammā ben aldum şimdi meydānı *(Gazel 187, Mısra 8). [geçdi, -di]*
dehān-ı yār içün virdüm ḳarār u ṣabrumı bāda
egerçi yoḳ yire **geçdüm** yaḳīnī cümle varumdan *(Gazel 141, Mısra 12). [geçdüm, --dü, --m]*

2. (Bir yerden) geçmek, (bir yere) uğramak.

zülf-ile ruḫsārın örtüp **geçdi** ol meh nāz-ıla
ey dirīġā görmedüm gün geçdi ʿömr-i nāzenīn *(Gazel 155, Mısra 5). [geçdi, -di]*
ṣunmadın destüñe sāḳī-i ecel peymāne
ṣadr-ı mey-ḫāneye yārān-ıla **geç** rindāne *(Müseddes 3, Mısra 24). [geç,]*
maʿānī cāmı çekilmez mi cāmī **geçdiyse**
tehī degül şeref-i himmetüñde bu meydān *(Kaside 6, Mısra 21). [geçdiyse, -di, -y, -se]*

minnet-durur ölmek yoluña başa vü cāna
yoluñda **geçer** ʿāşıḳ olan cān u serinden *(Gazel 148, Mısra 10). [geçer, -er]*

3. *(*Bir şey) Bir nesnenin bir tarafından girip öbür tarafından çıkmak.

peykānlaruñ derūnuma işler **geçer** henūz
Zaḫmum anuñla ṭurmayup eyler muʿāmele *(Gazel 179, Mısra 7). [geçer, -er]*
şemşīr-i ġamzesinüñ işi **geçdi** cānuma
dilde olan cerāḥati bilmez o ġamzekār *(Gazel 26, Mısra 9). [geçdi, -di]*
pey-der-pey oḳlaruñ dil-i sūzāna **geçdiler**
bir tāb-ḫānedür niçe mihmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 3). [geçdiler, -di, -ler]*

4. Etki yapmak, işlemek.

geçdi yaḳīnī cānumuza nāvek-i belā
derd-i derūnumuzdan o ḫūnī degül ḫabīr *(Gazel 37, Mısra 9). [geçdi, -ti]*

5. *(*Zaman için) Harcamak, geçirmek.

zülf-ile ruḫsārın örtüp geçdi ol meh nāz-ıla
ey dirīġā görmedüm gün **geçdi** ʿömr-i nāzenīn *(Gazel 155, Mısra 6). [geçdi, -di]*
geçmedin devr-i şebāb al elüñe ṣaḥbāyı
güni ʿīş-ile **geçür** çekme ġam-ı dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 1). [geçmedin, -me, -di, -n]*
zülfüñde çekdi dil ġam-ı gīsūñı niçe sāl
ṭūl-ı emelle **geçdi** bu ʿömr-i dırāzumuz *(Gazel 72, Mısra 10). [geçdi, -di]*
bu yaḳīnī gibi ʿömrüm beni mehcūr itme
geçmesün hecr-ile ʿömr-i güzerānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 18). [geçmesün, -me, -sün]*

6. "Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan söz.

yüri ol ġamzesi ḫūn-rīze cān vir ḳayd-ı tenden **geç**
şehīd-i ʿışḳ ol ey ʿuryān olan göñlüm kefenden **geç** *(Gazel 23, Mısra 1). [geç,]*
ṭutuşduñ āteş-i hecr-ile her şeb bezm-i fürḳatde
yeter yanduñ gel ey pervāne şemʿ-i encümenden **geç** *(Gazel 23, Mısra 6). [geç,]*
demüñden zülf-i dilber gibi ʿālem müşg-bār olmaz
gerekse ey ṣabā her gice ṣaḥrā-yı ḫotenʿden **geç** *(Gazel 23, Mısra 8). [geç,]*
ferāġat milketinde tāc-dār olmaḳ dilerseñ ger
Yaḳīnī tācı terk idüp ḳabā vü pīrehenden **geç** *(Gazel 23, Mısra 12). [geç,]*
ḳulpu destüñde ḳalur her neye el ṣunduñsa
geç hevādan yüri ey dil oñacaḳ kāra yapış *(Gazel 81, Mısra 4). [geç,]*

geçdi otur-: Geçip oturmak.

serīr-i rifʿate **geçdi oturdı** yirine cānum
maʿārif taḫtına ol ḫusrev-i ferruḫ-liḳā geldi *(Gazel 191, Mısra 7). [geçdi oturdı,]*

geçenden geç-: Boşver, vazgeç, unut gitsin.

didüm geçdi nişān-ı sīneden peykān-ı ḫūn-rīzüñ
didi ol ḳaşları yā ey dü-tā-ḳāmet **geçenden geç** *(Gazel 23, Mısra 10). [geçenden geç,]*

geçin-:1. Güvenmek.

yaḳīnī ḳāf-ı meşaḳḳatde ben de sīmurgın
büyüklenüp müteferrid **geçinmesün** ʿanḳā *(Gazel 3, Mısra 12). [geçinmesün, -me, -sün]*

2. Görünmek, öyle davranmak.

zūr ehli **geçindüñ** diyü meclisde mey-i nāb
ḳıldı leb-i sāḳī anı mey-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 13). [geçindüñ, -dü, -ñ]*

daʿvī-i merdi gider baña mübāriz **geçinüp**
gelme meydāna ṣaḳın rüstem-i destānam ben *(Gazel 144, Mısra 13). [geçinüp, -üp]*

geçür-: Geçirmek II sürdürmek.

geçürdi āyine devrānını ṣafālarla
revā mı dil ṭola devr-i ruḫuñda jeng ü fiġān *(Gazel 136, Mısra 9). [geçürdi, -di]*
geçmedin devr-i şebāb al elüñe ṣaḥbāyı
güni ʿīş-ile **geçür** çekme ġam-ı dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 2). [geçür,]*
zāhid riyāzet-ile **geçürdüñ** zamānuñı
ʿahd-i şebābı bir daḫı ādem ḳaçan bulur *(Gazel 55, Mısra 5). [geçürdüñ, -dü, -ñ]*

gedā: Dilenci, fakir, yoksul.

dilā **gedālıġını** pādişehlıḳ añlarsın
o şāh-ı ḥüsne seni mübtelāya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 5). [gedālıġını, -lıġ, -ı, -nı]*
çarḫı ihāta ḳılsa nʿola dūd-ı āhumuz
ḳılmaz **gedālarına** naẓar pādişāhumuz *(Gazel 70, Mısra 2). [gedālarına, -lar, -ı, -n, -a]*
murġlar şāhın nʿola idinseñ üsküflü **gedā**
oldı çün saña hümā-yı devlet ü devrān şikār *(Gazel 27, Mısra 3). [gedā,]*
ḫarābātuñ sifāl-i köhnesin tāc idinen mey-keş
gedā iken melāmet kişverine tāc-dār olmış *(Gazel 79, Mısra 4). [gedā,]*
iltifāt ister cenābuñdan yaḳīnī müst-mend
ol **gedā** lāyıḳ-durur sulṭānum iḥsān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 10). [gedā,]*
kim-durur dir-iseñ ey şāh yaḳīnī-i **gedā**
sākin-i gūşe-i ġam muʿtekif-i künc-i melāl *(Gazel 117, Mısra 13). [gedā,]*
efendi sen şeh-i ḥüsn iken āh u vāh idicek
ya ben **gedā** bu ḳadar derdle niçe eyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 6). [gedā,]*
her kim olmasa dergehünde **gedā**
ire hem-vāre aña reddulʿlāh *(Gazel 183, Mısra 5). [gedā,]*
itdi pür-dāġ ten-i zerdi yaḳīnī-i **gedā**
ḫilʿat-i ʿışḳı emīrāne ser-ā-ser giydi *(Gazel 193, Mısra 9). [gedā,]*
senüñ gibi cefā-cū nāz-perver dil-rübā yoḳdur
benüm gibi belā-keş eşigüñde biñ **gedā** vardur *(Gazel 51, Mısra 6). [gedā,]*
olup kūy-ı ḫarābātuñ **gedāsı** cām-ı cem nūş it
bu cā vü salṭanat cemşiyd-i devrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 9). [gedāsı, -sı]*
nuḳūd-ı eşküme baḳmaz o şāh-ı sīmīn-ten
Faḳīr diyü ider ben **gedāya** istiġnā *(Gazel 3, Mısra 6). [gedāya, -y, -a]*
şāhum yaḳīnī bendeñi hicrāna ṣalma kim
şāyed **gedāñı** yād idesin bir zamān ola *(Gazel 6, Mısra 14). [gedāñı, -nı]*
del tīġuñ-ıla baġrını mecrūḥ göñlümüñ
yüz döndürürse zecrüñi hep ben **gedāya** ḳıl *(Gazel 121, Mısra 10). [gedāya, -(y)a]*

gedā-yı bī-ser ü pāy: 1. Kendi başına buyruk/başı boş dervişler.

gedā-yı bī-ser ü pāyı şeh-i dü-ʿālem ider
sürūr-ı cām-ı lebiyle viṣāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 7). [gedā-yı bī-ser ü pāyı, -ı]*

geh: "Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren "geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

geh belā sengin atarsın dile **geh** tīr-i cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür ey ḳaşları yā *(Gazel 2, Mısra 1). [geh,]*
geh belā sengin atarsın dile **geh** tīr-i cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür ey ḳaşları yā *(Gazel 2, Mısra 1). [geh,]*
geh ḫāk-i ẓulmet içre biten zerreyem ḥaḳīr
geh āsumān-ı çārda ḫurşiyd-i enverem *(Gazel 126, Mısra 11). [geh,]*
geh ḫāk-i ẓulmet içre biten zerreyem ḥaḳīr
geh āsumān-ı çārda ḫurşiyd-i enverem *(Gazel 126, Mısra 12). [geh,]*

geh gāh: Bazan.... bazan.

gösterür **geh** mihr-i rūyın **gāh** bir yüzden ṭoġar
vechi var oldum dise ʿayyār-ı ṣūret-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 7). [geh gāh,]*

gehī: Bazen, ara sıra anlamında bağlaç.

gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ʿışḳuʿllāh-ıla medhūş u ḥayrānam *(Gazel 124, Mısra 3). [gehī,]*
gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ʿışḳuʿllāh-ıla medhūş u ḥayrānam *(Gazel 124, Mısra 4). [gehī,]*
ṣafā-yı ḫāṭır ile gāh olur ki ġıbṭa-i baḥrüz
gehī keder buluruz seyl-vār jeng-peẕīrüz *(Gazel 75, Mısra 8). [gehī,]*

gel-:1. (lütuf bekleyerek) gelmek.

āşüfte oldum rūyuña hem zülf-i ʿanber-būyuña
dermān arayu kūyuña **geldüm** meded **geldüm** meded *(Gazel 25, Mısra 4). [geldüm, -dü, -m]*
āşüfte oldum rūyuña hem zülf-i ʿanber-būyuña
dermān arayu kūyuña **geldüm** meded **geldüm** meded *(Gazel 25, Mısra 4). [geldüm, -dü, -m]*

2. (Allah'ın) tecelli etmesi.

ṭarīḳ-ı ʿavn-ı ḥaḳʿdan rehber-i rāh-ı hüdā **geldi**
şeh-i mülk-i velāyet maḥrem-i sırr-ı ḫudā **geldi** *(Gazel 191, Mısra 1). [geldi,]*
ṭarīḳ-ı ʿavn-ı ḥaḳʿdan rehber-i rāh-ı hüdā **geldi**
şeh-i mülk-i velāyet maḥrem-i sırr-ı ḫudā **geldi** *(Gazel 191, Mısra 2). [geldi,]*
ġarīb ü bī-kes ü mehcūr-iken ġurbet diyārında
ḳadīmī ʿālem-i ervāḥdan bir āşinā **geldi** *(Gazel 191, Mısra 4). [geldi,]*
nesīm-ile gelüp ḫāk-i rehi çeşmüm cilā buldı
Yaḳīnī ḥamdüliʿllāh cānib-i ḥaḳʿdan ʿaṭā **geldi** *(Gazel 191, Mısra 12). [geldi,]*

3. (Bir maksatla) Bir yere uğramak, ziyaret etmek.

o meh **geldükçe** ḥālüm görmege şeydālıġum artar
olur āşüfte-dil ḥayfā ki gün **geldükçe** dīvāne *(Gazel 171, Mısra 9). [geldükçe, -dükçe]*
gider dilden ġam-ı dōlāb-ı çarḫı cāmı devr itdür
ṣaḳın bu bezme sāḳī **gelmesün** bīgāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 4). [gelmesün, --me, --sün]*
şol **gelen** serv-i sehī gül-çihre ancaḳ ġālibā
bāġ-ı ḥüsnüñ ġoncası didükleri bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 3). [gelen,]*
şol **gelen** ġonca-leb ol verd-i muṭarrā ancaḳ
ṣalınan nāz-ıla ol serv-i dil-ārā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 1). [gelen,]*
çemende bezme cām-ı bāde **geldi**
nesīm ol dem mübārek-bāda **geldi** *(Gazel 192, Mısra 1). [geldi, -di]*
düşer yüz yirde naḳş-ı mūzeñ üzre
ḳapuña bir ġarīb üftāde **geldi** *(Gazel 192, Mısra 10). [geldi, -di]*
mūrlardur **geldiler** mühr-i süleymān öpmege
laʿl-i nābuñ devr idüpdür ṣanma ḫaṭṭ-ı ʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 13). [geldiler, -di, -ler]*
ḳays-ı nā-ṣād ile ḥālüm göre **geldi** ferhād
pend idüp didiler ey derd ü belāya muʿtād *(Müseddes 1, Mısra 9). [geldi, -di]*

4. Gelmek, görünmek, ortaya çıkmak.

itdi eşküm dil-i sengīnine yāruñ teʿsīr
gelmeye ʿāleme bir böyle müeʿssir kevkeb *(Gazel 13, Mısra 10). [gelmeye, -me, -y, -e]*
tīrüñ ki **geldi** sīne-i mecrūḥa ey ṣanem
didi ki biz cerāḥat-i ʿuşşāḳa merhemüz *(Gazel 73, Mısra 11). [geldi, -di]*

ġamuñdan şād olup defʿ-i ġam itmek
hemān ben ʿāşıḳ-ı nā-şāda **geldi** *(Gazel 192, Mısra 4). [geldi, -di]*
şöyle mecnūn itdi ben dīvāneyi leylā ṣaçuñ
ey perī bī-ʿaḳl ola **geldükçe** mecnūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 4). [geldükçe, -dük, -çe]*
sen meleksüz yanuma **gelse** perī-peykerler
ḥūr olsa daḫı yoḳdur nigerānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 13). [gelse, -se]*
ʿarz eyledi seyrümde cemālin baña yūsuf
seyr üzre idüm gibi **gelür** yārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 4). [gelür, -ür]*
çemende bezme cām-ı bāde **geldi**
nesīm ol dem mübārek-bāda **geldi** *(Gazel 192, Mısra 2). [geldi, -di]*
dil-i bīmār u şeydā maḳdeminden buldı dermānı
marīz-ı ʿillet-i hicrān iken ḳalbe şifā **geldi** *(Gazel 191, Mısra 6). [geldi, -di]*
pür oldı kaʿbe-i dil pertev-i nūr-ı ʿiẕārından
ẓalām-ı şām-ı fürḳat gitdi göñülden ṣafā **geldi** *(Gazel 191, Mısra 10). [geldi, -di]*
işidüp bī-sütūn ferhād-ı zāruñ
fiġān u nālesin feryāda **geldi** *(Gazel 192, Mısra 6). [geldi, -di]*
yaḳīnī sāde-rūlar vaṣf idelden
tekellüfden kelāmum sāde **geldi** *(Gazel 192, Mısra 12). [geldi, -di]*
serīr-i rifʿate geçdi oturdı yirine cānum
maʿārif taḫtına ol ḫusrev-i ferruḫ-liḳā **geldi** *(Gazel 191, Mısra 8). [geldi, -di]*
gül gül olsa ruḫın öpsek lebi cāmın emsek
gele gül mevsimi ʿīş-ı mey-i gül-fām olsa *(Gazel 175, Mısra 10). [gele, -e]*
gelmeyüp yola döker ḳan o ḥarāmī ġamzeñ
meẕhebinde meger olmış dem-i ʿuşşāḳ ḥelāl *(Gazel 117, Mısra 11). [gelmeyüp, -me, -y, -üp]*
gelmeyüp sīneme ben ḫastayı bī-cān itme
a benüm iki gözüm rūḥ-ı revānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 7). [gelmeyüp, -me, -y, -ü*

5. (Bir hal bir kimseye) Hâkim olmak, etkisini göstermek.

be dilber beni öldürdüñ ṣaġ ol elümden ne **gelür**
baġrum ḳan ile ṭoldurduñ ṣaġ ol elümden ne **gelür** *(Gazel 65, Mısra 1). [gelür, -ür]*
be dilber beni öldürdüñ ṣaġ ol elümden ne **gelür**
baġrum ḳan ile ṭoldurduñ ṣaġ ol elümden ne **gelür** *(Gazel 65, Mısra 2). [gelür, -ür]*
ṣu gibi alçaġʿaḳarsın beni odlara yaḳarsın
ne ḳıya ḳıya baḳarsın ṣaġ ol elümden ne **gelür** *(Gazel 65, Mısra 4). [gelür, -ür]*
yüregümi kebāb itdüñ yıḳup göñlüm ḫarāb itdüñ
çün benden ictināb itdüñ ṣaġ ol elümden ne **gelür** *(Gazel 65, Mısra 6). [gelür, -ür]*
bilmezin nʿeyledüñ nʿitdüñ sefer tedārükin itdüñ
beni cansuz ḳodın gitdüñ ṣaġ ol elümden ne **gelür** *(Gazel 65, Mısra 8). [gelür, -ür]*
ḫastalar ḫālin bilmezsin gözümüñ yaşın silmezsin
derdüme devā ḳılmazsın ṣaġ ol elümden ne **gelür** *(Gazel 65, Mısra 10). [gelür, -ür]*
dem mi var gözüm ḳan ṭolmaz ḥālüme düşmenler gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz ṣaġ ol elümden ne **gelür** *(Gazel 65, Mısra 12). [gelür, -ür]*
her ḫāra ṭaḳıl gül gibi ben iñleyin bülbül gibi
yas ṭutayın sünbül gibi ṣaġ ol elümden ne **gelür** *(Gazel 65, Mısra 14). [gelür, -ür]*
felek kişiye yār olmaz güzellik ber-ḳarār olmaz
bu ʿālem pāyidār olmaz ṣaġ ol elümden ne **gelür** *(Gazel 65, Mısra 16). [gelür, -ür]*
yakīnī ḳuluñdan ḳaçduñ yüzi ṣuyın yire ṣaçduñ
baġrında şerḥalar açduñ ṣaġ ol elümden ne **gelür** *(Gazel 65, Mısra 18). [gelür, -ür]*
otaġ-ı çarḫa **gelüp** şāh-ı lāciverd-evreng
öñine çekdi şafaḳdan o demde perde-i al *(Kaside 1, Mısra 11). [gelüp, -üp]*

6. "Buyur, haydi gel!" anlamlarında bir davet ve çağırma sözü.

ṣuyı bol raʿnā havāsı var sürūr-efzā maḳām
gel olalum ḫāne-i mey-ḫānede ehl-i nişest *(Gazel 21, Mısra 6). [gel,]*
gel yetiş leşker-i şādīyle meded nuṣret ḳıl
ceyş-i ġam aldı beden burcunı cānum feṭḥī *(Gazel 194, Mısra 3). [gel,]*

7. Bırak, vazgeç!" anlamlarında olup bir kimseden bir davranışını, alışkanlığını terk etmesini istemek için kullanılan bir söz.

kerem it oḳ gibi **gel** atma beni yabana
ṭoġrı bir bendeñem ey ḳaşı kemānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 5). [gel,]*

gel gel: Büyük bir istekle ve ivedilikle muhatabın yaklaşmasını isteyen vurgulu söylem.

niçe araya seni bī-ṭāḳat ü ārām olup
gel gel ey pervāne ol şemʿ-i şeb-ārā bundadur *(Gazel 42, Mısra 10). [gel gel,]*

gel yetiş: Yardıma koşmak.

dil mülkini tātār-ı firāḳ eyledi ġāret
himmet demidür **gel yetiş** ey şāh-ı velāyet *(Gazel 20, Mısra 2). [gel yetiş,]*

gelenler: Daha önce dünyada yaşamış ancak şu an hayatta olmayanlar, ahirete göçenler, önceki nesiller.

evāʿilde **gelenler** bulmamışdur pāyesin anuñ
belāġatde yaḳīnī ġıbṭa-i saḥbān-ı vāʿilʿdür *(Gazel 59, Mısra 11). [gelenler,]*

gelür geç-: Gelip geçmek.

zaḫm-ı derūna nāvek-i müjgān **gelür geçer**
gūyā hedef-durur aña peykān **gelür geçer** *(Gazel 31, Mısra 1). [gelür geçer,]*
zaḫm-ı derūna nāvek-i müjgān **gelür geçer**
gūyā hedef-durur aña peykān **gelür geçer** *(Gazel 31, Mısra 2). [gelür geçer,]*
pey-der-pey oḳlaruñ dil-i sūzāna geçdiler
bir tāb-ḫānedür niçe mihmān **gelür geçer** *(Gazel 31, Mısra 4). [gelür geçer,]*
sāḳī çü ʿāḳıbet geçerüz cām-ı mergden
devr eylesün piyāle ki devrān **gelür geçer** *(Gazel 31, Mısra 6). [gelür geçer,]*
bir yirde ḫāk ḳıl beni ey rūzgār kim
nāz-ıla gāh o serv-i ḫırāmān **gelür geçer** *(Gazel 31, Mısra 8). [gelür geçer,]*
ey bülbül-i çemen ḳatı germ olma nāleden
bu gülşene hezār ḫōş-elḥān **gelür geçer** *(Gazel 31, Mısra 10). [gelür geçer,]*

genc: Hazine, define, kenz.

maġribīler mālik-i **genc-i** ḫibāyā oldılar
kīmiyādur cevher-i ẕātuñ meger ey ḳaşı yā *(Gazel 5, Mısra 7). [genc-i,]*
maḥaldür itse mekān dilde **genc-i** iḫsānuñ
ki niçe demdür ol ümmīd-ile yatur bī-cān *(Kaside 6, Mısra 55). [genc-i,]*
ḥaḳīḳat **gencine** mālik bizüz bu mülk-i fānīde
bizüm vīrānelikden kārumuz ābādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 9). [gencine, -i, -n, -e]*
dil-i vīrānı ey ṣaçı ejder
Vuṣlatuñ **gencine** maḥal didiler *(Gazel 34, Mısra 22). [gencine, -i, -n, -e]*

genc-i ḫüsn-i yār: Sevgilinin güzellik hazinesi.

ol perī-ruḫsār teşrīf itmesün ġam-ḫānemi
genc-i ḫüsn-i yāra lāyık görmezem vīrānemi *(Gazel 198, Mısra 2). [genc-i ḫüsn-i yāra, -a]*

genc-i ḫusrevānī: Hüsrev-i Pervîz'in hazinesi.

şeh-i ʿışḳam ḫum-ı mey bāña **genc-i ḫusrevānīʿdür**
başumda penbe-i dāġ-ı ġamuñ tāc-ı keyānīʿdür *(Gazel 46, Mısra 1). [genc-i ḫusrevānīʿdür,]*

genc-i ʿışḳ: Aşk hazinesi.

mār-ı zülfiyle ḳaşı tīġı ṭılısm olmış aña
genc-i ʿışḳı o cüvānuñ dil-i vīrānda yatur *(Gazel 56, Mısra 12). [genc-i ʿışḳı,]*

genc-i nihān: Gizli hazine. II Aşk.

ġam ṭılısm olsa ʿaceb mi dil-i vīrānede kim
sen cüvān ʿışḳı-durur **genc-i nihānum** feṯḥī *(Gazel 194, Mısra 6). [genc-i nihānum,]*

genc-i vaṣl: Kavuşma hazinesi.

mār-ı zülfi niçe demdür ki ḫarāb itdi dili
genc-i vaṣluñ daḫı görmez mi bu vīrāne maḥal *(Gazel 118, Mısra 12). [genc-i vaṣluñ,]*

genc-i viṣāl: Kavuşma hazinesi II sevgiliye kavuşma umudu.

ḫāne-i dilde ḳarār itse ne var **genc-i viṣāl**
niçe demdür ki ol ümmīd-ile hicrānam ben *(Gazel 145, Mısra 7). [genc-i viṣāl,]*

ger-: Bir şeyin uçlarından veya kenarlarından çekerek gergin duruma getirmek, uzatmak.

bīmār gözlerin güne ḳarşu yatur görüp
üstine **gerdi** ḳaşları bir miskī sāyebān *(Gazel 140, Mısra 4). [gerdi, -di]*

ger: "eğer" kelimesinin kısaltılmışıdır, nazımda kullanılır.

eşk-ile ruḫ-ı zerdüñi seyr eyle yaḳīnī
ger ḫvāce ḳıla dirhem ü dīnārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 12). [ger,]*
ferāġat milketinde tāc-dār olmaḳ dilerseñ **ger**
Yaḳīnī tācı terk idüp ḳabā vü pīrehenden geç *(Gazel 23, Mısra 11). [ger,]*
bād-ı āhum ne ʿaceb **ger** anı berbād itse
yanmadan nār-ı ġama oldı tenüm ḫākister *(Gazel 30, Mısra 3). [ger,]*
seyl-i ġam itdi yaḳīnī dil-i vīrānı ḫarāb
tañ mıdur olmasa **ger** ḫāne-i ḳalbüm maʿmūr *(Gazel 40, Mısra 12). [ger,]*
şafaḳ gibi ʿaceb mi dem-be-dem **ger** kanlar aġlarsam
Yaḳīnī görmege ol meh-veşi virmez amān ṭālīʿ *(Gazel 86, Mısra 11). [ger,]*
var ṣalāḥuñ eyleseñ maġribde **ger** icrā-yı ḥaḳ
irṣ-ile naḳl itdi bir pāşā-yı ṣāliḥden saña *(Gazel 5, Mısra 9). [ger,]*
lāl olup ḥayret-ile ḳala hezārān şimşād
meyl-i reftār ide **ger** ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 12). [ger,]*
nʿola **ger** murġ-ı zār-ısam yine bāz-ı hümā-ṣaydam
niçe ʿanḳā gibi ḳuşlar uçurdum murġzārumdan *(Gazel 141, Mısra 3). [ger,]*
reh-i mülk-i ʿademde sālik olam
dilde derdüñ olursa **ger** gümrāh *(Gazel 183, Mısra 10). [ger,]*
ben ne ḫākem ki yüzüm sürem ayaġuñ tozına
ger başarsañ yüzüme luṭf u ʿināyet senden *(Gazel 147, Mısra 4). [ger,]*
niẓāmī **ger** ḫayālāt-ı kelāmum görse naẓmumda
diye bana yaḳīnī ḫusrev-i mülk-i suḫansın sen *(Gazel 150, Mısra 13). [ger,]*
vefā itmezse nʿola **ger** ṣolaḳ-zāde ʿalī bālī
ḳulı ḳurbānıyam anuñ hemān dünyāda ṣaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 7). [ger,]*
ger acı dil virürse ṣōfī yaḳīnī saña
sen daḫı rīş-ḫand it ṭurma piyāza başla *(Gazel 170, Mısra 9). [ger,]*
kemāl-i ışfaḥānī **ger** kemāl-i ḳudretüm görse
iderdi reh-güẕārum ḫākini kuḫl-ı ışfāḥānī *(Gazel 187, Mısra 3). [ger,]*
nücūm gibi yanam ṣubḥ olınca şevḳumdan
ḫudā **ger** eyleye bīdār-ı kūy-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 4). [ger,]*
bu feṯḥ ü nuṣreti bulmazdı mihr-i ʿālem-gīr
o şehden olmasa **ger** yümn ü himmet ü iḳbāl *(Kaside 1, Mısra 16). [ger,]*
ḫafīf luṭfına nisbet seḫā-yı ebr-i ṣiḳāl
uyup zelāzile **ger** ḫıffet itmeseydi zemīn *(Kaside 1, Mısra 28). [ger,]*

sevme şehrī güzeli **ger** meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 5). [ger,]*
diler-iseñ olasıñ bend-i elemden āzād
sevme şehrī güzeli **ger** meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 12). [ger,]*
sevme şehrī güzeli **ger** meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 19). [ger,]*
yoḳ-durur ġayrı güzellerde ḥaḳīḳatde e̱ser
sevme şehrī güzeli **ger** meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 26). [ger,]*
sevme şehrī güzeli **ger** meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 33). [ger,]*
pençe-i mercāna **ger** yāḳūt-ı laʿlüñsüz baḳam
çeşm-i ḫūn-bāra olur her şāḫı mīl-i āteşīn *(Gazel 155, Mısra 3). [ger,]*

gerçi: "Aslına bakılırsa, aslında" anlamlarında bir zarf.

bilmedi bir kimse esrār-ı ġamuñ keyfiyyetin
gerçi kim lā-yaʿḳıl olmış niçe biñ ḥayrānı var *(Gazel 28, Mısra 10). [gerçi,]*
ben belā vü ġuṣṣa vü cevre nihāyet bulmadum
gerçi dirler her belānuñ ʿāḳıbet pāyānı var *(Gazel 28, Mısra 8). [gerçi,]*
gerçi kim ḥūr u melekde var-ımış nāzüklük
degül anlar daḫı sen nūr-ı baṣardan nāzük *(Gazel 99, Mısra 7). [gerçi,]*
gerçi kim dirler anı olmaz-ımış cennetde şeb
ḫaṭ nedür gülzār-ı ruḫsāruñda yā ey ḥūr-ı ʿīn *(Kaside 2, Mısra 33). [gerçi,]*
sipihr-i faẕl u maʿārifde **gerçi** mihr-i münīrüz
ḳapuñda ey meh-i ḫūrşiyd-çihre ḫāk-i ḥaḳīrüz *(Gazel 75, Mısra 1). [gerçi,]*
beni ḳılupdur ezel-mest bāde-i tevhḥīd
gören yaḳīnī ṣanur **gerçi** hūşyār beni *(Gazel 199, Mısra 12). [gerçi,]*

gerd: Toz, toprak, gubar.

ʿaceb mi kuḥl iderse **gerdümi** ḫurşiyd-i ʿālem-tāb
ġubār-ı āsitān-ı ḥazret-i şāh-ı şehīdānam *(Gazel 124, Mısra 9). [gerdümi, -üm, -i]*
rāh-ı mihrüñde ġubār-ı cismümi **gerd** isterin
ẕerreyin ammā özüm mihr-i cihān-gerd isterin *(Gazel 157, Mısra 1). [gerd,]*

gerden: Boyun, gerdan.

gerdenüñ üzre ʿanberīne midür
yā ḫam-ı kākülüñ midür yir yir *(Gazel 29, Mısra 7). [gerdenüñ, -üñ]*
ṣalmaġa **gerdenüñe** zülfümi yazuḳ dir-iseñ
ḳo bu teşvīşi benüm boynuma cānā o vebāl *(Gazel 117, Mısra 9). [gerdenüñe, -üñ, -e]*
ʿanberīne gibi zībādur o zülf-i pür-ḫam
gerdenüñ üzre girihlerle o gīsū da güzel *(Gazel 119, Mısra 4). [gerdenüñ, -üñ]*
ṣan ḥamāildür ki ḳaplanmış aña miskī ḥarīr
gerdenüñde baġlamış müşgīn girihler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 12). [gerdenüñde, -üñ, -de]*
ẓāhiren tīġ gibi gerçi ki ʿuryānam ben
gerden-i ḫaṣma velī ḫançer-i bürrānam ben *(Gazel 145, Mısra 2). [gerden-i,]*
bir mehüñ **gerdenine** ḳol dolayup hāle gibi
cām-ı gül-gūnı yaḳīnī ele al lāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 29). [gerdenine, -i, -ñ, -e]*
niçe ḳurtarsun yaḳīnī bend-i ġamdan **gerdenin**
çeşm cādū ġamze seḥḥār ü kemend-endāz zülf *(Gazel 88, Mısra 17). [gerdenin, -in]*

gerdiş: Dönüş, dönme, dolaşma.

aġlamazdum **gerdişüñden** ey felek bir kez beni
cürʿa-veş bezminde yāruñ ḫāke yeksān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 3). [gerdişüñden, -den]*

gerdūn: 1. Dönen, devreden 2. Dünya, sema, felek.

ola ki mihr yüzin göstere seḥer **gerdūn**
ṣabāḥa dek bu gice hem-dem-i fiġān olayın *(Gazel 154, Mısra 7). [gerdūn,]*

gerdūn-āsumān: Felek, dünyâ.

mihr-i sipihr-i salṭanat u müşterī-fuṭun
ebr-i yem-āstīn meh-i **gerdūn-āsumān** *(Gazel 137, Mısra 12). [gerdūn-āsumān,]*

gerek:1. Bir şeyin yapılabilmesi veya gerçekleşmesi bazı nesne, fiil vb.ne bağlı olmak, gerek olmak, lazım olmak, icap etmek, iktiza etmek.

neylerem nāyı ten-i zerd ü nizārum var yeter
naġme-i berbaṭṭ **gerekmez** āh ü zārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 2). [gerekmez, -mez]*

2."Olmalı" anlamında kullanılan bir söz, lazım.

hem-rehüm ḫızr-ı hüdā peyk-i ẓafer rāh-berüm
ḳaçan irişse **gerek** zāhid-i gümrāh baña *(Gazel 7, Mısra 8). [gerek,]*
olamaz himmetüñ gibi ʿālī
ʿarşı itsün **gerek** hümā menzil *(Gazel 122, Mısra 6). [gerek,]*
gerek dil zār olup rāh-ı belāda nātüvān ḳalsun
bu varlıḳ defterinden ism ü resmin şöyle maḥv it kim *(Gazel 161, Mısra 7). [gerek,]*
şemşīr-i ġamzesinden elüñ çek yaḳīnīʿyā
seyr it ne toz ḳoparsa **gerek** daḫı rūzgār *(Gazel 26, Mısra 2). [gerek,]*
bu ben zaʿīfe naẓar ḳılmaz ol kemān-ebrū
hilāl gibi **gerek** zār u nātüvān olayın *(Gazel 154, Mısra 6). [gerek,]*
ḳaddüñe meyyāl olaldan serve istiġnā **gerek**
rāstī ṭabʿ-ı bülendüñ himmeti aʿlā **gerek** *(Gazel 98, Mısra 2). [gerek,]*
mürde-diller hāy u hū ḳılsun şaçuñçün sīnede
tekyede lā-büd şeb-i ḳadr olıcaḳ iḥyā **gerek** *(Gazel 98, Mısra 4). [gerek,]*
mürde-diller bir yire dirilsün ey şeyḫ-i ecel
ġam şebidür tekyegāh-ı ʿışḳda aḥyā **gerek** *(Gazel 98, Mısra 6). [gerek,]*
ṭālib-i sāġar olan esrār-ı vaḥdāniyyete
ʿārif-i mecmūʿa-i māhiyyet-i eşyā **gerek** *(Gazel 98, Mısra 8). [gerek,]*
rūşen olmaz ḳaṣr-ı şevḳ olmayıcaḳ cām-ı şarāb
nūr u fer bulmaġa meclis sāġar-ı ṣahbā **gerek** *(Gazel 98, Mısra 10). [gerek,]*
tāc u taḫta bir ḥaṣīr-ile sifāli virmezin
başdan ehl-i ʿışḳ olanlar bī-ser ü sāmān **gerek** *(Gazel 98, Mısra 12). [gerek,]*
bulma bārān-ı ḥavādiṣden keder seyl-āb-veş
ey yaḳīnī merdüm-i ʿālī-naẓar deryā **gerek** *(Gazel 98, Mısra 14). [gerek,]*
var ey gedā seg-i kūyına iltiyām eyle
tevāzuʿ-ıla **gerek** her ḫışāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 12). [gerek,]*
zehr-i ġam defʿine tiryāk-i mey-i nāb **gerek**
Yoḳsa ġam defʿ idemez bir şeyi līk bir miṣḳāl *(Gazel 117, Mısra 7). [gerek,]*
zenāna vazʿ iden oġlana baḳmaz er gibi er
levend ṭarzı müşāhed **gerek** güzellerde *(Gazel 178, Mısra 6). [gerek,]*
ḳaddüñe meyyāl olaldan serve istiġnā **gerek**
rāstī ṭabʿ-ı bülendüñ himmeti aʿlā **gerek** *(Gazel 98, Mısra 1). [gerek,]*
gerek aġlat beni **gerek** güldür
severin sen nigārı nʿolsa **gerek** *(Gazel 97, Mısra 3). [gerek,]*
gerek aġlat beni **gerek** güldür
severin sen nigārı nʿolsa **gerek** *(Gazel 97, Mısra 4). [gerek,]*

3. "Gerek ... gerek ..." bağlacı.

gerek aġlat beni **gerek** güldür
severin sen nigārı nʿolsa **gerek** *(Gazel 97, Mısra 3). [gerek,]*
gerek aġlat beni **gerek** güldür
severin sen nigārı nʿolsa **gerek** *(Gazel 97, Mısra 3). [gerek,]*

gerek aġlat beni **gerek** güldür
severin sen nigārı nʿolsa **gerek** *(Gazel 97, Mısra 4). [gerek,]*

germ: Sıcak.

cebīnüñ pertevi şöhret virürken māh-ı tābāna
ruhuñ yanında **germ** olmaḳ düşer mi şemʿ-i sūzāna *(Gazel 172, Mısra 2). [germ,]*

germ eyle-: Isıtmak; ateşlemek.

āhumı **germ eylerin** ʿışḳ āteşiyle her nefes
ṣanma ṣōfī ben senüñ gibi dem-i serd isterin *(Gazel 157, Mısra 5). [germ eylerin, -rin]*

germiyyet: Sıcaklık, hararet. II Coşkunluk.

anı mehtāb eylemiş **germiyyet-i** mihr-i ruḫuñ
perr ü bālin yaymış ey meh nitekim şehbāz zülf *(Gazel 88, Mısra 15). [germiyyet-i,]*

geşt: Gezme, geçme, seyretme.

geşt-i çemen eyler diyü ol serv yaḳīnī
nergis göz açup itdi çemenzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 15). [geşt-i, -i]*

geşt id-: Dolaşmak, gezmek.

seyr idüp dil ḫānesin dimez ki leylā bundadur
geşt ider yabanları mecnūn temāşā bundadur *(Gazel 42, Mısra 2). [geşt ider,]*

geşt-i bāġ it-: Bağ gezintisine çıkmak. / Bağı dolaşmak.

ṣan ser-i serv-i revān üzre yir itmiş nergis
geşt-i bāġ itse giyüp ol ḳad-i mevzūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 10). [geşt-i bāġ itse, -se]*

geşt-i gülşen: Gül bahçesini gezip dolaşma.

geşt-i gülşen ne-y-idi raġmına murtāzlaruñ
bile ṣalınmaġa bir serv-i gül-endām olsa *(Gazel 175, Mısra 5). [geşt-i gülşen,]*

getür-:1. Gelmesini sağlamak, gelmesine sebep olmak, iletmek, nakletmek.

getürdi çarḫ-ı felek döne döne başuma ḥāl
ne ḥācet idesin ıṭnāb ḥāl-i bāli dilā *(Kaside 1, Mısra 75). [getürdi, -di]*

2. Getirmek.

ġubār-ı ḥüzni siler dillere ṣafā **getürür**
Yaḳīnī şiʿrüñi āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 9). [getürür, -ür]*

gevher: La'l, yakut ve inci gibi değerli taşlar.

yaḳīnī naẓm-ı pāküñ **gevher-īs̱ār** olmaġa dāʿim
dür-i elfāẓ-ıla ol laʿl-i gevher-bār olur bāʿis̱ *(Gazel 22, Mısra 11). [gevher-īs̱ār, -isar]*

gevher-bār: Cevher yağdıran.

yaḳīnī naẓm-ı pāküñ gevher-īs̱ār olmaġa dāʿim
dür-i elfāẓ-ıla ol laʿl-i **gevher-bār** olur bāʿis̱ *(Gazel 22, Mısra 12). [gevher-bār,]*

gevher-efşān: Cevher saçan.

ey büt-i sīmīn-beden ṣūret-gerān-ı deyr-i çīn
ḳaldılar ḥayretde laʿl-i **gevher-efşānuñ** görüp *(Gazel 17, Mısra 6). [gevher-efşānuñ, -uñ]*

gevher-i naẓm: Değerli şiir.

laʿl ü dendānuñ-içün **gevher-i naẓmum** işidüp
deldi elmās-ı ḥased baġrını dürr-i ʿadenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 11). [gevher-i naẓmum,]*

gevher-i raḫşān ol-: Parlak mücevher haline gelmek.

şām-ı ġamda şeb-çerāġı neylerin ey laʿl-leb
her şerārı āhumuñ bir **gevher-i raḫşān olur** *(Gazel 54, Mısra 4). [gevher-i raḫşān olur,]*

gevher-pāre: Cevher parçası.

dizilür rişte-i cāna niçe lülū-yı ḫōş-āb
dürc-i laʿlīnin açup söylese **gevher-pāre** *(Gazel 174, Mısra 4). [gevher-pāre,]*

gez-: Bir yerde dolaşmak, yürümek, gezinmek.

düşeyin sāye gibi yanuña ben
yalıñuz **gezme** sen güneş gibi tek *(Gazel 97, Mısra 10). [gezme, -me]*
ḳays üns eyledi vaḥşīler-ile ḫavfından
ben belā deştini tenhā **gezerin** bī-pervā *(Gazel 1, Mısra 8). [gezerin, -er, -in]*
meh gibi şehri **gezme** ey āfet
bu meşeldür ki şöhret āfetdür *(Gazel 63, Mısra 11). [gezme, -me]*
gezerken ḫasta-dil bī-çāre bir ʿīsī-dehān buldum
leb-i cān-bāḫşın öpdüm mürde iken tāze cān buldum *(Gazel 128, Mısra 1). [gezerken, -er, -ken]*
deşt ü kühsārda bī-hūde **gezermiş** mecnūn
ʿışḳuñ āyīni nedür bilmemiş ol dīvāne *(Gazel 173, Mısra 5). [gezermiş, -er, -miş]*
şarāb-ı şevḳ-ıla rüsvā-yı ḫalḳ olup **gezerin**
görüñ ne ḥālete irgürdi ʿışḳ-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 9). [gezerin, -er, -in]*
ġam-ı hicrān-ıla cümle **gezeyin** yeʿs ü ḥırmānī
dilā ser-rişte-i ümmīdüñ el virmek müyesserdür *(Gazel 61, Mısra 5). [gezeyin, -e, -yin]*
benüm gibi yā gül-ruḫsāruña ṣūrīdedür lāle
gezer kūh-ıla deşti ḫār u ḫārālar mekānıdur *(Gazel 46, Mısra 14). [gezer, -er]*
şehr-i ʿışḳ içre **gezer** vālih ü şūrīde olup
ey yaḳīnī deli gönlüm ḳatı şeydā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 9). [gezer, -er]*
gezer her ḫār-ıla serv-i ḫırāmānumdan ummazdum
ṭaḳıldı her pelīde verd-i ḫandānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 1). [gezer, -er]*
gezer meh gibi hercāyī olup her gice şehr içre
ḳılur her cāyı rūşen mihr-i raḫşānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 5). [gezer, -er]*
bī-hūde **gezer** ḫāk-i derinden dil olup dūr
āvāre ġarīb oldı cüdā düşdi yirinden *(Gazel 148, Mısra 7). [gezer, -er]*

gibi: Benzetme ve örnek ifade eder.

bu ḫāristān-ı bāġ-ı dehr içinde ḫār-ı hecrüñle
Yaḳīnī **gibi** ey gül var mıdur bir dil-figār olmış *(Gazel 79, Mısra 10). [gibi,]*
ṣanem-i deyr **gibi** yazılu şeydāñ olana
sāye-veş yirlere çalup dime dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 13). [gibi,]*
luṭfuñ anuñ ẓuhūrına olsa nʿola ẓahīr
şāhum yaḳīnī **gibi** bir ehl-i kemāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 10). [gibi,]*
ʿarz eyledi seyrümde cemālin baña yūsuf
seyr üzre idüm **gibi** gelür yārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 4). [gibi,]*
demüñden zülf-i dilber **gibi** ʿālem müşg-bār olmaz
gerekse ey ṣabā her gice ṣaḥrā-yı ḫotenʿden geç *(Gazel 23, Mısra 7). [gibi,]*
ey yaḳīnī yedi iḳlīmi ararsa zāhid
künc-i mey-ḫāne **gibi** gūşe-i vaḥdet bulmaz *(Gazel 66, Mısra 14). [gibi,]*

irince gülşen-i kūyına ol servüñ neler çekdüm
Yaḳīnī seyl-i eşküm **gibi** cūyān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 12). [gibi,]*
ālüfteñüz yaḳīnī-i āşüfte-dil **gibi**
şūrīde-i zamāne vü rüsvā-yı ʿālemüz *(Gazel 73, Mısra 13). [gibi,]*
ʿarz ider nakd-i encüm-i eşki
māh olmış **gibi** ḫarīdāruñ *(Gazel 105, Mısra 12). [gibi,]*
żaʿīf idüp dili reşk-i hilāli dervīşʿüñ
beni ḫayāl ide **gibi** ḫayāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 2). [gibi,]*
ʿanberīne **gibi** zībādur o zülf-i pür-ḫam
gerdenüñ üzre girihlerle o gīsū da güzel *(Gazel 119, Mısra 3). [gibi,]*
olamaz himmetüñ **gibi** ʿālī
ʿarşı itsün gerek hümā menzil *(Gazel 122, Mısra 5). [gibi,]*
serv-i bāġuñ ḳılmazın bī-hūde reftārına meyl
ḳāmetüñ **gibi** nihāl-i nāz-perverd isterin *(Gazel 157, Mısra 10). [gibi,]*
ḫūblar zikri **gibi** olmaz yaḳīnī fikr-i ḫūb
ḥamdüliʿllāh oldı evrād-ı dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 11). [gibi,]*
hilāl **gibi** görüp kendüyi żaʿīfü'l-ḥāl
ḥimāyetüñle ḫitām-ı ricāmı sulṭānum *(Kaside 1, Mısra 71). [gibi,]*
ayaġı ḫāke batup maḥv olur gitdükçe
bir aḳarsu **gibidür** ḥayf ki ʿömr-i güzerān *(Gazel 139, Mısra 6). [gibidür, --dür, -]*
baña nisbet şuʿarā zümresi encüm **gibidür**
āsumān-ı hünere mihr-i dıraḫşānam ben *(Gazel 144, Mısra 15). [gibidür, --dür, -]*
yıḳılsam ṭañ mıdur serhōş olup cām-ı mey-i ġamdan
kim oldı bezm-i vaṣluñ **gibi** cānā bī-baḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 12). [gibi,]*
mey-i laʿl-i revān-baḫşuñ **gibi** yoḳ ḥaẕẕ-ı rūḥānī
ʿacebdür zāhid itmez böyle cām-ı cān-fezādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 7). [gibi,]*
şāhum yaḳīnī **gibi** yoluñda ḳoduḳ seri
rāh-ı belāda düşmen-i bed-kīşden ne bāk *(Gazel 96, Mısra 13). [gibi,]*
ey göñül veh ki seni seyl-i fenā itdi ḫarāb
Yıḳılup ḫāne-i ṣabrum **gibi** vīrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 6). [gibi,]*
zülf-i kāfir-kīş **gibi** ḳorḳarın başdan çıḳar
āteş-i ruḫsāruña ki secde eyler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 3). [gibi,]*
aldı ẓulm ü mekr-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ **gibi** olmış sitemger kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 18). [gibi,]*
ḳaṣīdem olsa nʿola ḥükm-i şeh **gibi** menşūr
ki buldı nām-ı nişānī beg ile çoḳ ʿunvān *(Kaside 6, Mısra 53). [gibi,]*
necm-i eşküñ **gibi** āḫir seni eyler pā-māl
naẓar itmez ġam-ı mihriyle olursañ da hilāl *(Müseddes 1, Mısra 17). [gibi,]*
cem **gibi** nāmuñı devr eylemedin efsāne *(Müseddes 3, Mısra 22). [gibi,]*
bir mehüñ gerdenine ḳol dolayup hāle **gibi**
cām-ı gül-gūnı yaḳīnī ele al lāle **gibi** *(Müseddes 3, Mısra 29). [gibi,]*
bir mehüñ gerdenine ḳol dolayup hāle **gibi**
cām-ı gül-gūnı yaḳīnī ele al lāle **gibi** *(Müseddes 3, Mısra 30). [gibi,]*
ʿāḳıbet fikrini ḳo zāhid-i ṣad-sāle **gibi**
her seḥer var yüri bir gülşene düş jāle **gibi** *(Müseddes 3, Mısra 31). [gibi,]*
ʿāḳıbet fikrini ḳo zāhid-i ṣad-sāle **gibi**
her seḥer var yüri bir gülşene düş jāle **gibi** *(Müseddes 3, Mısra 32). [gibi,]*
ṣu **gibi** alçaġʿaḳarsın beni odlara yaḳarsın
ne ḳıya ḳıya baḳarsın ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 3). [gibi,]*
büt-i çīn ḫüsn-i ʿiẕāruñ **gibi** ṣūret bulmaz
gör ṣanıdur güzelüm ḫüsn-i cemāli anuñ *(Gazel 103, Mısra 7). [gibi,]*
ġam-ı leylā-yı zülfüñle ḳabā vü tācı terk itdüm
Yaḳīnī **gibi** deşt-i ġamda bir mecnūn-ı ʿuryānam *(Gazel 124, Mısra 18). [gibi,]*
ṣad-hezārān cān u dil murġın ider her ān şikār
görmedüm çeşm-i ḥiyel-bāzuñ **gibi** bir cān-şikār *(Gazel 27, Mısra 2). [gibi,]*
baḳırın açdı ḫaşm-ı bed-mestüñ
olmaz-ımış şarāb **gibi** miḥek *(Gazel 97, Mısra 12). [gibi,]*
ḳapuñda bülbül-i şīrīn-suḫan hezār velī
benüm **gibi** ḳanı bir tūtī-i faṣīḥ-zebān *(Kaside 6, Mısra 38). [gibi,]*

ʿālemüñ ʿışretine cem **gibi** māʿil degülin
almazın meclis-i şādīde ele cām-ı şarāb *(Gazel 10, Mısra 3). [gibi,]*
rengīn ü nāzük eyle edāñı yaḳīnīyā
Vaṣf it lebin ʿubeydī **gibi** nükte-dān olup *(Gazel 16, Mısra 10). [gibi,]*
kerem it oḳ **gibi** gel atma beni yabana
ṭoġrı bir bendeñem ey ḳaşı kemānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 5). [gibi,]*
ḳanı sīnem **gibi** bir tāze açılmış gülşen
gülleri zaḫmlaruñ ġoncası peykānuñdur *(Gazel 49, Mısra 5). [gibi,]*
senüñ **gibi** cefā-cū nāz-perver dil-rübā yoḳdur
benüm **gibi** belā-keş eşigüñde biñ gedā vardur *(Gazel 51, Mısra 5). [gibi,]*
senüñ **gibi** cefā-cū nāz-perver dil-rübā yoḳdur
benüm **gibi** belā-keş eşigüñde biñ gedā vardur *(Gazel 51, Mısra 6). [gibi,]*
giyüp gül **gibi** her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alur āl-ile diller bir büt-i laʿlīn-ḳabā vardur *(Gazel 51, Mısra 11). [gibi,]*
aldı mekr ü ẓulm-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ **gibi** olmış sitemger kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 12). [gibi,]*
ḥaḳīḳat üzre cihān içre bir muṣāḥib yoḳ
meger ki sōfī **gibi** ḫalvet içre ṣoḥbet idem *(Gazel 125, Mısra 8). [gibi,]*
cismüñ ġubārını yele vir dir-iseñ eger
gülzār-ı kūy-ı yāra yaḳīnī **gibi** irem *(Gazel 126, Mısra 20). [gibi,]*
dilā zamānede rüstemʿleri zebūn itdüñ
Yaḳīnī **gibi** seni pehlevāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 14). [gibi,]*
yaḳīnī necm-i eşküm **gibi** oldı yıldızum düşkün
Uşandum mihri yoḳ hercāyī āfet meh-liḳālardan *(Gazel 142, Mısra 9). [gibi,]*
ẓāhiren tīġ **gibi** gerçi ki ʿuryānam ben
gerden-i ḫaşma velī ḫançer-i bürrānam ben *(Gazel 145, Mısra 1). [gibi,]*
her kelāmum gül-i ḥamrā **gibi** rengīn terdür
gülşen-i maʿrifete murġ-ı ḫōş-elḫānam ben *(Gazel 145, Mısra 13). [gibi,]*
ruḫum zer **gibi** zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña hep reng-iden ey sīm-ten dildār sensin sen *(Gazel 150, Mısra 1). [gibi,]*
ey semen gerçi ki sen reşk-i gül-i ḫod-rūsın
şanma kim ʿārız-ı dildār **gibi** ḫōş-būsın *(Gazel 152, Mısra 2). [gibi,]*
bu ben zaʿīfe naẓar ḳılmaz ol kemān-ebrū
hilāl **gibi** gerek zār u nātüvān olayın *(Gazel 154, Mısra 6). [gibi,]*
göñlüm aldı o serv-i āzāde
sāyesi **gibi** ḳıldı üftāde *(Gazel 169, Mısra 2). [gibi,]*
ruḫum ki zer **gibi** zerd ola sīm sāḳuñ-içün
idem tevbe *(Gazel 177, Mısra 7). [gibi,]*
zenāna vazʿ iden oġlana baḳmaz er **gibi** er
levend ṭarzı müşāhed gerek güzellerde *(Gazel 178, Mısra 5). [gibi,]*
ẓulmet-i hicrānda ḳaldum teşne iskender **gibi**
leblerüñ ser-çeşme-i cān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 9). [gibi,]*
zer virmek-ile ṣarılalı saña ʿadūlar
altun **gibi** ʿāşıḳlaruñuñ beñzi ṣarardı *(Gazel 184, Mısra 6). [gibi,]*
bu yaḳīnī **gibi** ʿömrüm beni mehcūr itme
geçmesün hecr-ile ʿömr-i güzerānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 17). [gibi,]*
nücūm **gibi** yanam ṣubḥ olınca şevḳumdan
ḫudā ger eyleye bīdār-ı kūy-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 3). [gibi,]*
ḫurşiyd-veş yaḳīnī ṭulūʿ itse sözlerüñ
encüm **gibi** görinmeye eşʿār-ı ḫāverī *(Gazel 200, Mısra 10). [gibi,]*
şems-i tebrīzī **gibi** her gün güneş
başını alup ele eyler semāʿ *(Gazel 85, Mısra 5). [gibi,]*

<u>ġıbṭa:</u> Aynı hali şiddetle arzu etme, imrenme.

evāʿilde gelenler bulmamışdur pāyesin anuñ
belāġatde yaḳīnī **ġıbṭa-i** saḥbān-ı vāʿilʿdür *(Gazel 59, Mısra 12). [ġıbṭa-i,]*
ṣafā-yı ḫāṭır ile gāh olur ki **ġıbṭa-i** baḥrüz
gehī keder buluruz seyl-vār jeng-peẕīrüz *(Gazel 75, Mısra 7). [ġıbṭa-i,]*

ġıbṭa id-: Gıpta etmek, imrenmek.

rifʿat-i ḥālümüze **ġıbṭa ider** ehl-i cinān
sāye-i reʿfetini ṣalsa bize ṭūbāmuz *(Gazel 68, Mısra 3). [ġıbṭa ider,]*

ġılāf: Kılıf, kın.

ġılāf-ı sīnede eglendi tīġ-ı ʿuryānuñ
ininde uyḳuya varmış yılana beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 3). [ġılāf-ı,]*

ġılāf-ı sīne: Göğüs kını.

ġılāf-ı sīnede eglendi tīġ-ı ʿuryānuñ
ininde uyḳuya varmış yılana beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 7). [ġılāf-ı sīnede,]*

ġırra: Gururlu, kibirli.

olurdı ḥilm ü vaḳārına fi'l-meṣel timṣāl
żamīr-i rūşeni devrinde oldı **ġırra** güneş *(Kaside 1, Mısra 30). [ġırra,]*

ġıyās: Yardım.

ġıyāṣ-ı devlet-i dünyā muġīṣ-i millet ü mülk
medār-ı dāʿire-i dīn ü merkez-i īmān *(Kaside 6, Mısra 9). [ġıyāṣ-ı, -ı]*

gice: Geç bir vakte, ileri ki bir zamana, belirli bir zamandan sonra.

gezer meh gibi hercāyī olup her **gice** şehr içre
ḳılur her cāyı rūşen mihr-i raḫşānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 5). [gice, -e]*
kūyında döküp gözyaşını nāleler itdüm
üyürken o yārı **gice** efġānum uyardı *(Gazel 184, Mısra 8). [gice, -e]*

gid-: *Yürümek,gitmek, devam etmek, cereyan etmek, seyretmek.*

ol serv-i bāġ-ı nāz şitābān olup **gider**
diller revāne ḫāk-ile yeksān olup **gider** *(Gazel 32, Mısra 2). [gider, -er]*
yüri var kūy-ı yāra āh iderek
göresin belki luṭfını **giderek** *(Gazel 97, Mısra 2). [giderek, -erek]*

gider-: *Gidermek, uzaklaştırmak; yok olmak, eser kalmamak.*

şuʿāʿ-ı mihr-i ruḫı zülfi ẓulmetin **giderüp**
Yaḳīnī nūr-ı ḫudā rūşen itdi şāmumızı *(Gazel 189, Mısra 9). [giderüp, -üp]*

gir-: Girmek, dahil olmak.

ḫāli ġamıyla yaḳdı derūnumda tāze dāġ
ol ġonca ḫayra **girdi** uyandurdı bir çerāġ *(Gazel 87, Mısra 2). [girdi, -di]*
gireydi nāz-ıla ḥammāma ol serv-i sehī-ḳāmet
ayaġına ṣu īṣār ider-idüm ṭāṣ-ı çeşmümden *(Gazel 143, Mısra 5). [gireydi, -e, -y, -di]*
yüzüm hammāma ferş idüp başum itsem eşik taşı
der-i şādī açılsa üstüme ḥammāma **girseñ** sen *(Gazel 143, Mısra 10). [girseñ, -se, -n]*
oldı ṣan nūr-ı ḫudā aḥmed-i muḫtārʿı muḥīṭ
nūrdan puñara **girmiş** görinür ḫūrāsın *(Gazel 151, Mısra 6). [girmiş, -miş]*
ṭarīḳ-ı ʿışḳa **girüp** ḫalḳdan nihān olayın
diyār-ı ġurbete yaşum gibi revān olayın *(Gazel 154, Mısra 1). [girüp, -+(ü)p]*
āsumānī giyer ol burc-ı cemālüñ māhı
ġusl içün nīlʿe **girer** yūsuf-ı mışrī gūyā *(Gazel 4, Mısra 4). [girer, -er]*

girān: (Tartıda) ağır, (kıymeti) fazla, (değeri) çok olan.

şemīm-i sünbülüñ ile dil-i nesīm sebük
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i benefşe **girān** *(Gazel 138, Mısra 4). [girān,]*
dil-i nesīm şehā sünbülüñ şemīmi ile
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i benefşe **girān** *(Kaside 3, Mısra 14). [girān,]*

girdāb: Denizlerde, nehirlerde suların döndüğü tehlikeli yer, anafor, su çevrintisi; tehlikeli yer.

girdāb ṣanma ditretür anı teb-i firāḳ
deryāya tāb-ı mihr-i ruḫuñ virdi ıztırāb *(Gazel 11, Mısra 9). [girdāb,]*
şiddet-i rūzgārdan niçe dil
Ġarḳ-ı **girdāb-ı** baḥr-ı ḫayretdür *(Gazel 62, Mısra 12). [girdāb-ı, --ı]*
düşürdi fülk-i dili niçe dürlü **girdāba**
şikeste keştīye döndürdi rūzgār beni *(Gazel 199, Mısra 5). [girdāba, -a]*
ṣanma **girdābdur** oynar yüregi ey dür-i pāk
ẕeḳanuñ çāhına göñli düşeli ʿummānuñ *(Gazel 103, Mısra 5). [girdābdur,]*

girdāb-ı miḥnet: Eziyet, sıkıntı girdabı.

keştīye döndi kim düşe **girdāb-ı miḥnete**
emvāc-ı ḳulzüm-i ṣaġab u ṣūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 9). [girdāb-ı miḥnete, -e]*

gird-bād: Döne döne esen şiddetli rüzgar, kasırga, hortum.

ġubār-ı cismi berbād eyleyüp zülfüñsüz āh itdüm
anuñçün **gird-bād-ı** rāh-ı kūyuñ baña muġberdür *(Gazel 61, Mısra 8). [gird-bād-ı, --ı]*
gird-bād aldı ġubār-ı tenümi kūyuñdan
bunca ṭūl-ı emelüm oldı hebāen menşūr *(Gazel 40, Mısra 7). [gird-bād,]*
muġber olduñ hem perīşān-rūzgār ey **gird-bād**
zülf-i yāruñ ʿāşıḳ-ı ṣūrīde-ḥāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 9). [gird-bād,]*

gird-bâd-âsâ: Dönerek çevrinti ile esen şiddetli rüzgâr, hortum gibi.

ġubār-ı cismi berbād eylesünler **gird-bād-āsā**
yolında ol perīnüñ raḳṣ iden dīvāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 5). [gird-bād-āsā,]*

gird-bād-veş: Fırtına gibi.

ġubārumı ḳılayın **gird-bād-veş** berbād
yolında tā ki ḳılam ol perī-ruḫuñ tek ü dev *(Gazel 166, Mısra 5). [gird-bād-veş,]*

gird: Yuvarlak.

ey perī **gird-i** ʿiẕāruñda gören kākülüñi
āşiyān itdi ṣanur mihr-i cihān-tābı hümā *(Gazel 2, Mısra 9). [gird-i,]*

gird-i ruḫsāruñ: Sevgilinin yuvarlak yanağı.

bir hümādur mihr-i ʿālem-tābı ḳılmış āşiyān
gird-i ruḫsāruñda ṣanma ey büt-i tannāz zülf *(Gazel 88, Mısra 4). [gird-i ruḫsāruñda,]*

girev: Rehin.

yüzi olaydı muġān içre bir ḳadeḥ mey içün
ḳılurdı zāhid-i ṣad-sāle sübḥasını **girev** *(Gazel 166, Mısra 4). [girev,]*

girībān: Elbise yakası.

ṭulūʿ itdi **girībānuñdan** ey meh rūy-ı raḫşānuñ
şeref burcundan oldı gūyiyā mihr-i cihān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 7). [girībānuñdan, -dan]*

girībānın çek-: Gömleğinin yakasını çekmek.

dest-i şevḳ-ıla **girībānın çeküp** çāk itdi ṣubḥ
gül gibi ey lāle-ruḫ çāk-i girībānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 11). [girībānın çeküp,]*

giriftār: Düşkün, âşık, tutkun.

derd-i fürḳatde benüm derdüme raḥm eylemeyen
göreyin bencileyin derde **giriftār** olsun *(Gazel 163, Mısra 10). [giriftār,]*
dil **giriftār-ı** ser-i zülf-i perīşānuñdur
dāġ-ı sīnem siper-i nāvek-i müjgānuñdur *(Gazel 49, Mısra 1). [giriftār-ı, --ı]*
görmez artuḳ rehā yüzin ʿömrüm
dām-ı ʿışḳa düşen **giriftāruñ** *(Gazel 105, Mısra 8). [giriftāruñ, -uñ]*

giriftār eyle-: Müptela, esir, tutkun eylemek.

bāġa gel şīve-i reftār-ıla ey naḫl-i revān
serv-i āzādı ġam-ı ʿışḳa **giriftār eyle** *(Gazel 180, Mısra 4). [giriftār eyle,]*

girih: Düğüm.

ʿanberīne gibi zībādur o zülf-i pür-ḫam
gerdenüñ üzre **girihlerle** o gīsū da güzel *(Gazel 119, Mısra 4). [girihlerle, -ler, -le]*
ṣan ḥamāildür ki ḳaplanmış aña miskī ḥarīr
gerdenüñde baġlamış müşgīn **girihler** kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 12). [girihler, -ler]*
girih-i ʿuḳde-i baḫtı eşigüñ ḥall eyler
āsitānuñda degüldür der-i şādī mesdūd *(Kaside 5, Mısra 5). [girih-i,]*
boynuma yir yir **girihlerden** kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 9). [girihlerden, -den]*
boynuma yir yir **girihlerden** kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 13). [girihlerden, -den]*

girīzān: Kaçan, firar eden.

göñli fütādenüñ reh-i ġamda ḳalur dimez
benden o şeh-süvār **girīzān** olup gider *(Gazel 32, Mısra 8). [girīzān,]*

giryān: Ağlayıcı, ağlayan.

mihrüñ-ile aġlamaḳdan öldüm ey māh üstüme
ebr **giryān** mihr sūzān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 4). [giryān,]*
ne ḳan aġladuġum ʿışḳuñla **giryān** olmayan bilmez
nedendür nālemüz derdüñle nālān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 1). [giryān,]*
benem ol baḫtsuz kim yıldızum düşkün gözüm **giryān**
dil-i maḥzūnumı şād itmedi hīç bir zamān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 3). [giryān,]*
ḫāl ṣanma o mehüñ āyine-i rūyında
ṣūret-i merdümek-i dīde-i **giryānuñdur** *(Gazel 49, Mısra 4). [giryānuñdur, -dur]*

giryān ol-: Ağlamak, gözyaşı dökmek.

cebīnüñi gören āyīnede **olur giryān**
ki hāle içre görüleydi māh olur bārān *(Gazel 136, Mısra 1). [giryān olur,]*

giryе: Ağlama, ağlayış.

zārılıḳlarla semāʿ eyleyüben yaş aḳıdur
girye vü nālede ey dil baña beñzer ṭōlāb *(Gazel 10, Mısra 10). [girye,]*

girye eyle-: Göz yaşı dökmek.

nār-ı ġamdan **girye eyler** dil yaḳīnī şemʿ-veş
ġayrılar bezminde ḫandān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 11). [girye eyler,]*

gīsū: Omuz üstüne dökülen saç.

zülfüñde çekdi dil ġam-ı **gīsūñı** niçe sāl
ṭūl-ı emelle geçdi bu ʿömr-i dırāzumuz *(Gazel 72, Mısra 9). [gīsūñı, -ñı]*
ʿanberīne gibi zībādur o zülf-i pür-ḫam
gerdenüñ üzre girihlerle o **gīsū** da güzel *(Gazel 119, Mısra 4). [gīsū,]*

git-:1. Gitmek, ayrılmak, uzaklaşmak.

seyrāna gitdi ʿarz-ı cemāl itmedin nigār
gitdükçe cevr ider o perī-ruḫ nihān olup *(Gazel 16, Mısra 4). [gitdükçe, -dükce]*
gitdükçe bend olur ṣaçına rāh-ı ġamda dil
miskīn esīr-i silsile-mūyān olup gider *(Gazel 32, Mısra 5). [gitdükçe, -dükce]*
bilmezin nʿeyledüñ nʿitdüñ sefer tedārükin itdüñ
beni cansuz ḳodın **gitdüñ** ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 8). [gitdüñ, -dü, -ñ]*
ayaġı ḫāke batup maḥv olur **gitdükçe**
bir aḳarsu gibidür ḥayf ki ʿömr-i güzerān *(Gazel 139, Mısra 5). [gitdükçe, -dükce]*
yüzüñ gördüm delürdüm baña hīç yüz virmedüñ **gitdüñ**
beni bu vech-ile ey lāle-ruḫ mecnūn idensin sen *(Gazel 150, Mısra 3). [gitdüñ, -düñ]*
pür oldı kaʿbe-i dil pertev-i nūr-ı ʿiẕārından
ẓalām-ı şām-ı fürḳat **gitdi** göñülden ṣafā geldi *(Gazel 191, Mısra 10). [gitdi, -di]*
gitdi mihrüñle ḳarārum meded ey iki gözüm
zerre-veş ḫāk-i meẕelletde yetiş oldum ḫōr *(Gazel 40, Mısra 9). [gitdi, -di]*
cüdā olmaz o bālā-ḳad raḳīb-i bed-liḳālardan
ḫalāṣ olmadı **gitdi** āh kim cānum belālardan *(Gazel 142, Mısra 2). [gitdi, -di]*
dil-i dīvāneme olmaz o perī hem-ḫāne
Başmadı **gitdi** ḳadem dāʿire-i imkāna *(Gazel 173, Mısra 2). [gitdi, -di]*

2. "Gitmek, varmak, ulaşmak" anlamında kullanılan bir ifade.

iḥrām-ı ʿışḳı giy ḥarem-i kūy-ı yāra **git**
saʿy it ki kaʿbe ola her işde penāhumuz *(Gazel 71, Mısra 13). [git,]*
feryād u āh u nāle senüñçün revān olup
rāh-ı ġama çekildi **gider** kārbān olup *(Gazel 16, Mısra 2). [gider, -er]*
ḳurtuldı vücūduñ yaramaz ġuṣṣalarından
mülk-i ʿademe **gitdi** yaḳīnī eyü vardı *(Gazel 184, Mısra 10). [gitdi, -di]*
ʿahd eyledi ṭurup yüzini göstere velī
ṭurmadı ʿahde **gitdi** o fettān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 10). [gitdi, -di]*
mecālüm leşkerin tātār-ı zülfüñ tār-mār eyler
ḳarārum **gitmege** ol ġamze-i ḫūn-ḫvār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 6). [gitmege, -meg, -e]*
ʿadem mülkine **gitmiş** ey perī hecr-i miyānuñla
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından ne nām u ne nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 9). [gitmiş, -miş]*
yaḳīnī **gitdi** meylüm bāġ-ı dehrüñ ġayrı seyrinden
beni öldürdi āh ol serv-i ḫōş-reftār reftārı *(Gazel 188, Mısra 9). [gitdi, -di]*
seyrāna **gitdi** ʿarz-ı cemāl itmedin nigār
gitdükçe cevr ider o perī-ruḫ nihān olup *(Gazel 16, Mısra 3). [gitdi, -di]*
rāst gelse yolda ʿahd itmişdi ṭurmaġa velī
gitdi ol serv-i revānum ṭurmadı iḳrāra hīç *(Gazel 24, Mısra 8). [gitdi, -di]*
daʿvī-i merdi **gider** baña mübāriz geçinüp
gelme meydāna ṣaḳın rüstem-i destānam ben *(Gazel 144, Mısra 13). [gider, -er]*
gider dilden ġam-ı dōlāb-ı çarḫı cāmı devr itdür
ṣaḳın bu bezme sāḳī gelmesün bīgāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 3). [gider, -er]*

çeng ü ḳānūnı **gider** āh-ı şifā-sāzum işit
diñleme naġmelerin ol iki nā-sāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 9). [gider, -(e)r]*

giy-: Bir giyeceği bedenine veya herhangi bir organına geçirmek.

ḳara çul giydürür-ise yiridür āh baña
giymiş ol baḥr-ı leṭāfet yine māvī kemḫā *(Gazel 4, Mısra 2). [giymiş, -miş]*
ḳıldı zībālıġınuñ zīverin efzūn üsküf
yaraşur **giyse** o laʿl-i lebi mey-gūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 2). [giyse, -se]*
yaḳa çāk eyle ṣafā bul bürisün cismüñi āh
kaʿbe-veş ʿışḳı-y-ıla **giy** ḳara şālı ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 8). [giy,]*
al **giydüñ** ḳanı inṣāf nedür ey ḫūnī
ġamze-i mestüñe uyduñ yine mi ḳan itdüñ *(Gazel 110, Mısra 9). [giydüñ, -dü, -ñ]*
libāsı jende ḳıl abdāl ol ibni edhem-veş
yakīnī ʿışḳına **giy** ḳara şalı dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 14). [giy,]*
giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alur āl-ile diller bir büt-i laʿlīn-ḳabā vardur *(Gazel 51, Mısra 11). [giyüp, -üp]*
çemenī cāmesin ol serv-i semen-ber **giydi**
gūyiyā ḥūr-ı cinān sündüs-i aḫzar **giydi** *(Gazel 193, Mısra 1). [giydi, -di]*
fıstıḳī cāmeli bir servi görüp yanumda
düşmen-i rū-siyeh ol dem tūnekīler **giydi** *(Gazel 193, Mısra 4). [giydi, -di]*
çemeni nāz-ıla seyr itmege bülbüller-ile
çemenī cāmesini ol gül-i aḥmer **giydi** *(Gazel 193, Mısra 6). [giydi, -di]*
ḫam-be-āam kākülüñ altında o āāl-i hindū
Tāḫten ḳılmaġ-içün rūmʿa zirihler **giydi** *(Gazel 193, Mısra 8). [giydi, -di]*
itdi pür-dāġ ten-i zerdi yaḳīnī-i gedā
ḫilʿat-i ʿışḳı emīrāne ser-ā-ser **giydi** *(Gazel 193, Mısra 10). [giydi, -di]*
nūr-ı aḥmed ṣan ider sündüs-i aḫzarda mekān
ya yaşıl cāme **giyen** ḫızr-ı muʿallāsın sen *(Gazel 149, Mısra 6). [giyen, -en]*
ġusl içün nīlʿe girer yūsuf-ı mışrī gūyā *(Gazel 4, Mısra 3). [giyer, -er]*
seg-i kūyuñ sifālin başa almaḳ āsitānuñda
giyüp faġfūr tācın çīnʿe ḫāḳān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 12). [giyüp, -üp]*
ḥüsn bābında muʿārız olımaz aña güneş
seḥerī çıḳsa evinden **giyüp** altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 4). [giyüp, -üp]*
ṣan ser-i serv-i revān üzre yir itmiş nergis
geşt-i bāġ itse **giyüp** ol ḳad-i mevzūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 10). [giyüp, -üp]*

giyāh: Taze ot, yeşillik.
öldükde sebz ḫaṭṭuñ-içün ḥasb-ı ḥālümüz
şerḥ itmege zebān ola her bir **giyāhumuz** *(Gazel 71, Mısra 10). [giyāhumuz, -umuz]*

gizle-: Saklamak, görünmeyecek, belli olmayacak bir yere veya bir duruma koymak.

ʿalev-i āteş-i ʿışḳı niçe bir **gizleyeyin**
Yaḳdı yandurdı beni sūz-ı nihānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 15). [gizleyeyin, -y, -eyin]*

gonca: 1. Gülün açılmamış hali.2. Tomurcuk.

ḳanı sīnem gibi bir tāze açılmış gülşen
gülleri zaḫmlaruñ **ġoncası** peykānuñdur *(Gazel 49, Mısra 6). [ġoncası, -sı]*
ṣol gelen serv-i sehī gül-çihre ancaḳ ġālibā
bāġ-ı ḥüsnüñ **ġoncası** didükleri bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 4). [ġoncası, -sı]*
ayırma **ġoncasını** gülşenüñ nihālinden
ḳoparma yüregini ʿandelīb-i nālānuñ *(Gazel 102, Mısra 5). [ġoncasını, -sı, -n, -ı]*
ġonca-i ḳalbin ehl-i ʿışḳuñ açar
şekkerīn leblerüñle güftāruñ *(Gazel 105, Mısra 5). [ġonca-i, --i]*
güller güler küşāde semen **ġonca** nāzda
dil-keş çemen laṭīf havā rūzgār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 7). [ġonca,]*
ḳāmetüñ serv lebüñ **ġonca** ruḫ-ı rengīnüñ
bāġ-ı ḥüsnüñde açılmış gül-i ḫandānuñdur *(Gazel 50, Mısra 3). [ġonca,]*

laʿli yanında söz açamazsın o gül-ruḫuñ
ey **ġonca** sen gerekse gül açıl gerek ṭarıl *(Gazel 120, Mısra 6). [ġonca,]*
lāle şermende iken ʿārız-ı gül-gūnuñdan
ġonca aġzını açar laʿlüñ-ile güftāra *(Gazel 174, Mısra 10). [ġonca,]*
bir ḳaç ṭolu içüp yıḳılup gitmedin ʿadū
yapmaz o **ġonca** gönlümüzi ḥālümüz ḫarāb *(Gazel 11, Mısra 16). [ġonca,]*
naḳd-i dil aldı ʿārızı alını ʿarz idüp
sāġar şunarsa destüñe ol **ġonca** alı gör *(Gazel 39, Mısra 10). [ġonca,]*
ruḫuñ ey **ġonca** verd-i ḫod-būdur
bülbül-i cānı zār iden budur *(Gazel 52, Mısra 1). [ġonca,]*
ġam-ı zülfüyle āh itdüm gülüp ol **ġonca** açılmış
belī nāzük-ṭabīʿat kesb ider sünbül havādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 5). [ġonca,]*
güli şermende ḳılup ʿārız-ı alı ḥasanʿuñ
ġoncayı eyledi dem-beste vü lālī ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 2). [ġoncayı, -y, -ı]*
ġoncalar seyr eylesem yāḳūt-ı laʿlüñden cüdā
çeşm-i cāna her biri bir laʿlden peykān olur *(Gazel 54, Mısra 5). [ġoncalar, -lar]*
ġoncalar hep saña eyler ser-fürū ey serv-ḳadd
bāġ-ı ḥüsnüñ ser-firāz olmış nihāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 7). [ġoncalar, -lar]*

ġonca aġz: Sevgilinin goncaya benzeyen ağzı.

gül ḫaddüñe mensūb geçer revnaḳı budur
yoġ olsun ider **ġonca** özin **aġzuña** nisbet *(Gazel 19, Mısra 12). [ġonca aġzuña, -na]*

ġonca-dehān: Ağzı konca gibi küçük ve güzel olan, konca ağızlı.

ey benüm lāle-ruḫum serv-i revānum muṣlī
ṣaçı sünbül yüzi gül **ġonca-dehānum** muṣlī *(Gazel 197, Mısra 2). [ġonca-dehānum, -um]*
ḫaṭṭ-ı sebzine müşābihdür o **ġonca-dehenüñ**
ḳalb-i maḥzūna ṣafā virdügi budur çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 1). [ġonca-dehenüñ, -üñ]*
dür-i dendānına öykünmiş o **ġonca-dehenüñ**
jāleden bāġda ter düşdügi budur çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 1). [ġonca-dehenüñ, -üñ]*
ḫaṭ-ı sebzine müşābihdür o **ġonca-dehenüñ**
ḳalb-i maḥzūna ṣafā virdügi budur çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 3). [ġonca-dehenüñ, -üñ]*
saña ey **ġonca-dehen** bülbül-i şeydāyam ben
lāle-ruḫsāruñ olaldan gül-i terden nāzük *(Gazel 99, Mısra 3). [ġonca-dehen,]*
şīşe-i tevbe şikest eylemek āsān işdür
Sāḳī-i **ġonca-dehenden** sehil ibrām olsa *(Gazel 175, Mısra 12). [ġonca-dehenden, -den]*
irişdi rūḫına feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i **ġonca dehān** *(Gazel 138, Mısra 16). [ġonca dehān,]*
irişdi ravżaya feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i **ġonca dehān** *(Kaside 6, Mısra 14). [ġonca dehān,]*

ġonca-i bāġ: Konca bahçesi.

hezār ġunc ile güldi açıldı **ġonca-i bāġ**
Yaḳasını niçe çāk itmesün gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 9). [ġonca-i bāġ,]*

ġonca-i dem-beste: Suskun gonca. Açmamış gül.

āb-ı rūyın gülüñ ey bād-ı ṣabā yirlere çal
nuṭḳa gel **ġonca-i dem-besteyi** güftār eyle *(Gazel 180, Mısra 8). [ġonca-i dem-besteyi,]*

ġonca-i gül: Gülün tomurcuğu,açılmamış gül.

çemende bād-ı hevā buldı niçe ḫurde-i zer
kim itdi **ġonca-i gül** kīse içre anı nihān *(Kaside 3, Mısra 6). [ġonca-i gül,]*

ġonca-i ḫamrā: Kırmızı konca.

câme-i sebz-ile bir serv-i dil-ârâsın sen
berg-i sebz içre ya bir **ġonca-i ḥamrâsın** sen *(Gazel 149, Mısra 2). [ġonca-i ḥamrâsın, -sın]*

ġonca-i ḳalb: Gönül goncası II Gönülde (yeni filizlenen bir) tomurcuğa (benzeyen aşk duygusu).

ġonca-i ḳalbüm açılur cânâ
Nuṭḳa gelse leb-i şeker-bârun *(Gazel 106, Mısra 1). [ġonca-i ḳalbüm,]*
açılmadı ḥicâb-ı ġamda ḳaldı **ġonca-i ḳalbüm**
nesîm-i luṭf-ı cân-baḫşuñla ḫandân eyle sulṭânum *(Gazel 130, Mısra 7). [ġonca-i ḳalbüm,]*

ġonca-i laʿl: (Sevgilinin) açılmamış güle benzeyen kırmızı dudağı.

ḫayâl-i ḳadd-i bülendüñ nihâl-i bâġ-ı cinân
hevâ-yı **ġonca-i laʿlüñ** bahâr-ı ʿâlem-i cân *(Gazel 138, Mısra 2). [ġonca-i laʿlüñ,]*

ġonca-leb: Dudakları konca gibi olan, konca dudaklı.

açılsa **ġonca-lebler** her biri ġunc u delâl itse
olur ḥammâm içi gûyâ açılmış tâze bir gülşen *(Gazel 143, Mısra 3). [ġonca-lebler, -ler]*
şol gelen **ġonca-leb** ol verd-i muṭarrâ ancaḳ
ṣalınan nâz-ıla ol serv-i dil-ârâ ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 1). [ġonca-leb,]*
hevâ-yı ḫâl-i ʿiẕâruñla nâfe dem-beste
derûn-ı **ġonca lebüñ** ḥasretiyle ṭoptolı ḳan *(Gazel 138, Mısra 6). [ġonca lebüñ,]*
hevâ-yı ḫâl-i ʿiẕâruñla nâfe dem-beste
derûn-ı **ġonca lebüñ** ḥasretiyle ṭoptolu ḳan *(Kaside 3, Mısra 12). [ġonca lebüñ,]*

göge çıḳ-: Göğe çıkmak, gökyüzüne doğru yükselmek.

sûziş-i âhumuñ şerârını
göge çıḳmaġa zer-kemend itdüm *(Gazel 134, Mısra 4). [göge çıḳmaġa,]*

gögsin ger-: Gururlanmak, övünmek.

eger bir ḳâmeti çeng ise def gibi **gerer gögsin**
bu ḳânûnı gider şâhum meye niçe yasaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 3). [gögsin gerer,]*

gök: Gök, gökyüzü.

baġladı yiryüzini eşk **gökleri** âh-ı pür-şerer
âh ki bâġ-ı kûyuña varmaġa iḳtidâr yoḳ *(Gazel 95, Mısra 7). [gökleri, -ler, -i]*
mihr-i vücûda lemʿadur insân nite kim
gökde hilâl-i çarḫ şeref-iktisâbdur *(Gazel 44, Mısra 12). [gökde, -de]*
gökden ne yaġar ḳʿanı kabûl eylemeye ḫâk
atsa o melek sîneñe tîr itme şikâyet *(Gazel 19, Mısra 5). [gökden, -den]*
kûyında sâye ṣaldı o mâh üstüme bugün
irmez ʿulüvv-i rifʿatüme **gökde** âfitâb *(Gazel 12, Mısra 8). [gökde, -de]*
gökde gûyâ ṭolanur mihr-i ziyâ-baḫş-ı cihân
sînesin mâʿî libâs itdi o mâhuñ iḫfâ *(Gazel 4, Mısra 7). [gökde, -de]*

gök gök ol-: Beti benzi atmak.

gök gök olmış cismümi mûzeñle pâ-mâl eyleyüp
tende naḳş-ı kebkebüñ şekl-i s̱üreyyâ eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 7). [gök gök olmış, -mış]*

gönl: 1.İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevî yönü.

bir ḳaç ṭolu içüp yıḳılup gitmedin ʿadû
yapmaz o ġonca **gönlümüzi** ḫâlümüz ḫarâb *(Gazel 11, Mısra 16). [gönlümüzi, -ü, -müz, -i]*

semtden gel ʿazm-i ṣaḥrā ḳılma ʿaḳluñ var-ısa
hāy mecnūn iste **gönlüñden** ki leylā bundadur *(Gazel 42, Mısra 8). [gönlüñden, -üñ, -den]*
niçe ṣūrīdeler dil baġlamışdur zülf-i cānāna
benüm üftāde **gönlüm** düşdi ol çāh-ı zenaḫdāna *(Gazel 171, Mısra 2). [gönlüm, -(ü)m]*
gönli fütādenüñ reh-i ġamda ḳalur dimez
benden o şeh-süvār girīzān olup gider *(Gazel 32, Mısra 7). [gönli, -i]*
ṣanma girdābdur oynar yüregi ey dür-i pāk
ẕeḳanuñ çāhına **gönli** düşeli ʿummānuñ *(Gazel 103, Mısra 6). [gönli, -i]*
ey yaḳīnī sen anuñla çıḳamazsın başa
baġlama ʿāḳıl-ısañ **gönlüñi** zülf-i yāra *(Gazel 174, Mısra 14). [gönlüñi, -ün, -i]*
ey ḥālümi o ẓālim ile bilmek isteyen
ẓulm-ile yıḳdı **gönlümi** ḥālüm ḫarābdur *(Gazel 45, Mısra 6). [gönlümi, -(ü)m, -i]*
gönlümi zülf-i yāra bend itdüm
gör o dīvāneye ne bend itdüm *(Gazel 134, Mısra 1). [gönlümi, -(ü)m, -i]*
ey yaḳīnī niçe bir zehr-i belā çekmekden
mest ü lā-yaʿḳıl idüp **gönlümi** medhūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 16). [gönlümi, -(ü)m, -i]*
yüri ol ġamzesi ḫūn-rīze cān vir ḳayd-ı tenden geç
şehīd-i ʿışḳ ol ey ʿuryān olan **gönlüm** kefenden geç *(Gazel 23, Mısra 2). [gönlüm,]*
bir de sen ṣıma bu **gönlüm** ṣīṣesin ey baġrı ṭaş
seng-i ṭaʿnından ʿadūnuñ inkisārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 7). [gönlüm, -(ü)m]*
bir yalıñ yüzlü ḫūbdur tīġuñ
gönlüm anuñla sāde-pehlūdur *(Gazel 52, Mısra 10). [gönlüm, -(ü)m]*
yüregümi kebāb itdüñ yıḳup **gönlüm** ḫarāb itdüñ
çün benden ictināb itdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 5). [gönlüm, -(ü)m]*
şehr-i ʿışḳ içre gezer vālih ü ṣūrīde olup
ey yaḳīnī deli **gönlüm** ḳatı şeydā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 10). [gönlüm, -(ü)m]*
mükedder-ḫāṭır olmış seyl-i ġamdan pākdür **gönlüm**
bu gün ṣāfī-derūn olmaḳda ey dil ʿayn-ı ʿummānam *(Gazel 124, Mısra 13). [gönlüm, -(ü)m]*
gönlüm aldı o serv-i āzāde
sāyesi gibi ḳıldı üftāde *(Gazel 169, Mısra 1). [gönlüm, -(ü)m]*
hevesüm ʿilm ü **gönlüm** ehl-i ṣalāḥ
dilüme vird lā ilāhe sivāh *(Gazel 183, Mısra 3). [gönlüm, -(ü)m]*
ṭūbā ḳadüñ hevāsı-y-ıla **gönlüm** ey perī
Uçmaḳ dilerdi kūyuña olsa eger peri *(Gazel 200, Mısra 1). [gönlüm, -(ü)m]*
çāre-sāzum şu ḳadar atdı ḳamış oḳlarını
gönlüm ol şīre dönüpdür ki neyistānda yatur *(Gazel 56, Mısra 4). [gönlüm, -üm]*

2. "Ey gönül" "ey kişi" anlamlarında bir ifade.

dāʿimā ḳavş-ı ḳazādan atılur tīr-i fenā
ey **gönül** ṣanki nişānıdur anuñ ehl-i ḳubūr *(Gazel 40, Mısra 4). [gönül,]*

gönlini yap-: Birini hoşnut etmek, memnun etmek.Razı etmek.

yapma gönlini her dem aġyāruñ
ḫāṭırın yıḳma ʿāşık-ı zāruñ *(Gazel 105, Mısra 1). [gönlini yapma, -ma]*

gönlüm düş-: Sevdalanmak, âşık olmak.

āh kim baġlandı dil zülf-i perīşānuñ görüp
düşdi gönlüm yūsufʿı çāh-ı zenaḫdānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 2). [gönlüm düşdi,]*

gönlüm yıḳıl-: Gönül evim harap oldu, çok üzüldüm, perişan oldum.

gönlüm yıḳıldı gitdi düşüp rāh-ı miḥnete
seyl-i belā vü ḳahr-ıla vīrān olup gider *(Gazel 32, Mısra 11). [gönlüm yıḳıldı,]*

gönül āyīnesi: Gönül aynası.

ey yaḳīnī **gönül āyīnesini** ṣāf eyle
lemʿa-i mihr-i nigār-ıla aña vir ṣayḳal *(Gazel 118, Mısra 17). [gönül āyīnesini,]*

gönül ḫānesi: Gönül evi; âşığın gönlü.

seng-i cevr-ile **gönül ḫānesin** itseñ vīrān
ṣanma kim irişe bünyād-ı ġam-ı ʿışḳa ḫalel *(Gazel 118, Mısra 13). [gönül ḫānesin,]*

gönül mülki: Gönül mülkü.

gönül mülkini yap yap dest-i luṭfuñ eylesün maʿmūr
belā bünyādını ḳalbümde vīrān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 3). [gönül mülkini,]*

gönül naḳdi: Gönül sermayesi.

gönül naḳdini teslīm eyledüm ol ḫvāce-i ḫüsne
metāʿ-ı vaṣlını elḥamdüliʿllāh rāygān buldum *(Gazel 128, Mısra 7). [gönül naḳdini,]*

gönül pervānesi: Pervane gibi dönen gönül.

cemāl-i ṣuʿle-i yāra **gönül pervānesin** yandur
maḥabbet ṣemʿini ey dil uyandur bir çerāġ olsun *(Gazel 162, Mısra 5). [gönül pervānesin, -n]*

gönül yol: Gönül yolu.

ʿayān itme ṣaḳın ʿışḳ āteşin sūzuñ nihān ḳalsun
ḳomam ʿışḳuñ yolın ḳalsun **gönül yol** ḳalmasun cānā *(Gazel 161, Mısra 6). [gönül yol,]*

gönülden: Yürekten, içten.

şikeste çeşmine cān beste bend-i zülfine ḫāṭır
o şāha cān u **gönülden** şikeste-beste esīrüz *(Gazel 75, Mısra 4). [gönülden, -den]*
pür oldı kaʿbe-i dil pertev-i nūr-ı ʿiẕārından
ẓalām-ı şām-ı fürḳat gitdi **gönülden** ṣafā geldi *(Gazel 191, Mısra 10). [gönülden, -den]*

gör-:1. Görmek, bakmak.

sūzum **görüp** melekler ider āh-ı āteşīn
ẓāhir olur ʿalev gören anı ṣanur kebāb *(Gazel 11, Mısra 3). [görüp, -üp]*
şām-ı belāda **görmedin** āhum ʿalevlerin
ol māha rūşen olmadı mihrüm ʿayān olup *(Gazel 16, Mısra 5). [görmedin, -me, -din]*
bīmār gözlerin güne ḳarşu yatur **görüp**
üstine gerdi ḳaşları bir miskī sāyebān *(Gazel 140, Mısra 3). [görüp, -üp]*
sūzum **görüp** melekler ider āh-ı āteşīn
ẓāhir olur ʿalev gören anı ṣanur kebāb *(Gazel 11, Mısra 4). [gören, -en]*
gördüm ol yūsuf-ı gül-pīreheni vāḳıʿada
uyanup eyledügüm nāleyi taʿbīr idemem *(Beyit 5, Mısra 1). [gördüm, -dü, -m]*
zevraḳ-ı bāde-ile **gördi** ḫurūşın dilimüñ
cūş ider bencileyin ehl-i hevādur deryā *(Gazel 1, Mısra 3). [gördi, -di]*
āh kim baġlandı dil zülf-i perīşānuñ **görüp**
düşdi göñlüm yūsufʿı çāh-ı zenaḫdānuñ **görüp** *(Gazel 17, Mısra 1). [görüp, -üp]*
āh kim baġlandı dil zülf-i perīşānuñ **görüp**
düşdi göñlüm yūsufʿı çāh-ı zenaḫdānuñ **görüp** *(Gazel 17, Mısra 2). [görüp, -üp]*
fitne başı neydügin bildi dil-i şūrīde-ḥāl
ey perī-peyker ser-i zülf-i perīşānuñ **görüp** *(Gazel 17, Mısra 4). [görüp, -üp]*
ey büt-i sīmīn-beden ṣūret-gerān-ı deyr-i çīn
ḳaldılar ḥayretde laʿl-i gevher-efşānuñ **görüp** *(Gazel 17, Mısra 6). [görüp, -üp]*

ṣanma tāb-ı mihr ider rūy-ı zemīni rūşenā
ḫāke düşdi mihr-i ʿālem rūy-ı raḫşānuñ **görüp** *(Gazel 17, Mısra 8). [görüp, -üp]*
ṣanma ʿaks-i serv cūy-ı bāġda ey lāle-ḫadd
ṣuya düşdi servler ḳadd-i ḫırāmānuñ **görüp** *(Gazel 17, Mısra 10). [görüp, -üp]*
dest-i şevḳ-ıla girībānın çeküp çāk itdi ṣubḥ
gül gibi ey lāle-ruḫ çāk-i girībānuñ **görüp** *(Gazel 17, Mısra 12). [görüp, -üp]*
bād-ı āhum yele virdi güllerüñ evrāḳını
câme-i gül-gūn-ıla raḫş üzre cevlānuñ **görüp** *(Gazel 17, Mısra 14). [görüp, -üp]*
şeh-süvārum bu yaḳīnīʿnüñ degül sāde hemān
niçe ser ġalṭān olur bu zülf çevgānuñ **görüp** *(Gazel 17, Mısra 16). [görüp, -üp]*
ḫammāmda **gördüm** o perī-çihreyi ḫalvet
hīç dāʿireye uġramaz itdüm niçe daʿvet *(Gazel 19, Mısra 1). [gördüm, -dü, -m]*
deryā-yı ʿışḳuñ zaḫmetin çekdüm **görüp** biñ mihnetin
dürr-i visālüñ ḳıymetin bildüm meded bildüm meded *(Gazel 25, Mısra 5). [görüp, -üp]*
zerd-i ruḫum **görüp** o gül vaʿde-i vaṣl ider velī
Faṣl-ı ḫazānda görinen düşlere iʿtibār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 3). [görüp, -üp]*
görüp ey sīm-beden laʿl-leb ü dendānuñ
dür ü mercānı o dem çıḳdı gözinden kānuñ *(Gazel 103, Mısra 1). [görüp, -üp]*
naʿlçesi o mehüñ eşiginde naḳş olmış
görüp felekde hilāli oraya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 8). [görüp, -üp]*
cemālüñ **göricek** yāruñ niçe cān virmesün ʿāşıḳ
be hey yār ādem öldürür anuñ bu ḫüsn-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 7). [göricek, -icek]*
göreydi güstehem ḳabzamda ki şemşīr-i bürrānı
öñümde cān virürdi ḫavfdan yalmanı yalmanı *(Gazel 187, Mısra 1). [göreydi, -e, -y, -di]*
göreydi hürmüz ü cem ʿışret-i müdāmumızı
başına tāc idinürdi ḫabāb-ı cāmumızı *(Gazel 189, Mısra 1). [göreydi, -e, -y, -di]*
cevāhir-i suḫanum **görse** medḥ-i laʿlüñde
iderdi dürlerin īşār üstüme ʿummān *(Kaside 6, Mısra 49). [görse, -se]*
görüp āşüfte olduġum iller
zülf-i yāra uzatma el didiler *(Gazel 34, Mısra 17). [görüp, -üp]*
leb-i laʿl-i ʿaraḳ-rīzüñ **görüp** bezm-i maḥabbetde
ḫacāletden ḳızarmış şīşe-i mey şermsār olmış *(Gazel 79, Mısra 7). [görüp, -üp]*
güneş ḳapuñda ey meh ḫāke düşmiş bī-ḳarār olmış
görüp mihr-i cemālüñ ẕerre gibi bī-ḳarār olmış *(Gazel 80, Mısra 2). [görüp, -üp]*
ḳurş-ı dāġum **görüp** vefā ḳılmaz
ḳanı laʿlüñle ḥaḳḳ-ı nān u nemek *(Gazel 97, Mısra 13). [görüp, -üp]*
o meh geldükçe ḥālüm **görmege** şeydālıġum artar
olur āşüfte-dil ḥayfā ki gün geldükçe dīvāne *(Gazel 172, Mısra 3). [görmege, -me, -ġe]*
sen dürr-i pāki **görmeyeli** çeşm-i eşk-bār
ṭūfāna virdi hecr-ile bu baḥr-ı aḫżarı *(Gazel 200, Mısra 7). [görmeyeli, -me, -(y)eli]*
ibni vaḳt ol olıcaḳ nesne içün çekme melāl
bu demi ḫōş **görüben** ʿışrete ḳıl istiʿcāl *(Müseddes 3, Mısra 10). [görüben, -üben]*
her mehi **gördükde** naḳd-i eşküñi ḫarc eyleyüp
müşterī olma metāʿ-ı vaṣla kim hicrānı var *(Gazel 28, Mısra 5). [gördükde, -dük, -de]*
düşdüm **görince** naʿlçeñ ü kebkebüñ izin
ey kebg murġ-ı ṣabruma ol dām u dānedür *(Gazel 57, Mısra 9). [görince, -ince]*
ʿarza ḳıl nesteren-i ʿārızuñı gülşende
nergis-i bāġ yüzi aġını **görsün** semenüñ *(Gazel 112, Mısra 4). [görsün, -sün]*
göreydi āteş-i sūzānumuñ ʿalevlerini
iderdi nār-ı caḥīm iltihābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 5). [göreydi, -e, -y, -di]*
ḫaṭṭuñı **gördükçe** ʿaḳlum aldurursam vechi var
levḥ-i ḫaddüñde yazılmış innehū siḥrun mübīn *(Kaside 2, Mısra 41). [gördükçe, -dükce]*
görmese nāṣıḥin eger eglenimez mürīd olan
pīr-i muġānı **görmedüm** aġların iḫtiyār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 6). [görmedüm, -me, -dü, -m]*
görmese nāṣıḥin eger eglenimez mürīd olan
pīr-i muġānı görmedüm aġların iḫtiyār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 5). [görmese, -me, -se]*
hīç ṣıḥḥat yüzini **görmedüm** āh
olalıdan senüñ dil-efgāruñ *(Gazel 106, Mısra 7). [görmedüm, -me, -dü, -m]*
pīr-i muġānı mey-kedede **görmedüm** bugün
anuñçün iḫtiyārsuz aġlar gözüm müdām *(Gazel 123, Mısra 3). [görmedüm, -me, -dü, -m]*

zülf-ile ruḫsārın örtüp geçdi ol meh nāz-ıla
ey dirīġā **görmedüm** gün geçdi ʿömr-i nāzenīn *(Gazel 155, Mısra 6). [görmedüm, -me, -dü, -m]*
görmedüñse deşt-i ġamda ḳays-ı zāruñ ḥayretin
vādī-i ḥasretde ben mecnūn-ı ser-gerdānı **gör** *(Gazel 38, Mısra 7). [görmedüñse, -me, -düñ, -se]*
gör ehl-i ʿışḳuñ pīşesin bil göñlümüñ endīşesin
ṭaşlara nāmum şīşesin çaldum meded çaldum meded *(Gazel 25, Mısra 11). [gör,]*
mevc-i baḥr-i ẕātın ehl-i dilde peydā eyleyüp
ḳaṭre-i nāçīzde pinhān olan ʿummānı **gör** *(Gazel 38, Mısra 2). [gör,]*
niʿmet-i dünyāya ṣōfī ṭutmayup ṣāfī geçer
fikr-i esrār-ı hüviyyet eyler ol ḥayrānı **gör** *(Gazel 38, Mısra 4). [gör,]*
ʿışḳı bāṭıl añlayup ṭutmış riyā aṭvārını
ḥaḳḳı idrāk itdi yaʿnī zāhid-i nādānı **gör** *(Gazel 38, Mısra 6). [gör,]*
görmedüñse deşt-i ġamda ḳays-ı zāruñ ḥayretin
vādī-i ḥasretde ben mecnūn-ı ser-gerdānı **gör** *(Gazel 38, Mısra 8). [gör,]*
āsitānında seg-i kūyı nişānın seyr ḳıl
gülşen-i şādīde açılmış gül-i ḫandānı **gör** *(Gazel 38, Mısra 10). [gör,]*
yazdı oḳuña ḳudret-i ṣunʿ u kemāli **gör**
Baḳ rūy-ı yāra āyine-i ẕüʿl-celāli **gör** *(Gazel 39, Mısra 1). [gör,]*
yazdı oḳuña ḳudret-i ṣunʿ u kemāli **gör**
Baḳ rūy-ı yāra āyine-i ẕüʿl-celāli **gör** *(Gazel 39, Mısra 2). [gör,]*
ġam pisterinde derd-ile cān virmedin yetiş
ey cān ṭabībi ḥāl-i dil-i bī-mecāli **gör** *(Gazel 39, Mısra 4). [gör,]*
daḫı kemāl-i ḥüsn-ile ḫalḳa görinmedin
ebrū-yı yāra beñzemek ister hilāli **gör** *(Gazel 39, Mısra 6). [gör,]*
dirseñ cinānda gözüñe ṭūbā görinmeye
bāġ-ı leṭāfet içre o ġarrā nihāli **gör** *(Gazel 39, Mısra 8). [gör,]*
naḳd-i dil aldı ʿārızı alını ʿarz idüp
sāġar ṣunarsa destüñe ol ġonca alı **gör** *(Gazel 39, Mısra 10). [gör,]*
şimşād ḥadden aşurı serv-i sehī ḳaṣīr
yāruñ nihāl-i ḳaddine baḳ iʿtidāli **gör** *(Gazel 39, Mısra 12). [gör,]*
büt-i çīn ḥüsn-i ʿiẕāruñ gibi ṣūret bulmaz
gör ṣanıdur güzelüm ḥüsn-i cemāli anuñ *(Gazel 103, Mısra 8). [gör,]*
göñlümi zülf-i yāra bend itdüm
gör o dīvāneye ne bend itdüm *(Gazel 134, Mısra 2). [gör,]*

2.Şöyle veya böyle değerlendirmek.

begüm bir müflise lāyıḳ **görürsin** cāme-i vaṣluñ
felāket ḫānḳāhı içre ben ʿuryānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 7). [görürsin, -ür, -sin]*
yaḳīnīʿye seg-i kūyuñ sifālin **görmedüñ** lāyıḳ
ḳulından iltifātın kesdi sulṭānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 9). [görmedüñ, -me, -dü, -ñ]*

3. *(*Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

aylarca göremen yüzüñi ey ḳaşı hilāl
bāri göster **göreyin** ṣaçlaruñı sāl-be-sāl *(Gazel 117, Mısra 2). [göreyin, -eyin]*
vaṣluñuñ baña ḳapusını güşād itdürmez
şeş-der-i ġamda raḳībi **göreyin** zār olsun *(Gazel 163, Mısra 6). [göreyin, -eyin]*
derd-i fürḳatde benüm derdüme raḥm eylemeyen
göreyin bencileyin derde giriftār olsun *(Gazel 163, Mısra 10). [göreyin, -eyin]*
göreyin ġam-ḫāneme dönsün olup pā-māl-i ḫāk
dönmedi devrānda bir kez çarḫ-ı gerdūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 7). [göreyin, -eyin]*
yüri var kūy-ı yāra āh iderek
göresin belki luṭfını giderek *(Gazel 97, Mısra 2). [göresin, -e, -sin]*
firdevs nedür eyle ruḫ-ı yārı temāşā
ʿāşıḳ ne **görür** itmese dīdārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 2). [görür, -ür]*
niẕāmī ger ḫayālāt-ı kelāmum **görse** naẓmumda
diye baña yaḳīnī ḫusrev-i mülk-i suḫansın sen *(Gazel 150, Mısra 13). [görse, -se]*
şanmışam ebr-i siyehden meh-i nev itdi ṭulūʿ
gūşe-i zülf-i siyāhında **görüp** ebrūsın *(Gazel 152, Mısra 4). [görüp, -üp]*

görüp ḫurşiyd-i ḫaddin ol perīnüñ
be hey ʿāşıḳ feraḥşād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 7). [görüp, -üp]*
fıstıḳī cāmeli bir servi **görüp** yanumda
düşmen-i rū-siyeh ol dem tūnekīler giydi *(Gazel 193, Mısra 3). [görüp, -üp]*

görin-: Belirmek, görünür olmak, ortaya çıkmak.

görindi dāmeni altında şemʿden pertev
bilindi olduġı ey māh zülfüñüñ şeb-rev *(Gazel 166, Mısra 1). [görindi, -in, -di]*
ey yaḳīnī saña şeydālıḳ **görindi** var-ısa
ol mehüñ mirʿāt-ı ruḫsārın temāşā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 11). [görindi, -in, -di]*
oldı ṣan nūr-ı ḫudā aḥmed-i muḫtārʿı muḥīṭ
nūrdan puñara girmiş **görinür** ḫūrāsın *(Gazel 151, Mısra 6). [görinür, -in, -ür]*
ey yaḳīnī leb ü dendānını vaṣf eyleyeli
naẓm-ı pāküm **görinür** dürc-i güherden nāzük *(Gazel 99, Mısra 10). [görinür, -in, -ür]*

görinme-: Görünmeyen; meçhul.

ʿuṣṣāḳına **görinmez-imiş** bir perī-nijād
bildüm görince sensin o āfet didükleri *(Gazel 201, Mısra 9). [görinmez-imiş, -imiş]*

görk: Güzellik, gösteriş, ihtişam, tantana, şâşaa.

dem mi var gözüm ḳan ṭolmaz ḥālüme düşmenler gülmez
güç-ile **görkçeklik** olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 12). [görkçeklik, -çek, -lik]*

göster-: *Açığa çıkarmak, görünür hale getirmek.*

ruhuñ āyīnesin **gösterme** kendin görmesün aġyār
görinme ṣaḳla mirʿāt-ı ʿizāruñ ḫod-nümālardan *(Gazel 142, Mısra 7). [gösterme, -me]*
ʿahd eyledi ṭurup yüzini **göstere** velī
ṭurmadı ʿahde gitdi o fettān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 9). [göstere, -e]*
o gül-ruḫsārumı **göstermeyüp** ben bülbül-i zāra
Raḳībā ġam nihālin bāġ-ı ḳalbümde dikensin sen *(Gazel 150, Mısra 5). [göstermeyüp, -meyüp]*
zülfi güneş yüzinden açılmaz seḥāb-veş
hīç gün mi **gösterür** bize baḫt-ı siyāhumuz *(Gazel 71, Mısra 8). [gösterür, -ür]*
gösterür çeşm ü ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı ser-sebzüñi ḫūb
nergis ü lāle imiş çeşm ü çerāġı çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 7). [gösterür, -ür]*
ola ki mihr yüzin **göstere** seḥer gerdūn
ṣabāḥa dek bu gice hem-dem-i fiġān olayın *(Gazel 154, Mısra 7). [göstere, -e]*
reşk-i ḫurşiyd olur mı bir daḫı cām
o güni **gösterür** mi baña felek *(Gazel 97, Mısra 6). [gösterür, -ür]*
gösterüp ol meh-i ṭarab-nāki
dil-i ġam-nāki ercümend itdüm *(Gazel 134, Mısra 5). [gösterüp, -üp]*
nām-ı bākīʿyle ġazel rengīn-i ḫōş-ter **gösterür**
zāġlansa nitekim şemşīr cevher **gösterür** *(Beyit 6, Mısra 1). [gösterür, -ür]*
nām-ı bākīʿyle ġazel rengīn-i ḫōş-ter **gösterür**
zāġlansa nitekim şemşīr cevher **gösterür** *(Beyit 6, Mısra 2). [gösterür, -ür]*
gösterür geh mihr-i rūyın gāh bir yüzden ṭoġar
vechi var oldum dise ʿayyār-ı ṣūret-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 7). [gösterür, -ür]*
yaḳīnī mihr yüzin **gösterür** o māh saña
senüñle āyineye baḳduġı odur her ān *(Gazel 136, Mısra 13). [gösterür, -ür]*
aylarca göremen yüzüñi ey ḳaşı hilāl
bāri **göster** göreyin ṣaçlaruñı sāl-be-sāl *(Gazel 117, Mısra 2). [göster,]*
kimdür ki sen ṭururken ide naḫl-i bāġa meyl
ey serv ṭurma ḳaddüñi **göster** idüp ḳıyām *(Gazel 123, Mısra 6). [göster,]*
ruḫuñ **göster** cihān ḫalḳına irsün ceẕbe-i ʿışḳuñ
olur pür-vecd ü ḥālet sākin-i vīrāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 7). [göster,]*
semene **gösterür** yüzi aġın
mihr-i rūyı o lāle-ruḫsāruñ *(Gazel 105, Mısra 3). [gösterür, -ür]*

götür-: Götürmek, taşımak, yüklenmek,üstlenmek, kaldırmak.

ḫāk olup ġamla ġubār-ı reh-i cānān olalı
götürür taḫtumı yel ṣanki süleymānʿam ben *(Gazel 144, Mısra 12). [götürür, -ür]*

göz:1. Göz, görme organı.

ṭāliʿüm naḥs **gözüm** yaşlu sitārem düşkün
itmedük nesne mi var çarḫ-ı sitem-ḫvāh baña *(Gazel 7, Mısra 9). [gözüm, -üm]*
benem ol baḫtsuz kim yıldızum düşkün **gözüm** giryān
dil-i maḥzūnumı şād itmedi hīç bir zamān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 3). [gözüm, -üm]*
pīr-i muġānı mey-kedede görmedüm bugün
anuñçün iḫtiyārsuz aġlar **gözüm** müdām *(Gazel 123, Mısra 4). [gözüm, -üm]*
ʿuṣṣāḳa ḳarşu öpdi lebüñ āl-ile ḳadeḥ
meclisde dün kimüñ **gözine** ḳan görinmedi *(Gazel 190, Mısra 14). [gözine, -i, -n, -e]*
şāyed olaydı dil-i zāra şehīd olmaḳ naṣīb
kāşki ḫūnī **gözüñle** günde bir ḳan eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 6). [gözüñle, -üñ, -le]*
cān gözin açup yum **gözüñi** seyr-i ṣuverden
ey dil idegör ʿālem-i esrārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 13). [gözüñi, -üñ, -i]*
ey nūr-ı dīde kuḥl-ı sıfāhānʿa kim baḳar
ehl-i maḥabbetüñ **gözi** ol ḫāk-i pādadur *(Gazel 41, Mısra 4). [gözi, -i]*
ḳanlu **gözümde** ʿaks-i ruḫı lāle-ḫadlerüñ
berg-i gül-ile şānki ṭolu cām-ı bādedür *(Gazel 41, Mısra 5). [gözümde, -üm, -de]*
murġ-ı dil ḳapıcı şehbāz idügin bildürmiş
o **gözi** şāhīn idüp giymege ḳānūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 6). [gözi, -i]*
ḳamaşur lemʿa-i envāruña **gözler** baḳamaz
Berḳ urur nūr-ı ruḫuñ reşk-i yed-i beyzāsın *(Gazel 151, Mısra 7). [gözler, -ler]*
dilinde dāġ-ı cefā **gözlerinde** ḳanlu sirişk
bi-ʿaynihī baña beñzer şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 3, Mısra 15). [gözlerinde, -ler, -in, -de]*
müjelerle görinen merdüm-i dīdem ṣanmañ
gözde nakş oldı ḫayāl-i ḫaṭ u ḫāli ḫasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 4). [gözde, -de]*

2. Bakış, nazar.

süz **gözüñ** bāġda bir kez ṭaġıdup ṭurralaruñ
sünbüli derhem idüp nergisi bīmār eyle *(Gazel 180, Mısra 1). [gözüñ, -(ü)ñ]*
o ḫāl-i fitne-cūdan **gözlerüñ** tekmīl-i siḥr itmiş
ne kim taʿlīm olınsa ey perī ḳābildür insāna *(Gazel 172, Mısra 5). [gözlerüñ, -ler, -(ü)ñ]*

göz açdurma-: Herhangi bir şey yapma fırsatı vermemek.

ġubār-ālūde dil seyl-āb-veş ṭurmaz aḳar yaşum
göz açdurmaz yaġar bārān-ı ġam ḫālüm mükedderdür *(Gazel 61, Mısra 4). [göz açdurmaz,]*

göz aç-: Gözünü açmak, uyanmak.

geşt-i çemen eyler diyü ol serv yaḳīnī
nergis **göz açup** itdi çemenzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 16). [göz açup,]*

göz deg-: Bakma, görme II nazara gelme.

ḫalḳ mirʿāt-ı ruḫ-ı dilbere nāẓırdur hep
ḳorḳarın **göz dege** sen ṣaḳla naẓardan yā rab *(Gazel 13, Mısra 2). [göz dege,]*

göz dik-: Dikkatle bakmak, gözünü ayırmadan bir yere veya bir kimseye bakmak II Birini özlemle beklemek.

meydān içinde bāde-i gül-gūna **göz diküp**
baş ḳoşmasun hevāya iñen baş açup ḫabāb *(Gazel 11, Mısra 11). [göz diküp,]*

göz göz ol-: Üzerinde birçok göz, delik oluşmak veya bulunmak.

göz göz oldı cism-i zārum nāvek-i dildārdan
cümleten çeşm oldum ammā ṭoymadum dīdārdan *(Beyit 3, Mısra 1). [göz göz oldı,]*

gözle-: Gözetmek, bir duruma tüm dikkatini sevketmek.

dāġ-ı ʿışḳuñla tenüm pürdür cemālüñ özlerin
cism-i zārum cümleten çeşm oldı yollar **gözlerin** *(Beyit 2, Mısra 2). [gözlerin, -r, -in]*

gözler ḳamaş-: Güçlü bir ışık sebebiyle göz bakamaz olmak, mec. çok etkilenmek.

yalabur mihr-i ruḫuñ şöyle ki **gözler ḳamaşur**
felege gelmeye bir sencileyin meh-pāre *(Gazel 174, Mısra 5). [gözler ḳamaşur,]*

gözleri āhū: Gözleri ahu (gibi), iri ve güzel gözlü (sevgili, güzel).

varursın ḫāne-i aʿdālara ey **gözleri āhū**
belā deştinde bir mecnūn-ı ser-gerdānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 1). [gözleri āhū,]*

göz yaşı: Göz tarafından üzüntü, sevinç, yanma gibi hallerde salgılanan sıvı, eşk, sirişk.

laʿlüñ metāʿına dem-i naḳd al **gözyaşın**
itme bahāne söyle efendi bahā nedür *(Gazel 57, Mısra 5). [gözyaşın, -n]*
bezm-i belāda şemʿ gibi **gözyaşın** döküp
her şeb belā-yı ṭurra-i dilberden aġlaram *(Gazel 126, Mısra 7). [gözyaşın, -n]*
geldi yolumda var-ımış ey dil ne çāre var
rāh-ı belāda **gözyaşı** ʿummān olup gider *(Gazel 32, Mısra 10). [gözyaşı,]*

göz yaşını dök-: Gözyaşı dökmek, ağlamak.

kūyında **döküp gözyaşını** nāleler itdüm
üyürken o yārı gice efġānum uyardı *(Gazel 184, Mısra 7). [gözyaşını döküp, -üp]*

ġubār: Toz,toprak.

bir **ġubār-ı** miskdür ḫaṭṭ-ı lebüñ kim dest-i ṣunʿ
ṣan düşürmişdür aña bu laʿlden engüşterin *(Kaside 2, Mısra 9). [ġubār-ı, --ı]*
ġubārumı ḳılayın gird-bād-veş berbād
yolında tā ki ḳılam ol perī-ruḫuñ tek ü dev *(Gazel 166, Mısra 5). [ġubārumı, -um, -ı]*
dil ġubārın silemez fikr-i ḫaṭuñ laʿlüñsüz
hīç **ġubār** ola mı tiryāk-i mey-i nāba bedel *(Gazel 118, Mısra 4). [ġubār,]*
dil **ġubārın** silemez fikr-i ḫaṭuñ laʿlüñsüz
hīç ġubār ola mı tiryāk-i mey-i nāba bedel *(Gazel 118, Mısra 3). [ġubārın, -(ı)n]*
ġubār-ı ḫaṭṭ-ı ruḫı ḳılca cevr ḳılmaz-iken
nedür ṣaḥīfe-i ḫāṭırda bu **ġubār** ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 4). [ġubār,]*
irerse devlet-i pā-būs-ı yāra bir ʿanḳā
yiridür olsa **ġubār** āsitān-ı dilberde *(Gazel 178, Mısra 8). [ġubār,]*
işitdi āsitānuñda türāb olduġumı cānā
ṣabā ḳomadı bir zerre eser yirde **ġubārumdan** *(Gazel 141, Mısra 8). [ġubārumdan, -um, -dan]*
ġubār-ı ḫüzni siler dillere ṣafā getürür
bu şiʿr-i pāküñi āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 11). [ġubār-ı,]*
ġubār-ı ḫaṭṭ-ı ruḫı ḳılca cevr ḳılmaz-iken
nedür ṣaḥīfe-i ḫāṭırda bu ġubār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 3). [ġubār-ı,]*
ġubār-ı cismi berbād eyleyüp zülfüñsüz āh itdüm
anuñçün gird-bād-ı rāh-ı kūyuñ baña muġberdür *(Gazel 61, Mısra 7). [ġubār-ı,]*
ġubār-ı ḫüzni siler dillere ṣafā getürür
Yaḳīnī şiʿrüñi āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 9). [ġubār-ı,]*

ġubār-ı cismi berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında ol perīnüñ raḳṣ iden dīvāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 5). [ġubār-ı,]*
rūzgār itdi mi **ġubārı** ẕelīl
eyleyüp rāh-ı ġamda pā-der-gil *(Gazel 122, Mısra 15). [ġubārı, -ı]*
cismüñ **ġubārını** yele vir dir-iseñ eger
gülzār-ı kūy-ı yāra yaḳīnī gibi irem *(Gazel 126, Mısra 19). [ġubārını, -ı, -nı]*

ġubār ḳıl-: (kendisini) toprak hâline getirdi. Toza, toprağa bulaştı.

yolında **ḳılsa** felek kāşki **ġubār** beni
ḳılaydı raḫş-ıla pā-māl o şeh-süvār beni *(Gazel 199, Mısra 1). [ġubār ḳılsa, -sa]*

ġubār ol-: Toz gibi değersiz olmak.

oldı yoluñda āh-ıla çoḳ ʿāşıḳuñ **ġubār**
seyr it ne toz ḳoparsa gerek daḫı rūzgār *(Gazel 26, Mısra 1). [ġubār oldı,]*
irem gülzār-ı kūy-ı yāra diyü rūzgār-ıla
göñül rāh-ı belāda ḫāk idüp cismin **ġubār olmış** *(Gazel 80, Mısra 8). [ġubār olmış, -mış]*

ġubār-ālūd: Toza bulanmış, tozlu.

ġubār-ālūde dil seyl-āb-veş ṭurmaz aḳar yaşum
göz açdurmaz yaġar bārān-ı ġam ḫālüm mükedderdür *(Gazel 61, Mısra 3). [ġubār-ālūde,]*

ġubār-ı āsitān: Eşiğinin tozu.

ʿaceb mi kuḥl iderse gerdümi ḫurşiyd-i ʿālem-tāb
ġubār-ı āsitān-ı ḥazret-i şāh-ı şehīdānam *(Gazel 124, Mısra 10). [ġubār-ı āsitān-ı,]*

ġubār-ı cism: Gövdenin tozu, bedenin tozu, zerresi.

rāh-ı mihrüñde **ġubār-ı cismümi** gerd isterin
ẕerreyin ammā özüm mihr-i cihān-gerd isterin *(Gazel 157, Mısra 1). [ġubār-ı cismümi,]*

ġubār-ı ḫaṭṭ: Sevgilinin yüzünde yeni çıkmaya başlayan tozlu gibi görünen tüy; ayva tüyü.
ruḫdan **ġubār-ı ḫaṭṭı** tırāş itdi tīġ ile
Evrāḳı ġūyiyā ider ehl-i ḳalem tırāş *(Gazel 78, Mısra 3). [ġubār-ı ḫaṭṭı,]*

ġubār-ı kūy: (sevgilinin) bulunduğu yerin, mahallesinin tozu, toprağı.

ġubār-ı kūyına yüz sürmek içün ol servüñ
Aḳardı her yaña cūy-ı sirişk olup cūyān *(Kaside 6, Mısra 15). [ġubār-ı kūyına,]*

ġubār-ı reh-i cānān: Sevgilinin yolunun toprağı.

ḫāk olup ġamla **ġubār-ı reh-i cānān** olalı
götürür taḫtumı yel şanki süleymānʿam ben *(Gazel 144, Mısra 11). [ġubār-ı reh-i cānān,]*

ġubār-ı ten: Toprak olan beden.

gird-bād aldı **ġubār-ı tenümi** kūyuñdan
bunca ṭūl-ı emelüm oldı hebāen mensūr *(Gazel 40, Mısra 7). [ġubār-ı tenümi, -ü, -mi]*

ġunc: Naz, şive, işve.

hezār **ġunc** ile güldi açıldı ġonca-i bāġ
Yaḳasını niçe çāk itmesün gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 9). [ġunc,]*

ġunc u delāl it-: Naz ve cilvede bulunmak.

açılsa ġonca-lebler her biri **ġunc u delāl itse**
olur ḥammām içi gūyā açılmış tāze bir gülşen *(Gazel 143, Mısra 3). [ġunc u delāl itse,]*

ġurāb: Karga. // Rakip, ağyar.

hār-ı cefāda bülbül-i zāruñ makāmı pest
bālā-nişīn-i meclis-i gülşen **ġurābdur** *(Gazel 45, Mısra 4). [ġurābdur, -dur]*
feżā-yı çarḫa çü pervāz şaldı bāz-ı sefīd
ġurāb-ı şāma hücūm itdi ḳılmayup ihmāl *(Kaside 1, Mısra 8). [ġurāb-ı,]*

ġurbet: Yabancı memleket, yad el II. Memleketinden uzak olma, vatanından ayrı yaşama hâlinin verdiği duygu, gariplik, yabancılık.

remedden oldı gözüm **ġurbet** içre nā-bīnā
meṣel-durur ki dinür el-ġarībü keʿl-aʿmā *(Gazel 3, Mısra 1). [ġurbet,]*
fürḳat deminde çeşmümüz ile ḳan aġlaruz
ol mürde-i fütādeye **ġurbetde** hem-demüz *(Gazel 73, Mısra 6). [ġurbetde, -de]*

ġurbet diyārı: Gariplik, yabancılık; yuvasından veya kentinden uzakta olma durumu; yabancı memleket.

ġarīb ü bī-kes ü mehcūr-iken **ġurbet diyārında**
ḳadīmī ʿālem-i ervāḥdan bir āşinā geldi *(Gazel 191, Mısra 3). [ġurbet diyārında, -nda]*

ġurre-i ġarrā: Şatafatlı parlaklık. II "îd" bağlamında "parlak hilal.".

cemālüñde görinen lemʿa-i nūr-ı ḫudā ḥaḳḳı
ḳaşuñ ʿīd-i ḍuḥānuñ **ġurre-i ġarrāsıdur** yūsuf *(Gazel 89, Mısra 6). [ġurre-i ġarrāsıdur, -dur]*

ġuṣṣa: Acı, gam, dert, keder, üzüntü, sıkıntı.

ṭūbā ḳadüñ ider beni āzāde **ġuṣṣadan**
ṭūbā limen yüsāʿiduhuʿl-fevze veʿn-necāt *(Gazel 18, Mısra 3). [ġuṣṣadan, -dan]*
pāy-māl ider-ise **ġuṣṣa** seni
elüñe cām-ı ʿişret al didiler *(Gazel 34, Mısra 5). [ġuṣṣa,]*
belā-yı **ġuṣṣa** ile cān virür dil-ḫasta ʿāşıḳlar
eger olmaz-ısa derd ehline dārüʿş-şifā meclis *(Gazel 77, Mısra 13). [ġuṣṣa,]*
ḳul oldum ʿışḳa oldum ḳayd-ı bend-i **ġuṣṣadan** āzād
serīr-i mülk-i istiġnāda şimdi ben de sulṭānam *(Gazel 124, Mısra 7). [ġuṣṣadan, -dan]*
olmamağa **ġuṣṣa** tennūrında ḫākister göñül
şu sepen bir pāre çeşm-i eşk-bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 7). [ġuṣṣa,]*
hem-rehüm nāledür benüm çün zil
cām-ı **ġuṣṣayla** olmışam ḳanzil *(Gazel 122, Mısra 2). [ġuṣṣayla, -y, -la]*
ḳurtuldı vücūduñ yaramaz **ġuṣṣalarından**
mülk-i ʿademe gitdi yaḳīnī eyü vardı *(Gazel 184, Mısra 9). [ġuṣṣalarından, -ından]*

guyûb: Kayıplar.

Sürādiḳāt-ı **ġuyūb** içre ḳalmaya işkāl
rumūz-ı ġaybı ḳıla ḳalbine ḫudā ilhām *(Kaside 1, Mısra 57). [ġuyūb,]*

güftār: Söz, kelâm.

ġonca-i ḳalbin ehl-i ʿışḳuñ açar
şekkerīn leblerüñle **güftāruñ** *(Gazel 105, Mısra 6). [güftāruñ, -un]*
görince ol şehi **güftāra** ḳudretüm ḳalmaz
Yaḳīnī ḥāl-i dil-i zārı niçe söyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 9). [güftāra, -a]*
lāle şermende iken ʿārız-ı gül-gūnuñdan
ġonca aġzını açar laʿlüñ-ile **güftāra** *(Gazel 174, Mısra 10). [güftāra, -a]*
reftārı merġūb **güftārı** maṭlūb
ol zülfi āşūb ol ṭarz u āyīn *(Gazel 156, Mısra 7). [güftārı, -ı]*

güftār eyle-: Söz söylemek, konuşmak II emir, hüküm vermek.

āb-ı rūyın gülüñ ey bād-ı ṣabā yirlere çal
nuṭḳa gel ġonca-i dem-besteyi **güftār eyle** *(Gazel 180, Mısra 8). [güftār eyle,]*

güher: Cevher, mücevher, elmas, inci.

zeyn itdi jāle gülleri didi ṣabāya ṣāḥ
pürdür hüner **güherleri** iki ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 12). [güherleri, -ler, -i]*

güher ḳıl-: Cevher kılmak. II. Değerli hale gelmek.

özüñi kān sözüñ **güher ḳıldı**
naẓar-ı himmet-i şeh-i ʿādil *(Gazel 122, Mısra 13). [güher ḳıldı,]*

güher-bār: Inciler (cevher) saçan.

reşk-i elfāẓ-ı **güher-bāruñdan** ey sīmīn-beden
başına lūlū-yı şehvāruñ ṣadef zindān olur *(Gazel 54, Mısra 11). [güher-bāruñdan,]*

güher-feşān: Mücevher saçan.

yaḳīnī taʿne ṭaşın bed-güherler atsa ne bāk
ḳo naẓm-ı pāküm-ile ben **güher-feşān** olayın *(Gazel 154, Mısra 10). [güher-feşān,]*

gül: Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

ḳaddüñ nihāli tāze-i būstān-ı iʿtidāl
ḫaddüñ ṭariyy ü tāze **gül-i** gülşen-i cemāl *(Gazel 116, Mısra 2). [gül-i, -i]*
giyüp **gül** gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alur āl-ile diller bir büt-i laʿlīn-ḳabā vardur *(Gazel 51, Mısra 11). [gül,]*
sīnemdeki her dāġ açılup bir **güle** döndi
ol serv ne var itse bu gülzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 7). [güle, -e]*
zeyn itdi jāle **gülleri** didi ṣabāya ṣāḥ
pürdür hüner güherleri iki ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 11). [gülleri, -leri]*
zār oldum idüp yār ile aġyārı temāşā
ṣan eyledi bülbül **gül** ile ḫārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 2). [gül,]*
sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāya baḳ
gülşen-i şādī vü ʿişretde açılmış **gül** budur *(Gazel 53, Mısra 6). [gül,]*
zerd-i ruḫum görüp o **gül** vaʿde-i vaṣl ider velī
Faṣl-ı ḫazānda görinen düşlere iʿtibār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 3). [gül,]*
laʿli yanında söz açamazsın o gül-ruḫuñ
ey ġonca sen gerekse **gül** açıl gerek ṭarıl *(Gazel 120, Mısra 6). [gül,]*
çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey yüzi **gül**
Ruḫuñda ṭurra-i ʿanber-feşāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 7). [gül,]*
vird-i zebān-ı bülbül-i ḫōş-gūy medḥ-i **gül**
ẕikr-i yaḳīnī vaṣf-ı cenāb-ı ḫudāygān *(Gazel 137, Mısra 13). [gül,]*
niçe teşbīh olur serv-ile **gül** sen lāle-ruḫsāra
ne **gül** nāz itmege ḳādir ne servüñ var reftārı *(Gazel 188, Mısra 7). [gül,]*
niçe teşbīh olur serv-ile **gül** sen lāle-ruḫsāra
ne **gül** nāz itmege ḳādir ne servüñ var reftārı *(Gazel 188, Mısra 8). [gül,]*
ḳanı sīnem gibi bir tāze açılmış gülşen
gülleri zaḫmlaruñ ġoncası peykānuñdur *(Gazel 49, Mısra 6). [gülleri, -ler, -i]*
bu ḫāristān-ı bāġ-ı dehr içinde ḫār-ı hecrüñle
Yaḳīnī gibi ey **gül** var mıdur bir dil-figār olmış *(Gazel 79, Mısra 10). [gül,]*
seḥerde ṣanma **güle** jāle virdi dürr-i bahā
nihāl-i gülbün ele aldı cevherī ḳalḳan *(Kaside 3, Mısra 17). [güle, -e]*
ḫançer-i ḫār-ıla ṣaḳın ki ider sīneñi çāk
gülüñ ey bülbül-i şūrīde yanından öte dur *(Gazel 40, Mısra 6). [gülüñ, -ün]*

o **gülüñ** ḳıldı benefşe ḫaṭ-ı sebzine yemīn
gūşmāl itse ʿaceb mi anı gülşende şimāl *(Gazel 117, Mısra 3). [gülüñ, -ün]*
çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey yüzi **gül**
Ruḫuñda ṭurra-i ʿanber-feşāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 3). [gül,]*
hengām lāle devr **gül** eyyām ʿīş ü nūş
bülbül nedīm ü bezm çemen lālezār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 3). [gül,]*
gül ḫaddüñe mensūb geçer revnaḳı budur
yoġ olsun ider ġonca özin aġzuña nisbet *(Gazel 19, Mısra 11). [gül,]*
maḥrūm ehl-i ʿışḳ u ʿadū maḥrem-i viṣāl
bülbül esīr-i ḫār-ı cefā **gül** enīs-i zāġ *(Gazel 87, Mısra 8). [gül,]*
kimisi lāle didi ʿārızuña kimisi **gül**
ötesin bilmezin ammā ḳatı raʿnā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 5). [gül,]*
ruḫı yanında o servüñ **güli** yirden yire çal
ey ṣabā gülleri bülbül gözine ḫār eyle *(Gazel 180, Mısra 5). [güli, -i]*
güller güler küşāde semen ġonca nāzda
dil-keş çemen laṭīf havā rūzgār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 7). [güller, -ler]*

gül-: Gülmek ‖ mutlu ve mesrûr olmak.

dem mi var gözüm ḳan ṭolmaz ḥālüme düşmenler **gülmez**
güç-ile görkçeklik olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 11). [gülmez, -mez]*
ġam-ı zülfüyle āh itdüm **gülüp** ol ġonca açılmış
belī nāzük-ṭabīʿat kesb ider sünbül havādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 5). [gülüp, -üp]*
güller **güler** küşāde semen ġonca nāzda
dil-keş çemen laṭīf havā rūzgār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 7). [güler, -er]*
gerek aġlat beni gerek **güldür**
severin sen nigārı nʿolsa gerek *(Gazel 97, Mısra 3). [güldür, -dür]*
hezār ġunc ile **güldi** açıldı ġonca-i bāġ
Yaḳasını niçe çāk itmesün gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 9). [güldi, -di]*

gül gibi: Gül şeklinde, biçiminde.
ruḫuñçün ḫār-ı hicrānuñla bülbül gibi zār olmaḳ
baña ey ġonca-leb **gül gibi** ḫandān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 6). [gül gibi,]*
gül gibi her suḫanum ġayret-i firdevsī-durur
Dūzaḫ-ı reşkde yansa yiridür ḳalb-i ḥasūd *(Kaside 5, Mısra 31). [gül gibi,]*
devr-i güldür ele al cām-ı şarāb-ı gül-fām
nūş idüp **gül gibi** laʿlīn-ḳadeḥ ol mest-i müdām *(Müseddes 3, Mısra 18). [gül gibi,]*
dest-i şevḳ-ıla girībānın çeküp çāk itdi ṣubḥ
gül gibi ey lāle-ruḫ çāk-i girībānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 12). [gül gibi,]*
her ḫāra ṭaḳıl **gül gibi** ben iñleyin bülbül gibi
yas ṭutayın sünbül gibi ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 13). [gül gibi,]*

gül gibi açıl-: Gül gibi büyüyüp tomurcuk ve gonca hâlinden çıkmak. II Âşığın sinesinde gül gibi yaraların açılması.

zencīr-i ʿışḳa baġlanalı ḫāk-i sīnede
her dāġ oldı **gül gibi açıldı** bāġumuz *(Gazel 69, Mısra 10). [gül gibi açıldı,]*

gül gül ol-: Gül gül olmak. II Yanakları pembe olmak, allanmak.

gül gül olsa ruḫın öpsek lebi cāmın emsek
gele gül mevsimi ʿīş-ı mey-i gül-fām olsa *(Gazel 175, Mısra 9). [gül gül olsa,]*

gül mevsimi: Gül mevsimi, bahar.

gül gül olsa ruḫın öpsek lebi cāmın emsek
gele **gül mevsimi** ʿīş-ı mey-i gül-fām olsa *(Gazel 175, Mısra 10). [gül mevsimi,]*

gül ruh: Gül yanaklı sevgili/güzel.

kāşki olsa ser-ā-pā sīnede yüz biñ zebān
her birin **gül ruhlaruñ** şevkında gūyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 8). [gül ruhlaruñ,]*
gül ruḫuñsuz bülbül-i ṭabʿ-ı yaḳīnī lāl olur
söylemez āyīnesiz ṭūṭī kelām-ı sükkerīn *(Gazel 155, Mısra 13). [gül ruḫuñsuz,]*

gül yüz: Gül yüzlü.

gül yüzüñçün çekeli bülbül-i dil ḫār-ı cefā
ṭutdı dünyā yüzini āh u fiġānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 9). [gül yüzüñçün,]*
bāġ-ı kūyuñda yaḳīnī şanemā bülbül-vār
gül yüzüñde nʿola eylerse hezār āh u fiġān *(Gazel 139, Mısra 10). [gül yüzüñde,]*
şad-hezār āh ideyin **gül yüzüñüñ** medḥinde
gülşenüñ bülbül-i gūyāsını ḫāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 7). [gül yüzüñüñ,]*

gül-āb: Gül suyu.

zehr-i ġam şundı dehr çünki baña
defʿi içün **gül-ābı** ḳand itdüm *(Gazel 134, Mısra 8). [gül-ābı, -ı]*
ḳadeḥ-i sīm-i mücellāda ya bir ḳaṭre **gül-āb**
cām-ı billūrda yā āb-ı ḥayāt-efzāsın *(Gazel 151, Mısra 9). [gül-āb,]*

gül-berg: Gül yaprağı.

ḳarşu göster ruḫ-ı **gül-berginüñ** āyīnesini
ṭūṭī-i ṭabʿumı söyletmege ey şekker-leb *(Gazel 13, Mısra 5). [gül-berginüñ, -i, -nüñ]*

gülbin: Gül fidanı.

ruḫuñçün her kelāmum **gülbin-i** bāġ-ı leṭāfetdür
maʿānī gülşeninde tāze bitmiş verd-i ḫandānam *(Gazel 124, Mısra 11). [gülbin-i,]*

gül-bū: Gül kokulu.
çemende ḳo şabā sünbül o **gül-būdan** ıraġ olsun
gülistānda yaluñuz alnı açuḳ yüzi aġ olsun *(Gazel 162, Mısra 1). [gül-būdan, -dan]*

gül-çihre: Gül çehreli, çehresi gül gibi lâtif olan.

şol gelen serv-i sehī **gül-çihre** ancaḳ ġālibā
bāġ-ı ḥüsnüñ ġoncası didükleri bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 3). [gül-çihre,]*
ḫıżr-ı ḫōş-demdür ṭutar destinde gūyā cām-ı cem
leblerüñ devrinde ey **gül-çihre** ḫaṭṭ-ı ʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 40). [gül-çihre,]*

güler oyna-: Gülüp oynamak.

ne ḫār ile **güler oynar** o gül-ʿiẕār ʿaceb
kimüñle şalınur ol serv-i bī-ḳarār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 1). [güler oynar,]*

gül-fām: Gül renkli.

devr-i güldür ele al cām-ı şarāb-ı **gül-fām**
nūş idüp gül gibi laʿlīn-ḳadeḥ ol mest-i müdām *(Müseddes 3, Mısra 17). [gül-fām,]*

gül-fām ol-: Gül renginde olmak.

lāle dirdüm ruḫ-ı rengīnüñe **gül-fām olsa**
beñzedürdüm boyuña servi dil-ārām olsa *(Gazel 175, Mısra 1). [gül-fām olsa, -sa]*

gül-geşt: Gül bahçesinde gezintiye çıkmak.

giyüp gül gibi her gün al **gül-geşt-i** çemen eyler
alur āl-ile diller bir büt-i laʿlīn-ḳabā vardur *(Gazel 51, Mısra 11). [gül-geşt-i, --i]*
çıḳup **gül-geşt-i** ṣaḥrā ideyim ey serv-i gül-ruḫsār
gelüp rūy-ı çemen eṭrāf-ı ʿālem sebzezār olmış *(Gazel 80, Mısra 5). [gül-geşt-i, --i]*

gül-gūn:Gül renkli.

ṣaḥrāda lāle ṣanma yaḳīnī sipāh-ı ʿışḳ
ḳurdı feżā-yı ʿāleme **gül-gūn** otaġumuz *(Gazel 69, Mısra 14). [gül-gūn,]*
gül-gūn-ı eşk-ile kim müjeler tāziyānedür
şebdīz-i zülfi yādına her dem revānedür *(Gazel 57, Mısra 1). [gül-gūn-ı,]*
piyāde ḳalsam eger ḫınk-i himmet-i şehsüz
olam ġam iline **gül-gūn-ı** eşkümle revān *(Kaside 6, Mısra 36). [gül-gūn-ı,]*

gül-gūn otaġ: Gül renkli otağ.

ya ḫōd keyḫusrevʿüñ berbād olan **gül-gūn otaġıdur**
anuñ pāyıyla varmış al vālā sāyebānıdur *(Gazel 46, Mısra 9). [gül-gūn otaġıdur,]*

gül-i aḥmer: Kırmızı gül.

çemeni nāz-ıla seyr itmege bülbüller-ile
çemenī cāmesini ol **gül-i aḥmer** giydi *(Gazel 193, Mısra 6). [gül-i aḥmer,]*

gül-i bāġ-ı bahā: Güzellik bağının gülü.

ne ḫaddüñ gibi raʿnā bir **gül-i bāġ-ı bahā** vardur
ne bālā ḳaddüñe mānend naḫl-i dil-güşā vardur *(Gazel 51, Mısra 1). [gül-i bāġ-ı bahā,]*

gül-i gülistān: Gül bahçesinin gülü.

işitmez āhların ʿandelīb-i nālānuñ
ne berk gūşı var-ımış **gül-i gülistānuñ** *(Gazel 102, Mısra 2). [gül-i gülistānuñ, -un]*

gül-i ḥamrā: Kırmızı gül.

her kelāmum **gül-i ḥamrā** gibi rengīn terdür
gülşen-i maʿrifete murġ-ı ḫōş-elḥānam ben *(Gazel 145, Mısra 13). [gül-i ḥamrā,]*

gül-i ḫandān: Gülen gül.

ḳāmetüñ serv lebüñ ġonca ruḫ-ı rengīnüñ
bāġ-ı ḥüsnüñde açılmış **gül-i ḫandānuñdur** *(Gazel 50, Mısra 4). [gül-i ḫandānuñdur, -uñ, -dur]*
hezār ġunc ile güldi açıldı ġonca-i bāġ
Yaḳasını niçe çāk itmesün **gül-i ḫandān** *(Kaside 3, Mısra 10). [gül-i ḫandān,]*
herkesüñ çekme ġamın serv-i ḫırāmān ise de
yüzi açılmışa baḳma **gül-i ḫandān** ise de *(Müseddes 1, Mısra 2). [gül-i ḫandān,]*
ḥarīm-i bāġa döşendi harīr-i sebz-i çemen
ki ʿandelīb ile ʿişret ḳıla **gül-i ḫandān** *(Kaside 3, Mısra 4). [gül-i ḫandān,]*
her kimüñ bāġ-ı cihānda bir **gül-i ḫandānı** var
ʿandelīb-āsā hezārān nāle vü efġānı var *(Gazel 28, Mısra 1). [gül-i ḫandānı,]*
āsitānında seg-i kūyı nişānın seyr ḳıl
gülşen-i şādīde açılmış **gül-i ḫandānı** gör *(Gazel 38, Mısra 10). [gül-i ḫandānı,]*

gül-i ḫod-rū: Yaban gülü.

boyuñ ṭūbā lebüñ kevs̱er gözüñ nergis ṣaçuñ şeb-bū
cemālün gülşen-i firdevs ruḫsāruñ **gül-i ḫod-rū** *(Gazel 167, Mısra 2). [gül-i ḫod-rū,]*
ey semen gerçi ki sen reşk-i **gül-i ḫod-rūsın**
ṣanma kim ʿārız-ı dildār gibi ḫōş-būsın *(Gazel 152, Mısra 1). [gül-i ḫod-rūsın, -sın]*

gül-i pür-ḫār: Bol dikenli gül.

ne biter ellenilen verd-i ṭarīdan ey dil
bāġ-ı dehr içre biter her **gül-i pür-ḫāra** yapış *(Gazel 81, Mısra 8). [gül-i pür-ḫāra,]*

gül-i rūy: Sevgilinin gül yüzü.

gel ey nihāl-i ḳadüñ serv-i cūy-bār-ı revān
ṭarāvet-i **gül-i rūyuñ** bahār-ı ʿālem-i cān *(Beyit 4, Mısra 2). [gül-i rūyuñ,]*

güli şermen: Utangaç gül.

güli şermende ḳılup ʿārız-ı alı ḥasanʿuñ
ġoncayı eyledi dem-beste vü lālī ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 1). [güli şermende,]*

güli sürḫ: Kırmızı gül.

sen **güli sürḫ** libāsuñ ḫaṭı rūşen ḳıldı
kim olur perde-i bālā-yı ser-i āteş dūd *(Kaside 5, Mısra 19). [güli sürḫ,]*

gül-i ter: Taze gül II genç güzel, sevgili.

saña ey ġonca-dehen bülbül-i şeydāyam ben
lāle-ruḫsāruñ olaldan **gül-i terden** nāzük *(Gazel 99, Mısra 4). [gül-i terden,]*

gülistān: Güllük, gül bahçesi, gül tarlası.
ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ol ġazālüñ ḫāl-i miskīni
gülistān-ı ḫotenʿde sebze otlar ṣanki bir āhū *(Gazel 167, Mısra 4). [gülistān-ı, -ı]*
çemende ḳo ṣabā sünbül o gül-būdan ıraġ olsun
gülistānda yaluñuz alnı açuḳ yüzi aġ olsun *(Gazel 162, Mısra 2). [gülistānda, -da]*

gülistān-ı maʿānī: Manaların gül bahçesi.

gülistān-ı maʿānīdür ruḫuñ vaṣfında her beytüm
benem gülzār-ı naẓmuñ tāze bitmiş verd-i ḫāndānı *(Gazel 187, Mısra 9). [gülistān-ı maʿānīdür, -dür]*

gül-ʿizâr: Gül yanaklı (sevgili).

ne ḫār ile güler oynar o **gül-ʿiẕār** ʿaceb
kimüñle ṣalınur ol serv-i bī-ḳarār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 1). [gül-ʿiẕār,]*
ʿārife bir gül yeter dirler benüm daḫı dilā
gülsitān-ı dehrde bir **gül-ʿiẕārum** var yeter *(Gazel 36, Mısra 6). [gül-ʿiẕārum, -um]*
şol gelen nāz-ıla serv-i **gül-ʿiẕārumdur** benüm
cūşa gelsün seyl-i eşküm ol bahārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 1). [gül-ʿiẕārumdur, -um, -dur]*

güllerüñ evrāḳı: Gül yaprakları.

bād-ı āhum yele virdi **güllerüñ evrāḳını**
câme-i gül-gūn-ıla raḫş üzre cevlānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 13). [güllerüñ evrāḳını, -nı]*

gül-pīrehen: Gül kokulu gömlek.

gördüm ol yūsuf-ı **gül-pīreheni** vāḳıʿada
uyanup eyledügüm nāleyi taʿbīr idemem *(Beyit 5, Mısra 1). [gül-pīreheni, -i]*

gül-ruḫ: Gül çiçeği gibi hoş kokulu ve al renkli yanaklı sevgili.

gül-ruḫuñ ṣevḳ-ıla ḫandān olduġından baña ne
ben melūlem ġayrı ṣādān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 1). [gül-ruḫuñ, -uñ]*
gül-ruḫuñ ṣevḳına her ṣubḥ oluruz zemzeme-gīr
bülbül-i gülşene dem-sāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 11). [gül-ruḫuñ, -un]*
imtizāc itmez o **gül-ruḫ** bu dil-i meyyāl ile
āb ile ḳılmaz yaḳīnī nār-ı sūzān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 13). [gül-ruḫ,]*
āh idüp didüm aña gūşuña nālem yetmez
gūş idüp didi o **gül-ruḫ** yeter efgān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 14). [gül-ruḫ,]*
laʿli yanında söz açamazsın o **gül-ruḫuñ**
ey ġonca sen gerekse gül açıl gerek ṭarıl *(Gazel 120, Mısra 5). [gül-ruḫuñ, -un]*
yād eyleyüp o **gül-ruḫı** itdük hezār āh
ḫāmūş ḳıldı bülbüli ṣavt-ı ḥazīnümüz *(Gazel 74, Mısra 3). [gül-ruḫı, -ı]*

gül-ruḫsār: Gül yanaklı, dilber.

o **gül-ruḫsārumı** göstermeyüp ben bülbül-i zāra
Raḳībā ġam nihālin bāġ-ı ḳalbümde dikensin sen *(Gazel 150, Mısra 5). [gül-ruḫsārumı, -umı]*
benüm gibi yā **gül-ruḫsāruña** ṣūrīdedür lāle
gezer kūh-ıla deşti ḫār u ḫārālar mekānıdur *(Gazel 46, Mısra 13). [gül-ruḫsāruña, -uña]*

gülşen: Bahçe, gül bahçesi.

ḫōş geçdügi besdür eli altında çenāruñ
bīd istemesün kişver-i **gülşende** ḫilāfet *(Gazel 19, Mısra 4). [gülşende, -de]*
leṭāfet bāġınuñ serv-i semen-sīmāsıdur yūsuf
melāḥat **gülşeninüñ** bülbül-i zībāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 2). [gülşeninüñ, -in, -ün]*
ayırma ġoncasını **gülşenüñ** nihālinden
ḳoparma yüregini ʿandelīb-i nālānuñ *(Gazel 102, Mısra 5). [gülşenüñ, -üñ]*
ruḫuñçün her kelāmum gülbin-i bāġ-ı leṭāfetdür
maʿānī **gülşeninde** tāze bitmiş verd-i ḫandānam *(Gazel 124, Mısra 12). [gülşeninde, -in, -de]*
ṣad-hezār āh ideyin gül yüzüñüñ medḥinde
gülşenüñ bülbül-i gūyāsını ḫāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 8). [gülşenüñ, -üñ]*
aḳar ṣan cennet-i firdevsʿden bir cūy-ı ṣāfīdür
degüldür ol leṭāfet **gülşeninde** sāʿid ü bāzū *(Gazel 167, Mısra 14). [gülşeninde, -in, -de]*
ey bülbül-i çemen ḳatı germ olma nāleden
bu **gülşene** hezār ḫōş-elḥān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 10). [gülşene, -e]*
gül-ruḫuñ ṣevḳına her ṣubḥ oluruz zemzeme-gīr
bülbül-i **gülşene** dem-sāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 12). [gülşene, -e]*
ʿarza ḳıl nesteren-i ʿārızuñı **gülşende**
nergis-i bāġ yüzi aġını görsün semenüñ *(Gazel 112, Mısra 3). [gülşende, -de]*
ʿāḳıbet fikrini ḳo zāhid-i ṣad-sāle gibi
her seḥer var yüri bir **gülşene** düş jāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 32). [gülşene, -e]*
dilber ẓarīf ü bezm güzel rūzgār ḫūb
gülşen laṭīf bāġ dil-ārā bahār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 2). [gülşen,]*
ḳanı sīnem gibi bir tāze açılmış **gülşen**
gülleri zaḫmlaruñ ġoncası peykānuñdur *(Gazel 49, Mısra 5). [gülşen,]*
müşevveş eyledi zülf-i nigārı **gülşende**
ṣabā ṭoḳındı meger sünbül-i perīşānuñ *(Gazel 102, Mısra 9). [gülşende, -de]*
o gülüñ ḳıldı benefşe ḫaṭ-ı sebzine yemīn
gūşmāl itse ʿaceb mi anı **gülşende** şimāl *(Gazel 117, Mısra 4). [gülşende, -de]*
zīver-i **gülşen-i** behcetdür o raʿnā ruhlar
ḫaṭ-ı şeb-bū da güzel ḫadd-i semen-bū da güzel *(Gazel 119, Mısra 7). [gülşen-i, --i]*
yaḳīnī sünbül-i zülf-i nigārı **gülşende**
Ruḫuñda ġāliye-i müşg-sāya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 9). [gülşende, -de]*
açılsa ġonca-lebler her biri ġunc u delāl itse
olur ḫammām içi gūyā açılmış tāze bir **gülşen** *(Gazel 143, Mısra 4). [gülşen,]*

her kelāmum gül-i ḥamrā gibi rengīn terdür
gülşen-i maʿrifete murġ-ı ḫōş-elḥānam ben *(Gazel 145, Mısra 14). [gülşen-i, --i]*
çerāġ-ı lāle bu **gülşende** yanmaz dāġsuz hergiz
nʿola olʿārız-ı meh-veşde olsa ḫāl-iʿanber-bū *(Gazel 167, Mısra 7). [gülşende, -de]*

gülşen-i cemāl: Güzelliğin gülbahçesi.

ḳaddüñ nihāli tāze-i būstān-ı iʿtidāl
ḫaddüñ ṭariyy ü tāze gül-i **gülşen-i cemāl** *(Gazel 116, Mısra 2). [gülşen-i cemāl,]*

gülşen-i dil: Gönül bahçesi, gönlün gül bahçesi.

ḫōş gelür berg-i gül-i aldan ey ġonca baña
gülşen-i dilde dem-ālūde olan peykānuñ *(Gazel 103, Mısra 4). [gülşen-i dilde,]*

gülşen-i firdevs: Cennet bahçesi.

boyuñ ṭūbā lebüñ kevs̱er gözüñ nergis ṣaçuñ ṣeb-bū
cemālün **gülşen-i firdevs** ruḫsāruñ gül-i ḫod-rū *(Gazel 167, Mısra 2). [gülşen-i firdevs,]*

gülşen-i ʿışḳ: Aşkın gül bahçesi.

yaḳīnī **gülşen-i ʿışḳında** ben bir bülbül-i zāram
Leṭāfet mışrınuñ ṭūṭī-i şekker-ḫāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 9). [gülşen-i ʿışḳında, -ında]*

gülşen-i kūy: Köyün gül bahçesi II sevgilinin köyünün gül bahçesi.

gülşen-i kūy-ı yārda yoḳ baña hem-zebān olur
bülbülem ey yaḳīnī ben bencileyin hezār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 11). [gülşen-i kūy-ı,]*
irince **gülşen-i kūyına** ol servüñ neler çekdüm
Yaḳīnī seyl-i eşküm gibi cūyān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 11). [gülşen-i kūyına,]*
gülşen-i kūyuñda gūş it murġ-ı cānuñ nālesin
gül-ruḫuñçün ṣad hezār efġān iden bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 7). [gülşen-i kūyuñda,]*

gülşen-i şādī: Mutluluğun gül bahçesi.

sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāya baḳ
gülşen-i şādī vüʿışretde açılmış gül budur *(Gazel 53, Mısra 6). [gülşen-i şādī,]*
āsitānında seg-i kūyı nişānın seyr ḳıl
gülşen-i şādīde açılmış gül-i ḫandānı gör *(Gazel 38, Mısra 10). [gülşen-i şādīde, -de]*

gülsitān-ı dehr: Dünyanın gül bahçesi.

ʿārife bir gül yeter dirler benüm daḫı dilā
gülsitān-ı dehrde bir gül-ʿiẕārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 6). [gülsitān-ı dehrde,]*

gülzār: Gül bahçesi II sevgili.

sīnemdeki her dāġ açılup bir güle döndi
ol serv ne var itse bu **gülzārı** temāşā *(Gazel 8, Mısra 8). [gülzārı, -ı]*
ṣafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i **gülzār** it
yüri saʿy it dilā almaġa ʿömr-i bī-vefādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 3). [gülzār,]*
nʿeylerem **gülzārı** begüm verd-i rūyuñdan cüdā
sīne ḳanlu dāġlarla lālezārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 9). [gülzārı, -ı]*
nevāyī ṣanma kim destān-serā-yı bāġ-ı naẓm idi
o **gülzāruñ** benem ey lāle-ruḫ murġ-ı ḫōş-elḥānı *(Gazel 187, Mısra 18). [gülzāruñ, -uñ]*
gülzār-ı ʿadn içinde mekān itmeden kaçar
ʿāşıḳ ḥarīmüñ içre ḳaçan kim vaṭan bulur *(Gazel 55, Mısra 7). [gülzār-ı,]*

gülzār-ı çīn: Çin bahçesi.

ol ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ḫāl-i ʿanber-bār-ı yār
beñzer ol āhūya kim meʾvāsıdur **gülzār-ı çīn** *(Kaside 2, Mısra 4). [gülzār-ı çīn,]*

gülzār-ı firdevs-i berīn: En yüce Firdevs cennetinin bahçesi.

ḫaṭ degül rūyuñda bir ṭāvūs-ı ḳudsīdür ki ḫaḳ
eylemiş cevlāngehin **gülzār-ı firdevs-i berīn** *(Kaside 2, Mısra 18). [gülzār-ı firdevs-i berīn,]*

gülzār-ı kūy-ı yār: Sevgilinin bulunduğu yerin gül bahçesi.

irem **gülzār-ı kūy-ı yāra** diyü rūzgār-ıla
göñül rāh-ı belāda ḫāk idüp cismin ġubār olmış *(Gazel 80, Mısra 7). [gülzār-ı kūy-ı yāra,]*
cismüñ ġubārını yele vir dir-iseñ eger
gülzār-ı kūy-ı yāra yaḳīnī gibi irem *(Gazel 126, Mısra 20). [gülzār-ı kūy-ı,]*

gülzār-ı naẓm: Nazmın gül bahçesi.

gülistān-ı maʿānīdür ruḫuñ vaṣfında her beytüm
benem **gülzār-ı naẓmuñ** tāze bitmiş verd-i ḫāndānı *(Gazel 187, Mısra 10). [gülzār-ı naẓmuñ,]*

gülzār-ı ruḫsār: Yanağın gül bahçesi.

gerçi kim dirler anı olmaz-ımış cennetde şeb
ḫaṭ nedür **gülzār-ı ruḫsāruñda** yā ey ḥūr-ı ʿīn *(Kaside 2, Mısra 34). [gülzār-ı ruḫsāruñda,]*

gülzār-ı şer: Şeriat bahçesi.

efāżıla eşigi oldı kaʿbe-i āmāl
ḫudā ḳılup seni **gülzār-ı şerʿde** her-bār *(Kaside 1, Mısra 80). [gülzār-ı şerʿde, -de]*

güm ḳıl-: Kaybetmek, yok etmek.

güm ḳılan aḳluñı derbend-i maḥabbetde odur
zülfinüñ dāmenine ey dil-i āvāre yapış *(Gazel 81, Mısra 11). [güm ḳılan, -an]*

gümān: Zan, şüphe, kuşku.

didüm yaḳīnī itdi miyānuñda çün gümān
virmez vücūd didi **gümāna** yaḳīnümüz *(Gazel 74, Mısra 12). [gümāna, -a]*

gümān it-: Şüphe etmek.

didüm yaḳīnī **itdi** miyānuñda çün gümān
virmez vücūd didi **gümāna** yaḳīnümüz *(Gazel 74, Mısra 11). [gümān itdi, -di]*

gümrāh: Yolunu şaşırmış, doğru yoldan ayrılmış.

hem-rehüm ḫızr-ı hüdā peyk-i ẓafer rāh-berüm
ḳaçan irişse gerek zāhid-i **gümrāh** baña *(Gazel 7, Mısra 8). [gümrāh,]*
reh-i mülk-i ʿademde sālik olam
dilde derdüñ olursa ger **gümrāh** *(Gazel 183, Mısra 10). [gümrāh,]*

gümüş peymāne: Gümüş kadeh.

şurāḫī ber-karār olsun **gümüş peymāneler** dönsün
o şemʿ-i meclis-ārā şevḳına pervāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 1). [gümüş peymāneler, -ler]*

gün: Gün, zaman, vakit, an.

ben ẕerreye hercāyīlik itdüñ niçe **gündür**
senden kime yanup yaḳılayın be hey āfet *(Gazel 19, Mısra 7). [gündür, -dür]*
ne ġama çāre var ne derde meded
ʿışḳ bilmen ne **güne** zaḥmetdür *(Gazel 62, Mısra 10). [güne, -e]*
üstüñe dönse bir iki **gün** ṣanma ber-ḳarār
görmez misin ki çarḫuñ işi inḳılābdur *(Gazel 44, Mısra 5). [gün,]*
reşk-i ḫurşiyd olur mı bir daḫı cām
o **güni** gösterür mi baña felek *(Gazel 97, Mısra 6). [güni, -i]*
bīmār gözlerin **güne** ḳarşu yatur görüp
üstine gerdi ḳaşları bir miskī sāyebān *(Gazel 140, Mısra 3). [güne, -e]*
geçmedin devr-i şebāb al elüñe ṣaḥbāyı
güni ʿīş-ile geçür çekme ġam-ı dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 2). [güni, -i]*

gün geldükçe: Zamanla.

o meh geldükçe ḥālüm görmege şeydālıġum artar
olur āşüfte-dil ḥayfā ki **gün geldükçe** dīvāne *(Gazel 171, Mısra 10). [gün geldükçe,]*
o meh geldükçe ḥālüm görmege şeydālıġum artar
olur āşüfte-dil ḥayfā ki **gün geldükçe** dīvāne *(Gazel 172, Mısra 4). [gün geldükçe,]*

gün gibi: Âşikar, ortada.

başladuñ **gün gibi** ben ẕerreye hercāyīlige
kime yanup yaḳılayın be hey āfet senden *(Gazel 147, Mısra 7). [gün gibi,]*
berg-i ḫazāna döndi ruḫı şemʿ-i meclisüñ
sen ʿarż idince **gün gibi** kāfūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 8). [gün gibi,]*
işleri **gün gibi** rūşen buña hem-vār olmaz
en ḥaḳīḳatlisi üç gün birine yār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 31). [gün gibi,]*
başladuñ **gün gibi** ben ẕerreye hercāyīlige
ey efendim ne ʿaceb āfet-i devrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 9). [gün gibi,]*
şu mihre ẕerre-i ser-geşte olma kim her gün
yüzi ṣuyın döke **gün gibi** ḫāke her yirde *(Gazel 178, Mısra 4). [gün gibi,]*

gün gibi ol-: Güneş gibi olmak, parlamak.

olup baḫtum müsāʿid el vireydi nāgehān ṭāliʿ
olurdı ḫāneme **gün gibi ol** nā-mihribān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 2). [gün gibi olurdı, -urdı]*

gün görmez: Güneş görmek.

ṭutarsın yüze el her gün idüp yüz dürlü fettānlıḳ
elüñden dād be hey kāfir ki **gün görmez** müselmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 2). [gün görmez,]*

gün günden: Günden güne.

cemālüñ maẓharıdur pertev-i mihri yaḳīnīʿnüñ
nʿola **gün günden** efzūn olsa ḫüsnüñ ey hilāl-ebrū *(Gazel 167, Mısra 16). [gün günden,]*
ġam degül **gün günden** efzūn olsa ḫaṭṭ-ı ʿārızuñ
ẕerrelerden mihre hīç irmez zevāl ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 11). [gün günden,]*

gün ṭoġ-: Güneşin doğması.

gün ṭoġdı başa maṭlaʿ-ı kūyında ol mehüñ
ʿarz eyledi ʿiẕārını refʿ eyleyüp niḳāb *(Gazel 11, Mısra 13). [gün ṭoġdı,]*

gün yüzin gör-: Mutlu olmak.

gün yüzin görmek şerār-ı āhumı teskīn ider
mihre olmazmış muḳābil encüm-i seyyāre hīç *(Gazel 24, Mısra 3). [gün yüzin görmek,]*

gün yüz: Güneş gibi parlak, göz alıcı yüz, güzel ve nur yüzlü.

gün yüzine baḳandan ider var-ısa ḥicāb
Baḳduḳca pençesin yüze ṭutar ol āfitāb *(Gazel 11, Mısra 1). [gün yüzine,]*
maḥv olur **gün yüzine** ḳarşu nücūm-ı eşküm
mihr-i raḫşāna muḳābil olımaz seyyāre *(Gazel 174, Mısra 7). [gün yüzine,]*

günāh: Suç, kusur, kabahat.

zülfüñ esīriyüz budur ancaḳ **günāhumuz**
ʿafvuñ revādur olsa şehā ʿöẕr-ḫvāhumuz *(Gazel 71, Mısra 1). [günāhumuz, -umuz]*
var tevbe ḳıl yaḳīnī yüri her gün āhdan
kūyında her gün āh-ımış ancaḳ **günāhumuz** *(Gazel 71, Mısra 16). [günāhumuz, -umuz]*

günde bir: Günde bir defa.

şāyed olaydı dil-i zāra şehīd olmaḳ naṣīb
kāşki ḫūnī gözüñle **günde bir** ḳan eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 6). [günde bir,]*

günehkār: Günah işlemiş kimse, suçlu; Allah'ın emir ve yasaklarına uymayan kimse.

ben **günehkāruña** raḥm itmez-iseñ de bāri
ey ṣanem dūzaḫ-ı hicrānuñ-ıla itme ʿaẕāb *(Gazel 10, Mısra 5). [günehkāruña, -uñ, -a]*

güneş: Dünya ve diğer gezegenlerin etrafında döndüğü, bunlara ısı, ışık ve hayatın devamı için gerekli enerjiyi veren gök cisminin adı, dünyaya en yakın yıldız, şems.

gece olsun varayın ḫānesine dimiş o māh
ḳanı ṭāliʿ ki ṭulunsa **güneş** aḫşām olsa *(Gazel 175, Mısra 8). [güneş,]*
zülfi **güneş** yüzinden açılmaz seḥāb-veş
hīç gün mi gösterür bize baḫt-ı siyāhumuz *(Gazel 71, Mısra 7). [güneş,]*
güneş ḳapuñda ey meh ḫāke düşmiş bī-ḳarār olmış
görüp mihr-i cemālüñ ẕerre gibi bī-ḳarār olmış *(Gazel 80, Mısra 1). [güneş,]*
şems-i tebrīzī gibi her gün **güneş**
başını alup ele eyler semāʿ *(Gazel 85, Mısra 5). [güneş,]*
ḥüsn bābında muʿārız olımaz aña **güneş**
seḥerī çıḳsa evinden giyüp altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 3). [güneş,]*
olurdı ḥilm ü vaḳārına fi'l-meṣel timṣāl
żamīr-i rūşeni devrinde oldı ġırra **güneş** *(Kaside 1, Mısra 30). [güneş,]*
bulsun **güneş** zevāl ṭutulsun meh-i münīr
ʿarż-ı cemāl iderse cüvānī-i dil-peẕīr *(Gazel 37, Mısra 1). [güneş,]*

gūr: Meşhûr pehlivan Rüstem'in lâkabı.

behrām ise de **gūra** ṣalar yār-ı ġārsuz
şol şeh ki āsitānı saʿādet-meʿābdur *(Gazel 44, Mısra 9). [gūra, -a]*

gūş: Kulak.
işitmez āhların ʿandelīb-i nālānuñ
ne berk **gūşı** var-ımış gül-i gülistānuñ *(Gazel 102, Mısra 2). [gūşı, -ı]*
āh idüp didüm aña **gūşuña** nālem yetmez
gūş idüp didi o gül-ruḫ yeter efġān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 13). [gūşuña, -u, -n, -a]*

gūş id-: Kulak vermek, dinlemek; değer vermek önemsemek.

yiridür ey yüzi gül **gūş iderseñ** efġānum
ki bāġ-ı naẓma benem bülbül-i bülend-elḥān *(Kaside 6, Mısra 51). [gūş iderseñ, -señ]*
ʿacebā muṭrıb elinden mi fiġān eylerler
neyimiş nāleleri çeng ü defi **gūş ideyin** *(Gazel 159, Mısra 6). [gūş ideyin, -eyin]*
āh idüp didüm aña gūşuña nālem yetmez
gūş idüp didi o gül-ruḫ yeter efġān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 14). [gūş idüp,]*

gūş it-: Dinlemek, kulak vermek, işitmek.

gülşen-i kūyuñda **gūş it** murġ-ı cānuñ nālesin
gül-ruḫuñçün ṣad hezār efġān iden bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 7). [gūş it,]*
künc-i ġurbetde yaḳīnīʿyi ḳoma zār u ẕelīl
yār olup düşmene **gūş itme** sözin ġayrılaruñ *(Gazel 114, Mısra 14). [gūş itme,]*
yaḳīnī baġrını anuñ yaḳardı āteş-i reşk
kemāl-i sūzını **gūş itse** naẓmumuñ ḫusrev *(Gazel 166, Mısra 12). [gūş itse,]*
ey verd-i ḫandān bu naẓm-ı pür-ān
gūş itse ḥassān eylerdi taḥsīn *(Gazel 156, Mısra 18). [gūş itse,]*

gūş itme-: Dinlememek II kulak vermemek II önemsememek.

dilā fesānemi **gūş itmez** ol ṣaçı leylā
gerekse ḳays gibi dehre dāstān olayın *(Gazel 154, Mısra 3). [gūş itmez,]*

güşād: Açma, açılma, açılış.

ṣalma derbend-i ġama eyle der-i vaṣlı **güşād**
yeter it zār beni rūḥ-ı revānum fetḥī *(Gazel 194, Mısra 7). [güşād,]*

güşād itdür-: Açmak. II ferahlatmak.

vaṣluñuñ baña ḳapusını **güşād itdürmez**
şeş-der-i ġamda raḳībi göreyin zār olsun *(Gazel 163, Mısra 5). [güşād itdürmez, -dürmez]*

gūşe: Kenar, uç, köşe.

şanmışam ebr-i siyehden meh-i nev itdi ṭulūʿ
gūşe-i zülf-i siyāhında görüp ebrūsın *(Gazel 152, Mısra 4). [gūşe-i,]*

gūşe-i ferāġ: Vazgeçme köşesi, terk etme yeri.

kimdür yaḳīnī dir iseñ ey pādişāh-ı ḥüsn
bir ʿuzlet ehli muʿtekif-i **gūşe-i ferāġ** *(Gazel 87, Mısra 10). [gūşe-i ferāġ,]*

gūşe-i vaḥdet: Yalnızlık köşesi.

ey yaḳīnī yedi iḳlīmi ararsa zāhid
künc-i mey-ḫāne gibi **gūşe-i vaḥdet** bulmaz *(Gazel 66, Mısra 14). [gūşe-i vaḥdet,]*

gūşına gir-: Kulağına girmek. (söylenilen sözlere önem vermek, söylenenleri anlamak, benimsemek.).

çemende nāleler idüp hezār enīn itseñ
Yaḳīnī **gūşına girmez** o verd-i ḫandānuñ *(Gazel 102, Mısra 14). [gūşına girmez,]*

gūşmāl it-: *Yola getirme, kulak bükme, ihtar etme.*
o gülüñ ḳıldı benefşe ḫaṭ-ı sebzine yemīn
gūşmāl itse ʿaceb mi anı gülşende şimāl *(Gazel 117, Mısra 4). [gūşmāl itse, -se]*

güstehem: Firdevsî'nin Şehnâmesi'nde geçen meşhur pehlivanlardan birinin adı. Minuçihr'in torunu ve Nuser'ln oğludur II yetenekli şairler.

göreydi **güstehem** ḳabzamda ki şemşīr-i bürrānı
öñümde cān virürdi ḫavfdan yalmanı yalmanı *(Gazel 187, Mısra 1). [güstehem,]*

gūy: Çevgan oyununda oynanan top II Âşıkların başı.

elde çevgān-ı ser-i zülfüñi oynatduḳca
gūy ider başın aña ʿāşıḳ-ı ser-bāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 6). [gūy,]*

gūyā: Konuşan, söyleyen.

yiridür nuṭḳa gelürse leb-i şekker-şikenüñ
cāme-i sebz-ile bir ṭūṭī-i **gūyāsın** sen *(Gazel 149, Mısra 10). [gūyāsın, -sın]*

gūyā: "Sanki, âdeta, zannedersin ki" anlamlarında zarf.

ḫaṭ-ı ruḫsāruñ ider münkesirüʿl-bāl beni
ʿandelībüñ uçurur ḫār ḥuzūrın **gūyā** *(Gazel 2, Mısra 6). [gūyā,]*
āsumānī giyer ol burc-ı cemālüñ māhı
ġusl içün nīlʿe girer yūsuf-ı mışrī **gūyā** *(Gazel 4, Mısra 4). [gūyā,]*
görindi sāġar-ı mey içre ey meh ʿaks-i engüştüñ
Şafaḳdan oldı **gūyā** kim hilāl-i āsumān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 10). [gūyā,]*
hümā-yı ʿarş-pervāzam bülend-āvāz şehbāzam
şeker-ḫā ṭūṭīyem hem bülbülem **gūyā** suḫan-dānam *(Gazel 124, Mısra 6). [gūyā,]*
kāşki olsa ser-ā-pā sīnede yüz biñ zebān
her birin gül ruhlaruñ şevkında **gūyā** eylesem *(Gazel 127, Mısra 8). [gūyā,]*
cān murġı zülf-i pür-ġam-ı dildārı ḳıldı cāy
gūyā seḥāb içinde hümā yapdı āşiyān *(Gazel 140, Mısra 8). [gūyā,]*
açılsa ġonca-lebler her biri ġunc u delāl itse
olur ḫammām içi **gūyā** açılmış tāze bir gülşen *(Gazel 143, Mısra 4). [gūyā,]*
dōstum ġamzeyle kim aġyāruña ḳılduñ nigāh
z̲üʿlfeḳārʿın ṣaldı küffār üstine **gūyā** ʿalī *(Gazel 195, Mısra 6). [gūyā,]*
ḫıżr-ı ḫōş-demdür ṭutar destinde **gūyā** cām-ı cem
leblerüñ devrinde ey gül-çihre ḫaṭṭ-ı ʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 39). [gūyā,]*
rūmı bir hindūʿdur **gūyā** ki rām itmek diler
seyr ider ruḫsāruñı cānā ser-ā-ser kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 19). [gūyā,]*
āsumānī ṣanasın lāledür ol māʿī libās
bedeni ḳaṭre-i şeb-nem-durur anda **gūyā** *(Gazel 4, Mısra 6). [gūyā,]*
gökde **gūyā** ṭolanur mihr-i ziyā-baḫş-ı cihān
sīnesin māʿī libās itdi o māhuñ iḫfā *(Gazel 4, Mısra 7). [gūyā,]*
z̲uhūr-ı berḳ-ı ḫātıf bāʿi̲s-i bārān olur **gūyā**
sirişk-i çeşmüme ol tīġ-ı āteş-bār olur bāʿi̲s *(Gazel 22, Mısra 9). [gūyā,]*
zaḫm-ı derūna nāvek-i müjgān gelür geçer
gūyā hedef-durur aña peykān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 2). [gūyā,]*
cān ile ḳıldı ḫayāl-i zülf-i cānān iḫtilāṭ
itdi cāmasb ile **ġūyā** ṣāh-ı mārān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 2). [ġūyā,]*
belā kenʿānʿınuñ ben ḥüzn-ile yaʿḳūbʿuyam **gūyā**
cemāl iḳlīminüñ sulṭān-ı bī-hem-tāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 7). [gūyā,]*

güz̲ār eyle-: Geçip gitmek.

āsitānına **güz̲ār eyleme** her bir būmuñ
ne revādur ki hümā sāye ṣala vīrāna *(Gazel 173, Mısra 11). [güz̲ār eyleme,]*

güzel: 1. Dilber, sevgili, mahbub.

zenāna vazʿ iden oġlana baḳmaz er gibi er
levend ṭarzı müşāhed gerek **güzellerde** *(Gazel 178, Mısra 6). [güzellerde, -ler, -de]*
mevsim-i güldür yaḳīnī ʿīş ü ʿişret çāġıdur
içelüm raʿnā **güzellerle** şarāb-ı laʿl-i nāb *(Kıt'a 1, Mısra 4). [güzellerle, -ler, -le*
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 19). [güzeli, -i]*
yoḳ-durur ġayrı **güzellerde** ḥaḳīḳatde eşer
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 26). [güzeli, -i]*
yoḳ-durur ġayrı **güzellerde** ḥaḳīḳatde eşer
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 25). [güzellerde, -ler, -de]*

2.İyi, hoşa giden, beğenilen.

ṣanma cismüñle **güzeldür** yed-i beyzā ancaḳ
ḫāl-i hindū da güzel ol siyeh ebrū da güzel *(Gazel 119, Mısra 5). [güzeldür, -dür]*
sevme şehrī **güzeli** ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 5). [güzeli, -i]*
diler-iseñ olasıñ bend-i elemden āzād
sevme şehrī **güzeli** ger meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 12). [güzeli, -i]*
dilber ẓarīf ü bezm **güzel** rūzgār ḫūb
gülşen laṭīf bāġ dil-ārā bahār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 1). [güzel,]*
ey ṣanem saña bī-bedel didiler
allāh allāh ʿaceb **güzel** didiler *(Gazel 34, Mısra 2). [güzel,]*
ʿanberīne gibi zībādur o zülf-i pür-ḫam
gerdenüñ üzre girihlerle o gīsū da **güzel** *(Gazel 119, Mısra 4). [güzel,]*
yā ʿiẓāruñ tāze pervāzī **güzel** bir lāledür
ḫaṭ degüldür devr iden ruḫsāruñı ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 19). [güzel,]*
mihr ṣanma felek ol māha ḳabūl ide diyü
ʿarz ider gün başına bir **güzel** altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 8). [güzel,]*
ol ruḫ-ı al **güzel** ol ḫaṭ-ı ḫōş-bū da **güzel**
cümleten ḫūb begüm o da **güzel** bu da **güzel** *(Gazel 119, Mısra 1). [güzel,]*
ṣanma cismüñle güzeldür yed-i beyzā ancaḳ
ḫāl-i hindū da **güzel** ol siyeh ebrū da **güzel** *(Gazel 119, Mısra 6). [güzel,]*
zīver-i gülşen-i behcetdür o raʿnā ruhlar
ḫaṭ-ı şeb-bū da **güzel** ḫadd-i semen-bū da **güzel** *(Gazel 119, Mısra 8). [güzel,]*
zīver-i gülşen-i behcetdür o raʿnā ruhlar
ḫaṭ-ı şeb-bū da **güzel** ḫadd-i semen-bū da **güzel** *(Gazel 119, Mısra 8). [güzel,]*
kimse ol mū-miyānda bulamaz ḳılca ḳuṣūr
Sāḳ-ı meh-pāre **güzel** sāʿid-i bāzū da **güzel** *(Gazel 119, Mısra 10). [güzel,]*
kimse ol mū-miyānda bulamaz ḳılca ḳuṣūr
Sāḳ-ı meh-pāre **güzel** sāʿid-i bāzū da **güzel** *(Gazel 119, Mısra 10). [güzel,]*
ẕevḳ-ı ḥelvādan eleẕdür bize bu niʿmet-i ḫūb
ki miyāna gele bir lebleri pālūde **güzel** *(Gazel 119, Mısra 12). [güzel,]*
ey yaḳīnī etegin çekse her ālāyişden
serv-veş ser-keş olup olmasa ālūde **güzel** *(Gazel 119, Mısra 14). [güzel,]*

güzellik: Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsn.

anuñ devrinde batdı yıldızı her māh-ruḫsāruñ
güzellik burcunuñ mihr-i cihān-ārāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 4). [güzellik,]*
ṭayanup ḫüsnüñe şāhum iñen incitme ʿuşşāḳı
ḳalur ṣanma benüm ʿömrüm **güzellik** kimseye bāḳī *(Gazel 185, Mısra 2). [güzellik,].*
felek kişiye yār olmaz **güzellik** ber-ḳarār olmaz
bu ʿālem pāyidār olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 15). [güzellik,]*

güzelüm: Beğenilen, sevilen kimseler için kullanılan hitap sözü. II Sevgili.

dil laʿl-i revān-baḫşuña cān virmeye ṣanma
çekmez **güzelüm** ʿāşıḳ olan cāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 12). [güzelüm,]*

büt-i çīn ḥüsn-i ʿiẕāruñ gibi ṣūret bulmaz
gör ṣanıdur **güzelüm** ḥüsn-i cemāli anuñ *(Gazel 103, Mısra 8). [güzelüm,]*

güzīn: Seçen, seçilmiş, seçkin, beğenilmiş.

ʿālem-i ervāḥdan gelmiş yā bir mektūbdur
yā duʿā-yı nūrʿdur yazmış anı ḫıżr-ı **güzīn** *(Kaside 2, Mısra 24). [güzīn,]*

H

ḥabāb: Su üzerinde olan hava kabarcıkları.

kendüñ ġarīḳ-ı baḥr-ı fenā bil ki çarḫ-ı dūn
āb üzre bir havā-y-ıla ṭolmış **ḥabābdur** *(Gazel 44, Mısra 4). [ḥabābdur,]*
ṣol cām-ı mey ki dāʿire-gird-i **ḥabābdur**
mirʿāt-durur ki cilvegeh-i āfitābdur *(Gazel 45, Mısra 1). [ḥabābdur,]*
ṣol cām-ı mey ki dāʿire-gird-i **ḥabābdur**
mirʿāt-durur ki cilvegeh-i āfitābdur *(Gazel 45, Mısra 1). [ḥabābdur, -dur]*
meydān içinde bāde-i gül-gūna göz diküp
baş ḳoşmasun hevāya iñen baş açup **ḥabāb** *(Gazel 11, Mısra 12). [ḥabāb,]*

ḥabāb-āsā: Şarap köpüğü gibi.

hīçe ṣay anı **ḥabāb-āsā** yaḳīnī ʿāḳıl ol
iʿtimād itme ṣaḳın bu çarḫ-ı ġam-girdāra hīç *(Gazel 24, Mısra 13). [ḥabāb-āsā,]*

ḥabāb-ı cām: Kadehin üzerindeki hava kabarcığı II kadehte bulunan şarabın üzerindeki hava kabarcığı.

göreydi hürmüz ü cem ʿişret-i müdāmumızı
başına tāc idinürdi **ḥabāb-ı cāmumızı** *(Gazel 189, Mısra 2). [ḥabāb-ı cāmumızı, -umızı]*

ḥabāb-ı eşk-i çeşm: Gözyaşı kabarcığı.

kenār-ı cūyda yir yir görinen lāleler ṣanmañ
Yaḳīnīʿnüñ **ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i** ḫūn-feşānıdur *(Gazel 46, Mısra 16). [ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i, -i]*

ḥabbe ḳadar: Tohum kadar, tane kadar, dirhemin 1/48 kadarı.

müferriḥ olalı cāna lebüñde dāne-i ḫāl
şarāba **ḥabbe ḳadar** iḥtiyācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 6). [ḥabbe ḳadar,]*

ḥabeş: Habeşistan halkından olan kimse. II Siyah tenli.

ʿārızuñda ol siyeh ḫaṭlar ki vardur fevc fevc
ṣan **ḫabeş** kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn *(Kaside 2, Mısra 8). [ḫabeş,]*

ḥabīb: Sevgili, mahbup.

vaṣf-ı bihişt-i kūyı ṭururken **ḥabībümüñ**
ḥāl-i caḥīmi söyleme vāʿıẕ aẕābdur *(Gazel 45, Mısra 7). [ḥabībümüñ, -üm, -üñ]*
feṭḥ-i bāb eylese fettāḥ eşigi kaʿbeʿsini
ḳılsa meftūḥ **ḥabīb-i** dil ü cānum feṭḫī *(Gazel 194, Mısra 2). [ḥabīb-i,]*

ḥāb-ı gaflet: Gaflet uykusu.

naẓar ḳıl āyine-i rūy-ı yāra ʿibretle
Yaḳīnī ḳılma göze **ḫvāb-ı ġafleti** perde *(Gazel 178, Mısra 10). [ḫvāb-ı,]*

ḥabīb-i ḥudā: Allah'ın sevgilisi (Hz. Muhammed).

ḳurtar şefāʿat issi **ḫabīb-i ḫudā** içün
çekdi yaḳīnī dūzaḫ-ı hecrüñde çoḳ ʿaẕāb *(Gazel 11, Mısra 17). [ḥabīb-i ḫudā,]*

habīr degül: Haberdar olmamak.

geçdi yaḳīnī cānumuza nāvek-i belā
derd-i derūnumuzdan o ḫūnī **degül ḫabīr** *(Gazel 37, Mısra 10). [ḫabīr degül,]*

hacāletden ḳızar-: Utançtan kızarma.

leb-i laʿl-i ʿaraḳ-rīzüñ görüp bezm-i maḥabbetde
ḫacāletden ḳızarmış şīşe-i mey şermsār olmış *(Gazel 79, Mısra 8). [ḫacāletden ḳızarmış, -mış]*

hâce: Hoca, efendi, ağa, çelebi, muallim.

göñül naḳdini teslīm eyledüm ol **ḫāce-i** ḥüsne
metāʿ-ı vaṣlını elḥamdüliʿllāh rāygān buldum *(Gazel 128, Mısra 7). [ḫvāce-i,]*

ḫācet degül: Gerekmez, İhtiyacı yoktur.

ḳatılmaz ecel daʿvete geldükçe dile ġam
ḫācet degül e ṣoḥbet-i yārāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 8). [ḥācet degül,]*
öldi yoluña birbirine baḳmadı diller
ḫācet degül imiş ṣaf-ı rindāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 10). [ḥācet degül,]*

ḫācī: Din buyruklarını yerine getirmek için hacca gitmiş Müslüman.

miḥrāb-ı ebruvānına itmezdi dil sücūd
ḫācīnüñ olmasa eşigi ḳıblegāhumuz *(Gazel 71, Mısra 4). [ḥācīnüñ,]*

ḫadd: 1. Sınır. 2. Derece, mertebe.

mirʿāt-ı **ḫaddi** var iken ol māh-ṭalʿatuñ
ḫūrşiyd-i çarḫ-ı cārīye yoḳdur nigāhumuz *(Gazel 71, Mısra 5). [ḫaddi, -i]*
vaṣf-ı bī-ḥaddüñi taʿrīf degüldür **ḫaddüm**
yoġ-imiş kişver-i efżālüñe eṭrāf u ḥudūd *(Kaside 5, Mısra 29). [ḫaddüm, -(ü)m]*

ḫadd: Sevgilinin güzel yanağı.

ḫaṭṭuñı gördükçe ʿaḳlum aldurursam vechi var
levḥ-i **ḫaddüñde** yazılmış innehū siḥrun mübīn *(Kaside 2, Mısra 42). [ḫaddüñde, -de, -üñ]*
görüp ḫurşiyd-i **ḫaddin** ol perīnüñ
be hey ʿāṣıḳ feraḥṣād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 7). [ḫaddin, -in]*
şimṣād **ḫadden** aşurı serv-i sehī ḳaṣīr
yāruñ nihāl-i ḳaddine baḳ iʿtidāli gör *(Gazel 39, Mısra 11). [ḫadden, -en]*
gül **ḫaddüñe** mensūb geçer revnaḳı budur
yoġ olsun ider ġonca özin aġzuña nisbet *(Gazel 19, Mısra 11). [ḫaddüñe, -(ü)ñ, -e]*
ḳaddüñ nihāli tāze-i būstān-ı iʿtidāl
ḫaddüñ ṭariyy ü tāze gül-i gülşen-i cemāl *(Gazel 116, Mısra 2). [ḫaddüñ,]*

ḫadd ü ġāyet: Sınır ve son.

vādī-i ʿışḳa **ḫadd ü ġāyet** yoḳ
cümle eṭrāfı tīh-i ḥayretdür *(Gazel 62, Mısra 13). [ḫadd ü ġāyet,]*

ḫadd-i gül-gūn: Gül renkli yanak.

ol ḳadd-i mevzūn ol **ḫadd-i gül-gūn**
ol laʿl-i mey-gūn ol ṭavr u āyīn *(Gazel 156, Mısra 9). [ḫadd-i gül-gūn,]*

ḫadd-i semen-bū: Yasemin kokulu yanak.

zīver-i gülşen-i behcetdür o raʿnā ruhlar
ḫaṭ-ı şeb-bū da güzel **ḫadd-i semen-bū** da güzel *(Gazel 119, Mısra 8). [ḫadd-i semen-bū,]*

ḫadeng-i ġamze: Gamze oku, sevgilinin yaralayıcı bakışı.

göñül mihr-i cemālüñ görmege müştāḳdur ammā
ḫalāṣ olmaḳ **ḫadeng-i ġamzesinden** ḳatı müşkildür *(Gazel 59, Mısra 8). [ḫadeng-i ġamzesinden, -den]*
nişān itdi **ḫadeng-i ġamzesine** cism-i ʿuryānı
İṣābet itdi mevlā ṣaḳlasun anı ḫaṭālardan *(Gazel 142, Mısra 5). [ḫadeng-i ġamzesine, -ne]*
ḫadeng-i ġamzeñe sīnem nişān olduġını bildüm
bi-ḥamdiʿllāh dilā sehm-i saʿādetden nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 5). [ḫadeng-i, --i]*

hādi: Hidayet eden, doğru yolu gösteren.

ʿışḳ **hādīdür** yem-i fürḳatde çekme ıẓṭırāb
ey yaḳīnī ḥamdülillāh ḫızr-ı ḫōş-dem bundadur *(Gazel 43, Mısra 11). [hādīdür, -dür]*

ḫafīf: At koşarken, kuş uçarken, rüzgar eserken hâsıl olan ses, hışlama, haşırtı.

ḫafīf luṭfına nisbet seḫā-yı ebr-i şiḳāl
uyup zelāzile ger ḫıffet itmeseydi zemīn *(Kaside 1, Mısra 27). [ḫafīf,]*

ḫāfıẓ u selmān: Klasik edebiyatta Osmanlı şairlerinin büyük çoğunluğunun kendisine örnek aldığı on dördüncü yüzyılda yaşamış iki meşhur İranlı şair.

suḫan-ı **ḫāfıẓ u selmān**ʿa irişdi ġazelüm
Taḫt-ı iḳlīm-i feṣāḥatdeki hākānʿam ben *(Gazel 145, Mısra 11). [ḫāfıẓ u selmānʿa, -a]*

ḫāʾil: Bir şeyin önünü kapayan, ileriyi görmeye veya ileriye geçmeye engel olan şey, engel, mânia.

mihre **ḫāʾil** ebrdür rūyuñda ḫaṭṭ ey meh-cebīn
sāye ṣalmış aḥmed'e yā şeh-per-i rūḥu'l-emīn *(Kaside 2, Mısra 1). [ḫāʾil,]*
olur başa çıḳılsa kākül-i miskīn-ile ammā
aña bir niçe gündür ṭāliʿ-i ber-geşte **ḫāʿildür** *(Gazel 59, Mısra 10). [ḫāʿildür,]*

ḫaḳ: Toprak, türap.

gökden ne yaġar ḳʿanı kabūl eylemeye **ḫāk**
atsa o melek sīneñe tīr itme şikāyet *(Gazel 19, Mısra 5). [ḫāk,]*
egerçi ẓāhiren ben ẕerre-veş **ḫāk-ile** yeksānam
ḥaḳīḳat āsumānında velī mihr-i dıraḫşānam *(Gazel 124, Mısra 1). [ḫāk-ile, -ile]*
geh **ḫāk-i** ẓulmet içre biten zerreyem ḥaḳīr
Yaḳīnī **ḫāke** deryā gibi mefrūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 14). [ḫāke, -e]*
ey nūr-ı dīde kuḥl-ı sıfāhānʿa kim baḳar
ehl-i maḥabbetüñ gözi ol **ḫāk-i** pādadur *(Gazel 41, Mısra 4). [ḫāk-i,]*
şu mihre ẕerre-i ser-geşte olma kim her gün
yüzi ṣuyın döke gün gibi **ḫāke** her yirde *(Gazel 178, Mısra 4). [ḫāke, -e]*
ḫāk-i pāyuñdan ider kuḥl-ı cilā ümmīdin
sürmeden **ḫāke** mehüñ oldı ruḫı gerd-ālūd *(Kaside 5, Mısra 4). [ḫāke, -e]*
sāye-veş **ḫāk-ile** yeksān iden üftādeleri
şīvelerle ṣalınan ḳadd-i ḫırāmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 5). [ḫāk-ile, -ile]*
kemāl-i ışfaḥānī ger kemāl-i ḳudretüm görse
iderdi reh-güẕārum **ḫākini** kuḥl-ı ṣıfāḥānī *(Gazel 187, Mısra 4). [ḫākini, -ini]*
ayaġı **ḫāke** batup maḥv olur gitdükçe
bir aḳarsu gibidür ḫayf ki ʿömr-i güzerān *(Gazel 139, Mısra 5). [ḫāke, -e]*
ḫaṭ degül rūyuñda bir ṭāvūs-ı ḳudsīdür ki **ḫaḳ**
eylemiş cevlāngehin gülzār-ı firdevs-i berīn *(Kaside 2, Mısra 17). [ḫaḳ,]*

ben ne **ḫākem** ki yüzüm sürem ayaġuñ tozına
ger başarsañ yüzüme luṭf u ʿināyet senden *(Gazel 147, Mısra 3). [ḫākem,]*

ḫaḳ: Allah, tanrı.

ḫaṭ degüldür sāye-i perr-i hümādur var-ısa
eylemişdür **ḫaḳ** seni baḫt-ı hümāyūna ḳarīn *(Kaside 2, Mısra 22). [ḫaḳ,]*

ḫāk id-: Toprak etmek, toprağa sermek, ayaklar altında çiğnenmiş hale getirmek II değersizleştirmek, kendini değersiz saymak, benliğini yok etmek.

irem gülzār-ı kūy-ı yāra diyü rūzgār-ıla
göñül rāh-ı belāda **ḫāk idüp** cismin ġubār olmış *(Gazel 80, Mısra 8). [ḫāk idüp,]*

ḫāk ḳıl-: Toprağa karıştırmak II Perişan etmek.

bir yirde **ḫāk ḳıl** beni ey rūzgār kim
nāz-ıla gāh o serv-i ḫırāmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 7). [ḫāk ḳıl,]*

ḫāk ol-: Toprak olmak, can vermek.

yā yoluñda **ḫāk olan** ʿāşıḳlaruñ ervāḥıdur
kim hevāñ-ıla ururlar raḳṣ cānānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 7). [ḫāk olan,]*
ḫāk olup ġamla ġubār-ı reh-i cānān olalı
götürür taḫtumı yel şanki süleymānʿam ben *(Gazel 144, Mısra 11). [ḫāk olup,]*

ḫāḳān: Hükümdar, büyük padişah.

biri benem ki ḳadeḥ-nūş-ı bezm-i maʿrifetem
kemīne cürʿa-keşüm ḫusrev ü cem ü **ḫāḳān** *(Kaside 6, Mısra 26). [ḫāḳān,]*
suḫan-ı ḥāfiẓ u selmānʿa irişdi ġazelüm
Taḫt-ı iḳlīm-i feṣāḥatdeki **hākānʿam** ben *(Gazel 145, Mısra 12). [hākānʿam, -am]*

ḫāḳān ol-: Sultan, hükümdar, padişah olmak.

seg-i kūyuñ sifālin başa almaḳ āsitānuñda
giyüp faġfūr tācın çīnʿe **ḫāḳān olmadan** yigdür *(Gazel 58, Mısra 12). [ḫāḳān olmadan,]*

ḫāḳānī: XVI.yy. şairi Hakanî Mehmed Beğ. Hilyesi meşhurdur.

benüm her beytümi iẕʿān idüp īkān ider-iseñ
bulursın anda hep maʿnā-yı külliyāt-ı **ḫāḳānī** *(Gazel 187, Mısra 12). [ḫāḳānī,]*

ḫaḳ-durur: Allah II Hakikat, doğru.

ey yaḳīnī bu sözüñ **ḫaḳ-durur** inkār olmaz
içlerinde bularuñ ẕerre ḳadar ʿār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 29). [ḫaḳ-durur,]*

ḫāke düş-: Toprağa düşmek. ll ölmek.

seyr itmege ʿiẕāruñı ey māh bī-niḳāb
yüz yirde **ḫāke düşdi** şitābından āfitāb *(Gazel 12, Mısra 2). [ḫāke düşdi,]*
şanma tāb-ı mihr ider rūy-ı zemīni rūşenā
ḫāke düşdi mihr-i ʿālem rūy-ı raḫşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 8). [ḫāke düşdi,]*
ġam-ı ḳaddüñle **ḫāke düşdi** göñül
ol fütāde maḥall-i himmetdür *(Gazel 64, Mısra 11). [ḫāke düşdi,]*
güneş ḳapuñda ey meh **ḫāke düşmiş** bī-ḳarār olmış
görüp mihr-i cemālüñ ẕerre gibi bī-ḳarār olmış *(Gazel 80, Mısra 1). [ḫāke düşmiş, -miş]*

çeşme-i vuslatuña tālib olan dil-teşne
āb-veş **ḫāke düşüp** ʿāşıḳ-ı dīdār olsun *(Gazel 163, Mısra 8). [ḫāke düşüp,]*

hāke yeksān eyle-: Yerle bir etmek || Perişan hale getirmek, mahvetmek.

ağlamazdum gerdişüñden ey felek bir kez beni
cürʿa-veş bezminde yāruñ **ḫāke yeksān eyleseñ** *(Gazel 100, Mısra 4). [ḫāke yeksān eyleseñ, -sen]*

hāk-i cism: Beden toprağı. / Topraktan olan beden.

reh-güẕār-ı yārdan ayırma **ḫāk-i cismüñi**
sālik-i rāh-ı ḫudā iseñ yaḳīnī yol budur *(Gazel 53, Mısra 9). [ḫāk-i cismüñi, -ni]*

hāk-i der: Kapı,eşik toprağı.

bī-hūde gezer **ḫāk-i derinden** dil olup dūr
āvāre ġarīb oldı cüdā düşdi yirinden *(Gazel 148, Mısra 7). [ḫāk-i derinden,]*

hāk-i ḫaḳīr: Değersiz toprak, nefsini terbiye etmemiş insan.

sipihr-i faẕl u maʿārifde gerçi mihr-i münīrüz
ḳapuñda ey meh-i ḫūrşiyd-çihre **ḫāk-i ḫaḳīrüz** *(Gazel 75, Mısra 2). [ḫāk-i ḫaḳīrüz, -üz]*

hāk-i meẕellet: Ayaklar altında.

gitdi mihrüñle ḳarārum meded ey iki gözüm
zerre-veş **ḫāk-i meẕelletde** yetiş oldum ḫōr *(Gazel 40, Mısra 10). [ḫāk-i meẕelletde,]*

hāk-i pāy: Ayağının toprağı.

ḫāk-i pāyuñ cevherin alduḳca naḳd-i eşk-ile
çeşmüm ey yūsuf-liḳā ṣan keffe-i mīzān olur *(Gazel 54, Mısra 7). [ḫāk-i pāyuñ,]*
ḫāk-i pāyuñdan ider kuḥl-ı cilā ümmīdin
sürmeden ḫāke mehüñ oldı ruḫı gerd-ālūd *(Kaside 5, Mısra 3). [ḫāk-i pāyuñdan,].*
elüñde ḫātemüñi gördüm ey resūl-ḫışāl
esās-ı kaʿbe-i āmāl **ḫāk-i pāyuñdur** *(Kaside 1, Mısra 52). [ḫāk-i pāyuñdur,]*

hāk-i rāh ol-: Yol toprağı olmak, toprak olmak, yoluna toprak olmak.

ister ki pāy-mālüñ ola **ḫāk-i rāh olup**
yanuñca sürünürse nʿola dāmenüñ müdām *(Gazel 123, Mısra 11). [ḫāk-i rāh olup,]*

hāk-i rāh: Yolun toprağı.

ol perī hecr-ile ister seni berbād itmek
ḫāk-i rāhı olagör ṭut ki süleymān olduñ *(Gazel 101, Mısra 4). [ḫāk-i rāhı,]*
biri birine girerler **ḫāk-i rāhuñ** üstine
gözlerüm yumduḳca eyler ṣanma müjgān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 3). [ḫāk-i rāhuñ,]*

hāk-i reh: (Sevgilinin) yolunun toprağı.

cān gözlerine **hāk-i rehi** kuhl-ı cilādur
yā rab anı sen ṣaḳla hasūduñ naẕarından *(Gazel 148, Mısra 11). [hāk-i rehi,]*
nesīm-ile gelüp **ḫāk-i rehi** çeşmüm cilā buldı
Yaḳīnī ḥamdüliʿllāh cānib-i ḫaḳʿdan ʿaṭā geldi *(Gazel 191, Mısra 11). [ḫāk-i rehi,]*
ṣadāḳat üzre ne bir şāh var zamānede kim
ölince **ḫāk-i rehin** başa tāc-ı devlet idem *(Gazel 125, Mısra 6). [ḫāk-i rehin,]*

hāk-i sīne: Gönül toprağı.

zencīr-i ʿışḳa bağlanalı **ḫāk-i sīnede**
her dāġ oldı gül gibi açıldı bāġumuz *(Gazel 69, Mısra 9). [ḫāk-i sīnede, -de]*

ḫāk-i ẕillet: Tevazu toprağı.

ne bende çekmege bu cevri ḳābiliyyet var
göñülde āteş-i ġam serde **ḫāk-i ẕillet** var *(Müseddes 2, Mısra 24). [ḫāk-i ẕillet,]*

ḫaḳīḳat: Bir şeyin aslı ve esâsı, mâhiyeti.

ḫaḳīḳat gencine mālik bizüz bu mülk-i fānīde
bizüm vīrānelikden kārumuz ābādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 9). [ḫaḳīḳat,]*
egerçi ẓāhiren ben ẕerre-veş ḫāk-ile yeksānam
ḫaḳīḳat āsumānında velī mihr-i dıraḫşānam *(Gazel 124, Mısra 2). [ḫaḳīḳat,]*
yoḳ-durur ġayrı güzellerde **ḫaḳīḳatde** eşer
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 25). [ḫaḳīḳatde, -de]*
dilden yaḳīnī jeng-i murādātı dūr ḳıl
çün māsivā **ḫaḳīḳate** baḳsañ ḥicābdur *(Gazel 44, Mısra 14). [ḫaḳīḳate, -e]*

ḫaḳīḳat üzre: Olması gerektiği gibi, doğru şekilde.

ḫaḳīḳat üzre cihān içre bir muṣāḥib yoḳ
meger ki sōfī gibi ḫalvet içre ṣoḥbet idem *(Gazel 125, Mısra 7). [ḫaḳīḳat üzre,]*

ḫaḳīḳatli: Bağlılığı ve dostluğu devamlı olan, vefâlı.

işleri gün gibi rūşen buña hem-vār olmaz
en **ḫaḳīḳatlisi** üç gün birine yār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 32). [ḫaḳīḳatlisi, -si]*

ḫāḳīḳī: Asıl olan, uydurma olmayan, doğru, sahih.

yā mücellā ṣāf mirʿāt-ı **ḫaḳīḳīdür** ruḫuñ
ṣūret-i ḥāl-i perīşānın görür ḳalb-i ḥazīn *(Kaside 2, Mısra 29). [ḫaḳīḳīdür, -dür]*

ḫāk-ile yeksān: Yerle bir, toprakta.

ṣaḥrāya düşdi nāfe gibi ḫāl-i yār-içün
miskīn yaḳīnī **ḫāk-ile yeksān** degül midür *(Gazel 60, Mısra 10). [ḫāk-ile yeksān,]*

ḫāk-ile yeksān ol-: Yerle bir olmak.

ol serv-i bāġ-ı nāz şitābān olup gider
diller revāne **ḫāk-ile yeksān olup** gider *(Gazel 32, Mısra 2). [ḫāk-ile yeksān olup,]*

ḫaḳīr: Değersiz, aşağı.

geh ḫāk-i ẓulmet içre biten zerreyem **ḫaḳīr**
geh āsumān-ı çārda ḫurşiyd-i enverem *(Gazel 126, Mısra 11). [ḫaḳīr,]*

ḫaḳīr ol-: İtibarsız değersiz olmak, yenilmek, mağlup olmak.

segān-ı kūyuñ içre ḫōr olup şāhum **ḫaḳīr olmaḳ**
ʿulüvv-i manṣıb-ıla reşk-i aḳrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 13). [ḫaḳīr olmaḳ, -mak]*

ḫākister: Ateşli kül, kül ile karışık ince kor.

hezārı nār-ı şevḳıyla yaḳup ḳılmaġa **ḫākister**
gül-i ḥamrādaki şol āteşīn ruḫsār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 3). [ḫākister,]*
olmamaġa ġuṣṣa tennūrında **ḫākister** göñül
şu sepen bir pāre çeşm-i eşk-bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 7). [ḫākister,]*

elif çek sīneme ey serv senden bir nişān ḳalsun
tenüñ nār-ı maḥabbet yanmadan **ḫākister** eylerse *(Gazel 161, Mısra 4). [ḫākister,]*

hākister ol-: Yanıp kül olmak.

bād-ı āhum ne ʿaceb ger anı berbād itse
yanmadan nār-ı ġama **oldı** tenüm **ḫākister** *(Gazel 30, Mısra 4). [ḫākister oldı,]*

hakk: "Gerçek, doğru ve sabit olmak, gerekli ve layık olmak, olabilirlik niteliği taşımak, sürekli var olmak, gerçeğe uygun bulunmak; bir şeyi sabit ve gerekli kılmak" anlamlarında mastar ve bu anlamlara dayalı bir sıfat olup Allah'a nispet edildiğinde "bizzat ve sürekli olarak var olan, gerçekliği mevcut bulunan, varlığı ve uluhiyyeti fiilen tahakkuk eden" manasına gelen; Allah.

ʿışḳı bāṭıl añlayup ṭutmış riyā aṭvārını
ḥaḳḳı idrāk itdi yaʿnī zāhid-i nādānı gör *(Gazel 38, Mısra 6). [ḥaḳḳı, -ı]*
kūyuñ aṣḥāb-ı ṣafā-y-ıla nʿola kılsam tavāf
ḳıble **ḥaḳḳı** baña oldur kaʿbe-i ʿulyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 8). [ḥaḳḳı, -ı]*

ḥaḳḳā budur ki: Gerçekten de.

yoḳdur yaḳīnī ḥaḳḳ-ı edāda saña naẓīr
ḥaḳḳā budur ki her ġazelüñ ʿāşıḳānedür *(Gazel 57, Mısra 12). [ḥaḳḳā budur ki,]*

ḥaḳḳ-ı edā: Hakkını vererek yapma.

yoḳdur yaḳīnī **ḥaḳḳ-ı edāda** saña naẓīr
ḥaḳḳā budur ki her ġazelüñ ʿāşıḳānedür *(Gazel 57, Mısra 11). [ḥaḳḳ-ı edāda, -da]*

ḥaḳḳ-ı nān u nemek: Ekmek ve tuz hakkı. II Birinin ekmek yedirip, iyilik ettiği kimse üzerindeki hakkı.

ḳurṣ-ı dāġum görüp vefā ḳılmaz
ḳanı laʿlüñle **ḥaḳḳ-ı nān u nemek** *(Gazel 97, Mısra 14). [ḥaḳḳ-ı nān u nemek,]*

ḥaḳḳıyçün: Hakkı için / Hürmetine.

o muṣḥaf-ı ruḫ-ı ferḫunde-fāl **ḥaḳḳıyçün**
hem anı zīnet iden ḫaṭṭ u ḫāl **ḥaḳḳıyçün** *(Gazel 164, Mısra 1). [ḥaḳḳıyçün,]*
o muṣḥaf-ı ruḫ-ı ferḫunde-fāl **ḥaḳḳıyçün**
hem anı zīnet iden ḫaṭṭ u ḫāl **ḥaḳḳıyçün** *(Gazel 164, Mısra 2). [ḥaḳḳıyçün,]*
libās-ı kaʿbede olan siyāh şāl içün
ʿizāruñ üzre hat-ı bī-miṯāl **hakkıyçün** *(Gazel 164, Mısra 4). [hakkıyçün,]*
cevāb-ı rūḫ-fezā-yı mesīḥ-i meryem içün
kelīmʿe ṭūrʿda olan suʿāl **ḥaḳḳıyçün** *(Gazel 164, Mısra 6). [ḥaḳḳıyçün,]*
kemāl-i ḳudretin ıẓhār iden kirām içün
ricāl-i ġaybdaki vecd ü ḥāl **ḥaḳḳıyçün** *(Gazel 164, Mısra 8). [ḥaḳḳıyçün,]*
ruḫuñda lāmiʿ olan āfitāb-ı ʿālem içün
cebīnüñ üzre görinen hilāl **ḥaḳḳıyçün** *(Gazel 164, Mısra 10). [ḥaḳḳıyçün,]*
zekāt-ı ḥüsni dirīġ itme ben faḳīrüñden
saña cemāl viren ẕüʿl-celāl **ḥaḳḳıyçün** *(Gazel 164, Mısra 12). [ḥaḳḳıyçün,]*
ʿaẕāb-ı dūzaḫ-ı ġamdan yaḳīnīʿyi kurtar
şefāʿat issi resūl ile āl **ḥaḳḳıyçün** *(Gazel 164, Mısra 14). [ḥaḳḳıyçün,]*

ḫāl: Vaziyet, hâl, durum.

vaṣf-ı bihişt-i kūyı ṭururken ḥabībümüñ
ḫāl-i caḥīmi söyleme vāʿıẓ aẕābdur *(Gazel 45, Mısra 8). [ḫāl-i, --i]*
leylī ṣaçuñ ġamıyla benüm diñle **ḫālümi**
mecnūnʿı añma ḳıṣṣası anuñ fesānedür *(Gazel 57, Mısra 3). [ḫālümi, -üm, -i]*
dem mi var gözüm ḳan ṭolmaz **ḫālüme** düşmenler gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 11). [ḫālüme, -üm, -e]*

yakīnī hastanuñ **hālin** sorarsa o tabīb-i dil
ʿacāyib derde uġramış işidenden ıraġ olsun *(Gazel 162, Mısra 9). [hālin, -i, -n]*
ey **ḥālümi** o ẓālim ile bilmek isteyen
ẓulm-ile yıḳdı gönlümi **ḥālüm** ḫarābdur *(Gazel 45, Mısra 6). [ḥālüm, -üm]*
ġubār-ālūde dil seyl-āb-veş ṭurmaz aḳar yaşum
göz açdurmaz yaġar bārān-ı ġam **ḥālüm** mükedderdür *(Gazel 61, Mısra 4). [ḥālüm, -üm]*
ḫastalar **ḥālin** bilmezsin gözümüñ yaşın silmezsin
derdüme devā ḳılmazsın ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 9). [ḥālin, -in]*
zenaḫdānuñda ey yūsuf-liḳā zülfüñle zār oldum
benüm **ḥālüm** esīr-i bend-i zindān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 4). [ḥālüm, -üm]*
rifʿat-i **ḥālümüze** ġıbṭa ider ehl-i cinān
sāye-i reʿfetini ṣalsa bize ṭūbāmuz *(Gazel 68, Mısra 3). [ḥālümüze,]*
ḫayretüñ var ne ʿaceb **ḥāle** döşenmişsin kim
añup esrār-ı leb-i dilberi ḫayrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 7). [ḥāle, -e]*
ḳays-ı nā-şād ile **ḥālüm** göre geldi ferhād
pend idüp didiler ey derd ü belāya muʿtād *(Müseddes 1, Mısra 9). [ḥālüm, -üm]*
bir ḳaç ṭolu içüp yıḳılup gitmedin ʿadū
yapmaz o ġonca gönlümüzi **ḥālümüz** ḫarāb *(Gazel 11, Mısra 16). [ḥālümüz, -ümüz]*
getürdi çarḫ-ı felek döne döne başuma **ḥāl**
ne ḥācet idesin ıṭnāb ḥāl-i bāli dilā *(Kaside 1, Mısra 75). [ḥāl,]*
o meh geldükçe **ḥālüm** görmege ṣeydālıġum artar
olur āşüfte-dil ḫayfā ki gün geldükçe dīvāne *(Gazel 171, Mısra 9). [ḥālüm, -üm]*
dūr iken böyle yaḳar ol yüzi ḫūrşiyd beni
pertev-i vaṣlına irsem niçe olur **ḥāl** ʿaceb *(Gazel 13, Mısra 4). [ḥāl,]*
sitāre olmaz-ısa āfitāba hem-pehlū
nedür ya mihr-i ʿiẕārında **ḫāli** dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 6). [ḫāli, -i]*
ne āh ü zāra meded var ne ʿarz-ı ḥāle mecāl
ne çāre egleyeyin bilmezin ʿaceb nʿola **ḥāl** *(Müseddes 2, Mısra 8). [ḥāl,]*
ey **ḥālümi** o ẓālim ile bilmek isteyen
ẓulm-ile yıḳdı gönlümi ḥālüm ḫarābdur *(Gazel 45, Mısra 5). [ḥālümi, -(ü)m, -i]*
bilür derd ehlinüñ **ḥālini** ben mecnūna māʿildür
benüm çoḳ sevdügüm ḥāl ehlidür maʿḳūle ḳāʿildür *(Gazel 59, Mısra 1). [ḥālini, -in, -i]*
meded yoḳ ol şehe dil **ḥālini** ḥikāyet idem
meded meded nicʿedem nʿeyleyem ne ḥālet idem *(Gazel 125, Mısra 1). [ḥālini, -in, -i]*

ḫāl: Bedende olan siyah nokta, ben.

ḫālüñe eyler ser-i zülfüñ zenaḫdānuñda meyl
ṭālib olmaz mı kişi ʿālemde yār-ı ġāra hīç *(Gazel 24, Mısra 9). [ḫālüñe, -üñ, -e]*
ḫāl-i bāl-i yaḳīnī-i zārı
mū-be-mū zülf-i yār şerḥ eyler *(Gazel 29, Mısra 11). [ḫāl-i,]*
o **ḫāl-i** fitne-cūdan gözlerüñ tekmīl-i siḥr itmiş
ne kim taʿlīm olınsa ey perī ḳābildür insāna *(Gazel 172, Mısra 5). [ḫāl-i,]*
ḫaṭ-ı pür-çīn içinde **ḫālüñ** çın
sebzezār-ı ḫotenʿde āhūdur *(Gazel 52, Mısra 7). [ḫālüñ, -üñ]*
ḫāl ṣanma o mehüñ āyine-i rūyında
ṣūret-i merdümek-i dīde-i giryānuñdur *(Gazel 49, Mısra 3). [ḫāl,]*
bir mehüñ gerdenine ḳol dolayup **hāle** gibi
cām-ı gül-gūnı yaḳīnī ele al lāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 29). [hāle, -e]*

ḫāl ehli: Bir mânevî derecenin tecellîsini ve zevkini ruhunda hisseden(ler), sözde kalmayıp mâneviyat zevkini, ilâhî tecellîleri ve vahdet neşesini bizzat yaşayan(lar), vecd sahipleri, hakîkat ehli.

bilür derd ehlinüñ ḫālini ben mecnūna māʿildür
benüm çoḳ sevdügüm **ḫāl ehlidür** maʿḳūle ḳāʿildür *(Gazel 59, Mısra 2). [ḫāl ehlidür,]*

halaḳaʿl-mevte veʿl-ḥayāt: Ölümü ve hayatı yarattı.

laʿlüñ ḫayāt-baḫş u müjeñ bāʿiş-i ḫayāt
sübḥāne ḫāliḳu **ḫalaḳaʿl-mevte veʿl-ḥayāt** *(Gazel 18, Mısra 2). [ḫalaḳaʿl-mevte veʿl-ḥayāt,]*

ḫalāṣ: Kurtarma, kurtuluş.

düşdüm firāḳ pisterine zār u bī-mecāl
bir derde uġradum ki **ḫalāṣa** mecāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 4). [ḫalāṣa, -a]*
degül encüm **ḫalāṣ** olmaġa baḫtum ẓulmet-i şebden
felekde āteş-i āhum yaḳar yir yir meşāʿildür *(Gazel 59, Mısra 5). [ḫalāṣ,]*
göñül mihr-i cemālüñ görmege müştāḳdur ammā
ḫalāṣ olmaḳ ḫadeng-i ġamzesinden ḳatı müşkildür *(Gazel 59, Mısra 8). [ḫalāṣ,]*
var mı **ḫalāṣ** esīr-i ġam-ı zülf-i dil-rübā
ḫall it bu müşkilin dilüñ ey ḫvāce şerḥ ḳıl *(Gazel 120, Mısra 3). [ḫalāṣ,]*

ḫalāṣ ol-: Kurtulmak.

cüdā olmaz o bālā-ḳad raḳīb-i bed-liḳālardan
ḫalāṣ olmadı gitdi āh kim cānum belālardan *(Gazel 142, Mısra 2). [ḫalāṣ olmadı,]*

hāle: ay çevresindeki parlaklık.
cebīnüñi gören āyīnede olur giryān
ki **hāle** içre görüleydi māh olur bārān *(Gazel 136, Mısra 2). [hāle,]*

ḫalel: Bozma, bozukluk, eksiklik, fesat, noksan, zaaf.

seng-i cevr-ile göñül ḫānesin itseñ vīrān
şanma kim irişe bünyād-ı ġam-ı ʿışḳa **ḫalel** *(Gazel 118, Mısra 14). [ḫalel, -ub]*

ḫālet: Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum, davranış, tutum.

nedür bu ʿīş u bu ʿişret nedür bu ẕevḳ u bu **ḫālet**
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis *(Gazel 77, Mısra 3). [ḫālet,]*
şimdi bir **ḫāletdeyem** cām-ı mey-i ʿışḳuñla kim
Sāḳıyā keyfiyyet-i ḥālüm işiden oldı mest *(Gazel 21, Mısra 9). [ḫāletdeyem, -de, -(y)em]*
şarāb-ı şevḳ-ıla rüsvā-yı ḫalḳ olup gezerin
görüñ ne **ḫālete** irgürdi ʿışḳ-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 10). [ḫālete, -e]*
ruḫuñ göster cihān ḫalḳına irsün ceẕbe-i ʿışḳuñ
olur pür-vecd ü **ḫālet** sākin-i vīrāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 8). [ḫālet,]*

ḫālet id-: Durumda, halde olmak.

meded yoḳ ol şehe dil ḫālini ḥikāyet idem
meded meded nicʿedem nʿeyleyem ne **ḫālet idem** *(Gazel 125, Mısra 2). [ḫālet idem,]*

ḫālet-i ʿışḳ: Aşk hâli, aşkın durumu.

niçe hüşyārı mest ü kanzil ider
ḫālet-i ʿışḳ özge ḫāletdür *(Gazel 62, Mısra 6). [ḫālet-i ʿışḳ,]*

hāl-i ʿanber-bār-ı dōst: Sevgilinin amber kokulu beni.

ḫaṭṭ-ı pür-çīn içre sen ey **ḫāl-i ʿanber-bār-ı dōst**
sebzezār-ı çīnʿüñ ol miskīn ġazāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 5). [ḫāl-i ʿanber-bār-ı dōst,]*

hāl-i ʿanber-bār-ı yār: Sevgilinin amber kokulu beni.

ol ḫaṭ-ı pür-çīn içinde **ḫāl-i ʿanber-bār-ı yār**
beñzer ol āhūya kim meʾvāsıdur gülzār-ı çīn *(Kaside 2, Mısra 3). [ḫāl-i ʿanber-bār-ı yār,]*

hāl-i ʿanber-bū: *(*Sevgilinin) Amber kokulu beni.

çerāġ-ı lāle bu gülşende yanmaz dāġsuz hergiz
nʿola olʿārız-ı meh-veşde olsa **ḫāl-iʿanber-bū** *(Gazel 167, Mısra 8). [ḫāl-iʿanber-bū,]*

ḫāl-i bāli: Gönül hâli.

getürdi çarḫ-ı felek döne döne başuma ḥāl
ne ḥācet idesin ıṭnāb **ḫāl-i bāli** dilā *(Kaside 1, Mısra 76). [ḫāl-i bāli,]*

ḫāl-i dilber: Sevgilinin beni.

şemīmüñden meşām-ı cān-ıʿālem müşg-sā oldı
meger ey **ḫāl-i dilber** nāfe-i misk-i ḫotenʿsin sen *(Gazel 150, Mısra 12). [ḫāl-i dilber,]*

ḫāl-i dil-i zār: Ağlayan gönlün hali.

görince ol şehi güftāra ḳudretüm ḳalmaz
Yaḳīnī **ḫāl-i dil-i zārı** niçe söyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 10). [ḫāl-i dil-i zārı,]*

ḫāli ġam: Kederli hal.
ḫāli ġamıyla yaḳdı derūnumda tāze dāġ
ol ġonca ḫayra girdi uyandurdı bir çerāġ *(Gazel 87, Mısra 1). [ḫāli ġamıyla, -ıyla]*

ḫāl-i hindū: (Hintlilerin rengine benzeyen) Siyah ben. II Sevgilinin beni.

şanma cismüñle güzeldür yed-i beyzā ancaḳ
ḫāl-i hindū da güzel ol siyeh ebrū da güzel *(Gazel 119, Mısra 6). [ḫāl-i hindū,]*

ḫāl-iʿiẕār: (Sevgilinin) yanağındaki ben.

hevā-yı **ḫāl-iʿiẕāruñla** nāfe dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle ṭopṭolı ḳan *(Gazel 138, Mısra 5). [ḫāl-iʿiẕāruñla,]*
hevā-yı **ḫāl-iʿiẕāruñla** nāfe dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle ṭopṭolu ḳan *(Kaside 3, Mısra 11). [ḫāl-iʿiẕāruñla,]*

ḫāl-i kevkeb: Yıldız (gibi) ben.

ol sükkerīn-leb ol sīb-ġabġab
ol **ḫāl-i kevkeb** ol zülf-i pür-çīn *(Gazel 156, Mısra 14). [ḫāl-i kevkeb,]*

ḫāl-i misk: Sevgilinin misk kokulu beni.

ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ol ġazālüñ **ḫāl-i miskīni**
gülistān-ı ḫotenʿde sebze otlar şanki bir āhū *(Gazel 167, Mısra 3). [ḫāl-i miskīni, -i]*
ḫāl-i miskīnine öykün diyü sevdāya şalar
nāfe miskinüñ ider bād dimāġın muḫtel *(Gazel 118, Mısra 15). [ḫāl-i miskīnine, -ine]*

ḫāl-i perīşān: Dağınık, karmakarışık hal, durum.

yā mücellā şāf mirʿāt-ı ḥaḳīḳīdür ruḫuñ
şüret-i **ḫāl-i perīşānın** görür ḳalb-i ḥazīn *(Kaside 2, Mısra 30). [ḫāl-i perīşānın,]*
ḫvābdan nergisüñ aç bāġda ey serv-i revān
sünbülüñ **ḫāl-i perīşānına** eyle nigerān *(Gazel 139, Mısra 2). [ḫāl-i perīşānına,]*

ḫāl-i ruḫ: Yüzdeki, yanaktaki ben.

zengī-i **ḫāl-i ruḫuñ** vaṣfı gülistānumdur
ḥażret-i saʿdī-i şīrāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 7). [ḫāl-i ruḫuñ,]*

ḫāl-i yār: Sevgilinin beni.

ṣaḥrāya düşdi nāfe gibi **ḫāl-i yār-içün**
miskīn yaḳīnī ḫāk-ile yeksān degül midür *(Gazel 60, Mısra 9). [ḫāl-i yār-içün, -içün]*

ḫāliş: Saf, katışıksız.

ḫāliş oldum pūte-i hecrüñde nār-ı şevḳ-ıla
maġribī dīnārdur ruḫsār-ı zerdüm gūyiyā *(Gazel 5, Mısra 11). [ḫāliş,]*

ḫalḳ: Ahali || İnsanlar; mahlûkât.

ḫalḳ mirʿāt-ı ruḫ-ı dilbere nāẓırdur hep
ḳorḳarın göz dege sen ṣaḳla naẓardan yā rab *(Gazel 13, Mısra 1). [ḫalḳ,]*
daḫı kemāl-i ḥüsn-ile **ḫalḳa** görinmedin
ebrū-yı yāra beñzemek ister hilāli gör *(Gazel 39, Mısra 5). [ḫalḳa, -a]*
ruḫuñ göster cihān **ḫalḳına** irsün ceẕbe-i ʿışḳuñ
olur pür-vecd ü ḥālet sākin-i vīrāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 7). [ḫalḳına, -ı, -n, -a]*
ṭarīḳ-ı ʿışḳa girüp **ḫalḳdan** nihān olayın
diyār-ı ġurbete yaşum gibi revān olayın *(Gazel 154, Mısra 1). [ḫalḳdan, -dan]*
cefā vü cevr-ile **ḫalḳı** niçe odlara yaḳarsın
be hey ẓālim ne işlersin unutduñ ʿahd-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 3). [ḫalḳı, -ı]*
ṣarāb-ı şevḳ-ıla rüsvā-yı **ḫalḳ** olup gezerin
görüñ ne ḥālete irgürdi ʿışḳ-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 9). [ḫalḳ,]*

ḫalḳa-i kaʿbe: Kabe'nin halkası.

hezār murġ-ı dil āsūde-ḥāl ü fāriġ-bāl
görindi **ḫalḳa-i kaʿbe** yed-i muḥammed'de *(Kaside 1, Mısra 50). [ḫalḳa-i kaʿbe,]*

ḫalḳ-ı cihān: Herkes, cümlesi.

ġam yimen **ḫalḳ-ı cihān** cümleten aġyār olsun
dōstlar dünyede yārum baña tek yār olsun *(Gazel 163, Mısra 1). [ḫalḳ-ı cihān,]*

ḫall eyle-: Halletmek, çözmek.

girih-i ʿuḳde-i baḫtı eşigüñ **ḫall eyler**
āsitānuñda degüldür der-i şādī mesdūd *(Kaside 5, Mısra 5). [ḫall eyler,]*

ḫall it-: Bağlı bir şeyi, bir düğümü açmak; bir işin zor taraflarını çözmek, onu olumlu bir sonuca ulaştırmak II yok etmek, ortadan kaldırmak.

var mı ḫalāṣ esīr-i ġam-ı zülf-i dil-rübā
ḫall it bu müşkilin dilüñ ey ḫvāce şerḥ ḳıl *(Gazel 120, Mısra 4). [ḫall it,]*

ḫalvet: Gözlerden uzak olacak şekilde bir yerde birileriyle baş başa kalma. Tenhaya çekilme.

ḥaḳīḳat üzre cihān içre bir muṣāḥib yoḳ
meger ki sōfī gibi **ḫalvet** içre ṣoḥbet idem *(Gazel 125, Mısra 8). [ḫalvet,]*
ḥammāmda gördüm o perī-çihreyi **ḫalvet**
hīç dāʿireye uġramaz itdüm niçe daʿvet *(Gazel 19, Mısra 1). [ḫalvet,]*

ḫam: Büklüm, kıvrım (zülf için).

gerdenüñ üzre ʿanberīne midür
yā **ḫam-ı** kākülüñ midür yir yir *(Gazel 29, Mısra 8). [ḫam-ı,]*

ḫām sevdā: Olgunlaşmamış, acemi sevda.

olmış āşüftesi bu ṭurra-i ʿanber-şikenüñ
ḫām sevdāsına baḳ nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 6). [ḫām sevdāsına, -sına]*

ḥamāil: Boyna asılan şey.II.Muska, tılsım.

ṣan **ḥamāildür** ki ḳaplanmış aña miskī ḥarīr
gerdenüñde baġlamış müşgīn girihler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 11). [ḥamāildür, -dür]*
ḳabūl itdi duʿāmı ḥamdülillāh ḥazret-i bārī
ḳolum boynında ol sīmīn-berüñ zerrīn **ḥamāʿildür** *(Gazel 59, Mısra 4). [ḥamāʿildür, -dür]*

ḫam-be-ham: Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm.

ḫam-be-ham kākülüñ altında o āāl-i hindū
Tāḫten ḳılmaġ-içün rūmʿa zirihler giydi *(Gazel 193, Mısra 7). [ḫam-be-āam,]*

hamdüliʿllāh: Hamd Allah'a mahsustur. Allah'a hamd olsun. Allah'a şükür.

nesīm-ile gelüp ḫāk-i rehi çeşmüm cilā buldı
Yaḳīnī **ḥamdüliʿllāh** cānib-i ḥaḳʿdan ʿaṭā geldi *(Gazel 191, Mısra 12). [ḥamdüliʿllāh,]*
ḫūblar zikri gibi olmaz yaḳīnī fikr-i ḫūb
ḥamdüliʿllāh oldı evrād-ı dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 12). [ḥamdüliʿllāh,]*
ʿışḳ hādīdür yem-i fürḳatde çekme ıẕṭırāb
ey yaḳīnī **ḥamdülillāh** ḫızr-ı ḫōş-dem bundadur *(Gazel 43, Mısra 12). [ḥamdülillāh,]*
ḳabūl itdi duʿāmı **ḥamdülillāh** ḥazret-i bārī
ḳolum boynında ol sīmīn-berüñ zerrīn ḥamāʿildür *(Gazel 59, Mısra 3). [ḥamdülillāh,]*

ḫāme: Kalem.

penāh-ı sāye-i luṭfuñda mihr ü māh ʿıyāl
sevād-ı dīde-i ʿirfāna ʿaḳd-ı **ḫāmeñ** nūr *(Kaside 1, Mısra 40). [ḫāmeñ, -ñ]*

ḫamle it-: Hamle yapmak.

her ṭarafdan **ḥamle itdi** düşmen-i dūn üstüme
Vaḳtidür bir sāʿat ey çarḫ üstüme dön üstüme *(Gazel 181, Mısra 1). [ḥamle itdi,]*

ḫammām: Hamam, sıcak kaplıca.

ʿaceb ẓulm issidür **ḥammām** alur ḳoynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruḫuñla dāʿimā külḫan *(Gazel 143, Mısra 11). [ḥammām,]*
gireydi nāz-ıla **ḥammāma** ol serv-i sehī-ḳāmet
ayaġına ṣu īṣār ider-idüm ṭāṣ-ı çeşmümden *(Gazel 143, Mısra 5). [ḥammāma, -a]*
yüzüm **hammāma** ferş idüp başum itsem eşik taşı
der-i şādī açılsa üstüme ḥammāma girseñ sen *(Gazel 143, Mısra 9). [hammāma, -a]*
yüzüm **hammāma** ferş idüp başum itsem eşik taşı
der-i şādī açılsa üstüme **ḥammāma** girseñ sen *(Gazel 143, Mısra 10). [ḥammāma, -a]*
ḥammāmda gördüm o perī-çihreyi ḫalvet
hīç dāʿireye uġramaz itdüm niçe daʿvet *(Gazel 19, Mısra 1). [ḥammāmda, -da]*
açılsa ġonca-lebler her biri ġunc u delāl itse
olur **ḥammām** içi gūyā açılmış tāze bir gülşen *(Gazel 143, Mısra 4). [ḥammām,]*

ḫammāma gir-: Hamama girmek.

ṣoyunsa girse ḥammāma ḳaçan ol serv-i sīmīn-ten
anı seyr itmege her cām olur bir dīde-i revzen *(Gazel 143, Mısra 1). [ḥammāma girse, -se]*

ḫamr: Bâde, sahbâ, şarâb.

düşerüz küp küp ayaġına meyüñ dest-i ḳazā
ġālibā ḫākümüzi **ḫamr-ıla** taḫmīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 4). [ḫamr-ıla, -ıla]*

hezārı nār-ı şevḳıyla yaḳup ḳılmaġa ḫākister
gül-i **ḫamrādaki** şol āteşīn ruḫsār olur bā'iş *(Gazel 22, Mısra 4). [ḫamrādaki, -da, -ki]*

hāmūş id-: Susturmak.

ṣad-hezār āh ideyin gül yüzüñüñ medḥinde
gülşenüñ bülbül-i gūyāsını **ḫāmūş ideyin** *(Gazel 159, Mısra 8). [ḫāmūş ideyin, -eyin]*

hāmūş ḳıl-: Suskun kılmak.

yād eyleyüp o gül-ruḫı itdük hezār āh
ḫāmūş ḳıldı bülbüli ṣavt-ı ḥazīnümüz *(Gazel 74, Mısra 4). [ḫāmūş ḳıldı, -dı]*

hāmūş ol-: Suskun olmak, sessizlik.

degüldi erġanūn-ı deyrden feryādlar ẓāhir
ney-i dem-beste-veş bezmüñde **ḫāmūş olduġum** demler *(Gazel 35, Mısra 12). [ḫāmūş olduġum, -du, -gum]*

hançer: Ucu sivri, iki yanı keskin bıçak, hançer.

ḫançeri 'aksi dilde dildāruñ
ṣan semekdür yaḳīnī deryāda *(Gazel 169, Mısra 13). [ḫançeri, -i]*
ey yaḳīnī diyemez **ḫançerinüñ** ḥiddetini
olsa her bergi zebān sūsen-i saḫn-ı çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 9). [ḫançerinüñ, -i, -nüñ]*
'āşıḳlara miyānuñ-içün çekme **ḫançerüñ**
ḫavf eylerin ki ortada yoḳ yire ḳan ola *(Gazel 6, Mısra 3). [ḫançerüñ, -üñ]*
sūsenle berg-i bīde 'ayān itme **ḫançerüñ**
dilden dile düşer ṣaḳın ey ḳaşları kemān *(Gazel 140, Mısra 11). [ḫançerüñ, -üñ]*

hançer-i bürrān: Keskin hançer.

ẓāhiren tīġ gibi gerçi ki 'uryānam ben
gerden-i ḫaṣma velī **ḫançer-i bürrānam** ben *(Gazel 145, Mısra 2). [ḫançer-i bürrānam, -am]*
ṣabrumı ġāret iden ġamze-i fettānuñdur
dili āşüfte iden **ḫançer-i bürrānuñdur** *(Gazel 50, Mısra 2). [ḫançer-i bürrānuñdur, -dur]*

hançer-i ḫār: Dikenin hançeri II dikenin ucu; sevgilinin yaralayıcı, etkili bakışı.

ḫançer-i ḫār-ıla ṣaḳın ki ider sīneñi çāk
gülüñ ey bülbül-i şūrīde yanından öte dur *(Gazel 40, Mısra 5). [ḫançer-i ḫār-ıla, -ıla]*

hançer-i hecr: Ayrılık hançeri.

fāş eylemezdi 'āleme derd-i derūnumuz
çāk olmasaydı **ḫançer-i hecrüñle** sīnemüz *(Gazel 73, Mısra 8). [ḫançer-i hecrüñle,]*

hançer-i ser-tīz: Keskin hançer.

yap yap saña teslīm ideyin naḳd-i ḥayātı
ey **ḫançer-i ser-tīz-i** nigār eyleme ḥiddet *(Gazel 19, Mısra 10). [ḫançer-i ser-tīz-i,]*

handān: Açılmış gül II Gülen.

gül-ruḫuñ şevḳ-ıla **ḫandān** olduġından baña ne
ben melūlem ġayrı şādān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 1). [ḫandān,]*
nār-ı ġamdan girye eyler dil yaḳīnī şem'-veş
ġayrılar bezminde **ḫandān** olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 12). [ḫandān,]*

handān eyle-: Sevindirmek, mutlu kılmak, güldürmek.

açılmadı ḥicāb-ı ġamda ḳaldı ġonca-i ḳalbüm
nesīm-i luṭf-ı cān-baḫşuñla **ḫandān eyle** sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 8). [ḫandān eyle,]*

handān ol-: Gülüp neşelenmek, eğlenmek.

ruḫuñçün ḫār-ı hicrānuñla bülbül gibi zār olmaḳ
baña ey ġonca-leb gül gibi **ḫandān olmadan** yigdür *(Gazel 58, Mısra 6). [ḫandān olmadan,]*

hāne: Ev, mesken.

ṣuyı bol raʿnā havāsı var sürūr-efzā maḳām
gel olalum **ḫāne-i** mey-ḫānede ehl-i nişest *(Gazel 21, Mısra 6). [ḫāne-i,]*
ḫāneme bir gün ṭoġup ben ẕerreye virmez zıyā
Ruḫlaruñ ḫurşiyd-i raḫşān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 5). [ḫāneme, -me]*
olup baḫtum müsāʿid el vireydi nāgehān ṭāliʿ
olurdı **ḫāneme** gün gibi ol nā-mihribān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 2). [ḫāneme, -m, -e]*
gece olsun varayın **ḫānesine** dimiş o māh
ḳanı ṭāliʿ ki ṭulunsa güneş aḫşām olsa *(Gazel 175, Mısra 7). [ḫānesine, -si, -n, -e]*
varursın **ḫāne-i** aʿdālara ey gözleri āhū
belā deştinde bir mecnūn-ı ser-gerdānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 1). [ḫāne-i,]*

ḫāne-i dil: Gönül evi. II Aşığın gönlü.

ḫāne-i dilde ḳarār itse ne var genc-i viṣāl
niçe demdür ki ol ümmīd-ile hicrānam ben *(Gazel 145, Mısra 7). [ḫāne-i dilde,]*
ḫāne-i dilde muḳīm oldı ḫayāl-i laʿlüñ
şimdi oturdı daḫı yirine cānum muslī *(Gazel 197, Mısra 3). [ḫāne-i dilde,]*

ḫāne-i ḫāṭır: Hatır, gönül evi.

dest-i luṭfuñ anı şimden girü taʿmīr ide mi
ḫāne-i ḫāṭırumı seyl-i ġamuñ itdi ḫarāb *(Gazel 10, Mısra 8). [ḫāne-i ḫāṭırumı, -um, -ı]*

ḫāne-i ḳalb: Gönül evi. II Âşığın gönlü.

seyl-i ġam itdi yaḳīnī dil-i vīrānı ḫarāb
tañ mıdur olmasa ger **ḫāne-i ḳalbüm** maʿmūr *(Gazel 40, Mısra 12). [ḫāne-i ḳalbüm,]*

ḫāne-i ṣabr: Sabır evi II Gönül.

ey göñül veh ki seni seyl-i fenā itdi ḫarāb
Yıḳılup **ḫāne-i ṣabrum** gibi vīrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 6). [ḫāne-i ṣabrum,]*

ḫāne-i zenbūr: Arı kovanı.

itdüm şu deñlü nūş senüñ nīş-i nāveküñ
Farḳ olmaz oldı **ḫāne-i zenbūrdan** beden *(Gazel 146, Mısra 12). [ḫāne-i zenbūrdan, -dan]*

hanīfī: İmam-ı Azam Ebû Hanife.

dilüñde şerʿ-i **ḥanīfī** ki sābit olmışdur
şu bāġdur ki var anda şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 6, Mısra 11). [ḥanīfī,]*

ḫānḳah: Tekke.

gelmesün bu dergehe cānını ḳurbān itmeyen
ḫānḳāh-ı sırr-ı ʿışḳuñ yolu var erkānı var *(Gazel 28, Mısra 4). [ḫānḳāh-ı, --ı]*
begüm bir müflise lāyıḳ görürsin cāme-i vaṣluñ
felāket **ḫānḳāhı** içre ben ʿuryānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 8). [ḫānḳāhı, -ı]*

biz ol mürīd-i bezm-i ṣafāyuz yaḳīnī kim
pīr-i muġānuñ eşigidür **ḫānḳāhumuz** *(Gazel 70, Mısra 12). [ḫānḳāhumuz, -muz]*

ḫār: Hor, hakir, aşağı, bayağı.

ḫaṭ-ı ruḫsāruñ ider münkesirüʿl-bāl beni
ʿandelībüñ uçurur **ḫār** ḥuzūrın gūyā *(Gazel 2, Mısra 6). [ḫār,]*
gezer her **ḫār-ıla** serv-i ḫırāmānumdan ummazdum
ṭaḳıldı her pelīde verd-i ḫandānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 1). [ḫār-ıla, -ı, -la]*
ne **ḫār** ile güler oynar o gül-ʿiẕār ʿaceb
kimüñle ṣalınur ol serv-i bī-ḳarār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 1). [ḫār,]*
yaşum seyl olmaġa bir serv-i ḫōş-reftār olur bāʿiş
ciger ḳan olmaġa ol laʿl-i şekker **ḫār** olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 2). [ḫār,]*

ḫār: Diken. II Kötülük, fenalık.

zār oldum idüp yār ile aġyārı temāşā
ṣan eyledi bülbül gül ile **ḫārı** temāşā *(Gazel 9, Mısra 2). [ḫārı, -ı]*
her **ḫāra** ṭaḳıl gül gibi ben iñleyin bülbül gibi
yas ṭutayın sünbül gibi ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 13). [ḫāra, -a]*

ḫār eyle-: Dikenli hale getirmek. İfade beyitte "müşkül, sıkıntılı hale getirmek" anlamındadır.

ruḫı yanında o servüñ güli yirden yire çal
ey ṣabā gülleri bülbül gözine **ḫār eyle** *(Gazel 180, Mısra 6). [ḫār eyle,]*

ḫār u ḫārā: Diken ve mermer.

benüm gibi yā gül-ruḫsāruña şūrīdedür lāle
gezer kūh-ıla deşti **ḫār u ḫārālar** mekānıdur *(Gazel 46, Mısra 14). [ḫār u ḫārālar, -lar]*

ḫarâb: Yıkıntı, yıkılmış, bakımsız.

āḫir dilā ʿimāret-i ʿālem **ḫarābdur**
Aṣlı havā vü āteş ü āb ü türābdur *(Gazel 44, Mısra 1). [ḫarābdur, -dur]*
ey ḫālümi o ẓālim ile bilmek isteyen
ẓulm-ile yıḳdı göñlümi ḫālüm **ḫarābdur** *(Gazel 45, Mısra 6). [ḫarābdur, -dur]*
bir ḳaç ṭolu içüp yıḳılup gitmedin ʿadū
yapmaz o ġonca göñlümüzi ḫālümüz **ḫarāb** *(Gazel 11, Mısra 16). [ḫarāb,]*

ḫarāb id-: Harap etmek.

ḳalbümi benüm ʿışḳ-ı cüvānī **ider ḫarāb**
eyle o nev-cüvānı ilāhī kemāl-i pīr *(Gazel 37, Mısra 5). [ḫarāb ider,]*

ḫarāb it-: Yıkıp dökmek, yok etmek.

dest-i luṭfuñ anı şimden girü taʿmīr ide mi
ḫāne-i ḫāṭırumı seyl-i ġamuñ **itdi ḫarāb** *(Gazel 10, Mısra 8). [ḫarāb itdi,]*
seyl-i ġam **itdi** yaḳīnī dil-i vīrānı **ḫarāb**
tañ mıdur olmasa ger ḫāne-i ḳalbüm maʿmūr *(Gazel 40, Mısra 11). [ḫarāb itdi,]*
ey göñül veh ki seni seyl-i fenā **itdi ḫarāb**
Yıḳılup ḫāne-i ṣabrum gibi vīrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 5). [ḫarāb itdi,]*
mār-ı zülfi niçe demdür ki **ḫarāb itdi** dili
genc-i vaṣluñ daḫı görmez mi bu vīrāne maḫal *(Gazel 118, Mısra 11). [ḫarāb itdi,]*
yüregümi kebāb itdüñ yıḳup göñlüm **ḫarāb itdüñ**
çün benden ictināb itdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 5). [ḫarāb itdüñ,]*

ḫarābāt: Meyhâne, içkili eğlence yeri // Mânevî aşkın tadıldığı, ilâhî aşk ile sarhoş olunan yer; tekke, dergah, hankah.

bulmaġa feyz rāh-ı **ḫarābāta** sālik ol
bu yolda żāyiʿ olmaz emek isteyen bulur *(Gazel 55, Mısra 3). [ḫarābāta, -a]*
ḫarābāt ehlinüñ erkānını bilmezken ey zāhid
idersin daʿvī-i ʿirfān olur mı böyle nādānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 5). [ḫarābāt,]*
olup kūy-ı **ḫarābātuñ** gedāsı cām-ı cem nūş it
bu cā vü salṭanat cemşiyd-i devrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 9). [ḫarābātuñ, -uñ]*
ḫarābātuñ sifāl-i köhnesin tāc idinen mey-keş
gedā iken melāmet kişverine tāc-dār olmış *(Gazel 79, Mısra 3). [ḫarābātuñ, -uñ]*

ḫarām: 1.Din kurallarına aykırı olan, dinî bakımdan yasak olan, helal karşıtı. 2. Yasak. 3. Yakışmaz.

ey yakīnī haremin bilmez-isem beyt-i **ḥaram**
dilerin ola ḥarām ol ulu dergāh baña *(Gazel 7, Mısra 11). [ḥaram,]*

ḫarām eyle-: Bir kimseye bir şeyden umduğu yarar ve rahatı tattırmamak.

bezm-i ezelde laʿlüñ-ile demler eyledük
dünyāda **eyledüñ** bize ol ʿālemi **ḥarām** *(Gazel 123, Mısra 8). [ḥarām eyledüñ,]*

ḫarām eyleme-: Haram etmemek, Helal.

bir iki gün bu fenā ʿālemi ḳılduñ çü maḳām
eyleme kendüñe ʿīş-ı mey-i ḥamrāyı **ḥarām** *(Müseddes 3, Mısra 16). [ḥarām eyleme,]*

ḫarām ol-: Bir şeyden gereği gibi yararlanamamak.

ey yakīnī haremin bilmez-isem beyt-i ḥaram
dilerin ola **ḥarām ol** ulu dergāh baña *(Gazel 7, Mısra 12). [ḥarām ol,]*

ḫarāmī: Haydut, serseri.

gelmeyüp yola döker ḳan o **ḥarāmī** ġamzeñ
meẕhebinde meger olmış dem-i ʿuşşāḳ ḥelāl *(Gazel 117, Mısra 11). [ḥarāmī,]*
derbend-i kākülinde **ḥarāmī** gözinden āh
eksük degül yaḳīnī müdām iḥtirāzumuz *(Gazel 72, Mısra 13). [ḥarāmī,]*

ḫarāret: Hararet, sıcak, sıcaklık.

ṭāliʿ olalı mihr ü maḥabbet didükleri
tāb ü tüvānum aldı **ḥarāret** didükleri *(Gazel 201, Mısra 2). [ḥarāret,]*

ḫarāret-i ciger-i tābdār: Yanan ciğerin ateşi.

ḫırāş-ı ḫāṭır-ı pür-ḫār-ı yār mı diyeyin
ḥarāret-i ciger-i tābdār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 2). [ḥarāret-i ciger-i tābdār,]*

ḫarc eyle-: Harcamak, tüketmek.

her mehi gördükde naḳd-i eşküñi **ḫarc eyleyüp**
müşterī olma metāʿ-ı vaṣla kim hicrānı var *(Gazel 28, Mısra 5). [ḫarc eyleyüp,]*

ḫarem: Harem (herkesin girmesine izin verilmeyen yer, sevgilinin mekânı bağlamında).

ḥarem-i kūyı ravza-i firdevs
müntehā ḳāmeti ḳıyāmetdür *(Gazel 63, Mısra 5). [ḥarem-i, --i]*
ḫaremüñ ravza-i firdevs ruḫuñ verd-i ṭarī
ḳāmetüñ serv-i sehī sībe müşābih ẕeḳanuñ *(Gazel 112, Mısra 5). [ḫaremüñ, -üñ]*
ey yakīnī **haremin** bilmez-isem beyt-i ḥaram
dilerin ola ḥarām ol ulu dergāh baña *(Gazel 7, Mısra 11). [haremin, -+in]*

ḥaremüñ ḳıble-i ulüʿl-iḳbāl
Baḫt kūyuñda bende-i muḳbil *(Gazel 122, Mısra 11). [ḥaremüñ, -üñ]*

ḥarem-i kūy-ı yār: Herkesin girmesine izin verilmeyen yer. IIsevgilinin mahallesinin haremi.

iḥrām-ı ʿışḳı giy **ḥarem-i kūy-ı yāra** git
saʿy it ki kaʿbe ola her işde penāhumuz *(Gazel 71, Mısra 13). [ḥarem-i kūy-ı, -ı]*

harf: Alfabeyi meydana getiren işâretlerden her biri. II Söz, lâkırdı.

ḥarf atsalar kelāmuma cühhāl ġam yimem
söz ey yaḳīnī şāʿir-i şīrīn-edādadur *(Gazel 41, Mısra 9). [ḥarf,]*

hargāh: Büyük çadır, otağ.

şehlerüñ zer-keş otaġına baş egmem zīrā
yeter āhum şereri ḫayme vü **ḫārgāh** baña *(Gazel 7, Mısra 6). [ḫārgāh,]*

ḫār-ı cefā: Eziyet, cefa dikeni.

gül yüzüñçün çekeli bülbül-i dil **ḫār-ı cefā**
ṭutdı dünyā yüzini āh u fiġānum muşlī *(Gazel 197, Mısra 9). [ḫār-ı cefā,]*
hār-ı cefāda bülbül-i zāruñ makāmı pest
bālā-nişīn-i meclis-i gülşen ġurābdur *(Gazel 45, Mısra 3). [hār-ı cefāda,]*
hār-ı cefāda bülbül-i zāruñ makāmı pest
bālā-nişīn-i meclis-i gülşen ġurābdur *(Gazel 45, Mısra 3). [hār-ı cefāda,]*

ḫār-ı hecr: Ayrılık dikeni.

bu ḫāristān-ı bāġ-ı dehr içinde **ḫār-ı hecrüñle**
Yaḳīnī gibi ey gül var mıdur bir dil-figār olmış *(Gazel 79, Mısra 9). [ḫār-ı hecrüñle, -ünle]*

ḫār-ı muġaylān: Deve dikeni.

bālīn idindi **ḫār-ı muġaylān-ı** kūyuñı
ḥaẕẕ itmez oldı pister-i semmūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 3). [ḫār-ı muġaylān-ı,]*

ḫār-ı taʿalluḳ: Yapışmış diken. II. Dünya'nın değişik uğraşları, iş-güç, meşguliyet.İnsanlara ayak bağı olan durum ve hadiseler.

ṣafāsın pāk-dāmān olmaġuñ **ḫār-ı taʿalluḳdan**
fenā deştinde mecnūn gibi ʿuryān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 5). [ḫār-ı taʿalluḳdan,]*

harīdār: Müşteri, talip, alıcı; âşık, seven.

yūsuf-ı mıṣr-ı ḥüsn ü behcetsin
nʿola olsam senüñ **ḫarīdāruñ** *(Gazel 106, Mısra 4). [ḫarīdāruñ,]*
sīm ü zer ümīdiyle **ḫarīdār** ararlar
itdüm niçe yüz şāhid-i bāzārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 9). [ḫarīdār,]*
ʿarz ider nakd-i encüm-i eşki
māh olmış gibi **ḫarīdāruñ** *(Gazel 105, Mısra 12). [ḫarīdāruñ, -üñ]*

harīdār ol-: Müşteri olmak, rağbet etmek.

ḫarīdār olma naḳd-i cān-ıla her yūsuf-ı ḥüsne
Yaḳīnī hecri yād it aṣṣı itmez ṣoñ peşīmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 9). [ḫarīdār olma,]*

harīm: Harem dairesi, harem; bir evin civarı.

gülzār-ı ʿadn içinde mekān itmeden kaçar
ʿāşıḳ **ḥarīmüñ** içre ḳaçan kim vaṭan bulur *(Gazel 55, Mısra 8). [ḥarīmüñ, -üñ]*
ser-i kūyuñda farḳ olmaz ruḥum ferş-i **ḥarīmüñden**
ḳapuñda eşigüñ ṭaşıyla başum baş berāberdür *(Gazel 61, Mısra 9). [ḥarīmüñden, -üñ, -den]*
ḥarīmüñ kaʿbe nāmuñ aḥmed ü ben anda ḥassānʿam
şefāʿat pertevin cismümde raḫşān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 13). [ḥarīmüñ, -üñ]*

ḥarīm-i bāġ: Bahçe avlusu.

ḥarīm-i bāġa döşendi harīr-i sebz-i çemen
ki ʿandelīb ile ʿişret ḳıla gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 3). [ḥarīm-i bāġa,]*

ḥarīm-i dergeh: Dergâhının avlusu.

ḥarīm-i dergehüñi būstāna beñzetdüm
nihāl-i ḳaddüñi serv-i revāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 1). [ḥarīm-i dergehüñi, -ni]*

ḥarīm-i ḥarem: Girilmesi yabancıya yasak olan, kutsal tutulan, korunulan yer. II Sevgilinin bulunduğu yer.

ey **ḥarīm-i ḥaremüñ** kaʿbe-i aṣḥāb-ı ṣafā
sāḥa-i bārgehüñ ḳıble-i erbāb-ı dürūd *(Kaside 5, Mısra 1). [ḥarīm-i ḥaremüñ,]*

harīr-i sebz-i çemen: Çimenlerin yeşil ipek(ten yatağı).

ḥarīm-i bāġa döşendi **harīr-i sebz-i çemen**
ki ʿandelīb ile ʿişret ḳıla gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 3). [harīr-i sebz-i çemen,]*

ḫāristān: Dikenlik, çalılık. || Dünya.

bu **ḫāristān-ı** bāġ-ı dehr içinde ḫār-ı hecrüñle
Yaḳīnī gibi ey gül var mıdur bir dil-figār olmış *(Gazel 79, Mısra 9). [ḫāristān-ı,]*

ḫas u ḫāşāk: I. Çalı çırpı, çer çöp II. Değersiz, önemsiz kişiler.

yaḳīnī baḥr-ı ḫāṭır tīre olmaz ẕemm-i aʿdādan
keder virmez muḳarrer her **ḫas u ḫāşāk** ʿummāna *(Gazel 172, Mısra 12). [ḫas u ḫāşāk,]*

ḫas u ḫāşāk-i ġam: Dert çer çöpü II Dert artıkları.

ḫas u ḫāşāk-i ġamdan pāk ḳılsun vādī-i ḳalbi
kerem seyl-ābını her cūda cūyān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 11). [ḫas u ḫāşāk-i ġamdan, -dan]*

ḫasan-sīret: Güzel ahlaklı. || Ahlakı Hz. Hasan'a benzeyen (kimse).

ʿömer-fazīlet ü bū-bekr-ṣıdḳ u ʿoṯmān-şerm
ʿalī-ḫışāl ü **ḫasan-sīret** ü ḥüseyn-ihsān *(Kaside 6, Mısra 2). [ḫasan-sīret,]*

ḫasan: 1.Çok güzel olan. [Hz. Muhammed'in şâiri olan Hassan bin Sâbit'in ismi olan kelime edebiyâtımızda tevriyeli şekilde kullanılmıştır].

güli şermende ḳılup ʿārız-ı alı **ḫasanʿuñ**
ġoncayı eyledi dem-beste vü lālī **ḫasanʿuñ** *(Gazel 104, Mısra 1). [ḫasanʿuñ,]*
müjelerle görinen merdüm-i dīdem ṣanmañ
gözde nakş oldı ḫayāl-i ḫaṭ u ḫāli **ḫasanʿuñ** *(Gazel 104, Mısra 4). [ḫasanʿuñ,]*
ser-fürū eyleme maḥşerde dilā ṭūbāʿya
sāye-güster ola ger ḳadd-i nihāli **ḫasanʿuñ** *(Gazel 104, Mısra 6). [ḫasanʿuñ,]*
yaḳa çāk eyle ṣafā bul bürisün cismüñi āh
kaʿbe-veş ʿışḳı-y-ıla giy ḳara şālı **ḫasanʿuñ** *(Gazel 104, Mısra 8). [ḫasanʿuñ,]*
ʿalevī-vār ruḥı şevḳı-y-ıla pür-sūzuz
Yaḳdı yandurdı bizi tāb-ı cemāli **ḫasanʿuñ** *(Gazel 104, Mısra 10). [ḫasanʿuñ,]*

lāl olup ḥayret-ile ḳala hezārān şimşād
meyl-i reftār ide ger ḳadd-i nihāli **ḥasanʿuñ** *(Gazel 104, Mısra 12). [ḥasanʿuñ,]*
ḳılca ṭāḳat ḳomadı ḳıldı ḫayāli beni zār
ey yaḳīnī teni mū ḳıldı ḫayāli **ḥasanʿuñ** *(Gazel 104, Mısra 14). [ḥasanʿuñ,]*

ḥasb-ı ḥāl: Dertleşme II Görüşüp konuşma.

öldükde sebz ḫaṭṭuñ-içün **ḥasb-ı ḥālümüz**
şerḥ itmege zebān ola her bir giyāhumuz *(Gazel 71, Mısra 9). [ḥasb-ı ḥālümüz,]*

ḥāṣıl: Husûle gelen, olan, meydana çıkan.

teʾennī ile olur **ḥāṣıl** ey sipihr-i kemāl
irer mi ẕihnüñe hīç ḥiddet-ile sürʿatde *(Kaside 1, Mısra 35). [ḥāṣıl,]*

ḥaṣīr: Hasır, hasır otundan örülerek yapılan kilim.

tāc u taḫta bir **ḥaṣīr-ile** sifāli virmezin
başdan ehl-i ʿışḳ olanlar bī-ser ü sāmān gerek *(Gazel 98, Mısra 11). [ḥaṣīr-ile, -ile]*

ḥaṣm: 1. Düşman. 2. Birine galebe etmeğe çalışan, muhalif, muhasım.

boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük **ḫaṣm-ıdı** zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 10). [ḫaṣm-ıdı, -ıdı]*
ẓāhiren tīġ gibi gerçi ki ʿuryānam ben
gerden-i **ḫaṣma** velī ḫançer-i bürrānam ben *(Gazel 145, Mısra 2). [ḫaṣma, -a]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük **ḫaṣm-ıdı** zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 14). [ḫaṣm-ıdı, -ıdı]*
baḳırın açdı **ḫaṣm-ı** bed-mestüñ
olmaz-ımış şarāb gibi miḥek *(Gazel 97, Mısra 11). [ḫaṣm-ı,]*

ḥasret: Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.

ḥasret-i kākülüñdeyüz niçe sāl
görmedük anı ḫayli müddetdür *(Gazel 63, Mısra 7). [ḥasret-i, --i]*
ḳayırmaz ölür-isem intiẓār u **ḥasret-ile**
hele eşigini cānum çıḳınca bekleyeyin *(Gazel 160, Mısra 7). [ḥasret-ile, -(i)le]*
yiyen esrār-ı ġam-ı **ḥasreti** lā-yaʿḳıl olur
nicʿolur hecr-ile cānum aña ḫayrānam ben *(Gazel 145, Mısra 3). [ḥasreti, -i]*
hevā-yı ḫāl-i ʿiẓāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ **ḥasretiyle** ṭopṭolı ḳan *(Gazel 138, Mısra 6). [ḥasretiyle, -i, -y, -le]*
hevā-yı ḫāl-i ʿiẓāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ **ḥasretiyle** ṭopṭolu ḳan *(Kaside 3, Mısra 12). [ḥasretiyle, -i, -y, -le]*
zülfüñ elemini niçe çeksün bu yaḳīnī
ṭāḳ oldı ġam-ı **ḥasret-i** ebrūñ-ıla ṭāḳat *(Gazel 20, Mısra 12). [ḥasret-i,]*
ḥasret-i zülf-i dil-āvīzüñ-ile şeydāyuz
āh kim ʿömrümüzi ḳapladı bu ṭūl-ı emel *(Gazel 118, Mısra 5). [ḥasret-i,]*

ḥasret-i dermān: Deva, çare özlemi.

ḥasret-i dermānda müşkil derde uġrarsın ṣaḳın
ey diyen ʿāṣıḳ belā kūyında ben derd isterin *(Gazel 157, Mısra 7). [ḥasret-i dermānda,]*

ḥasret-i dīdār: Yüzünün hasreti.

senüñ ey nūr-ı ḫudā **ḫasret-i dīdāruñdan**
teb ṭutup oldı teni āb-ı revānuñ lerzān *(Gazel 139, Mısra 7). [ḫasret-i dīdāruñdan, -dan]*

ḥasret-i ḳāmet-i bālā: Sevgilinin (yüce) boyunun özlemi.

ḥasret-i ḳāmet-i bālāñ-ıla öldükde şehā
varayın cennetde ṭūbāʿyı der-āġūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 13). [ḥasret-i ḳāmet-i bālāñ-ıla, -ñ-ıla]*

ḥassān: Hz. Muhammed döneminde yaşayıp peygamber şairi olarak ünlenmiş, Arap şairi Hassan bin Sabit.

eşigi muṣṭafāʿnuñ kaʿbe-i ḥācātdur ey dil
bu elfāẕ-ı şafā-perverd-ile ben anda **ḥassānʿam** *(Gazel 124, Mısra 16). [ḥassānʿam, -am]*
ḥarīmüñ kaʿbe nāmuñ aḥmed ü ben anda **ḥassānʿam**
şefāʿat pertevin cismümde raḫşān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 13). [ḥassānʿam, -am]*
medḥ-i pāşāyı yaḳīnī idelüm vird-i zebān
Muttaşıl vaṣf-ı muḥammedʿdür işi **ḥassānʿuñ** *(Gazel 103, Mısra 10). [ḥassānʿuñ, -un]*
ey verd-i ḫandān bu naẓm-ı pür-ān
gūş itse **ḥassān** eylerdi taḥsīn *(Gazel 156, Mısra 18). [ḥassān,]*

ḫasta: Hasta, ‖ 'âşık: 'aşk derdiyle hasta düşmüş kimse.

cevr itdügi içün döne döne bu **ḫastaya**
virdüm sipihre ṣarṣar-ı āhumla inḳılāb *(Gazel 11, Mısra 5). [ḫastaya, -y, -a]*
aldı mekr ü ẓulm-ile cānın yaḳīnī **ḫastanuñ**
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 11). [ḫastanuñ, -nuñ]*
lebüñ bir **ḫastayı** yad eylese cānā bulur ṣıḥḥat
niçün ben mübtelā-yı derd-i bī-dermānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 5). [ḫastayı, -ı]*
gelmeyüp sīneme ben **ḫastayı** bī-cān itme
a benüm iki gözüm rūḥ-ı revānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 7). [ḫastayı, -ı]*
çeşmüñ yaḳīnī **ḫastayı** itmişdi bī-mecāl
āhū vü ḳaysʿa düşmedin ülfet didükleri *(Gazel 201, Mısra 13). [ḫastayı, -ı]*
yakīnī **hastanuñ** hālin sorarsa o tabīb-i dil
ʿacāyib derde uġramış işidenden ırag olsun *(Gazel 162, Mısra 9). [hastanuñ, -nun]*
aldı ẓulm ü mekr-ile cānın yaḳīnī **ḫastanuñ**
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 17). [ḫastanuñ, -nun]*
ḫastalar ḥālin bilmezsin gözümüñ yaşın silmezsin
derdüme devā ḳılmazsın ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 9). [ḫastalar, -lar]*

ḫasta göñl: Aşk derdine düşmüş gönül.

seferde ḳaldı ol ārām-ı cānum eglendi
bu **ḫasta göñlümi** yā ben kimüñle egleyeyin *(Gazel 160, Mısra 4). [ḫasta göñlümi,]*

ḫasta vü der-mānde: Hasta ve güçsüz.

yaḳīnī **ḫasta vü der-mānde** sürdi ḳapuña yüz
bu derde var-ısa laʿlüñ ider aña dermān *(Kaside 3, Mısra 25). [ḫasta vü der-mānde,]*

ḫasta-dil: Gönlü hasta, hasta gönüllü kimse, aşık.

gezerken **ḫasta-dil** bī-çāre bir ʿīsī-dehān buldum
leb-i cān-bāḫşın öpdüm mürde iken tāze cān buldum *(Gazel 128, Mısra 1). [ḫasta-dil,]*

ḫasta-ḥāl: Hasta halli.

ḫasta-ḥāl oldı göñül tāb-ı teb-i hecrüñle
pister-i ġamda yatur derdüñ-ile tep tenhā *(Gazel 2, Mısra 3). [ḫasta-ḥāl,]*

ḫasūd: Çok haset eden, kıskanç.

cān gözlerine hāk-i rehi kuhl-ı cilādur
yā rab anı sen ṣaḳla **hasūduñ** naẓarından *(Gazel 148, Mısra 12). [hasūduñ, -uñ]*

ḫaşr ol-: Toplanmak. II (Sevgilinin) Saçının uçlarına asılı olan gönüller.

zülfinde **ḥaşr olur** niçe dil eylese ḫırām
budur o serv-ḳadde ḳıyāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 3). [ḥaşr olur,]*

ḥaşre dek: Kıyamete kadar.

dükenmeye elemüm **ḥaşre dek** beyān olsa
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 17). [ḥaşre dek,]*

ḫaṭ: Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

seni zār iden odur olma **ḫaṭından** ġamgīn
yüri ey āh yüri baḫt-ı siyehkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 1). [ḫaṭından, -ıñ, -dan]*
ʿārızuñda ol siyeh **ḫaṭlar** ki vardur fevc fevc
ṣan ḫabeş kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn *(Kaside 2, Mısra 7). [ḫaṭlar, -lar]*
dil-i nesīm şehā sünbülüñ şemīmi ile
Firāḳ-ı sebz-i **ḫaṭuñla** ser-i benefşe girān *(Kaside 3, Mısra 14). [ḫaṭuñla, -uñ, -la]*
ḫaṭ-ı ruḫsāruñ ider münkesirüʿl-bāl beni
ʿandelībüñ uçurur ḫār ḥuzūrın gūyā *(Gazel 2, Mısra 5). [ḫaṭ-ı,]*
ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ḫālüñ çın
sebzezār-ı ḫotenʿde āhūdur *(Gazel 52, Mısra 7). [ḫaṭ-ı,]*
ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ol ġazālüñ ḫāl-i miskīni
gülistān-ı ḫotenʿde sebze otlar ṣanki bir āhū *(Gazel 167, Mısra 3). [ḫaṭ-ı,]*
gerçi kim dirler anı olmaz-ımış cennetde şeb
ḫaṭ nedür gülzār-ı ruḫsāruñda yā ey ḥūr-ı ʿīn *(Kaside 2, Mısra 34). [ḫaṭ,]*
şemīm-i sünbülüñ ile dil-i nesīm sebük
Firāḳ-ı sebz-i **ḫaṭuñla** ser-i benefşe girān *(Gazel 138, Mısra 4). [ḫaṭuñla, -u, -ñ, -la]*
ḫaṭ degül rūyuñda bir ṭāvūs-ı ḳudsīdür ki ḥaḳ
eylemiş cevlāngehin gülzār-ı firdevs-i berīn *(Kaside 2, Mısra 17). [ḫaṭ,]*
yā ʿizāruñ tāze pervāzī güzel bir lāledür
ḫaṭ degüldür devr iden ruḫsāruñı ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 20). [ḫaṭ,]*
ḫaṭ degüldür sāye-i perr-i hümādur var-ısa
eylemişdür ḥaḳ seni baḫt-ı hümāyūna ḳarīn *(Kaside 2, Mısra 21). [ḫaṭ,]*
kākülüñ ser-firāz-ı kişver-i nāz
ḳāmetüñdür ʿalem **ḫaṭuñ** leşker *(Gazel 29, Mısra 6). [ḫaṭuñ, -uñ]*
sen güli sürḫ libāsuñ **ḫaṭı** rūşen ḳıldı
kim olur perde-i bālā-yı ser-i āteş dūd *(Kaside 5, Mısra 19). [ḫaṭı, -ı]*
lebüñde **ḫaṭ** nigīn-i laʿlde ṣan ism-i aʿẓamdur
anuñçün emrüñe dil ey perī-peyker müsaḫḫardur *(Gazel 61, Mısra 13). [ḫaṭ,]*
ḳılca cānuñ di perīşānlıġın ol ḳazzāza
ḥüsni evrāḳına **ḫaṭ** baġlamadın şīrāze *(Gazel 176, Mısra 2). [ḫaṭ,]*

ḫaṭ u ḫāl: Yüzdeki ayva tüyleri ve ben.

müjelerle görinen merdüm-i dīdem ṣanmañ
gözde nakş oldı ḫayāl-i **ḫaṭ u ḫāli** ḫasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 4). [ḫaṭ u ḫāli,]*

ḫaṭā: 1. Yanlış, yanlışlık. 2. Yanılma.

nişān itdi ḫadeng-i ġamzesine cism-i ʿuryānı
İṣābet itdi mevlā ṣaḳlasun anı **ḫaṭālardan** *(Gazel 142, Mısra 6). [ḫaṭālardan, -lar, -dan]*
düşdük-ise ne var **ḫaṭā-y-ıla**
bu daḫı bir düşüşdür üftāde *(Gazel 169, Mısra 7). [ḫaṭā-y-ıla, --y-, -ıla]*
sen şeh-i ʿışmet ü ben bende-i şāḥib-ʿışyān
benden ey şāh **hatā** ʿafv u mürüvvet senden *(Gazel 147, Mısra 6). [hatā,]*

ḫaṭā eyle-: Yanlışlık yapmak, yanılgıya düşmek.

kākülüñ farḳuñ üzre ḫōş-būdur
müşgden farḳ iden **ḫaṭā eyler** *(Gazel 29, Mısra 10). [ḫaṭā eyler,]*

ḫātem: Mühür.

elüñde **ḫātemüñi** gördüm ey resūl-ḫışāl
esās-ı kaʿbe-i āmāl ḫāk-i pāyuñdur *(Kaside 1, Mısra 51). [ḫātemüñi, -üñ, -i]*

ḫātem-i cām: Cam mühür.

ey perī **ḫātem-i cām-ıla** ṣafā bezminde
seni tesḫīr iderin ṣanki süleymānʿam ben *(Gazel 145, Mısra 15). [ḫātem-i cām-ıla, -ıla]*

ḫaṭ-ı ġubār: Toz hattı (yazısı), Gubari hattı II Sevgilinin ayva tüyleri.

nūr-ı ruḫuñda ṣanma belürdi **ḫaṭ-ı ġubār**
bir sīm levḥa yazdı ḳazā sūre-i duḫān *(Gazel 140, Mısra 5). [ḫaṭ-ı ġubār,]*

ḫaṭ-ı ḫōş-bū: *(*Sevgilinin) güzel kokulu ayva tüyleri.

ol ruḫ-ı al güzel ol **ḫaṭ-ı ḫōş-bū** da güzel
cümleten ḫūb begüm o da güzel bu da güzel *(Gazel 119, Mısra 1). [ḫaṭ-ı ḫōş-bū,]*

ḫaṭ-ı leb: (Sevgilinin) Lal gibi kırmızı dudaklarının yazısı.

kākülüñ kim perdedür **ḫaṭ-ı leb-i** cān-bāḫṣuña
ḫażret-i ʿīsāʿya ṣan ṣuḥuf indürür rūḥüʿl-emīn *(Kaside 2, Mısra 31). [ḫaṭ-ı leb-i,]*

ḫaṭ-ı müşg-sāya: Misk kokulu ayva tüyleri.

itdüm duʿā ki ʿömri dırāz ola zülfinüñ
dil didi bu duʿāyı **ḫaṭ-ı müşg-sāya** ḳıl *(Gazel 121, Mısra 6). [ḫaṭ-ı müşg-sāya, -ya]*

ḫaṭ-ı ruḫsār: Yanağındaki ayva tüyleri.

eşkümdür eyleyen **ḫaṭ-ı ruḫsāruñı** ʿayān
peydā olur buḫār ṭoḳınduḳca nāra āb *(Gazel 12, Mısra 3). [ḫaṭ-ı ruḫsāruñı,]*

ḫaṭ-ı sebz: Yeşil renkli ayva tüyleri.

ḫaṭ-ı sebzine müşābihdür o ġonca-dehenüñ
ḳalb-i maḥzūna ṣafā virdügi budur çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 3). [ḫaṭ-ı sebzine, -ne]*
o gülüñ ḳıldı benefşe **ḫaṭ-ı sebzine** yemīn
gūşmāl itse ʿaceb mi anı gülşende şimāl *(Gazel 117, Mısra 3). [ḫaṭ-ı sebzine, -ine]*

ḫaṭ-ı ser-sebzüñi: (Sevgilinin) Yeni bitmiş ayva tüyleri, sakal ve bıyığı.

gösterür çeşm ü ʿiẕāruñ **ḫaṭ-ı ser-sebzüñi** ḫūb
nergis ü lāle imiş çeşm ü çerāġı çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 7). [ḫaṭ-ı ser-sebzüñi, -ni]*

ḫātıf: Gaipten gelen iç ses, mucizevi ses II İlahi gücün sesi; ilham perisi.

ẓuhūr-ı berḳ-ı **ḫātıf** bāʿiş-i bārān olur gūyā
sirişk-i çeşmüme ol tīġ-ı āteş-bār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 9). [ḫātıf,]*

ḫāṭır: Gönül, kalp; akıl, zihin.

tañ mıdur olsa yaḳīnī **ḫāṭırumda** inkisār
kʿeyledi seng-i ḥavādiş şīşe-i ḳalbüm şikest *(Gazel 21, Mısra 11). [ḫāṭırumda, -um, -da]*
ġubār-ı ḫaṭṭ-ı ruḫı ḳılca cevr ḳılmaz-iken
nedür ṣaḥīfe-i **ḫāṭırda** bu ġubār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 4). [ḫāṭırda, -da]*

bīmār **ḫāṭırın** ṣora gel ey ṭabīb-i cān
kim fürḳat eyledi yirümi pister-i helāk *(Gazel 96, Mısra 3). [ḫāṭırın, -ın]*
emdürüp bu dil-i bīmāra lebüñ şerbetini
ey ṭabībüm dimedüñ **ḫāṭırını** ḫōş ideyin *(Gazel 159, Mısra 10). [ḫāṭırını, -ını]*
yaḳīnī baḫr-ı **ḫāṭır** tīre olmaz ẕemm-i aʿdādan
keder virmez muḳarrer her ḫas u ḫāşāk ʿummāna *(Gazel 172, Mısra 11). [ḫāṭır,]*
baḳ **ḫāṭır-ı** pür-gerdüme raḥm eyle rūy-ı zerdüme
bir çāre eyle derdüme ṣoldum meded ṣoldum meded *(Gazel 25, Mısra 9). [ḫāṭır-ı, --ı]*
şikeste çeşmine cān beste bend-i zülfine **ḫāṭır**
o şāha cān u gönülden şikeste-beste esīrüz *(Gazel 75, Mısra 3). [ḫāṭır,]*
yapma gönlini her dem aġyāruñ
ḫāṭırın yıḳma ʿāşık-ı zāruñ *(Gazel 105, Mısra 2). [ḫāṭırın, -ın]*
gelmesün ʿārif-iseñ **ḫāṭıruña** fikr-i meʿāl *(Müseddes 3, Mısra 8). [ḫāṭıruña, -uñ, -a]*

ḫāṭır-nişān ol-: Hatırda kalmak, gönülde yer etmek.

her tīre kim nişān idesin ben kemīneñi
ḳalup derūn-ı sīnede **ḫāṭır-nişān ola** *(Gazel 6, Mısra 10). [ḫāṭır-nişān ola, -ola]*

ḫaṭṭ: (Sevgili'nin) yüzündeki ayva tüyleri.

mihre ḥāʾil ebrdür rūyuñda **ḫaṭṭ** ey meh-cebīn
sāye ṣalmış aḥmed'e yā şeh-per-i rūḥu'l-emīn *(Kaside 2, Mısra 1). [ḫaṭṭ,]*
ḫaṭṭuñı gördükçe ʿaḳlum aldurursam vechi var
levḥ-i ḫaddüñde yazılmış innehū siḥrun mübīn *(Kaside 2, Mısra 41). [ḫaṭṭuñı, -un, -ı]*
ḫaṭṭ-ı pür-çīn içre sen ey ḫāl-i ʿanber-bār-ı dōst
sebzezār-ı çīnʿüñ ol miskīn ġazāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 5). [ḫaṭṭ-ı,]*

ḫaṭṭ u ḫāl: *(*Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri ve ben.

o muṣḥaf-ı ruḫ-ı ferḫunde-fāl ḥaḳḳıyçün
hem anı zīnet iden **ḫaṭṭ u ḫāl** ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 2). [ḫaṭṭ u ḫāl,]*

ḫaṭṭ-ı ʿanber: Anber kokulu ayva tüyü.

mūrlardur geldiler mühr-i süleymān öpmege
laʿl-i nābuñ devr idüpdür ṣanma **ḫaṭṭ-ı ʿanberīn** *(Kaside 2, Mısra 14). [ḫaṭṭ-ı ʿanberīn,]*
ḫıżr-ı ḫōş-demdür ṭutar destinde gūyā cām-ı cem
leblerüñ devrinde ey gül-çihre **ḫaṭṭ-ı ʿanberīn** *(Kaside 2, Mısra 40). [ḫaṭṭ-ı ʿanberīn,]*

ḫaṭṭ-ı ʿārız: *(*Sevgilinin) yanağındaki ayva tüyleri.

ġam degül gün günden efzūn olsa **ḫaṭṭ-ı ʿārızuñ**
ẕerrelerden mihre hīç irmez zevāl ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 11). [ḫaṭṭ-ı ʿārızuñ, -uñ]*

ḫaṭṭ-ı laʿl: *(*Sevgilinin)lal gibi kırmızı dudağının üzerindeki / kenarındaki ayva tüyleri.

ḫuşk-leb ü dil-teşne cān virmek muḳarrerdür baña
ḫıżr-ı **ḫaṭṭ-ı laʿlüñ** irmezse bi-keʿsin min maʿīn *(Kaside 2, Mısra 38). [ḫaṭṭ-ı laʿlüñ,]*

ḫaṭṭ-ı leb: Dudak çizgisi.

bir ġubār-ı miskdür **ḫaṭṭ-ı lebüñ** kim dest-i ṣunʿ
ṣan düşürmişdür aña bu laʿlden engüşterin *(Kaside 2, Mısra 9). [ḫaṭṭ-ı lebüñ,]*
ḫırz-ı īmān ḫaṭṭ-ı rūyuñ ḫırz-ı cān **ḫaṭṭ-ı lebüñ**
yazdı anı ehl-i ʿışḳ içün kirāmen kātibīn *(Kaside 2, Mısra 27). [ḫaṭṭ-ı lebüñ,]*

ḫaṭṭ-ı ruḫ: Yüzdeki ayva tüyleri.

ġubār-ı **ḫaṭṭ-ı ruḫı** ḳılca cevr ḳılmaz-iken
nedür ṣaḥīfe-i ḫāṭırda bu ġubār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 3). [ḫaṭṭ-ı ruḫı,]*

ḫaṭṭ-ı ruḫsār: Yüzde çıkan ayva tüyleri.

ey yaḳīnī **ḫaṭṭ-ı ruḫsārından** ol ʿīsī-lebüñ
oldı ẓāhir maʿnī-i min ʿindihī ʿilmuʿl-yaḳīn *(Kaside 2, Mısra 43). [ḫaṭṭ-ı ruḫsārından, -dan]*

ḫaṭṭ-ı ruḫ: Yanaktaki ayva tüyü.

şerḥ-i sübḥānellezī esrā yazar **ḫaṭṭ-ı ruḫuñ**
leyle-i miʿrācʿdur zülf-i siyehkāruñ hemīn *(Kaside 2, Mısra 35). [ḫaṭṭ-ı ruḫuñ,]*

ḫaṭṭ-ı rūy: Yüzdeki ayva tüyü.

başa çıḳmaḳ isteyelden **ḫaṭṭ-ı rūyuñ** yüz bulup
zülfüñi ḳıldı perīşān oldı muġber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 7). [ḫaṭṭ-ı rūyuñ,]*
ḥırz-ı īmān **ḫaṭṭ-ı rūyuñ** ḥırz-ı cān ḫaṭṭ-ı lebüñ
yazdı anı ehl-i ʿışḳ içün kirāmen kātibīn *(Kaside 2, Mısra 27). [ḫaṭṭ-ı rūyuñ,]*
başa çıḳmaḳ isteyelden **ḫaṭṭ-ı rūyuñ** yüz bulup
zülfüñi ḳıldı perīşān oldı kāfer kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 9). [ḫaṭṭ-ı rūyuñ,]*
dāne dāne **ḫaṭṭ-ı rūyuñdan** ʿaraḳlar kim ṭamar
ebr-i nīsān ṣan ḳılur her ḳaṭresin dürr-i ṣemīn *(Kaside 2, Mısra 5). [ḫaṭṭ-ı rūyuñdan, -dan]*

ḫaṭṭ-ı sebz: Yeşil ayva tüyleri.

ḫaṭṭ-ı sebzine müşābihdür o ġonca-dehenüñ
ḳalb-i maḥzūna ṣafā virdügi budur çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 1). [ḫaṭṭ-ı sebzine,]*

ḫaṭṭ-ı siyāh: Siyah ayva tüyü.

perde-i **ḫaṭṭ-ı siyāh** altında lāmiʿdür ruḫuñ
kaʿbe içre berḳ urur ṣan nūr-ı ḫayrüʿl-mürselīn *(Kaside 2, Mısra 15). [ḫaṭṭ-ı siyāh,]*
mihr-i rūşendür yaḳīnī naẓmumuñ maʿnāları
şiʿrümüñ **ḫaṭṭ-ı siyāhı** maġrib olmışdur aña *(Gazel 5, Mısra 18). [ḫaṭṭ-ı siyāhı,]*

ḫaṭṭ-ı siyeh: Siyah çizgi.

ruḫsāruñ üzre **ḫaṭṭ-ı siyehden** ʿayān olur
şerḥu buṭūni zāġ ve ẓuhūri yaḳīnīʿyāt *(Gazel 18, Mısra 9). [ḫaṭṭ-ı siyehden, -den]*

ḫaṭṭ-ı yāḳūt: Kırmızı renkli yazı.

ḫaṭṭ-ı yāḳūt-ı lebüñdür cānı tesḫīr eyleyen
bir nigīn-i laʿldür ki ism-i aʿẓam bundadur *(Gazel 43, Mısra 5). [ḫaṭṭ-ı yāḳūt-ı,]*

havā: Durum, ortam, çevre, muhit, atmosfer, ambiyans.

güller güler küşāde semen ġonca nāzda
dil-keş çemen laṭīf **havā** rūzgār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 8). [havā,]*
ġam-ı zülfüyle āh itdüm gülüp ol ġonca açılmış
belī nāzük-ṭabīʿat kesb ider sünbül **havādan** ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 6). [havādan, -dan]*
āḫir dilā ʿimāret-i ʿālem ḫarābdur
Aṣlı **havā** vü āteş ü āb ü türābdur *(Gazel 44, Mısra 2). [havā,]*
ṣuyı bol raʿnā **havāsı** var sürūr-efzā maḳām
gel olalum ḫāne-i mey-ḫānede ehl-i nişest *(Gazel 21, Mısra 5). [havāsı, -sı]*

ḫavādis: Hadiseler, olaylar; ilgi ile karşılanabilecek haber.

bulma bārān-ı **ḥavādiṯden** keder seyl-āb-veş
ey yaḳīnī merdüm-i ʿālī-naẓar deryā gerek *(Gazel 98, Mısra 13). [ḥavādiṯden, -den]*

ḫāver: Güneşin doğduğu taraf, doğu, şark.

ḫurşiyd-veş yaḳīnī ṭulūʿ itse sözlerüñ
encüm gibi görinmeye eşʿār-ı **ḫāverī** *(Gazel 200, Mısra 10). [ḫāverī, -i]*

ḫavf: Korku, korkma. havfen korkarak, korku hasebiyle.

göreydi güstehem ḳabzamda ki şemşīr-i bürrānı
öñümde cān virürdi **ḫavfdan** yalmanı yalmanı *(Gazel 187, Mısra 2). [ḫavfdan, -dan]*
ḳays üns eyledi vaḥşīler-ile **ḫavfından**
ben belā deştini tenhā gezerin bī-pervā *(Gazel 1, Mısra 7). [ḫavfından, -ı, -n, -dan]*

ḫavf eyle-: Korkmak.
ʿāşıḳlara miyānuñ-içün çekme ḫançerüñ
ḫavf eylerin ki ortada yoḳ yire ḳan ola *(Gazel 6, Mısra 4). [ḫavf eylerin, -rin]*

ḫavż-ı kevşer: Havuz, kevser havuzu.

ʿaceb mi reşk-i **ḥavz-ı kevşer** olsa sāḳıyā meclis
ṭolu cām-ı muṣaffālarla oldı pür-ṣafā meclis *(Gazel 77, Mısra 1). [ḥavz-ı,]*

hāy: "Ey" manasında kullanılan hitap sözcüğü.

semtden gel ʿazm-i ṣaḥrā ḳılma ʿaḳluñ var-ısa
hāy mecnūn iste gönlüñden ki leylā bundadur *(Gazel 42, Mısra 8). [hāy,]*

hāy u hū: Gürültü, patırtı; bilinçsizce yapılan hareket, davranış.

mürde-diller **hāy u hū** ḳılsun ṣaçuñçün sīnede
tekyede lā-büd şeb-i ḳadr olıcaḳ iḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 3). [hāy u hū,]*

ḫayāl: Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş.

żaʿīf idüp dili reşk-i hilāli dervīşʿüñ
beni **ḫayāl** ide gibi ḫayāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 2). [ḫayāl,]*
müjelerle görinen merdüm-i dīdem ṣanmañ
gözde nakş oldı **ḫayāl-i** ḫaṭ u ḫāli ḫasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 4). [ḫayāl-i, --i]*
żaʿīf idüp dili reşk-i hilāli dervīşʿüñ
beni ḫayāl ide gibi **ḫayāli** dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 2). [ḫayāli, -i]*
ḫayāl-i ḳadd-i bülendüñ nihāl-i bāġ-ı cinān
hevā-yı ġonca-i laʿlüñ bahār-ı ʿālem-i cān *(Gazel 138, Mısra 1). [ḫayāl-i, --i]*
hilāl mışḳala-i zerle levḥa-i felege
şu resme itmiş-idi naḳş ki irmez aña **ḫayāl** *(Kaside 1, Mısra 6). [ḫayāl,]*
ḳıyāsın idemez-iken mühendisān **ḫayāl**
elüm niçe ire tahrīr-i vasf-ı fazluña kim *(Kaside 1, Mısra 65). [ḫayāl,]*
ḳılca ṭāḳat ḳomadı ḳıldı **ḫayāli** beni zār
ey yaḳīnī teni mū ḳıldı **ḫayāli** ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 13). [ḫayāli, -i]*
ḳılca ṭāḳat ḳomadı ḳıldı **ḫayāli** beni zār
ey yaḳīnī teni mū ḳıldı **ḫayāli** ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 14). [ḫayāli, -i]*

ḫayālāt-ı kelām: Sözün hayalleri (sözümün hayalleri, sözlerimdeki hayaller).

niẓāmī ger **ḫayālāt-ı kelāmum** görse naẓmumda
diye baña yaḳīnī ḫusrev-i mülk-i suḫansın sen *(Gazel 150, Mısra 13). [ḫayālāt-ı kelāmum,]*

ḫayālī beg: Hayali Bey. 16. yüzyıl divan şairi.

ḫayālī beg ṭutalum ʿīsī-i devrān-ımış ammā
kelām-ı rūḥ-baḫşum birle yoḳ baḥs itmege cānı *(Gazel 187, Mısra 5). [ḫayālī beg,]*

ḫayāl-i laʿl: Sevgilinin dudağının hayali.

ḫāne-i dilde muḳīm oldı **ḫayāl-i laʿlüñ**
şimdi oturdı daḫı yirine cānum muslī *(Gazel 197, Mısra 3). [ḫayāl-i laʿlüñ,]*
tenhā **ḫayāl-i laʿlüñ-ile** ṣoḥbet itmege
pürdür şarāb-ı eşk-ile iki ḳabaġumuz *(Gazel 69, Mısra 7). [ḫayāl-i laʿlüñ-ile, -ile]*

ḫayāl-i muḥāl: İmkansız, olanaksız.

semend-i ḳadrüñe irmek senüñ **ḫayāl-i muḥāl**
hemān devlet-i zıllinde sen felek-ḳadrüñ *(Kaside 1, Mısra 47). [ḫayāl-i muḥāl,]*
ḳarāra yoḳ mededüm ṣabr ise **ḫayāl-i muḥāl**
o serv ise olımaz bād-ı āh-ıla seyyāl *(Müseddes 2, Mısra 9). [ḫayāl-i muḥāl,]*

ḫayāl-i zülf-i cānān: Sevgili saçının hayali.

cān ile ḳıldı **ḫayāl-i zülf-i cānān** iḫtilāṭ
itdi cāmasb ile ġūyā şāh-ı mārān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 1). [ḫayāl-i zülf-i cānān,]*

ḫayāl-i zülf-i dōst: Sevgilinin zülüflerinin hayali.

bilmezem her şeb ne siḥr eyler **ḫayāl-i zülf-i dōst**
pür ḳılur biñ başlu ejderhā-y-ıla vīrānemi *(Gazel 198, Mısra 3). [ḫayāl-i zülf-i dōst,]*

ḫayāt bul-: Canlanmak, dirilmek; sıkıntılardan kurtulmak; isteklerine kavuşmak.

bulmışıdum ʿīsī-i cān-baḫş-ı laʿlüñden **ḫayāt**
ḳılmadın bu ḳāleb-i ḫākī ile cān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 5). [ḫayāt bulmışıdum, -mışıdum]*

ḫayât-baḫş: Hayat veren,canlandıran. || Mutluluk veren.

laʿlüñ **ḫayāt-baḫş** u müjeñ bāʿiṣ-i ḥayāt
sübḥāne ḫāliḳu ḫalaḳaʿl-mevte veʿl-ḥayāt *(Gazel 18, Mısra 1). [ḫayāt-baḫş,]*

ḫayāt-efzā: Hayat arttıran, canlandıran.

ḳadeḥ-i sīm-i mücellāda ya bir ḳaṭre gül-āb
cām-ı billūrda yā āb-ı **ḫayāt-efzāsın** *(Gazel 151, Mısra 10). [ḫayāt-efzāsın, -sın]*

ḫayāt-ı cāvidān bul-: Ölümsüz yaşamı bulmak.

belā-yı hecr-ile cān virdi yürken pister-i ġamda
zülāl-i laʿlini emdüm **ḫayāt-ı cāvidān buldum** *(Gazel 128, Mısra 4). [ḫayāt-ı cāvidān buldum, -dum]*

ḫayāt-ı nev: Yeni hayat, taze can.

olup yine eşer-i bād-ı feyz-baḫş ʿayān
ḫayāt-ı nev bulup ezhār açdılar aʿyān *(Kaside 3, Mısra 2). [ḫayāt-ı nev,]*

ḫayf ki: Ne yazık ki.

ayaġı ḫāke batup maḥv olur gitdükçe
bir aḳarsu gibidür **ḫayf ki** ʿömr-i güzerān *(Gazel 139, Mısra 6). [ḫayf ki,]*

ḫayfā ki: Yazık ki!.

o meh geldükçe ḥālüm görmege şeydālıġum artar
olur āşüfte-dil **ḫayfā ki** gün geldükçe dīvāne *(Gazel 172, Mısra 4). [ḫayfā ki,]*
o meh geldükçe ḥālüm görmege şeydālıġum artar
olur āşüfte-dil **ḫayfā ki** gün geldükçe dīvāne *(Gazel 171, Mısra 10). [ḫayfā,]*

ḫayl: Çokça, epeyce, oldukça.

ḫusrev-i mülk-i kemāl oldı yaḳīnī serverā
ḫayl-i eşʿār ile ḫayli şevket ü ʿunvānı var *(Gazel 28, Mısra 12). [ḫayl-i,]*
ḫayl-i eşʿār-ıla ḫaylī ʿaẓamet kesb itdüm
ḫusrev-i naẓm olalı ṣāḥib-i dīvānam ben *(Gazel 145, Mısra 9). [ḫayl-i, -i]*
ḫusrev-i mülk-i kemāl oldı yaḳīnī serverā
ḫayl-i eşʿār ile **ḫayli** şevket ü ʿunvānı var *(Gazel 28, Mısra 12). [ḫayli,]*
jeng-i ḫibā-yı bār keder virmez añların
mirʿāt-ı ḳalbe **ḫayli** cilā virdi ʿışḳ-ı pāk *(Gazel 96, Mısra 12). [ḫayli,]*
ḫayl-i eşʿār-ıla **ḫaylī** ʿaẓamet kesb itdüm
ḫusrev-i naẓm olalı ṣāḥib-i dīvānam ben *(Gazel 145, Mısra 9). [ḫaylī,]*

ḫayl-i melek: Melek zümresi.

sen perī içün yaḫod **ḫayl-i melek** nāzil olup
kaʿbe-i kūyuñ ziyāret itdi sulṭānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 5). [ḫayl-i melek,]*

ḫayli müddet: Uzun zamandan beri.

ḥasret-i kākülüñdeyüz niçe sāl
görmedük anı **ḫayli müddetdür** *(Gazel 63, Mısra 8). [ḫayli müddetdür,]*

ḫayme: Çadır, otağ.

şehlerüñ zer-keş otaġına baş egmem zīrā
yeter āhum şereri **ḫayme** vü ḫārgāh baña *(Gazel 7, Mısra 6). [ḫayme,]*

ḫayra: Hayır, hayırlı, faydalı, iyi, iyilik.

ḫāli ġamıyla yaḳdı derūnumda tāze dāġ
ol ġonca **ḫayra** girdi uyandurdı bir çerāġ *(Gazel 87, Mısra 2). [ḫayra,]*

ḫayrān: Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ʿışḳuʿllāh-ıla medhūş u **ḫayrānam** *(Gazel 124, Mısra 4). [ḫayrānam, -am]*
yiyen esrār-ı ġam-ı ḥasreti lā-yaʿḳıl olur
nicʿolur hecr-ile cānum aña **ḫayrānam** ben *(Gazel 145, Mısra 4). [ḫayrānam, -am]*
bilmedi bir kimse esrār-ı ġamuñ keyfiyyetin
gerçi kim lā-yaʿḳıl olmış niçe biñ **ḫayrānı** var *(Gazel 28, Mısra 10). [ḫayrānı, -ı]*
niʿmet-i dünyāya ṣōfī ṭutmayup ṣāfī geçer
fikr-i esrār-ı hüviyyet eyler ol **ḫayrānı** gör *(Gazel 38, Mısra 4). [ḫayrānı, -ı]*

ḫayrān it-: Kendine hayran etmek. ll kendinden geçirmek.

işiden yüzüñüñ esrārını lā-yaʿḳıl olur
sen bu sözlerle yaḳīnī bizi **ḫayrān itdüñ** *(Gazel 110, Mısra 12). [ḫayrān itdüñ,]*

ḫayrān ol-: Çok beğenmek, kendinden geçmek; bağlanmak.

ḫayretüñ var ne ʿaceb ḥāle döşenmişsin kim
añup esrār-ı leb-i dilberi **ḫayrān olduñ** *(Gazel 101, Mısra 8). [ḫayrān olduñ, -dun]*
ġamuñ esrārınuñ keyfiyyetin benden suʿāl eyle
ne ḥāletdür anı ʿışḳuñla **ḫayrān olmayan** bilmez *(Gazel 67, Mısra 8). [ḫayrān olmayan, -yan]*

ḥayret: Şaşırma, şaşırıp kalma, ne yapacağını bilmeme.

şiddet-i rūzgārdan niçe dil
Ġarḳ-ı girdāb-ı baḥr-ı **ḥayretdür** *(Gazel 62, Mısra 12). [ḥayretdür, -dür]*
ḥayretüñ var ne ʿaceb ḥāle döşenmişsin kim
añup esrār-ı leb-i dilberi ḥayrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 7). [ḥayretüñ, -üñ]*
ḥayretinden başın şalar şimşād
göreli ḳāmetüñle reftāruñ *(Gazel 106, Mısra 5). [ḥayretinden, -i, -n, -den]*
görmedüñse deşt-i ġamda ḳays-ı zāruñ **ḥayretin**
vādī-i ḥasretde ben mecnūn-ı ser-gerdānı gör *(Gazel 38, Mısra 7). [ḥayretin, -in]*
lāl olup **ḥayret-ile** ḳala hezārān şimşād
meyl-i reftār ide ger ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 11). [ḥayret-ile, -ile]*

ḥayretde ḳal-: Şaşırmak, şaşırıp kalmak, ne yapacağını bilmemek.

serv ü şimşād **ḳaldı ḥayretde**
seyr idüp nāzlarla reftāruñ *(Gazel 105, Mısra 9). [ḥayretde ḳaldı,]*
ey büt-i sīmīn-beden ṣūret-gerān-ı deyr-i çīn
ḳaldılar ḥayretde laʿl-i gevher-efşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 6). [ḥayretde ḳaldılar, -lar]*

ḫayr-ı umūr: İşlerin en hayırlısı.

ḳılaydı emrüñe fi'l-ḥāl devlet istiḳbāl
velī meṣel-durur eller içinde **ḫayr-ı umūr** *(Kaside 1, Mısra 34). [ḫayr-ı umūr,]*

ḫayrüʿl-mürsel: Hayırların sahibi olan Allah.

perde-i ḫaṭṭ-ı siyāh altında lāmiʿdür ruḫuñ
kaʿbe içre berḳ urur ṣan nūr-ı **ḫayrüʿl-mürselīn** *(Kaside 2, Mısra 16). [ḫayrüʿl-mürselīn,]*

ḫaẕer eyle-: Sakınmak, kaçınmak.

ṣayḥa-i şeh-perümüzden **ḫaẕer eyler** ʿanḳā
bāzū-yı ḳudrete şehbāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 13). [ḫaẕer eyler,]*

ḫaẕret: 1. Şahıs veya kutsal sayılan varlık isimlerinin başına getirilip Farsça isim tamlaması şeklinde kullanılır ve saygı ifâde eder: "Hazret-i Peygamber." "Hazret-i Kur'an." 2. Bir büyük zattan bahsedilirken isim yerine kullanılır. 3. (Bilhassa Allah için) Kat, huzur, nezd [Aslında bu anlamda olan kelime, zamanla saygı sözü olarak yukarıda gösterilen şekillerde kullanılır olmuştur].

zengī-i ḫāl-i ruḫuñ vaṣfı gülistānumdur
ḫażret-i saʿdī-i şīrāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 8). [ḫażret-i,]*
ḳabūl itdi duʿāmı ḥamdülillāh **ḫazret-i** bārī
ḳolum boynında ol sīmīn-berüñ zerrīn ḥamāʿildür *(Gazel 59, Mısra 3). [ḫazret-i,]*

ḫażret-i ʿīsā: Hz. İsa aleyhisselam.

kākülüñ kim perdedür ḫaṭ-ı leb-i cān-bāḫşuña
ḫażret-i ʿīsāʿya ṣan ṣuḥuf indürür rūḥüʿl-emīn *(Kaside 2, Mısra 32). [ḫażret-i ʿīsāʿya,]*

ḫażret-i mennān: Allah Hazretleri, Cenab-ı Hakk.

yaḳīnī lāf u güzāfi ḳo eyle şāha duʿā
niyāza ḳaldur elüñ sūy-ı **ḫażret-i mennān** *(Kaside 3, Mısra 30). [ḫażret-i mennān,]*

ḫazret-i şāh-ı şehīdān: Şehitlerin kıymetli sultanı. || Hz. Hüseyin.

ʿaceb mi kuḫl iderse gerdümi ḫurşiyd-i ʿālem-tāb
ġubār-ı āsitān-ı **ḫazret-i şāh-ı şehīdānam** *(Gazel 124, Mısra 10). [ḫazret-i şāh-ı şehīdānam, -am]*

ḥazz: Bir şeyin insana verdiği hoşa giden tatlı duygu, zevk.

naṣīb olmazsa sürmek cām-ı laʿl-i dil-rübādan **ḥaẓẓ**
ne mümkindür alam sāḳī ṣarāb-ı dil-güşādan **ḥaẓẓ** *(Gazel 84, Mısra 1). [ḥaẓẓ,]*
naṣīb olmazsa sürmek cām-ı laʿl-i dil-rübādan **ḥaẓẓ**
ne mümkindür alam sāḳī ṣarāb-ı dil-güşādan **ḥaẓẓ** *(Gazel 84, Mısra 2). [ḥaẓẓ,]*
ṣafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri saʿy it dilā almaġa ʿömr-i bī-vefādan **ḥaẓẓ** *(Gazel 84, Mısra 4). [ḥaẓẓ,]*
ġam-ı zülfüyle āh itdüm gülüp ol ġonca açılmış
belī nāzük-ṭabīʿat kesb ider sünbül havādan **ḥaẓẓ** *(Gazel 84, Mısra 6). [ḥaẓẓ,]*
mey-i laʿl-i revān-baḫşuñ gibi yoḳ ḥaẓẓ-ı rūḥānī
ʿacebdür zāhid itmez böyle cām-ı cān-fezādan **ḥaẓẓ** *(Gazel 84, Mısra 8). [ḥaẓẓ,]*
geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi bu nāçīze
Yaḳīnī şād oldı eyledi o merḥabādan **ḥaẓẓ** *(Gazel 84, Mısra 10). [ḥaẓẓ,]*

ḥaẓẓ id-: Hoşlanmak, zevk almak.

ḥaẓẓ ider cebhe-i tābānuña dil baḳmaḳdan
gūyiyā ebr-i sefīd içre meh-i ġarrāsın *(Gazel 151, Mısra 3). [ḥaẓẓ ider,]*

ḥaẓẓ it-: Hoşlanmak, zevk almak.

bālīn idindi ḫār-ı muġaylān-ı kūyuñı
ḥaẓẓ itmez oldı pister-i semmūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 4). [ḥaẓẓ itmez,]*

ḥaẓẓ-ı rūḥānī: Manevi zevk.

mey-i laʿl-i revān-baḫşuñ gibi yoḳ **ḥaẓẓ-ı rūḥānī**
ʿacebdür zāhid itmez böyle cām-ı cān-fezādan ḥaẓẓ *(Gazel 84, Mısra 7). [ḥaẓẓ-ı rūḥānī,]*

hebāen menṣūr: Boşuna olarak. Faydasız yere dağılmış.

gird-bād aldı ġubār-ı tenümi kūyuñdan
bunca ṭūl-ı emelüm oldı **hebāen menṣūr** *(Gazel 40, Mısra 8). [hebāen menṣūr,]*

hecr: Ayrılık ile.

ol perī **hecr-ile** ister seni berbād itmek
ḫāk-i rāhı olagör ṭut ki süleymān olduñ *(Gazel 101, Mısra 3). [hecr-ile, --ile]*
bu yaḳīnī gibi ʿömrüm beni mehcūr itme
geçmesün **hecr-ile** ʿömr-i güzerānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 18). [hecr-ile, --ile]*
derd ü belā vü cevr ü sitem **hecr** ü ḥüzn ü ġam
memlūküm oldı pādişeh-i heft-kişverem *(Gazel 126, Mısra 3). [hecr,]*
yiyen esrār-ı ġam-ı ḥasreti lā-yaʿḳıl olur
nicʿolur **hecr-ile** cānum aña ḥayrānam ben *(Gazel 145, Mısra 4). [hecr-ile, -ile]*
sen dürr-i pāki görmeyeli çeşm-i eşk-bār
ṭūfāna virdi **hecr-ile** bu baḥr-ı aḫżarı *(Gazel 200, Mısra 8). [hecr-ile, -ile]*
ḫarīdār olma naḳd-i cān-ıla her yūsuf-ı ḥüsne
Yaḳīnī **hecri** yād it aṣṣı itmez ṣoñ peşīmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 10). [hecri, -i].*
ḫāliş oldum pūte-i **hecrüñde** nār-ı şevḳ-ıla
maġribī dīnārdur ruḫsār-ı zerdüm gūyiyā *(Gazel 5, Mısra 11). [hecrüñde, -(ü)ñ, -de]*
hecrüñde her dem ehl-i hevā āh u vādadur
bād-ı hevāsı manṣıb-ı ʿışḳuñ ziyādedür *(Gazel 41, Mısra 1). [hecrüñde, -(ü)ñ, -de]*
ḳāmetüñ **hecrinde** ʿazm itdi belā ṣaḥrāsına
sīnem üzre her elif bir reh-güẕārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 5). [hecrinde, -i, -ñ, -de]*
ḫasta-ḥāl oldı gönül tāb-ı teb-i **hecrüñle**
pister-i ġamda yatur derdüñ-ile tep tenhā *(Gazel 2, Mısra 3). [hecrüñle, -üñ, -le]*

hecr-i miyān: Sevgilinin belinden ayrı olma.

ʿadem mülkine gitmiş ey perī **hecr-i miyānuñla**
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından ne nām u ne nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 9). [hecr-i miyānuñla,]*

hecr-i yār: Sevgilinin ayrılığı, sevgiliden ayrı kalma.

ebrūsı fikri ḳaddümi ḳıldı kemer-miṣāl
ṭāḳ oldı **hecr-i yār-ıla** ṭāḳat didükleri *(Gazel 201, Mısra 12). [hecr-i yār-ıla, -ıla]*

hedef: Nişan alınan yer, nişangâh.

zaḫm-ı derūna nāvek-i müjgān gelür geçer
gūyā **hedef-durur** aña peykān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 2). [hedef-durur, -ur]*

hedef-i tīr-i cefā: Cefa oklarının hedefi.
ten-i pā-mālümi itdüñ **hedef-i tīr-i cefā**
ṭañ mıdur ḳalmaz-ısa nām u nişānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 11). [hedef-i tīr-i cefā,]*

heft-kişver: Yedi iklim.

derd ü belā vü cevr ü sitem hecr ü ḥüzn ü ġam
memlūküm oldı pādişeh-i **heft-kişverem** *(Gazel 126, Mısra 4). [heft-kişverem, -em]*

helāk: Mahvetmek, perişan etmek, yok etmek.

bīmār ḫāṭırın ṣora gel ey ṭabīb-i cān
kim fürḳat eyledi yirümi pister-i **helāk** *(Gazel 96, Mısra 4). [helāk,]*

helāk eyle-: Mahvetmek, perişan etmek.

ey câme-i siyāh giyen şāh-ı ḫışm-nāk
çaprāst dügmelerle beni **eyledüñ helāk** *(Gazel 96, Mısra 8). [helāk eyledüñ, -dün]*
ġayrıyı iḥyā idüp her dem beni **eyler helāk**
sözlerüñ ʿīsī-i devrān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 7). [helāk eyler,]*

helāk id-: Helak etmek, öldürmek.

seng-i mezārumuz ḳıla şemşīr-i ʿışḳı tīz
ġamzeñ **helāk iderse** bizi ey ḳaşı hilāl *(Gazel 116, Mısra 8). [helāk iderse, -erse]*
naẓar it ey ḳaşı yā cānına geçdi ġamzeñ
bu yaḳīnīʿyi **helāk itmesün** iġmāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 12). [helāk itmesün,]*

helāk ḳıl-: Mahvetmek, yok etmek.

bir dem ol ḫūnī baña raḥm itmeyüp **ḳıldı helāk**
ḳanlar aġla dem-be-dem ey çeşm-i pür-ḫūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 5). [helāk ḳıldı,]*

helāl ol-: Bunu hak etti, bu ona lâyıktır.

gelmeyüp yola döker ḳan o ḥarāmī ġamzeñ
meẕhebinde meger **olmış** dem-i ʿuşşāḳ **ḥelāl** *(Gazel 117, Mısra 12). [ḥelāl olmış,]*

hele: Bir kimse veya şey diğer kimse veya şeylerin içinde ayrıca belirtilmek istendiği zaman bunu ifâde eden kelimenin başına veya sonuna getirilir, özellikle, bilhassa, bâhusus, her şeyden önce.

ey yaḳīnī sen **hele** ṣal şāhbāz-ı himmetüñ
ola şāyed ol tezerv-i bāġ-ı ḥüsn ü ān şikār *(Gazel 27, Mısra 13). [hele,]*
ḳayırmaz ölür-isem intiẓār u ḥasret-ile
hele eşigini cānum çıḳınca bekleyeyin *(Gazel 160, Mısra 8). [hele,]*

alduñsa tīrüñi nʿola mecrūḥ sīneden
peykānlaruñ yürekdedür ey ḳaşı yā **hele** *(Gazel 179, Mısra 4). [hele,]*

helvā: Un veya unlu maddelerle şeker ve yağdan yapılan, muhtelif şekil ve çeşitleri olan tatlı.

ẕevḳ-ı **ḥelvādan** eleẕdür bize bu niʿmet-i ḫūb
ki miyāna gele bir lebleri pālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 11). [ḥelvādan, -dan]*

hem: "Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarına gelen bağlaç.

çemende ḳadd-i bülendüñ çenārı pest itdi
hem itdi nergisi bīmār çeşm-i fettānuñ *(Gazel 102, Mısra 12). [hem,]*
āşüfte oldum rūyuña **hem** zülf-i ʿanber-būyuña
dermān arayu kūyuña geldüm meded geldüm meded *(Gazel 25, Mısra 3). [hem,]*
muġber olduñ **hem** perīşān-rūzgār ey gird-bād
zülf-i yāruñ ʿāşıḳ-ı şūrīde-ḥāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 9). [hem,]*
o muṣḥaf-ı ruḫ-ı ferḫunde-fāl ḥaḳḳıyçün
hem anı zīnet iden ḫatṭ u ḫāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 2). [hem,]*
hümā-yı ʿarş-pervāzam bülend-āvāz şehbāzam
şeker-ḫā ṭūṭīyem **hem** bülbülem gūyā suḫan-dānam *(Gazel 124, Mısra 6). [hem,]*

hem hem: Her ikisi de geçerli olan iki durumu anlatan bağlaç.

cān ü dil maḥzūn olup āh itseler her dem nʿola
ey perī zülfüñ ġamı **hem** andadur **hem** bundadur *(Gazel 43, Mısra 8). [hem hem,]*
sedd it çemen-i ḫaṭṭuñ-içün eşk-i revānum
hem cāna ṣafālar vire **hem** yārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 8). [hem hem,]*

hemān: "Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

şeh-süvārum bu yaḳīnīʿnüñ degül sāde **hemān**
niçe ser ġalṭān olur bu zülf çevgānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 15). [hemān,]*
firāḳ iderse de pīr eyle vaṣf ḳāmetini
Yaḳīnī egri otur söyle tek **hemān** ṭoġru *(Gazel 168, Mısra 8). [hemān,]*
livā-yı ḫusrev-i ḫāver ʿayān olınca **hemān**
alāy-ı leşker-i şeb oldı münʿadim fi'l-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 13). [hemān,]*
semend-i ḳadrüñe irmek senüñ ḫayāl-i muḥāl
hemān devlet-i ẓıllinde sen felek-ḳadrüñ *(Kaside 1, Mısra 48). [hemān,]*
vefā itmezse nʿola ger ṣolaḳ-zāde ʿalī bālī
ḳulı ḳurbānıyam anuñ **hemān** dünyāda ṣaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 8). [hemān,]*
bāġ-ı ʿālemde **hemān** adı büyük tūbāʿnuñ
hem-ser olmaġa senüñle gelemez meydāna *(Gazel 173, Mısra 7). [hemān,]*
ġamuñdan şād olup defʿ-i ġam itmek
hemān ben ʿāşıḳ-ı nā-şāda geldi *(Gazel 192, Mısra 4). [hemān,]*

hemānā: Güya, sanki, tıpkı.

leb-i laʿlüñ leṭāfetde söz açsa rūḥ-perverdür
hemānā ol büt-i ʿīsī-nefes rūḥ-ı muṣavverdür *(Gazel 61, Mısra 2). [hemānā,]*

hem-cenāh: Denk, eşit.

her zaġanla ol perī-ruḫ **hem-cenāḥ** olmaḳ neden
çünki olmaz zāġa şehbāz-ı hümā-cevlān şikār *(Gazel 27, Mısra 9). [hem-cenāḥ,]*
feżā-yı ʿarşdayuz **hem-cenāḥ-ı** ṭāʿir-i ḳudsüz
bülend-mertebe bāzuz hümā-yı sidre-mesīrüz *(Gazel 75, Mısra 5). [hem-cenāḥ-ı,]*

hem-dem: Sırdaş, yakın arkadaş.

fürḳat deminde çeşmümüz ile ḳan aġlaruz
ol mürde-i fütādeye ġurbetde **hem-demüz** *(Gazel 73, Mısra 6). [hem-demüz, -üz]*
ola ki mihr yüzin göstere seḥer gerdūn
ṣabāḥa dek bu gice **hem-dem-i** fiġān olayın *(Gazel 154, Mısra 8). [hem-dem-i,]*
soñ demümdür o serve irmedüm āh
hem-demüm āh u vā-durur her gāh *(Gazel 183, Mısra 2). [hem-demüm, -üm].*
verdüñ ḳulaġı berg idügin bilse ʿandelīb
neylerdi böyle **hem-dem-i** āh u fiġān olup *(Gazel 16, Mısra 8). [hem-dem-i,]*
rind-i bezm-i ʿışḳ iseñ ol **hem-dem-i** āh u enīn
çaġırup bu ṣavtı söyler sāzlar ṣanma ṭanīn *(Gazel 155, Mısra 1). [hem-dem-i,]*

hem-ḫāne: Dost, arkadaş; ev arkadaşı olmak.

dil-i dīvāneme olmaz o perī **hem-ḫāne**
Baṣmadı gitdi ḳadem dāʿire-i imkāna *(Gazel 173, Mısra 1). [hem-ḫāne,]*

hemīn: "Yerine göre, ancak, hemen, her zaman" vb. anlamlar ifâde eden bir çeşit doldurma kelime.
şerḥ-i sübḥānelleẕī esrā yazar ḫaṭṭ-ı ruḫuñ
leyle-i miʿrācʿdur zülf-i siyehkāruñ **hemīn** *(Kaside 2, Mısra 36). [hemīn,]*
yād-ı laʿlüñde kenār-ı çeşm-i deryā-bārda
Ṣāḥ-ı mercān oldı ḫūn-ālūde müjgānum **hemīn** *(Gazel 155, Mısra 12). [hemīn,]*

hemīşe: "Daima, her zaman, sürekli, hep." anlamında zarf.

Tasavvuf ehli Ḫudā'dan dilerse ẕikr-i cemil
hemīşe nāmuñı ẕikr itsün ey sipihr-i cemāl *(Kaside 1, Mısra 55). [hemīşe,]*

hem-nişīn: Can dost/teklifsiz arkadaş.

ḳarīn olmaḳ saña ey ḳaddi ṭūbā bāġ-ı kūyuñda
cinānda **hem-nişīn-i** ḥūr u rıḍvān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 8). [hem-nişīn-i, --i]*

hem-pehlū: Yan yana, omuz omuza; birlikte.

sitāre olmaz-ısa āfitāba **hem-pehlū**
nedür ya mihr-i ʿiẕārında ḫāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 5). [hem-pehlū,]*

hem-rāz: Sırdaş, dost.

ey yaḳīnī ne bilür şānumuz erbāb-ı ṣuver
ʿārif-i vaḥdete **hem-rāz** ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 16). [hem-rāz,]*

hem-reh: Yol arkadaşı, yoldaş.

hem-rehüm ḫızr-ı hüdā peyk-i ẓafer rāh-berüm
ḳaçan irişse gerek zāhid-i gümrāh baña *(Gazel 7, Mısra 7). [hem-rehüm, -üm]*
var-ısa maġribe ey şāh-ı dil-āver seferüñ
hem-rehüñ ḫızr-ı hüdā peyk-i ẓafer rāh-berüñ *(Gazel 114, Mısra 2). [hem-rehüñ, -üñ]*
hem-rehüm nāledür benüm çün zil
cām-ı ġuṣṣayla olmışam ḳanzil *(Gazel 122, Mısra 1). [hem-rehüm, -üm]*

hem-sāye: Komşu II bir arada olma, hiç ayrılmama.

evc-i rifʿatde aña olmaġ-ıla **hem-sāye**
ebr-i nīsān-ıla yeksān ola mı pāye-i dūd *(Kaside 5, Mısra 15). [hem-sāye,]*

hem-ser: Arkadaş, dost, kafadar.

ehl-i idrāke derddür **hem-ser**
ehl-i derd ol gerekse serde külāh *(Gazel 183, Mısra 7). [hem-ser,]*

hem-ser ol-: Eş değer, aynı olmak.

bāġ-ı ʿālemde hemān adı büyük tūbāʿnuñ
hem-ser olmaġa senüñle gelemez meydāna *(Gazel 173, Mısra 8). [hem-ser olmaġa, -ġa]*

hem-sifāl: Içki/meyhane arkadaşı.

icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla **hem-sifāl** olsun
Yaḳīnī bendeñe bir manṣıb iḥsān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 17). [hem-sifāl,]*
seg-i kūyuñla **hem-sifāl olmaḳ**
ulu niʿmet büyük saʿādetdür *(Gazel 64, Mısra 3). [hem-sifāl olmaḳ, -mak]*

hem-vār olma-: Düzgün, muntazam, uygun olmamak.

işleri gün gibi rūşen buña **hem-vār olmaz**
en ḥaḳīḳatlisi üç gün birine yār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 31). [hem-vār olmaz,]*

hem-vāre: Daima, her vakit, her zaman.

her kim olmasa dergehünde gedā
ire **hem-vāre** aña reddüʿllāh *(Gazel 183, Mısra 6). [hem-vāre,]*

hem-zebān: Aynı dili konuşan, lisanları aynı olan.

gülşen-i kūy-ı yārda yoḳ baña **hem-zebān** olur
bülbülem ey yaḳīnī ben bencileyin hezār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 11). [hem-zebān,]*

hengām: Vakit, zaman, mevsim.

hengām lāle devr gül eyyām ʿīş ü nūş
bülbül nedīm ü bezm çemen lālezār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 3). [hengām,]*

henüz: Şimdiye kadar, bu âne dek; daha, yeni, hâlâ; ancak.

peykānlaruñ derūnuma işler geçer **henūz**
Zaḫmum anuñla ṭurmayup eyler muʿāmele *(Gazel 179, Mısra 7). [henūz,]*

hep: "Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

rūz-ı şümārda alurın **hep** ḥisābını
sāʿat-be-sāʿat itme baña cevr-i bī-ḥisāb *(Gazel 11, Mısra 7). [hep,]*
ḫalḳ mirʿāt-ı ruḫ-ı dilbere nāẓırdur **hep**
ḳorḳarın göz dege sen ṣaḳla naẓardan yā rab *(Gazel 13, Mısra 1). [hep,]*
del tīġuñ-ıla baġrını mecrūḥ göñlümüñ
yüz döndürürse zecrüñi **hep** ben gedāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 10). [hep,]*
ruḫum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña **hep** reng-iden ey sīm-ten dildār sensin sen *(Gazel 150, Mısra 2). [hep,]*
ġoncalar **hep** saña eyler ser-fürū ey serv-ḳadd
bāġ-ı ḥüsnüñ ser-firāz olmış nihāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 7). [hep,]*
benüm her beytümi iẕʿān idüp īkān ider-iseñ
bulursın anda **hep** maʿnā-yı külliyāt-ı ḫāḳānī *(Gazel 187, Mısra 12). [hep,]*
ben ẕelīl olmaz-idüm düşmese fürḳat senden
senden oldı baña **hep** bunca meẕellet senden *(Gazel 147, Mısra 2). [hep,]*

her: ″ Bütün, her bir " anlamında belgisiz sıfat.

geh belā sengin atarsın dile geh tīr-i cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür ey ḳaşları yā *(Gazel 2, Mısra 2). [her,]*

her tīre kim nişān idesin ben kemīneñi
ḳalup derūn-ı sīnede ḫāṭır-nişān ola *(Gazel 6, Mısra 9). [her,]*
gördi hücūm-ı seyl-i sirişküm ziyādedür
her mevc ṭutdı sāḥil-i deryāda bir kenār *(Gazel 26, Mısra 4). [her,]*
her zaġanla ol perī-ruḫ hem-cenāḥ olmaḳ neden
çünki olmaz zāġa şehbāz-ı hümā-cevlān şikār *(Gazel 27, Mısra 9). [her,]*
murġ-ı ʿışḳı ṣayd ümīdin itmesün **her** büʿl-heves
hīç olur mı peşşeye ʿanḳā-yı ʿālī-şān şikār *(Gazel 27, Mısra 11). [her,]*
her mehi gördükde naḳd-i eşküñi ḫarc eyleyüp
müşterī olma metāʿ-ı vaṣla kim hicrānı var *(Gazel 28, Mısra 5). [her,]*
ben belā vü ġuṣṣa vü cevre nihāyet bulmadum
gerçi dirler **her** belānuñ ʿāḳıbet pāyānı var *(Gazel 28, Mısra 8). [her,]*
ey yaḳīnī ten-i mecrūḥdaki **her** zaḫmum
ẕüʿl-feḳār-ı müjesinden o şehüñ ḳan ağlar *(Gazel 30, Mısra 9). [her,]*
ṣadā peydā degüldi daḫı **her** vādīde cūlardan
benüm deryā gibi ʿışḳuñla pür-cūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 9). [her,]*
kāşki meyl itmesem **her** serv-i ḫōş-reftāra hīç
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı āvāre hīç *(Gazel 24, Mısra 1). [her,]*
sīnemdeki **her** dāġ açılup bir güle döndi
ol serv ne var itse bu gülzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 7). [her,]*
cism-i bārīküm pür itdi dāġlarla **her** elif
ey yaḳīnī bir nihāl-i berg ü bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 9). [her,]*
defʿ-i ḥarāret eyleyemezsin zamāneden
her sū ṣarāb gördigüñ ey dil serābdur *(Gazel 44, Mısra 8). [her,]*
dil-i meyyāldendür zārumuz **her** serve meyl eyler
bizüm ol ẓālim-i bī-dāddan feryādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 3). [her,]*
ḥuzūrından ayırdı ʿışḳı yāruñ bī-ḥuzūr oldum
ṣoñında **her** ḥuzūruñ ey yaḳīnī bir belā vardur *(Gazel 51, Mısra 14). [her,]*
eşigüñ yaṣdanuban ey ṣaçı leylī **her** şeb
ṣanma kim ʿāşıḳ-ı mecnūnuñı yabanda yatur *(Gazel 56, Mısra 5). [her,]*
leb-i şīrīn-i şekker-bāruñuñ tekrār ider vaṣfın
Yaḳīnīʿnüñ anuñçün **her** sözü ḳand-ı mükerrerdür *(Gazel 61, Mısra 12). [her,]*
zencīr-i ʿışḳa baġlanalı ḫāk-i sīnede
her dāġ oldı gül gibi açıldı bāġumuz *(Gazel 69, Mısra 10). [her,]*
iḫrām-ı ʿışḳı giy ḥarem-i kūy-ı yāra git
saʿy it ki kaʿbe ola **her** işde penāhumuz *(Gazel 71, Mısra 14). [her,]*
gül-ruḫuñ şevḳına **her** ṣubḥ oluruz zemzeme-gīr
bülbül-i gülşene dem-sāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 11). [her,]*
yaḳīnīnüñ ʿaceb mi ʿaḳl u fikri tār-mār olsa
işitdüm ol perīnüñ zülfinüñ **her** tārı mār olmış *(Gazel 80, Mısra 10). [her,]*
ne biter ellenilen verd-i ṭarīdan ey dil
bāġ-ı dehr içre biter **her** gül-i pür-ḫāra yapış *(Gazel 81, Mısra 8). [her,]*
mühr idüp ʿaks-i leb-i yārı süleymān yine
her perī-peykeri efsūn ile tesḫīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 6). [her,]*
anuñ devrinde batdı yıldızı **her** māh-ruḫsāruñ
güzellik burcunuñ mihr-i cihān-ārāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 3). [her,]*
ḫarīdār olma naḳd-i cān-ıla **her** yūsuf-ı ḥüsne
Yaḳīnī hecri yād it aşşı itmez ṣoñ peşīmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 9). [her,]*
her seḥer ḫīle-ile zülf-i nigār oḫşamaġa
cest-bāz olmaya hīç bād-ı seḥerden nāzük *(Gazel 99, Mısra 5). [her,]*
câme-i vaṣluñı **her** ʿūra görüp erzānī
tekke-i ġamda bu abdāluñı ʿuryān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 5). [her,]*
ey yaḳīnī diyemez ḫançerinüñ ḥiddetini
olsa **her** bergi zebān sūsen-i saḫn-ı çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 10). [her,]*
evc-i iḳbāle hümāsın yüri pervāz eyle
himmet ü nuṣret ola **her** yañadan bāl ü perüñ *(Gazel 114, Mısra 6). [her,]*
var ey gedā seg-i kūyına iltiyām eyle
tevāzuʿ-ıla gerek **her** ḫışāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 12). [her,]*
ey yaḳīnī etegin çekse **her** ālāyişden
serv-veş ser-keş olup olmasa ālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 13). [her,]*

ruḫuñçün **her** kelāmum gülbin-i bāġ-ı leṭāfetdür
maʿānī gülşeninde tāze bitmiş verd-i ḫandānam *(Gazel 124, Mısra 11). [her,]*
kāşki cismümde yüz biñ dīde peydā eylesem
her biriyle dōst dīdārın temāşā eylesem *(Gazel 127, Mısra 2). [her,]*
kāşki biñ cānum olsa tende ey leylā-hırām
zülfüñ-içüñ **her** birin mecnūn-ı şeydā eylesem *(Gazel 127, Mısra 6). [her,]*
kāşki olsa ser-ā-pā sīnede yüz biñ zebān
her birin gül ruhlaruñ şevkında gūyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 8). [her,]*
kāşki kaʿbe kapuñda eylesem yüz biñ niyāz
her nefesde nūr-ı dīdāruñ temennā eylesem *(Gazel 127, Mısra 10). [her,]*
gezer **her** ḫār-ıla serv-i ḫırāmānumdan ummazdum
ṭaḳıldı **her** pelīde verd-i ḫandānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 1). [her,]*
gezer **her** ḫār-ıla serv-i ḫırāmānumdan ummazdum
ṭaḳıldı **her** pelīde verd-i ḫandānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 2). [her,]*
raḳīb-i ehrimenler daʿvetinden ḳaçmayup hergiz
varup **her** dīve rām olmış perī-şānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 4). [her,]*
gezer meh gibi hercāyī olup **her** gice şehr içre
ḳılur **her** cāyı rūşen mihr-i raḫşānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 5). [her,]*
gezer meh gibi hercāyī olup **her** gice şehr içre
ḳılur **her** cāyı rūşen mihr-i raḫşānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 6). [her,]*
ḫas u ḫāşāk-i ġamdan pāk ḳılsun vādī-i ḳalbi
kerem seyl-ābını **her** cūda cūyān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 12). [her,]*
ḳāmetüñ hecrinde ʿazm itdi belā ṣaḥrāsına
sīnem üzre **her** elif bir reh-güẕārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 6). [her,]*
var-ısa bencileyin ʿāşıḳ-ı dīdāruñdur
kūyuñuñ **her** ṭarafını ṭolanur āb-ı revān *(Gazel 139, Mısra 4). [her,]*
ṣoyunsa girse ḥammāma ḳaçan ol serv-i sīmīn-ten
anı seyr itmege **her** cām olur bir dīde-i revzen *(Gazel 143, Mısra 2). [her,]*
her kelāmum gül-i ḥamrā gibi rengīn terdür
gülşen-i maʿrifete murġ-ı ḫōş-elḥānam ben *(Gazel 145, Mısra 13). [her,]*
ol māh ʿarza ḳıldı çü billūrdan beden
ḳaldurdı baş görmege **her** sūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 2). [her,]*
pençe-i mercāna ger yāḳūt-ı laʿlüñsüz baḳam
çeşm-i ḫūn-bāra olur **her** şāḫı mīl-i āteşīn *(Gazel 155, Mısra 4). [her,]*
her ṭarafda piyāleler dönsün
ḫırmen-i ʿaḳlı virelüm bāda *(Gazel 169, Mısra 5). [her,]*
yaḳīnī eyleyelden yaşumı bir laʿl-leb deryā
dönüpdür **her** müjem ḳan-ıla yir yir şāḫ-ı mercāna *(Gazel 171, Mısra 14). [her,]*
yaḳīnī baḥr-ı ḫāṭır tīre olmaz ẕemm-i aʿdādan
keder virmez muḳarrer **her** ḫas u ḫāşāk ʿummāna *(Gazel 172, Mısra 12). [her,]*
ey yaḳīnī lebi vaṣfın idemezsin o mehüñ
her sözüñ ʿīsī-i cān-baḫşdan ilhām olsa *(Gazel 175, Mısra 14). [her,]*
gülistān-ı maʿānīdür ruḫuñ vaṣfında **her** beytüm
benem gülzār-ı naẕmuñ tāze bitmiş verd-i ḫāndānı *(Gazel 187, Mısra 9). [her,]*
benüm **her** beytümi iẕʿān idüp īkān ider-iseñ
bulursın anda hep maʿnā-yı külliyāt-ı ḫāḳānī *(Gazel 187, Mısra 11). [her,]*
meh-i sipihr-i kemālüz ʿuṭārid-i eflāk
yazar ṣaḥīfe-i ḫurşiyde **her** kelāmumızı *(Gazel 189, Mısra 8). [her,]*
dāne dāne ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaraḳlar kim ṭamar
ebr-i nīsān ṣan ḳılur **her** ḳaṭresin dürr-i s̱emīn *(Kaside 2, Mısra 6). [her,]*
ḳadr-i ʿālīñe degül ġayrı maḫādīm sezā
ṣanma **her** ṣaḫṣa maḥall ola maḳām-ı mahmūd *(Kaside 5, Mısra 12). [her,]*
ne vücūdı ola **her** peşşe-i nāçīzüñ kim
eyleye ḳāfʿda ʿanḳā-y-ıla daʿvā-yı vücūd *(Kaside 5, Mısra 13). [her,]*
gül gibi **her** suḫanum ġayret-i firdevsī-durur
Dūzaḫ-ı reşkde yansa yiridür ḳalb-i ḥasūd *(Kaside 5, Mısra 31). [her,]*
serümde **her** ser-i mū ser-be-ser zebān olsa
dil olsa **her** müjem ü dil de ḳıssa-ḫvān olsa *(Müseddes 2, Mısra 15). [her,]*
serümde **her** ser-i mū ser-be-ser zebān olsa
dil olsa **her** müjem ü dil de ḳıssa-ḫvān olsa *(Müseddes 2, Mısra 16). [her,]*

ʿāḳıbet fikrini ḳo zāhid-i ṣad-sāle gibi
her seḥer var yüri bir gülşene düş jāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 32). [her,]*
şām-ı ġamda şeb-çerāġı neylerin ey laʿl-leb
her şerārı āhumuñ bir gevher-i raḥşān olur *(Gazel 54, Mısra 4). [her,]*
yoḳdur yaḳīnī ḥaḳḳ-ı edāda saña naẕīr
ḥaḳḳā budur ki **her** ġazelüñ ʿāşıḳānedür *(Gazel 57, Mısra 12). [her,]*
feryād ḳılma keşmekeş-i ʿışḳdan dilā
her ʿusrda iki yüsr bu bürhān degül midür *(Gazel 60, Mısra 8). [her,]*
her ḫāra ṭaḳıl gül gibi ben iñleyin bülbül gibi
yas ṭutayın sünbül gibi ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 13). [her,]*

her ān: Her zaman.

ṣad-hezārān cān u dil murġın ider **her ān** şikār
görmedüm çeşm-i ḥiyel-bāzuñ gibi bir cān-şikār *(Gazel 27, Mısra 1). [her ān,]*
çeşmi bir āhū ki şīr-efgenlik anuñ pīşesi
zülfi bir şehbāzdur kārı anuñ **her ān** şikār *(Gazel 27, Mısra 8). [her ān,]*
yaḳīnī mihr yüzin gösterür o māh saña
senüñle āyineye baḳduġı odur **her ān** *(Gazel 136, Mısra 14). [her ān,]*

her bār: Her defa, daima, her vakit.

efāżıla eşigi oldı kaʿbe-i āmāl
ḫudā ḳılup seni gülzār-ı şerʿde **her-bār** *(Kaside 1, Mısra 80). [her-bār,]*

her bir: Hepsi, tüm.

öldükde sebz ḫaṭṭuñ-içün ḥasb-ı ḥālümüz
şerḥ itmege zebān ola **her bir** giyāhumuz *(Gazel 71, Mısra 10). [her bir,]*
āsitānına güẕār eyleme **her bir** būmuñ
ne revādur ki hümā sāye ṣala vīrāna *(Gazel 173, Mısra 11). [her bir,]*
her bir duḫānumuz ʿalem-i ser-firāzdur
ʿuṣṣāḳdan bu ḥāl-iledür imtiyāzumuz *(Gazel 72, Mısra 3). [her bir,]*
açılsa ġonca-lebler **her biri** ġunc u delāl itse
olur ḥammām içi gūyā açılmış tāze bir gülşen *(Gazel 143, Mısra 3). [her biri,]*

her biri bir: Her biri bir, başka.

ġoncalar seyr eylesem yāḳūt-ı laʿlüñden cüdā
çeşm-i cāna **her biri bir** laʿlden peykān olur *(Gazel 54, Mısra 6). [her biri bir,]*

her dem: Her zaman.

yapma göñlini **her dem** aġyāruñ
ḫāṭırın yıḳma ʿāşık-ı zāruñ *(Gazel 105, Mısra 1). [her dem,]*
ġayrıyı iḥyā idüp **her dem** beni eyler helāk
sözlerüñ ʿīsī-i devrān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 7). [her dem,]*
seyl-āb-ı sirişküm bulanup **her dem** aḳardı
ol servüñ ayaġına varıcaḳ ṭurı vardı *(Gazel 184, Mısra 1). [her dem,]*
hecrüñde **her dem** ehl-i hevā āh u vādadur
bād-ı hevāsı manşıb-ı ʿışḳuñ ziyādedür *(Gazel 41, Mısra 1). [her dem,]*
cān ü dil maḥzūn olup āh itseler **her dem** nʿola
ey perī zülfüñ ġamı hem andadur hem bundadur *(Gazel 43, Mısra 7). [her dem,]*
gül-gūn-ı eşk-ile kim müjeler tāziyānedür
şebdīz-i zülfi yādına **her dem** revānedür *(Gazel 57, Mısra 2). [her dem,]*
ey dil ṭarīḳ-ı ḥaḳda geçersin çün ehl-i dil
her dem reh-i fenāda ceres-vār nāle kıl *(Gazel 120, Mısra 2). [her dem,]*
her demde çeşmüme niçe bir ḫūn-feşān ola
ol şāh-ı ḥüsn yā niçe bir bī-amān ola *(Gazel 6, Mısra 1). [her demde,]*

ġamzeñle şehīdem diyü itsem nʿola daʿvā
ḳanlu kefen eyler bańa **her demde** şehādet *(Gazel 20, Mısra 10). [her demde,]*

her gāh: Her zaman.

soñ demümdür o serve irmedüm āh
hem-demüm āh u vā-durur **her gāh** *(Gazel 183, Mısra 2). [her gāh,]*

her gice: Her gece.

demüñden zülf-i dilber gibi ʿālem müşg-bār olmaz
gerekse ey ṣabā **her gice** ṣaḥrā-yı ḫotenʿden geç *(Gazel 23, Mısra 8). [her gice,]*

her ḳaçan: Her ne zaman.

ser-nigūn olur ser-i sümm-i semendin öpmege
her ḳaçan fitrāke aṣsa ol şeh-i ḫūbān şikār *(Gazel 27, Mısra 6). [her ḳaçan,]*

her nefes: Her an.

āhumı germ eylerin ʿışḳ āteşiyle **her nefes**
ṣanma ṣōfī ben senüñ gibi dem-i serd isterin *(Gazel 157, Mısra 5). [her nefes,]*

her neye: Hangi nesneye.

ḳulpu destüñde ḳalur **her neye** el ṣunduñsa
geç hevādan yüri ey dil oñacaḳ kāra yapış *(Gazel 81, Mısra 3). [her neye,]*

her şeb: Her gece.

var mıdur bencileyin devlete lāyıḳ bendeñ
seg-i kūyuñla ḳapuñ beklerin ey şeh **her şeb** *(Gazel 13, Mısra 8). [her şeb,]*
ṭutuşduñ āteş-i hecr-ile **her şeb** bezm-i fürḳatde
yeter yanduñ gel ey pervāne şemʿ-i encümenden geç *(Gazel 23, Mısra 5). [her şeb,]*
bezm-i belāda şemʿ gibi gözyaşın döküp
her şeb belā-yı ṭurra-i dilberden aġlaram *(Gazel 126, Mısra 8). [her şeb,]*

bilmezem **her şeb** ne siḥr eyler ḫayāl-i zülf-i dōst
pür ḳılur biñ başlu ejderhā-y-ıla vīrānemi *(Gazel 198, Mısra 3). [her şeb,]*

her yañ: Her taraf, her yön.

ġubār-ı kūyına yüz sürmek içün ol servüñ
Aḳardı **her yaña** cüy-ı sirişk olup cüyān *(Kaside 6, Mısra 16). [her yaña,]*

her yüz: Her yönden, her taraftan.

pisterin berg-i gül itse vechi var ey lāle-ḫadd
oldı **her yüzden** ser-āmed dilber-i mümtāz zülf *(Gazel 88, Mısra 12). [her yüzden,]*
mihr-i ruḫsāruñla **her yüzden** tecellā eyledüñ
ʿāşıḳuñ āyīne-i ḳalbin mücellā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 1). [her yüzden,]*

hercāyī: Şıpsevdi ‖ sebatsız, kararsız.

başladuñ gün gibi ben ẕerreye **hercāyīlige**
ey efendim ne ʿaceb āfet-i devrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 9). [hercāyīlige, -lik, -e]*
başladuñ gün gibi ben ẕerreye **hercāyīlige**
kime yanup yaḳılayın be hey āfet senden *(Gazel 147, Mısra 7). [hercāyīlige, -lik, -e]*

sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme **hercāyīye** dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 6). [hercāyīye, -y, -e]*
virme **hercāyīye** dil mihr-i dıraḫşān ise de
ıı *(Müseddes 1, Mısra 13). [hercāyīye, -y, -e]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme **hercāyīye** dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 20). [hercāyīye, -y, -e]*
virme **hercāyīye** dil mihr-i dıraḫşān ise de
v *(Müseddes 1, Mısra 27). [hercāyīye, -y, -e]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme **hercāyīye** dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 34). [hercāyīye, -y, -e]*
yaḳīnī necm-i eşküm gibi oldı yıldızum düşkün
Uşandum mihri yoḳ **hercāyī** āfet meh-liḳālardan *(Gazel 142, Mısra 10). [hercāyī,]*

hercāyī ol-: Bir şey üzerinde sürekli durmayan, sözünden, kararlarından dönüveren, sebatsız, kararsız, vefasız olmak.

gezer meh gibi **hercāyī olup** her gice şehr içre
ḳılur her cāyı rūşen mihr-i raḫşānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 5). [hercāyī olup, -up]*

hercāyīlik: Uçarılık, her aşığa yüz verme hali, sabırsızlık ve kararsızlık durumu.
ben ẕerreye **hercāyīlik** itdüñ niçe gündür
senden kime yanup yaḳılayın be hey āfet *(Gazel 19, Mısra 7). [hercāyīlik,]*

hergiz: Asla, katiyen, hiçbir vakit, hiçbir şekilde.

raḳīb-i ehrimenler daʿvetinden ḳaçmayup **hergiz**
varup her dīve rām olmış perī-şānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 3). [hergiz,]*
çerāġ-ı lāle bu gülşende yanmaz dāġsuz **hergiz**
nʿola olʿārız-ı meh-veşde olsa ḫāl-iʿanber-bū *(Gazel 167, Mısra 7). [hergiz,]*

herkes: Herkes, herşey.

herkesüñ çekme ġamın serv-i ḫırāmān ise de
yüzi açılmışa baḳma gül-i ḫandān ise de *(Müseddes 1, Mısra 1). [herkesüñ, -üñ]*

hevā: İptila, arzu, düşkünlük, aşk II Hava, yel, rüzgâr.

meydān içinde bāde-i gül-gūna göz diküp
baş ḳoşmasun **hevāya** iñen baş açup ḥabāb *(Gazel 11, Mısra 12). [hevāya, -y, -a]*
zencīr-i ser-i zülfi **hevāsında** degülseñ
başuñda nedür ṣōfī bu sevdā-yı sefāhet *(Gazel 20, Mısra 3). [hevāsında, -sın, -da]*
ḳulpu destüñde ḳalur her neye el ṣunduñsa
geç **hevādan** yüri ey dil oñacaḳ kāra yapış *(Gazel 81, Mısra 4). [hevādan, -dan]*
ḫayāl-i ḳadd-i bülendüñ nihāl-i bāġ-ı cinān
hevā-yı ġonca-i laʿlüñ bahār-ı ʿālem-i cān *(Gazel 138, Mısra 2). [hevā-yı, --yı]*
hevā-yı ḫāl-iʿiẕāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle ṭopṭolı ḳan *(Gazel 138, Mısra 5). [hevā-yı, --yı]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāye
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿarʿarı lerzān *(Gazel 138, Mısra 14). [hevā-yı, --yı]*
fiġān u āh u zār-ıla beni ayırdı yārumdan
kime āh ideyim bilmem **hevā-yı** rūzgārumdan *(Gazel 141, Mısra 2). [hevā-yı, --yı]*
zevraḳ-ı cām içürüp ṣūr u **hevāsı** var-iken
dil-i medhūşumı deryā gibi pür-cūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 11). [hevāsı, -sı]*
hevā-yı ḫāl-iʿiẕāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle ṭopṭolu ḳan *(Kaside 3, Mısra 11). [hevā-yı, --yı]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāyeñ
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿarʿarı lerzān *(Kaside 3, Mısra 22). [hevā-yı, --yı]*
zevraḳ-ı bāde-ile gördi ḫurūşın dilimüñ
cūş ider bencileyin ehl-i **hevādur** deryā *(Gazel 1, Mısra 4). [hevādur, -dur]*
ṭūbā ḳadüñ **hevāsı-y-ıla** göñlüm ey perī
Uçmaḳ dilerdi kūyuña olsa eger peri *(Gazel 200, Mısra 1). [hevāsı-y-ıla,]*

hevādār: Dost, âşık, kafadar, havalı.

yolında ẕerre-veş raḳḳāṣ idüp bu ben **hevādārın**
ḳarār u ṣabrum aldı rāḥat-ı cānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 7). [hevādārın, -ı, -n]*

hevādār ol-: İstekli, meyilli, hevesli.

meyl idüp **olurduñ** o boyu serve **hevādār**
ey ʿarʿar-ı bāġ itseñ o reftārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 5). [hevādār olurduñ, -olurduñ]*

hevāñ: Horluk, aşağılık, zelillik, alçaklık.

yā yoluñda ḫāk olan ʿāşıḳlaruñ ervāḥıdur
kim **hevāñ-ıla** ururlar raḳṣ cānānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 8). [hevāñ-ıla,]*

hevāya düş-: Heveslenmek, aşırı istek duymak.

ne dem ki ilte ṣabā bāġa būy-ı sünbülüñi
o dem **hevāya düşüp** bī-ḳarār olur reyḥān *(Gazel 138, Mısra 12). [hevāya düşüp, -üp]*

hevā-yı ʿışḳ: Aşk havası II Aşk arzusu.

hevā-yı ʿışḳ-ıla cūş itdügümçün taʿn ider ṣōfī
ne bilsün tīre-diller neydügin deryā-yı ʿummānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 7). [hevā-yı ʿışḳ-ıla, -ıla]*

heves: Arzu, istek.

hevesüm ʿilm ü göñlüm ehl-i ṣalāḥ
dilüme vird lā ilāhe sivāh *(Gazel 183, Mısra 3). [hevesüm, -üm]*

heves-i ʿışḳ: Aşk hevesine düşmek.

baḥr-ı eşkümde yaḳīnī benüm āvāre başum
pür-hevādur **heves-i ʿışḳ-ıla** mānend-i kelāb *(Gazel 10, Mısra 12). [heves-i ʿışḳ-ıla, -ıla]*

hey: "Ey!" seslenme edatı.

leb-i şīrīnüñ-ile ṭūtī-i ṭabʿum söyler
hey hümā āyine-i rūyuñı ḳarşu göster *(Gazel 30, Mısra 2). [hey,]*

hezār: Bülbül, andelib.

hezārı nār-ı şevḳıyla yaḳup ḳılmaġa ḫākister
gül-i ḥamrādaki şol āteşīn ruḫsār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 3). [hezārı, -ı]*
gülşen-i kūy-ı yārda yoḳ baña hem-zebān olur
bülbülem ey yaḳīnī ben bencileyin **hezār** yoḳ *(Gazel 95, Mısra 12). [hezār,]*
çemende nāleler idüp **hezār** enīn itseñ
Yaḳīnī gūşına girmez o verd-i ḫandānuñ *(Gazel 102, Mısra 13). [hezār,]*
eyler **hezār** cān u göñül murġını şikār
süzdükçe ḳara gözlerin ol ḥīle-bāzumuz *(Gazel 72, Mısra 5). [hezār,]*
yād eyleyüp o gül-ruḫı itdük **hezār** āh
ḫāmūş ḳıldı bülbüli ṣavt-ı ḥazīnümüz *(Gazel 74, Mısra 3). [hezār,]*
şikeste āyine çoḳ yüz bulur o meh-rūdan
hezār yüzden ider dilde ʿaksini pinhān *(Gazel 136, Mısra 6). [hezār,]*
hezār murġ-ı dil āsūde-ḥāl ü fāriġ-bāl
görindi ḥalḳa-i kaʿbe yed-i muḥammed'de *(Kaside 1, Mısra 49). [hezār,]*
hezār ġunc ile güldi açıldı ġonca-i bāġ
Yaḳasını niçe çāk itmesün gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 9). [hezār,]*

hezār: bin, pek çok.

hezār rūḥ fidā olsun ol ruḫ-ı verde
ki ġonca gibi ḥicāb-ıla ola perverde *(Gazel 178, Mısra 1). [hezār,]*
ey bülbül-i çemen ḳatı germ olma nāleden
bu gülşene hezār ḫōş-elḥān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 10). [hezār,]*
ḳapuñda bülbül-i şīrīn-suḫan **hezār** velī
benüm gibi ḳanı bir tūtī-i faṣīḥ-zebān *(Kaside 6, Mısra 37). [hezār,]*
bāġ-ı kūyuñda yaḳīnī ṣanemā bülbül-vār
gül yüzüñde nʿola eylerse **hezār** āh u fiġān *(Gazel 139, Mısra 10). [hezār,]*

hezārān: Binlerce, pek çok.

ʿömr uzunluġını bulmışdur **hezārāndan** ziyād
nār-ı ḥaddüñ kim semender-veş açup per kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 15). [hezārāndan, -dan]*
her kimüñ bāġ-ı cihānda bir gül-i ḫandānı var
ʿandelīb-āsā **hezārān** nāle vü efġānı var *(Gazel 28, Mısra 2). [hezārān,]*
lāl olup ḥayret-ile ḳala **hezārān** şimşād
meyl-i reftār ide ger ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 11). [hezārān,]*

ḫıdīv: Hükümdar; vezir.

nūyīn-i ḫaşm-bend **ḫıdīv-i** cihān-sitān
dārā-yı çarḫ-kevkebe pāşā-yı kām-rān *(Gazel 137, Mısra 1). [ḫıdīv-i, -i]*

ḫıdmet: Birinin işini görme; görev, vazife.

tek yaḳīnī ḳuluña öl diyü fermān eyle
cān virür **ḫıdmete** bir bende-i fermānuñdur *(Gazel 50, Mısra 12). [ḫıdmete, -e]*
yarayın seng-ile başın dimiş ol yār baña
başum ortaya ḳodum **ḫidmete** yarar olsun *(Gazel 163, Mısra 4). [ḫidmete, -e]*

ḫıffet: Hafiflik, ağır olmama hâli.

ḫafīf luṭfına nisbet seḫā-yı ebr-i ṣiḳāl
uyup zelāzile ger **ḫıffet** itmeseydi zemīn *(Kaside 1, Mısra 28). [ḫıffet,]*

ḫınk-i çarḫ: Feleğin,bahtın kır atı.

nesīm-i ṣubḥ urur aña selāsil ü aġlāl
cihānı kim ṭolanur **ḫınk-i çarḫ** bir günde *(Kaside 1, Mısra 46). [ḫınk-i çarḫ,]*

ḫırām: Salınan, salınarak yürüyen.

cāme-i sebz-ile kūyuñda **ḫırāmān** olsañ
ḥulle-i sebz-ile cennetdeki ḥūrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 7). [ḫırāmān,]*
sirişk-i çeşm reşk-i pāy-būs-ı cūy-bār eyler
ḫırāmān olsa ṣaḥn-ı bāġda ol ḳāmet-i dil-cū *(Gazel 167, Mısra 12). [ḫırāmān,]*
sāye-veş ḫāk-ile yeksān iden üftādeleri
şīvelerle ṣalınan ḳadd-i **ḫırāmānuñdur** *(Gazel 50, Mısra 6). [ḫırāmānuñdur, -dur]*

ḫırām eyle-: Salınarak yürümek.

zülfinde ḥaşr olur niçe dil **eylese ḫırām**
budur o serv-ḳadde ḳıyāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 3). [ḫırām eylese, -se]*

hırām it-: Salınarak nazla yürümek.

deşt ü sahrāda **hırām it** yüri ey kebg-i derī
cilveler ʿişveler it zīveri ol deşt ü derüñ *(Gazel 114, Mısra 7). [hırām it,]*

hırām-ı ḳadd: Salınan boy.

ḫırām-ı ḳaddüñe beñzetmez-idi reftārın
eger kim uymasa taḥrīk-i bāda serv-i revān *(Kaside 6, Mısra 17). [ḫırām-ı ḳaddüñe,]*

hırāş-ı ḫāṭır: Gönül tırmalayan.

ḫırāş-ı ḫāṭır-ı pür-ḫār-ı yār mı diyeyin
ḥarāret-i ciger-i tābdār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 1). [ḫırāş-ı ḫāṭır-ı,]*

hırmān: Mahrumluk, mahrumiyet.

ġam-ı hicrān-ıla cümle gezeyin yeʿs ü **ḫırmānī**
dilā ser-rişte-i ümmīdüñ el virmek müyesserdür *(Gazel 61, Mısra 5). [ḫırmānī,]*

hırmen-i ʿaḳl: Akıl harmanı.

her ṭarafda piyāleler dönsün
ḫırmen-i ʿaḳlı virelüm bāda *(Gazel 169, Mısra 6). [ḫırmen-i ʿaḳlı,]*

hırs: Bir şeyi elde etmek için duyulan, önüne geçilmez derecede kuvvetli istek.

ḳaṭʿ iderler başını ol ẕevḳdan maḥrūm olup
cām-ı laʿl-i yāra **ḫırşın** eylemezse az zülf *(Gazel 88, Mısra 10). [ḫırşın, -ın]*

hırz: 1. Emin yer, içinde mal saklanan yer. 2. İnsan ve hayvanları nazardan ve tehlikelerden koruduğuna inanılan muska, nazar boncuğu, tılsım.

ḫırz-ı īmān ḫaṭṭ-ı rūyuñ **ḫırz-ı** cān ḫaṭṭ-ı lebüñ
yazdı anı ehl-i ʿışḳ içün kirāmen kātibīn *(Kaside 2, Mısra 27). [ḫırz-ı, --ı]*

hırz-ı cān: Can sığınağı.

ḫırz-ı īmān ḫaṭṭ-ı rūyuñ **ḫırz-ı cān** ḫaṭṭ-ı lebüñ
yazdı anı ehl-i ʿışḳ içün kirāmen kātibīn *(Kaside 2, Mısra 27). [ḫırz-ı cān,]*

hışāl: Hasletler, huylar.

var ey gedā seg-i kūyına iltiyām eyle
tevāzuʿ-ıla gerek her **ḫışāli** dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 12). [ḫışāli, -i]*

hışm-nāk: Kızgın, öfkeli.

ey cāme-i siyāh giyen şāh-ı **ḫışm-nāk**
çaprāst dügmelerle beni eyledüñ helāk *(Gazel 96, Mısra 7). [ḫışm-nāk,]*

hıżır-likā: Hızır yüzlü.

ḫızır-liḳā vü süleymān-bisāṭ āṣaf-ṣaf
sikender-āyet ü yūsuf-şiyem kelīm-benān *(Kaside 6, Mısra 5). [ḫızır-liḳā,]*

hıżr: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdâdına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre velî olan zat.

ʿālem-i ervāḥdan gelmiş yā bir mektūbdur
yā duʿā-yı nūrʿdur yazmış anı **ḫıżr-ı** güzīn *(Kaside 2, Mısra 24). [ḫıżr-ı,].*
hem-rehüm **ḫızr-ı** hüdā peyk-i ẓafer rāh-berüm
ḳaçan irişse gerek zāhid-i gümrāh baña *(Gazel 7, Mısra 7). [ḫızr-ı,]*
ʿışḳ hādīdür yem-i fürḳatde çekme ıẕṭırāb
ey yaḳīnī ḥamdülillāh **ḫızr-ı** ḫōş-dem bundadur *(Gazel 43, Mısra 12). [ḫızr-ı,]*
nūr-ı aḥmed ṣan ider sündüs-i aḫzarda mekān
ya yaşıl câme giyen **ḫızr-ı** muʿallāsın sen *(Gazel 149, Mısra 6). [ḫızr-ı,]*
ḫuşk-leb ü dil-teşne cān virmek muḳarrerdür baña
ḫıżr-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ irmezse bi-keʿsin min maʿīn *(Kaside 2, Mısra 38). [ḫıżr-ı,]*

ḫıżr-ı ḫōş-dem: Hz. Hızır'ın iyi arkadaşı.

ḫıżr-ı ḫōş-demdür ṭutar destinde gūyā cām-ı cem
leblerüñ devrinde ey gül-çihre ḫaṭṭ-ı ʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 39). [ḫıżr-ı ḫōş-demdür,]*

ḫızr-ı hüdā: Hz. Hızır Peygamber.

var-ısa maġribe ey şāh-ı dil-āver seferüñ
hem-rehüñ **ḫızr-ı hüdā** peyk-i ẓafer rāh-berüñ *(Gazel 114, Mısra 2). [ḫızr-ı hüdā,]*

ḫibā: Bahşiş.

jeng-i **ḫibā-yı** bār keder virmez añların
mirʿāt-ı ḳalbe ḫayli cilā virdi ʿışḳ-ı pāk *(Gazel 96, Mısra 11). [ḫibā-yı, --yı]*

hīç: 1."Asla, katiyen" anlamında zarf.

sürūr-ı cāh-ıla **hīç** ibtihācumuz yoḳdur
şeh-i diyār-ı ġamuz taḫt u tācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 1). [hīç,]*
teʾennī ile olur ḥāṣıl ey sipihr-i kemāl
irer mi ẕihnüñe **hīç** ḥiddet-ile sürʿatde *(Kaside 1, Mısra 36). [hīç,]*
yalman-ı tīġı kesmedi ḳalbüñ ṣusuzluġın
sīr-āb ider mi teşne-i maḥrūrı **hīç** serāb *(Gazel 12, Mısra 10). [hīç,]*
ḥammāmda gördüm o perī-çihreyi ḫalvet
hīç dāʿireye uġramaz itdüm niçe daʿvet *(Gazel 19, Mısra 2). [hīç,]*
kāşki meyl itmesem her serv-i ḫōş-reftāra **hīç**
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı āvāre **hīç** *(Gazel 24, Mısra 2). [hīç,]*
gün yüzin görmek şerār-ı āhumı teskīn ider
mihre olmazmış muḳābil encüm-i seyyāre **hīç** *(Gazel 24, Mısra 4). [hīç,]*
ḳılca olduġı miyānı bellüdür maḫfī degül
kimse amma irmedi sırr-ı dehān-ı yāra **hīç** *(Gazel 24, Mısra 6). [hīç,]*
zehr-i ġam muʿtādıyın tiryāk-i vuṣlaṭ istemen
leẕẕet-i şādī gerekmez ʿāşıḳ-ı ġam-ḫvāra **hīç** *(Gazel 24, Mısra 12). [hīç,]*
hīçe ṣay anı ḥabāb-āsā yaḳīnī ʿāḳıl ol
iʿtimād itme ṣaḳın bu çarḫ-ı ġam-girdāra **hīç** *(Gazel 24, Mısra 14). [hīç,]*
hīç ṣıḥḥat yüzini görmedüm āh
olalıdan senüñ dil-efgāruñ *(Gazel 106, Mısra 7). [hīç,]*
ṭōp-ı cevr ile döger **hīç** aman ārām virmez
āhenīn ḳılma meger varsa yaḳīnī bedenüñ *(Gazel 113, Mısra 13). [hīç,]*
ġam degül gün günden efzūn olsa ḫaṭṭ-ı ʿārızuñ
ẕerrelerden mihre **hīç** irmez zevāl ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 12). [hīç,]*
kāşki meyl itmesem her serv-i ḫōş-reftāra **hīç**
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı āvāre **hīç** *(Gazel 24, Mısra 1). [hīç,]*
her seḥer ḫīle-ile zülf-i nigār oḫşamaġa
cest-bāz olmaya **hīç** bād-ı seḥerden nāzük *(Gazel 99, Mısra 6). [hīç,]*

2: Faydasız, boş, değersiz.

cihānı **hīçe** alaldan ʿaceb emīnüz kim
ziyāde buldı ḥisāb iden iltizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 3). [hīçe, -e]*

3. Bir işin herhangi bir zamanda yapılıp yapılmadığını sormak için soru cümlelerinde kullanılır.

dilā bir laḥẓa **hīç** şād olmaduñ mı
ġam-ı hicrāna muʿtād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 1). [hīç,]*
bugün sen kim leṭāfet baḥrına bir dürr-i yektāsın
düşer mi saña **hīç** bīgāne düşmek āşinālardan *(Gazel 142, Mısra 4). [hīç,]*
ḫālüñe eyler ser-i zülfüñ zenaḫdānuñda meyl
ṭālib olmaz mı kişi ʿālemde yār-ı ġāra **hīç** *(Gazel 24, Mısra 10). [hīç,]*

hīç bir zamān: Hiçbir vakit.

benem ol baḫtsuz kim yıldızum düşkün gözüm giryān
dil-i maḥzūnumı şād itmedi **hīç bir zamān** ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 4). [hīç bir zamān,]*

ḥicāb: Utanma, sıkılma.

dilden yaḳīnī jeng-i murādātı dūr ḳıl
çün māsivā ḥaḳīḳate baḳsañ **ḥicābdur** *(Gazel 44, Mısra 14). [ḥicābdur, -dur].*
hezār rūḥ fidā olsun ol ruḫ-ı verde
ki ġonca gibi **ḥicāb-ıla** ola perverde *(Gazel 178, Mısra 2). [ḥicāb-ıla, -ıla]*

ḥicāb: Perde, örtü, engel.

açılmadı **ḥicāb-ı** ġamda ḳaldı ġonca-i ḳalbüm
nesīm-i luṭf-ı cān-baḫşuñla ḫandān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 7). [ḥicāb-ı, --ı]*

ḥicāb id-: Utanmak, sıkılmak, mahcup olmak.

şanma sāḳī allar giymiş-durur cām-ı şarāb
bezm-i gülşende ruḫuñdan utanup ider ḥicāb *(Kıt'a 1, Mısra 2). [ḥicāb ider,]*
gün yüzine baḳandan ider var-ısa ḥicāb
Baḳduḳca pençesin yüze ṭutar ol āfitāb *(Gazel 11, Mısra 1). [ḥicāb ider,]*

ḥicāb-ı ebre gir-: Bulutun arkasına saklanmak. || Utanmak.

ḳaçan kim fütasın ḳuşansa ol mihr-i cihān-ārā
ḥicāb-ı ebre girer güyiyā nīm-i meh-i rūşen *(Gazel 143, Mısra 8). [ḥicāb-ı ebre girer,]*

ḥicāz: Mekke ve Medine şehirlerinin bulunduğu coğrafya.

kūyında ol begüñ gel ey dil niyāza başla
çünki **ḥicāzʿa** irdüñ saʿy it namāza başla *(Gazel 170, Mısra 2). [ḥicāzʿa, -ʿa]*

hīçe şay: Önemsememek, önem vermemek.

hīçe şay anı ḥabāb-āsā yaḳīnī ʿāḳıl ol
iʿtimād itme şaḳın bu çarḫ-ı ġam-girdāra hīç *(Gazel 24, Mısra 13). [hīçe şay,]*

hicrān: Ayrılık ‖ ayrılık acısı.

ruḫuñçün ḫār-ı **hicrānuñla** bülbül gibi zār olmaḳ
baña ey ġonca-leb gül gibi ḫandān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 5). [hicrānuñla, -unla]*

ḫāne-i dilde ḳarār itse ne var genc-i vişāl
niçe demdür ki ol ümmīd-ile **hicrānam** ben *(Gazel 145, Mısra 8). [hicrānam, -am]*
şāhum yaḳīnī bendeñi **hicrāna** ṣalma kim
şāyed gedāñı yād idesin bir zamān ola *(Gazel 6, Mısra 13). [hicrāna, -a]*
metāʿ-ı ʿömrümüzi urdı ayaġa **hicrān**
Yaḳīnī yār yanında revācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 9). [hicrān,]*
her mehi gördükde naḳd-i eşküñi ḫarc eyleyüp
müşterī olma metāʿ-ı vaṣla kim **hicrānı** var *(Gazel 28, Mısra 6). [hicrānı, --ı]*
yaḳīnīʿye ʿaraḳ-rīz oldı dirler cümleten cismüñ
o ḫod yād eyleyüp **hicrānı** aġlar cümle cisminden *(Gazel 143, Mısra 16). [hicrānı, --ı]*
ḥikāyet-i ġam-ı **hicrān-ı** yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 5). [hicrān-ı,]*
ḥikāyet-i ġam-ı **hicrān-ı** yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 11). [hicrān-ı,]*
dükenmeye elemüm ḥaşre dek beyān olsa
ḥikāyet-i ġam-ı **hicrān-ı** yār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 18). [hicrān-ı,]*
hḥikāyet-i ġam-ı **hicrān-ı** yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 25). [hicrān-ı,]*
ṣorarlar-ısa nedür ḥāl-i ḳalb-i nālānum
ḥikāyet-i ġam-ı **hicrān-ı** yār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 32). [hicrān-ı,]*
ben günehkāruña raḥm itmez-iseñ de bāri
ey ṣanem dūzaḫ-ı **hicrānuñ-ıla** itme ʿaẕāb *(Gazel 10, Mısra 6). [hicrānuñ-ıla, -ıla]*

hidāyet: 1. Doğru yola irşat, delâlet. 2. Doğru yola sülûk. Hakk'a muvassal olan tariki bulmak.

ḳoma elden ṭarīḳ-ı aşḳı ṣaḳın
ey yaḳīnī reh-i **hidāyetdür** *(Gazel 63, Mısra 14). [hidāyetdür, -dür]*
ey yaḳīnī şuʿāʿ-ı āteş-i āh
pertev-i lemʿa-i **hidāyetdür** *(Gazel 64, Mısra 18). [hidāyetdür, -dür]*
bu yaḳīnī kim eşigüñde irādet getürür
himmet ümmīd ider ey pīr-i **hidāyet** senden *(Gazel 147, Mısra 10). [hidāyet,]*

ḫiddet: Öfke, kızgınlık.

teʾennī ile olur ḥāṣıl ey sipihr-i kemāl
irer mi ẕihnüñe hīç **ḫiddet-ile** sürʿatde *(Kaside 1, Mısra 36). [ḫiddet-ile, -ile]*
ey yaḳīnī diyemez ḫançerinüñ **ḫiddetini**
olsa her bergi zebān sūsen-i saḫn-ı çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 9). [ḫiddetini, -i, -n, -i]*

ḫiddet eyle-: Kızmak, öfkelenmek.

yap yap saña teslīm ideyin naḳd-i ḥayātı
ey ḫançer-i ser-tīz-i nigār **eyleme ḫiddet** *(Gazel 19, Mısra 10). [ḫiddet eyleme,]*

hiddet-i zihn: Düşünce keskinliği, zihnin gücü.

hiddet-i zihn-i pāküñi görse
bile berḳ-ı ʿacūl özin kāhil *(Gazel 122, Mısra 7). [hiddet-i zihn-i,]*

ḫikāyet: Hikaye, anlatmak, nakletmek.

kūhken sergüzeştin añmaḳdan
ġaraz aḥvālümi **ḫikāyetdür** *(Gazel 64, Mısra 14). [ḫikāyetdür, -dür]*
ḫikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 5). [ḫikāyet-i, --i]*
ḫikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 11). [ḫikāyet-i, --i]*
dükenmeye elemüm ḥaşre dek beyān olsa
ḫikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 18). [ḫikāyet-i, --i]*

ṣorarlar-ısa nedür ḥāl-i ḳalb-i nālānum
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 32). [ḥikāyet-i, --i]*
meded yoḳ ol şehe dil ḥālini **ḥikāyet** idem
meded meded nicʿedem nʿeyleyem ne ḥālet idem *(Gazel 125, Mısra 1). [ḥikāyet,]*
hḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 25). [hḥikāyet-i,]*
ḫōş geçdügi besdür eli altında çenāruñ
bīd istemesün kişver-i gülşende **ḫilāfet** *(Gazel 19, Mısra 4). [ḫilāfet,]*

hilāl: Yeni ay.

hilāl mışḳala-i zerle levḥa-i felege
şu resme itmiş-idi naḳş ki irmez aña ḫayāl *(Kaside 1, Mısra 5). [hilāl,]*
hilāl gibi görüp kendüyi żaʿīfü'l-ḥāl
ḥimāyetüñle ḫitām-ı ricāmı sulṭānum *(Kaside 1, Mısra 71). [hilāl,]*
żaʿīf idüp dili reşk-i **hilāli** dervīşʿüñ
beni ḫayāl ide gibi ḫayāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 1). [hilāli, -i]*
necm-i eşküñ gibi āḫir seni eyler pā-māl
naẓar itmez ġam-ı mihriyle olursañ da **hilāl** *(Müseddes 1, Mısra 18). [hilāl,]*
bu ben zaʿīfe naẓar ḳılmaz ol kemān-ebrū
hilāl gibi gerek zār u nātüvān olayın *(Gazel 154, Mısra 6). [hilāl,]*
ruḫuñda lāmiʿ olan āfitāb-ı ʿālem içün
cebīnüñ üzre görinen **hilāl** ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 10). [hilāl,]*
daḫı kemāl-i ḥüsn-ile ḫalḳa görinmedin
ebrū-yı yāra beñzemek ister **hilāli** gör *(Gazel 39, Mısra 6). [hilāli, -i]*
naʿlçesi o mehüñ eşiginde naḳş olmış
görüp felekde **hilāli** oraya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 8). [hilāli, -i]*
ey ʿaceb ebrū mısın ya misk tozlu bir kemān
yā melāḥat burcunuñ ġarrā **hilāli** sen misin *(Gazel 158, Mısra 2). [hilāli, -i]*
seng-i mezārumuz ḳıla şemşīr-i ʿışḳı tīz
ġamzeñ helāk iderse bizi ey ḳaşı **hilāl** *(Gazel 116, Mısra 8). [hilāl,]*
aylarca göremen yüzüñi ey ḳaşı **hilāl**
bāri göster göreyin ṣaçlaruñı sāl-be-sāl *(Gazel 117, Mısra 1). [hilāl,]*

hilāl-ebrū: Hilal kaşlı (sevgili).

ḳavs ʿurcūna döndi ʿışḳı-y-ıla
sebebi ol **hilāl-ebrūdur** *(Gazel 52, Mısra 16). [hilāl-ebrūdur, -dur]*
cemālüñ maẓharıdur pertev-i mihri yaḳīnīʿnüñ
nʿola gün günden efzūn olsa ḥüsnüñ ey **hilāl-ebrū** *(Gazel 167, Mısra 16). [hilāl-ebrū,]*
mihrüm arturdı cemālin o **hilāl-ebrūnuñ**
meh-i nev pertev-i mihr-ile bulur ḥüsn ü kemāl *(Gazel 117, Mısra 5). [hilāl-ebrūnuñ, -nuñ]*
viṣāli ʿīdine irgürmez ol **hilāl-ebrū**
ṭutam ki ṣavm-ı firāḳına ṣabr idem farzā *(Gazel 3, Mısra 3). [hilāl-ebrū,]*
ḳızıl yaşıl dütünüm oldı çarḫa peyveste
felekde ḳavs-i ḳuzaḥ ṣanma ey **hilāl-ebrū** *(Gazel 168, Mısra 4). [hilāl-ebrū,]*

hilāl-i āsumān: Gökyüzündeki hilal şeklinde olan ay.

görindi sāġar-ı mey içre ey meh ʿaks-i engüştüñ
Şafaḳdan oldı gūyā kim **hilāl-i āsumān** ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 10). [hilāl-i āsumān,]*

hilāl-i çarḫ: Feleğin ayı.

mihr-i vücūda lemʿadur insān nite kim
gökde **hilāl-i çarḫ** şeref-iktisābdur *(Gazel 44, Mısra 12). [hilāl-i çarḫ,]*

ḫilʿat-i ʿışḳ: Aşkın kıymetli kaftanı.

itdi pür-dāġ ten-i zerdi yaḳīnī-i gedā
ḫilʿat-i ʿışḳı emīrāne ser-ā-ser giydi *(Gazel 193, Mısra 10). [ḫilʿat-i ʿışḳı,]*

ḥīle: Bir kimseyi aldatmak, kandırmak ve yanıltmak amacıyle yapılan tertip, düzen.

her seḥer **ḥīle-ile** zülf-i nigār oḫşamaġa
cest-bāz olmaya hīç bād-ı seḥerden nāzük *(Gazel 99, Mısra 5). [ḥīle-ile, -ile]*

ḥīle-bāz: Hileci.

eyler hezār cān u göñül murġını şikār
süzdükçe ḳara gözlerin ol **ḥīle-bāzumuz** *(Gazel 72, Mısra 6). [ḥīle-bāzumuz, -umuz]*

ḥilm ü vaḳār: Yumuşakbaşlılık ve ağırbaşlılık.

olurdı **ḥilm ü vaḳārına** fi'l-meşel timṯāl
żamīr-i rūşeni devrinde oldı ġırra güneş *(Kaside 1, Mısra 29). [ḥilm ü vaḳārına, -ına]*

himāyet: Koruma, esirgeme.

niçe demdür ki dīde ḳan aġlar
Vaḳt-ı luṭf u dem-i **ḥimāyetdür** *(Gazel 63, Mısra 10). [ḥimāyetdür, -dür]*
bulımazlarsa eger feyż-i **ḥimāyetle** şeref
ḳullaruñ pādişehüm ʿafva liyāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 7). [ḥimāyetle, -le]*
nūr-ı mihrüñle pür dil ü dīde
berr ü baḥre **ḥimāyetüñ** şāmil *(Gazel 122, Mısra 4). [ḥimāyetüñ, -üñ]*
hilāl gibi görüp kendüyi żaʿīfü'l-ḥāl
ḥimāyetüñle ḫitām-ı ricāmı sulṭānum *(Kaside 1, Mısra 72). [ḥimāyetüñle, -üñ, -le]*

himmet: Gayret, emek, çalışma, çabalama.

meydān-ı ʿarş eblaḳ-ı iḳbālüme mekān
çābük-süvār-ı **himmetüme** māh-ı nev rikāb *(Gazel 12, Mısra 6). [himmetüme, -üm, -e]*
benem zamānede ol şeh-süvār-ı esb-i kemāl
ki raḫş-ı **himmetüme** cilvegeh verā-yı cihān *(Kaside 6, Mısra 24). [himmetüme, -üm, -e]*
ey yaḳīnī sen hele ṣal şāhbāz-ı **himmetüñ**
ola şāyed ol tezerv-i bāġ-ı ḥüsn ü ān şikār *(Gazel 27, Mısra 13). [himmetüñ, -üñ]*
ḳaddüñe meyyāl olaldan serve istiġnā gerek
rāstī ṭabʿ-ı bülendüñ **himmeti** aʿlā gerek *(Gazel 98, Mısra 2). [himmeti, -i]*
olamaz **himmetüñ** gibi ʿālī
ʿarşı itsün gerek hümā menzil *(Gazel 122, Mısra 5). [himmetüñ, -üñ]*
bu yaḳīnī kim eşigüñde irādet getürür
himmet ümmīd ider ey pīr-i hidāyet senden *(Gazel 147, Mısra 10). [himmet,]*
dil mülkini tātār-ı firāḳ eyledi ġāret
himmet demidür gel yetiş ey şāh-ı velāyet *(Gazel 20, Mısra 2). [himmet,]*
şuʿāʿ-ı pertev-i fażlında żerre mihr-i münīr
ḳalīl **himmeti** yanında cūd-ı maʿden ü kān *(Kaside 1, Mısra 26). [himmeti, -i]*
ġam-ı ḳaddüñle ḫāke düşdi göñül
ol fütāde maḥall-i **himmetdür** *(Gazel 64, Mısra 12). [himmetdür, -dür]*
maʿānī cāmı çekilmez mi cāmī geçdiyse
tehī degül şeref-i **himmetüñde** bu meydān *(Kaside 6, Mısra 22). [himmetüñde, -ü, -ñ, -de]*
himmet-i bedraḳa-i feth nigeh-dāruñ olup
nūr-ı nuṣretle mücellā ola şām u seḥerüñ *(Gazel 114, Mısra 3). [himmet-i, --i]*
özüñi kān sözüñ güher ḳıldı
naẓar-ı **himmet-i** şeh-i ʿādil *(Gazel 122, Mısra 14). [himmet-i, --i]*

himmet ü iḳbāl: Lütuf ve saadet.

bu feṯḥ ü nuṣreti bulmazdı mihr-i ʿālem-gīr
o şehden olmasa ger yümn ü **himmet ü iḳbāl** *(Kaside 1, Mısra 16). [himmet ü iḳbāl,]*

himmet ü nuṣret: Çalışma, gayret, emek, yardım, inayet.

evc-i iḳbāle hümāsın yüri pervāz eyle
himmet ü nuṣret ola her yañadan bāl ü perüñ *(Gazel 114, Mısra 6). [himmet ü nuṣret,]*

himmet-i şeh: Padişahın lütfu.

piyāde ḳalsam eger ḫınk-i **himmet-i şehsüz**
olam ġam iline gül-gūn-ı eşkümle revān *(Kaside 6, Mısra 35). [himmet-i şehsüz, -süz]*

hindī: Hintli II siyah.

āteş üzre dūddur yā sanʿat ıẓhār itmege
rūmʿa gelmiş **hindīʿdür** zengī-i āteş-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 14). [hindīʿdür,]*
rūmı bir **hindūʿdur** gūyā ki rām itmek diler
seyr ider ruḫsāruñı cānā ser-ā-ser kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 19). [hindūʿdur,]*

ḥisāb: Hesap, ölçü.

rūz-ı şümārda alurın hep **ḥisābını**
sāʿat-be-sāʿat itme bana cevr-i bī-ḥisāb *(Gazel 11, Mısra 7). [ḥisābını, -ı, -n, -ı]*

ḥisāb id-: Hesaplayan.

cihānı hīçe alaldan ʿaceb emīnüz kim
ziyāde buldı **ḥisāb iden** iltizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 4). [ḥisāb iden,]*

ḥişār: Kale, sığınak.

kūy-ı nigār şehr-i melāḥat **ḥişārıdur**
cism-i münīri olmış aña nūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 5). [ḥişārıdur, -ı, -dur]*

ḥiyel-bāz: Hîleci, oyuncu, dubaracı, aldatıcı.

ṣad-hezārān cān u dil murġın ider her ān şikār
görmedüm çeşm-i **ḥiyel-bāzuñ** gibi bir cān-şikār *(Gazel 27, Mısra 2). [ḥiyel-bāzuñ, -un]*

ḥitām: Son, Bitme, nihâyet bulma.

hilāl gibi görüp kendüyi ża ʿīfü'l-ḥāl
ḥimāyetüñle **ḫitām-ı** ricāmı sulṭānum *(Kaside 1, Mısra 72). [ḫitām-ı, -ı]*

ḫod: Bizzat, kendi.

ruḫuñ ey ġonca verd-i **ḫod-būdur**
bülbül-i cānı zār iden budur *(Gazel 52, Mısra 1). [ḫod-būdur, -bū, -dur]*
ya **ḫōd** keyḫusrevʿüñ berbād olan gül-gūn otaġıdur
anuñ pāyıyla varmış al vālā sāyebānıdur *(Gazel 46, Mısra 9). [ḫōd,]*
yaḳīnīʿye ʿaraḳ-rīz oldı dirler cümleten cismüñ
o **ḫod** yād eyleyüp hicrānı aġlar cümle cisminden *(Gazel 143, Mısra 16). [ḫod,]*

ḫod-nümā: Gösteriş meraklısı.

ruhuñ āyīnesin gösterme kendin görmesün aġyār
görinme ṣaḳla mirʿāt-ı ʿizāruñ **ḫod-nümālardan** *(Gazel 142, Mısra 8). [ḫod-nümālardan, -lar, -dan]*

ḫōr: Bir kimseye değersiz, aşağı gözüyle bakmak.

gitdi mihrüñle ḳarārum meded ey iki gözüm
zerre-veş ẖāk-i meẕelletde yetiş oldum **ẖōr** *(Gazel 40, Mısra 10). [ẖōr,]*

hōr ol-: Küçük görülmek, zelil olmak.

kāse ṣınmaġ-ıla bulmış ġayrıdan ḳays imtiyāz
ẖōr olmaḳ itlerüñden iftiẖārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 12). [ẖōr olmaḳ,]*
segān-ı kūyuñ içre **ẖōr olup** ṣāhum ḥaḳīr olmaḳ
ʿulüvv-i manṣıb-ıla reşk-i aḳrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 13). [ẖōr olup, -up]*

hoş: Beğenilen, duyguları okşayan, güzel, iyi.

ibni vaḳt ol olıcaḳ nesne içün çekme melāl
bu demi **ẖōş** görüben ʿişrete ḳıl istiʿcāl *(Müseddes 3, Mısra 10). [ẖōş,]*
ādemīye maʿrifet **ẖōş** tāc imiş
salṭanatla māl ü mülki bāc imiş *(Kıt'a 2, Mısra 1). [ẖōş,]*

hōş geç-: Hoş vakit geçirmek, eğlenmek.

ẖōş geçdügi besdür eli altında çenāruñ
bīd istemesün kişver-i gülşende ḫilāfet *(Gazel 19, Mısra 3). [ẖōş geçdügi,]*

hōş gel-: Hoşa gitmek ‖ hoş görünmek, güzel gelmek.

ẖōş gelür berg-i gül-i aldan ey ġonca baña
gülşen-i dilde dem-ālūde olan peykānuñ *(Gazel 103, Mısra 3). [ẖōş gelür,]*
ġāyetde **ẖōş gelür** baña peykān-ı tīr-i yār
bī-ḥadd ü ġāyet olsa daẖı çekmezin melāl *(Gazel 116, Mısra 11). [ẖōş gelür,]*

hōş id-: Güzel etmek, iyi etmek II mutlu etmek, sevindirmek.

emdürüp bu dil-i bīmāra lebüñ şerbetini
ey ṭabībüm dimedüñ ẖāṭırını **ẖōş ideyin** *(Gazel 159, Mısra 10). [ẖōş ideyin, -eyin]*

hoş-bū: Güzel koku(lu).

kākülüñ farḳuñ üzre **ẖōş-būdur**
müşgden farḳ iden ḥaṭā eyler *(Gazel 29, Mısra 9). [ẖōş-būdur, -dur]*
ey semen gerçi ki sen reşk-i gül-i ẖod-rūsın
ṣanma kim ʿārız-ı dildār gibi **ẖōş-būsın** *(Gazel 152, Mısra 2). [ẖōş-būsın, -sın]*

hoş-dem: Hoş nefesli. ‖ Hoş esinti.

ʿışḳ hādīdür yem-i fürḳatde çekme ıẕṭırāb
ey yaḳīnī ḥamdülillāh ẖızr-ı **ẖōş-dem** bundadur *(Gazel 43, Mısra 12). [ẖōş-dem,]*

hoş-elḥān: Güzel sesli.

ey bülbül-i çemen ḳatı germ olma nāleden
bu gülşene hezār **ẖōş-elḥān** gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 10). [ẖōş-elḥān,]*

hōş-gūy: Tatlı dilli, güzel konuşan gibi.

yaḳīnī ẖusrevā bir şāʿir-i **ẖōş-gūydur** kʿanuñ
belāġat ṭōpını eflāke atdı çarẖ meydānı *(Gazel 187, Mısra 19). [ẖōş-gūydur, -dur]*

hoş-ḥāl: Durumu iyi, mesut, bahtiyar, memnun.

dem-i şafaḳla ʿalīl olmış-ıdı çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı siyeh perde ḳılmaġa **ẖōş-ḥāl** *(Kaside 1, Mısra 4). [ẖōş-ḥāl,]*

hoş-reftār: Yürüyüşü güzel olan (Sevgili).

yaḳīnī gitdi meylüm bāġ-ı dehrüñ ġayrı seyrinden
beni öldürdi āh ol serv-i **ḫōş-reftār** reftārı *(Gazel 188, Mısra 10). [ḫōş-reftār,]*

hoş-ter: Daha güzel, çok güzel.

nām-ı bākīʿyle ġazel rengīn-i **ḫōş-ter** gösterür
zāġlansa nitekim şemşīr cevher gösterür *(Beyit 6, Mısra 1). [ḫōş-ter,]*

ḫoten: Hotan (Doğu Türkistan'da bir şehir). II Misk kokusu.

ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ḫālüñ çın
sebzezār-ı **ḫotenʿde** āhūdur *(Gazel 52, Mısra 8). [ḫotenʿde, -de]*
ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ol ġazālüñ ḫāl-i miskīni
gülistān-ı **ḫotenʿde** sebze otlar ṣanki bir āhū *(Gazel 167, Mısra 4). [ḫotenʿde, -de]*

ḫūb: Güzel, hoş, iyi.

ʿaḳl u cān-ıdı **ḫūblarda** ḳalan
ṣabruma sen de bunda ḳal didiler *(Gazel 34, Mısra 13). [ḫūblarda, -larda]*
ḫūblar zikri gibi olmaz yaḳīnī fikr-i **ḫūb**
ḥamdüliʿllāh oldı evrād-ı dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 11). [ḫūb,]*
ṣafḥa-i hadd üzre ey ṭāvūs-ı zülf-i ʿanberīn
ḫūbluḳ menşūrına ṭuġrā-yı ʿālī sen misin *(Gazel 158, Mısra 4). [ḫūbluḳ, -luḳ]*
ḫūblar zikri gibi olmaz yaḳīnī fikr-i ḫūb
ḥamdüliʿllāh oldı evrād-ı dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 11). [ḫūblar, -lar]*
bir yalıñ yüzlü **ḫūbdur** tīġuñ
göñlüm anuñla sāde-pehlūdur *(Gazel 52, Mısra 9). [ḫūbdur, -dur]*
dilber ẓarīf ü bezm güzel rūzgār **ḫūb**
gülşen laṭīf bāġ dil-ārā bahār **ḫūb** *(Gazel 15, Mısra 1). [ḫūb,]*
dilber ẓarīf ü bezm güzel rūzgār **ḫūb**
gülşen laṭīf bāġ dil-ārā bahār **ḫūb** *(Gazel 15, Mısra 2). [ḫūb,]*
hengām lāle devr gül eyyām ʿīş ü nūş
bülbül nedīm ü bezm çemen lālezār **ḫūb** *(Gazel 15, Mısra 4). [ḫūb,]*
mestāne çeşm ü ġonca dehān u şeker zebān
ḳāmet laṭīf ü zülf muṭarrā ʿiẕār **ḫūb** *(Gazel 15, Mısra 6). [ḫūb,]*
güller güler küşāde semen ġonca nāzda
dil-keş çemen laṭīf havā rūzgār **ḫūb** *(Gazel 15, Mısra 8). [ḫūb,]*
neyler nevāda naġmede muṭrıb yaḳīnī mest
Sāḳī ṣafāda mey feraḥ-efzā nigār **ḫūb** *(Gazel 15, Mısra 10). [ḫūb,]*
gösterür çeşm ü ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı ser-sebzüñi **ḫūb**
nergis ü lāle imiş çeşm ü çerāġı çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 7). [ḫūb,]*
ol ruḫ-ı al güzel ol ḫaṭ-ı ḫōş-bū da güzel
cümleten **ḫūb** begüm o da güzel bu da güzel *(Gazel 119, Mısra 2). [ḫūb,]*
ẕevḳ-ı ḥelvādan eleẕdür bize bu niʿmet-i **ḫūb**
ki miyāna gele bir lebleri pālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 11). [ḫūb,]*
virme ʿīşı yaḳīnīʿyā felege
diñle kim saña **ḫūb** pend itdüm *(Gazel 134, Mısra 10). [ḫūb,]*

ḫudā: Allah, Tanrı, Rabb.

ḳapuñı kaʿbe-i ehl-i ṣafāya beñzetdüm
Ruḫ-ı münīrüñi nūr-ı **ḫudāʿya** beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 2). [ḫudāʿya, --ya]*
her ne niyāz var-ısa ol dil-rübāya ḳıl
cümle sipās u minneti ey dil **ḫudāʿya** ḳıl *(Gazel 121, Mısra 2). [ḫudāʿya, -y, -a]*
vücūd-ı muṭlaḳuñ mihri şuʿāʿından şeref bulduḳ
ḫudānuñ ġayrıdan bir ẕerre istimdādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 8). [ḫudānuñ, -nun]*

Sürādiḳāt-ı ġuyūb içre ḳalmaya işkāl
rumūz-ı ġaybı ḳıla ḳalbine **ḫudā** ilhām *(Kaside 1, Mısra 58). [ḫudā,]*
mesāḥa-i keremüñ ḳıble-i ulü'l-iḳbāl
taṣavvuf ehli **ḫudā'dan** dilerse ẕikr-i cemīl *(Kaside 1, Mısra 54). [ḫudā'dan, -'dan]*
hem-rehüm ḫızr-ı **hüdā** peyk-i ẓafer rāh-berüm
ḳaçan irişse gerek zāhid-i gümrāh baña *(Gazel 7, Mısra 7). [hüdā,]*
reh-revān-ı ṭarīḳ-ı ʿışḳ-ı **ḫudā**
ey yaḳīnī saña kehel didiler *(Gazel 34, Mısra 25). [ḫudā,]*
nücūm gibi yanam ṣubḥ olınca şevḳumdan
ḫudā ger eyleye bīdār-ı kūy-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 4). [ḫudā,]*
efāżıla eşigi oldı kaʿbe-i āmāl
ḫudā ḳılup seni gülzār-ı şerʿde her-bār *(Kaside 1, Mısra 80). [ḫudā,]*

ḫudā ḥaḳḳı: Allah hakkı.

cemālüñde görinen lemʿa-i nūr-ı **ḫudā ḥaḳḳı**
ḳaşuñ ʿīd-i ḍuḥānuñ ġurre-i ġarrāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 5). [ḫudā ḥaḳḳı,]*

ḫudāygān: Büyük hükümdar, padişah.

ḫudāygān-ı ṣudūr-ı zamāne şemsü'd-dīn
ʿimād-ı ḳubbe-i iḳbāl ü ḳıble-i iclāl *(Kaside 1, Mısra 21). [ḫudāygān-ı,]*

ḫudūd: Sınır.

vaṣf-ı bī-ḥaddüñi taʿrīf degüldür ḥaddüm
yoġ-imiş kişver-i efżālüñe eṭrāf u **ḫudūd** *(Kaside 5, Mısra 30). [ḫudūd,]*

ḫulk: Huy, tabiat, yaratılış.

ḫulḳ-ı ʿaẓīmi ġāliyedān-ı melāʿike
feyż-i ʿamīmi micmere-gerdān-ı ḳudsiyān *(Gazel 137, Mısra 3). [ḫulḳ-ı, --ı]*

ḫulle: Cennette giyilecek elbise, cennet elbisesi.

câme-i sebz-ile kūyuñda ḫırāmān olsañ
ḫulle-i sebz-ile cennetdeki ḥūrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 8). [ḫulle-i, --i]*

ḫum-ḫāne: 1. Meyhane. 2. Şarap mahzeni.

şuʿāʿ-ı āh-ıla **ḫum-ḫānemüz** olur rūşen
dimeñ ki şām-ı belāda sirācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 7). [ḫum-ḫānemüz, -müz]*

ḫum-ı mey: Şarap küpü.

şeh-i ʿışḳam **ḫum-ı mey** baña genc-i ḫusrevānīʿdür
başumda penbe-i dāġ-ı ġamuñ tāc-ı keyānīʿdür *(Gazel 46, Mısra 1). [ḫum-ı mey,]*

ḫūn: Kan, dem.

ya **ḫūnīn** çeşmidür ferhād-ı mestüñ daḫı ḳan aġlar
ya ḳaysʿuñ ḳan bulaşmış penbe-i dāġ-ı nihānıdur *(Gazel 46, Mısra 5). [ḫūnīn, -īn]*
bir dem ol **ḫūnī** baña raḥm itmeyüp ḳıldı helāk
ḳanlar aġla dem-be-dem ey çeşm-i pür-ḫūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 5). [ḫūnī, -ī]*
yā **ḫūnīn** ḳalbidür mecnūn-ı zāruñ laḫt laḫt olmış
derūnında olan dāġ-ı siyāh anuñ nişānıdur *(Gazel 46, Mısra 11). [ḫūnīn, -in]*
dil **ḫūn** u cān figār ciger rīş sīne çāk
derd-i firāḳ ile iderin āh-ı derd-nāk *(Gazel 96, Mısra 1). [ḫūn,]*
ʿanberīn ḫālüñe üftādedür ey çeşm-i ġazāl
baġrı **ḫūn** olsa nʿola nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 10). [ḫūn,]*

ḫurūş: Coşku, coşkunluk.

zevraḳ-ı bāde-ile gördi **ḫurūşın** dilimüñ
cūş ider bencileyin ehl-i hevādur deryā *(Gazel 1, Mısra 3). [ḫurūşın,]*

ḫuşūşān: Bilhassa, özellikle.

bülbül gibi bahār ericek ehl-i ʿışḳ olan
Şeydālıḳ itmesün mi **ḫuşūşan** cüvān ola *(Gazel 6, Mısra 8). [ḫuşūşan,]*

ḫużūr: Gönül rahatlığı.

ḫaṭ-ı ruḫsāruñ ider münkesirüʿl-bāl beni
ʿandelībüñ uçurur ḫār **ḫuzūrın** gūyā *(Gazel 2, Mısra 6). [ḫuzūrın, -ı, -n]*
ḫuzūrından ayırdı ʿışḳı yāruñ bī-ḫuzūr oldum
ṣoñında her **ḫuzūruñ** ey yaḳīnī bir belā vardur *(Gazel 51, Mısra 14). [ḫuzūruñ, -uñ]*
ḫuzūrından ayırdı ʿışḳı yāruñ bī-ḫuzūr oldum
ṣoñında her ḫuzūruñ ey yaḳīnī bir belā vardur *(Gazel 51, Mısra 13). [ḫuzūrından, -ı, -n, -dan]*

hücūm: Saldırış, saldırma.

gördi **hücūm-ı** seyl-i sirişküm ziyādedür
her mevc ṭutdı sāḥil-i deryāda bir kenār *(Gazel 26, Mısra 3). [hücūm-ı,]*

hücūm it-: Hücum etmek, saldırmak, saldırıya geçmek.

feżā-yı çarḫa çü pervāz ṣaldı bāz-ı sefīd
ġurāb-ı şāma **hücūm itdi** ḳılmayup ihmāl *(Kaside 1, Mısra 8). [hücūm itdi,]*

ḫükm-i şeh: Padişahlar padişahının emri.

ḳaṣīdem olsa nʿola **ḫükm-i şeh** gibi menşūr
ki buldı nām-ı nişānī beg ile çoḳ ʿunvān *(Kaside 6, Mısra 53). [ḫükm-i şeh,]*

hümā: Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan efsanevi bir kuş.

bir **hümādur** mihr-i ʿālem-tābı ḳılmış āşiyān
gird-i ruḫsāruñda ṣanma ey büt-i tannāz zülf *(Gazel 88, Mısra 3). [hümādur, -dur]*
evc-i iḳbāle **hümāsın** yüri pervāz eyle
himmet ü nuṣret ola her yañadan bāl ü perüñ *(Gazel 114, Mısra 5). [hümāsın, -sı, -n]*
murġlar şāhın nʿola idinseñ üsküflü gedā
oldı çün saña **hümā-yı** devlet ü devrān şikār *(Gazel 27, Mısra 4). [hümā-yı,]*
feżā-yı ʿarşdayuz hem-cenāḥ-ı ṭāʿir-i ḳudsüz
bülend-mertebe bāzuz **hümā-yı** sidre-mesīrüz *(Gazel 75, Mısra 6). [hümā-yı,]*
ey perī gird-i ʿiẕāruñda gören kākülüñi
āşiyān itdi ṣanur mihr-i cihān-tābı **hümā** *(Gazel 2, Mısra 10). [hümā,]*
leb-i şīrīnüñ-ile ṭūtī-i ṭabʿum söyler
hey **hümā** āyine-i rūyuñı ḳarşu göster *(Gazel 30, Mısra 2). [hümā,]*
olamaz himmetüñ gibi ʿālī
ʿarşı itsün gerek **hümā** menzil *(Gazel 122, Mısra 6). [hümā,]*
cān murġı zülf-i pür-ġam-ı dildārı ḳıldı cāy
gūyā seḥāb içinde **hümā** yapdı āşiyān *(Gazel 140, Mısra 8). [hümā,]*
āsitānına güẕār eyleme her bir būmuñ
ne revādur ki **hümā** sāye ṣala vīrāna *(Gazel 173, Mısra 12). [hümā,]*

hümā-cevlān: Kafdağı'nda ve dâimî karlar bölgesinde yaşadığı kabul edilen, boz renkli, kanatları zümrüt yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesi o kimsenin başına devlet kuşu konacağına alâmet sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsânevî kuş. Cevlan: Gezinme, Dolaşma, gidip gelme, deveran.

her zaġanla ol perī-ruḫ hem-cenāḥ olmaḳ neden
çünki olmaz zāġa şehbāz-ı **hümā-cevlān** şikār *(Gazel 27, Mısra 10). [hümā-cevlān,]*

hümā-sāye: Hüma gibi aleme uğur ve zenginlik veren gölge.

sidre-veş ḳadr-i bülendüñ idüp allāh refiʿ
ey **hümā-sāye** ola ẓıll-i ẓalīlüñ memdūd *(Kaside 5, Mısra 40). [hümā-sāye,]*

hümā-yı ʿarş-pervāz: Göğe uçan hüma kuşu.

hümā-yı ʿarş-pervāzam bülend-āvāz şehbāzam
şeker-ḫā ṭūṭīyem hem bülbülem gūyā suḫan-dānam *(Gazel 124, Mısra 5). [hümā-yı ʿarş-pervāzam, -am]*

hümā-yı fāriġuʿl-bāl: Kol ve kanattan kurtulmuş hüma.

bir **hümā-yı fāriġuʿl-bālem** bugün uçmaḳdan
dām-ı tezvīr itmezem ben sübḥa-i ṣad-dānemi *(Gazel 198, Mısra 7). [hümā-yı fāriġuʿl-bālem, -em]*

hümāyūn: Kutlu, kuvvetli, mübarek, saadetli.

ruḫlaruñda sāye-güsterdür **hümāyūn** kākülüñ
sāye ṣaldı aḥmedʿe ṣan perr-i cibrīl-i emīn *(Gazel 155, Mısra 9). [hümāyūn,]*

hümāyūn-fāl: Talihi uğurlu.

feżā-yı dehre ṣalup sāye-i **hümāyūn-fāl**
sepīde-dem cevelān itdi bāz-ı zerrīn-bāl *(Kaside 1, Mısra 1). [hümāyūn-fāl,]*

hümāyūn-ẓıl: Hümayun:1. Kutlu, mübârek, saâdetli. 2. Pâdişâha, pâdişahlığa âit. Zıl:1. Gölge. 2. mec. Himâye, sâhip çıkma.

kişver-i fazla eyledi seni şāh
sāye-i ḫusrev-i **hümāyūn-ẓıl** *(Gazel 122, Mısra 10). [hümāyūn-ẓıl, -ẓıl]*

ḫūn it-: Kan içinde bırakmak, kanlı hale getirmek.

ḫūn itdi nāfe-veş dili vü aldı aḳlumuz
cādū-yı çeşm-ile büt-i miskīn ġazāleler *(Gazel 33, Mısra 5). [ḫūn itdi,]*

ḫūn-āb: Kanlı gözyaşı.

sāḳī-i lāle-ʿiẕār-ıla içüp cām-ı şarāb
itmezin dīde-i ġam-dīdemi ġarḳ-ı **ḫūn-āb** *(Gazel 10, Mısra 2). [ḫūn-āb,]*

ḫūn-ālūde: Kana bulanmış, kan bulaşmış II kırmızı; üzüntülü.

yād-ı laʿlüñde kenār-ı çeşm-i deryā-bārda
Ṣāḫ-ı mercān oldı **ḫūn-ālūde** müjgānum hemīn *(Gazel 155, Mısra 12). [ḫūn-ālūde,]*

hüner: Bilme, marifet; ustalık, maharet.

baña nisbet şuʿarā zümresi encüm gibidür
āsumān-ı **hünere** mihr-i dıraḫşānam ben *(Gazel 144, Mısra 16). [hünere, -e]*
zeyn itdi jāle gülleri didi ṣabāya ṣāḫ
pürdür **hüner** güherleri iki ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 12). [hüner,]*

ḫūn-feşān: Kan saçan. ll kan ağlayan (göz bebeği bağlamında).

her demde çeşmüme niçe bir **ḫūn-feşān** ola
ol şāh-ı ḥüsn yā niçe bir bī-amān ola *(Gazel 6, Mısra 1). [ḫūn-feşān,]*
kenār-ı cūyda yir yir görinen lāleler ṣanmañ
Yaḳīnīʿnüñ ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i **ḫūn-feşānıdur** *(Gazel 46, Mısra 16). [ḫūn-feşānıdur, -dur]*

ḫūn-ḫvār: Kan dökücü (Sevgili).

aldı mekr ü ẓulm-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i **ḫūn-ḫvāruñ** gibi olmış sitemger kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 12). [ḫūn-ḫvāruñ, -un]*
aldı ẓulm ü mekr-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i **ḫūn-ḫvāruñ** gibi olmış sitemger kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 18). [ḫūn-ḫvāruñ, -un]*

ḫūnī: Kan akıtıcı, kan dökmeye meyilli; zalim, gaddar.

şāyed olaydı dil-i zāra şehīd olmaḳ naṣīb
kāşki **ḫūnī** gözüñle günde bir ḳan eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 6). [ḫūnī,]*
geçdi yaḳīnī cānumuza nāvek-i belā
derd-i derūnumuzdan o **ḫūnī** degül ḫabīr *(Gazel 37, Mısra 10). [ḫūnī,]*
al giydüñ ḳanı inṣāf nedür ey **ḫūnī**
ġamze-i mestüñe uyduñ yine mi ḳan itdüñ *(Gazel 110, Mısra 9). [ḫūnī,]*

ḫūn-rīz: Kan döken, kan dökücü II zâlim, acımasız sevgili.

yüri ol ġamzesi **ḫūn-rīze** cān vir ḳayd-ı tenden geç
şehīd-i ʿışḳ ol ey ʿuryān olan gönlüm kefenden geç *(Gazel 23, Mısra 1). [ḫūn-rīze, -e]*
didüm geçdi nişān-ı sīneden peykān-ı **ḫūn-rīzüñ**
didi ol ḳaşları yā ey dü-tā-ḳāmet geçenden geç *(Gazel 23, Mısra 9). [ḫūn-rīzüñ, -üñ]*

ḫūr: Ahu gözlüler, cennet kızları.

sen meleksüz yanuma gelse perī-peykerler
ḫūr olsa daḫı yoḳdur nigerānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 14). [ḫūr,]*
cāme-i sebz-ile kūyuñda ḫırāmān olsañ
ḫulle-i sebz-ile cennetdeki **ḫūrāsın** sen *(Gazel 149, Mısra 8). [ḫūrāsın, -sın]*
oldı ṣan nūr-ı ḫudā aḥmed-i muḫtārʿı muḥīṭ
nūrdan puñara girmiş görinür **ḫūrāsın** *(Gazel 151, Mısra 6). [ḫūrāsın, -sın]*

ḫūr u melek: Hûrî ve melek.

gerçi kim **ḫūr u melekde** var-ımış nāzüklük
degül anlar daḫı sen nūr-ı baṣardan nāzük *(Gazel 99, Mısra 7). [ḫūr u melekde,]*

ḫūr u rıḍvān: Huri ve Cennet bekçisi.

ḳarīn olmaḳ saña ey ḳaddi ṭūbā bāġ-ı kūyuñda
cināndа hem-nişīn-i **ḫūr u rıḍvān** olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 8). [ḫūr u rıḍvān,]*

ḫurde-dān: Nükteleri ve incelikleri anlayan, bilen.

yāruñ dehānı vaṣfın ider yoḳ benüm gibi
esrār-ı ġaybı keşf idemez degme **ḫurde-dān** *(Gazel 140, Mısra 10). [ḫurde-dān,]*

ḫurde-i zer: Altın parçacığı.

çemende bād-ı hevā buldı niçe **ḫurde-i zer**
kim itdi ġonca-i gül kīse içre anı nihān *(Kaside 3, Mısra 5). [ḫurde-i zer,]*

ḫūr-ı cinān: Cennetler hurisi.

çemenī cāmesin ol serv-i semen-ber giydi
gūyiyā **ḫūr-ı cinān** sündüs-i aḫzar giydi *(Gazel 193, Mısra 2). [ḫūr-ı cinān,]*

ḫuşk-leb: Dudağı kuru, susamış.

ḫuşk-leb ü dil-teşne cān virmek muḳarrerdür baña
ḫıżr-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ irmezse bi-keʿsin min maʿīn *(Kaside 2, Mısra 37). [ḫuşk-leb,]*

ḫurşiyd: Güneş.

istimāʿ idüp o semte ʿazmüñi ey meh-liḳā
başın alup gitdi dün **ḫurşiyd** maġribden yaña *(Gazel 5, Mısra 2). [ḫurşiyd,]*
ṭalʿatuñla eyledi **ḫurşiyd** maġribden ṭulūʿ
vechi var āḫir zamān oldı dir isem ḫusrevā *(Gazel 5, Mısra 3). [ḫurşiyd,]*
maşrıḳ-ı envār-ı elṭāf-ı ilāhī ol müdām
eyledükçe maġribe **ḫurşiyd-i** enver ilticā *(Gazel 5, Mısra 14). [ḫurşiyd-i, -i]*
dūr iken böyle yaḳar ol yüzi **ḫūrşiyd** beni
pertev-i vaṣlına irsem niçe olur ḥāl ʿaceb *(Gazel 13, Mısra 3). [ḫūrşiyd,]*
şiken-i zülfi şikest ola nʿola dildāruñ
Muttaşıl pertev-i **ḫūrşiyd-i** dıraḫşānda yatur *(Gazel 56, Mısra 10). [ḫūrşiyd-i, -i]*
mirʿāt-ı ḫaddi var iken ol māh-ṭalʿatuñ
ḫūrşiyd-i çarḫ-ı cārīye yoḳdur nigāhumuz *(Gazel 71, Mısra 6). [ḫūrşiyd-i, -i]*
reşk-i **ḫurşiyd** olur mı bir daḫı cām
o güni gösterür mi baña felek *(Gazel 97, Mısra 5). [ḫurşiyd,]*
lemʿa-i tīġuñ ide pertev-i mihri zāʿil
reşk-i **ḫurşiyd-i** cihān-tāb ola ey meh siperüñ *(Gazel 114, Mısra 10). [ḫurşiyd-i, -i]*
ʿaceb mi kuḥl iderse gerdümi **ḫurşiyd-i** ʿālem-tāb
ġubār-ı āsitān-ı ḥazret-i şāh-ı şehīdānam *(Gazel 124, Mısra 9). [ḫurşiyd-i, -i]*
geh ḫāk-i ẓulmet içre biten zerreyem ḥaḳīr
geh āsumān-ı çārda **ḫurşiyd-i** enverem *(Gazel 126, Mısra 12). [ḫurşiyd-i, -i]*
şuʿāʿ-ı nīze-i **ḫurşiyd-i** ʿālem-ārāyı
livā-yı ḫusrev-i gītī-sitāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 5). [ḫurşiyd-i, -i]*
mirʿāt-ı reʿfetinden ider dem-be-dem ṭulūʿ
ḫurşiyd-i ʿavn u nuṣret tevfīḳ-ı kārdān *(Gazel 137, Mısra 6). [ḫurşiyd-i, -i]*
cemşiyd-i çār-bāliş-i eyvān-ı kibriyā
ḫurşiyd-i ṣubḥ-sancaḳ u māh-ı zuḥal-mekān *(Gazel 137, Mısra 10). [ḫurşiyd-i, -i]*
görüp **ḫurşiyd-i** ḫaddin ol perīnüñ
be hey ʿāṣıḳ feraḥṣād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 7). [ḫurşiyd-i, -i]*
meh-i sipihr-i kemālüz ʿuṭārid-i eflāk
yazar ṣaḥīfe-i **ḫurşiyde** her kelāmumızı *(Gazel 189, Mısra 8). [ḫurşiyde, -e]*
ḫurşiyd-veş yaḳīnī ṭulūʿ itse sözlerüñ
encüm gibi görinmeye eşʿār-ı ḫāverī *(Gazel 200, Mısra 9). [ḫurşiyd-veş, -veş]*

ḫūrşiyd-çihre: Güneş yüzlü. hurşid: güneş çihre (çehre): yüz, surat, simâ.

sipihr-i faẓl u maʿārifde gerçi mihr-i münīrüz
ḳapuñda ey meh-i **ḫūrşiyd-çihre** ḫāk-i ḥaḳīrüz *(Gazel 75, Mısra 2). [ḫūrşiyd-çihre,]*

ḫūrşiyd-i ʿālem-tāb: Cihanı aydınlatan güneş.

şuʿāʿ-ı pertev-i **ḫūrşiyd-i ʿālem-tābdan** ṣanma
senüñ şevḳuñla rūşendür bugün ey meh-liḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 15). [ḫūrşiyd-i ʿālem-tābdan, -dan]*

ḫurşiyd-i raḫşān: Parlak güneş.

ḫāneme bir gün ṭoġup ben ẕerreye virmez zıyā
Ruḫlaruñ **ḫurşiyd-i raḫşān** olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 6). [ḫurşiyd-i raḫşān,]*
sipihr-i naẓmda encüm gibi maḥv oldı şāʿirler
olaldan ben maʿārif burcunuñ **ḫurşiyd-i raḫşānı** *(Gazel 187, Mısra 14). [ḫurşiyd-i raḫşānı, -ı]*

hürmet: Saygınlık, saygı.

ḥurmetle ṭut ṣurāḫī şikest olmasun meded
ansuz göñülde sāḳī dürüst olmaz inkisār *(Gazel 26, Mısra 11). [ḥurmetle, -le]*

hürmüz: Sasaniyan'dan hükümdar Nuşirevan'ın oğlu ve halefidir.

göreydi **hürmüz** ü cem ʿişret-i müdāmumızı
başına tāc idinürdi ḥabāb-ı cāmumızı *(Gazel 189, Mısra 1). [hürmüz,]*

ḫürrem: Sevinçli, mutlu, gönül açıcı.

ġam meclisinde bāde-i ʿışḳ-ıla **ḫurremüz**
bezm-i ṣafāda ʿīş idici rind-i ʿālemüz *(Gazel 73, Mısra 1). [ḫurremüz, -üz]*

ḫüseyn-ihsān: Hz. Hüseyin'le ilgili olan, Lutuf, kerem, iyilik.

ʿömer-fazīlet ü bū-bekr-ṣıdḳ u ʿos̱mān-şerm
ʿalī-ḫışāl ü ḥasan-sīret ü **ḫüseyn-ihsān** *(Kaside 6, Mısra 2). [ḫüseyn-ihsān, -ihsan]*

ḫüsn: Güzellik, iyilik.

baḳ laʿl-i yāra mühr-i süleymān degül midür
menşūr-ı **ḫüsne** ḳaşları ʿunvān degül midür *(Gazel 60, Mısra 2). [ḫüsne, -e]*
ḳulı olsam ʿaceb mi vālīnüñ
yūsuf-ı mıṣr-ı **ḫüsn** ü behcetdür *(Gazel 63, Mısra 4). [ḫüsn,]*
ḫüsn bābında muʿārız olımaz aña güneş
seḥerī çıḳsa evinden giyüp altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 3). [ḫüsn,]*
ḫüsnüñ artar zülfüñ ey meh ʿanber-efşān eyleseñ
şemʿüñ artar lemʿası tārın perīşān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 1). [ḫüsnüñ,]*
cilve-i envār-ı **ḫüsni** gör dil-i pür-şevḳden
ṭūr-ı mūsā bundadur ṭūr-ı tecellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 11). [ḫüsni, -i]*
cemālüñ maẕharıdur pertev-i mihri yaḳīnīʿnüñ
nʿola gün günden efzūn olsa **ḫüsnüñ** ey hilāl-ebrū *(Gazel 167, Mısra 16). [ḫüsnüñ, -üñ]*
göñül naḳdini teslīm eyledüm ol ḫvāce-i **ḫüsne**
metāʿ-ı vaṣlını elḥamdüliʿllāh rāygān buldum *(Gazel 128, Mısra 7). [ḫüsne, -e]*
keserse tīġ-i belā rişte-i dil ü cānı
o şāh-ı **ḫüsn** eşiginden kesilmezin ḳaṭʿā *(Gazel 3, Mısra 10). [ḫüsn,]*
ṭayanup **ḫüsnüñe** şāhum iñen incitme ʿuṣṣāḳı
ḳalur ṣanma benüm ʿömrüm güzellik kimseye bāḳī *(Gazel 185, Mısra 1). [ḫüsnüñe, -üñ, -e]*
ḳılca cānuñ di perīşānlıġın ol ḳazzāza
ḫüsni evrāḳına ḫaṭ baġlamadın şīrāze *(Gazel 176, Mısra 2). [ḫüsni, -i]*
ʿaceb mi mihrüñ-ile z̧erre gibi raḳṣ itsem
saña bu **ḫüsni** viren ḳıldı bī-ḳarār beni *(Gazel 199, Mısra 8). [ḫüsni, -i]*

ḫüsn ü ān: Güzellik ve cazibe.

ey yaḳīnī sen hele ṣal şāhbāz-ı himmetüñ
ola şāyed ol tezerv-i bāġ-ı **ḫüsn ü ān** şikār *(Gazel 27, Mısra 14). [ḫüsn ü ān,]*

ḫüsn ü behcet: Güzellik ve hoşluk.

yūsuf-ı mıṣr-ı **ḫüsn ü behcetsin**
nʿola olsam senüñ ḫarīdāruñ *(Gazel 106, Mısra 3). [ḫüsn ü behcetsin, -sin]*

ḫüsn ü kemāl: Güzellik ve olgunluk.

mihrüm arturdı cemālin o hilāl-ebrūnuñ
meh-i nev pertev-i mihr-ile bulur **ḫüsn ü kemāl** *(Gazel 117, Mısra 6). [ḫüsn ü kemāl,]*

ḫüsn-i aḫlāḳ: Güzel huylar.

cemālüñ göricek yāruñ niçe cān virmesün ʿāşıḳ
be hey yār ādem öldürür anuñ bu **ḫüsn-i aḫlāḳı** *(Gazel 185, Mısra 8). [ḫüsn-i aḫlāḳ,]*

ḫüsn-i ʿālem-gīr: Dünyayı fetheden güzellik.

ḫüsn-i ʿālem-gīrüñe ey şāhid-i şehbāz zülf
vālih-i sermest-çeşm ü ʿāşıḳ-ı ser-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 1). [ḫüsn-i ʿālem-gīrüñe, -üne]*

ḫüsn-i cemāl: Güzel yüz, güzel çehre.

büt-i çīn ḫüsn-i ʿiẕāruñ gibi ṣūret bulmaz
gör ṣanıdur güzelüm **ḫüsn-i cemāli** anuñ *(Gazel 103, Mısra 8). [ḫüsn-i cemāli, -i]*

ḫüsn-i ʿiẕār: Yanağın güzelliği.

büt-i çīn **ḫüsn-i ʿiẕāruñ** gibi ṣūret bulmaz
gör ṣanıdur güzelüm ḫüsn-i cemāli anuñ *(Gazel 103, Mısra 7). [ḫüsn-i ʿiẕāruñ, -un]*

ḫüsrev: : Padişah, hükümdar // Sevgili // Hüsrev ü Şirin öyküsünün erkek kahramanı olan hükümdar, İran şahlarından birkaçı aynı adla anılırsa da içlerinde en meşhuru budur. Ayrıca kelime padişah anlamında da kullanılır.

serīr-i rifʿate geçdi oturdı yirine cānum
maʿārif taḫtına ol **ḫusrev-i** ferruḫ-liḳā geldi *(Gazel 191, Mısra 8). [ḫusrev-i,]*
ḫayl-i eşʿār-ıla ḫaylī ʿaẓamet kesb itdüm
ḫusrev-i naẓm olalı ṣāḥib-i dīvānam ben *(Gazel 145, Mısra 10). [ḫusrev-i,]*
yaḳīnī baġrını anuñ yaḳardı āteş-i reşk
kemāl-i sūzını gūş itse naẓmumuñ **ḫusrev** *(Gazel 166, Mısra 12). [ḫusrev,]*
kişver-i fazla eyledi seni şāh
sāye-i **ḫusrev-i** hümāyūn-ẓıl *(Gazel 122, Mısra 10). [ḫusrev-i,]*
meh-i sipihr-i şeref **ḫusrev-i** sitāre-sipāh
muḥīṭ-i ḳāf-vaḳār āfitāb-ı berḳ-ʿinān *(Kaside 6, Mısra 3). [ḫusrev-i,]*

ḫusrev ü cem: Büyük hükümdarlar Hüsrev ve Cem.

biri benem ki ḳadeḥ-nūş-ı bezm-i maʿrifetem
kemīne cürʿa-keşüm **ḫusrev ü cem** ü ḫāḳān *(Kaside 6, Mısra 26). [ḫusrev ü cem,]*

ḫüsrevā: Ey Husrev II Ey padişah, ey sevgili.

ʿışḳuñla **ḫusrevā** şeh-i mülk-i maḥabbetüz
kevn ü mekāndan uludur bārgāhumuz *(Gazel 70, Mısra 5). [ḫusrevā,]*
ṭalʿatuñla eyledi ḫurşiyd maġribden ṭulūʿ
vechi var āḫir zamān oldı dir isem **ḫusrevā** *(Gazel 5, Mısra 4). [ḫusrevā,]*
yaḳīnī **ḫusrevā** bir şāʿir-i ḫōş-gūydur kʿanuñ
belāġat ṭōpını eflāke atdı çarḫ meydānı *(Gazel 187, Mısra 19). [ḫusrevā,]*

ḫusrev-i gītī-sitāna: Cihanı zapteden Hüsrev.

şuʿāʿ-ı nīze-i ḫurşiyd-i ʿālem-ārāyı
livā-yı **ḫusrev-i gītī-sitāna** beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 6). [ḫusrev-i gītī-sitāna,]*

ḫusrev-i mülk-i kemāl: Mükemmellik ülkesinin sultanı.

ḫusrev-i mülk-i kemāl oldı yaḳīnī serverā
ḫayl-i eşʿār ile ḫayli şevket ü ʿunvānı var *(Gazel 28, Mısra 11). [ḫusrev-i mülk-i kemāl,]*

ḫusrev-i mülk-i suḫan: Söz mülkünün sultanı.

niẓāmī ger ḫayālāt-ı kelāmum görse naẓmumda
diye bana yaḳīnī **ḫusrev-i mülk-i suḫansın** sen *(Gazel 150, Mısra 14). [ḫusrev-i mülk-i suḫansın,]*

hüşyār: Aklı başında olan, akıllı uslu.

beni ḳılupdur ezel-mest bāde-i tevhīd
gören yaḳīnī ṣanur gerçi **hūşyār** beni *(Gazel 199, Mısra 12). [hūşyār,]*
niçe **hüşyārı** mest ü kanzil ider
ḥālet-i ʿışḳ özge ḥāletdür *(Gazel 62, Mısra 5). [hüşyārı, -ı]*

hüviyyet: Hakikat, asıl.

niʿmet-i dünyāya ṣōfī ṭutmayup ṣāfī geçer
fikr-i esrār-ı **hüviyyet** eyler ol ḥayrānı gör *(Gazel 38, Mısra 4). [hüviyyet,]*
nedür **hüviyyeti** bilmek dilerseñ ey dervīş
ʿayān ider anı nūr-ı cemāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 9). [hüviyyeti, -i]*

ḫüzn: Gam, keder, tasa.

belā kenʿānʿınuñ ben **ḫüzn-ile** yaʿḳūbʿuyam gūyā
cemāl iḳlīminüñ sulṭān-ı bī-hem-tāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 7). [ḫüzn-ile, -ile]*
ġubār-ı **ḫüzni** siler dillere ṣafā getürür
Yaḳīnī şiʿrüñi āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 9). [ḫüzni, -i]*
ġubār-ı **ḫüzni** siler dillere ṣafā getürür
bu şiʿr-i pāküñi āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 11). [ḫüzni, -i]*

ḫüzn ü ġam: Hüzün ve gam.

derd ü belā vü cevr ü sitem hecr ü **ḫüzn ü ġam**
memlüküm oldı pādişeh-i heft-kişverem *(Gazel 126, Mısra 3). [ḫüzn ü ġam,]*

ḫużūr: Gönül rahatlığı.

ḫaṭ-ı ruḫsāruñ ider münkesirüʿl-bāl beni
ʿandelībüñ uçurur ḫār **ḫuzūrın** gūyā *(Gazel 2, Mısra 6). [ḫuzūrın, -ı, -n]*
ḫuzūrından ayırdı ʿışḳı yāruñ bī-ḫuzūr oldum
ṣoñında her **ḫuzūruñ** ey yaḳīnī bir belā vardur *(Gazel 51, Mısra 14). [ḫuzūruñ, -uñ]*
ḫuzūrından ayırdı ʿışḳı yāruñ bī-ḫuzūr oldum
ṣoñında her ḫuzūruñ ey yaḳīnī bir belā vardur *(Gazel 51, Mısra 13). [ḫuzūrından, -ı, -n, -dan]*

ḫvāb: Uyku.

ḫvābdan nergisüñ aç bāġda ey serv-i revān
sünbülüñ ḥāl-i perīşānına eyle nigerān *(Gazel 139, Mısra 1). [ḫvābdan, -dan]*
düşümde tevbe vire diyü bādeden ṣōfī
Yaḳīnī dīdelerüm itdi **ḫvābdan** tevbe *(Gazel 177, Mısra 10). [ḫvābdan, -dan]*

ḫvāce: 1. tüccar, tacir 2. hoca (müderris, mektep hocası, sufi, vaiz vb. bağlamında) 3. bey, sultan, efendi.

eşk-ile ruḫ-ı zerdüñi seyr eyle yaḳīnī
ger **ḫvāce** ḳıla dirhem ü dīnārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 12). [ḫvāce,]*

ḫvāce-i dünyā-perest: Dünya perestliğinin hocası.

meyl-i yāḳūt u zer itsün **ḫvāce-i dünyā-perest**
ḳan-ıla ben laʿl idüp yaşum ruḫum zerd isterin *(Gazel 157, Mısra 3). [ḫvāce-i dünyā-perest,]*

ḫvāce-i ḥüsn: Güzellik hocası.

cān virmek-ile laʿlüñe dil degmesün artuḳ
ey **ḫvāce-i ḥüsn** eksüge ister degerinden *(Gazel 148, Mısra 6). [ḫvāce-i ḥüsn,]*

ḫvān-ı vaṣl: Kavuşma sofrası.

ḫvān-ı vaṣluñ dil-i abdāla nʿola beẕl itseñ
bir iki gün bu fenā tekyede mihmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 9). [ḫvān-ı vaṣluñ,]*

ḫʷāce: Hoca, öğretmen, muallim, müderris.

dīvāne mükellef degül ey **ḫvāce** kerem ḳıl
Uṣlan diyü ḳılma bu perīṣāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 5). [ḫvāce,]*
var mı ḫalāṣ esīr-i ġam-ı zülf-i dil-rübā
ḥall it bu müşkilin dilüñ ey **ḫvāce** şerḥ ḳıl *(Gazel 120, Mısra 4). [ḫvāce,]*

I

ʿıḳd-ı pervīn: Ülker'in gerdanlığı.

ol laʿl-i mercān ol cevher-i cān
ol dürr-i dendān ol ʿ**ıḳd-ı pervīn** *(Gazel 156, Mısra 6). [ʿıḳd-ı pervīn,]*

ırag̱ ol-: Irak olmak, uzak olmak.

çemende ḳo ṣabā sünbül o gül-būdan **ırag̱ olsun**
gülistānda yaluñuz alnı açuḳ yüzi ag̱ olsun *(Gazel 162, Mısra 1). [ırag̱ olsun,]*

ʿırż: Haysiyet. Şan, şeref.

ʿāşıḳ-ı sāde-dile beñzemek isterse zücāc
çalalum ṭaşlara ʿ**ırzın** ṣıyalum nāmūsın *(Gazel 152, Mısra 8). [ʿırzın, -ın]*

ışılat-: Işıldamak, parlamak || Görülmek.

cüdā-yı mihr olana zaʿf u inḥinā irişür
gece sehil **ışılatmış** bu nükteyi meh-i nev *(Gazel 166, Mısra 8). [ışılatmış, -tmış]*

ʿışḳ-: Aşk, yoğun sevgi.

ḳalbümi benüm ʿ**ışḳ-ı** cüvānī ider ḫarāb
eyle o nev-cüvānı ilāhī kemāl-i pīr *(Gazel 37, Mısra 5). [ʿışḳ-ı, -ı]*
ṣadā peydā degüldi daḫı her vādīde cūlardan
benüm deryā gibi ʿ**ışḳuñla** pür-cūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 10). [ʿışḳuñla, -u, -ñ, -la]*
ḥuzūrından ayırdı ʿ**ışḳı** yāruñ bī-ḥuzūr oldum
ṣoñında her ḥuzūruñ ey yaḳīnī bir belā vardur *(Gazel 51, Mısra 13). [ʿışḳı, -ı]*
ʿ**ışḳuñla** ḫusrevā şeh-i mülk-i maḥabbetüz
kevn ü mekāndan uludur bārgāhumuz *(Gazel 70, Mısra 5). [ʿışḳuñla, -u, -ñ, -la]*
vaṣl-ı yāra irmek isterseñ eger
ey yaḳīnī ʿ**ışḳa** eyle ittibāʿ *(Gazel 85, Mısra 10). [ʿışḳa, -a]*
feryād ḳılma keşmekeş-i ʿ**ışḳdan** dilā
her ʿusrda iki yüsr bu bürhān degül midür *(Gazel 60, Mısra 7). [ʿışḳdan, -dan]*
ḳavs ʿurcūna döndi ʿ**ışḳı-y-ıla**
sebebi ol hilāl-ebrūdur *(Gazel 52, Mısra 15). [ʿışḳı-y-ıla, -ı, -y, -ıla]*
mürde-diller bir yire dirilsün ey şeyḫ-i ecel
ġam şebidür tekyegāh-ı ʿ**ışḳda** aḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 6). [ʿışḳda, -da]*

yaḳa çāk eyle ṣafā bul bürisün cismüñi āh
kaʿbe-veş ʿ**ışḳı-y-ıla** giy ḳara ṣālı ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 8). [ʿışḳı-y-ıla, -ı, -y, -ıla].*
ġamuñ esrārınuñ keyfiyyetin benden suʿāl eyle
ne ḥāletdür anı ʿ**ışḳuñla** ḥayrān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 8). [ʿışḳuñla, -uñ, -la]*
biz mālikān-ı kişver-i ʿ**ışḳ** u maḥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş eñ kemīnümüz *(Gazel 74, Mısra 9). [ʿışḳ,]*
maḥrūm ehl-i ʿ**ışḳ** u ʿadū maḥrem-i viṣāl
bülbül esīr-i ḫār-ı cefā gül enīs-i zāġ *(Gazel 87, Mısra 7). [ʿışḳ,]*
seng-i mezārumuz ḳıla ṣemşīr-i ʿ**ışḳı** tīz
ġamzeñ helāk iderse bizi ey ḳaşı hilāl *(Gazel 116, Mısra 7). [ʿışḳı, -ı]*
seng-i cevr-ile göñül ḫānesin itseñ vīrān
ṣanma kim irişe bünyād-ı ġam-ı ʿ**ışḳa** ḫalel *(Gazel 118, Mısra 14). [ʿışḳa, -a]*
ḳul oldum ʿ**ışḳa** oldum ḳayd-ı bend-i ġuṣṣadan āzād
serīr-i mülk-i istiġnāda ṣimdi ben de sulṭānam *(Gazel 124, Mısra 7). [ʿışḳa, -a]*
ʿīş-ı bezm-i ʿ**ışḳ** ider bir pehlevān-ı ʿālemem
meclisümde cem sebū-keş dest-yārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 3). [ʿışḳ,]*
çü kendüñ düşdüñ ey üftāde dil ʿ**ışḳa** ne aġlarsın
meşeldür aġlamaz kendü düşen kendü düşensin sen *(Gazel 150, Mısra 9). [ʿışḳa, -a]*
ruḫuñ göster cihān ḫalḳına irsün cezbe-i ʿ**ışḳuñ**
olur pür-vecd ü ḥālet sākin-i vīrāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 7). [ʿışḳuñ, -uñ]*
dāġ-ı ʿ**ışḳuñla** tenüm pürdür cemālüñ özlerin
cism-i zārum cümleten çeşm oldı yollar gözlerin *(Beyit 2, Mısra 1). [ʿışḳuñla, -uñ, -la]*
deşt ü kühsārda bī-hūde gezermiş mecnūn
ʿışḳuñ āyīni nedür bilmemiş ol dīvāne *(Gazel 173, Mısra 6). [ʿışḳuñ, -uñ]*
murġ-ı ʿ**ışḳı** ṣayd ümīdin itmesün her büʿl-heves
hīç olur mı peşşeye ʿanḳā-yı ʿālī-şān şikār *(Gazel 27, Mısra 11). [ʿışḳı, -ı]*
ʿ**ışḳı** bāṭıl añlayup ṭutmış riyā aṭvārını
ḥaḳḳı idrāk itdi yaʿnī zāhid-i nādānı gör *(Gazel 38, Mısra 5). [ʿışḳı, -ı]*
şimdi bir ḥāletdeyem cām-ı mey-i ʿ**ışḳuñla** kim
Sāḳıyā keyfiyyet-i ḥālüm işiden oldı mest *(Gazel 21, Mısra 9). [ʿışḳuñla, -uñ, -la]*
ne ḳan aġladuġum ʿ**ışḳuñla** giryān olmayan bilmez
nedendür nālemüz derdüñle nālān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 1). [ʿışḳuñla, -uñ, -la]*
ʿ**ışḳ** hādīdür yem-i fürḳatde çekme ıẕṭırāb
ey yaḳīnī ḥamdülillāh ḫızr-ı ḫōş-dem bundadur *(Gazel 43, Mısra 11). [ʿışḳ,]*
gördi mey-ḫānede beni rindān
ʿişret-ābād-ı ʿ**ışḳa** gel didiler *(Gazel 34, Mısra 4). [ʿışḳa, -a]*
ne ġama çāre var ne derde meded
ʿ**ışḳ** bilmen ne güne zaḥmetdür *(Gazel 62, Mısra 10). [ʿışḳ,]*

ʿışḳ āteş: Aşk ateşi.

ʿayān itme ṣaḳın ʿ**ışḳ āteşin** sūzuñ nihān ḳalsun
ḳomam ʿışḳuñ yolın ḳalsun göñül yol ḳalmasun cānā *(Gazel 161, Mısra 5). [ʿışḳ āteşin,]*
āhumı germ eylerin ʿ**ışḳ āteşiyle** her nefes
ṣanma ṣōfī ben senüñ gibi dem-i serd isterin *(Gazel 157, Mısra 5). [ʿışḳ āteşiyle,]*

ʿışḳ içinde: Âşıklık hali içinde.

ol şāh-ı ʿālemüñ dil iletdüm eşigine
meydān-ı ʿ**ışḳ içinde** bugün bir dil-āverem *(Gazel 126, Mısra 14). [ʿışḳ içinde,]*

ʿışḳ içre: Aşk içinde, aşkta.

ney gibi nāle ile şerḥ iderüz sūz-ı dili
bezm-i ʿ**ışḳ içre** suḫan-sāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 10). [ʿışḳ içre,]*

ʿışḳ-ı dilber: Sevgilinin aşkı.

ġarḳ ider baḥr-ı ġama fülk-i dil-i ʿuşşāḳı
ʿ**ışḳ-ı dilber** be göñül bir ulu deryā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 4). [ʿışḳ-ı dilber,]*

ʿışḳı ġam: Aşk derdi.

o ṣaçı leylīʿnüñ **ʿışḳı ġamında**
be mecnūn daḫı üstād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 9). [ʿışḳı ġamında, -da]*

ʿışḳ-ı pāk: Temiz aşk; saf, halis aşk; gerçek aşk.

jeng-i ḫibā-yı bār keder virmez añların
mirʿāt-ı ḳalbe ḫayli cilā virdi **ʿışḳ-ı pāk** *(Gazel 96, Mısra 12). [ʿışḳ-ı pāk,]*

ʿışḳ-ı yār: Sevgilinin aşkı.

şarāb-ı şevḳ-ıla rüsvā-yı ḫalḳ olup gezerin
görüñ ne ḥālete irgürdi **ʿışḳ-ı yār** beni *(Gazel 199, Mısra 10). [ʿışḳ-ı yār,]*

ʿışḳuʿllāh: Allah aşkı.

gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı **ʿışḳuʿllāh-ıla** medhūş u ḫayrānam *(Gazel 124, Mısra 4). [ʿışḳuʿllāh-ıla, -ıla]*

ʿışḳuñ yolın: Aşkın yolu.

ʿayān itme ṣaḳın ʿışḳ āteşin sūzuñ nihān ḳalsun
ḳomam **ʿışḳuñ yolın** ḳalsun göñül yol ḳalmasun cānā *(Gazel 161, Mısra 6). [ʿışḳuñ yolın,]*

ışmarla-: Bırakmak, emanet etmek.

ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña **ısmarlamadılar** bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 6). [ısmarlamadılar, -dı, -lar]*
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña **ısmarlamadılar** bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 20). [ısmarlamadılar, -dı, -lar]*
saña **ısmarlamadılar** bu yalan dünyāyı
v *(Müseddes 3, Mısra 27). [ısmarlamadılar, -dı, -lar]*
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña **ısmarlamadılar** bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 34). [ısmarlamadılar, -dı, -lar]*

ʿışmet: Masumluk, günahsızlık, temizlik.

sen şeh-i ʿ**ışmet** ü ben bende-i şāḥib-ʿısyān
benden ey şāh hatā ʿafv u mürüvvet senden *(Gazel 147, Mısra 5). [ʿışmet,]*

ıṭnāb: Sözü gereksiz yere uzatmak .

getürdi çarḫ-ı felek döne döne başuma ḥāl
ne ḥācet idesin **ıṭnāb** ḥāl-i bāli dilā *(Kaside 1, Mısra 76). [ıṭnāb,]*

ʿıyādet: *1.*hatır sorma, ziyaretinde bulunma,gidip görme. 2.Hasta ziyareti.

irişdi göklere nāleyle āh u efġānum
ʿ**ıyādete** gelicek ben zaʿīfe yārānum *(Müseddes 2, Mısra 30). [ʿıyādete, -e]*

ʿıyāl: Aile, çoluk çocuk.

penāh-ı sāye-i luṭfuñda mihr ü māh ʿ**ıyāl**
sevād-ı dīde-i ʿirfāna ʿaḳd-ı ḫāmeñ nūr *(Kaside 1, Mısra 39). [ʿıyāl,]*

ıẓhār id-: Meydana çıkarmak, göstermek, açığa çıkarmak.

kemāl-i ḳudretin **ıẕhār iden** kirām içün
ricāl-i ġaybdaki vecd ü ḥāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 7). [ıẕhār iden,]*
āteş üzre dūddur yā sanʿat **ıẕhār itmege**
rūmʿa gelmiş hindīʿdür zengī-i āteş-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 13). [ıẕhār itmege,]*

ıẕṭırāb çek-: Bir şeyin verdiği acının, azabın etkisi altında bulunmak.

ʿışḳ hādīdür yem-i fürḳatde **çekme ıẕṭırāb**
ey yaḳīnī ḥamdülillāh ḫızr-ı ḫōş-dem bundadur *(Gazel 43, Mısra 11). [ıẕṭırāb çekme,]*

ıẕṭırāb vir-: Elem, üzüntü vermek.

girdāb ṣanma ditretür anı teb-i fırāḳ
deryāya tāb-ı mihr-i ruḫuñ **virdi ıẕṭırāb** *(Gazel 11, Mısra 10). [ıẕṭırāb virdi,]*

İ

i-: Ek fiil.

murġ-ı dil ḳapıcı şehbāz **idügin** bildürmiş
o gözi şāhīn idüp giymege ḳānūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 5). [idügin, -düg, -i, -n]*
bildük suḫanuñdan dehenüñ var **idügini**
maʿlūm olur ey ġonca müʿessir eserinden *(Gazel 148, Mısra 3). [idügini, -dük, -i, -n, -i]*
ʿarz eyledi seyrümde cemālin baña yūsuf
seyr üzre **idüm** gibi gelür yārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 4). [idüm, -dü, -m]*
rind-i bezm-i ʿışḳ **iseñ** ol hem-dem-i āh u enīn
çaġırup bu ṣavṭı söyler sāzlar ṣanma ṭanīn *(Gazel 155, Mısra 1). [iseñ, -se, -ñ]*
gösterür çeşm ü ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı ser-sebzüñi ḫūb
nergis ü lāle **imiş** çeşm ü çerāġı çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 8). [imiş, -miş]*
nevāyī ṣanma kim destān-serā-yı bāġ-ı naẕm **idi**
o gülzāruñ benem ey lāle-ruḫ murġ-ı ḫōş-elḥānı *(Gazel 187, Mısra 17). [idi, -di]*
öldi yoluña birbirine baḳmadı diller
ḥācet degül **imiş** ṣaf-ı rindāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 10). [imiş, -miş]*
ādemīye maʿrifet ḫōş tāc **imiş**
salṭanatla māl ü mülki bāc **imiş** *(Kıt'a 2, Mısra 1). [imiş, -miş]*
ādemīye maʿrifet ḫōş tāc **imiş**
salṭanatla māl ü mülki bāc **imiş** *(Kıt'a 2, Mısra 2). [imiş, -miş]*
maʿrifetsüz ādemī muhtāc **imiş**
ʿālem anuñ olsa ḳarnı ac **imiş** *(Kıt'a 2, Mısra 3). [imiş, -miş]*
maʿrifetsüz ādemī muhtāc **imiş**
ʿālem anuñ olsa ḳarnı ac **imiş** *(Kıt'a 2, Mısra 4). [imiş, -miş]*

i-: "i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

ṭalʿatuñla eyledi ḫurşiyd maġribden ṭulūʿ
vechi var āḫir zamān oldı dir **isem** ḫusrevā *(Gazel 5, Mısra 4). [isem, -se, -m]*
reh-güẕār-ı yārdan ayırma ḫāk-i cismüñi
sālik-i rāh-ı ḫudā **iseñ** yaḳīnī yol budur *(Gazel 53, Mısra 10). [iseñ, -se, -ñ]*

ibn: Oğul, zâde.

libāsı jende ḳıl abdāl ol **ibni** edhem-veş
yakīnī ʿışkına giy ḳara şalı dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 13). [ibni,]*
ibni vaḳt ol olıcaḳ nesne içün çekme melāl
bu demi ḫōş görüben ʿişrete ḳıl istiʿcāl *(Müseddes 3, Mısra 9). [ibni,]*

ibrām ol-: Bıktırıncaya kadar üstüne düşme, can sıkacak şekilde ısrar etme, ısrarcı olma.

şīşe-i tevbe şikest eylemek āsān işdür
Sāḳī-i ġonca-dehenden sehil **ibrām olsa** *(Gazel 175, Mısra 12). [ibrām olsa, -sa]*

ʿibret: Bir olaydan çıkarılan göz açıcı, uyarıcı ders.

naẕar ḳıl āyine-i rūy-ı yāra ʿ**ibretle**
Yaḳīnī ḳılma göze ḫvāb-ı ġafleti perde *(Gazel 178, Mısra 9). [ʿibretle, -le]*
ḳays ʿ**ibret** yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i ṣaḥrā-yı cünūn itmege meyl itme dilā *(Gazel 2, Mısra 7). [ʿibret,]*
ey yaḳīnī ġam-ı ʿışḳ ādemi mecnūn eyler
ḳays ʿ**ibret** yeter a gitmeyelüm yabana *(Gazel 173, Mısra 14). [ʿibret,]*

ibtihāc: Sevinme, gönlü açılma.

sürūr-ı cāh-ıla hīç **ibtihācumuz** yoḳdur
şeh-i diyār-ı ġamuz taḫt u tācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 1). [ibtihācumuz,]*

icāzet vir-: Izin vermek.

icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla hem-sifāl olsun
Yaḳīnī bendeñe bir manṣıb iḥsān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 17). [icāzet vir,]*

iclāl: Büyüklük, ululuk, azamet, kudret.

ḫudāygān-ı ṣudūr-ı zamāne şemsü'd-dīn
ʿimād-ı ḳubbe-i iḳbāl ü ḳıble-i **iclāl** *(Kaside 1, Mısra 22). [iclāl,]*

icrā-yı ḫaḳ: Gerçeğe uygun (olan şey).

var ṣalāḥuñ eyleseñ maġribde ger **icrā-yı ḫaḳ**
irş-ile naḳl itdi bir pāşā-yı ṣāliḥden saña *(Gazel 5, Mısra 9). [icrā-yı ḫaḳ,]*

ictināb it-: Kaçınmak, uzak durmak, sakınmak.

yüregümi kebāb itdüñ yıḳup göñlüm ḫarāb itdüñ
çün benden **ictināb itdüñ** ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 6). [ictināb itdüñ, -dün]*

iç-: Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

sāḳī-i feyz iriş ey pīr-i ḫarābāt baña
cürʿañı **içmese** dil ġamdan ifāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 12). [içmese, -me, -se]*
zevraḳ-ı cām **içürüp** şūr u hevāsı var-iken
dil-i medhūşumı deryā gibi pür-cūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 11). [içürüp, -ür, -üp]*
mevsim-i güldür yaḳīnī ʿīş ü ʿişret çāġıdur
içelüm raʿnā güzellerle şarāb-ı laʿl-i nāb *(Kıt'a 1, Mısra 4). [içelüm, -elü, -m]*

iç: İç kısım. Gönül, kalp.

ey yaḳīnī bu sözüñ ḫaḳ-durur inkār olmaz
içlerinde bularuñ ẕerre ḳadar ʿār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 30). [içlerinde, -ler, -i, -n, -de]*

içinde: "İçinde, arasında" anlamlarına gelen bir ifade.

leb-i yāḳūtuñ içre dendānuñ
dürc-i laʿlīn **içinde** lūlūdur *(Gazel 52, Mısra 4). [içinde,]*
ḫaṭ-ı pür-çīn **içinde** ol ġazālüñ ḫāl-i miskīni
gülistān-ı ḫotenʿde sebze otlar ṣanki bir āhū *(Gazel 167, Mısra 3). [içinde,]*
üslūb-ı nāz **içinde** terk it rüsūḫ baḥşin
ey ṭıfl-ı nāz-perver ol baḥş-i nāza başla *(Gazel 170, Mısra 5). [içinde,]*
ḳılaydı emrüñe fi'l-ḫāl devlet istıḳbāl
velī meşel-durur eller **içinde** ḫayr-ı umūr *(Kaside 1, Mısra 34). [içinde,]*

ol ḫaṭ-ı pür-çīn **içinde** ḫāl-i ʿanber-bār-ı yār
beñzer ol āhūya kim meʾvāsıdur gülzār-ı çīn *(Kaside 2, Mısra 3). [içinde,]*

içre: ″İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

remedden oldı gözüm ġurbet **içre** nā-bīnā
meṣel-durur ki dinür el-ġarībü keʿl-aʿmā *(Gazel 3, Mısra 1). [içre,]*
dirseñ cinānda gözüñe ṭūbā görinmeye
bāġ-ı leṭāfet **içre** o ġarrā nihāli gör *(Gazel 39, Mısra 8). [içre,]*
leb-i yāḳūtuñ **içre** dendānuñ
dürc-i laʿlīn içinde lūlūdur *(Gazel 52, Mısra 3). [içre,]*
destüñ ey yāḳūt-leb yaşum silerken ḳan olur
baḥr-ı eşküm **içre** ol dem pençe-i mercān olur *(Gazel 54, Mısra 2). [içre,]*
görindi sāġar-ı mey **içre** ey meh ʿaks-i engüştüñ
Şafaḳdan oldı gūyā kim hilāl-i āsumān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 9). [içre,]*
şehr-i ʿışḳ **içre** gezer vālih ü şūrīde olup
ey yaḳīnī deli göñlüm ḳatı şeydā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 9). [içre,]*
gehī bezm-i elest **içre** belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ʿışḳuʿllāh-ıla medhūş u ḥayrānam *(Gazel 124, Mısra 3). [içre,]*
ḥaḳīḳat üzre cihān **içre** bir muṣāḥib yoḳ
meger ki sōfī gibi ḫalvet **içre** ṣoḥbet idem *(Gazel 125, Mısra 8). [içre,]*
cebīnüñi gören āyīnede olur giryān
ki hāle **içre** görüleydi māh olur bārān *(Gazel 136, Mısra 2). [içre,]*
cāme-i sebz-ile bir serv-i dil-ārāsın sen
berg-i sebz **içre** ya bir ġonca-i ḥamrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 2). [içre,]*
cāme-i sebz-ile olduḳca revān ey boyu serv
sebzezār **içre** aḳan āb-ı muṣaffāsın sen *(Gazel 149, Mısra 4). [içre,]*
aḳ sādeyle sadef **içre** dür-i yektāsın
yā semen **içre** olan jāle-i bī-hem-tāsın *(Gazel 151, Mısra 2). [içre,]*
ḥaẓẓ ider cebhe-i tābānuña dil baḳmaḳdan
gūyiyā ebr-i sefīd **içre** meh-i ġarrāsın *(Gazel 151, Mısra 4). [içre,]*
begüm bir müflise lāyıḳ görürsin cāme-i vaṣluñ
felāket ḫānḳāhı **içre** ben ʿuryānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 8). [içre,]*
rūzgār **içre** çeküp mevc-i belānuñ şūrın
yüzümi ṭopraġa deryā gibi mefrūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 3). [içre,]*
yüzi olaydı muġān **içre** bir ḳadeḥ mey içün
ḳılurdı zāhid-i ṣad-sāle sübḥasını girev *(Gazel 166, Mısra 3). [içre,]*
laʿl-i tekmīle degül şīşe dükānuñ **içre**
ḳaldı çeşmüm baḳup ol laʿl-i mesīḥ-iʿcāza *(Gazel 176, Mısra 7). [içre,]*
suḫanda ben dem-i cān-baḫş-ıla naẓm **içre** ʿīsāʿyam
ʿaceb mi zinde itsem rūḥ-ı pāk-i şeyḫ selmānʿı *(Gazel 187, Mısra 15). [içre,]*
Sürādiḳāt-ı ġuyūb **içre** ḳalmaya işkāl
rumūz-ı ġaybı ḳıla ḳalbine ḫudā ilhām *(Kaside 1, Mısra 57). [içre,]*
perde-i ḫaṭṭ-ı siyāh altında lāmiʿdür ruḫuñ
kaʿbe **içre** berḳ urur ṣan nūr-ı ḫayrüʿl-mürselīn *(Kaside 2, Mısra 16). [içre,]*
açıldı çīnī sifāl **içre** aḳ ḳaranfiller
degül felekdeki yir yir kevākib-i raḫşān *(Kaside 3, Mısra 23). [içre,]*
gülzār-ı ʿadn içinde mekān itmeden kaçar
ʿāşıḳ ḥarīmüñ **içre** ḳaçan kim vaṭan bulur *(Gazel 55, Mısra 8). [içre,]*
ḫaṭṭ-ı pür-çīn **içre** sen ey ḫāl-i ʿanber-bār-ı dōst
sebzezār-ı çīnʿüñ ol miskīn ġazāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 5). [içre,]*
çemende bād-ı hevā buldı niçe ḫurde-i zer
kim itdi ġonca-i gül kīse **içre** anı nihān *(Kaside 3, Mısra 6). [içre,]*

içre ol-: İçinde olmak.

tā kim yakīnī sīnesine kesdi naʿller
ʿuşşāḳuñ **içre oldı** mekānı ṣaf-ı niʿāl *(Gazel 116, Mısra 14). [içre oldı, -dı]*

içün:1. " Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

āsumānī giyer ol burc-ı cemālüñ māhı
ġusl **içün** nīlʿe girer yūsuf-ı mışrī gūyā *(Gazel 4, Mısra 4). [içün,]*
cevr itdügi **içün** döne döne bu ḫastaya
virdüm sipihre şarşar-ı āhumla inḳılāb *(Gazel 11, Mısra 5). [içün,]*
ḳurtar şefāʿat issi ḥabīb-i ḫudā **içün**
çekdi yaḳīnī dūzaḫ-ı hecrüñde çoḳ ʿaẕāb *(Gazel 11, Mısra 17). [içün,]*
zehr-i ġam şundı dehr çünki baña
defʿi **içün** gül-ābı ḳand itdüm *(Gazel 134, Mısra 8). [içün,]*
dehān-ı yār **içün** virdüm ḳarār u ṣabrumı bāda
egerçi yoḳ yire geçdüm yaḳīnī cümle varumdan *(Gazel 141, Mısra 11). [içün,]*
ʿāşıḳa nāleler itdürmek **içün** ḳānūnuñ
Muttaşıl anuñ-içün ney gibi nālānam ben *(Gazel 144, Mısra 9). [içün,]*
libās-ı kaʿbede olan siyāh şāl **içün**
ʿizāruñ üzre hat-ı bī-miṯāl hakkıyçün *(Gazel 164, Mısra 3). [içün,]*
cevāb-ı rūḥ-fezā-yı mesīḥ-i meryem **içün**
kelīmʿe ṭūrʿda olan suʿāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 5). [içün,]*
kemāl-i ḳudretin ıẓhār iden kirām **içün**
ricāl-i ġaybdaki vecd ü ḥāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 7). [içün,]*
ruḫuñda lāmiʿ olan āfitāb-ı ʿālem **içün**
cebīnüñ üzre görinen hilāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 9). [içün,]*
devā **içün** ne ararsın ṭabībi
Yaḳīnī derde muʿtād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 11). [içün,]*
ẕüʿlfeḳār-ı ġamzeñ **içün** tende açup şerḥalar
ser-be-ser eṭrāfını ḳıldum münaḳḳaş yā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 3). [içün,]*
sen perī **içün** yaḫod ḫayl-i melek nāzil olup
kaʿbe-i kūyuñ ziyāret itdi sulṭānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 5). [içün,]*
ḥırz-ı īmān ḫaṭṭ-ı rūyuñ ḥırz-ı cān ḫaṭṭ-ı lebüñ
yazdı anı ehl-i ʿışḳ **içün** kirāmen kātibīn *(Kaside 2, Mısra 28). [içün,]*
ġubār-ı kūyına yüz sürmek **içün** ol servüñ
Aḳardı her yaña cūy-ı sirişk olup cūyān *(Kaside 6, Mısra 15). [içün,]*

2. "...için, ... uğruna" anlamlarında edat.

cān virenler yoluñda derdüñle
lebüñi cān **içün** bedel didiler *(Gazel 34, Mısra 24). [içün,]*
yüzi olaydı muġān içre bir ḳadeḥ mey **içün**
ḳılurdı zāhid-i ṣad-sāle sübḥasını girev *(Gazel 166, Mısra 3). [içün,]*
ibni vaḳt ol olıcaḳ nesne **içün** çekme melāl
bu demi ḫōş görüben ʿişrete ḳıl istiʿcāl *(Müseddes 3, Mısra 9). [içün,]*
şerḥ itmege ne çekdügümi ḳadd-i yār **içün**
yir yir elifler oldı tenümde zebān-ı ḥāl *(Gazel 116, Mısra 5). [içün,]*

ʿīd: Bayram.

cemālüñde görinen lemʿa-i nūr-ı ḫudā ḥaḳḳı
ḳaşuñ ʿ**īd-i** ḍuḥānuñ ġurre-i ġarrāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 6). [ʿīd-i, --i]*
viṣāli ʿ**īdine** irgürmez ol hilāl-ebrū
ṭutam ki ṣavm-ı firāḳına ṣabr idem farzā *(Gazel 3, Mısra 3). [ʿīdine, -ine]*

ideme-: Yapamamak, edememek.

ḳıyāsın **idemez-iken** mühendisān ḫayāl
elüm niçe ire tahrīr-i vasf-ı fazluña kim *(Kaside 1, Mısra 65). [idemez-iken, -iken]*

iden bulur: Kişi yaptıklarının karşılığını görür.

cānā dime ki itdügin ādem neden bulur
cevr itme belki ʿāşıḳ olasın **iden bulur** *(Gazel 55, Mısra 2). [iden bulur,]*

ider mi: Eder mi? Yapar mı?.

ʿaceb mi itmese ʿāşıḳ şarābdan tevbe
ider mi teşne olan kimse ābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 2). [ider mi,]*

idḫāl: Dahil etmek, edilmek; içeri komak, konulmak.

nite ki cennet-i ʿadn'e muḥammed-i muḫtār
riyāż-ı rifʿate ḥaḳḳ eyledi seni **idḫāl** *(Kaside 1, Mısra 24). [idḫāl,]*

idici: Eden, yapan, edici.

ġam meclisinde bāde-i ʿışḳ-ıla ḫurremüz
bezm-i ṣafāda ʿīş **idici** rind-i ʿālemüz *(Gazel 73, Mısra 2). [idici,]*

idin-: Edinmek, yapmak.

murġlar şāhın nʿola **idinseñ** üsküflü gedā
oldı çün saña hümā-yı devlet ü devrān şikār *(Gazel 27, Mısra 3). [idinseñ, -sen]*
göreydi hürmüz ü cem ʿişret-i müdāmumızı
başına tāc **idinürdi** ḥabāb-ı cāmumızı *(Gazel 189, Mısra 2). [idinürdi, -ür, -di*

idrāk it-: Anlamak, kavramak.

ʿışḳı bāṭıl añlayup ṭutmış riyā aṭvārını
ḥaḳḳı **idrāk itdi** yaʿnī zāhid-i nādānı gör *(Gazel 38, Mısra 6). [idrāk itdi,]*

ifāḳat: Iyileşme, derman bulma.

sāḳī-i feyz iriş ey pīr-i ḫarābāt baña
cürʿañı içmese dil ġamdan **ifāḳat** bulmaz *(Gazel 66, Mısra 12). [ifāḳat,]*

iftiḫār: Övünmek, gurur duymak.

kāse ṣınmaġ-ıla bulmış ġayrıdan ḳays imtiyāz
ḫōr olmaḳ itlerüñden **iftiḫārumdur** benüm *(Gazel 135, Mısra 12). [iftiḫārumdur, -umdur]*

iġmāz: Ayıplamak, kınamak, aşağılamak; göz yummak, görmemezlikten gelmek.

naẓar it ey ḳaşı yā cānına geçdi ġamzeñ
bu yaḳīnīʿyi helāk itmesün **iġmāzlaruñ** *(Gazel 107, Mısra 12). [iġmāzlaruñ, -lar, -un]*

igne: Dikiş dikmeye yarayan, ince, ucu sivri, bir ucunda iplik geçecek deliği bulunan çelik araç.

dike baḳar diyü sen kebg-i hümā-pervāzı
dikdiler **igne** ile çeşmini şehbāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 4). [igne,]*

igneden iplige dek: En önemsiz ayrıntılarına kadar, her şey.

tār ḳıldı tenümi sūzen-i ġam çihremi zerd
igneden iplige dek şerḥ idüñ o ṭannāza *(Gazel 176, Mısra 10). [igneden iplige dek,]*

iḥāṭa: Etrafından çevirmek, kuşatmak, içine almak. Kuşatılmak, sarılmak.

çarḫı **ihāta** ḳılsa nʿola dūd-ı āhumuz
ḳılmaz gedālarına naẓar pādişāhumuz *(Gazel 70, Mısra 1). [ihāta,]*

ihfā: Saklamak, saklanmak, gizlemek, gizlenmek.

gökde gūyā ṭolanur mihr-i ziyā-baḫş-ı cihān
sīnesin māʿī libās itdi o māhuñ **iḫfā** *(Gazel 4, Mısra 8). [iḫfā,]*

ihmāl: Üstüne düşeni zamanında yapmama, gereken ilgiyi göstermeme, önem vermeyip kendi hâline bırakma.

feżā-yı çarḫa çü pervāz şaldı bāz-ı sefīd
ġurāb-ı şāma hücūm itdi ḳılmayup **ihmāl** *(Kaside 1, Mısra 8). [ihmāl,]*

iḫmāl it-: Aldırmama, terk etme, bırakmak.

yarınuñ issi var ey dil ṣaḳın **itme iḫmāl**
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı *(Müseddes 3, Mısra 11). [iḫmāl itme,]*

iḫrām-ı giy: İhram giymek, hac vazifesini yapmak için olan kıyafetleri giyinmek.

iḫrām-ı ʿışḳı **giy** ḥarem-i kūy-ı yāra git
saʿy it ki kaʿbe ola her işde penāhumuz *(Gazel 71, Mısra 13). [iḫrām-ı giy,]*

iḫsān: Cömertlik, lutuf ‖ bağış, hediye (padişah/sevgiliden beklenen iyilik).

bu ḳadar cevr ü cefāyı kim umardı senden
umduġum pādişehüm bendeñe **iḫsānuñdur** *(Gazel 49, Mısra 10). [iḫsānuñdur, -uñ, -dur]*
dāġ-ı cefāya merhem-i luṭf isteme dilā
ṭaġlarca cevr ider büyük **iḫsān** degül midür *(Gazel 60, Mısra 6). [iḫsān,]*
maḥaldür itse mekān dilde genc-i **iḫsānuñ**
ki niçe demdür ol ümmīd-ile yatur bī-cān *(Kaside 6, Mısra 55). [iḫsānuñ, -un]*

iḫsān eyle-: Bağışlamak, armağan etmek, vermek, bahşetmek.

icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla hem-sifāl olsun
Yaḳīnī bendeñe bir manṣıb **iḫsān eyle** sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 18). [iḫsān eyle,]*
iltifāt ister cenābuñdan yaḳīnī müst-mend
ol gedā lāyıḳ-durur sulṭānum **iḫsān eyleseñ** *(Gazel 100, Mısra 10). [iḫsān eyleseñ,]*

iḫsān it-: Yardım etmek, iyilikte bulunmak, bağışlamak.

ḳullara pādişehüm cevr-i firāvān itdüñ
kerem itdüñ bizi şermende-i **iḫsān itdüñ** *(Gazel 110, Mısra 2). [iḫsān itdüñ,]*

ihtilat: Karışıp, görüşmek. Karışmak, perişan olmak.

şāne alup destine aġyārdan zülfin ṭarar
āh ez-dest-i cüvānān-ı **perīşān-iḫtilāṭ** *(Gazel 83, Mısra 10). [perīşān-iḫtilāṭ, -perişan]*

iḫtilāṭ eyle-: Sıkı fıkı olmak.

biri birine girerler ḫāk-i rāhuñ üstine
gözlerüm yumduḳca **eyler** ṣanma müjgān **iḫtilāṭ** *(Gazel 83, Mısra 4). [iḫtilāṭ eyler,]*

iḫtilāṭ it-: Karşılaşıp görüşmek, görüşüp temas etmek.

cān ile ḳıldı ḫayāl-i zülf-i cānān iḫtilāṭ
itdi cāmasb ile ġūyā şāh-ı mārān **iḫtilāṭ** *(Gazel 83, Mısra 2). [iḫtilāṭ itdi, -di]*

iḫtilāṭ ḳıl-: Karşılaşıp görüşmek, görüşüp temas etmek.

cān ile **ḳıldı** ḫayāl-i zülf-i cānān **iḫtilāṭ**
itdi cāmasb ile ġūyā şāh-ı mārān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 1). [iḫtilāṭ ḳıldı, -dı]*
çāh iderler yirüñi bir luʿb-ıla yūsuf-miṣāl
ʿāḳıl-ısañ **ḳılma** iḫvān ile bir ān **iḫtilāṭ** *(Gazel 83, Mısra 8). [iḫtilāṭ ḳılma,]*
pāk-dāmān ol yüri ālūde olma ser-keş ol
sāyelerle **ḳılma** ey serv-i ḫırāmān **iḫtilāṭ** *(Gazel 83, Mısra 12). [iḫtilāṭ ḳılma,]*

iḫtirāz: Çekinme, sakınma.

derbend-i kākülinde ḫarāmī gözinden āh
eksük degül yaḳīnī müdām **iḫtirāzumuz** *(Gazel 72, Mısra 14). [iḫtirāzumuz, -umuz]*

iḫtiyācumuz yoḳ: Gereksinim yok.

müferriḥ olalı cāna lebüñde dāne-i ḫāl
şarāba ḥabbe ḳadar **iḫtiyācumuz yoḳdur** *(Gazel 47, Mısra 6). [iḫtiyācumuz yoḳdur,]*

iḫtiyār:. Seçmek, seçilmek, seçilip alınmak.Katlanma.

görmese nāṣıḥın eger eglenimez mürīd olan
pīr-i muġānı görmedüm aġların **iḫtiyār** yoḳ *(Gazel 95, Mısra 6). [iḫtiyār,]*
irşād-ı pīr-ile degül-imiş cünūn-ı ḳays
leylāʿyı sevmede yoġ-imiş anda **iḫtiyār** *(Gazel 26, Mısra 8). [iḫtiyār,]*

iḫtiyārsuz: İstemsizce, irade dışı.

pīr-i muġānı mey-kedede görmedüm bugün
anuñçün **iḫtiyārsuz** aġlar gözüm müdām *(Gazel 123, Mısra 4). [iḫtiyārsuz,]*

iḫvān: Kardeşler, dostlar, ahbaplar.

çāh iderler yirüñi bir luʿb-ıla yūsuf-miṣāl
ʿāḳıl-ısañ ḳılma **iḫvān** ile bir ān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 8). [iḫvān,]*

iḫyā: 1. Diriltmek, diriltilmek. 2. Rızaenlillah vücuda getirmek, getirilmek. 3. Taze hayat verircesine iyilik, lütfetmek, edilmek.

cān revān eyler yolında sen mürüvvet kānınuñ
ḳılsa iḥsānuñ yaḳīnīʿyi nʿola **iḫyā** ʿalī *(Gazel 195, Mısra 10). [iḫyā,]*
mürde-diller hāy u hū ḳılsun şaçuñçün sīnede
tekyede lā-büd şeb-i ḳadr olıcaḳ **iḫyā** gerek *(Gazel 98, Mısra 4). [iḫyā,]*

iḫyā eyle-: Hayat vermek, diriltilmek, canlandırmak.

laʿl-i cān-baḫşuñla iḫyā eyleyüp ben bendeñi
ey ṣanem āyīn-i rūḥuʿllāhʿı **iḫyā eyledüñ** *(Gazel 108, Mısra 10). [iḫyā eyledüñ,]*
dem-i cān-baḫş-ıla ben mürdeyi **eyler iḫyā**
şerḥ ider leblerüñi āyet-i yuḥyiʿl-mevtā *(Gazel 1, Mısra 1). [iḫyā eyler,]*
laʿl-i cān-baḫşuñla **iḫyā eyleyüp** ben bendeñi
ey ṣanem āyīn-i rūḥuʿllāhʿı iḫyā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 9). [iḫyā eyleyüp,]*

iḫyā id-: Yeniden canlandırmak, diriltmek II sevindirmek, memnun etmek.

ġayrıyı leblerüñ **ider iḫyā**
öldüren bendeñi bu ġayretdür *(Gazel 64, Mısra 7). [iḫyā ider,]*
ġayrıyı **iḫyā idüp** her dem beni eyler helāk
sözlerüñ ʿīsī-i devrān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 7). [iḫyā idüp,]*

īḳān: Sağlam bilme, şüphe götürmeyecek şekilde yakînen bilme.

benüm her beytümi iẕʿān idüp **īkān** ider-iseñ
bulursın anda hep maʿnā-yı külliyāt-ı ḫāḳānī *(Gazel 187, Mısra 11). [īkān,]*

iḳbāl: Mutluluk, saadet, baht, talih.

evc-i **iḳbāle** hümāsın yüri pervāz eyle
himmet ü nuṣret ola her yañadan bāl ü perüñ *(Gazel 114, Mısra 5). [iḳbāle, -e]*
meydān-ı ʿarş eblaḳ-ı **iḳbālüme** mekān
çābük-süvār-ı himmetüme māh-ı nev rikāb *(Gazel 12, Mısra 5). [iḳbālüme, -ü, -me]*
ḫudāygān-ı ṣudūr-ı zamāne şemsü'd-dīn
ʿimād-ı ḳubbe-i **iḳbāl** ü ḳıble-i iclāl *(Kaside 1, Mısra 22). [iḳbāl,]*

iki: " İki " sayı sıfatı.

üstüñe dönse bir **iki** gün ṣanma ber-ḳarār
görmez misin ki çarḫuñ işi inḳılābdur *(Gazel 44, Mısra 5). [iki,]*
iki şeh-perdür **iki** zülfeynüñ
ey perī gözlerüñ piristūdur *(Gazel 52, Mısra 5). [iki,]*
iki şeh-perdür **iki** zülfeynüñ
ey perī gözlerüñ piristūdur *(Gazel 52, Mısra 5). [iki,]*
feryād ḳılma keşmekeş-i ʿışḳdan dilā
her ʿusrda **iki** yüsr bu bürhān degül midür *(Gazel 60, Mısra 8). [iki,]*
tenhā ḫayāl-i laʿlüñ-ile ṣoḥbet itmege
pürdür ṣarāb-ı eşk-ile **iki** ḳabaġumuz *(Gazel 69, Mısra 8). [iki,]*
zeyn itdi jāle gülleri didi ṣabāya ṣāḫ
pürdür hüner güherleri **iki** ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 12). [iki,]*
çeng ü ḳānūnı gider āh-ı şifā-sāzum işit
diñleme naġmelerin ol **iki** nā-sāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 10). [iki,]*

iki ʿālem: İki dünya; dünya ve ahiret.

ne meyl-i ʿālem-i vuslat ne bīm-i vādī-i fūrḳat
iki ʿālem ġamın çekmez olup dil mest ü dīvāne *(Gazel 171, Mısra 4). [iki ʿālem,]*

iki çeşm: İki gözü.

āteşine sīne-i sūzānumuñ ṣu sepmege
devletüñde **iki çeşm-i** eşk-bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 4). [iki çeşm-i,]*

iki gözüm: Iki göz kadar kıymetli ve sakınılan kişi.

gelmeyüp sīneme ben ḫastayı bī-cān itme
a benüm **iki gözüm** rūḥ-ı revānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 8). [iki gözüm,]*
gitdi mihrüñle ḳarārum meded ey **iki gözüm**
zerre-veş ḫāk-i meẕelletde yetiş oldum ḫōr *(Gazel 40, Mısra 9). [iki gözüm,]*

iki şakk: İki parçaya ayırmak.

benān ile ruḫuñı bīnüñ eylemiş **iki şaḳḳ**
ben anı muʿcize-i muṣṭafāʿya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 3). [iki şaḳḳ,]*

ikisi: İkisi, ikisi birden.

al sazı muṭrıbā ele sāḳī ṣarābı ṣun
defʿ-i ġama bu **ikisidür** çāre-sāzumuz *(Gazel 72, Mısra 8). [ikisidür, -dür]*

iḳlīm: Ülke, memleket, diyar.

ey yaḳīnī yedi **iḳlīmi** ararsa zāhid
künc-i mey-ḫāne gibi gūşe-i vaḥdet bulmaz *(Gazel 66, Mısra 13). [iḳlīmi, -i]*
suḫan-ı ḥāfiẓ u selmānʿa irişdi ġazelüm
Taḫt-ı **iḳlīm-i** feṣāḥatdeki hākānʿam ben *(Gazel 145, Mısra 12). [iḳlīm-i,]*

iḳrāra ṭurma-: Sözünü tutmamak.

rāst gelse yoldaʿahd itmişdi ṭurmaġa velī
gitdi ol serv-i revānum **ṭurmadı iḳrāra** hīç *(Gazel 24, Mısra 8). [iḳrāra ṭurmadı, -dı]*

iktidār: Bir işi yapabilme gücü, erk, kudret; güç, kuvvet.

bağladı yiryüzini eşk gökleri āh-ı pür-şerer
āh ki bāġ-ı kūyuña varmaġa **iḳtidār** yoḳ *(Gazel 95, Mısra 8). [iḳtidār,]*

il: **1.**El, yabancı.

görüp āşüfte olduġum **iller**
zülf-i yāra uzatma el didiler *(Gazel 34, Mısra 17). [iller, -ler]*

2. Diyar, iklim, memleket, ülke, yurt.

piyāde ḳalsam eger ḫınk-i himmet-i şehsüz
olam ġam **iline** gül-gūn-ı eşkümle revān *(Kaside 6, Mısra 36). [iline, -i, -n, -i]*

ʿ**ilāc:** Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde || Çare, deva, şifa.

bilmez ʿ**ilāc** ḳadrini bīmār olmayan
bī-derde ḳılma zaḫmuñı ben mübtelāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 7). [ʿilāc,]*

ilāh: Yaratıcı, Allah.

bir dem ṣafā-yı kūyını biñ ʿömre virmezin
anuñ ṭavāfın itse müyesser **ilāhumuz** *(Gazel 71, Mısra 12). [ilāhumuz, -umuz]*

ilāhi: "Ey Allah'ım!" anlamında dua etme veya bir temennide bulunma sözü.

maşrıḳ-ı envār-ı elṭāf-ı **ilāhī** ol müdām
eyledükçe maġribe ḫurşiyd-i enver iltecā *(Gazel 5, Mısra 13). [ilāhī,]*
ḳalbümi benüm ʿışḳ-ı cüvānī ider ḫarāb
eyle o nev-cüvānı **ilāhī** kemāl-i pīr *(Gazel 37, Mısra 6). [ilāhī,]*

ile: "birlikte, beraber" anlamlarında edat.

ḫusrev-i mülk-i kemāl oldı yaḳīnī serverā
ḫayl-i eşʿār **ile** ḫayli şevket ü ʿunvānı var *(Gazel 28, Mısra 12). [ile,]*
ḳaşīdem olsa nʿola ḥükm-i şeh gibi menşūr
ki buldı nām-ı nişānī beg **ile** çoḳ ʿunvān *(Kaside 6, Mısra 54). [ile,]*
ḳays-ı nā-şād **ile** ḫālüm göre geldi ferhād
pend idüp didiler ey derd ü belāya muʿtād *(Müseddes 1, Mısra 9). [ile,]*
raḳṣ urup şevḳı **ile** zerre-i ser-geşte miṣāl
pertev-i vaṣlını cüyān olur-ısañ meh ü sāl *(Müseddes 1, Mısra 15). [ile,]*
ʿaẕāb-ı dūzaḫ-ı ġamdan yaḳīnīʿyi kurtar
şefāʿat issi resūl **ile** āl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 14). [ile,]*
belā-yı ġuṣṣa **ile** cān virür dil-ḫastaʿāşıḳlar
eger olmaz-ısa derd ehline dārüʿş-şifā meclis *(Gazel 77, Mısra 13). [ile,]*
iltifātı yoḳ baña aslā diyü ġam çekmezin
seyr ider sāʿirler **ile** ol perī ġam bundadur *(Gazel 43, Mısra 10). [ile,]*
ey ḫālümi o ẓālim **ile** bilmek isteyen
ẓulm-ile yıḳdı göñlümi ḫālüm ḫarābdur *(Gazel 45, Mısra 5). [ile,]*

fürḳat deminde çeşmümüz **ile** ḳan aġlaruz
ol mürde-i fütādeye ġurbetde hem-demüz *(Gazel 73, Mısra 5). [ile,]*
ṣafā-yı ḫāṭır **ile** gāh olur ki ġıbṭa-i baḥrüz
gehī keder buluruz seyl-vār jeng-pez̲īrüz *(Gazel 75, Mısra 7). [ile,]*
ney gibi nāle **ile** şerḥ iderüz sūz-ı dili
bezm-i ʿışḳ içre suḫan-sāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 9). [ile,]*
teʾennī **ile** olur ḥāṣıl ey sipihr-i kemāl
irer mi z̲ihnüñe hīç ḥiddet-ile sürʿatde *(Kaside 1, Mısra 35). [ile,]*
ḥarīm-i bāġa döşendi harīr-i sebz-i çemen
ki ʿandelīb **ile** ʿişret ḳıla gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 4). [ile,]*
şemīm-i sünbülüñ **ile** dil-i nesīm sebük
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i benefşe girān *(Gazel 138, Mısra 3). [ile,]*
zār oldum idüp yār **ile** aġyārı temāşā
ṣan eyledi bülbül gül **ile** ḫārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 1). [ile,]*
zār oldum idüp yār **ile** aġyārı temāşā
ṣan eyledi bülbül gül **ile** ḫārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 2). [ile,]*
ne ḫār **ile** güler oynar o gül-ʿiz̲ār ʿaceb
kimüñle ṣalınur ol serv-i bī-ḳarār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 1). [ile,]*
be dilber beni öldürdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür
baġrum ḳan **ile** ṭoldurduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 2). [ile,]*
mühr idüp ʿaks-i leb-i yārı süleymān yine
her perī-peykeri efsūn **ile** tesḫīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 6). [ile,]*
cān **ile** ḳıldı ḫayāl-i zülf-i cānān iḫtilāṭ
itdi cāmasb **ile** ġūyā şāh-ı mārān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 2). [ile,]*
bulmışıdum ʿīsī-i cān-baḫş-ı laʿlüñden ḥayāt
ḳılmadın bu ḳāleb-i ḫākī **ile** cān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 6). [ile,]*
çāh iderler yirüñi bir luʿb-ıla yūsuf-mi̲sāl
ʿāḳıl-ısañ ḳılma iḫvān **ile** bir ān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 8). [ile,]*
imtizāc itmez o gül-ruḫ bu dil-i meyyāl **ile**
āb **ile** ḳılmaz yaḳīnī nār-ı sūzān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 13). [ile,]*
dil ḫūn u cān figār ciger rīş sīne çāk
derd-i firāḳ **ile** iderin āh-ı derd-nāk *(Gazel 96, Mısra 2). [ile,]*
ḳanumuz ġam ḳurutdı bāde **ile**
beñze ḳan gelse ol deme irsek *(Gazel 97, Mısra 7). [ile,]*
dike baḳar diyü sen kebg-i hümā-pervāzı
dikdiler igne **ile** çeşmini şehbāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 4). [ile,]*
dil-i nesīm şehā sünbülüñ şemīmi **ile**
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i benefşe girān *(Kaside 3, Mısra 13). [ile,]*
benān **ile** ruḫuñı bīnüñ eylemiş iki şaḳḳ
ben anı muʿcize-i muṣṭafāʿya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 3). [ile,]*
hezār ġunc **ile** güldi açıldı ġonca-i bāġ
Yaḳasını niçe çāk itmesün gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 9). [ile,]*

ilet-: Götürmek, ulaştırmak.

iletdüñ meclise efsūn-ıla dün ol perī-rūyı
meger kim sende ey vāʿız̲ mücerreb bir duʿā vardur *(Gazel 51, Mısra 7). [iletdüñ, -düñ]*
ol şāh-ı ʿālemüñ dil **iletdüm** eşigine
meydān-ı ʿışḳ içinde bugün bir dil-āverem *(Gazel 126, Mısra 13). [iletdüm, -düm]*

ilhåm: ilham, ruhta meydana gelen ve yaratıcılığa iten coşku, içe doğma, esin.

ey yaḳīnī lebi vaṣfın idemezsin o mehüñ
her sözüñ ʿīsī-i cān-baḫşdan **ilhām** olsa *(Gazel 175, Mısra 14). [ilhām,]*
Sürādiḳāt-ı ġuyūb içre ḳalmaya işkāl
rumūz-ı ġaybı ḳıla ḳalbine ḫudā **ilhām** *(Kaside 1, Mısra 58). [ilhām,]*

ʿilm: Bilme, bilgi, biliş.

hevesüm ʿ**ilm** ü göñlüm ehl-i ṣalāḥ
dilüme vird lā ilāhe sivāh *(Gazel 183, Mısra 3). [ʿilm,]*

ʿilmuʿl-yaḳīn: İlahi aleme ilişkin bilgi.

ey yaḳīnī ḫaṭṭ-ı ruḫsārından ol ʿīsī-lebüñ
oldı ẓāhir maʿnī-i min ʿindihī ʿ**ilmuʿl-yaḳīn** *(Kaside 2, Mısra 44). [ʿilmuʿl-yaḳīn,]*

ilticā: Sığınma, dayanma, dayanak edinme, güvenme.

maşrıḳ-ı envār-ı elṭāf-ı ilāhī ol müdām
eyledükçe maġribe ḫurşiyd-i enver **ilticā** *(Gazel 5, Mısra 14). [ilticā,]*

iltifāt: Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma, güler yüz gösterme, hatırını sorma, ilgilenme, teveccüh.

iltifāt ister cenābuñdan yaḳīnī müst-mend
ol gedā lāyıḳ-durur sulṭānum iḥsān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 9). [iltifāt,]*
yaḳīnīʿye seg-i kūyuñ sifālin görmedüñ lāyıḳ
ḳulından **iltifātın** kesdi sulṭānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 10). [iltifātın, -ı, -n]*

iltifāt it-: Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranmak.

geçen gün rāst gelüp yār **iltifāt itdi** bu nāçīze
Yaḳīnī şād oldı eyledi o merḥabādan ḥaẓẓ *(Gazel 84, Mısra 9). [iltifāt itdi,]*

iltifātı yoḳ: İlgi göstermemek.

iltifātı yoḳ baña aslā diyü ġam çekmezin
seyr ider sāʿirler ile ol perī ġam bundadur *(Gazel 43, Mısra 9). [iltifātı yoḳ,]*

iltihāb: Tutuşmak, yanmak.

göreydi āteş-i sūzānumuñ ʿalevlerini
iderdi nār-ı caḥīm **iltihābdan** tevbe *(Gazel 177, Mısra 6). [iltihābdan, -dan]*

iltiyām eyle-: İyileştirmek, yarayı sarmak.

var ey gedā seg-i kūyına **iltiyām eyle**
tevāzuʿ-ıla gerek her ḫışāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 11). [iltiyām eyle,]*

iltizām: Birinin tarafını tutma. II Devlet gelirlerinden birini toplama işini üzerine alma.

cihānı hīçe alaldan ʿaceb emīnüz kim
ziyāde buldı ḥisāb iden **iltizāmumızı** *(Gazel 189, Mısra 4). [iltizāmumızı, -umızı]*

ʿimād: Temel direk, dayanak.

ḫudāygān-ı ṣudūr-ı zamāne şemsü'd-dīn
ʿ**imād-ı** ḳubbe-i iḳbāl ü ḳıble-i iclāl *(Kaside 1, Mısra 22). [ʿimād-ı, --ı]*

imān: İnanma, inanç.

unutdı şefḳat-ı islāmı raḥm-ı **īmānı**
anuñçün almaz o kāfir bizüm selāmumızı *(Gazel 189, Mısra 11). [īmānı, -ı]*
ġıyāṯ-ı devlet-i dünyā muġīṯ-i millet ü mülk
medār-ı dāʿire-i dīn ü merkez-i **īmān** *(Kaside 6, Mısra 10). [īmān,]*
ḥırz-ı **īmān** ḫaṭṭ-ı rūyuñ ḥırz-ı cān ḫaṭṭ-ı lebüñ
yazdı anı ehl-i ʿışḳ içün kirāmen kātibīn *(Kaside 2, Mısra 27). [īmān,]*

ʿimāret: Bir yeri bayındır ve mâmur etme, bayındırlık.

āḫir dilā ʿ**imāret-i** ʿālem ḫarābdur
Aṣlı havā vü āteş ü āb ü türābdur *(Gazel 44, Mısra 1). [ʿimāret-i,]*

imtiyāz: Ayrıcalık, hususiyet.

her bir duḫānumuz ʿalem-i ser-firāzdur
ʿuṣṣāḳdan bu ḥāl-iledür **imtiyāzumuz** *(Gazel 72, Mısra 4). [imtiyāzumuz, -umuz]*

imtiyāz bul-: Ayrıcalık bulmak, ayrıcalık görmek.

ḳaddüñ miṣāli bulmadı şimşād imtiyāz
laʿl-i lebüñ nümūnesi āb-ı zülāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 7). [imtiyāz bulmadı, -ma, -dı]*
kāse ṣınmaġ-ıla **bulmış** ġayrıdan ḳays **imtiyāz**
ḫōr olmaḳ itlerüñden iftiḫārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 11). [imtiyāz bulmış, -mış]*

imtizāc it-: Kaynaşmak, uyum sağlamak.

imtizāc itmez o gül-ruḫ bu dil-i meyyāl ile
āb ile ḳılmaz yaḳīnī nār-ı sūzān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 13). [imtizāc itmez,]*

imtizācumuz yoḳ: Uyuşmamak.

mizācı āteş anuñ biz ṣu gibi māʿil aña
o mihr-i ʿālem-ile **imtizācumuz yoḳdur** *(Gazel 47, Mısra 4). [imtizācumuz yoḳdur,]*

iñ-: *1*. İnmek.
meydān içinde bāde-i gül-gūna göz diküp
baş ḳoşmasun hevāya **iñen** baş açup ḥabāb *(Gazel 11, Mısra 12). [iñen, -en]*
diller anı şāneler ṣoñra müşevveş-bāl olur
zülfüñe **iñen** ṭolaşmasun muʿanber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 6). [iñen, -en]*

iñ: Yaban hayvanlarının kendilerine yuva edindikleri kovuk, mağara.

ġılāf-ı sīnede eglendi tīġ-ı ʿuryānuñ
ininde uyḳuya varmış yılana beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 4). [ininde, -i, -n, -de]*
ġılāf-ı sīnede eglendi tīġ-ı ʿuryānuñ
ininde uyḳuya varmış yılana beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 8). [ininde, -i, -n, -de]*

ʿ**ināyet:** İyilik, lutuf, hayır, ihsan.

limā'ḳdaratu ʿalā vāḥidin mine'l-efzāl
yaḳīnī pertev-i mihr-i ʿ**ināyetüñ** ister *(Kaside 1, Mısra 70). [ʿināyetüñ, -üñ]*

incit-: Birini üzmek, kırmak, gücendirmek.

ṭayanup ḥüsnüñe şāhum iñen **incitme** ʿuṣṣāḳı
ḳalur ṣanma benüm ʿömrüm güzellik kimseye bāḳī *(Gazel 185, Mısra 1). [incitme, -me]*

indür-: (Yukarıdan aşağıya doğru) Gelmesini, inmesini sağlamak.

kākülüñ kim perdedür ḫaṭ-ı leb-i cān-bāḫşuña
ḥażret-i ʿīsāʿya ṣan ṣuḥuf **indürür** rūḥüʿl-emīn *(Kaside 2, Mısra 32). [indürür, -ür]*

inḫinā: Eğilmek, boyun eğmek, itaat etmek.

cüdā-yı mihr olana zaʿf u **inḫinā** irişür
gece sehil ışılatmış bu nükteyi meh-i nev *(Gazel 166, Mısra 7). [inḫinā,]*

inhizām: Hezimete uğrama, yenilme.

sipāh-ı eşk-ile talan idem gönül şehrin
o şāh-ı ḫüsn eger isterse **inhizāmumızı** *(Gazel 189, Mısra 6). [inhizāmumızı, -umızı]*

inkār ol-: Yok sayılmak.

ey yaḳīnī bu sözüñ ḥaḳ-durur **inkār olmaz**
içlerinde bularuñ ẕerre ḳadar ʿār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 29). [inkār olmaz,]*

inkılâb: Değişim, dönüşüm, bir durumdan başka bir duruma geçiş.

üstüñe dönse bir iki gün ṣanma ber-ḳarār
görmez misin ki çarḫuñ işi **inḳılābdur** *(Gazel 44, Mısra 6). [inḳılābdur, -dur]*
cevr itdügi içün döne döne bu ḫastaya
virdüm sipihre ṣarṣar-ı āhumla **inḳılāb** *(Gazel 11, Mısra 6). [inḳılāb,]*

inkisār: Kırılma II incinme, gücenme.

bir de sen ṣıma bu göñlüm şīşesin ey baġrı ṭaş
seng-i ṭaʿnından ʿadūnuñ **inkisārum** var yeter *(Gazel 36, Mısra 8). [inkisārum, -um]*
cefāsı sengini ol yār eksük itmez-iken
nedür dil āyinesinde bu **inkisār** ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 6). [inkisār,]*
tañ mıdur olsa yaḳīnī ḫāṭırumda **inkisār**
kʿeyledi seng-i ḥavādiṯ şīşe-i ḳalbüm şikest *(Gazel 21, Mısra 11). [inkisār,]*
ḫurmetle ṭut ṣurāḫī şikest olmasun meded
ansuz göñülde sāḳī dürüst olmaz **inkisār** *(Gazel 26, Mısra 12). [inkisār,]*

inḳıṭāʿ bul-: Tükenme, son bulma.

cān u dil **bulmaz** ṣaçuñdan **inḳıṭāʿ**
tīġ-ı ġamzeñ eylesün ḳaṭʿ-ı nizāʿ *(Gazel 85, Mısra 1). [inḳıṭāʿ bulmaz, -maz]*

iñle-: Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak; Gür, uğultulu, yankılı ses çıkarmak II âh etmek, şikayet etmek.

her ḫāra ṭaḳıl gül gibi ben **iñleyin** bülbül gibi
yas ṭutayın sünbül gibi ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 13). [iñleyin, -yin]*

inṣāf: Hakka ve adâlete uygun davranış, nefse değil vicdana uyarak adâletle hareket etme, merhametli davranma.

al giydüñ ḳanı **inṣāf** nedür ey ḫūnī
ġamze-i mestüñe uyduñ yine mi ḳan itdüñ *(Gazel 110, Mısra 9). [inṣāf,]*

insān: Adam, beniâdem, beniâdemden her fert.

o ḫāl-i fitne-cūdan gözlerüñ tekmīl-i siḥr itmiş
ne kim taʿlīm olınsa ey perī ḳābildür **insāna** *(Gazel 172, Mısra 6). [insāna, -a]*
ber-murād eylemez **insānı** cihān bī-minnet
er iseñ çekme dilā minnetin ol nāmerdüñ *(Gazel 109, Mısra 3). [insānı, -ı]*
mihr-i vücūda lemʿadur **insān** nite kim
gökde hilāl-i çarḫ şeref-iktisābdur *(Gazel 44, Mısra 11). [insān,]*

intisāb: Bağlanma, bağlı olma II Hizmete talip olma.

gelmez yaḳīnī eşigüñe ʿarz-ı ḥācete
Ancaḳ ġaraz cenābuña bir **intisābdur** *(Gazel 45, Mısra 10). [intisābdur, -dur]*

intizar: Bekleme, beklenilme.

ḳayırmaz ölür-isem **intiẓār** u ḥasret-ile
hele eşigini cānum çıḳınca bekleyeyin *(Gazel 160, Mısra 7). [intiẓār,]*

ir-: Yetişmek, vasıl olmak.

sofra-i vaṣlına **irmezsem** o şāh-ı keremüñ
ġam tenūrında yaḳīnī niçe bir yanam ben *(Gazel 145, Mısra 17). [irmezsem, -mez, -sem]*
ṣarāb-ı ṣevḳ-ıla rüsvā-yı ḥalḳ olup gezerin
görüñ ne ḥālete **irgürdi** ʿışḳ-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 10). [irgürdi, -gür, -di]*
ruḫuñ göster cihān ḫalḳına **irsün** ceẕbe-i ʿışḳuñ
olur pür-vecd ü ḥālet sākin-i vīrāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 7). [irsün, -sün]*
irerse devlet-i pā-būs-ı yāra bir ʿanḳā
yiridür olsa ġubār āsitān-ı dilberde *(Gazel 178, Mısra 7). [irerse, -er, -se]*
ḳılca olduġı miyānı bellüdür maḫfī degül
kimse amma **irmedi** sırr-ı dehān-ı yāra hīç *(Gazel 24, Mısra 6). [irmedi, -me, -di]*
irişdi rūḥına feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Gazel 138, Mısra 15). [irişdi, -iş, -di]*
ke li'sserīdi ricālün ve li'l-ḫurūbi ricāl
kim **ire** dāʾire-i irtifāʿ-ı rifʿatüñe *(Kaside 1, Mısra 64). [ire, -e]*
başına her gün anuñ yiridür **irerse** zevāl
egerçi farż-ıdı bu kim zamān-ı māzīde *(Kaside 1, Mısra 31). [irerse, -er, -se]*
irince gülşen-i kūyına ol servüñ neler çekdüm
Yaḳīnī seyl-i eşküm gibi cūyān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 11). [irince, -ince]*
ḫuşk-leb ü dil-teşne cān virmek muḳarrerdür baña
ḫıżr-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ **irmezse** bi-keʿsin min maʿīn *(Kaside 2, Mısra 38). [irmezse, -mez, -se]*
suḫan-ı ḥāfiẓ u selmānʿa **irişdi** ġazelüm
Taḫt-ı iḳlīm-i feṣāḥatdeki hākānʿam ben *(Gazel 145, Mısra 11). [irişdi, -iş, -di]*
her kim olmasa dergehünde gedā
ire hem-vāre aña reddüʿllāh *(Gazel 183, Mısra 6). [ire, -e]*
ḳıyāsın idemez-iken mühendisān ḫayāl
elüm niçe **ire** tahrīr-i vasf-ı fazluña kim *(Kaside 1, Mısra 66). [ire, -e]*
semend-i ḳadrüñe **irmek** senüñ ḫayāl-i muḥāl
hemān devlet-i ẓıllinde sen felek-ḳadrüñ *(Kaside 1, Mısra 47). [irmek, -mek]*
oldı cūdı şeref-i keştī-i iḳbāline cāy
ḳulzüm-i reʿfet ü fazluñdan **irüp** ḳaṭre-i cūd *(Kaside 5, Mısra 38). [irüp, -üp]*
irişdi ravżaya feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Kaside 6, Mısra 13). [irişdi, -iş, -di]*
irişdi göklere nāleyle āh u efġānum
ʿıyādete gelicek ben zaʿīfe yārānum *(Müseddes 2, Mısra 29). [irişdi, -iş, -di]*
dūr iken böyle yaḳar ol yüzi ḫūrşiyd beni
pertev-i vaṣlına **irsem** niçe olur ḥāl ʿaceb *(Gazel 13, Mısra 4). [irsem, -se, -m]*
yaḳīnī bil bunı tecrīd-ile tevḥīde **irdüñse**
Yaḳīnī cevher-i ferdüz bizüm efrādımuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 13). [irdüñse, -dü, -ñ, -se]*
kūyında sāye ṣaldı o māh üstüme bugün
irmez ʿulüvv-i rifʿatüme gökde āfitāb *(Gazel 12, Mısra 8). [irmez, -mez]*
bāġda serv-i sehīler ne ḳadar olsa bülend
iremez ḳāmetüñe söyleyelüm ṭoġrusın *(Gazel 152, Mısra 6). [iremez, -emez, -]*
kūyında ol begüñ gel ey dil niyāza başla
çünki ḥicāzʿa **irdüñ** saʿy it namāza başla *(Gazel 170, Mısra 2). [irdüñ, -dü, -ñ]*
teʾennī ile olur ḥāṣıl ey sipihr-i kemāl
irer mi ẕihnüñe hīç ḥiddet-ile sürʿatde *(Kaside 1, Mısra 36). [irer, -er]*
sipihr zāviye-i rifʿatüñde bir abdāl
dilīr-i rezm-i keremsin **irer** mi saña kirām *(Kaside 1, Mısra 62). [irer, -er]*
hilāl mışḳala-i zerle levḥa-i felege
şu resme itmiş-idi naḳş ki **irmez** aña ḫayāl *(Kaside 1, Mısra 6). [irmez, -mez]*
ġam degül gün günden efzūn olsa ḫaṭṭ-ı ʿārızuñ
ẕerrelerden mihre hīç **irmez** zevāl ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 12). [irmez, -mez]*
nem **irmese** aña nīsān-ı luṭf u cūduñdan
çemende neşv ü nemā bulmaz-ıdı serv-i revān *(Kaside 3, Mısra 19). [irmese, -me, -se]*

soñ demümdür o serve **irmedüm** āh
hem-demüm āh u vā-durur her gāh *(Gazel 183, Mısra 1). [irmedüm, -me, -dü, -m]*
irmez ʿulüvv-i ḳadrüñe ey serv-i ser-firāz
neşv ü nemā bulursa daʿarʿar hezār sāl *(Gazel 116, Mısra 3). [irmez, -mez]*

irādet getür-: Istemek ‖ kapılanmak, gönülden intisâb etmek.

bu yaḳīnī kim eşigüñde **irādet getürür**
himmet ümmīd ider ey pīr-i hidāyet senden *(Gazel 147, Mısra 9). [irādet getürür, -ür]*

irem diyü: Ulaşmak, vasıl olmak için.

irem gülzār-ı kūy-ı yāra **diyü** rūzgār-ıla
göñül rāh-ı belāda ḫāk idüp cismin ġubār olmış *(Gazel 80, Mısra 7). [irem diyü,]*

ʿirfān: Bilme, anlama, biliş, anlayış.

ḫarābāt ehlinüñ erkānını bilmezken ey zāhid
idersin daʿvī-i ʿ**irfān** olur mı böyle nādānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 6). [ʿirfān,]*

ʿirfāniyyet: İrfânî kelimesinin müennesi, irfanla ilgili.

ehl-i ʿirfān ol ḳılup taḥṣīl ʿ**irfāniyyeti**
neyse efkārın ḳo ey zāhid tesellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 13). [ʿirfāniyyeti,]*

irgür-: Ulaştırmak, eriştirmek.

vişāli ʿīdine **irgürmez** ol hilāl-ebrū
ṭutam ki ṣavm-ı firāḳına ṣabr idem farzā *(Gazel 3, Mısra 3). [irgürmez, -mez]*
derd-mend üftādeyem var-ısa çāreñ ey ṭabīb
dilberüñ **irgürmege** kūyına dermān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 8). [irgürmege, -meg, -e]*
umarum pādişehüm luṭfuña **irgürürsin**
bu yaḳīnī niçe dem bābuña derbānuñdur *(Gazel 49, Mısra 11). [irgürürsin, -n, -si]*

iriş-: Erişmek, gelip çatmak.

sāḳī **irişdi** devr-i gül açıldı lāleler
bezm-i çemende ṣun bize laʿlīn piyāleler *(Gazel 33, Mısra 1). [irişdi, -di].*
sāḳī-i feyz **iriş** ey pīr-i ḫarābāt baña
cürʿañı içmese dil ġamdan ifāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 11). [iriş,]*
seng-i cevr-ile göñül ḫānesin itseñ vīrān
ṣanma kim **irişe** bünyād-ı ġam-ı ʿışḳa ḫalel *(Gazel 118, Mısra 14). [irişe, -e]*
cüdā-yı mihr olana zaʿf u inḥinā **irişür**
gece sehil ışılatmış bu nükteyi meh-i nev *(Gazel 166, Mısra 7). [irişür, -ür]*
kimden **irişe** nāme-i şevḳum cenābuña
āvāre ḳıldı ṣarṣar-ı āhum kebūteri *(Gazel 200, Mısra 3). [irişe, -e]*

irs: Miras.

var ṣalāḥuñ eyleseñ maġribde ger icrā-yı ḥaḳ
irs-ile naḳl itdi bir pāşā-yı ṣāliḥden saña *(Gazel 5, Mısra 10). [irs-ile, -ile]*

irşād: Doğru yolu gösterme; mânen aydınlatma, uyarma.

irşād-ı pīr-ile degül-imiş cünūn-ı ḳays
leylāʿyı sevmede yoġ-imiş anda iḫtiyār *(Gazel 26, Mısra 7). [irşād-ı, -ı]*

irtifāʿ: Yükseklik.

ke li’sserīdi ricālün ve li’l-ḥurūbi ricāl
kim ire dāʾire-i **irtifāʿ-ı** rifʿatüñe *(Kaside 1, Mısra 64). [irtifāʿ-ı, --i]*

irtifāʿ bul-: Yükselmek, yücelmek.

sāye-veş dergāhuña yüz sürmese
mihr bulmazdı bu deñlü irtifāʿ *(Gazel 85, Mısra 8). [irtifāʿ bulmazdı, -mazdı]*

ʿīsā: Hz. İsa. II Hayat veren.

suḫanda ben dem-i cān-baḫş-ıla naẓm içre **ʿīsāʿyam**
ʿaceb mi zinde itsem rūḥ-ı pāk-i şeyḫ selmānʿı *(Gazel 187, Mısra 15). [ʿīsāʿyam, -yam]*

işābet it-: Rast gelmek, ulaşmak, değmek, yerini bulmak, uygun düşmek.

nişān itdi ḫadeng-i ġamzesine cism-i ʿuryānı
İşābet itdi mevlā ṣaḳlasun anı ḫaṭālardan *(Gazel 142, Mısra 6). [işābet itdi,]*

īsār: İkram, bahşiş.Cömertlikle verme.

gireydi nāz-ıla ḥammāma ol serv-i sehī-ḳāmet
ayaġına şu **īsār** ider-idüm ṭāş-ı çeşmümden *(Gazel 143, Mısra 6). [īsār,]*
cevāhir-i suḫanum görse medḥ-i laʿlüñde
iderdi dürlerin **īsār** üstüme ʿummān *(Kaside 6, Mısra 50). [īsār,]*

ʿīsī-dehān: Hz. İsa'nın ölüleri dirilten nefesi bağlamında.

gezerken ḫasta-dil bī-çāre bir **ʿīsī-dehān** buldum
leb-i cān-bāḫşın öpdüm mürde iken tāze cān buldum *(Gazel 128, Mısra 1). [ʿīsī-dehān,]*

ʿīsī-dem: Hz. İsa nefesli.

irişdi rūḥına feyż-i nesīm-i **ʿīsī-dem**
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Gazel 138, Mısra 15). [ʿīsī-dem,]*
irişdi ravżaya feyż-i nesīm-i **ʿīsī-dem**
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Kaside 6, Mısra 13). [ʿīsī-dem,]*

ʿīsī-i devrān: Zamanın İsa'sı. (Ölüyü diriltmek bağlamında) || Sevgili.

ġayrıyı iḥyā idüp her dem beni eyler helāk
sözlerüñ **ʿīsī-i devrān** olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 8). [ʿīsī-i devrān,]*

ʿīsī-leb: Hz. İsa gibi can bağışlayan dudak. (Hz. İsa'nın ölüleri diriltmesi mucizesine telmih vardır.).

ey yaḳīnī ḫaṭṭ-ı ruḫsārından ol **ʿīsī-lebüñ**
oldı ẓāhir maʿnī-i min ʿindihī ʿilmuʿl-yaḳīn *(Kaside 2, Mısra 43). [ʿīsī-lebüñ, -üñ]*

ʿisī-nefes: Hz.İsa'nın ölülere can veren nefesi gibi nefesli.

leb-i laʿlüñ leṭāfetde söz açsa rūḥ-perverdür
hemānā ol büt-i **ʿīsī-nefes** rūḥ-ı muṣavverdür *(Gazel 61, Mısra 2). [ʿīsī-nefes,]*

iskender: Hakkında tarih manzumesi yazılan kişi.

ẓulmet-i hicrānda ḳaldum teşne **iskender** gibi
leblerüñ ser-çeşme-i cān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 9). [iskender,]*

iskender-miṣāl: İskender gibi.

şarḳ u ġarbı seyr ḳıl mirʿāt-ı **iskender-miṣāl**
çünki ruḫsāruñ-durur āyīne-i ʿālem-nümā *(Gazel 5, Mısra 5). [iskender-miṣāl,]*

islām: İslam dini, Müslümanlık.

unutdı şefḳat-ı **islāmı** raḥm-ı īmānı
anuñçün almaz o kāfir bizüm selāmumızı *(Gazel 189, Mısra 11). [islāmı, -ı]*

ism ü resm: Ad ve şekil.

gerek dil zār olup rāh-ı belāda nātüvān ḳalsun
bu varlıḳ defterinden **ism ü resmin** şöyle maḥv it kim *(Gazel 161, Mısra 8). [ism ü resmin,]*

ism-i aʿẓam: En büyük, en yüce isim.

ḫaṭṭ-ı yāḳūt-ı lebüñdür cānı tesḫīr eyleyen
bir nigīn-i laʿldür ki **ism-i aʿẓam** bundadur *(Gazel 43, Mısra 6). [ism-i aʿẓam,]*

ism-i aʿẓam: En büyük/yüce isim. Allah'ın bütün isimlerini kendinde toplayan ismi (Allah'ın isimlerinden hangisi olduğu bilinmeyen bu isim söylendikten sonra dilenen her şey yerine gelirmiş.

lebüñde ḫaṭ nigīn-i laʿlde ṣan **ism-i aʿẓamdur**
anuñçün emrüñe dil ey perī-peyker müsaḫḫardur *(Gazel 61, Mısra 13). [ism-i aʿẓamdur,]*

issi: Sahip, malik.

ʿaceb ẓulm **issidür** ḥammām alur ḳoynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruḫuñla dāʿimā külḫan *(Gazel 143, Mısra 11). [issidür, -+dür]*
ʿaẕāb-ı dūzaḫ-ı ġamdan yaḳīnīʿyi kurtar
şefāʿat **issi** resūl ile āl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 14). [issi,]*
ḳurtar şefāʿat **issi** ḥabīb-i ḫudā içün
çekdi yaḳīnī dūzaḫ-ı hecrüñde çoḳ ʿaẕāb *(Gazel 11, Mısra 17). [issi,]*

issi: Sıcaklık, hararet; sıcak II coşkunluk, şevk.

yarınuñ **issi** var ey dil ṣaḳın itme iḥmāl
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı *(Müseddes 3, Mısra 11). [issi,]*

iste-: (Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

dāġ-ı cefāya merhem-i luṭf **isteme** dilā
ṭaġlarca cevr ider büyük iḫsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 5). [isteme, -me]*
daḫı kemāl-i ḥüsn-ile ḫalḳa görinmedin
ebrū-yı yāra beñzemek **ister** hilāli gör *(Gazel 39, Mısra 6). [ister, -r]*
cān virmek-ile laʿlüñe dil degmesün artuḳ
ey ḫvāce-i ḥüsn eksüge **ister** degerinden *(Gazel 148, Mısra 6). [ister, -r]*
semtden gel ʿazm-i ṣaḥrā ḳılma ʿaḳluñ var-ısa
hāy mecnūn **iste** gönlüñden ki leylā bundadur *(Gazel 42, Mısra 8). [iste,]*
ḫōş geçdügi besdür eli altında çenāruñ
bīd **istemesün** kişver-i gülşende ḫilāfet *(Gazel 19, Mısra 4). [istemesün, -me, -sün]*
vaṣl-ı yāra irmek **isterseñ** eger
ey yaḳīnī ʿışḳa eyle ittibāʿ *(Gazel 85, Mısra 9). [isterseñ, -r, -se, -ñ]*
ʿāşıḳ-ı sāde-dile beñzemek **isterse** zücāc
çalalum ṭaşlara ʿırzın şıyalum nāmūsın *(Gazel 152, Mısra 7). [isterse, -rse]*
rāh-ı mihrüñde ġubār-ı cismümi gerd **isterin**
ẕerreyin ammā özüm mihr-i cihān-gerd **isterin** *(Gazel 157, Mısra 1). [isterin, -rin]*

rāh-ı mihrüñde ġubār-ı cismümi gerd **isterin**
ẕerreyin ammā özüm mihr-i cihān-gerd **isterin** *(Gazel 157, Mısra 2). [isterin, -rin]*
meyl-i yāḳūt u zer itsün ḫvāce-i dünyā-perest
ḳan-ıla ben laʿl idüp yaşum ruḫum zerd **isterin** *(Gazel 157, Mısra 4). [isterin, -rin]*
āhumı germ eylerin ʿışḳ āteşiyle her nefes
şanma ṣōfī ben senüñ gibi dem-i serd **isterin** *(Gazel 157, Mısra 6). [isterin, -rin]*
ḥasret-i dermānda müşkil derde uġrarsın ṣaḳın
ey diyen ʿāṣıḳ belā kūyında ben derd **isterin** *(Gazel 157, Mısra 8). [isterin, -rin]*
serv-i bāġuñ ḳılmazın bī-hūde reftārına meyl
ḳāmetüñ gibi nihāl-i nāz-perverd **isterin** *(Gazel 157, Mısra 10). [isterin, -rin]*
cevher-i ferd-i dehānın bildügin ġayr istemem
nükte-dānlıḳda yaḳīnī kendümi ferd **isterin** *(Gazel 157, Mısra 12). [isterin, -rin]*
sipāh-ı eşk-ile talan idem göñül şehrin
o şāh-ı ḫüsn eger **isterse** inhizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 6). [isterse, -rse]*
ey ḥālümi o ẓālim ile bilmek **isteyen**
ẓulm-ile yıḳdı göñlümi ḥālüm ḫarābdur *(Gazel 45, Mısra 5). [isteyen, -y, -(e)n]*
bulmaġa feyz rāh-ı ḫarābāta sālik ol
bu yolda żāyiʿ olmaz emek **isteyen** bulur *(Gazel 55, Mısra 4). [isteyen, -y, -(e)n]*
iltifāt **ister** cenābuñdan yaḳīnī müst-mend
ol gedā lāyıḳ-durur sulṭānum iḥsān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 9). [ister, -r]*
limā'ḳdaratu ʿalā vāḥidin mine'l-efzāl
yaḳīnī pertev-i mihr-i ʿināyetüñ **ister** *(Kaside 1, Mısra 70). [ister, -r]*
cevher-i ferd-i dehānın bildügin ġayr **istemem**
nükte-dānlıḳda yaḳīnī kendümi ferd isterin *(Gazel 157, Mısra 11). [istemem, -me, -m]*
ister ṭavāf eyleye bī-perde dil velī
zülfi cemāl-i kaʿbe-i yāra niḳābdur *(Gazel 44, Mısra 15). [ister, -r]*
ol perī hecr-ile **ister** seni berbād itmek
ḫāk-i rāhı olagör ṭut ki süleymān olduñ *(Gazel 101, Mısra 3). [ister, -r]*

ister ki: İster ki.

ister ki pāy-mālüñ ola ḫāk-i rāh olup
yanuñca sürünürse nʿola dāmenüñ müdām *(Gazel 123, Mısra 11). [ister ki,]*

istiʿcāl: Acele etme, sabırsızlanma.

gerekse berḳ-ı ʿacūl eylesün biñ **istiʿcāl**
raẕīʿ-i dāye-i pür-cūd ü mürvetüñ yem ü kān *(Kaside 1, Mısra 37). [istiʿcāl,]*

istiʿcāl ḳıl-: Acele etmek.

ibni vaḳt ol olıcaḳ nesne içün çekme melāl
bu demi ḫōş görüben ʿişrete **ḳıl istiʿcāl** *(Müseddes 3, Mısra 10). [istiʿcāl ḳıl,]*

istiġnā: 1. Elde olana kanâat edip başka bir şeye ihtiyaç duymama, tok gözlülük, gönül tokluğu. 2. Bir şeye karşı nazlı davranma, tenezzül etmeme.

ḳaddüñe meyyāl olaldan serve **istiġnā** gerek
rāstī ṭabʿ-ı bülendüñ himmeti aʿlā gerek *(Gazel 98, Mısra 1). [istiġnā,]*
ḳul oldum ʿışḳa oldum ḳayd-ı bend-i ġuṣṣadan āzād
serīr-i mülk-i **istiġnāda** şimdi ben de sulṭānam *(Gazel 124, Mısra 8). [istiġnāda, -da]*

istiġnā id-: Eldekini yeter bulmak, tok gözlülük, aza kanaat etmek, gönül doygunluğu.

nuḳūd-ı eşküme baḳmaz o şāh-ı sīmīn-ten
Faḳīr diyü **ider** ben gedāya **istiġnā** *(Gazel 3, Mısra 6). [istiġnā ider,]*

istıḳāmet: Yön, cihet. hedef.

bir iki yüzlü egridür tīġuñ
Oḳlaruñ ehl-i **istiḳāmetdür** *(Gazel 64, Mısra 6). [istiḳāmetdür,]*

istıḳbāl: Gelecek, gelecek zaman, âtî.

ḳılaydı emrüñe fi'l-ḥāl devlet **istıḳbāl**
velī meṣel-durur eller içinde ḫayr-ı umūr *(Kaside 1, Mısra 33). [istıḳbāl,]*

istimāʿ id-: Dinlemek, kulak vermek.

istimāʿ idüp o semte ʿazmüñi ey meh-liḳā
başın alup gitdi dün ḫurşiyd maġribden yaña *(Gazel 5, Mısra 1). [istimāʿ idüp,]*

istimdād: Medet ve yardım isteme.

vücūd-ı muṭlaḳuñ mihri şuʿāʿından şeref bulduḳ
ḫudānuñ ġayrıdan bir ẕerre **istimdādumuz** yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 8). [istimdādumuz, -umuz]*

īş: Hayatın zevkini çıkarma, yiyip içme, zevk ü safa.

ġam meclisinde bāde-i ʿışḳ-ıla ḫurremüz
bezm-i ṣafāda ʿ**īş** idici rind-i ʿālemüz *(Gazel 73, Mısra 2). [ʿīş,]*
nedür bu ʿ**īş** u bu ʿişret nedür bu ẕevḳ u bu ḥālet
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis *(Gazel 77, Mısra 3). [ʿīş,]*
virme ʿ**īşı** yaḳīnīʿyā felege
diñle kim saña ḫūb pend itdüm *(Gazel 134, Mısra 9). [ʿīşı, -ı]*
şemşīr-i ġamzesinüñ **işi** geçdi cānuma
dilde olan cerāḥati bilmez o ġamzekār *(Gazel 26, Mısra 9). [işi, -i]*

ʿīş-ı bezm: Hayâtın zevkini çıkarma, yiyip içme, zevk u safâ meclisi.

ʿ**īş-ı bezm-i** ʿışḳ ider bir pehlevān-ı ʿālemem
meclisümde cem sebū-keş dest-yārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 3). [ʿīş-ı bezm-i,]*

ʿīş ü ʿişret: Yiyip içip eğlenme.

mevsim-i güldür yaḳīnī ʿ**īş ü ʿişret** çāġıdur
içelüm raʿnā güzellerle şarāb-ı laʿl-i nāb *(Kıt'a 1, Mısra 3). [ʿīş ü ʿişret,]*

ʿīş u nūş: Yiyip içme.

hengām lāle devr gül eyyām ʿ**īş ü nūş**
bülbül nedīm ü bezm çemen lālezār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 3). [ʿīş ü nūş,]*
ʿ**īş u nūş** eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 5). [ʿīş u nūş,]*

ʿīş u nūş eyle-: Yemek ve içmek ile eğlenmek.

yarınuñ issi var ey dil ṣaḳın itme iḥmāl
ʿ**īş u nūş eyle** bugün añma ġam-ı ferdāyı *(Müseddes 3, Mısra 12). [ʿīş u nūş eyle,]*
ʿ**īş u nūş eyle** bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 19). [ʿīş u nūş eyle,]*
naʿre-i şevk-ıla āvāz salup devrāna
ʿ**īş u nūş eyle** bugün añma ġam-ı ferdāyı *(Müseddes 3, Mısra 26). [ʿīş u nūş eyle,]*
ʿ**īş u nūş eyle** bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 33). [ʿīş u nūş eyle,]*

işit-: İşitmek, duymak.

ġavġāyı ḳo fesāneñi vāʿız **işitmezüz**
pürdür ṣadā-yı naʿre-i hūdan ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 3). [işitmezüz, -mez, -üz]*
çeng ü ḳānūnı gider āh-ı şifā-sāzum **işit**
diñleme naġmelerin ol iki nā-sāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 9). [işit,]*
şimdi bir ḥāletdeyem cām-ı mey-i ʿışḳuñla kim
Sāḳıyā keyfiyyet-i ḥālüm **işiden** oldı mest *(Gazel 21, Mısra 10). [işiden, -en]*
işiden yüzüñüñ esrārını lā-yaʿḳıl olur
sen bu sözlerle yaḳīnī bizi ḥayrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 11). [işiden, -en]*
yoḳdur ṣadefçe raġbetüm ey laʿl-leb velī
dürr-i kelāmum **işiden** añlar ne cevherem *(Gazel 126, Mısra 10). [işiden, -en]*
laʿl ü dendānuñ-içün gevher-i naẓmum **işidüp**
deldi elmās-ı ḥased baġrını dürr-i ʿadenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 11). [işidüp, -üp]*
işitdi āsitānuñda türāb olduġumı cānā
ṣabā ḳomadı bir ẕerre eṣer yirde ġubārumdan *(Gazel 141, Mısra 7). [işitdi, -di]*
işidüp bī-sütūn ferhād-ı zāruñ
fiġān u nālesin feryāda geldi *(Gazel 192, Mısra 5). [işidüp, -üp]*
ʿaceb mi nāfe-veş ġamdan derūnum ġarḳ-ı ḫūn olsa
işitdüm seg raḳîbe ol gözi āhū şikār olmış *(Gazel 79, Mısra 6). [işitdüm, -dü, -m]*
yaḳīnīnüñ ʿaceb mi ʿaḳl u fikri tār-mār olsa
işitdüm ol perīnüñ zülfinüñ her tārı mār olmış *(Gazel 80, Mısra 10). [işitdüm, -dü, -m]*

işitme-: Dinleyemez, işitemez, duyamaz.

işitmez āhların ʿandelīb-i nālānuñ
ne berk gūşı var-ımış gül-i gülistānuñ *(Gazel 102, Mısra 1). [işitmez,]*

işidenden ıraġ olsun: İşitenlerden uzak olsun. İşitenlerden, evlerden ırak/uzak. "Dilerim kimsenin (işitenlerin) başına böyle bir felaket gelmesin" anlamında kullanılan söz .

yakīnī hastanuñ hālin sorarsa o tabīb-i dil
ʿacāyib derde uġramış **işidenden ıraġ olsun** *(Gazel 162, Mısra 10). [işidenden ırağ olsun,]*

işkāl: Güçleştirme, güç hâle getirme II Zorluk, güçlük.

Sürādiḳāt-ı ġuyūb içre ḳalmaya **işkāl**
rumūz-ı ġaybı ḳıla ḳalbine ḫudā ilhām *(Kaside 1, Mısra 57). [işkāl,]*

ʿ**işret:** 1. İçki. 2. İçki içme, içki kullanma.

ʿālemüñ ʿ**işretine** cem gibi māʿil degülin
almazın meclis-i şādīde ele cām-ı şarāb *(Gazel 10, Mısra 3). [ʿişretine, -i, -n, -e]*
ya cemşiydʿüñ zamān-ı salṭanatda rūzgār-ıla
yanan ser-menzil-i ʿ**işretde** laʿlīn şemʿdānıdur *(Gazel 46, Mısra 8). [ʿişretde, -de]*
sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāya baḳ
gülşen-i şādī vü ʿ**işretde** açılmış gül budur *(Gazel 53, Mısra 6). [ʿişretde, -de]*
ibni vaḳt ol olıcaḳ nesne içün çekme melāl
bu demi ḫōş görüben ʿ**işrete** ḳıl istiʿcāl *(Müseddes 3, Mısra 10). [ʿişrete, -e]*
nedür bu ʿīş u bu ʿ**işret** nedür bu ẕevḳ u bu ḥālet
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis *(Gazel 77, Mısra 3). [ʿişret,]*

ʿ**işret ḳıl-:** Eğlenmek.

ḥarīm-i bāġa döşendi harīr-i sebz-i çemen
ki ʿandelīb ile ʿ**işret ḳıla** gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 4). [ʿişret ḳıla,]*

ʿ**işret-ābād:** Aşk, sevda meyhanesi.

gördi mey-ḫānede beni rindān
ʿ**işret-ābād-ı** ʿışḳa gel didiler *(Gazel 34, Mısra 4). [ʿişret-ābād-ı,]*

ʿişret-i müdām: Şarap içmek.

göreydi hürmüz ü cem ʿ**işret-i müdāmumızı**
başına tāc idinürdi ḥabāb-ı cāmumızı *(Gazel 189, Mısra 1). [ʿişret-i müdāmumızı, -umızı]*

ʿişret-i şāhāne: Harika bir zevk ve safa meclisidir.

bāde nūş itsem seg-i kūyuñ sifālinden müdām
reşk-i cem itsem yaḳīnī ʿ**işret-i şāhānemi** *(Gazel 198, Mısra 10). [ʿişret-i şāhānemi, -mi]*

ʿişveler it-: Eda, naz, cilve yapmak.

deşt ü sahrāda hırām it yüri ey kebg-i derī
cilveler ʿ**işveler it** zīveri ol deşt ü derüñ *(Gazel 114, Mısra 8). [ʿişveler it,]*

it: Köpek, rakip, yabancı.

kāse ṣınmaġ-ıla bulmış ġayrıdan ḳays imtiyāz
ḫōr olmaḳ **itlerüñden** iftiḫārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 12). [itlerüñden, -lerüñden]*

it-: Etmek, yapmak.

sāḳī-i lāle-ʿiẕār-ıla içüp cām-ı ṣarāb
itmezin dīde-i ġam-dīdemi ġarḳ-ı ḫūn-āb *(Gazel 10, Mısra 2). [itmezin, -mez, -in]*
gülzār-ı ʿadn içinde mekān **itmeden** kaçar
ʿāṣıḳ ḥarīmüñ içre ḳaçan kim vaṭan bulur *(Gazel 55, Mısra 7). [itmeden, -me, -den]*
hilāl mıṣḳala-i zerle levḥa-i felege
ṣu resme **itmiş-idi** naḳş ki irmez aña ḫayāl *(Kaside 1, Mısra 6). [itmiş-idi, -miş, --idi]*
ferhād gözin lāle-ṣıfāt eyledi pür-hūn
şīrīn **idicek** lāle-i kühsārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 12). [idicek, -icek]*
sīnemdeki her dāġ açılup bir güle döndi
ol serv ne var **itse** bu gülzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 8). [itse, -se]*
ben ẕerreye hercāyīlik **itdüñ** niçe gündür
senden kime yanup yaḳılayın be hey āfet *(Gazel 19, Mısra 7). [itdüñ, -dü, -ñ]*
yüregümi kebāb **itdüñ** yıḳup gönlüm ḫarāb **itdüñ**
çün benden ictināb **itdüñ** ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 5). [itdüñ, -dü, -ñ]*
bilmezin nʿeyledüñ nʿitdüñ sefer tedārükin **itdüñ**
beni cansuz ḳodın gitdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 7). [itdüñ, -dü, -ñ]*
bulduñ aġyārı baña vaʿde-i ferdā **itdüñ**
itdügin ṣanma kişi rūz-ı ḳıyāmet bulmaz *(Gazel 66, Mısra 9). [itdüñ, -dü, -ñ]*
pisterin berg-i gül **itse** vechi var ey lāle-ḫadd
oldı her yüzden ser-āmed dilber-i mümtāz zülf *(Gazel 88, Mısra 11). [itse, -se]*
dilā zamānede rüstemʿleri zebūn **itdüñ**
Yaḳīnī gibi seni pehlevāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 13). [itdüñ, -dü, -ñ]*
derūn-ı āyinede ʿaksi çāk ider yaḳasın
Baḳar ki āyineye **itse** sīnesin ʿuryān *(Gazel 136, Mısra 8). [itse, -se]*
efendi sen şeh-i ḫüsn iken āh u vāh **idicek**
ya ben gedā bu ḳadar derdle niçe eyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 5). [idicek, -icek]*
zene dil virdi ṭañ mıdur ey dil
tīşesi ṭaʿne **itse** ferhādʿa *(Gazel 169, Mısra 12). [itse, -se]*
ten-i pā-mālümi **itdüñ** hedef-i tīr-i cefā
ṭañ mıdur ḳalmaz-ısa nām u nişānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 11). [itdüñ, -dü, -ñ]*
çeşmüñ yaḳīnī ḫastayı **itmişdi** bī-mecāl
āhū vü ḳaysʿa düşmedin ülfet didükleri *(Gazel 201, Mısra 13). [itmişdi, -miş, -di]*
ʿaceb mi **itse** leb-i yāra beñzemek ḳaṣdın
dehān-ı ġoncayı zeyn itdi jāleden dendān *(Kaside 6, Mısra 43). [itse, -se]*
maḥaldür **itse** mekān dilde genc-i iḫsānuñ
ki niçe demdür ol ümmīd-ile yatur bī-cān *(Kaside 6, Mısra 55). [itse, -se]*

firdevs nedür eyle ruḫ-ı yārı temāşā
ʿāşıḳ ne görür **itmese** dīdārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 2). [itmese, -me, -se]*
ṭāliʿüm naḥs gözüm yaşlu sitārem düşkün
itmedük nesne mi var çarḫ-ı sitem-ḫvāh baña *(Gazel 7, Mısra 10). [itmedük, -me, -dük]*
bir hümā-yı fāriġuʿl-bālem bugün uçmaḳdan
dām-ı tezvīr **itmezem** ben sübḥa-i ṣad-dānemi *(Gazel 198, Mısra 8). [itmezem, -mez, -em]*
ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i ṣaḥrā-yı cünūn **itmege** meyl itme dilā *(Gazel 2, Mısra 8). [itmege, -meg, -e]*
zülfi ʿahd itdi vefā eyleyüp öldürmege līk
ḳorḳarın **itmeye** ʿömrüm benüm ol ʿahde vefā *(Gazel 2, Mısra 12). [itmeye, --me, --(y)e]*
gökde gūyā ṭolanur mihr-i ziyā-baḫş-ı cihān
sīnesin māʿī libās **itdi** o māhuñ iḫfā *(Gazel 4, Mısra 8). [itdi, -di]*
bülbül gibi bahār ericek ehl-i ʿışḳ olan
Şeydālıḳ **itmesün** mi ḫuṣūṣan cüvān ola *(Gazel 6, Mısra 8). [itmesün, -me, -sün]*
meyl idüp olurduñ o boyu serve hevādār
ey ʿarʿar-ı bāġ **itseñ** o reftārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 6). [itseñ, -señ]*
rūz-ı şümārda alurın hep ḥisābını
sāʿat-be-sāʿat **itme** baña cevr-i bī-ḥisāb *(Gazel 11, Mısra 8). [itme, -me]*
murġ-ı ʿışḳı ṣayd ümīdin **itmesün** her büʿl-heves
hīç olur mı peşşeye ʿanḳā-yı ʿālī-şān şikār *(Gazel 27, Mısra 11). [itmesün, -me, -sün]*
laʿlüñ metāʿına dem-i naḳd al gözyaşın
itme bahāne söyle efendi bahā nedür *(Gazel 57, Mısra 6). [itme, -me]*
kevkeb nuḥūset üzre vü ṭāliʿ felek-zede
Baḫt-ı siyāhı **itmedi** bīdār enīnümüz *(Gazel 74, Mısra 2). [itmedi, --me, --di]*
mey-i laʿl-i revān-baḫşuñ gibi yoḳ ḥaẕẕ-ı rūḥānī
ʿacebdür zāhid **itmez** böyle cām-ı cān-fezādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 8). [itmez, -mez]*
saʿādet maṭlaʿından niçe ṭoġsun kevkeb-i maḳṣūd
ki **itmişdür** bu nā-hem-vār baḫtumla ḳırān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 6). [itmişdür, -miş, -dür]*
olamaz himmetüñ gibi ʿālī
ʿarşı **itsün** gerek hümā menzil *(Gazel 122, Mısra 6). [itsün, -sün]*
sūziş-i āhumuñ şerārını
göge çıḳmaġa zer-kemend **itdüm** *(Gazel 134, Mısra 4). [itdüm, --dü, -]*
zehr-i ġam ṣundı dehr çünki baña
defʿi içün gül-ābı ḳand **itdüm** *(Gazel 134, Mısra 8). [itdüm, --dü, -]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāye
hevā-yı ḳāmetüñ **itdükçe** ʿarʿarı lerzān *(Gazel 138, Mısra 14). [itdükçe, -dük, -ce]*
diḳḳatle didi bilüñe bir naẓm-ı dür-niṣār
itdi yaḳīnī māmelekin yine der-miyān *(Gazel 140, Mısra 14). [itdi, -di]*
fiġān u āh u zār-ıla beni ayırdı yārumdan
kime āh **ideyim** bilmem hevā-yı rūzgārumdan *(Gazel 141, Mısra 2). [ideyim, -e, -(y)im]*
yüzüm hammāma ferş idüp başum **itsem** eşik taşı
der-i şādī açılsa üstüme ḥammāma girseñ sen *(Gazel 143, Mısra 9). [itsem, -se, -m]*
itdüm şu deñlü nūş senüñ nīş-i nāveküñ
Farḳ olmaz oldı ḫāne-i zenbūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 11). [itdüm, --dü, -]*
itdükçe pervāz biñ cāna dir az
ol çeşm-i şehbāz vʿallāh şāhīn *(Gazel 156, Mısra 3). [itdükçe, -dük, -ce]*
meyl-i yāḳūt u zer **itsün** ḫvāce-i dünyā-perest
ḳan-ıla ben laʿl **idüp** yaşum ruḫum zerd isterin *(Gazel 157, Mısra 3). [itsün, -sün]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāyeñ
hevā-yı ḳāmetüñ **itdükçe** ʿarʿarı lerzān *(Kaside 3, Mısra 22). [itdükçe, -dük, -ce]*
rūd iken gözlerümüñ yaşını teskīn itdüñ
itdügüm dem ayaġuñ ṭoprağına ʿarż-ı dürūd *(Kaside 5, Mısra 24). [itdügüm, -düg, -üm]*
sen felekde yirümi ḳadr-ile berter ḳılduñ
ber-murād **itmedi** firdevsīʿyi sulṭān maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 34). [itmedi, --me, --di]*
geşt-i çemen eyler diyü ol serv yaḳīnī
nergis göz açup **itdi** çemenzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 16). [itdi,]*
düşümde tevbe vire diyü bādeden ṣōfī
Yaḳīnī dīdelerüm **itdi** ḫvābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 10). [itdi,]*

iʿtibār: Değer verme, hürmet etme.

zerd-i ruḫum görüp o gül vaʿde-i vaṣl ider velī
Faṣl-ı ḫazānda görinen düşlere **iʿtibār** yoḳ *(Gazel 95, Mısra 4). [iʿtibār,]*

iʿtidāl: Aşırı olmama, ne çok fazla ne çok az, tam gerektiği kadar olma, orta halde bulunma, ölçülülük.

şimşād ḫadden aşurı serv-i sehī ḳaṣīr
yāruñ nihāl-i ḳaddine baḳ **iʿtidāli** gör *(Gazel 39, Mısra 12). [iʿtidāli, -i]*
bāġ-ı cihānda ḳaddüñe beñzer nihāl yoḳ
serv-i sehīde meyl idicek **iʿtidāl** yoḳ *(Gazel 94, Mısra 2). [iʿtidāl,]*
ḳaddüñ nihāli tāze-i būstān-ı **iʿtidāl**
ḫaddüñ ṭariyy ü tāze gül-i gülşen-i cemāl *(Gazel 116, Mısra 1). [iʿtidāl,]*

iʿtimād it-: İnanmak, güvenmek.

hīçe ṣay anı ḥabāb-āsā yaḳīnī ʿāḳıl ol
iʿtimād itme ṣaḳın bu çarḫ-ı ġam-girdāra hīç *(Gazel 24, Mısra 14). [iʿtimād itme,]*

ittibāʿ eyle-: Uyma, peşinden gitme, tabi olma.

vaṣl-ı yāra irmek isterseñ eger
ey yaḳīnī ʿışḳa **eyle ittibāʿ** *(Gazel 85, Mısra 10). [ittibāʿ eyle,]*

iz: Bir şeyin geçtiği veya önce bulunduğu yerde bıraktığı belirti, nişan, alamet, emare.

düşdüm görince naʿlçeñ ü kebkebüñ **izin**
ey kebg murġ-ı ṣabruma ol dām u dānedür *(Gazel 57, Mısra 9). [izin, -i, -n]*

izʿān: Anlayış, kavrayış, feraset.
benüm her beytümi **iz̲ʿān** idüp īkān ider-iseñ
bulursın anda hep maʿnā-yı külliyāt-ı ḫāḳānī *(Gazel 187, Mısra 11). [iz̲ʿān,]*

ʿiz̲ār: Yanak.

ʿiz̲āruñ tāb-ı mülden ey gül-i ter al al oldı
nʿola bülbüllerüñ āhından olsa pür-ṣadā meclis *(Gazel 77, Mısra 7). [ʿiz̲āruñ, -uñ]*
yā **ʿiz̲āruñ** tāze pervāzī güzel bir lāledür
olmış eṭrāfında anuñ ʿanberīn pervāz zülf *(Gazel 88, Mısra 5). [ʿiz̲āruñ, -uñ]*
pür oldı kaʿbe-i dil pertev-i nūr-ı **ʿiz̲ārından**
ẕalām-ı şām-ı fürḳat gitdi göñülden ṣafā geldi *(Gazel 191, Mısra 9). [ʿiz̲ārından, -ı, -n, -dan]*
ḳılmış **ʿiz̲āruñ** āyīnesin ṣāf ẕüʿl-celāl
eclā cemāle ẕātike fī-aḥseniʿṣ-ṣıfāt *(Gazel 18, Mısra 7). [ʿiz̲āruñ, -uñ]*
gösterür çeşm ü **ʿiz̲āruñ** ḫaṭ-ı ser-sebzüñi ḫūb
nergis ü lāle imiş çeşm ü çerāġı çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 7). [ʿiz̲āruñ, -uñ]*
libās-ı kaʿbede olan siyāh şāl içün
ʿizāruñ üzre hat-ı bī-miṣāl hakkıyçün *(Gazel 164, Mısra 4). [ʿizāruñ, -uñ]*
yā **ʿiz̲āruñ** tāze pervāzī güzel bir lāledür
ḫaṭ degüldür devr iden ruḫsāruñı ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 19). [ʿiz̲āruñ, -uñ]*
mestāne çeşm ü ġonca dehān u şeker zebān
ḳāmet laṭīf ü zülf muṭarrā **ʿiz̲ār** ḫūb *(Gazel 15, Mısra 6). [ʿiz̲ār,]*
egerçi aḫşama ḳarşu baḳılmaz āyineye
olur **ʿiz̲āruña** zülfüñ yanında dil nigerān *(Gazel 136, Mısra 12). [ʿiz̲āruña, -u, -n, -a]*
gün ṭoġdı başa maṭlaʿ-ı kūyında ol mehüñ
ʿarz eyledi **ʿiz̲ārını** refʿ eyleyüp niḳāb *(Gazel 11, Mısra 14). [ʿiz̲ārını, -ı, -n, -ı]*
seyr itmege **ʿiz̲āruñı** ey māh bī-niḳāb
yüz yirde ḫāke düşdi şitābından āfitāb *(Gazel 12, Mısra 1). [ʿiz̲āruñı, -uñı]*
ey perī gird-i **ʿiz̲āruñda** gören kākülüñi
āşiyān itdi ṣanur mihr-i cihān-tābı hümā *(Gazel 2, Mısra 9). [ʿiz̲āruñda,]*

izüñ tozın: Ayak izinin tozu.

dökerse taḫta-i remle **izüñ tozın** remmāl
şihāb elif bedeninde nücūm yir yir dāġ *(Kaside 1, Mısra 59). [izüñ tozın,]*

ʿizz ü cāh: Saygınlık ve makam; kuvvet ve itibar.

olduḳ ḳulı o vālī-i mülk-i melāḥatuñ
reşk-i ḳubād u cem mi degül **ʿizz ü cāhumuz** *(Gazel 70, Mısra 10). [ʿizz ü cāhumuz, -muz]*

ʿizz ü nāz: Büyüklük ve eda.

seyr idüp zülf-i nigārı dime kim kākül budur
gülsitān-ı **ʿizz ü nāz** içindeki sünbül budur *(Gazel 53, Mısra 2). [ʿizz ü nāz,]*

J

jāle: Çiğ (Sabah vakti yaprak ve çimenlerde oluşan su damlacıkları.)kırağı.

öykünürmiş dür-i dendānına ol serv-ḳaddüñ
jāleden bāġda ter düşdügi budur çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 8). [jāleden, -den]*
dür-i dendānına öykünmiş o ġonca-dehenüñ
jāleden bāġda ter düşdügi budur çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 2). [jāleden, -den]*
seḥerde şanma güle **jāle** virdi dürr-i bahā
nihāl-i gülbün ele aldı cevherī ḳalḳan *(Kaside 3, Mısra 17). [jāle,]*
zeyn itdi **jāle** gülleri didi şabāya şāḥ
pürdür hüner güherleri iki ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 11). [jāle,]*
ʿaceb mi itse leb-i yāra beñzemek ḳaṣdın
dehān-ı ġoncayı zeyn itdi **jāleden** dendān *(Kaside 6, Mısra 44). [jāleden, -den]*
ʿāḳıbet fikrini ḳo zāhid-i ṣad-sāle gibi
her seḥer var yüri bir gülşene düş **jāle** gibi *(Müseddes 3, Mısra 32). [jāle,]*
deryā-yı aḫzar itdi çemenzārı cūybār
Aṣdāf aña semenler ü lūlūsı **jāleler** *(Gazel 33, Mısra 4). [jāleler, -ler]*
aḳ sādeyle sadef içre dür-i yektāsın
yā semen içre olan **jāle-i** bī-hem-tāsın *(Gazel 151, Mısra 2). [jāle-i,]*

jende: Eski, eski püskü, yamalı, hırka.

libāsı **jende** ḳıl abdāl ol ibni edhem-veş
yakīnī ʿışkına giy ḳara şalı dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 13). [jende,]*

jeng: Pas, küf, kir. II Gönül aynasının kiri.

dilden yaḳīnī **jeng-i** murādātı dūr ḳıl
çün māsivā ḥaḳīḳate baḳsañ ḥicābdur *(Gazel 44, Mısra 13). [jeng-i, --i]*
jeng-i ḫibā-yı bār keder virmez añların
mirʿāt-ı ḳalbe ḫayli cilā virdi ʿışḳ-ı pāk *(Gazel 96, Mısra 11). [jeng-i, --i]*
geçürdi āyine devrānını ṣafālarla
revā mı dil ṭola devr-i ruḫuñda **jeng** ü fiġān *(Gazel 136, Mısra 10). [jeng,]*

jeng-peẕīr: Paslı, küflü, kirli.

ṣafā-yı ḫāṭır ile gāh olur ki ġıbṭa-i baḥrüz
gehī keder buluruz seyl-vār **jeng-peẕīrüz** *(Gazel 75, Mısra 8). [jeng-peẕīrüz, -üz]*

jūlīde-mūy: Taranmamış ve dağınık saç.

mecnūn-miṣāl kişver-i ġam tāc-dārıyuz
jūlīde-mūydur başumuzda külāhumuz *(Gazel 70, Mısra 8). [jūlīde-mūydur, -dur]*

K

ḳabā: Üstlük, kaftan, libas, cübbe.

ġam-ı leylā-yı zülfüñle **ḳabā** vü tācı terk itdüm
Yaḳīnī gibi deşt-i ġamda bir mecnūn-ı ʿuryānam *(Gazel 124, Mısra 17). [ḳabā,]*
ferāġat milketinde tāc-dār olmaḳ dilerseñ ger
Yaḳīnī tācı terk idüp **ḳabā** vü pīrehenden geç *(Gazel 23, Mısra 12). [ḳabā,]*

ḳabaġ: Kadeh, bardak; gözkapağı.

tenhā ḫayāl-i laʿlüñ-ile ṣoḥbet itmege
pürdür şarāb-ı eşk-ile iki **ḳabaġumuz** *(Gazel 69, Mısra 8). [ḳabaġumuz, -muz]*

ḳaʿbe: Bütün müslümanların kıblesi ve ziyâret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes binâ, beytullah.

libās-ı **kaʿbede** olan siyāh şāl içün
ʿizāruñ üzre hat-ı bī-miṣāl hakkıyçün *(Gazel 164, Mısra 3). [kaʿbede, -de]*
elüñde ḫātemüñi gördüm ey resūl-ḫışāl
esās-ı **kaʿbe-i** āmāl ḫāk-i pāyuñdur *(Kaside 1, Mısra 52). [kaʿbe-i, --i]*
ḳapuñı **kaʿbe-i** ehl-i ṣafāya beñzetdüm
Ruḫ-ı münīrüñi nūr-ı ḫudāʿya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 1). [kaʿbe-i,]*
iḥrām-ı ʿışḳı giy ḥarem-i kūy-ı yāra git
saʿy it ki **kaʿbe** ola her işde penāhumuz *(Gazel 71, Mısra 14). [kaʿbe,]*
yaḳīnī **kaʿbe** ṣandı bezmi vaṣluñçün duʿā itdi
olaldan pertev-i mihr-i ruḫuñla pür-ṣafā meclis *(Gazel 77, Mısra 17). [kaʿbe,]*
kāşki **kaʿbe** kapuñda eylesem yüz biñ niyāz
her nefesde nūr-ı dīdāruñ temennā eylesem *(Gazel 127, Mısra 9). [kaʿbe,]*
ḥarīmüñ **kaʿbe** nāmuñ aḥmed ü ben anda ḥassānʿam
şefāʿat pertevin cismümde raḫşān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 13). [kaʿbe,]*
perde-i ḫaṭṭ-ı siyāh altında lāmiʿdür ruḫuñ
kaʿbe içre berḳ urur ṣan nūr-ı ḫayrüʿl-mürselīn *(Kaside 2, Mısra 16). [kaʿbe,]*
fetḥ-i bāb eylese fettāḥ eşigi **kaʿbeʿsini**
ḳılsa meftūḥ ḥabīb-i dil ü cānum fetḫī *(Gazel 194, Mısra 1). [kaʿbeʿsini,]*

kaʿbe-i āmāl: Emellerin kabesi.

efāżıla eşigi oldı **kaʿbe-i āmāl**
ḫudā ḳılup seni gülzār-ı şerʿde her-bār *(Kaside 1, Mısra 79). [kaʿbe-i āmāl,]*

kaʿbe-i aṣḥāb-ı ṣafā: Huzurlu kişilerin Kabe'si(mukaddes yeri).

ey ḥarīm-i ḥaremüñ **kaʿbe-i aṣḥāb-ı ṣafā**
sāḥa-i bārgehüñ ḳıble-i erbāb-ı dürūd *(Kaside 5, Mısra 1). [kaʿbe-i aṣḥāb-ı ṣafā,]*

kaʿbe-i cān: Can Kabe'si.

yoḳ mı ey ẓālim ü bī-dād meded sende amān
kaʿbe-i cānı yeter ẓulm-ile vīrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 8). [kaʿbe-i cānı,]*

kaʿbe-i dil: Gönül Kabesi.

pür oldı **kaʿbe-i dil** pertev-i nūr-ı ʿiẕārından
ẓalām-ı şām-ı fürḳat gitdi göñülden ṣafā geldi *(Gazel 191, Mısra 9). [kaʿbe-i dil,]*

kaʿbe-i ḥācāt: İhtiyaçlar Ka'besi, insanların ihtiyaçlarının karşılandığı kapı.

eşigi muṣṭafāʿnuñ **kaʿbe-i ḥācātdur** ey dil
bu elfāẓ-ı ṣafā-perverd-ile ben anda ḥassānʿam *(Gazel 124, Mısra 15). [kaʿbe-i ḥācātdur, -dur]*

kaʿbe-i kūy: Kaʾbe'nin bulunduğu yer II sevgilinin bulunduğu yer.

sen perī içün yaḫod ḫayl-i melek nāzil olup
kaʿbe-i kūyuñ ziyāret itdi sulṭānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 6). [kaʿbe-i kūyuñ,]*

kaʿbe-i ʿulyā: Yüce Kabe.

kūyuñ aṣḥāb-ı ṣafā-y-ıla nʿola kılsam tavāf
ḳıble ḥaḳḳı baña oldur **kaʿbe-i ʿulyā** ʿalī *(Gazel 195, Mısra 8). [kaʿbe-i ʿulyā,]*
ṭurmayup luʿb-ıla ʿuṣṣāḳı ṭavāf eylerler
kūy-ı dilber be göñül **kaʿbe-i ʿulyā** ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 8). [kaʿbe-i ʿulyā,]*

kaʿbe-i yār: Sevgilinin kabesi; sevgilin bulunduğu yer.

ister ṭavāf eyleye bī-perde dil velī
zülfi cemāl-i **kaʿbe-i yāra** niḳābdur *(Gazel 44, Mısra 16). [kaʿbe-i yāra, -a]*

kaʿbe-veş: Kâbe gibi.

yaḳa çāk eyle ṣafā bul bürisün cismüñi āh
kaʿbe-veş ʿışḳı-y-ıla giy ḳara şālı ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 8). [kaʿbe-veş,]*

ḳābil: Olabilir, mümkün.

o ḫāl-i fitne-cūdan gözlerüñ tekmīl-i siḥr itmiş
ne kim taʿlīm olınsa ey perī **ḳābildür** insāna *(Gazel 172, Mısra 6). [ḳābildür, -dür]*

ḳābil-i taʿbīr: Açıklanması mümkün (şey).
sanmañuz kim sergüẕeştüm **ḳābil-i taʿbīr** olur
ḳays-ı bī-sāmāna beñzetmeñ dil-i dīvānemi *(Gazel 198, Mısra 5). [ḳābil-i taʿbīr,]*

kābiliyyet: Anlama, anlayış.

ne bende çekmege bu cevri **ḳābiliyyet** var
göñülde āteş-i ġam serde ḫāk-i ẕillet var *(Müseddes 2, Mısra 23). [ḳābiliyyet,]*

ḳabūl: Bir öneriyi uygun bulma, onaylama; makbul olma.

reʾīs-i ṣadr-nişīnān-ı bārgāh-ı **ḳabūl**
şeh-i serīr-nişīn-i sürādiḳāt-ı celāl *(Kaside 1, Mısra 19). [ḳabūl,]*

kabūl eyle-: Kabul etmek.

gökden ne yaġar ḳʿanı **kabūl eylemeye** ḫāk
atsa o melek sīneñe tīr itme şikāyet *(Gazel 19, Mısra 5). [kabūl eylemeye,]*

ḳabūl id-: Kabul etmek, razı olmak, geri çevirmemek.

mihr ṣanma felek ol māha **ḳabūl ide** diyü
ʿarz ider gün başına bir güzel altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 7). [ḳabūl ide,]*
ḳabūl itdi duʿāmı ḥamdülillāh ḥazret-i bārī
ḳolum boynında ol sīmīn-berüñ zerrīn ḥamāʿildür *(Gazel 59, Mısra 3). [ḳabūl itdi,]*

ḳabūl ol-: Kabul edilmek, onaylanmak.

ol şāha secde ḳılmadın oldı niyāzumuz
sehv eyledük **ḳabūl ola** mı bu namāzumuz *(Gazel 72, Mısra 2). [ḳabūl ola,]*

ḳabza: Silah, kılıç vb. şeylerde tutulacak yer, sap; pençe.

göreydi güstehem **ḳabzamda** ki şemşīr-i bürrānı
öñümde cān virürdi ḫavfdan yalmanı yalmanı *(Gazel 187, Mısra 1). [ḳabzamda, -mda]*

ḳaç-: *(*Birinden veya bir şeyden) Kurtulmak için süratle uzaklaşmak.

yakīnī ḳuluñdan **ḳaçduñ** yüzi ṣuyın yire ṣaçduñ
baġrında şerḥalar açduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 17). [ḳaçduñ, -duñ]*
gülzār-ı ʿadn içinde mekān itmeden **ḳaçar**
ʿāṣıḳ ḥarīmüñ içre ḳaçan kim vaṭan bulur *(Gazel 55, Mısra 7). [ḳaçar, -ar]*
raḳīb-i ehrimenler daʿvetinden **ḳaçmayup** hergiz
varup her dīve rām olmış perī-ṣānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 3). [ḳaçmayup, -ma, -y, -up]*
ʿadem feżāsına **ḳaçdı** peleng-i bīşe-i çarḫ
açınca pençe-i pür-çengi bebr-i zer-tims̱āl *(Kaside 1, Mısra 9). [ḳaçdı, -dı]*

ḳaçan: "Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

zāhid riyāzet-ile geçürdüñ zamānuñı
ʿahd-i şebābı bir daḫı ādem **ḳaçan** bulur *(Gazel 55, Mısra 6). [ḳaçan,]*
gülzār-ı ʿadn içinde mekān itmeden kaçar
ʿāṣıḳ ḥarīmüñ içre **ḳaçan** kim vaṭan bulur *(Gazel 55, Mısra 8). [ḳaçan,]*
hem-rehüm ḫızr-ı hüdā peyk-i ẓafer rāh-berüm
ḳaçan irişse gerek zāhid-i gümrāh baña *(Gazel 7, Mısra 8). [ḳaçan,]*
ṣoyunsa girse ḥammāma **ḳaçan** ol serv-i sīmīn-ten
anı seyr itmege her cām olur bir dīde-i revzen *(Gazel 143, Mısra 1). [ḳaçan,]*
ḳaçan kim fūtasın ḳuşansa ol mihr-i cihān-ārā
ḥicāb-ı ebre girer gūyiyā nīm-i meh-i rūşen *(Gazel 143, Mısra 7). [ḳaçan,]*

ḳadd: Boy.

ebrūsı fikri **ḳaddümi** ḳıldı kemer-mis̱āl
ṭāḳ oldı hecr-i yār-ıla ṭāḳat didükleri *(Gazel 201, Mısra 11). [ḳaddümi, -üm, -i]*
gel ey nihāl-i **ḳadüñ** serv-i cūy-bār-ı revān
ṭarāvet-i gül-i rūyuñ bahār-ı ʿālem-i cān *(Beyit 4, Mısra 1). [ḳadüñ, -(ü)ñ]*
ṭūbā **ḳadüñ** ider beni āzāde ġuṣṣadan
ṭūbā limen yüsāʿiduhuʿl-fevze veʿn-necāt *(Gazel 18, Mısra 3). [ḳadüñ, -(ü)ñ]*
ṭūbā **ḳadüñ** hevāsı-y-ıla göñlüm ey perī
Uçmaḳ dilerdi kūyuña olsa eger peri *(Gazel 200, Mısra 1). [ḳadüñ, -(ü)ñ]*
ruḫ verd-i raʿnā kākül semen-sā
ḳad serv-i bālā ruḫsār nesrīn *(Gazel 156, Mısra 16). [ḳad,]*
şimşād ḥadden aşurı serv-i sehī ḳaṣīr
yāruñ nihāl-i **ḳaddine** baḳ iʿtidāli gör *(Gazel 39, Mısra 12). [ḳaddine, -i, -n, -e]*
kimdür ki sen ṭururken ide naḫl-i bāġa meyl
ey serv ṭurma **ḳaddüñi** göster idüp ḳıyām *(Gazel 123, Mısra 6). [ḳaddüñi, -ü(ñ), -i]*
aldı zīr-i destine **ḳaddüñ** çenārı ḍarb-ı dest
söylenür ellerde bu kim dest-ber-bālā-yı dest *(Gazel 21, Mısra 1). [ḳaddüñ, -(ü)ñ]*
ḳaddüñ mis̱āli bulmadı şimşād imtiyāz
laʿl-i lebüñ nümūnesi āb-ı zülāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 7). [ḳaddüñ, -(ü)ñ]*
ḳaddüñe beñzedügiyçün senüñ ey naḫl-i cefā
serv ü şimşādı ṣabā bāġda silker ṣarṣar *(Gazel 30, Mısra 5). [ḳaddüñe, -(ü)ñ, -e]*
bāġ-ı cihānda **ḳaddüñe** beñzer nihāl yoḳ
serv-i sehīde meyl idicek iʿtidāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 1). [ḳaddüñe, -(ü)ñ, -e]*
ḳaddüñe meyyāl olaldan serve istiġnā gerek
rāstī ṭabʿ-ı bülendüñ himmeti aʿlā gerek *(Gazel 98, Mısra 1). [ḳaddüñe, -(ü)ñ, -e]*
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḫāna beñzer kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 1). [ḳaddüñe, -(ü)ñ, -e]*
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḫāna beñzer kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 1). [ḳaddüñe, -(ü)ñ, -e]*
sāye-veş ḫāk-ile yeksān iden üftādeleri
şīvelerle ṣalınan **ḳadd-i** ḫırāmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 6). [ḳadd-i,]*

ölürsem zülf ü **ḳaddüñçün** eger ey serv-i ḫōş-bālā
ṭuram maḥşerde ʿabbāsī ʿalemlerle mezārumdan *(Gazel 141, Mısra 5). [ḳaddüñçün, -çün]*

ḳadd-i bülend: Yüksek boy. II Uzun boy.

çemende **ḳadd-i bülendüñ** çenārı pest itdi
hem itdi nergisi bīmār çeşm-i fettānuñ *(Gazel 102, Mısra 11). [ḳadd-i bülendüñ,]*
ḫayāl-i **ḳadd-i bülendüñ** nihāl-i bāġ-ı cinān
hevā-yı ġonca-i laʿlüñ bahār-ı ʿālem-i cān *(Gazel 138, Mısra 1). [ḳadd-i bülendüñ,]*
yürütmez şīve-i **ḳadd-i bülendüñ** naḫli gülşende
yaraşur olsa nāmuñ ey şeker-güftār reftārī *(Gazel 188, Mısra 5). [ḳadd-i bülendüñ,]*

ḳadd-i dil-cū: Gönül çeken boy, gönül alan boy.

ol çeşm ü ebrū ol zülf-i pür-çīn
ol **ḳadd-i dil-cū** ol ḫāl-i müşgīn *(Gazel 156, Mısra 2). [ḳadd-i dil-cū,]*

ḳadd-i ḫırāmān: Salınan boyu.

ṣanma ʿaks-i serv cūy-ı bāġda ey lāle-ḫadd
ṣuya düşdi servler **ḳadd-i ḫırāmānuñ** görüp *(Gazel 17, Mısra 10). [ḳadd-i ḫırāmānuñ,]*

ḳadd-i mevzūn: Biçimli boy, mevzun.

ol **ḳadd-i mevzūn** ol ḫadd-i gül-gūn
ol laʿl-i mey-gūn ol ṭavr u āyīn *(Gazel 156, Mısra 9). [ḳadd-i mevzūn,]*

ḳadd-i nihāl: Fidan boy.

ser-fürū eyleme maḥşerde dilā ṭūbāʿya
sāye-güster ola ger **ḳadd-i nihāli** ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 6). [ḳadd-i nihāli,]*
lāl olup ḫayret-ile ḳala hezārān şimşād
meyl-i reftār ide ger **ḳadd-i nihāli** ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 12). [ḳadd-i nihāli,]*
ḳaddüñ nihāli tāze-i būstān-ı iʿtidāl
ḫaddüñ ṭariyy ü tāze gül-i gülşen-i cemāl *(Gazel 116, Mısra 1). [ḳaddüñ nihāli,]*

ḳaddi ṭūbā: Tuba ağacı gibi uzun boylu sevgili.

ḳarīn olmaḳ saña ey **ḳaddi ṭūbā** bāġ-ı kūyuñda
cinānda hem-nişīn-i ḥūr u rıḍvān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 7). [ḳaddi ṭūbā,]*

ḳadd-i yār: Sevgilinin boyu.

şerḥ itmege ne çekdügümi **ḳadd-i yār** içün
yir yir elifler oldı tenümde zebān-ı ḥāl *(Gazel 116, Mısra 5). [ḳadd-i yār,]*

ḳadeḥ: Bardak; küçük bardak, içki bardağı.

ḳadeḥ-i sīm-i mücellāda ya bir ḳaṭre gül-āb
cām-ı billūrda yā āb-ı ḥayāt-efzāsın *(Gazel 151, Mısra 9). [ḳadeḥ-i,]*
yüzi olaydı muġān içre bir **ḳadeḥ** mey içün
ḳılurdı zāhid-i ṣad-sāle sübḥasını girev *(Gazel 166, Mısra 3). [ḳadeḥ,]*
ʿuşşāḳa ḳarşu öpdi lebüñ āl-ile **ḳadeḥ**
meclisde dün kimüñ gözine ḳan görinmedi *(Gazel 190, Mısra 13). [ḳadeḥ,]*

ḳadeḥ-nūş: Kadeh içen.

biri benem ki **ḳadeḥ-nūş-ı** bezm-i maʿrifetem
kemīne cürʿa-keşüm ḫusrev ü cem ü ḫāḳān *(Kaside 6, Mısra 25). [ḳadeḥ-nūş-ı,]*

ḳadem: Ayak, adım.

dil-i dīvāneme olmaz o perī hem-ḫāne
Başmadı gitdi **ḳadem** dāʿire-i imkāna *(Gazel 173, Mısra 2). [ḳadem,]*

ḳad-i bālā: Uzun boy, yüksek boy.

ʿaks-i zülf ü **ḳad-i bālāsı** dil ü cānda yatur
Naḳşı yā ḳaşlarınuñ dīde-i giryānda yatur *(Gazel 56, Mısra 1). [ḳad-i bālāsı,]*

ḳad-i mevzūn: Düzgün, ölçülü boy.

şan ser-i serv-i revān üzre yir itmiş nergis
geşt-i bāġ itse giyüp ol **ḳad-i mevzūn** üsküf *(Gazel 90, Mısra 10). [ḳad-i mevzūn,]*
ḳad-i mevzūnuña fütāde geçer
sāye yanuñda bir siyeh-rūdur *(Gazel 52, Mısra 11). [ḳad-i mevzūnuña,]*

ḳadīmī: Başlangıcı olmayacak kadar eski II eskiden beri, oldu olası.

ġarīb ü bī-kes ü mehcūr-iken ġurbet diyārında
ḳadīmī ʿālem-i ervāḥdan bir āşinā geldi *(Gazel 191, Mısra 4). [ḳadīmī,]*

ḳādir: Elinden gelir, muktedir, kudretli.

niçe teşbīh olur serv-ile gül sen lāle-ruḫsāra
ne gül nāz itmege **ḳādir** ne servüñ var reftārı *(Gazel 188, Mısra 8). [ḳādir,]*

ḳadr: Değer, itibar, haysiyet,.

ḳadr-i ʿālīñe degül ġayrı maḫādīm sezā
şanma her şaḫşa maḥall ola maḳām-ı mahmūd *(Kaside 5, Mısra 11). [ḳadr-i, -i]*
rind olanuñ **ḳadri** ʿālī zāhidüñ miḳdārı dūn
āsitān-ı yāra baḳ aʿlā vü ednā bundadur *(Gazel 42, Mısra 3). [ḳadri, -i]*
irmez ʿulüvv-i **ḳadrüñe** ey serv-i ser-firāz
neşv ü nemā bulursa daʿarʿar hezār sāl *(Gazel 116, Mısra 3). [ḳadrüñe, -üñ, -e]*
beyāz-ı ʿārız-ı āmāle ẓıll-i çetrüñ ḫāl
firāz-ı küngüre-i ṭāḳ-ı **ḳadrüñe** nisbet *(Kaside 1, Mısra 42). [ḳadrüñe, -üñ, -e]*
sen felekde yirümi **ḳadr-ile** berter ḳılduñ
ber-murād itmedi firdevsīʿyi sulṭān maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 33). [ḳadr-ile, -+-ile]*

ḳadr-i bülend: Yüce (ulu) kudret.

sidre-veş **ḳadr-i bülendüñ** idüp allāh refīʿ
ey hümā-sāye ola ẓıll-i ẓalīlüñ memdūd *(Kaside 5, Mısra 39). [ḳadr-i bülendüñ,]*

ḳadrini bil-: Değerini bilmemek II kıymetini anlamamak.

bilmez ʿilāc **ḳadrini** bīmār olmayan
bī-derde ḳılma zaḫmuñı ben mübtelāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 7). [ḳadrini bilmez,]*

ḳāf: Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre kuşattığı kabul edilen efsânevî dağ.

yaḳīnī **ḳāf-ı** meşaḳḳatde ben de sīmurgın
büyüklenüp müteferrid geçinmesün ʿanḳā *(Gazel 3, Mısra 11). [ḳāf-ı, --ı]*
ne vücūdı ola her peşşe-i nāçīzüñ kim
eyleye **ḳāfʿda** ʿanḳā-y-ıla daʿvā-yı vücūd *(Kaside 5, Mısra 14). [ḳāfʿda,]*

kāfer ol-: *Müslümanlıktan çıkmak, gayrimüslim olmak.*

başa çıḳmaḳ isteyelden ḫaṭṭ-ı rūyuñ yüz bulup
zülfüñi ḳıldı perīşān **oldı kāfer** kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 10). [kāfer oldı,]*

kāfir: Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan.

unutdı şefḳat-ı islāmı raḥm-ı īmānı
anuñçün almaz o **kāfir** bizüm selāmumızı *(Gazel 189, Mısra 12). [kāfir,]*
ṭutarsın yüze el her gün idüp yüz dürlü fettānlıḳ
elüñden dād be hey **kāfir** ki gün görmez müselmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 2). [kāfir,]*
ʿārızuñda ol siyeh ḫaṭlar ki vardur fevc fevc
ṣan ḫabeş **kāfirleridür** kim ider tārāc-ı dīn *(Kaside 2, Mısra 8). [kāfirleridür, -idür]*

kāfūr: Hindistan'ın cenûbunda yetişen bir ağacın zamkıdır ki, beyaz renkli, ağır kokuludur. Şairleimiz sevgililerinin bedenini renk cihetiyle kâfûra benzetmişlerdir.

berg-i ḫazāna döndi ruḫı̄ şemʿ-i meclisüñ
sen ʿarż idince gün gibi **kāfūrdan** beden *(Gazel 146, Mısra 8). [kāfūrdan, -dan]*

ḳāf-vaḳār: Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre kuşattığı kabul edilen efsânevî dağ gibi Ağırbaşlılık, haysiyetli ve şerefli olma, temkin.

meh-i sipihr-i şeref ḫusrev-i sitāre-sipāh
muḫīṭ-i **ḳāf-vaḳār** āfitāb-ı berḳ-ʿınān *(Kaside 6, Mısra 4). [ḳāf-vaḳār,]*

kāhil: Gayretsiz, tembel.

hiddet-i zihn-i pāküñi görse
bile berḳ-ı ʿacūl özin **kāhil** *(Gazel 122, Mısra 8). [kāhil,]*

ḳahr: Çok kederlenme, çok üzüntü duyma.

göñlüm yıḳıldı gitdi düşüp rāh-ı miḥnete
seyl-i belā vü **ḳahr-ıla** vīrān olup gider *(Gazel 32, Mısra 12). [ḳahr-ıla, -ıla]*

kākül: Alnın üzerine sarkıtılan kısa kesilmiş saç, kâhkül, perçem.

ṭolaşur **kākül-i** miskīnüñe sevdā-zededür
dār-ı zülfüñde yaḳīnīʿyi ḳo ber-dār olsun *(Gazel 163, Mısra 11). [kākül-i, --i]*
ruḫ verd-i raʿnā **kākül** semen-sā
ḳad serv-i bālā ruḫsār nesrīn *(Gazel 156, Mısra 15). [kākül,]*
derbend-i **kākülinde** ḥarāmī gözinden āh
eksük degül yaḳīnī müdām iḫtirāzumuz *(Gazel 72, Mısra 13). [kākülinde, -in, -de]*
kākülinden alup yaḳīnī şemīm
didi şeydā iden beni budur *(Gazel 52, Mısra 19). [kākülinden, -i, -n, -den]*
ey perī gird-i ʿiẕāruñda gören **kākülüñi**
āşiyān itdi ṣanur mihr-i cihān-tābı hümā *(Gazel 2, Mısra 9). [kākülüñi, -üñ, -i]*
ḳılmaġa mülk-i cānı zīr ü zeber
ḳāmetüñ fitne **kākülüñ** ser-ber *(Gazel 29, Mısra 2). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
kākülüñ ser-firāz-ı kişver-i nāz
ḳāmetüñdür ʿalem ḫaṭuñ leşker *(Gazel 29, Mısra 5). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
gerdenüñ üzre ʿanberīne midür
yā ḫam-ı **kākülüñ** midür yir yir *(Gazel 29, Mısra 8). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
kākülüñ farḳuñ üzre ḫōş-būdur
müşgden farḳ iden ḫaṭā eyler *(Gazel 29, Mısra 9). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
seyr idüp zülf-i nigārı dime kim **kākül** budur
gülsitān-ı ʿizz ü nāz içindeki sünbül budur *(Gazel 53, Mısra 1). [kākül,]*

olur dīvāne dil yād itseler zülf-i perīşānuñ
añulsa **kākülüñ** yaġma ider ʿaḳlum perīşānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 4). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver **kākülüñ**
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer **kākülüñ** *(Gazel 111, Mısra 1). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver **kākülüñ**
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer **kākülüñ** *(Gazel 111, Mısra 2). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber **kākülüñ** *(Gazel 111, Mısra 4). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
diller anı şāneler soñra perīşān-ḥāl olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber **kākülüñ** *(Gazel 111, Mısra 6). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
başa çıḳmaḳ isteyelden ḫaṭṭ-ı rūyuñ yüz bulup
zülfüñi ḳıldı perīşān oldı muġber **kākülüñ** *(Gazel 111, Mısra 8). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber **kākülüñ** *(Gazel 111, Mısra 10). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
aldı mekr ü ẓulm-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger **kākülüñ** *(Gazel 111, Mısra 12). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
ruḫlaruñda sāye-güsterdür hümāyūn **kākülüñ**
sāye ṣaldı aḥmedʿe ṣan perr-i cibrīl-i emīn *(Gazel 155, Mısra 9). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
ḫam-be-āam **kākülüñ** altında o āāl-i hindū
Tāḫten ḳılmaġ-içün rūmʿa zirihler giydi *(Gazel 193, Mısra 7). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
kākülüñ kim perdedür ḫaṭ-ı leb-i cān-bāḫşuña
ḥażret-i ʿīsāʿya ṣan ṣuḥuf indürür rūḥüʿl-emīn *(Kaside 2, Mısra 31). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver **kākülüñ**
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer **kākülüñ** *(Kaside 4, Mısra 1). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver **kākülüñ**
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer **kākülüñ** *(Kaside 4, Mısra 2). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
zülf-i kāfir-kīş gibi ḳorḳarın başdan çıḳar
āteş-i ruḫsāruña ki secde eyler **kākülüñ** *(Kaside 4, Mısra 4). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
diller anı şāneler ṣoñra müşevveş-bāl olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber **kākülüñ** *(Kaside 4, Mısra 6). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber **kākülüñ** *(Kaside 4, Mısra 8). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
başa çıḳmaḳ isteyelden ḫaṭṭ-ı rūyuñ yüz bulup
zülfüñi ḳıldı perīşān oldı kāfer **kākülüñ** *(Kaside 4, Mısra 10). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
ṣan ḥamāildür ki ḳaplanmış aña miskī ḥarīr
gerdenüñde baġlamış müşgīn girihler **kākülüñ** *(Kaside 4, Mısra 12). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber **kākülüñ** *(Kaside 4, Mısra 14). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
ʿömr uzunluġını bulmışdur hezārāndan ziyād
nār-ı ḫaddüñ kim semender-veş açup per **kākülüñ** *(Kaside 4, Mısra 16). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
aldı ẓulm ü mekr-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger **kākülüñ** *(Kaside 4, Mısra 18). [kākülüñ, -(ü)ñ]*
rūmı bir hindūʿdur gūyā ki rām itmek diler
seyr ider ruḫsāruñı cānā ser-ā-ser **kākülüñ** *(Kaside 4, Mısra 20). [kākülüñ, -(ü)ñ]*

kākül-i dildār: *(*Gönül götüren)Sevgilinin kakülü.

ağzına niçün atılduñ varup ejderhānuñ
saña kim didi dilā **kākül-i dildāra** yapış *(Gazel 81, Mısra 10). [kākül-i dildāra,]*

kākül-i miskīn: Misk kokulu kakülü.

olur başa çıḳılsa **kākül-i miskīn-ile** ammā
aña bir niçe gündür ṭāliʿ-i ber-geşte ḥāʿildür *(Gazel 59, Mısra 9). [kākül-i miskīn-ile, -ile]*

kal-: ***1.****(*Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

baḥr-ı firāḳa fülk-i dil ṣaldum meded ṣaldum meded
düşdüm belā girdābına **ḳaldum** meded **ḳaldum** meded *(Gazel 25, Mısra 2). [ḳaldum, -dum]*

baḥr-ı firāḳa fülk-i dil ṣaldum meded ṣaldum meded
düşdüm belā girdābına **ḳaldum** meded **ḳaldum** meded *(Gazel 25, Mısra 2). [ḳaldum, -dum]*
görince ol şehi güftāra ḳudretüm **ḳalmaz**
Yaḳīnī ḥāl-i dil-i zārı niçe söyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 9). [ḳalmaz, -maz]*
ẓulmet-i hicrānda **ḳaldum** teşne iskender gibi
leblerüñ ser-çeşme-i cān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 9). [ḳaldum, -dum]*
ʿaḳl u cān-ıdı ḫūblarda ḳalan
ṣabruma sen de bunda **ḳal** didiler *(Gazel 34, Mısra 14). [ḳal,]*
der-i dilberde **ḳalup** derdüñe dermān umma
ey yaḳīnī saña yir yoḳ niçe der-mānde yatur *(Gazel 56, Mısra 13). [ḳalup, --up]*
piyāde **ḳalsam** eger ḫınk-i himmet-i şehsüz
olam ġam iline gül-gūn-ı eşkümle revān *(Kaside 6, Mısra 35). [ḳalsam, -sa, -m].*
göñli fütādenüñ reh-i ġamda **ḳalur** dimez
benden o şeh-süvār girīzān olup gider *(Gazel 32, Mısra 7). [ḳalur, -ur]*
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından ne nām u ne nişān **ḳalsun** *(Gazel 161, Mısra 9). [ḳalsun, -sun]*
ser-i zülfüñde **ḳalup** dil ḫaṭuña meyl itmez
evvel-i şeb nerede gelse ġarīb anda yatur *(Gazel 56, Mısra 7). [ḳalup, -up]*
tenüñ ḳoyup ʿazmi o rāh-ı pür-ḫaṭardan kārbān **ḳalsun**
benüm gibi yoluñda ṭoġrı yoḳ çün biñde bir ʿāşıḳ *(Gazel 161, Mısra 1). [ḳalsun, -sun].*
ḳulpu destüñde **ḳalur** her neye el ṣunduñsa
geç hevādan yüri ey dil oñacaḳ kāra yapış *(Gazel 81, Mısra 3). [ḳalur, -ur]*
Sürādiḳāt-ı ġuyūb içre **ḳalmaya** işkāl
rumūz-ı ġaybı ḳıla ḳalbine ḫudā ilhām *(Kaside 1, Mısra 57). [ḳalmaya, -ma, -y, -a]*
her tīre kim nişān idesin ben kemīneñi
ḳalup derūn-ı sīnede ḫāṭır-nişān ola *(Gazel 6, Mısra 10). [ḳalup, -up]*
gerek dil zār olup rāh-ı belāda nātüvān **ḳalsun**
bu varlıḳ defterinden ism ü resmin şöyle maḥv it kim *(Gazel 161, Mısra 7). [ḳalsun, -sun]*
ʿayān itme ṣaḳın ʿışḳ āteşin sūzuñ nihān ḳalsun
ḳomam ʿışḳuñ yolın ḳalsun göñül yol **ḳalmasun** cānā *(Gazel 161, Mısra 6). [ḳalmasun, -ma, -sun]*

2.Geriye kalan, diğer.

ʿaḳl u cān-ıdı ḫūblarda **ḳalan**
ṣabruma sen de bunda ḳal didiler *(Gazel 34, Mısra 13). [ḳalan, -an]*
lāl olup ḥayret-ile **ḳala** hezārān şimşād
meyl-i reftār ide ger ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 11). [ḳala, -a]*

3.(Bir yerde) Dışarı çıkamayacak durumda bulunmak.

zülfin nesīm açup ruḫ-ı cānān görinmedi
ebr içre **ḳaldı** mihr-i dıraḫşān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 2). [ḳaldı, -dı]*
açılmadı ḥicāb-ı ġamda **ḳaldı** ġonca-i ḳalbüm
nesīm-i luṭf-ı cān-baḫşuñla ḫandān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 7). [ḳaldı, -dı]*
seferde **ḳaldı** ol ārām-ı cānum eglendi
bu ḫasta göñlümi yā ben kimüñle egleyeyin *(Gazel 160, Mısra 3). [ḳaldı, -dı]*
laʿl-i tekmīle degül şīşe dükānuñ içre
ḳaldı çeşmüm baḳup ol laʿl-i mesīḥ-iʿcāza *(Gazel 176, Mısra 8). [ḳaldı, -dı]*

4.Elde bulunmak.

ṭayanup ḫüsnüñe şāhum iñen incitme ʿuşşāḳı
ḳalur ṣanma benüm ʿömrüm güzellik kimseye bāḳī *(Gazel 185, Mısra 2). [ḳalur, -ur]*
ʿayān itme ṣaḳın ʿışḳ āteşin sūzuñ nihān **ḳalsun**
ḳomam ʿışḳuñ yolın **ḳalsun** göñül yol ḳalmasun cānā *(Gazel 161, Mısra 6). [ḳalsun, -sun]*

ḳalb: Yürek ‖ gönül, insanın iç âlemi.

ḳalbümi benüm ʿışḳ-ı cüvānī ider ḫarāb
eyle o nev-cüvānı ilāhī kemāl-i pīr *(Gazel 37, Mısra 5). [ḳalbümi, -ümi]*
yā ḫūnīn **ḳalbidür** mecnūn-ı zāruñ laḫt laḫt olmış
derūnında olan dāġ-ı siyāh anuñ nişānıdur *(Gazel 46, Mısra 11). [ḳalbidür, -i, -dür]*
ḫaṭṭ-ı sebzine müşābihdür o ġonca-dehenüñ
ḳalb-i maḥzūna ṣafā virdügi budur çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 2). [ḳalb-i, --i]*
ḫaṭ-ı sebzine müşābihdür o ġonca-dehenüñ
ḳalb-i maḥzūna ṣafā virdügi budur çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 4). [ḳalb-i, --i]*
dil-i bīmār u ṣeydā maḳdeminden buldı dermānı
marīz-ı ʿillet-i hicrān iken **ḳalbe** şifā geldi *(Gazel 191, Mısra 6). [ḳalbe, -e]*
ṣorarlar-ısa nedür ḥāl-i **ḳalb-i** nālānum
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 31). [ḳalb-i, --i]*
göñül mülkini yap yap dest-i luṭfuñ eylesün maʿmūr
belā bünyādını **ḳalbümde** vīrān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 4). [ḳalbümde, -üm, -de]*
o gül-ruḫsārumı göstermeyüp ben bülbül-i zāra
Raḳībā ġam nihālin bāġ-ı **ḳalbümde** dikensin sen *(Gazel 150, Mısra 6). [ḳalbümde, -üm, -de]*
yalman-ı tīġı kesmedi **ḳalbüñ** ṣusuzluġın
sīr-āb ider mi teşne-i maḥrūrı hīç serāb *(Gazel 12, Mısra 9). [ḳalbüñ, -üñ]*
Sürādiḳāt-ı ġuyūb içre ḳalmaya işkāl
rumūz-ı ġaybı ḳıla **ḳalbine** ḫudā ilhām *(Kaside 1, Mısra 58). [ḳalbine, -i, -n, -e]*
çāk itse **ḳalbi** ġamzeñ göñlümdekin bilürdüñ
ehl-i kerāmet iseñ gel keşf-i rāza başla *(Gazel 170, Mısra 3). [ḳalbi, -i]*
ġonca-i **ḳalbin** ehl-i ʿışḳuñ açar
şekkerīn leblerüñle güftāruñ *(Gazel 105, Mısra 5). [ḳalbin,]*
ḫas u ḫāşāk-i ġamdan pāk ḳılsun vādī-i **ḳalbi**
kerem seyl-ābını her cūda cūyān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 11). [ḳalbi,]*

ḳalb-i ḥasūd: Haset eden kalp.

gül gibi her suḫanum ġayret-i firdevsī-durur
Dūzaḫ-ı reşkde yansa yiridür **ḳalb-i ḥasūd** *(Kaside 5, Mısra 32). [ḳalb-i ḥasūd,]*

ḳalb-i ḥazīn: Hüzünlenmiş kalp, üzülen kimse.

yā mücellā ṣāf mirʿāt-ı ḥaḳīḳīdür ruḫuñ
ṣūret-i ḥāl-i perīşānın görür **ḳalb-i ḥazīn** *(Kaside 2, Mısra 30). [ḳalb-i ḥazīn,]*

ḳāleb-i ādem: İnsan kalıbı.

sirişt olmamış-ıdı dest-i ḥaḳʿla **ḳāleb-i ādem**
Yaḳīnī ḫāke deryā gibi mefrūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 13). [ḳāleb-i ādem,]*

ḳāleb-i ḫākī: Toprak kalıp (beden).

bulmışıdum ʿīsī-i cān-baḫş-ı laʿlüñden ḥayāt
ḳılmadın bu **ḳāleb-i ḫākī** ile cān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 6). [ḳāleb-i ḫākī,]*

kalender: Kalenderilik yolu gereği saçlarını kazıtan derviş.

tāc u ḳabāyı nʿeyleyeyin kim bu tekyede
ʿuryān u pā-bürehne baş açuḳ **ḳalenderem** *(Gazel 126, Mısra 18). [ḳalenderem,]*

ḳalīl: Az / noksan.

şuʿāʿ-ı pertev-i fażlında ẕerre mihr-i münīr
ḳalīl himmeti yanında cūd-ı maʿden ü kān *(Kaside 1, Mısra 26). [ḳalīl,]*

ḳalḳan: Arkasına sığınılacak şey, siper.

seḥerde şanma güle jāle virdi dürr-i bahā
nihāl-i gülbün ele aldı cevherī **ḳalḳan** *(Kaside 3, Mısra 18). [ḳalḳan,]*

ḳamaş-: Fazla ışıktan dolayı geçici olarak kararıp etrafı göremez olmak.

ḳamaşur lemʿa-i envāruña gözler baḳamaz
Berḳ urur nūr-ı ruḫuñ reşk-i yed-i beyzāsın *(Gazel 151, Mısra 7). [ḳamaşur, -ur]*

ḳamer: Ay, mâh.

mihre kemend atar **ḳameri** münḫasif ḳılur
Ruḫsār-ı aluñ üzre o miskīn külāleler *(Gazel 33, Mısra 7). [ḳameri, -i]*

ḳāmet: Boy, boybos.

eger bir **ḳāmeti** çeng ise def gibi gerer gögsin
bu ḳānūnı gider şāhum meye niçe yasaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 3). [ḳāmeti, -i]*
cüst ü cū itmesün mi anı yaşum
ḳāmet-i yār serv-i dil-cūdur *(Gazel 52, Mısra 14). [ḳāmet-i, --i]*
bāġda serv-i sehīler ne ḳadar olsa bülend
iremez **ḳāmetüñe** söyleyelüm ṭoġrusın *(Gazel 152, Mısra 6). [ḳāmetüñe, -üñ, -e]*
ebrūsı ġarrā kāküller aʿlā
ḳāmet temāşā ol cism-i sīmīn *(Gazel 156, Mısra 12). [ḳāmet,]*
ḥayretinden başın şalar şimşād
göreli **ḳāmetüñle** reftāruñ *(Gazel 106, Mısra 6). [ḳāmetüñle, -(ü)ñ, -le]*
ḳāmetüñden nişānedür ṭūbā
kākülüñden nümūnedür maḥşer *(Gazel 29, Mısra 3). [ḳāmetüñden, -ü(ñ), -den]*
mestāne çeşm ü ġonca dehān u şeker zebān
ḳāmet laṭīf ü zülf muṭarrā ʿiẕār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 6). [ḳāmet,]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāyeñ
hevā-yı **ḳāmetüñ** itdükçe ʿarʿarı lerzān *(Kaside 3, Mısra 22). [ḳāmetüñ, -(ü)ñ]*
firāḳ iderse de pīr eyle vaṣf **ḳāmetini**
Yaḳīnī egri otur söyle tek hemān ṭoġru *(Gazel 168, Mısra 7). [ḳāmetini, -i, -n, -i]*
ḳılmaġa mülk-i cānı zīr ü zeber
ḳāmetüñ fitne kākülüñ ser-ber *(Gazel 29, Mısra 2). [ḳāmetüñ, -üñ]*
ḳāmetüñ serv lebüñ ġonca ruḫ-ı rengīnüñ
bāġ-ı ḥüsnüñde açılmış gül-i ḫandānuñdur *(Gazel 50, Mısra 3). [ḳāmetüñ, -üñ]*
ḥaremüñ ravza-i firdevs ruḫuñ verd-i ṭarī
ḳāmetüñ serv-i sehī sībe müşābih ẕeḳanuñ *(Gazel 112, Mısra 6). [ḳāmetüñ, -üñ]*
ḳāmetüñ hecrinde ʿazm itdi belā şaḥrāsına
sīnem üzre her elif bir reh-güẕārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 5). [ḳāmetüñ, -üñ]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāye
hevā-yı **ḳāmetüñ** itdükçe ʿarʿarı lerzān *(Gazel 138, Mısra 14). [ḳāmetüñ, -üñ]*
serv-i bāġuñ ḳılmazın bī-hūde reftārına meyl
ḳāmetüñ gibi nihāl-i nāz-perverd isterin *(Gazel 157, Mısra 10). [ḳāmetüñ, -üñ]*

ḳāmet-i bālā: Uzun boyu.

sünbüli ġāyet perīşān eyledi zülf-i nigār
ḳāmet-i bālāsı itdi nite kim şimşādı pest *(Gazel 21, Mısra 8). [ḳāmet-i bālāsı,]*

ḳāmet-i dil-cū: Gönül cezbedici boy.

sirişk-i çeşm reşk-i pāy-būs-ı cūy-bār eyler
ḫırāmān olsa şaḥn-ı bāġda ol **ḳāmet-i dil-cū** *(Gazel 167, Mısra 12). [ḳāmet-i dil-cū,]*

ḳāmet-i ḫırāmān: Salınan boy.

yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāyeñ
şalınsa şīve ile **ḳāmet-i ḫırāmānuñ** *(Gazel 102, Mısra 4). [ḳāmet-i ḫırāmānuñ,]*

ḳāmeti ḳıyāmet: Kıyamet koparan boy.

ḥarem-i kūyı ravza-i firdevs
müntehā **ḳāmeti ḳıyāmetdür** *(Gazel 63, Mısra 6). [ḳāmeti ḳıyāmetdür, -dür]*

kamış: Buğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitkilere verilen ad.

çāre-sāzum şu ḳadar atdı **ḳamış** oḳlarını
göñlüm ol şīre dönüpdür ki neyistānda yatur *(Gazel 56, Mısra 3). [ḳamış,]*

ḳamu: Hep, hepsi, tamamı, bütün, bütünü II Bütünü, cümlesi, baştanbaşa, bütünüyle, her biri.

ey yaḳīnī o bütüñ nüktelerin fehm eyle
ne bilür ehl-i luġat terk idelüm **ḳamusın** *(Gazel 152, Mısra 10). [ḳamusın, -sın]*
ey gedā ol şehe çün bende-i fermān olduñ
eyle farz it ki **ḳamu** ʿāleme sulṭān olduñ *(Gazel 101, Mısra 2). [ḳamu,]*

ḳan: Plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen ve damarların içinde dolaşarak vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı

ḳurutdı **ḳanumı** afyōn-ı ġam zerd ü nizār oldum
ḳanı ol lāle-ruḫsār-ıla mey-nūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 3). [ḳanumı, -um, -ı]*
ḳanlu gözümde ʿaks-i ruḫı lāle-ḫadlerüñ
berg-i gül-ile şānki ṭolu cām-ı bādedür *(Gazel 41, Mısra 5). [ḳanlu, -lu]*
meyl-i yāḳūt u zer itsün ḫvāce-i dünyā-perest
ḳan-ıla ben laʿl idüp yaşum ruḫum zerd isterin *(Gazel 157, Mısra 4). [ḳan-ıla, -ıla]*
yaḳīnī eyleyelden yaşumı bir laʿl-leb deryā
dönüpdür her müjem **ḳan-ıla** yir yir şāḫ-ı mercāna *(Gazel 171, Mısra 14). [ḳan-ıla, -ıla]*
ʿāşıḳlara miyānuñ-içün çekme ḫançerüñ
ḫavf eylerin ki ortada yoḳ yire **ḳan** ola *(Gazel 6, Mısra 4). [ḳan,]*
yaşum seyl olmaġa bir serv-i ḫōş-reftār olur bāʿiş
ciger **ḳan** olmaġa ol laʿl-i şekker ḫār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 2). [ḳan,]*
be dilber beni öldürdüñ şaġ ol elümden ne gelür
baġrum **ḳan** ile ṭoldurduñ şaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 2). [ḳan,]*
firāḳ bezmine āhumla **ḳanlu** yaşlarumı
şadā-yı nāya mey-i erġavāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 5). [ḳanlu, -lu]*
nʿeylerem gülzārı begüm verd-i rūyuñdan cüdā
sīne **ḳanlu** dāġlarla lālezārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 10). [ḳanlu, -lu]*
hevā-yı ḫāl-i ʿiẕāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle ṭopṭolı **ḳan** *(Gazel 138, Mısra 6). [ḳan,]*
dilinde dāġ-ı siyeh çeşmi **ḳana** mustaġraḳ
bi-ʿaynihī baña beñzer şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Gazel 138, Mısra 7). [ḳana, -a]*
ʿuşşāḳa ḳarşu öpdi lebüñ āl-ile ḳadeḥ
meclisde dün kimüñ gözine **ḳan** görinmedi *(Gazel 190, Mısra 14). [ḳan,]*
hevā-yı ḫāl-i ʿiẕāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle ṭopṭolu **ḳan** *(Kaside 3, Mısra 12). [ḳan,]*
destüñ ey yāḳūt-leb yaşum silerken **ḳan** olur
baḥr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercān olur *(Gazel 54, Mısra 1). [ḳan,]*
özüñi **kān** sözüñ güher ḳıldı
naẕar-ı himmet-i şeh-i ʿādil *(Gazel 122, Mısra 13). [kān,]*
laʿlüñ añılsa **ḳanumuz** ḳaynar
bize ʿışḳuñ senüñ cibilletdür *(Gazel 64, Mısra 9). [ḳanumuz, -umuz]*
ḳanumuz ġam ḳurutdı bāde ile
beñze **ḳan** gelse ol deme irsek *(Gazel 97, Mısra 7). [ḳanumuz, -umuz]*
görüp ey sīm-beden laʿl-leb ü dendānuñ
dür ü mercānı o dem çıḳdı gözinden **kānuñ** *(Gazel 103, Mısra 2). [kānuñ, -uñ]*
gelmeyüp yola döker **ḳan** o ḥarāmī ġamzeñ
meẕhebinde meger olmış dem-i ʿuşşāḳ ḥelāl *(Gazel 117, Mısra 11). [ḳan,]*

ḳan aġla-: Kanlı gözyaşı dökmek ‖ çok üzülmek.

demdür yaḳīnī māh-ı muḥarremde **aġla ḳan**
Ġarḳ eyle lāle-veş dem-i ʿāşūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 13). [ḳan aġla,]*
ne **ḳan aġladuġum** ʿışḳuñla giryān olmayan bilmez
nedendür nālemüz derdüñle nālān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 1). [ḳan aġladuġum,]*
ey yaḳīnī ten-i mecrūḥdaki her zaḫmum
z̲üʿl-feḳār-ı müjesinden o şehüñ **ḳan ağlar** *(Gazel 30, Mısra 10). [ḳan ağlar,]*
firāḳ-ı ḳāmet ü ebrūsı-y-ıla **ḳan aġlar**
göz açmaz ansuz elem-dīde gözlerüm bir ān *(Kaside 6, Mısra 19). [ḳan aġlar,]*
ya ḫūnīn çeşmidür ferhād-ı mestüñ daḫı **ḳan aġlar**
ya ḳaysʿuñ ḳan bulaşmış penbe-i dāġ-ı nihānıdur *(Gazel 46, Mısra 5). [ḳan aġlar,]*
niçe demdür ki dīde **ḳan aġlar**
Vaḳt-ı luṭf u dem-i ḥimāyetdür *(Gazel 63, Mısra 9). [ḳan aġlar,]*
fürḳat deminde çeşmümüz ile **ḳan aġlaruz**
ol mürde-i fütādeye ġurbetde hem-demüz *(Gazel 73, Mısra 5). [ḳan aġlaruz,]*
yaʿḳūb-veş gözüm nʿola **ḳan aġlasa** müdām
Çoḳ dem-durur o yūsuf-ı kenʿan görinmedi *(Gazel 190, Mısra 5). [ḳan aġlasa,]*
ġam küştesiyem üstüme feryād ider fiġān
ḳan aġlayup acırsa nʿola zaḫm-ı ḫūn-feşān *(Gazel 140, Mısra 2). [ḳan aġlayup,]*

ḳan bulaş-: Kanlanmak, kan rengine dönmek.

ya ḫūnīn çeşmidür ferhād-ı mestüñ daḫı ḳan aġlar
ya ḳaysʿuñ **ḳan bulaşmış** penbe-i dāġ-ı nihānıdur *(Gazel 46, Mısra 6). [ḳan bulaşmış,]*

ḳan eyle-: Başkasının kanını dökmek, cinayet işlemek.

şāyed olaydı dil-i zāra şehīd olmaḳ naṣīb
kāşki ḫūnī gözüñle günde bir **ḳan eyleseñ** *(Gazel 100, Mısra 6). [ḳan eyleseñ, -sen]*

ḳan it-: Kan etmek, kanlar içinde bırakmak; derde, sıkıntıya sokmak, kederlendirmek.

al giydüñ ḳanı inṣāf nedür ey ḫūnī
ġamze-i mestüñe uyduñ yine mi **ḳan itdüñ** *(Gazel 110, Mısra 10). [ḳan itdüñ, -dün]*

ḳan ṭol-: Kanla dolmak, kıpkırmızı olmak.

dem mi var gözüm **ḳan ṭolmaz** ḥālüme düşmenler gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 11). [ḳan ṭolmaz, -maz]*

ḳan ṭut-: Kan tutmak.

düşdi dile dünyā ġamı **ḳan ṭutdı** çeşm-i pür-nemi
tīġ-ı ġam-ıla sīnemi deldüm meded deldüm meded *(Gazel 25, Mısra 7). [ḳan ṭutdı,]*

ḳand: Şeker II güzel, tatlı, hoş.

zehr-i ġam şundı dehr çünki baña
defʿi içün gül-ābı **ḳand** itdüm *(Gazel 134, Mısra 8). [ḳand,]*

ḳand-ı mükerrer-: Tekrar tekrar kaynatılarak özenle yapılmış şeker. ll Sevgilinin iki dudağı.

leb-i şīrīn-i şekker-bāruñuñ tekrār ider vaṣfın
Yaḳīnīʿnüñ anuñçün her sözü **ḳand-ı mükerrerdür** *(Gazel 61, Mısra 12). [ḳand-ı mükerrerdür,]*

ḳanı: "Hani, nerede" anlamlarında soru zarfı.

ḳanı sīnem gibi bir tāze açılmış gülşen
gülleri zaḫmlaruñ ġoncası peykānuñdur *(Gazel 49, Mısra 5). [ḳanı,]*
dilde laʿl-i leb-i yār elde ṭolu cām-ı ṣafā
ey yaḳīnī baña beñzer **ḳanı** ṣāfī-meşreb *(Gazel 13, Mısra 12). [ḳanı,]*
ḳurṣ-ı dāġum görüp vefā ḳılmaz
ḳanı laʿlüñle ḥaḳḳ-ı nān u nemek *(Gazel 97, Mısra 14). [ḳanı,]*
al giydüñ **ḳanı** inṣāf nedür ey ḫūnī
ġamze-i mestüñe uyduñ yine mi ḳan itdüñ *(Gazel 110, Mısra 9). [ḳanı,]*
gece olsun varayın ḫānesine dimiş o māh
ḳanı ṭāliʿ ki ṭulunsa güneş aḫşām olsa *(Gazel 175, Mısra 8). [ḳanı,]*
ḳanı cām-ı mey-i laʿlüñle bī-hūş olduġum demler
şarāb-ı şevḳ-ıla sermest ü medhūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 1). [ḳanı,]*
ḳurutdı ḳanumı afyōn-ı ġam zerd ü nizār oldum
ḳanı ol lāle-ruḫsār-ıla mey-nūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 4). [ḳanı,]*
ḳapuñda bülbül-i şīrīn-suḫan hezār velī
benüm gibi **ḳanı** bir tūtī-i faṣīḥ-zebān *(Kaside 6, Mısra 38). [ḳanı,]*
gökden ne yaġar **ḳʿanı** kabūl eylemeye ḫāk
atsa o melek sīneñe tīr itme şikāyet *(Gazel 19, Mısra 5). [ḳʿanı,]*

kān-ı kerem: Cömertlik madeni; iyilik, ihsan kaynağı.

seḥāb-ı baḫşiş ü **kān-ı kerem** nişānī beg
ki reşḥa-i kef-i deryā-nişānıdur ʿummān *(Kaside 6, Mısra 7). [kān-ı kerem,]*

ḳanlar aġla-: Derin acı ve üzüntü duymak, içi yanmak, çok yakınmak.

bir dem ol ḫūnī baña raḥm itmeyüp ḳıldı helāk
ḳanlar aġla dem-be-dem ey çeşm-i pür-ḫūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 6). [ḳanlar aġla,]*
şafaḳ gibi ʿaceb mi dem-be-dem ger **kanlar aġlarsam**
Yaḳīnī görmege ol meh-veşi virmez amān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 11). [kanlar aġlarsam,]*

ḳanlar yut-: Zorluk, sıkıntı çektirmek.

lebüñ būs itdi sāġar şanma kim nūş itdügüm meydür
dil-i bīmāra **ḳanlar yutdurur** ey bī-vefā meclis *(Gazel 77, Mısra 6). [ḳanlar yutdurur,]*

ḳanlu kefen: Kanlı kefen. II Aşığın bağrındaki yaralardan dolayı kana bulanmış gömleği.

ġamzeñle şehīdem diyü itsem nʿola daʿvā
ḳanlu kefen eyler baña her demde şehādet *(Gazel 20, Mısra 10). [ḳanlu kefen,]*

ḳanlu sirişk: Kanlı gözyaşı.

dilinde dāġ-ı cefā gözlerinde **ḳanlu sirişk**
bi-ʿaynihī baña beñzer şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 3, Mısra 15). [ḳanlu sirişk,]*

ḳanlu yaş: Kanlı gözyaşı.

gözümüñ **ḳanlu yaşı** yad olunmaz sildügüñ demler
mey-i laʿlüñle demler sürdügüm devrānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 3). [ḳanlu yaşı,]*
pür-lāle oldı **ḳanlu yaşum** birle kūh u deşt
yād-ı ruḫuñla bendeki ṭaġ oldı üstü bāġ *(Gazel 87, Mısra 5). [ḳanlu yaşum,]*

ḳanūn: Emir, hüküm, kural.

eger bir ḳāmeti çeng ise def gibi gerer gögsin
bu **ḳānūnı** gider şāhum meye niçe yasaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 4). [ḳānūnı, -ı]*
murġ-ı dil ḳapıcı şehbāz idügin bildürmiş
o gözi şāhīn idüp giymege **ḳānūn** üsküf *(Gazel 90, Mısra 6). [ḳānūn,]*

k̲ānūn: Sol köşesi kesik dikdörtgen biçimindeki tahta bir tabla üzerine geçirilmiş tellerden meydana gelen ve yatık durumda dizler üzerine konarak iki elin işâret parmağındaki yüksüklere tutturulmuş birer mızrapla çalınan çalgı.

künc-i belāda nāle şifā-sāz olur baña
bezm-i ṣafāda naġme-i **k̲ānūnı** nʿeylerem *(Gazel 126, Mısra 6). [k̲ānūnı, -ı]*
ʿāşıḳa nāleler itdürmek içün **k̲ānūnuñ**
Muttaşıl anuñ-içün ney gibi nālānam ben *(Gazel 144, Mısra 9). [k̲ānūnuñ, -uñ]*

kʿanuñ: Ki onun.

yaḳīnī ḫusrevā bir şāʿir-i ḫōş-gūydur **kʿanuñ**
belāġat ṭōpını eflāke atdı çarḫ meydānı *(Gazel 187, Mısra 19). [kʿanuñ,]*

k̲anzil: Kendinden geçmek, körkütük sarhoş olmak.

hem-rehüm nāledür benüm çün zil
cām-ı ġuṣṣayla olmışam **k̲anzil** *(Gazel 122, Mısra 2). [k̲anzil,]*

k̲apıcı: Kapan, ele geçiren.

murġ-ı dil **k̲apıcı** şehbāz idügin bildürmiş
o gözi şāhīn idüp giymege ḳānūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 5). [k̲apıcı,]*

k̲apla-: Kaplamak, sarmak.

ṣan ḥamāildür ki **k̲aplanmış** aña miskī ḥarīr
gerdenüñde bağlamış müşgīn girihler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 11). [k̲aplanmış, -n, -mış]*
ḥasret-i zülf-i dil-āvīzüñ-ile şeydāyuz
āh kim ʿömrümüzi **k̲apladı** bu ṭūl-ı emel *(Gazel 118, Mısra 6). [k̲apladı, -dı]*

k̲apu: (Sevgilinin) eşiği, huzuru, kapısı.

vaṣluñuñ baña **k̲apusını** güşād itdürmez
şeş-der-i ġamda raḳībi göreyin zār olsun *(Gazel 163, Mısra 5). [k̲apusını, -sını]*
baña der-māndelik **k̲apuñda** derbān olmadan yigdür
lebüñ yādına ölmek vāṣıl-ı cān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 1). [k̲apuñda, -ñ, -da]*
ser-i kūyuñda farḳ olmaz ruḫum ferş-i ḥarīmüñden
k̲apuñda eşigüñ ṭaşıyla başum baş berāberdür *(Gazel 61, Mısra 10). [k̲apuñda, -ñ, -da]*
kāşki kaʿbe **kapuñda** eylesem yüz biñ niyāz
her nefesde nūr-ı dīdāruñ temennā eylesem *(Gazel 127, Mısra 9). [kapuñda, -ñ, -da]*
k̲apuñda derd ü fāḳayla göñül bīmār u ʿācizdür
bu derde şerbet-i luṭfuñla dermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 15). [k̲apuñda, -ñ, -da]*
düşer yüz yirde nakş-ı müzeñ üzre
k̲apuña bir ġarīb üftāde geldi *(Gazel 192, Mısra 10). [k̲apuña, -ña]*
sen nāzenīne ḳarşu **k̲apuñda** niyāzdur
şaḥn-ı ḥaremde zühd ü ʿibādet didükleri *(Gazel 201, Mısra 5). [k̲apuñda, -ñ, -da]*
k̲apuñda bülbül-i şīrīn-suḫan hezār velī
benüm gibi ḳanı bir tūtī-i faṣīḥ-zebān *(Kaside 6, Mısra 37). [k̲apuñda, -ñ, -da]*
k̲apuñda bende-i fermān-ber olmaḳ tek naṣīb olsun
ne emrüñ var-ısa cān üzre fermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 9). [k̲apuñda, -ñ, -da]*
var mıdur bencileyin devlete lāyıḳ bendeñ
seg-i kūyuñla **k̲apuñ** beklerin ey şeh her şeb *(Gazel 13, Mısra 8). [k̲apuñ, --ñ, -]*
sipihr-i faẕl u maʿārifde gerçi mihr-i münīrüz
k̲apuñda ey meh-i ḫūrşiyd-çihre ḫāk-i ḥaḳīrüz *(Gazel 75, Mısra 2). [k̲apuñda, -ñ, -da]*
güneş **k̲apuñda** ey meh ḫāke düşmiş bī-ḳarār olmış
görüp mihr-i cemālüñ ẕerre gibi bī-ḳarār olmış *(Gazel 80, Mısra 1). [k̲apuñda, -ñ, -da]*

ṭururken ey ṣaçı leylā **ḳapuñ** olur mu bu kim
düşem yabanlara mecnūn gibi sefāhet idem *(Gazel 125, Mısra 9). [ḳapuñ, --ñ, -]*
ḳapuñı kaʿbe-i ehl-i ṣafāya beñzetdüm
Ruḫ-ı münīrüñi nūr-ı ḫudāʿya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 1). [ḳapuñı, -ñ, -ı]*
yaḳīnī ḫasta vü der-mānde sürdi **ḳapuña** yüz
bu derde var-ısa laʿlüñ ider aña dermān *(Kaside 3, Mısra 25). [ḳapuña, -ñ, -a]*

kār:. Bir işin, zahmetin karşılığı, kazanç.

ḥaḳīḳat gencine mālik bizüz bu mülk-i fānīde
bizüm vīrānelikden **kārumuz** ābādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 10). [kārumuz, -umuz]*
mirʿāt-ı reʿfetinden ider dem-be-dem ṭulūʿ
ḫurşiyd-i ʿavn u nuṣret tevfīḳ-ı **kārdān** *(Gazel 137, Mısra 6). [kārdān, -dan]*
ḳulpu destüñde ḳalur her neye el ṣunduñsa
geç hevādan yüri ey dil oñacaḳ **kāra** yapış *(Gazel 81, Mısra 4). [kāra, -a]*
çeşmi bir āhū ki şīr-efgenlik anuñ pīşesi
zülfi bir şehbāzdur **kārı** anuñ her ān şikār *(Gazel 27, Mısra 8). [kārı, -ı]*

ḳara: Siyah renk. mec.ayıp,kusur.

ḳara çul giydürür-ise yiridür āh baña
giymiş ol baḫr-ı leṭāfet yine māvī kemḫā *(Gazel 4, Mısra 1). [ḳara,]*
eyler hezār cān u göñül murġını şikār
süzdükçe **ḳara** gözlerin ol ḥīle-bāzumuz *(Gazel 72, Mısra 6). [ḳara,]*
yaḳa çāk eyle ṣafā bul bürisün cismüñi āh
kaʿbe-veş ʿışḳı-y-ıla giy **ḳara** şālı ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 8). [ḳara,]*
libāsı jende ḳıl abdāl ol ibni edhem-veş
yakīnī ʿışḳına giy **ḳara** şalı dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 14). [ḳara,]*

karanfil: Güzel renkli çiçekler açan bir süs bitkisi.

açıldı çīnī sifāl içre aḳ **ḳaranfiller**
degül felekdeki yir yir kevākib-i raḫşān *(Kaside 3, Mısra 23). [ḳaranfiller,]*

karār: Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.

mecālüm leşkerin tātār-ı zülfüñ tār-mār eyler
ḳarārum gitmege ol ġamze-i ḫūn-ḫvār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 6). [ḳarārum, -um]*
ḳarāra yoḳ mededüm ṣabr ise ḫayāl-i muḥāl
o serv ise olımaz bād-ı āh-ıla seyyāl *(Müseddes 2, Mısra 9). [ḳarāra, -a]*
gitdi mihrüñle **ḳarārum** meded ey iki gözüm
zerre-veş ḫāk-i meẕelletde yetiş oldum ḫōr *(Gazel 40, Mısra 9). [ḳarārum, -um]*
mevc-i belāya uġraduḳ fülk-i dile **ḳarār** yoḳ
baḫr-ı firāḳa āh kim dāʿire vü kenār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 1). [ḳarār,]*

karār it-: Karar kılmak, seçmek.

ḫāne-i dilde **ḳarār itse** ne var genc-i viṣāl
niçe demdür ki ol ümmīd-ile hicrānam ben *(Gazel 145, Mısra 7). [ḳarār itse,]*

karār u ṣabr: Dayanma ve tahammül.

yolında ẕerre-veş raḳḳāṣ idüp bu ben hevādārın
ḳarār u ṣabrum aldı rāḥat-ı cānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 8). [ḳarār u ṣabrum,]*
dehān-ı yār içün virdüm **ḳarār u ṣabrumı** bāda
egerçi yoḳ yire geçdüm yaḳīnī cümle varumdan *(Gazel 141, Mısra 11). [ḳarār u ṣabrumı,]*

karbān: Kârvan, kervan, tüccar ve yolcu kafilesi.

tenüñ ḳoyup ʿazmi o rāh-ı pür-ḫaṭardan **kārbān** ḳalsun
benüm gibi yoluñda ṭoġrı yoḳ çün biñde bir ʿāṣıḳ *(Gazel 161, Mısra 1). [kārbān,]*

kārbān ol-: Kervan olmak.

feryād u āh u nāle senüñçün revān olup
rāh-ı ġama çekildi gider **kārbān olup** *(Gazel 16, Mısra 2). [kārbān olup, -up]*

ḳarīn: Bir şeye eren / sahip olan.

ḫaṭ degüldür sāye-i perr-i hümādur var-ısa
eylemişdür ḥaḳ seni baḫt-ı hümāyūna **ḳarīn** *(Kaside 2, Mısra 22). [ḳarīn,]*

ḳarīn ol-: Yakın olmak, yaklaşmak.

ḳarīn olmaḳ saña ey ḳaddi ṭūbā bāġ-ı kūyuñda
cinānda hem-nişīn-i ḥūr u rıḍvān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 7). [ḳarīn olmaḳ,]*

ḳaʿrın: Deniz, kuyu vb. şeylerin dibi, dip, derinlik.

ey yaḳīnī bu ġazel maʿnīde bir deryādur
oldı **ḳaʿrında** anuñ ṣan dür-i meknūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 12). [ḳaʿrında, -ı, -(n)da]*

ḳarn: Karın, mide.

maʿrifetsüz ādemī muhtāc imiş
ʿālem anuñ olsa **ḳarnı** ac imiş *(Kıt'a 2, Mısra 4). [ḳarnı, -ı]*

ḳarşu: Karşı, karşısında.

bülbül degül uçan göricek naḫl-i ḳāmetüñ
ḳarşuñda murġ-ı cānını uçurdı serv-i bāġ *(Gazel 87, Mısra 4). [ḳarşuñda, -ñ, -da]*

ḳaṣd: Niyet, istek, amaç, gāye.

ʿaceb mi itse leb-i yāra beñzemek **ḳaṣdın**
dehān-ı ġoncayı zeyn itdi jāleden dendān *(Kaside 6, Mısra 43). [ḳaṣdın, -ıñ]*

ḳaṣd eyle-: Bir amaç güderek bir işe girişmek, niyet etmek.

başuñ ṭutup elde ḳıl o şeh pāsına ġalṭān
ḳaṣd eyle dilā olmaġa serdār-ı vilāyet *(Gazel 20, Mısra 6). [ḳaṣd eyle,]*
anuñçün tīġ çekdi başuma **ḳaṣd eyledi** dellāk
ayaġuñ öpdügümçün dōstum oldı baña düşmen *(Gazel 143, Mısra 13). [ḳaṣd eyledi,]*

kāse: Çini, toprak veya camdan yapılmış çukur çanak.

kāse ṣınmaġ-ıla bulmış ġayrıdan ḳays imtiyāz
ḫōr olmaḳ itlerüñden iftiḫārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 11). [kāse,]*

ḳaş: Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşı.

geh belā sengin atarsın dile geh tīr-i cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür ey **ḳaşları** yā *(Gazel 2, Mısra 2). [ḳaşları, -lar, -ı]*
mār-ı zülfiyle **ḳaşı** tīġı ṭılısm olmış aña
genc-i ʿışḳı o cüvānuñ dil-i vīrānda yatur *(Gazel 56, Mısra 11). [ḳaşı, -ı]*
baḳ laʿl-i yāra mühr-i süleymān degül midür
menşūr-ı ḥüsne **ḳaşları** ʿunvān degül midür *(Gazel 60, Mısra 2). [ḳaşları, -lar, -ı]*

bīmār gözlerin güne ḳarşu yatur görüp
üstine gerdi **ḳaşları** bir miskī sāyebān *(Gazel 140, Mısra 4). [ḳaşları, -lar, -ı]*
ʿaks-i zülf ü ḳad-i bālāsı dil ü cānda yatur
Naḳşı yā **ḳaşlarınuñ** dīde-i giryānda yatur *(Gazel 56, Mısra 2). [ḳaşlarınuñ, -lar, -ı, -n, -uñ]*
cemālüñde görinen lemʿa-i nūr-ı ḫudā ḥaḳḳı
ḳaşuñ ʿīd-i ḍuḥānuñ ġurre-i ġarrāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 6). [ḳaşuñ, -(u)ñ]*
naẓar it ey **ḳaşı** yā cānına geçdi ġamzeñ
bu yaḳīnīʿyi helāk itmesün iġmāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 11). [ḳaşı, -ı]*
seng-i mezārumuz ḳıla şemşīr-i ʿışḳı tīz
ġamzeñ helāk iderse bizi ey **ḳaşı** hilāl *(Gazel 116, Mısra 8). [ḳaşı, -ı]*
aylarca göremen yüzüñi ey **ḳaşı** hilāl
bāri göster göreyin şaçlaruñı sāl-be-sāl *(Gazel 117, Mısra 1). [ḳaşı, -ı]*
alduñsa tīrüñi nʿola mecrūḥ sīneden
peykānlaruñ yürekdedür ey **ḳaşı** yā hele *(Gazel 179, Mısra 4). [ḳaşı, -ı]*

kāşāne: Köşk, saray.

yaḳīnī dāne-i ḫāl-i ruḫı devrinde dildāruñ
çevirsün sübḥadan yüz zāhid-i **kāşāneler** dönsün *(Gazel 165, Mısra 10). [kāşāneler, -ler]*

ḳaşı kemān: Kaşı yay gibi kavisli olan. || Sevgili.

mihr-i rūyuñdaki bīnī mi eyā **ḳaşı kemān**
yā dü-şaḳḳ itdi meh-i bedri benān-ı maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 9). [ḳaşı kemān,]*
gönderse baña tīrini ol **ḳaşı kemānum**
Zaḫm-ı dil-i ṣad-pāreme bir pāre yarardı *(Gazel 184, Mısra 3). [ḳaşı kemānum,]*
kerem it oḳ gibi gel atma beni yabana
ṭoġrı bir bendeñem ey **ḳaşı kemānum** muṣlī *(Gazel 197, Mısra 6). [ḳaşı kemānum,]*

ḳaşı yā: Yay kaşlı (sevgili).

maġribīler mālik-i genc-i ḫibāyā oldılar
kīmiyādur cevher-i ẕātuñ meger ey **ḳaşı yā** *(Gazel 5, Mısra 8). [ḳaşı yā,]*

kaşīde: Bir maksat için yazılan, genellikle birini övmek amacıyla kullanılan klasik Türk edebiyatı nazım şekli.

ḳaşīdem olsa nʿola ḥükm-i şeh gibi menşūr
ki buldı nām-ı nişānī beg ile çoḳ ʿunvān *(Kaside 6, Mısra 53). [ḳaşīdem, -m]*

ḳāşir: Kısa, boysuz.

şimşād ḥadden aşurı serv-i sehī **ḳaşīr**
yāruñ nihāl-i ḳaddine baḳ iʿtidāli gör *(Gazel 39, Mısra 11). [ḳaşīr,]*

kāşkī: Keşke, dilek anlatan cümlelerin başına getirilerek: "ne olurdu" gibi özleme veya pişmanlık anlatır.

kāşki meyl itmesem her serv-i ḫōş-reftāra hīç
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı āvāre hīç *(Gazel 24, Mısra 1). [kāşki,]*
şāyed olaydı dil-i zāra şehīd olmaḳ naṣīb
kāşki ḫūnī gözüñle günde bir ḳan eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 6). [kāşki,]*
kāşki cismümde yüz biñ dīde peydā eylesem
her biriyle dōst dīdārın temāşā eylesem *(Gazel 127, Mısra 1). [kāşki,]*
kāşki itsem ser-i kūyuñda cismi pāy-māl
tende nakş-ı kebkebüñ reşk-i s̱üreyyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 3). [kāşki,]*
kāşki biñ cānum olsa tende ey leylā-hırām
zülfüñ-içüñ her birin mecnūn-ı şeydā eylesem *(Gazel 127, Mısra 5). [kāşki,]*
kāşki olsa ser-ā-pā sīnede yüz biñ zebān
her birin gül ruhlaruñ şevkında gūyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 7). [kāşki,]*
kāşki kaʿbe kapuñda eylesem yüz biñ niyāz
her nefesde nūr-ı dīdāruñ temennā eylesem *(Gazel 127, Mısra 9). [kāşki,]*

mihr-i ruḫsāruña her gün nigerān olmaġ-içün
kāşki revzenüñe dīdelerüm cām olsa *(Gazel 175, Mısra 4). [kāşki,]*
yolında ḳılsa felek **kāşki** ġubār beni
ḳılaydı raḫş-ıla pā-māl o şeh-süvār beni *(Gazel 199, Mısra 1). [kāşki,]*

ḳaṣr-ı şevḳ: Keyif köşkü.

rūşen olmaz **ḳaṣr-ı şevḳ** olmayıcaḳ cām-ı şarāb
nūr u fer bulmaġa meclis sāġar-ı ṣahbā gerek *(Gazel 98, Mısra 9). [ḳaṣr-ı şevḳ,]*

ḳaṭʿā: Asla, hiçbir zaman, katiyen anlamında kullanılan durum zarfı.

keserse tīġ-i belā rişte-i dil ü cānı
o şāh-ı ḥüsn eşiginden kesilmezin **ḳaṭʿā** *(Gazel 3, Mısra 10). [ḳaṭʿā,]*

ḳatı: Aşırı derecede, çok fazla.

kimisi lāle didi ʿārızuña kimisi gül
ötesin bilmezin ammā **ḳatı** raʿnā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 6). [ḳatı,]*
göñül mihr-i cemālüñ görmege müştāḳdur ammā
ḫalāṣ olmaḳ ḫadeng-i ġamzesinden **ḳatı** müşkildür *(Gazel 59, Mısra 8). [ḳatı,]*
şehr-i ʿışḳ içre gezer vālih ü şūrīde olup
ey yaḳīnī deli göñlüm **ḳatı** şeydā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 10). [ḳatı,]*

ḳatı germ: Çok sıcak (hiddetli).

ey bülbül-i çemen **ḳatı germ** olma nāleden
bu gülşene hezār ḫōş-elḥān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 9). [ḳatı germ,]*

ḳaṭʿ-ı nizāʿ eyle-: Kavgayı bitirmek, sona erdirmek.

cān u dil bulmaz ṣaçuñdan inḳıṭāʿ
tīġ-ı ġamzeñ **eylesün ḳaṭʿ-ı nizāʿ** *(Gazel 85, Mısra 2). [ḳaṭʿ-ı nizāʿ eylesün, -sün]*

ḳaṭʿ-ı pāye ḳıl-: Ayakla geçme.

pīr-i muġān eşigine var düş ayaġına
cüyān-ı feyż-i ḥaḳḳ ola gör **ḳaṭʿ-ı pāye ḳıl** *(Gazel 121, Mısra 4). [ḳaṭʿ-ı pāye ḳıl,]*

ḳatıl-: Dahil olmak, katılmak.
ḳatılmaz ecel daʿvete geldükçe dile ġam
ḥācet degül e ṣoḥbet-i yārāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 7). [ḳatılmaz, -maz]*

ḳatre: Damla, damlayan şey.

dāne dāne ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaraḳlar kim ṭamar
ebr-i nīsān ṣan ḳılur her **ḳaṭresin** dürr-i s̱emīn *(Kaside 2, Mısra 6). [ḳaṭresin, -sin]*
ḳadeḫ-i sīm-i mücellāda ya bir **ḳaṭre** gül-āb
cām-ı billūrda yā āb-ı ḥayāt-efzāsın *(Gazel 151, Mısra 9). [ḳaṭre,]*

ḳaṭre-i cūd: Cömertlik damlası.

oldı cūdı şeref-i keştī-i iḳbāline cāy
ḳulzüm-i reʿfet ü fazluñdan irüp **ḳaṭre-i cūd** *(Kaside 5, Mısra 38). [ḳaṭre-i cūd,]*

ḳaṭre-i nāçīz: Değersiz, hiç hükmünde olan damla II gözyaşı.

mevc-i baḥr-i z̲ātın ehl-i dilde peydā eyleyüp
ḳaṭre-i nāçīzde pinhān olan ʿummānı gör *(Gazel 38, Mısra 2). [ḳaṭre-i nāçīzde,]*

ḳaṭre-i şebnem: Çiy damlası.

āsumānī ṣanasın lāledür ol māʿī libās
bedeni **ḳaṭre-i şeb-nem**-durur anda gūyā *(Gazel 4, Mısra 6). [ḳaṭre-i,]*

ḳavs: Yay.

dāʿimā **ḳavş-ı** ḳazādan atılur tīr-i fenā
ey göñül ṣanki nişānıdur anuñ ehl-i ḳubūr *(Gazel 40, Mısra 3). [ḳavṣ-ı, --ı]*
ḳavs ʿurcūna döndi ʿışḳı-y-ıla
sebebi ol hilāl-ebrūdur *(Gazel 52, Mısra 15). [ḳavs,]*

ḳavs-i ḳuzaḥ: Gökkuşağı, ebem kuşağı.

ḳızıl yaşıl dütünüm oldı çarḫa peyveste
felekde **ḳavs-i ḳuzaḥ** ṣanma ey hilāl-ebrū *(Gazel 168, Mısra 4). [ḳavs-i ḳuzaḥ,]*

ḳayd-ı bend: Bağlama.

ḳul oldum ʿışḳa oldum **ḳayd-ı bend-**i ġuṣṣadan āzād
serīr-i mülk-i istiġnāda şimdi ben de sulṭānam *(Gazel 124, Mısra 7). [ḳayd-ı,]*

ḳayd-ı ten: Vücut bağı.

yüri ol ġamzesi ḫūn-rīze cān vir **ḳayd-ı tenden** geç
şehīd-i ʿışḳ ol ey ʿuryān olan göñlüm kefenden geç *(Gazel 23, Mısra 1). [ḳayd-ı tenden,]*

ḳayır-: İlgilenip korumak, gözetmek, himaye etmek, tarafını tutup arka çıkmak.

ne deñlü nāz eylersen **ḳayırmaz** eyle ʿuşşāḳa
kerem ḳıl tek dirīġ itme şarāb-ı laʿlüñ ey sāḳī *(Gazel 185, Mısra 5). [ḳayırmaz, -maz]*
ḳayırmaz ölür-isem intiẓār u ḥasret-ile
hele eşigini cānum çıḳınca bekleyeyin *(Gazel 160, Mısra 7). [ḳayırmaz, -ır, -maz]*

ḳayna-: Coşmak, coşup taşmak, çok hareketli olmak.

laʿlüñ añılsa ḳanumuz **ḳaynar**
bize ʿışḳuñ senüñ cibilletdür *(Gazel 64, Mısra 9). [ḳaynar, -r]*

ḳays: "Leylâ ile Mecnûn hikâyesindeki aşk mübtelası olan Mecnun'un önceki adı".

ḳays üns eyledi vaḥşīler-ile ḫavfından
ben belā deştini tenhā gezerin bī-pervā *(Gazel 1, Mısra 7). [ḳays,]*
ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i ṣaḥrā-yı cünūn itmege meyl itme dilā *(Gazel 2, Mısra 7). [ḳays,]*
ey yaḳīnī ġam-ı ʿışḳ ādemi mecnūn eyler
ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana *(Gazel 173, Mısra 14). [ḳays,]*
kāse ṣınmaġ-ıla bulmış ġayrıdan **ḳays** imtiyāz
ḫōr olmaḳ itlerüñden iftiḫārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 11). [ḳays,]*
ḳays-ıla vāmıḳ u ferhādʿa ḳıyās itme beni
añma adını baña bir niçe zen-bāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 7). [ḳays-ıla, --ıla]*
çeşmüñ yaḳīnī ḫastayı itmişdi bī-mecāl
āhū vü **ḳays**ʿ**a** düşmedin ülfet didükleri *(Gazel 201, Mısra 14). [ḳaysʿa,]*

ḳays gibi: Mecnun gibi.

dilā fesānemi gūş itmez ol şaçı leylā
gerekse **ḳays gibi** dehre dāstān olayın *(Gazel 154, Mısra 4). [ḳays gibi,]*

ḳays-ı bī-sāmān: Huzursuz Kays (Mecnun).

sanmañuz kim sergüẕeştüm ḳābil-i taʿbīr olur
ḳays-ı bī-sāmāna beñzetmeñ dil-i dīvānemi *(Gazel 198, Mısra 6). [ḳays-ı bī-sāmāna,]*

ḳays-ı nā-şād: Üzüntülü, gamlı, kederli, mahzun Kays. II. Mecnun.

ḳays-ı nā-şād ile ḥālüm göre geldi ferhād
pend idüp didiler ey derd ü belāya muʿtād *(Müseddes 1, Mısra 9). [ḳays-ı nā-şād,]*

ḳays-ı zār: Ağlayıp inleyen Kays (Mecnun).

görmedüñse deşt-i ġamda **ḳays-ı zāruñ** ḥayretin
vādī-i ḥasretde ben mecnūn-ı ser-gerdānı gör *(Gazel 38, Mısra 7). [ḳays-ı zāruñ, -uñ]*

kazâ: Kaderin, Allah tarafından ezelde tâyin ve tespit edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi.

nūr-ı ruḫuñda şanma belürdi ḫaṭ-ı ġubār
bir sīm levḥa yazdı **ḳazā** sūre-i duḫān *(Gazel 140, Mısra 6). [ḳazā,]*
dāʿimā ḳavş-ı **ḳazādan** atılur tīr-i fenā
ey göñül şanki nişānıdur anuñ ehl-i ḳubūr *(Gazel 40, Mısra 3). [ḳazādan, -dan]*

ḳazzāz: İpekçi, ipek işleyen, ipek satan.

ḳılca cānuñ di perīşānlıġın ol **ḳazzāza**
ḥüsni evrāḳına ḫaṭ bağlamadın şīrāze *(Gazel 176, Mısra 1). [ḳazzāza, -a]*

kebâb: Ateş ısısıyla kızartılan et II Aşığın yanmış gönlü.

sūzum görüp melekler ider āh-ı āteşīn
ẓāhir olur ʿalev gören anı şanur **kebāb** *(Gazel 11, Mısra 4). [kebāb,]*
yüregümi **kebāb** itdüñ yıḳup göñlüm ḫarāb itdüñ
çün benden ictināb itdüñ şaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 5). [kebāb,]*

kebg: Keklik.

düşdüm görince naʿlçeñ ü kebkebüñ izin
ey **kebg** murġ-ı ṣabruma ol dām u dānedür *(Gazel 57, Mısra 10). [kebg,]*

kebg-i derī: Dere kekliği, güzel sesli büyük keklik, nazlı edayla yürümesiyle anılır.

deşt ü sahrāda hırām it yüri ey **kebg-i derī**
cilveler ʿişveler it zīveri ol deşt ü derüñ *(Gazel 114, Mısra 7). [kebg-i derī,]*

kebg-i hümā-pervāz: Hüma kuşu gibi uçan keklik , sevgili.

dike baḳar diyü sen **kebg-i hümā-pervāzı**
dikdiler igne ile çeşmini şehbāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 3). [kebg-i hümā-pervāzı, -i]*

kebg-i kühsār: Dağ kekliği.

leṭāfet bāġınuñ sensin tezerv-i nāz-perverdi
ne bilsün **kebg-i kühsār** ey perī-ruḫsār reftārı *(Gazel 188, Mısra 4). [kebg-i kühsār,]*

kebkeb: Ayak izi. // Ayakkabının altına çakılan çivinin izi.

kāşki itsem ser-i kūyuñda cismi pāy-māl
tende nakş-ı **kebkebüñ** reşk-i s̱üreyyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 4). [kebkebüñ, -ünün]*
düşdüm görince naʿlçeñ ü **kebkebüñ** izin
ey kebg murġ-ı ṣabruma ol dām u dānedür *(Gazel 57, Mısra 9). [kebkebüñ, -üñ]*

kebūd: Gök rengi, mavi; mec. morluk.

bu cism-i **kebūdumda** olan dāġlar añlar
encümle ḳılan çarḫ-ı nigūsārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 3). [kebūdumda, -um, -da]*

kebūter: Güvercin.

ideli cismi **kebūter** çeşm-i fettānum ʿalī
kūyuña ʿazm eyledi murġ-ı dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 1). [kebūter,]*
kūyuña feryād u nālemden **kebūter** inemez
saña nālem niçe degsün şāh-ı ḫūbānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 9). [kebūter,].*
bāmuñ üstinde **kebūterler** degül pervāz iden
devr ider āvāre-diller kūyuñı cānum ʿali *(Gazel 196, Mısra 3). [kebūterler, -ler].*
kimden irişe nāme-i şevḳum cenābuña
āvāre ḳıldı ṣarṣar-ı āhum **kebūteri** *(Gazel 200, Mısra 4). [kebūteri, -i]*

keder: Acı, üzüntü, dert, sıkıntı, ızdırap, tasa, gam.

ṣafā-yı ḫāṭır ile gāh olur ki ġıbṭa-i baḫrüz
gehī **keder** buluruz seyl-vār jeng-peẕīrüz *(Gazel 75, Mısra 8). [keder,]*
jeng-i ḫibā-yı bār **keder** virmez añların
mirʿāt-ı ḳalbe ḫayli cilā virdi ʿışḳ-ı pāk *(Gazel 96, Mısra 11). [keder,]*
bulma bārān-ı ḥavādiṣden **keder** seyl-āb-veş
ey yaḳīnī merdüm-i ʿālī-naẓar deryā gerek *(Gazel 98, Mısra 13). [keder,]*

keder vir-: Üzüntü vermek, tasalanmasına sebep olmak.

yaḳīnī baḫr-ı ḫāṭır tīre olmaz z̧emm-i aʿdādan
keder virmez muḳarrer her ḫas u ḫāşāk ʿummāna *(Gazel 172, Mısra 12). [keder virmez,]*

kefenden geç-: Şehit olunduğunda kefensiz, üzerindeki elbiseler ile gömülmek.

yüri ol ġamzesi ḫūn-rīze cān vir ḳayd-ı tenden geç
şehīd-i ʿışḳ ol ey ʿuryān olan gönlüm **kefenden geç** *(Gazel 23, Mısra 2). [kefenden geç,]*

keffe-i mīzān: Terazi kefesi, gözü.

ḫāk-i pāyuñ cevherin alduḳca naḳd-i eşk-ile
çeşmüm ey yūsuf-liḳā şan **keffe-i mīzān** olur *(Gazel 54, Mısra 8). [keffe-i mīzān,]*

kef-i ʿummān: Okyanusun köpüğü.

seḥāb-ı baḫşiş ü kān-ı kerem nişānī beg
ki reşḥa-i **kef-i** deryā-nişānıdur ʿ**ummān** *(Kaside 6, Mısra 8). [kef-i ʿummān,]*

kehel: Tembel, miskin, iş görmeyi, çalışmayı sevmeyen, çaba göstermekten, sıkıntıdan kaçan (kimse), üşengeç.

reh-revān-ı ṭarīḳ-ı ʿışḳ-ı ḫudā
ey yaḳīnī saña **kehel** didiler *(Gazel 34, Mısra 26). [kehel,]*

kehkeşān-ı feleg: Felekteki Samanyolu.

pür-şerer eyleyeyin yollaruñı āhum-ıla
kehkeşān-ı felege ṭaʿn ide tā reh-güẕerüñ *(Gazel 114, Mısra 12). [kehkeşān-ı felege, -e]*

kelāb: Kudurma. II Su ürküntüsü.

baḥr-ı eşkümde yaḳīnī benüm āvāre başum
pür-hevādur heves-i ʿışḳ-ıla mānend-i **kelāb** *(Gazel 10, Mısra 12). [kelāb,]*

kelām: Söz, konuşma.

meh-i sipihr-i kemālüz ʿuṭārid-i eflāk
yazar şaḥīfe-i ḫurşiyde her **kelāmumızı** *(Gazel 189, Mısra 8). [kelāmumızı, -umızı]*
ḥarf atsalar **kelāmuma** cühhāl ġam yimem
söz ey yaḳīnī şāʿir-i şīrīn-edādadur *(Gazel 41, Mısra 9). [kelāmuma, -um, -a]*
ruḫuñçün her **kelāmum** gülbin-i bāġ-ı leṭāfetdür
maʿānī gülşeninde tāze bitmiş verd-i ḫandānam *(Gazel 124, Mısra 11). [kelāmum, -um]*
her **kelāmum** gül-i ḥamrā gibi rengīn terdür
gülşen-i maʿrifete murġ-ı ḫōş-elḥānam ben *(Gazel 145, Mısra 13). [kelāmum, -um]*
yaḳīnī sāde-rūlar vaṣf idelden
tekellüfden **kelāmum** sāde geldi *(Gazel 192, Mısra 12). [kelāmum, -um]*

kelām-ı rūḥ-baḫş: Can bahşeden (canlandıran, iç açan) söz.

ḫayālī beg ṭutalum ʿīsī-i devrān-ımış ammā
kelām-ı rūḥ-baḫşum birle yoḳ baḫs itmege cānı *(Gazel 187, Mısra 6). [kelām-ı rūḥ-baḫşum, -um]*

kelām-ı sükker: Sözleri şeker tadında olanlar.

gül ruḫuñsuz bülbül-i ṭabʿ-ı yaḳīnī lāl olur
söylemez āyīnesiz ṭūṭī **kelām-ı sükkerīn** *(Gazel 155, Mısra 14). [kelām-ı sükkerīn,]*

kelīm: Söz söyleyen, konuşan kimse.

ḥızır-liḳā vü süleymān-bisāṭ āṣaf-ṣaf
sikender-āyet ü yūsuf-şiyem **kelīm-**benān *(Kaside 6, Mısra 6). [kelīm-benān, -benān]*

kem id-: Kötü hale getirir, fena eder.

kem iden naḳd-i ḥayātuñ dehenümdür dirsin
Nuṭḳa yoḳ ṭāḳati bir vālih ü ḥayrānuñdur *(Gazel 49, Mısra 7). [kem iden, -en]*

kemāl: Erginilik, olgunluk, pişkinlik.

yaḳīnī baġrını anuñ yaḳardı āteş-i reşk
kemāl-i sūzını gūş itse naẓmumuñ ḫusrev *(Gazel 166, Mısra 12). [kemāl-i,]*
kemāl-i ışfaḥānī ger **kemāl-i** ḳudretüm görse
iderdi reh-güẕārum ḫākini kuḥl-ı ṣıfāḥānī *(Gazel 187, Mısra 3). [kemāl-i,]*
yazdı oḳuña ḳudret-i ṣunʿ u **kemāli** gör
Baḳ rūy-ı yāra āyine-i ẕüʿl-celāli gör *(Gazel 39, Mısra 1). [kemāli, -i]*
luṭfuñ anuñ ẓuhūrına olsa nʿola ẓahīr
şāhum yaḳīnī gibi bir ehl-i **kemāl** yoḳ *(Gazel 94, Mısra 10). [kemāl,]*
benem zamānede ol şeh-süvār-ı esb-i **kemāl**
ki raḫş-ı himmetüme cilvegeh verā-yı cihān *(Kaside 6, Mısra 23). [kemāl,]*

kemāl-i ḫüsn-ile: Mükemmel güzellik.

daḫı **kemāl-i ḫüsn-ile** ḫalḳa görinmedin
ebrū-yı yāra beñzemek ister hilāli gör *(Gazel 39, Mısra 5). [kemāl-i ḫüsn-ile,]*

kemāl-i ışfaḥānī: Şiirlerinde, ancak iki defa okunduğu takdirde anlaşılabilen ince manalara yer verdiği için kendisine "Hallâku'l-meânî" unvanı verilen İranlı şair.

kemāl-i ışfaḥānī ger kemāl-i ḳudretüm görse
iderdi reh-güẕārum ḫākini kuḥl-ı ṣıfāḥānī *(Gazel 187, Mısra 3). [kemāl-i ışfaḥānī,]*

kemāl-i ḳudret: Gücünün olgunluğunda.

kemāl-i ḳudretin ıẕhār iden kirām içün
ricāl-i ġaybdaki vecd ü ḥāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 7). [kemāl-i ḳudretin,]*

kemāl-i pīr: Yaşlıların en olgunu.

ḳalbümi benüm ʿışḳ-ı cüvānī ider ḫarāb
eyle o nev-cüvānı ilāhī **kemāl-i pīr** *(Gazel 37, Mısra 6). [kemāl-i pīr,]*

kemān: Eğri, kavisli, yay gibi ince II. Sevgilinin kaşı.

ey ʿaceb ebrū mısın ya misk tozlu bir **kemān**
yā melāḥat burcunuñ ġarrā hilāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 1). [kemān,]*

kemān-ebrū: Kaşı yay gibi düzgün olan, keman kaşlı.

bu ben zaʿīfe naẕar ḳılmaz ol **kemān-ebrū**
hilāl gibi gerek zār u nātüvān olayın *(Gazel 154, Mısra 5). [kemān-ebrū,]*

kemend: Bir cismi çekmek amacıyla atılan ucu ilmikli kalın ip.

mihre **kemend** atar ḳameri münḫasif ḳılur
Ruḫsār-ı aluñ üzre o miskīn külāleler *(Gazel 33, Mısra 7). [kemend,]*

kemend at-: Kemendi ucundan tutup birkaç kere döndürdükten sonra ilmiği yakalanmak istenen şeye geçecek şekilde fırlatmak.

ol māhuñ ey yaḳīnī irem diyü kūyına
yir yir revāḳ-ı ʿarşa **kemend atdı** nāleler *(Gazel 33, Mısra 10). [kemend atdı, -dı]*
boynuma yir yir girihlerden **kemend atmaḳ** diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 9). [kemend atmaḳ,]*
boynuma yir yir girihlerden **kemend atmaḳ** diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 13). [kemend atmaḳ,]*

kemend-endāz: 1. Kement atan, sevgili.

mū-miyānuña ṣarılmazsa nʿola rişte-i cān
anı tek bend ḳıl ol zülf-i **kemend-endāza** *(Gazel 176, Mısra 6). [kemend-endāza, -a]*
niçe ḳurtarsun yaḳīnī bend-i ġamdan gerdenin
çeşm cādū ġamze seḥḥār ü **kemend-endāz** zülf *(Gazel 88, Mısra 18). [kemend-endāz,]*

kemend-i zülf: Saçın kemendi.

kemend-i zülfüñe şeydāları ser-cümle bend itdüñ
dimezsin kim esīr-i bend-i ġam bir mübtelā vardur *(Gazel 51, Mısra 3). [kemend-i zülfüñe,]*

kemer-misāl: Kemer gibi.

ebrūsı fikri ḳaddümi ḳıldı **kemer-misāl**
ṭāḳ oldı hecr-i yār-ıla ṭāḳat didükleri *(Gazel 201, Mısra 11). [kemer-misāl,]*

kemḫā: Altın ve gümüş tellerle nakışlı ipekli kumaştan yapılmış giysi.

ḳara çul giydürür-ise yiridür āh bana
giymiş ol baḥr-ı leṭāfet yine māvī **kemḫā** *(Gazel 4, Mısra 2). [kemḫā,]*

kemīn: Eksikli, zavallı.

biz mālikān-ı kişver-i ʿışḳ u maḥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş eñ **kemīnümüz** *(Gazel 74, Mısra 10). [kemīnümüz, -ümüz]*
biri benem ki ḳadeḥ-nūş-ı bezm-i maʿrifetem
kemīne cürʿa-keşüm ḫusrev ü cem ü ḫāḳān *(Kaside 6, Mısra 26). [kemīne,]*
sipāh-ı kūy-ı felek-iʿtibārı encüm-i çarḫ
kemīne çāker-i eyvān-ı ḳudreti keyvān *(Kaside 6, Mısra 30). [kemīne,]*
her tīre kim nişān idesin ben **kemīneñi**
ḳalup derūn-ı sīnede ḫāṭır-nişān ola *(Gazel 6, Mısra 9). [kemīneñi, -ñ, -i]*

kenʿān: Kenan şehri. Hz. Yakub'un memleketi.

belā **kenʿānʿıuñ** ben ḥüzn-ile yaʿḳūbʿuyam gūyā
cemāl iḳlīminüñ sulṭān-ı bī-hem-tāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 7). [kenʿānʿıuñ, -ınun]*

kenār: 1. Kıyı, çevre. 2. Deniz kıyısı. 3. Uc, köşe.

gördi hücūm-ı seyl-i sirişküm ziyādedür
her mevc ṭutdı sāḥil-i deryāda bir **kenār** *(Gazel 26, Mısra 4). [kenār,]*
mevc-i belāya uġraduḳ fülk-i dile ḳarār yoḳ
baḥr-ı firāḳa āh kim dāʿire vü **kenār** yoḳ *(Gazel 95, Mısra 2). [kenār,]*
yād-ı laʿlüñde **kenār-ı** çeşm-i deryā-bārda
Şāḫ-ı mercān oldı ḫūn-ālūde müjgānum hemīn *(Gazel 155, Mısra 11). [kenār-ı,]*

kenār-ı cūy: Irmak, akarsu kenarı.

kenār-ı cūyda yir yir görinen lāleler şanmañ
Yaḳīnīʿnüñ ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i ḫūn-feşānıdur *(Gazel 46, Mısra 15). [kenār-ı cūyda,]*

kendi: "Kendi" dönüşlülük zamiri.

ruhuñ āyīnesin gösterme **kendin** görmesün aġyār
görinme şaḳla mirʿāt-ı ʿizāruñ ḫod-nümālardan *(Gazel 142, Mısra 7). [kendin, -n]*
cevher-i ferd-i dehānın bildügin ġayr istemem
nükte-dānlıḳda yaḳīnī **kendümi** ferd isterin *(Gazel 157, Mısra 12). [kendümi, -m, -i]*
çü kendüñ düşdüñ ey üftāde dil ʿışḳa ne aġlarsın
meşeldür aġlamaz **kendü** düşen **kendü** düşensin sen *(Gazel 150, Mısra 10). [kendü,]*
kendüñ ġarīḳ-ı baḥr-ı fenā bil ki çarḫ-ı dūn
āb üzre bir havā-y-ıla ṭolmış ḥabābdur *(Gazel 44, Mısra 3). [kendüñ, -ñ]*
sakf-ı eyvān-ı felek bir gün tokınur başuña
tut ki **kendüñ** ser-firāz-ı evc-i aʿlā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 4). [kendüñ, -ñ]*
yanuñca **kendüyi** yirden yire çalar sāye
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿarʿarı lerzān *(Gazel 138, Mısra 13). [kendüyi, -yi]*
çü **kendüñ** düşdüñ ey üftāde dil ʿışḳa ne aġlarsın
meşeldür aġlamaz kendü düşen kendü düşensin sen *(Gazel 150, Mısra 9). [kendüñ, -ñ]*
hilāl gibi görüp **kendüyi** ża ʿīfü'l-ḫāl
ḥimāyetüñle ḫitām-ı ricāmı sulṭānum *(Kaside 1, Mısra 71). [kendüyi, -yi]*
yanuñca **kendüyi** yirden yire çalar sāyeñ
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿarʿarı lerzān *(Kaside 3, Mısra 21). [kendüyi, -yi]*
yār idin **kendüñe** bir rind-i ḳadeḥ-peymāyı
dime āḫir nicʿola ḫāl-i dil-i rüsvāyı *(Müseddes 3, Mısra 3). [kendüñe, -n, -e]*
bir iki gün bu fenā ʿālemi ḳılduñ çü maḳām
eyleme **kendüñe** ʿīş-ı mey-i ḥamrāyı ḥarām *(Müseddes 3, Mısra 16). [kendüñe, -ñ, -e]*
yanuñca **kendüyi** yirden yire çalar sāyeñ
şalınsa şīve ile ḳāmet-i ḫırāmānuñ *(Gazel 102, Mısra 3). [kendüyi, -y, -i]*

kendü düşen aġlamaz: "Kendi zararına kendisi neden olanın yakınmaya hakkı olmaz" anlamında kullanılan atasözü.

çü kendüñ düşdüñ ey üftāde dil ʿışḳa ne aġlarsın
meşeldür aġlamaz kendü düşen kendü düşensin sen *(Gazel 150, Mısra 10). [kendü düşen aġlamaz,]*

kerem: Lutuf, iyilik, ihsan ‖ ululuk, şeref ‖ cömertlik.

sipihr zāviye-i rifʿatüñde bir abdāl
dilīr-i rezm-i **keremsin** irer mi saña kirām *(Kaside 1, Mısra 62). [keremsin, -sin]*
mesāḥa-i **keremüñ** ḳıble-i ulü'l-iḳbāl
taṣavvuf ehli ḫudā'dan dilerse ẕikr-i cemīl *(Kaside 1, Mısra 53). [keremüñ, -üñ]*
virmese pertev-i mihr-i **keremüñ** baña vücūd
ẕerre-veş şām-ı meşaḳḳatde olurdum nā-būd *(Kaside 5, Mısra 25). [keremüñ, -üñ]*
ḫas u ḫāşāk-i ġamdan pāk ḳılsun vādī-i ḳalbi
kerem seyl-ābını her cūda cūyān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 12). [kerem,]*

kerem it-: Cömert davranmak.

kerem it oḳ gibi gel atma beni yabana
ṭoġrı bir bendeñem ey ḳaşı kemānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 5). [kerem it,]*
ḳullara pādişehüm cevr-i firāvān itdüñ
kerem itdüñ bizi şermende-i iḥsān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 2). [kerem itdüñ, -dün]*

kerem ḳıl-: Cömertlik etmek, asalet göstermek.

ne deñlü nāz eylersen ḳayırmaz eyle ʿuşşāḳa
kerem ḳıl tek dirīġ itme şarāb-ı laʿlüñ ey sāḳī *(Gazel 185, Mısra 6). [kerem ḳıl,]*
dīvāne mükellef degül ey ḫvāce **kerem ḳıl**
Uşlan diyü ḳılma bu perīşāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 5). [kerem ḳıl,]*

kerīm ü raḥīm: Cömert ve merhametli.

yaḳīnī bendeñe çekdürme minnet-i dehri
eyā **kerīm ü raḥīm** ü müheymin ü mennān *(Gazel 138, Mısra 18). [kerīm ü raḥīm,]*

kes-:1. Kesmek, koparmak.

keserse tīġ-i belā rişte-i dil ü cānı
o şāh-ı ḥüsn eşiginden kesilmezin ḳaṭʿā *(Gazel 3, Mısra 9). [keserse, -er, -se]*
yalman-ı tīġı **kesmedi** ḳalbüñ ṣusuzluġın
sīr-āb ider mi teşne-i maḥrūrı hīç serāb *(Gazel 12, Mısra 9). [kesmedi, -me, -di]*
ẕerre-veş mihrüñe ser-geşte olan rūz-ı ezel
kesmeye zülfüñe peyvendini tā şām-ı ecel *(Gazel 118, Mısra 2). [kesmeye, -me, -(y)e]*

2.Bitirmek, sona erdirmek.

yaḳīnīʿye seg-i kūyuñ sifālin görmedüñ lāyıḳ
ḳulından iltifātın **kesdi** sulṭānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 10). [kesdi, -di]*

kesb eyle-: Edinmek, elde etmek, kazanmak.

ṣafā **kesb eyle** gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri saʿy it dilā almaġa ʿömr-i bī-vefādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 3). [kesb eyle,]*
ġam-ı zülfüyle āh itdüm gülüp ol ġonca açılmış
belī nāzük-ṭabīʿat **kesb ider** sünbül havādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 6). [kesb ider,]*
ḫayl-i eşʿār-ıla ḫaylī ʿaẕamet **kesb itdüm**
ḫusrev-i naẓm olalı ṣāḥib-i dīvānam ben *(Gazel 145, Mısra 9). [kesb itdüm, -düm]*

keşākeş: Çekişme, uğraşma, münakaşa.

şeb-i fiṭraṭda ġam-ı zülfi yazılmış başa
bu **keşākeşlere** ṣabr eyle dilā itme cedel *(Gazel 118, Mısra 10). [keşākeşlere, -lere]*

keşf: Bir sırrın ve gizli bir hâlin bir kimseye gösterilmesi, ilhâm edilmesi.

ṣafā kesb eyle gel āb-ı revāndan **keşf-i** gülzār it
yüri saʿy it dilā almaġa ʿömr-i bī-vefādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 3). [keşf-i, --i]*

keşf id-: Açmak, anlamak, sırrına vakıf olmak.

yāruñ dehānı vaṣfın ider yoḳ benüm gibi
esrār-ı ġaybı **keşf idemez** degme ḫurde-dān *(Gazel 140, Mısra 10). [keşf idemez,]*

keşf ü kerāmet: Kerametlerin bilinmesi.

bir nāvek-ile sīneme biñ revzen açdı yār
budur cihānda **keşf ü kerāmet** didükleri *(Gazel 201, Mısra 8). [keşf ü kerāmet,]*

keşf-i rāz: Bir sırrı öğrenme.

çāk itse ḳalbi ġamzeñ gönlümdekin bilürdüñ
ehl-i kerāmet iseñ gel **keşf-i rāza** başla *(Gazel 170, Mısra 4). [keşf-i rāza,]*

kesil-: Ayrılmak / uzaklaşmak / ilgiyi kesmek / vazgeçmek.

şemşīr-i ġamzesinden elüñ çek yaḳīnīʿyā
saña seni gerekse o dil-gīrden **kesil** *(Gazel 120, Mısra 10). [kesil,]*
keserse tīġ-i belā rişte-i dil ü cānı
o şāh-ı ḥüsn eşiginden **kesilmezin** ḳaṭʿā *(Gazel 3, Mısra 10). [kesilmezin, -in]*

keşmekeş: Çekişme, kavga; mücâdele.

feryād ḳılma **keşmekeş-i** ʿışḳdan dilā
her ʿusrda iki yüsr bu bürhān degül midür *(Gazel 60, Mısra 7). [keşmekeş-i,]*

keştī: Gemi.

keştīye döndi kim düşe girdāb-ı miḥnete
emvāc-ı ḳulzüm-i ṣaġab u ṣūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 9). [keştīye, -y, -e]*
düşürdi fülk-i dili niçe dürlü girdāba
şikeste **keştīye** döndürdi rūzgār beni *(Gazel 199, Mısra 6). [keştīye, -y, -e]*

keştī-i iḳbāl: Talih gemisi.

oldı cūdı şeref-i **keştī-i iḳbāline** cāy
ḳulzüm-i reʿfet ü fazluñdan irüp ḳaṭre-i cūd *(Kaside 5, Mısra 37). [keştī-i iḳbāline, -ine]*

kevākib-i raḥşān: Parlak yıldızlar.

açıldı çīnī sifāl içre aḳ ḳaranfiller
degül felekdeki yir yir **kevākib-i raḫşān** *(Kaside 3, Mısra 24). [kevākib-i raḫşān,]*

kevkeb: Yıldız .

kevkeb nuḥūset üzre vü ṭāliʿ felek-zede
Baḫt-ı siyāhı itmedi bīdār enīnümüz *(Gazel 74, Mısra 1). [kevkeb,]*
itdi eşküm dil-i sengīnine yāruñ teʿsīr
gelmeye ʿāleme bir böyle müeʿssir **kevkeb** *(Gazel 13, Mısra 10). [kevkeb,]*
eflāke ṣaldı **kevkebei** kūs u naʿremüz
zār itdi çeng-i zühreʿyi ʿūd u ṭanīnümüz *(Gazel 74, Mısra 7). [kevkebei, -i]*

kevkebi burc-ı ʿināyet: İhsan, iyilik burcunun yıldızı.

ṭulūʿ itsün ümīdüm **kevkebi burc-ı ʿināyetden**
şeref nūrın cebīnüm üzre tābān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 5). [kevkebi burc-ı ʿināyetden,]*

kevkeb-i maḳṣūd: Arzu yıldızı. || Aşığın arzularına erişme şansı.

saʿādet maṭlaʿından niçe ṭoġsun **kevkeb-i maḳṣūd**
ki itmişdür bu nā-hem-vār baḫtumla ḳırān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 5). [kevkeb-i maḳṣūd,]*

kevn ü mekān: Oluş ve mekan ll Varlık, kainat.

ʿışḳuñla ḫusrevā şeh-i mülk-i maḥabbetüz
kevn ü mekāndan uludur bārgāhumuz *(Gazel 70, Mısra 6). [kevn ü mekāndan,]*

kevser: Cennette bir nehir veya havuz II. Cana can katan, hayat veren, saf, temiz, tatlı su .

ʿaceb mi reşk-i ḥavz-ı **kevser** olsa sāḳıyā meclis
ṭolu cām-ı muṣaffālarla oldı pür-ṣafā meclis *(Gazel 77, Mısra 1). [kevser,]*
boyuñ ṭūbā lebüñ **kevser** gözüñ nergis ṣaçuñ şeb-bū
cemālün gülşen-i fırdevs ruḫsāruñ gül-i ḫod-rū *(Gazel 167, Mısra 1). [kevser,]*

keyfiyyet: Bir şeyin niteliği ve insana verdiği hoşluk hissi.

bilmedi bir kimse esrār-ı ġamuñ **keyfiyyetin**
gerçi kim lā-yaʿḳıl olmış niçe biñ ḥayrānı var *(Gazel 28, Mısra 9). [keyfiyyetin, -i, -n]*
ġamuñ esrārınuñ **keyfiyyetin** benden suʿāl eyle
ne ḥāletdür anı ʿışḳuñla ḥayrān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 7). [keyfiyyetin, -i, -n]*

keyfiyyet bul-: Keyiflenmek.

nedür buʿīş u buʿişret nedür bu ẕevḳ u bu ḥālet
ḳudūmuñdan ne **keyfiyyet bulur** gör dilberā meclis *(Gazel 77, Mısra 4). [keyfiyyet bulur, -ur]*

keyfiyyet-i ḥāl: Vaziyet, durumun niteliği.

şimdi bir ḥāletdeyem cām-ı mey-i ʿışḳuñla kim
Sāḳıyā **keyfiyyet-i ḥālüm** işiden oldı mest *(Gazel 21, Mısra 10). [keyfiyyet-i ḥālüm,]*

keyḫusrev: Keykavus'un torunu, Siyavuş'un oğlu olan meşhur hükümdar. II hükümdar.

ya ḫōd **keyḫusrevʿüñ** berbād olan gül-gūn otaġıdur
anuñ pāyıyla varmış al vālā sāyebānıdur *(Gazel 46, Mısra 9). [keyḫusrevʿüñ, -ün]*

keyvān: Zuhal yıldızı. 2-Zuhal gezegeni, Satürn.

sipāh-ı kūy-ı felek-iʿtibārı encüm-i çarḫ
kemīne çāker-i eyvān-ı ḳudreti **keyvān** *(Kaside 6, Mısra 30). [keyvān,]*

kez: Defa, kere, sefer.

bulımaz ehl-i ḫarābātuñ bir ednā pāyesin
ṣōfī-i ṣad-sāle yüz **kez** olsa ṣāḥib-erbaʿīn *(Gazel 155, Mısra 8). [kez,]*

ḳıble: İbadet ederken dönülen yer.

mesāḥa-i keremüñ **ḳıble-i** ulü'l-iḳbāl
taṣavvuf ehli ḫudā'dan dilerse ẕikr-i cemīl *(Kaside 1, Mısra 53). [ḳıble-i, --i]*

kūyuñ aṣḥāb-ı ṣafā-y-ıla nʿola kılsam tavāf
ḳıble ḥaḳḳı bana oldur kaʿbe-i ʿulyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 8). [ḳıble,]*
ey ḥarīm-i ḥaremüñ kaʿbe-i aṣḥāb-ı ṣafā
sāḥa-i bārgehüñ **ḳıble-i** erbāb-ı dürūd *(Kaside 5, Mısra 2). [ḳıble-i, --i]*
ḥaremüñ **ḳıble-i** ulüʿl-iḳbāl
Baḫt kūyuñda bende-i muḳbil *(Gazel 122, Mısra 11). [ḳıble-i, --i]*
cenāb-ı kaʿbeʿye dil secde eylemez aṣlā
meger ki **ḳıble-i** kūy-ı nigāra niyyet idem *(Gazel 125, Mısra 4). [ḳıble-i, -i]*
ḫudāygān-ı ṣudūr-ı zamāne şemsü'd-dīn
ʿimād-ı ḳubbe-i iḳbāl ü **ḳıble-i** iclāl *(Kaside 1, Mısra 22). [ḳıble-i,]*

ḳıblegāh: Kabe'nin bulunduğu yer, kıble yönü.

miḥrāb-ı ebruvānına itmezdi dil sücūd
ḥācīnüñ olmasa eşigi **ḳıblegāhumuz** *(Gazel 71, Mısra 4). [ḳıblegāhumuz, -muz]*

ḳıl-: Etmek, eylemek, yapmak yardımcı fiil olarak kullanılır.

hezārı nār-ı şevḳıyla yaḳup **ḳılmaġa** ḫākister
gül-i ḥamrādaki şol āteşīn ruḫsār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 3). [ḳılmaġa, -maġa]*
ḳılmaġa mülk-i cānı zīr ü zeber
ḳāmetüñ fitne kākülüñ ser-ber *(Gazel 29, Mısra 1). [ḳılmaġa, -maġa]*
beni **ḳılupdur** ezel-mest bāde-i tevḥīd
gören yaḳīnī ṣanur gerçi hūşyār beni *(Gazel 199, Mısra 11). [ḳılupdur, -up, -dur]*
her ne niyāz var-ısa ol dil-rübāya **ḳıl**
cümle sipās u minneti ey dil ḫudāʿya **ḳıl** *(Gazel 121, Mısra 2). [ḳıl,]*
itdüm duʿā ki ʿömri dırāz ola zülfinüñ
dil didi bu duʿāyı ḫaṭ-ı müşg-sāya **ḳıl** *(Gazel 121, Mısra 6). [ḳıl,]*
şāh maḥmūdʿuñ ayāz olmış-ıdı manẓūrı
seyr-i mehtāb **ḳıl** ey serv olup câme-kebūd *(Kaside 5, Mısra 22). [ḳıl,]*
ḳılmış ʿiẕāruñ āyīnesin ṣāf ẕüʿl-celāl
eclā cemāle ẕātike fi-aḥseniʿṣ-ṣıfāt *(Gazel 18, Mısra 7). [ḳılmış, -mış]*
ehl-i ʿirfān ol **ḳılup** taḥṣīl ʿirfāniyyeti
neyse efkārın ḳo ey zāhid tesellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 13). [ḳılup, -up]*
mürde-diller hāy u hū **ḳılsun** şaçuñçün sīnede
tekyede lā-büd şeb-i ḳadr olıcaḳ iḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 3). [ḳılsun, -sun]*
güli şermende **ḳılup** ʿārız-ı alı ḥasanʿuñ
ġoncayı eyledi dem-beste vü lālī ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 1). [ḳılup, -up]*
ḫas u ḫāşāk-i ġamdan pāk **ḳılsun** vādī-i ḳalbi
kerem seyl-ābını her cūda cūyān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 11). [ḳılsun, -sun]*
ṭolanur başına şevḳ-ıla rūşen **ḳılmaġa** sūzın
diler pervāne yanup yaḳıla şemʿ-i şebistāna *(Gazel 172, Mısra 7). [ḳılmaġa, -maġa]*
dem-i şafaḳla ʿalīl olmış-ıdı çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı siyeh perde **ḳılmaġa** ḫōş-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 4). [ḳılmaġa, -maġa]*
efāżıla eşigi oldı kaʿbe-i āmāl
ḫudā **ḳılup** seni gülzār-ı şerʿde her-bār *(Kaside 1, Mısra 80). [ḳılup, -up]*
göstermez-imiş dīdelere mihr-i cemālin
ben niçe **ḳılam** yā rab o ruḫsārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 6). [ḳılam, -am]*
ġubārumı ḳılayın gird-bād-veş berbād
yolında tā ki **ḳılam** ol perī-ruḫuñ tek ü dev *(Gazel 166, Mısra 6). [ḳılam, -am]*
seyr eyle cerāḥatleri şemşīr-i müjeñden
ḳıl çāk-i tenümden dil-i efgārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 10). [ḳıl,]*
başuñ ṭutup elde **ḳıl** o şeh pāsına ġalṭān
ḳaṣd eyle dilā olmaġa serdār-ı vilāyet *(Gazel 20, Mısra 5). [ḳıl,]*
libāsı jende **ḳıl** abdāl ol ibni edhem-veş
yakīnī ʿışkına giy ḳara şalı dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 13). [ḳıl,]*
bilmez ʿilāc ḳadrini bīmār olmayan
bī-derde ḳılma zaḫmuñı ben mübtelāya **ḳıl** *(Gazel 121, Mısra 8). [ḳıl,]*
del tīġuñ-ıla baġrını mecrūḥ göñlümüñ
yüz döndürürse zecrüñi hep ben gedāya **ḳıl** *(Gazel 121, Mısra 10). [ḳıl,]*

yoldaşı oldı çünki dilüñ seng-i rāh-ı yār
ṭurma yaḳīnī ʿazmüñi rāh-ı hüdāya **ḳıl** *(Gazel 121, Mısra 12). [ḳıl,]*
sen felekde yirümi ḳadr-ile berter **ḳılduñ**
ber-murād itmedi firdevsīʿyi sulṭān maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 33). [ḳılduñ, -du, -ñ]*
çeşm-i ümmīd-i yaḳīnīʿyi münevver **ḳılduñ**
dīde-i baḫtumı ḳılmışdı felek ḫvāb-ālūd *(Kaside 5, Mısra 35). [ḳılduñ, -du, -ñ]*
bir iki gün bu fenāʿālemi **ḳılduñ** çü maḳām
eyleme kendüñe ʿīş-ı mey-i ḥamrāyı ḥarām *(Müseddes 3, Mısra 15). [ḳılduñ, -du, -ñ]*
feżā-yı çarḫa çü pervāz ṣaldı bāz-ı sefīd
ġurāb-ı şāma hücūm itdi **ḳılmayup** ihmāl *(Kaside 1, Mısra 8). [ḳılmayup, -ma, -y, -up]*

ḳılca: *1-* Kıl kadar 2- Azıcık.

ġubār-ı ḫaṭṭ-ı ruḫı **ḳılca** cevr ḳılmaz-iken
nedür ṣaḥīfe-i ḫāṭırda bu ġubār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 3). [ḳılca,]*
ḳılca olduġı miyānı bellüdür maḫfī degül
kimse amma irmedi sırr-ı dehān-ı yāra hīç *(Gazel 24, Mısra 5). [ḳılca,]*
ḳılca ṭāḳat ḳomadı ḳıldı ḫayāli beni zār
ey yaḳīnī teni mū ḳıldı ḫayāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 13). [ḳılca,]*
kimse ol mū-miyānda bulamaz **ḳılca** ḳuṣūr
Sāḳ-ı meh-pāre güzel sāʿid-i bāzū da güzel *(Gazel 119, Mısra 9). [ḳılca,]*
ḳılca cānuñ di perīşānlıġın ol ḳazzāza
ḥüsni evrāḳına ḫaṭ baġlamadın şīrāze *(Gazel 176, Mısra 1). [ḳılca,]*

kıy-: Acımadan vermek, esirgememek, feda etmek.

bülbüllere **ḳıya** baḳan ol çeşm-i şāhbāz
gördükde nāmemi umarın oḳıya gele *(Gazel 179, Mısra 5). [ḳıya, -a]*

kıya ḳıya baḳ-: Yaralayıcı, öldürücü bir şekilde bakmak II etkili, cezbedici bir şekilde bakmak.

şu gibi alçaġʿaḳarsın beni odlara yaḳarsın
ne **ḳıya ḳıya baḳarsın** ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 4). [ḳıya ḳıya baḳarsın, -arsın]*

kıyām id-: Ayağa kalkmak, ayaklanmak, boylanmak.

kimdür ki sen ṭururken ide naḫl-i bāġa meyl
ey serv ṭurma ḳaddüñi göster **idüp ḳıyām** *(Gazel 123, Mısra 6). [ḳıyām idüp, -üp]*

kıyâmet: Alemin sona ermesi, ölülerin dirilmesi, âhiret hayâtının başlaması olayı ve bu olayın meydana geldiği zaman.

zülfinde ḥaşr olur niçe dil eylese ḫırām
budur o serv-ḳadde **ḳıyāmet** didükleri *(Gazel 201, Mısra 4). [ḳıyāmet,]*

kıyās: Bir şeyi diğer şeye benzeterek veya onu ölçü alarak değerlendirme; bir genel kurala uygunluk.
ḳıyāsın idemez-iken mühendisān ḫayāl
elüm niçe ire tahrīr-i vasf-ı fazluña kim *(Kaside 1, Mısra 65). [ḳıyāsın, -ı, -n]*

kıyās it-: Mukayese etmek, karşılaştırmak.

ḳays-ıla vāmıḳ u ferhādʿa **ḳıyās itme** beni
añma adını baña bir niçe zen-bāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 7). [ḳıyās itme,]*

kızıl: 1. Kızıl, al, kırmızı.

ḳızıl yaşıl dütünüm oldı çarḫa peyveste
felekde ḳavs-i ḳuzaḥ şanma ey hilāl-ebrū *(Gazel 168, Mısra 3). [ḳızıl,]*

kilāb-ı kūyuñ: Sokağının köpekleri.

icāzet vir **kilāb-ı kūyuñ-ıla** hem-sifāl olsun
Yaḳīnī bendeñe bir manṣıb iḥsān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 17). [kilāb-ı kūyuñ-ıla, -ıla]*

ki: " Ki bağlacı".

nāḫun-ı pāy-ı següñ dīde-i hūn-bārumda
māh-ı nevdür **ki** ṣafaḳdan ola nāgeh peydā *(Gazel 1, Mısra 6). [ki,]*
remedden oldı gözüm ġurbet içre nā-bīnā
meṣel-durur **ki** dinür el-ġarībü keʿl-aʿmā *(Gazel 3, Mısra 2). [ki,]*
vişāli ʿīdine irgürmez ol hilāl-ebrū
ṭutam **ki** ṣavm-ı firāḳına ṣabr idem farzā *(Gazel 3, Mısra 4). [ki,]*
ʿāşıḳlara miyānuñ-içün çekme ḫançerüñ
ḫavf eylerin **ki** ortada yoḳ yire ḳan ola *(Gazel 6, Mısra 4). [ki,]*
vir naḳd-i cānı ol meleküñ mū-miyānına
ʿāşıḳ odur **ki** māmeleki der-miyān ola *(Gazel 6, Mısra 12). [ki,]*
çeşmi bir āhū **ki** şīr-efgenlik anuñ pīşesi
zülfi bir şehbāzdur kārı anuñ her ān şikār *(Gazel 27, Mısra 7). [ki,]*
sāḳī çü ʿāḳıbet geçerüz cām-ı mergden
devr eylesün piyāle **ki** devrān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 6). [ki,]*
ḫançer-i ḫār-ıla ṣaḳın **ki** ider sīneñi çāk
gülüñ ey bülbül-i şūrīde yanından öte dur *(Gazel 40, Mısra 5). [ki,]*
seyr idüp dil ḫānesin dimez **ki** leylā bundadur
geşt ider yabanları mecnūn temāşā bundadur *(Gazel 42, Mısra 1). [ki,]*
semtden gel ʿazm-i ṣaḥrā ḳılma ʿaḳluñ var-ısa
hāy mecnūn iste göñlüñden **ki** leylā bundadur *(Gazel 42, Mısra 8). [ki,]*
ey yaḳīnī devlet-i ʿuḳbāya zāhid muntaẓır
ehl-i ḥāl olan bilür anı **ki** ḥālā bundadur *(Gazel 42, Mısra 16). [ki,]*
ḫaṭṭ-ı yāḳūt-ı lebüñdür cānı tesḫīr eyleyen
bir nigīn-i laʿldür **ki** ism-i aʿẓam bundadur *(Gazel 43, Mısra 6). [ki,]*
kendüñ ġarīḳ-ı baḥr-ı fenā bil **ki** çarḫ-ı dūn
āb üzre bir havā-y-ıla ṭolmış ḥabābdur *(Gazel 44, Mısra 3). [ki,]*
üstüñe dönse bir iki gün şanma ber-ḳarār
görmez misin **ki** çarḫuñ işi inḳılābdur *(Gazel 44, Mısra 6). [ki,]*
behrām ise de gūra şalar yār-ı ġārsuz
şol şeh **ki** āsitānı saʿādet-meʿābdur *(Gazel 44, Mısra 10). [ki,]*
şol cām-ı mey **ki** dāʿire-gird-i ḥabābdur
mirʿāt-durur **ki** cilvegeh-i āfitābdur *(Gazel 45, Mısra 1). [ki,]*
şol cām-ı mey **ki** dāʿire-gird-i ḥabābdur
mirʿāt-durur **ki** cilvegeh-i āfitābdur *(Gazel 45, Mısra 1). [ki,]*
şol cām-ı mey **ki** dāʿire-gird-i ḥabābdur
mirʿāt-durur **ki** cilvegeh-i āfitābdur *(Gazel 45, Mısra 2). [ki,]*
şuʿāʿ-ı āh-ıla ḫum-ḫānemüz olur rūşen
dimeñ **ki** şām-ı belāda sirācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 8). [ki,]*
çāre-sāzum şu ḳadar atdı ḳamış oḳlarını
göñlüm ol şīre dönüpdür **ki** neyistānda yatur *(Gazel 56, Mısra 4). [ki,]*
niçe demdür **ki** dīde ḳan aġlar
Vaḳt-ı luṭf u dem-i ḥimāyetdür *(Gazel 63, Mısra 9). [ki,]*
meh gibi şehri gezme ey āfet
bu meṣeldür **ki** şöhret āfetdür *(Gazel 63, Mısra 12). [ki,]*
rindüz **ki** geçmezüz mey-i ḥamrādan el çeküp
tā almayınca sāḳī-i devrān ayaġumuz *(Gazel 69, Mısra 5). [ki,]*
iḥrām-ı ʿışḳı giy ḥarem-i kūy-ı yāra git
saʿy it **ki** kaʿbe ola her işde penāhumuz *(Gazel 71, Mısra 14). [ki,]*
lāyıḳ mıdur **ki** vaṣluñ-ıla şād iken cihān
biz devletüñde pādişehüm ehl-i mātemüz *(Gazel 73, Mısra 9). [ki,]*

tīrüñ **ki** geldi sīne-i mecrūḥa ey ṣanem
didi **ki** biz cerāḥat-i ʿuṣṣāḳa merhemüz *(Gazel 73, Mısra 11). [ki,]*
tīrüñ **ki** geldi sīne-i mecrūḥa ey ṣanem
didi **ki** biz cerāḥat-i ʿuṣṣāḳa merhemüz *(Gazel 73, Mısra 12). [ki,]*
ṣuʿarā içre ser-efrāz **ki** dirler o bizüz
Vaṣf-ı bālāñ-ıla mümtāz **ki** dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 1). [ki,]*
ṣuʿarā içre ser-efrāz **ki** dirler o bizüz
Vaṣf-ı bālāñ-ıla mümtāz **ki** dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 2). [ki,]*
başı çevgān-ı ser-i zülfüñe ṭōb eylemişüz
baş açuḳ ʿāṣıḳ-ı ser-bāz **ki** dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 4). [ki,]*
cān u baş atup olur dil ser-i zülfüñde şehīd
ʿarṣa-i ġamda ser-endāz **ki** dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 6). [ki,]*
zengī-i ḫāl-i ruḫuñ vaṣfı gülistānumdur
ḫażret-i saʿdī-i şīrāz **ki** dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 8). [ki,]*
ney gibi nāle ile şerḥ iderüz sūz-ı dili
bezm-i ʿışḳ içre suḫan-sāz **ki** dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 10). [ki,]*
gül-ruḫuñ şevḳına her ṣubḥ oluruz zemzeme-gīr
bülbül-i gülşene dem-sāz **ki** dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 12). [ki,]*
ṣayḥa-i şeh-perümüzden ḫaẕer eyler ʿanḳā
bāzū-yı ḳudrete şehbāz **ki** dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 14). [ki,]*
ey yaḳīnī ne bilür şānumuz erbāb-ı ṣuver
ʿārif-i vaḥdete hem-rāz **ki** dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 16). [ki,]*
tīġ-ı cefāñ-ıla ölenüñ meşhedi-durur
ey seng-dil kimüñ **ki** mezārında ola ṭaş *(Gazel 78, Mısra 6). [ki,]*
saʿādet maṭlaʿından niçe ṭoġsun kevkeb-i maḳṣūd
ki itmişdür bu nā-hem-vār baḫtumla ḳırān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 6). [ki,]*
ṭutarsın yüze el her gün idüp yüz dürlü fettānlıḳ
elüñden dād be hey kāfir **ki** gün görmez müselmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 2). [ki,]*
düşdüm firāḳ pisterine zār u bī-mecāl
bir derde uġradum **ki** ḫalāṣa mecāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 4). [ki,]*
baġladı yiryüzini eşk gökleri āh-ı pür-şerer
āh **ki** bāġ-ı kūyuña varmaġa iḳtidār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 8). [ki,]*
ey gedā ol şehe çün bende-i fermān olduñ
eyle farz it **ki** ḳamu ʿāleme sulṭān olduñ *(Gazel 101, Mısra 2). [ki,]*
maraz-ı ʿışḳ-ıla dirdüñ **ki** fiġān eylemeyem
şimdi dehri iñiletdüñ nedür ey dil derdüñ *(Gazel 109, Mısra 7). [ki,]*
mār-ı zülfi niçe demdür **ki** ḫarāb itdi dili
genc-i vaṣluñ daḫı görmez mi bu vīrāne maḥal *(Gazel 118, Mısra 11). [ki,]*
itdüm duʿā **ki** ʿömri dırāz ola zülfinüñ
dil didi bu duʿāyı ḫaṭ-ı müşg-sāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 5). [ki,]*
cenāb-ı kaʿbeʿye dil secde eylemez aṣlā
meger **ki** ḳıble-i kūy-ı nigāra niyyet idem *(Gazel 125, Mısra 4). [ki,]*
ḫaḳīḳat üzre cihān içre bir muṣāḥib yoḳ
meger **ki** sōfī gibi ḫalvet içre ṣoḥbet idem *(Gazel 125, Mısra 8). [ki,]*
cebīnüñi gören āyīnede olur giryān
ki hāle içre görüleydi māh olur bārān *(Gazel 136, Mısra 2). [ki,]*
derūn-ı āyinede ʿaksi çāk ider yaḳasın
Baḳar **ki** āyineye itse sīnesin ʿuryān *(Gazel 136, Mısra 8). [ki,]*
irişdi rūḥına feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Gazel 138, Mısra 16). [ki,]*
ben ne ḫākem **ki** yüzüm sürem ayaġuñ tozına
ger başarsañ yüzüme luṭf u ʿināyet senden *(Gazel 147, Mısra 3). [ki,]*
o meh geldükçe ḫālüm görmege şeydālıġum artar
olur āşüfte-dil ḫayfā **ki** gün geldükçe dīvāne *(Gazel 171, Mısra 10). [ki,]*
āsitānına güẕār eyleme her bir būmuñ
ne revādur **ki** hümā sāye ṣala vīrāna *(Gazel 173, Mısra 12). [ki,]*
gece olsun varayın ḫānesine dimiş o māh
ḳanı ṭāliʿ **ki** ṭulunsa güneş aḫşām olsa *(Gazel 175, Mısra 8). [ki,]*
fesāneyi ḳoy a vāʿıẕ **ki** tevbe itdüm ben
ölünce itmemege āb-ı nābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 3). [ki,]*

ruḫum **ki** zer gibi zerd ola sīm sāḳuñ-içün
idem tevbe *(Gazel 177, Mısra 7). [ki,]*
hezār rūḥ fidā olsun ol ruḫ-ı verde
ki ġonca gibi ḥicāb-ıla ola perverde *(Gazel 178, Mısra 2). [ki,]*
göreydi güstehem ḳabzamda **ki** şemşīr-i bürrānı
öñümde cān virürdi ḫavfdan yalmanı yalmanı *(Gazel 187, Mısra 1). [ki,]*
ey nāle-i yaḳīnī sipihri ṭoḳuz ṭolan
bir aydur **ki** ol meh-i tābān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 16). [ki,]*
hilāl mışḳala-i zerle levḥa-i felege
şu resme itmiş-idi naḳş **ki** irmez aña ḫayāl *(Kaside 1, Mısra 6). [ki,]*
ʿārızuñda ol siyeh ḫaṭlar **ki** vardur fevc fevc
şan ḫabeş kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn *(Kaside 2, Mısra 7). [ki,]*
ḫaṭ degül rūyuñda bir ṭāvūs-ı ḳudsīdür **ki** ḥaḳ
eylemiş cevlāngehin gülzār-ı firdevs-i berīn *(Kaside 2, Mısra 17). [ki,]*
ḫarīm-i bāġa döşendi harīr-i sebz-i çemen
ki ʿandelīb ile ʿişret ḳıla gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 4). [ki,]*
zülf-i kāfir-kīş gibi ḳorḳarın başdan çıḳar
āteş-i ruḫsāruña **ki** secde eyler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 4). [ki,]*
şan ḫamāildür **ki** ḳaplanmış aña miskī ḥarīr
gerdenüñde baġlamış müşgīn girihler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 11). [ki,]*
rūmı bir hindūʿdur gūyā **ki** rām itmek diler
seyr ider ruḫsāruñı cānā ser-ā-ser kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 19). [ki,]*
seḥāb-ı baḫşiş ü kān-ı kerem nişānī beg
ki reşḥa-i kef-i deryā-nişānıdur ʿummān *(Kaside 6, Mısra 8). [ki,]*
dilüñde şerʿ-i ḥanīfī **ki** sābit olmışdur
şu bāġdur **ki** var anda şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 6, Mısra 11). [ki,]*
dilüñde şerʿ-i ḥanīfī **ki** sābit olmışdur
şu bāġdur **ki** var anda şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 6, Mısra 12). [ki,]*
irişdi ravżaya feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Kaside 6, Mısra 14). [ki,]*
benem zamānede ol şeh-süvār-ı esb-i kemāl
ki raḫş-ı himmetüme cilvegeh verā-yı cihān *(Kaside 6, Mısra 24). [ki,]*
biri benem **ki** ḳadeḥ-nūş-ı bezm-i maʿrifetem
kemīne cürʿa-keşüm ḫusrev ü cem ü ḫāḳān *(Kaside 6, Mısra 25). [ki,]*
ümīd-i rifʿat-ile niçe vaṣfuñ eyleyem
ki medḥ-i aḥmed-ile buldı çoḳ şeref ḥassān *(Kaside 6, Mısra 48). [ki,]*
yiridür ey yüzi gül gūş iderseñ efġānum
ki bāġ-ı naẓma benem bülbül-i bülend-elḥān *(Kaside 6, Mısra 52). [ki,]*
ḳaṣīdem olsa nʿola ḥükm-i şeh gibi menşūr
ki buldı nām-ı nişānī beg ile çoḳ ʿunvān *(Kaside 6, Mısra 54). [ki,]*
maḥaldür itse mekān dilde genc-i iḫsānuñ
ki niçe demdür ol ümmīd-ile yatur bī-cān *(Kaside 6, Mısra 56). [ki,]*

kim: "Hangi kimse" anlamında soru zamiri.

ne ḫār ile güler oynar o gül-ʿiẕār ʿaceb
kimüñle ṣalınur ol serv-i bī-ḳarār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 2). [kimüñle, -üñ, -le]*
kimdür yaḳīnī dir iseñ ey pādişāh-ı ḥüsn
bir ʿuzlet ehli muʿtekif-i gūşe-i ferāġ *(Gazel 87, Mısra 9). [kimdür, -dür]*
tīġ-ı cefāñ-ıla ölenüñ meşhedi-durur
ey seng-dil **kimüñ** ki mezārında ola ṭaş *(Gazel 78, Mısra 6). [kimüñ, -üñ]*
kim-durur dir-iseñ ey şāh yaḳīnī-i gedā
sākin-i gūşe-i ġam muʿtekif-i künc-i melāl *(Gazel 117, Mısra 13). [kim-durur, --durur]*
seferde ḳaldı ol ārām-ı cānum eglendi
bu ḫasta göñlümi yā ben **kimüñle** egleyeyin *(Gazel 160, Mısra 4). [kimüñle, -üñ, -le]*
kimden irişe nāme-i şevḳum cenābuña
āvāre ḳıldı ṣarṣar-ı āhum kebūteri *(Gazel 200, Mısra 3). [kimden, -den]*
cān naḳdine metāʿ-ı viṣālin virürse yār
kim almaz anı **kim** bu ḳadar rāygān ola *(Gazel 6, Mısra 6). [kim,]*

cān naḳdine metāʿ-ı vişālin virürse yār
kim almaz anı **kim** bu ḳadar rāygān ola *(Gazel 6, Mısra 6). [kim,]*
her tīre **kim** nişān idesin ben kemīneñi
ḳalup derūn-ı sīnede ḫāṭır-nişān ola *(Gazel 6, Mısra 9). [kim,]*
āh **kim** baġlandı dil zülf-i perīşānuñ görüp
düşdi göñlüm yūsufʿı çāh-ı zenaḫdānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 1). [kim,]*
ey nūr-ı dīde kuḥl-ı sıfāhānʿa **kim** baḳar
ehl-i maḥabbetüñ gözi ol ḫāk-i pādadur *(Gazel 41, Mısra 3). [kim,]*
bu ḳadar cevr ü cefāyı **kim** umardı senden
umduġum pādişehüm bendeñe iḥsānuñdur *(Gazel 49, Mısra 9). [kim,]*
yıḳılsam ṭañ mıdur serhōş olup cām-ı mey-i ġamdan
kim oldı bezm-i vaṣluñ gibi cānā bī-baḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 12). [kim,]*
aġzına niçün atılduñ varup ejderhānuñ
saña **kim** didi dilā kākül-i dildāra yapış *(Gazel 81, Mısra 10). [kim,]*
ke li'sserīdi ricālün ve li'l-ḥurūbi ricāl
kim ire dāʾire-i irtifāʿ-ı rifʿatüñe *(Kaside 1, Mısra 64). [kim,]*
biz ol sevdāʿīyüz **kim** bende geçmeden ṣafā bulduḳ
esīr-i bend-i zülf-i dilberüz āzādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 5). [kim,]*

kim: ″Ki" bağlacı.
bilmedi bir kimse esrār-ı ġamuñ keyfiyyetin
gerçi **kim** lā-yaʿḳıl olmış niçe biñ ḥayrānı var *(Gazel 28, Mısra 10). [kim,]*
virme ʿīşı yaḳīnīʿyā felege
diñle **kim** saña ḫūb pend itdüm *(Gazel 134, Mısra 10). [kim,]*
keştīye döndi **kim** düşe girdāb-ı miḥnete
emvāc-ı ḳulzüm-i ṣaġab u şūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 9). [kim,]*
cihānı hīçe alaldan ʿaceb emīnüz **kim**
ziyāde buldı ḥisāb iden iltizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 3). [kim,]*
ġam ṭılısm olsa ʿaceb mi dil-i vīrānede **kim**
sen cüvān ʿışḳı-durur genc-i nihānum fetḥī *(Gazel 194, Mısra 5). [kim,]*
dōstum ġamzeyle **kim** aġyāruña ḳılduñ nigāh
z̲üʿlfeḳārʿın ṣaldı küffār üstine gūyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 5). [kim,]*
yā yoluñda ḫāk olan ʿāşıḳlaruñ ervāḥıdur
kim hevāñ-ıla ururlar raḳṣ cānānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 8). [kim,]*
sanmañuz **kim** sergüzeştüm ḳābil-i taʿbīr olur
ḳays-ı bī-sāmāna beñzetmeñ dil-i dīvānemi *(Gazel 198, Mısra 5). [kim,]*
nesīm-i ṣubḥ urur aña selāsil ü aġlāl
cihānı **kim** ṭolanur ḫınk-i çarḫ bir günde *(Kaside 1, Mısra 46). [kim,]*
ḳıyāsın idemez-iken mühendisān ḫayāl
elüm niçe ire tahrīr-i vasf-ı fazluña **kim** *(Kaside 1, Mısra 66). [kim,]*
yeter bu deñlü beyān eyledüñ ʿale'l-icmāl
duʿālar eyle o şeh-i kişver-i feżāʿile **kim** *(Kaside 1, Mısra 78). [kim,]*
ol ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ḫāl-i ʿanber-bār-ı yār
beñzer ol āhūya **kim** meʾvāsıdur gülzār-ı çīn *(Kaside 2, Mısra 4). [kim,]*
dāne dāne ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaraḳlar **kim** ṭamar
ebr-i nīsān ṣan ḳılur her ḳaṭresin dürr-i s̲emīn *(Kaside 2, Mısra 5). [kim,]*
bir ġubār-ı miskdür ḫaṭṭ-ı lebüñ **kim** dest-i ṣunʿ
ṣan düşürmişdür aña bu laʿlden engüşterin *(Kaside 2, Mısra 9). [kim,]*
bir ʿaceb berg-i gül-i sīr-ābdur **kim** ʿārızuñ
anda sünbüller bitürmiş ṣunʿ-ı rabbüʿl-ʿālemīn *(Kaside 2, Mısra 25). [kim,]*
kākülüñ **kim** perdedür ḫaṭ-ı leb-i cān-bāḫşuña
ḥażret-i ʿīsāʿya ṣan ṣuḥuf indürür rūḥüʿl-emīn *(Kaside 2, Mısra 31). [kim,]*
gerçi **kim** dirler anı olmaz-ımış cennetde şeb
ḫaṭ nedür gülzār-ı ruḫsāruñda yā ey ḫūr-ı ʿīn *(Kaside 2, Mısra 33). [kim,]*
ʿömr uzunluġını bulmışdur hezārāndan ziyād
nār-ı ḫaddüñ **kim** semender-veş açup per kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 16). [kim,]*
ne vücūdı ola her peşşe-i nāçīzüñ **kim**
eyleye ḳāfʿda ʿanḳā-y-ıla daʿvā-yı vücūd *(Kaside 5, Mısra 13). [kim,]*
sen güli sürḫ libāsuñ ḫaṭı rūşen ḳıldı
kim olur perde-i bālā-yı ser-i āteş dūd *(Kaside 5, Mısra 20). [kim,]*

kim id-: Kim yapar.

ʿārızuñda ol siyeh ḫaṭlar ki vardur fevc fevc
ṣan ḫabeş kāfirleridür **kim ider** tārāc-ı dīn *(Kaside 2, Mısra 8). [kim ider,]*

kim ki: Her kim ki.

dāġ-ı ruḫsāruñ-ıla **kim ki** cerāḥat bulmaz
pisterin berg-i gül eylerse de rāḥat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 1). [kim ki,]*

kim ola: Her kim, kim ki, kim olursa olsun.

dāʿimā bezm-i maḥabbetde belā cāmın çeker
Sāḳıyā şol **kim ola** mest-i mey-i bezm-i elest *(Gazel 21, Mısra 4). [kim ola,]*

kim olur: Ki olur.

mütemmem eyle **kim olur** nihāyetü'l-āmāl
dirīġ ḳuṭb-ı murād üzre dönmeyüp bir kez *(Kaside 1, Mısra 73). [kim olur,]*

kimdür ki: Her kim ki.

kimdür ki sen ṭururken ide naḫl-i bāġa meyl
ey serv ṭurma ḳaddüñi göster idüp ḳıyām *(Gazel 123, Mısra 5). [kimdür ki,]*

kimesne: "Kimse, hiçbiri, hiç kimse" anlamlarında belgisiz zamir.

reh-i maḳṣūdı tīz geçmek dilerken reh-rev-i ṭabʿum
kimesne varmadı ser-menzil-i maḳṣūda benden geç *(Gazel 23, Mısra 4). [kimesne,]*

kimi: "Bazıları" anlamında belgisiz zamir.

kimisi lāle didi ʿārızuña **kimisi** gül
ötesin bilmezin ammā ḳatı raʿnā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 5). [kimisi, -si]*
kimisi lāle didi ʿārızuña **kimisi** gül
ötesin bilmezin ammā ḳatı raʿnā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 5). [kimisi, -si]*

kimiyā: Maddenin özünü inceleyen bilim.

maġribīler mālik-i genc-i ḫibāyā oldılar
kīmiyādur cevher-i ẕātuñ meger ey ḳaşı yā *(Gazel 5, Mısra 8). [kīmiyādur, -dur]*

kiram: I. Soyu temiz, soylu kimseler, şerefli ve ulu kimseler II. Cömert kişiler.

sipihr zāviye-i rifʿatüñde bir abdāl
dilīr-i rezm-i keremsin irer mi saña **kirām** *(Kaside 1, Mısra 62). [kirām,]*
kemāl-i ḳudretin ıẓhār iden **kirām** için
ricāl-i ġaybdaki vecd ü ḥāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 7). [kirām,]*

kirāmen kātibīn: İnsanların iki tarafında bulunup, sevablarını ve günahlarını yazan meleklerin adı.

ḥırz-ı īmān ḫaṭṭ-ı rūyuñ ḥırz-ı cān ḫaṭṭ-ı lebüñ
yazdı anı ehl-i ʿışḳ içün **kirāmen kātibīn** *(Kaside 2, Mısra 28). [kirāmen kātibīn,]*

kīse: Kese, küçük torba.

çemende bād-ı hevā buldı niçe ḫurde-i zer
kim itdi ġonca-i gül **kīse** içre anı nihān *(Kaside 3, Mısra 6). [kīse,]*

kişi: Adam, insan, şahıs, kimse, fert, birey.

ḫālüñe eyler ser-i zülfüñ zenaḫdānuñda meyl
ṭālib olmaz mı **kişi** ʿālemde yār-ı ġāra hīç *(Gazel 24, Mısra 10). [kişi,]*
bulduñ aġyārı baña vaʿde-i ferdā itdüñ
itdügin ṣanma **kişi** rūz-ı ḳıyāmet bulmaz *(Gazel 66, Mısra 10). [kişi,]*
hemīşe nāmuñı ẕikr itsün ey sipihr-i cemāl
kitāb-ı dānişüñüñ noḳṭasın bilen **kişiye** *(Kaside 1, Mısra 56). [kişiye, -y, -e]*
felek **kişiye** yār olmaz güzellik ber-ḳarār olmaz
bu ʿālem pāyidār olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 15). [kişiye, -y, -e]*

ḳıṣṣa: Kısa hikâye, ibretli hikâye, fıkra, rivâyet.

leylī ṣaçuñ ġamıyla benüm diñle ḥālümi
mecnūnʿı añma **ḳıṣṣası** anuñ fesānedür *(Gazel 57, Mısra 4). [ḳıṣṣası, -sı]*

ḳıṣṣa-ḫvān: Hikaye okuyan kişiler.

serümde her ser-i mū ser-be-ser zebān olsa
dil olsa her müjem ü dil de **ḳıssa-ḫvān** olsa *(Müseddes 2, Mısra 16). [ḳıssa-ḫvān,]*

kişver: Memleket, ülke.

ḫōş geçdügi besdür eli altında çenāruñ
bīd istemesün **kişver-i** gülşende ḫilāfet *(Gazel 19, Mısra 4). [kişver-i, --i]*
biz mālikān-ı **kişver-i** ʿışḳ u maḥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş eñ kemīnümüz *(Gazel 74, Mısra 9). [kişver-i, --i]*
kişver-i fazla eyledi seni şāh
sāye-i ḫusrev-i hümāyūn-ẕıl *(Gazel 122, Mısra 9). [kişver-i, --i]*
yeter bu deñlü beyān eyledüñ ʿale'l-icmāl
duʿālar eyle o şeh-i **kişver-i** feżāʿile kim *(Kaside 1, Mısra 78). [kişver-i, --i]*
vaṣf-ı bī-ḥaddüñi taʿrīf degüldür ḥaddüm
yoġ-imiş **kişver-i** efżālüñe eṭrāf u ḥudūd *(Kaside 5, Mısra 30). [kişver-i, --i].*
o **kişvere** daḫı başmadı pāy peyk-i ḫayāl
li'enne midḥate bi-fażli sinān elfi sinīn *(Kaside 1, Mısra 67). [kişvere, -e]*

kişver-i ġam: Gam, keder ülkesi.

mecnūn-miṣāl **kişver-i ġam** tāc-dārıyuz
jūlīde-mūydur başumuzda külāhumuz *(Gazel 70, Mısra 7). [kişver-i ġam,]*
kişver-i ġamda begüm gerçi ki sulṭānam ben
āsitānuñda velī bende-i fermānam ben *(Gazel 144, Mısra 1). [kişver-i ġamda, -da]*

kişver-i ʿışḳ: Aşk diyarı, aşk ülkesi.

fitnedür zülfi **kişver-i ʿışḳa**
ġamzesi mülk-i cāna āfetdür *(Gazel 62, Mısra 7). [kişver-i ʿışḳa,]*

kişver-i nāz: Naz ülkesi.

kākülüñ ser-firāz-ı **kişver-i nāz**
ḳāmetüñdür ʿalem ḫaṭuñ leşker *(Gazel 29, Mısra 5). [kişver-i nāz,]*

kitāb-ı dāniş: İlim, irfan kitabı.

hemīşe nāmuñı ẕikr itsün ey sipihr-i cemāl
kitāb-ı dānişüñüñ noḳṭasın bilen kişiye *(Kaside 1, Mısra 56). [kitāb-ı dānişüñüñ, -üñüñ]*

ḳo-: ***1***.Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

bilmezin nʿeyledüñ nʿitdüñ sefer tedārükin itdüñ
beni cansuz **ḳodın** gitdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 8). [ḳodın, -dıñ]*
aḳ sādeyle yaḳīnī seni gördükde didi
āb-ı ṣāfīye **ḳonulmış** semen-i zībāsın *(Gazel 151, Mısra 14). [ḳonulmış, -n, -ul, -muş]*
ʿayān itme ṣaḳın ʿışḳ āteşin sūzuñ nihān ḳalsun
ḳomam ʿışḳuñ yolın ḳalsun göñül yol ḳalmasun cānā *(Gazel 161, Mısra 6). [ḳomam, -mam]*
zen-i dünyāya meyli **ḳo** er iseñ
merd olan anlara çepel didiler *(Gazel 34, Mısra 19). [ḳo,]*
ehl-i ʿirfān ol ḳılup taḥṣīl ʿirfāniyyeti
neyse efkārın **ḳo** ey zāhid tesellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 14). [ḳo,]*
ṣalmaġa gerdenüñe zülfümi yazuḳ dir-iseñ
ḳo bu teşvīşi benüm boynuma cānā o vebāl *(Gazel 117, Mısra 10). [ḳo,]*
yaḳīnī taʿne ṭaşın bed-güherler atsa ne bāk
ḳo naẓm-ı pāküm-ile ben güher-feşān olayın *(Gazel 154, Mısra 10). [ḳo,]*
çemende **ḳo** ṣabā sünbül o gül-būdan ırаġ olsun
gülistānda yaluñuz alnı açuḳ yüzi aġ olsun *(Gazel 162, Mısra 1). [ḳo,]*
ṭolaşur kākül-i miskīnüñe sevdā-zededür
dār-ı zülfüñde yaḳīnīʿyi **ḳo** ber-dār olsun *(Gazel 163, Mısra 12). [ḳo,]*
yaḳīnī lāf u güzāfı **ḳo** eyle şāha duʿā
niyāza ḳaldur elüñ sūy-ı ḥażret-i mennān *(Kaside 3, Mısra 29). [ḳo,]*
bī-ḥaḳīḳat büti **ḳo** ʿīsī-i devrān ise de
yanma bī-mihr odına şemʿ-i şebistān ise de *(Müseddes 1, Mısra 3). [ḳo,]*
ʿāḳıbet fikrini **ḳo** zāhid-i ṣad-sāle gibi
her seḥer var yüri bir gülşene düş jāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 31). [ḳo,]*
ḳoma elden ṭarīḳ-ı aşḳı ṣaḳın
ey yaḳīnī reh-i hidāyetdür *(Gazel 63, Mısra 13). [ḳoma, -ma]*
yaḳīnī-veş vaṭan ṭutdum feżā-yı lā-mekānīde
ḳodum bu teng nāmı anda bir vāsiʿ mekān buldum *(Gazel 128, Mısra 12). [ḳodum, -du, -m]*
ġavġāyı **ḳo** fesāneñi vāʿız işitmezüz
pürdür ṣadā-yı naʿre-i hūdan ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 3). [ḳo,]*
yollaruñda didüm aġlamadan aʿmā oldum
didi ol serv-i revān **ḳo** beni dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 6). [ḳo,]*

2. "Koymak"; bırakmak. || Mâsivâyı terk etmek.

ey yaḳīnī reh-i cünūnı **ḳoma**
ʿaḳla yār olma kim sefāhetdür *(Gazel 62, Mısra 15). [ḳoma,]*
künc-i ġurbetde yaḳīnīʿyi **ḳoma** zār u ẕelīl
yār olup düşmene gūş itme sözin ġayrılaruñ *(Gazel 114, Mısra 13). [ḳoma,]*
ḳılca ṭāḳat **ḳomadı** ḳıldı ḫayāli beni zār
ey yaḳīnī teni mū ḳıldı ḫayāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 13). [ḳomadı, -dı]*
işitdi āsitānuñda türāb olduġumı cānā
ṣabā **ḳomadı** bir ẕerre eṣer yirde ġubārumdan *(Gazel 141, Mısra 8). [ḳomadı, -dı]*

3.Bir şeyi bir yere bırakmak, uğruna harcamak.

şāhum yaḳīnī gibi yoluñda **ḳoduḳ** seri
rāh-ı belāda düşmen-i bed-kīşden ne bāk *(Gazel 96, Mısra 13). [ḳoduḳ, -du, -ḳ]*

kol: El, kol.

ḳabūl itdi duʿāmı ḥamdülillāh ḥazret-i bārī
ḳolum boynında ol sīmīn-berüñ zerrīn ḥamāʿildür *(Gazel 59, Mısra 4). [ḳolum, -um]*

kol dola-: Sarılmak, kolunu dolamak.

bir mehüñ gerdenine **ḳol dolayup** hāle gibi
cām-ı gül-gūnı yaḳīnī ele al lāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 29). [ḳol dolayup, -yup]*

ḳonar göçer: Konup göçmek II fani olmak.

peykānlaruñ derūna geçerken **ḳonar göçer**
pür-sūz sīnemüz ṣanasın tāb-ḫānedür *(Gazel 57, Mısra 13). [ḳonar göçer,]*

ḳopar-: Koparmak, ayırmak.

ayırma ġoncasını gülşenüñ nihālinden
ḳoparma yüregini ʿandelīb-i nālānuñ *(Gazel 102, Mısra 6). [ḳoparma, -ma]*

ḳorḳ-: Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

zülfi ʿahd itdi vefā eyleyüp öldürmege līk
ḳorḳarın itmeye ʿömrüm benüm ol ʿahde vefā *(Gazel 2, Mısra 12). [ḳorḳarın, -ar, -ın]*
ḫalḳ mirʿāt-ı ruḫ-ı dilbere nāẓırdur hep
ḳorḳarın göz dege sen ṣaḳla naẓardan yā rab *(Gazel 13, Mısra 2). [ḳorḳarın, -ar, -ın]*
zülf-i kāfir-kīş gibi **ḳorḳarın** başdan çıḳar
āteş-i ruḫsāruña ki secde eyler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 3). [ḳorḳarın, -ar, -ın]*

korkuluk çek-: Korku (ölüm vb.) yaşayan kişilerde, korku gidermek için yapılan bir tür ritüel.

ḳorḳuluḳ çekmedin geçen ṣuleḥā
köprüdür ādeme ecel didiler *(Gazel 34, Mısra 7). [ḳorḳuluḳ,]*

ḳoy: Bırak, terket.

fesāneyi **ḳoy** a vāʿıẓ ki tevbe itdüm ben
ölünce itmemege āb-ı nābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 3). [ḳoy,]*

ḳoyn: Kollar arası, kucak. II. Göğüsle giysi arası.

ʿaceb ẓulm issidür ḥammām alur **ḳoynına** ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruḫuñla dāʿimā külḫan *(Gazel 143, Mısra 11). [ḳoynına, -ı, -n, -a]*

köhne sifāl: Eski testi/kadeh.

görindi çeşmüme eyvān-ı çarḫ **köhne sifāl**
ṣafāda ṭabʿuña öykünmek istemiş ʿummān *(Kaside 1, Mısra 43). [köhne sifāl,]*

köprü: İki şey arasında bağ veya ilişkiyi sağlayan şey, köprü.

ḳorḳuluḳ çekmedin geçen ṣuleḥā
köprüdür ādeme ecel didiler *(Gazel 34, Mısra 8). [köprüdür, -dür]*

kubād: 488-431 yılları arasında hükümdar olan ve I. Kavad ismiyle de bilinen Sasani padişahi.
olduḳ ḳulı o vālī-i mülk-i melāḥatuñ
reşk-i **ḳubād** u cem mi degül ʿizz ü cāhumuz *(Gazel 70, Mısra 10). [ḳubād,]*

ḳubbe: Kubbe ‖ gökyüzü.

ḫudāygān-ı ṣudūr-ı zamāne şemsü'd-dīn
ʿimād-ı **ḳubbe-i** iḳbāl ü ḳıble-i iclāl *(Kaside 1, Mısra 22). [ḳubbe-i, -i]*

ḳudret: Güç, kuvvet, takat.

kemāl-i ışfaḥānī ger kemāl-i **ḳudretüm** görse
iderdi reh-güẓārum ḫākini kuḥl-ı ışfāḥānī *(Gazel 187, Mısra 3). [ḳudretüm, -üm]*

görince ol şehi güftāra **ḳudretüm** ḳalmaz
Yaḳīnī ḥāl-i dil-i zārı niçe söyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 9). [ḳudretüm, -üm].*
sipāh-ı kūy-ı felek-iʿtibārı encüm-i çarḫ
kemīne çāker-i eyvān-ı **ḳudreti** keyvān *(Kaside 6, Mısra 30). [ḳudreti, -i]*
ṣayḥa-i şeh-perümüzden ḫaẕer eyler ʿanḳā
bāzū-yı **ḳudrete** şehbāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 14). [ḳudrete, -e]*
yazdı oḳuña **ḳudret-i** ṣunʿ u kemāli gör
Baḳ rūy-ı yāra āyine-i ẕüʿl-celāli gör *(Gazel 39, Mısra 1). [ḳudret-i,]*

kudsiyān: Melekler II bir kimseyi kutsayan.

ḫulḳ-ı ʿaẕīmi ġāliyedān-ı melāʿike
feyż-i ʿamīmi micmere-gerdān-ı **ḳudsiyān** *(Gazel 137, Mısra 4). [ḳudsiyān,]*

ḳudūm: Gelme, geliş; ayak basma.

nedür bu ʿīş u bu ʿişret nedür bu ẕevḳ u bu ḥālet
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis *(Gazel 77, Mısra 4). [ḳudūmuñdan, -un, -dan]*

ḳul: Abd, kul, yaratılan.

tek yaḳīnī **ḳuluña** öl diyü fermān eyle
cān virür ḫıdmete bir bende-i fermānuñdur *(Gazel 50, Mısra 11). [ḳuluña, -u, -n, -a]*
yaḳīnīʿye seg-i kūyuñ sifālin görmedüñ lāyıḳ
ḳulından iltifātın kesdi sulṭānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 10). [ḳulından, -ından]*
ḳulın iderse eger şeh-süvār-ı esb-i murād
feżā-yı midḥat-i ẕātında eyleyem cevlān *(Kaside 6, Mısra 31). [ḳulın, -ın]*
ḳullara pādişehüm cevr-i firāvān itdüñ
kerem itdüñ bizi şermende-i iḥsān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 1). [ḳullara, -lar, -a]*
yakīnī **ḳuluñdan** ḳaçduñ yüzi ṣuyın yire ṣaçduñ
baġrında şerḥalar açduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 17). [ḳuluñdan, -undan]*
aṣsun ser-i zülfinde yaḳīnī **ḳulın** ol şāh
bir bendesinüñ āḫir ola ʿömri nihāyet *(Gazel 19, Mısra 13). [ḳulın, -(ı)n]*
bulımazlarsa eger feyż-i ḥimāyetle şeref
ḳullaruñ pādişehüm ʿafva liyāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 8). [ḳullaruñ, -lar, -uñ]*
olduḳ **ḳulı** o vālī-i mülk-i melāḥatuñ
reşk-i ḳubād u cem mi degül ʿizz ü cāhumuz *(Gazel 70, Mısra 9). [ḳulı, -ı]*

kuḫl-ı cilā: Parlak bir sürme.

ḫāk-i pāyuñdan ider **kuḫl-ı cilā** ümmīdin
sürmeden ḫāke mehüñ oldı ruḫı gerd-ālūd *(Kaside 5, Mısra 3). [kuḫl-ı cilā,]*
cān gözlerine hāk-i rehi **kuhl-ı cilādur**
yā rab anı sen ṣaḳla hasūduñ naẕarından *(Gazel 148, Mısra 11). [kuhl-ı cilādur,]*

kuḫl-ı sıfāhān: İsfahan'ın (meşhur) sürmesi.

ey nūr-ı dīde **kuḫl-ı sıfāhānʿa** kim baḳar
ehl-i maḥabbetüñ gözi ol ḫāk-i pādadur *(Gazel 41, Mısra 3). [kuḫl-ı sıfāhānʿa,]*
kemāl-i ışfaḥānī ger kemāl-i ḳudretüm görse
iderdi reh-güẕārum ḫākini **kuḫl-ı ṣıfāḥānī** *(Gazel 187, Mısra 4). [kuḫl-ı ṣıfāḥānī,]*

ḳul: Abd, kul, yaratılan.

tek yaḳīnī **ḳuluña** öl diyü fermān eyle
cān virür ḫıdmete bir bende-i fermānuñdur *(Gazel 50, Mısra 11). [ḳuluña, -u, -n, -a]*
yaḳīnīʿye seg-i kūyuñ sifālin görmedüñ lāyıḳ
ḳulından iltifātın kesdi sulṭānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 10). [ḳulından, -ından]*
ḳulın iderse eger şeh-süvār-ı esb-i murād
feżā-yı midḥat-i ẕātında eyleyem cevlān *(Kaside 6, Mısra 31). [ḳulın, -ın]*

ḳullara pādişehüm cevr-i firāvān itdüñ
kerem itdüñ bizi şermende-i iḥsān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 1). [ḳullara, -lar, -a]*
yakīnī **ḳuluñdan** ḳaçduñ yüzi ṣuyın yire ṣaçduñ
baġrında şerḥalar açduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 17). [ḳuluñdan, -undan]*
aṣsun ser-i zülfinde yaḳīnī **ḳulın** ol şāh
bir bendesinüñ āḫir ola ʿömri nihāyet *(Gazel 19, Mısra 13). [ḳulın, -(ı)n]*
bulımazlarsa eger feyż-i ḥimāyetle şeref
ḳullaruñ pādişehüm ʿafva liyāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 8). [ḳullaruñ, -lar, -uñ]*
olduḳ **ḳulı** o vālī-i mülk-i melāḥatuñ
reşk-i ḳubād u cem mi degül ʿizz ü cāhumuz *(Gazel 70, Mısra 9). [ḳulı, -ı]*

ḳul ol-: Hükmüne girmek, bağlanmak ‖ kulluk yapmak ‖ hizmette bulunmak.

ḳul oldum ʿışḳa oldum ḳayd-ı bend-i ġuṣṣadan āzād
serīr-i mülk-i istiġnāda şimdi ben de sulṭānam *(Gazel 124, Mısra 7). [ḳul oldum, -dum]*

ḳulaġ: Başın iki yanında bulunan işitme organı.

ġavġāyı ḳo fesāneñi vāʿıẓ işitmezüz
pürdür ṣadā-yı naʿre-i hūdan **ḳulaġumuz** *(Gazel 69, Mısra 4). [ḳulaġumuz, -umuz]*
zeyn itdi jāle gülleri didi ṣabāya ṣāḥ
pürdür hüner güherleri iki **ḳulaġumuz** *(Gazel 69, Mısra 12). [ḳulaġumuz, -umuz]*
verdüñ **ḳulaġı** berg idügin bilse ʿandelīb
neylerdi böyle hem-dem-i āh u fiġān olup *(Gazel 16, Mısra 7). [ḳulaġı, -ı]*

ḳulı ḳurbānıyam: Kulu kurbanı. Birine tâbi.

vefā itmezse nʿola ger ṣolaḳ-zāde ʿalī bālī
ḳulı ḳurbānıyam anuñ hemān dünyāda ṣaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 8). [ḳulı ḳurbānıyam, -yam]*

ḳulı ol-: Kulu, kölesi olmak, tüm varlığını bir kimse, bir şey uğruna adamak.

ḳulı olsam ʿaceb mi vālīnüñ
yūsuf-ı mıṣr-ı ḥüsn ü behcetdür *(Gazel 63, Mısra 3). [ḳulı olsam,]*

ḳulp: Kapların, testi, ibrik, sepet vb.nin kaldırılmak veya taşınmak için elle tutulacak yeri.

ḳulpu destüñde ḳalur her neye el ṣunduñsa
geç hevādan yüri ey dil oñacaḳ kāra yapış *(Gazel 81, Mısra 3). [ḳulpu,]*

ḳulzüm: Deniz.

keştīye döndi kim düşe girdāb-ı miḥnete
emvāc-ı **ḳulzüm-i** ṣaġab u şūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 10). [ḳulzüm-i, --i]*
oldı cūdı şeref-i keştī-i iḳbāline cāy
ḳulzüm-i reʿfet ü fazluñdan irüp ḳaṭre-i cūd *(Kaside 5, Mısra 38). [ḳulzüm-i, --i]*

kur-: Hazırlamak,kurmak.

ṣaḥrāda lāle ṣanma yaḳīnī sipāh-ı ʿışḳ
ḳurdı feżā-yı ʿāleme gül-gūn otaġumuz *(Gazel 69, Mısra 14). [ḳurdı, -dı]*

ḳurbān it-: Kurban etmek; feda etmek.

gelmesün bu dergehe cānını **ḳurbān itmeyen**
ḫānḳāh-ı sırr-ı ʿışḳuñ yolu var erkānı var *(Gazel 28, Mısra 3). [ḳurbān itmeyen,]*

ḳurş-ı dāġum: Âşığın göğsünde bulunan daire biçimindeki yaralar. II Sevgiliden ayrı kalan âşığın yaşadığı acı, elem ve üzüntü gibi duyguların âşıktaki etkileri.

ḳurş-ı dāġum görüp vefā ḳılmaz
ḳanı laʿlüñle ḥaḳḳ-ı nān u nemek *(Gazel 97, Mısra 13). [ḳurş-ı dāġum, -um]*

ḳurtar-: *(*İçinde bulunduğu güç durumu, derdi) Üzerinden kaldırmak, o halden arındırmak.

ḳurtar şefāʿat issi ḥabīb-i ḫudā içün
çekdi yaḳīnī dūzaḫ-ı hecrüñde çoḳ ʿaẕāb *(Gazel 11, Mısra 17). [ḳurtar,]*
ümmīd ḳılur pertev-i mihrüñ dil-i gümrāh
ḳurtar şeb-i ġamdan anı ey necm-i hidāyet *(Gazel 20, Mısra 8). [ḳurtar,]*
ʿaẕāb-ı dūzaḫ-ı ġamdan yaḳīnīʿyi **kurtar**
şefāʿat issi resūl ile āl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 13). [kurtar,]*
niçe **ḳurtarsun** yaḳīnī bend-i ġamdan gerdenin
çeşm cādū ġamze seḥḥār ü kemend-endāz zülf *(Gazel 88, Mısra 17). [ḳurtarsun, -sun]*

ḳurtul-: (Bir tehlikeden, sıkıntılı bir durumdan) Sıyrılmak, uzaklaşmak, selamete çıkmak, halas olmak.

ḳurtuldı vücūduñ yaramaz ġuṣṣalarından
mülk-i ʿademe gitdi yaḳīnī eyü vardı *(Gazel 184, Mısra 9). [ḳurtuldı, -dı]*

ḳurut-: Kuru duruma getirmek II boşaltmak, boş duruma getirmek; tüketmek, yok etmek.

ḳurutdı ḳanumı afyōn-ı ġam zerd ü nizār oldum
ḳanı ol lāle-ruḫsār-ıla mey-nūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 3). [ḳurutdı, -dı]*
ḳanumuz ġam **ḳurutdı** bāde ile
beñze ḳan gelse ol deme irsek *(Gazel 97, Mısra 7). [ḳurutdı, -dı]*

ḳuşan-: Kuşanmak, giyinmek.

ḳaçan kim fūtasın **ḳuşansa** ol mihr-i cihān-ārā
ḥicāb-ı ebre girer gūyiyā nīm-i meh-i rūşen *(Gazel 143, Mısra 7). [ḳuşansa, -sa]*

ḳuṣûr: Eksik, noksan.

kimse ol mū-miyānda bulamaz ḳılca **ḳuṣūr**
Sāḳ-ı meh-pāre güzel sāʿid-i bāzū da güzel *(Gazel 119, Mısra 9). [ḳuṣūr,]*

ḳuṭb-ı murād üzre dönmeyüp: Arzu ekseni doğrultusunda dönmek. II Dünyanın bir kişi etrafında dönmesi, her dileğin gerçekleşmesi.

mütemmem eyle kim olur nihāyetü'l-āmāl
dirīġ **ḳuṭb-ı murād üzre dönmeyüp** bir kez *(Kaside 1, Mısra 74). [ḳuṭb-ı murād üzre dönmeyüp, -meyüp]*

kūy: Köy, semt, mahalle (Sevgilinin bulunduğu, yaşadığı ortam).

zāhid reh-i riyāda sülūk-i fenāda biz
kūy-ı murādı her kişi bir semtden bulur *(Gazel 55, Mısra 10). [kūy-ı, -ı]*
olup **kūy-ı** ḫarābātuñ gedāsı cām-ı cem nūş it
bu cā vü salṭanat cemşiyd-i devrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 9). [kūy-ı, -ı]*
kūy-ı dildārda olup rüsvā
şīşe-i nāmı ṭaşa çal didiler *(Gazel 34, Mısra 9). [kūy-ı, --ı].*
var mıdur bencileyin devlete lāyıḳ bendeñ
seg-i **kūyuñla** ḳapuñ beklerin ey şeh her şeb *(Gazel 13, Mısra 8). [kūyuñla, -uñla]*
sipāh-ı **kūy-ı** felek-iʿtibārı encüm-i çarḫ
kemīne çāker-i eyvān-ı ḳudreti keyvān *(Kaside 6, Mısra 29). [kūy-ı, --ı]*
gird-bād aldı ġubār-ı tenümi **kūyuñdan**
bunca ṭūl-ı emelüm oldı hebāen mensūr *(Gazel 40, Mısra 7). [kūyuñdan,]*
kūyuña feryād u nālemden kebūter inemez
saña nālem niçe degsün şāh-ı ḫūbānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 9). [kūyuña, -uñ, -a]*
bāmuñ üstinde kebūterler degül pervāz iden
devr ider āvāre-diller **kūyuñı** cānum ʿali *(Gazel 196, Mısra 4). [kūyuñı, -uñ, -ı]*

kūyında sāye ṣaldı o māh üstüme bugün
irmez ʿulüvv-i rifʿatüme gökde āfitāb *(Gazel 12, Mısra 7). [kūyında, -ı, -n, -da]*
ol māhuñ ey yaḳīnī irem diyü **kūyına**
yir yir revāḳ-ı ʿarşa kemend atdı nāleler *(Gazel 33, Mısra 9). [kūyına, -ına]*
var-ısa bencileyin ʿāṣıḳ-ı dīdāruñdur
kūyuñuñ her ṭarafını ṭolanur āb-ı revān *(Gazel 139, Mısra 4). [kūyuñuñ, -, -uñ]*
kūyuñ aṣḥāb-ı ṣafā-y-ıla nʿola kılsam tavāf
ḳıble ḥaḳḳı baña oldur kaʿbe-i ʿulyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 7). [kūyuñ, -uñ]*
ey yaḳīnī saña reşk eylese erbāb-ı bihişt
cennet-i **kūyın** o ḥūruñ idinürseñ meʿvā *(Gazel 1, Mısra 10). [kūyın, -ı, -n, -]*
ḥarem-i **kūyı** ravza-i firdevs
müntehā ḳāmeti ḳıyāmetdür *(Gazel 63, Mısra 5). [kūyı, -ı]*
var tevbe ḳıl yaḳīnī yüri her gün āhdan
kūyında her gün āh-ımış ancaḳ günāhumuz *(Gazel 71, Mısra 16). [kūyında, -ı, -n, -da]*
derd-mend üftādeyem var-ısa çāreñ ey ṭabīb
dilberüñ irgürmege **kūyına** dermān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 8). [kūyına, -ına]*
ḥaremüñ ḳıble-i ulüʿl-iḳbāl
Baḫt **kūyuñda** bende-i muḳbil *(Gazel 122, Mısra 12). [kūyuñda, -uñ, -]*
bihişti **kūyuñı** ben būstāna beñzetdüm
nihāl-i ḳaddüñi serv-i revāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 1). [kūyuñı, -uñ, -ı]*
bālīn idindi ḫār-ı muġaylān-ı **kūyuñı**
ḥaẕẕ itmez oldı pister-i semmūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 3). [kūyuñı, -uñ, -ı]*
cāme-i sebz-ile **kūyuñda** ḫırāmān olsañ
ḥulle-i sebz-ile cennetdeki ḥūrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 7). [kūyuñda, -uñ, -]*
kūyında ol begüñ gel ey dil niyāza başla
çünki ḥicāzʿa irdüñ saʿy it namāza başla *(Gazel 170, Mısra 1). [kūyında, -ı, -n, -da]*
kūyında döküp gözyaşını nāleler itdüm
üyürken o yārı gice efġānum uyardı *(Gazel 184, Mısra 7). [kūyında, -ı, -n, -da]*
ṭūbā ḳadüñ hevāsı-y-ıla göñlüm ey perī
Uçmaḳ dilerdi **kūyuña** olsa eger peri *(Gazel 200, Mısra 2). [kūyuña, -u, -n, -a]*
āsitānında seg-i **kūyı** nişānın seyr ḳıl
gülşen-i şādīde açılmış gül-i ḫandānı gör *(Gazel 38, Mısra 9). [kūyı, -ı]*
gün ṭoġdı başa maṭlaʿ-ı **kūyında** ol mehüñ
ʿarz eyledi ʿiẕārını refʿ eyleyüp niḳāb *(Gazel 11, Mısra 13). [kūyında, -ı, -n, -da]*
āşüfte oldum rūyuña hem zülf-i ʿanber-būyuña
dermān arayu **kūyuña** geldüm meded geldüm meded *(Gazel 25, Mısra 4). [kūyuña, -uña]*
ideli cismi kebūter çeşm-i fettānum ʿalī
kūyuña ʿazm eyledi murġ-ı dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 2). [kūyuña, -uñ, -a]*

kūy-ı dilber: Sevgilinin köyü, mahallesi.

ṭurmayup luʿb-ıla ʿuşşāḳı ṭavāf eylerler
kūy-ı dilber be göñül kaʿbe-i ʿulyā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 8). [kūy-ı dilber,]*

kūy-ı nigār: Sevgilinin köyü.

kūy-ı nigār şehr-i melāḥat ḥişārıdur
cism-i münīri olmış aña nūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 5). [kūy-ı nigār,]*
cenāb-ı kaʿbeʿye dil secde eylemez aṣlā
meger ki ḳıble-i **kūy-ı nigāra** niyyet idem *(Gazel 125, Mısra 4). [kūy-ı nigāra,]*

kūy-ı yār: Sevgilinin bulunduğu yer.

nücūm gibi yanam ṣubḥ olınca şevḳumdan
ḫudā ger eyleye bīdār-ı **kūy-ı yār** beni *(Gazel 199, Mısra 4). [kūy-ı yār,]*
yüri var **kūy-ı yāra** āh iderek
göresin belki luṭfını giderek *(Gazel 97, Mısra 1). [kūy-ı yāra,]*

kūyuñ içre: *(*senin) köyünde.

segān-ı **kūyuñ içre** ḫōr olup şāhum ḥaḳīr olmaḳ
ʿulüvv-i manṣıb-ıla reşk-i aḳrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 13). [kūyuñ içre,]*

küffār: Kâfirler.

dōstum ġamzeyle kim aġyāruña ḳılduñ nigāh
z̲üʿlfeḳārʿın ṣaldı **küffār** üstine gūyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 6). [küffār,]*

küfr: Sövüp sayma, fenâ, kaba söz söyleme.

baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā **küfri** ezber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 4). [küfri,]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā **küfri** ezber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 8). [küfri,]*

kūh: Dağ.

benüm gibi yā gül-ruḫsāruña şūrīdedür lāle
gezer **kūh-ıla** deşti ḫār u ḫārālar mekānıdur *(Gazel 46, Mısra 14). [kūh-ıla, -ıla]*

kūh u deşt: Dağ ve çöl II tüm yeryüzü, dünya.

pür-lāle oldı ḳanlu yaşum birle **kūh u deşt**
yād-ı ruḫuñla bendeki ṭaġ oldı üstü bāġ *(Gazel 87, Mısra 5). [kūh u deşt,]*

kûhken: Dağı delen, dağ kazan (Ferhat ve Şîrîn hikayesindeki Ferhat).

kūhken sergüzeştin añmaḳdan
ġaraz aḥvālümi ḥikāyetdür *(Gazel 64, Mısra 13). [kūhken,]*

kühl: Sürme.
ʿaceb mi **kuḥl** iderse gerdümi ḫurşiyd-i ʿālem-tāb
ġubār-ı āsitān-ı ḥazret-i şāh-ı şehīdānam *(Gazel 124, Mısra 9). [kuḥl,]*

kül id-: Yakmak. II Varını yoğunu tüketmek, mahvetmek, helak etmek.

kül iden cānı nār-ı fürḳatdür
defʿ iden anı āb-ı vuṣlatdur *(Gazel 62, Mısra 1). [kül iden, -en]*

külāh: Başa giyilen şapka.

mecnūn-mi̱sāl kişver-i ġam tāc-dārıyuz
jūlīde-mūydur başumuzda **külāhumuz** *(Gazel 70, Mısra 8). [külāhumuz, -u, -muz]*
ehl-i idrāke derddür hem-ser
ehl-i derd ol gerekse serde **külāh** *(Gazel 183, Mısra 8). [külāh,]*

külāh-ı cem: Cem'in külahı / tacı.

külāh-ı cem saña ey sākin-i sarāy-ı sürūr
yeter baña seg-i kūyı sifāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 3). [külāh-ı cem,]*

külāle: Kıvırcık saç.

mihre kemend atar ḳameri münḫasif ḳılur
Ruḫsār-ı aluñ üzre o miskīn **külāleler** *(Gazel 33, Mısra 8). [külāleler, -ler]*

külbe-i aḥzān: Hüzünler kulübesi; aşığın hüzünlü, kederli gönlü.

mekānum **külbe-i aḥzān** olup çeşmüm ʿalīl oldı
belā yaʿḳūbʿuyam ben yūsuf-ı gül-pīrehensin sen *(Gazel 150, Mısra 7). [külbe-i aḥzān,]*

irmedüm vaṣlına ol yūsuf-ı gül-pīrehenüñ
gerçi kim muʿtekif-i **külbe-i aḥzānam** ben *(Gazel 144, Mısra 8). [külbe-i aḥzānam, -am]*

külhan: Hamam ocağı.

ʿaceb ẕulm issidür ḥammām alur ḳoynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruḫuñla dāʿimā **külḫan** *(Gazel 143, Mısra 12). [külḫan,]*

külliyāt: Bir şeyin bütünü, hepsi.

benüm her beytümi iẕʿān idüp īkān ider-iseñ
bulursın anda hep maʿnā-yı **külliyāt-ı** ḫāḳānī *(Gazel 187, Mısra 12). [külliyāt-ı, -ı]*

küllü sırrın cāvezeʿl-isneyni şāʿ: İki kişiden fazla kişinin bildiği sırlar yayılır.

lebleri rāz-ı dehānın ḳıldı fāş
küllü sırrın cāvezeʿl-isneyni şāʿ *(Gazel 85, Mısra 4). [küllü sırrın cāvezeʿl-isneyni şāʿ,]*

künc-i belā: Bela köşesi.

künc-i belāda nāle şifā-sāz olur baña
bezm-i ṣafāda naġme-i ḳānūnı nʿeylerem *(Gazel 126, Mısra 5). [künc-i belāda,]*

künc-i ġurbet: Gurbet köşesi, yanlızlık köşesi.

künc-i ġurbetde yaḳīnīʿyi ḳoma zār u ẕelīl
yār olup düşmene gūş itme sözin ġayrılaruñ *(Gazel 114, Mısra 13). [künc-i ġurbetde,]*

künc-i ḥasret: Hasret köşesi.

gelmedüñ pister-i ġamda göre ben bīmarı
künc-i ḥasretde bu dil-ḫastayı zār eyleme gel *(Gazel 118, Mısra 8). [künc-i ḥasretde,]*

künc-i mey-ḫāne: Meyhane köşesi.

ey yaḳīnī yedi iḳlīmi ararsa zāhid
künc-i mey-ḫāne gibi gūşe-i vaḥdet bulmaz *(Gazel 66, Mısra 14). [künc-i mey-ḫāne,]*

küngüre: Her şeyin tabaka tabaka yüksek yeri.

beyāz-ı ʿārız-ı āmāle ẕıll-i çetrüñ ḫāl
firāz-ı **küngüre-i** ṭāḳ-ı ḳadrüñe nisbet *(Kaside 1, Mısra 42). [küngüre-i,]*

küp küp: Çok çok, çokça, pek fazla.

düşerüz **küp küp** ayaġına meyüñ dest-i ḳazā
ġālibā ḫākümüzi ḫamr-ıla taḫmīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 3). [küp küp,]*

küşāde: Açılmış, açık, ferah.

güller güler **küşāde** semen ġonca nāzda
dil-keş çemen laṭīf havā rūzgār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 7). [küşāde,]*

küşte: Öldürülmüş, maktul.

ġam **küştesiyem** üstüme feryād ider fiġān
ḳan aġlayup acırsa nʿola zaḫm-ı ḫūn-feşān *(Gazel 140, Mısra 1). [küştesiyem, -si, -y, -em]*

L

lā ilāhe sivāh: Her şeye gücü yeten Allah'tan başka ilah yoktur.

hevesüm ʿilm ü göñlüm ehl-i ṣalāḥ
dilüme virdi **lā ilāhe sivāh** *(Gazel 183, Mısra 4). [lā ilāhe sivāh,]*

lā-büd: Gerekli, lâzım, zarûrî, terkedilmesi mümkün olmayan.

mürde-diller hāy u hū ḳılsun ṣaçuñçün sīnede
tekyede **lā-büd** ṣeb-i ḳadr olıcaḳ iḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 4). [lā-büd,]*

lāciverd: Koyu mavi renkte değerli bir taş, koyu mavi renk.

eṣer-i āh-ı yaḳīnīʿyle mülebbes oldı
lāciverdī görinür şimdi bütün baḥr u semā *(Gazel 4, Mısra 10). [lāciverdī, -i]*

lāciverd-evreng: Koyu mâvi taht.

otaġ-ı çarḫa gelüp şāh-ı **lāciverd-evreng**
öñine çekdi ṣafaḳdan o demde perde-i al *(Kaside 1, Mısra 11). [lāciverd-evreng,]*

lāf u güzāf: Boş söz, lakırdı.

yaḳīnī **lāf u güzāfı** ḳo eyle şāha duʿā
niyāza ḳaldur elüñ sūy-ı ḥażret-i mennān *(Kaside 3, Mısra 29). [lāf u güzāfı,]*

laḫt laḫt ol-: Parça parça olmak II (yüreği) parça parça olmak. Çok üzülmek, harap olmak.

yā ḫūnīn ḳalbidür mecnūn-ı zāruñ **laḫt laḫt olmış**
derūnında olan dāġ-ı siyāh anuñ nişānıdur *(Gazel 46, Mısra 11). [laḫt laḫt olmış, -mış]*

laʿl: Yakut gibi kırmızı renkli bir tür kıymetli taş II sevgilinin kırmızı (şarap gibi) dudağı.

dil ġubārın silemez fikr-i ḫaṭuñ **laʿlüñsüz**
hīç ġubār ola mı tiryāk-i mey-i nāba bedel *(Gazel 118, Mısra 3). [laʿlüñsüz, -üñ, -süz]*
pençe-i mercāna ger yāḳūt-ı **laʿlüñsüz** baḳam
çeşm-i ḫūn-bāra olur her şāḫı mīl-i āteşīn *(Gazel 155, Mısra 3). [laʿlüñsüz, -üñ, -süz]*
ya cemşiydʿüñ zamān-ı salṭanatda rūzgār-ıla
yanan ser-menzil-i ʿişretde **laʿlīn** şemʿdānıdur *(Gazel 46, Mısra 8). [laʿlīn, -iñ]*
ḳanı cām-ı mey-i **laʿlüñle** bī-hūş olduġum demler
şarāb-ı şevḳ-ıla sermest ü medhūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 1). [laʿlüñle, -üñ, -le]*
ḳurş-ı dāġum görüp vefā ḳılmaz
ḳanı **laʿlüñle** ḫaḳḳ-ı nān u nemek *(Gazel 97, Mısra 14). [laʿlüñle, -üñ, -le]*
gözümüñ ḳanlu yaşı yad olunmaz sildügüñ demler
mey-i **laʿlüñle** demler sürdügüm devrānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 4). [laʿlüñle, -üñ, -le]*
laʿl ü dendānuñ-içün gevher-i naẓmum işidüp
deldi elmās-ı ḥased baġrını dürr-i ʿadenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 11). [laʿl,]*
laʿli yanında söz açamazsın o gül-ruḫuñ
ey ġonca sen gerekse gül açıl gerek ṭarıl *(Gazel 120, Mısra 5). [laʿli, -+i]*
bir ġubār-ı miskdür ḫaṭṭ-ı lebüñ kim dest-i ṣunʿ
ṣan düşürmişdür aña bu **laʿlden** engüşterin *(Kaside 2, Mısra 10). [laʿlden, -den]*
meyl-i yāḳūt u zer itsün ḫvāce-i dünyā-perest
ḳan-ıla ben **laʿl** idüp yaşum ruḫum zerd isterin *(Gazel 157, Mısra 4). [laʿl,]*
belā-yı hecr-ile cān virdi yürken pister-i ġamda
zülāl-i **laʿlini** emdüm ḥayāt-ı cāvidān buldum *(Gazel 128, Mısra 4). [laʿlini, -i, -n, -ı]*
sāḳī irişdi devr-i gül açıldı lāleler
bezm-i çemende ṣun bize **laʿlīn** piyāleler *(Gazel 33, Mısra 2). [laʿlīn, -in]*
cān virmek-ile **laʿlüñe** dil degmesün artuḳ
ey ḫvāce-i ḥüsn eksüge ister degerinden *(Gazel 148, Mısra 5). [laʿlüñe, -(ü)ñ, -e]*

yaḳīnī ḫasta vü der-mānde sürdi ḳapuña yüz
bu derde var-ısa **laʿlüñ** ider aña dermān *(Kaside 3, Mısra 26). [laʿlüñ, -(ü)ñ]*
az mıdur yoḳsa bahā-yı leb-i **laʿlüñ** çoḳ mı
be hey āfet biricik söyleye aġzuñ yoḳ mı *(Beyit 1, Mısra 1). [laʿlüñ, -üñ]*
laʿlüñ metāʿına dem-i naḳd al gözyaşın
itme bahāne söyle efendi bahā nedür *(Gazel 57, Mısra 5). [laʿlüñ, -üñ]*
laʿlüñ añılsa ḳanumuz ḳaynar
bize ʿışḳuñ senüñ cibilletdür *(Gazel 64, Mısra 9). [laʿlüñ, -üñ]*
yād-ı **laʿlüñde** kenār-ı çeşm-i deryā-bārda
Ṣāḥ-ı mercān oldı ḫūn-ālūde müjgānum hemīn *(Gazel 155, Mısra 11). [laʿlüñde, -(ü)ñ, -de]*
cevāhir-i suḫanum görse medḥ-i **laʿlüñde**
iderdi dürlerin īs̱ār üstüme ʿummān *(Kaside 6, Mısra 49). [laʿlüñde, -(ü)ñ, -de]*
laʿlüñ ḥayāt-baḫş u müjeñ bāʿiş̱-i ḥayāt
sübḥāne ḫāliḳu ḫalaḳaʿl-mevte veʿl-ḥayāt *(Gazel 18, Mısra 1). [laʿlüñ, -(ü)ñ]*
bulmışıdum ʿīsī-i cān-baḫş-ı **laʿlüñden** ḥayāt
ḳılmadın bu ḳāleb-i ḫākī ile cān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 5). [laʿlüñden, -ü, -ñ, -den]*
bezm-i ezelde **laʿlüñ-ile** demler eyledük
dünyāda eyledüñ bize olʿālemi ḥarām *(Gazel 123, Mısra 7). [laʿlüñ-ile, --üñ, -ile]*
lāle şermende iken ʿārız-ı gül-gūnuñdan
ġonca aġzını açar **laʿlüñ-ile** güftāra *(Gazel 174, Mısra 10). [laʿlüñ-ile, --üñ, -ile]*
ġoncalar seyr eylesem yāḳūt-ı laʿlüñden cüdā
çeşm-i cāna her biri bir **laʿlden** peykān olur *(Gazel 54, Mısra 6). [laʿlden, -den]*
lebüñde ḫaṭ nigīn-i **laʿlde** ṣan ism-i aʿẓamdur
anuñçün emrüñe dil ey perī-peyker müsaḫḫardur *(Gazel 61, Mısra 13). [laʿlde,]*

lāl ol-: Dilsiz olmak, konuşamaz olmak.

lāl olup ḥayret-ile ḳala hezārān şimşād
meyl-i reftār ide ger ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 11). [lāl olup,]*
gül ruḫuñsuz bülbül-i ṭabʿ-ı yaḳīnī **lāl olur**
söylemez āyīnesiz ṭūṭī kelām-ı sükkerīn *(Gazel 155, Mısra 13). [lāl olur,]*

lāle: Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir çiçek.

sāḳī irişdi devr-i gül açıldı **lāleler**
bezm-i çemende ṣun bize laʿlīn piyāleler *(Gazel 33, Mısra 1). [lāleler, -ler]*
degül bezm-i çemende **lāleler** seng-i ḥavādiṣden
şikest olmış cemʿüñ cām-ı ṣarāb-ı erġavānıdur *(Gazel 46, Mısra 3). [lāleler, -ler]*
hengām **lāle** devr gül eyyām ʿīş ü nūş
bülbül nedīm ü bezm çemen lālezār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 3). [lāle,]*
ṣaḥrāda **lāle** ṣanma yaḳīnī sipāh-ı ʿışḳ
ḳurdı feżā-yı ʿāleme gül-gūn otaġumuz *(Gazel 69, Mısra 13). [lāle,]*
kimisi **lāle** didi ʿārızuña kimisi gül
ötesin bilmezin ammā ḳatı raʿnā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 5). [lāle,]*
lāle şermende iken ʿārız-ı gül-gūnuñdan
ġonca aġzını açar laʿlüñ-ile güftāra *(Gazel 174, Mısra 9). [lāle,]*
lāle dirdüm ruḫ-ı rengīnüñe gül-fām olsa
beñzedürdüm boyuña servi dil-ārām olsa *(Gazel 175, Mısra 1). [lāle,]*
yā ʿiẕāruñ tāze pervāzī güzel bir **lāledür**
ḫaṭ degüldür devr iden ruḫsāruñı ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 19). [lāledür, -dür]*
benüm gibi yā gül-ruḫsāruña şūrīdedür **lāle**
gezer kūh-ıla deşti ḫār u ḫārālar mekānıdur *(Gazel 46, Mısra 13). [lāle,]*
bir mehüñ gerdenine ḳol dolayup hāle gibi
cām-ı gül-gūnı yaḳīnī ele al **lāle** gibi *(Müseddes 3, Mısra 30). [lāle,]*
gösterür çeşm ü ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı ser-sebzüñi ḫūb
nergis ü **lāle** imiş çeşm ü çerāġı çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 8). [lāle,].*
āsumānī ṣanasın **lāledür** ol māʿī libās
bedeni ḳaṭre-i şeb-nem-durur anda gūyā *(Gazel 4, Mısra 5). [lāledür, -dür]*

yā ʿiẕāruñ tāze pervāzī güzel bir **lāledür**
olmış eṭrāfında anuñ ʿanberīn pervāz zülf *(Gazel 88, Mısra 5). [lāledür, -dür]*
demdür yaḳīnī māh-ı muḥarremde aġla ḳan
Ġarḳ eyle **lāle-veş** dem-i ʿāşūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 14). [lāle-veş, -veş]*

lāle-ḫad: Lale yanaklı.

ḳanlu gözümde ʿaks-i ruḫı **lāle-ḫadlerüñ**
berg-i gül-ile şānki ṭolu cām-ı bādedür *(Gazel 41, Mısra 5). [lāle-ḫadlerüñ, -ler, -ün]*
pisterin berg-i gül itse vechi var ey **lāle-ḫadd**
oldı her yüzden ser-āmed dilber-i mümtāz zülf *(Gazel 88, Mısra 11). [lāle-ḫadd,]*
şanma ʿaks-i serv cūy-ı bāġda ey **lāle-ḫadd**
şuya düşdi servler ḳadd-i ḫırāmānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 9). [lāle-ḫadd,]*

lāle-i kühsār: Dağ lalesi, gelincik.

ferhād gözin lāle-ṣıfāt eyledi pür-hūn
şīrīn idicek **lāle-i kühsārı** temāşā *(Gazel 8, Mısra 12). [lāle-i kühsārı,]*

lāle-ʿiẕār: Lale yanaklı. II al yanaklı sevgili.

sāḳī-i **lāle-ʿiẕār-ıla** içüp cām-ı şarāb
itmezin dīde-i ġam-dīdemi ġarḳ-ı ḫūn-āb *(Gazel 10, Mısra 1). [lāle-ʿiẕār-ıla, -ıla]*

lāle-ruḫ: Lâle gibi al yanaklı.

ey benüm **lāle-ruḫum** serv-i revānum muṣlī
şaçı sünbül yüzi gül ġonca-dehānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 1). [lāle-ruḫum, -um]*
yüzüñ gördüm delürdüm baña hīç yüz virmedüñ gitdüñ
beni bu vech-ile ey **lāle-ruḫ** mecnūn idensin sen *(Gazel 150, Mısra 4). [lāle-ruḫ,]*
nevāyī şanma kim destān-serā-yı bāġ-ı naẓm idi
o gülzāruñ benem ey **lāle-ruḫ** murġ-ı ḫōş-elḥānı *(Gazel 187, Mısra 18). [lāle-ruḫ,]*

lāle-ruḫsār: Lale yanaklı. II Sevgili.

niçe teşbīh olur serv-ile gül sen **lāle-ruḫsāra**
ne gül nāz itmege ḳādir ne servüñ var reftārı *(Gazel 188, Mısra 7). [lāle-ruḫsāra, -a]*
saña ey ġonca-dehen bülbül-i şeydāyam ben
lāle-ruḫsāruñ olaldan gül-i terden nāzük *(Gazel 99, Mısra 4). [lāle-ruḫsāruñ, -uñ]*
semene gösterür yüzi aġın
mihr-i rūyı o **lāle-ruḫsāruñ** *(Gazel 105, Mısra 4). [lāle-ruḫsāruñ, -uñ]*
ḳurutdı ḳanumı afyōn-ı ġam zerd ü nizār oldum
ḳanı ol **lāle-ruḫsār-ıla** mey-nūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 4). [lāle-ruḫsār-ıla, -ıla]*

lāle-ṣıfat: Lale gibi.

ferhād gözin **lāle-ṣıfāt** eyledi pür-hūn
şīrīn idicek lāle-i kühsārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 11). [lāle-ṣıfāt,]*

lālezār: 1. lale bahçesi 2. lale bahçesi.

hengām lāle devr gül eyyām ʿīş ü nūş
bülbül nedīm ü bezm çemen **lālezār** ḫūb *(Gazel 15, Mısra 4). [lālezār,]*
nʿeylerem gülzārı begüm verd-i rūyuñdan cüdā
sīne ḳanlu dāġlarla **lālezārumdur** benüm *(Gazel 135, Mısra 10). [lālezārumdur, -um, -dur]*

laʿl-i cān-baḫş: Can veren dudak.

laʿl-i cān-baḫşuñla iḥyā eyleyüp ben bendeñi
ey ṣanem āyīn-i rūḥuʿllāhʿı iḥyā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 9). [laʿl-i cān-baḫşuñla,]*

laʿl-i leb: Dudağın lal gibi kızıllığı; kırmızı dudak.

ḳıldı zībālıġınuñ zīverin efzūn üsküf
yaraşur giyse o **laʿl-i lebi** mey-gūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 2). [laʿl-i lebi,]*
dilde **laʿl-i leb-i** yār elde ṭolu cām-ı ṣafā
ey yaḳīnī baña beñzer ḳanı ṣāfī-meşreb *(Gazel 13, Mısra 11). [laʿl-i leb-i,]*
ḳaddüñ miṣāli bulmadı şimşād imtiyāz
laʿl-i lebüñ nümūnesi āb-ı zülāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 8). [laʿl-i lebüñ,]*
şām-ı ġamda şeb-çerāġı neylerin ey **laʿl-leb**
her şerārı āhumuñ bir gevher-i raḫşān olur *(Gazel 54, Mısra 3). [laʿl-leb,]*
yaḳīnī eyleyelden yaşumı bir **laʿl-leb** deryā
dönüpdür her müjem ḳan-ıla yir yir şāḫ-ı mercāna *(Gazel 171, Mısra 13). [laʿl-leb,]*
görüp ey sīm-beden **laʿl-leb** ü dendānuñ
dür ü mercānı o dem çıḳdı gözinden kānuñ *(Gazel 103, Mısra 1). [laʿl-leb,]*
yoḳdur ṣadefçe raġbetüm ey **laʿl-leb** velī
dürr-i kelāmum işiden añlar ne cevherem *(Gazel 126, Mısra 9). [laʿl-leb,]*

laʿl-i mercān: Mercan taşı. II Sevgilinin dudağı.

ol **laʿl-i mercān** ol cevher-i cān
ol dürr-i dendān olʿıḳd-ı pervīn *(Gazel 156, Mısra 5). [laʿl-i mercān,]*

laʿl-i mey-gūn: Şarap renkli dudak.

ol ḳadd-i mevzūn ol ḫadd-i gül-gūn
ol **laʿl-i mey-gūn** ol ṭavr u āyīn *(Gazel 156, Mısra 10). [laʿl-i mey-gūn,]*

laʿl-i nāb: Saf dudak, kıpkırmızı dudak.

mūrlardur geldiler mühr-i süleymān öpmege
laʿl-i nābuñ devr idüpdür ṣanma ḫaṭṭ-ıʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 14). [laʿl-i nābuñ,]*

laʿl-i revān-baḫş: Can bağışlayan kırmızı dudak.

dil **laʿl-i revān-baḫşuña** cān virmeye ṣanma
çekmez güzelüm ʿāşıḳ olan cāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 11). [laʿl-i revān-baḫşuña, -na]*

laʿl-i yār: Sevgilinin lal gibi kırmızı dudağı.

baḳ **laʿl-i yāra** mühr-i süleymān degül midür
menşūr-ı ḥüsne ḳaşları ʿunvān degül midür *(Gazel 60, Mısra 1). [laʿl-i yāra,]*

laʿlīn-ḳabā: Kırmızı kaftan, kırmızı elbise.

giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alur āl-ile diller bir büt-i **laʿlīn-ḳabā** vardur *(Gazel 51, Mısra 12). [laʿlīn-ḳabā,]*

laʿlīn-ḳadeḥ: Kırmızı kadeh (gibi) lale.

devr-i güldür ele al cām-ı şarāb-ı gül-fām
nūş idüp gül gibi **laʿlīn-ḳadeḥ** ol mest-i müdām *(Müseddes 3, Mısra 18). [laʿlīn-ḳadeḥ,]*

lā-mekān: Mekansızlık.
yaḳīnī-veş vaṭan ṭutdum feżā-yı **lā-mekānīde**
ḳodum bu teng nāmı anda bir vāsiʿ mekān buldum *(Gazel 128, Mısra 11). [lā-mekānīde,]*

lāmiʿ: Parlayan, parıldayan.

perde-i ḫaṭṭ-ı siyāh altında **lāmiʿdür** ruḫuñ
kaʿbe içre berḳ urur ṣan nūr-ı ḫayrüʿl-mürselīn *(Kaside 2, Mısra 15). [lāmiʿdür,]*

lāmiʿ ol-: Parlayan olmak, parlamak.

ruḫuñda **lāmiʿ olan** āfitāb-ı ʿālem içün
cebīnüñ üzre görinen hilāl ḫaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 9). [lāmiʿ olan, -an]*

laṭīf: Hoş, güzel; nazik, yumuşak.

dilber ẓarīf ü bezm güzel rūzgār ḫūb
gülşen **laṭīf** bāġ dil-ārā bahār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 2). [laṭīf,]*
mestāne çeşm ü ġonca dehān u şeker zebān
ḳāmet **laṭīf** ü zülf muṭarrā ʿiẕār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 6). [laṭīf,]*
güller güler küşāde semen ġonca nāzda
dil-keş çemen **laṭīf** havā rūzgār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 8). [laṭīf,]*

lā-yaʿḳıl ol-: Aklı başında olmamak ne yaptığını bilmemek, kendinden geçmek. || Sarhoş olmak.

bilmedi bir kimse esrār-ı ġamuñ keyfiyyetin
gerçi kim **lā-yaʿḳıl olmış** niçe biñ ḫayrānı var *(Gazel 28, Mısra 10). [lā-yaʿḳıl olmış, -mış]*
işiden yüzüñüñ esrārını **lā-yaʿḳıl olur**
sen bu sözlerle yaḳīnī bizi ḫayrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 11). [lā-yaʿḳıl olur, -ur]*
yiyen esrār-ı ġam-ı ḥasreti **lā-yaʿḳıl olur**
nicʿolur hecr-ile cānum aña ḫayrānam ben *(Gazel 145, Mısra 3). [lā-yaʿḳıl olur, -ur]*

lāyıḳ: 1. Uygun, yaraşır, münâsip 2. Nitelikleriyle bir şeye hak kazanacak seviyede olan, bir şeyi hak edecek nitelikte bulunan.

var mıdur bencileyin devlete **lāyıḳ** bendeñ
seg-i kūyuñla ḳapuñ beklerin ey şeh her şeb *(Gazel 13, Mısra 7). [lāyıḳ,]*
lāyıḳ mıdur ki vaṣluñ-ıla şād iken cihān
biz devletüñde pādişehüm ehl-i mātemüz *(Gazel 73, Mısra 9). [lāyıḳ,]*
yaḳīnīʿye seg-i kūyuñ sifālin görmedüñ **lāyıḳ**
ḳulından iltifātın kesdi sulṭānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 9). [lāyıḳ,]*
begüm bir müflise **lāyıḳ** görürsin câme-i vaṣluñ
felāket ḫānḳāhı içre benʿuryānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 7). [lāyıḳ,]*
iltifāt ister cenābuñdan yaḳīnī müst-mend
ol gedā **lāyıḳ-durur** sulṭānum iḥsān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 10). [lāyıḳ-durur, -durur]*

lāyık görme-: "Layık görmemek", yakıştırmamak, uygun görmemek.

ol perī-ruḫsār teşrīf itmesün ġam-ḫānemi
genc-i ḥüsn-i yāra **lāyık görmezem** vīrānemi *(Gazel 198, Mısra 2). [lāyık görmezem,]*

lāyıḳ ol-: Lâyık, uygun, yaraşır olmak.

der-i pāşāya **lāyıḳ ola** niṣār
ey yaḳīnī bu naẓm-ı dür-bāruñ *(Gazel 106, Mısra 9). [lāyıḳ ola,]*

lāzım mı: Gerekli mi?.

būs-ı lebüñi eyleme ʿāşıḳlara teklīf
lāzım mı şarāb içmege mestāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 4). [lāzım mı,]*

leb: Dudak.

az mıdur yoḳsa bahā-yı **leb-i** laʿlüñ çoḳ mı
be hey āfet biricik söyleye aġzuñ yoḳ mı *(Beyit 1, Mısra 1). [leb-i,]*

yiridür nuṭḳa gelürse **leb-i** şekker-şikenüñ
cāme-i sebz-ile bir ṭūṭī-i güyāsın sen *(Gazel 149, Mısra 9). [leb-i,]*
ḳāmetüñ serv **lebüñ** ġonca ruḫ-ı rengīnüñ
bāġ-ı ḥüsnüñde açılmış gül-i ḫandānuñdur *(Gazel 50, Mısra 3). [lebüñ, -üñ]*
ġonca-i ḳalbin ehl-i ʿışḳuñ açar
şekkerīn **leblerüñle** güftāruñ *(Gazel 105, Mısra 6). [leblerüñle, -lerüñle]*
lebüñ bir ḫastayı yad eylese cānā bulur ṣıḥḥat
niçün ben mübtelā-yı derd-i bī-dermānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 5). [lebüñ, -üñ]*
boyuñ ṭūbā **lebüñ** kevs̱er gözüñ nergis ṣaçuñ ṣeb-bū
cemālün gülşen-i firdevs ruḫsāruñ gül-i ḫod-rū *(Gazel 167, Mısra 1). [lebüñ, -üñ]*
ʿuṣṣāḳa ḳarşu öpdi **lebüñ** āl-ile ḳadeḥ
meclisde dün kimüñ gözine ḳan görinmedi *(Gazel 190, Mısra 13). [lebüñ, -üñ]*
cān virenler yoluñda derdüñle
lebüñi cān içün bedel didiler *(Gazel 34, Mısra 24). [lebüñi, -üñ, -i]*
zūr ehli geçindüñ diyü meclisde mey-i nāb
ḳıldı **leb-i** sāḳī anı mey-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 14). [leb-i, --i]*
gezerken ḫasta-dil bī-çāre bir ʿīsī-dehān buldum
leb-i cān-bāḫşın öpdüm mürde iken tāze cān buldum *(Gazel 128, Mısra 2). [leb-i, --i]*
baña der-māndelik ḳapuñda derbān olmadan yigdür
lebüñ yādına ölmek vāṣıl-ı cān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 2). [lebüñ, -üñ]*
lebüñ būs itdi sāġar ṣanma kim nūş itdügüm meydür
dil-i bīmāra ḳanlar yutdurur ey bī-vefā meclis *(Gazel 77, Mısra 5). [lebüñ, -üñ]*
ey yaḳīnī **lebi** vaṣfın idemezsin o mehüñ
her sözüñ ʿīsī-i cān-baḫşdan ilhām olsa *(Gazel 175, Mısra 13). [lebi, -i]*
lebleri rāz-ı dehānın ḳıldı fāş
küllü sırrın cāveze ʿl-iṣneyni şāʿ *(Gazel 85, Mısra 3). [lebleri, -leri]*
lebüñde ḫaṭ nigīn-i laʿlde ṣan ism-i aʿẓamdur
anuñçün emrüñe dil ey perī-peyker müsaḫḫardur *(Gazel 61, Mısra 13). [lebüñde, -üñ, -de]*
derdüñle cān viren dirilür ʿīsī-i **lebüñ**
cān virmek ey ṣanem saña āsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 3). [lebüñ, -üñ]*
ġayrıyı **leblerüñ** ider iḥyā
öldüren bendeñi bu ġayretdür *(Gazel 64, Mısra 7). [leblerüñ, -ler, -üñ]*
dem-i cān-baḫş-ıla ben mürdeyi eyler iḥyā
şerḥ ider **leblerüñi** āyet-i yuḥyiʿl-mevtā *(Gazel 1, Mısra 2). [leblerüñi, -ler, -üñ, -i]*
gül gül olsa ruḫın öpsek **lebi** cāmın emsek
gele gül mevsimi ʿīş-ı mey-i gül-fām olsa *(Gazel 175, Mısra 9). [lebi, -i]*
ẕevḳ-ı ḥelvādan eleẕdür bize bu niʿmet-i ḫūb
ki miyāna gele bir **lebleri** pālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 12). [lebleri, -ler, -i]*
ḫaṭṭ-ı yāḳūt-ı **lebüñdür** cānı tesḫīr eyleyen
bir nigīn-i laʿldür ki ism-i aʿẓam bundadur *(Gazel 43, Mısra 5). [lebüñdür, -ü, -ñ, -dür]*
emdürüp bu dil-i bīmāra **lebüñ** şerbetini
ey ṭabībüm dimedüñ ḫāṭırını ḫōş ideyin *(Gazel 159, Mısra 9). [lebüñ, -üñ]*
rengīn ü nāzük eyle edāñı yaḳīnīyā
Vaṣf it **lebin** ʿubeydī gibi nükte-dān olup *(Gazel 16, Mısra 10). [lebin,]*
ẓulmet-i hicrānda ḳaldum teşne iskender gibi
leblerüñ ser-çeşme-i cān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 10). [leblerüñ,]*
ḫıżr-ı ḫōş-demdür ṭutar destinde güyā cām-ı cem
leblerüñ devrinde ey gül-çihre ḫaṭṭ-ı ʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 40). [leblerüñ,]*
müferriḥ olalı cāna **lebüñde** dāne-i ḫāl
ṣarāba ḥabbe ḳadar iḫtiyācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 5). [lebüñde, -de]*

leb ü dendān: Dudak ve diş.

ey yaḳīnī **leb ü dendānını** vaṣf eyleyeli
naẓm-ı pāküm görinür dürc-i güherden nāzük *(Gazel 99, Mısra 9). [leb ü dendānını, -ı, -nı]*

lebi cān-perverd: Ruh besleyen, gönü açan, cana can katan sevgilinin dudağı.

yine verd-i ruḫına bir **lebi cān-perverdüñ**
ṣad-hezār āh-ıla ey bülbül-i dil cān virdüñ *(Gazel 109, Mısra 1). [lebi cān-perverdüñ,]*

leb-i laʿl-i ʿarak-rīz: Yakut gibi kırmızı dudağının yansıması.

leb-i laʿl-i ʿaraḳ-rīzüñ görüp bezm-i maḥabbetde
ḫacāletden ḳızarmış şīşe-i mey şermsār olmış *(Gazel 79, Mısra 7). [leb-i laʿl-i ʿaraḳ-rīzüñ,]*

leb-i laʿl: Lal gibi kırmızı dudak.

leb-i laʿlüñ leṭāfetde söz açsa rūḥ-perverdür
hemānā ol büt-i ʿīsī-nefes rūḥ-ı muṣavverdür *(Gazel 61, Mısra 1). [leb-i laʿlüñ,]*
leb-i laʿlüñle tenhā sözlerüm var cām-ı mey içse
Yıḳılsa bir yaña aġyārdan olsa cüdā meclis *(Gazel 77, Mısra 9). [leb-i laʿlüñle,]*

lebi mül: Dudağı şarap.

bezm-i maḥşerde olursam o **lebi mülden** dūr
āh-ı dil-sūzumuñ āhengi ola naġme-i ṣūr *(Gazel 40, Mısra 1). [lebi mülden,]*

leb-i şeker-bār: Şeker saçan dudak.

ġonca-i ḳalbüm açılur cānā
Nuṭḳa gelse **leb-i şeker-bāruñ** *(Gazel 106, Mısra 2). [leb-i şeker-bāruñ, -un]*

leb-i şīrīn: Tatlı dudak.

leb-i şīrīn-i şekker-bāruñuñ tekrār ider vaṣfın
Yaḳīnīʿnüñ anuñçün her sözü ḳand-ı mükerrerdür *(Gazel 61, Mısra 11). [leb-i şīrīn-i,]*
leb-i şīrīnüñ-ile ṭūtī-i ṭabʿum söyler
hey hümā āyine-i rūyuñı ḳarşu göster *(Gazel 30, Mısra 1). [leb-i şīrīnüñ-ile, -ile]*

leb-i yāḳūt: Kırmızı yakuta benzeyen dudak.

leb-i yāḳūtuñ içre dendānuñ
dürc-i laʿlīn içinde lülūdur *(Gazel 52, Mısra 3). [leb-i yāḳūtuñ,]*

leb-i yār: Sevgilinin dudağı.

ʿaceb mi itse **leb-i yāra** beñzemek ḳaṣdın
dehān-ı ġoncayı zeyn itdi jāleden dendān *(Kaside 6, Mısra 43). [leb-i yāra,]*
mühr idüp ʿaks-i **leb-i yārı** süleymān yine
her perī-peykeri efsūn ile teshīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 5). [leb-i yārı,]*

lemʿa: Parıltı, parlayış.

lemʿa-i envār-ı ḥüsnüñ gör dil-i pür-şevḳda
nūr-ı aʿẓam bundadur ʿarş-ı muʿaẓẓam bundadur *(Gazel 43, Mısra 3). [lemʿa-i,]*
mihr-i vücūda **lemʿadur** insān nite kim
gökde hilāl-i çarḫ şeref-iktisābdur *(Gazel 44, Mısra 11). [lemʿadur, -dur]*
ey yaḳīnī şuʿāʿ-ı āteş-i āh
pertev-i **lemʿa-i** hidāyetdür *(Gazel 64, Mısra 18). [lemʿa-i,]*
ḥüsnüñ artar zülfüñ ey meh ʿanber-efşān eyleseñ
şemʿüñ artar **lemʿası** tārın perīşān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 2). [lemʿası, -sı]*
lemʿa-i tīġuñ ide pertev-i mihri zāʿil
reşk-i ḫurşiyd-i cihān-tāb ola ey meh siperüñ *(Gazel 114, Mısra 9). [lemʿa-i,]*
ey yaḳīnī gönül āyīnesini ṣāf eyle
lemʿa-i mihr-i nigār-ıla aña vir ṣayḳal *(Gazel 118, Mısra 18). [lemʿa-i,]*

lemʿa eyle-: Aydınlatmak.

lemʿa eyler bedenüñ sādede ey māh-liḳā
rūz-ı rūşende olan mihr-i cihān-ārāsın *(Gazel 151, Mısra 11). [lemʿa eyler,]*

lemʿa-i envār: Nurların parıltısı.

ḳamaşur **lemʿa-i envāruña** gözler baḳamaz
Berḳ urur nūr-ı ruḫuñ reşk-i yed-i beyzāsın *(Gazel 151, Mısra 7). [lemʿa-i envāruña,]*

lemʿa-i nūr-ı cemāl: Güzel yüzün nurunun parıltısı.

cemālüñde görinen **lemʿa-i nūr-ı** ḫudā ḥaḳḳı
ḳaşuñ ʿīd-i ḍuḥānuñ ġurre-i ġarrāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 5). [lemʿa-i nūr-ı cemālüñde, -de]*

lerzān: Titreyen, titrek.

ṣabā-yı āhum ider cism-i zerdümi **lerzān**
ten-i nizārumı berg-i ḫazāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 9). [lerzān,]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāye
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿarʿarı **lerzān** *(Gazel 138, Mısra 14). [lerzān,]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāyeñ
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿarʿarı **lerzān** *(Kaside 3, Mısra 22). [lerzān,]*
senüñ ey nūr-ı ḫudā ḫasret-i dīdāruñdan
teb ṭutup oldı teni āb-ı revānuñ **lerzān** *(Gazel 139, Mısra 8). [lerzān,]*

leşker: Asker.

serdār-ı **leşker-i** ġam-ı ʿışḳ ol yaḳīnīʿyā
mansūr-veş çıḳup ser-i dār üzre ol be-nām *(Gazel 123, Mısra 9). [leşker-i, --i]*
kākülüñ ser-firāz-ı kişver-i nāz
ḳāmetüñdür ʿalem ḫaṭuñ **leşker** *(Gazel 29, Mısra 6). [leşker,]*
leşker-i derd ü belādan yüzümi döndürme
ʿarşa-i ġamda begüm server-i merdānam ben *(Gazel 144, Mısra 5). [leşker-i,]*
gel yetiş **leşker-i** şādīyle meded nuṣret ḳıl
ceyş-i ġam aldı beden burcunı cānum feṯḥī *(Gazel 194, Mısra 3). [leşker-i,]*
mecālüm **leşkerin** tātār-ı zülfüñ tār-mār eyler
ḳarārum gitmege ol ġamze-i ḫūn-ḫvār olur bāʿis *(Gazel 22, Mısra 5). [leşkerin,]*

leşker-i şeb: Gece askeri. II Gece.

livā-yı ḫusrev-i ḫāver ʿayān olınca hemān
alāy-ı **leşker-i şeb** oldı münʿadim fi'l-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 14). [leşker-i şeb,]*

leṭāfet: Latiflik, güzellik, hoşluk.

ruḫuñçün her kelāmum gülbin-i bāġ-ı **leṭāfetdür**
maʿānī gülşeninde tāze bitmiş verd-i ḫandānam *(Gazel 124, Mısra 11). [leṭāfetdür, -dür]*
ḳara çul giydürür-ise yiridür āh bana
giymiş ol baḥr-ı **leṭāfet** yine māvī kemḫā *(Gazel 4, Mısra 2). [leṭāfet,]*
leb-i laʿlüñ **leṭāfetde** söz açsa rūḥ-perverdür
hemānā ol büt-i ʿīsī-nefes rūḥ-ı muṣavverdür *(Gazel 61, Mısra 1). [leṭāfetde, -de]*
yaḳīnī gülşen-i ʿışḳında ben bir bülbül-i zāram
Leṭāfet mışrınuñ ṭūṭī-i şekker-ḫāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 10). [leṭāfet,]*
bugün sen kim **leṭāfet** baḫrına bir dürr-i yektāsın
düşer mi saña hīç bīgāne düşmek āşinālardan *(Gazel 142, Mısra 3). [leṭāfet,]*
aḳar ṣan cennet-i firdevsʿden bir cūy-ı ṣāfīdür
degüldür ol **leṭāfet** gülşeninde sāʿid ü bāzū *(Gazel 167, Mısra 14). [leṭāfet,]*

leṭāfet bāġı: Hoşluk, latiflik bahçesi.

leṭāfet bāġınuñ serv-i semen-sīmāsıdur yūsuf
melāḥat gülşeninüñ bülbül-i zībāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 1). [leṭāfet bāġınuñ, -nun]*
leṭāfet bāġınuñ sensin tezerv-i nāz-perverdi
ne bilsün kebg-i kühsār ey perī-ruḫsār reftārı *(Gazel 188, Mısra 3). [leṭāfet bāġınuñ,]*

levend: Asker, boylu poslu, yiğit.

zenāna vazʿ iden oġlana baḳmaz er gibi er
levend ṭarzı müşāhed gerek güzellerde *(Gazel 178, Mısra 6). [levend,]*

levḥ: Sayfa.

ḫaṭṭuñı gördükçe ʿaḳlum aldurursam vechi var
levḥ-i ḫaddüñde yazılmış innehū siḥrun mübīn *(Kaside 2, Mısra 42). [levḥ-i,]*
nūr-ı ruḫuñda ṣanma belürdi ḫaṭ-ı ġubār
bir sīm **levḥa** yazdı ḳazā sūre-i duḫān *(Gazel 140, Mısra 6). [levḥa, -a]*

levḥa: Bir yere asılmak üzere yazılmış veya yapılmış yazı veya resim.

hilāl mışḳala-i zerle **levḥa-i** felege
şu resme itmiş-idi naḳş ki irmez aña ḫayāl *(Kaside 1, Mısra 5). [levḥa-i, --i]*

leylā: Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.

irşād-ı pīr-ile degül-imiş cünūn-ı ḳays
leylāʿyı sevmede yoġ-imiş anda iḫtiyār *(Gazel 26, Mısra 8). [leylāʿyı, -y, -ı]*
seyr idüp dil ḫānesin dimez ki **leylā** bundadur
geşt ider yabanları mecnūn temāşā bundadur *(Gazel 42, Mısra 1). [leylā,]*
semtden gel ʿazm-i ṣaḥrā ḳılma ʿaḳluñ var-ısa
hāy mecnūn iste göñlüñden ki **leylā** bundadur *(Gazel 42, Mısra 8). [leylā,]*
ṭururken ey ṣaçı **leylā** ḳapuñ olur mu bu kim
düşem yabanlara mecnūn gibi sefāhet idem *(Gazel 125, Mısra 9). [leylā,]*

leylā ṣaçuñ: Leyla saçı.Gece renkli siyah saç.

şöyle mecnūn itdi ben dīvāneyi **leylā ṣaçuñ**
ey perī bī-ʿaḳl ola geldükçe mecnūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 3). [leylā ṣaçuñ,]*

leylā-ḫırām: Leyla gibi nazlı nazlı salınan sevgili.

kāşki biñ cānum olsa tende ey **leylā-hırām**
zülfüñ-içüñ her birin mecnūn-ı şeydā eylesem *(Gazel 127, Mısra 5). [leylā-hırām,]*

leyle-i miʿrāc: Miraç gecesi.

şerḥ-i sübḥānellezī esrā yazar ḫaṭṭ-ı ruḫuñ
leyle-i miʿrācʿdur zülf-i siyehkāruñ hemīn *(Kaside 2, Mısra 36). [leyle-i miʿrācʿdur, -dur]*

leylī: Geceye ait, geceyle ilgili. || Siyah.

eşigüñ yaṣdanuban ey ṣaçı **leylī** her şeb
ṣanma kim ʿāşıḳ-ı mecnūnuñı yabanda yatur *(Gazel 56, Mısra 5). [leylī,]*

leylī ṣaçuñ: Gece renkli, siyah saç. || Sevgilinin Leyla'nın saçı gibi olan saçı.

leylī ṣaçuñ ġamıyla benüm diñle ḫālümi
mecnūnʿı añma ḳıṣṣası anuñ fesānedür *(Gazel 57, Mısra 3). [leylī ṣaçuñ,]*

lezzet: Tat, lezzet.

zehr-i ġam muʿtādıyın tiryāk-i vuṣlaṭ istemen
lezẕet-i ṣādī gerekmez ʿāṣıḳ-ı ġam-ḫvāra hīç *(Gazel 24, Mısra 12). [lezẕet-i, -i]*

libās: Elbise, giysi.

libās-ı kaʿbede olan siyāh ṣāl içün
ʿizāruñ üzre hat-ı bī-miṣāl hakkıyçün *(Gazel 164, Mısra 3). [libās-ı,]*
āsumānī ṣanasın lāledür ol māʿī **libās**
bedeni ḳaṭre-i şeb-nem-durur anda gūyā *(Gazel 4, Mısra 5). [libās,]*
gökde gūyā ṭolanur mihr-i ziyā-baḫş-ı cihān
sīnesin māʿī **libās** itdi o māhuñ iḫfā *(Gazel 4, Mısra 8). [libās,]*
libāsı jende ḳıl abdāl ol ibni edhem-veş
yakīnī ʿışkına giy ḳara şalı dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 13). [libāsı, -ı]*
siyāh olursa **libāsı** nʿola o meh-rūnuñ
çerāġ dibi ḳarañu olur meṣeldür bu *(Gazel 168, Mısra 5). [libāsı, -ı]*
sen güli sürḫ **libāsuñ** ḫaṭı rūşen ḳıldı
kim olur perde-i bālā-yı ser-i āteş dūd *(Kaside 5, Mısra 19). [libāsuñ, -uñ]*

līk: "Lakin, fakat, ama, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

zülfi ʿahd itdi vefā eyleyüp öldürmege **līk**
ḳorḳarın itmeye ʿömrüm benüm ol ʿahde vefā *(Gazel 2, Mısra 11). [līk,]*
zehr-i ġam defʿine tiryāk-i mey-i nāb gerek
Yoḳsa ġam defʿ idemez bir şeyi **līk** bir miṣḳāl *(Gazel 117, Mısra 8). [līk,]*

liḳā: (Ay) yüzlü.

lemʿa eyler bedenüñ sādede ey **māh-liḳā**
rūz-ı rūşende olan mihr-i cihān-ārāsın *(Gazel 151, Mısra 11). [māh-liḳā,]*

limen: O kimse içindir ki.

ṭūbā ḳadüñ ider beni āzāde ġuṣṣadan
ṭūbā **limen** yüsāʿiduhuʿl-fevze veʿn-necāt *(Gazel 18, Mısra 4). [limen,]*

livā: Sancak, bayrak.

şuʿāʿ-ı nīze-i ḫurşiyd-i ʿālem-ārāyı
livā-yı ḫusrev-i gītī-sitāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 6). [livā-yı,]*

livā-yı ḫusrev-i ḫāver: Doğu hükümdarının bayrağı (güneş bağlamında).

livā-yı ḫusrev-i ḫāver ʿayān olınca hemān
alāy-ı leşker-i şeb oldı münʿadim fi'l-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 13). [livā-yı ḫusrev-i ḫāver,]*

liyāḳat: Layık olma / yeterlilik / uygunluk.

bulımazlarsa eger feyż-i ḥimāyetle şeref
ḳullaruñ pādişehüm ʿafva **liyāḳat** bulmaz *(Gazel 66, Mısra 8). [liyāḳat,]*

luʿb: I. Oyun. II. Hile.

çāh iderler yirüñi bir **luʿb-ıla** yūsuf-miṣāl
ʿāḳıl-ısañ ḳılma iḫvān ile bir ān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 7). [luʿb-ıla, --ıla]*
ṭurmayup **luʿb-ıla** ʿuṣṣāḳı ṭavāf eylerler
kūy-ı dilber be göñül kaʿbe-i ʿulyā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 7). [luʿb-ıla, --ıla]*

lūlū: İnci.

leb-i yāḳūtuñ içre dendānuñ
dürc-i laʿlīn içinde **lūlūdur** *(Gazel 52, Mısra 4). [lūlūdur, -dür]*
deryā-yı aḫzar itdi çemenzārı cūybār
Aṣdāf aña semenler ü **lūlūsı** jāleler *(Gazel 33, Mısra 4). [lūlūsı, -sı]*

lūlū-yı ḫōş-āb: Parlak inci.

dizilür riṣte-i cāna niçe **lūlū-yı ḫōş-āb**
dürc-i laʿlīnin açup söylese gevher-pāre *(Gazel 174, Mısra 3). [lūlū-yı ḫōş-āb,]*

lūlū-yı şehvār: İri inci tanesi.

reşk-i elfāẓ-ı güher-bāruñdan ey sīmīn-beden
başına **lūlū-yı şehvāruñ** ṣadef zindān olur *(Gazel 54, Mısra 12). [lūlū-yı şehvāruñ, -un]*

luṭf: Hoşluk, güzellik,.

nem irmese aña nīsān-ı **luṭf** u cūduñdan
çemende neşv ü nemā bulmaz-ıdı serv-i revān *(Kaside 3, Mısra 19). [luṭf,]*
niçe demdür ki dīde ḳan aġlar
Vaḳt-ı **luṭf** u dem-i ḥimāyetdür *(Gazel 63, Mısra 10). [luṭf,]*
ḳapuñda derd ü fāḳayla göñül bīmār u ʿācizdür
bu derde şerbet-i **luṭfuñla** dermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 16). [luṭfuñla, -uñ, -la]*
yüri var kūy-ı yāra āh iderek
göresin belki **luṭfını** giderek *(Gazel 97, Mısra 2). [luṭfını, -ı, -n, -ı]*
ḫafīf **luṭfına** nisbet seḫā-yı ebr-i s̱iḳāl
uyup zelāzile ger ḫıffet itmeseydi zemīn *(Kaside 1, Mısra 27). [luṭfına, -ı, -n, -a]*
umarum pādişehüm **luṭfuña** irgürürsin
bu yaḳīnī niçe dem bābuña derbānuñdur *(Gazel 49, Mısra 11). [luṭfuña, -(u)n, -a]*
luṭfuñ anuñ ẓuhūrına olsa nʿola ẓahīr
şāhum yaḳīnī gibi bir ehl-i kemāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 9). [luṭfuñ, -uñ]*

luṭf it-: İhsanda, iyilikte bulunmak.

beni **luṭf it** ṣafā mışrına sulṭān eyle sulṭānum
ʿadūnuñ başına dünyāyı zindān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 1). [luṭf it,]*

luṭf u ʿināyet: Güzellik ve iyilik.

ben ne ḫākem ki yüzüm sürem ayaġuñ tozına
ger baṣarsañ yüzüme **luṭf u ʿināyet** senden *(Gazel 147, Mısra 4). [luṭf u ʿināyet,]*

luṭf-ı cān-baḫş: Can bağışlayan lütuf.

açılmadı ḥicāb-ı ġamda ḳaldı ġonca-i ḳalbüm
nesīm-i **luṭf-ı cān-baḫşuñla** ḫandān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 8). [luṭf-ı cān-baḫşuñla, -la]*

M

maʿānī: Anlamlar, manalar .

ruḫuñçün her kelāmum gülbin-i bāġ-ı leṭāfetdür
maʿānī gülşeninde tāze bitmiş verd-i ḫandānam *(Gazel 124, Mısra 12). [maʿānī,]*
maʿānī cāmı çekilmez mi cāmī geçdiyse
tehī degül şeref-i himmetüñde bu meydān *(Kaside 6, Mısra 21). [maʿānī,]*

maʿārif: 1. marifetler, bilimler. 2. bilgi, kültür.

sipihr-i naẓmda encüm gibi maḥv oldı ṣāʿirler
olaldan ben **maʿārif** burcunuñ ḫurşiyd-i raḫşānı *(Gazel 187, Mısra 14). [maʿārif,]*

serīr-i rifʿate geçdi oturdı yirine cānum
maʿārif taḫtına ol ḫusrev-i ferruḫ-liḳā geldi *(Gazel 191, Mısra 8). [maʿārif,]*
sipihr-i faẕl u **maʿārifde** gerçi mihr-i münīrüz
ḳapuñda ey meh-i ḫūrşiyd-çihre ḫāk-i ḥaḳīrüz *(Gazel 75, Mısra 1). [maʿārifde, --de]*

maʿbūd: Kendisine ibadet olunan, tapınılan; Allah.

vech-i pāküñde olan āba teşebbüh ḳılmış
Yoḫsa bī-vech büt-i çīnʿe dimezler **maʿbūd** *(Kaside 5, Mısra 8). [maʿbūd,]*

mācerā: Yaşanan olaylar dizisi, baştan geçen, vuku bulan hal ve olay.

ṣorar-ısañ dil-i şūrīde **mācerāsından**
vücūd fülkini ġarḳ itdi baḥr-ı eşk-i revān *(Kaside 3, Mısra 27). [mācerāsından, -sın, -dan]*

maʿden: Çok değerli şeyleri kapsayan kaynak.

maʿden-i elmāsī bir deryā olur dil gūyiyā
cevher-i tīġuñ şu dem kim sīnede pinhān olur *(Gazel 54, Mısra 9). [maʿden-i,]*

maʿden ü kān: Maden ve kaynak.

şuʿāʿ-ı pertev-i faẕlında z̲erre mihr-i münīr
ḳalīl himmeti yanında cūd-ı **maʿden ü kān** *(Kaside 1, Mısra 26). [maʿden ü kān,]*

maġrib: Güneşin gurup ettiği yer, batı, garp ciheti.

mihr-i rūşendür yaḳīnī naẓmumuñ maʿnāları
şiʿrümüñ ḫaṭṭ-ı siyāhı **maġrib** olmışdur aña *(Gazel 5, Mısra 18). [maġrib,]*
var ṣalāḥuñ eyleseñ **maġribde** ger icrā-yı ḥaḳ
irs̲-ile naḳl itdi bir pāşā-yı ṣāliḥden saña *(Gazel 5, Mısra 9). [maġribde, -de]*
istimāʿ idüp o semteʿazmüñi ey meh-liḳā
başın alup gitdi dün ḫurşiyd **maġribden** yaña *(Gazel 5, Mısra 2). [maġribden, -den]*
ṭalʿatuñla eyledi ḫurşiyd **maġribden** ṭulūʿ
vechi var āḫir zamān oldı dir isem ḫusrevā *(Gazel 5, Mısra 3). [maġribden, -den]*
maşrıḳ-ı envār-ı elṭāf-ı ilāhī ol müdām
eyledükçe **maġribe** ḫurşiyd-i enver ilticā *(Gazel 5, Mısra 14). [maġribe, -e]*
maġribi eyler ziyāret rūz u şeb māh-ıla mihr
zülf ü ruḫsāruñ ümīdiyle ey ferruḫ-liḳā *(Gazel 5, Mısra 15). [maġribi, -i]*
var-ısa **maġribe** ey şāh-ı dil-āver seferüñ
hem-rehüñ ḫızr-ı hüdā peyk-i ẓafer rāh-berüñ *(Gazel 114, Mısra 1). [maġribe, -e]*

maġribī: Magribe mensup, Magrip Arapları.

maġribīler mālik-i genc-i ḫibāyā oldılar
kīmiyādur cevher-i z̲ātuñ meger ey ḳaşı yā *(Gazel 5, Mısra 7). [maġribīler, -ler]*
ḫāliṣ oldum pūte-i hecrüñde nār-ı şevḳ-ıla
maġribī dīnārdur ruḫsār-ı zerdüm gūyiyā *(Gazel 5, Mısra 12). [maġribī,]*

maġrūr ol-: 1. böbürlenmek, gururlanmak 2. aldanmak ‖ tafra atmak, kibirlenmek.

serīr-i salṭanatda tāca **maġrūr olma** sultānum
başına ʿāḳıbet çoḳ tāc-dāruñ tāc dar olmış *(Gazel 80, Mısra 3). [maġrūr olma,]*

māh: Ay.

nāḫun-ı pāy-ı següñ dīde-i hūn-bārumda
māh-ı nevdür ki şafaḳdan ola nāgeh peydā *(Gazel 1, Mısra 6). [māh-ı,]*
āsumānī giyer ol burc-ı cemālüñ **māhı**
ġusl içün nīlʿe girer yūsuf-ı mışrī gūyā *(Gazel 4, Mısra 3). [māhı, -ı]*

gökde gūyā ṭolanur mihr-i ziyā-baḫş-ı cihān
sīnesin māʿī libās itdi o **māhuñ** iḫfā *(Gazel 4, Mısra 8). [māhuñ, -uñ]*
meydān-ı ʿarş eblaḳ-ı iḳbālüme mekān
çābük-süvār-ı himmetüme **māh-ı** nev rikāb *(Gazel 12, Mısra 6). [māh-ı,]*
ol **māhuñ** ey yaḳīnī irem diyü kūyına
yir yir revāḳ-ı ʿarşa kemend atdı nāleler *(Gazel 33, Mısra 9). [māhuñ, -uñ]*
mihr ṣanma felek ol **māha** ḳabūl ide diyü
ʿarz ider gün başına bir güzel altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 7). [māha, -a]*
ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ ammā ṭurmaduñ ey **māh** peymāna *(Gazel 172, Mısra 10). [māh,]*
cemşiyd-i çār-bāliş-i eyvān-ı kibriyā
ḫurşiyd-i ṣubḥ-sancaḳ u **māh-ı** zuḥal-mekān *(Gazel 137, Mısra 10). [māh-ı, --ı]*
cebīnüñi gören āyīnede olur giryān
ki hāle içre görüleydi **māh** olur bārān *(Gazel 136, Mısra 2). [māh,]*
ʿarz ider nakd-i encüm-i eşki
māh olmış gibi ḫarīdāruñ *(Gazel 105, Mısra 12). [māh,]*
yaḳīnī mihr yüzin gösterür o **māh** saña
senüñle āyineye baḳduġı odur her ān *(Gazel 136, Mısra 13). [māh,]*
ʿaceb ẓulm issidür ḥammām alur ḳoynına ol **māhı**
yanarken āteş-i mihr-i ruḫuñla dāʿimā külḫan *(Gazel 143, Mısra 11). [māhı, -ı]*
o **māha** āteşüm olmaġa şām-ı ġamda ʿayān
derūn-ı sīnede ʿālī zebāne çekdi ʿalev *(Gazel 166, Mısra 9). [māha, -a]*
gece olsun varayın ḫānesine dimiş o **māh**
ḳanı ṭāliʿ ki ṭulunsa güneş aḫşām olsa *(Gazel 175, Mısra 7). [māh,]*

maḥabbet: Sevgi.

biz mālikān-ı kişver-i ʿışḳ u **maḥabbetüz**
mülk-i cihāna egmedi baş eñ kemīnümüz *(Gazel 74, Mısra 9). [maḥabbetüz, -üz]*
mecnūndan **maḥabbetümi** eksük añlama
yanumda artuḳ añma anı ey perī-ḫişāl *(Gazel 116, Mısra 9). [maḥabbetümi, -mi]*

maḥabbet şemʿi: Aşk, sevgi mumu.

cemāl-i şuʿle-i yāra göñül pervānesin yandur
maḥabbet şemʿini ey dil uyandur bir çerāġ olsun *(Gazel 162, Mısra 6). [maḥabbet şemʿini,]*

maḫādīm: Oğullar, mahdumlar.

ḳadr-i ʿālīñe degül ġayrı **maḫādīm** sezā
ṣanma her şaḫṣa maḥall ola maḳām-ı mahmūd *(Kaside 5, Mısra 11). [maḫādīm,]*

maḫal: Uygun, yerinde, tam, kusursuz.

maḫaldür itse mekān dilde genc-i iḫsānuñ
ki niçe demdür ol ümmīd-ile yatur bī-cān *(Kaside 6, Mısra 55). [maḫaldür, -dür]*
dögdüm aġyāruñı maḥalleñde
öldürürseñ daḫı **maḫal** didiler *(Gazel 34, Mısra 12). [maḫal,]*
dil-i vīrānı ey ṣaçı ejder
Vuṣlatuñ gencine **maḫal** didiler *(Gazel 34, Mısra 22). [maḫal,]*
mār-ı zülfi niçe demdür ki ḫarāb itdi dili
genc-i vaṣluñ daḫı görmez mi bu vīrāne **maḫal** *(Gazel 118, Mısra 12). [maḫal,]*
ġam-ı ḳaddüñle ḫāke düşdi göñül
ol fütāde **maḥall-i** himmetdür *(Gazel 64, Mısra 12). [maḥall-i,]*
ḳadr-i ʿālīñe degül ġayrı maḫādīm sezā
ṣanma her şaḫṣa **maḥall** ola maḳām-ı mahmūd *(Kaside 5, Mısra 12). [maḥall,]*

maḥalle: Bir şehrin veya bir kasabanın bölündüğü parçalardan her biri. II Sevgilinin mahallesi.

dögdüm aġyāruñı **maḥalleñde**
öldürürseñ daḫı maḥal didiler *(Gazel 34, Mısra 11). [maḥalleñde, -ñ, -de]*

maḫfī: Gizlenilmiş, gizli, saklı.

ḳılca olduġı miyānı bellüdür **maḫfī** degül
kimse amma irmedi sırr-ı dehān-ı yāra hīç *(Gazel 24, Mısra 5). [maḫfī,]*

māh-ı muḥarrem: Hz Hüseyin ve arkadaşlarının şehit edildiği ay.

demdür yaḳīnī **māh-ı muḥarremde** aġla ḳan
Ġarḳ eyle lāle-veş dem-i ʿāşūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 13). [māh-ı muḥarremde,]*

māh-ı tābān: Parlak ay.

cebīnüñ pertevi şöhret virürken **māh-ı tābāna**
ruhuñ yanında germ olmaḳ düşer mi şemʿ-i sūzāna *(Gazel 172, Mısra 1). [māh-ı tābāna,]*

māhiyyet: Bir şeyin aslı, nasıl olduğu.

ṭālib-i sāġar olan esrār-ı vaḥdāniyyete
ʿārif-i mecmūʿa-i **māhiyyet-i** eşyā gerek *(Gazel 98, Mısra 8). [māhiyyet-i,]*

maḫmūd: "Övülmüş methedilmiş" anlamında.

mihr-i rūyuñdaki bīnī mi eyā ḳaşı kemān
yā dü-şaḳḳ itdi meh-i bedri benān-ı **maḥmūd** *(Kaside 5, Mısra 10). [maḥmūd,]*

maḫrem-i sırr-ı ḫudā: Allah'ın sırının gizliliği.

ṭarīḳ-ı ʿavn-ı ḥaḳʿdan rehber-i rāh-ı hüdā geldi
şeh-i mülk-i velāyet **maḫrem-i sırr-ı ḫudā** geldi *(Gazel 191, Mısra 2). [maḫrem-i sırr-ı ḫudā,]*

maḫrem-i viṣāl: Vuslata (kavuşma) yakın.

maḫrūm ehl-i ʿışḳ u ʿadū **maḫrem-i viṣāl**
bülbül esīr-i ḫār-ı cefā gül enīs-i zāġ *(Gazel 87, Mısra 7). [maḫrem-i viṣāl,]*

māh-ruhsār: Ay yüzlü sevgili.

anuñ devrinde batdı yıldızı her **māh-ruḫsāruñ**
güzellik burcunuñ mihr-i cihān-ārāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 3). [māh-ruḫsāruñ,]*

mahrûm: Dilediğini elde edememe, yoksun.

maḥrūm ehl-i ʿışḳ u ʿadū maḥrem-i viṣāl
bülbül esīr-i ḫār-ı cefā gül enīs-i zāġ *(Gazel 87, Mısra 7). [maḥrūm,]*

maḫrūm ol-: Bir şeyden nasibini alamamak, istediğini elde edememek.

ḳaṭʿ iderler başını ol ẕevḳdan **maḥrūm olup**
cām-ı laʿl-i yāra ḥırşın eylemezse az zülf *(Gazel 88, Mısra 9). [maḥrūm olup,]*

maḫrūr: Teşne, harareti ziyade olan kimse.

yalman-ı tīġı kesmedi ḳalbüñ ṣusuzluġın
sīr-āb ider mi teşne-i **maḫrūrı** hīç serāb *(Gazel 12, Mısra 10). [maḫrūrı, -ı]*

maḫşer: Âhirette insanların dünyâda yaptıklarının hesâbını vermek üzere dirilip toplanacağı yer.

ḳāmetüñden nişānedür ṭūbā
kākülüñden nümūnedür **maḥşer** *(Gazel 29, Mısra 4). [maḥşer,]*
ser-fürū eyleme **maḥşerde** dilā ṭūbāʿya
sāye-güster ola ger ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 5). [maḥşerde, -de]*
ölürsem zülf ü ḳaddüñçün eger ey serv-i ḫōş-bālā
ṭuram **maḥşerde** ʿabbāsī ʿalemlerle mezārumdan *(Gazel 141, Mısra 6). [maḥşerde, -de]*

māh-ṭalʿat: Yüzü ay gibi parlak, güzel olan.

mirʿāt-ı ḫaddi var iken ol **māh-ṭalʿatuñ**
ḫūrşiyd-i çarḫ-ı cārīye yoḳdur nigāhumuz *(Gazel 71, Mısra 5). [māh-ṭalʿatuñ, -uñ]*

maḥv it-: Mahvetmek. yok etmek. harab etmek.

gerek dil zār olup rāh-ı belāda nātüvān ḳalsun
bu varlıḳ defterinden ism ü resmin şöyle **maḥv it** kim *(Gazel 161, Mısra 8). [maḥv it,]*

maḥv ol-: Yok olmak, perişan olmak.

sipihr-i naẓmda encüm gibi **maḥv oldı** şāʿirler
olaldan ben maʿārif burcunuñ ḫurşiyd-i raḫşānı *(Gazel 187, Mısra 13). [maḥv oldı,]*
ayaġı ḫāke batup **maḥv olur** gitdükçe
bir aḳarsu gibidür ḥayf ki ʿömr-i güzerān *(Gazel 139, Mısra 5). [maḥv olur,]*
maḥv olur gün yüzine ḳarşu nücūm-ı eşküm
mihr-i raḫşāna muḳābil olımaz seyyāre *(Gazel 174, Mısra 7). [maḥv olur,]*

māh-veş: Ay gibi, - sevgili-.

çünki ol **māh-veşüñ** eşigidür meşvāmuz
ʿāḳıbet cennet-i firdevs olısar meʿvāmuz *(Gazel 68, Mısra 1). [māh-veşüñ, -üñ]*

maḫzūn: Hüzünlü, kederli ‖ Gönül.

ḫaṭṭ-ı sebzine müşābihdür o ġonca-dehenüñ
ḳalb-i **maḫzūna** şafā virdügi budur çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 2). [maḫzūna, -a]*
ḫaṭ-ı sebzine müşābihdür o ġonca-dehenüñ
ḳalb-i **maḫzūna** şafā virdügi budur çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 4). [maḫzūna, -a]*

maḫzūn ol-: Üzüntülü olmak.

cān ü dil **maḫzūn olup** āh itseler her dem nʿola
ey perī zülfüñ ġamı hem andadur hem bundadur *(Gazel 43, Mısra 7). [maḫzūn olup,]*

māʿī: Su rengi, mavi.

āsumānī şanasın lāledür ol **māʿī** libās
bedeni ḳaṭre-i şeb-nem-durur anda gūyā *(Gazel 4, Mısra 5). [māʿī,]*
gökde gūyā ṭolanur mihr-i ziyā-baḫş-ı cihān
sīnesin **māʿī** libās itdi o māhuñ iḫfā *(Gazel 4, Mısra 8). [māʿī,]*

maʿil: Meyilli, istekli, hevesli.

bilür derd ehlinüñ ḥālini ben mecnūna **māʿildür**
benüm çoḳ sevdügüm ḥāl ehlidür maʿḳūle ḳāʿildür *(Gazel 59, Mısra 1). [māʿildür, -dür]*
ʿālemüñ ʿişretine cem gibi **māʿil** degülin
almazın meclis-i şādīde ele cām-ı şarāb *(Gazel 10, Mısra 3). [māʿil,]*
mizācı āteş anuñ biz şu gibi **māʿil** aña
o mihr-i ʿālem-ile imtizācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 3). [māʿil,]*

maḳām: Durulan yer. II Mevki.

ṣuyı bol raʿnā havāsı var sürūr-efzā **maḳām**
gel olalum ḫāne-i mey-ḫānede ehl-i nişest *(Gazel 21, Mısra 5). [maḳām,]*
bir iki gün bu fenāʿālemi ḳılduñ çü **maḳām**
eyleme kendüñe ʿīş-ı mey-i ḥamrāyı ḥarām *(Müseddes 3, Mısra 15). [maḳām,]*
hār-ı cefāda bülbül-i zāruñ **makāmı** pest
bālā-nişīn-i meclis-i gülşen ġurābdur *(Gazel 45, Mısra 3). [makāmı,]*

maḳām-ı mahmūd: Mahşer günü Hz. Muhammedd'in diğer nebîlerle velîlere melce' olan şefaat-i Kübrâ makamı.

ḳadr-i ʿālīñe degül ġayrı maḫādīm sezā
ṣanma her şaḫṣa maḥall ola **maḳām-ı mahmūd** *(Kaside 5, Mısra 12). [maḳām-ı mahmūd,]*

makdem: Ayak basma, gelme, geliş, teşrif etme.

dil-i bīmār u şeydā **maḳdeminden** buldı dermānı
marīz-ı ʿillet-i hicrān iken ḳalbe şifā geldi *(Gazel 191, Mısra 5). [maḳdeminden, -in, -den]*

maʿḳūle ḳāʿil: Akla uygun mantıklı şeyler söyleyen kimse.

bilür derd ehlinüñ ḥālini ben mecnūna māʿildür
benüm çoḳ sevdügüm ḥāl ehlidür **maʿḳūle ḳāʿildür** *(Gazel 59, Mısra 2). [maʿḳūle ḳāʿildür,]*

māl ü mülk: Mal ve mülk.

ādemīye maʿrifet ḫōş tāc imiş
salṭanatla **māl ü mülki** bāc imiş *(Kıt'a 2, Mısra 2). [māl ü mülki,]*

mālik: Sahip. Bir şeye sahip olan, bir şeyi olan.

maġribīler **mālik-i** genc-i ḫibāyā oldılar
kīmiyādur cevher-i ẕātuñ meger ey ḳaşı yā *(Gazel 5, Mısra 7). [mālik-i, -i]*
ḥaḳīḳat gencine **mālik** bizüz bu mülk-i fānīde
bizüm vīrānelikden kārumuz ābādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 9). [mālik,]*

mālik ol-: Sahip olmak.

cihānda **mālik olmaḳ** vaṣlına bir yūsuf-ı ḥüsnüñ
ʿazīz-i ʿālem olup mıṣrʿa sulṭān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 3). [mālik olmaḳ,]*

mālikān: Sahibi, âşığı.

biz **mālikān-ı** kişver-i ʿışḳ u maḥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş eñ kemīnümüz *(Gazel 74, Mısra 9). [mālikān-ı,]*

maʿlūm ol-: Bilinmek.

bildük suḫanuñdan dehenüñ var idügini
maʿlūm olur ey ġonca müʿessir eserinden *(Gazel 148, Mısra 4). [maʿlūm olur,]*

māmelek: Bir kimsenin sâhip olduğu her şey, varı yoğu, mal varlığı.

diḳḳatle didi bilüñe bir naẓm-ı dür-nisār
itdi yaḳīnī **māmelekin** yine der-miyān *(Gazel 140, Mısra 14). [māmelekin, -in]*

maʿmūr: Bayındır, imar edilmiş. II Mutlu, huzurlu olmuş.

seyl-i ġam itdi yaḳīnī dil-i vīrānı ḫarāb
tañ mıdur olmasa ger ḫāne-i ḳalbüm **maʿmūr** *(Gazel 40, Mısra 12). [maʿmūr,]*

maʿmūr eyle-: İmar etmek.

göñül mülkini yap yap dest-i luṭfuñ **eylesün maʿmūr**
belā bünyādını ḳalbümde vīrān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 3). [maʿmūr eylesün,]*

maʿnā: Anlam, kavram.

benüm her beytümi iẕʿān idüp īkān ider-iseñ
bulursın anda hep **maʿnā-yı** külliyāt-ı ḫāḳānī *(Gazel 187, Mısra 12). [maʿnā-yı, --yı]*
mihr-i rūşendür yaḳīnī naẓmumuñ **maʿnāları**
şiʿrümüñ ḫaṭṭ-ı siyāhı maġrib olmışdur aña *(Gazel 5, Mısra 17). [maʿnāları, -lar, -ı]*

mānend: Benzer, eş II uygun, yakışır.

ne ḫaddüñ gibi raʿnā bir gül-i bāġ-ı bahā vardur
ne bālā ḳaddüñe **mānend** naḫl-i dil-güşā vardur *(Gazel 51, Mısra 2). [mānend,]*
baḥr-ı eşkümde yaḳīnī benüm āvāre başum
pür-hevādur heves-i ʿışḳ-ıla **mānend-i** kelāb *(Gazel 10, Mısra 12). [mānend-i,]*

maʿnī: Mana, anlam.

ey yaḳīnī ḫaṭṭ-ı ruḫsārından ol ʿīsī-lebüñ
oldı ẓāhir **maʿnī-i** min ʿindihī ʿilmuʿl-yaḳīn *(Kaside 2, Mısra 44). [maʿnī-i, -i]*
ey yaḳīnī bu ġazel **maʿnīde** bir deryādur
oldı ḳaʿrında anuñ ṣan dür-i meknūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 11). [maʿnīde, -de]*

manṣıb: Makam,rütbe, derece.Memurluk.

icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla hem-sifāl olsun
Yaḳīnī bendeñe bir **manṣıb** iḥsān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 18). [manṣıb,].*
segān-ı kūyuñ içre ḫōr olup şāhum ḥaḳīr olmaḳ
ʿulüvv-i **manṣıb-ıla** reşk-i aḳrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 14). [manṣıb-ıla, -ıla]*

manṣıb-ı ʿışḳ: Aşk makamı.

hecrüñde her dem ehl-i hevā āh u vādadur
bād-ı hevāsı **manṣıb-ı ʿışḳuñ** ziyādedür *(Gazel 41, Mısra 2). [manṣıb-ı ʿışḳuñ,]*

manṣūr-veş: "Ene'l-Hak" sözü sebebiyle idam edilen Hallac-ı Mansur gibi.

serdār-ı leşker-i ġam-ı ʿışḳ ol yaḳīnīʿyā
mansūr-veş çıḳup ser-i dār üzre ol be-nām *(Gazel 123, Mısra 10). [mansūr-veş,]*

manẓūr: Görülen, beğenilerek nazar edilen, bakılan.

şāh maḥmūdʿuñ ayāz olmış-ıdı **manẓūrı**
seyr-i mehtāb ḳıl ey serv olup cāme-kebūd *(Kaside 5, Mısra 21). [manẓūrı, -ı]*

mār: Yılan. Divan şiirinde sevgilinin saçı ve aşığın ahları şekil yönünden yılana benzer. Uzunluğu, kıvrımlı oluşu, siyahlığı, zehiri vs. özellikleri ile ele alınır.

mār-ı zülfiyle ḳaşı tīġı ṭılısm olmış aña
genc-i ʿışḳı o cüvānuñ dil-i vīrānda yatur *(Gazel 56, Mısra 11). [mār-ı,]*
yaḳīnīnüñ ʿaceb mi ʿaḳl u fikri tār-mār olsa
işitdüm ol perīnüñ zülfinüñ her tārı **mār** olmış *(Gazel 80, Mısra 10). [mār,]*

maraz-ı ʿışḳ: Aşk hastalığı ile.

maraz-ı ʿışḳ-ıla dirdüñ ki fiġān eylemeyem
şimdi dehri iñiletdüñ nedür ey dil derdüñ *(Gazel 109, Mısra 7). [maraz-ı ʿışḳ-ıla, -ıla]*

maʿreke: Savaş alanı.

çābük-süvār-ı eblaḳ-ı eyyām-ı rūzgār
bālā-nişān-ı **maʿreke-i** āḫirüʿz-zamān *(Gazel 137, Mısra 8). [maʿreke-i,]*

mār-ı zülf: Sevgilinin yılana benzeyen saçı.

mār-ı zülfi niçe demdür ki ḫarāb itdi dili
genc-i vaṣluñ daḫı görmez mi bu vīrāne maḥal *(Gazel 118, Mısra 11). [mār-ı zülfi,]*
mār-ı zülfüñsüz ol āşüfte zebūn olmışdur
nʿola tiryāk-i lebin ṣunsa dil-i bīmāra *(Gazel 174, Mısra 11). [mār-ı zülfüñsüz, -süz]*

maʿrifet: Bilgi. || Varlıkların hakîkatini ve ilâhî sırları tefekkür, keşif ve ilham yoluyle kavrama, gerçeği bilme, irfan.

maʿrifetsüz ādemī muhtāc imiş
ʿālem anuñ olsa ḳarnı ac imiş *(Kıt'a 2, Mısra 3). [maʿrifetsüz, -süz]*
ādemīye **maʿrifet** ḫōş tāc imiş
salṭanatla māl ü mülki bāc imiş *(Kıt'a 2, Mısra 1). [maʿrifet,]*
her kelāmum gül-i ḥamrā gibi rengīn terdür
gülşen-i **maʿrifete** murġ-ı ḫōş-elḥānam ben *(Gazel 145, Mısra 14). [maʿrifete, -e]*

marīz-ı ʿillet-i hicrān: Ayrılıktan kaynaklanan hastalıklar, sıkıntılar.

dil-i bīmār u şeydā maḳdeminden buldı dermānı
marīz-ı ʿillet-i hicrān iken ḳalbe şifā geldi *(Gazel 191, Mısra 6). [marīz-ı ʿillet-i hicrān,]*

māsivā: 1. Bir şeyin dışında kalan ve ondan başka olan her şey. 2. (Mâsivallah sözünden kısaltılarak) Allah'ın zâtı dışındaki bütün varlıklar.

dilden yaḳīnī jeng-i murādātı dūr ḳıl
çün **māsivā** ḥaḳīḳate baḳsañ ḥicābdur *(Gazel 44, Mısra 14). [māsivā,]*

maşrıḳ: Güneşin doğduğu yer, doğu.

maşrıḳ-ı envār-ı elṭāf-ı ilāhī ol müdām
eyledükçe maġribe ḫurşiyd-i enver ilticā *(Gazel 5, Mısra 13). [maşrıḳ-ı, --ı]*

maṭla: Doğacak yer.

gün ṭoġdı başa **maṭlaʿ-ı** kūyında ol mehüñ
ʿarz eyledi ʿiẕārını refʿ eyleyüp niḳāb *(Gazel 11, Mısra 13). [maṭlaʿ-ı,]*

maṭlūb: İstenen, talep edilen şey.

reftārı merġūb güftārı **maṭlūb**
ol zülfi āşūb ol ṭarz u āyīn *(Gazel 156, Mısra 7). [maṭlūb,]*

mavi: Yeşil ile menekşe rengi arasında bir renk, bulutsuz gökyüzünün rengi, mai.

ḳara çul giydürür-ise yiridür āh baña
giymiş ol baḥr-ı leṭāfet yine **māvī** kemḫā *(Gazel 4, Mısra 2). [māvī,]*

maẓanne: Bir şeyin vücudunun zannolunduğu yer, zan götüren.

müjeñ helāketüm ammā **maẓannem** ol ebrū
bulınmaz egri ṭutulmayıcaḳ begüm ṭoġru *(Gazel 168, Mısra 1). [maẓannem, -m]*

maẕhar: Bir şeyin görünür duruma geldiği, göründüğü, açığa çıktığı, zâhir olduğu yer veya kimse, tecellî yeri.

cemālüñ **maẕharıdur** pertev-i mihri yaḳīnīʿnüñ
nʿola gün günden efzūn olsa ḥüsnüñ ey hilāl-ebrū *(Gazel 167, Mısra 15). [maẕharıdur, -ı, -dur]*

meʿāl: Anlam, mana.

pīr-i muġān naṣīḥatini tut mey al ele
vāʿıẕ sözini fikr ider olsañ **meʿāl** yoḳ *(Gazel 94, Mısra 6). [meʿāl,]*

mecāl: 1. Güç, kuvvet, derman, tâkat.

ne āh ü zāra meded var ne ʿarz-ı ḥāle **mecāl**
ne çāre egleyeyin bilmezin ʿaceb nʿola ḥāl *(Müseddes 2, Mısra 7). [mecāl,]*
mecālüm leşkerin tātār-ı zülfüñ tār-mār eyler
ḳarārum gitmege ol ġamze-i ḫūn-ḫvār olur bāʿis *(Gazel 22, Mısra 5). [mecālüm, -üm]*

mecāl yoḳ: Gücü kalmamak, güçsüzleşmek.

düşdüm firāḳ pisterine zār u bī-mecāl
bir derde uġradum ki ḫalāṣa **mecāl yoḳ** *(Gazel 94, Mısra 4). [mecāl yoḳ,]*

meclis: Bezm, meclis, eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

belā-yı ġuṣṣa ile cān virür dil-ḫasta ʿāṣıḳlar
eger olmaz-ısa derd ehline dārüʿş-şifā **meclis** *(Gazel 77, Mısra 14). [meclis,]*
zūr ehli geçindüñ diyü **meclisde** mey-i nāb
ḳıldı leb-i sāḳī anı mey-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 13). [meclisde, -de]*
ʿīş-ı bezm-i ʿışḳ ider bir pehlevān-ı ʿālemem
meclisümde cem sebū-keş dest-yārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 4). [meclisümde, -üm, -de]*
ʿaceb mi reşk-i ḥavz-ı kevs̱er olsa sāḳıyā **meclis**
ṭolu cām-ı muṣaffālarla oldı pür-ṣafā **meclis** *(Gazel 77, Mısra 1). [meclis,]*
lebüñ būs itdi sāġar ṣanma kim nūş itdügüm meydür
dil-i bīmāra ḳanlar yutdurur ey bī-vefā **meclis** *(Gazel 77, Mısra 6). [meclis,]*
ʿiẕāruñ tāb-ı mülden ey gül-i ter al al oldı
nʿola bülbüllerüñ āhından olsa pür-ṣadā **meclis** *(Gazel 77, Mısra 8). [meclis,]*
leb-i laʿlüñle tenhā sözlerüm var cām-ı mey içse
Yıḳılsa bir yaña aġyārdan olsa cüdā **meclis** *(Gazel 77, Mısra 10). [meclis,]*
yıḳılsam ṭañ mıdur serhōş olup cām-ı mey-i ġamdan
kim oldı bezm-i vaṣluñ gibi cānā bī-baḳā **meclis** *(Gazel 77, Mısra 12). [meclis,]*
şuʿāʿ-ı pertev-i ḫūrşiyd-i ʿālem-tābdan ṣanma
senüñ şevḳuñla rūşendür bugün ey meh-liḳā **meclis** *(Gazel 77, Mısra 16). [meclis,]*
yaḳīnī kaʿbe ṣandı bezmi vaṣluñçün duʿā itdi
olaldan pertev-i mihr-i ruḫuñla pür-ṣafā **meclis** *(Gazel 77, Mısra 18). [meclis,]*
iletdüñ **meclise** efsūn-ıla dün ol perī-rūyı
meger kim sende ey vāʿıẕ mücerreb bir duʿā vardur *(Gazel 51, Mısra 7). [meclise, -e]*
ṭurup bir ān **meclisde** ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ anı ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 171, Mısra 11). [meclisde, -de]*
ṭurup bir ān **meclisde** ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ ammā ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 172, Mısra 9). [meclisde, -de]*
ʿuṣṣāḳa ḳarşu öpdi lebüñ āl-ile ḳadeḥ
meclisde dün kimüñ gözine ḳan görinmedi *(Gazel 190, Mısra 14). [meclisde, -de]*
nedür bu ʿīş u bu ʿişret nedür bu ẕevḳ u bu ḥālet
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā **meclis** *(Gazel 77, Mısra 4). [meclis,]*
rūşen olmaz ḳaṣr-ı şevḳ olmayıcaḳ cām-ı şarāb
nūr u fer bulmaġa **meclis** sāġar-ı ṣahbā gerek *(Gazel 98, Mısra 10). [meclis,]*

meclis-i gülşen: Gül bahçesinde kurulan meclis.

hār-ı cefāda bülbül-i zāruñ makāmı pest
bālā-nişīn-i **meclis-i gülşen** ġurābdur *(Gazel 45, Mısra 4). [meclis-i gülşen,]*

meclis-i şādī: Mutluluk meclisi.

ʿālemüñ ʿişretine cem gibi māʿil degülin
almazın **meclis-i şādīde** ele cām-ı şarāb *(Gazel 10, Mısra 4). [meclis-i şādīde, -de]*

mecnūn: 1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

zülf-i leylīʿñe ʿarz-ı ḥāl iderin
ʿışḳ-ı **mecnūn** elümde ṣūretdür *(Gazel 64, Mısra 16). [mecnūn,]*
mecnūndan maḥabbetümi eksük añlama
yanumda artuḳ añma anı ey perī-ḫiṣāl *(Gazel 116, Mısra 9). [mecnūndan, -dan]*
yüzüñ gördüm delürdüm baña hīç yüz virmedüñ gitdüñ
beni bu vech-ile ey lāle-ruḫ **mecnūn** idensin sen *(Gazel 150, Mısra 4). [mecnūn,].*
leylī ṣaçuñ ġamıyla benüm diñle ḥālümi
mecnūnʿı añma ḳıṣṣası anuñ fesānedür *(Gazel 57, Mısra 4). [mecnūnʿı, -ı]*
bilür derd ehlinüñ ḥālini ben **mecnūna** māʿildür
benüm çoḳ sevdügüm ḥāl ehlidür maʿḳūle ḳāʿildür *(Gazel 59, Mısra 1). [mecnūna, -a]*
şöyle **mecnūn** itdi ben dīvāneyi leylā ṣaçuñ
ey perī bī-ʿaḳl ola geldükçe **mecnūn** üstüme *(Gazel 181, Mısra 4). [mecnūn,]*
seyr idüp dil ḫānesin dimez ki leylā bundadur
geşt ider yabanları **mecnūn** temāşā bundadur *(Gazel 42, Mısra 2). [mecnūn,]*
semtden gel ʿazm-i ṣaḥrā ḳılma ʿaḳluñ var-ısa
hāy **mecnūn** iste göñlüñden ki leylā bundadur *(Gazel 42, Mısra 8). [mecnūn,]*
deşt ü kühsārda bī-hūde gezermiş **mecnūn**
ʿışḳuñ āyīni nedür bilmemiş ol dīvāne *(Gazel 173, Mısra 5). [mecnūn,]*
ey yaḳīnī ġam-ı ʿışḳ ādemi **mecnūn** eyler
ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana *(Gazel 173, Mısra 13). [mecnūn,]*
o ṣaçı leylīʿnüñ ʿışḳı ġamında
be **mecnūn** daḫı üstād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 10). [mecnūn,]*

mecnūn it-: Aklını başından almak || Mecnun gibi aşka düşmek.

şöyle **mecnūn itdi** ben dīvāneyi leylā ṣaçuñ
ey perī bī-ʿaḳl ola geldükçe mecnūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 3). [mecnūn itdi,]*

mecnūn-ı ser-gerdān: Sersem, perişan Mecnûn.

görmedüñse deşt-i ġamda ḳays-ı zāruñ ḥayretin
vādī-i ḥasretde ben **mecnūn-ı ser-gerdānı** gör *(Gazel 38, Mısra 8). [mecnūn-ı ser-gerdānı,]*
varursın ḫāne-i aʿdālara ey gözleri āhū
belā deştinde bir **mecnūn-ı ser-gerdānı** añmazsın *(Gazel 153, Mısra 2). [mecnūn-ı ser-gerdānı,]*

mecnūn-ı şeydā: Çılgın (bir) Mecnun.

kāşki biñ cānum olsa tende ey leylā-hırām
zülfüñ-içüñ her birin **mecnūn-ı şeydā** eylesem *(Gazel 127, Mısra 6). [mecnūn-ı şeydā,]*

mecnūn-ı ʿuryān: Çıplak Mecnûn; dünyanın maddiyatından arınmış divane, Mecnûn.

ġam-ı leylā-yı zülfüñle ḳabā vü tācı terk itdüm
Yaḳīnī gibi deşt-i ġamda bir **mecnūn-ı ʿuryānam** *(Gazel 124, Mısra 18). [mecnūn-ı ʿuryānam,]*

mecnūn-ı zār: Ağlayıp inleyen Mecnûn, zavallı Mecnûn.

yā ḫūnīn ḳalbidür **mecnūn-ı zāruñ** laḫt laḫt olmış
derūnında olan dāġ-ı siyāh anuñ nişānıdur *(Gazel 46, Mısra 11). [mecnūn-ı zāruñ, -un]*

mecnūn-misāl: Mecnun gibi.

mecnūn-miṣāl kişver-i ġam tāc-dārıyuz
jūlīde-mūydur başumuzda külāhumuz *(Gazel 70, Mısra 7). [mecnūn-miṣāl,]*

mecrūḥ: *(*Gönül, kalp vb. için) Kırık, incinmiş, kırgın.

del tīġuñ-ıla baġrını **mecrūḥ** göñlümüñ
yüz döndürürse zecrüñi hep ben gedāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 9). [mecrūḥ,]*
alduñsa tīrüñi nʿola **mecrūḥ** sīneden
peykānlaruñ yürekdedür ey ḳaşı yā hele *(Gazel 179, Mısra 3). [mecrūḥ,]*

medār: Dayanak, dönülecek yer.

ġıyāṣ-ı devlet-i dünyā muġīṣ-i millet ü mülk
medār-ı dāʿire-i dīn ü merkez-i īmān *(Kaside 6, Mısra 10). [medār-ı, -ı]*

meded: Yardım dilemek. İmdat.

ḳarāra yoḳ **mededüm** ṣabr ise ḫayāl-i muḥāl
o serv ise olımaz bād-ı āh-ıla seyyāl *(Müseddes 2, Mısra 9). [mededüm, -üm]*
ney gibi nāle vü āh it didi ol şāh baña
nāleye yoḳ **mededüm** neyleyeyin āh baña *(Gazel 7, Mısra 2). [mededüm, -üm]*
meded yoḳ ol şehe dil ḫālini ḥikāyet idem
meded **meded** nicʿedem nʿeyleyem ne ḫālet idem *(Gazel 125, Mısra 2). [meded,]*
meded yoḳ ol şehe dil ḫālini ḥikāyet idem
meded **meded** nicʿedem nʿeyleyem ne ḫālet idem *(Gazel 125, Mısra 2). [meded,]*
baḥr-ı firāḳa fülk-i dil ṣaldum **meded** ṣaldum **meded**
düşdüm belā girdābına ḳaldum **meded** ḳaldum **meded** *(Gazel 25, Mısra 2). [meded,]*
gitdi mihrüñle ḳarārum **meded** ey iki gözüm
zerre-veş ḫāk-i meẕelletde yetiş oldum ḫōr *(Gazel 40, Mısra 9). [meded,]*
ne ġama çāre var ne derde **meded**
ʿışḳ bilmen ne güne zaḥmetdür *(Gazel 62, Mısra 9). [meded,]*
meded öldürdi bizi ġamze-i ġammāzlaruñ
Yoḳ mı pāyānı begüm şīvelerüñ nāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 1). [meded,]*
gel yetiş leşker-i şādīyle **meded** nuṣret ḳıl
ceyş-i ġam aldı beden burcunı cānum feṭḥī *(Gazel 194, Mısra 3). [meded,]*
baḥr-ı firāḳa fülk-i dil ṣaldum **meded** ṣaldum **meded**
düşdüm belā girdābına ḳaldum **meded** ḳaldum **meded** *(Gazel 25, Mısra 2). [meded,]*
āşüfte oldum rūyuña hem zülf-i ʿanber-būyuña
dermān arayu kūyuña geldüm **meded** geldüm **meded** *(Gazel 25, Mısra 4). [meded,]*
āşüfte oldum rūyuña hem zülf-i ʿanber-būyuña
dermān arayu kūyuña geldüm **meded** geldüm **meded** *(Gazel 25, Mısra 4). [meded,]*
deryā-yı ʿışḳuñ zaḥmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i visālüñ ḳıymetin bildüm **meded** bildüm **meded** *(Gazel 25, Mısra 6). [meded,]*
deryā-yı ʿışḳuñ zaḥmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i visālüñ ḳıymetin bildüm **meded** bildüm **meded** *(Gazel 25, Mısra 6). [meded,]*
düşdi dile dünyā ġamı ḳan ṭutdı çeşm-i pür-nemi
tīġ-ı ġam-ıla sīnemi deldüm **meded** deldüm **meded** *(Gazel 25, Mısra 8). [meded,]*
düşdi dile dünyā ġamı ḳan ṭutdı çeşm-i pür-nemi
tīġ-ı ġam-ıla sīnemi deldüm **meded** deldüm **meded** *(Gazel 25, Mısra 8). [meded,]*
baḳ ḫāṭır-ı pür-gerdüme raḥm eyle rūy-ı zerdüme
bir çāre eyle derdüme ṣoldum **meded** ṣoldum **meded** *(Gazel 25, Mısra 10). [meded,]*
baḳ ḫāṭır-ı pür-gerdüme raḥm eyle rūy-ı zerdüme
bir çāre eyle derdüme ṣoldum **meded** ṣoldum **meded** *(Gazel 25, Mısra 10). [meded,]*
gör ehl-i ʿışḳuñ pīşesin bil göñlümüñ endīşesin
ṭaşlara nāmum şīşesin çaldum **meded** çaldum **meded** *(Gazel 25, Mısra 12). [meded,]*
gör ehl-i ʿışḳuñ pīşesin bil göñlümüñ endīşesin
ṭaşlara nāmum şīşesin çaldum **meded** çaldum **meded** *(Gazel 25, Mısra 12). [meded,]*
ḫurmetle ṭut ṣurāḥī şikest olmasun **meded**
ansuz göñülde sāḳī dürüst olmaz inkisār *(Gazel 26, Mısra 11). [meded,]*

meded ṣal-: Medet ummak.

baḥr-ı firāḳa fülk-i dil ṣaldum **meded ṣaldum** meded
düşdüm belā girdābına ḳaldum meded ḳaldum meded *(Gazel 25, Mısra 1). [meded ṣaldum, -du, -m]*
baḥr-ı firāḳa fülk-i dil ṣaldum **meded ṣaldum** meded
düşdüm belā girdābına ḳaldum meded ḳaldum meded *(Gazel 25, Mısra 1). [meded ṣaldum, -du, -m]*

meded sende: Yardım, meded sendendir. Sen yardıma koş.

yoḳ mı ey ẓālim ü bī-dād **meded sende** amān
kaʿbe-i cānı yeter ẓulm-ile vīrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 7). [meded sende,]*

meded yoḳ: Fayda yok, yardım yok.

meded yoḳ ol şehe dil ḥālini ḥikāyet idem
meded meded nicʿedem nʿeyleyem ne ḫālet idem *(Gazel 125, Mısra 1). [meded yoḳ,]*

medḥ: *:* Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü, senâ.

medḥ-i pāşāyı yaḳīnī idelüm vird-i zebān
Muttaṣıl vaṣf-ı muḥammedʿdür işi ḥassānʿuñ *(Gazel 103, Mısra 9). [medḥ-i, --i]*
vird-i zebān-ı bülbül-i ḫōş-gūy **medḥ-i** gül
ẕikr-i yaḳīnī vaṣf-ı cenāb-ı ḫudāygān *(Gazel 137, Mısra 13). [medḥ-i, --i]*
ümīd-i rifʿat-ile niçe vaṣfuñ eyleyem
ki **medḥ-i** aḥmed-ile buldı çoḳ şerefḥassān *(Kaside 6, Mısra 48). [medḥ-i, --i]*
cevāhir-i suḫanum görse **medḥ-i** laʿlüñde
iderdi dürlerin īṣār üstüme ʿummān *(Kaside 6, Mısra 49). [medḥ-i, --i]*
ṣad-hezār āh ideyin gül yüzüñüñ **medḥinde**
gülşenüñ bülbül-i gūyāsını ḫāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 7). [medḥinde, -iñ, -de]*

medhūş: Dehşete uğramış, şaşırmış; korkmuş.

ḳanı cām-ı mey-i laʿlüñle bī-hūş olduġum demler
şarāb-ı şevḳ-ıla sermest ü **medhūş** olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 2). [medhūş,]*
gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ʿışḳuʿllāh-ıla **medhūş** u ḥayrānam *(Gazel 124, Mısra 4). [medhūş,]*

medhūş id-: Dehşete uğratmak, şaşırtmak, hayran etmek II aklını başından almak, kendinden geçirtmek.

ey yaḳīnī niçe bir zehr-i belā çekmekden
mest ü lā-yaʿḳıl idüp gönlümi **medhūş ideyin** *(Gazel 159, Mısra 16). [medhūş ideyin, -eyin]*

mefrūş: Döşenmiş, döşeli.Ferşolunmuş.

rūzgār içre çeküp mevc-i belānuñ şūrın
yüzümi ṭopraġa deryā gibi **mefrūş** ideyin *(Gazel 159, Mısra 4). [mefrūş,]*

mefrūş ol-: Yayılmış, döşenmiş olmak.

sirişt olmamış-ıdı dest-i ḥaḳʿla ḳāleb-i ādem
Yaḳīnī ḫāke deryā gibi **mefrūş olduġum** demler *(Gazel 35, Mısra 14). [mefrūş olduġum, -du, -gum]*

meftūḥ ḳıl-: Ele geçirmek.

feṭḥ-i bāb eylese fettāḥ eşigi kaʿbeʿsini
ḳılsa meftūḥ ḥabīb-i dil ü cānum feṭḫī *(Gazel 194, Mısra 2). [meftūḥ ḳılsa, -sa]*

meger: "Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

iletdüñ meclise efsūn-ıla dün ol perī-rūyı
meger kim sende ey vāʿıẕ mücerreb bir duʿā vardur *(Gazel 51, Mısra 8). [meger,]*
vardur **meger** başumda saʿādet nişānesi
tīr-i cefāña dāġ-ı derūnum nişānedür *(Gazel 57, Mısra 7). [meger,]*
gelmeyüp yola döker ḳan o ḥarāmī ġamzeñ
meẕhebinde **meger** olmış dem-i ʿuşşāḳ ḥelāl *(Gazel 117, Mısra 12). [meger,]*
ḥaḳīḳat üzre cihān içre bir muṣāḥib yoḳ
meger ki sōfī gibi ḫalvet içre ṣoḥbet idem *(Gazel 125, Mısra 8). [meger,]*
yaḳīnī ẕerre gibi olmamaġa ser-geşte
fürūġ-ı mihr-i ruḫından **meger** ferāġat idem *(Gazel 125, Mısra 12). [meger,]*
şemīmüñden meşām-ı cān-ı ʿālem müşg-sā oldı
meger ey ḫāl-i dilber nāfe-i misk-i ḫotenʿsin sen *(Gazel 150, Mısra 12). [meger,]*
maġribīler mālik-i genc-i ḫibāyā oldılar
kīmiyādur cevher-i ẕātuñ **meger** ey ḳaşı yā *(Gazel 5, Mısra 8). [meger,]*
müşevveş eyledi zülf-i nigārı gülşende
ṣabā ṭoḳındı **meger** sünbül-i perīşānuñ *(Gazel 102, Mısra 10). [meger,]*
ṭōp-ı cevr ile döger hīç aman ārām virmez
āhenīn ḳılma **meger** varsa yaḳīnī bedenüñ *(Gazel 113, Mısra 14). [meger,]*
cenāb-ı kaʿbeʿye dil secde eylemez aṣlā
meger ki ḳıble-i kūy-ı nigāra niyyet idem *(Gazel 125, Mısra 4). [meger,]*

meh: Ay.

her **mehi** gördükde naḳd-i eşküñi ḫarc eyleyüp
müşterī olma metāʿ-ı vaṣla kim hicrānı var *(Gazel 28, Mısra 5). [mehi, -i]*
güneş ḳapuñda ey **meh** ḫāke düşmiş bī-ḳarār olmış
görüp mihr-i cemālüñ ẕerre gibi bī-ḳarār olmış *(Gazel 80, Mısra 1). [meh,]*
görindi sāġar-ı mey içre ey **meh** ʿaks-i engüştüñ
Ṣafaḳdan oldı gūyā kim hilāl-i āsumān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 9). [meh,]*
ḫüsnüñ artar zülfüñ ey **meh** ʿanber-efşān eyleseñ
şemʿüñ artar lemʿası tārın perīşān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 1). [meh,]*
ʿāleme mihrüm od ṣalar ammā
ṭāliʿümden o **meh** degül āgāh *(Gazel 183, Mısra 12). [meh,]*
bir **mehüñ** gerdenine ḳol dolayup hāle gibi
cām-ı gül-gūnı yaḳīnī ele al lāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 29). [mehüñ, -üñ]*
anı mehtāb eylemiş germiyyet-i mihr-i ruḫuñ
perr ü bālin yaymış ey **meh** nitekim şehbāz zülf *(Gazel 88, Mısra 16). [meh,]*
o **meh** geldükçe ḫālüm görmege şeydālıġum artar
olur āşüfte-dil ḥayfā ki gün geldükçe dīvāne *(Gazel 171, Mısra 9). [meh,]*
ebri şimden gerü āhum nʿola berbād itse
tār-mār itdi ṣaçın yüz ṭutup ol **meh** nāza *(Gazel 176, Mısra 4). [meh,]*
ḫāl ṣanma o **mehüñ** āyine-i rūyında
ṣūret-i merdümek-i dīde-i giryānuñdur *(Gazel 49, Mısra 3). [mehüñ, -üñ]*
ey yaḳīnī lebi vaṣfın idemezsin o **mehüñ**
her sözüñ ʿīsī-i cān-baḫşdan ilhām olsa *(Gazel 175, Mısra 13). [mehüñ, -üñ]*
ḫāk-i pāyuñdan ider kuḥl-ı cilā ümmīdin
sürmeden ḫāke **mehüñ** oldı ruḫı gerd-ālūd *(Kaside 5, Mısra 4). [mehüñ, -üñ]*
ey yaḳīnī saña ṣeydālıḳ görindi var-ısa
ol **mehüñ** mirʿāt-ı ruḫsārın temāşā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 12). [mehüñ, -üñ]*
naʿlçesi o **mehüñ** eşiginde naḳş olmış
görüp felekde hilāli oraya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 7). [mehüñ, -üñ]*
lemʿa-i tīġuñ ide pertev-i mihri zāʿil
reşk-i ḫurşiyd-i cihān-tāb ola ey **meh** siperüñ *(Gazel 114, Mısra 10). [meh,]*

meh gibi: Ay gibi II Parlak, aydınlık.

meh gibi şehri gezme ey āfet
bu meẕeldür ki şöhret āfetdür *(Gazel 63, Mısra 11). [meh gibi,]*

gezer **meh gibi** hercāyī olup her gice şehr içre
ḳılur her cāyı rūşen mihr-i raḫşānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 5). [meh gibi,]*

meh rūy: Sevgilinin ay gibi parlak, güzel yüzü.

ṭulūʿ itdi girībānuñdan ey **meh rūy-ı** raḫşānuñ
şeref burcundan oldı gūyiyā mihr-i cihān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 7). [meh rūy-ı, -ı]*

meh ü sāl: Ay ve yıl.

raḳṣ urup şevḳı ile zerre-i ser-geşte miṣāl
pertev-i vaṣlını cüyān olur-ısañ **meh ü sāl** *(Müseddes 1, Mısra 16). [meh ü sāl,]*

meh-cebīn: Alnı ay gibi parlak olan güzel (sevgili).

mihre ḥāʾil ebrdür rūyuñda ḫaṭṭ ey **meh-cebīn**
sāye ṣalmış aḥmed'e yā şeh-per-i rūḥu'l-emīn *(Kaside 2, Mısra 1). [meh-cebīn,]*

meh-çihre: Ay yüzlü.

alsa beyāż otaġa o **meh-çihre** başına
baş egse yiridür aña mihr-i felek-mesīr *(Gazel 37, Mısra 3). [meh-çihre,]*

mehcūr: 1. Uzaklaşmış, uzakta kalmış, ayrı düşmüş. 2. Bırakılmış, unutulmuş, terkedilmiş, metruk.

ġarīb ü bī-kes ü **mehcūr-iken** ġurbet diyārında
ḳadīmī ʿālem-i ervāḥdan bir āşinā geldi *(Gazel 191, Mısra 3). [mehcūr-iken, -iken]*

mehcūr it-: Uzaklaştırmak.

bu yaḳīnī gibi ʿömrüm beni **mehcūr itme**
geçmesün hecr-ile ʿömr-i güzerānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 17). [mehcūr itme,]*

mehd: Beşik.

irişdi rūḥına feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki **mehd-i** sebzede açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Gazel 138, Mısra 16). [mehd-i,]*
irişdi ravżaya feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki **mehd-i** sebzede açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Kaside 6, Mısra 14). [mehd-i,]*

meh-i bedri: Ayın on dördüncü gecesindeki şekli, aydınlık ve parlak tam bir daire şeklindeki görünüşü, dolunay.

mihr-i rūyuñdaki bīnī mi eyā ḳaşı kemān
yā dü-şaḳḳ itdi **meh-i bedri** benān-ı maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 10). [meh-i bedri,]*

meh-i ġarrā: Aydınlık, parlak ay. II sevgili.

sebz cāmeñle yaḳīnī didi gördükde saña
mezraʿ-ı sebz-i felekde **meh-i ġarrāsın** sen *(Gazel 149, Mısra 12). [meh-i ġarrāsın, -sın]*
ḥaẕẕ ider cebhe-i tābānuña dil baḳmaḳdan
gūyiyā ebr-i sefīd içre **meh-i ġarrāsın** *(Gazel 151, Mısra 4). [meh-i ġarrāsın, -sın]*

meh-i münīr: Parlak ay.

bulsun güneş zevāl ṭutulsun **meh-i münīr**
ʿarż-ı cemāl iderse cüvānī-i dil-peẕīr *(Gazel 37, Mısra 1). [meh-i münīr,]*

meh-i nev: Yeni ay, hilal.

cüdā-yı mihr olana zaʿf u inḥinā irişür
gece sehil ışılatmış bu nükteyi **meh-i nev** *(Gazel 166, Mısra 8). [meh-i nev,]*
mihrüm arturdı cemālin o hilāl-ebrūnuñ
meh-i nev pertev-i mihr-ile bulur ḥüsn ü kemāl *(Gazel 117, Mısra 6). [meh-i nev,]*

meh-i rūşen: Aydınlık ay.

ḳaçan kim fūtasın ḳuşansa ol mihr-i cihān-ārā
ḥicāb-ı ebre girer gūyiyā nīm-i **meh-i rūşen** *(Gazel 143, Mısra 8). [meh-i rūşen,]*

meh-i sipihr-i kemāl: Semanın olgunlaşmış ayı.

meh-i sipihr-i kemālüz ʿuṭārid-i eflāk
yazar ṣaḥīfe-i ḫurşiyde her kelāmumızı *(Gazel 189, Mısra 7). [meh-i sipihr-i kemālüz, -üz]*

meh-i sipihr-i şeref: Şeref göğünün ayı.

meh-i sipihr-i şeref ḫusrev-i sitāre-sipāh
muḥīṭ-i ḳāf-vaḳār āfitāb-ı berḳ-ʿinān *(Kaside 6, Mısra 3). [meh-i sipihr-i şeref,]*

meh-i tābān: Parlak ay.

muḳābil eyleme mirʿāt-ı mihri ʿārızuña
anı o dāʿireden ṭutma ey **meh-i tābān** *(Gazel 136, Mısra 4). [meh-i tābān,]*
sevme şehrī güzeli ger **meh-i tābān** ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 5). [meh-i tābān,]*
diler-iseñ olasıñ bend-i elemden āzād
sevme şehrī güzeli ger **meh-i tābān** ise de *(Müseddes 1, Mısra 12). [meh-i tābān,]*
sevme şehrī güzeli ger **meh-i tābān** ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 19). [meh-i tābān,]*
yoḳ-durur ġayrı güzellerde ḥaḳīḳatde e̲ser
sevme şehrī güzeli ger **meh-i tābān** ise de *(Müseddes 1, Mısra 26). [meh-i tābān,]*
sevme şehrī güzeli ger **meh-i tābān** ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 33). [meh-i tābān,]*
ey nāle-i yaḳīnī sipihri ṭoḳuz ṭolan
bir aydur ki ol **meh-i tābān** görinmedi *(Gazel 190, Mısra 16). [meh-i tābān,]*

meh-liḳā: Ay yüzlü güzel/dilber.

yaḳīnī necm-i eşküm gibi oldı yıldızum düşkün
Uşandum mihri yoḳ hercāyī āfet **meh-liḳālardan** *(Gazel 142, Mısra 10). [meh-liḳālardan, -lar, -dan]*
aña yaḳīnī müşterīdür naḳd-i cān-ıla
virme metāʿ-ı vaṣluñı ey **meh-liḳā** ele *(Gazel 179, Mısra 10). [meh-liḳā,]*

meh-pāre: Ay parçası II ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

yalabur mihr-i ruḫuñ şöyle ki gözler ḳamaşur
felege gelmeye bir sencileyin **meh-pāre** *(Gazel 174, Mısra 6). [meh-pāre,]*
kimse ol mū-miyānda bulamaz ḳılca ḳuşūr
Sāḳ-ı **meh-pāre** güzel sāʿid-i bāzū da güzel *(Gazel 119, Mısra 10). [meh-pāre,]*

meh-rū: Ay yüzlü II Sevgili.

şikeste āyine çoḳ yüz bulur o **meh-rūdan**
hezār yüzden ider dilde ʿaksini pinhān *(Gazel 136, Mısra 5). [meh-rūdan, -dan]*
siyāh olursa libāsı nʿola o **meh-rūnuñ**
çerāġ dibi ḳarañu olur me̲seldür bu *(Gazel 168, Mısra 5). [meh-rūnuñ, -nuñ]*

mehtâb: Ay aydınlığı, ay ışığı.

şāh maḥmūdʿuñ ayāz olmış-ıdı manẓūrı
seyr-i **mehtāb** ḳıl ey serv olup cāme-kebūd *(Kaside 5, Mısra 22). [mehtāb,]*

mehtāb eyle-: Ay ışığı haline getirmek.

anı **mehtāb eylemiş** germiyyet-i mihr-i ruḫuñ
perr ü bālin yaymış ey meh nitekim şehbāz zülf *(Gazel 88, Mısra 15). [mehtāb eylemiş, -miş]*

meh-veşi: Ay yüzlü.

şafaḳ gibi ʿaceb mi dem-be-dem ger kanlar aġlarsam
Yaḳīnī görmege ol **meh-veşi** virmez amān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 12). [meh-veşi, -i]*

mekān: 1. Yer, mahal. 2. Durulan, oturulan yer, ev, mesken, ikāmetgâh.

benüm gibi yā gül-ruḫsāruña şūrīdedür lāle
gezer kūh-ıla deşti ḫār u ḫārālar **mekānıdur** *(Gazel 46, Mısra 14). [mekānıdur, -ıdur]*
gülzār-ı ʿadn içinde **mekān** itmeden kaçar
ʿāşıḳ ḥarīmüñ içre ḳaçan kim vaṭan bulur *(Gazel 55, Mısra 7). [mekān,]*
tā kim yakīnī sīnesine kesdi naʿller
ʿuşşāḳuñ içre oldı **mekānı** ṣaf-ı niʿāl *(Gazel 116, Mısra 14). [mekānı, -ı]*
yaḳīnī-veş vaṭan ṭutdum feżā-yı lā-mekānīde
ḳodum bu teng nāmı anda bir vāsiʿ **mekān** buldum *(Gazel 128, Mısra 12). [mekān,]*
nūr-ı aḥmed ṣan ider sündüs-i aḫzarda **mekān**
ya yaşıl câme giyen ḫızr-ı muʿallāsın sen *(Gazel 149, Mısra 5). [mekān,]*
maḥaldür itse **mekān** dilde genc-i iḥsānuñ
ki niçe demdür ol ümmīd-ile yatur bī-cān *(Kaside 6, Mısra 55). [mekān,]*
meydān-ı ʿarş eblaḳ-ı iḳbālüme **mekān**
çābük-süvār-ı himmetüme māh-ı nev rikāb *(Gazel 12, Mısra 5). [mekān,]*
mekānum külbe-i aḫzān olup çeşmüm ʿalīl oldı
belā yaʿḳūbʿuyam ben yūsuf-ı gül-pīrehensin sen *(Gazel 150, Mısra 7). [mekānum, -um]*

mekr: Hile, düzen, aldatma.

aldı **mekr** ü ẓulm-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 11). [mekr,]*
aldı ẓulm ü **mekr-ile** cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 17). [mekr-ile, -ile]*

mektūb: Yazılmış, yazılı. II Birine bir şey haber vermek, sormak, duyguları bildirmek için yazılan kâğıt, name.

ʿālem-i ervāḥdan gelmiş yā bir **mektūbdur**
yā duʿā-yı nūrʿdur yazmış anı ḫıżr-ı güzīn *(Kaside 2, Mısra 23). [mektūbdur, -dur]*

melāḥat: Güzel yüze sahip olma, güzellik.

leṭāfet bāġınuñ serv-i semen-sīmāsıdur yūsuf
melāḥat gülşeninüñ bülbül-i zībāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 2). [melāḥat,]*
ey ʿaceb ebrū mısın ya misk tozlu bir kemān
yā **melāḥat** burcunuñ ġarrā hilāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 2). [melāḥat, -ı]*

melāʿike: Melekler.

ḫulḳ-ı ʿaẓīmi ġāliyedān-ı **melāʿike**
feyż-i ʿamīmi micmere-gerdān-ı ḳudsiyān *(Gazel 137, Mısra 3). [melāʿike,]*

melāl çek-: Sıkıntı çekmek, zorluk içinde yaşamak.

ibni vaḳt ol olıcaḳ nesne için **çekme melāl**
bu demi ḫōş görüben ʿişrete ḳıl istiʿcāl *(Müseddes 3, Mısra 9). [melāl çekme,]*

melāl ol-: Üzüntü.

ġāyetde ḫōş gelür baña peykān-ı tīr-i yār
bī-ḥadd ü ġāyet **olsa** daḫı çekmezin **melāl** *(Gazel 116, Mısra 12). [melāl olsa, -sa]*

melāmet kişver: Kınanmışlık ülkesi.

ḫarābātuñ sifāl-i köhnesin tāc idinen mey-keş
gedā iken **melāmet kişverine** tāc-dār olmış *(Gazel 79, Mısra 4). [melāmet kişverine,]*

melek: Allah (cc)'un nurdan yaratmış olduğu mahluklardan her biri.

sūzum görüp **melekler** ider āh-ı āteşīn
ẓāhir olur ʿalev gören anı şanur kebāb *(Gazel 11, Mısra 3). [melekler, -ler]*
sen **meleksüz** yanuma gelse perī-peykerler
ḫūr olsa daḫı yoḳdur nigerānum muşlī *(Gazel 197, Mısra 13). [meleksüz, -süz]*
gökden ne yaġar ḳʿanı kabūl eylemeye ḫāk
atsa o **melek** sīneñe tīr itme şikāyet *(Gazel 19, Mısra 6). [melek,]*

melūl: Bıkmış, usanmış, bezmiş.

gül-ruḫuñ şevḳ-ıla ḫandān oldıġından baña ne
ben **melūlem** ġayrı şādān oldıġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 2). [melūlem, -em]*

memdūd: Uzatılmış, çekilmiş, uzamış, uzun.

sidre-veş ḳadr-i bülendüñ idüp allāh refiʿ
ey hümā-sāye ola ẓıll-i ẓalīlüñ **memdūd** *(Kaside 5, Mısra 40). [memdūd,]*

memlūk: Kul, köle.

derd ü belā vü cevr ü sitem hecr ü ḥüzn ü ġam
memlūküm oldı pādişeh-i heft-kişverem *(Gazel 126, Mısra 4). [memlūküm, -üm]*

mengūş-ı gūş: Kulak küpesi.

oldı **mengūş-ı gūş-ı** ehl-i dilān
ey yaḳīnī bu naẓm-ı dür-bāruñ *(Gazel 105, Mısra 13). [mengūş-ı gūş-ı, -ı]*

mennān: Çok lütuf ve ihsan eden (Allah).

yaḳīnī bendeñe çekdürme minnet-i dehri
eyā kerīm ü raḥīm ü müheymin ü **mennān** *(Gazel 138, Mısra 18). [mennān,]*

mensūb geç-: Bağlı olmak, ait olmak.

gül ḫaddüñe **mensūb geçer** revnaḳı budur
yoġ olsun ider ġonca özin aġzuña nisbet *(Gazel 19, Mısra 11). [mensūb geçer, -er]*

menşūr: Padişahın rütbe verdiğini gösteren ferman.

baḳ laʿl-i yāra mühr-i süleymān degül midür
menşūr-ı ḥüsne ḳaşları ʿunvān degül midür *(Gazel 60, Mısra 2). [menşūr-ı,]*
ḳaşīdem olsa nʿola ḥükm-i şeh gibi **menşūr**
ki buldı nām-ı nişānī beg ile çoḳ ʿunvān *(Kaside 6, Mısra 53). [menşūr,]*
ṣafḥa-i hadd üzre ey ṭāvūs-ı zülf-i ʿanberīn
ḫūbluḳ **menşūrına** ṭuġrā-yı ʿālī sen misin *(Gazel 158, Mısra 4). [menşūrına, -ı, -n, -a]*

menzil: 1. Yolcuların konakladıkları yer, konak yeri, konak. 2. İki konak arasındaki uzaklık, bir konaklık mesâfe, normal yürüyüşle bir günlük yol. 3. Varılacak yer.

olamaz himmetüñ gibi ʿālī
ʿarşı itsün gerek hümā **menzil** *(Gazel 122, Mısra 6). [menzil,]*

merd: Yiğit, cesur (kimse), bahadır, kahraman.

zen-i dünyāya meyli ḳo er iseñ
merd olan anlara çepel didiler *(Gazel 34, Mısra 20). [merd,]*

merdüm: İnsan, adam.

bulma bārān-ı ḥavādiṣden keder seyl-āb-veş
ey yaḳīnī **merdüm-i** ʿālī-naẓar deryā gerek *(Gazel 98, Mısra 14). [merdüm-i, -i]*
müjelerle görinen **merdüm-i** dīdem ṣanmañ
gözde nakş oldı ḫayāl-i ḫaṭ u ḫāli ḫasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 3). [merdüm-i, --i]*

merdümek: Gözbebeği.

ḫāl ṣanma o mehüñ āyine-i rūyında
ṣūret-i **merdümek-i** dīde-i giryānuñdur *(Gazel 49, Mısra 4). [merdümek-i, -i]*

merġūb: 1. İstenilen, arzu edilen, rağbet gösterilen (kimse veya şey). 2. Herkesin beğenip arzu edeceği, rağbet göstereceği kadar güzel, makbul (şey).

reftārı **merġūb** güftārı maṭlūb
ol zülfi āşūb ol ṭarz u āyīn *(Gazel 156, Mısra 7). [merġūb,]*

merḥabā: Selam hitabı II Hatır sormak.

geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi bu nāçīze
Yaḳīnī şād oldı eyledi o **merḥabādan** ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 10). [merḥabādan,]*
bir **merḥabāya** cān ü dili al da sög bāña
senden yañadur ey boyu şimşād elüñ biri *(Gazel 200, Mısra 5). [merḥabāya, -y, -a]*

merhem: Merhem, ilaç, çare.

tīrüñ ki geldi sīne-i mecrūḥa ey ṣanem
didi ki biz cerāḥat-i ʿuşşāḳa **merhemüz** *(Gazel 73, Mısra 12). [merhemüz, -üz]*

merhem-i luṭf: Lutuf, ihsan merhemi.

dāġ-ı cefāya **merhem-i luṭf** isteme dilā
ṭaġlarca cevr ider büyük iḥsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 5). [merhem-i luṭf,]*

merkez: Belirli bir yerin ortası, orta kabul edilen en önemli yeri, bir ülkenin, bir belde veya bölgenin yönetildiği yer.

ġıyāṣ-ı devlet-i dünyā muġīṣ-i millet ü mülk
medār-ı dāʿire-i dīn ü **merkez-i** īmān *(Kaside 6, Mısra 10). [merkez-i, -i]*

mesāḥa: Arazi, arsa, ev vb. yerleri alan ölçüleriyle ölçme.

mesāḥa-i keremüñ ḳıble-i ulü'l-iḳbāl
taṣavvuf ehli ḫudā'dan dilerse ẕikr-i cemīl *(Kaside 1, Mısra 53). [mesāḥa-i, -i]*

meşāʿil: Meşale, aydınlatma amacıyla kullanılan ucunda alev çıkaracak yanıcı madde bulunan değnek.

degül encüm ḫalāṣ olmaġa baḫtum ẓulmet-i şebden
felekde āteş-i āhum yaḳar yir yir **meşāʿildür** *(Gazel 59, Mısra 6). [meşāʿildür, -dür]*

meşaḳḳat: Güçlük, zorluk, sıkıntı, eziyet.

yaḳīnī ḳāf-ı **meşaḳḳatde** ben de sīmurgın
büyüklenüp müteferrid geçinmesün ʿanḳā *(Gazel 3, Mısra 11). [meşaḳḳatde, -de]*
virmese pertev-i mihr-i keremüñ baña vücūd
ẕerre-veş şām-ı **meşaḳḳatde** olurdum nā-būd *(Kaside 5, Mısra 26). [meşaḳḳatde, -de]*

meşām: Burun, koku alacak yer.

şemīmüñden **meşām-ı** cān-ı ʿālem müşg-sā oldı
meger ey ḫāl-i dilber nāfe-i misk-i ḫotenʿsin sen *(Gazel 150, Mısra 11). [meşām-ı,]*

mesdūd: Kapanmış, kapalı.

girih-i ʿuḳde-i baḫtı eşigüñ ḥall eyler
āsitānuñda degüldür der-i şādī **mesdūd** *(Kaside 5, Mısra 6). [mesdūd,]*

mesel: Atasözü, örnek alınacak söz.

siyāh olursa libāsı nʿola o meh-rūnuñ
çerāġ dibi ḳarañu olur **meṣeldür** bu *(Gazel 168, Mısra 6). [meṣeldür, -dür]*
remedden oldı gözüm ġurbet içre nā-bīnā
meṣel-durur ki dinür el-ġarībü keʿl-aʿmā *(Gazel 3, Mısra 2). [meṣel-durur, -durur]*
ḳılaydı emrüñe fi'l-ḥāl devlet istıḳbāl
velī **meṣel-durur** eller içinde ḫayr-ı umūr *(Kaside 1, Mısra 34). [meṣel-durur, -durur]*
meh gibi şehri gezme ey āfet
bu **meṣeldür** ki şöhret āfetdür *(Gazel 63, Mısra 12). [meṣeldür, --dür]*
çü kendüñ düşdüñ ey üftāde dil ʿışḳa ne aġlarsın
meṣeldür aġlamaz kendü düşen kendü düşensin sen *(Gazel 150, Mısra 10). [meṣeldür, --dür]*

meşhed: Bir şehidin gömüldüğü yer.

sen seng-dil ġamıyla yaḳīnī şehīddür
kim **meşhedi** ucında ʿalāmetdür ana ṭaş *(Gazel 78, Mısra 8). [meşhedi, -i]*
tīġ-ı cefāñ-ıla ölenüñ **meşhedi-durur**
ey seng-dil kimüñ ki mezārında ola ṭaş *(Gazel 78, Mısra 5). [meşhedi-durur, -durur]*

mesīḥ-i meryem: Meryem oğlu Hz. İsa.

cevāb-ı rūḥ-fezā-yı **mesīḥ-i meryem** içün
kelīmʿe ṭūrʿda olan suʿāl ḫaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 5). [mesīḥ-i meryem,]*

mesrūr: Sevinçmiş, memnun.

yaḳīnī çekmede derd-i firāḳı yā ola mı
Viṣāl-i yār-ıla **mesrūr** o ġam-güsār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 10). [mesrūr,]*

mest: Sarhoş, kendinden geçmiş.

ya ḫūnīn çeşmidür ferhād-ı **mestüñ** daḫı ḳan aġlar
ya ḳaysʿuñ ḳan bulaşmış penbe-i dāġ-ı nihānıdur *(Gazel 46, Mısra 5). [mestüñ, -üñ]*
gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken **mestem**
gehī esrār-ı ʿışḳuʿllāh-ıla medhūş u ḫayrānam *(Gazel 124, Mısra 3). [mestem, -em]*
neyler nevāda naġmede muṭrıb yaḳīnī **mest**
Sāḳī ṣafāda mey feraḥ-efzā nigār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 9). [mest,]*

mest ol-: Kendinden geçmek.

şimdi bir ḥāletdeyem cām-ı mey-i ʿışḳuñla kim
Sāḳıyā keyfiyyet-i ḥālüm işiden oldı mest *(Gazel 21, Mısra 10). [mest oldı,]*

mest ü dīvāne: Sarhoş ve deli.

ne meyl-i ʿālem-i vuslat ne bīm-i vādī-i fürḳat
iki ʿālem ġamın çekmez olup dil **mest ü dīvāne** *(Gazel 171, Mısra 4). [mest ü dīvāne,]*

mest ü kanzil: Sarhoş, kendinden geçmiş ve körkütük, zil zurna, sarhoşluğun en üstü.

niçe hüşyārı **mest ü kanzil** ider
ḥālet-i ʿışḳ özge ḥāletdür *(Gazel 62, Mısra 5). [mest ü kanzil,]*

mest ü lā-yaʿḳıl-: Sarhoş ve kendinden geçmiş.

ey yaḳīnī niçe bir zehr-i belā çekmekden
mest ü lā-yaʿḳıl idüp gönlümi medhūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 16). [mest ü lā-yaʿḳıl,]*

mestān: Sarhoşlar.

būs-ı lebüñi eyleme ʿāşıḳlara teklīf
lāzım mı şarāb içmege **mestāna** tekellüf *(Gazel 91, Mısra 4). [mestāna, -a]*

mestāne: Aklı başından gitmiş, sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.

mestāne çeşm ü ġonca dehān u şeker zebān
ḳāmet laṭīf ü zülf muṭarrā ʿiẕār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 5). [mestāne,]*

mestān-ı maḥabbet: Aşk sarhoşları.

ṭurmasun rūd-ı sirişkümle sürūd-ı nālem
bezm-i **mestān-ı maḥabbetde** budur rūd ü sürūd *(Kaside 5, Mısra 28). [mestān-ı maḥabbetde, -de]*

mest-i mey-i bezm-i elest: Elest bezminin şarabının sarhoşu.

dāʿimā bezm-i maḥabbetde belā cāmın çeker
Sāḳıyā şol kim ola **mest-i mey-i bezm-i elest** *(Gazel 21, Mısra 4). [mest-i mey-i bezm-i elest,]*

mest-i müdām: Şarap sarhoşu II devamlı sarhoş, hiç ayık gezmeyen.

devr-i güldür ele al cām-ı şarāb-ı gül-fām
nūş idüp gül gibi laʿlīn-ḳadeḥ ol **mest-i müdām** *(Müseddes 3, Mısra 18). [mest-i müdām,]*

mesvā: Mesken, hâne, ev.

çünki ol māh-veşüñ eşigidür **mesvāmuz**
ʿāḳıbet cennet-i firdevs olısar meʿvāmuz *(Gazel 68, Mısra 1). [mesvāmuz, -muz]*

metāʿ: Bir şeyin karşılığında verilen şey, ücret.

laʿlüñ **metāʿına** dem-i naḳd al gözyaşın
itme bahāne söyle efendi bahā nedür *(Gazel 57, Mısra 5). [metāʿına, -ı, -n, -a]*

metāʿ-ı ömr: Ömür sermayesi.

metāʿ-ı ʿömrümüzi urdı ayaġa hicrān
Yaḳīnī yār yanında revācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 9). [metāʿ-ı,]*

metāʿ-ı vaṣl: Kavuşma sermayesi.

her mehi gördükde naḳd-i eşküñi ḫarc eyleyüp
müşterī olma **metāʿ-ı vaṣla** kim hicrānı var *(Gazel 28, Mısra 6). [metāʿ-ı vaṣla,]*
göñül naḳdini teslīm eyledüm ol ḫvāce-i ḫüsne
metāʿ-ı vaṣlını elḥamdüliʿllāh rāygān buldum *(Gazel 128, Mısra 8). [metāʿ-ı vaṣlını,]*
aña yaḳīnī müşterīdür naḳd-i cān-ıla
virme **metāʿ-ı vaṣluñı** ey meh-liḳā ele *(Gazel 179, Mısra 10). [metāʿ-ı vaṣluñı, -ı]*

metāʿ-ı viṣāl: Kavuşma sermayesi.

cān naḳdine **metāʿ-ı viṣālin** virürse yār
kim almaz anı kim bu ḳadar rāygān ola *(Gazel 6, Mısra 5). [metāʿ-ı viṣālin,]*

meʾvā: Yurt, mesken, yer.

ol ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ḫāl-i ʿanber-bār-ı yār
beñzer ol āhūya kim **meʾvāsıdur** gülzār-ı çīn *(Kaside 2, Mısra 4). [meʾvāsıdur, -sı, -dur]*
ey yaḳīnī saña reşk eylese erbāb-ı bihişt
cennet-i kūyın o ḫūruñ idinürseñ **meʿvā** *(Gazel 1, Mısra 10). [meʿvā,]*
çünki ol māh-veşüñ eşigidür meşvāmuz
ʿāḳıbet cennet-i firdevs olısar **meʿvāmuz** *(Gazel 68, Mısra 2). [meʿvāmuz,]*

mevc: Dalga.

gördi hücūm-ı seyl-i sirişküm ziyādedür
her **mevc** ṭutdı sāḥil-i deryāda bir kenār *(Gazel 26, Mısra 4). [mevc,]*
mevc-i baḥr-i ẕātın ehl-i dilde peydā eyleyüp
ḳaṭre-i nāçīzde pinhān olan ʿummānı gör *(Gazel 38, Mısra 1). [mevc-i, --i]*

mevc-i belāya: Dert dalgası.

mevc-i belāya uġraduḳ fülk-i dile ḳarār yoḳ
baḥr-ı firāḳa āh kim dāʿire vü kenār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 1). [mevc-i belāya, -ya]*
rūzgār içre çeküp **mevc-i belānuñ** şūrın
yüzümi ṭopraġa deryā gibi mefrūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 3). [mevc-i, --i]*

mevcūd: Var olan, bulunan (şey veya kimse).

ey perī-çihre vücūdına muṣavver rūḥuñ
şāhid isterler-ise ẕāt-ı laṭīfüñ **mevcūd** *(Kaside 5, Mısra 18). [mevcūd,]*

mevlā ṣaḳla-: Allah korusun - Olumsuz bir durumun gerçekleşmemesi için söylenen temenni ifadesi-.

nişān itdi ḫadeng-i ġamzesine cism-i ʿuryānı
İṣābet itdi **mevlā ṣaḳlasun** anı ḫaṭālardan *(Gazel 142, Mısra 6). [mevlā ṣaḳlasun, -sun]*

mevsim-i gül: Gül mevsimi, bahar.

mevsim-i güldür yaḳīnī ʿīş ü ʿişret çāġıdur
içelüm raʿnā güzellerle şarāb-ı laʿl-i nāb *(Kıt'a 1, Mısra 3). [mevsim-i güldür,]*

mey: Şarap, bâde.

lebüñ būs itdi sāġar ṣanma kim nūş itdügüm **meydür**
dil-i bīmāra ḳanlar yutdurur ey bī-vefā meclis *(Gazel 77, Mısra 5). [meydür, -dür]*
şimdi bir ḥāletdeyem cām-ı **mey-i** ʿışḳuñla kim
Sāḳıyā keyfiyyet-i ḥālüm işiden oldı mest *(Gazel 21, Mısra 9). [mey-i, --i]*
ḳanı cām-ı **mey-i** laʿlüñle bī-hūş olduġum demler
şarāb-ı şevḳ-ıla sermest ü medhūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 1). [mey-i, --i]*

anı nūş eyleyen āb-ı ḥayāt-efzāya meyl itmez
mey ü ṣaḥbāda el-ḥaḳ başḳa ṣōfī bir ṣafā vardur *(Gazel 51, Mısra 10). [mey,]*
mey-i laʿl-i revān-baḫşuñ gibi yoḳ ḥaẕẕ-ı rūḥānī
ʿacebdür zāhid itmez böyle cām-ı cān-fezādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 7). [mey-i, --i]*
görindi sāġar-ı **mey** içre ey meh ʿaks-i engüştüñ
Ṣafaḳdan oldı gūyā kim hilāl-i āsumān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 9). [mey,]*
sāḳıyā cām-ı **meyi** destüme ṣun nūş ideyin
bāri bir dem ġam-ı eyyāmı ferāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 1). [meyi, -i]*
düşerüz küp küp ayaġına **meyüñ** dest-i ḳazā
ġālibā ḫākümüzi ḫamr-ıla taḫmīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 3). [meyüñ, -üñ]*
eger bir ḳāmeti çeng ise def gibi gerer gögsin
bu ḳānūnı gider şāhum **meye** niçe yasaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 4). [meye, -e]*
neyler nevāda naġmede muṭrıb yaḳīnī mest
Sāḳī ṣafāda **mey** feraḥ-efzā nigār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 10). [mey,]*
yüzi olaydı muġān içre bir ḳadeḥ **mey** içün
ḳılurdı zāhid-i ṣad-sāle sübḥasını girev *(Gazel 166, Mısra 3). [mey,]*
gözümüñ ḳanlu yaşı yad olunmaz sildügüñ demler
mey-i laʿlüñle demler sürdügüm devrānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 4). [mey-i, --i]*
suḫan bezminde çekdi cām-ı naẕmuñ cürʿasın cāmī
o **meyden** geçdi ol ammā ben aldum şimdi meydānı *(Gazel 187, Mısra 8). [meyden, -den]*

mey al-: İçki almak.

pīr-i muġān naṣīḥatini tut **mey al** ele
vāʿıẕ sözini fikr ider olsañ meʿāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 5). [mey al,]*

meydān: Geniş yer, açıklık, saha.

semend-i çarha ṭoḳuz ḳat vireydi **meydānı**
ideydi düldül-i baḫt u fazīletüñ cevlān *(Kaside 6, Mısra 39). [meydānı, -ı]*
cümlesi sāde-derūn ehli cılasın dilber
ser virürler reh-i **meydān-ı** vefāda anlar *(Müseddes 1, Mısra 24). [meydān-ı,]*
maʿānī cāmı çekilmez mi cāmī geçdiyse
tehī degül şeref-i himmetüñde bu **meydān** *(Kaside 6, Mısra 22). [meydān,]*
virilse ʿarṣa-i medḥüñde öñdül aña bir at
alurdı düldül-i ṭabʿ-ı suḫanverüm **meydān** *(Kaside 6, Mısra 28). [meydān,]*
suḫan bezminde çekdi cām-ı naẕmuñ cürʿasın cāmī
o meyden geçdi ol ammā ben aldum şimdi **meydānı** *(Gazel 187, Mısra 8). [meydānı, -ı]*
meydān-ı ʿarş eblaḳ-ı iḳbālüme mekān
çābük-süvār-ı himmetüme māh-ı nev rikāb *(Gazel 12, Mısra 5). [meydān-ı,]*
ol şāh-ı ʿālemüñ dil iletdüm eşigine
meydān-ı ʿışḳ içinde bugün bir dil-āverem *(Gazel 126, Mısra 14). [meydān-ı,]*
meydān içinde bāde-i gül-gūna göz diküp
baş ḳoşmasun hevāya iñen baş açup ḥabāb *(Gazel 11, Mısra 11). [meydān,]*
yaḳīnī ḫusrevā bir şāʿir-i ḫōş-gūydur kʿanuñ
belāġat ṭōpını eflāke atdı çarḫ **meydānı** *(Gazel 187, Mısra 20). [meydānı, -ı]*
zūr ehli geçindüñ diyü meclisde mey-i nāb
ḳıldı leb-i sāḳī anı **mey-dāna** tekellüf *(Gazel 91, Mısra 14). [mey-dāna,]*

meydāna gel-: Alana gelmek; meydana çıkmak. Ortaya çıkmak, görünmek.

bāġ-ı ʿālemde hemān adı büyük tūbāʿnuñ
hem-ser olmaġa senüñle **gelemez meydāna** *(Gazel 173, Mısra 8). [meydāna gelemez, -emez]*
daʿvī-i merdi gider baña mübāriz geçinüp
gelme meydāna ṣaḳın rüstem-i destānam ben *(Gazel 144, Mısra 14). [meydāna gelme,]*

mey-fürūş: Şarap satıcısı, meyhaneci.

ey yaḳīnī ġam-ı devr ayaġa ṣalarsa seni
mey-fürūşa varup ol pīr-i mededkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 16). [mey-fürūşa, -a]*

mey-gūn: Şarap renkli, kırmızı.

ḳıldı zībālıġınuñ zīverin efzūn üsküf
yaraşur giyse o laʿl-i lebi **mey-gūn** üsküf *(Gazel 90, Mısra 2). [mey-gūn,]*

mey-ḫāne: İçki içilen ve satılan yer.

sedd itdiler yaḳīnīʿye **mey-ḫāne** yolların
yā rab müyesser eyle sülūk-i reh-i ṣavāb *(Gazel 12, Mısra 11). [mey-ḫāne,]*
ṣuyı bol raʿnā havāsı var sürūr-efzā maḳām
gel olalum ḫāne-i **mey-ḫānede** ehl-i nişest *(Gazel 21, Mısra 6). [mey-ḫānede, -de]*
gördi **mey-ḫānede** beni rindān
ʿişret-ābād-ı ʿışḳa gel didiler *(Gazel 34, Mısra 3). [mey-ḫānede, -de]*
ṣunmadın destüñe sāḳī-i ecel peymāne
ṣadr-ı **mey-ḫāneye** yārān-ıla geç rindāne *(Müseddes 3, Mısra 24). [mey-ḫāneye, -y, -e]*

mey-i erġavān: Erguvan renkli şarap.

firāḳ bezmine āhumla ḳanlu yaşlarumı
ṣadā-yı nāya **mey-i erġavāna** beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 6). [mey-i erġavāna,]*

mey-i gül-fām: Gül renkli (kırmızı) şarap.

gül gül olsa ruḫın öpsek lebi cāmın emsek
gele gül mevsimi ʿīş-ı **mey-i gül-fām** olsa *(Gazel 175, Mısra 10). [mey-i gül-fām,]*

mey-i ḥamrā: Kırmızı şarap.

rindüz ki geçmezüz **mey-i ḥamrādan** el çeküp
tā almayınca sāḳī-i devrān ayaġumuz *(Gazel 69, Mısra 5). [mey-i ḥamrādan, -dan]*
bir iki gün bu fenā ʿālemi ḳılduñ çü maḳām
eyleme kendüñe ʿīş-ı **mey-i ḥamrāyı** ḥarām *(Müseddes 3, Mısra 16). [mey-i ḥamrāyı,]*

mey-i nāb: Halis şarap.

zūr ehli geçindüñ diyü meclisde **mey-i nāb**
ḳıldı leb-i sāḳī anı mey-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 13). [mey-i nāb,]*
zehr-i ġam defʿine tiryāk-i **mey-i nāb** gerek
Yoḳsa ġam defʿ idemez bir şeyi līk bir miṣḳāl *(Gazel 117, Mısra 7). [mey-i nāb,]*
dil ġubārın silemez fikr-i ḫaṭuñ laʿlüñsüz
hīç ġubār ola mı tiryāk-i **mey-i nāba** bedel *(Gazel 118, Mısra 4). [mey-i nāba,]*

mey-kede: Meyhane.

pīr-i muġānı **mey-kedede** görmedüm bugün
anuñçün iḫtiyārsuz aġlar gözüm müdām *(Gazel 123, Mısra 3). [mey-kedede, -de]*

mey-keş: Şarap içen.

ḫarābātuñ sifāl-i köhnesin tāc idinen **mey-keş**
gedā iken melāmet kişverine tāc-dār olmış *(Gazel 79, Mısra 3). [mey-keş,]*

meyl: (Bir kimseye veya bir şeye) Yönelmek, sevgi, ilgi, alâka göstermek, istek ve arzu duymak.

zen-i dünyāya **meyli** ḳo er iseñ
merd olan anlara çepel didiler *(Gazel 34, Mısra 19). [meyli, --i]*
lāl olup ḥayret-ile ḳala hezārān şimşād
meyl-i reftār ide ger ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 12). [meyl-i, --i]*

meyl-i yāḳūt u zer itsün ḫvāce-i dünyā-perest
ḳan-ıla ben laʿl idüp yaşum ruḫum zerd isterin *(Gazel 157, Mısra 3). [meyl-i, --i]*
ne **meyl-i** ʿālem-i vuslat ne bīm-i vādī-i fürḳat
iki ʿālem ġamın çekmez olup dil mest ü dīvāne *(Gazel 171, Mısra 3). [meyl-i, --i]*
yaḳīnī gitdi **meylüm** bāġ-ı dehrüñ ġayrı seyrinden
beni öldürdi āh ol serv-i ḫōş-reftār reftārı *(Gazel 188, Mısra 9). [meylüm, -ü, -m]*

meyl eyle-: Yönelmek. || İstek ve arzu duymak.

ḫālüñe **eyler** ser-i zülfüñ zenaḫdānuñda **meyl**
ṭālib olmaz mı kişi ʿālemde yār-ı ġāra hīç *(Gazel 24, Mısra 9). [meyl eyler,]*
dil-i meyyāldendür zārumuz her serve **meyl eyler**
bizüm ol ẓālim-i bī-dāddan feryādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 3). [meyl eyler,]*

meyl id-: Gönül vermek, yönelmek.

kimdür ki sen ṭururken **ide** naḫl-i bāġa **meyl**
ey serv ṭurma ḳaddüñi göster idüp ḳıyām *(Gazel 123, Mısra 5). [meyl ide,]*
bāġ-ı cihānda ḳaddüñe beñzer nihāl yoḳ
serv-i sehīde **meyl idicek** iʿtidāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 2). [meyl idicek,]*
meyl idüp olurduñ o boyu serve hevādār
ey ʿarʿar-ı bāġ itseñ o reftārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 5). [meyl idüp,]*
ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i ṣaḥrā-yı cünün itmege **meyl itme** dilā *(Gazel 2, Mısra 8). [meyl itme,]*

meyl it-: Meyl etmemek, yönelmemek..

kāşki **meyl itmesem** her serv-i ḫōş-reftāra hīç
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı āvāre hīç *(Gazel 24, Mısra 1). [meyl itmesem,]*
ser-i zülfüñde ḳalup dil ḫaṭuña **meyl itmez**
evvel-i şeb nerede gelse ġarīb anda yatur *(Gazel 56, Mısra 7). [meyl itmez,]*
anı nūş eyleyen āb-ı ḥayāt-efzāya **meyl itmez**
mey ü ṣaḥbāda el-ḥaḳ başḳa ṣōfī bir ṣafā vardur *(Gazel 51, Mısra 9). [meyl itmez,]*

meyl ḳıl-: İlgi duymamak, gönül vermemek.

serv-i bāġuñ **ḳılmazın** bī-hūde reftārına **meyl**
ḳāmetüñ gibi nihāl-i nāz-perverd isterin *(Gazel 157, Mısra 9). [meyl ḳılmazın, -ın]*

mey-nūş ol-: Sarhoş olduğum.

ḳurutdı ḳanumı afyōn-ı ġam zerd ü nizār oldum
ḳanı ol lāle-ruḫsār-ıla **mey-nūş olduġum** demler *(Gazel 35, Mısra 4). [mey-nūş olduġum, -du, -gum]*

meyyāl: Çok meyleden, istekli.

dil-i **meyyāldendür** zārumuz her serve meyl eyler
bizüm ol ẓālim-i bī-dāddan feryādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 3). [meyyāldendür, -den, -dür]*
ḳaddüñe **meyyāl** olaldan serve istiġnā gerek
rāstī ṭabʿ-ı bülendüñ himmeti aʿlā gerek *(Gazel 98, Mısra 1). [meyyāl,]*

mezār: Bir kimsenin öldükten sonra gömüldüğü yer, kabir.

tīġ-ı cefāñ-ıla ölenüñ meşhedi-durur
ey seng-dil kimüñ ki **mezārında** ola ṭaş *(Gazel 78, Mısra 6). [mezārında, -da, -ı]*
ölürsem zülf ü ḳaddüñçün eger ey serv-i ḫōş-bālā
ṭuram maḥşerde ʿabbāsī ʿalemlerle **mezārumdan** *(Gazel 141, Mısra 6). [mezārumdan, -um, -dan]*

mezellet: Zelillik, horluk, hakirlik; alçaklık, itibarsızlık.

ben ẕelīl olmaz-idüm düşmese fürḳat senden
senden oldı bāña hep bunca **meẕellet** senden *(Gazel 147, Mısra 2). [meẕellet,]*

mezheb: Bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri ll. Yol, usül.

gelmeyüp yola döker ḳan o ḥarāmī ġamzeñ
meẕhebinde meger olmış dem-i ʿuṣṣāḳ ḥelāl *(Gazel 117, Mısra 12). [meẕhebinde, -i, -n, -de]*

mezraʿ-ı sebz-i felek: Dünyanın yeşil tarlasından.

sebz cāmeñle yaḳīnī didi gördükde saña
mezraʿ-ı sebz-i felekde meh-i ġarrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 12). [mezraʿ-ı sebz-i felekde,]*

mi: "mı" soru edatı ve "-dır" bildirme ekinin bir arada kullanılmış hali "mıdır?".

az **mıdur** yoḳsa bahā-yı leb-i laʿlüñ çoḳ mı
be hey āfet biricik söyleye aġzuñ yoḳ mı *(Beyit 1, Mısra 1). [mıdur, -dur]*
lāyıḳ **mıdur** ki vaṣluñ-ıla şād iken cihān
biz devletüñde pādişehüm ehl-i mātemüz *(Gazel 73, Mısra 9). [mıdur, -dur]*
seyl-i ġam itdi yaḳīnī dil-i vīrānı ḫarāb
tañ **mıdur** olmasa ger ḫāne-i ḳalbüm maʿmūr *(Gazel 40, Mısra 12). [mıdur, -dur]*
zene dil virdi ṭañ **mıdur** ey dil
tīşesi ṭaʿne itse ferhādʿa *(Gazel 169, Mısra 11). [mıdur, -dur]*
bülbül gibi bahār ericek ehl-i ʿışḳ olan
Şeydālıḳ itmesün **mi** ḫuṣūṣan cüvān ola *(Gazel 6, Mısra 8). [mi,]*
cüst ü cū itmesün **mi** anı yaşum
ḳāmet-i yār serv-i dil-cūdur *(Gazel 52, Mısra 13). [mi,]*
dem **mi** var gözüm ḳan ṭolmaz ḥālüme düşmenler gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 11). [mi,]*
olduḳ ḳulı o vālī-i mülk-i melāḥatuñ
reşk-i ḳubād u cem **mi** degül ʿizz ü cāhumuz *(Gazel 70, Mısra 10). [mi,]*
reşk-i ḫurşiyd olur mı bir daḫı cām
o güni gösterür **mi** baña felek *(Gazel 97, Mısra 6). [mi,]*
nihāl-i ḳāmet-i mevzūn-ı yāra öykünmiş
ne alçaḳ olduġını bildüñüz **mi** ṭūbāʿnuñ *(Gazel 102, Mısra 8). [mi,]*
rūzgār itdi **mi** ġubārı ẕelīl
eyleyüp rāh-ı ġamda pā-der-gil *(Gazel 122, Mısra 15). [mi,]*
maʿānī cāmı çekilmez **mi** cāmī geçdiyse
tehī degül şeref-i himmetüñde bu meydān *(Kaside 6, Mısra 21). [mi,]*
ṭāliʿüm naḥs gözüm yaşlu sitārem düşkün
itmedük nesne **mi** var çarḫ-ı sitem-ḫvāh baña *(Gazel 7, Mısra 10). [mi,]*
dest-i luṭfuñ anı şimden girü taʿmīr ide **mi**
ḫāne-i ḫāṭırumı seyl-i ġamuñ itdi ḫarāb *(Gazel 10, Mısra 7). [mi,]*
yalman-ı tīġı kesmedi ḳalbüñ ṣusuzluġın
sīr-āb ider **mi** teşne-i maḥrūrı hīç serāb *(Gazel 12, Mısra 10). [mi,]*
üstüñe dönse bir iki gün ṣanma ber-ḳarār
görmez **misin** ki çarḫuñ işi inḳılābdur *(Gazel 44, Mısra 6). [misin, -sin]*
ḳulı olsam ʿaceb **mi** vālīnüñ
yūsuf-ı mıṣr-ı ḥüsn ü behcetdür *(Gazel 63, Mısra 3). [mi,]*
zülfi güneş yüzinden açılmaz seḥāb-veş
hīç gün **mi** gösterür bize baḫt-ı siyāhumuz *(Gazel 71, Mısra 8). [mi,]*
mār-ı zülfi niçe demdür ki ḫarāb itdi dili
genc-i vaṣluñ daḫı görmez **mi** bu vīrāne maḥal *(Gazel 118, Mısra 12). [mi,]*
ey ʿaceb ebrū mısın ya misk tozlu bir kemān
yā melāḥat burcunuñ ġarrā hilāli sen **misin** *(Gazel 158, Mısra 2). [misin, -sin]*
ġoncalar hep saña eyler ser-fürū ey serv-ḳadd
bāġ-ı ḥüsnüñ ser-firāz olmış nihāli sen **misin** *(Gazel 158, Mısra 8). [misin, -sin]*
muġber olduñ hem perīşān-rūzgār ey gird-bād
zülf-i yāruñ ʿāşıḳ-ı şūrīde-ḥāli sen **misin** *(Gazel 158, Mısra 10). [misin, -sin]*

ey yaḳīnī bu edā-yı ḫūb-ı şekker-bār-ıla
Mışr-ı naẓmuñ ṭūṭī-i şīrīn-maḳāli sen **misin** *(Gazel 158, Mısra 12). [misin, -sin]*
ʿacebā muṭrıb elinden **mi** fiġān eylerler
neyimiş nāleleri çeng ü defi güş ideyin *(Gazel 159, Mısra 5). [mi,]*
teʾennī ile olur ḥāṣıl ey sipihr-i kemāl
irer **mi** ẕihnüñe hīç ḥiddet-ile sürʿatde *(Kaside 1, Mısra 36). [mi,]*
sipihr zāviye-i rifʿatüñde bir abdāl
dilīr-i rezm-i keremsin irer **mi** saña kirām *(Kaside 1, Mısra 62). [mi,]*
mihr-i rūyuñdaki bīnī **mi** eyā ḳaşı kemān
yā dü-şaḳḳ itdi meh-i bedri benān-ı maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 9). [mi,]*
evc-i rifʿatde aña olmaġ-ıla hem-sāye
ebr-i nīsān-ıla yeksān ola **mı** pāye-i dūd *(Kaside 5, Mısra 16). [mı,]*
al giydüñ ḳanı inṣāfʿ nedür ey ḫūnī
ġamze-i mestüñe uyduñ yine **mi** ḳan itdüñ *(Gazel 110, Mısra 10). [mi,]*
az mıdur yoḳsa bahā-yı leb-i laʿlüñ çoḳ **mı**
be hey āfet biricik söyleye aġzuñ yoḳ **mı** *(Beyit 1, Mısra 1). [mı,]*
yaḳīnī çekmede derd-i firāḳı yā ola **mı**
Viṣāl-i yār-ıla mesrūr o ġam-güsār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 9). [mı,]*
ḫālüñe eyler ser-i zülfüñ zenaḫdānuñda meyl
ṭālib olmaz **mı** kişi ʿālemde yār-ı ġāra hīç *(Gazel 24, Mısra 10). [mı,]*
ol şāha secde ḳılmadın oldı niyāzumuz
sehv eyledük ḳabūl ola **mı** bu namāzumuz *(Gazel 72, Mısra 2). [mı,]*
dil ġubārın silemez fikr-i ḫaṭuñ laʿlüñsüz
hīç ġubār ola **mı** tiryāk-i mey-i nāba bedel *(Gazel 118, Mısra 4). [mı,]*
ey sīm-çihre bende-i ḫāliş geçer saña
dīnār olursa ṭañ **mı** cihān içre muʿteber *(Gazel 126, Mısra 16). [mı,]*
geçürdi āyine devrānını ṣafālarla
revā **mı** dil ṭola devr-i ruḫuñda jeng ü fiġān *(Gazel 136, Mısra 10). [mı,]*
ey ʿaceb ebrū **mısın** ya misk tozlu bir kemān
yā melāḥat burcunuñ ġarrā hilāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 1). [mısın, -sın]*
dilā bir laḥẓa hīç şād olmaduñ **mı**
ġam-ı hicrāna muʿtād olmaduñ **mı** *(Gazel 186, Mısra 1). [mı,]*
dilā bir laḥẓa hīç şād olmaduñ **mı**
ġam-ı hicrāna muʿtād olmaduñ **mı** *(Gazel 186, Mısra 2). [mı,]*
niçe bir bāġda yata ayaġuñ
Daḫı ey serv āzād olmaduñ **mı** *(Gazel 186, Mısra 4). [mı,]*
seni yād eylemezse yār ṭañ **mı**
yanında dilberüñ yād olmaduñ **mı** *(Gazel 186, Mısra 5). [mı,]*
seni yād eylemezse yār ṭañ **mı**
yanında dilberüñ yād olmaduñ **mı** *(Gazel 186, Mısra 6). [mı,]*
görüp ḫurşiyd-i ḫaddin ol perīnüñ
be hey ʿāşıḳ feraḥşād olmaduñ **mı** *(Gazel 186, Mısra 8). [mı,]*
o şaçı leylīʿnüñ ʿışḳı ġamında
be mecnūn daḫı üstād olmaduñ **mı** *(Gazel 186, Mısra 10). [mı,]*
devā içün ne ararsın ṭabībi
Yaḳīnī derde muʿtād olmaduñ **mı** *(Gazel 186, Mısra 12). [mı,]*
ḫırāş-ı ḫāṭır-ı pür-ḫār-ı yār **mı** diyeyin
ḥarāret-i ciger-i tābdār **mı** diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 2). [mı,]*
felāket-i felek-i nābe-kār **mı** diyeyin
ġarābet-i dil-i bī-kār u bār **mı** diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 3). [mı,]*
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār **mı** diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār **mı** diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 5). [mı,]*
dükenmeye elemüm ḥaşre dek beyān olsa
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār **mı** diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 18). [mı,]*
şikāyet-i elem-i rūzgār **mı** diyeyin
ıv *(Müseddes 2, Mısra 19). [mı,]*
ṣorarlar-ısa nedür ḥāl-i ḳalb-i nālānum
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār **mı** diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 32). [mı,]*
şikāyet-i elem-i rūzgār **mı** diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 33). [mı,]*

micmere-gerdān-ı: Dolaşan buhurdanlık.

ḫulḳ-ı ʿaẕīmi ġāliyedān-ı melāʿike
feyż-i ʿamīmi **micmere-gerdān-ı** ḳudsiyān *(Gazel 137, Mısra 4). [micmere-gerdān-ı,]*

midḥat: Medih, övgü.

o kişvere daḫı başmadı pāy peyk-i ḫayāl
li'enne **midḥate** bi-fażli sinān elfi sinīn *(Kaside 1, Mısra 68). [midḥate, -e]*
ḳulın iderse eger şeh-süvār-ı esb-i murād
feżā-yı **midḥat-i** z̲ātında eyleyem cevlān *(Kaside 6, Mısra 32). [midḥat-i,]*

mihek: Karanfil.

baḳırın açdı ḫaşm-ı bed-mestüñ
olmaz-ımış şarāb gibi **miḥek** *(Gazel 97, Mısra 12). [miḥek,]*

mihmān: Konuk, misafir.

ey yaḳīnī baş açuḳ rūmʿda bir abdālam
anuñ-içün bu fenā tekyede **mihmānam** ben *(Gazel 144, Mısra 18). [mihmānam, -am]*
pey-der-pey oḳlaruñ dil-i sūzāna geçdiler
bir tāb-ḫānedür niçe **mihmān** gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 4). [mihmān,]*
ḫvān-ı vaṣluñ dil-i abdāla nʿola bez̲l itseñ
bir iki gün bu fenā tekyede **mihmānuñdur** *(Gazel 50, Mısra 10). [mihmānuñdur, -dur]*

miḫnet: Sıkıntı, dert, keder.

ey yaḳīnī ben dıraḫt-ı bāġ-ı derd ü **miḫnetem**
cismüm üzre naʿl ü dāġum berg ü bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 13). [miḫnetem, -em]*
deryā-yı ʿışḳuñ zaḥmetin çekdüm görüp biñ **mihnetin**
dürr-i visālüñ ḳıymetin bildüm meded bildüm meded *(Gazel 25, Mısra 5). [mihnetin, -in]*

miḫnet-ābād: Keder ve gam ile dolu olan yer. mec. dünya.

bu deyr-i **miḫnet-ābāduñ** egerçi ṣūreti çokdur
es̲er görmezse eglenmez göñül naḳş-ı nigārumdan *(Gazel 141, Mısra 9). [miḫnet-ābāduñ, -uñ]*

mihr: Güneş, şems, sevgili.

ey perī gird-i ʿiz̲āruñda gören kākülüñi
āşiyān itdi ṣanur **mihr-i** cihān-tābı hümā *(Gazel 2, Mısra 10). [mihr-i,]*
gökde gūyā ṭolanur **mihr-i** ziyā-baḫş-ı cihān
sīnesin māʿī libās itdi o māhuñ iḫfā *(Gazel 4, Mısra 7). [mihr-i,]*
maġribi eyler ziyāret rūz u şeb māh-ıla **mihr**
zülf ü ruḫsāruñ ümīdiyle ey ferruḫ-liḳā *(Gazel 5, Mısra 15). [mihr,]*
ṣanma tāb-ı **mihr** ider rūy-ı zemīni rūşenā
ḫāke düşdi mihr-i ʿālem rūy-ı raḫşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 7). [mihr,]*
mihr-i vücūda lemʿadur insān nite kim
gökde hilāl-i çarḫ şeref-iktisābdur *(Gazel 44, Mısra 11). [mihr-i,]*
mihrüm arturdı cemālin o hilāl-ebrūnuñ
meh-i nev pertev-i mihr-ile bulur ḫüsn ü kemāl *(Gazel 117, Mısra 5). [mihrüm, -üm]*
şu **mihre** z̲erre-i ser-geşte olma kim her gün
yüzi ṣuyın döke gün gibi ḫāke her yirde *(Gazel 178, Mısra 3). [mihre, -e]*
ʿāleme **mihrüm** od ṣalar ammā
ṭāliʿümden o meh degül āgāh *(Gazel 183, Mısra 11). [mihrüm, -üm]*
necm-i eşküñ gibi āḫir seni eyler pā-māl
naẕar itmez ġam-ı **mihriyle** olursañ da hilāl *(Müseddes 1, Mısra 18). [mihriyle, -iyle]*

vücūd-ı muṭlaḳuñ **mihri** şuʿāʿından şeref bulduḳ
ḫudānuñ ġayrıdan bir ẕerre istimdādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 7). [mihri, -i]*
gün yüzin görmek şerār-ı āhumı teskīn ider
mihre olmazmış muḳābil encüm-i seyyāre hīç *(Gazel 24, Mısra 4). [mihre, -e]*
mihre kemend atar ḳameri münḫasif ḳılur
Ruḫsār-ı aluñ üzre o miskīn külāleler *(Gazel 33, Mısra 7). [mihre, -e]*
sāye-veş dergāhuña yüz sürmese
mihr bulmazdı bu deñlü irtifāʿ *(Gazel 85, Mısra 8). [mihr,]*
mihr şanma felek ol māha ḳabūl ide diyü
ʿarz ider gün başına bir güzel altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 7). [mihr,]*
ola ki **mihr** yüzin göstere seḥer gerdūn
şabāḥa dek bu gice hem-dem-i fiġān olayın *(Gazel 154, Mısra 7). [mihr,]*
cüdā-yı **mihr** olana zaʿf u inḥinā irişür
gece sehil ışılatmış bu nükteyi meh-i nev *(Gazel 166, Mısra 7). [mihr,]*
mihrüñ-ile aġlamaḳdan öldüm ey māh üstüme
ebr giryān **mihr** sūzān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 4). [mihr,]*
mihre ḫāʾil ebrdür rūyuñda ḫaṭṭ ey meh-cebīn
sāye ṣalmış aḥmed'e yā şeh-per-i rūḥu'l-emīn *(Kaside 2, Mısra 1). [mihre, -e]*
ġam degül gün günden efzūn olsa ḫaṭṭ-ı ʿārızuñ
ẕerrelerden **mihre** hīç irmez zevāl ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 12). [mihre, -e]*
gitdi **mihrüñle** ḳarārum meded ey iki gözüm
zerre-veş ḫāk-i meẕelletde yetiş oldum ḫōr *(Gazel 40, Mısra 9). [mihrüñle, -üñ, -le]*
mihrüñle tā ki ṣubḥ gibi ṣādıḳ olmışuz
Raḫşende oldı pertev-i nūr-ı cebīnümüz *(Gazel 74, Mısra 5). [mihrüñle, -üñ, -le]*
ẕerre-veş **mihrüñe** ser-geşte olan rūz-ı ezel
kesmeye zülfüñe peyvendini tā şām-ı ecel *(Gazel 118, Mısra 1). [mihrüñe, -(ü)ñ, -e]*
şām-ı belāda görmedin āhum ʿalevlerin
ol māha rūşen olmadı **mihrüm** ʿayān olup *(Gazel 16, Mısra 6). [mihrüm, -üm]*
mihrüñ-ile aġlamaḳdan öldüm ey māh üstüme
ebr giryān mihr sūzān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 3). [mihrüñ-ile, -üñ, -ile]*
ʿaceb mi **mihrüñ-ile** ẕerre gibi raḳṣ itsem
saña bu ḥüsni viren ḳıldı bī-ḳarār beni *(Gazel 199, Mısra 7). [mihrüñ-ile, -üñ, -ile]*
baḳma ümīd-i **mihr-ile** mirʿāt-ı rūyına
Çoḳ baḳdum anda ṣūret-i iḥsān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 7). [mihr-ile, -ile]*
rāh-ı **mihrüñde** ġubār-ı cismümi gerd isterin
ẕerreyin ammā özüm mihr-i cihān-gerd isterin *(Gazel 157, Mısra 1). [mihrüñde, -üñ, -de]*

mihr ü māh: Güneş ve ay.

penāh-ı sāye-i luṭfuñda **mihr ü māh** ʿıyāl
sevād-ı dīde-i ʿirfāna ʿaḳd-ı ḫāmeñ nūr *(Kaside 1, Mısra 39). [mihr ü māh,]*

mihr ü maḥabbet: Sevgi ve muhabbet.

ṭāliʿ olalı **mihr ü maḥabbet** didükleri
tāb ü tüvānum aldı ḥarāret didükleri *(Gazel 201, Mısra 1). [mihr ü maḥabbet,]*

mihr yüz: Güneş yüzlü.

yaḳīnī **mihr yüzin** gösterür o māh saña
senüñle āyineye baḳduġı odur her ān *(Gazel 136, Mısra 13). [mihr yüzin, -in]*

miḥrāb-ı ebruvān: *(*Sevgilinin) kaşının mihrabı.

miḥrāb-ı ebruvānına itmezdi dil sücūd
ḫācīnüñ olmasa eşigi ḳıblegāhumuz *(Gazel 71, Mısra 3). [miḥrāb-ı ebruvānına,]*

mihr-i ʿālem-gīr: Dünyaya yayılan güneş.

bu feṯḥ ü nuṣreti bulmazdı **mihr-i ʿālem-gīr**
o şehden olmasa ger yümn ü himmet ü iḳbāl *(Kaside 1, Mısra 15). [mihr-i ʿālem-gīr,]*

mihr-i ʿālem-tābı: Dünyayı/ alemi aydınlatan güneş.

bir hümādur **mihr-i ʿālem-tābı** ḳılmış āşiyān
gird-i ruḫsāruñda ṣanma ey büt-i tannāz zülf *(Gazel 88, Mısra 3). [mihr-i ʿālem-tābı,]*

mihr-i cemāl: Güzellik güneşi, (sevgilinin) güneşe benzeyen güzel yüzü.

göstermez-imiş dīdelere **mihr-i cemālin**
ben niçe ḳılam yā rab o ruḫsārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 5). [mihr-i cemālin,]*
göñül **mihr-i cemālüñ** görmege müştāḳdur ammā
ḫalāṣ olmaḳ ḥadeng-i ġamzesinden ḳatı müşkildür *(Gazel 59, Mısra 7). [mihr-i cemālüñ,]*
güneş ḳapuñda ey meh ḫāke düşmiş bī-ḳarār olmış
görüp **mihr-i cemālüñ** ẕerre gibi bī-ḳarār olmış *(Gazel 80, Mısra 2). [mihr-i cemālüñ,]*
cān u dil şām-ı ʿademde zerre-veş pinhān-iken
pertev-i **mihr-i cemālüñ** birle peydā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 6). [mihr-i cemālüñ,]*

mihr-i cihān: Cihan, dünya güneşi.

ṭulūʿ itdi girībānuñdan ey meh rūy-ı raḫşānuñ
şeref burcundan oldı gūyiyā **mihr-i cihān** ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 8). [mihr-i cihān,]*

mihr-i cihān-ārā: Cihanı süsleyen güneş. II Sevgili.

ḳaçan kim fūtasın ḳuşansa ol **mihr-i cihān-ārā**
ḥicāb-ı ebre girer gūyiyā nīm-i meh-i rūşen *(Gazel 143, Mısra 7). [mihr-i cihān-ārā,]*
anuñ devrinde batdı yıldızı her māh-ruḫsāruñ
güzellik burcunuñ **mihr-i cihān-ārāsıdur** yūsuf *(Gazel 89, Mısra 4). [mihr-i cihān-ārāsıdur, -dur]*
lemʿa eyler bedenüñ sādede ey māh-liḳā
rūz-ı rūşende olan **mihr-i cihān-ārāsın** *(Gazel 151, Mısra 12). [mihr-i cihān-ārāsın,]*

mihr-i cihān-gerd: Cihanı dolaşan güneş.

rāh-ı mihrüñde ġubār-ı cismümi gerd isterin
ẕerreyin ammā özüm **mihr-i cihān-gerd** isterin *(Gazel 157, Mısra 2). [mihr-i cihān-gerd,]*

mihr-i dıraḫşān: Parlak güneş.

zülfin nesīm açup ruḫ-ı cānān görinmedi
ebr içre ḳaldı **mihr-i dıraḫşān** görinmedi *(Gazel 190, Mısra 2). [mihr-i dıraḫşān,]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil **mihr-i dıraḫşān** ise de *(Müseddes 1, Mısra 6). [mihr-i dıraḫşān,]*
virme hercāyīye dil **mihr-i dıraḫşān** ise de
ıı *(Müseddes 1, Mısra 13). [mihr-i dıraḫşān,]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil **mihr-i dıraḫşān** ise de *(Müseddes 1, Mısra 20). [mihr-i dıraḫşān,]*
virme hercāyīye dil **mihr-i dıraḫşān** ise de
v *(Müseddes 1, Mısra 27). [mihr-i dıraḫşān,]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil **mihr-i dıraḫşān** ise de *(Müseddes 1, Mısra 34). [mihr-i dıraḫşān,]*
egerçi ẓāhiren ben ẕerre-veş ḫāk-ile yeksānam
ḥaḳīḳat āsumānında velī **mihr-i dıraḫşānam** *(Gazel 124, Mısra 2). [mihr-i dıraḫşānam, -am]*
baña nisbet ṣuʿarā zümresi encüm gibidür
āsumān-ı hünere **mihr-i dıraḫşānam** ben *(Gazel 144, Mısra 16). [mihr-i dıraḫşānam, -am]*

mihr-i felek-mesīr: Feleğin gezinti yerinin güneşi.

alsa beyāż otaġa o meh-çihre başına
baş egse yiridür aña **mihr-i felek-mesīr** *(Gazel 37, Mısra 4). [mihr-i felek-mesīr,]*

mihr-i ʿiẕār: (sevgilinin) yanağının güneşi.

sitāre olmaz-ısa āfitāba hem-pehlū
nedür ya **mihr-i ʿiẕārında** ḫāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 6). [mihr-i ʿiẕārında, -ında]*

mihr-i münīr: Parlak güneş.

şuʿāʿ-ı pertev-i faẕlında ẕerre **mihr-i münīr**
ḳalīl himmeti yanında cūd-ı maʿden ü kān *(Kaside 1, Mısra 25). [mihr-i münīr,]*
sipihr-i faẕl u maʿārifde gerçi **mihr-i münīrüz**
ḳapuñda ey meh-i ḫūrşiyd-çihre ḫāk-i ḥaḳīrüz *(Gazel 75, Mısra 1). [mihr-i münīrüz, -üz]*

mihr-i nigār: Resim gibi güzel sevgilinin güneşi.

ey yaḳīnī göñül āyīnesini ṣāf eyle
lemʿa-i **mihr-i nigār-ıla** aña vir ṣayḳal *(Gazel 118, Mısra 18). [mihr-i nigār-ıla, -ıla]*

mihr-i raḫşāna: Parlak güneş, "sevgili bağlamında.".

zemīn dil-teşne-i bārān-ı luṭfuñ baḥr şūrīdeñ
sipihr-i nīl-gūn ser-geştedür sen **mihr-i raḫşāna** *(Gazel 171, Mısra 6). [mihr-i raḫşāna,]*
maḥv olur gün yüzine ḳarşu nücūm-ı eşküm
mihr-i raḫşāna muḳābil olımaz seyyāre *(Gazel 174, Mısra 8). [mihr-i raḫşāna,]*
gezer meh gibi hercāyī olup her gice şehr içre
ḳılur her cāyı rūşen **mihr-i raḫşānumdan** ummazdum *(Gazel 129, Mısra 6). [mihr-i raḫşānumdan, -dan]*

mihr-i ruḫsār: Yanak güneşi II sevgilinin güneş gibi parlayan yanağı.

mihr-i ruḫsāruña her gün nigerān olmaġ-içün
kāşki revzenüñe dīdelerüm cām olsa *(Gazel 175, Mısra 3). [mihr-i ruḫsāruña, -a]*
mihr-i ruḫsāruñla her yüzden tecellā eyledüñ
ʿāşıḳuñ āyīne-i ḳalbin mücellā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 1). [mihr-i ruḫsāruñla,]*

mihr-i ruḫ: Yanağın güneşi,mec.yanağın parlaklığı.

girdāb ṣanma ditretür anı teb-i firāḳ
deryāya tāb-ı **mihr-i ruḫuñ** virdi ızṭırāb *(Gazel 11, Mısra 10). [mihr-i ruḫuñ,]*
yalabur **mihr-i ruḫuñ** şöyle ki gözler ḳamaşur
felege gelmeye bir sencileyin meh-pāre *(Gazel 174, Mısra 5). [mihr-i ruḫuñ,]*
anı mehtāb eylemiş germiyyet-i **mihr-i ruḫuñ**
perr ü bālin yaymış ey meh nitekim şehbāz zülf *(Gazel 88, Mısra 15). [mihr-i ruḫuñ,]*

mihr-i rūy: Yanağın nuru (Sevgilinin yüzünün güzelliği).

mihr-i rūyuñdaki bīnī mi eyā ḳaşı kemān
yā dü-şaḳḳ itdi meh-i bedri benān-ı maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 9). [mihr-i rūyuñdaki, -daki]*
semene gösterür yüzi aġın
mihr-i rūyı o lāle-ruḫsāruñ *(Gazel 105, Mısra 4). [mihr-i rūyı,]*
gösterür geh **mihr-i rūyın** gāh bir yüzden ṭoġar
vechi var oldum dise ʿayyār-ı ṣūret-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 7). [mihr-i rūyın,]*

mihr-i sipihr: Gökteki güneş.

mihr-i sipihr-i salṭanat u müşterī-fuṭun
ebr-i yem-āstīn meh-i gerdūn-āsumān *(Gazel 137, Mısra 11). [mihr-i sipihr-i,]*

mihri yoḳ: Sevgisiz, vefasız, merhametsiz II sevgili.

yaḳīnī necm-i eşküm gibi oldı yıldızum düşkün
Uşandum **mihri yoḳ** hercāyī āfet meh-liḳālardan *(Gazel 142, Mısra 10). [mihri yoḳ,]*

miḳdār: Bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilen durumu, nicelik; ölçü II değer, önem.

rind olanuñ ḳadri ʿālī zāhidüñ **miḳdārı** dūn
āsitān-ı yāra baḳ aʿlā vü ednā bundadur *(Gazel 42, Mısra 3). [miḳdārı, -ı]*

mīl-i āteş: Mil, göze sürme çekmeye yarayan, kemik veya fil dişinden yapılmış ince ve uzun alete ve türlü işlerde kullanılmak için yapılan ince ve uzun metal çubuğa denir. Eskiden kimi suçları işleyen insanların gözleri millerin kızdırılıp gözlere sokulması şeklinde kör edilirmiş.

pençe-i mercāna ger yāḳūt-ı laʿlüñsüz baḳam
çeşm-i ḫūn-bāra olur her şāḫı **mīl-i āteşīn** *(Gazel 155, Mısra 4). [mīl-i āteşīn, -īn]*

milket: Mülk ‖ ülke.

ferāġat **milketinde** tāc-dār olmaḳ dilerseñ ger
Yaḳīnī tācı terk idüp ḳabā vü pīrehenden geç *(Gazel 23, Mısra 11). [milketinde, -i, -n, -de]*

millet: Bir dine, bir kavmiyete mensup topluluk.

ġıyāṣ-ı devlet-i dünyā muġīṣ-i **millet** ü mülk
medār-ı dāʿire-i dīn ü merkez-i īmān *(Kaside 6, Mısra 9). [millet,]*

minnet: Bir iyiliğe karşı kendini borçlu görme.

minnet-durur ölmek yoluña başa vü cāna
yoluñda geçer ʿāşıḳ olan cān u serinden *(Gazel 148, Mısra 9). [minnet-durur, -dur, -ur]*
her ne niyāz var-ısa ol dil-rübāya ḳıl
cümle sipās u **minneti** ey dil ḫudāʿya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 2). [minneti, -i]*
yaḳīnī bendeñe çekdürme **minnet-i** dehri
eyā kerīm ü raḥīm ü müheymin ü mennān *(Gazel 138, Mısra 17). [minnet-i,]*

minnetin çek-: Eziyet çekmek, altında ezilmek.

ber-murād eylemez insānı cihān bī-minnet
er iseñ **çekme** dilā **minnetin** ol nāmerdüñ *(Gazel 109, Mısra 4). [minnetin çekme,]*

minnetler eyle-: Borcu yükü altında kalacağını bile bile bir kimseden kendisi için iyilikte bulunmasını istemek, boyun eğip yalvarmak.

seni bir kerre yād idem diyü **minnetler eylersin**
añılmaz buncadan ammā ferāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 5). [minnetler eylersin, -sin]*

mirʿāt: Ayna.

şarḳ u ġarbı seyr ḳıl **mirʿāt-ı** iskender-miṣāl
çünki ruḫsāruñ-durur āyīne-i ʿālem-nümā *(Gazel 5, Mısra 5). [mirʿāt-ı,]*
ḫalḳ **mirʿāt-ı** ruḫ-ı dilbere nāẓırdur hep
ḳorḳarın göz dege sen şaḳla naẓardan yā rab *(Gazel 13, Mısra 1). [mirʿāt-ı,]*
mirʿāt-ı ḫaddi var iken ol māh-ṭalʿatuñ
ḫūrşiyd-i çarḫ-ı cārīye yoḳdur nigāhumuz *(Gazel 71, Mısra 5). [mirʿāt-ı,]*
mirʿāt-ı reʿfetinden ider dem-be-dem ṭulūʿ
ḫurşiyd-i ʿavn u nuṣret tevfīḳ-ı kārdān *(Gazel 137, Mısra 5). [mirʿāt-ı,]*
baḳma ümīd-i mihr-ile **mirʿāt-ı** rūyına
Çoḳ baḳdum anda ṣūret-i iḥsān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 7). [mirʿāt-ı,]*

yā mücellā ṣāf **mirʿāt-ı** ḥaḳīḳīdür ruḫuñ
ṣūret-i ḥāl-i perīşānın görür ḳalb-i ḥazīn *(Kaside 2, Mısra 29). [mirʿāt-ı,]*
ṣol cām-ı mey ki dāʿire-gird-i ḥabābdur
mirʿāt-durur ki cilvegeh-i āfitābdur *(Gazel 45, Mısra 2). [mirʿāt-durur, -durur]*

mirʿāt-ı ʿizār: Yüz aynası.

ruhuñ āyīnesin gösterme kendin görmesün aġyār
görinme ṣaḳla **mirʿāt-ı ʿizāruñ** ḫod-nümālardan *(Gazel 142, Mısra 8). [mirʿāt-ı ʿizāruñ,]*

mirʿāt-ı ḳalb: Gönül aynası.

jeng-i ḫibā-yı bār keder virmez añların
mirʿāt-ı ḳalbe ḫayli cilā virdi ʿışḳ-ı pāk *(Gazel 96, Mısra 12). [mirʿāt-ı ḳalbe,]*

mirʿāt-ı mihri: Güneş aynası.

muḳābil eyleme **mirʿāt-ı mihri** ʿārızuña
anı o dāʿireden ṭutma ey meh-i tābān *(Gazel 136, Mısra 3). [mirʿāt-ı mihri,]*

mirʿāt-ı ruḫsār: Yüz aynası.

ey yaḳīnī saña şeydālıḳ görindi var-ısa
ol mehüñ **mirʿāt-ı ruḫsārın** temāşā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 12). [mirʿāt-ı ruḫsārın,]*

misāl: *1.* Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek; 2.Benzer.

ḳaddüñ **miṣāli** bulmadı şimşād imtiyāz
laʿl-i lebüñ nümūnesi āb-ı zülāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 7). [miṣāli, -i]*
raḳṣ urup şevḳı ile zerre-i ser-geşte **miṣāl**
pertev-i vaṣlını cüyān olur-ısañ meh ü sāl *(Müseddes 1, Mısra 15). [miṣāl,]*

misk: Misk, güzel koku.

bir ġubār-ı **miskdür** ḫaṭṭ-ı lebüñ kim dest-i ṣunʿ
ṣan düşürmişdür aña bu laʿlden engüşterin *(Kaside 2, Mısra 9). [miskdür, -dür]*
bīmār gözlerin güne ḳarşu yatur görüp
üstine gerdi ḳaşları bir **miskī** sāyebān *(Gazel 140, Mısra 4). [miskī, -i]*
ey ʿaceb ebrū mısın ya **misk** tozlu bir kemān
yā melāḥat burcunuñ ġarrā hilāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 1). [misk,]*

misḳāl: Ağırlık, miktar; bir buçuk dirhem karşılığı olarak kabul edilen ağırlık ölçüsü birimi.

zehr-i ġam defʿine tiryāk-i mey-i nāb gerek
Yoḳsa ġam defʿ idemez bir şeyi līk bir **misḳāl** *(Gazel 117, Mısra 8). [misḳāl,]*

mışḳala: Kılıç, ayna, kösele vs. parlatmaya yarayan cila aleti.

hilāl **mışḳala-i** zerle levḥa-i felege
şu resme itmiş-idi naḳş ki irmez aña ḫayāl *(Kaside 1, Mısra 5). [mışḳala-i,]*

miskī ḫarīr: Miskli ipek kâğıt.

ṣan ḥamāildür ki ḳaplanmış aña **miskī ḫarīr**
gerdenüñde bağlamış müşgīn girihler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 11). [miskī ḫarīr,]*

miskīn: 1) Aciz, zavallı, beceriksiz, hareketsiz. 2) Dertli, mahzun.

ṣaḥrāya düşdi nāfe gibi ḫāl-i yār-içün
miskīn yaḳīnī ḫāk-ile yeksān degül midür *(Gazel 60, Mısra 10). [miskīn,]*

ḫaṭṭ-ı pür-çīn içre sen ey ḫāl-i ʿanber-bār-ı dōst
sebzezār-ı çīnʿüñ ol **miskīn** ġazāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 6). [miskīn,]*
gitdükçe bend olur ṣaçına rāh-ı ġamda dil
miskīn esīr-i silsile-mūyān olup gider *(Gazel 32, Mısra 6). [miskīn,]*
ḫūn itdi nāfe-veş dili vü aldı aḳlumuz
cādū-yı çeşm-ile büt-i **miskīn** ġazāleler *(Gazel 33, Mısra 6). [miskīn,]*
mihre kemend atar ḳameri münḥasif ḳılur
Ruḫsār-ı aluñ üzre o **miskīn** külāleler *(Gazel 33, Mısra 8). [miskīn,]*
ṭolaşur kākül-i **miskīnüñe** sevdā-zededür
dār-ı zülfüñde yaḳīnīʿyi ḳo ber-dār olsun *(Gazel 163, Mısra 11). [miskīnüñe, -ñe]*

mışr:Şehir, ülke.

beni luṭf it ṣafā **mışrına** sulṭān eyle sulṭānum
ʿadūnuñ başına dünyāyı zindān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 1). [mışrına, -ın, -a]*
yaḳīnī gülşen-i ʿışḳında ben bir bülbül-i zāram
Leṭāfet **mışrınuñ** ṭūṭī-i şekker-ḫāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 10). [mışrınuñ, -ı, -nuñ]*
cihānda mālik olmaḳ vaşlına bir yūsuf-ı ḥüsnüñ
ʿazīz-i ʿālem olup **mışr**ʿ**a** sulṭān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 4). [mışrʿa,]*

mışr-ı naẓm: Şiir ülkesi.

ey yaḳīnī bu edā-yı ḫūb-ı şekker-bār-ıla
Mışr-ı naẓmuñ ṭūṭī-i şīrīn-maḳāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 12). [mışr-ı naẓmuñ,]*

mīve: Meyve, yemiş.

murād **mīvesin** alam ümīd şāḫından
iderse bāġ-ı dile ebr-i reʿfetüñ feyezān *(Kaside 6, Mısra 41). [mīvesin, -sin]*

mīve-i maḳṣūd: Maksat, istek meyvesi, ulaşılmak istenen şey.

alurdum **mīve-i maḳṣūdumı** şāḫ-ı saʿādetden
eger ol serv sīb-i ġabġabından virse şeftālū *(Gazel 167, Mısra 5). [mīve-i maḳṣūdumı, -umı]*

miyān: Bel. Sevgilinin ince beli.

didüm yaḳīnī itdi **miyānuñda** çün gümān
virmez vücūd didi gümāna yaḳīnümüz *(Gazel 74, Mısra 11). [miyānuñda, -un, -da]*
dil ḳucamaz **miyānını** yoḳ yire cüst ü cū ḳılur
būs-ı dehānı muḥtemel līkin o daḫı var yoḳ *(Gazel 95, Mısra 9). [miyānını, -ı, -(n)ı]*
ẕevḳ-ı ḥelvādan eleẕdür bize bu niʿmet-i ḫūb
ki **miyāna** gele bir lebleri pālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 12). [miyāna,]*
cān u dil ceng ider **miyānuñçün**
hīç ne bu var ne ol bu ortada *(Gazel 169, Mısra 3). [miyānuñçün, -uñ, -çün]*
ḳılca olduġı **miyānı** bellüdür maḫfī degül
kimse amma irmedi sırr-ı dehān-ı yāra hīç *(Gazel 24, Mısra 5). [miyānı,]*
ʿāşıḳlara **miyānuñ-içün** çekme ḫançerüñ
ḫavf eylerin ki ortada yoḳ yire ḳan ola *(Gazel 6, Mısra 3). [miyānuñ-içün, -içün]*

mīzāc: Huy, yaradılış, tabiat, karakter.

mizācı āteş anuñ biz şu gibi māʿil aña
o mihr-i ʿālem-ile imtizācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 3). [mizācı, -ı]*

muʿcize-i muṣṭafā: Hz. Peygamberin mucizeleri.

benān ile ruḫuñı bīnüñ eylemiş iki şaḳḳ
ben anı **muʿcize-i muṣṭafā**ʿ**ya** beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 4). [muʿcize-i muṣṭafāʿya, -ya]*

muġān: Meyhaneci.

yüzi olaydı **muġān** içre bir ḳadeḥ mey içün
ḳılurdı zāhid-i ṣad-sāle sübḥasını girev *(Gazel 166, Mısra 3). [muġān,]*

muġber: Tozlanmış.

ġubār-ı cismi berbād eyleyüp zülfüñsüz āh itdüm
anuñçün gird-bād-ı rāh-ı kūyuñ baña **muġberdür** *(Gazel 61, Mısra 8). [muġberdür, -dür]*
muġber olduñ hem perīşān-rūzgār ey gird-bād
zülf-i yāruñ ʿāşıḳ-ı şūrīde-ḥāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 9). [muġber,]*

muġber ol-: Tozlanmak, üzerini toz kaplamak; kırılmak, incinmek .

başa çıḳmaḳ isteyelden ḫaṭṭ-ı rūyuñ yüz bulup
zülfüñi ḳıldı perīşān **oldı muġber** kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 8). [muġber oldı, -dı]*

muġīs: Yardım eden, yardıma koşan.

ġıyāṯ-ı devlet-i dünyā **muġīṯ-i** millet ü mülk
medār-ı dāʿire-i dīn ü merkez-i īmān *(Kaside 6, Mısra 9). [muġīṯ-i, -i]*

muḥammed: Bir çok defalar hamd ü senâ olunmuş, tekrar tekrar övülmüş mânâsına gelen bu kelime, peygamberimizin adıdır.

medḥ-i pāşāyı yaḳīnī idelüm vird-i zebān
Muttaşıl vaṣf-ı **muḥammedʿdür** işi ḥassānʿuñ *(Gazel 103, Mısra 10). [muḥammedʿdür, -dür]*
hezār murġ-ı dil āsūde-ḥāl ü fāriġ-bāl
görindi ḥalḳa-i kaʿbe yed-i **muḥammed'de** *(Kaside 1, Mısra 50). [muḥammed'de, -'de]*

muḥammed-i muḫtār: Seçilmiş olan Muhammed(sav).

nite ki cennet-i ʿadn'e **muḥammed-i muḫtār**
riyāż-ı rifʿate ḥaḳḳ eyledi seni idḫāl *(Kaside 1, Mısra 23). [muḥammed-i muḫtār,]*

muḥannā: Kınalı, kınalanmış.

çeşmümde ʿaks-i dest-i **muḥannāñı** seyr idüp
ʿummāna düşdi pençe-i mercān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 3). [muḥannāñı, -ñı]*

muḫīṭ ol-: Çevreleyen olmak.

oldı ṣan nūr-ı ḫudā aḥmed-i muḫtārʿı **muḥīṭ**
nūrdan puñara girmiş görinür ḥūrāsın *(Gazel 151, Mısra 5). [muḥīṭ oldı,]*

muḫīṭ: Çepeçevre kuşatan; etrâfını çeviren; çevreleyen.

meh-i sipihr-i şeref ḫusrev-i sitāre-sipāh
muḥīṭ-i ḳāf-vaḳār āfitāb-ı berḳ-ʿinān *(Kaside 6, Mısra 4). [muḥīṭ-i,]*

muḫtāc: (Bir kimseye) ihtiyaç duyan kimse.

maʿrifetsüz ādemī **muhtāc** imiş
ʿālem anuñ olsa ḳarnı ac imiş *(Kıt'a 2, Mısra 3). [muhtāc,]*

muḫtel: Karışık, bozuk.

ḫāl-i miskīnine öykün diyü sevdāya ṣalar
nāfe miskinüñ ider bād dimāġın **muḫtel** *(Gazel 118, Mısra 16). [muḫtel,]*

muḫtemel: Gerçekleşmesi de gerçekleşmemesi de ihtimal dâhilinde olan, beklenen, beklenir, umulur, olası, olasılı, mümkün.

dil ḳucamaz miyānını yoḳ yire cüst ü cū ḳılur
būs-ı dehānı **muḫtemel** līkin o daḫı var yoḳ *(Gazel 95, Mısra 10). [muḫtemel,]*

mū ḳıl-: Kıl gibi incelmek, zayıflamak.

ḳılca ṭāḳat ḳomadı ḳıldı ḫayāli beni zār
ey yaḳīnī teni **mū ḳıldı** ḫayāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 14). [mū ḳıldı,]*

muʿallā: Değeri, derecesi, mertebesi üstün, yüksek seviyeli.

nūr-ı aḥmed ṣan ider sündüs-i aḫzarda mekān
ya yaşıl cāme giyen ḫızr-ı **muʿallāsın** sen *(Gazel 149, Mısra 6). [muʿallāsın,]*

muʿāmele eyle-: Davranmak.

peykānlaruñ derūnuma işler geçer henūz
Zaḫmum anuñla ṭurmayup **eyler muʿāmele** *(Gazel 179, Mısra 8). [muʿāmele eyler,]*

muʿanber: Anberleşmiş, güzel kokan, güzel kokulu.

diller anı şāneler soñra perīşān-ḥāl olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun **muʿanber** kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 6). [muʿanber,]*
diller anı şāneler ṣoñra müşevveş-bāl olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun **muʿanber** kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 6). [muʿanber,]*

muʿārız ol-: Karşı gelmek, başkaldırmak.

ḥüsn bābında **muʿārız olımaz** aña güneş
seḥerī çıḳsa evinden giyüp altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 3). [muʿārız olımaz, -ı, -maz]*

muʿāvin: Yardım eden, yardımcı.

yār olmazsa **muʿāvin** neme yarar şevket
ṭutalum kim diyeler yarıcuñ allāh baña *(Gazel 7, Mısra 3). [muʿāvin,]*

mukabil: Bir şeye karşılık olarak yapılan, bir şeyin karşılığı olan.

gün yüzin görmek şerār-ı āhumı teskīn ider
mihre olmazmış **muḳābil** encüm-i seyyāre hīç *(Gazel 24, Mısra 4). [muḳābil,]*
muḳābil eyleme mirʿāt-ı mihri ʿārızuña
anı o dāʿireden ṭutma ey meh-i tābān *(Gazel 136, Mısra 3). [muḳābil,]*

muḳābil ol-: Karşısına çıkmak, karşı karşıya gelmek.

maḥv olur gün yüzine ḳarşu nücūm-ı eşküm
mihr-i raḫşāna **muḳābil olımaz** seyyāre *(Gazel 174, Mısra 8). [muḳābil olımaz, -ımaz]*

muḳarrer: Hakkında karar alınmış, karar verilmiş, kararlaştırılmış.

ḫuşk-leb ü dil-teşne cān virmek **muḳarrerdür** baña
ḫıżr-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ irmezse bi-keʿsin min maʿīn *(Kaside 2, Mısra 37). [muḳarrerdür, -dür]*
yaḳīnī baḥr-ı ḫāṭır tīre olmaz ẕemm-i aʿdādan
keder virmez **muḳarrer** her ḫas u ḫāşāk ʿummāna *(Gazel 172, Mısra 12). [muḳarrer,]*

muḳīm ol-: Kalıcı bir şekilde yerleşmek, sabit olmak.

ḫāne-i dilde **muḳīm oldı** ḫayāl-i laʿlüñ
şimdi oturdı daḫı yirine cānum muslī *(Gazel 197, Mısra 3). [muḳīm oldı,]*

muntaẓır: Bekleyen, gözleyen, intizar eden.

ey yaḳīnī devlet-i ʿuḳbāya zāhid **muntaẓır**
ehl-i ḥāl olan bilür anı ki ḥālā bundadur *(Gazel 42, Mısra 15). [muntaẓır,]*

mūr: Karınca.

mūrlardur geldiler mühr-i süleymān öpmege
laʿl-i nābuñ devr idüpdür ṣanma ḫaṭṭ-ı ʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 13). [mūrlardur, -lar, -dur]*

murād: Amaç, arzu, istek.

zāhid reh-i riyāda sülūk-i fenāda biz
kūy-ı **murādı** her kişi bir semtden bulur *(Gazel 55, Mısra 10). [murādı, -ı]*
ḳulın iderse eger şeh-süvār-ı esb-i **murād**
feżā-yı midḥat-i ẕātında eyleyem cevlān *(Kaside 6, Mısra 31). [murād,]*
murād mīvesin alam ümīd şāḫından
iderse bāġ-ı dile ebr-i reʿfetüñ feyezān *(Kaside 6, Mısra 41). [murād,]*

murādāt: Dünyevî istek ve arzular.

dilden yaḳīnī jeng-i **murādātı** dūr ḳıl
çün māsivā ḥaḳīḳate baḳsañ ḥicābdur *(Gazel 44, Mısra 13). [murādātı, -ı]*

murġ: Kuş II gönül kuşu, aşığın gönül kuşu.

eyler hezār cān u göñül **murġını** şikār
süzdükçe ḳara gözlerin ol ḫīle-bāzumuz *(Gazel 72, Mısra 5). [murġını, -ın, -ı]*
murġlar şāhın nʿola idinseñ üsküflü gedā
oldı çün saña hümā-yı devlet ü devrān şikār *(Gazel 27, Mısra 3). [murġlar, -lar]*
ṣad-hezārān cān u dil **murġın** ider her ān şikār
görmedüm çeşm-i ḥiyel-bāzuñ gibi bir cān-şikār *(Gazel 27, Mısra 1). [murġın, -ı, -n]*
murġ-ı ʿışḳı ṣayd ümīdin itmesün her büʿl-heves
hīç olur mı peşşeye ʿanḳā-yı ʿālī-şān şikār *(Gazel 27, Mısra 11). [murġ-ı, --ı]*
seyr it derūn-ı servde **murġ** āşiyānesin
baġrında başlar eylemiş āsīb-i rūzgār *(Gazel 26, Mısra 5). [murġ,]*
gülşen-i kūyuñda gūş it **murġ-ı** cānuñ nālesin
gül-ruḫuñçün ṣad hezār efġān iden bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 7). [murġ-ı,]*
düşdüm görince naʿlçeñ ü kebkebüñ izin
ey kebg **murġ-ı** ṣabruma ol dām u dānedür *(Gazel 57, Mısra 10). [murġ-ı,]*
nʿola ger **murġ-ı** zār-ısam yine bāz-ı hümā-ṣaydam
niçe ʿanḳā gibi ḳuşlar uçurdum murġzārumdan *(Gazel 141, Mısra 3). [murġ-ı,]*

murġ-ı cān: Can kuşu.

bülbül degül uçan göricek naḫl-i ḳāmetüñ
ḳarşuñda **murġ-ı cānını** uçurdı serv-i bāġ *(Gazel 87, Mısra 4). [murġ-ı cānını, -ını]*

murġ-ı dil: Gönül kuşu.

hezār **murġ-ı dil** āsūde-ḥāl ü fāriġ-bāl
görindi ḥalḳa-i kaʿbe yed-i muḥammed'de *(Kaside 1, Mısra 49). [murġ-ı dil,]*
murġ-ı dil ḳapıcı şehbāz idügin bildürmiş
o gözi şāhīn idüp giymege ḳānūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 5). [murġ-ı dil,]*

murġ-ı dil ü cān: Can ve gönül kuşu.

ideli cismi kebūter çeşm-i fettānum ʿalī
kūyuña ʿazm eyledi **murġ-ı dil ü cānum** ʿalī *(Gazel 196, Mısra 2). [murġ-ı dil ü cānum, -um]*

murġ-ı ḫōş-elḥān: Güzel ve hoş makale okuyan kuş.

her kelāmum gül-i ḥamrā gibi rengīn terdür
gülşen-i maʿrifete **murġ-ı ḫōş-elḥānam** ben *(Gazel 145, Mısra 14). [murġ-ı ḫōş-elḥānam, -am]*
nevāyī şanma kim destān-serā-yı bāġ-ı naẓm idi
o gülzāruñ benem ey lāle-ruḫ **murġ-ı ḫōş-elḥānı** *(Gazel 187, Mısra 18). [murġ-ı ḫōş-elḥānı,]*

murġzār: Kuş yatağı, kuşu bol olan yer.

nʿola ger murġ-ı zār-ısam yine bāz-ı hümā-şaydam
niçe ʿanḳā gibi ḳuşlar uçurdum **murġzārumdan** *(Gazel 141, Mısra 4). [murġzārumdan, -umdan]*

murtāz: Nefsini terbiyeye çekmiş, riyâzete çekilmiş (kimse).

geşt-i gülşen ne-y-idi raġmına **murtāzlaruñ**
bile şalınmaġa bir serv-i gül-endām olsa *(Gazel 175, Mısra 5). [murtāzlaruñ, -larun]*

mūsā: Hz. Musa.
cilve-i envār-ı ḥüsni gör dil-i pür-şevḳden
ṭūr-ı **mūsā** bundadur ṭūr-ı tecellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 12). [mūsā,]*

musaḫḫar: Boyun eğmiş, emre amade.

lebüñde ḫaṭ nigīn-i laʿlde şan ism-i aʿẓamdur
anuñçün emrüñe dil ey perī-peyker **müsaḫḫardur** *(Gazel 61, Mısra 14). [müsaḫḫardur, -dur]*

muṣāḥib: 1. Biriyle karşılıklı konuşan, sohbet arkadaşı olan kimse. 2. Büyük zatlara, özellikle pâdişahlara sohbet akradaşı olan ve zaman zaman hoş fikralar, hikâyeler anlatıp latîfe ve nükteler yaparak hoşça vakit geçirmelerini sağlayan zeki, bilgili, görgülü, hoşsohbet kimse, nedim.

ḥaḳīḳat üzre cihān içre bir **muṣāḥib** yoḳ
meger ki sōfī gibi ḫalvet içre ṣoḥbet idem *(Gazel 125, Mısra 7). [muṣāḥib,]*

muṣavver rūḥ: Tasvir edilmiş, somut ruh.

ey perī-çihre vücūdına **muṣavver rūḥuñ**
şāhid isterler-ise ẕāt-ı laṭīfüñ mevcūd *(Kaside 5, Mısra 17). [muṣavver rūḥuñ, -uñ]*

muṣḥaf-ı ruḫ: Yanağının kitabı.

o **muṣḥaf-ı ruḫ-ı** ferḫunde-fāl ḥaḳḳıyçün
hem anı zīnet iden ḫaṭṭ u ḫāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 1). [muṣḥaf-ı ruḫ-ı,]*

muṣlī: Özel isim (Musliḥü'd-dīn isminin Türkçede kısaltılmış şekli).

ey benüm lāle-ruḫum serv-i revānum **muṣlī**
şaçı sünbül yüzi gül ġonca-dehānum **muṣlī** *(Gazel 197, Mısra 2). [muṣlī,]*
ḫāne-i dilde muḳīm oldı ḫayāl-i laʿlüñ
şimdi oturdı daḫı yirine cānum **muslī** *(Gazel 197, Mısra 4). [muslī,]*
kerem it oḳ gibi gel atma beni yabana
ṭoġrı bir bendeñem ey ḳaşı kemānum **muṣlī** *(Gazel 197, Mısra 6). [muṣlī,]*
gelmeyüp sīneme ben ḫastayı bī-cān itme
a benüm iki gözüm rūḥ-ı revānum **muṣlī** *(Gazel 197, Mısra 8). [muṣlī,]*
gül yüzüñçün çekeli bülbül-i dil ḫār-ı cefā
ṭutdı dünyā yüzini āh u fiġānum **muṣlī** *(Gazel 197, Mısra 10). [muṣlī,]*
ten-i pā-mālümi itdüñ hedef-i tīr-i cefā
ṭañ mıdur ḳalmaz-ısa nām u nişānum **muṣlī** *(Gazel 197, Mısra 12). [muṣlī,]*

sen meleksüz yanuma gelse perī-peykerler
ḫūr olsa daḫı yoḳdur nigerānum **muṣlī** *(Gazel 197, Mısra 14). [muṣlī,]*
ʿalev-i āteş-i ʿışḳı niçe bir gizleyeyin
Yaḳdı yandurdı beni sūz-ı nihānum **muṣlī** *(Gazel 197, Mısra 16). [muṣlī,]*
bu yaḳīnī gibi ʿömrüm beni mehcūr itme
geçmesün hecr-ile ʿömr-i güzerānum **muṣlī** *(Gazel 197, Mısra 18). [muṣlī,]*
ey benüm lāle-ruḫum serv-i revānum **muṣlī**
ṣaçı sünbül yüzi gül ġonca-dehānum **muṣlī** *(Gazel 197, Mısra 1). [muṣlī,]*

muṣṭafā: 1. Maddî mânevî yönden arıtılıp saf ve seçkin duruma getirilmiş veya cinsi içinden en temizi, en iyisi ve en hâlisi olarak seçilmiş (kimse). 2. Hz. Muhammed'in adı.

eşigi **muṣṭafāʿnuñ** kaʿbe-i ḥācātdur ey dil
bu elfāẕ-ı ṣafā-perverd-ile ben anda ḥassānʿam *(Gazel 124, Mısra 15). [muṣṭafāʿnuñ,]*

muʿtād: Âdet edilmiş, alışılmış; âdet, alışılan şey.

ḳays-ı nā-şād ile ḥālüm göre geldi ferhād
pend idüp didiler ey derd ü belāya **muʿtād** *(Müseddes 1, Mısra 10). [muʿtād,]*
bizüm ẕevḳ-ı safā-yı ʿāleme **muʿtādumuz** yoḳdur
anuñçün sālik-i rāh-ı fenāyuz zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 1). [muʿtādumuz, -umuz]*
dilā bir laḥẓa hīç şād olmaduñ mı
ġam-ı hicrāna **muʿtād** olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 2). [muʿtād,]*
devā içün ne ararsın ṭabībi
Yaḳīnī derde **muʿtād** olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 12). [muʿtād,]*
zehr-i ġam **muʿtādıyın** tiryāk-i vuṣlaṭ istemen
leẕẕet-i şādī gerekmez ʿāşıḳ-ı ġam-ḫvāra hīç *(Gazel 24, Mısra 11). [muʿtādıyın, -yın]*

muṭarrā: Taze, taravetli; göz alıcı, parlak, revnaklı; kokulu, koku sürünmüş.

mestāne çeşm ü ġonca dehān u şeker zebān
ḳāmet laṭīf ü zülf **muṭarrā** ʿiẕār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 6). [muṭarrā,]*

muʿteber: İtibarlı, güvenilir, üstün ve değerli kabul edilen.

ey sīm-çihre bende-i ḫāliş geçer saña
dīnār olursa ṭañ mı cihān içre **muʿteber** *(Gazel 126, Mısra 16). [muʿteber,]*

muʿtekif: Bir ibadethaneye çekilip namaz, niyaz ve ibadetle meşgul olan;itikafa çekilen kimse.

kimdür yaḳīnī dir iseñ ey pādişāh-ı ḥüsn
bir ʿuzlet ehli **muʿtekif-i** güşe-i ferāġ *(Gazel 87, Mısra 10). [muʿtekif-i, -i]*
irmedüm vaṣlına ol yūsuf-ı gül-pīrehenüñ
gerçi kim **muʿtekif-i** külbe-i aḥzānam ben *(Gazel 144, Mısra 8). [muʿtekif-i, -i]*

muʿtekif-i künc-i melāl: Gam köşesinde kendini ibadete adamış (kişi).

kim-durur dir-iseñ ey şāh yaḳīnī-i gedā
sākin-i güşe-i ġam **muʿtekif-i künc-i melāl** *(Gazel 117, Mısra 14). [muʿtekif-i künc-i melāl,]*

muṭrıb: Bir mûsikî âleti çalan kimse, sâzende.

ʿacebā **muṭrıb** elinden mi fiġān eylerler
neyimiş nāleleri çeng ü defi gūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 5). [muṭrıb,]*
al sazı **muṭrıbā** ele sāḳī şarābı şun
defʿ-i ġama bu ikisidür çāre-sāzumuz *(Gazel 72, Mısra 7). [muṭrıbā, -a]*
neyler nevāda naġmede **muṭrıb** yaḳīnī mest
Sāḳī ṣafāda mey feraḥ-efzā nigār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 9). [muṭrıb,]*

muttasıl: Ara vermeksizin, devamlı olarak, aralıksız, biteviye.

medḥ-i pāşāyı yaḳīnī idelüm virdi-zebān
Muttaşıl vaṣf-ı muḥammedʿdür işi ḥassānʿuñ *(Gazel 103, Mısra 10). [muttaşıl,]*
şiken-i zülfi şikest ola nʿola dildāruñ
Muttaşıl pertev-i ḫūrşiyd-i dıraḫşānda yatur *(Gazel 56, Mısra 10). [muttaşıl,]*
ʿāşıḳa nāleler itdürmek içün ḳānūnuñ
Muttaşıl anuñ-içün ney gibi nālānam ben *(Gazel 144, Mısra 10). [muttaşıl,]*

mūze: Çizme.

düşer yüz yirde naḳş-ı **mūzeñ** üzre
ḳapuña bir ġarīb üftāde geldi *(Gazel 192, Mısra 9). [mūzeñ, -ñ]*
gök gök olmış cismümi **mūzeñle** pā-māl eyleyüp
tende naḳş-ı kebkebüñ şekl-i s̲üreyyā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 7). [mūzeñle, -le]*

mübārek-bād: Kutlu olsun, mübarek olsun.

çemende bezme cām-ı bāde geldi
nesīm ol dem **mübārek-bāda** geldi *(Gazel 192, Mısra 2). [mübārek-bāda, -a]*

mübāriz: Mücadeleye girişen, muhalifiyle mücadele eden kimse.

daʿvī-i merdi gider bańa **mübāriz** geçinüp
gelme meydāna ṣaḳın rüstem-i destānam ben *(Gazel 144, Mısra 13). [mübāriz,]*

mū-be-mū: *I.* Tel tel, kıl kıl. II. Birer birer. III. İnceden inceye, çok dikkatle.

ḥāl-i bāl-i yaḳīnī-i zārı
mū-be-mū zülf-i yār şerḥ eyler *(Gazel 29, Mısra 12). [mū-be-mū,]*

mübtelā: *(*Bir derde, bir hastalığa) tutulmuş, aşık, tutkun, düşkün.

lebüñ bir ḫastayı yad eylese cānā bulur ṣıḥḥat
niçün ben **mübtelā-yı** derd-i bī-dermānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 6). [mübtelā-yı,]*
bilmez ʿilāc ḳadrini bīmār olmayan
bī-derde ḳılma zaḫmuñı ben **mübtelāya** ḳıl *(Gazel 121, Mısra 8). [mübtelāya, -ya]*
kemend-i zülfüñe şeydāları ser-cümle bend itdüñ
dimezsin kim esīr-i bend-i ġam bir **mübtelā** vardur *(Gazel 51, Mısra 4). [mübtelā,]*
dilā gedālıġını pādişehlıḳ añlarsın
o şāh-ı ḥüsne seni **mübtelāya** beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 6). [mübtelāya, -y, -a]*

mücādele: Bir şeyin üstesinden gelmek için yılmadan, bıkmadan uğraşma, çalışma, didinme.

egmez ṣurāḥī cāma baş eyler **mücādele**
ol ser-keşüñ boġazını al sāḳıyā ele *(Gazel 179, Mısra 1). [mücādele,]*

mücellā: Cilâlanmış, cilâ verilmiş, parlatılmış.

ḳadeḥ-i sīm-i **mücellāda** ya bir ḳaṭre gül-āb
cām-ı billūrda yā āb-ı ḥayāt-efzāsın *(Gazel 151, Mısra 9). [mücellāda, -da]*
yā **mücellā** ṣāf mirʿāt-ı ḥaḳīḳīdür ruḫuñ
ṣūret-i ḥāl-i perīşānın görür ḳalb-i ḥazīn *(Kaside 2, Mısra 29). [mücellā,]*

mücellā eyle-: Cilalamak, parlatmak.

mihr-i ruḫsāruñla her yüzden tecellā eyledüñ
ʿāşıḳuñ āyīne-i ḳalbin **mücellā eyledüñ** *(Gazel 108, Mısra 2). [mücellā eyledüñ, -dün]*

mücellā ol-: Cilalı, parlak olmak.

himmet-i bedraḳa-i feth nigeh-dāruñ olup
nūr-ı nuṣretle **mücellā ola** şām u seḥerüñ *(Gazel 114, Mısra 4). [mücellā ola, -a]*

mücerreb: Denenmiş, sınanmış, tecrübe edilmiş.

iletdüñ meclise efsūn-ıla dün ol perī-rūyı
meger kim sende ey vāʿıẓ **mücerreb** bir duʿā vardur *(Gazel 51, Mısra 8). [mücerreb,]*

müdām: Sürekli, devam eden.

pīr-i muġānı mey-kedede görmedüm bugün
anuñçün iḫtiyārsuz aġlar gözüm **müdām** *(Gazel 123, Mısra 4). [müdām,]*
ister ki pāy-mālüñ ola ḫāk-i rāh olup
yanuñca sürünürse nʿola dāmenüñ **müdām** *(Gazel 123, Mısra 12). [müdām,]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege şarḳar **müdām**
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 3). [müdām,]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege şarḳar **müdām**
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 7). [müdām,]*
derbend-i kākülinde ḫarāmī gözinden āh
eksük degül yaḳīnī **müdām** iḫtirāzumuz *(Gazel 72, Mısra 14). [müdām,]*
yaʿḳūb-veş gözüm nʿola ḳan aġlasa **müdām**
Çoḳ dem-durur o yūsuf-ı kenʿan görinmedi *(Gazel 190, Mısra 5). [müdām,]*
maşrıḳ-ı envār-ı elṭāf-ı ilāhī ol **müdām**
eyledükçe maġribe ḫurşiyd-i enver ilticā *(Gazel 5, Mısra 13). [müdām,]*
bāde nūş itsem seg-i kūyuñ sifālinden **müdām**
reşk-i cem itsem yaḳīnī ʿişret-i şāhānemi *(Gazel 198, Mısra 9). [müdām,]*

müʿessir: Tesir eden, tesirli, dokunaklı.

bildük suḫanuñdan dehenüñ var idügini
maʿlūm olur ey ġonca **müʿessir** eserinden *(Gazel 148, Mısra 4). [müʿessir,]*
itdi eşküm dil-i sengīnine yāruñ teʿsīr
gelmeye ʿāleme bir böyle **müeʿssir** kevkeb *(Gazel 13, Mısra 10). [müeʿssir,]*

müferriḥ ol-: İç açıcı olmak, serinletici olmak.

müferriḥ olalı cāna lebüñde dāne-i ḫāl
şarāba ḥabbe ḳadar iḫtiyācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 5). [müferriḥ olalı, -alı]*

müflis: İflas eden, malını mülkünü batıran (kimse); parasız pulsuz, beş parasız (kimse) .

begüm bir **müflise** lāyıḳ görürsin cāme-i vaṣluñ
felāket ḫānḳāhı içre ben ʿuryānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 7). [müflise, -e]*

mühendis: Mesleği mühendislik olan kimse.

ḳıyāsın idemez-iken **mühendisān** ḫayāl
elüm niçe ire tahrīr-i vasf-ı fazluña kim *(Kaside 1, Mısra 65). [mühendisān, -ān]*

müheymin: Koruyucu, gözetici, her hususta kendisine güvenilen (Allah).

yaḳīnī bendeñe çekdürme minnet-i dehri
eyā kerīm ü raḥīm ü **müheymin** ü mennān *(Gazel 138, Mısra 18). [müheymin,]*

mühlet: Bir işin yapılması için verilen belirli süre, vâde.

āh kim dil esīr-i fürḳatdür
ʿömr ise bī-amān u **mühletdür** *(Gazel 63, Mısra 2). [mühletdür, -dür]*

mühr: Hz. Süleyman'ın yüzüğüne verilen addır. Bu yüzüğün üstünde İsm-i Âzâm yazılı imiş. Hz. Süleyman bununla tüm varlıklara hükmedermiş.

> **mühr** idüp ʿaks-i leb-i yārı süleymān yine
> her perī-peykeri efsūn ile teshīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 5). [mühr,]*

mühr-i süleymān: Hz. Süleyman'ın yüzüğüne verilen addır. Bu yüzüğün üstünde İsm-i Âzâm yazılı imiş. Hz. Süleyman bununla tüm varlıklara hükmedermiş.

> baḳ laʿl-i yāra **mühr-i süleymān** degül midür
> menşūr-ı ḫüsne ḳaşları ʿunvān degül midür *(Gazel 60, Mısra 1). [mühr-i süleymān,]*
> mūrlardur geldiler **mühr-i süleymān** öpmege
> laʿl-i nābuñ devr idüpdür ṣanma ḫaṭṭ-ı ʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 13). [mühr-i süleymān,]*

müje: Kirpik.

> serümde her ser-i mū ser-be-ser zebān olsa
> dil olsa her **müjem** ü dil de ḳıssa-ḫvān olsa *(Müseddes 2, Mısra 16). [müjem, -m]*
> gül-gūn-ı eşk-ile kim **müjeler** tāziyānedür
> şebdīz-i zülfi yādına her dem revānedür *(Gazel 57, Mısra 1). [müjeler, -ler]*
> ey yaḳīnī ten-i mecrūḥdaki her zaḫmum
> z̲üʿl-feḳār-ı **müjesinden** o şehüñ ḳan ağlar *(Gazel 30, Mısra 10). [müjesinden, -si, -n, -den]*
> **müjelerle** görinen merdüm-i dīdem ṣanmañ
> gözde nakş oldı ḫayāl-i ḫaṭ u ḫāli ḫasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 3). [müjelerle, -ler, -le]*
> seyr eyle cerāḥatleri şemşīr-i **müjeñden**
> ḳıl çāk-i tenümden dil-i efgārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 9). [müjeñden, -ñ, -den]*
> dil almaḳda **müjeñ** ʿayyārdur efsūn oḳur ammā
> ʿaḳıllar çāk olur siḥr eylese ol nergis-i cādū *(Gazel 167, Mısra 9). [müjeñ, -ñ]*
> **müjeñ** helāketüm ammā maẕannem ol ebrū
> bulınmaz egri ṭutulmayıcaḳ begüm ṭoġru *(Gazel 168, Mısra 1). [müjeñ, -ñ]*
> yaḳīnī eyleyelden yaşumı bir laʿl-leb deryā
> dönüpdür her **müjem** ḳan-ıla yir yir ṣāḫ-ı mercāna *(Gazel 171, Mısra 14). [müjem, -m]*
> laʿlüñ ḫayāt-baḫş u **müjeñ** bāʿiş̲-i ḫayāt
> sübḥāne ḫāliḳu ḫalaḳaʿl-mevte veʿl-ḥayāt *(Gazel 18, Mısra 1). [müjeñ, -ñ]*

müjgān: Kirpikler.

> dil giriftār-ı ser-i zülf-i perīşānuñdur
> dāġ-ı sīnem siper-i nāvek-i **müjgānuñdur** *(Gazel 49, Mısra 2). [müjgānuñdur, -uñdur].*
> tīr olup **müjgānlaruñ** ebrūñ olaldan yā ʿalī
> bīm-i cān ḳıldı gözüme uyḫuyı rüʿyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 1). [müjgānlaruñ, -lar, -u, -ñ]*
> biri birine girerler ḫāk-i rāhuñ üstine
> gözlerüm yumduḳca eyler ṣanma **müjgān** iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 4). [müjgān,]*
> yād-ı laʿlüñde kenār-ı çeşm-i deryā-bārda
> Ṣāḫ-ı mercān oldı ḫūn-ālūde **müjgānum** hemīn *(Gazel 155, Mısra 12). [müjgānum, -um]*

mükedder: Kederli, sıkıntılı, dertli.

> ġubār-ālūde dil seyl-āb-veş ṭurmaz aḳar yaşum
> göz açdurmaz yaġar bārān-ı ġam ḫālüm **mükedderdür** *(Gazel 61, Mısra 4). [mükedderdür, -dür]*

mükedder-ḫāṭır: Kalbi kederli.

> **mükedder-ḫāṭır** olmış seyl-i ġamdan pākdür gönlüm
> bu gün ṣāfī-derūn olmaḳda ey dil ʿayn-ı ʿummānam *(Gazel 124, Mısra 13). [mükedder-ḫāṭır,]*

mükellef: Bir işi yapmak zorunda olan (kimse), yükümlü.

dīvāne **mükellef** degül ey ḫvāce kerem ḳıl
Uṣlan diyü ḳılma bu perīṣāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 5). [mükellef,]*

mülebbes: Giyimli, ağır giysiler giymiş.

eṣer-i āh-ı yaḳīnīʿyle **mülebbes** oldı
lāciverdī görinür şimdi bütün baḥr u semā *(Gazel 4, Mısra 9). [mülebbes,]*

mülk: Bir hükümdar veya devletin hüküm ve idaresi altında bulunan toprakların tamamı, memleket.

ḳul oldum ʿışḳa oldum ḳayd-ı bend-i ġuṣṣadan āzād
serīr-i **mülk-i** istiġnāda şimdi ben de sulṭānam *(Gazel 124, Mısra 8). [mülk-i, --i]*
ġıyāṣ-ı devlet-i dünyā muġīṣ-i millet ü **mülk**
medār-ı dāʿire-i dīn ü merkez-i īmān *(Kaside 6, Mısra 9). [mülk,]*
ḫaḳīḳat gencine mālik bizüz bu **mülk-i** fānīde
bizüm vīrānelikden kārumuz ābādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 9). [mülk-i,]*
ben kim serīr-i **mülk-i** feṣāḥatde serverem
ey pādişāh-ı ʿālem eşigüñde çākerem *(Gazel 126, Mısra 1). [mülk-i,]*

mülk-i ʿadem: Yokluk ülkesi.

ḳurtuldı vücūduñ yaramaz ġuṣṣalarından
mülk-i ʿademe gitdi yaḳīnī eyü vardı *(Gazel 184, Mısra 10). [mülk-i ʿademe,]*

mülk-i cān: Gönül memleketi.

fitnedür zülfi kişver-i ʿışḳa
ġamzesi **mülk-i cāna** āfetdür *(Gazel 62, Mısra 8). [mülk-i cāna,]*
ḳılmaġa **mülk-i cānı** zīr ü zeber
ḳāmetüñ fitne kākülüñ ser-ber *(Gazel 29, Mısra 1). [mülk-i cānı,]*

mülk-i cihān: Dünya malı.

biz mālikān-ı kişver-i ʿışḳ u maḥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş eñ kemīnümüz *(Gazel 74, Mısra 10). [mülk-i cihāna,]*

mū-miyān: Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli. II güzel, sevgili.

kimse ol **mū-miyānda** bulamaz ḳılca ḳuṣūr
Sāḳ-ı meh-pāre güzel sāʿid-i bāzū da güzel *(Gazel 119, Mısra 9). [mū-miyānda, -da]*
vir naḳd-i cānı ol meleküñ **mū-miyānına**
ʿāşıḳ odur ki māmeleki der-miyān ola *(Gazel 6, Mısra 11). [mū-miyānına, -ı, -n, -a]*
mū-miyānuña ṣarılmazsa nʿola rişte-i cān
anı tek bend ḳıl ol zülf-i kemend-endāza *(Gazel 176, Mısra 5). [mū-miyānuña, -ña]*

mümtāz: 1. Seçilmiş, seçkin. 2. İmtiyazlı.

şuʿarā içre ser-efrāz ki dirler o bizüz
Vaṣf-ı bālāñ-ıla **mümtāz** ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 2). [mümtāz,]*

münʿadim ol-: Yok olmak.

livā-yı ḫusrev-i ḫāver ʿayān olınca hemān
alāy-ı leşker-i şeb **oldı münʿadim** fi'l-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 14). [münʿadim oldı, -dı]*

münaḳḳaş: İşlenmiş, nakşedilmiş. II Nakışlı, işlemeli.

züʿlfeḳār-ı ġamzeñ içün tende açup şerḥalar
ser-be-ser eṭrāfını ḳıldum **münaḳḳaş** yā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 4). [münaḳḳaş,]*

münevver: Aydınlık, parlak, nurlu.

çeşm-i ümmīd-i yaḳīnīʿyi **münevver** ḳılduñ
dīde-i baḫtumı ḳılmışdı felek ḫvāb-ālūd *(Kaside 5, Mısra 35). [münevver,]*

münfaʿil: İnfial eden, gücenmiş, alınmış, darılmış.

al oldı dest-i yār silerken gözüm yaşın
ḳıldı bu reşk pençe-i mercānı **münfaʿil** *(Gazel 120, Mısra 8). [münfaʿil,]*

münhasif: Tutulmuş; parlaklığı az olan, sönük (ay için).

mihre kemend atar ḳameri **münḫasif** ḳılur
Ruḫsār-ı aluñ üzre o miskīn külāleler *(Gazel 33, Mısra 7). [münḫasif,]*

münīr: Aydınlatan, ışık veren, ışıklı, parlak.

ḳapuñı kaʿbe-i ehl-i ṣafāya beñzetdüm
Ruḫ-ı **münīrüñi** nūr-ı ḫudāʿya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 2). [münīrüñi, -üñi]*
kūy-ı nigār şehr-i melāḥat ḥiṣārıdur
cism-i **münīri** olmış aña nūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 6). [münīri, -i]*

münkesirüʿl-bāl: Kolu kanadı kırılmak; mec. Perişan olmak.

ḫaṭ-ı ruḫsāruñ ider **münkesirüʿl-bāl** beni
ʿandelībüñ uçurur ḫār ḫuzūrın gūyā *(Gazel 2, Mısra 5). [münkesirüʿl-bāl,]*

müntehā: Bir şeyin varabileceği son nokta, son, nihâyet.

ḫarem-i kūyı ravza-i firdevs
müntehā ḳāmeti ḳıyāmetdür *(Gazel 63, Mısra 6). [müntehā,]*

mürde: Ölü, ölmüş.

fürḳat deminde çeşmümüz ile ḳan aġlaruz
ol **mürde-i** fütādeye ġurbetde hem-demüz *(Gazel 73, Mısra 6). [mürde-i, --i]*
dem-i cān-baḫş-ıla ben **mürdeyi** eyler iḥyā
şerḥ ider leblerüñi āyet-i yuḥyiʿl-mevtā *(Gazel 1, Mısra 1). [mürdeyi, -(y)i]*
gezerken ḫasta-dil bī-çāre bir ʿīsī-dehān buldum
leb-i cān-bāḫşın öpdüm **mürde** iken tāze cān buldum *(Gazel 128, Mısra 2). [mürde,]*

mürde-dil: Gönlü ölü olan, hissiz, duygusuz.

mürde-diller hāy u hū ḳılsun ṣaçuñçün sīnede
tekyede lā-büd şeb-i ḳadr olıcaḳ iḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 3). [mürde-diller, -ler]*
mürde-diller bir yire dirilsün ey şeyḫ-i ecel
ġam şebidür tekyegāh-ı ʿışḳda aḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 5). [mürde-diller,]*

mürīd: Tarikatte bir şeyh ve mürşide bağlanarak kendisinden usul ve tasavvuf yolunu öğrenen kimse.

biz ol **mürīd-i** bezm-i ṣafāyuz yaḳīnī kim
pīr-i muġānuñ eşigidür ḫānḳāhumuz *(Gazel 70, Mısra 11). [mürīd-i, --i]*
görmese nāṣıḥın eger eglenimez **mürīd** olan
pīr-i muġānı görmedüm aġların iḫtiyār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 5). [mürīd,]*

mürüvvet: Yiğitlik, mertlik II. İnsanca davranma, insanlık.

cān revān eyler yolında sen **mürüvvet** kānınuñ
ḳılsa iḥsānuñ yaḳīnīʿyi nʿola iḥyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 9). [mürüvvet,]*

gerekse berḳ-ı ʿacūl eylesün biñ istiʿcāl
raẕīʿ-i dāye-i pür-cūd ü **mürvetüñ** yem ü kān *(Kaside 1, Mısra 38). [mürvetüñ, -üñ]*

müşābih: Benzer, benzeyen.

ḥaremüñ ravza-i firdevs ruḫuñ verd-i ṭarī
ḳāmetüñ serv-i sehī sībe **müşābih** ẕeḳanuñ *(Gazel 112, Mısra 6). [müşābih,]*
ḫaṭṭ-ı sebzine **müşābihdür** o ġonca-dehenüñ
ḳalb-i maḥzūna ṣafā virdügi budur çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 1). [müşābihdür, -dür]*

müşāhed: Görülen II sezilen, hissedilen.

zenāna vazʿ iden oġlana baḳmaz er gibi er
levend ṭarzı **müşāhed** gerek güzellerde *(Gazel 178, Mısra 6). [müşāhed,]*

müsāʿid ol-: Müsait olmak, uygun olmak.

olup baḫtum **müsāʿid** el vireydi nāgehān ṭāliʿ
olurdı ḫāneme gün gibi ol nā-mihribān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 1). [müsāʿid olup,]*

müselmānlıḳ: Müslümanlık.

ṭutarsın yüze el her gün idüp yüz dürlü fettānlıḳ
elüñden dād be hey kāfir ki gün görmez **müselmānlıḳ** *(Gazel 93, Mısra 2). [müselmānlıḳ,]*

müşevveş eyle-: Dağınık, perişan, içinden çıkılamaz bir hale sokmak.

müşevveş eyledi zülf-i nigārı gülşende
ṣabā ṭoḳındı meger sünbül-i perīşānuñ *(Gazel 102, Mısra 9). [müşevveş eyledi,]*

müşevveş-bāl: Karmakarışık, düzeniz uçan.

diller anı şāneler ṣoñra **müşevveş-bāl** olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 5). [müşevveş-bāl,]*

müşg: Hâlis misk kokusu.

kākülüñ farḳuñ üzre ḫōş-būdur
müşgden farḳ iden ḫaṭā eyler *(Gazel 29, Mısra 10). [müşgden, -den]*

müşg-bār ol-: Güzel kokular yayan, saçan olmak; iyilik, ihsanda bulunan olmak.

demüñden zülf-i dilber gibi ʿālem **müşg-bār olmaz**
gerekse ey ṣabā her gice ṣaḥrā-yı ḫotenʿden geç *(Gazel 23, Mısra 7). [müşg-bār olmaz, -maz]*

müşgīn: Asya dağlarında yaşayan bir ceylân cinsinin erkeğinde karın derisi altında bulunan kese şeklindeki bir bezden elde edilen güzel kokulu siyah madde. ‖ Sevgilinin ayva tüyleri.

ṣan ḥamāildür ki ḳaplanmış aña miskī ḥarīr
gerdenüñde baġlamış **müşgīn** girihler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 12). [müşgīn,]*

müşg-sā: Mis gibi kokmak.

şemīmüñden meşām-ı cān-ı ʿālem **müşg-sā** oldı
meger ey ḫāl-i dilber nāfe-i misk-i ḫotenʿsin sen *(Gazel 150, Mısra 11). [müşg-sā,]*
yaḳīnī sünbül-i zülf-i nigārı gülşende
Ruḫuñda ġāliye-i **müşg-sāya** beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 10). [müşg-sāya, -ya]*

müşkil: Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük.

var mı ḫalāṣ esīr-i ġam-ı zülf-i dil-rübā
ḫall it bu **müşkilin** dilüñ ey ḫvāce şerḥ ḳıl *(Gazel 120, Mısra 4). [müşkilin, -in]*
göñül mihr-i cemālüñ görmege müştāḳdur ammā
ḫalāṣ olmaḳ ḫadeng-i ġamzesinden ḳatı **müşkildür** *(Gazel 59, Mısra 8). [müşkildür, -dür]*
ḫasret-i dermānda **müşkil** derde uġrarsın ṣaḳın
ey diyen ʿāṣıḳ belā kūyında ben derd isterin *(Gazel 157, Mısra 7). [müşkil,]*

müstaġraḳ: Batmış, dalmış, içine gömülmüş.

dilinde dāġ-ı siyeh çeşmi ḳana **mustaġraḳ**
bi-ʿaynihī baña beñzer şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Gazel 138, Mısra 7). [mustaġraḳ,]*

müştāḳ: Şevkli, büyük bir şevkle istemek.

göñül mihr-i cemālüñ görmege **müştāḳdur** ammā
ḫalāṣ olmaḳ ḫadeng-i ġamzesinden ḳatı müşkildür *(Gazel 59, Mısra 7). [müştāḳdur, -dur]*

müşterī: Alıcı.

her mehi gördükde naḳd-i eşküñi ḫarc eyleyüp
müşterī olma metāʿ-ı vaṣla kim hicrānı var *(Gazel 28, Mısra 6). [müşterī,].*
aña yaḳīnī **müşterīdür** naḳd-i cān-ıla
virme metāʿ-ı vaṣluñı ey meh-liḳā ele *(Gazel 179, Mısra 9). [müşterīdür, -dür]*

müst-mend: Biçare, zavallı.

iltifāt ister cenābuñdan yaḳīnī **müst-mend**
ol gedā lāyıḳ-durur sulṭānum iḥsān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 9). [müst-mend,]*

müteʿāl: Yüce, ali, üstün.

sipihr-i burc-ı temkīn ü mihr-i burc-ı yaḳīn
seḥāb-ı reʾfet-i bārān-ı raḥmet-i **müteʿāl** *(Kaside 1, Mısra 18). [müteʿāl,]*

müteferrid: Benzerleri arasında tek, yegâne olan, eşsiz.

yaḳīnī ḳāf-ı meşaḳḳatde ben de sīmurgın
büyüklenüp **müteferrid** geçinmesün ʿanḳā *(Gazel 3, Mısra 12). [müteferrid,]*

mütemmem: Tamamlayan, tamamlayıcı (şey).

mütemmem eyle kim olur nihāyetü'l-āmāl
dirīġ ḳuṭb-ı murād üzre dönmeyüp bir kez *(Kaside 1, Mısra 73). [mütemmem,]*

müyesser: Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan.

ġam-ı hicrān-ıla cümle gezeyin yeʿs ü ḥırmānī
dilā ser-rişte-i ümmīdüñ el virmek **müyesserdür** *(Gazel 61, Mısra 6). [müyesserdür, -dür]*
bir dem ṣafā-yı kūyını biñ ʿömre virmezin
anuñ ṭavāfın itse **müyesser** ilāhumuz *(Gazel 71, Mısra 12). [müyesser,]*

müyesser eyle-: Nasip etmek; elde edilmesini sağlamak. Kolaylaştırmak.

sedd itdiler yaḳīnīʿye mey-ḫāne yolların
yā rab **müyesser eyle** sülūk-i reh-i ṣavāb *(Gazel 12, Mısra 12). [müyesser eyle,]*

N

nābe-kār: İşe gelmez, faydasız, yaramaz,avare.

felāket-i felek-i **nābe-kār** mı diyeyin
ġarābet-i dil-i bī-kār u bār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 3). [nābe-kār,]*

nā-bīnā: Gözü görmez, anadan doğma kör.

remedden oldı gözüm ġurbet içre **nā-bīnā**
meṣel-durur ki dinür el-ġarībü keʿl-aʿmā *(Gazel 3, Mısra 1). [nā-bīnā,]*

nā-būd ol-: Mevcut olmamak, bulunmamak.

virmese pertev-i mihr-i keremüñ baña vücūd
ẕerre-veş şām-ı meşaḳḳatde **olurdum nā-būd** *(Kaside 5, Mısra 26). [nā-būd olurdum, -dum]*

nāçīz: Hiç hükmünde olan, değersiz, önemsiz, küçük.

geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi bu **nāçīze**
Yaḳīnī şād oldı eyledi o merḥabādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 9). [nāçīze, -e]*

nādānlıḳ: Cahillik, bilmezlik; kabalık, eğitilmemişlik.

ḫarābāt ehlinüñ erkānını bilmezken ey zāhid
idersin daʿvī-i ʿirfān olur mı böyle **nādānlıḳ** *(Gazel 93, Mısra 6). [nādānlıḳ,]*

nāfe: Misk adı verilen ve bir tür ceylanın göbeğinden çıkarılan güzel koku.

hevā-yı ḫāl-i ʿiẕāruñla **nāfe** dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle ṭopṭolı ḳan *(Gazel 138, Mısra 5). [nāfe,]*
hevā-yı ḫāl-i ʿiẕāruñla **nāfe** dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle ṭopṭolu ḳan *(Kaside 3, Mısra 11). [nāfe,]*

nāfe gibi: Misk kesesi gibi.

ṣaḥrāya düşdi **nāfe gibi** ḫāl-i yār-içün
miskīn yaḳīnī ḫāk-ile yeksān degül midür *(Gazel 60, Mısra 9). [nāfe gibi,]*

nāfe miskin: Misk, ahu miski kokusu.

ḫāl-i miskīnine öykün diyü sevdāya ṣalar
nāfe miskinüñ ider bād dimāġın muḫtel *(Gazel 118, Mısra 16). [nāfe miskinüñ,]*

nāfe-i misk-i ḫoten: Hoten miskinin kokusu.

şemīmüñden meşām-ı cān-ı ʿālem müşg-sā oldı
meger ey ḫāl-i dilber **nāfe-i misk-i ḫotenʿsin** sen *(Gazel 150, Mısra 12). [nāfe-i misk-i ḫotenʿsin, -sin]*
olmış āşüftesi bu ṭurra-i ʿanber-şikenüñ
ḫām sevdāsına baḳ **nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ** *(Gazel 113, Mısra 6). [nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ,]*
ʿanberīn ḫālüñe üftādedür ey çeşm-i ġazāl
baġrı ḫūn olsa nʿola **nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ** *(Gazel 113, Mısra 10). [nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ,]*

nāfe-veş: Misk âhûsu denen bir ceylân türünün göbeğindeki, içi misk denilen güzel koku ile dolu kese gibi.

ḫūn itdi **nāfe-veş** dili vü aldı aḳlumuz
cādū-yı çeşm-ile büt-i miskīn ġazāleler *(Gazel 33, Mısra 5). [nāfe-veş,]*
ʿaceb mi **nāfe-veş** ġamdan derūnum ġarḳ-ı ḫūn olsa
işitdüm seg raḳībe ol gözi āhū şikār olmış *(Gazel 79, Mısra 5). [nāfe-veş,]*

nāgeh: Ansızın, apansız.

nāḫun-ı pāy-ı següñ dīde-i hūn-bārumda
māh-ı nevdür ki ṣafaḳdan ola **nāgeh** peydā *(Gazel 1, Mısra 6). [nāgeh,]*

nāgehān: Aniden, ansızın, birdenbire.

olup baḫtum müsāʿid el vireydi **nāgehān** ṭāliʿ
olurdı ḫāneme gün gibi ol nā-mihribān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 1). [nāgehān,]*

naġme: Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

neylerem nāyı ten-i zerd ü nizārum var yeter
naġme-i berbaṭṭ gerekmez āh ü zārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 2). [naġme-i,]*
künc-i belāda nāle ṣifā-sāz olur bana
bezm-i ṣafāda **naġme-i** ḳānūnı nʿeylerem *(Gazel 126, Mısra 6). [naġme-i,]*
bezm-i maḥşerde olursam o lebi mülden dūr
āh-ı dil-sūzumuñ āhengi ola **naġme-i** ṣūr *(Gazel 40, Mısra 2). [naġme-i, --i].*
çeng ü ḳānūnı gider āh-ı ṣifā-sāzum işit
diñleme **naġmelerin** ol iki nā-sāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 10). [naġmelerin, -ler, -i, -n]*
neyler nevāda **naġmede** muṭrıb yaḳīnī mest
Sāḳī ṣafāda mey feraḥ-efzā nigār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 9). [naġmede, -de]*

nā-hem-vār: Uygunsuz, karmaşık.

saʿādet maṭlaʿından niçe ṭoġsun kevkeb-i maḳṣūd
ki itmişdür bu **nā-hem-vār** baḫtumla ḳırān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 6). [nā-hem-vār,]*
iderken şīvelerle nāzlarla yār reftārı
ne cānı var kim ide serv-i **nā-hem-vār** reftārı *(Gazel 188, Mısra 2). [nā-hem-vār,]*

naḫl: Hurma fidanı demektir. mec. mevzun boya da denir.

ne ḫaddüñ gibi raʿnā bir gül-i bāġ-ı bahā vardur
ne bālā ḳaddüñe mānend **naḫl-i** dil-güşā vardur *(Gazel 51, Mısra 2). [naḫl-i, --i]*

naḫl-i bāġ: Bahçedeki fidan.

kimdür ki sen ṭururken ide **naḫl-i bāġa** meyl
ey serv ṭurma ḳaddüñi göster idüp ḳıyām *(Gazel 123, Mısra 5). [naḫl-i bāġa,]*

naḫl-i cefā: Eziyet fidanı II Sevgili.

ḳaddüñe beñzedügiyçün senüñ ey **naḫl-i cefā**
serv ü şimşādı ṣabā bāġda silker ṣarṣar *(Gazel 30, Mısra 5). [naḫl-i cefā,]*

naḫl-i gül: Gül fidanı.

ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 2). [naḫl-i gülde,]*
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 2). [naḫl-i gülde,]*

naḫli gülşen: Gül bahçesinin fidanı.

yürütmez şīve-i ḳadd-i bülendüñ **naḫli gülşende**
yaraşur olsa nāmuñ ey şeker-güftār reftārī *(Gazel 188, Mısra 5). [naḫli gülşende, -de]*

naḫl-i ḳāmet: Fidan boy.

bülbül degül uçan göricek **naḫl-i ḳāmetüñ**
ḳarşuñda murġ-ı cānını uçurdı serv-i bāġ *(Gazel 87, Mısra 3). [naḫl-i ḳāmetüñ,]*

naḫl-i revān: Salınarak yürüyen fidan boylu II sevgili.

bāġa gel şīve-i reftār-ıla ey **naḫl-i revān**
serv-i āzādı ġam-ı ʿışḳa giriftār eyle *(Gazel 180, Mısra 3). [naḫl-i revān,]*

naḥs: uğursuzluk, uğursuz.

ṭāliʿüm **naḥs** gözüm yaşlu sitārem düşkün
itmedük nesne mi var çarḫ-ı sitem-ḫvāh baña *(Gazel 7, Mısra 9). [naḥs,]*

nāḫun: Tırnak.

nāḫun-ı pāy-ı següñ dīde-i hūn-bārumda
māh-ı nevdür ki ṣafaḳdan ola nāgeh peydā *(Gazel 1, Mısra 5). [nāḫun-ı, --ı]*

naḳd: Nakit, akçe.

vir **naḳd-i** cānı ol meleküñ mū-miyānına
ʿāşıḳ odur ki māmeleki der-miyān ola *(Gazel 6, Mısra 11). [naḳd-i, --i]*
ḫāk-i pāyuñ cevherin alduḳca **naḳd-i** eşk-ile
çeşmüm ey yūsuf-liḳā ṣan keffe-i mīzān olur *(Gazel 54, Mısra 7). [naḳd-i, --i].*
cān **naḳdine** metāʿ-ı viṣālin virürse yār
kim almaz anı kim bu ḳadar rāygān ola *(Gazel 6, Mısra 5). [naḳdine, -ine]*
ʿarz ider **nakd-i** encüm-i eşki
māh olmış gibi ḫarīdāruñ *(Gazel 105, Mısra 11). [nakd-i,]*
her mehi gördükde **naḳd-i** eşküñi ḫarc eyleyüp
müşterī olma metāʿ-ı vaṣla kim hicrānı var *(Gazel 28, Mısra 5). [naḳd-i, --i]*

naḳd-i cān: mec. En değerli şey olan can sermâyesi, can varlığı.

ḫarīdār olma **naḳd-i cān-ıla** her yūsuf-ı ḥüsne
Yaḳīnī hecri yād it aṣṣı itmez ṣoñ peşīmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 9). [naḳd-i cān-ıla, -ıla]*
aña yaḳīnī müşterīdür **naḳd-i cān-ıla**
virme metāʿ-ı vaṣluñı ey meh-liḳā ele *(Gazel 179, Mısra 9). [naḳd-i cān-ıla, -ıla]*

naḳd-i dil: Gönül sermayesi.

naḳd-i dil aldı ʿārızı alını ʿarz idüp
sāġar ṣunarsa destüñe ol ġonca alı gör *(Gazel 39, Mısra 9). [naḳd-i dil,]*

naḳd-i ḥayāt: Hayat sermayesi.

yap yap saña teslīm ideyin **naḳd-i ḥayātı**
ey ḫançer-i ser-tīz-i nigār eyleme ḥiddet *(Gazel 19, Mısra 9). [naḳd-i ḥayātı,]*
kem iden **naḳd-i ḥayātuñ** dehenümdür dirsin
Nuṭḳa yoḳ ṭāḳati bir vālih ü ḫayrānuñdur *(Gazel 49, Mısra 7). [naḳd-i ḥayātuñ, -un]*

naḳd-i sirişk: Gözyaşı sermayesi.

ṭālib-i sīm ü zer olma ġam-ı dünyāyı çeküp
yeter a **naḳd-i sirişküñle** bu rūy-ı zerdüñ *(Gazel 109, Mısra 6). [naḳd-i sirişküñle, -le]*

naḳl it-: Taşımak, bir şeyi bir yerden bir yere ulaştırmak.

var ṣalāḥuñ eyleseñ maġribde ger icrā-yı ḥaḳ
irş-ile **naḳl itdi** bir pāşā-yı ṣāliḥden saña *(Gazel 5, Mısra 10). [naḳl itdi,]*

naḳş: Görüntü, nakış, resim.

kāşki itsem ser-i kūyuñda cismi pāy-māl
tende **nakş-ı** kebkebüñ reşk-i şüreyyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 4). [nakş-ı, --ı]*

bu deyr-i miḥnet-ābāduñ egerçi ṣūreti çokdur
eṣer görmezse eglenmez göñül **naḳş-ı** nigārumdan *(Gazel 141, Mısra 10). [naḳş-ı, --ı]*
düşer yüz yirde **naḳş-ı** müzeñ üzre
ḳapuña bir ġarīb üftāde geldi *(Gazel 192, Mısra 9). [naḳş-ı, --ı]*
ʿaks-i zülf ü ḳad-i bālāsı dil ü cānda yatur
Naḳşı yā ḳaşlarınuñ dīde-i giryānda yatur *(Gazel 56, Mısra 2). [naḳşı, -ı]*
hilāl mışḳala-i zerle levḥa-i felege
ṣu resme itmiş-idi **naḳş** ki irmez aña ḫayāl *(Kaside 1, Mısra 6). [naḳş,]*

nakş ol-: Bir yerde belirli bir iz bırakmak, yer etmek.

müjelerle görinen merdüm-i dīdem ṣanmañ
gözde **nakş oldı** ḫayāl-i ḫaṭ u ḫāli ḫasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 4). [nakş oldı, -dı]*
naʿlçesi o mehüñ eşiginde **naḳş olmış**
görüp felekde hilāli oraya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 7). [naḳş olmış,]*

naḳş-ı kebkeb: Yıldız şeklindeki çivi izi, çivi nakşı.

gök gök olmış cismümi mūzeñle pā-māl eyleyüp
tende **naḳş-ı kebkebüñ** şekl-i ṣüreyyā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 8). [naḳş-ı kebkebüñ, -ün]*

naʿl ü dāġ: Kalenderilerde alna çekilen nal ve yanık yarası.

ey yaḳīnī ben dıraḫt-ı bāġ-ı derd ü miḥnetem
cismüm üzre **naʿl ü dāġum** berg ü bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 14). [naʿl ü dāġum,]*

nālān: İnleyen, inleyici.

ayırma ġoncasını gülşenüñ nihālinden
ḳoparma yüregini ʿandelīb-i **nālānuñ** *(Gazel 102, Mısra 6). [nālānuñ, -uñ]*
ʿāşıḳa nāleler itdürmek içün ḳānūnuñ
Muttaṣıl anuñ-içün ney gibi **nālānam** ben *(Gazel 144, Mısra 10). [nālānam, -am, -]*
ṣorarlar-ısa nedür ḫāl-i ḳalb-i **nālānum**
ḫikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 31). [nālānum, -um]*
ne ḳan aġladuġum ʿışḳuñla giryān olmayan bilmez
nedendür nālemüz derdüñle **nālān** olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 2). [nālān,]*

naʿlçe: Nalça.

düşdüm görince **naʿlçeñ** ü kebkebüñ izin
ey kebg murġ-ı ṣabruma ol dām u dānedür *(Gazel 57, Mısra 9). [naʿlçeñ, -ñ]*
naʿlçesi o mehüñ eşiginde naḳş olmış
görüp felekde hilāli oraya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 7). [naʿlçesi, -si]*

nāle: İnilti, inleme, figan.

ney gibi nāle vü āh it didi ol şāh baña
nāleye yoḳ mededüm neyleyeyin āh baña *(Gazel 7, Mısra 2). [nāleye, -ye]*
gülşen-i kūyuñda gūş it murġ-ı cānuñ **nālesin**
gül-ruḫuñçün ṣad hezār efġān iden bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 7). [nālesin, -sin]*
ey bülbül-i çemen ḳatı germ olma **nāleden**
bu gülşene hezār ḫōş-elḥān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 9). [nāleden, -den]*
irişdi göklere **nāleyle** āh u efġānum
ʿıyādete gelicek ben zaʿīfe yārānum *(Müseddes 2, Mısra 29). [nāleyle, -y, -le]*
gördüm ol yūsuf-ı gül-pīreheni vāḳıʿada
uyanup eyledügüm **nāleyi** taʿbīr idemem *(Beyit 5, Mısra 2). [nāleyi, -y, -i]*
ol māhuñ ey yaḳīnī irem diyü kūyına
yir yir revāḳ-ı ʿarşa kemend atdı **nāleler** *(Gazel 33, Mısra 10). [nāleler, -ler]*
ne ḳan aġladuġum ʿışḳuñla giryān olmayan bilmez
nedendür **nālemüz** derdüñle nālān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 2). [nālemüz, -müz]*

ʿacebā muṭrıb elinden mi fiġān eylerler
neyimiş **nāleleri** çeng ü defi gūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 6). [nāleleri, -ler, -i]*
ey **nāle-i** yaḳīnī sipihri ṭoḳuz ṭolan
bir aydur ki ol meh-i tābān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 15). [nāle-i, --i]*
hem-rehüm **nāledür** benüm çün zil
cām-ı ġuṣṣayla olmışam ḳanzil *(Gazel 122, Mısra 1). [nāledür, -dür]*
ney gibi **nāle** vü āh it didi ol şāh bana
nāleye yoḳ mededüm neyleyeyin āh bana *(Gazel 7, Mısra 1). [nāle,]*
āh idüp didüm aña gūşuña **nālem** yetmez
gūş idüp didi o gül-ruḫ yeter efġān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 13). [nālem, -m]*
künc-i belāda **nāle** şifā-sāz olur bana
bezm-i ṣafāda naġme-i ḳānūnı nʿeylerem *(Gazel 126, Mısra 5). [nāle,]*
yaḳīnī bezm-i miḥnetde delindi ney gibi baġrum
anuñçün **nāle** vü āhum ser-ā-ser ṭutdı āfāḳı *(Gazel 185, Mısra 10). [nāle,]*
kūyuña feryād u nālemden kebūter inemez
saña **nālem** niçe degsün şāh-ı ḫūbānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 10). [nālem, -m]*
ṭurmasun rūd-ı sirişkümle sürūd-ı **nālem**
bezm-i mestān-ı maḥabbetde budur rūd ü sürūd *(Kaside 5, Mısra 27). [nālem, -m]*

nāle kıl-: Inlemek. feryad etmek.

ey dil ṭarīḳ-ı ḥaḳda geçersin çün ehl-i dil
her dem reh-i fenāda ceres-vār **nāle kıl** *(Gazel 120, Mısra 2). [nāle kıl,]*
ġam-ı zülfüñle **nāle ḳılsa** göñül
ʿaceb olmaz diyār-ı ġurbetdür *(Gazel 62, Mısra 3). [nāle ḳılsa,]*
bezm-i miḥnetde yaḳīnī bes-idi efġānum
bir yaña sen de çü ney **nāle ḳılup** neylerdüñ *(Gazel 109, Mısra 10). [nāle ḳılup,]*

nāle vü efġān: İnleme ve feryat.

her kimüñ bāġ-ı cihānda bir gül-i ḫandānı var
ʿandelīb-āsā hezārān **nāle vü efġānı** var *(Gazel 28, Mısra 2). [nāle vü efġānı,]*

nāleler id-: İnlemek, feryat etmek.

çemende **nāleler idüp** hezār enīn itseñ
Yaḳīnī gūşına girmez o verd-i ḫandānuñ *(Gazel 102, Mısra 13). [nāleler idüp, -üp]*
kūyında döküp gözyaşını **nāleler itdüm**
üyürken o yārı gice efġānum uyardı *(Gazel 184, Mısra 7). [nāleler itdüm,]*

nāleler it-: İnlemek, sızlamak, ağlamak.

ʿāşıḳa **nāleler itdürmek** içün ḳānūnuñ
Muttaşıl anuñ-içün ney gibi nālānam ben *(Gazel 144, Mısra 9). [nāleler itdürmek, -dürmek]*

naʿller kes-: Yaralar açmak.

tā kim yakīnī sīnesine **kesdi naʿller**
ʿuṣṣāḳuñ içre oldı mekānı ṣaf-ı niʿāl *(Gazel 116, Mısra 13). [naʿller kesdi, -di]*

nām: Ad II Şan,şöhret.

nām-ı bākīʿyle ġazel rengīn-i ḫōş-ter gösterür
zāġlansa nitekim şemşīr cevher gösterür *(Beyit 6, Mısra 1). [nām-ı, -ı]*
ḥarīmüñ kaʿbe **nāmuñ** aḥmed ü ben anda ḥassānʿam
şefāʿat pertevin cismümde raḫşān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 13). [nāmuñ, -uñ]*
yürütmez şīve-i ḳadd-i bülendüñ naḫli gülşende
yaraşur olsa **nāmuñ** ey şeker-güftār reftārī *(Gazel 188, Mısra 6). [nāmuñ, -uñ]*
terk-i **nām** eyledi diyü bizi bed-nām itmeñ
neng-ile **nām** yeter bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 6). [nām,]*

yaḳīnī-veş vaṭan ṭutdum feżā-yı lā-mekānīde
ḳodum bu teng **nāmı** anda bir vāsiʿ mekān buldum *(Gazel 128, Mısra 12). [nāmı, -ı]*
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından ne **nām** u ne nişān ḳalsun *(Gazel 161, Mısra 9). [nām,]*
gör ehl-i ʿışḳuñ pīşesin bil gönlümüñ endīşesin
ṭaşlara **nāmum** şīşesin çaldum meded çaldum meded *(Gazel 25, Mısra 12). [nāmum, -um]*
hemīşe **nāmuñı** ẕikr itsün ey sipihr-i cemāl
kitāb-ı dānişüñüñ noḳṭasın bilen kişiye *(Kaside 1, Mısra 55). [nāmuñı, -uñ, -ı]*
cem gibi **nāmuñı** devr eylemedin efsāne *(Müseddes 3, Mısra 22). [nāmuñı, -uñ, -ı]*

nām u nişān: Şöhret ve rütbe.

ʿadem mülkine gitmiş ey perī hecr-i miyānuñla
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından ne **nām u ne nişān** buldum *(Gazel 128, Mısra 10). [nām u nişān,]*
ten-i pā-mālümi itdüñ hedef-i tīr-i cefā
ṭañ mıdur ḳalmaz-ısa **nām u nişānum** muṣlī *(Gazel 197, Mısra 12). [nām u nişānum,]*

namāz: İslâm'ın beş şartından birini teşkil eden ibadet, namaz.

ol şāha secde ḳılmadın oldı niyāzumuz
sehv eyledük ḳabūl ola mı bu **namāzumuz** *(Gazel 72, Mısra 2). [namāzumuz, -umuz]*
kūyında ol begüñ gel ey dil niyāza başla
çünki ḥicāzʿa irdüñ saʿy it **namāza** başla *(Gazel 170, Mısra 2). [namāza,]*

nāme: Mektup ‖ âşığın gönlünün tercümanı: aşk mektubu.

bülbüllere ḳıya baḳan ol çeşm-i şāhbāz
gördükde **nāmemi** umarın oḳıya gele *(Gazel 179, Mısra 6). [nāmemi, -mi]*

nāme-i şevḳ: Aşk mektubu.

kimden irişe **nāme-i şevḳum** cenābuña
āvāre ḳıldı şarşar-ı āhum kebūteri *(Gazel 200, Mısra 3). [nāme-i şevḳum,]*

nām-ı nişānī: Adı sanı.

ḳaşīdem olsa nʿola ḥükm-i şeh gibi menşūr
ki buldı **nām-ı nişānī** beg ile çoḳ ʿunvān *(Kaside 6, Mısra 54). [nām-ı nişānī,]*

nā-mihribān: Merhametsiz, acıması olmayan, zalim. Sevgisiz.

olup baḫtum müsāʿid el vireydi nāgehān ṭāliʿ
olurdı ḫāneme gün gibi ol **nā-mihribān** ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 2). [nā-mihribān,]*

nāmūs: Ar, edep, haya.

ʿāşıḳ-ı sāde-dile beñzemek isterse zücāc
çalalum ṭaşlara ʿırzın şıyalum **nāmūsın** *(Gazel 152, Mısra 8). [nāmūsın, -ın]*

nār: Ateş, od.

ḫāliş oldum pūte-i hecrüñde **nār-ı** şevḳ-ıla
maġribī dīnārdur ruḫsār-ı zerdüm gūyiyā *(Gazel 5, Mısra 11). [nār-ı,]*
bād-ı āhum ne ʿaceb ger anı berbād itse
yanmadan **nār-ı** ġama oldı tenüm ḫākister *(Gazel 30, Mısra 4). [nār-ı,]*
kül iden cānı **nār-ı** fürḳatdür
defʿ iden anı āb-ı vuṣlatdur *(Gazel 62, Mısra 1). [nār-ı,]*
eşkümdür eyleyen ḫaṭ-ı ruḫsāruñı ʿayān
peydā olur buḫār ṭoḳınduḳca **nāra** āb *(Gazel 12, Mısra 4). [nāra, -a]*
feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar üzre **nār** ʿayān *(Gazel 138, Mısra 10). [nār,]*

feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar üzre **nār** ʿayān *(Kaside 3, Mısra 8). [nār,]*

naʿre: Yüksek sesle bağırma, haykırma.

eflāke ṣaldı kevkebei kūs u **naʿremüz**
zār itdi çeng-i zühreʿyi ʿūd u ṭanīnümüz *(Gazel 74, Mısra 7). [naʿremüz, -müz]*
naʿre-i şevk-ıla āvāz salup devrāna
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı *(Müseddes 3, Mısra 25). [naʿre-i, -i]*

naʿre-i hū: Allah diyerek yüksek sesle uzun uzun bağırma.

ġavġāyı ḳo fesāneñi vāʿıẕ işitmezüz
pürdür ṣadā-yı **naʿre-i hūdan** ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 4). [naʿre-i hūdan, -dan]*

nār-ı caḥīm: Cehennem ateşi.

göreydi āteş-i sūzānumuñ ʿalevlerini
iderdi **nār-ı caḥīm** iltihābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 6). [nār-ı caḥīm,]*

nār-ı ġam: Gam ateşi.

nār-ı ġamdan girye eyler dil yaḳīnī şemʿ-veş
ġayrılar bezminde ḫandān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 11). [nār-ı ġamdan, -dan]*
pür-āteş oldı ṣuʿle-i ʿışḳ-ıla dāġumuz
nār-ı ġam-ıla yandı söyünmiş çerāġumuz *(Gazel 69, Mısra 2). [nār-ı ġam-ıla, -ıla]*

nār-ı ḥadd: Yanağının ateşi.

ʿömr uzunluġını bulmışdur hezārāndan ziyād
nār-ı ḥaddüñ kim semender-veş açup per kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 16). [nār-ı ḥaddüñ,]*

nār-ı maḥabbet: Sevgi, muhabbet ateşi.

elif çek sīneme ey serv senden bir nişān ḳalsun
tenüñ **nār-ı maḥabbet** yanmadan ḫākister eylerse *(Gazel 161, Mısra 4). [nār-ı maḥabbet,]*

nār-ı şevḳ: Aşk ateşi.

hezārı **nār-ı şevḳıyla** yaḳup ḳılmaġa ḫākister
gül-i ḥamrādaki şol āteşīn ruḫsār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 3). [nār-ı şevḳıyla,]*

nār-ı sūzān: Yakıcı ateş.

imtizāc itmez o gül-ruḫ bu dil-i meyyāl ile
āb ile ḳılmaz yaḳīnī **nār-ı sūzān** iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 14). [nār-ı sūzān,]*

nā-sāzlar: Edepsiz, uygunsuz.

çeng ü ḳānūnı gider āh-ı şifā-sāzum işit
diñleme naġmelerin ol iki **nā-sāzlaruñ** *(Gazel 107, Mısra 10). [nā-sāzlaruñ, -un]*

naṣīb: (Bir şey bir kimseye) Kader olarak belirlenmiş olmak, onun kısmeti hâline gelmek, ona müyesser olmak, payına düşmek, kısmet olmak.

şāyed olaydı dil-i zāra şehīd olmaḳ **naṣīb**
kāşki ḫūnī gözüñle günde bir ḳan eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 5). [naṣīb,]*

naṣīb olma-: Kısmet olmamak.

naṣīb olmazsa sürmek cām-ı laʿl-i dil-rübādan ḥaẕẕ
ne mümkindür alam sāḳī ṣarāb-ı dil-güṣādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 1). [naṣīb olmazsa, -sa]*
ḳapuñda bende-i fermān-ber olmaḳ tek **naṣīb olsun**
ne emrüñ var-ısa cān üzre fermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 9). [naṣīb olsun,]*

nāṣıḥ: Nasihat eden, öğüt veren.

görmese **nāṣıḥın** eger eglenimez mürīd olan
pīr-i muġānı görmedüm aġların iḫtiyār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 5). [nāṣıḥın, -in]*

naṣīḥat: Öğüt, nasihat.

pīr-i muġān **naṣīḥatini** tut mey al ele
vāʿıẓ sözini fikr ider olsañ meʿāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 5). [naṣīḥatini, -ini]*

nātuvān: Zayıf, güçsüz, çaresiz.

gerek dil zār olup rāh-ı belāda **nātüvān** ḳalsun
bu varlıḳ defterinden ism ü resmin şöyle maḥv it kim *(Gazel 161, Mısra 7). [nātüvān,]*

nāvek: Ok.

dil giriftār-ı ser-i zülf-i perīşānuñdur
dāġ-ı sīnem siper-i **nāvek-i** müjgānuñdur *(Gazel 49, Mısra 2). [nāvek-i, --i]*
bir **nāvek-ile** sīneme biñ revzen açdı yār
budur cihānda keşf ü kerāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 7). [nāvek-ile, -ile]*
itdüm şu deñlü nūş senüñ nīş-i **nāveküñ**
Farḳ olmaz oldı ḫāne-i zenbūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 11). [nāveküñ, -üñ]*

nāvek-i belā: Bela oku.

geçdi yaḳīnī cānumuza **nāvek-i belā**
derd-i derūnumuzdan o ḫūnī degül ḫabīr *(Gazel 37, Mısra 9). [nāvek-i belā,]*

nāvek-i dildār: Sevgilinin oku. II Sevgilinin yan bakış oku.

göz göz oldı cism-i zārum **nāvek-i dildārdan**
cümleten çeşm oldum ammā ṭoymadum dīdārdan *(Beyit 3, Mısra 1). [nāvek-i dildārdan,]*

nāvek-i müjgān: Kirpik okları.

zaḫm-ı derūna **nāvek-i müjgān** gelür geçer
gūyā hedef-durur aña peykān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 1). [nāvek-i müjgān,]*

nāy: Kamış. || Ney.

neylerem **nāyı** ten-i zerd ü nizārum var yeter
naġme-i berbaṭṭ gerekmez āh ü zārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 1). [nāyı, -ı]*

nāz: Kendini beğendirmek için takınılan yapmacık işve, cilve.

güller güler küşāde semen ġonca **nāzda**
dil-keş çemen laṭīf havā rūzgār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 7). [nāzda, -da]*
serv ü şimşād ḳaldı ḥayretde
seyr idüp **nāzlarla** reftāruñ *(Gazel 105, Mısra 10). [nāzlarla, -lar, -la]*
iderken şīvelerle **nāzlarla** yār reftārı
ne cānı var kim ide serv-i nā-hem-vār reftārı *(Gazel 188, Mısra 1). [nāzlarla, -lar, -la].*
meded öldürdi bizi ġamze-i ġammāzlaruñ
Yoḳ mı pāyānı begüm şīvelerüñ **nāzlaruñ** *(Gazel 107, Mısra 2). [nāzlaruñ, -lar, -uñ]*

üslūb-ı **nāz** içinde terk it rüsūḫ baḥşin
ey ṭıfl-ı nāz-perver ol baḥş-i nāza başla *(Gazel 170, Mısra 5). [nāz,]*
bir yirde ḫāk ḳıl beni ey rūzgār kim
nāz-ıla gāh o serv-i ḫırāmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 8). [nāz-ıla, --ıla, -]*
gireydi **nāz-ıla** ḥammāma ol serv-i sehī-ḳāmet
ayaġına şu īşār ider-idüm ṭāṣ-ı çeşmümden *(Gazel 143, Mısra 5). [nāz-ıla, --ıla, -]*
çemeni **nāz-ıla** seyr itmege bülbüller-ile
çemenī cāmesini ol gül-i aḥmer giydi *(Gazel 193, Mısra 5). [nāz-ıla, --ıla, -]*
şol gelen ġonca-leb ol verd-i muṭarrā ancaḳ
ṣalınan **nāz-ıla** ol serv-i dil-ārā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 2). [nāz-ıla, -ıla]*
zülf-ile ruḫsārın örtüp geçdi ol meh **nāz-ıla**
ey dirīġā görmedüm gün geçdi ʿömr-i nāzenīn *(Gazel 155, Mısra 5). [nāz-ıla, -ıla]*
şol gelen **nāz-ıla** serv-i gül-ʿiẕārumdur benüm
cūşa gelsün seyl-i eşküm ol bahārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 1). [nāz-ıla, -ıla]*
üslūb-ı **nāz** içinde terk it rüsūḫ baḥşin
ey ṭıfl-ı nāz-perver ol baḥş-i **nāza** başla *(Gazel 170, Mısra 6). [nāza, -a]*
ebri şimden gerü āhum nʿola berbād itse
tār-mār itdi ṣaçın yüz ṭutup ol meh **nāza** *(Gazel 176, Mısra 4). [nāza, -a]*
ol serv-i bāġ-ı **nāz** şitābān olup gider
diller revāne ḫāk-ile yeksān olup gider *(Gazel 32, Mısra 1). [nāz,]*

nāz eyle-: Nazlanmak; övünmek.

ne deñlü **nāz eylersen** ḳayırmaz eyle ʿuşşāḳa
kerem ḳıl tek dirīġ itme şarāb-ı laʿlüñ ey sāḳī *(Gazel 185, Mısra 5). [nāz eylersen, -rsen]*

nāz it-: Nazlanmak.

niçe teşbīh olur serv-ile gül sen lāle-ruḫsāra
ne gül **nāz itmege** ḳādir ne servüñ var reftārı *(Gazel 188, Mısra 8). [nāz itmege,]*

nazar: Bakış, göz atma.

ey eşk cüdā düşseñ o servüñ **naẓarından**
ter düşme ṣaḳın ṣaḳlasun allāh beterinden *(Gazel 148, Mısra 1). [naẓarından, -dan, -ı]*
ḫalḳ mirʿāt-ı ruḫ-ı dilbere nāẓırdur hep
ḳorḳarın göz dege sen ṣaḳla **naẓardan** yā rab *(Gazel 13, Mısra 2). [naẓardan, -dan]*
cān gözlerine hāk-i rehi kuhl-ı cilādur
yā rab anı sen ṣaḳla hasūduñ **naẓarından** *(Gazel 148, Mısra 12). [naẓarından, -ı, -n, -dan]*
özüñi kān sözüñ güher ḳıldı
naẓar-ı himmet-i şeh-i ʿādil *(Gazel 122, Mısra 14). [naẓar-ı, --ı]*

naẓar it-: Bakmak, görmek.

naẓar it ey ḳaşı yā cānına geçdi ġamzeñ
bu yaḳīnīʿyi helāk itmesün iġmāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 11). [naẓar it,]*
necm-i eşküñ gibi āḫir seni eyler pā-māl
naẓar itmez ġam-ı mihriyle olursañ da hilāl *(Müseddes 1, Mısra 18). [naẓar itmez,]*

naẓar ḳıl-: Bakmak, bakış.

naẓar ḳıl āyine-i rūy-ı yāra ʿibretle
Yaḳīnī ḳılma göze ḫvāb-ı ġafleti perde *(Gazel 178, Mısra 9). [naẓar ḳıl,]*
bu ben zaʿīfe **naẓar ḳılmaz** ol kemān-ebrū
hilāl gibi gerek zār u nātüvān olayın *(Gazel 154, Mısra 5). [naẓar ḳılmaz,]*
çarḫı ihāta ḳılsa nʿola dūd-ı āhumuz
ḳılmaz gedālarına **naẓar** pādişāhumuz *(Gazel 70, Mısra 2). [naẓar ḳılmaz,]*

nāzenīn: İnce yapılı, narin.

sen **nāzenīne** ḳarşu ḳapuñda niyāzdur
ṣaḥn-ı ḥaremde zühd ü ʿibādet didükleri *(Gazel 201, Mısra 5). [nāzenīne, -e]*
ġam degül gün günden efzūn olsa ḫaṭṭ-ı ʿārızuñ
ẕerrelerden mihre hīç irmez zevāl ey **nāzenīn** *(Kaside 2, Mısra 12). [nāzenīn,]*
yā ʿiẕāruñ tāze pervāzī güzel bir lāledür
ḫaṭ degüldür devr iden ruḫsāruñı ey **nāzenīn** *(Kaside 2, Mısra 20). [nāzenīn,]*

nāzil ol-: İnmek.

sen perī içün yaḫod ḫayl-i melek **nāzil olup**
kaʿbe-i kūyuñ ziyāret itdi sulṭānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 5). [nāzil olup,]*

nāẓır: Benzer, eş, denk.

yoḳdur yaḳīnī ḥaḳḳ-ı edāda saña **naẓīr**
ḥaḳḳā budur ki her ġazelüñ ʿāşıḳānedür *(Gazel 57, Mısra 11). [naẓīr,]*

nāẓır: Nazar eden, bakan (kimse).

ḫalḳ mirʿāt-ı ruḫ-ı dilbere **nāẓırdur** hep
ḳorḳarın göz dege sen ṣaḳla naẓardan yā rab *(Gazel 13, Mısra 1). [nāẓırdur, -dur]*

naẓm: Dizmek, şiir söylemek.

urur yüreklere āteş bu **naẓm-ı** ʿālem-sūz
belī pür-āteş olur ḥasb-ı ḥāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 15). [naẓm-ı,]*
ey verd-i ḫandān bu **naẓm-ı** pür-ān
gūş itse ḥassān eylerdi taḥsīn *(Gazel 156, Mısra 17). [naẓm-ı,]*
yaḳīnī baġrını anuñ yaḳardı āteş-i reşk
kemāl-i sūzını gūş itse **naẓmumuñ** ḫusrev *(Gazel 166, Mısra 12). [naẓmumuñ, -umun]*
suḫan bezminde çekdi cām-ı **naẓmuñ** cürʿasın cāmī
o meyden geçdi ol ammā ben aldum şimdi meydānı *(Gazel 187, Mısra 7). [naẓmuñ, -uñ]*
suḫanda ben dem-i cān-baḫş-ıla **naẓm** içre ʿīsāʿyam
ʿaceb mi zinde itsem rūḥ-ı pāk-i şeyḫ selmānʿı *(Gazel 187, Mısra 15). [naẓm,]*
ḫayl-i eşʿār-ıla ḫaylī ʿaẓamet kesb itdüm
ḫusrev-i **naẓm** olalı ṣāḥib-i dīvānam ben *(Gazel 145, Mısra 10). [naẓm,]*
nevāyī ṣanma kim destān-serā-yı bāġ-ı **naẓm** idi
o gülzāruñ benem ey lāle-ruḫ murġ-ı ḫōş-elḥānı *(Gazel 187, Mısra 17). [naẓm,]*
mihr-i rūşendür yaḳīnī **naẓmumuñ** maʿnāları
şiʿrümüñ ḫaṭṭ-ı siyāhı maġrib olmışdur aña *(Gazel 5, Mısra 17). [naẓmumuñ, -(u)m, -(u)ñ]*
niẓāmī ger ḫayālāt-ı kelāmum görse **naẓmumda**
diye baña yaḳīnī ḫusrev-i mülk-i suḫansın sen *(Gazel 150, Mısra 13). [naẓmumda, -(u)m, -da]*

naẓm-ı dür-bār: İnci saçan şiir.

der-i pāşāya lāyıḳ ola niṣār
ey yaḳīnī bu **naẓm-ı dür-bāruñ** *(Gazel 106, Mısra 10). [naẓm-ı dür-bāruñ, -un]*
oldı mengūş-ı gūş-ı ehl-i dilān
ey yaḳīnī bu **naẓm-ı dür-bāruñ** *(Gazel 105, Mısra 14). [naẓm-ı dür-bāruñ, -un]*

naẓm-ı dür-nisār: İnci gibi kıymetli ve parlak şiir.

diḳḳatle didi bilüñe bir **naẓm-ı dür-niṣār**
itdi yaḳīnī māmelekin yine der-miyān *(Gazel 140, Mısra 13). [naẓm-ı dür-niṣār,]*

naẓm-ı pāk: Temiz, noksansız şiir.

ey yaḳīnī leb ü dendānını vaṣf eyleyeli
naẓm-ı pāküm görinür dürc-i güherden nāzük *(Gazel 99, Mısra 10). [naẓm-ı pāküm,]*

yaḳīnī taʿne ṭaşın bed-güherler atsa ne bāk
ḳo **naẓm-ı pāküm-ile** ben güher-feşān olayın *(Gazel 154, Mısra 10). [naẓm-ı pāküm-ile, -ile]*
yaḳīnī **naẓm-ı pāküñ** gevher-īşār olmaġa dāʿim
dür-i elfāẓ-ıla ol laʿl-i gevher-bār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 11). [naẓm-ı pāküñ,]*

nāz-perver: Naz eden, nazlı. II Sevgili.

senüñ gibi cefā-cū **nāz-perver** dil-rübā yoḳdur
benüm gibi belā-keş eşigüñde biñ gedā vardur *(Gazel 51, Mısra 5). [nāz-perver,]*

nāzük: 1. ince ‖ narin 2. tatlı.

dehenüñdür var-ısa teng şekerden **nāzük**
ʿārızuñdur yine pālūde-i terden **nāzük** *(Gazel 99, Mısra 1). [nāzük,]*
dehenüñdür var-ısa teng şekerden **nāzük**
ʿārızuñdur yine pālūde-i terden **nāzük** *(Gazel 99, Mısra 2). [nāzük,]*
saña ey ġonca-dehen bülbül-i şeydāyam ben
lāle-ruḫsāruñ olaldan gül-i terden **nāzük** *(Gazel 99, Mısra 4). [nāzük,]*
her seḥer ḥīle-ile zülf-i nigār oḫşamaġa
cest-bāz olmaya hīç bād-ı seḥerden **nāzük** *(Gazel 99, Mısra 6). [nāzük,]*
gerçi kim ḥūr u melekde var-ımış nāzüklük
degül anlar daḫı sen nūr-ı başardan **nāzük** *(Gazel 99, Mısra 8). [nāzük,]*
ey yaḳīnī leb ü dendānını vaṣf eyleyeli
naẓm-ı pāküm görinür dürc-i güherden **nāzük** *(Gazel 99, Mısra 10). [nāzük,]*
gerçi kim ḥūr u melekde var-ımış **nāzüklük**
degül anlar daḫı sen nūr-ı başardan nāzük *(Gazel 99, Mısra 7). [nāzüklük, -lük]*
rengīn ü **nāzük** eyle edāñı yaḳīnīyā
Vaṣf it lebin ʿubeydī gibi nükte-dān olup *(Gazel 16, Mısra 9). [nāzük,]*

nāzük-ṭabīʿat: Zarif mizaç.

ġam-ı zülfüyle āh itdüm gülüp ol ġonca açılmış
belī **nāzük-ṭabīʿat** kesb ider sünbül havādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 6). [nāzük-ṭabīʿat,]*

ne ʿaceb: Ne olmuş, şaşılacak ne var.

bād-ı āhum **ne ʿaceb** ger anı berbād itse
yanmadan nār-ı ġama oldı tenüm ḫākister *(Gazel 30, Mısra 3). [ne ʿaceb,]*
çāh-ı ġam olsa gözlerüm **ne ʿaceb**
görmedüm yūsufʿı çü rüʿyāda *(Gazel 169, Mısra 9). [ne ʿaceb,]*
başladuñ gün gibi ben ẕerreye hercāyīlige
ey efendim **ne ʿaceb** āfet-i devrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 10). [ne ʿaceb,]*
bāde-i ʿışḳı içelden beri ʿaḳluñ gelmez
ey yaḳīnī **ne ʿaceb** bī-ser ü sāmān olduñ *(Gazel 101, Mısra 12). [ne ʿaceb,]*
ḫayretüñ var **ne ʿaceb** ḫāle döşenmişsin kim
añup esrār-ı leb-i dilberi ḫayrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 7). [ne ʿaceb,]*

ne bilsün: Nasıl bilebilir, ne bilsin.

leṭāfet bāġınuñ sensin tezerv-i nāz-perverdi
ne bilsün kebg-i kühsār ey perī-ruḫsār reftārı *(Gazel 188, Mısra 4). [ne bilsün,]*

ne bir: Olumsuzluk bildiren bağlaç.

ṣadāḳat üzre **ne bir** şāh var zamānede kim
ölince ḫāk-i rehin başa tāc-ı devlet idem *(Gazel 125, Mısra 5). [ne bir,]*

necm: Yıldız.

necm-i eşküñ gibi āḫir seni eyler pā-māl
naẓar itmez ġam-ı mihriyle olursañ da hilāl *(Müseddes 1, Mısra 17). [necm-i, -i]*

necm-i eşk: Gözyaşı yıldızı.

yaḳīnī **necm-i eşküm** gibi oldı yıldızum düşkün
Uşandum mihri yoḳ hercāyī āfet meh-liḳālardan *(Gazel 142, Mısra 9). [necm-i eşküm,]*

necm-i hidāyet: Kurtuluş yıldızı II doğruluk yıldızı.

ümmīd ḳılur pertev-i mihrüñ dil-i gümrāh
ḳurtar şeb-i ġamdan anı ey **necm-i hidāyet** *(Gazel 20, Mısra 8). [necm-i hidāyet,]*

ne çāre: Çaresi yok, elden ne gelir.

ne āh ü zāra meded var ne ʿarz-ı ḥāle mecāl
ne çāre egleyeyin bilmezin ʿaceb nʿola ḥāl *(Müseddes 2, Mısra 8). [ne çāre,]*
devā ümīdin idüp derd-i yāra neyleyeyin
ölümden özge şifā yoḳ **ne çāre** neyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 2). [ne çāre,]*

ne çāre var: Ne çare var ll hangi yol-yöntem var.

geldi yolumda var-ımış ey dil **ne çāre var**
rāh-ı belāda gözyaşı ʿummān olup gider *(Gazel 32, Mısra 9). [ne çāre var,]*

ne dem ki: Öyle bir zaman ki.

ne dem ki ilte ṣabā bāġa būy-ı sünbülüñi
o dem hevāya düşüp bī-ḳarār olur reyḥān *(Gazel 138, Mısra 11). [ne dem ki,]*

ne deñlü: Ne kadar, ne ölçüde.

ne deñlü nāz eylersen ḳayırmaz eyle ʿuşşāḳa
kerem ḳıl tek dirīġ itme şarāb-ı laʿlüñ ey sāḳī *(Gazel 185, Mısra 5). [ne deñlü,]*

ne disün: Ne desin, diyecek bir şeyi yok.

ne disün söylesün ālām-ı ġamı ṭūṭī-i dil
diñlemezsin sözin añlarsın anuñ efsāne *(Gazel 173, Mısra 3). [ne disün,]*

nedīm: Sohbet arkadaşı, meclislerde birlikte bulunulan, sohbet edilen kimse.

hengām lāle devr gül eyyām ʿīş ü nūş
bülbül **nedīm** ü bezm çemen lālezār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 4). [nedīm,]*

ne ḥācet: Neden, ne sebepten.

getürdi çarḫ-ı felek döne döne başuma ḥāl
ne ḥācet idesin ıṭnāb ḥāl-i bāli dilā *(Kaside 1, Mısra 76). [ne ḥācet,]*

ne ḥālet: Nasıl bir hal, nasıl bir durum.

ġamuñ esrārınuñ keyfiyyetin benden suʿāl eyle
ne ḥāletdür anı ʿışḳuñla ḥayrān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 8). [ne ḥāletdür,]*

ne ḥikmet oldı ki: Nasıl bir şey oldu ki II sebebi nedir ki.

vardum segān-ı kūyın aradum ṣoḳaḳ ṣoḳaḳ
yā rab **ne ḥikmet oldı ki** yārān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 12). [ne ḥikmet oldı ki,]*

ne ḳadar: Ne kadar olursa olsun.

yur āb-ı ʿafv anı **ne ḳadar** olsa cürmümüz
Şefḳat ḳılursa ol şeh-i bende-nüvāzumuz *(Gazel 72, Mısra 11). [ne ḳadar,]*

ne ḳadar olsa: Ne kadar olursa.

bāġda serv-i sehīler **ne ḳadar olsa** bülend
iremez ḳāmetüñe söyleyelüm ṭoġrusın *(Gazel 152, Mısra 5). [ne ḳadar olsa,]*

ne kim: Her ne.

o ḫāl-i fitne-cūdan gözlerüñ tekmīl-i siḥr itmiş
ne kim taʿlīm olınsa ey perī ḳābildür insāna *(Gazel 172, Mısra 6). [ne kim,]*

ne mümkindür: Mümkün değil.

naṣīb olmazsa sürmek cām-ı laʿl-i dil-rübādan ḥaẕẕ
ne mümkindür alam sāḳī şarāb-ı dil-güşādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 2). [ne mümkindür,]*

ne_ne: Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

ʿadem mülkine gitmiş ey perī hecr-i miyānuñla
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından **ne** nām u **ne** nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 10). [ne ne,]*
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından **ne** nām u **ne** nişān ḳalsun *(Gazel 161, Mısra 9). [ne ne,]*
ne meyl-i ʿālem-i vuslat **ne** bīm-i vādī-i fürḳat
iki ʿālem ġamın çekmez olup dil mest ü dīvāne *(Gazel 171, Mısra 3). [ne ne,]*
ne ġama çāre var **ne** derde meded
ʿışḳ bilmen **ne** gūne zaḥmetdür *(Gazel 62, Mısra 9). [ne ne,]*
niçe teşbīh olur serv-ile gül sen lāle-ruḫsāra
ne gül nāz itmege ḳādir **ne** servüñ var reftārı *(Gazel 188, Mısra 8). [ne ne,]*
ne āh ü zāra meded var **ne** ʿarz-ı ḥāle mecāl
ne çāre egleyeyin bilmezin ʿaceb nʿola ḥāl *(Müseddes 2, Mısra 7). [ne ne,]*

ne tekellüf: Zor değil, bir işi yapmanın o kişiye zahmet vermeyeceğini, zor gelmeyeceğini belirten bir söz.

ḳıldı yoluma öl diyü cānāne tekellüf
cānını virüp dil didi cānā **ne tekellüf** *(Gazel 91, Mısra 2). [ne tekellüf,]*

ne var: Ne olmuş? Şaşılır mı?.

ḫāne-i dilde ḳarār itse **ne var** genc-i viṣāl
niçe demdür ki ol ümmīd-ile hicrānam ben *(Gazel 145, Mısra 7). [ne var,]*
düşdük-ise **ne var** ḫaṭā-y-ıla
bu daḫı bir düşüşdür üftāde *(Gazel 169, Mısra 7). [ne var,]*

nefes: An. II Nefes.

kāşki kaʿbe kapuñda eylesem yüz biñ niyāz
her **nefesde** nūr-ı dīdāruñ temennā eylesem *(Gazel 127, Mısra 10). [nefesde, -de]*

nem: Hafif ıslaklık, rutubet, nem.

nem irmese aña nīsān-ı luṭf u cūduñdan
çemende neşv ü nemā bulmaz-ıdı serv-i revān *(Kaside 3, Mısra 19). [nem,]*

neme yarar: Bana lazım değil, gerekmez.

yār olmazsa muʿāvin **neme yarar** şevket
ṭutalum kim diyeler yarıcuñ allāh baña *(Gazel 7, Mısra 3). [neme yarar,]*

nergis: 1. Bir çenekliler sınıfının nergisgiller familyasından, lâle gibi soğanla üretilen, beyaz veya sarı çiçekli, soğanı zehirli süs bitkisi 2. mec. edeb. Sevgilinin gözü.

geşt-i çemen eyler diyü ol serv yaḳīnī
nergis göz açup itdi çemenzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 16). [nergis,]*
çemende ḳadd-i bülendüñ çenārı pest itdi
hem itdi **nergisi** bīmār çeşm-i fettānuñ *(Gazel 102, Mısra 12). [nergisi, -i]*
gösterür çeşm ü ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı ser-sebzüñi ḫūb
nergis ü lāle imiş çeşm ü çerāġı çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 8). [nergis,]*
boyuñ ṭūbā lebüñ kevs̱er gözüñ **nergis** ṣaçuñ şeb-bū
cemālün gülşen-i firdevs ruḫsāruñ gül-i ḫod-rū *(Gazel 167, Mısra 1). [nergis,]*
süz gözüñ bāġda bir kez ṭaġıdup ṭurralaruñ
sünbüli derhem idüp **nergisi** bīmār eyle *(Gazel 180, Mısra 2). [nergisi, -i]*
ṣan ser-i serv-i revān üzre yir itmiş **nergis**
geşt-i bāġ itse giyüp ol ḳad-i mevzūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 9). [nergis,]*
ḫvābdan **nergisüñ** aç bāġda ey serv-i revān
sünbülüñ ḥāl-i perīşānına eyle nigerān *(Gazel 139, Mısra 1). [nergisüñ, -üñ]*

nergis-i bāġ: Bağın, gül bahçesinin nergisi.

ʿarza ḳıl nesteren-i ʿārızuñı gülşende
nergis-i bāġ yüzi aġını görsün semenüñ *(Gazel 112, Mısra 4). [nergis-i bāġ,]*

nergis-i cādū: Büyücü nergis, büyüleyici göz.

dil almaḳda müjeñ ʿayyārdur efsūn oḳur ammā
ʿaḳıllar çāk olur siḥr eylese ol **nergis-i cādū** *(Gazel 167, Mısra 10). [nergis-i cādū,]*

neşʿe-dār: Neşeli, keyifli.

zülāl-i laʿl-i cān-baḫşını nūş idüp ṣafā bulmaḳ
Yaḳīnī **neşʿe-dār-ı** āb-ı ḥayvān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 16). [neşʿe-dār-ı,]*

nesīm: Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.

irişdi rūḥına feyż-i **nesīm-i** ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Gazel 138, Mısra 15). [nesīm-i, --i]*
nesīm-ile gelüp ḫāk-i rehi çeşmüm cilā buldı
Yaḳīnī ḥamdüliʿllāh cānib-i ḥaḳʿdan ʿaṭā geldi *(Gazel 191, Mısra 11). [nesīm-ile, --ile]*
nesīm-i ṣubḥ urur aña selāsil ü aġlāl
cihānı kim ṭolanur ḫınk-i çarḫ bir günde *(Kaside 1, Mısra 45). [nesīm-i, --i]*
şemīm-i sünbülüñ ile dil-i **nesīm** sebük
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i benefşe girān *(Gazel 138, Mısra 3). [nesīm,]*
zülfin **nesīm** açup ruḫ-ı cānān görinmedi
ebr içre ḳaldı mihr-i dıraḫşān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 1). [nesīm,]*
çemende bezme cām-ı bāde geldi
nesīm ol dem mübārek-bāda geldi *(Gazel 192, Mısra 2). [nesīm,]*
dil-i **nesīm** şehā sünbülüñ şemīmi ile
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i benefşe girān *(Kaside 3, Mısra 13). [nesīm,]*
açılmadı ḥicāb-ı ġamda ḳaldı ġonca-i ḳalbüm
nesīm-i luṭf-ı cān-baḫşuñla ḫandān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 8). [nesīm-i,]*

nesne: Belli bir ağırlığı, maddesi ve hacmi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.

ibni vaḳt ol olıcaḳ **nesne** içün çekme melāl
bu demi ḫōş görüben ʿişrete ḳıl istiʿcāl *(Müseddes 3, Mısra 9). [nesne,]*

ṭāliʿüm naḥs gözüm yaşlu sitārem düşkün
itmedük **nesne** mi var çarḫ-ı sitem-ḫvāh bańa *(Gazel 7, Mısra 10). [nesne,]*

nesrīn: Güzel kokusu sebebiyle sevgilinin yüzündeki ayva tüylerine benzetilen yabangülü çiçeği.

ruḫ verd-i raʿnā kākül semen-sā
ḳad serv-i bālā ruḫsār **nesrīn** *(Gazel 156, Mısra 16). [nesrīn,]*

nesteren: Yabani gül.

ʿarza ḳıl **nesteren-i** ʿārızuñı gülşende
nergis-i bāġ yüzi aġını görsün semenüñ *(Gazel 112, Mısra 3). [nesteren-i,]*

neşv ü nemā: Gelişme, büyüme, gelişim.

irmez ʿulüvv-i ḳadrüñe ey serv-i ser-firāz
neşv ü nemā bulursa da ʿarʿar hezār sāl *(Gazel 116, Mısra 4). [neşv ü nemā,]*
nem irmese aña nīsān-ı luṭf u cūduñdan
çemende **neşv ü nemā** bulmaz-ıdı serv-i revān *(Kaside 3, Mısra 20). [neşv ü nemā,]*

nev: Yeni, cedit, taze, taravetli.

meydān-ı ʿarş eblaḳ-ı iḳbālüme mekān
çābük-süvār-ı himmetüme māh-ı **nev** rikāb *(Gazel 12, Mısra 6). [nev,]*
şanmışam ebr-i siyehden meh-i **nev** itdi ṭulūʿ
gūşe-i zülf-i siyāhında görüp ebrūsın *(Gazel 152, Mısra 3). [nev,]*
nāḫun-ı pāy-ı següñ dīde-i hūn-bārumda
māh-ı **nevdür** ki şafaḳdan ola nāgeh peydā *(Gazel 1, Mısra 6). [nevdür, -dür]*

nevā: Ahenk, ses, güzel seda, nağme.

neyler **nevāda** naġmede muṭrıb yaḳīnī mest
Sāḳī ṣafāda mey feraḥ-efzā nigār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 9). [nevāda, -da]*

nevāyī: 15. Yüzyıl Çağatay sahası şairi Alî Şîr Nevâyî'nin mahlası.

nevāyī şanma kim destān-serā-yı bāġ-ı naẓm idi
o gülzāruñ benem ey lāle-ruḫ murġ-ı ḫōş-elḥānı *(Gazel 187, Mısra 17). [nevāyī,]*

nev-cüvān: Taze delikanlı, genç güzel. II Tarikata yeni girmiş derviş.

ḳalbümi benüm ʿışḳ-ı cüvānī ider ḫarāb
eyle o **nev-cüvānı** ilāhī kemāl-i pīr *(Gazel 37, Mısra 6). [nev-cüvānı, -ı]*

ney: Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.

neyler nevāda naġmede muṭrıb yaḳīnī mest
Sāḳī ṣafāda mey feraḥ-efzā nigār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 9). [neyler, -ler]*
degüldi erġanūn-ı deyrden feryādlar ẓāhir
ney-i dem-beste-veş bezmüñde ḫāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 12). [ney-i, --i]*
bezm-i miḥnetde yaḳīnī bes-idi efġānum
bir yańa sen de çü **ney** nāle ḳılup neylerdüñ *(Gazel 109, Mısra 10). [ney,]*

ney gibi: Ney gibi.

yaḳīnī **ney gibi** feryād idüp dil ü cānum *(Müseddes 2, Mısra 28). [ney gibi,]*
ney gibi nāle vü āh it didi ol şāh bańa
nāleye yoḳ mededüm neyleyeyin āh bańa *(Gazel 7, Mısra 1). [ney gibi,]*

ʿāşıḳa nāleler itdürmek içün ḳānūnuñ
Muttaşıl anuñ-içün **ney gibi** nālānam ben *(Gazel 144, Mısra 10). [ney gibi,]*
yaḳīnī bezm-i miḥnetde delindi **ney gibi** baġrum
anuñçün nāle vü āhum ser-ā-ser ṭutdı āfāḳı *(Gazel 185, Mısra 9). [ney gibi,]*
ney gibi nāle ile şerḥ iderüz sūz-ı dili
bezm-i ʿışḳ içre suḫan-sāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 9). [ney gibi,]*

neydügin: "Ne olduğunu" anlamında bir soru ifadesi.

fitne başı **neydügin** bildi dil-i şūrīde-ḥāl
ey perī-peyker ser-i zülf-i perīşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 3). [neydügin,]*
hevā-yı ʿışḳ-ıla cūş itdügümçün taʿn ider ṣōfī
ne bilsün tīre-diller **neydügin** deryā-yı ʿummānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 8). [neydügin,]*

neyistān: Kamışın bol olduğu yer, sazlık.

çāre-sāzum şu ḳadar atdı ḳamış oḳlarını
göñlüm ol şīre dönüpdür ki **neyistānda** yatur *(Gazel 56, Mısra 4). [neyistānda, -da]*

neyle-: Ne eylemek, ne yapmak.

neylerem nāyı ten-i zerd ü nizārum var yeter
naġme-i berbaṭṭ gerekmez āh ü zārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 1). [neylerem, -r, -em]*
bezm-i miḥnetde yaḳīnī bes-idi efġānum
bir yaña sen de çü ney nāle ḳılup **neylerdüñ** *(Gazel 109, Mısra 10). [neylerdüñ, -rdün]*
devā ümīdin idüp derd-i yāra **neyleyeyin**
ölümden özge şifā yoḳ ne çāre **neyleyeyin** *(Gazel 160, Mısra 1). [neyleyeyin, -y, -eyin]*
devā ümīdin idüp derd-i yāra **neyleyeyin**
ölümden özge şıfā yoḳ ne çāre **neyleyeyin** *(Gazel 160, Mısra 2). [neyleyeyin, -y, -eyin]*
ney gibi nāle vü āh it didi ol şāh bāña
nāleye yoḳ mededüm **neyleyeyin** āh bāña *(Gazel 7, Mısra 2). [neyleyeyin, -y, -eyin]*

nʿeyledüñ: Ne yaptın?.

bilmezin **nʿeyledüñ** nʿitdüñ sefer tedārükin itdüñ
beni cansuz ḳodın gitdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 7). [nʿeyledüñ,]*
verdüñ ḳulaġı berg idügin bilse ʿandelīb
neylerdi böyle hem-dem-i āh u fiġān olup *(Gazel 16, Mısra 8). [neylerdi,]*

nʿeylerem: Ne yapayım!.

künc-i belāda nāle şifā-sāz olur bāña
bezm-i ṣafāda naġme-i ḳānūnı **nʿeylerem** *(Gazel 126, Mısra 6). [nʿeylerem,]*
nʿeylerem gülzārı begüm verd-i rüyuñdan cüdā
sīne ḳanlu dāġlarla lālezārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 9). [nʿeylerem,]*
meded yoḳ ol şehe dil ḥālini ḥikāyet idem
meded meded nicʿedem **nʿeyleyem** ne ḥālet idem *(Gazel 125, Mısra 2). [nʿeyleyem,]*
tāc u ḳabāyı **nʿeyleyeyin** kim bu tekyede
ʿuryān u pā-bürehne baş açuḳ ḳalenderem *(Gazel 126, Mısra 17). [nʿeyleyeyin,]*

neylerin: Ne yapayım, gerek yok anlamında bir söz.

şām-ı ġamda şeb-çerāġı **neylerin** ey laʿl-leb
her şerārı āhumuñ bir gevher-i raḫşān olur *(Gazel 54, Mısra 3). [neylerin,]*

neyse: Her ne ise.

ehl-i ʿirfān ol ḳılup taḥṣīl ʿirfāniyyeti
neyse efkārın ḳo ey zāhid tesellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 14). [neyse,]*

nice: " Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

göstermez-imiş dīdelere mihr-i cemālin
ben **niçe** ḳılam yā rab o ruḫsārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 6). [niçe,]*
ḥammāmda gördüm o perī-çihreyi ḫalvet
hīç dāʿireye uġramaz itdüm **niçe** daʿvet *(Gazel 19, Mısra 2). [niçe,]*
zülfüñ elemini **niçe** çeksün bu yaḳīnī
ṭāḳ oldı ġam-ı ḥasret-i ebrūñ-ıla ṭāḳat *(Gazel 20, Mısra 11). [niçe,]*
her demde çeşmüme **niçe** bir ḫūn-feşān ola
ol şāh-ı ḥüsn yā **niçe** bir bī-amān ola *(Gazel 6, Mısra 1). [niçe,]*
her demde çeşmüme **niçe** bir ḫūn-feşān ola
ol şāh-ı ḥüsn yā **niçe** bir bī-amān ola *(Gazel 6, Mısra 2). [niçe,]*
sīm ü zer ümīdiyle ḫarīdār ararlar
itdüm **niçe** yüz şāhid-i bāzārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 10). [niçe,]*
şeh-süvārum bu yaḳīnīʿnüñ degül sāde hemān
niçe ser ġalṭān olur bu zülf çevgānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 16). [niçe,]*
ben ẕerreye hercāyīlik itdüñ **niçe** gündür
senden kime yanup yaḳılayın be hey āfet *(Gazel 19, Mısra 7). [niçe,]*
bilmedi bir kimse esrār-ı ġamuñ keyfiyyetin
gerçi kim lā-yaʿḳıl olmış **niçe** biñ ḫayrānı var *(Gazel 28, Mısra 10). [niçe,]*
pey-der-pey oḳlaruñ dil-i sūzāna geçdiler
bir tāb-ḫānedür **niçe** mihmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 4). [niçe,]*
şuʿarā sen ġazāl-i sermeste
nice yüz tāze ter ġazel didiler *(Gazel 34, Mısra 16). [nice,]*
niçe araya seni bī-ṭāḳat ü ārām olup
gel gel ey pervāne ol şemʿ-i şeb-ārā bundadur *(Gazel 42, Mısra 9). [niçe,]*
der-i dilberde ḳalup derdüñe dermān umma
ey yaḳīnī saña yir yoḳ **niçe** der-mānde yatur *(Gazel 56, Mısra 14). [niçe,]*
niçe hüşyārı mest ü kanzil ider
ḥālet-i ʿışḳ özge ḫāletdür *(Gazel 62, Mısra 5). [niçe,]*
ḥasret-i kākülüñdeyüz **niçe** sāl
görmedük anı ḫayli müddetdür *(Gazel 63, Mısra 7). [niçe,]*
zülfüñde çekdi dil ġam-ı gīsūñı **niçe** sāl
ṭūl-ı emelle geçdi bu ʿömr-i dırāzumuz *(Gazel 72, Mısra 9). [niçe,]*
saʿādet maṭlaʿından **niçe** ṭoġsun kevkeb-i maḳṣūd
ki itmişdür bu nā-hem-vār baḫtumla ḳırān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 5). [niçe,]*
niçe ḳurtarsun yaḳīnī bend-i ġamdan gerdenin
çeşm cādū ġamze seḥḥār ü kemend-endāz zülf *(Gazel 88, Mısra 17). [niçe,]*
nʿola ger murġ-ı zār-ısam yine bāz-ı hümā-şaydam
niçe ʿanḳā gibi ḳuşlar uçurdum murġzārumdan *(Gazel 141, Mısra 4). [niçe,]*
sofra-i vaṣlına irmezsem o şāh-ı keremüñ
ġam tenūrında yaḳīnī **niçe** bir yanam ben *(Gazel 145, Mısra 18). [niçe,]*
efendi sen şeh-i ḥüsn iken āh u vāh idicek
ya ben gedā bu ḳadar derdle **niçe** eyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 6). [niçe,]*
görince ol şehi güftāra ḳudretüm ḳalmaz
Yaḳīnī ḥāl-i dil-i zārı **niçe** söyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 10). [niçe,]*
eger bir ḳāmeti çeng ise def gibi gerer gögsin
bu ḳānūnı gider şāhum meye **niçe** yasaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 4). [niçe,]*
niçe şūrīdeler dil baġlamışdur zülf-i cānāna
benüm üftāde göñlüm düşdi ol çāh-ı zenaḫdāna *(Gazel 171, Mısra 1). [niçe,]*
dizilür rişte-i cāna **niçe** lūlū-yı ḫōş-āb
dürc-i laʿlīnin açup söylese gevher-pāre *(Gazel 174, Mısra 3). [niçe,]*
cemālüñ göricek yāruñ **niçe** cān virmesün ʿāşıḳ
be hey yār ādem öldürür anuñ bu ḥüsn-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 7). [niçe,]*
niçe teşbīh olur serv-ile gül sen lāle-ruḫsāra
ne gül nāz itmege ḳādir ne servüñ var reftārı *(Gazel 188, Mısra 7). [niçe,]*

kūyuña feryād u nālemden kebūter inemez
saña nālem **niçe** degsün şāh-ı ḫūbānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 10). [niçe,]*
zülfinde ḥaşr olur **niçe** dil eylese ḫırām
budur o serv-ḳadde ḳıyāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 3). [niçe,]*
ḳıyāsın idemez-iken mühendisān ḫayāl
elüm **niçe** ire tahrīr-i vasf-ı fazluña kim *(Kaside 1, Mısra 66). [niçe,]*
dūr iken böyle yaḳar ol yüzi ḫūrşiyd beni
pertev-i vaṣlına irsem **niçe** olur ḥāl ʿaceb *(Gazel 13, Mısra 4). [niçe,]*

niçe bir: Daha ne kadar, ne vakte kadar.

ʿalev-i āteş-i ʿışḳı **niçe bir** gizleyeyin
Yaḳdı yandurdı beni sūz-ı nihānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 15). [niçe bir,]*
ey yaḳīnī **niçe bir** zehr-i belā çekmekden
mest ü lā-yaʿḳıl idüp gönlümi medhūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 15). [niçe bir,]*
niçe bir bāġda yata ayaġuñ
Daḫı ey serv āzād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 3). [niçe bir,]*

niçe dem: Uzun zamandan beri.

niçe demdür ki dīde ḳan aġlar
Vaḳt-ı luṭf u dem-i ḥimāyetdür *(Gazel 63, Mısra 9). [niçe demdür,]*

niçe dil: Çok samimiyetle, içten bir şekilde.

şiddet-i rūzgārdan **niçe dil**
Ġarḳ-ı girdāb-ı baḥr-ı ḫayretdür *(Gazel 62, Mısra 11). [niçe dil,]*

nicʿed-: (Eh) ne yapalım!.

meded yoḳ ol şehe dil ḥālini ḥikāyet idem
meded meded **nicʿedem** nʿeyleyem ne ḥālet idem *(Gazel 125, Mısra 2). [nicʿedem, -em]*

nicʿol-: Nice olmak, nasıl olmak.

yār idin kendüñe bir rind-i ḳadeḥ-peymāyı
dime āḫir **nicʿola** ḫāl-i dil-i rüsvāyı *(Müseddes 3, Mısra 4). [nicʿola, -a]*

nicʿolur: Nasıl olur?.

yiyen esrār-ı ġam-ı ḥasreti lā-yaʿḳıl olur
nicʿolur hecr-ile cānum aña ḫayrānam ben *(Gazel 145, Mısra 4). [nicʿolur,]*

niçün: "Hangi amaçla, hangi sebeple, neden, niye" anlamında zarf.

aġzına **niçün** atılduñ varup ejderhānuñ
saña kim didi dilā kākül-i dildāra yapış *(Gazel 81, Mısra 9). [niçün,]*
lebüñ bir ḫastayı yad eylese cānā bulur ṣıḥḥat
niçün ben mübtelā-yı derd-i bī-dermānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 6). [niçün,]*

nigāh: Bakış, nazar.

mirʿāt-ı ḫaddi var iken ol māh-ṭalʿatuñ
ḫūrşiyd-i çarḫ-ı cārīye yoḳdur **nigāhumuz** *(Gazel 71, Mısra 6). [nigāhumuz, -umuz]*

nigāh ḳıl-: Bakmak, nazar etmek.

dōstum ġamzeyle kim aġyāruña **ḳılduñ nigāh**
z̤üʿlfeḳārʿın ṣaldı küffār üstine gūyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 5). [nigāh ḳılduñ, -duñ]*

bu cāygāh-ı ḥudūs̱a **nigāh ḳılmazuz** aṣlā
Yaḳīnī ṣāh-ı bülendüz ṣeh-i sipihr-serīrüz *(Gazel 75, Mısra 9). [nigāh ḳılmazuz, -uz]*

nigār: 1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

yap yap saña teslīm ideyin naḳd-i ḥayātı
ey ḫançer-i ser-tīz-i **nigār** eyleme ḥiddet *(Gazel 19, Mısra 10). [nigār,]*
bu deyr-i miḥnet-ābāduñ egerçi ṣūreti çokdur
es̱er görmezse eglenmez göñül nakş̱-ı **nigārumdan** *(Gazel 141, Mısra 10). [nigārumdan, -um, -dan]*
neyler nevāda naġmede muṭrıb yaḳīnī mest
Sāḳī ṣafāda mey feraḥ-efzā **nigār** ḫūb *(Gazel 15, Mısra 10). [nigār,]*
seyrāna gitdi ʿarz-ı cemāl itmedin **nigār**
gitdükçe cevr ider o perī-ruḫ nihān olup *(Gazel 16, Mısra 3). [nigār,]*
pāy-būs-ı **nigār** devletdür
el virürse ʿaẓīm rifʿatdür *(Gazel 64, Mısra 1). [nigār,]*
gerek aġlat beni gerek güldür
severin sen **nigārı** nʿolsa gerek *(Gazel 97, Mısra 4). [nigārı, -ı]*

nigeh-dār: Gözetleyen, koruyan.

himmet-i bedraḳa-i feth **nigeh-dāruñ** olup
nūr-ı nuṣretle mücellā ola şām u seḥerüñ *(Gazel 114, Mısra 3). [nigeh-dāruñ,]*

niger: Bakıcı, bakakalan, seyreden.

mihr-i ruḫsāruña her gün **nigerān** olmaġ-içün
kāşki revzenüñe dīdelerüm cām olsa *(Gazel 175, Mısra 3). [nigerān, -ān]*
sen meleksüz yanuma gelse perī-peykerler
ḥūr olsa daḫı yoḳdur **nigerānum** muṣlī *(Gazel 197, Mısra 14). [nigerānum, -num]*
egerçi aḫşama ḳarşu baḳılmaz āyineye
olur ʿiẕāruña zülfüñ yanında dil **nigerān** *(Gazel 136, Mısra 12). [nigerān,]*

nigerān eyle-: Bakakalmak.

ḫvābdan nergisüñ aç bāġda ey serv-i revān
sünbülüñ ḥāl-i perīşānına eyle nigerān *(Gazel 139, Mısra 2). [nigerān eyle,]*

nigîn: Yüzük.

lebüñde ḫaṭ **nigīn-i** laʿlde ṣan ism-i aʿẓamdur
anuñçün emrüñe dil ey perī-peyker müsaḫḫardur *(Gazel 61, Mısra 13). [nigīn-i,]*

nigīn-i laʿl: Lal taşından yapılmış mühür.

ḫaṭṭ-ı yāḳūt-ı lebüñdür cānı tesḫīr eyleyen
bir **nigīn-i laʿldür** ki ism-i aʿẓam bundadur *(Gazel 43, Mısra 6). [nigīn-i laʿldür,]*

nigūsār: Baş aşağı etmek, ters döndürmek.

bu cism-i kebūdumda olan dāġlar añlar
encümle ḳılan çarḫ-ı **nigūsārı** temāşā *(Gazel 9, Mısra 4). [nigūsārı, -ı]*

nihāl: 1. Fidan 2. Fidan boylu güzel.

gel ey **nihāl-i** ḳadüñ serv-i cūy-bār-ı revān
ṭarāvet-i gül-i rūyuñ bahār-ı ʿālem-i cān *(Beyit 4, Mısra 1). [nihāl-i, --i]*
cism-i bārīküm pür itdi dāġlarla her elif
ey yaḳīnī bir **nihāl-i** berg ü bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 10). [nihāl-i, --i]*
şimşād ḥadden aşurı serv-i sehī ḳaṣīr
yāruñ **nihāl-i** ḳaddine baḳ iʿtidāli gör *(Gazel 39, Mısra 12). [nihāl-i, --i]*

bāġ-ı cihānda ḳaddüñe beñzer **nihāl** yoḳ
serv-i sehīde meyl idicek iʿtidāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 1). [nihāl,]*
ḫayāl-i ḳadd-i bülendüñ **nihāl-i** bāġ-ı cinān
hevā-yı ġonca-i laʿlüñ bahār-ı ʿālem-i cān *(Gazel 138, Mısra 1). [nihāl-i, --i]*
o gül-ruḫsārumı göstermeyüp ben bülbül-i zāra
Raḳībā ġam **nihālin** bāġ-ı ḳalbümde dikensin sen *(Gazel 150, Mısra 6). [nihālin, -iñ]*
dirseñ cinānda gözüñe ṭūbā görinmeye
bāġ-ı leṭāfet içre o ġarrā **nihāli** gör *(Gazel 39, Mısra 8). [nihāli, -i]*
ġoncalar hep saña eyler ser-fürū ey serv-ḳadd
bāġ-ı ḥüsnüñ ser-firāz olmış **nihāli** sen misin *(Gazel 158, Mısra 8). [nihāli, -i]*
ayırma ġoncasını gülşenüñ **nihālinden**
ḳoparma yüregini ʿandelīb-i nālānuñ *(Gazel 102, Mısra 5). [nihālinden, -in, -den]*
bād ṣarṣar diyü ġamdan ṣararup berg-i ḫazān
düşer o tāze **nihāl** üstine dir dir ditrer *(Gazel 30, Mısra 8). [nihāl,]*

nihāl-i gülbün: Gül fidanı.

seḥerde ṣanma güle jāle virdi dürr-i bahā
nihāl-i gülbün ele aldı cevherī ḳalḳan *(Kaside 3, Mısra 18). [nihāl-i gülbün,]*

nihāl-i ḳadd: Fidan boy. II Fidan gibi boy.

ḥarīm-i dergehüñi būstāna beñzetdüm
nihāl-i ḳaddüñi serv-i revāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 2). [nihāl-i ḳaddüñi,]*
bihişti kūyuñı ben būstāna beñzetdüm
nihāl-i ḳaddüñi serv-i revāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 2). [nihāl-i ḳaddüñi,]*

nihāl-i ḳāmet-i mevzūn: (Sevgilinin)f idan gibi ölçülü, düzgün boyu.

nihāl-i ḳāmet-i mevzūn-ı yāra öykünmiş
ne alçaḳ olduġını bildüñüz mi ṭūbāʿnuñ *(Gazel 102, Mısra 7). [nihāl-i ḳāmet-i mevzūn-ı,]*

nihāl-i nāz-perverd: Nazla büyütülmüş fidan II Nazlı sevgili.

serv-i bāġuñ ḳılmazın bī-hūde reftārına meyl
ḳāmetüñ gibi **nihāl-i nāz-perverd** isterin *(Gazel 157, Mısra 10). [nihāl-i nāz-perverd,]*

nihāl-i ʿömr: Ömür fidanı II Ömür ağacı.

nihāl-i ʿömrüñi itsün dırāz sidre-miṣāl *(Kaside 1, Mısra 81). [nihāl-i ʿömrüñi, -ñi]*

nihān: Gizli, saklı, gizlenmiş, saklanmış.

ṭarīḳ-ı ʿışḳa girüp ḫalḳdan **nihān** olayın
diyār-ı ġurbete yaşum gibi revān olayın *(Gazel 154, Mısra 1). [nihān,]*

nihān it-: Gizlemek, saklamak.

çemende bād-ı hevā buldı niçe ḫurde-i zer
kim **itdi** ġonca-i gül kīse içre anı **nihān** *(Kaside 3, Mısra 6). [nihān itdi,]*

nihān ḳal-: Gizli, saklı kalmak.

ʿayān itme ṣaḳın ʿışḳ āteşin sūzuñ **nihān ḳalsun**
ḳomam ʿışḳuñ yolın ḳalsun göñül yol ḳalmasun cānā *(Gazel 161, Mısra 5). [nihān ḳalsun, -sun]*

nihān ol-: Gizlenmek, saklanmak.

seyrāna gitdi ʿarz-ı cemāl itmedin nigār
gitdükçe cevr ider o perī-ruḫ **nihān olup** *(Gazel 16, Mısra 4). [nihān olup,]*

nihāyet: 1. Son. 2. Sonunda, en sonunda.
ne rūzgār sitemgerligine ġāyet var
ne ẓulm ü cevrine ol ẓālimüñ **nihāyet** var *(Müseddes 2, Mısra 22). [nihāyet,]*

nihāyet bul-: Sona ermek, bitmek, tükenmek.

ben belā vü ġuṣṣa vü cevre **nihāyet bulmadum**
gerçi dirler her belānuñ ʿāḳıbet pāyānı var *(Gazel 28, Mısra 7). [nihāyet bulmadum, -du, -m]*

nihāyet ol-: Son bulmak,aşığın sevgiliye kavuşma ümidi ile hayatının son bulması.

aṣsun ser-i zülfinde yaḳīnī ḳulın ol şāh
bir bendesinüñ āḫir **ola** ʿömri **nihāyet** *(Gazel 19, Mısra 14). [nihāyet ola,]*

nihāyetü'l-āmāl: Emellerin en sonu.

mütemmem eyle kim olur **nihāyetü'l-āmāl**
dirīġ ḳuṭb-ı murād üzre dönmeyüp bir kez *(Kaside 1, Mısra 73). [nihāyetü'l-āmāl,]*

niḳāb: Yüz örtüsü, peçe.

seyr itmege ʿiẕāruñı ey māh **bī-niḳāb**
yüz yirde ḫāke düşdi şitābından āfitāb *(Gazel 12, Mısra 1). [bī-niḳāb,]*
gün ṭoġdı başa maṭlaʿ-ı kūyında ol mehüñ
ʿarz eyledi ʿiẕārını refʿ eyleyüp **niḳāb** *(Gazel 11, Mısra 14). [niḳāb,]*
ister ṭavāf eyleye bī-perde dil velī
zülfi cemāl-i kaʿbe-i yāra **niḳābdur** *(Gazel 44, Mısra 16). [niḳābdur, -dur]*

nīlʿ: Nil nehri.

āsumānī giyer ol burc-ı cemālüñ māhı
ġusl içün **nīlʿe** girer yūsuf-ı mıṣrī gūyā *(Gazel 4, Mısra 4). [nīlʿe, -e]*

niʿmet: İyilik, lûtuf, ihsan, bahşiş.

ẕevḳ-ı ḥelvādan eleẕdür bize bu **niʿmet-i** ḫūb
ki miyāna gele bir lebleri pālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 11). [niʿmet-i, --i]*

niʿmet-i dünyā: Dünya nimetleri.

niʿmet-i dünyāya ṣōfī ṭutmayup ṣāfī geçer
fikr-i esrār-ı hüviyyet eyler ol ḥayrānı gör *(Gazel 38, Mısra 3). [niʿmet-i dünyāya,]*

nisār: Saçma, dağıtma, feda etme.

der-i pāşāya lāyıḳ ola **niṣār**
ey yaḳīnī bu naẕm-ı dür-bāruñ *(Gazel 106, Mısra 9). [niṣār,]*

nisbet: "Kıyaslama, karşılaştırma" amacıyla kullanılmıştır.

baña **nisbet** ṣuʿarā zümresi encüm gibidür
āsumān-ı hünere mihr-i dıraḫşānam ben *(Gazel 144, Mısra 15). [nisbet,]*
ḫafīf luṭfına **nisbet** seḫā-yı ebr-i ṣiḳāl
uyup zelāzile ger ḫıffet itmeseydi zemīn *(Kaside 1, Mısra 27). [nisbet,]*
beyāz-ı ʿārız-ı āmāle ẓıll-i çetrüñ ḫāl
firāz-ı küngüre-i ṭāḳ-ı ḳadrüñe **nisbet** *(Kaside 1, Mısra 42). [nisbet,]*

nisbet id-: Kıyaslamak, mukayese etmek.

gül ḫaddüñe mensūb geçer revnaḳı budur
yoġ olsun ider ġonca özin aġzuña nisbet *(Gazel 19, Mısra 12). [nisbet ider,]*

nīş: zehir, ağı.

itdüm şu deñlü nūş senüñ **nīş-i** nāveküñ
Farḳ olmaz oldı ḫāne-i zenbūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 11). [nīş-i,]*

nişān: İşâret, belirti, iz, alâmet.

her tīre kim **nişān** idesin ben kemīneñi
ḳalup derūn-ı sīnede ḫāṭır-nişān ola *(Gazel 6, Mısra 9). [nişān,]*
nişānı yoġ-idi rez duḫterinüñ bāġ-ı ʿālemde
şarāb-ı cām-ı vaḥdet birle serḫōş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 7). [nişānı, -ı]*
āsitānında seg-i kūyı **nişānın** seyr ḳıl
gülşen-i şādīde açılmış gül-i ḫandānı gör *(Gazel 38, Mısra 9). [nişānın, -ın]*
ḫadeng-i ġamzeñe sīnem **nişān** olduġını bildüm
bi-ḥamdiʿllāh dilā sehm-i saʿādetden **nişān** buldum *(Gazel 128, Mısra 5). [nişān,]*
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından ne nām u ne **nişān** ḳalsun *(Gazel 161, Mısra 9). [nişān,]*
dāʿimā ḳavş-ı ḳazādan atılur tīr-i fenā
ey gönül şanki **nişānıdur** anuñ ehl-i ḳubūr *(Gazel 40, Mısra 4). [nişānıdur, --ı, --dur]*
yā ḫūnīn ḳalbidür mecnūn-ı zāruñ laḫt laḫt olmış
derūnında olan dāġ-ı siyāh anuñ **nişānıdur** *(Gazel 46, Mısra 12). [nişānıdur, -ı, -dur]*
nem irmese aña **nīsān-ı** luṭf u cūduñdan
çemende neşv ü nemā bulmaz-ıdı serv-i revān *(Kaside 3, Mısra 19). [nīsān-ı,]*

nişān bul-: İşaret, iz bulmak.

ḫadeng-i ġamzeñe sīnem nişān olduġını bildüm
bi-ḥamdiʿllāh dilā sehm-i saʿādetden **nişān buldum** *(Gazel 128, Mısra 6). [nişān buldum, -dum]*

nişān it-: Hedef yapmak.

nişān itdi ḫadeng-i ġamzesine cism-i ʿuryānı
İṣābet itdi mevlā ṣaḳlasun anı ḫaṭālardan *(Gazel 142, Mısra 5). [nişān itdi,]*

nişān ḳal-: Izi kalmak.

elif çek sīneme ey serv senden bir **nişān ḳalsun**
tenüñ nār-ı maḥabbet yanmadan ḫākister eylerse *(Gazel 161, Mısra 3). [nişān ḳalsun,]*

nişāne: İz, alâmet, belirti.

vardur meger başumda saʿādet nişānesi
tīr-i cefāña dāġ-ı derūnum **nişānedür** *(Gazel 57, Mısra 8). [nişānedür, -dür]*
vardur meger başumda saʿādet **nişānesi**
tīr-i cefāña dāġ-ı derūnum nişānedür *(Gazel 57, Mısra 7). [nişānesi, -si]*
ḳāmetüñden **nişānedür** ṭūbā
kākülüñden nümūnedür maḥşer *(Gazel 29, Mısra 3). [nişānedür, -dür]*

nişānī beg: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde üç Nişânî'den bahsedilmişse de hangisi olduğu tam olarak tespit edilememiştir.

seḥāb-ı baḫşiş ü kān-ı kerem **nişānī beg**
ki reşḥa-i kef-i deryā-nişānıdur ʿummān *(Kaside 6, Mısra 7). [nişānī beg,]*

nişān-ı sīne: Göğüs hedefi, göğüs nişangâhı.

didüm geçdi **nişān-ı sīneden** peykān-ı ḫūn-rīzüñ
didi ol ḳaşları yā ey dü-tā-ḳāmet geçenden geç *(Gazel 23, Mısra 9). [nişān-ı sīneden, -de, -n]*

nʿit-: Ne etmek, ne yapmak.

bilmezin nʿeyledüñ **nʿitdüñ** sefer tedārükin itdüñ
beni cansuz ḳodın gitdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 7). [nʿitdüñ, -dü, -n]*

nite ki: Nitekim.

nite ki cennet-i ʿadn'e muḥammed-i muḫtār
riyāż-ı rifʿate ḥaḳḳ eyledi seni idḫāl *(Kaside 1, Mısra 23). [nite ki,]*
mihr-i vücūda lemʿadur insān **nite kim**
gökde hilāl-i çarḫ şeref-iktisābdur *(Gazel 44, Mısra 11). [nite kim,]*

nite kim: Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için "gerçekten, hakîkaten, nasıl ki … olduğu gibi" anlamlarında kullanılır.

sünbüli ġāyet perīşān eyledi zülf-i nigār
ḳāmet-i bālāsı itdi **nite kim** şimşādı pest *(Gazel 21, Mısra 8). [nite kim,]*
nām-ı bākīʿyle ġazel rengīn-i ḫōş-ter gösterür
zāġlansa **nitekim** şemşīr cevher gösterür *(Beyit 6, Mısra 2). [nitekim,]*
anı mehtāb eylemiş germiyyet-i mihr-i ruḫuñ
perr ü bālin yaymış ey meh **nitekim** şehbāz zülf *(Gazel 88, Mısra 16). [nitekim,]*

niyāz: Yalvarma, rica, istirham; büyüklerden birinin huzurunda edeple bulunmak, bazı tarikat dervişlerinin tarikat yolunda kendisinden üstün birine kendini teslim etmesi; derviş armağanı; hediye, ihsan, sadaka.

sen nāzenīne ḳarşu ḳapuñda **niyāzdur**
ṣaḥn-ı ḥaremde zühd ü ʿibādet didükleri *(Gazel 201, Mısra 5). [niyāzdur,]*
ol şāha secde ḳılmadın oldı **niyāzumuz**
sehv eyledük ḳabūl ola mı bu namāzumuz *(Gazel 72, Mısra 1). [niyāzumuz, -umuz]*
şāhum **niyāz** birle yaḳīnī duʿā ider
devlet ziyāde pāye-i iḳbāl pāyidār *(Gazel 26, Mısra 15). [niyāz,]*
her ne **niyāz** var-ısa ol dil-rübāya ḳıl
cümle sipās u minneti ey dil ḫudāʿya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 1). [niyāz,]*
yaḳīnī lāf u güzāfı ḳo eyle şāha duʿā
niyāza ḳaldur elüñ sūy-ı ḥażret-i mennān *(Kaside 3, Mısra 30). [niyāza, -a]*

niyāz eyle-: Yalvarmak, ricada bulunmak.

kāşki kaʿbe kapuñda **eylesem** yüz biñ **niyāz**
her nefesde nūr-ı dīdāruñ temennā eylesem *(Gazel 127, Mısra 9). [niyāz eylesem,]*

niyāza başla-: Yalvarmaya başlamak.

kūyında ol begüñ gel ey dil **niyāza başla**
çünki ḥicāzʿa irdüñ saʿy it namāza başla *(Gazel 170, Mısra 1). [niyāza başla,]*

niyyet id-: *(*Bir şeyi yapmayı) Zihinde tasarlamak, aklına koymak, yapmaya karar vermek.

cenāb-ı kaʿbeʿye dil secde eylemez aṣlā
meger ki ḳıble-i kūy-ı nigāra **niyyet idem** *(Gazel 125, Mısra 4). [niyyet idem, -em]*

niẓāmī: Usûlüne uygun, tertipli, düzenli.

niẓāmī ger ḫayālāt-ı kelāmum görse naẓmumda
diye baña yaḳīnī ḫusrev-i mülk-i suḫansın sen *(Gazel 150, Mısra 13). [niẓāmī, -ı]*

nīze: Mızrak, süngü.

şuʿāʿ-ı **nīze-i** ḫurşiyd-i ʿālem-ārāyı
livā-yı ḫusrev-i gītī-sitāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 5). [nīze-i, --i]*

noḳta: Az bir kısım, küçük bir parça.

hemīşe nāmuñı ẕikr itsün ey sipihr-i cemāl
kitāb-ı dānişüñüñ **noḳṭasın** bilen kişiye *(Kaside 1, Mısra 56). [noḳṭasın, -sın]*

nʿola: Ne çıkar.

bāġ-ı kūyuñda yaḳīnī şanemā bülbül-vār
gül yüzüñde **nʿola** eylerse hezār āh u fiġān *(Gazel 139, Mısra 10). [nʿola,]*
ġam küştesiyem üstüme feryād ider fiġān
ḳan aġlayup acırsa **nʿola** zaḫm-ı ḫūn-feşān *(Gazel 140, Mısra 2). [nʿola,]*
ne āh ü zāra meded var ne ʿarz-ı ḥāle mecāl
ne çāre egleyeyin bilmezin ʿaceb **nʿola** ḥāl *(Müseddes 2, Mısra 8). [nʿola,]*
murġlar şāhın **nʿola** idinseñ üsküflü gedā
oldı çün saña hümā-yı devlet ü devrān şikār *(Gazel 27, Mısra 3). [nʿola,]*
ġamzeñle şehīdem diyü itsem **nʿola** daʿvā
ḳanlu kefen eyler baña her demde şehādet *(Gazel 20, Mısra 9). [nʿola,]*
cān ü dil maḫzūn olup āh itseler her dem **nʿola**
ey perī zülfüñ ġamı hem andadur hem bundadur *(Gazel 43, Mısra 7). [nʿola,]*
ḫvān-ı vaṣluñ dil-i abdāla **nʿola** beẕl itseñ
bir iki gün bu fenā tekyede mihmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 9). [nʿola,]*
şiken-i zülfi şikest ola **nʿola** dildāruñ
Muttaşıl pertev-i ḫūrşiyd-i dıraḫşānda yatur *(Gazel 56, Mısra 9). [nʿola,]*
faḳrumuzla iderüz ehl-i ġınāyı pā-māl
ey yaḳīnī **nʿola** el virmez-ise dünyāmuz *(Gazel 68, Mısra 10). [nʿola,]*
çarḫı ihāta ḳılsa **nʿola** dūd-ı āhumuz
ḳılmaz gedālarına naẕar pādişāhumuz *(Gazel 70, Mısra 1). [nʿola,]*
bāġ-ı ruḫuñda dāne-i ḫālüñçün ey perī
terk eylesek bihişti **nʿola** biz de ādemʿüz *(Gazel 73, Mısra 4). [nʿola,]*
ʿiẕāruñ tāb-ı mülden ey gül-i ter al al oldı
nʿola bülbüllerüñ āhından olsa pür-ṣadā meclis *(Gazel 77, Mısra 8). [nʿola,]*
luṭfuñ anuñ ẕuhūrına olsa **nʿola** ẕahīr
şāhum yaḳīnī gibi bir ehl-i kemāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 9). [nʿola,]*
yūsuf-ı mıṣr-ı ḫüsn ü behcetsin
nʿola olsam senüñ ḫarīdāruñ *(Gazel 106, Mısra 4). [nʿola,]*
ʿanberīn ḫālüñe üftādedür ey çeşm-i ġazāl
baġrı ḫūn olsa **nʿola** nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 10). [nʿola,]*
ister ki pāy-mālüñ ola ḫāk-i rāh olup
yanuñca sürünürse **nʿola** dāmenüñ müdām *(Gazel 123, Mısra 12). [nʿola,]*
nʿola ger murġ-ı zār-ısam yine bāz-ı hümā-ṣaydam
niçe ʿanḳā gibi ḳuşlar uçurdum murġzārumdan *(Gazel 141, Mısra 3). [nʿola,]*
vefā itmezse **nʿola** ger ṣolaḳ-zāde ʿalī bālī
ḳulı ḳurbānıyam anuñ hemān dünyāda ṣaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 7). [nʿola,]*
çerāġ-ı lāle bu gülşende yanmaz dāġsuz hergiz
nʿola ol ʿārız-ı meh-veşde olsa ḫāl-i ʿanber-bū *(Gazel 167, Mısra 8). [nʿola,]*
cemālüñ maẕharıdur pertev-i mihri yaḳīnīʿnüñ
nʿola gün günden efzūn olsa ḫüsnüñ ey hilāl-ebrū *(Gazel 167, Mısra 16). [nʿola,]*
siyāh olursa libāsı **nʿola** o meh-rūnuñ
çerāġ dibi ḳarañu olur meẕeldür bu *(Gazel 168, Mısra 5). [nʿola,]*
mār-ı zülfüñsüz ol āşüfte zebūn olmışdur
nʿola tiryāk-i lebin ṣunsa dil-i bīmāra *(Gazel 174, Mısra 12). [nʿola,]*
ebri şimden gerü āhum **nʿola** berbād itse
tār-mār itdi ṣaçın yüz ṭutup ol meh nāza *(Gazel 176, Mısra 3). [nʿola,]*
mū-miyānuña ṣarılmazsa **nʿola** rişte-i cān
anı tek bend ḳıl ol zülf-i kemend-endāza *(Gazel 176, Mısra 5). [nʿola,]*
alduñsa tīrüñi **nʿola** mecrūḥ sīneden
peykānlaruñ yürekdedür ey ḳaşı yā hele *(Gazel 179, Mısra 3). [nʿola,]*
yaʿḳūb-veş gözüm **nʿola** ḳan aġlasa müdām
Çoḳ dem-durur o yūsuf-ı kenʿan görinmedi *(Gazel 190, Mısra 5). [nʿola,]*

kūyuñ aṣḥāb-ı ṣafā-y-ıla **nʿola** kılsam tavāf
ḳıble ḥaḳḳı bana oldur kaʿbe-i ʿulyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 7). [nʿola,]*

nuṣret: *1*. Yardım etmek. 2. Yardım, muavenet, medet.

mirʿāt-ı reʿfetinden ider dem-be-dem ṭulūʿ
ḫurşiyd-i ʿavn u **nuṣret** tevfīḳ-ı kārdān *(Gazel 137, Mısra 6). [nuṣret,]*

nuṣret ḳıl-: Yardım etmek.

gel yetiş leşker-i şādīyle meded **nuṣret ḳıl**
ceyş-i ġam aldı beden burcunı cānum fetḥī *(Gazel 194, Mısra 3). [nuṣret ḳıl,]*

nuṭḳ: Konuşma, söz, kelam.

yiridür **nuṭḳa** gelürse leb-i şekker-şikenüñ
cāme-i sebz-ile bir ṭūṭī-i gūyāsın sen *(Gazel 149, Mısra 9). [nuṭḳa, -a]*
kem iden naḳd-i ḥayātuñ dehenümdür dirsin
Nuṭḳa yoḳ ṭāḳati bir vālih ü ḥayrānuñdur *(Gazel 49, Mısra 8). [nuṭḳa, -a]*

nuṭḳa gel-: Dile gelmek, konuşmak, konuşmaya başlamak.

āb-ı rūyın gülüñ ey bād-ı ṣabā yirlere çal
nuṭḳa gel ġonca-i dem-besteyi güftār eyle *(Gazel 180, Mısra 8). [nuṭḳa gel,]*
ġonca-i ḳalbüm açılur cānā
Nuṭḳa gelse leb-i şeker-bāruñ *(Gazel 106, Mısra 2). [nuṭḳa gelse,]*

nūr: 1. Işık, ziya, aydınlık, nur.

ṭulūʿ itsün ümīdüm kevkebi burc-ı ʿināyetden
şeref **nūrın** cebīnüm üzre tābān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 6). [nūrın, -ın]*
ḳapuñı kaʿbe-i ehl-i ṣafāya beñzetdüm
Ruḫ-ı münīrüñi **nūr-ı** ḫudāʿya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 2). [nūr-ı, --ı]*
nūr-ı ruḫuñda ṣanma belürdi ḫaṭ-ı ġubār
bir sīm levḥa yazdı ḳazā sūre-i duḫān *(Gazel 140, Mısra 5). [nūr-ı, --ı]*
oldı ṣan **nūr-ı** ḫudā aḥmed-i muḫtārʿı muḥīṭ
nūrdan puñara girmiş görinür ḥūrāsın *(Gazel 151, Mısra 6). [nūrdan, -dan]*
pür oldı kaʿbe-i dil pertev-i **nūr-ı** ʿiẕārından
ẓalām-ı şām-ı fürḳat gitdi göñülden ṣafā geldi *(Gazel 191, Mısra 9). [nūr-ı, --ı]*
penāh-ı sāye-i luṭfuñda mihr ü māh ʿıyāl
sevād-ı dīde-i ʿirfāna ʿaḳd-ı ḫāmeñ **nūr** *(Kaside 1, Mısra 40). [nūr,]*
perde-i ḫaṭṭ-ı siyāh altında lāmiʿdür ruḫuñ
kaʿbe içre berḳ urur ṣan **nūr-ı** ḫayrüʿl-mürselīn *(Kaside 2, Mısra 16). [nūr-ı, --ı]*

nūr u fer: Işık ve aydınlık.

rūşen olmaz ḳaṣr-ı şevḳ olmayıcaḳ cām-ı şarāb
nūr u fer bulmaġa meclis sāġar-ı ṣahbā gerek *(Gazel 98, Mısra 10). [nūr u fer,]*

nūrdan beden: Parlak vücut. II Sevgilinin beyaz teni.

kūy-ı nigār şehr-i melāḥat ḥiṣārıdur
cism-i münīri olmış aña **nūrdan beden** *(Gazel 146, Mısra 6). [nūrdan beden,]*

nūr-ı aḥmed: Hz. Muhammed'in nuru.

nūr-ı aḥmed ṣan ider sündüs-i aḫzarda mekān
ya yaşıl cāme giyen ḫızr-ı muʿallāsın sen *(Gazel 149, Mısra 5). [nūr-ı aḥmed,]*

nūr-ı aʿẓam: Çok büyük ışık, parıltı.

lemʿa-i envār-ı ḥüsnüñ gör dil-i pür-şevḳda
nūr-ı aʿẓam bundadur ʿarş-ı muʿaẓẓam bundadur *(Gazel 43, Mısra 4). [nūr-ı aʿẓam,]*

nūr-ı başar: Göz nuru.

gerçi kim ḥūr u melekde var-ımış nāzüklük
degül anlar daḫı sen **nūr-ı başardan** nāzük *(Gazel 99, Mısra 8). [nūr-ı başardan,]*

nūr-ı cemāl: Cemalinin nuru.

nedür hüviyyeti bilmek dilerseñ ey dervīş
ʿayān ider anı **nūr-ı cemāli** dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 10). [nūr-ı cemāli,]*

nūr-ı dīdār: Yüzün, çehrenin ışığı, parlaklığı.

kāşki kaʿbe kapuñda eylesem yüz biñ niyāz
her nefesde **nūr-ı dīdāruñ** temennā eylesem *(Gazel 127, Mısra 10). [nūr-ı dīdāruñ, -un]*

nūr-ı dīde: Göz nuru, göz ışığı.

ey **nūr-ı dīde** kuḥl-ı sıfāhānʿa kim baḳar
ehl-i maḥabbetüñ gözi ol ḫāk-i pādadur *(Gazel 41, Mısra 3). [nūr-ı dīde,]*

nūr-ı ḫudā: Allah'ın nuru.

senüñ ey **nūr-ı ḫudā** ḫasret-i dīdāruñdan
teb ṭutup oldı teni āb-ı revānuñ lerzān *(Gazel 139, Mısra 7). [nūr-ı ḫudā,]*
oldı ṣan **nūr-ı ḫudā** aḥmed-i muḫtārʿı muḥīṭ
nūrdan puñara girmiş görinür ḥūrāsın *(Gazel 151, Mısra 5). [nūr-ı ḫudā,]*
şuʿāʿ-ı mihr-i ruḫı zülfi ẓulmetin giderüp
Yaḳīnī **nūr-ı ḫudā** rūşen itdi şāmumızı *(Gazel 189, Mısra 10). [nūr-ı ḫudā,]*

nūr-ı mihr: Güneş'in aydınlığı.

nūr-ı mihrüñle pür dil ü dīde
berr ü baḥre ḥimāyetüñ şāmil *(Gazel 122, Mısra 3). [nūr-ı mihrüñle,]*

nūr-ı nuṣret: Yardım ışığı.
himmet-i bedraḳa-i feth nigeh-dāruñ olup
nūr-ı nuṣretle mücellā ola şām u seḥerüñ *(Gazel 114, Mısra 4). [nūr-ı nuṣretle, -le]*

nūr-ı ruḥ: Yanağının nuru, aydınlığı.

ḳamaşur lemʿa-i envāruña gözler baḳamaz
Berḳ urur **nūr-ı ruḫuñ** reşk-i yed-i beyzāsın *(Gazel 151, Mısra 8). [nūr-ı ruḫuñ,]*

nūş: İçki, içecek II Zevk u safâ.

itdüm şu deñlü **nūş** senüñ nīş-i nāveküñ
Farḳ olmaz oldı ḫāne-i zenbūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 11). [nūş,]*

nūş eyle-: İçmek.

anı **nūş eyleyen** āb-ı ḥayāt-efzāya meyl itmez
mey ü ṣaḥbāda el-ḥaḳ başḳa ṣōfī bir ṣafā vardur *(Gazel 51, Mısra 9). [nūş eyleyen,]*

nūş id-: İçmek.

ṭurup bir ān meclisde ṭolular **nūş idem** dirdüñ
unutduñ gitdüñ anı ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 171, Mısra 11). [nūş idem,]*
ṭurup bir ān meclisde ṭolular **nūş idem** dirdüñ
unutduñ gitdüñ ammā ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 172, Mısra 9). [nūş idem,]*
sāḳıyā cām-ı meyi destüme ṣun **nūş ideyin**
bāri bir dem ġam-ı eyyāmı ferāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 1). [nūş ideyin, -eyin]*
zülāl-i laʿl-i cān-baḫşını **nūş idüp** ṣafā bulmaḳ
Yaḳīnī neşʿe-dār-ı āb-ı ḥayvān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 15). [nūş idüp,]*
devr-i güldür ele al cām-ı ṣarāb-ı gül-fām
nūş idüp gül gibi laʿlīn-ḳadeḥ ol mest-i müdām *(Müseddes 3, Mısra 18). [nūş idüp,]*
olup kūy-ı ḫarābātuñ gedāsı cām-ı cem **nūş it**
bu cā vü salṭanat cemşiyd-i devrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 9). [nūş it,]*

nūş it-: İçmek, şarap içmek.

lebüñ būs itdi sāġar ṣanma kim **nūş itdügüm** meydür
dil-i bīmāra ḳanlar yutdurur ey bī-vefā meclis *(Gazel 77, Mısra 5). [nūş itdügüm,]*
bāde **nūş itsem** seg-i kūyuñ sifālinden müdām
reşk-i cem itsem yaḳīnī ʿişret-i şāhānemi *(Gazel 198, Mısra 9). [nūş itsem, -sem]*

nūyīn: Nuyan: şehzade. Padişah oğlu.

nūyīn-i ḫaşm-bend ḫıdīv-i cihān-sitān
dārā-yı çarḫ-kevkebe pāşā-yı kām-rān *(Gazel 137, Mısra 1). [nūyīn-i,]*

nücūm: Yıldızlar.

dökerse taḫta-i remle izüñ tozın remmāl
şihāb elif bedeninde **nücūm** yir yir dāġ *(Kaside 1, Mısra 60). [nücūm,]*
nücūm gibi yanam ṣubḥ olınca şevḳumdan
ḫudā ger eyleye bīdār-ı kūy-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 3). [nücūm,]*

nücūm-ı eşk: Gözyaşı yıldızları, gözyaşı damlaları.

maḥv olur gün yüzine ḳarşu **nücūm-ı eşküm**
mihr-i raḫşāna muḳābil olımaz seyyāre *(Gazel 174, Mısra 7). [nücūm-ı eşküm, -üm]*

nüḫūset: Uğursuzluk.

kevkeb **nuḫūset** üzre vü ṭāliʿ felek-zede
Baḫt-ı siyāhı itmedi bīdār enīnümüz *(Gazel 74, Mısra 1). [nuḫūset,]*

nükte: İnce bir anlam taşıyan, zekâ eseri olduğu için hoşa giden zarif ve düşündürücü söz, espri.

cüdā-yı mihr olana zaʿf u inḥinā irişür
gece sehil ışılatmış bu **nükteyi** meh-i nev *(Gazel 166, Mısra 8). [nükteyi, -y, -i]*
ey yaḳīnī o bütüñ **nüktelerin** fehm eyle
ne bilür ehl-i luġat terk idelüm ḳamusın *(Gazel 152, Mısra 9). [nüktelerin, -lerin]*

nükte-dān ol-: Nükte yapmakta mahir olmak, nükte bilen olmak.

rengīn ü nāzük eyle edāñı yaḳīnīyā
Vaṣf it lebin ʿubeydī gibi **nükte-dān olup** *(Gazel 16, Mısra 10). [nükte-dān olup, -olup]*

nükte-dānlıḳ: Nüktedan olma durumu, nüktecilik.

cevher-i ferd-i dehānın bildügin ġayr istemem
nükte-dānlıḳda yaḳīnī kendümi ferd isterin *(Gazel 157, Mısra 12). [nükte-dānlıḳda,]*

nüḳūd: Varlıklar. II Varlıkların adedi.

nuḳūd-ı eşküme baḳmaz o şāh-ı sīmīn-ten
Faḳīr diyü ider ben gedāya istiġnā *(Gazel 3, Mısra 5). [nuḳūd-ı,]*

nümūne: 1. Nitelikleri hakkında bir fikir vermek üzere bir bütünden alınan parça, örnek. 2. Benzer.

ḳaddüñ miṣāli bulmadı şimşād imtiyāz
laʿl-i lebüñ **nümūnesi** āb-ı zülāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 8). [nümūnesi, --si]*
ḳāmetüñden nişānedür ṭūbā
kākülüñden **nümūnedür** maḥşer *(Gazel 29, Mısra 4). [nümūnedür, -dür]*

O

o dem: O zaman.

ne dem ki ilte ṣabā bāġa būy-ı sünbülüñi
o dem hevāya düşüp bī-ḳarār olur reyḥān *(Gazel 138, Mısra 12). [o dem,]*
otaġ-ı çarḫa gelüp şāh-ı lāciverd-evreng
öñine çekdi şafaḳdan **o demde** perde-i al *(Kaside 1, Mısra 12). [o demde,]*

o māh: O ay gibi güzel ‖ Ay yüzlü sevgili.

kūyında sāye ṣaldı **o māh** üstüme bugün
irmez ʿulüvv-i rifʿatüme gökde āfitāb *(Gazel 12, Mısra 7). [o māh,]*
o meh geldükçe ḫālüm görmege ṣeydālıġum artar
olur āşüfte-dil ḥayfā ki gün geldükçe dīvāne *(Gazel 172, Mısra 3). [o meh,]*

o mihr: O güneş. II O güneş gibi parlak sevgili.

mizācı āteş anuñ biz ṣu gibi māʿil aña
o mihr-i ʿālem-ile imtizācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 4). [o mihr-i,]*

o şeh: O padişah, o sevgili.

başuñ ṭutup elde ḳıl **o şeh** pāsına ġalṭān
ḳaṣd eyle dilā olmaġa serdār-ı vilāyet *(Gazel 20, Mısra 5). [o şeh,]*

o şeh-süvār: O usta binici.

göñli fütādenüñ reh-i ġamda ḳalur dimez
benden **o şeh-süvār** girīzān olup gider *(Gazel 32, Mısra 8). [o şeh-süvār,]*

od: Ateş, Aşk ateşi.

cefā vü cevr-ile ḫalḳı niçe **odlara** yaḳarsın
be hey ẓālim ne işlersin unutduñ ʿahd-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 3). [odlara, -lar, -a]*
ṣu gibi alçaġʿaḳarsın beni **odlara** yaḳarsın
ne ḳıya ḳıya baḳarsın ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 3). [odlara, -lar,-a]*
ʿāleme mihrüm **od** ṣalar ammā
ṭāliʿümden o meh degül āgāh *(Gazel 183, Mısra 11). [od,]*
bī-ḥaḳīḳat büti ḳo ʿīsī-i devrān ise de
yanma bī-mihr **odına** şemʿ-i şebistān ise de *(Müseddes 1, Mısra 4). [odına, -ı, -n, -a]*

oğlan: Delikanlı, erkek çocuk.

zenāna vazʿ iden **oğlana** baḳmaz er gibi er
levend ṭarzı müşāhed gerek güzellerde *(Gazel 178, Mısra 5). [oğlana, -a]*

ohşa-: Okşamak.

her seḥer ḥīle-ile zülf-i nigār **oḫşamaġa**
cest-bāz olmaya hīç bād-ı seḥerden nāzük *(Gazel 99, Mısra 5). [oḫşamaġa, -a]*

oḳ: *1*. Yay veya keman denilen kavis şeklinde bükülmüş bir ağaç çubuğa gerili kirişe takılarak uzağa atılan ucu sivri demirli ince ve kısa değneğe verilen addır. 2. Kirpikler.

çāre-sāzum şu ḳadar atdı ḳamış **oḳlarını**
göñlüm ol şīre dönüpdür ki neyistānda yatur *(Gazel 56, Mısra 3). [oḳlarını, -lar, -ı, -n, -ı]*
bir iki yüzlü egridür tīġuñ
Oḳlaruñ ehl-i istıḳāmetdür *(Gazel 64, Mısra 6). [oḳlaruñ, -laruñ, -uñ]*
kerem it **oḳ** gibi gel atma beni yabana
ṭoġrı bir bendeñem ey ḳaşı kemānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 5). [oḳ,]*
yazdı **oḳuña** ḳudret-i ṣunʿ u kemāli gör
Baḳ rūy-ı yāra āyine-i ẕüʿl-celāli gör *(Gazel 39, Mısra 1). [oḳuña, -uñ, -a]*
pey-der-pey **oḳlaruñ** dil-i sūzāna geçdiler
bir tāb-ḫānedür niçe mihmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 3). [oḳlaruñ, -laruñ, -uñ]*

oḳı-: 1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek.

bülbüllere ḳıya baḳan ol çeşm-i şāhbāz
gördükde nāmemi umarın **oḳıya** gele *(Gazel 179, Mısra 6). [oḳıya, -(y)a]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege şarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 8). [oḳıdur,]*
dil almaḳda müjeñ ʿayyārdur efsūn **oḳur** ammā
ʿaḳıllar çāk olur siḥr eylese ol nergis-i cādū *(Gazel 167, Mısra 9). [oḳur, -r]*

oḳıd-: Okutmak, söyletmek.

baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege şarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 4). [oḳıdur, -ur]*

ol: O, işaret sıfatı.

şanma cismüñle güzeldür yed-i beyzā ancaḳ
ḫāl-i hindū da güzel **ol** siyeh ebrū da güzel *(Gazel 119, Mısra 6). [ol,]*
kimse **ol** mū-miyānda bulamaz ḳılca ḳuṣūr
Sāḳ-ı meh-pāre güzel sāʿid-i bāzū da güzel *(Gazel 119, Mısra 9). [ol,]*
her ne niyāz var-ısa **ol** dil-rübāya ḳıl
cümle sipās u minneti ey dil ḫudāʿya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 1). [ol,]*
geldükçe rāst yolda ṭurup almadı selām
ṭurmaz cefā ider yürür **ol** serv-i ḫōş-ḫırām *(Gazel 123, Mısra 2). [ol,]*
ġubār-ı cismi berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında **ol** perīnüñ raḳṣ iden dīvāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 6). [ol,]*
ġubārumı ḳılayın gird-bād-veş berbād
yolında tā ki ḳılam **ol** perī-ruḫuñ tek ü dev *(Gazel 166, Mısra 6). [ol,]*
alurdum mīve-i maḳṣūdumı şāḫ-ı saʿādetden
eger **ol** serv sīb-i ġabġabından virse şeftālū *(Gazel 167, Mısra 6). [ol,]*
çerāġ-ı lāle bu gülşende yanmaz dāġsuz hergiz
nʿola **ol** ʿārız-ı meh-veşde olsa ḫāl-i ʿanber-bū *(Gazel 167, Mısra 8). [ol,]*
dil almaḳda müjeñ ʿayyārdur efsūn oḳur ammā
ʿaḳıllar çāk olur siḥr eylese **ol** nergis-i cādū *(Gazel 167, Mısra 10). [ol,]*
sirişk-i çeşm reşk-i pāy-būs-ı cūy-bār eyler
ḫırāmān olsa ṣaḥn-ı bāġda **ol** ḳāmet-i dil-cū *(Gazel 167, Mısra 12). [ol,]*
aḳar ṣan cennet-i firdevsʿden bir cūy-ı ṣāfīdür
degüldür **ol** leṭāfet gülşeninde sāʿid ü bāzū *(Gazel 167, Mısra 14). [ol,]*
kūyında **ol** begüñ gel ey dil niyāza başla
çünki ḥicāzʿa ırdüñ saʿy it namāza başla *(Gazel 170, Mısra 1). [ol,]*
seyl-āb-ı sirişküm bulanup her dem aḳardı
ol servüñ ayaġına varıcaḳ ṭurı vardı *(Gazel 184, Mısra 2). [ol,]*

görüp ḫurşiyd-i ḫaddin **ol** perīnüñ
be hey ʿāṣıḳ feraḥṣād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 7). [ol,]*
ey nāle-i yaḳīnī sipihri ṭoḳuz ṭolan
bir aydur ki **ol** meh-i tābān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 16). [ol,]*
ʿārızuñda **ol** siyeh ḫaṭlar ki vardur fevc fevc
ṣan ḫabeş kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn *(Kaside 2, Mısra 7). [ol,]*
benem zamānede **ol** şeh-süvār-ı esb-i kemāl
ki raḫş-ı himmetüme cilvegeh verā-yı cihān *(Kaside 6, Mısra 23). [ol,]*
egmez ṣurāḥī cāma baş eyler mücādele
ol ser-keşüñ boġazını al sāḳıyā ele *(Gazel 179, Mısra 2). [ol,]*
bir dem **ol** ḫūnī bāña raḥm itmeyüp ḳıldı helāk
ḳanlar aġla dem-be-dem ey çeşm-i pür-ḫūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 5). [ol,]*

ol-: "Olmak" yardımcı fiili.

gül-ruḫuñ şevḳ-ıla ḫandān **olduġından** bāña ne
ben melūlem ġayrı şādān **olduġından** bāña ne *(Gazel 182, Mısra 1). [olduġından, -duġ, -ı, -n, -dan]*
ẓulmet-i hicrānda ḳaldum teşne iskender gibi
leblerüñ ser-çeşme-i cān **olduġından** bāña ne *(Gazel 182, Mısra 10). [olduġından, -duġ, -ı, -n, -dan]*
ḳılca **olduġı** miyānı bellüdür maḫfī degül
kimse amma irmedi sırr-ı dehān-ı yāra hīç *(Gazel 24, Mısra 5). [olduġı, -duġ, -ı]*
her mehi gördükde naḳd-i eşküñi ḫarc eyleyüp
müşterī **olma** metāʿ-ı vaṣla kim hicrānı var *(Gazel 28, Mısra 6). [olma, -ma]*
ʿarz ider nakd-i encüm-i eşki
māh **olmış** gibi ḫarīdāruñ *(Gazel 105, Mısra 12). [olmış, -mış]*
aldı mekr ü ẓulm-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi **olmış** sitemger kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 12). [olmış, -mış]*
kūy-ı nigār şehr-i melāḥat ḥiṣārıdur
cism-i münīri **olmış** aña nūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 6). [olmış, -mış]*
aldı ẓulm ü mekr-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi **olmış** sitemger kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 18). [olmış, -mış]*
ḳanı cām-ı mey-i laʿlüñle bī-hūş **olduġum** demler
şarāb-ı şevḳ-ıla sermest ü medhūş **olduġum** demler *(Gazel 35, Mısra 1). [olduġum, -duġ, -um]*
ḳanı cām-ı mey-i laʿlüñle bī-hūş **olduġum** demler
şarāb-ı şevḳ-ıla sermest ü medhūş **olduġum** demler *(Gazel 35, Mısra 2). [olduġum, -duġ, -um]*
hīç ṣıḥḥat yüzini görmedüm āh
olalıdan senüñ dil-efgāruñ *(Gazel 106, Mısra 8). [olalıdan, -a, -lı, -dan]*
cāme-i sebz-ile kūyuñda ḫurāmān **olsañ**
ḫulle-i sebz-ile cennetdeki ḫūrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 7). [olsañ, -sa, -ñ]*

ol-: "Ol-" fiilinin geniş zaman eki almış biçimi.

dūr iken böyle yaḳar ol yüzi ḫūrşiyd beni
pertev-i vaṣlına irsem niçe **olur** ḥāl ʿaceb *(Gazel 13, Mısra 4). [olur, -ur]*

ol-: "Olmak" fiilinin şart kipi çekimi.

zülfüñ esīriyüz budur ancaḳ günāhumuz
ʿafvuñ revādur **olsa** şehā ʿöẕr-ḫvāhumuz *(Gazel 71, Mısra 2). [olsa, --sa]*
yur āb-ı ʿafv anı ne ḳadar **olsa** cürmümüz
Şefḳat ḳılursa ol şeh-i bende-nüvāzumuz *(Gazel 72, Mısra 11). [olsa, --sa]*
ʿaceb mi reşk-i ḥavz-ı kevs̱er **olsa** sāḳıyā meclis
ṭolu cām-ı muṣaffālarla oldı pür-ṣafā meclis *(Gazel 77, Mısra 1). [olsa, --sa]*
ey yaḳīnī diyemez ḫançerinüñ ḥiddetini
olsa her bergi zebān sūsen-i saḫn-ı çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 10). [olsa, --sa]*
ʿanberīn ḫālüñe üftādedür ey çeşm-i ġazāl
baġrı ḫūn **olsa** nʿola nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 10). [olsa, --sa]*

kāşki biñ cānum **olsa** tende ey leylā-hırām
zülfüñ-içüñ her birin mecnūn-ı şeydā eylesem *(Gazel 127, Mısra 5). [olsa, --sa]*
çāh-ı ġam **olsa** gözlerüm neʿaceb
görmedüm yūsufʿı çü rüʿyāda *(Gazel 169, Mısra 9). [olsa, --sa]*
geşt-i gülşen ne-y-idi raġmına murtāzlaruñ
bile ṣalınmaġa bir serv-i gül-endām **olsa** *(Gazel 175, Mısra 6). [olsa, --sa]*
gece olsun varayın ḫānesine dimiş o māh
ḳanı ṭāliʿ ki ṭulunsa güneş aḫşām **olsa** *(Gazel 175, Mısra 8). [olsa, --sa]*
gül gül **olsa** ruḫın öpsek lebi cāmın emsek
gele gül mevsimi ʿīş-ı mey-i gül-fām **olsa** *(Gazel 175, Mısra 10). [olsa, --sa]*
ey yaḳīnī lebi vaṣfın idemezsin o mehüñ
her sözüñ ʿīsī-i cān-baḫşdan ilhām **olsa** *(Gazel 175, Mısra 14). [olsa, --sa]*
irerse devlet-i pā-būs-ı yāra bir ʿanḳā
yiridür **olsa** ġubār āsitān-ı dilberde *(Gazel 178, Mısra 8). [olsa, --sa]*
ṭūbā ḳadüñ hevāsı-y-ıla göñlüm ey perī
Uçmaḳ dilerdi kūyuña **olsa** eger peri *(Gazel 200, Mısra 2). [olsa, --sa]*
maʿrifetsüz ādemī muhtāc imiş
ʿālem anuñ **olsa** ḳarnı ac imiş *(Kıt'a 2, Mısra 4). [olsa, --sa]*
tenümde şerḥalarum cümleten dehān **olsa** *(Müseddes 2, Mısra 14). [olsa, --sa]*
serümde her ser-i mū ser-be-ser zebān **olsa**
dil **olsa** her müjem ü dil de ḳıssa-ḫvān **olsa** *(Müseddes 2, Mısra 16). [olsa, --sa]*
serümde her ser-i mū ser-be-ser zebān **olsa**
dil **olsa** her müjem ü dil de ḳıssa-ḫvān **olsa** *(Müseddes 2, Mısra 16). [olsa, --sa]*
cürʿa gibi yiridür **olsam** ayaḳ ṭopraġı
düşmeyen ayaġa çün pāye-i rifʿat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 5). [olsam, -sa, -m]*
miḥrāb-ı ebruvānına itmezdi dil sücūd
ḫācīnüñ **olmasa** eşigi ḳıblegāhumuz *(Gazel 71, Mısra 4). [olmasa, -ma, -sa]*
reh-i mülk-i ʿademde sālik olam
dilde derdüñ **olursa** ger gümrāh *(Gazel 183, Mısra 10). [olursa, --ur, -sa]*

ola ger: Olsa gerek.

ser-fürū eyleme maḥşerde dilā ṭūbāʿya
sāye-güster **ola ger** ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 6). [ola ger,]*

ola ki: Olur ki, olur da, diyelim ki.

ola ki mihr yüzin göstere seḥer gerdūn
ṣabāḥa dek bu gice hem-dem-i fiġān olayın *(Gazel 154, Mısra 7). [ola ki,]*

olagör: ...haline dönüşmeye çalışmak.

ol perī hecr-ile ister seni berbād itmek
ḫāk-i rāhı **olagör** ṭut ki süleymān olduñ *(Gazel 101, Mısra 4). [olagör,]*

olmaġ-içün: Olmak için.

mihr-i ruḫsāruña her gün nigerān **olmaġ-içün**
kāşki revzenüñe dīdelerüm cām olsa *(Gazel 175, Mısra 3). [olmaġ-içün,]*

olup gid-: Olup gider.

ṭurmaz cefā vü cevr ider ol serv-i ḫōş-ḫırām
resm-i cefāda fāyıḳ-ı aḳrān **olup gider** *(Gazel 32, Mısra 4). [olup gider,]*
gitdükçe bend olur ṣaçına rāh-ı ġamda dil
miskīn esīr-i silsile-mūyān **olup gider** *(Gazel 32, Mısra 6). [olup gider,]*
göñli fütādenüñ reh-i ġamda ḳalur dimez
benden o şeh-süvār girīzān **olup gider** *(Gazel 32, Mısra 8). [olup gider,]*

geldi yolumda var-ımış ey dil ne çāre var
rāh-ı belāda gözyaşı ʿummān **olup gider** *(Gazel 32, Mısra 10). [olup gider,]*
göñlüm yıḳıldı gitdi düşüp rāh-ı miḥnete
seyl-i belā vü ḳahr-ıla vīrān **olup gider** *(Gazel 32, Mısra 12). [olup gider,]*
terk-i diyār ḳıldı yaḳīnī-i bī-mecāl
düşdi ṭarīḳ-ı miḥnete ġalṭān **olup gider** *(Gazel 32, Mısra 14). [olup gider,]*

ol-: "Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

destüñ ey yāḳūt-leb yaşum silerken ḳan **olur**
baḥr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercān **olur** *(Gazel 54, Mısra 1). [olur,]*
destüñ ey yāḳūt-leb yaşum silerken ḳan **olur**
baḥr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercān **olur** *(Gazel 54, Mısra 2). [olur,]*
ḫāk-i pāyuñ cevherin alduḳca naḳd-i eşk-ile
çeşmüm ey yūsuf-liḳā ṣan keffe-i mīzān **olur** *(Gazel 54, Mısra 8). [olur,]*
maʿden-i elmāsī bir deryā **olur** dil gūyiyā
cevher-i tīġuñ şu dem kim sīnede pinhān **olur** *(Gazel 54, Mısra 9). [olur,]*
dürr-i dendānı ġamıyla aġlamaḳdan ol bütüñ
ey yaḳīnī eşk-i çeşmüm ʿāḳıbet ʿummān **olur** *(Gazel 54, Mısra 14). [olur,]*
olur başa çıḳılsa kākül-i miskīn-ile ammā
aña bir niçe gündür ṭāliʿ-i ber-geşte ḥāʿildür *(Gazel 59, Mısra 9). [olur,]*
cān u baş atup **olur** dil ser-i zülfüñde şehīd
ʿarṣa-i ġamda ser-endāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 5). [olur,]*
gülşen-i kūy-ı yārda yoḳ baña hem-zebān **olur**
bülbülem ey yaḳīnī ben bencileyin hezār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 11). [olur,]*
urur yüreklere āteş bu naẓm-ı ʿālem-sūz
belī pür-āteş **olur** ḥasb-ı ḥāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 16). [olur,]*
künc-i belāda nāle şifā-sāz **olur** baña
bezm-i ṣafāda naġme-i ḳānūnı nʿeylerem *(Gazel 126, Mısra 5). [olur,]*
egerçi aḫşama ḳarşu baḳılmaz āyineye
olur ʿiẕāruña zülfüñ yanında dil nigerān *(Gazel 136, Mısra 12). [olur,]*
ṣoyunsa girse ḥammāma ḳaçan ol serv-i sīmīn-ten
anı seyr itmege her cām **olur** bir dīde-i revzen *(Gazel 143, Mısra 2). [olur,]*
açılsa ġonca-lebler her biri ġunc u delāl itse
olur ḥammām içi gūyā açılmış tāze bir gülşen *(Gazel 143, Mısra 4). [olur,]*
ruḫuñ göster cihān ḫalḳına irsün ceẕbe-i ʿışḳuñ
olur pür-vecd ü ḥālet sākin-i vīrāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 8). [olur,]*
o meh geldükçe ḥālüm görmege şeydālıġum artar
olur āşüfte-dil ḥayfā ki gün geldükçe dīvāne *(Gazel 171, Mısra 10). [olur,]*
o meh geldükçe ḥālüm görmege şeydālıġum artar
olur āşüfte-dil ḥayfā ki gün geldükçe dīvāne *(Gazel 172, Mısra 4). [olur,]*
sanmañuz kim sergüẕeştüm ḳābil-i taʿbīr **olur**
ḳays-ı bī-sāmāna beñzetmeñ dil-i dīvānemi *(Gazel 198, Mısra 5). [olur,]*
teʾennī ile **olur** ḥāṣıl ey sipihr-i kemāl
irer mi ẕihnüñe hīç ḥiddet-ile sürʿatde *(Kaside 1, Mısra 35). [olur,]*
diller anı şāneler ṣoñra müşevveş-bāl **olur**
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 5). [olur,]*

oñ-: İyileşmek, şifa bulmak; düzelmek, daha iyi duruma gelmek.

ṣabā sevdā-yı zülf-i yāra düşmiş bī-ḳarār olmış
yeler **oñmaz** benüm gibi perīşān-rūzgār olmış *(Gazel 79, Mısra 2). [oñmaz, -maz]*

ora: "Ora" işaret zamiri.

naʿlçesi o mehüñ eşiginde naḳş olmış
görüp felekde hilāli **oraya** beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 8). [oraya, -y, -a]*

ortada: Görünür yerde, göz önünde, meydanda.

ʿāşıḳlara miyānuñ-içün çekme ḫançerüñ
ḫavf eylerin ki **ortada** yoḳ yire ḳan ola *(Gazel 6, Mısra 4). [ortada,]*

ortada ol-: Görünen, aşikar olan.

cān u dil ceng ider miyānuñçün
hīç ne bu var ne ol bu ortada *(Gazel 169, Mısra 4). [ortada ol,]*

ortaya ḳo-: Bir işe girişirken ölümü göze almak.

yarayın seng-ile başın dimiş ol yār bana
başum **ortaya ḳodum** ḫidmete yarar olsun *(Gazel 163, Mısra 4). [ortaya ḳodum,]*

ʿosmān-şerm: Hz. Osman edepli, mahcubiyeti Hz. Osman gibi olan.

ʿömer-fazīlet ü bū-bekr-ṣıdḳ u ʿ**osmān-şerm**
ʿalī-ḫışāl ü ḥasan-sīret ü ḥüseyn-ihsān *(Kaside 6, Mısra 1). [ʿosmān-şerm,]*

otag: Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.

şehlerüñ zer-keş **otaġına** baş egmem zīrā
yeter āhum şereri ḫayme vü ḫārgāh bana *(Gazel 7, Mısra 5). [otaġına, -ı, -n, -a]*
alsa beyāż **otaġa** o meh-çihre başına
baş egse yiridür aña mihr-i felek-mesīr *(Gazel 37, Mısra 3). [otaġa, -a]*
ṣaḥrāda lāle ṣanma yaḳīnī sipāh-ı ʿışḳ
ḳurdı feżā-yı ʿāleme gül-gūn **otaġumuz** *(Gazel 69, Mısra 14). [otaġumuz, -umuz]*
otaġ-ı çarḫa gelüp şāh-ı lāciverd-evreng
öñine çekdi şafaḳdan o demde perde-i al *(Kaside 1, Mısra 11). [otaġ-ı,]*

otla-: (Hayvan) Dolaşarak yerden ot yemek.

ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ol ġazālüñ ḫāl-i miskīni
gülistān-ı ḫotenʿde sebze **otlar** ṣanki bir āhū *(Gazel 167, Mısra 4). [otlar, -r]*

otur-: Yerleşmek, oturmak.

ḫāne-i dilde muḳīm oldı ḫayāl-i laʿlüñ
şimdi **oturdı** daḫı yirine cānum muslī *(Gazel 197, Mısra 4). [oturdı, -dı]*

oyna-: Bir şeyi sürekli evirip çevirmek veya sürekli olarak ona dokunmak.

ṣanma girdābdur **oynar** yüregi ey dür-i pāk
ẕeḳanuñ çāhına göñli düşeli ʿummānuñ *(Gazel 103, Mısra 5). [oynar, -r]*
elde çevgān-ı ser-i zülfüñi **oynatduḳca**
gūy ider başın aña ʿāşıḳ-ı ser-bāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 5). [oynatduḳca, -t, -duḳça]*

Ö

öl-: Ölünce, öldüğüm zaman.

öldükde sebz ḫaṭṭuñ-içün ḥasb-ı ḥālümüz
şerḥ itmege zebān ola her bir giyāhumuz *(Gazel 71, Mısra 9). [öldükde,]*

öldüm meded: Öldüm, mahvoldum. Aman eyvah!.

başumdan aşdı seyl-i ġam bilmem yaḳīnī neyleyem
dirdüm bu sözüm dem-be-dem **öldüm meded** öldüm meded *(Gazel 25, Mısra 14). [öldüm meded,]*
başumdan aşdı seyl-i ġam bilmem yaḳīnī neyleyem
dirdüm bu sözüm dem-be-dem **öldüm meded** öldüm meded *(Gazel 25, Mısra 14). [öldüm meded,]*

öldür-: Bir canlının hayatına son vermek.

dögdüm aġyāruñı maḥalleñde
öldürürseñ daḫı maḥal didiler *(Gazel 34, Mısra 12). [öldürürseñ, -ür, -se, -ñ]*
ġayrıyı leblerüñ ider iḥyā
öldüren bendeñi bu ġayretdür *(Gazel 64, Mısra 8). [öldüren, -en]*
be dilber beni **öldürdüñ** ṣaġ ol elümden ne gelür
baġrum ḳan ile ṭoldurduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 1). [öldürdüñ, -dü, -ñ]*
zülfi ʿahd itdi vefā eyleyüp **öldürmege** līk
ḳorḳarın itmeye ʿömrüm benüm ol ʿahde vefā *(Gazel 2, Mısra 11). [öldürmege, -meg, -e]*
yaḳīnī gitdi meylüm bāġ-ı dehrüñ ġayrı seyrinden
beni **öldürdi** āh ol serv-i ḫōş-reftār reftārı *(Gazel 188, Mısra 10). [öldürdi, -di]*
cemālüñ göricek yāruñ niçe cān virmesün ʿāşıḳ
be hey yār ādem **öldürür** anuñ bu ḥüsn-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 8). [öldürür, -ür]*
meded **öldürdi** bizi ġamze-i ġammāzlaruñ
Yoḳ mı pāyānı begüm şīvelerüñ nāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 1). [öldürdi, -di]*

öl-: Ölen kişi.

tīġ-ı cefāñ-ıla **ölenüñ** meşhedi-durur
ey seng-dil kimüñ ki mezārında ola ṭaş *(Gazel 78, Mısra 5). [ölenüñ, -ün]*

ölüm: Bir canlıda hayâtî fonksiyonların tam ve kesin bir şekilde sona ermesi durumu, mevt, irtihal, vefat.

devā ümīdin idüp derd-i yāra neyleyeyin
ölümden özge şifā yoḳ ne çāre neyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 2). [ölümden, -den]*

ʿ**ömer-fazīlet:** Hz. Ömer. (Ar. faẓilet) 1. Dürüstlük, iffet, nâmus, merhamet, alçak gönüllülük, yiğitlik, sadâkat, adâlet, kerem ve ihsan gibi ahlâkî meziyetlerin hepsine birden verilen isim, erdem.

ʿ**ömer-fazīlet** ü bū-bekr-ṣıdḳ u ʿoṣmān-şerm
ʿalī-ḫışāl ü ḥasan-sīret ü ḥüseyn-ihsān *(Kaside 6, Mısra 1). [ʿömer-fazīlet, -fazīlet]*

ʿ**ömr:** Hayat, yaşama süresi, yaşayış.

metāʿ-ı ʿ**ömrümüzi** urdı ayaġa hicrān
Yaḳīnī yār yanında revācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 9). [ʿömrümüzi, -ümüz, -i]*
ḥasret-i zülf-i dil-āvīzüñ-ile şeydāyuz
āh kim ʿ**ömrümüzi** ḳapladı bu ṭūl-ı emel *(Gazel 118, Mısra 6). [ʿömrümüzi, -ümüz, -i]*
zülfi ʿahd itdi vefā eyleyüp öldürmege līk
ḳorḳarın itmeye ʿ**ömrüm** benüm ol ʿahde vefā *(Gazel 2, Mısra 12). [ʿömrüm, -üm]*
aṣsun ser-i zülfinde yaḳīnī ḳulın ol şāh
bir bendesinüñ āḫir ola ʿ**ömri** nihāyet *(Gazel 19, Mısra 14). [ʿömri, -i]*
āh kim dil esīr-i fürḳatdür
ʿ**ömr** ise bī-amān u mühletdür *(Gazel 63, Mısra 2). [ʿömr,]*
görmez artuḳ rehā yüzin ʿ**ömrüm**
dām-ı ʿışḳa düşen giriftāruñ *(Gazel 105, Mısra 7). [ʿömrüm, -üm]*
ʿ**ömr** uzunluġını bulmışdur hezārāndan ziyād
nār-ı ḫaddüñ kim semender-veş açup per kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 15). [ʿömr,]*
bu yaḳīnī gibi ʿ**ömrüm** beni mehcūr itme
geçmesün hecr-ile ʿömr-i güzerānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 17). [ʿömrüm, -üm]*
ṭayanup ḥüsnüñe şāhum iñen incitme ʿuşşāḳı
ḳalur ṣanma benüm ʿ**ömrüm** güzellik kimseye bāḳī *(Gazel 185, Mısra 2). [ʿömrüm, -üm]*
ṣafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri saʿy it dilā almaġa ʿ**ömr**-i bī-vefādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 4). [ʿömr-i,]*

ʿ**ömri dırāz ol-:** Yaşam süresinin uzun olması.

itdüm duʿā ki ʿ**ömri dırāz ol**a zülfinüñ
dil didi bu duʿāyı ḫaṭ-ı müşg-sāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 5). [ʿömri dırāz ola,]*

ʿ**ömr-i güzerān:** Geçip giden ömür.

ayaġı ḫāke batup maḥv olur gitdükçe
bir aḳarsu gibidür ḥayf ki ʿ**ömr-i güzerān** *(Gazel 139, Mısra 6). [ʿömr-i güzerān,]*
bu yaḳīnī gibi ʿömrüm beni mehcūr itme
geçmesün hecr-ile ʿ**ömr-i güzerānum** muṣlī *(Gazel 197, Mısra 18). [ʿömr-i güzerānum, -um]*

ʿ**ömr-i nāzenīn:** Nazlı ömür.

zülf-ile ruḫsārın örtüp geçdi ol meh nāz-ıla
ey dirīġā görmedüm gün geçdi ʿ**ömr-i nāzenīn** *(Gazel 155, Mısra 6). [ʿömr-i nāzenīn,]*

öñ: Bir kimse veya yerin yüzünün baktığı tarafta olan yakın yer // Karşı, huzur.

göreydi güstehem ḳabzamda ki şemşīr-i bürrānı
öñümde cān virürdi ḫavfdan yalmanı yalmanı *(Gazel 187, Mısra 2). [öñümde, -üm, -de]*
otaġ-ı çarḫa gelüp şāh-ı lāciverd-evreng
öñine çekdi şafaḳdan o demde perde-i al *(Kaside 1, Mısra 12). [öñine, -ine]*

öñdül: Armağan, hediye, mükafat, ödül.

virilse ʿarṣa-i medḥüñde **öñdül** aña bir at
alurdı düldül-i ṭabʿ-ı suḫanverüm meydān *(Kaside 6, Mısra 27). [öñdül,]*

öp-: Buse almak.

baş ḳoşup zülfüñle sīneñ **öpmege** ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 3). [öpmege, -mek, -e]*
mūrlardur geldiler mühr-i süleymān **öpmege**
laʿl-i nābuñ devr idüpdür ṣanma ḫaṭṭ-ı ʿanberīn *(Kaside 2, Mısra 13). [öpmege, -mek, -e]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ **öpmege** ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 7). [öpmege, -mek, -e]*

ört-: Gizlemek, saklamak.

zülf-ile ruḫsārın **örtüp** geçdi ol meh nāz-ıla
ey dirīġā görmedüm gün geçdi ʿömr-i nāzenīn *(Gazel 155, Mısra 5). [örtüp, -üp]*

öte dur-: Uzak dur, geride dur.

ḫançer-i ḫār-ıla ṣaḳın ki ider sīneñi çāk
gülüñ ey bülbül-i şūrīde yanından **öte dur** *(Gazel 40, Mısra 6). [öte dur,]*

ötesi: İlerisi.

kimisi lāle didi ʿārızuña kimisi gül
ötesin bilmezin ammā ḳatı raʿnā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 6). [ötesin, -n]*

öykün-: Özenmek, taklite çalışmak, benzemek istemek.

nihāl-i ḳāmet-i mevzūn-ı yāra **öykünmiş**
ne alçaḳ olduġını bildüñüz mi ṭūbāʿnuñ *(Gazel 102, Mısra 7). [öykünmiş, -miş]*
dür-i dendānına **öykünmiş** o ġonca-dehenüñ
jāleden bāġda ter düşdügi budur çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 1). [öykünmiş, -miş]*
görindi çeşmüme eyvān-ı çarḫ köhne sifāl
ṣafāda ṭabʿuña **öykünmek** istemiş ʿummān *(Kaside 1, Mısra 44). [öykünmek, -mek]*
ḫāl-i miskīnine **öykün** diyü sevdāya ṣalar
nāfe miskinüñ ider bād dimāġın muḫtel *(Gazel 118, Mısra 15). [öykün,]*

öykünürmiş dür-i dendānına ol serv-ḳaddüñ
jāleden bāġda ter düşdügi budur çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 7). [öykünürmiş, --ür, --miş]*

öz: Bir kimsenin kendi manevi varlığı, zatı, kendisi.

özüñi kān sözüñ güher ḳıldı
naẕar-ı himmet-i şeh-i ʿādil *(Gazel 122, Mısra 13). [özüñi, -ü, -n, -i]*
gül ḫaddüñe mensūb geçer revnaḳı budur
yoġ olsun ider ġonca **özin** aġzuña nisbet *(Gazel 19, Mısra 12). [özin, -i, -n]*
hiddet-i zihn-i pāküñi görse
bile berḳ-ı ʿacūl **özin** kāhil *(Gazel 122, Mısra 8). [özin, -i, -n]*
rāh-ı mihrüñde ġubār-ı cismümi gerd isterin
ẕerreyin ammā **özüm** mihr-i cihān-gerd isterin *(Gazel 157, Mısra 2). [özüm, -üm]*

özge: "-den başka, gayri" anlamında edat.

devā ümīdin idüp derd-i yāra neyleyeyin
ölümden **özge** şifā yoḳ ne çāre neyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 2). [özge,]*

özge ḫālet: Başka haller.

niçe hüşyārı mest ü kanzil ider
ḫālet-i ʿışḳ **özge ḫāletdür** *(Gazel 62, Mısra 6). [özge ḫāletdür, -dür]*

özle-: Bir kimseyi, bir yeri veya bir şeyi görmeyi, ona kavuşmayı istemek, göreceği gelmek.

dāġ-ı ʿışḳuñla tenüm pürdür cemālüñ **özlerin**
cism-i zārum cümleten çeşm oldı yollar gözlerin *(Beyit 2, Mısra 1). [özlerin, -r, -in]*

ʿözr-ḫvā: Özür dileyen.

zülfüñ esīriyüz budur ancaḳ günāhumuz
ʿafvuñ revādur olsa şehā **ʿözr-ḫvāhumuz** *(Gazel 71, Mısra 2). [ʿözr-ḫvāhumuz, -humuz]*

P

pā: Ayak.

ey nūr-ı dīde kuḥl-ı sıfāhānʿa kim baḳar
ehl-i maḥabbetüñ gözi ol ḫāk-i **pādadur** *(Gazel 41, Mısra 4). [pādadur, -da, -dur]*

pā-bürehne: Yalın ayak.

tāc u ḳabāyı nʿeyleyeyin kim bu tekyede
ʿuryān u **pā-bürehne** baş açuḳ ḳalenderem *(Gazel 126, Mısra 18). [pā-bürehne,]*

pā-der-gil eyle-: Ayağını çamura batırmak II Sıkıntıya sokmak.

rūzgār itdi mi ġubārı ẕelīl
eyleyüp rāh-ı ġamda **pā-der-gil** *(Gazel 122, Mısra 16). [pā-der-gil eyleyüp, -yüp]*

pādişāh-ı ʿālem: Alemin padişahı.

ben kim serīr-i mülk-i feṣāḥatde serverem
ey **pādişāh-ı ʿālem** eşigüñde çākerem *(Gazel 126, Mısra 2). [pādişāh-ı ʿālem,]*

pādişāh-ı ḫüsn: Güzellik padişahı.

kimdür yaḳīnī dir iseñ ey **pādişāh-ı ḫüsn**
bir ʿuzlet ehli muʿtekif-i gūşe-i ferāġ *(Gazel 87, Mısra 9). [pādişāh-ı ḫüsn,]*

pâdişeh: Padişah, hükümdar.

dilā gedālıġını **pādişehlıḳ** añlarsın
o şāh-ı ḥüsne seni mübtelāya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 5). [pādişehlıḳ, -lıḳ]*
bulımazlarsa eger feyż-i ḥimāyetle şeref
ḳullaruñ **pādişehüm** ʿafva liyāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 8). [pādişehüm, -üm]*
lāyıḳ mıdur ki vaṣluñ-ıla şād iken cihān
biz devletüñde **pādişehüm** ehl-i mātemüz *(Gazel 73, Mısra 10). [pādişehüm, -üm]*
bu ḳadar cevr ü cefāyı kim umardı senden
umduġum **pādişehüm** bendeñe iḥsānuñdur *(Gazel 49, Mısra 10). [pādişehüm, -üm]*
umarum **pādişehüm** luṭfuña irgürürsin
bu yaḳīnī niçe dem bābuña derbānuñdur *(Gazel 49, Mısra 11). [pādişehüm, -üm]*
ḳullara **pādişehüm** cevr-i firāvān itdüñ
kerem itdüñ bizi şermende-i iḥsān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 1). [pādişehüm, -üm]*
derd ü belā vü cevr ü sitem hecr ü ḥüzn ü ġam
memlüküm oldı **pādişeh-i** heft-kişverem *(Gazel 126, Mısra 4). [pādişeh-i, --i]*
çarḫı ihāta ḳılsa nʿola dūd-ı āhumuz
ḳılmaz gedālarına naẕar **pādişāhumuz** *(Gazel 70, Mısra 2). [pādişāhumuz, -umuz]*

pāk: Temiz, saf.

başum çekerken anuñ dürlü dürlü şūrların
o dürr-i **pāki** kinār itmesün deñiz deryā *(Gazel 3, Mısra 8). [pāki, -i].*
mükedder-ḫāṭır olmış seyl-i ġamdan **pākdür** göñlüm
bu gün ṣāfī-derūn olmaḳda ey dil ʿayn-ı ʿummānam *(Gazel 124, Mısra 13). [pākdür, -dür]*
ḫas u ḫāşāk-i ġamdan **pāk** ḳılsun vādī-i ḳalbi
kerem seyl-ābını her cūda cūyān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 11). [pāk,]*
hiddet-i zihn-i **pāküñi** görse
bile berḳ-ı ʿacūl özin kāhil *(Gazel 122, Mısra 7). [pāküñi, -i]*

pāk-dāmān: "Eteği temiz" namuslu, iffetli, masum.

ṣafāsın **pāk-dāmān** olmaġuñ ḫār-ı taʿalluḳdan
fenā deştinde mecnūn gibi ʿuryān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 5). [pāk-dāmān,]*
pāk-dāmān ol yüri ālūde olma ser-keş ol
sāyelerle ḳılma ey serv-i ḫırāmān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 11). [pāk-dāmān,]*

pālūde: Nişasta, şeker ve su karışımının pişirilerek soğutulmasıyla yapılan bir tür tatlı; sevgilinin dudağı.

ẕevḳ-ı ḥelvādan eleẕdür bize bu niʿmet-i ḫūb
ki miyāna gele bir lebleri **pālūde** güzel *(Gazel 119, Mısra 12). [pālūde,]*

pālūde-i ter: Taze pelte (nişasta tatlısı).

dehenüñdür var-ısa teng şekerden nāzük
ʿārızuñdur yine **pālūde-i terden** nāzük *(Gazel 99, Mısra 2). [pālūde-i terden,]*

pā-māl: Ayak altında kalmış, çiğnenmiş.

yolında ḳılsa felek kāşki ġubār beni
ḳılaydı raḫş-ıla **pā-māl** o şeh-süvār beni *(Gazel 199, Mısra 2). [pā-māl,]*
dil-i şūrīdede ḳalmaduġın cemʿiyyet-i ḫāṭır
ser-i zülfüñle **pā-māl** ü perīşān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 10). [pā-māl,]*
faḳrumuzla iderüz ehl-i ġınāyı **pā-māl**
ey yaḳīnī nʿola el virmez-ise dünyāmuz *(Gazel 68, Mısra 9). [pā-māl,]*

ey melek zülf-i perīşānuña dil baġlayalı
zār u āşüfte vü **pā-māl** ü perīşānam ben *(Gazel 144, Mısra 4). [pā-māl,]*

pā-māl eyle-: Ayaklar altına almak, çiğnemek.

necm-i eşküñ gibi āḫir seni **eyler pā-māl**
naẓar itmez ġam-ı mihriyle olursañ da hilāl *(Müseddes 1, Mısra 17). [pā-māl eyler,]*
gök gök olmış cismümi mūzeñle **pā-māl eyleyüp**
tende naḳş-ı kebkebüñ şekl-i s̱üreyyā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 7). [pā-māl eyleyüp, -yüp]*

pā-māl-i ḫāk: Yere düşürmek, yerle bir etmek.

göreyin ġam-ḫāneme dönsün olup **pā-māl-i ḫāk**
dönmedi devrānda bir kez çarḫ-ı gerdūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 7). [pā-māl-i ḫāk,]*

pāre: Azıcık, nebze, bir miktar.

gönderse baña tīrini ol ḳaşı kemānum
Zaḫm-ı dil-i ṣad-pāreme bir **pāre** yarardı *(Gazel 184, Mısra 4). [pāre,]*
olmamaġa ġuṣṣa tennūrında ḫākister göñül
ṣu sepen bir **pāre** çeşm-i eşk-bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 8). [pāre,]*

pās: mec. Gönül kiri, gönül aynasının parlaklığını yok eden manevi pislik.

başuñ ṭutup elde ḳıl o şeh **pāsına** ġalṭān
ḳaṣd eyle dilā olmaġa serdār-ı vilāyet *(Gazel 20, Mısra 5). [pāsına, -ı, -n, -a]*

pāşā: Paşa, komutan.

medḥ-i **pāşāyı** yaḳīnī idelüm vird-i zebān
Muttaṣıl vaṣf-ı muḥammedʿdür işi ḥassānʿuñ *(Gazel 103, Mısra 9). [pāşāyı, -yı]*
der-i **pāşāya** lāyıḳ ola nis̱ār
ey yaḳīnī bu naẓm-ı dür-bāruñ *(Gazel 106, Mısra 9). [pāşāya, -y, -a]*
var ṣalāḥuñ eyleseñ maġribde ger icrā-yı ḥaḳ
irs̱-ile naḳl itdi bir **pāşā-yı** ṣāliḥden saña *(Gazel 5, Mısra 10). [pāşā-yı, --yı]*

pāşā-yı kām-rān: Muradına eren paşa.

nūyīn-i ḫaşm-bend ḫıdīv-i cihān-sitān
dārā-yı çarḫ-kevkebe **pāşā-yı kām-rān** *(Gazel 137, Mısra 2). [pāşā-yı kām-rān,]*

pāy: 1. ayak 2. hisse, nasip.

nāḫun-ı **pāy-ı** següñ dīde-i hūn-bārumda
māh-ı nevdür ki ṣafaḳdan ola nāgeh peydā *(Gazel 1, Mısra 5). [pāy-ı,]*
ya ḫōd keyḫusrevʿüñ berbād olan gül-gūn otaġıdur
anuñ **pāyıyla** varmış al vālā sāyebānıdur *(Gazel 46, Mısra 10). [pāyıyla, --ı(y), -la]*

pāy baṣ-: Ayak basmak. bir yere varmak, ulaşmak; girmek, gelmek, uğramak; mesleğe girmek; bir yere bağlanmak.

o kişvere daḫı **başmadı pāy** peyk-i ḫayāl
li'enne midḥate bi-faẓli sinān elfi sinīn *(Kaside 1, Mısra 67). [pāy başmadı, -madı]*

pāyān: Son bulma, nihayet, bitip tükenme.

ben belā vü ġuṣṣa vü cevre nihāyet bulmadum
gerçi dirler her belānuñ ʿāḳıbet **pāyānı** var *(Gazel 28, Mısra 8). [pāyānı, -ı]*
meded öldürdi bizi ġamze-i ġammāzlaruñ
Yoḳ mı **pāyānı** begüm şīvelerüñ nāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 2). [pāyānı,]*

pāy-būs: Ayak öpme. || Yalvarma, sevgi, saygı göstergesi olarak ayağa kapanmak.

pāy-būs-ı nigār devletdür
el virürse ʿaẕīm rifʿatdür *(Gazel 64, Mısra 1). [pāy-būs-ı,]*
sirişk-i çeşm reşk-i **pāy-būs-ı** cūy-bār eyler
ḫırāmān olsa ṣaḥn-ı bāġda ol ḳāmet-i dil-cū *(Gazel 167, Mısra 11). [pāy-būs-ı,]*

pāye: Rütbe, mertebe, derece.

evāʿilde gelenler bulmamışdur **pāyesin** anuñ
belāġatde yaḳīnī ġıbṭa-i saḥbān-ı vāʿilʿdür *(Gazel 59, Mısra 11). [pāyesin, -sin]*
cürʿa gibi yiridür olsam ayaḳ ṭopraġı
düşmeyen ayaġa çün **pāye-i** rifʿat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 6). [pāye-i,]*
evc-i rifʿatde aña olmaġ-ıla hem-sāye
ebr-i nīsān-ıla yeksān ola mı **pāye-i** dūd *(Kaside 5, Mısra 16). [pāye-i,]*
bulımaz ehl-i ḫarābātuñ bir ednā **pāyesin**
ṣōfī-i ṣad-sāle yüz kez olsa ṣāḥib-erbaʿīn *(Gazel 155, Mısra 7). [pāyesin, -si, -n]*

pāye-i iḳbāl: Mutluluk makamı, basamağı.

şāhum niyāz birle yaḳīnī duʿā ider
devlet ziyāde **pāye-i iḳbāl** pāyidār *(Gazel 26, Mısra 16). [pāye-i iḳbāl,]*

pāyidār: Sonsuza dek, kalıcı.

şāhum niyāz birle yaḳīnī duʿā ider
devlet ziyāde pāye-i iḳbāl **pāyidār** *(Gazel 26, Mısra 16). [pāyidār,]*

pāyidār ol-: Ebedi olmamak II kalıcı olmamak.

felek kişiye yār olmaz güzellik ber-ḳarār olmaz
bu ʿālem **pāyidār olmaz** ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 16). [pāyidār olmaz,]*

pāy-māl: Ayaklar altında kalmış, çiğnenmiş ‖ hakir düşürülmüş, perişan edilmiş.

ister ki **pāy-mālüñ** ola ḫāk-i rāh olup
yanuñca sürünürse nʿola dāmenüñ müdām *(Gazel 123, Mısra 11). [pāy-mālüñ, -üñ]*

pāy-māl id-: Ayak altına almak, yerle bir etmek.

pāy-māl ider-ise ġuṣṣa seni
elüñe cām-ı ʿişret al didiler *(Gazel 34, Mısra 5). [pāy-māl ider-ise, -ise]*

pāy-māl it-: Ayak altına almak, ezmek; rezil etmek; yok etmek II çok acı, sıkıntı vermek; yırtmak.

kāşki **itsem** ser-i kūyuñda cismi **pāy-māl**
tende nakş-ı kebkebüñ reşk-i s̱üreyyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 3). [pāy-māl itsem, -sem]*

pehlevān: 1. İri, bünyesi kavi, şeci adam. 2. Güreşçi, mesâri.

dilā zamānede rüstemʿleri zebūn itdüñ
Yaḳīnī gibi seni **pehlevāna** beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 14). [pehlevāna, -a]*
ʿīş-ı bezm-i ʿışḳ ider bir **pehlevān-ı** ʿālemem
meclisümde cem sebū-keş dest-yārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 3). [pehlevān-ı, --ı]*

pehlevān-ı cihān: Cihân'ın yiğidi.

sezā-durur baña bir raḫş-ı bād-pā çü felek
benem çü ʿarṣa-i medḥüñde **pehlevān-ı cihān** *(Kaside 6, Mısra 34). [pehlevān-ı cihān,]*

peleng-i bīşe: Orman panteri.

ʿadem feżāsına ḳaçdı **peleng-i bīşe-i** çarḫ
açınca pençe-i pür-çengi bebr-i zer-tims̱āl *(Kaside 1, Mısra 9). [peleng-i bīşe-i, -i]*

pelīd: Pis, rezil, alçak ‖ rakip.

gezer her ḫār-ıla serv-i ḫırāmānumdan ummazdum
ṭaḳıldı her **pelīde** verd-i ḫandānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 2). [pelīde, -e]*

penāh: Sığınma, sığınacak yer.

iḫrām-ı ʿışḳı giy ḫarem-i kūy-ı yāra git
saʿy it ki kaʿbe ola her işde **penāhumuz** *(Gazel 71, Mısra 14). [penāhumuz, -um, -uz]*
penāh-ı sāye-i luṭfuñda mihr ü māh ʿıyāl
sevād-ı dīde-i ʿirfāna ʿaḳd-ı ḫāmeñ nūr *(Kaside 1, Mısra 39). [penāh-ı,]*

penbe-i dāġ: Yaraların üzerine konulan pamuk.

şeh-i ʿışḳam ḫum-ı mey baña genc-i ḫusrevānīʿdür
başumda **penbe-i dāġ-ı** ġamuñ tāc-ı keyānīʿdür *(Gazel 46, Mısra 2). [penbe-i dāġ-ı,]*

penbe-i dāġ-ı nihān: Gizli yaranın pamuğu.

ya ḫūnīn çeşmidür ferhād-ı mestüñ daḫı ḳan aġlar
ya ḳaysʿuñ ḳan bulaşmış **penbe-i dāġ-ı nihānıdur** *(Gazel 46, Mısra 6). [penbe-i dāġ-ı nihānıdur, -dur]*

pençe: pençe, yırtıcı hayvanların parmaklarıyla tırnakları.

ʿadem feżāsına ḳaçdı peleng-i bīşe-i çarḫ
açınca **pençe-i** pür-çengi bebr-i zer-tims̱āl *(Kaside 1, Mısra 10). [pençe-i, --i]*
gün yüzine baḳandan ider var-ısa ḥicāb
Baḳduḳca **pençesin** yüze ṭutar ol āfitāb *(Gazel 11, Mısra 2). [pençesin, -sin]*

pençe-i mercān: Bir el şeklini andıran girintili çıkıntılı kırmızı deniz hayvanı.

destüñ ey yāḳūt-leb yaşum silerken ḳan olur
baḥr-ı eşküm içre ol dem **pençe-i mercān** olur *(Gazel 54, Mısra 2). [pençe-i mercān,]*
çeşmümde ʿaks-i dest-i muḥannāñı seyr idüp
ʿummāna düşdi **pençe-i mercān** görinmedi *(Gazel 190, Mısra 4). [pençe-i mercān,]*
pençe-i mercāna ger yāḳūt-ı laʿlüñsüz baḳam
çeşm-i ḫūn-bāra olur her şāḫı mīl-i āteşīn *(Gazel 155, Mısra 3). [pençe-i mercāna,]*
al oldı dest-i yār silerken gözüm yaşın
ḳıldı bu reşk **pençe-i mercānı** münfaʿil *(Gazel 120, Mısra 8). [pençe-i mercānı,]*

pend id-: Öğüt ve nasihatlere kulak asmak,dinlemek.

ḳays-ı nā-şād ile ḫālüm göre geldi ferhād
pend idüp didiler ey derd ü belāya muʿtād *(Müseddes 1, Mısra 10). [pend idüp,]*

pend it-: Öğüt vermek, nasihatte bulunmak.

virme ʿīşı yaḳīnīʿyā felege
diñle kim saña ḫūb **pend itdüm** *(Gazel 134, Mısra 10). [pend itdüm, -düm]*

per aç-: Kanat açmak.

ʿömr uzunluġını bulmışdur hezārāndan ziyād
nār-ı ḫaddüñ kim semender-veş **açup per** kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 16). [per açup,]*

perde: perde, örtü.

perde-i ḫaṭṭ-ı siyāh altında lāmiʿdür ruḫuñ
kaʿbe içre berḳ urur ṣan nūr-ı ḫayrüʿl-mürselīn *(Kaside 2, Mısra 15). [perde-i,].*
dem-i şafaḳla ʿalīl olmış-ıdı çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı siyeh **perde** ḳılmaġa ḫōş-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 4). [perde,]*
kākülüñ kim **perdedür** ḫaṭ-ı leb-i cān-bāḫşuña
ḥażret-i ʿīsāʿya ṣan ṣuḥuf indürür rūḥüʿl-emīn *(Kaside 2, Mısra 31). [perdedür, -dür]*
naẓar ḳıl āyine-i rūy-ı yāra ʿibretle
Yaḳīnī ḳılma göze ḫvāb-ı ġafleti **perde** *(Gazel 178, Mısra 10). [perde,]*
sen güli sürḫ libāsuñ ḫaṭı rūşen ḳıldı
kim olur **perde-i** bālā-yı ser-i āteş dūd *(Kaside 5, Mısra 20). [perde-i,]*

perde-i al: Kırmızı perde.

otaġ-ı çarḫa gelüp şāh-ı lāciverd-evreng
öñine çekdi şafaḳdan o demde **perde-i al** *(Kaside 1, Mısra 12). [perde-i al,]*

perī: Çekici güzelliği olan çok alımlı kız veya kadın. II Sevgili.

yaḳīnīnüñ ʿaceb mi ʿaḳl u fikri tār-mār olsa
işitdüm ol **perīnüñ** zülfinüñ her tārı mār olmış *(Gazel 80, Mısra 10). [perīnüñ, -(n)üñ]*
ey **perī** gird-i ʿiẕāruñda gören kākülüñi
āşiyān itdi ṣanur mihr-i cihān-tābı hümā *(Gazel 2, Mısra 9). [perī,]*
iki şeh-perdür iki zülfeynüñ
ey **perī** gözlerüñ piristūdur *(Gazel 52, Mısra 6). [perī,]*
ol **perī** zülf-i girih-gīrini zencīr itmiş
dil-i dīvāneme bend itmege tedbīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 1). [perī,]*
şöyle mecnūn itdi ben dīvāneyi leylā ṣaçuñ
ey **perī** bī-ʿaḳl ola geldükçe mecnūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 4). [perī,]*
sen **perī** içün yaḫod ḫayl-i melek nāzil olup
kaʿbe-i kūyuñ ziyāret itdi sulṭānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 5). [perī,]*
ʿadem mülkine gitmiş ey **perī** hecr-i miyānuñla
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından ne nām u ne nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 9). [perī,]*
ġubār-ı cismi berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında ol **perīnüñ** raḳṣ iden dīvāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 6). [perīnüñ, -nüñ]*
görüp ḫurşiyd-i ḫaddin ol **perīnüñ**
be hey ʿāşıḳ feraḥşād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 7). [perīnüñ, -nüñ]*
cān ü dil maḥzūn olup āh itseler her dem nʿola
ey **perī** zülfüñ ġamı hem andadur hem bundadur *(Gazel 43, Mısra 8). [perī,]*
iltifātı yoḳ baña aslā diyü ġam çekmezin
seyr ider sāʿirler ile ol **perī** ġam bundadur *(Gazel 43, Mısra 10). [perī,]*
ṭūbā ḳadüñ hevāsı-y-ıla gönlüm ey perī
Uçmaḳ dilerdi kūyuña olsa eger **peri** *(Gazel 200, Mısra 2). [peri,]*
dil-i dīvāneme olmaz o **perī** hem-ḫāne
Başmadı gitdi ḳadem dāʿire-i imkāna *(Gazel 173, Mısra 1). [perī,]*

perī-çihre: Çehresi peri gibi olan, peri yüzlü.

ḥammāmda gördüm o **perī-çihreyi** ḫalvet
hīç dāʿireye uġramaz itdüm niçe daʿvet *(Gazel 19, Mısra 1). [perī-çihreyi, -yi]*
ey **perī-çihre** vücūdına muṣavver rūḥuñ
şāhid isterler-ise ẕāt-ı laṭīfüñ mevcūd *(Kaside 5, Mısra 17). [perī-çihre,]*

perī-ḫişāl: peri (gibi) güzel huylu.

mecnūndan maḥabbetümi eksük añlama
yanumda artuḳ añma anı ey **perī-ḫişāl** *(Gazel 116, Mısra 10). [perī-ḫişāl,]*

perī-nijād: Peri tabiyatlı.

gün yüzlülerle ṭolsa cihān ey **perī-nijād**
vaʿllāhi lestu enẓuru ṭavʿan ilā sivāk *(Gazel 96, Mısra 5). [perī-nijād,]*
ʿuṣṣāḳına görinmez-imiş bir **perī-nijād**
bildüm görince sensin o āfet didükleri *(Gazel 201, Mısra 9). [perī-nijād,]*

perī-peyker: Peri yüzlü, peri suratlı.

mühr idüp ʿaks-i leb-i yārı süleymān yine
her **perī-peykeri** efsūn ile tesḫīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 6). [perī-peykeri, -i]*
sen meleksüz yanuma gelse **perī-peykerler**
ḫūr olsa daḫı yoḳdur nigerānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 13). [perī-peykerler, -ler]*
lebüñde ḫaṭ nigīn-i laʿlde ṣan ism-i aʿẓamdur
anuñçün emrüñe dil ey **perī-peyker** müsaḫḫardur *(Gazel 61, Mısra 14). [perī-peyker,]*

perī-ruḫ: Peri yanaklı.

her zaġanla ol **perī-ruḫ** hem-cenāḥ olmaḳ neden
çünki olmaz zāġa şehbāz-ı hümā-cevlān şikār *(Gazel 27, Mısra 9). [perī-ruḫ,]*
ġubārumı ḳılayın gird-bād-veş berbād
yolında tā ki ḳılam ol **perī-ruḫuñ** tek ü dev *(Gazel 166, Mısra 6). [perī-ruḫuñ, -uñ]*
seyrāna gitdi ʿarz-ı cemāl itmedin nigār
gitdükçe cevr ider o **perī-ruḫ** nihān olup *(Gazel 16, Mısra 4). [perī-ruḫ,]*

perī-ruḫsār: Peri yanaklı, çok güzel.

ol **perī-ruḫsār** teşrīf itmesün ġam-ḫānemi
genc-i ḥüsn-i yāra lāyık görmezem vīrānemi *(Gazel 198, Mısra 1). [perī-ruḫsār,]*
leṭāfet bāġınuñ sensin tezerv-i nāz-perverdi
ne bilsün kebg-i kühsār ey **perī-ruḫsār** reftārı *(Gazel 188, Mısra 4). [perī-ruḫsār,]*

perīşān*:* Dağınık, karışık.

dil giriftār-ı ser-i zülf-i **perīşānuñdur**
dāġ-ı sīnem siper-i nāvek-i müjgānuñdur *(Gazel 49, Mısra 1). [perīşānuñdur, -un, -dur]*
dīvāne mükellef degül ey ḫvāce kerem ḳıl
Uṣlan diyü ḳılma bu **perīşāna** tekellüf *(Gazel 91, Mısra 6). [perīşāna, -a]*
ḳılca cānuñ di **perīşānlıġın** ol ḳazzāza
ḥüsni evrāḳına ḫaṭ baġlamadın şīrāze *(Gazel 176, Mısra 1). [perīşānlıġın, -lıġ, -ın]*
ey melek zülf-i perīşānuña dil baġlayalı
zār u āşüfte vü pā-māl ü **perīşānam** ben *(Gazel 144, Mısra 4). [perīşānam, -am]*
olur dīvāne dil yād itseler zülf-i perīşānuñ
añulsa kākülüñ yaġma ider ʿaḳlum **perīşānlıḳ** *(Gazel 93, Mısra 4). [perīşānlıḳ, -lıḳ]*

perīşān eyle-: Sıkıntılı ve kederli eylemek. II perişan etmek.

sünbüli ġāyet **perīşān eyledi** zülf-i nigār
ḳāmet-i bālāsı itdi nite kim şimşādı pest *(Gazel 21, Mısra 7). [perīşān eyledi,]*
ḥüsnüñ artar zülfüñ ey meh ʿanber-efşān eyleseñ
şemʿüñ artar lemʿası tārın **perīşān eyleseñ** *(Gazel 100, Mısra 2). [perīşān eyleseñ, -sen]*

perīşān ḳıl-: Acınacak duruma getirmek, altüst etmek, mahvetmek.

başa çıḳmaḳ isteyelden ḫaṭṭ-ı rūyuñ yüz bulup
zülfüñi **ḳıldı perīşān** oldı muġber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 8). [perīşān ḳıldı,]*
başa çıḳmaḳ isteyelden ḫaṭṭ-ı rūyuñ yüz bulup
zülfüñi **ḳıldı perīşān** oldı kāfer kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 10). [perīşān ḳıldı,]*

perīşān ol-: Dağılmak, altüst olmak, kendini kaybetmek.

dil-i şūrīdede ḳalmaduġın cemʿiyyet-i ḫāṭır
ser-i zülfüñle pā-māl ü **perīşān olmayan** bilmez *(Gazel 67, Mısra 10). [perīşān olmayan,]*

perīşān-ḥāl ol-: Darmadağınık olmak.

diller anı şāneler soñra **perīşān-ḥāl olur**
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 5). [perīşān-ḥāl olur,]*

perīşān-rūzgār: Darmadağınık, düşkün halde, perişan (olan kimse).

muġber olduñ hem **perīşān-rūzgār** ey gird-bād
zülf-i yāruñ ʿāşıḳ-ı şūrīde-ḥāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 9). [perīşān-rūzgār,]*

perīşān-rūzgār ol-: Darmadağınık, düşkün bir halde olmak.

ṣabā sevdā-yı zülf-i yāra düşmiş bī-ḳarār olmış
yeler oñmaz benüm gibi **perīşān-rūzgār olmış** *(Gazel 79, Mısra 2). [perīşān-rūzgār olmış, -mış]*

perr ü bāl: Kol kanat.

anı mehtāb eylemiş germiyyet-i mihr-i ruḫuñ
perr ü bālin yaymış ey meh nitekim şehbāz zülf *(Gazel 88, Mısra 16). [perr ü bālin,]*

perr: Kanat.

ruḫlaruñda sāye-güsterdür hümāyūn kākülüñ
sāye ṣaldı aḥmedʿe ṣan **perr-i** cibrīl-i emīn *(Gazel 155, Mısra 10). [perr-i,]*

pertev: Işık, parlaklık, revnak.

şiken-i zülfi şikest ola nʿola dildāruñ
Muttaşıl **pertev-i** ḫūrşiyd-i dıraḫşānda yatur *(Gazel 56, Mısra 10). [pertev-i, -i]*
şuʿāʿ-ı **pertev-i** ḫūrşiyd-i ʿālem-tābdan ṣanma
senüñ şevḳuñla rūşendür bugün ey meh-liḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 15). [pertev-i, -i]*
pür oldı kaʿbe-i dil **pertev-i** nūr-ı ʿiẕārından
ẓalām-ı şām-ı fürḳat gitdi göñülden ṣafā geldi *(Gazel 191, Mısra 9). [pertev-i, -i]*
limā'ḳdaratu ʿalā vāḥidin mine'l-efzāl
yaḳīnī **pertev-i** mihr-i ʿināyetüñ ister *(Kaside 1, Mısra 70). [pertev-i, -i]*
raḳṣ urup şevḳı ile zerre-i ser-geşte miṣāl
pertev-i vaṣlını cüyān olur-ısañ meh ü sāl *(Müseddes 1, Mısra 16). [pertev-i, -i]*
şuʿāʿ-ı **pertev-i** fażlında ẕerre mihr-i münīr
ḳalīl himmeti yanında cūd-ı maʿden ü kān *(Kaside 1, Mısra 25). [pertev-i,]*
ḥarīmüñ kaʿbe nāmuñ aḥmed ü ben anda ḥassānʿam
şefāʿat **pertevin** cismümde raḫşān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 14). [pertevin, -in]*
dūr iken böyle yaḳar ol yüzi ḫūrşiyd beni
pertev-i vaṣlına irsem niçe olur ḥāl ʿaceb *(Gazel 13, Mısra 4). [pertev-i,]*
cān u dil şām-ı ʿademde zerre-veş pinhān-iken
pertev-i mihr-i cemālüñ birle peydā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 6). [pertev-i, -i]*
görindi dāmeni altında şemʿden **pertev**
bilindi olduġı ey māh zülfüñüñ şeb-rev *(Gazel 166, Mısra 1). [pertev,]*
cebīnüñ **pertevi** şöhret virürken māh-ı tābāna
ruhuñ yanında germ olmaḳ düşer mi şemʿ-i sūzāna *(Gazel 172, Mısra 1). [pertevi, -i]*
ey yaḳīnī şuʿāʿ-ı āteş-i āh
pertev-i lemʿa-i hidāyetdür *(Gazel 64, Mısra 18). [pertev-i,]*

pertev-i mihr: Güneşin aydınlığı, parlaklığı.

virmese **pertev-i mihr-i** keremüñ baña vücūd
ẕerre-veş şām-ı meşaḳḳatde olurdum nā-būd *(Kaside 5, Mısra 25). [pertev-i mihr-i,]*
lemʿa-i tīġuñ ide **pertev-i mihri** zāʿil
reşk-i ḫurşiyd-i cihān-tāb ola ey meh siperüñ *(Gazel 114, Mısra 9). [pertev-i mihri,]*
cemālüñ maẓharıdur **pertev-i mihri** yaḳīnīʿnüñ
nʿola gün günden efzūn olsa ḥüsnüñ ey hilāl-ebrū *(Gazel 167, Mısra 15). [pertev-i mihri,]*

pertev-i mihr-i ruḥ: Güneşe benzeyen yanağın ışığı.

yaḳīnī kaʿbe şandı bezmi vaṣluñçün duʿā itdi
olaldan **pertev-i mihr-i ruḫuñla** pür-ṣafā meclis *(Gazel 77, Mısra 18). [pertev-i mihr-i ruḫuñla,]*

pertev-i mihr: Güneş ışığı.

mihrüm arturdı cemālin o hilāl-ebrūnuñ
meh-i nev **pertev-i mihr-ile** bulur ḥüsn ü kemāl *(Gazel 117, Mısra 6). [pertev-i mihr-ile, -ile]*
ümmīd ḳılur **pertev-i mihrüñ** dil-i gümrāh
ḳurtar şeb-i ġamdan anı ey necm-i hidāyet *(Gazel 20, Mısra 7). [pertev-i mihrüñ,]*

pertev-i nūr: Işığın aydınlığı, parlaklığı.

mihrüñle tā ki ṣubḥ gibi ṣādıḳ olmışuz
Raḫşende oldı **pertev-i nūr-ı** cebīnümüz *(Gazel 74, Mısra 6). [pertev-i nūr-ı,]*

pervāne: 1. Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek. 2. Gönül, âşık.

niçe araya seni bī-ṭāḳat ü ārām olup
gel gel ey **pervāne** ol şemʿ-i şeb-ārā bundadur *(Gazel 42, Mısra 10). [pervāne,]*
ṣurāḥī ber-karār olsun gümüş peymāneler dönsün
o şemʿ-i meclis-ārā şevḳına **pervāneler** dönsün *(Gazel 165, Mısra 2). [pervāneler, -ler]*
ṭolanur başına şevḳ-ıla rūşen ḳılmaġa sūzın
diler **pervāne** yanup yaḳıla şemʿ-i şebistāna *(Gazel 172, Mısra 8). [pervāne,]*

pervāz: Uçma, uçuş.

yā ʿiẕāruñ tāze **pervāzī** güzel bir lāledür
olmış eṭrāfında anuñ ʿanberīn pervāz zülf *(Gazel 88, Mısra 5). [pervāzī, -ī]*
yā ʿiẕāruñ tāze **pervāzī** güzel bir lāledür
ḫaṭ degüldür devr iden ruḫsāruñı ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 19). [pervāzī, -ī]*
feżā-yı çarḫa çü **pervāz** ṣaldı bāz-ı sefīd
ġurāb-ı şāma hücūm itdi ḳılmayup ihmāl *(Kaside 1, Mısra 7). [pervāz,]*
itdükçe **pervāz** biñ cāna dir az
ol çeşm-i şehbāz vʿallāh şāhīn *(Gazel 156, Mısra 3). [pervāz,]*

pervāz eyle-: Uçmak, kanat açmak.

evc-i iḳbāle hümāsın yüri **pervāz eyle**
himmet ü nuṣret ola her yañadan bāl ü perüñ *(Gazel 114, Mısra 5). [pervāz eyle,]*

pervāz id-: Uçmak, kanatlanmak, kanat çırpmak; yükselmek.

bāmuñ üstinde kebūterler degül **pervāz iden**
devr ider āvāre-diller kūyuñı cānum ʿali *(Gazel 196, Mısra 3). [pervāz iden,]*

pervāz ol-: Uçmak.

yā ʿiẕāruñ tāze pervāzī güzel bir lāledür
olmış eṭrāfında anuñ ʿanberīn **pervāz** zülf *(Gazel 88, Mısra 6). [pervāz olmış, -mış]*

perver: Beslenmiş, büyütülmüş, terbiye edilmiş.

hezār rūḥ fidā olsun ol ruḫ-ı verde
ki ġonca gibi ḥicāb-ıla ola **perverde** *(Gazel 178, Mısra 2). [perverde,]*

pest: Alçak,aşağı,hafif sesle söylenen.

hār-ı cefāda bülbül-i zāruñ makāmı **pest**
bālā-nişīn-i meclis-i gülşen ġurābdur *(Gazel 45, Mısra 3). [pest,]*

pest it-: Alçaltmak, aşağı duruma düşürmek, değerini düşürmek.

sünbüli ġāyet perīşān eyledi zülf-i nigār
ḳāmet-i bālāsı **itd**i nite kim şimşādı **pest** *(Gazel 21, Mısra 8). [pest itdi,]*
çemende ḳadd-i bülendüñ çenārı **pest itdi**
hem itdi nergisi bīmār çeşm-i fettānuñ *(Gazel 102, Mısra 11). [pest itdi,]*

peşşe: Sivrisinek.

murġ-ı ʿışḳı ṣayd ümīdin itmesün her büʿl-heves
hīç olur mı **peşşeye** ʿanḳā-yı ʿālī-şān şikār *(Gazel 27, Mısra 12). [peşşeye, -ye]*

peşşe-i nāçīz: Değersiz sivrisinek.

ne vücūdı ola her **peşşe-i nāçīzüñ** kim
eyleye ḳāfʿda ʿanḳā-y-ıla daʿvā-yı vücūd *(Kaside 5, Mısra 13). [peşşe-i nāçīzüñ, -üñ]*

peydā: Açıkta ve meydanda olan, âşikâr, zâhir.

nāḫun-ı pāy-ı següñ dīde-i hūn-bārumda
māh-ı nevdür ki şafaḳdan ola nāgeh **peydā** *(Gazel 1, Mısra 6). [peydā,]*

peydā degül: Belli değil.

ṣadā **peydā degüldi** daḫı her vādīde cūlardan
benüm deryā gibi ʿışḳuñla pür-cūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 9). [peydā degüldi, -di]*

peydā eyle-: Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

cān u dil şām-ı ʿademde zerre-veş pinhān-iken
pertev-i mihr-i cemālüñ birle **peydā eyledüñ** *(Gazel 108, Mısra 6). [peydā eyledüñ,]*
kāşki cismümde yüz biñ dīde **peydā eylesem**
her biriyle dōst dīdārın temāşā eylesem *(Gazel 127, Mısra 1). [peydā eylesem,]*
mevc-i baḥr-i ẕātın ehl-i dilde **peydā eyleyüp**
ḳaṭre-i nāçīzde pinhān olan ʿummānı gör *(Gazel 38, Mısra 1). [peydā eyleyüp,]*

peydā ol-: Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.

eşkümdür eyleyen ḫaṭ-ı ruḫsāruñı ʿayān
peydā olur buḫār ṭoḳınduḳca nāra āb *(Gazel 12, Mısra 4). [peydā olur,]*

pey-der-pey: Arka arkaya, ardı sıra, durmadan; azar azar.

pey-der-pey oḳlaruñ dil-i sūzāna geçdiler
bir tāb-ḫānedür niçe mihmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 3). [pey-der-pey,]*

peykān: Temren, okun ucundaki sivri demir. mec.sevgilinin kirpiği.

didüm geçdi nişān-ı sīneden **peykān-ı** ḫūn-rīzüñ
didi ol ḳaşları yā ey dü-tā-ḳāmet geçenden geç *(Gazel 23, Mısra 9). [peykān-ı, --ı]*

zaḫm-ı derūna nāvek-i müjgān gelür geçer
gūyā hedef-durur aña **peykān** gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 2). [peykān,]*
peykānlaruñ derūna geçerken ḳonar göçer
pür-sūz sīnemüz ṣanasın tāb-ḫānedür *(Gazel 57, Mısra 13). [peykānlaruñ, -lar, -uñ]*
ḫōş gelür berg-i gül-i aldan ey ġonca baña
gülşen-i dilde dem-ālūde olan **peykānuñ** *(Gazel 103, Mısra 4). [peykānuñ, -uñ]*
alduñsa tīrüñi nʿola mecrūḥ sīneden
peykānlaruñ yürekdedür ey ḳaşı yā hele *(Gazel 179, Mısra 4). [peykānlaruñ, -lar, -uñ]*
peykānlaruñ derūnuma işler geçer henūz
Zaḫmum anuñla ṭurmayup eyler muʿāmele *(Gazel 179, Mısra 7). [peykānlaruñ, -lar, -uñ]*

peykān ol-: Ok temreni olmak.

ġoncalar seyr eylesem yāḳūt-ı laʿlüñden cüdā
çeşm-i cāna her biri bir laʿlden **peykān olur** *(Gazel 54, Mısra 6). [peykān olur,]*

peykān-ı tīr-i yār: Sevgilinin okunun ucu. ‖ Sevgilinin kirpikleri.

ġāyetde ḫōş gelür baña **peykān-ı tīr-i yār**
bī-ḥadd ü ġāyet olsa daḫı çekmezin melāl *(Gazel 116, Mısra 11). [peykān-ı tīr-i yār,]*

peyk: Haber ve mektup getirip götüren.

hem-rehüm ḫızr-ı hüdā **peyk-i ẓafer** rāh-berüm
ḳaçan irişse gerek zāhid-i gümrāh baña *(Gazel 7, Mısra 7). [peyk-i,]*

peyk-i ḫayāl: Hayal elçisi.

o kişvere daḫı başmadı pāy **peyk-i ḫayāl**
li'enne midḥate bi-faẓli sinān elfi sinīn *(Kaside 1, Mısra 67). [peyk-i ḫayāl,]*

peyk-i ẓafer: Zaferin habercisi.

var-ısa maġribe ey şāh-ı dil-āver seferüñ
hem-rehüñ ḫızr-ı hüdā **peyk-i ẓafer** rāh-berüñ *(Gazel 114, Mısra 2). [peyk-i ẓafer,]*

peymān: Ahd, yemin, söz.

ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ anı ṭurmaduñ ey māh **peymāna** *(Gazel 171, Mısra 12). [peymāna, -a]*
ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ ammā ṭurmaduñ ey māh **peymāna** *(Gazel 172, Mısra 10). [peymāna, -a]*

peymāne: İçki kadehi, özellikle şarap kadehi.

ṣunmadın destüñe sāḳī-i ecel **peymāne**
ṣadr-ı mey-ḫāneye yārān-ıla geç rindāne *(Müseddes 3, Mısra 23). [peymāne,]*

peyvend: Bağ, ilgi, münâsebet, râbıta.

ẕerre-veş mihrüñe ser-geşte olan rūz-ı ezel
kesmeye zülfüñe **peyvendini** tā şām-ı ecel *(Gazel 118, Mısra 2). [peyvendini, -i, -n, -i]*

peyveste ol-: Ulaşmak, erişmek.

ḳızıl yaşıl dütünüm **oldı** çarḫa **peyveste**
felekde ḳavs-i ḳuzaḥ ṣanma ey hilāl-ebrū *(Gazel 168, Mısra 3). [peyveste oldı,]*

pinhān: Gizli.

cān u dil şām-ı ʿademde zerre-veş **pinhān-iken**
pertev-i mihr-i cemālüñ birle peydā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 5). [pinhān-iken, -iken]*
mevc-i baḥr-i ẕātın ehl-i dilde peydā eyleyüp
ḳaṭre-i nāçīzde **pinhān** olan ʿummānı gör *(Gazel 38, Mısra 2). [pinhān,]*
şikeste āyine çoḳ yüz bulur o meh-rūdan
hezār yüzden ider dilde ʿaksini **pinhān** *(Gazel 136, Mısra 6). [pinhān,]*

pinhān ol-: Gizli, saklı olmak.

maʿden-i elmāsī bir deryā olur dil gūyiyā
cevher-i tīġuñ şu dem kim sīnede **pinhān olur** *(Gazel 54, Mısra 10). [pinhān olur,]*

pīr: Yaşlı, ihtiyar ‖ görmüş geçirmiş.

irşād-ı **pīr-ile** degül-imiş cünūn-ı ḳays
leylāʿyı sevmede yoġ-imiş anda iḫtiyār *(Gazel 26, Mısra 7). [pīr-ile, -ile]*
bu yaḳīnī kim eşigüñde irādet getürür
himmet ümmīd ider ey **pīr-i** hidāyet senden *(Gazel 147, Mısra 10). [pīr-i, --i]*

pīr eyle-: Yaşlandırıp; güç ve kuvvetten düşürmek. || Manevî mertebesini yükseltmek.

firāḳ iderse de **pīr eyle** vaṣf ḳāmetini
Yaḳīnī egri otur söyle tek hemān ṭoġru *(Gazel 168, Mısra 7). [pīr eyle,]*

pīrehen: Gömlek.

ferāġat milketinde tāc-dār olmaḳ dilerseñ ger
Yaḳīnī tācı terk idüp ḳabā vü **pīrehenden** geç *(Gazel 23, Mısra 12). [pīrehenden, -den]*

pīr-i ḫarābāt: Meyhanenin en kıdemlisi.

sāḳī-i feyz iriş ey **pīr-i ḫarābāt** baña
cürʿañı içmese dil ġamdan ifāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 11). [pīr-i ḫarābāt,]*

pīr-i mededkāra: Yardımcı olan, yardım eden bir yaşlı.

ey yaḳīnī ġam-ı devr ayaġa şalarsa seni
mey-fürūşa varup ol **pīr-i mededkāra** yapış *(Gazel 81, Mısra 16). [pīr-i mededkāra, -a]*

pīr-i muġān: Meyhaneci II Sevgili.

pīr-i muġān naṣīḥatini tut mey al ele
vāʿıẓ sözini fikr ider olsañ meʿāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 5). [pīr-i muġān,]*
pīr-i muġān eşigine var düş ayaġına
cūyān-ı feyż-i ḥaḳḳ ola gör ḳaṭʿ-ı pāye ḳıl *(Gazel 121, Mısra 3). [pīr-i muġān,]*
görmese nāṣıḥin eger eglenimez mürīd olan
pīr-i muġānı görmedüm ağların iḫtiyār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 6). [pīr-i muġānı,]*
pīr-i muġānı mey-kedede görmedüm bugün
anuñçün iḫtiyārsuz ağlar gözüm müdām *(Gazel 123, Mısra 3). [pīr-i muġānı,]*
biz ol mürīd-i bezm-i ṣafāyuz yaḳīnī kim
pīr-i muġānuñ eşigidür ḫānḳāhumuz *(Gazel 70, Mısra 12). [pīr-i muġānuñ,]*

piristū: Kırlangıç.

iki şeh-perdür iki zülfeynüñ
ey perī gözlerüñ **piristūdur** *(Gazel 52, Mısra 6). [piristūdur, -dur]*

pīşe: Huy, tabiat; sanat, meslek.

gör ehl-i ʿışḳuñ **pīşesin** bil göñlümüñ endīşesin
ṭaşlara nāmum şīşesin çaldum meded çaldum meded *(Gazel 25, Mısra 11). [pīşesin, -sin]*
çeşmi bir āhū ki şīr-efgenlik anuñ **pīşesi**
zülfi bir şehbāzdur kārı anuñ her ān şikār *(Gazel 27, Mısra 7). [pīşesi, -s, -i]*

pister: Yatak.

ḫasta-ḥāl oldı göñül tāb-ı teb-i hecrüñle
pister-i ġamda yatur derdüñ-ile tep tenhā *(Gazel 2, Mısra 4). [pister-i, --i]*
bīmār ḫāṭırın ṣora gel ey ṭabīb-i cān
kim fürḳat eyledi yirümi **pister-i** helāk *(Gazel 96, Mısra 4). [pister-i, --i]*
dāġ-ı ruḫsāruñ-ıla kim ki cerāḥat bulmaz
pisterin berg-i gül eylerse de rāḥat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 2). [pisterin, -in]*
pisterin berg-i gül itse vechi var ey lāle-ḫadd
oldı her yüzden ser-āmed dilber-i mümtāz zülf *(Gazel 88, Mısra 11). [pisterin, -in]*
düşdüm firāḳ **pisterine** zār u bī-mecāl
bir derde uġradum ki ḫalāṣa mecāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 3). [pisterine, -i, -n, -e]*

pister-i ġam: Gam döşeği.

belā-yı hecr-ile cān virdi yürken **pister-i ġamda**
zülāl-i laʿlini emdüm ḫayāt-ı cāvidān buldum *(Gazel 128, Mısra 3). [pister-i ġamda,]*
gelmedüñ **pister-i ġamda** göre ben bīmarı
künc-i ḫasretde bu dil-ḫastayı zār eyleme gel *(Gazel 118, Mısra 7). [pister-i ġamda,]*

pister-i semmūr: Samur kürklü yatak; samur kürkünden yatak.

bālīn idindi ḫār-ı muġaylān-ı kūyuñı
ḥaẓẓ itmez oldı **pister-i semmūrdan** beden *(Gazel 146, Mısra 4). [pister-i semmūrdan, -dan]*

piyāde: 1. Yaya, ayağıyla yürüyerek giden. 2. İktidarı pek az, iktidarsız, râcil.

piyāde ḳalsam eger ḫınk-i himmet-i şehsüz
olam ġam iline gül-gūn-ı eşkümle revān *(Kaside 6, Mısra 35). [piyāde,]*

piyāle: Kadeh, şarap bardağı.

sāḳī irişdi devr-i gül açıldı lāleler
bezm-i çemende ṣun bize laʿlīn **piyāleler** *(Gazel 33, Mısra 2). [piyāleler, -ler]*
her ṭarafda **piyāleler** dönsün
ḫırmen-i ʿaḳlı virelüm bāda *(Gazel 169, Mısra 5). [piyāleler, -ler]*
sāḳī çü ʿāḳıbet geçerüz cām-ı mergden
devr eylesün **piyāle** ki devrān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 6). [piyāle,]*

piyāz: Pohpohlama, maksatlı iltifat, amaçlı ve boş övgü.

ger acı dil virürse ṣōfī yaḳīnī saña
sen daḫı rīş-ḫand it ṭurma **piyāza** başla *(Gazel 170, Mısra 10). [piyāza,]*

puñar: Pınar,çeşme.

oldı ṣan nūr-ı ḫudā aḥmed-i muḫtārʿı muḥīṭ
nūrdan **puñara** girmiş görinür ḥūrāsın *(Gazel 151, Mısra 6). [puñara, -a]*

pür: Çok, dolu, pek çok.

ġavġāyı ḳo fesāneñi vāʿıẓ işitmezüz
pürdür ṣadā-yı naʿre-i hūdan ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 4). [pürdür, -dür]*
tenhā ḫayāl-i laʿlüñ-ile ṣoḥbet itmege
pürdür şarāb-ı eşk-ile iki ḳabaġumuz *(Gazel 69, Mısra 8). [pürdür, -dür]*

zeyn itdi jāle gülleri didi ṣabāya ṣāḥ
pürdür hüner güherleri iki ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 12). [pürdür, -dür]*
nūr-ı mihrüñle **pür** dil ü dīde
berr ü baḥre ḥimāyetüñ şāmil *(Gazel 122, Mısra 3). [pür,]*
pür oldı kaʿbe-i dil pertev-i nūr-ı ʿiẕārından
ẓalām-ı şām-ı fürḳat gitdi göñülden ṣafā geldi *(Gazel 191, Mısra 9). [pür,]*
dāġ-ı ʿışḳuñla tenüm **pürdür** cemālüñ özlerin
cism-i zārum cümleten çeşm oldı yollar gözlerin *(Beyit 2, Mısra 1). [pürdür, -dür]*

pür it-: Doldurmak, kaplamak; doyurmak.

cism-i bārīküm **pür it**di dāġlarla her elif
ey yaḳīnī bir nihāl-i berg ü bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 9). [pür itdi, -di]*

pür ḳıl-: Doldurmak.

bilmezem her şeb ne siḥr eyler ḫayāl-i zülf-i dōst
pür ḳılur biñ başlu ejderhā-y-ıla vīrānemi *(Gazel 198, Mısra 4). [pür ḳılur,]*

pür-ān: Dolu, dopdolu.

ey verd-i ḫandān bu naẓm-ı **pür-ān**
gūş itse ḥassān eylerdi taḥsīn *(Gazel 156, Mısra 17). [pür-ān,]*

pür-āteş: Ataşlenmiş, ateş dolu.

urur yüreklere āteş bu naẓm-ı ʿālem-sūz
belī **pür-āteş** olur ḥasb-ı ḥāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 16). [pür-āteş,]*

pür-āteş ol-: Ateş dolu, yakıcı olmak II hırslı, açgözlü olmak.

pür-āteş oldı şuʿle-i ʿışḳ-ıla dāġumuz
nār-ı ġam-ıla yandı söyünmiş çerāġumuz *(Gazel 69, Mısra 1). [pür-āteş oldı, -dı]*

pür-çīn: Çok bükülmüş, çok buruşuk ve karışık.

ḫaṭ-ı **pür-çīn** içinde ḫālüñ çın
sebzezār-ı ḫotenʿde āhūdur *(Gazel 52, Mısra 7). [pür-çīn,]*
ol ḫaṭ-ı **pür-çīn** içinde ḫāl-i ʿanber-bār-ı yār
beñzer ol āhūya kim meʾvāsıdur gülzār-ı çīn *(Kaside 2, Mısra 3). [pür-çīn,]*
ḫaṭṭ-ı **pür-çīn** içre sen ey ḫāl-i ʿanber-bār-ı dōst
sebzezār-ı çīnʿüñ ol miskīn ġazāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 5). [pür-çīn,]*
ḫaṭ-ı **pür-çīn** içinde ol ġazālüñ ḫāl-i miskīni
gülistān-ı ḫotenʿde sebze otlar ṣanki bir āhū *(Gazel 167, Mısra 3). [pür-çīn,]*

pür-cūd: Cömertlikle dolu.

gerekse berḳ-ı ʿacūl eylesün biñ istiʿcāl
raẓīʿ-i dāye-i **pür-cūd** ü mürvetüñ yem ü kān *(Kaside 1, Mısra 38). [pür-cūd,]*

pür-cūş id-: Coşkulu hale getirmek, coşturmak.

zevraḳ-ı cām içürüp şūr u hevāsı var-iken
dil-i medhūşumı deryā gibi **pür-cūş ideyin** *(Gazel 159, Mısra 12). [pür-cūş ideyin, -eyin]*

pür-cūş ol-: Coşku dolu olmak; duygu, düşünce ve fikirlerini kuvvetle ve heyecanla dışa vurmayı istemek.

ṣadā peydā degüldi daḫı her vādīde cūlardan
benüm deryā gibi ʿışḳuñla **pür-cūş olduġum** demler *(Gazel 35, Mısra 10). [pür-cūş olduġum, -du, -gum]*

pür-dāġ it-: Yaralar içinde bırakmak.

itdi pür-dāġ ten-i zerdi yaḳīnī-i gedā
ḫilʿat-i ʿışḳı emīrāne ser-ā-ser giydi *(Gazel 193, Mısra 9). [pür-dāġ itdi,]*

pür-ġam: Gamla dolu.

cān murġı zülf-i **pür-ġam-ı** dildārı ḳıldı cāy
gūyā seḥāb içinde hümā yapdı āşiyān *(Gazel 140, Mısra 7). [pür-ġam-ı,]*

pür-gerd: Tozlu. II. Sıkıntı, eziyet dolu.

baḳ ḫāṭır-ı **pür-gerdüme** raḥm eyle rūy-ı zerdüme
bir çāre eyle derdüme ṣoldum meded ṣoldum meded *(Gazel 25, Mısra 9). [pür-gerdüme, -ü, -me]*

pür-ḫam: Kıvrım dolu; çok kıvrık; kıvrım kıvrım.

andadur cānum egerçi cism-i **pür-ḫam** bundadur
ẕevḳ-ı ʿışḳı virmezin dünyāya ʿālem bundadur *(Gazel 43, Mısra 1). [pür-ḫam,]*

pür-ḫār: Diken dolu. II sıkıntılı, eziyet içinde.

ḫırāṣ-ı ḫāṭır-ı **pür-ḫār-ı** yār mı diyeyin
ḥarāret-i ciger-i tābdār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 1). [pür-ḫār-ı, --ı]*

pür-ḫaṭar: Tehlike dolu.

tenüñ ḳoyup ʿazmi o rāh-ı **pür-ḫaṭardan** kārbān ḳalsun
benüm gibi yoluñda ṭoġrı yoḳ çün biñde bir ʿāşıḳ *(Gazel 161, Mısra 1). [pür-ḫaṭardan, -dan]*
ṣafā-yı ḳalbi yoḳluḳda bulup ṭutduḳ fenā semtin
sebük-bāruz bu rāh-ı **pür-ḫaṭarda** zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 12). [pür-ḫaṭarda, -da]*

pür-hevā: Heves ile dolu. II Kendinden geçmiş, mest olmuş (âşık).

baḥr-ı eşkümde yaḳīnī benüm āvāre başum
pür-hevādur heves-i ʿışḳ-ıla mānend-i kelāb *(Gazel 10, Mısra 12). [pür-hevādur, -dur]*

pür-hūn: Kan içinde,kan dolu.

ferhād gözin lāle-ṣıfāt eyledi **pür-hūn**
şīrīn idicek lāle-i kühsārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 11). [pür-hūn,]*

pür-lāle: Lale dolu, Çok fazla lale.

pür-lāle oldı ḳanlu yaşum birle kūh u deşt
yād-ı ruḫuñla bendeki ṭaġ oldı üstü bāġ *(Gazel 87, Mısra 5). [pür-lāle,]*

pür-ṣadā ol-: Ses dolu olmak, sesle dolmak.

ʿiẕāruñ tāb-ı mülden ey gül-i ter al al oldı
nʿola bülbüllerüñ āhından **olsa pür-ṣadā** meclis *(Gazel 77, Mısra 8). [pür-ṣadā olsa, -sa]*

pür-ṣafā olaldan: Gönül huzuruyla dopdolu olmak.

yaḳīnī kaʿbe ṣandı bezmi vaṣluñçün duʿā itdi
olaldan pertev-i mihr-i ruḫuñla **pür-ṣafā** meclis *(Gazel 77, Mısra 18). [pür-ṣafā olaldan, -aldan]*

pür-ṣafā ol-: Parlamak, huzur ve neşeyle dolmak.

ʿaceb mi reşk-i ḥavz-ı kevs̱er olsa sāḳıyā meclis
ṭolu cām-ı muṣaffālarla **oldı pür-ṣafā** meclis *(Gazel 77, Mısra 2). [pür-ṣafā oldı,]*

pür-şerer: Kıvılcımlarla dolu, aydınlanmış.

pür-şerer eyleyeyin yollaruñı āhum-ıla
kehkeşān-ı felege ṭaʿn ide tā reh-güẕerüñ *(Gazel 114, Mısra 11). [pür-şerer,]*

pür-sūz: Çok yanık, çok yakıcı, çok belalı.

ʿalevī-vār ruḫı şevḳı-y-ıla **pür-sūzuz**
Yaḳdı yandurdı bizi tāb-ı cemāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 9). [pür-sūzuz, -uz]*
peykānlaruñ derūna geçerken ḳonar göçer
pür-sūz sīnemüz ṣanasın tāb-ḫānedür *(Gazel 57, Mısra 14). [pür-sūz,]*

pūte: Madenleri eritmede kullanılan yüksek ısıya dayanıklı kap, pota.

ḫāliṣ oldum **pūte-i** hecrüñde nār-ı şevḳ-ıla
maġribī dīnārdur ruḫsār-ı zerdüm gūyiyā *(Gazel 5, Mısra 11). [pūte-i, --i]*

R

raġbet: Değer, kıymet, meyil.

yoḳdur ṣadefçe **raġbetüm** ey laʿl-leb velī
dürr-i kelāmum işiden añlar ne cevherem *(Gazel 126, Mısra 9). [raġbetüm, -üm]*

raġm: Aksine, rağmen, zıddına, inadına.

geşt-i gülşen ne-y-idi **raġmına** murtāzlaruñ
bile ṣalınmaġa bir serv-i gül-endām olsa *(Gazel 175, Mısra 5). [raġmına, -ı, -n, -a]*

rāḥat: Huzur, mutluluk.

yolında z̤erre-veş raḳḳāṣ idüp bu ben hevādārın
ḳarār u ṣabrum aldı **rāḥat-ı** cānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 8). [rāḥat-ı,]*
dāġ-ı ruḫsāruñ-ıla kim ki cerāḥat bulmaz
pisterin berg-i gül eylerse de **rāḥat** bulmaz *(Gazel 66, Mısra 2). [rāḥat,]*

rāh-ber: Rehber, kılavuz, yol gösteren.

var-ısa maġribe ey şāh-ı dil-āver seferüñ
hem-rehüñ ḫızr-ı hüdā peyk-i z̤afer **rāh-berüñ** *(Gazel 114, Mısra 2). [rāh-berüñ, -üñ]*
hem-rehüm ḫızr-ı hüdā peyk-i z̤afer **rāh-berüm**
ḳaçan irişse gerek zāhid-i gümrāh baña *(Gazel 7, Mısra 7). [rāh-berüm, -ber, -üm]*

râh: 1. yol.

feryād u āh u nāle senüñçün revān olup
rāh-ı ġama çekildi gider kārbān olup *(Gazel 16, Mısra 2). [rāh-ı, -yol]*
ṣafā-yı ḳalbi yoḳluḳda bulup ṭutduḳ fenā semtin
sebük-bāruz bu **rāh-ı** pür-ḫaṭarda zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 12). [rāh-ı, -yol]*
bulmaġa feyz **rāh-ı** ḫarābāta sālik ol
bu yolda żāyiʿ olmaz emek isteyen bulur *(Gazel 55, Mısra 3). [rāh-ı, -yol]*
tenüñ ḳoyup ʿazmi o **rāh-ı** pür-ḫaṭardan kārbān ḳalsun
benüm gibi yoluñda ṭoġrı yoḳ çün biñde bir ʿāşıḳ *(Gazel 161, Mısra 1). [rāh-ı, -yol]*

rāh-ı belā: Bela yolu.

geldi yolumda var-ımış ey dil ne çāre var
rāh-ı belāda gözyaşı ʿummān olup gider *(Gazel 32, Mısra 10). [rāh-ı belāda,]*
irem gülzār-ı kūy-ı yāra diyü rūzgār-ıla
göñül **rāh-ı belāda** ḫāk idüp cismin ġubār olmış *(Gazel 80, Mısra 8). [rāh-ı belāda,]*
şāhum yaḳīnī gibi yoluñda ḳoduḳ seri
rāh-ı belāda düşmen-i bed-kīşden ne bāk *(Gazel 96, Mısra 14). [rāh-ı belāda,]*
gerek dil zār olup **rāh-ı belāda** nātüvān ḳalsun
bu varlıḳ defterinden ism ü resmin şöyle maḥv it kim *(Gazel 161, Mısra 7). [rāh-ı belāda,]*

rāh-ı ġam: Gam, keder yolu.

rūzgār itdi mi ġubārı ẕelīl
eyleyüp **rāh-ı ġamda** pā-der-gil *(Gazel 122, Mısra 16). [rāh-ı ġamda,]*
gitdükçe bend olur ṣaçına **rāh-ı ġamda** dil
miskīn esīr-i silsile-mūyān olup gider *(Gazel 32, Mısra 5). [rāh-ı ġamda,]*

rāh-ı hüdā: Allah'ın yolu.

ṭarīḳ-ı ʿavn-ı ḥaḳ ʿdan rehber-i **rāh-ı hüdā** geldi
şeh-i mülk-i velāyet maḥrem-i sırr-ı ḫudā geldi *(Gazel 191, Mısra 1). [rāh-ı hüdā,]*
yoldaşı oldı çünki dilüñ seng-i rāh-ı yār
ṭurma yaḳīnī ʿazmüñi **rāh-ı hüdāya** ḳıl *(Gazel 121, Mısra 12). [rāh-ı hüdāya,]*

rāh-ı kūy: (Sevgilinin)mahallesinin yolu.

ġubār-ı cismi berbād eyleyüp zülfüñsüz āh itdüm
anuñçün gird-bād-ı **rāh-ı kūyuñ** baña muġberdür *(Gazel 61, Mısra 8). [rāh-ı kūyuñ,]*

rāh-ı miḥnet: Eziyet yolu.

göñlüm yıḳıldı gitdi düşüp **rāh-ı miḥnete**
seyl-i belā vü ḳahr-ıla vīrān olup gider *(Gazel 32, Mısra 11). [rāh-ı miḥnete, -e]*

rāh-ı yār: Sevgilinin yolu.

yoldaşı oldı çünki dilüñ seng-i **rāh-ı yār**
ṭurma yaḳīnī ʿazmüñi rāh-ı hüdāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 11). [rāh-ı yār,]*

raḥm: Merhamet.

unutdı şefḳat-ı islāmı **raḥm-ı** īmānı
anuñçün almaz o kāfir bizüm selāmumızı *(Gazel 189, Mısra 11). [raḥm-ı, -ı]*

raḥm eyle-: Merhamet etmek, acımak.

baḳ ḫāṭır-ı pür-gerdüme **raḥm eyle** rūy-ı zerdüme
bir çāre eyle derdüme ṣoldum meded ṣoldum meded *(Gazel 25, Mısra 9). [raḥm eyle,]*
derd-i fürḳatde benüm derdüme **raḥm eylemeyen**
göreyin bencileyin derde giriftār olsun *(Gazel 163, Mısra 9). [raḥm eylemeyen, -meyen]*

raḥm it-: Merhamet etmemek.

bir dem ol ḫūnī baña **raḥm itmeyüp** ḳıldı helāk
ḳanlar aġla dem-be-dem ey çeşm-i pür-ḫūn üstüme *(Gazel 181, Mısra 5). [raḥm itmeyüp,]*
ben günehkāruña **raḥm itmez-iseñ** de bāri
ey ṣanem dūzaḫ-ı hicrānuñ-ıla itme ʿaẕāb *(Gazel 10, Mısra 5). [raḥm itmez-iseñ,]*

raḫş: Gösterişli, güzel at.

yolında ḳılsa felek kāşki ġubār beni
ḳılaydı **raḫş-ıla** pā-māl o şeh-süvār beni *(Gazel 199, Mısra 2). [raḫş-ıla, -ıla]*

raḫş üzre: At üzerine.

bād-ı āhum yele virdi güllerüñ evrāḳını
cāme-i gül-gūn-ıla **raḫş üzre** cevlānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 14). [raḫş üzre,]*

raḥşān: Parlak ‖ güzel.

şanma tāb-ı mihr ider rūy-ı zemīni rūşenā
ḫāke düşdi mihr-i ʿālem rūy-ı **raḫşānuñ** görüp *(Gazel 17, Mısra 8). [raḫşānuñ, -uñ]*
ṭulūʿ itdi girībānuñdan ey meh rūy-ı **raḫşānuñ**
şeref burcundan oldı gūyiyā mihr-i cihān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 7). [raḫşānuñ, -uñ]*

raḥşān eyle-: Aydınlatmak, parlatmak.

ḥarīmüñ kaʿbe nāmuñ aḥmed ü ben anda ḥassānʿam
şefāʿat pertevin cismümde **raḫşān eyle** sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 14). [raḫşān eyle,]*

raḥşān ol-: Parlamak, aydınlanmak. II Mutlu olmak, neşelenmek.

olam feżā-yı maḥabbetde ẕerre-veş raḳḳāş
olursa burc-ı dile feyż-i raḥmetüñ **raḫşān** *(Kaside 6, Mısra 46). [raḫşān olursa, -sa]*

raḥşende: Parıldayan, parıldayıcı.

mihrüñle tā ki ṣubḥ gibi ṣādıḳ olmışuz
Raḫşende oldı pertev-i nūr-ı cebīnümüz *(Gazel 74, Mısra 6). [raḫşende,]*

raḳīb: Aynı sevgiliye gönül verenlerden her biri // Klasik şiirde sevgiliyi aşıktan uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile aşığın kavuşmasına engel olan kimse, şey.

o gül-ruḫsārumı göstermeyüp ben bülbül-i zāra
Raḳībā ġam nihālin bāġ-ı ḳalbümde dikensin sen *(Gazel 150, Mısra 6). [raḳībā, -a]*
ʿaceb mi nāfe-veş ġamdan derūnum ġarḳ-ı ḫūn olsa
işitdüm seg **raḳībe** ol gözi āhū şikār olmış *(Gazel 79, Mısra 6). [raḳībe, -e]*
vaṣluñuñ bāña ḳapusını güşād itdürmez
şeş-der-i ġamda **raḳībi** göreyin zār olsun *(Gazel 163, Mısra 6). [raḳībi, -i]*

raḳīb-i bed-liḳā: Çirkin suratlı, sevimsiz rakip.

cüdā olmaz o bālā-ḳad **raḳīb-i bed-liḳālardan**
ḫalāṣ olmadı gitdi āh kim cānum belālardan *(Gazel 142, Mısra 1). [raḳīb-i bed-liḳālardan, -dan]*

raḳīb-i ehrimen: Şeytan rakip.

raḳīb-i ehrimenler daʿvetinden ḳaçmayup hergiz
varup her dīve rām olmış perī-şānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 3). [raḳīb-i ehrimenler, -ler]*

raḳḳāş id-: Köçek etmek.

yolında ẕerre-veş **raḳḳāş idüp** bu ben hevādārın
ḳarār u ṣabrum aldı rāḥat-ı cānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 7). [raḳḳāş idüp, -üp]*

raḳḳāş ol-: Raks etmek, oynamak.

olam feżā-yı maḥabbetde ẕerre-veş **raḳḳāş**
olursa burc-ı dile feyż-i raḥmetüñ raḫşān *(Kaside 6, Mısra 45). [raḳḳāş olam, -am]*

rakṣ id-: Dans etmek.

ġubār-ı cismi berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında ol perīnüñ **rakṣ iden** dīvāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 6). [rakṣ iden, -en]*
ʿaceb mi mihrüñ-ile z̲erre gibi **rakṣ itsem**
saña bu ḥüsni viren ḳıldı bī-ḳarār beni *(Gazel 199, Mısra 7). [rakṣ itsem, -sem]*

rakṣ ur-: Dans etmek.

rakṣ urup ṣevḳı ile zerre-i ser-geşte mi̲sāl
pertev-i vaṣlını cūyān olur-ısañ meh ü sāl *(Müseddes 1, Mısra 15). [rakṣ urup,]*
yā yoluñda ḫāk olan ʿāṣıḳlaruñ ervāḥıdur
kim hevāñ-ıla **ururlar rakṣ** cānānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 8). [rakṣ ururlar, -lar]*

rām: Boyun eğen, kendini başkasının buyruğuna bırakan.

raḳīb-i ehrimenler daʿvetinden ḳaçmayup hergiz
varup her dīve **rām** olmış perī-ṣānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 4). [rām,]*

rām it-: Boyun eğdirmek, itaat ettirmek.

rūmı bir hindūʿdur gūyā ki **rām itmek** diler
seyr ider ruḫsāruñı cānā ser-ā-ser kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 19). [rām itmek,]*

rāʿnā: Güzel, hoş, latif görünen.

ṣuyı bol **raʿnā** havāsı var sürūr-efzā maḳām
gel olalum ḫāne-i mey-ḫānede ehl-i nişest *(Gazel 21, Mısra 5). [raʿnā,]*
ne ḫaddüñ gibi **raʿnā** bir gül-i bāġ-ı bahā vardur
ne bālā ḳaddüñe mānend naḫl-i dil-güşā vardur *(Gazel 51, Mısra 1). [raʿnā,]*
kimisi lāle didi ʿārızuña kimisi gül
ötesin bilmezin ammā ḳatı **raʿnā** ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 6). [raʿnā,]*
ruḫ verd-i **raʿnā** kākül semen-sā
ḳad serv-i bālā ruḫsār nesrīn *(Gazel 156, Mısra 15). [raʿnā,]*
mevsim-i güldür yaḳīnī ʿīş ü ʿişret çāġıdur
içelüm **raʿnā** güzellerle şarāb-ı laʿl-i nāb *(Kıt'a 1, Mısra 4). [raʿnā,]*
zīver-i gülşen-i behcetdür o **raʿnā** ruhlar
ḫaṭ-ı şeb-bū da güzel ḫadd-i semen-bū da güzel *(Gazel 119, Mısra 7). [raʿnā,]*

rāst gel-: Rastlamak, tesadüf etmek, fırsat bulmak.

geldükçe rāst yolda ṭurup almadı selām
ṭurmaz cefā ider yürür ol serv-i ḫōş-ḫırām *(Gazel 123, Mısra 1). [rāst geldükçe, -dükce]*
rāst gelse yolda ʿahd itmişdi ṭurmaġa velī
gitdi ol serv-i revānum ṭurmadı iḳrāra hīç *(Gazel 24, Mısra 7). [rāst gelse,]*
geçen gün **rāst gelüp** yār iltifāt itdi bu nāçīze
Yaḳīnī şād oldı eyledi o merḥabādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 9). [rāst gelüp,]*

rāsti: Doğrusu, işin aslı.

ḳaddüñe meyyāl olaldan serve istiġnā gerek
rāstī ṭabʿ-ı bülendüñ himmeti aʿlā gerek *(Gazel 98, Mısra 2). [rāstī,]*

ravża: Bahçe.

irişdi **ravżaya** feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Kaside 6, Mısra 13). [ravżaya, -ya]*

ravza-i firdevs: Cennet bahçesi.

ḥarem-i kūyı **ravza-i firdevs**
müntehā ḳāmeti ḳıyāmetdür *(Gazel 63, Mısra 5). [ravza-i firdevs,]*
ḥaremüñ **ravza-i firdevs** ruḫuñ verd-i ṭarī
ḳāmetüñ serv-i sehī sībe müşābih ẕeḳanuñ *(Gazel 112, Mısra 5). [ravza-i firdevs,]*

rāygān bul-: Bedava, karşılıksız bulmak.

göñül naḳdini teslīm eyledüm ol ḫvāce-i ḥüsne
metāʿ-ı vaṣlını elḥamdüliʿllāh **rāygān buldum** *(Gazel 128, Mısra 8). [rāygān buldum, -dum]*

rāygān ol-: Karşılıksız, bedava olmak.

cān naḳdine metāʿ-ı viṣālin virürse yār
kim almaz anı kim bu ḳadar **rāygān ola** *(Gazel 6, Mısra 6). [rāygān ola,]*

rāz-ı dehān: *(*Sevgilinin) ağzının sırrı.

lebleri **rāz-ı dehānın** ḳıldı fāş
küllü sırrın cāvezeʿl-iṣneyni şāʿ *(Gazel 85, Mısra 3). [rāz-ı dehānın,]*

rażī: Rıza gösteren, kabul eden,boyun eğen.

gerekse berḳ-ı ʿacūl eylesün biñ istiʿcāl
rażīʿ-i dāye-i pür-cūd ü mürvetüñ yem ü kān *(Kaside 1, Mısra 38). [rażīʿ-i,]*

refʿ eyle-: Kaldırmak.

gün ṭoġdı başa maṭlaʿ-ı kūyında ol mehüñ
ʿarz eyledi ʿiẕārını **refʿ eyleyüp** niḳāb *(Gazel 11, Mısra 14). [refʿ eyleyüp,]*

reʿfet: Esirgeme, pek esirgeme, merhamet, şiddet-i merhamet.

murād mīvesin alam ümīd şāḫından
iderse bāġ-ı dile ebr-i **reʿfetüñ** feyezān *(Kaside 6, Mısra 42). [reʿfetüñ, -üñ]*
oldı cūdı şeref-i keştī-i iḳbāline cāy
ḳulzüm-i **reʿfet** ü fazluñdan irüp ḳaṭre-i cūd *(Kaside 5, Mısra 38). [reʿfet,]*
rifʿat-i ḫālümüze ġıbṭa ider ehl-i cinān
sāye-i **reʿfetini** ṣalsa bize ṭūbāmuz *(Gazel 68, Mısra 4). [reʿfetini, -ini]*
sipihr-i burc-ı temkīn ü mihr-i burc-ı yaḳīn
seḥāb-ı **reʾfet-i** bārān-ı raḥmet-i müteʿāl *(Kaside 1, Mısra 18). [reʾfet-i,]*
mirʿāt-ı **reʿfetinden** ider dem-be-dem ṭulūʿ
ḫurşiyd-i ʿavn u nuṣret tevfīḳ-ı kārdān *(Gazel 137, Mısra 5). [reʿfetinden, -den]*

refīʿ: Yüksek, yüce, şerefli.

sidre-veş ḳadr-i bülendüñ idüp allāh **refīʿ**
ey hümā-sāye ola ẓıll-i ẓalīlüñ memdūd *(Kaside 5, Mısra 39). [refīʿ,]*

reftār: Salınarak yürüme, güzel yürüyüş.

meyl idüp olurduñ o boyu serve hevādār
ey ʿarʿar-ı bāġ itseñ o **reftārı** temāşā *(Gazel 9, Mısra 6). [reftārı, -ı]*
serv ü şimşād ḳaldı ḥayretde
seyr idüp nāzlarla **reftāruñ** *(Gazel 105, Mısra 10). [reftāruñ, -uñ]*
ḥayretinden başın ṣalar şimşād
göreli ḳāmetüñle **reftāruñ** *(Gazel 106, Mısra 6). [reftāruñ, -uñ]*
ḫırām-ı ḳaddüñe beñzetmez-idi **reftārın**
eger kim uymasa taḥrīk-i bāda serv-i revān *(Kaside 6, Mısra 17). [reftārın, -ın]*

iderken şīvelerle nāzlarla yār **reftārı**
ne cānı var kim ide serv-i nā-hem-vār **reftārı** *(Gazel 188, Mısra 1). [reftārı, -ı]*
iderken şīvelerle nāzlarla yār **reftārı**
ne cānı var kim ide serv-i nā-hem-vār **reftārı** *(Gazel 188, Mısra 2). [reftārı, -ı]*
leṭāfet bāġınuñ sensin tezerv-i nāz-perverdi
ne bilsün kebg-i kühsār ey perī-ruḫsār **reftārı** *(Gazel 188, Mısra 4). [reftārı, -ı]*
niçe teşbīh olur serv-ile gül sen lāle-ruḫsāra
ne gül nāz itmege ḳādir ne servüñ var **reftārı** *(Gazel 188, Mısra 8). [reftārı, -ı]*
reftārı merġūb güftārı maṭlūb
ol zülfi āşūb ol ṭarz u āyīn *(Gazel 156, Mısra 7). [reftārı, -ı]*
serv-i bāġuñ ḳılmazın bī-hūde **reftārına** meyl
ḳāmetüñ gibi nihāl-i nāz-perverd isterin *(Gazel 157, Mısra 9). [reftārına, -ıñ, -a]*

reftār id-: Yürümek II Gezmek, dolaşmak.

lāl olup ḥayret-ile ḳala hezārān şimşād
meyl-i **reftār ide** ger ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 12). [reftār ide,]*

reha: Kurtuluş, kurtulma.

görmez artuḳ **rehā** yüzin ʿömrüm
dām-ı ʿışḳa düşen giriftāruñ *(Gazel 105, Mısra 7). [rehā,]*

rehber-: Kılavuz, yol gösterici || Şeyh, mürşid.

ṭarīḳ-ı ʿavn-ı ḥaḳʿdan **rehber-i** rāh-ı hüdā geldi
şeh-i mülk-i velāyet maḫrem-i sırr-ı ḫudā geldi *(Gazel 191, Mısra 1). [rehber-i, -i]*

reh-güẕār: Geçilen yol, geçit.

reh-güẕār-ı yārdan ayırma ḫāk-i cismüñi
sālik-i rāh-ı ḫudā iseñ yaḳīnī yol budur *(Gazel 53, Mısra 9). [reh-güẕār-ı, --ı]*
ḳāmetüñ hecrinde ʿazm itdi belā ṣaḥrāsına
sīnem üzre her elif bir **reh-güẕārumdur** benüm *(Gazel 135, Mısra 6). [reh-güẕārumdur, -um, -dur]*
kemāl-i ışfaḥānī ger kemāl-i ḳudretüm görse
iderdi **reh-güẕārum** ḫākini kuḥl-ı ṣıfāḥānī *(Gazel 187, Mısra 4). [reh-güẕārum, -um]*
pür-şerer eyleyeyin yollaruñı āhum-ıla
kehkeşān-ı felege ṭaʿn ide tā **reh-güẕerüñ** *(Gazel 114, Mısra 12). [reh-güẕerüñ, -üñ]*

reh: Yol.

sedd itdiler yaḳīnīʿye mey-ḫāne yolların
yā rab müyesser eyle sülūk-i **reh-i** ṣavāb *(Gazel 12, Mısra 12). [reh-i,]*
zāhid **reh-i** riyāda sülūk-i fenāda biz
kūy-ı murādı her kişi bir semtden bulur *(Gazel 55, Mısra 9). [reh-i,]*
ḳoma elden ṭarīḳ-ı aşkı ṣaḳın
ey yaḳīnī **reh-i** hidāyetdür *(Gazel 63, Mısra 14). [reh-i,]*
cümlesi sāde-derūn ehli cılasın dilber
ser virürler **reh-i** meydān-ı vefāda anlar *(Müseddes 1, Mısra 24). [reh-i,]*

reh-i cünūn: Ne yapacağını bilememek. 1. Delilik yolu. 2. Deliliğe giden yol.

ey yaḳīnī **reh-i cünūnı** ḳoma
ʿaḳla yār olma kim sefāhetdür *(Gazel 62, Mısra 15). [reh-i cünūnı, -ı]*

reh-i fenā: Yokluk yolu.

ey dil ṭarīḳ-ı ḥaḳda geçersin çün ehl-i dil
her dem **reh-i fenāda** ceres-vār nāle kıl *(Gazel 120, Mısra 2). [reh-i fenāda, -da]*

reh-i ġam: Gam, keder yolu.

göñli fütādenüñ **reh-i ġamda** ḳalur dimez
benden o şeh-süvār girīzān olup gider *(Gazel 32, Mısra 7). [reh-i ġamda,]*

reh-i maḳṣūd: Amaçlanan, hedeflenen, arzu edilen yol.

reh-i maḳṣūdı tīz geçmek dilerken reh-rev-i ṭabʿum
kimesne varmadı ser-menzil-i maḳṣūda benden geç *(Gazel 23, Mısra 3). [reh-i maḳṣūdı, -ı]*

reh-i mülk-i ʿadem: Yokluk memleketinin yolu.

reh-i mülk-i ʿademde sālik olam
dilde derdüñ olursa ger gümrāh *(Gazel 183, Mısra 9). [reh-i mülk-i ʿademde, -de]*

reh-revān: Aşk yolcuları.

reh-revān-ı ṭarīḳ-ı ʿışḳ-ı ḫudā
ey yaḳīnī saña kehel didiler *(Gazel 34, Mısra 25). [reh-revān-ı,]*

reh-rev-i: Yolculuk.

reh-i maḳṣūdı tīz geçmek dilerken **reh-rev-i** ṭabʿum
kimesne varmadı ser-menzil-i maḳṣūda benden geç *(Gazel 23, Mısra 3). [reh-rev-i,]*

reʾīs: Başta bulunan zat, amir, nazır.

reʾīs-i ṣadr-nişīnān-ı bārgāh-ı ḳabūl
şeh-i serīr-nişīn-i sürādiḳāt-ı celāl *(Kaside 1, Mısra 19). [reʾīs-i,]*

remed: Göz ağrısı.

remedden oldı gözüm ġurbet içre nā-bīnā
meşel-durur ki dinür el-ġarībü keʿl-aʿmā *(Gazel 3, Mısra 1). [remedden, -den]*

remmāl: Falcı, remilci.

dökerse taḫta-i remle izüñ tozın **remmāl**
şihāb elif bedeninde nücūm yir yir dāġ *(Kaside 1, Mısra 59). [remmāl,]*

reng: Oyun, hile.

ruḫum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña hep **reng-iden** ey sīm-ten dildār sensin sen *(Gazel 150, Mısra 2). [reng-iden, -iden]*

rengīn: Renkli,boyalı. 2. süslü.

nām-ı bākīʿyle ġazel **rengīn-i** ḫōş-ter gösterür
zāġlansa nitekim şemşīr cevher gösterür *(Beyit 6, Mısra 1). [rengīn-i, --i]*
rengīn ü nāzük eyle edāñı yaḳīnīyā
Vaṣfʿit lebin ʿubeydī gibi nükte-dān olup *(Gazel 16, Mısra 9). [rengīn,]*
her kelāmum gül-i ḥamrā gibi **rengīn** terdür
gülşen-i maʿrifete murġ-ı ḫōş-elḥānam ben *(Gazel 145, Mısra 13). [rengīn,]*

resm: Âdet, usul, davranış, yetenek.

dimezdi bu **resm** üzre tekellüflü ġazeller
olmasa yaḳīnī-i suḫān-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 15). [resm,]*

hilāl mışḳala-i zerle levḥa-i felege
şu **resme** itmiş-idi naḳş ki irmez aña ḫayāl *(Kaside 1, Mısra 6). [resme, -e]*

resm-i cefā: Eziyet, sıkıntı tarzı.

ṭurmaz cefā vü cevr ider ol serv-i ḫōş-ḫırām
resm-i cefāda fāyıḳ-ı aḳrān olup gider *(Gazel 32, Mısra 4). [resm-i cefāda, -da]*

resūl: Allah tarafından kendisine ilahi din kitabı gönderilen peygamber. (Hz. Muhammed).).

ʿaẕāb-ı dūzaḫ-ı ġamdan yaḳīnīʿyi kurtar
şefāʿat issi **resūl** ile āl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 14). [resūl,]*

reşḥa: Damla, sızıntı, katre.

seḥāb-ı baḫşiş ü kān-ı kerem nişānī beg
ki **reşḥa-i** kef-i deryā-nişānıdur ʿummān *(Kaside 6, Mısra 8). [reşḥa-i,]*

reşk: 1. kıskançlık 2. haset.

reşk-i elfāẓ-ı güher-bāruñdan ey sīmīn-beden
başına lūlū-yı şehvāruñ ṣadef zindān olur *(Gazel 54, Mısra 11). [reşk-i,]*
olduḳ ḳulı o vālī-i mülk-i melāḥatuñ
reşk-i ḳubād u cem mi degül ʿizz ü cāhumuz *(Gazel 70, Mısra 10). [reşk-i,]*
ʿaceb mi **reşk-i** ḥavz-ı kevs̱er olsa sāḳıyā meclis
ṭolu cām-ı muṣaffālarla oldı pür-ṣafā meclis *(Gazel 77, Mısra 1). [reşk-i,]*
al oldı dest-i yār silerken gözüm yaşın
ḳıldı bu **reşk** pençe-i mercānı münfaʿil *(Gazel 120, Mısra 8). [reşk,]*
bāde nūş itsem seg-i kūyuñ sifālinden müdām
reşk-i cem itsem yaḳīnī ʿişret-i şāhānemi *(Gazel 198, Mısra 10). [reşk-i,]*
ey yaḳīnī saña **reşk** eylese erbāb-ı bihişt
cennet-i kūyın o ḫūruñ idinürseñ meʿvā *(Gazel 1, Mısra 9). [reşk,]*
gül gibi her suḫanum ġayret-i firdevsī-durur
Dūzaḫ-ı **reşkde** yansa yiridür ḳalb-i ḥasūd *(Kaside 5, Mısra 32). [reşkde, -de]*
segān-ı kūyuñ içre ḫōr olup şāhum ḥaḳīr olmaḳ
ʿulüvv-i manṣıb-ıla **reşk-i** aḳrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 14). [reşk-i,]*
reşk-i ḫurşiyd olur mı bir daḫı cām
o güni gösterür mi baña felek *(Gazel 97, Mısra 5). [reşk-i,]*
lemʿa-i tīġuñ ide pertev-i mihri zāʿil
reşk-i ḫurşiyd-i cihān-tāb ola ey meh siperüñ *(Gazel 114, Mısra 10). [reşk-i,]*
żaʿīf idüp dili **reşk-i** hilāli dervīşʿüñ
beni ḥayāl ide gibi ḥayāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 1). [reşk-i,]*
ḳamaşur lemʿa-i envāruña gözler baḳamaz
Berḳ urur nūr-ı ruḫuñ **reşk-i** yed-i beyzāsın *(Gazel 151, Mısra 8). [reşk-i,]*
ey semen gerçi ki sen **reşk-i** gül-i ḫod-rūsın
ṣanma kim ʿārız-ı dildār gibi ḫōş-būsın *(Gazel 152, Mısra 1). [reşk-i,]*
sirişk-i çeşm **reşk-i** pāy-būs-ı cūy-bār eyler
ḫırāmān olsa ṣaḥn-ı bāġda ol ḳāmet-i dil-cū *(Gazel 167, Mısra 11). [reşk-i,]*

reşk-i süreyyā: Avizesi kıskanılan.

kāşki itsem ser-i kūyuñda cismi pāy-māl
tende nakş-ı kebkebüñ **reşk-i s̱üreyyā** eylesem *(Gazel 127, Mısra 4). [reşk-i s̱üreyyā,]*

revā: Lâyık, uygun, yerinde, münâsip.

geçürdi āyine devrānını ṣafālarla
revā mı dil ṭola devr-i ruḫuñda jeng ü fiġān *(Gazel 136, Mısra 10). [revā,]*

revācumuz yoḳ: Değeri olmamak.

metāʿ-ı ʿömrümüzi urdı ayaġa hicrān
Yaḳīnī yār yanında **revācumuz yoḳdur** *(Gazel 47, Mısra 10). [revācumuz yoḳdur,]*

revāḳ-ı ʿarş: Gökyüzünün parlaklığı.

ol māhuñ ey yaḳīnī irem diyü kūyına
yir yir **revāḳ-ı ʿarşa** kemend atdı nāleler *(Gazel 33, Mısra 10). [revāḳ-ı ʿarşa,]*

revān: *1*. Yürüyen, giden. 2. Akan. 3. mec. Su gibi akıp giden, akıcı.

gel ey nihāl-i ḳadüñ serv-i cūy-bār-ı **revān**
ṭarāvet-i gül-i rūyuñ bahār-ı ʿālem-i cān *(Beyit 4, Mısra 1). [revān,]*
yollaruñda didüm aġlamadan aʿmā oldum
didi ol serv-i **revān** ḳo beni dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 6). [revān,]*

revān eyle-: Akmak; akıtmak.

cān **revān eyler** yolında sen mürüvvet kānınuñ
ḳılsa iḥsānuñ yaḳīnīʿyi nʿola iḥyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 9). [revān eyler,]*

revān ol-: Gitmek, akmak.

piyāde ḳalsam eger ḫınk-i himmet-i şehsüz
olam ġam iline gül-gūn-ı eşkümle **revān** *(Kaside 6, Mısra 36). [revān olam, -am]*
ṭarīḳ-ı ʿışḳa girüp ḫalḳdan nihān olayın
diyār-ı ġurbete yaşum gibi **revān olayın** *(Gazel 154, Mısra 2). [revān olayın, -yın]*
cāme-i sebz-ile **olduḳca revān** ey boyu serv
sebzezār içre aḳan āb-ı muṣaffāsın sen *(Gazel 149, Mısra 3). [revān olduḳca,]*
feryād u āh u nāle senüñçün **revān olup**
rāh-ı ġama çekildi gider kārbān olup *(Gazel 16, Mısra 1). [revān olup,]*

revān-baḫş: Can bağışlayıcı, cana can katan.

mey-i laʿl-i **revān-baḫşuñ** gibi yoḳ ḥaẕẕ-ı rūḥānī
ʿacebdür zāhid itmez böyle cām-ı cān-fezādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 7). [revān-baḫşuñ,]*

revāne: Giden, yürüyen.

ol serv-i bāġ-ı nāz şitābān olup gider
diller **revāne** ḫāk-ile yeksān olup gider *(Gazel 32, Mısra 2). [revāne,]*
gül-gūn-ı eşk-ile kim müjeler tāziyānedür
şebdīz-i zülfi yādına her dem **revānedür** *(Gazel 57, Mısra 2). [revānedür, -dür]*

revnaḳ: Göz alıcı güzellik, parlaklık, tazelik.

gül ḫaddüñe mensūb geçer **revnaḳı** budur
yoġ olsun ider ġonca özin aġzuña nisbet *(Gazel 19, Mısra 11). [revnaḳı, -ı]*

revzen: Pencere.

mihr-i ruḫsāruña her gün nigerān olmaġ-içün
kāşki **revzenüñe** dīdelerüm cām olsa *(Gazel 175, Mısra 4). [revzenüñe, -üñ, -e]*
bir nāvek-ile sīneme biñ **revzen** açdı yār
budur cihānda keşf ü kerāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 7). [revzen,]*

reyḫān: Fesleğen denilen güzel kokulu bir bitki. II Sevgilinin saçı.

ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i **reyḫāna** beñzer kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 2). [reyḫāna, -a]*

ne dem ki ilte ṣabā bāġa būy-ı sünbülüñi
o dem hevāya düşüp bī-ḳarār olur **reyḥān** *(Gazel 138, Mısra 12). [reyḥān,]*

rez: Üzüm ağacı, asma.

nişānı yoġ-idi **rez** duḫterinüñ bāġ-ı ʿālemde
şarāb-ı cām-ı vaḥdet birle serḫōş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 7). [rez,]*

rezm: Savaş, cenk, muharebe.

sipihr zāviye-i rifʿatüñde bir abdāl
dilīr-i **rezm-i** keremsin irer mi saña kirām *(Kaside 1, Mısra 62). [rezm-i,]*

ricā: Dilek, istek.

hilāl gibi görüp kendüyi żaʿīfü'l-ḥāl
ḥimāyetüñle ḫitām-ı **ricāmı** sulṭānum *(Kaside 1, Mısra 72). [ricāmı, -m, -ı]*

ricāl: Er kişiler.

ke li'sserīdi **ricālün** ve li'l-ḥurūbi ricāl
kim ire dāʾire-i irtifāʿ-ı rifʿatüñe *(Kaside 1, Mısra 63). [ricālün, -(ü)ñ]*

ricāl: Büyük mevkide bulunanlar.

ke li'sserīdi ricālün ve li'l-ḥurūbi **ricāl**
kim ire dāʾire-i irtifāʿ-ı rifʿatüñe *(Kaside 1, Mısra 63). [ricāl,]*

ricāl-i ġayb: Gaybın sırrına ermiş mübarek zatlar.

kemāl-i ḳudretin ıẓhār iden kirām içün
ricāl-i ġaybdaki vecd ü ḥāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 8). [ricāl-i ġaybdaki, -daki]*

rifʿat: Yükseklik, yücelik, büyük ve büyük rütbe.

ke li'sserīdi ricālün ve li'l-ḥurūbi ricāl
kim ire dāʾire-i irtifāʿ-ı **rifʿatüñe** *(Kaside 1, Mısra 64). [rifʿatüñe, -ü, -ñe]*
evc-i **rifʿatde** aña olmaġ-ıla hem-sāye
ebr-i nīsān-ıla yeksān ola mı pāye-i dūd *(Kaside 5, Mısra 15). [rifʿatde, -de]*
pāy-būs-ı nigār devletdür
el virürse ʿaẓīm **rifʿatdür** *(Gazel 64, Mısra 2). [rifʿatdür, -dür]*
nite ki cennet-i ʿadn'e muḥammed-i muḫtār
riyāż-ı **rifʿate** ḥaḳḳ eyledi seni idḫāl *(Kaside 1, Mısra 24). [rifʿate, -e]*
cürʿa gibi yiridür olsam ayaḳ ṭopraġı
düşmeyen ayaġa çün pāye-i **rifʿat** bulmaz *(Gazel 66, Mısra 6). [rifʿat,]*
rifʿat-i ḥālümüze ġıbṭa ider ehl-i cinān
sāye-i reʿfetini ṣalsa bize ṭūbāmuz *(Gazel 68, Mısra 3). [rifʿat-i,]*

rikāb: Üzengi; büyük bir kimsenin huzuru, makamı II güç, kudret.

meydān-ı ʿarş eblaḳ-ı iḳbālüme mekān
çābük-süvār-ı himmetüme māh-ı nev **rikāb** *(Gazel 12, Mısra 6). [rikāb,]*

rind: Dünya işleriyle uğraşan, eğlenceye düşkün, kalender (kimse).

rindüz ki geçmezüz mey-i ḥamrādan el çeküp
tā almayınca sāḳī-i devrān ayaġumuz *(Gazel 69, Mısra 5). [rindüz,]*
rind olanuñ ḳadri ʿālī zāhidüñ miḳdārı dūn
āsitān-ı yāra baḳ aʿlā vü ednā bundadur *(Gazel 42, Mısra 3). [rind,]*

rind-i bezm-i ʿışḳ iseñ ol hem-dem-i āh u enīn
çaġırup bu ṣavtı söyler sāzlar ṣanma ṭanīn *(Gazel 155, Mısra 1). [rind-i, -i]*

rindān: Dünya işini boş görenler, alçakgönüllüler, kalenderler. Aşıklar, şairler.

gördi mey-ḫānede beni **rindān**
ʿişret-ābād-ı ʿışḳa gel didiler *(Gazel 34, Mısra 3). [rindān,]*

rindâne: Dış dünyadan ilgisini kesen, toplum tarafından hor görülen, kendi dünyasında aşkı yaşamaya çalışan kişi. II Âşık.

ṣunmadın destüñe sāḳī-i ecel peymāne
ṣadr-ı mey-ḫāneye yārān-ıla geç **rindāne** *(Müseddes 3, Mısra 24). [rindāne,]*

rind-i ʿālem: Dünyanın rindi; eğlence, içki meclisinin rindi.

ġam meclisinde bāde-i ʿışḳ-ıla ḫurremüz
bezm-i ṣafāda ʿīş idici **rind-i ʿālemüz** *(Gazel 73, Mısra 2). [rind-i ʿālemüz, -üz]*

rind-i ḳadeḥ-peymā: İçki içen rindler.

yār idin kendüñe bir **rind-i ḳadeḥ-peymāyı**
dime āḫir nicʿola ḫāl-i dil-i rüsvāyı *(Müseddes 3, Mısra 3). [rind-i ḳadeḥ-peymāyı,]*

rīş: Yara, yaralı.

dil ḫūn u cān figār ciger **rīş** sīne çāk
derd-i firāḳ ile iderin āh-ı derd-nāk *(Gazel 96, Mısra 1). [rīş,]*

rīş-ḫand it-: Bıyık altından gülmek. || Alay etmek.

ger acı dil virürse ṣōfī yaḳīnī saña
sen daḫı **rīş-ḫand it** ṭurma piyāza başla *(Gazel 170, Mısra 10). [rīş-ḫand it,]*

rişte: İplik.

keserse tīġ-i belā **rişte-i** dil ü cānı
o şāh-ı ḥüsn eşiginden kesilmezin ḳaṭʿā *(Gazel 3, Mısra 9). [rişte-i,]*

rişte-i cān: Can ipliği.

mū-miyānuña ṣarılmazsa nʿola **rişte-i cān**
anı tek bend ḳıl ol zülf-i kemend-endāza *(Gazel 176, Mısra 5). [rişte-i cān,]*
dizilür **rişte-i cāna** niçe lūlū-yı ḫōş-āb
dürc-i laʿlīnin açup söylese gevher-pāre *(Gazel 174, Mısra 3). [rişte-i cāna,]*

riyā: Özü sözü bir olmama, ikiyüzlülük, yalandan gösteriş.

zāhid reh-i **riyāda** sülūk-i fenāda biz
kūy-ı murādı her kişi bir semtden bulur *(Gazel 55, Mısra 9). [riyāda, -+da]*
ʿışḳı bāṭıl añlayup ṭutmış **riyā** aṭvārını
ḥaḳḳı idrāk itdi yaʿnī zāhid-i nādānı gör *(Gazel 38, Mısra 5). [riyā,]*

riyāż: Bahçeler.

nite ki cennet-i ʿadn'e muḥammed-i muḫtār
riyāż-ı rifʿate ḥaḳḳ eyledi seni idḫāl *(Kaside 1, Mısra 24). [riyāż-ı,]*

riyāzet: Nefsi kırma, dünya lezzetlerinden ve rahatından sakınmalar, perhizle, kanaatle yaşama.

zāhid **riyāzet-ile** geçürdüñ zamānuñı
ʿahd-i şebābı bir daḫı ādem ḳaçan bulur *(Gazel 55, Mısra 5). [riyāzet-ile,]*

rīze rīze: Parça parça, lime lime.

tīġ-i firāḳ-ıla yüregüm **rīze rīzedür**
şemşīr-i ḥasret-ile dilüm oldı çāk çāk *(Gazel 96, Mısra 9). [rīze rīzedür, -dür]*

rū: Yüz, çehre, satıh.

āb-ı **rūyın** gülüñ ey bād-ı ṣabā yirlere çal
nuṭḳa gel ġonca-i dem-besteyi güftār eyle *(Gazel 180, Mısra 7). [rūyın, -y, -ın]*

rūd: Irmak, çay.

rūd iken gözlerümüñ yaşını teskīn itdüñ
itdügüm dem ayaġuñ ṭopraġına ʿarż-ı dürūd *(Kaside 5, Mısra 23). [rūd,]*
ṭurmasun rūd-ı sirişkümle sürūd-ı nālem
bezm-i mestān-ı maḥabbetde budur **rūd** ü sürūd *(Kaside 5, Mısra 28). [rūd,]*

rūd-ı sirişk: Gözyaşı ırmağım.

ṭurmasun **rūd-ı sirişkümle** sürūd-ı nālem
bezm-i mestān-ı maḥabbetde budur rūd ü sürūd *(Kaside 5, Mısra 27). [rūd-ı sirişkümle, -le]*

ruḫ: Yanak. (Mecazen yüz manasında da kullanılır).

ḳarşu göster **ruḫ-ı** gül-berginüñ āyīnesini
ṭūṭī-i ṭabʿumı söyletmege ey şekker-leb *(Gazel 13, Mısra 5). [ruḫ-ı,]*
bārān-ı eşküm-ile **ruḫuñ** ḳıldı sebzezār
men emṭaraʿs-seḥābe fe-eḥyā bihiʿn-nebāt *(Gazel 18, Mısra 5). [ruḫuñ, -uñ]*
ḥaremüñ ravza-i firdevs **ruḫuñ** verd-i ṭarī
ḳāmetüñ serv-i sehī sībe müşābih ẕeḳanuñ *(Gazel 112, Mısra 5). [ruḫuñ, -uñ]*
gül gül olsa **ruḫın** öpsek lebi cāmın emsek
gele gül mevsimi ʿīş-ı mey-i gül-fām olsa *(Gazel 175, Mısra 9). [ruḫın, -ın]*
şanma sāḳī allar giymiş-durur cām-ı şarāb
bezm-i gülşende **ruḫuñdan** utanup ider ḥicāb *(Kıt'a 1, Mısra 2). [ruḫuñdan, -uñ, -dan]*

ruḥ: Allah tarafından yaratıldıktan sonra insan bedenine üflenen, ölümden sonra da varlığı devam eden ve mahiyeti tam olarak bilinemeyen ilahi ve manevi cevher.

ser-i kūyuñda farḳ olmaz **ruḫum** ferş-i ḥarīmüñden
ḳapuñda eşigüñ ṭaşıyla başum baş berāberdür *(Gazel 61, Mısra 9). [ruḫum, -u, -m]*
zīver-i gülşen-i behcetdür o raʿnā **ruhlar**
ḫaṭ-ı şeb-bū da güzel ḥadd-i semen-bū da güzel *(Gazel 119, Mısra 7). [ruhlar, -lar]*
ruḫdan ġubār-ı ḥaṭṭı tırāş itdi tīġ ile
Evrāḳı ġūyiyā ider ehl-i ḳalem tırāş *(Gazel 78, Mısra 3). [ruḫdan, -dan]*
benān ile **ruḫuñı** bīnüñ eylemiş iki şaḳḳ
ben anı muʿcize-i muṣṭafāʿya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 3). [ruḫuñı, -uñı]*
irişdi **rūḥına** feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Gazel 138, Mısra 15). [rūḥına, -ı, -n, -a]*
ṣalar sevdāya çoḳ ferzāneyi evvel-baḫār ammā
cünūn-ı ehl-i şevḳa **ruḫlaruñ** tekrār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 8). [ruḫlaruñ, -lar, -(u)ñ]*
ḫāneme bir gün ṭoġup ben ẕerreye virmez zıyā
Ruḫlaruñ ḫurşiyd-i raḫşān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 6). [ruḫlaruñ, -lar, -(u)ñ]*

rūḥ-fezā: Ruha canlılık veren.

cevāb-ı **rūḥ-fezā-yı** mesīḥ-i meryem içün
kelīmʿe ṭūrʿda olan suʿāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 5). [rūḥ-fezā-yı,]*

ruḥ-ı al: Kırmızı yanak.

ol **ruḫ-ı al** güzel ol ḫaṭ-ı ḫōş-bū da güzel
cümleten ḫūb begüm o da güzel bu da güzel *(Gazel 119, Mısra 1). [ruḫ-ı al,]*

ruḥ-ı cānān: Sevgilinin yanağı.

zülfin nesīm açup **ruḫ-ı cānān** görinmedi
ebr içre ḳaldı mihr-i dıraḫşān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 1). [ruḫ-ı cānān,]*

ruḥ-ı dilber: Sevgilinin yanağı/yüzü.

ḫalḳ mirʿāt-ı **ruḫ-ı dilbere** nāẓırdur hep
ḳorḳarın göz dege sen ṣaḳla naẓardan yā rab *(Gazel 13, Mısra 1). [ruḫ-ı dilbere,]*

ruḥı gerd-ālūd: Toz toprak bulaşmış yüz.

ḫāk-i pāyuñdan ider kuḥl-ı cilā ümmīdin
sürmeden ḫāke mehüñ oldı **ruḫı gerd-ālūd** *(Kaside 5, Mısra 4). [ruḫı gerd-ālūd,]*

rūḥ-ı muṣavver: Cisimleşmiş ruh.

leb-i laʿlüñ leṭāfetde söz açsa rūḥ-perverdür
hemānā ol büt-i ʿīsī-nefes **rūḥ-ı muṣavverdür** *(Gazel 61, Mısra 2). [rūḥ-ı muṣavverdür,]*

rūḥ-ı pāk: Temiz, saf ruh.

suḫanda ben dem-i cān-baḫş-ıla naẓm içre ʿīsāʿyam
ʿaceb mi zinde itsem **rūḥ-ı pāk-i** şeyḫ selmānʿı *(Gazel 187, Mısra 16). [rūḥ-ı pāk-i,]*

ruḥ-ı rengīn: (Sevgilinin) hoş, güzel ve renkli yanağı.

ḳāmetüñ serv lebüñ ġonca **ruḫ-ı rengīnüñ**
bāġ-ı ḥüsnüñde açılmış gül-i ḫandānuñdur *(Gazel 50, Mısra 3). [ruḫ-ı rengīnüñ,]*
lāle dirdüm **ruḫ-ı rengīnüñe** gül-fām olsa
beñzedürdüm boyuña servi dil-ārām olsa *(Gazel 175, Mısra 1). [ruḫ-ı rengīnüñe,]*

rūḥ-ı revān: Ruhun ferahlığı II sevgili.

gelmeyüp sīneme ben ḫastayı bī-cān itme
a benüm iki gözüm **rūḥ-ı revānum** muṣlī *(Gazel 197, Mısra 8). [rūḥ-ı revānum,]*
ṣalma derbend-i ġama eyle der-i vaṣlı güşād
yeter it zār beni **rūḥ-ı revānum** feṭḥī *(Gazel 194, Mısra 8). [rūḥ-ı revānum,]*

ruḥ-ı verd: Gül gibi yanak.

hezār rūḥ fidā olsun ol **ruḫ-ı verde**
ki ġonca gibi ḥicāb-ıla ola perverde *(Gazel 178, Mısra 1). [ruḫ-ı verde,]*

ruḥ-ı yār: Sevgilinin yüzü, yanağı.

firdevs nedür eyle **ruḫ-ı yārı** temāşā
ʿāşıḳ ne görür itmese dīdārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 1). [ruḫ-ı yārı,]*

ruḥ-ı zerd: Sarı yüz.

eşk-ile **ruḫ-ı zerdüñi** seyr eyle yaḳīnī
ger ḫvāce ḳıla dirhem ü dīnārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 11). [ruḫ-ı zerdüñi, -i]*

rūḥ-perver: Ruha kuvvet verici, ruh besleyici.

leb-i laʿlüñ leṭāfetde söz açsa **rūḥ-perverdür**
hemānā ol büt-i ʿīsī-nefes rūḥ-ı muṣavverdür *(Gazel 61, Mısra 1). [rūḥ-perverdür, -dür]*

ruḫsār: Yanak, ruh, yüz, çehre.

ḫāliş oldum pūte-i hecrüñde nār-ı şevḳ-ıla
maġribī dīnārdur **ruḫsār-ı** zerdüm gūyiyā *(Gazel 5, Mısra 12). [ruḫsār-ı, --ı]*
yā ʿizāruñ tāze pervāzī güzel bir lāledür
ḫaṭ degüldür devr iden **ruḫsāruñı** ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 20). [ruḫsāruñı, -uñ, -ı]*
ḫaṭ-ı **ruḫsāruñ** ider münkesirüʿl-bāl beni
ʿandelībüñ uçurur ḫār ḥuzūrın gūyā *(Gazel 2, Mısra 5). [ruḫsāruñ, -uñ]*
göstermez-imiş dīdelere mihr-i cemālin
ben niçe ḳılam yā rab o **ruḫsārı** temāşā *(Gazel 8, Mısra 6). [ruḫsārı, -ı]*
zülf-ile **ruḫsārın** örtüp geçdi ol meh nāz-ıla
ey dirīġā görmedüm gün geçdi ʿömr-i nāzenīn *(Gazel 155, Mısra 5). [ruḫsārın, --ın]*
ruḫ verd-i raʿnā kākül semen-sā
ḳad serv-i bālā **ruḫsār** nesrīn *(Gazel 156, Mısra 16). [ruḫsār,]*
boyuñ ṭūbā lebüñ kevşer gözüñ nergis ṣaçuñ şeb-bū
cemālün gülşen-i firdevs **ruḫsāruñ** gül-i ḫod-rū *(Gazel 167, Mısra 2). [ruḫsāruñ, -uñ]*
rūmı bir hindūʿdur gūyā ki rām itmek diler
seyr ider **ruḫsāruñı** cānā ser-ā-ser kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 20). [ruḫsāruñı, -u(ñ), -ı]*

ruḫsār-ı al: (Sevgilinin) kırımızı yanağı.

mihre kemend atar ḳameri münḥasif ḳılur
Ruḫsār-ı aluñ üzre o miskīn külāleler *(Gazel 33, Mısra 8). [ruḫsār-ı aluñ,]*

ruḫsār-ı zerd: (Aşığın) Solgun yüzü.

gören **ruḫsār-ı zerdüm** seyl-i bī-pāyān-ı eşkümde
ṣanur bir berg-i nīlūfer düşüpdür baḥr u ʿummāna *(Gazel 171, Mısra 7). [ruḫsār-ı zerdüm,]*

ruḫsāruñ üzre: Yüzüne karşı, yüzüne.

ruḫsāruñ üzre ḫaṭṭ-ı siyehden ʿayān olur
şerḥu buṭūni zāġ ve ẓuhūri yaḳīnīʿyāt *(Gazel 18, Mısra 9). [ruḫsāruñ üzre,]*

rūḥu'l-emīn: Dört büyük melekten biri olan Cebrail.

mihre ḥāʾil ebrdür rūyuñda ḫaṭṭ ey meh-cebīn
sāye ṣalmış aḥmed'e yā şeh-per-i **rūḥu'l-emīn** *(Kaside 2, Mısra 2). [rūḥu'l-emīn,]*
kākülüñ kim perdedür ḫaṭ-ı leb-i cān-bāḫşuña
ḥażret-i ʿīsāʿya ṣan ṣuḥuf indürür **rūḥüʿl-emīn** *(Kaside 2, Mısra 32). [rūḥüʿl-emīn,]*

rūḥuʿllāhʿı: Îsâ peygamber.

laʿl-i cān-baḫşuñla iḥyā eyleyüp ben bendeñi
ey ṣanem āyīn-i **rūḥuʿllāhʿı** iḥyā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 10). [rūḥuʿllāhʿı,]*

ruhuñ āyīnesi: Yanağın aynası II aynaya benzeyen yanak.

ruhuñ āyīnesin gösterme kendin görmesün aġyār
görinme ṣaḳla mirʿāt-ı ʿizāruñ ḫod-nümālardan *(Gazel 142, Mısra 7). [ruhuñ āyīnesin,]*

ruḥuñ vaṣf: *(*Sevgilinin) yanağının vasıfları.

gülistān-ı maʿānīdür **ruḫuñ vaşfında** her beytüm
benem gülzār-ı naẓmuñ tāze bitmiş verd-i ḫandānı *(Gazel 187, Mısra 9). [ruḫuñ vaşfında, -da]*

ruḫuñçün: Yanağın için.

ruḫuñçün ḫār-ı hicrānuñla bülbül gibi zār olmaḳ
baña ey ġonca-leb gül gibi ḫandān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 5). [ruḫuñçün,]*
ruḫuñçün her kelāmum gülbin-i bāġ-ı leṭāfetdür
maʿānī gülşeninde tāze bitmiş verd-i ḫandānam *(Gazel 124, Mısra 11). [ruḫuñçün,]*

rūm: Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde oturanlara verilen isim, Anadolu.

āteş üzre dūddur yā sanʿat ıẓhār itmege
rūmʿa gelmiş hindīʿdür zengī-i āteş-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 14). [rūmʿa, -a]*
ey yaḳīnī baş açuḳ **rūmʿda** bir abdālam
anuñ-içün bu fenā tekyede mihmānam ben *(Gazel 144, Mısra 17). [rūmʿda, -da]*
ḫam-be-āam kākülüñ altında o āāl-i hindū
Tāḫten ḳılmaġ-içün **rūmʿa** zirihler giydi *(Gazel 193, Mısra 8). [rūmʿa, -a]*
rūmı bir hindūʿdur gūyā ki rām itmek diler
seyr ider ruḫsāruñı cānā ser-ā-ser kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 19). [rūmı, -ı]*

rumeli: Rumeli || Rumeli halkı, insanlar.

ṣıdḳ-ıla **rūmeli** dilberlerine ol çāker *(Müseddes 1, Mısra 22). [rūmeli,]*

rumūz-ı ġayb: Gizli olan, göze görünmeyen işaretler; bilinmeyen manası gizli olan sözler.

Sürādiḳāt-ı ġuyūb içre ḳalmaya işkāl
rumūz-ı ġaybı ḳıla ḳalbine ḫudā ilhām *(Kaside 1, Mısra 58). [rumūz-ı ġaybı, -ı]*

rūşen: 1. meydana çıkmış ‖ aydınlanmış 2. aydınlık 3. parlak.

mihr-i **rūşendür** yaḳīnī naẓmumuñ maʿnāları
şiʿrümüñ ḫaṭṭ-ı siyāhı maġrib olmışdur aña *(Gazel 5, Mısra 17). [rūşendür, -dür]*
gezer meh gibi hercāyī olup her gice şehr içre
ḳılur her cāyı **rūşen** mihr-i raḫşānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 6). [rūşen,]*
ṭolanur başına şevḳ-ıla **rūşen** ḳılmaġa sūzın
diler pervāne yanup yaḳıla şemʿ-i şebistāna *(Gazel 172, Mısra 7). [rūşen,]*
işleri gün gibi **rūşen** buña hem-vār olmaz
en ḫaḳīḳatlisi üç gün birine yār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 31). [rūşen,]*
şuʿāʿ-ı pertev-i ḫūrşiyd-i ʿālem-tābdan ṣanma
senüñ şevḳuñla **rūşendür** bugün ey meh-liḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 16). [rūşendür, -dür]*

rūşen id-: Aydınlatan ‖ Mutlu ve mesrûr eden.

ẓulmeti **rūşen ider** şuʿle-i sūz-ı āhum
bezm-i fürḳatde yanan şemʿ-i şebistānam ben *(Gazel 145, Mısra 5). [rūşen ider,]*

rūşen it-: Aydınlatmak, ışıklı ve parlak hale getirmek.

şuʿāʿ-ı mihr-i ruḫı zülfi ẓulmetin giderüp
Yaḳīnī nūr-ı ḫudā **rūşen itdi** şāmumızı *(Gazel 189, Mısra 10). [rūşen itdi,]*

rūşen ḳıl-: Aydınlatmak.

sen güli sürḫ libāsuñ ḫaṭı **rūşen ḳıldı**
kim olur perde-i bālā-yı ser-i āteş dūd *(Kaside 5, Mısra 19). [rūşen ḳıldı,]*

rūşen ol-: Aşikar olmak, açığa çıkmak.

şām-ı belāda görmedin āhum ʿalevlerin
ol māha **rūşen olmadı** mihrüm ʿayān olup *(Gazel 16, Mısra 6). [rūşen olmadı, -dı]*
rūşen olmaz ḳaṣr-ı şevḳ olmayıcaḳ cām-ı şarāb
nūr u fer bulmaġa meclis sāġar-ı ṣahbā gerek *(Gazel 98, Mısra 9). [rūşen olmaz,]*
şuʿāʿ-ı āh-ıla ḫum-ḫānemüz **olur rūşen**
dimeñ ki şām-ı belāda sirācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 7). [rūşen olur,]*

rūşenā: Aydınlık, parlak, nurlu, ışıklı.

ṣanma tāb-ı mihr ider rūy-ı zemīni **rūşenā**
ḫāke düşdi mihr-i ʿālem rūy-ı raḫşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 7). [rūşenā,]*

rūşenī: Açıklık, aydınlık.

olurdı ḥilm ü vaḳārına fi'l-meṣel timṣāl
żamīr-i **rūşeni** devrinde oldı ġırra güneş *(Kaside 1, Mısra 30). [rūşeni,]*

rūy: Güzel yüz.

ṣanma tāb-ı mihr ider **rūy-ı** zemīni rūşenā
ḫāke düşdi mihr-i ʿālem **rūy-ı** raḫşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 8). [rūy-ı,]*
baḳma ümīd-i mihr-ile mirʾāt-ı **rūyına**
Çoḳ baḳdum anda ṣūret-i iḥsān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 7). [rūyına, -ı, -n, -a]*
ḥaṭ degül **rūyuñda** bir ṭāvūs-ı ḳudsīdür ki ḥaḳ
eylemiş cevlāngehin gülzār-ı firdevs-i berīn *(Kaside 2, Mısra 17). [rūyuñda, -un, -dan]*
āşüfte oldum **rūyuña** hem zülf-i ʿanber-būyuña
dermān arayu kūyuña geldüm meded geldüm meded *(Gazel 25, Mısra 3). [rūyuña, -uñ, -a]*
mihre ḥāʾil ebrdür **rūyuñda** ḫaṭṭ ey meh-cebīn
sāye ṣalmış aḥmed'e yā şeh-per-i rūḥu'l-emīn *(Kaside 2, Mısra 1). [rūyuñda, -u, -ñ, -da]*

rūy-ı çemen: Çimenliğin, bahçenin yüzü.

çıḳup gül-geşt-i ṣaḥrā ideyim ey serv-i gül-ruḫsār
gelüp **rūy-ı çemen** eṭrāf-ı ʿālem sebzezār olmış *(Gazel 80, Mısra 6). [rūy-ı çemen,]*

rūy-ı yār: Sevgilinin yüzü.

yazdı oḳuña ḳudret-i ṣunʿ u kemāli gör
Baḳ **rūy-ı yāra** āyine-i ẕüʿl-celāli gör *(Gazel 39, Mısra 2). [rūy-ı yāra,]*

rūy-ı zemīn: Yeryüzü.

ṣanma tāb-ı mihr ider **rūy-ı zemīni** rūşenā
ḫāke düşdi mihr-i ʿālem rūy-ı raḫşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 7). [rūy-ı zemīni,]*

rūy-ı zerd: Sarı yüz, sararmış yüz.

baḳ ḫāṭır-ı pür-gerdüme raḥm eyle **rūy-ı zerdüme**
bir çāre eyle derdüme ṣoldum meded ṣoldum meded *(Gazel 25, Mısra 9). [rūy-ı zerdüme,]*
ṭālib-i sīm ü zer olma ġam-ı dünyāyı çeküp
yeter a naḳd-i sirişküñle bu **rūy-ı zerdüñ** *(Gazel 109, Mısra 6). [rūy-ı zerdüñ,]*

rūz: Gün.

rūz-ı şümārda alurın hep ḥisābını
sāʿat-be-sāʿat itme baña cevr-i bī-ḥisāb *(Gazel 11, Mısra 7). [rūz-ı, --ı]*

rūz u şeb: Gündüz ve gece.

maġribi eyler ziyāret **rūz u şeb** māh-ıla mihr
zülf ü ruḫsāruñ ümīdiyle ey ferruḫ-liḳā *(Gazel 5, Mısra 15). [rūz u şeb,]*

rūzgār: Devir, zaman II esinti,yel.

dilber ẓarīf ü bezm güzel **rūzgār** ḫūb
gülşen laṭīf bāġ dil-ārā bahār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 1). [rūzgār,]*
oldı yoluñda āh-ıla çoḳ ʿāşıḳuñ ġubār
seyr it ne toz ḳoparsa gerek daḫı **rūzgār** *(Gazel 26, Mısra 2). [rūzgār,]*
bir yirde ḫāk ḳıl beni ey **rūzgār** kim
nāz-ıla gāh o serv-i ḫırāmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 7). [rūzgār,]*
rūzgār itdi mi ġubārı ẕelīl
eyleyüp rāh-ı ġamda pā-der-gil *(Gazel 122, Mısra 15). [rūzgār,]*
çābük-süvār-ı eblaḳ-ı eyyām-ı **rūzgār**
bālā-nişān-ı maʿreke-i āḫirüʿz-zamān *(Gazel 137, Mısra 7). [rūzgār,]*
rūzgār içre çeküp mevc-i belānuñ şūrın
yüzümi ṭopraġa deryā gibi mefrūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 3). [rūzgār,]*
güller güler küşāde semen ġonca nāzda
dil-keş çemen laṭīf havā **rūzgār** ḫūb *(Gazel 15, Mısra 8). [rūzgār,]*
düşürdi fülk-i dili niçe dürlü girdāba
şikeste keştīye döndürdi **rūzgār** beni *(Gazel 199, Mısra 6). [rūzgār,]*
ne **rūzgār** sitemgerligine ġāyet var
ne ẓulm ü cevrine ol ẓālimüñ nihāyet var *(Müseddes 2, Mısra 21). [rūzgār,]*
ya cemşiydʿüñ zamān-ı salṭanatda **rūzgār-ıla**
yanan ser-menzil-i ʿişretde laʿlīn şemʿdānıdur *(Gazel 46, Mısra 7). [rūzgār-ıla, -ıla]*
irem gülzār-ı kūy-ı yāra diyü **rūzgār-ıla**
göñül rāh-ı belāda ḫāk idüp cismin ġubār olmış *(Gazel 80, Mısra 7). [rūzgār-ıla, -ıla]*
fiġān u āh u zār-ıla beni ayırdı yārumdan
kime āh ideyim bilmem hevā-yı **rūzgārumdan** *(Gazel 141, Mısra 2). [rūzgārumdan, -um, -dan]*

rūz-ı ezel: Ezelden beri.

ẕerre-veş mihrüñe ser-geşte olan **rūz-ı ezel**
kesmeye zülfüñe peyvendini tā şām-ı ecel *(Gazel 118, Mısra 1). [rūz-ı ezel,]*

rūz-ı ḳıyāmet: Kıyamet günü.

bulduñ aġyārı baña vaʿde-i ferdā itdüñ
itdügin şanma kişi **rūz-ı ḳıyāmet** bulmaz *(Gazel 66, Mısra 10). [rūz-ı ḳıyāmet,]*

rūz-ı rūşen: Aydınlık gün, parlak gün.

lemʿa eyler bedenüñ sādede ey māh-liḳā
rūz-ı rūşende olan mihr-i cihān-ārāsın *(Gazel 151, Mısra 12). [rūz-ı rūşende,]*

rüstem-i destān: Şeh-nâme'de Zâl'ın dillere destan kahramanlıklarıyla anılan oğlu.

daʿvī-i merdi gider baña mübāriz geçinüp
gelme meydāna ṣaḳın **rüstem-i destānam** ben *(Gazel 144, Mısra 14). [rüstem-i destānam,]*

rüsūh: Bir ilimde sağlam bilgi sâhibi olma, o ilmin derinliğine inme.

üslūb-ı nāz içinde terk it **rüsūḫ** baḫṣin
ey ṭıfl-ı nāz-perver ol baḫṣ-i nāza başla *(Gazel 170, Mısra 5). [rüsūḫ,]*

rüsvā: Rezil, perişan.

şarāb-ı şevḳ-ıla **rüsvā-yı** ḫalḳ olup gezerin
görüñ ne ḥālete irgürdi ʿışḳ-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 9). [rüsvā-yı,]*

rüsvā ol-: Rezil olmak.

kūy-ı dildārda olup rüsvā
şīşe-i nāmı ṭaşa çal didiler *(Gazel 34, Mısra 9). [rüsvā olup,]*

rüsvā-yı ʿālem: Âleme rezil olmak, başkaları tarafından ayıplanacak hale düşmek.

ālüfteñüz yaḳīnī-i āşüfte-dil gibi
şūrīde-i zamāne vü **rüsvā-yı ʿālemüz** *(Gazel 73, Mısra 14). [rüsvā-yı ʿālemüz, -üz]*

rüʿyā: Uyku içinde görülen keyfiyet, düş.

çāh-ı ġam olsa gözlerüm ne ʿaceb
görmedüm yūsufʿı çü **rüʿyāda** *(Gazel 169, Mısra 10). [rüʿyāda, -da]*
seyr-i dīdār itmege zāhid düşer **rüʿyālara**
ṣūret-i zībālara baḳmaz temāşā bundadur *(Gazel 42, Mısra 5). [rüʿyālara, -lar, -a]*
tīr olup müjgānlaruñ ebrūñ olaldan yā ʿalī
bīm-i cān ḳıldı gözüme uyḫuyı **rüʿyā** ʿalī *(Gazel 195, Mısra 2). [rüʿyā,]*

S

saʿādet: Mutlu olma, mutluluk.

alurdum mīve-i maḳṣūdumı ṣāḫ-ı **saʿādetden**
eger ol serv sīb-i ġabġabından virse şeftālū *(Gazel 167, Mısra 5). [saʿādetden, -den]*
vardur meger başumda **saʿādet** nişānesi
tīr-i cefāña dāġ-ı derūnum nişānedür *(Gazel 57, Mısra 7). [saʿādet,]*

saʿādet maṭlaʿı: Mutluluğun doğduğu yer.

saʿādet maṭlaʿından niçe ṭoġsun kevkeb-i maḳṣūd
ki itmişdür bu nā-hem-vār baḫtumla ḳırān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 5). [saʿādet maṭlaʿından,]*

saʿādet-meʿāb: Saadet sığınağı.

behrām ise de gūra ṣalar yār-ı ġārsuz
şol şeh ki āsitānı **saʿādet-meʿābdur** *(Gazel 44, Mısra 10). [saʿādet-meʿābdur, -dur]*

sāʿat: Altmış dakikalık zaman dilimi; an, zaman.

her ṭarafdan ḥamle itdi düşmen-i dūn üstüme
Vaḳtidür bir **sāʿat** ey çarḫ üstüme dön üstüme *(Gazel 181, Mısra 2). [sāʿat,]*

sāʿat-be-sāʿat: Saatten saate, her saat; sürekli.

rūz-ı şümārda alurın hep ḥisābını
sāʿat-be-sāʿat itme baña cevr-i bī-ḥisāb *(Gazel 11, Mısra 8). [sāʿat-be-sāʿat,]*

ṣabā: Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

ḳaddüñe beñzedügiyçün senüñ ey naḫl-i cefā
serv ü şimşādı **ṣabā** bāġda silker ṣarṣar *(Gazel 30, Mısra 6). [ṣabā,]*
ne dem ki ilte **ṣabā** bāġa būy-ı sünbülüñi
o dem hevāya düşüp bī-ḳarār olur reyḥān *(Gazel 138, Mısra 11). [ṣabā,]*
ruḫı yanında o servüñ güli yirden yire çal
ey **ṣabā** gülleri bülbül gözine ḫār eyle *(Gazel 180, Mısra 6). [ṣabā,]*
zeyn itdi jāle gülleri didi **ṣabāya** ṣāḫ
pürdür hüner güherleri iki ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 11). [ṣabāya, -ya]*

ṣabā sevdā-yı zülf-i yāra düşmiş bī-ḳarār olmış
yeler oñmaz benüm gibi perīşān-rūzgār olmış *(Gazel 79, Mısra 1). [ṣabā,]*
müşevveş eyledi zülf-i nigārı gülşende
ṣabā ṭoḳındı meger sünbül-i perīşānuñ *(Gazel 102, Mısra 10). [ṣabā,]*
işitdi āsitānuñda türāb olduġumı cānā
ṣabā ḳomadı bir ẕerre eşer yirde ġubārumdan *(Gazel 141, Mısra 8). [ṣabā,]*
çemende ḳo **ṣabā** sünbül o gül-būdan ıraġ olsun
gülistānda yaluñuz alnı açuḳ yüzi aġ olsun *(Gazel 162, Mısra 1). [ṣabā,]*

ṣabāḥa dek: Sabaha kadar.

ola ki mihr yüzin göstere seḥer gerdūn
ṣabāḥa dek bu gice hem-dem-i fiġān olayın *(Gazel 154, Mısra 8). [ṣabāḥa dek,]*

ṣābit ol-: Bir şeyin varlığı, gerçekliği kesin olarak belli olmak.

dilüñde şerʿ-i ḥanīfī ki **ṣābit olmışdur**
şu bāġdur ki var anda şaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 6, Mısra 11). [ṣābit olmışdur,]*

ṣabr: Sabır, dayanma, katlanma.

ʿaḳl u cān-ıdı ḫūblarda ḳalan
ṣabruma sen de bunda ḳal didiler *(Gazel 34, Mısra 14). [ṣabruma, -um, -a]*
düşdüm görince naʿlçeñ ü kebkebüñ izin
ey kebg murġ-ı **ṣabruma** ol dām u dānedür *(Gazel 57, Mısra 10). [ṣabruma, -um, -a]*
ṣabrumı ġāret iden ġamze-i fettānuñdur
dili āşüfte iden ḫançer-i bürrānuñdur *(Gazel 50, Mısra 1). [ṣabrumı, -um, -ı]*
ḳarāra yoḳ mededüm **ṣabr** ise ḫayāl-i muḥāl
o serv ise olımaz bād-ı āh-ıla seyyāl *(Müseddes 2, Mısra 9). [ṣabr,]*

ṣabr eyle-: Sabretmek, tahammül etmek.

şeb-i fiṭraṭda ġam-ı zülfi yazılmış başa
bu keşākeşlere **ṣabr eyle** dilā itme cedel *(Gazel 118, Mısra 10). [ṣabr eyle,]*

ṣabr id-: Sabretmek, dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

vişāli ʿīdine irgürmez ol hilāl-ebrū
ṭutam ki ṣavm-ı firāḳına **ṣabr idem** farzā *(Gazel 3, Mısra 4). [ṣabr idem,]*

ṣaç-: (Bir şeyi) Ortalığa dağıtmak, etrafa serpmek, dökmek.

yakīnī ḳuluñdan ḳaçduñ yüzi ṣuyın yire **ṣaçduñ**
baġrında şerḥalar açduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 17). [ṣaçduñ, -du, -ñ]*

ṣaç: Saç, zülf.

gitdükçe bend olur **ṣaçına** rāh-ı ġamda dil
miskīn esīr-i silsile-mūyān olup gider *(Gazel 32, Mısra 5). [ṣaçına, -ı, -n, -a]*
cān u dil bulmaz **ṣaçuñdan** inḳıṭāʿ
tīġ-ı ġamzeñ eylesün ḳaṭʿ-ı nizāʿ *(Gazel 85, Mısra 1). [ṣaçuñdan, -uñ, -dan]*
dil-i vīrānı ey **ṣaçı** ejder
Vuṣlatuñ gencine maḥal didiler *(Gazel 34, Mısra 21). [ṣaçı, -ı]*
ṭururken ey **ṣaçı** leylā ḳapuñ olur mu bu kim
düşem yabanlara mecnūn gibi sefāhet idem *(Gazel 125, Mısra 9). [ṣaçı, -ı]*
boyuñ ṭūbā lebüñ kevşer gözüñ nergis **ṣaçuñ** şeb-bū
cemālün gülşen-i firdevs ruḫsāruñ gül-i ḫod-rū *(Gazel 167, Mısra 1). [ṣaçuñ, -uñ]*

ebri şimden gerü āhum nʿola berbād itse
tār-mār itdi **şaçın** yüz ṭutup ol meh nāza *(Gazel 176, Mısra 4). [ṣaçın, -ıñ]*
eşigüñ yaṣdanuban ey **şaçı** leylī her şeb
şanma kim ʿāşıḳ-ı mecnūnuñı yabanda yatur *(Gazel 56, Mısra 5). [ṣaçı, -ı]*
aylarca göremen yüzüñi ey ḳaşı hilāl
bāri göster göreyin **şaçlaruñı** sāl-be-sāl *(Gazel 117, Mısra 2). [ṣaçlaruñı, -lar, -u, -ñ, -ı]*

şaçı leylā: Siyah saçlı (sevgili).

dilā fesānemi gūş itmez ol **şaçı leylā**
gerekse ḳays gibi dehre dāstān olayın *(Gazel 154, Mısra 3). [ṣaçı leylā,]*

şaçı leylī: Gece - gibi karanlık- saçlı.

o **şaçı leylīʿnüñ** ʿışḳı ġamında
be mecnūn daḫı üstād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 9). [ṣaçı leylīʿnüñ, -nüñ]*

şaçı sünbül: Saçı sümbül gibi.

ey benüm lāle-ruḫum serv-i revānum muṣlī
şaçı sünbül yüzi gül ġonca-dehānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 2). [ṣaçı sünbül,]*

şaçuñçün: Saçın için.

mürde-diller hāy u hū ḳılsun **şaçuñçün** sīnede
tekyede lā-büd şeb-i ḳadr olıcaḳ iḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 3). [ṣaçuñçün,]*

şadā: Ses, avaz, yankı.

şadā peydā degüldi daḫı her vādīde cūlardan
benüm deryā gibi ʿışḳuñla pür-cūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 9). [ṣadā,]*
ġavġāyı ḳo fesāneñi vāʿız işitmezüz
pürdür **şadā-yı** naʿre-i hūdan ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 4). [ṣadā-yı, --yı]*

şadāḳat: Doğruluk, bağlılık.

şadāḳat üzre ne bir şāh var zamānede kim
ölince ḫāk-i rehin başa tāc-ı devlet idem *(Gazel 125, Mısra 5). [ṣadāḳat,]*

şadā-yı nāy: Ney sesi. II Âşıkların figanı.

firāḳ bezmine āhumla ḳanlu yaşlarumı
şadā-yı nāya mey-i erġavāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 6). [ṣadā-yı nāya, -a]*

şad-dāne: Yüzlük tespih.

bir hümā-yı fāriġuʿl-bālem bugün uçmaḳdan
dām-ı tezvīr itmezem ben sübḥa-i **şad-dānemi** *(Gazel 198, Mısra 8). [ṣad-dānemi, -mi]*

sâde: Süsü olmayan, üzerinde süsleme bulunmayan, yalın.

yaḳīnī sāde-rūlar vaṣf idelden
tekellüfden kelāmum **sāde** geldi *(Gazel 192, Mısra 12). [sāde,]*

şaded: Kasıt, niyet.

lemʿa eyler bedenüñ **sādede** ey māh-liḳā
rūz-ı rūşende olan mihr-i cihān-ārāsın *(Gazel 151, Mısra 11). [sādede, -e]*

şāde-derūn: İyi kalpli, temiz gönüllü.

cümlesi **sāde-derūn** ehli cılasın dilber
ser virürler reh-i meydān-ı vefāda anlar *(Müseddes 1, Mısra 23). [sāde-derūn,]*

sâde-dil: Temiz kalpli.

ʿāşıḳ-ı **sāde-dile** beñzemek isterse zücāc
çalalum ṭaşlara ʿırzın şıyalum nāmūsın *(Gazel 152, Mısra 7). [sāde-dile,]*

sadef: Sedef, inci kabuğu.

yoḳdur **ṣadefçe** raġbetüm ey laʿl-leb velī
dürr-i kelāmum işiden añlar ne cevherem *(Gazel 126, Mısra 9). [ṣadefçe, -çe]*
reşk-i elfāẕ-ı güher-bāruñdan ey sīmīn-beden
başına lūlū-yı şehvāruñ **ṣadef** zindān olur *(Gazel 54, Mısra 12). [ṣadef,]*

sadef içre: Sadef içerisinde.

aḳ sādeyle **sadef içre** dür-i yektāsın
yā semen içre olan jāle-i bī-hem-tāsın *(Gazel 151, Mısra 1). [sadef içre,]*

sāde-pehlū: Sarmaş dolaş, kucak kucağa.

bir yalıñ yüzlü ḫūbdur tīġuñ
göñlüm anuñla **sāde-pehlūdur** *(Gazel 52, Mısra 10). [sāde-pehlūdur, -dur]*

sāde-rū: Süsten arınmış, ziynetsiz yüz.

yaḳīnī **sāde-rūlar** vaṣf idelden
tekellüfden kelāmum sāde geldi *(Gazel 192, Mısra 11). [sāde-rūlar, -lar]*

ṣad-hezār: Yüz bin, yüz bin kere.

yine verd-i ruḫına bir lebi cān-perverdüñ
ṣad-hezār āh-ıla ey bülbül-i dil cān virdüñ *(Gazel 109, Mısra 2). [ṣad-hezār,]*
ṣad-hezār āh ideyin gül yüzüñüñ medḥinde
gülşenüñ bülbül-i gūyāsını ḫāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 7). [ṣad-hezār,]*
ṣad-hezārān cān u dil murġın ider her ān şikār
görmedüm çeşm-i ḥiyel-bāzuñ gibi bir cān-şikār *(Gazel 27, Mısra 1). [ṣad-hezārān,]*

saʿdī-i şīrāz: Klasik Türk şairlerinin örnek aldığı 13. asırda yaşamış Şirazlı Fars şair ve alimi Sadi-i Şirazi. "Gülistan" ve "Bostan" en meşhur eserleridir.

zengī-i ḫāl-i ruḫuñ vaṣfı gülistānumdur
ḥażret-i **saʿdī-i şīrāz** ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 8). [saʿdī-i şīrāz,]*

ṣādıḳ ol-*:* Doğru, hakikatli, sadakatli, dürüst olmak.

mihrüñle tā ki ṣubḥ gibi **ṣādıḳ olmışuz**
Raḫşende oldı pertev-i nūr-ı cebīnümüz *(Gazel 74, Mısra 5). [ṣādıḳ olmışuz, -mışuz]*

ṣadr: Her şeyin önü, başı, ilerisi, en yukarı, en baş.

ṣunmadın destüñe sāḳī-i ecel peymāne
ṣadr-ı mey-ḫāneye yārān-ıla geç rindāne *(Müseddes 3, Mısra 24). [ṣadr-ı,]*

ṣadr-nişīn: Baş sedirde, üst başta oturan.

reʾīs-i **ṣadr-nişīnān-ı** bārgāh-ı ḳabūl
şeh-i serīr-nişīn-i sürādiḳāt-ı celāl *(Kaside 1, Mısra 19). [ṣadr-nişīnān-ı,]*

şad-sāl: Yüz yıl, asır.

yüzi olaydı muġān içre bir ḳadeḥ mey içün
ḳılurdı zāhid-i **şad-sāle** sübḥasını girev *(Gazel 166, Mısra 4). [ṣad-sāle,]*

ṣāf: İçine temizliğini bozacak bir şey karışmamış olan, temiz, duru, arı, berrak, halis.

ḳılmış ʿiẕāruñ āyīnesin **ṣāf** ẕüʿl-celāl
eclā cemāle ẕātike fī-aḥseniʿṣ-ṣıfāt *(Gazel 18, Mısra 7). [ṣāf,]*
yā mücellā **ṣāf** mirʿāt-ı ḥaḳīḳīdür ruḫuñ
ṣūret-i ḥāl-i perīşānın görür ḳalb-i ḥazīn *(Kaside 2, Mısra 29). [ṣāf,]*

ṣāf eyle-: Saf hâle getirmek, arındırmak.

ey yaḳīnī gönül āyīnesini **ṣāf eyle**
lemʿa-i mihr-i nigār-ıla aña vir ṣayḳal *(Gazel 118, Mısra 17). [ṣāf eyle,]*

ṣafā: 1. Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik. 2. Eğlence, neşe, zevk. 3. Saflık, berraklık.

neyler nevāda naġmede muṭrıb yaḳīnī mest
Sāḳī **ṣafāda** mey feraḥ-efzā nigār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 10). [ṣafāda, -da]*
bizüm ẕevḳ-ı **safā-yı** ʿāleme muʿtādumuz yoḳdur
anuñçün sālik-i rāh-ı fenāyuz zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 1). [safā-yı, -yı]*
anı nūş eyleyen āb-ı ḥayāt-efzāya meyl itmez
mey ü ṣaḥbāda el-ḥaḳ başḳa ṣōfī bir **ṣafā** vardur *(Gazel 51, Mısra 10). [ṣafā,]*
ṣafāsın pāk-dāmān olmaġuñ ḫār-ı taʿalluḳdan
fenā deştinde mecnūn gibi ʿuryān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 5). [ṣafāsın, -(s)ı, -n]*
kūyuñ aṣḥāb-ı **ṣafā-y-ıla** nʿola kılsam tavāf
ḳıble ḥaḳḳı baña oldur kaʿbe-i ʿulyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 7). [ṣafā-y-ıla, -y, -ıla, -]*
görindi çeşmüme eyvān-ı çarḫ köhne sifāl
ṣafāda ṭabʿuña öykünmek istemiş ʿummān *(Kaside 1, Mısra 44). [ṣafāda, -da]*
ḳapuñı kaʿbe-i ehl-i **ṣafāya** beñzetdüm
Ruḫ-ı münīrüñi nūr-ı ḫudāʿya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 1). [ṣafāya, -y, -a]*
sedd it çemen-i ḫaṭṭuñ-içün eşk-i revānum
hem cāna **ṣafālar** vire hem yārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 8). [ṣafālar, -lar]*
ṣafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri saʿy it dilā almaġa ʿömr-i bī-vefādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 3). [ṣafā,]*
beni luṭf it **ṣafā** mışrına sulṭān eyle sulṭānum
ʿadūnuñ başına dünyāyı zindān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 1). [ṣafā,]*
ġubār-ı ḥüzni siler dillere **ṣafā** getürür
Yaḳīnī şiʿrüñi āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 9). [ṣafā,]*
ġubār-ı ḥüzni siler dillere **ṣafā** getürür
bu şiʿr-i pāküñi āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 11). [ṣafā,]*
pür oldı kaʿbe-i dil pertev-i nūr-ı ʿiẕārından
ẓalām-ı şām-ı fürḳat gitdi göñülden **ṣafā** geldi *(Gazel 191, Mısra 10). [ṣafā,]*
geçürdi āyine devrānını **ṣafālarla**
revā mı dil ṭola devr-i ruḫuñda jeng ü fiġān *(Gazel 136, Mısra 9). [ṣafālarla, -lar, -la]*

ṣafā bezmi: Eğlence meclisi.

ey perī ḫātem-i cām-ıla **ṣafā bezminde**
seni tesḫīr iderin ṣanki süleymānʿam ben *(Gazel 145, Mısra 15). [ṣafā bezminde,]*

ṣafā bul-: Sağlıklı, huzurlu hale gelmek.

yaḳa çāk eyle **ṣafā bul** bürisün cismüñi āh
kaʿbe-veş ʿışḳı-y-ıla giy ḳara şālı ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 7). [ṣafā bul,]*
biz ol sevdāʿīyüz kim bende geçmeden **ṣafā bulduḳ**
esīr-i bend-i zülf-i dilberüz āzādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 5). [ṣafā bulduḳ,]*

zülāl-i laʿl-i cān-baḫşını nūş idüp **şafā bulmaḳ**
Yaḳīnī neşʿe-dār-ı āb-ı ḥayvān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 15). [ṣafā bulmaḳ,]*

ṣafā vir-: Rahatlatmak, mutlu etmek.

ḫaṭṭ-ı sebzine müşābihdür o ġonca-dehenüñ
ḳalb-i maḥzūna **ṣafā virdügi** budur çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 2). [ṣafā virdügi, -dügi]*
ḫaṭ-ı sebzine müşābihdür o ġonca-dehenüñ
ḳalb-i maḥzūna **ṣafā virdügi** budur çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 4). [ṣafā virdügi, -dügi]*

ṣafā-perverd: Huzuru koruyan.

eşigi muṣṭafāʿnuñ kaʿbe-i ḥācātdur ey dil
bu elfāẕ-ı **ṣafā-perverd-ile** ben anda ḥassānʿam *(Gazel 124, Mısra 16). [ṣafā-perverd-ile, -ile]*

ṣafā-yı ḫāṭır: Gönül ferahlığı.

ṣafā-yı ḫāṭır ile gāh olur ki ġıbṭa-i baḥrüz
gehī keder buluruz seyl-vār jeng-peẕīrüz *(Gazel 75, Mısra 7). [ṣafā-yı ḫāṭır,]*

ṣafā-yı ḳalbi: Gönül huzuru.

ṣafā-yı ḳalbi yoḳluḳda bulup ṭutduḳ fenā semtin
sebük-bāruz bu rāh-ı pür-ḫaṭarda zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 11). [ṣafā-yı ḳalbi,]*

ṣafā-yı kūy: *(*Sevgilinin) semtinin neşesi, mutluluğu, zevki.

bir dem **ṣafā-yı kūyını** biñ ʿömre virmezin
anuñ ṭavāfın itse müyesser ilāhumuz *(Gazel 71, Mısra 11). [ṣafā-yı kūyını, -ını]*

ṣafḥa-i hadd: Yanak sayfası (sevgilinin sayfaya benzeyen yanakları).

ṣafḥa-i hadd üzre ey ṭāvūs-ı zülf-i ʿanberīn
ḫūbluḳ menşūrına ṭuġrā-yı ʿālī sen misin *(Gazel 158, Mısra 3). [ṣafḥa-i hadd,]*

ṣāfī: Duru, temiz, katıksız; bir şeyle karışık olmayan, katkısız.

niʿmet-i dünyāya ṣōfī ṭutmayup **ṣāfī** geçer
fikr-i esrār-ı hüviyyet eyler ol ḥayrānı gör *(Gazel 38, Mısra 3). [ṣāfī,]*

ṣaf-ı niʿāl: Ayakkabıların dizildiği sıra, papuçluk; meclisin en aşağı yeri.

tā kim yakīnī sīnesine kesdi naʿller
ʿuṣṣāḳuñ içre oldı mekānı **ṣaf-ı niʿāl** *(Gazel 116, Mısra 14). [ṣaf-ı niʿāl,]*

ṣaf-ı rindāna: Rintlerin yanı.

öldi yoluña birbirine baḳmadı diller
ḥācet degül imiş **ṣaf-ı rindāna** tekellüf *(Gazel 91, Mısra 10). [ṣaf-ı rindāna,]*

ṣāfī-derūn: Temiz gönüllü (kimse).

mükedder-ḫāṭır olmış seyl-i ġamdan pākdür göñlüm
bu gün **ṣāfī-derūn** olmaḳda ey dil ʿayn-ı ʿummānam *(Gazel 124, Mısra 14). [ṣāfī-derūn,]*

ṣāfī-meşreb: Temiz huylu.

dilde laʿl-i leb-i yār elde ṭolu cām-ı ṣafā
ey yaḳīnī baña beñzer ḳanı **ṣāfī-meşreb** *(Gazel 13, Mısra 12). [ṣāfī-meşreb,]*

ṣaġ ol: Sağ ol, çok yaşa. Sağlıkla kal.

be dilber beni öldürdüñ **ṣaġ ol** elümden ne gelür
baġrum ḳan ile ṭoldurduñ **ṣaġ ol** elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 1). [ṣaġ ol,]*
be dilber beni öldürdüñ **ṣaġ ol** elümden ne gelür
baġrum ḳan ile ṭoldurduñ **ṣaġ ol** elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 2). [ṣaġ ol,]*
ṣu gibi alçaġʿaḳarsın beni odlara yaḳarsın
ne ḳıya ḳıya baḳarsın **ṣaġ ol** elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 4). [ṣaġ ol,]*
yüregümi kebāb itdüñ yıḳup göñlüm ḫarāb itdüñ
çün benden ictināb itdüñ **ṣaġ ol** elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 6). [ṣaġ ol,]*
bilmezin nʿeyledüñ nʿitdüñ sefer tedārükin itdüñ
beni cansuz ḳodın gitdüñ **ṣaġ ol** elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 8). [ṣaġ ol,]*
ḫastalar ḥālin bilmezsin gözümüñ yaşın silmezsin
derdüme devā ḳılmazsın **ṣaġ ol** elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 10). [ṣaġ ol,]*
dem mi var gözüm ḳan ṭolmaz ḥālüme düşmenler gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz **ṣaġ ol** elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 12). [ṣaġ ol,]*
her ḫāra ṭaḳıl gül gibi ben iñleyin bülbül gibi
yas ṭutayın sünbül gibi **ṣaġ ol** elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 14). [ṣaġ ol,]*
felek kişiye yār olmaz güzellik ber-ḳarār olmaz
bu ʿālem pāyidār olmaz **ṣaġ ol** elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 16). [ṣaġ ol,]*
yakīnī ḳuluñdan ḳaçduñ yüzi ṣuyın yire ṣaçduñ
baġrında şerḥalar açduñ **ṣaġ ol** elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 18). [ṣaġ ol,]*

sāġar: Bardak, kâse, kadeh, içki kadehi // su, şarap vesaire içmeye mahsus her çeşit kap.

naḳd-i dil aldı ʿārızı alını ʿarz idüp
sāġar ṣunarsa destüñe ol ġonca alı gör *(Gazel 39, Mısra 10). [sāġar,]*
lebüñ būs itdi **sāġar** ṣanma kim nūş itdügüm meydür
dil-i bīmāra ḳanlar yutdurur ey bī-vefā meclis *(Gazel 77, Mısra 5). [sāġar,]*
ṭālib-i **sāġar** olan esrār-ı vaḥdāniyyete
ʿārif-i mecmūʿa-i māhiyyet-i eşyā gerek *(Gazel 98, Mısra 7). [sāġar,]*
görindi **sāġar-ı** mey içre ey meh ʿaks-i engüştüñ
Şafaḳdan oldı gūyā kim hilāl-i āsumān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 9). [sāġar-ı,]*

sāġar-ı ṣahbā: Şarap kadehi.

rūşen olmaz ḳaṣr-ı şevḳ olmayıcaḳ cām-ı şarāb
nūr u fer bulmaġa meclis **sāġar-ı ṣahbā** gerek *(Gazel 98, Mısra 10). [sāġar-ı ṣahbā,]*

sâha: Meydan, avlu, arsa.

ey ḫarīm-i ḥaremüñ kaʿbe-i aṣḥāb-ı ṣafā
sāḥa-i bārgehüñ ḳıble-i erbāb-ı dürūd *(Kaside 5, Mısra 2). [sāḥa-i,]*

ṣahbā: Bâde, hamr, şarâb.

geçmedin devr-i şebāb al elüñe **ṣaḥbāyı**
güni ʿīş-ile geçür çekme ġam-ı dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 1). [ṣaḥbāyı, -y, -ı]*
anı nūş eyleyen āb-ı ḥayāt-efzāya meyl itmez
mey ü **ṣaḥbāda** el-ḥaḳ başḳa ṣōfī bir ṣafā vardur *(Gazel 51, Mısra 10). [ṣaḥbāda,]*

saḥbān-ı vāʿil: Sahbân-ı Vâil Cahiliyye döneminde Arap dilini doğru, açık ve güzel kullanmasıyla ün yapmış biridir.

evāʿilde gelenler bulmamışdur pāyesin anuñ
belāġatde yaḳīnī ġıbṭa-i **saḥbān-ı vāʿilʿdür** *(Gazel 59, Mısra 12). [saḥbān-ı vāʿilʿdür, -dür]*

ṣāḥib-erba: Çile sahibi.

bulımaz ehl-i ḫarābātuñ bir ednā pāyesin
ṣōfī-i ṣad-sāle yüz kez olsa **ṣāḥib-erbaʿīn** *(Gazel 155, Mısra 8). [ṣāḥib-erbaʿīn, -īn]*

ṣāḥib-i dīvān: Divan sahibi, şair.

ḫayl-i eşʿār-ıla ḫaylī ʿaẕamet kesb itdüm
ḫusrev-i naẓm olalı **ṣāḥib-i dīvānam** ben *(Gazel 145, Mısra 10). [ṣāḥib-i dīvānam, -am]*

ṣāḥib-ʿışyān: İsyankâr, gayrimüslim, namussuz.

sen şeh-i ʿışmet ü ben bende-i **ṣāḥib-ʿışyān**
benden ey şāh hatā ʿafv u mürüvvet senden *(Gazel 147, Mısra 5). [ṣāḥib-ʿışyān,]*

ṣaḥīfe: Sayfa, yanak sayfası, yüz.

ġubār-ı ḫaṭṭ-ı ruḫı ḳılca cevr ḳılmaz-iken
nedür **ṣaḥīfe-i** ḫāṭırda bu ġubār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 4). [ṣaḥīfe-i, -i]*
meh-i sipihr-i kemālüz ʿuṭārid-i eflāk
yazar **ṣaḥīfe-i** ḫurşiyde her kelāmumızı *(Gazel 189, Mısra 8). [ṣaḥīfe-i, -i]*

sāḥil: Deniz, nehir, göl kenarı.

gördi hücūm-ı seyl-i sirişküm ziyādedür
her mevc ṭutdı **sāḥil-i** deryāda bir kenār *(Gazel 26, Mısra 4). [sāḥil-i, - i]*

ṣaḥn-ı bāġ: Bahçenin ortası.

sirişk-i çeşm reşk-i pāy-būs-ı cūy-bār eyler
ḫırāmān olsa **ṣaḥn-ı bāġda** ol ḳāmet-i dil-cū *(Gazel 167, Mısra 12). [ṣaḥn-ı bāġda,]*

ṣaḥn-ı çemen: Bahçenin ortası, meydanı.

ey yaḳīnī diyemez ḫançerinüñ ḥiddetini
olsa her bergi zebān sūsen-i **saḫn-ı çemenüñ** *(Gazel 112, Mısra 10). [saḫn-ı,]*

ṣaḥn-ı ḫarem: Harem bahçesi.

sen nāzenīne ḳarşu ḳapuñda niyāzdur
ṣaḥn-ı ḫaremde zühd ü ʿibādet didükleri *(Gazel 201, Mısra 6). [ṣaḥn-ı ḫaremde,]*

ṣaḥrā: Kır, ova, çöl.

ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i **ṣaḥrā-yı** cünūn itmege meyl itme dilā *(Gazel 2, Mısra 8). [ṣaḥrā-yı,]*
çıḳup gül-geşt-i **ṣaḥrā** ideyim ey serv-i gül-ruḫsār
gelüp rūy-ı çemen eṭrāf-ı ʿālem sebzezār olmış *(Gazel 80, Mısra 5). [ṣaḥrā,]*
ṣaḥrāda lāle ṣanma yaḳīnī sipāh-ı ʿışḳ
ḳurdı feżā-yı ʿāleme gül-gūn otaġumuz *(Gazel 69, Mısra 13). [ṣaḥrāda, -da]*

ṣaḥrāya düş-: Çöle düşmek.

ṣaḥrāya düşdi nāfe gibi ḫāl-i yār-içün
miskīn yaḳīnī ḫāk-ile yeksān degül midür *(Gazel 60, Mısra 9). [ṣaḥrāya düşdi,]*

ṣaḥrā-yı ḫoten: Hoten Çölü.

demüñden zülf-i dilber gibi ʿālem müşg-bār olmaz
gerekse ey ṣabā her gice **ṣaḥrā-yı ḫotenʿden** geç *(Gazel 23, Mısra 8). [ṣaḥrā-yı ḫotenʿden, -den]*

sāʿid: Kutlu, uğurlu.

kimse ol mū-miyānda bulamaz ḳılca ḳuṣūr
Sāḳ-ı meh-pāre güzel **sāʿid-i** bāzū da güzel *(Gazel 119, Mısra 10). [sāʿid-i,]*
aḳar ṣan cennet-i firdevsʿden bir cūy-ı ṣāfīdür
degüldür ol leṭāfet gülşeninde **sāʿid** ü bāzū *(Gazel 167, Mısra 14). [sāʿid,]*

sāʿid-i sāḳī: İçki dağıtanın kolu. II Sevgilinin kolu.

sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāya baḳ
gülşen-i şādī vü ʿişretde açılmış gül budur *(Gazel 53, Mısra 5). [sāʿid-i sāḳīde,]*

sāḳ: Baldır, incik. II Ayak.

kimse ol mū-miyānda bulamaz ḳılca ḳuṣūr
Sāḳ-ı meh-pāre güzel sāʿid-i bāzū da güzel *(Gazel 119, Mısra 10). [sāḳ-ı,]*

saḳf: Tavan.

sakf-ı eyvān-ı felek bir gün tokınur başuña
tut ki kendüñ ser-firāz-ı evc-i aʿlā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 3). [sakf-ı,]*

sāḳī: Kadeh, içki sunan.

sāḳıyā cām-ı meyi destüme ṣun nūş ideyin
bāri bir dem ġam-ı eyyāmı ferāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 1). [sāḳıyā, -ya]*
egmez ṣurāḥī cāma baş eyler mücādele
ol ser-keşüñ boġazını al **sāḳıyā** ele *(Gazel 179, Mısra 2). [sāḳıyā, -ya]*
şīşe-i tevbe şikest eylemek āsān işdür
Sāḳī-i ġonca-dehenden sehil ibrām olsa *(Gazel 175, Mısra 12). [sāḳī-i, -i]*
sāḳī-i lāle-ʿiẕār-ıla içüp cām-ı şarāb
itmezin dīde-i ġam-dīdemi ġarḳ-ı ḫūn-āb *(Gazel 10, Mısra 1). [sāḳī-i,]*
sāḳī irişdi devr-i gül açıldı lāleler
bezm-i çemende ṣun bize laʿlīn piyāleler *(Gazel 33, Mısra 1). [sāḳī,]*
neyler nevāda naġmede muṭrıb yaḳīnī mest
Sāḳī ṣafāda mey feraḥ-efzā nigār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 10). [sāḳī,]*
ḥurmetle ṭut ṣurāḥī şikest olmasun meded
ansuz göñülde **sāḳī** dürüst olmaz inkisār *(Gazel 26, Mısra 12). [sāḳī,]*
al sazı muṭrıbā ele **sāḳī** şarābı ṣun
defʿ-i ġama bu ikisidür çāre-sāzumuz *(Gazel 72, Mısra 7). [sāḳī,]*
naṣīb olmazsa sürmek cām-ı laʿl-i dil-rübādan ḥaẕẕ
ne mümkindür alam **sāḳī** şarāb-ı dil-güşādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 2). [sāḳī,]*
zūr ehli geçindüñ diyü meclisde mey-i nāb
ḳıldı leb-i **sāḳī** anı mey-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 14). [sāḳī,]*
gider dilden ġam-ı dōlāb-ı çarḫı cāmı devr itdür
ṣaḳın bu bezme **sāḳī** gelmesün bīgāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 4). [sāḳī,]*
ne deñlü nāz eylersen ḳayırmaz eyle ʿuṣṣāḳa
kerem ḳıl tek dirīġ itme şarāb-ı laʿlüñ ey **sāḳī** *(Gazel 185, Mısra 6). [sāḳī,]*
sāḳī çü ʿāḳıbet geçerüz cām-ı mergden
devr eylesün piyāle ki devrān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 5). [sāḳī,]*
ṣanma **sāḳī** allar giymiş-durur cām-ı şarāb
bezm-i gülşende ruḫuñdan utanup ider ḥicāb *(Kıt'a 1, Mısra 1). [sāḳī,]*

sāḳī-i devrān: Felek sakisi. II Ecel, ölüm.

rindüz ki geçmezüz mey-i ḥamrādan el çeküp
tā almayınca **sāḳī-i devrān** ayaġumuz *(Gazel 69, Mısra 6). [sāḳī-i devrān,]*

sāḳī-i ecel: Ecel sakisi, Azrail.

ṣunmadın destüñe **sāḳī-i ecel** peymāne
ṣadr-ı mey-ḫāneye yārān-ıla geç rindāne *(Müseddes 3, Mısra 23). [sāḳī-i ecel,]*

sāḳī-i feyz: Bolluk, bereket sâkîsi. Cömertçe içki sunan kişi II tasavvufa yönlendirme, manevi rehberlik etme; kişiyi kendinden geçiren sevgili.

sāḳī-i feyz iriş ey pīr-i ḫarābāt baña
cürʿañı içmese dil ġamdan ifāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 11). [sāḳī-i feyz,]*

şaḳın: İkâmet eden, oturucu, oturan, mukim, mütemekkin.

külāh-ı cem saña ey **sākin-i** sarāy-ı sürūr
yeter baña seg-i kūyı sifāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 3). [sākin-i,]*
ruḫuñ göster cihān ḫalḳına irsün ceẕbe-i ʿışḳuñ
olur pür-vecd ü ḥālet **sākin-i** vīrāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 8). [sākin-i,]*

saḳın: "Aman ha" / "dikkat et".

hīçe ṣay anı ḥabāb-āsā yaḳīnī ʿāḳıl ol
iʿtimād itme **ṣaḳın** bu çarḫ-ı ġam-girdāra hīç *(Gazel 24, Mısra 14). [ṣaḳın,]*
ḫançer-i ḫār-ıla **ṣaḳın** ki ider sīneñi çāk
gülüñ ey bülbül-i şūrīde yanından öte dur *(Gazel 40, Mısra 5). [ṣaḳın,]*
ḳoma elden ṭarīḳ-ı aşkı **ṣaḳın**
ey yaḳīnī reh-i hidāyetdür *(Gazel 63, Mısra 13). [ṣaḳın,]*
sūsenle berg-i bīde ʿayān itme ḫançerüñ
dilden dile düşer **ṣaḳın** ey ḳaşları kemān *(Gazel 140, Mısra 12). [ṣaḳın,]*
ey eşk cüdā düşseñ o servüñ naẕarından
ter düşme **ṣaḳın** ṣaḳlasun allāh beterinden *(Gazel 148, Mısra 2). [ṣaḳın,]*
ḥasret-i dermānda müşkil derde uġrarsın **ṣaḳın**
ey diyen ʿāşıḳ belā kūyında ben derd isterin *(Gazel 157, Mısra 7). [ṣaḳın,]*
ʿayān itme **ṣaḳın** ʿışḳ āteşin sūzuñ nihān ḳalsun
ḳomam ʿışḳuñ yolın ḳalsun göñül yol ḳalmasun cānā *(Gazel 161, Mısra 5). [ṣaḳın,]*
gider dilden ġam-ı dōlāb-ı çarḫı cāmı devr itdür
ṣaḳın bu bezme sāḳī gelmesün bīgāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 4). [ṣaḳın,]*
daʿvī-i merdi gider baña mübāriz geçinüp
gelme meydāna **ṣaḳın** rüstem-i destānam ben *(Gazel 144, Mısra 14). [ṣaḳın,]*
yarınuñ issi var ey dil **ṣaḳın** itme iḥmāl
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı *(Müseddes 3, Mısra 11). [ṣaḳın,]*
çeşm-i bīmārına dil virme **ṣaḳın** bī-çāre
göz göre nakdüñi aldurmayıgör ʿayyāra *(Gazel 174, Mısra 1). [ṣaḳın,]*

sākin-i gūşe-i ġam: Dert köşesinin oturanı olmak. II Âşığın dertlenerek bir köşede kalması.

kim-durur dir-iseñ ey şāh yaḳīnī-i gedā
sākin-i gūşe-i ġam muʿtekif-i künc-i melāl *(Gazel 117, Mısra 14). [sākin-i gūşe-i ġam,]*

şāḳıyā: Ey içki dağıtan, ey kadeh sunan!.

dāʿimā bezm-i maḥabbetde belā cāmın çeker
Sāḳıyā şol kim ola mest-i mey-i bezm-i elest *(Gazel 21, Mısra 4). [sāḳıyā,]*
şimdi bir ḥāletdeyem cām-ı mey-i ʿışḳuñla kim
Sāḳıyā keyfiyyet-i ḥālüm işiden oldı mest *(Gazel 21, Mısra 10). [sāḳıyā,]*
ʿaceb mi reşk-i ḥavz-ı kevs̱er olsa **sāḳıyā** meclis
ṭolu cām-ı muṣaffālarla oldı pür-ṣafā meclis *(Gazel 77, Mısra 1). [sāḳıyā,]*

sakla-: Gizlemek; korumak, muhafaza etmek.

ey eşk cüdā düşseñ o servüñ naẕarından
ter düşme ṣaḳın **ṣaḳlasun** allāh beterinden *(Gazel 148, Mısra 2). [ṣaḳlasun, -sun]*
ḫalḳ mirʿāt-ı ruḫ-ı dilbere nāẕırdur hep
ḳorḳarın göz dege sen **ṣaḳla** naẕardan yā rab *(Gazel 13, Mısra 2). [ṣaḳla,]*
ruhuñ āyīnesin gösterme kendin görmesün aġyār
görinme **ṣaḳla** mirʿāt-ı ʿizāruñ ḫod-nümālardan *(Gazel 142, Mısra 8). [ṣaḳla,]*

cān gözlerine hāk-i rehi kuhl-ı cilādur
yā rab anı sen **şaḳla** hasūduñ naẕarından *(Gazel 148, Mısra 12). [şaḳla,]*

sāḳuñ: Gümüş baldırlı güzel, teni beyaz güzel.

ruḫum ki zer gibi zerd ola sīm **sāḳuñ-içün**
idem tevbe *(Gazel 177, Mısra 7). [sāḳuñ-içün, -içün]*

şal-: 1. Koyvermek, serbest bırakmak, bırakmak. 2. Koymak, bırakmak, atmak. 3. Yaymak, sermek.

behrām ise de gūra **şalar** yār-ı ġārsuz
şol şeh ki āsitānı saʿādet-meʿābdur *(Gazel 44, Mısra 9). [şalar, -ar]*
eflāke **şaldı** kevkebei kūs u naʿremüz
zār itdi çeng-i zühreʿyi ʿūd u ṭanīnümüz *(Gazel 74, Mısra 7). [şaldı, -di]*
ḫāl-i miskīnine öykün diyü sevdāya **şalar**
nāfe miskinüñ ider bād dimāġın muḫtel *(Gazel 118, Mısra 15). [şalar, -ar]*
āsitānına güẕār eyleme her bir būmuñ
ne revādur ki hümā sāye **şala** vīrāna *(Gazel 173, Mısra 12). [şala, -a]*
ʿāleme mihrüm od **şalar** ammā
ṭāliʿümden o meh degül āgāh *(Gazel 183, Mısra 11). [şalar, -ar]*
dōstum ġamzeyle kim aġyāruña ḳılduñ nigāh
ẕüʿlfeḳārʿın **şaldı** küffār üstine gūyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 6). [şaldı, -di]*
feżā-yı dehre **şalup** sāye-i hümāyūn-fāl
sepīde-dem cevelān itdi bāz-ı zerrīn-bāl *(Kaside 1, Mısra 1). [şalup, -up]*

şal: 1. Omza örtülen geniş atkı. 2. Bele sarılan kuşak.

yaḳa çāk eyle ṣafā bul bürisün cismüñi āh
kaʿbe-veş ʿışḳı-y-ıla giy ḳara **şālı** ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 8). [şālı, -ı]*
libās-ı kaʿbede olan siyāh **şāl** içün
ʿizāruñ üzre hat-ı bī-miṯāl hakkıyçün *(Gazel 164, Mısra 3). [şāl,]*
libāsı jende ḳıl abdāl ol ibni edhem-veş
yakīnī ʿışkına giy ḳara **şalı** dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 14). [şalı, -ı]*

şal: Yıl, sene.

ḥasret-i kākülüñdeyüz niçe **sāl**
görmedük anı ḫayli müddetdür *(Gazel 63, Mısra 7). [sāl,]*
zülfüñde çekdi dil ġam-ı gīsūñı niçe **sāl**
ṭūl-ı emelle geçdi bu ʿömr-i dırāzumuz *(Gazel 72, Mısra 9). [sāl,]*
irmez ʿulüvv-i ḳadrüñe ey serv-i ser-firāz
neşv ü nemā bulursa daʿarʿar hezār **sāl** *(Gazel 116, Mısra 4). [sāl,]*

sāl-be-sāl: Yıldan yıla, her yıl.

aylarca göremen yüzüñi ey ḳaşı hilāl
bāri göster göreyin ṣaçlaruñı **sāl-be-sāl** *(Gazel 117, Mısra 2). [sāl-be-sāl,]*

sāliḫ: Dinin emrettiği hususlara uygun davranan, iyi amel sahibi, günah işlemekten kaçınan (kimse).

var ṣalāḥuñ eyleseñ maġribde ger icrā-yı ḥaḳ
irṣ-ile naḳl itdi bir pāşā-yı **şāliḥden** saña *(Gazel 5, Mısra 10). [şāliḥden, -den]*

sālik ol-: Bir yola girmek, bir yol tutup onu takip etmek.

bulmaġa feyz rāh-ı ḫarābāta **sālik ol**
bu yolda żāyiʿ olmaz emek isteyen bulur *(Gazel 55, Mısra 3). [sālik ol,]*
reh-i mülk-i ʿademde **sālik olam**
dilde derdüñ olursa ger gümrāh *(Gazel 183, Mısra 9). [sālik olam,]*

sālik-i rāh-ı fenā: Fenâ yolunun dervişi, tasavvuf yoluna giren kişi.

bizüm ẕevḳ-ı safā-yı ʿāleme muʿtādumuz yoḳdur
anuñçün **sālik-i rāh-ı fenāyuz** zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 2). [sālik-i rāh-ı fenāyuz, -yuz]*

sālik-i rāh-ı ḫudā: Hak yolunun yolcusu.

reh-güẕār-ı yārdan ayırma ḫāk-i cisminüñi
sālik-i rāh-ı ḫudā iseñ yaḳīnī yol budur *(Gazel 53, Mısra 10). [sālik-i rāh-ı ḫudā,]*

şalın-: Bir sağa, bir sola hafifçe meylederek naz ve eda ile yürümek.

geşt-i gülşen ne-y-idi raġmına murtāzlaruñ
bile **şalınmaġa** bir serv-i gül-endām olsa *(Gazel 175, Mısra 6). [şalınmaġa, -mak, -a]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāyeñ
şalınsa şīve ile ḳāmet-i ḫırāmānuñ *(Gazel 102, Mısra 4). [şalınsa, -sa]*
sāye-veş ḫāk-ile yeksān iden üftādeleri
şīvelerle **şalınan** ḳadd-i ḫırāmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 6). [şalınan,]*
şol gelen ġonca-leb ol verd-i muṭarrā ancaḳ
şalınan nāz-ıla ol serv-i dil-ārā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 2). [şalınan,]*
ne ḫār ile güler oynar o gül-ʿiẕār ʿaceb
kimüñle **şalınur** ol serv-i bī-ḳarār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 2). [şalınur,]*

salṭanat: Hükümdarlık, sultanlık; hakimiyet, güç.

ādemīye maʿrifet ḫōş tāc imiş
salṭanatla māl ü mülki bāc imiş *(Kıt'a 2, Mısra 2). [salṭanatla, -la]*
olup kūy-ı ḫarābātuñ gedāsı cām-ı cem nūş it
bu cā vü **salṭanat** cemşiyd-i devrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 10). [salṭanat,]*
mihr-i sipihr-i **salṭanat** u müşterī-fuṭun
ebr-i yem-āstīn meh-i gerdūn-āsumān *(Gazel 137, Mısra 11). [salṭanat,]*
ya cemşiydʿüñ zamān-ı **salṭanatda** rūzgār-ıla
yanan ser-menzil-i ʿişretde laʿlīn şemʿdānıdur *(Gazel 46, Mısra 7). [salṭanatda, -da]*

san-: "Sanki, adeta, güya" anlamında edat.

ḫāk-i pāyuñ cevherin alduḳca naḳd-i eşk-ile
çeşmüm ey yūsuf-liḳā **şan** keffe-i mīzān olur *(Gazel 54, Mısra 8). [şan,]*
lebüñde ḫaṭ nigīn-i laʿlde **şan** ism-i aʿẓamdur
anuñçün emrüñe dil ey perī-peyker müsaḫḫardur *(Gazel 61, Mısra 13). [şan,]*
şan ser-i serv-i revān üzre yir itmiş nergis
geşt-i bāġ itse giyüp ol ḳad-i mevzūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 9). [şan,]*
oldı **şan** nūr-ı ḫudā aḥmed-i muḫtārʿı muḥīṭ
nūrdan puñara girmiş görinür ḥūrāsın *(Gazel 151, Mısra 5). [şan,]*
ruḫlaruñda sāye-güsterdür hümāyūn kākülüñ
sāye ṣaldı aḥmedʿe **şan** perr-i cibrīl-i emīn *(Gazel 155, Mısra 10). [şan,]*
aḳar **şan** cennet-i firdevsʿden bir cūy-ı ṣāfīdür
degüldür ol leṭāfet gülşeninde sāʿid ü bāzū *(Gazel 167, Mısra 13). [şan,]*
ḫançeri ʿaksi dilde dildāruñ
şan semekdür yaḳīnī deryāda *(Gazel 169, Mısra 14). [şan,]*
dāne dāne ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaraḳlar kim ṭamar
ebr-i nīsān **şan** ḳılur her ḳaṭresin dürr-i s̱emīn *(Kaside 2, Mısra 6). [şan,]*
ʿārızuñda ol siyeh ḫaṭlar ki vardur fevc fevc
şan ḫabeş kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn *(Kaside 2, Mısra 8). [şan,]*
kākülüñ kim perdedür ḫaṭ-ı leb-i cān-bāḫşuña
ḫażret-i ʿīsāʿya **şan** ṣuḥuf indürür rūḥüʿl-emīn *(Kaside 2, Mısra 32). [şan,]*
şan ḫamāildür ki ḳaplanmış aña miskī ḫarīr
gerdenüñde bağlamış müşgīn girihler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 11). [şan,]*

şan id-: Zannetmek, sanmak.

nūr-ı aḥmed **şan ider** sündüs-i aḫzarda mekān
ya yaşıl câme giyen ḫızr-ı muʿallāsın sen *(Gazel 149, Mısra 5). [şan ider,]*

<u>sağa:</u> " Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali.

ey yaḳīnī **sağa** reşk eylese erbāb-ı bihişt
cennet-i kūyın o ḫūruñ idinürseñ meʿvā *(Gazel 1, Mısra 9). [sağa,]*
var ṣalāḥuñ eyleseñ maġribde ger icrā-yı ḥaḳ
irs̱-ile naḳl itdi bir pāşā-yı ṣāliḥden **sağa** *(Gazel 5, Mısra 10). [sağa,]*
yap yap **sağa** teslīm ideyin naḳd-i ḥayātı
ey ḫançer-i ser-tīz-i nigār eyleme ḥiddet *(Gazel 19, Mısra 9). [sağa,]*
murġlar şāhın nʿola idinseñ üsküflü gedā
oldı çün **sağa** hümā-yı devlet ü devrān şikār *(Gazel 27, Mısra 4). [sağa,]*
ey ṣanem **sağa** bī-bedel didiler
allāh allāh ʿaceb güzel didiler *(Gazel 34, Mısra 1). [sağa,]*
reh-revān-ı ṭarīḳ-ı ʿışḳ-ı ḫudā
ey yaḳīnī **sağa** kehel didiler *(Gazel 34, Mısra 26). [sağa,]*
der-i dilberde ḳalup derdüñe dermān umma
ey yaḳīnī **sağa** yir yoḳ niçe der-mānde yatur *(Gazel 56, Mısra 14). [sağa,]*
yoḳdur yaḳīnī ḥaḳḳ-ı edāda **sağa** naẕīr
ḥaḳḳā budur ki her ġazelüñ ʿāşıḳānedür *(Gazel 57, Mısra 11). [sağa,]*
ḳarīn olmaḳ **sağa** ey ḳaddi ṭūbā bāġ-ı kūyuñda
cinānda hem-nişīn-i ḥūr u rıḍvān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 7). [sağa,]*
derdüñle cān viren dirilür ʿīsī-i lebüñ
cān virmek ey ṣanem **sağa** āsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 4). [sağa,]*
aġzına niçün atılduñ varup ejderhānuñ
sağa kim didi dilā kākül-i dildāra yapış *(Gazel 81, Mısra 10). [sağa,]*
sağa ey ġonca-dehen bülbül-i şeydāyam ben
lāle-ruḫsāruñ olaldan gül-i terden nāzük *(Gazel 99, Mısra 3). [sağa,]*
ey yaḳīnī **sağa** şeydālıḳ görindi var-ısa
ol mehüñ mirʿāt-ı ruḫsārın temāşā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 11). [sağa,]*
külāh-ı cem **sağa** ey sākin-i sarāy-ı sürūr
yeter baña seg-i kūyı sifāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 3). [sağa,]*
şemşīr-i ġamzesinden elüñ çek yaḳīnīʿyā
sağa seni gerekse o dil-gīrden kesil *(Gazel 120, Mısra 10). [sağa,]*
ey sīm-çihre bende-i ḫāliş geçer **sağa**
dīnār olursa ṭañ mı cihān içre muʿteber *(Gazel 126, Mısra 15). [sağa,]*
virme ʿīşı yaḳīnīʿyā felege
diñle kim **sağa** ḫūb pend itdüm *(Gazel 134, Mısra 10). [sağa,]*
yaḳīnī mihr yüzin gösterür o māh **sağa**
senüñle āyineye baḳduġı odur her ān *(Gazel 136, Mısra 13). [sağa,]*
bugün sen kim leṭāfet baḥrına bir dürr-i yektāsın
düşer mi **sağa** hīç bīgāne düşmek āşinālardan *(Gazel 142, Mısra 4). [sağa,]*
sebz cāmeñle yaḳīnī didi gördükde **sağa**
mezraʿ-ı sebz-i felekde meh-i ġarrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 11). [sağa,]*
ġoncalar hep **sağa** eyler ser-fürū ey serv-ḳadd
bāġ-ı ḥüsnüñ ser-firāz olmış nihāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 7). [sağa,]*
zekāt-ı ḥüsni dirīġ itme ben faḳīrüñden
sağa cemāl viren z̲üʿl-celāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 12). [sağa,]*
ger acı dil virürse ṣōfī yaḳīnī **sağa**
sen daḫı rīş-ḫand it ṭurma piyāza başla *(Gazel 170, Mısra 9). [sağa,]*
zer virmek-ile ṣarılalı **sağa** ʿadūlar
altun gibi ʿāşıḳlaruñuñ beñzi ṣarardı *(Gazel 184, Mısra 5). [sağa,]*
kūyuña feryād u nālemden kebūter inemez
sağa nālem niçe degsün şāh-ı ḫūbānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 10). [sağa,]*
ʿaceb mi mihrüñ-ile z̲erre gibi raḳṣ itsem
sağa bu ḥüsni viren ḳıldı bī-ḳarār beni *(Gazel 199, Mısra 8). [sağa,]*
sipihr zāviye-i rifʿatüñde bir abdāl
dilīr-i rezm-i keremsin irer mi **sağa** kirām *(Kaside 1, Mısra 62). [sağa,]*

ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 6). [saña,]*
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı
ıı ı *(Müseddes 3, Mısra 13). [saña,]*
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 20). [saña,]*
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı
v *(Müseddes 3, Mısra 27). [saña,]*
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 34). [saña,]*

ṣanʿat: Bir şeyi gerektiği gibi tam ve güzel yapmak için sâhip olunması gereken bilgi ve ustalık.

āteş üzre dūddur yā **sanʿat** ıẕhār itmege
rūmʿa gelmiş hindīʿdür zengī-i āteş-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 13). [sanʿat,]*

ṣanem: 1 Put. 2.Put gibi güzel sevgili.

laʿl-i cān-baḫşuñla iḥyā eyleyüp ben bendeñi
ey **ṣanem** āyīn-i rūḥuʿllāhʿı iḥyā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 10). [ṣanem,]*

ṣanemā: Ey dilber (put gibi güzel olan sevgili).

bāġ-ı kūyuñda yaḳīnī **ṣanemā** bülbül-vār
gül yüzüñde nʿola eylerse hezār āh u fiġān *(Gazel 139, Mısra 9). [ṣanemā,]*

ṣanem-i deyr: Kilise putu.

ṣanem-i deyr gibi yazılu şeydāñ olana
sāye-veş yirlere çalup dime dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 13). [ṣanem-i deyr,]*

ṣanki: Adeta, gibi, tıpkı.

dāʿimā ḳavş-ı ḳazādan atılur tīr-i fenā
ey göñül **ṣanki** nişānıdur anuñ ehl-i ḳubūr *(Gazel 40, Mısra 4). [ṣanki,]*
ḳanlu gözümde ʿaks-i ruḫı lāle-ḫadlerüñ
berg-i gül-ile **ṣānki** ṭolu cām-ı bādedür *(Gazel 41, Mısra 6). [ṣānki,]*
ḫāk olup ġamla ġubār-ı reh-i cānān olalı
götürür taḫtumı yel **ṣanki** süleymānʿam ben *(Gazel 144, Mısra 12). [ṣanki,]*
ey perī ḫātem-i cām-ıla ṣafā bezminde
seni tesḫīr iderin **ṣanki** süleymānʿam ben *(Gazel 145, Mısra 16). [ṣanki,]*
ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ol ġazālüñ ḫāl-i miskīni
gülistān-ı ḫotenʿde sebze otlar **ṣanki** bir āhū *(Gazel 167, Mısra 4). [ṣanki,]*

ṣanma kim: Zannetme ki.

ey semen gerçi ki sen reşk-i gül-i ḫod-rūsın
ṣanma kim ʿārız-ı dildār gibi ḫōş-būsın *(Gazel 152, Mısra 2). [ṣanma kim,]*

ṣarar-: Sararmak, solmak.

bād ṣarṣar diyü ġamdan **ṣararup** berg-i ḫazān
düşer o tāze nihāl üstine dir dir ditrer *(Gazel 30, Mısra 7). [ṣararup, -up]*

sarāy-ı sürūr: Mutluluk sarayı.

külāh-ı cem saña ey sākin-i **sarāy-ı sürūr**
yeter baña seg-i kūyı sifāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 3). [sarāy-ı sürūr,]*

ṣarıl-: Kucaklaşmak, samimi olmak, güvenmek, bağlanmak.

mū-miyānuña **ṣarılmazsa** nʿola rişte-i cān
anı tek bend ḳıl ol zülf-i kemend-endāza *(Gazel 176, Mısra 5). [ṣarılmazsa, -mazsa]*
zer virmek-ile **ṣarılalı** saña ʿadūlar
altun gibi ʿāşıḳlaruñuñ beñzi ṣarardı *(Gazel 184, Mısra 5). [ṣarılalı, -alı]*

ṣarḳ-: Aşağıya doğru uzamak veya uzanmak; yolunu uzatmak, uğramak.

baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege **ṣarḳar** müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 3). [ṣarḳar, -ar]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege **ṣarḳar** müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 7). [ṣarḳar, -ar]*

ṣarṣ-: Birdenbire ve güçle kımıldatmak, sallamak II zarar verecek yolda etkilemek.

ḳaddüñe beñzedügiyçün senüñ ey naḫl-i cefā
serv ü şimşādı ṣabā bāġda silker **ṣarṣar** *(Gazel 30, Mısra 6). [ṣarṣar, -ar]*

ṣarṣar: Pek şiddetli, pek gürültülü rüzgâr.

bād **ṣarṣar** diyü ġamdan ṣararup berg-i ḫazān
düşer o tāze nihāl üstine dir dir ditrer *(Gazel 30, Mısra 7). [ṣarṣar,]*

ṣarṣar-ı āh: Ah fırtınası. II Âşığın ahı.

kimden irişe nāme-i şevḳum cenābuña
āvāre ḳıldı **ṣarṣar-ı āhum** kebūteri *(Gazel 200, Mısra 4). [ṣarṣar-ı āhum,]*
cevr itdügi içün döne döne bu ḫastaya
virdüm sipihre **ṣarṣar-ı āhumla** inḳılāb *(Gazel 11, Mısra 6). [ṣarṣar-ı āhumla,]*

ṣavāb: Doğru, doğru davranış, doğru düşünce.

sedd itdiler yaḳīnīʿye mey-ḫāne yolların
yā rab müyesser eyle sülūk-i reh-i **ṣavāb** *(Gazel 12, Mısra 12). [ṣavāb,]*

ṣavm: Oruç.

vişāli ʿīdine irgürmez ol hilāl-ebrū
ṭutam ki **ṣavm-ı** firāḳına ṣabr idem farzā *(Gazel 3, Mısra 4). [ṣavm-ı,]*

ṣavt: Ses ‖ şarkı ‖ cıvıltı, ötüşme.

yād eyleyüp o gül-ruḫı itdük hezār āh
ḫāmūş ḳıldı bülbüli **ṣavt-ı** ḥazīnümüz *(Gazel 74, Mısra 4). [ṣavt-ı, --ı]*
rind-i bezm-i ʿışḳ iseñ ol hem-dem-i āh u enīn
çaġırup bu **ṣavṭı** söyler sāzlar ṣanma ṭanīn *(Gazel 155, Mısra 2). [ṣavṭı,]*

ṣaʿy it-: Çalışmak, mücadele etmek.

ṣafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri **ṣaʿy it** dilā almaġa ʿömr-i bī-vefādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 4). [ṣaʿy it,]*
iḫrām-ı ʿışḳı giy ḥarem-i kūy-ı yāra git
ṣaʿy it ki kaʿbe ola her işde penāhumuz *(Gazel 71, Mısra 14). [ṣaʿy it,]*
kūyında ol begüñ gel ey dil niyāza başla
çünki ḥıcāzʿa irdüñ **ṣaʿy it** namāza başla *(Gazel 170, Mısra 2). [ṣaʿy it,]*

ṣayd: Avlama, avlanma.

murġ-ı ʿışḳı **ṣayd** ümīdin itmesün her büʿl-heves
hīç olur mı peşşeye ʿanḳā-yı ʿālī-şān şikār *(Gazel 27, Mısra 11). [ṣayd,]*

sāye: Gölge.

yanuñca kendüyi yirden yire çalar **sāyeñ**
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿarʿarı lerzān *(Kaside 3, Mısra 21). [sāyeñ,]*
rifʿat-i ḥālümüze ġıbṭa ider ehl-i cinān
sāye-i reʿfetini ṣalsa bize ṭūbāmuz *(Gazel 68, Mısra 4). [sāye-i, --i]*
kişver-i fazla eyledi seni ṣāh
sāye-i ḫusrev-i hümāyūn-ẕıl *(Gazel 122, Mısra 10). [sāye-i, --i]*
feżā-yı dehre ṣalup **sāye-i** hümāyūn-fāl
sepīde-dem cevelān itdi bāz-ı zerrīn-bāl *(Kaside 1, Mısra 1). [sāye-i, --i]*
pāk-dāmān ol yüri ālūde olma ser-keş ol
sāyelerle ḳılma ey serv-i ḫırāmān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 12). [sāyelerle, -lerle]*
ḳad-i mevzūnuña fütāde geçer
sāye yanuñda bir siyeh-rūdur *(Gazel 52, Mısra 12). [sāye,]*
āsitānına güẕār eyleme her bir būmuñ
ne revādur ki hümā **sāye** ṣala vīrāna *(Gazel 173, Mısra 12). [sāye,]*
mihre ḥāʾil ebrdür rūyuñda ḫaṭṭ ey meh-cebīn
sāye ṣalmış aḥmed'e yā şeh-per-i rūḥu'l-emīn *(Kaside 2, Mısra 2). [sāye,]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar **sāye**
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿarʿarı lerzān *(Gazel 138, Mısra 13). [sāye,]*
göñlüm aldı o serv-i āzāde
sāyesi gibi ḳıldı üftāde *(Gazel 169, Mısra 2). [sāyesi, -s, -i]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar **sāyeñ**
ṣalınsa şīve ile ḳāmet-i ḫırāmānuñ *(Gazel 102, Mısra 3). [sāyeñ, -ñ]*

sāye gibi: Gölge gibi.

düşeyin **sāye gibi** yanuña ben
yalıñuz gezme sen güneş gibi tek *(Gazel 97, Mısra 9). [sāye gibi,]*

sāye ṣal-: Üzerine gölge etmek.

kūyında **sāye ṣaldı** o māh üstüme bugün
irmez ʿulüvv-i rifʿatüme gökde āfitāb *(Gazel 12, Mısra 7). [sāye ṣaldı,]*
ruḫlaruñda sāye-güsterdür hümāyūn kākülüñ
sāye ṣaldı aḥmedʿe ṣan perr-i cibrīl-i emīn *(Gazel 155, Mısra 10). [sāye ṣaldı,]*

sāyebān: Gölgelik, büyük çadır.

ya ḫōd keyḫusrevʿüñ berbād olan gül-gūn otaġıdur
anuñ pāyıyla varmış al vālā **sāyebānıdur** *(Gazel 46, Mısra 10). [sāyebānıdur, -ı, -dur]*
bīmār gözlerin güne ḳarşu yatur görüp
üstine gerdi ḳaşları bir miskī **sāyebān** *(Gazel 140, Mısra 4). [sāyebān,]*

sāye-güster: Gölge salan, gölge eden ‖ iltifat eden; koruyan.

ruḫlaruñda **sāye-güsterdür** hümāyūn kākülüñ
sāye ṣaldı aḥmedʿe ṣan perr-i cibrīl-i emīn *(Gazel 155, Mısra 9). [sāye-güsterdür, -dür]*
ser-fürū eyleme maḥşerde dilā ṭūbāʿya
sāye-güster ola ger ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 6). [sāye-güster,]*

sāye-i luṭf: Lutfunun gölgesi.

penāh-ı **sāye-i luṭfuñda** mihr ü māh ʿıyāl
sevād-ı dīde-i ʿirfāna ʿaḳd-ı ḫāmeñ nūr *(Kaside 1, Mısra 39). [sāye-i luṭfuñda,]*

sāye-i perr-i hümā: Hüma kuşunun kanatlarının gölgesi (kutluluk bağlamında).

ḫaṭ degüldür **sāye-i perr-i hümādur** var-ısa
eylemişdür ḥaḳ seni baḫt-ı hümāyūna ḳarīn *(Kaside 2, Mısra 21). [sāye-i perr-i hümādur,]*

sāye-veş: Gölge gibi.

kāşki meyl itmesem her serv-i ḫōş-reftāra hīç
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı āvāre hīç *(Gazel 24, Mısra 2). [sāye-veş,]*
sāye-veş ḫāk-ile yeksān iden üftādeleri
şīvelerle ṣalınan ḳadd-i ḫırāmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 5). [sāye-veş,]*
ṣanem-i deyr gibi yazılu şeydāñ olana
sāye-veş yirlere çalup dime dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 14). [sāye-veş,]*
sāye-veş dergāhuña yüz sürmese
mihr bulmazdı bu deñlü irtifāʿ *(Gazel 85, Mısra 7). [sāye-veş,]*

ṣayḫa: Bağırma, nara atma, haykırma, çığlık.

ṣayḫa-i şeh-perümüzden ḫaẕer eyler ʿanḳā
bāzū-yı ḳudrete şehbāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 13). [ṣayḫa-i, -i]*

ṣayḳal vir-: Parlaklık vermek.

ey yaḳīnī gönül āyīnesini ṣāf eyle
lemʿa-i mihr-i nigār-ıla aña **vir ṣayḳal** *(Gazel 118, Mısra 18). [ṣayḳal vir,]*

sāz: Çalgı aleti.

rind-i bezm-i ʿışḳ iseñ ol hem-dem-i āh u enīn
çağırup bu ṣavtı söyler **sāzlar** ṣanma ṭanīn *(Gazel 155, Mısra 2). [sāzlar, -lar]*
al **sazı** muṭrıbā ele sāḳī ṣarābı ṣun
defʿ-i ġama bu ikisidür çāre-sāzumuz *(Gazel 72, Mısra 7). [sazı, -ı]*

sebeb: Neden.

ḳavs ʿurcūna döndi ʿışḳı-y-ıla
sebebi ol hilāl-ebrūdur *(Gazel 52, Mısra 16). [sebebi, -i]*

sebük: Hafif, çabuk, seri.

şemīm-i sünbülüñ ile dil-i nesīm **sebük**
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i benefşe girān *(Gazel 138, Mısra 3). [sebük,]*

sebük-bār: Dert yükü taşımayan, düşünce ve gamdan uzak (olan kişi).

ṣafā-yı ḳalbi yoḳluḳda bulup ṭutduḳ fenā semtin
sebük-bāruz bu rāh-ı pür-ḫaṭarda zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 12). [sebük-bāruz, -uz]*

sebū-keş: Testi çeken, taşıyan.

ʿīş-ı bezm-i ʿışḳ ider bir pehlevān-ı ʿālemem
meclisümde cem **sebū-keş** dest-yārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 4). [sebū-keş,]*

sebz: Yeşillik ot, çayır; sevgilinin ayva tüyleri.

şemīm-i sünbülüñ ile dil-i nesīm sebük
Firāḳ-ı **sebz-i** ḫaṭuñla ser-i benefşe girān *(Gazel 138, Mısra 4). [sebz-i, --i]*
dil-i nesīm şehā sünbülüñ şemīmi ile
Firāḳ-ı **sebz-i** ḫaṭuñla ser-i benefşe girān *(Kaside 3, Mısra 14). [sebz-i, --i]*
cāme-i sebz-ile bir serv-i dil-ārāsın sen
berg-i **sebz** içre ya bir ġonca-i ḫamrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 2). [sebz,]*

sebz cāmeñle yaḳīnī didi gördükde saña
mezraʿ-ı sebz-i felekde meh-i ġarrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 11). [sebz,]*

sebz ḫaṭṭuñ-içün: Delikanlılarda sakal ve bıyıktan önce çıkan ince tüy, siyah.

öldükde **sebz ḫaṭṭuñ-içün** ḥasb-ı ḥālümüz
şerḥ itmege zebān ola her bir giyāhumuz *(Gazel 71, Mısra 9). [sebz ḫaṭṭuñ-içün, -içün]*

sebze: Çimen, yeşillik.

irişdi rūḥına feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i **sebzede** açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Gazel 138, Mısra 16). [sebzede, -de]*
irişdi ravżaya feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i **sebzede** açdı ṭufeyl-i ġonca dehān *(Kaside 6, Mısra 14). [sebzede, -de]*
ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ol ġazālüñ ḫāl-i miskīni
gülistān-ı ḫotenʿde **sebze** otlar ṣanki bir āhū *(Gazel 167, Mısra 4). [sebze,]*

sebzezār: Yeşillik, çayırlık, çimenlik yer.

bārān-ı eşküm-ile ruḫuñ ḳıldı **sebzezār**
men emṭaraʿs-seḥābe fe-eḥyā bihiʿn-nebāt *(Gazel 18, Mısra 5). [sebzezār,]*
cāme-i sebz-ile olduḳca revān ey boyu serv
sebzezār içre aḳan āb-ı muṣaffāsın sen *(Gazel 149, Mısra 4). [sebzezār,]*
ḫaṭ-ı pür-çīn içinde ḫālüñ çın
sebzezār-ı ḫotenʿde āhūdur *(Gazel 52, Mısra 8). [sebzezār-ı, -ı]*

sebzezār ol-: Yeşillik, çayırlık, çimenlik yer olmak.

çıḳup gül-geşt-i ṣaḥrā ideyim ey serv-i gül-ruḫsār
gelüp rūy-ı çemen eṭrāf-ı ʿālem **sebzezār olmış** *(Gazel 80, Mısra 6). [sebzezār olmış, -mış]*

secde eyle-: Secde etmek.

cenāb-ı kaʿbeʿye dil **secde eylemez** aṣlā
meger ki ḳıble-i kūy-ı nigāra niyyet idem *(Gazel 125, Mısra 3). [secde eylemez,]*
zülf-i kāfir-kīş gibi ḳorḳarın başdan çıḳar
āteş-i ruḫsāruña ki **secde eyler** kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 4). [secde eyler,]*

secde ḳıl-: Secde etmek.

ol şāha **secde ḳılmadın** oldı niyāzumuz
sehv eyledük ḳabūl ola mı bu namāzumuz *(Gazel 72, Mısra 1). [secde ḳılmadın, -dın]*

sedd it-: Set çekmek, engellemek, bir şeyden alıkoymak.

sedd it çemen-i ḫaṭṭuñ-içün eşk-i revānum
hem cāna ṣafālar vire hem yārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 7). [sedd it,]*
sedd itdiler yaḳīnīʿye mey-ḫāne yolların
yā rab müyesser eyle sülūk-i reh-i ṣavāb *(Gazel 12, Mısra 11). [sedd itdiler, -ler]*

sefāhet: Akılsızlık.

ey yaḳīnī reh-i cünūnı ḳoma
ʿaḳla yār olma kim **sefāhetdür** *(Gazel 62, Mısra 16). [sefāhetdür, -dür]*
zencīr-i ser-i zülfi hevāsında degülseñ
başuñda nedür ṣōfī bu sevdā-yı **sefāhet** *(Gazel 20, Mısra 4). [sefāhet,]*
ṭururken ey ṣaçı leylā ḳapuñ olur mu bu kim
düşem yabanlara mecnūn gibi **sefāhet** idem *(Gazel 125, Mısra 10). [sefāhet,]*

sefer: 1.yolculuk. 2. Askerin düşman karşısına gitmek üzere hareketi.

var-ısa maġribe ey şāh-ı dil-āver **seferüñ**
hem-rehüñ ḫızr-ı hüdā peyk-i ẓafer rāh-berüñ *(Gazel 114, Mısra 1). [seferüñ, -üñ]*
bilmezin nʿeyledüñ nʿitdüñ **sefer** tedārükin itdüñ
beni cansuz ḳodın gitdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 7). [sefer,]*
seferde ḳaldı ol ārām-ı cānum eglendi
bu ḫasta göñlümi yā ben kimüñle egleyeyin *(Gazel 160, Mısra 3). [seferde, -de]*

seg: Köpek II Rakip.

var mıdur bencileyin devlete lāyıḳ bendeñ
seg-i kūyuñla ḳapuñ beklerin ey şeh her şeb *(Gazel 13, Mısra 8). [seg-i,]*
nāḫun-ı pāy-ı **següñ** dīde-i hūn-bārumda
māh-ı nevdür ki ṣafaḳdan ola nāgeh peydā *(Gazel 1, Mısra 5). [següñ, -üñ]*
ʿaceb mi nāfe-veş ġamdan derūnum ġarḳ-ı ḫūn olsa
işitdüm **seg** raḳībe ol gözi āhū şikār olmış *(Gazel 79, Mısra 6). [seg,]*
āsitānında **seg-i** kūyı nişānın seyr ḳıl
gülşen-i şādīde açılmış gül-i ḫandānı gör *(Gazel 38, Mısra 9). [seg-i,]*

segān-ı kūyın: Sevgilinin bulunduğu semtin köpekleri II Sevgilinin kapısında bekleyen rakipler.

vardum **segān-ı kūyın** aradum ṣoḳaḳ ṣoḳaḳ
yā rab ne ḥikmet oldı ki yārān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 11). [segān-ı kūyın,]*
külāh-ı cem saña ey sākin-i sarāy-ı sürūr
yeter baña **seg-i kūyı** sifāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 4). [seg-i kūyı,]*
var ey gedā **seg-i kūyına** iltiyām eyle
tevāzuʿ-ıla gerek her ḫışāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 11). [seg-i kūyına,]*
bāde nūş itsem **seg-i kūyuñ** sifālinden müdām
reşk-i cem itsem yaḳīnī ʿişret-i şāhānemi *(Gazel 198, Mısra 9). [seg-i kūyuñ,]*
yaḳīnīʿye **seg-i kūyuñ** sifālin görmedüñ lāyıḳ
ḳulından iltifātın kesdi sulṭānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 9). [seg-i kūyuñ,]*
seg-i kūyuñ sifālin başa almaḳ āsitānuñda
giyüp faġfūr tācın çīnʿe ḫāḳān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 11). [seg-i kūyuñ,]*
seg-i kūyuñla hem-sifāl olmaḳ
ulu niʿmet büyük saʿādetdür *(Gazel 64, Mısra 3). [seg-i kūyuñla,]*

seḥāb: Bulut.

sipihr-i burc-ı temkīn ü mihr-i burc-ı yaḳīn
seḥāb-ı reʾfet-i bārān-ı raḥmet-i müteʿāl *(Kaside 1, Mısra 18). [seḥāb-ı, --ı]*
seḥāb-ı baḫşiş ü kān-ı kerem nişānī beg
ki reşḥa-i kef-i deryā-nişānıdur ʿummān *(Kaside 6, Mısra 7). [seḥāb-ı, --ı]*
cān murġı zülf-i pür-ġam-ı dildārı ḳıldı cāy
gūyā **seḥāb** içinde hümā yapdı āşiyān *(Gazel 140, Mısra 8). [seḥāb,]*

seḥāb-veş: Bulut gibi.

zülfi güneş yüzinden açılmaz **seḥāb-veş**
hīç gün mi gösterür bize baḫt-ı siyāhumuz *(Gazel 71, Mısra 7). [seḥāb-veş,]*

seḥer: Seher vakti, tan atarken.

her **seḥer** ḫīle-ile zülf-i nigār oḫşamaġa
cest-bāz olmaya hīç bād-ı seḥerden nāzük *(Gazel 99, Mısra 5). [seḥer,]*
ola ki mihr yüzin göstere **seḥer** gerdūn
ṣabāḥa dek bu gice hem-dem-i fiġān olayın *(Gazel 154, Mısra 7). [seḥer,]*
ʿāḳıbet fikrini ḳo zāhid-i ṣad-sāle gibi
her **seḥer** var yüri bir gülşene düş jāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 32). [seḥer,]*
ḫüsn bābında muʿārız olımaz aña güneş
seḥerī çıḳsa evinden giyüp altun üsküf *(Gazel 90, Mısra 4). [seḥerī, -i]*

seḥerde ṣanma güle jāle virdi dürr-i bahā
nihāl-i gülbün ele aldı cevherī ḳalḳan *(Kaside 3, Mısra 17). [seḥerde, -de]*

seḥḥār: Büyücü II Büyüleyici.

niçe ḳurtarsun yaḳīnī bend-i ġamdan gerdenin
çeşm cādū ġamze **seḥḥār** ü kemend-endāz zülf *(Gazel 88, Mısra 18). [seḥḥār,]*

sehil: Az, biraz.

şīşe-i tevbe şikest eylemek āsān işdür
Sāḳī-i ġonca-dehenden **sehil** ibrām olsa *(Gazel 175, Mısra 12). [sehil,]*

sehl: Kolay.

cüdā-yı mihr olana zaʿf u inḥinā irişür
gece **sehil** ışılatmış bu nükteyi meh-i nev *(Gazel 166, Mısra 8). [sehil,]*

sehm-i saʿādet: Mutluluk oku.

ḫadeng-i ġamzeñe sīnem nişān olduġını bildüm
bi-ḥamdiʿllāh dilā **sehm-i saʿādetden** nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 6). [sehm-i saʿādetden,]*

sehv eyle-: Yanılmak, hata yapmak.

ol şāha secde ḳılmadın oldı niyāzumuz
sehv eyledük ḳabūl ola mı bu namāzumuz *(Gazel 72, Mısra 2). [sehv eyledük, -dük]*

selām: Selam verme.

unutdı şefḳat-ı islāmı raḥm-ı īmānı
anuñçün almaz o kāfir bizüm **selāmumızı** *(Gazel 189, Mısra 12). [selāmumızı, -umızı]*

selām al-: Selam almak, selama karşılık vermek.

geldükçe rāst yolda ṭurup **almadı selām**
ṭurmaz cefā ider yürür ol serv-i ḫōş-ḫırām *(Gazel 123, Mısra 1). [selām almadı, -dı]*

selāsil ü aġlāl ur-: Zincir ve kelepçe vurmak.

nesīm-i ṣubḥ **urur** aña **selāsil ü aġlāl**
cihānı kim ṭolanur ḫınk-i çarḫ bir günde *(Kaside 1, Mısra 45). [selāsil ü aġlāl urur,]*

semā: Gök, gökyüzü.

eṯer-i āh-ı yaḳīnīʿyle mülebbes oldı
lāciverdī görinür şimdi bütün baḥr u **semā** *(Gazel 4, Mısra 10). [semā,]*

semāʿ eyle-: Mevlevî dervişlerin bazı çalgılar ve okunan ilahiler eşliğinde icra ettikleri âyin.

şems-i tebrīzī gibi her gün güneş
başını alup ele **eyler semāʿ** *(Gazel 85, Mısra 6). [semāʿ eyler,]*
şevḳ-ı mihr-i ruḫ-ı yār-ıla **semāʿ eyler** çarḫ
bī-ḳarār oldı dönüp ʿāşıḳ-ı ser-gerdāna *(Gazel 173, Mısra 9). [semāʿ eyler,]*
zārılıḳlarla **semāʿ eyleyüben** yaş aḳıdur
girye vü nālede ey dil baña beñzer ṭōlāb *(Gazel 10, Mısra 9). [semāʿ eyleyüben, -yüben]*

semek: Balık, mâhi.

ḫançeri ʿaksi dilde dildāruñ
ṣan **semekdür** yaḳīnī deryāda *(Gazel 169, Mısra 14). [semekdür, -dür]*

semen: Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçekler açan sarmaşık cinsinden bir ağaç; hoş kokulu sevgili.

ʿarza ḳıl nesteren-i ʿārızuñı gülşende
nergis-i bāġ yüzi aġını görsün **semenüñ** *(Gazel 112, Mısra 4). [semenüñ, -üñ]*
deryā-yı aḫzar itdi çemenzārı cūybār
Aṣdāf aña **semenler** ü lūlūsı jāleler *(Gazel 33, Mısra 4). [semenler, -ler]*
güller güler küşāde **semen** ġonca nāzda
dil-keş çemen laṭīf havā rūzgār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 7). [semen,]*
aḳ sādeyle sadef içre dür-i yektāsın
yā **semen** içre olan jāle-i bī-hem-tāsın *(Gazel 151, Mısra 2). [semen,]*
ey **semen** gerçi ki sen reşk-i gül-i ḫod-rūsın
ṣanma kim ʿārız-ı dildār gibi ḫōş-būsın *(Gazel 152, Mısra 1). [semen,]*
semene gösterür yüzi aġın
mihr-i rūyı o lāle-ruḫsāruñ *(Gazel 105, Mısra 3). [semene, -e]*

semend: Çevik ve gösterişli at.

ser-nigūn olur ser-i sümm-i **semendin** öpmege
her ḳaçan fitrāke aṣsa ol şeh-i ḫūbān şikār *(Gazel 27, Mısra 5). [semendin, -i, -n]*

semender-veş: Semender gibi. Semender : Ateş içinde yaşayan masal hayvanı.

ʿömr uzunluġını bulmışdur hezārāndan ziyād
nār-ı ḫaddüñ kim **semender-veş** açup per kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 16). [semender-veş,]*

semend-i çarha: Feleğin atı. 2. Talih atı.

semend-i çarha ṭoḳuz ḳat vireydi meydānı
ideydi düldül-i baḫt u fazīletüñ cevlān *(Kaside 6, Mısra 39). [semend-i çarha,]*

semend-i ḳadrüñe: İtibar, şeref atı II yüce, değerli varlık.

semend-i ḳadrüñe irmek senüñ ḫayāl-i muḥāl
hemān devlet-i ẓıllinde sen felek-ḳadrüñ *(Kaside 1, Mısra 47). [semend-i ḳadrüñe, -üñe]*

semen-sā: Yasemin'in kokusu gibi.

ruḫ verd-i raʿnā kākül **semen-sā**
ḳad serv-i bālā ruḫsār nesrīn *(Gazel 156, Mısra 15). [semen-sā,]*

semen-sīmāsı: Yasemin yüzlü(dür) olmak.

leṭāfet bāġınuñ serv-i **semen-sīmāsıdur** yūsuf
melāḥat gülşeninüñ bülbül-i zībāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 1). [semen-sīmāsıdur, -dur]*

semt: 1. Şehirde yerleşim bölgesi, yaka. 2. Yan, taraf, cihet, yön.

istimāʿ idüp o **semte** ʿazmüñi ey meh-liḳā
başın alup gitdi dün ḫurşiyd maġribden yaña *(Gazel 5, Mısra 1). [semte, -e]*
ṣafā-yı ḳalbi yoḳluḳda bulup ṭutduḳ fenā **semtin**
sebük-bāruz bu rāh-ı pür-ḫaṭarda zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 11). [semtin, -in]*
semtden gel ʿazm-i ṣaḥrā ḳılma ʿaḳluñ var-ısa
hāy mecnūn iste göñlüñden ki leylā bundadur *(Gazel 42, Mısra 7). [semtden, -den]*
zāhid reh-i riyāda sülūk-i fenāda biz
kūy-ı murādı her kişi bir **semtden** bulur *(Gazel 55, Mısra 10). [semtden, -den]*

sen: "Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

yalabur mihr-i ruḫuñ şöyle ki gözler ḳamaşur
felege gelmeye bir **sencileyin** meh-pāre *(Gazel 174, Mısra 6). [sencileyin, -cileyin]*
bāġ-ı ʿālemde hemān adı büyük tūbāʿnuñ
hem-ser olmaġa **senüñle** gelemez meydāna *(Gazel 173, Mısra 8). [senüñle, -üñ, -le]*
niçe araya **seni** bī-ṭāḳat ü ārām olup
gel gel ey pervāne ol şemʿ-i şeb-ārā bundadur *(Gazel 42, Mısra 9). [seni, -i]*
yaḳīnī mihr yüzin gösterür o māh saña
senüñle āyineye baḳduġı odur her ān *(Gazel 136, Mısra 14). [senüñle, -üñ, -le]*
ḳaddüñe beñzedügiyçün **senüñ** ey naḫl-i cefā
serv ü şimşādı ṣabā bāġda silker ṣarṣar *(Gazel 30, Mısra 5). [senüñ, -üñ]*
senüñ gibi cefā-cū nāz-perver dil-rübā yoḳdur
benüm gibi belā-keş eşigüñde biñ gedā vardur *(Gazel 51, Mısra 5). [senüñ, -üñ]*
şuʿāʿ-ı pertev-i ḫūrşiyd-i ʿālem-tābdan şanma
senüñ şevḳuñla rūşendür bugün ey meh-liḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 16). [senüñ, -üñ]*
senüñ ey nūr-ı ḫudā ḥasret-i dīdāruñdan
teb ṭutup oldı teni āb-ı revānuñ lerzān *(Gazel 139, Mısra 7). [senüñ, -üñ]*
itdüm şu deñlü nūş **senüñ** nīş-i nāveküñ
Farḳ olmaz oldı ḫāne-i zenbūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 11). [senüñ, -üñ]*
ben ẕerreye hercāyīlik itdüñ niçe gündür
senden kime yanup yaḳılayın be hey āfet *(Gazel 19, Mısra 8). [senden, -den]*
pāy-māl ider-ise ġuṣṣa **seni**
elüñe cām-ı ʿişret al didiler *(Gazel 34, Mısra 5). [seni, -i]*
seni bir kerre yād idem diyü minnetler eylersin
añılmaz buncadan ammā ferāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 5). [seni, -i]*
seni zār iden odur olma ḫaṭından ġamgīn
yüri ey āh yüri baḫt-ı siyehkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 1). [seni, -i]*
ey yaḳīnī ġam-ı devr ayaġa ṣalarsa **seni**
mey-fürūşa varup ol pīr-i mededkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 15). [seni, -i]*
ol perī hecr-ile ister **seni** berbād itmek
ḫāk-i rāhı olagör ṭut ki süleymān olduñ *(Gazel 101, Mısra 3). [seni, -i]*
ey gönül veh ki **seni** seyl-i fenā itdi ḫarāb
Yıḳılup ḫāne-i ṣabrum gibi vīrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 5). [seni, -i]*
şemşīr-i ġamzesinden elüñ çek yaḳīnīʿyā
saña **seni** gerekse o dil-gīrden kesil *(Gazel 120, Mısra 10). [seni, -i]*
ey yaḳīnī **sen** hele ṣal şāhbāz-ı himmetüñ
ola şāyed ol tezerv-i bāġ-ı ḫüsn ü ān şikār *(Gazel 27, Mısra 13). [sen,]*
ʿaḳl u cān-ıdı ḫūblarda ḳalan
ṣabruma **sen** de bunda ḳal didiler *(Gazel 34, Mısra 14). [sen,]*
şuʿarā **sen** ġazāl-i sermeste
nice yüz tāze ter ġazel didiler *(Gazel 34, Mısra 15). [sen,]*
bir de **sen** ṣıma bu gönlüm şīşesin ey baġrı ṭaş
seng-i ṭaʿnından ʿadūnuñ inkisārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 7). [sen,]*
sen seng-dil ġamıyla yaḳīnī şehīddür
kim meşhedi ucında ʿalāmetdür ana ṭaş *(Gazel 78, Mısra 7). [sen,]*
gerek aġlat beni gerek güldür
severin **sen** nigārı nʿolsa gerek *(Gazel 97, Mısra 4). [sen,]*
düşeyin sāye gibi yanuña ben
yalıñuz gezme **sen** güneş gibi tek *(Gazel 97, Mısra 10). [sen,]*
işiden yüzüñüñ esrārını lā-yaʿḳıl olur
sen bu sözlerle yaḳīnī bizi ḫayrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 12). [sen,]*
laʿli yanında söz açamazsın o gül-ruḫuñ
ey ġonca **sen** gerekse gül açıl gerek ṭarıl *(Gazel 120, Mısra 6). [sen,]*
kişver-i fazla eyledi **seni** şāh
sāye-i ḫusrev-i hümāyūn-ẕıl *(Gazel 122, Mısra 9). [seni, -i]*
dilā gedālıġını pādişehlıḳ añlarsın
o şāh-ı ḫüsne **seni** mübtelāya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 6). [seni, -i]*
leṭāfet bāġınuñ **sensin** tezerv-i nāz-perverdi
ne bilsün kebg-i kühsār ey perī-ruḫsār reftārı *(Gazel 188, Mısra 3). [sensin, -sin]*

bu ḳadar cevr ü cefāyı kim umardı **senden**
umduġum pādişehüm bendeñe iḥsānuñdur *(Gazel 49, Mısra 9). [senden, -den]*
gerçi kim ḥūr u melekde var-ımış nāzüklük
degül anlar daḫı **sen** nūr-ı başardan nāzük *(Gazel 99, Mısra 8). [sen,]*
dike baḳar diyü **sen** kebg-i hümā-pervāzı
dikdiler igne ile çeşmini şehbāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 3). [sen,]*
kimdür ki **sen** ṭururken ide naḫl-i bāġa meyl
ey serv ṭurma ḳaddüñi göster idüp ḳıyām *(Gazel 123, Mısra 5). [sen,]*
dilā zamānede rüstemʿleri zebūn itdüñ
Yaḳīnī gibi **seni** pehlevāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 14). [seni, -i]*
bugün **sen** kim leṭāfet baḥrına bir dürr-i yektāsın
düşer mi saña hīç bīgāne düşmek āşinālardan *(Gazel 142, Mısra 3). [sen,]*
yüzüm hammāma ferş idüp başum itsem eşik taşı
der-i şādī açılsa üstüme ḥammāma girseñ **sen** *(Gazel 143, Mısra 10). [sen,]*
ey perī ḫātem-i cām-ıla ṣafā bezminde
seni teshīr iderin ṣanki süleymānʿam ben *(Gazel 145, Mısra 16). [seni, -i]*
berg-i ḫazāna döndi ruḫı şemʿ-i meclisüñ
sen ʿarż idince gün gibi kāfūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 8). [sen,]*
ey ʿaceb ebrū mısın ya misk tozlu bir kemān
yā melāḥat burcunuñ ġarrā hilāli **sen** misin *(Gazel 158, Mısra 2). [sen,]*
sen şeh-i ʿışmet ü ben bende-i ṣāḥib-ʿışyān
benden ey şāh hatāʿafv u mürüvvet senden *(Gazel 147, Mısra 5). [sen,]*
ben ẕelīl olmaz-idüm düşmese fürḳat **senden**
senden oldı baña hep bunca meẕellet **senden** *(Gazel 147, Mısra 1). [senden, -den]*
ben ẕelīl olmaz-idüm düşmese fürḳat **senden**
senden oldı baña hep bunca meẕellet **senden** *(Gazel 147, Mısra 2). [senden, -den]*
ben ẕelīl olmaz-idüm düşmese fürḳat **senden**
senden oldı baña hep bunca meẕellet **senden** *(Gazel 147, Mısra 2). [senden, -den]*
ben ne ḫākem ki yüzüm sürem ayaġuñ tozına
ger başarsañ yüzüme luṭf u ʿināyet **senden** *(Gazel 147, Mısra 4). [senden, -den]*
sen şeh-i ʿışmet ü ben bende-i ṣāḥib-ʿışyān
benden ey şāh hatāʿafv u mürüvvet **senden** *(Gazel 147, Mısra 6). [senden, -den]*
başladuñ gün gibi ben ẕerreye hercāyīlige
kime yanup yaḳılayın be hey āfet **senden** *(Gazel 147, Mısra 8). [senden, -den]*
bu yaḳīnī kim eşigüñde irādet getürür
himmet ümmīd ider ey pīr-i hidāyet **senden** *(Gazel 147, Mısra 10). [senden, -den]*
cān gözlerine hāk-i rehi kuhl-ı cilādur
yā rab anı **sen** ṣaḳla hasūduñ naẕarından *(Gazel 148, Mısra 12). [sen,]*
cāme-i sebz-ile bir serv-i dil-ārāsın **sen**
berg-i sebz içre ya bir ġonca-i ḫamrāsın **sen** *(Gazel 149, Mısra 1). [sen,]*
cāme-i sebz-ile bir serv-i dil-ārāsın **sen**
berg-i sebz içre ya bir ġonca-i ḫamrāsın **sen** *(Gazel 149, Mısra 2). [sen,]*
cāme-i sebz-ile olduḳca revān ey boyu serv
sebzezār içre aḳan āb-ı muṣaffāsın **sen** *(Gazel 149, Mısra 4). [sen,]*
nūr-ı aḥmed ṣan ider sündüs-i aḫzarda mekān
ya yaşıl cāme giyen ḫızr-ı muʿallāsın **sen** *(Gazel 149, Mısra 6). [sen,]*
cāme-i sebz-ile kūyuñda ḫırāmān olsañ
ḫulle-i sebz-ile cennetdeki ḥūrāsın **sen** *(Gazel 149, Mısra 8). [sen,]*
yiridür nuṭḳa gelürse leb-i şekker-şikenüñ
cāme-i sebz-ile bir ṭūṭī-i gūyāsın **sen** *(Gazel 149, Mısra 10). [sen,]*
sebz cāmeñle yaḳīnī didi gördükde saña
mezraʿ-ı sebz-i felekde meh-i ġarrāsın **sen** *(Gazel 149, Mısra 12). [sen,]*
ruḫum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin **sen**
baña hep reng-iden ey sīm-ten dildār sensin **sen** *(Gazel 150, Mısra 1). [sen,]*
yüzüñ gördüm delürdüm baña hīç yüz virmedüñ gitdüñ
beni bu vech-ile ey lāle-ruḫ mecnūn idensin **sen** *(Gazel 150, Mısra 4). [sen,]*
o gül-ruḫsārumı göstermeyüp ben bülbül-i zāra
Raḳībā ġam nihālin bāġ-ı ḳalbümde dikensin **sen** *(Gazel 150, Mısra 6). [sen,]*
mekānum külbe-i aḥzān olup çeşmüm ʿalīl oldı
belā yaʿḳūbʿuyam ben yūsuf-ı gül-pīrehensin **sen** *(Gazel 150, Mısra 8). [sen,]*

çü kendüñ düşdüñ ey üftāde dil ʿışḳa ne aġlarsın
meşeldür aġlamaz kendü düşen kendü düşensin **sen** *(Gazel 150, Mısra 10). [sen,]*
şemīmüñden meşām-ı cān-ı ʿālem müşg-sā oldı
meger ey ḫāl-i dilber nāfe-i misk-i ḫotenʿsin **sen** *(Gazel 150, Mısra 12). [sen,]*
niẓāmī ger ḫayālāt-ı kelāmum görse naẓmumda
diye bana yaḳīnī ḫusrev-i mülk-i suḫansın **sen** *(Gazel 150, Mısra 14). [sen,]*
aḳ sādeyle yaḳīnī **seni** gördükde didi
āb-ı ṣāfīye ḳonulmış semen-i zībāsın *(Gazel 151, Mısra 13). [seni, -i]*
ey semen gerçi ki **sen** reşk-i gül-i ḫod-rūsın
ṣanma kim ʿārız-ı dildār gibi ḫōş-būsın *(Gazel 152, Mısra 1). [sen,]*
ṣafḥa-i hadd üzre ey ṭāvūs-ı zülf-i ʿanberīn
ḫūbluḳ menşūrına ṭuġrā-yı ʿālī **sen** misin *(Gazel 158, Mısra 4). [sen,]*
ḫaṭṭ-ı pür-çīn içre **sen** ey ḫāl-i ʿanber-bār-ı dōst
sebzezār-ı çīnʿüñ ol miskīn ġazāli **sen** misin *(Gazel 158, Mısra 5). [sen,]*
ḫaṭṭ-ı pür-çīn içre **sen** ey ḫāl-i ʿanber-bār-ı dōst
sebzezār-ı çīnʿüñ ol miskīn ġazāli **sen** misin *(Gazel 158, Mısra 6). [sen,]*
ġoncalar hep saña eyler ser-fūrū ey serv-ḳadd
bāġ-ı ḥüsnüñ ser-firāz olmış nihāli **sen** misin *(Gazel 158, Mısra 8). [sen,]*
muġber olduñ hem perīṣān-rūzgār ey gird-bād
zülf-i yāruñ ʿāṣıḳ-ı şūrīde-ḥāli **sen** misin *(Gazel 158, Mısra 10). [sen,]*
ey yaḳīnī bu edā-yı ḫūb-ı şekker-bār-ıla
Mıṣr-ı naẓmuñ ṭūṭī-i şīrīn-maḳāli **sen** misin *(Gazel 158, Mısra 12). [sen,]*
efendi **sen** şeh-i ḥüsn iken āh u vāh idicek
ya ben gedā bu ḳadar derdle niçe eyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 5). [sen,]*
elif çek sīneme ey serv **senden** bir nişān ḳalsun
tenüñ nār-ı maḥabbet yanmadan ḫākister eylerse *(Gazel 161, Mısra 3). [senden, -den]*
ger acı dil virürse ṣōfī yaḳīnī saña
sen daḫı rīş-ḫand it ṭurma piyāza başla *(Gazel 170, Mısra 10). [sen,]*
zemīn dil-teşne-i bārān-ı luṭfuñ baḥr şūrīdeñ
sipihr-i nīl-gūn ser-geştedür **sen** mihr-i raḫşāna *(Gazel 171, Mısra 6). [sen,]*
ey yaḳīnī **sen** anuñla çıḳamazsın başa
bağlama ʿāḳıl-ısañ göñlüñi zülf-i yāra *(Gazel 174, Mısra 13). [sen,]*
seni yād eylemezse yār ṭañ mı
yanında dilberüñ yād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 5). [seni, -i]*
niçe teşbīh olur serv-ile gül **sen** lāle-ruḫsāra
ne gül nāz itmege ḳādir ne servüñ var reftārı *(Gazel 188, Mısra 7). [sen,]*
ġam ṭılısm olsa ʿaceb mi dil-i vīrānede kim
sen cüvān ʿışḳı-durur genc-i nihānum feṭḥī *(Gazel 194, Mısra 6). [sen,]*
cān revān eyler yolında **sen** mürüvvet kānınuñ
ḳılsa iḥsānuñ yaḳīnīʿyi nʿola iḥyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 9). [sen,]*
sen perī içün yaḫod ḫayl-i melek nāzil olup
kaʿbe-i kūyuñ ziyāret itdi sulṭānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 5). [sen,]*
sen meleksüz yanuma gelse perī-peykerler
ḫūr olsa daḫı yoḳdur nigerānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 13). [sen,]*
sen dürr-i pāki görmeyeli çeşm-i eşk-bār
ṭūfāna virdi hecr-ile bu baḥr-ı aḫżarı *(Gazel 200, Mısra 7). [sen,]*
bir merḥabāya cān ü dili al da sög baña
senden yañadur ey boyu şimşād elüñ biri *(Gazel 200, Mısra 6). [senden, -den]*
sen nāzenīne ḳarşu ḳapuñda niyāzdur
ṣaḫn-ı ḫaremde zühd ü ʿibādet didükleri *(Gazel 201, Mısra 5). [sen,]*
ʿuşşāḳına görinmez-imiş bir perī-nijād
bildüm görince **sensin** o āfet didükleri *(Gazel 201, Mısra 10). [sensin, -sin]*
semend-i ḳadrüñe irmek senüñ ḫayāl-i muḥāl
hemān devlet-i ẓıllinde **sen** felek-ḳadrüñ *(Kaside 1, Mısra 48). [sen,]*
nite ki cennet-i ʿadn'e muḥammed-i muḫtār
riyāż-ı rifʿate ḥaḳḳ eyledi **seni** idḫāl *(Kaside 1, Mısra 24). [seni, -i]*
efāżıla eşigi oldı kaʿbe-i āmāl
ḫudā ḳılup **seni** gülzār-ı şerʿde her-bār *(Kaside 1, Mısra 80). [seni, -i]*
semend-i ḳadrüñe irmek **senüñ** ḫayāl-i muḥāl
hemān devlet-i ẓıllinde sen felek-ḳadrüñ *(Kaside 1, Mısra 47). [senüñ, -üñ]*

ḫaṭ degüldür sāye-i perr-i hümādur var-ısa
eylemişdür ḥaḳ **seni** baḫt-ı hümāyūna ḳarīn *(Kaside 2, Mısra 22). [seni, -i]*

seng: Taş.

cefāsı **sengini** ol yār eksük itmez-iken
nedür dil āyinesinde bu inkisār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 5). [sengini, -i, -n, -i]*
yarayın **seng-ile** başın dimiş ol yār baña
başum ortaya ḳodum ḫidmete yarar olsun *(Gazel 163, Mısra 3). [seng-ile, --ile]*

seng-dil: Taş kalp, katı kalp, acımasız.

sen **seng-dil** ġamıyla yaḳīnī şehīddür
kim meşhedi ucında ʿalāmetdür ana ṭaş *(Gazel 78, Mısra 7). [seng-dil,]*
tīġ-ı cefāñ-ıla ölenüñ meşhedi-durur
ey **seng-dil** kimüñ ki mezārında ola ṭaş *(Gazel 78, Mısra 6). [seng-dil,]*

seng-i cevr-ile: Eziyet taşı. II Eziyetin neden olduğu üzüntü, acı.

seng-i cevr-ile gönül ḫānesin itseñ vīrān
ṣanma kim irişe bünyād-ı ġam-ı ʿışḳa ḫalel *(Gazel 118, Mısra 13). [seng-i cevr-ile,]*

seng-i ḫāre: Pek sert taş, kaya.

aġyār **seng-i ḫāredür** anı idüp tırāş
tīġın ʿaceb mi taşa çalarsa o ser-tırāş *(Gazel 78, Mısra 1). [seng-i ḫāredür,]*

seng-i ḫavādis: Yaşanılan olayların taşı.

tañ mıdur olsa yaḳīnī ḥāṭırumda inkisār
kʿeyledi **seng-i ḫavādiş** şīşe-i ḳalbüm şikest *(Gazel 21, Mısra 12). [seng-i ḫavādiş,]*
degül bezm-i çemende lāleler **seng-i ḫavādişden**
şikest olmış cemʿüñ cām-ı şarāb-ı erġavānıdur *(Gazel 46, Mısra 3). [seng-i ḫavādişden,]*

seng-i mezār: Mezar taşı.

seng-i mezārumuz ḳıla şemşīr-i ʿışḳı tīz
ġamzeñ helāk iderse bizi ey ḳaşı hilāl *(Gazel 116, Mısra 7). [seng-i mezārumuz,]*

seng-i ṭaʿn: Ayıplama taşı. II Dedikodu.

bir de sen şıma bu gönlüm şīşesin ey baġrı ṭaş
seng-i ṭaʿnından ʿadūnuñ inkisārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 8). [seng-i ṭaʿnından, -dan]*

sengīn: Taştan yapılmış II katı, sert; acımasız.

geh belā **sengin** atarsın dile geh tīr-i cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür ey ḳaşları yā *(Gazel 2, Mısra 1). [sengin,]*

sensin sen: Yalnızca sensin.

ruḫum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña hep reng-iden ey sīm-ten dildār **sensin sen** *(Gazel 150, Mısra 2). [sensin sen,]*

sen: " Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

laʿlüñ añılsa ḳanumuz ḳaynar
bize ʿışḳuñ **senüñ** cibilletdür *(Gazel 64, Mısra 10). [senüñ, --ün]*

yūsuf-ı mıṣr-ı ḫüsn ü behcetsin
nʿola olsam **senüñ** ḫarīdāruñ *(Gazel 106, Mısra 4). [senüñ, --ün]*
hīç ṣıḥḥat yüzini görmedüm āh
olalıdan **senüñ** dil-efgāruñ *(Gazel 106, Mısra 8). [senüñ, --ün]*

senüñ gibi: Senin gibi.

āhumı germ eylerin ʿışḳ āteşiyle her nefes
ṣanma ṣōfī ben **senüñ gibi** dem-i serd isterin *(Gazel 157, Mısra 6). [senüñ gibi,]*

senüñ yoluñda: Senin uğrunda.

dil ṭıflı düşdi yanuña düşdükçe al elin
ey serv-ḳadd **yoluñda senüñ** bir fütādedür *(Gazel 41, Mısra 8). [senüñ yoluñda,]*

senünçün: Senin için, senin uğruna.

feryād u āh u nāle **senüñçün** revān olup
rāh-ı ġama çekildi gider kārbān olup *(Gazel 16, Mısra 1). [senüñçün,]*

sepīde-dem: Sabah vakti, sabah aydınlığı.

feżā-yı dehre ṣalup sāye-i hümāyūn-fāl
sepīde-dem cevelān itdi bāz-ı zerrīn-bāl *(Kaside 1, Mısra 2). [sepīde-dem,]*

sep-: Serpmek.

āteşine sīne-i sūzānumuñ ṣu **sepmege**
devletüñde iki çeşm-i eşk-bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 3). [sepmege, -ge]*

ser: Baş, kafa, insan.

aṣsun **ser-i** zülfinde yaḳīnī ḳulın ol şāh
bir bendesinüñ āḫir ola ʿömri nihāyet *(Gazel 19, Mısra 13). [ser-i,]*
serümde her ser-i mū ser-be-ser zebān olsa
dil olsa her müjem ü dil de ḳıssa-ḫvān olsa *(Müseddes 2, Mısra 15). [serümde, -üm, -de]*
şāhum yaḳīnī gibi yoluñda ḳoduḳ **seri**
rāh-ı belāda düşmen-i bed-kīşden ne bāk *(Gazel 96, Mısra 13). [seri, -i]*
şeh-süvārum bu yaḳīnīʿnüñ degül sāde hemān
niçe **ser** ġalṭān olur bu zülf çevgānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 16). [ser,]*
fitne başı neydügin bildi dil-i şūrīde-ḥāl
ey perī-peyker **ser-i** zülf-i perīşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 4). [ser-i, -i]*
ser-nigūn olur **ser-i** sümm-i semendin öpmege
her ḳaçan fitrāke aṣsa ol şeh-i ḫūbān şikār *(Gazel 27, Mısra 5). [ser-i, -i]*
şemīm-i sünbülüñ ile dil-i nesīm sebük
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla **ser-i** benefşe girān *(Gazel 138, Mısra 4). [ser-i, -i]*
ehl-i idrāke derddür hem-ser
ehl-i derd ol gerekse **serde** külāh *(Gazel 183, Mısra 8). [serde, -de]*
dil-i nesīm şehā sünbülüñ şemīmi ile
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla **ser-i** benefşe girān *(Kaside 3, Mısra 14). [ser-i, -i]*
serümde her **ser-i** mū ser-be-ser zebān olsa
dil olsa her müjem ü dil de ḳıssa-ḫvān olsa *(Müseddes 2, Mısra 15). [ser-i, -i]*
ne bende çekmege bu cevri ḳābiliyyet var
göñülde āteş-i ġam **serde** ḫāk-i ẕillet var *(Müseddes 2, Mısra 24). [serde, -de]*
cümlesi sāde-derūn ehli cılasın dilber
ser virürler reh-i meydān-ı vefāda anlar *(Müseddes 1, Mısra 24). [ser,]*
minnet-durur ölmek yoluña başa vü cāna
yoluñda geçer ʿāşıḳ olan cān u **serinden** *(Gazel 148, Mısra 10). [serinden, -inden]*

serāb: Çölde güneşin ışığın parlamasıyla su gibi görünen hayal.

def῾-i ḥarāret eyleyemezsin zamāneden
her sū ṣarāb gördigüñ ey dil **serābdur** *(Gazel 44, Mısra 8). [serābdur, -dur]*
yalman-ı tīġı kesmedi ḳalbüñ ṣusuzluġın
sīr-āb ider mi teşne-i maḥrūrı hīç **serāb** *(Gazel 12, Mısra 10). [serāb,]*

ser-āmed: Başta bulunan, ileri gelen II üstün, kıymetli.

pisterin berg-i gül itse vechi var ey lāle-ḫadd
oldı her yüzden **ser-āmed** dilber-i mümtāz zülf *(Gazel 88, Mısra 12). [ser-āmed,]*

ser-ā-pā: "Baştan ayağa, büsbütün, tamamen" anlamında zarf.

kāşki olsa **ser-ā-pā** sīnede yüz biñ zebān
her birin gül ruhlaruñ şevkında gūyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 7). [ser-ā-pā,]*

ser-ā-ser: Baştan başa, büsbütün.

itdi pür-dāġ ten-i zerdi yaḳīnī-i gedā
ḫil῾at-i ῾ışḳı emīrāne **ser-ā-ser** giydi *(Gazel 193, Mısra 10). [ser-ā-ser,]*
yaḳīnī bezm-i miḥnetde delindi ney gibi baġrum
anuñçün nāle vü āhum **ser-ā-ser** ṭutdı āfāḳı *(Gazel 185, Mısra 10). [ser-ā-ser,]*
rūmı bir hindū῾dur gūyā ki rām itmek diler
seyr ider ruḫsāruñı cānā **ser-ā-ser** kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 20). [ser-ā-ser,]*

ser-ber: Baş alıp götüren.

ḳılmaġa mülk-i cānı zīr ü zeber
ḳāmetüñ fitne kākülüñ **ser-ber** *(Gazel 29, Mısra 2). [ser-ber,]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı **ser-ber** kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 14). [ser-ber,]*

ser-ber ol-: Yük üstüne yük olmak.

boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ **oldı ser-ber** kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 10). [ser-ber oldı,]*

ser-be-ser: Baş başa, birlikte, beraberce.

ẕü῾lfeḳār-ı ġamzeñ içün tende açup şerḥalar
ser-be-ser eṭrāfını ḳıldum münaḳḳaş yā ῾alī *(Gazel 195, Mısra 4). [ser-be-ser,]*
serümde her ser-i mū **ser-be-ser** zebān olsa
dil olsa her müjem ü dil de ḳıssa-ḫvān olsa *(Müseddes 2, Mısra 15). [ser-be-ser,]*

ser-çeşme-i cān: Can pınarı, can kaynağı.

ẓulmet-i hicrānda ḳaldum teşne iskender gibi
leblerüñ **ser-çeşme-i cān** olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 10). [ser-çeşme-i cān,]*

ser-cümle: Baştan aşağı, tamamen.

kemend-i zülfüñe şeydāları **ser-cümle** bend itdüñ
dimezsin kim esīr-i bend-i ġam bir mübtelā vardur *(Gazel 51, Mısra 3). [ser-cümle,]*

serdâr: Önde giden,başkan,komutan.

başuñ ṭutup elde ḳıl o şeh pāsına ġalṭān
ḳaṣd eyle dilā olmaġa **serdār-ı** vilāyet *(Gazel 20, Mısra 6). [serdār-ı,]*
serdār-ı leşker-i ġam-ı ῾ışḳ ol yaḳīnī῾yā
mansūr-veş çıḳup ser-i dār üzre ol be-nām *(Gazel 123, Mısra 9). [serdār-ı,]*

ser-efrāz: Başını yükselten. II Seçkin, benzerlerinden üstün olan.

şuʿarā içre **ser-efrāz** ki dirler o bizüz
Vaṣf-ı bālāñ-ıla mümtāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 1). [ser-efrāz,]*

ser-endâz: Korkusuz, çekinmez.

cān u baş atup olur dil ser-i zülfüñde şehīd
ʿarṣa-i ġamda **ser-endāz** ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 6). [ser-endāz,]*

ser-firāz: 1. Başını kaldıran, yücelere, yükseklere uzanan. 2. mec. Benzerlerinden üstün olan (kimse), seçkin, mümtaz.

her bir duḫānumuz ʿalem-i **ser-firāzdur**
ʿuşşāḳdan bu ḥāl-iledür imtiyāzumuz *(Gazel 72, Mısra 3). [ser-firāzdur, -dur]*
kākülüñ **ser-firāz-ı** kişver-i nāz
ḳāmetüñdür ʿalem ḫaṭuñ leşker *(Gazel 29, Mısra 5). [ser-firāz-ı, --ı]*
sakf-ı eyvān-ı felek bir gün tokınur başuña
tut ki kendüñ **ser-firāz-ı** evc-i aʿlā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 4). [ser-firāz-ı, --ı]*

ser-firāz ol-: Yücelmek, benzerlerinden üstün duruma gelmek.

ġoncalar hep saña eyler ser-fürū ey serv-ḳadd
bāġ-ı ḥüsnüñ **ser-firāz olmış** nihāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 8). [ser-firāz olmış,]*

ser-fürū: Baş eğen II itaat eden.

ġoncalar hep saña eyler **ser-fürū** ey serv-ḳadd
bāġ-ı ḥüsnüñ ser-firāz olmış nihāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 7). [ser-fürū,]*

ser-fürū eyle-: Baş eğmek, itaat etmek ‖ minnet etmek.

ser-fürū eyleme maḥşerde dilā ṭūbāʿya
sāye-güster ola ger ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 5). [ser-fürū eyleme,]*

ser-geşte: Başı dönmüş, kafası karışmış, avare.

zemīn dil-teşne-i bārān-ı luṭfuñ baḥr şūrīdeñ
sipihr-i nīl-gūn **ser-geştedür** sen mihr-i raḫşāna *(Gazel 171, Mısra 6). [ser-geştedür, -dür]*
yaḳīnī z̲erre gibi olmamaġa **ser-geşte**
fürūġ-ı mihr-i ruḫından meger ferāġat idem *(Gazel 125, Mısra 11). [ser-geşte,]*

ser-geşte ol-: Aklı karışmış hâlde bir yerden bir yere savrulmak, kendini kaybedip yollara düşmek.

z̲erre-veş mihrüñe **ser-geşte olan** rūz-ı ezel
kesmeye zülfüñe peyvendini tā şām-ı ecel *(Gazel 118, Mısra 1). [ser-geşte olan, -an]*

sergüzeşt: Başa gelen, baştan geçen olay, macera.

kūhken **sergüzeştin** añmaḳdan
ġaraz aḥvālümi ḥikāyetdür *(Gazel 64, Mısra 13). [sergüzeştin, -i, -n]*
sanmañuz kim **sergüz̲eştüm** ḳābil-i taʿbīr olur
ḳays-ı bī-sāmāna beñzetmeñ dil-i dīvānemi *(Gazel 198, Mısra 5). [sergüz̲eştüm, -üm]*

ser-ḥalḳa: Halka halinde oturanların başı.

dil-i dīvānemi **ser-ḥalḳa** iden ʿuşşāḳa
ḥalḳa-i silsile-i zülf-i perīşānuñdur *(Gazel 50, Mısra 7). [ser-ḥalḳa,]*

serḫōş ol-: Kendinden geçmek, aklı başından gitmek; açılmak.

nişānı yoġ-idi rez duḫterinüñ bāġ-ı ʿālemde
şarāb-ı cām-ı vaḥdet birle **serḫōş olduġum** demler *(Gazel 35, Mısra 8). [serḫōş olduġum, -du, -gum]*
yıḳılsam ṭañ mıdur **serhōş olup** cām-ı mey-i ġamdan
kim oldı bezm-i vaṣluñ gibi cānā bī-baḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 11). [serhōş olup,]*

ser-i āteş: Ateş başı (Kışın ısınmak için ateşin önünde durmak bağlamında*).*

sen güli sürḫ libāsuñ ḫaṭı rūşen ḳıldı
kim olur perde-i bālā-yı **ser-i āteş** dūd *(Kaside 5, Mısra 20). [ser-i āteş,]*

ser-i dār: İdama mahkum olanları asmak için dikilen direğin başında,tepesinde.

serdār-ı leşker-i ġam-ı ʿışḳ ol yaḳīnīʿyā
mansūr-veş çıḳup **ser-i dār** üzre ol be-nām *(Gazel 123, Mısra 10). [ser-i dār,]*

ser-i kūy: Yanı başında, gözünün önünde, yanında, elinde.

ser-i kūyuñda farḳ olmaz ruḫum ferş-i ḥarīmüñden
ḳapuñda eşigüñ ṭaşıyla başum baş berāberdür *(Gazel 61, Mısra 9). [ser-i kūyuñda,]*
kāşki itsem **ser-i kūyuñda** cismi pāy-māl
tende nakş-ı kebkebüñ reşk-i şüreyyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 3). [ser-i kūyuñda,]*

ser-i serv-i revān: Yürüyen servinin başı.

şan **ser-i serv-i revān** üzre yir itmiş nergis
geşt-i bāġ itse giyüp ol ḳad-i mevzūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 9). [ser-i serv-i revān,]*

ser-i zülf: (sevgilinin) saçının ucu.

dil giriftār-ı **ser-i zülf-i** perīşānuñdur
dāġ-ı sīnem siper-i nāvek-i müjgānuñdur *(Gazel 49, Mısra 1). [ser-i zülf-i,]*
ḫālüñe eyler **ser-i zülfüñ** zenaḫdānuñda meyl
ṭālib olmaz mı kişi ʿālemde yār-ı ġāra hīç *(Gazel 24, Mısra 9). [ser-i zülfüñ,]*
ser-i zülfüñde ḳalup dil ḫaṭuña meyl itmez
evvel-i şeb nerede gelse ġarīb anda yatur *(Gazel 56, Mısra 7). [ser-i zülfüñde,]*
cān u baş atup olur dil **ser-i zülfüñde** şehīd
ʿarṣa-i ġamda ser-endāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 5). [ser-i zülfüñde,]*
başı çevgān-ı **ser-i zülfüñe** ṭōb eylemişüz
baş açuḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 3). [ser-i zülfüñe, -ne]*
elde çevgān-ı **ser-i zülfüñi** oynatduḳca
gūy ider başın aña ʿāşıḳ-ı ser-bāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 5). [ser-i zülfüñi,]*
dil-i şūrīdede ḳalmaduġın cemʿiyyet-i ḫāṭır
ser-i zülfüñle pā-māl ü perīşān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 10). [ser-i zülfüñle,]*

serīr: Taht, oturulacak yüksekçe yer.

ḳul oldum ʿışḳa oldum ḳayd-ı bend-i ġuṣṣadan āzād
serīr-i mülk-i istiġnāda şimdi ben de sulṭānam *(Gazel 124, Mısra 8). [serīr-i, -i]*
ben kim **serīr-i** mülk-i feṣāḥatde serverem
ey pādişāh-ı ʿālem eşigüñde çākerem *(Gazel 126, Mısra 1). [serīr-i, -i]*

serīr-i rifʿat: Yüce saltanat; Osmanlı saltanatı (makam, mevki sahibi olma).

serīr-i rifʿate geçdi oturdı yirine cānum
maʿārif taḫtına ol ḫusrev-i ferruḫ-liḳā geldi *(Gazel 191, Mısra 7). [serīr-i rifʿate, -e]*

serīr-i salṭanat: Saltanat, sultanlık tahtı.

serīr-i salṭanatda tāca maġrūr olma sultānum
başına ʿāḳıbet çoḳ tāc-dārıñ tāc dar olmış *(Gazel 80, Mısra 3). [serīr-i salṭanatda,]*

serīr-nişīn: Tahta oturan" Saltanat süren (kimse), pâdişah.

reʾīs-i ṣadr-nişīnān-ı bārgāh-ı ḳabūl
şeh-i **serīr-nişīn-i** sürādiḳāt-ı celāl *(Kaside 1, Mısra 20). [serīr-nişīn-i,]*

ser-keş: Baş çeken; dik başlı, inatçı.

egmez ṣurāḫī cāma baş eyler mücādele
ol **ser-keşüñ** boġazını al sāḳıyā ele *(Gazel 179, Mısra 2). [ser-keşüñ, -üñ]*

ser-keş ol-: Baş çeken; dik başlı, inatçı kimse.

pāk-dāmān ol yüri ālūde olma **ser-keş ol**
sāyelerle ḳılma ey serv-i ḫırāmān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 11). [ser-keş ol,]*
ey yaḳīnī etegin çekse her ālāyişden
serv-veş **ser-keş olup** olmasa ālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 14). [ser-keş olup,]*

ser-menzil: Varılacak nokta,durak.

ya cemşiydʿüñ zamān-ı salṭanatda rūzgār-ıla
yanan **ser-menzil-i** ʿişretde laʿlīn şemʿdānıdur *(Gazel 46, Mısra 8). [ser-menzil-i, --i]*

ser-menzil-i maḳṣūd: Amaç, gaye, niyet.

reh-i maḳṣūdı tīz geçmek dilerken reh-rev-i ṭabʿum
kimesne varmadı **ser-menzil-i maḳṣūda** benden geç *(Gazel 23, Mısra 4). [ser-menzil-i maḳṣūda,]*

sermest: Sarhoş, kendinden geçmiş.

şuʿarā sen ġazāl-i **sermeste**
nice yüz tāze ter ġazel didiler *(Gazel 34, Mısra 15). [sermeste, -e]*
ḳanı cām-ı mey-i laʿlüñle bī-hūş olduġum demler
şarāb-ı şevḳ-ıla **sermest** ü medhūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 2). [sermest,]*
ḥüsn-i ʿālem-gīrüñe ey şāhid-i şehbāz zülf
vālih-i **sermest-**çeşm ü ʿāşıḳ-ı ser-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 2). [sermest-çeşm, -çeşm]*

ser-nigūn ol-: Baş aşağı olmak (aşığın gönlünün yıkılması bağlamında).

ser-nigūn olur ser-i sümm-i semendin öpmege
her ḳaçan fitrāke aṣsa ol şeh-i ḫūbān şikār *(Gazel 27, Mısra 5). [ser-nigūn olur,]*

ser-rişte-i ümmīd: Umut ipinin ucu, en çok istenilen şey.

ġam-ı hicrān-ıla cümle gezeyin yeʿs ü ḥırmānī
dilā **ser-rişte-i ümmīdüñ** el virmek müyesserdür *(Gazel 61, Mısra 6). [ser-rişte-i ümmīdüñ, -ün]*

ser-tırāş: Berber.

aġyār seng-i ḫāredür anı idüp tırāş
tīġın ʿaceb mi taşa çalarsa o **ser-tırāş** *(Gazel 78, Mısra 2). [ser-tırāş,]*

serv: Selvi ağacı mec. uzun boylu sevgili.

gel ey nihāl-i ḳadüñ **serv-i** cūy-bār-ı revān
ṭarāvet-i gül-i rūyuñ bahār-ı ʿālem-i cān *(Beyit 4, Mısra 1). [serv-i, --i]*
şol gelen nāz-ıla **serv-i** gül-ʿiẕārumdur benüm
cūşa gelsün seyl-i eşküm ol bahārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 1). [serv-i, --i]*

seyr it derūn-ı **servde** murġ āşiyānesin
baġrında başlar eylemiş āsīb-i rūzgār *(Gazel 26, Mısra 5). [servde, -de]*
ṣanmaʿaks-i serv cūy-ı bāġda ey lāle-ḫadd
ṣuya düşdi **servler** ḳadd-i ḫırāmānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 10). [servler, -ler]*
irince gülşen-i kūyına ol **servüñ** neler çekdüm
Yaḳīnī seyl-i eşküm gibi cūyān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 11). [servüñ, -üñ]*
niçe teşbīh olur **serv-ile** gül sen lāle-ruḫsāra
ne gül nāz itmege ḳādir ne servüñ var reftārı *(Gazel 188, Mısra 7). [serv-ile, --ile]*
ṣanmaʿaks-i **serv** cūy-ı bāġda ey lāle-ḫadd
ṣuya düşdi **servler** ḳadd-i ḫırāmānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 9). [serv,]*
dil-i meyyāldendür zārumuz her **serve** meyl eyler
bizüm ol ẓālim-i bī-dāddan feryādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 3). [serve, -e]*
ḳaddüñe meyyāl olaldan **serve** istiġnā gerek
rāstī ṭabʿ-ı bülendüñ himmeti aʿlā gerek *(Gazel 98, Mısra 1). [serve, -e]*
lāle dirdüm ruḫ-ı rengīnüñe gül-fām olsa
beñzedürdüm boyuña **servi** dil-ārām olsa *(Gazel 175, Mısra 2). [servi, -i]*
niçe teşbīh olur **serv**-ile gül sen lāle-ruḫsāra
ne gül nāz itmege ḳādir ne **servüñ** var reftārı *(Gazel 188, Mısra 8). [servüñ, -üñ]*
ol **serv** ne var itse bu gülzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 8). [serv,]*
geşt-i çemen eyler diyü ol **serv** yaḳīnī
nergis göz açup itdi çemenzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 15). [serv,]*
niçe bir bāġda yata ayaġuñ
Daḫı ey **serv** āzād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 4). [serv,]*
fıstıḳī cāmeli bir **servi** görüp yanumda
düşmen-i rū-siyeh ol dem tūnekīler giydi *(Gazel 193, Mısra 3). [servi, -i]*
meyl idüp olurduñ o boyu **serve** hevādār
ey ʿarʿar-ı bāġ itseñ o reftārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 5). [serve, -e]*
soñ demümdür o **serve** irmedüm āh
hem-demüm āh u vā-durur her gāh *(Gazel 183, Mısra 1). [serve, -e]*
çekemezsin kināra ol **servi**
çekme zāyiʿ yire yaḳīnī emek *(Gazel 97, Mısra 15). [servi, -i]*
leṭāfet bāġınuñ **serv-i** semen-sīmāsıdur yūsuf
melāḥat gülşeninüñ bülbül-i zībāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 1). [serv-i,]*
ḳāmetüñ **serv** lebüñ ġonca ruḫ-ı rengīnüñ
bāġ-ı ḥüsnüñde açılmış gül-i ḫandānuñdur *(Gazel 50, Mısra 3). [serv,]*
kimdür ki sen ṭururken ide naḫl-i bāġa meyl
ey **serv** ṭurma ḳaddüñi göster idüp ḳıyām *(Gazel 123, Mısra 6). [serv,]*
cāme-i sebz-ile olduḳca revān ey boyu **serv**
sebzezār içre aḳan āb-ı muṣaffāsın sen *(Gazel 149, Mısra 3). [serv,]*
elif çek sīneme ey **serv** senden bir nişān ḳalsun
tenüñ nār-ı maḥabbet yanmadan ḫākister eylerse *(Gazel 161, Mısra 3). [serv,]*
alurdum mīve-i maḳṣūdumı şāḫ-ı saʿādetden
eger ol **serv** sīb-i ġabġabından virse şeftālū *(Gazel 167, Mısra 6). [serv,]*
ḳarāra yoḳ mededüm ṣabr ise ḫayāl-i muḥāl
o **serv** ise olımaz bād-ı āh-ıla seyyāl *(Müseddes 2, Mısra 10). [serv,]*
ey eşk cüdā düşseñ o **servüñ** naẓarından
ter düşme ṣaḳın ṣaḳlasun allāh beterinden *(Gazel 148, Mısra 1). [servüñ, -ün]*
ruḫı yanında o **servüñ** güli yirden yire çal
ey ṣabā gülleri bülbül gözine ḫār eyle *(Gazel 180, Mısra 5). [servüñ, -ün]*
seyl-āb-ı sirişküm bulanup her dem aḳardı
ol **servüñ** ayaġına varıcaḳ ṭurı vardı *(Gazel 184, Mısra 2). [servüñ, -ün]*
ġubār-ı kūyına yüz sürmek içün ol **servüñ**
Aḳardı her yaña cūy-ı sirişk olup cūyān *(Kaside 6, Mısra 15). [servüñ, -ün]*
iderken şīvelerle nāzlarla yār reftārı
ne cānı var kim ide **serv-i** nā-hem-vār reftārı *(Gazel 188, Mısra 2). [serv-i, -i]*

serv ü şimşād: Serv ve şimşad ağacı.

serv ü şimşād ḳaldı ḥayretde
seyr idüp nāzlarla reftāruñ *(Gazel 105, Mısra 9). [serv ü şimşād,]*

ḳaddüñe beñzedügiyçün senüñ ey naḫl-i cefā
serv ü şimşādı ṣabā bāġda silker ṣarṣar *(Gazel 30, Mısra 6). [serv ü şimşādı,]*

server: Zenginlik, varlık.

ben kim serīr-i mülk-i feṣāḥatde **serverem**
ey pādişāh-ı ʿālem eşigüñde çākerem *(Gazel 126, Mısra 1). [serverem, -em]*
ḫusrev-i mülk-i kemāl oldı yaḳīnī **serverā**
ḫayl-i eşʿār ile ḫayli şevket ü ʿunvānı var *(Gazel 28, Mısra 11). [serverā, -ā]*

server-i merdā: Mertler, yiğitler piri || Hz. Ali.

leşker-i derd ü belādan yüzümi döndürme
ʿarṣa-i ġamda begüm **server-i merdānam** ben *(Gazel 144, Mısra 6). [server-i merdānam, -am]*

serv-i āzāde: Salınarak yürüyen servi. II Sevgili.

göñlüm aldı o **serv-i āzāde**
sāyesi gibi ḳıldı üftāde *(Gazel 169, Mısra 1). [serv-i āzāde,]*

serv-i āzād: Çok uzayan düz bir selvi; düzgün, başı dik.

bāġa gel şīve-i reftār-ıla ey naḫl-i revān
serv-i āzādı ġam-ı ʿışḳa giriftār eyle *(Gazel 180, Mısra 4). [serv-i āzādı,]*

serv-i bāġ: Bağın servisi II uzun boylu sevgili.

bülbül degül uçan göricek naḫl-i ḳāmetüñ
ḳarşuñda murġ-ı cānını uçurdı **serv-i bāġ** *(Gazel 87, Mısra 4). [serv-i bāġ,]*
serv-i bāġuñ ḳılmazın bī-hūde reftārına meyl
ḳāmetüñ gibi nihāl-i nāz-perverd isterin *(Gazel 157, Mısra 9). [serv-i bāġuñ,]*

serv-i bālā: Uzun boylu güzel.

ruḫ verd-i raʿnā kākül semen-sā
ḳad **serv-i bālā** ruḫsār nesrīn *(Gazel 156, Mısra 16). [serv-i bālā,]*

serv-i dil-ārā: Gönül süsleyen servi.

şol gelen ġonca-leb ol verd-i muṭarrā ancaḳ
ṣalınan nāz-ıla ol **serv-i dil-ārā** ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 2). [serv-i dil-ārā,]*
cāme-i sebz-ile bir **serv-i dil-ārāsın** sen
berg-i sebz içre ya bir ġonca-i ḥamrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 1). [serv-i dil-ārāsın, -sın]*

serv-i dil-cū: Gönül alıcı servi (boylu güzel).

cüst ü cū itmesün mi anı yaşum
ḳāmet-i yār **serv-i dil-cūdur** *(Gazel 52, Mısra 14). [serv-i dil-cūdur,]*

serv-i gül-endām: Teni gül gibi ve (boyu) servi gibi olan (sevgili).

geşt-i gülşen ne-y-idi raġmına murtāzlaruñ
bile ṣalınmaġa bir **serv-i gül-endām** olsa *(Gazel 175, Mısra 6). [serv-i gül-endām,]*

serv-i gül-ruḫsār: Gül yanaklı sevgili (gül yanaklı, servi boylu sevgili).

çıḳup gül-geşt-i ṣaḥrā ideyim ey **serv-i gül-ruḫsār**
gelüp rūy-ı çemen eṭrāf-ı ʿālem sebzezār olmış *(Gazel 80, Mısra 5). [serv-i gül-ruḫsār,]*

serv-i ḫırāmān: Salınarak yürüyen servi.

bir yirde ḫāk ḳıl beni ey rūzgār kim
nāz-ıla gāh o **serv-i ḫırāmān** gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 8). [serv-i ḫırāmān,]*
pāk-dāmān ol yüri ālūde olma ser-keş ol
sāyelerle ḳılma ey **serv-i ḫırāmān** iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 12). [serv-i ḫırāmān,]*
herkesüñ çekme ġamın **serv-i ḫırāmān** ise de
yüzi açılmışa baḳma gül-i ḫandān ise de *(Müseddes 1, Mısra 1). [serv-i ḫırāmān,]*
gezer her ḫār-ıla **serv-i ḫırāmānumdan** ummazdum
ṭaḳıldı her pelīde verd-i ḫandānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 1). [serv-i ḫırāmānumdan,]*

serv-i ḫōş-bālā: Güzel boylu servi.

ölürsem zülf ü ḳaddüñçün eger ey **serv-i ḫōş-bālā**
ṭuram maḥşerde ʿabbāsī ʿalemlerle mezārumdan *(Gazel 141, Mısra 5). [serv-i ḫōş-bālā,]*

serv-i ḫōş-ḫırām: Hoş edalı servi II sevgili.

geldükçe rāst yolda ṭurup almadı selām
ṭurmaz cefā ider yürür ol **serv-i ḫōş-ḫırām** *(Gazel 123, Mısra 2). [serv-i ḫōş-ḫırām,]*

serv-i ḫōş-reftār: Alımlı yürüyen (güzel, Sevgili), güzel yürüyüşlü servi.

yaşum seyl olmaġa bir **serv-i ḫōş-reftār** olur bāʿiş
ciger ḳan olmaġa ol laʿl-i şekker ḫār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 1). [serv-i ḫōş-reftār,]*
kāşki meyl itmesem her **serv-i ḫōş-reftāra** hīç
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı āvāre hīç *(Gazel 24, Mısra 1). [serv-i ḫōş-reftāra,]*
yaḳīnī gitdi meylüm bāġ-ı dehrüñ ġayrı seyrinden
beni öldürdi āh ol **serv-i ḫōş-reftār** reftārı *(Gazel 188, Mısra 10). [serv-i reftārı, -ı]*

serv-i revān: Salınan servi II Uzun boylu sevgili.

ḫvābdan nergisüñ aç bāġda ey **serv-i revān**
sünbülüñ ḫāl-i perīşānına eyle nigerān *(Gazel 139, Mısra 1). [serv-i revān,]*
ḫırām-ı ḳaddüñe beñzetmez-idi reftārın
eger kim uymasa taḥrīk-i bāda **serv-i revān** *(Kaside 6, Mısra 18). [serv-i revān,]*
nem irmese aña nīsān-ı luṭf u cūduñdan
çemende neşv ü nemā bulmaz-ıdı **serv-i revān** *(Kaside 3, Mısra 20). [serv-i revān,]*
ḫarīm-i dergehüñi būstāna beñzetdüm
nihāl-i ḳaddüñi **serv-i revāna** beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 2). [serv-i revāna,]*
bihişti kūyuñı ben būstāna beñzetdüm
nihāl-i ḳaddüñi **serv-i revāna** beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 2). [serv-i revāna,]*
ey benüm lāle-ruḫum **serv-i revānum** muşlī
ṣaçı sünbül yüzi gül ġonca-dehānum muşlī *(Gazel 197, Mısra 1). [serv-i revānum,]*
rāst gelse yolda ʿahd itmişdi ṭurmaġa velī
gitdi ol **serv-i revānum** ṭurmadı iḳrāra hīç *(Gazel 24, Mısra 8). [serv-i revānum,]*

serv-i sehī: Doğru büyümüş iki daldan ibâret selvi. (güzellerin boyuna benzetilir.)

şimşād ḥadden aşurı **serv-i sehī** ḳaṣīr
yāruñ nihāl-i ḳaddine baḳ iʿtidāli gör *(Gazel 39, Mısra 11). [serv-i sehī,]*
şol gelen **serv-i sehī** gül-çihre ancaḳ ġālibā
bāġ-ı ḥüsnüñ ġoncası didükleri bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 3). [serv-i sehī,]*
ḫaremüñ ravza-i firdevs ruḫuñ verd-i ṭarī
ḳāmetüñ **serv-i sehī** sībe müşābih ẕeḳanuñ *(Gazel 112, Mısra 6). [serv-i sehī,]*
bāġ-ı cihānda ḳaddüñe beñzer nihāl yoḳ
serv-i sehīde meyl idicek iʿtidāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 2). [serv-i sehīde,]*

serv-i sehī-ḳāmet: Düzgün boylu servi II Fidan boylu sevgili.

gireydi nāz-ıla ḥammāma ol **serv-i sehī-ḳāmet**
ayaġına ṣu īs̱ār ider-idüm ṭāṣ-ı çeşmümden *(Gazel 143, Mısra 5). [serv-i sehī-ḳāmet,]*

serv-i semen-ber: Göğsü yasemin gibi beyaz olan servi boylu (sevgili).

çemenī cāmesin ol **serv-i semen-ber** giydi
gūyiyā ḥūr-ı cinān sündüs-i aḫzar giydi *(Gazel 193, Mısra 1). [serv-i semen-ber,]*

serv-i ser-firāz: Başını kaldıran, yücelere, yükseklere uzanan servi (sevgili).

irmez ʿulüvv-i ḳadrüñe ey **serv-i ser-firāz**
neşv ü nemā bulursa daʿarʿar hezār sāl *(Gazel 116, Mısra 3). [serv-i ser-firāz,]*

serv-i sīmīn-ten: Gümüş gibi beyaz ve parlak vücutlu servi.

ṣoyunsa girse ḥammāma ḳaçan ol **serv-i sīmīn-ten**
anı seyr itmege her cām olur bir dīde-i revzen *(Gazel 143, Mısra 1). [serv-i sīmīn-ten,]*

serv-ḳadd: (Sevgilinin) selvi gibi olan boyu.

öykünürmiş dür-i dendānına ol **serv-ḳaddüñ**
jāleden bāġda ter düşdügi budur çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 7). [serv-ḳaddüñ, -üñ]*
dil ṭıflı düşdi yanuña düşdükçe al elin
ey **serv-ḳadd** yoluñda senüñ bir fütādedür *(Gazel 41, Mısra 8). [serv-ḳadd,]*
zülfinde ḥaşr olur niçe dil eylese ḫırām
budur o **serv-ḳadde** ḳıyāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 4). [serv-ḳadde, -e]*

serv-ḳāmet: Selvi ağacı II uzun boylu sevgili.

sirişk-i dīdesini cūybār iden ʿāşıḳ
o **serv-ḳāmeti** eyler mi der-kenār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 8). [serv-ḳāmeti, -i]*
ḳaddüñe ey **serv-ḳāmet** virdi zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 1). [serv-ḳāmet,]*
ḳaddüñe ey **serv-ḳāmet** virdi zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 1). [serv-ḳāmet,]*

serv-veş: Selvi ağacı gibi.

ey yaḳīnī etegin çekse her ālāyişden
serv-veş ser-keş olup olmasa ālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 14). [serv-veş,]*

sev-: (Bir şey veya kimseye) Sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek, âşık olmak.

gerek aġlat beni gerek güldür
severin sen nigārı nʿolsa gerek *(Gazel 97, Mısra 4). [severin, -erin]*
bilür derd ehlinüñ ḥālini ben mecnūna māʿildür
benüm çoḳ **sevdügüm** ḥāl ehlidür maʿḳūle ḳāʿildür *(Gazel 59, Mısra 2). [sevdügüm, -düg, -üm]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 5). [sevme, -me]*
diler-iseñ olasıñ bend-i elemden āzād
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 12). [sevme, -me]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 19). [sevme, -me]*
yoḳ-durur ġayrı güzellerde ḥaḳīḳatde e̱ser
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 26). [sevme, -me]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 33). [sevme, -me]*
irşād-ı pīr-ile degül-imiş cünūn-ı ḳays
leylāʿyı **sevmede** yoġ-imiş anda iḫtiyār *(Gazel 26, Mısra 8). [sevmede, -me, -de]*

sevād: Karanlık, siyahlık.

penāh-ı sāye-i luṭfuñda mihr ü māh ʿıyāl
sevād-ı dīde-i ʿirfāna ʿaḳd-ı ḫāmeñ nūr *(Kaside 1, Mısra 40). [sevād-ı,]*

sevdā: *1.*Aşk, sevgi.2.İstek heve, arzu.

zencīr-i ser-i zülfi hevāsında degülseñ
başuñda nedür ṣōfī bu **sevdā-yı** sefāhet *(Gazel 20, Mısra 4). [sevdā-yı,]*
ḫāl-i miskīnine öykün diyü **sevdāya** ṣalar
nāfe miskinüñ ider bād dimāġın muḫtel *(Gazel 118, Mısra 15). [sevdāya, -y, -a]*
biz ol **sevdāʿīyüz** kim bende geçmeden ṣafā bulduḳ
esīr-i bend-i zülf-i dilberüz āzādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 5). [sevdāʿīyüz, -yüz]*

sevdāya ṣal-: Aşka düşürmek.

ṣalar sevdāya çoḳ ferzāneyi evvel-baḫār ammā
cünün-ı ehl-i şevḳa ruḫlaruñ tekrār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 7). [sevdāya ṣalar,]*

sevdā-yı zülf: *(*Sevgilinin) saçının heves ve arzusu II (Sevgilinin) saçının karalığı.

ṣabā **sevdā-yı zülf-i** yāra düşmiş bī-ḳarār olmış
yeler oñmaz benüm gibi perīşān-rūzgār olmış *(Gazel 79, Mısra 1). [sevdā-yı zülf-i,]*

sevdā-zede: Sevdaya uğramış, âşık.

ṭolaşur kākül-i miskīnüñe **sevdā-zededür**
dār-ı zülfüñde yaḳīnīʿyi ḳo ber-dār olsun *(Gazel 163, Mısra 11). [sevdā-zededür, -dür]*

seyl: Sel II Gözyaşı.

yaşum **seyl** olmaġa bir serv-i ḫōş-reftār olur bāʿiṣ
ciger ḳan olmaġa ol laʿl-i şekker ḫār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 1). [seyl,]*

seyl-āb: Sel, sel suyu II aşığın gözyaşları.

ḫas u ḫāşāk-i ġamdan pāk ḳılsun vādī-i ḳalbi
kerem **seyl-ābını** her cūda cūyān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 12). [seyl-ābını, -ı, -n, -ı]*

seyl-āb-ı sirişk: Göz yaşı seli.

seyl-āb-ı sirişküm bulanup her dem aḳardı
ol servüñ ayaġına varıcaḳ ṭurı vardı *(Gazel 184, Mısra 1). [seyl-āb-ı sirişküm,]*

seyl-āb-veş: Sel suları gibi.

ġubār-ālūde dil **seyl-āb-veş** ṭurmaz aḳar yaşum
göz açdurmaz yaġar bārān-ı ġam ḫālüm mükedderdür *(Gazel 61, Mısra 3). [seyl-āb-veş,]*
bulma bārān-ı ḥavādiṣden keder **seyl-āb-veş**
ey yaḳīnī merdüm-i ʿālī-naẓar deryā gerek *(Gazel 98, Mısra 13). [seyl-āb-veş,]*

seyl-i belā: Bela seli.

göñlüm yıḳıldı gitdi düşüp rāh-ı miḥnete
seyl-i belā vü ḳahr-ıla vīrān olup gider *(Gazel 32, Mısra 12). [seyl-i belā,]*

seyl-i eşk: Gözyaşı seli.

irince gülşen-i kūyına ol servüñ neler çekdüm
Yaḳīnī **seyl-i eşküm** gibi cūyān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 12). [seyl-i eşküm,]*
şol gelen nāz-ıla serv-i gül-ʿiẕārumdur benüm
cūşa gelsün **seyl-i eşküm** ol bahārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 2). [seyl-i eşküm,]*

seyl-i fenā: Yokluk seli.

ey göñül veh ki seni **seyl-i fenā** itdi ḫarāb
Yıḳılup ḫāne-i ṣabrum gibi vīrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 5). [seyl-i fenā,]*

seyl-i ġam: Gam seli.

başumdan aşdı **seyl-i ġam** bilmem yaḳīnī neyleyem
dirdüm bu sözüm dem-be-dem öldüm meded öldüm meded *(Gazel 25, Mısra 13). [seyl-i ġam,]*
seyl-i ġam itdi yaḳīnī dil-i vīrānı ḫarāb
tañ mıdur olmasa ger ḫāne-i ḳalbüm maʿmūr *(Gazel 40, Mısra 11). [seyl-i ġam,]*
mükedder-ḫāṭır olmış **seyl-i ġamdan** pākdür göñlüm
bu gün ṣāfī-derūn olmaḳda ey dil ʿayn-ı ʿummānam *(Gazel 124, Mısra 13). [seyl-i ġamdan,]*

seyl-i sirişk: Gözyaşı seli.

gördi hücūm-ı **seyl-i sirişküm** ziyādedür
her mevc ṭutdı sāḥil-i deryāda bir kenār *(Gazel 26, Mısra 3). [seyl-i sirişküm,]*

seyl-vār: Sel gibi.

ṣafā-yı ḫāṭır ile gāh olur ki ġıbṭa-i baḥrüz
gehī keder buluruz **seyl-vār** jeng-peẕīrüz *(Gazel 75, Mısra 8). [seyl-vār,]*

seyr: Yürüme, yürüyüş; gitme, hareket.

şāh maḥmūdʿuñ ayāz olmış-ıdı manẕūrı
seyr-i mehtāb ḳıl ey serv olup cāme-kebūd *(Kaside 5, Mısra 22). [seyr-i,]*
ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i ṣaḥrā-yı cünūn itmege meyl itme dilā *(Gazel 2, Mısra 8). [seyr-i, --i]*
cān gözin açup yum gözüñi **seyr-i** ṣuverden
ey dil idegör ʿālem-i esrārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 13). [seyr-i, --i]*
ʿarz eyledi seyrümde cemālin baña yūsuf
seyr üzre idüm gibi gelür yārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 4). [seyr,]*
yaḳīnī gitdi meylüm bāġ-ı dehrüñ ġayrı **seyrinden**
beni öldürdi āh ol serv-i ḫōş-reftār reftārı *(Gazel 188, Mısra 9). [seyrinden, -i, -n, -den]*
ʿarz eyledi **seyrümde** cemālin baña yūsuf
seyr üzre idüm gibi gelür yārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 3). [seyrümde, -(ü)m, -de]*

seyr eyle-: Gezmek, gezinmek ‖ temaşa etmek.

seyr eyle cerāḥatleri şemşīr-i müjeñden
ḳıl çāk-i tenümden dil-i efgārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 9). [seyr eyle,]*
eşk-ile ruḫ-ı zerdüñi **seyr eyle** yaḳīnī
ger ḫvāce ḳıla dirhem ü dīnārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 11). [seyr eyle,]*
ġoncalar **seyr eylesem** yāḳūt-ı laʿlüñden cüdā
çeşm-i cāna her biri bir laʿlden peykān olur *(Gazel 54, Mısra 5). [seyr eylesem,]*

seyr id-: Gezmek, gezinmek ‖ temaşa etmek.

iltifātı yoḳ baña aslā diyü ġam çekmezin
seyr ider sāʿirler ile ol perī ġam bundadur *(Gazel 43, Mısra 10). [seyr ider,]*
rūmı bir hindūʿdur gūyā ki rām itmek diler
seyr ider ruḫsāruñı cānā ser-ā-ser kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 20). [seyr ider,]*

seyr idüp dil ḫānesin dimez ki leylā bundadur
geşt ider yabanları mecnūn temāşā bundadur *(Gazel 42, Mısra 1). [seyr idüp,]*
serv ü şimşād ḳaldı ḥayretde
seyr idüp nāzlarla reftāruñ *(Gazel 105, Mısra 10). [seyr idüp,]*
seyr idüp zülf-i nigārı dime kim kākül budur
gülsitān-ı ʿizz ü nāz içindeki sünbül budur *(Gazel 53, Mısra 1). [seyr idüp,]*
çeşmümde ʿaks-i dest-i muḥannāñı **seyr idüp**
ʿummāna düşdi pençe-i mercān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 3). [seyr idüp,]*

seyr it-: Gezmek, gezinmek || temaşa etmek.

oldı yoluñda āh-ıla çoḳ ʿāşıḳuñ ġubār
seyr it ne toz ḳoparsa gerek daḫı rūzgār *(Gazel 26, Mısra 2). [seyr it,]*
seyr it derūn-ı servde murġ āşiyānesin
baġrında başlar eylemiş āsīb-i rūzgār *(Gazel 26, Mısra 5). [seyr it,]*
seyr itmege ʿiẕāruñı ey māh bī-niḳāb
yüz yirde ḫāke düşdi şitābından āfitāb *(Gazel 12, Mısra 1). [seyr itmege,]*
çemeni nāz-ıla **seyr itmege** bülbüller-ile
çemenī cāmesini ol gül-i aḥmer giydi *(Gazel 193, Mısra 5). [seyr itmege,]*
ṣoyunsa girse ḥammāma ḳaçan ol serv-i sīmīn-ten
anı **seyr itmege** her cām olur bir dīde-i revzen *(Gazel 143, Mısra 2). [seyr itmege,]*

seyr ḳıl-: Seyretmek.

āsitānında seg-i kūyı nişānın **seyr ḳıl**
gülşen-i şādīde açılmış gül-i ḫandānı gör *(Gazel 38, Mısra 9). [seyr ḳıl,]*
şarḳ u ġarbı **seyr ḳıl** mirʿāt-ı iskender-miṣāl
çünki ruḫsāruñ-durur āyīne-i ʿālem-nümā *(Gazel 5, Mısra 5). [seyr ḳıl,]*

seyrān: Gezip dolaşma, gezme, gezinti; bakıp seyretme, temâşâ.

seyrāna gitdi ʿarz-ı cemāl itmedin nigār
gitdükçe cevr ider o perī-ruḫ nihān olup *(Gazel 16, Mısra 3). [seyrāna, -a]*

seyr-i dīdār it-: Sevgilinin seyri.

seyr-i dīdār itmege zāhid düşer rüʿyālara
ṣūret-i zībālara baḳmaz temāşā bundadur *(Gazel 42, Mısra 5). [seyr-i dīdār itmege, -me, -ge]*

seyyāl: Akan, akıcı.

ḳarāra yoḳ mededüm ṣabr ise ḫayāl-i muḥāl
o serv ise olımaz bād-ı āh-ıla **seyyāl** *(Müseddes 2, Mısra 10). [seyyāl,]*

seyyāre: Yürüyen, sabit olmayan yıldız.

maḥv olur gün yüzine ḳarşu nücūm-ı eşküm
mihr-i raḫşāna muḳābil olımaz **seyyāre** *(Gazel 174, Mısra 8). [seyyāre,]*

sezâ: Uygun, münasip, yaraşır.

ḳadr-i ʿālīñe degül ġayrı maḫādīm **sezā**
ṣanma her şaḫṣa maḥall ola maḳām-ı mahmūd *(Kaside 5, Mısra 11). [sezā,]*
sezā-durur bana bir raḫş-ı bād-pā çü felek
benem çü ʿarṣa-i medḥüñde pehlevān-ı cihān *(Kaside 6, Mısra 33). [sezā-durur, -ur]*

sīb: Elma. II Sevgilinin elmaya benzeyen çenesi.

ḥaremüñ ravza-i firdevs ruḫuñ verd-i ṭarī
ḳāmetüñ serv-i sehī **sībe** müşābih ẕeḳanuñ *(Gazel 112, Mısra 6). [sībe, -e]*

alurdum mīve-i maḳṣūdumı ṣāḫ-ı saʿādetden
eger ol serv **sīb-i** ġabġabından virse ṣeftālū *(Gazel 167, Mısra 6). [sīb-i,]*

sīb-ġabġab: Elma gerdanlı (şakak).

ol sükkerīn-leb ol **sīb-ġabġab**
ol ḫāl-i kevkeb ol zülf-i pür-çīn *(Gazel 156, Mısra 13). [sīb-ġabġab,]*

sıdḳ: Doğruluk, samimiyet.

ṣıdḳ-ıla rūmeli dilberlerine ol çāker *(Müseddes 1, Mısra 22). [ṣıdḳ-ıla, -ıla]*

ṣıḥḥat: Sağlık, sağlamlık.

hīç **ṣıḥḥat** yüzini görmedüm āh
olalıdan senüñ dil-efgāruñ *(Gazel 106, Mısra 7). [ṣıḥḥat,]*

ṣıḥḥat bul-: Şifa bulmak, iyileşmek.

lebüñ bir ḫastayı yad eylese cānā **bulur ṣıḥḥat**
niçün ben mübtelā-yı derd-i bī-dermānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 5). [ṣıḥḥat bulur,]*

ṣıma: Sımak: 1. Kırmak, bozmak. 2. Yenmek, mağlup etmek.

bir de sen **ṣıma** bu göñlüm şīşesin ey baġrı ṭaş
seng-i ṭaʿnından ʿadūnuñ inkisārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 7). [ṣıma,]*

sırr: Aklın erişemediği, açıklanamayan veya çözülemeyen şey, giz, gizem.

ḳılca olduġı miyānı bellüdür maḫfī degül
kimse amma irmedi **sırr-ı** dehān-ı yāra hīç *(Gazel 24, Mısra 6). [sırr-ı, --ı]*
gelmesün bu dergehe cānını ḳurbān itmeyen
ḫānḳāh-ı **sırr-ı** ʿışḳuñ yolu var erkānı var *(Gazel 28, Mısra 4). [sırr-ı, --ı]*
kāse **ṣınmaġ-ıla** bulmış ġayrıdan ḳays imtiyāz
ḫōr olmaḳ itlerüñden iftiḫārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 11). [ṣınmaġ-ıla, -g, -ıla]*

ṣıyal: Hamle etme, saldırma.

ʿāṣıḳ-ı sāde-dile beñzemek isterse zücāc
çalalum ṭaşlara ʿırzın **ṣıyalum** nāmūsın *(Gazel 152, Mısra 8). [ṣıyalum,]*

sidre: "Arabistan kirazı" demek olup tefsirlerde bu ağacın "Arşın sağ yanındaki İlahi bir ağaç" olduğu bildirilir. Hadislere göre ise altıncı ya da yedinci kat göktedir (Hadislerdeki bu iki farklılık şöyle telif edilmiştir ki "Kökü altıncı gökte, dalları yedinci göktedir."). Gökyüzüne yükselenlerin ancak buraya kadar çıkabileceği bildirilir. Sidre'nin ötesi Allah'ın Zat âlemidir. Sidre, beşer bilgisi ve amellerinin son hudududur. Sidre, kelimesi daha çok "münteha" kelimesi ile birlikte kullanılır. "Sidretü'l-münteha (Son uçtaki kiraz ağacı)" anlamındadır. Ulaşılabilecek en yüksek yer olduğu için sevgilinin uzun boyunu anlatmak için kullanılır.

feżā-yı ʿarşdayuz hem-cenāḥ-ı ṭāʿir-i ḳudsüz
bülend-mertebe bāzuz hümā-yı **sidre-mesīrüz** *(Gazel 75, Mısra 6). [sidre-mesīrüz, -mesirüz]*
sidre-veş ḳadr-i bülendüñ idüp allāh refīʿ
ey hümā-sāye ola ẓıll-i ẓalīlüñ memdūd *(Kaside 5, Mısra 39). [sidre-veş,]*

sidre misāl: Sidre ağacı gibi.

nihāl-i ʿömrüñi itsün dırāz **sidre-misāl** *(Kaside 1, Mısra 81). [sidre-misāl,]*

sifāl: Topraktan yapılmış kap. II Kadeh.

tāc u taḫta bir ḥaşīr-ile **sifāli** virmezin
başdan ehl-i ʿışḳ olanlar bī-ser ü sāmān gerek *(Gazel 98, Mısra 11). [sifāli, -i]*
açıldı çīnī **sifāl** içre aḳ ḳaranfiller
degül felekdeki yir yir kevākib-i raḫşān *(Kaside 3, Mısra 23). [sifāl,]*
külāh-ı cem saña ey sākin-i sarāy-ı sürūr
yeter baña seg-i kūyı **sifāli** dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 4). [sifāli,]*
seg-i kūyuñ **sifālin** başa almaḳ āsitānuñda
giyüp faġfūr tācın çīnʿe ḫāḳān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 11). [sifālin,]*
yaḳīnīʿye seg-i kūyuñ **sifālin** görmedüñ lāyıḳ
ḳulından iltifātın kesdi sulṭānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 9). [sifālin,]*
bāde nūş itsem seg-i kūyuñ **sifālinden** müdām
reşk-i cem itsem yaḳīnī ʿişret-i şāhānemi *(Gazel 198, Mısra 9). [sifālinden, -den]*

sifāl-i köhne: Eskimiş kadeh, çömlek.

ḫarābātuñ **sifāl-i köhnesin** tāc idinen mey-keş
gedā iken melāmet kişverine tāc-dār olmış *(Gazel 79, Mısra 3). [sifāl-i köhnesin,]*

siḥr eyle-: Sihir/büyü yapmak.

bilmezem her şeb ne **siḥr eyler** ḫayāl-i zülf-i dōst
pür ḳılur biñ başlu ejderhā-y-ıla vīrānemi *(Gazel 198, Mısra 3). [siḥr eyler,]*
dil almaḳda müjeñ ʿayyārdur efsūn oḳur ammā
ʿaḳıllar çāk olur **siḥr eylese** ol nergis-i cādū *(Gazel 167, Mısra 10). [siḥr eylese, -se]*

siḥr it-: Büyü yapmak, efsunlamak.

o ḫāl-i fitne-cūdan gözlerüñ tekmīl-i **siḥr itmiş**
ne kim taʿlīm olınsa ey perī ḳābildür insāna *(Gazel 172, Mısra 5). [siḥr itmiş,]*

siḥrun mübīn: Apaçık bir sihir.

ḫaṭṭuñı gördükçe ʿaḳlum aldurursam vechi var
levḥ-i ḫaddüñde yazılmış innehū **siḥrun mübīn** *(Kaside 2, Mısra 42). [siḥrun mübīn,]*

sikender: Kuran'da adı geçen Zülkarneyn ve Yunan tarihinde adı geçen Büyük İskender'in karıştırılmasıyla meydana gelmiş bir karakter.Kur'ân-ı Kerim'deki sûreleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri.

ḥızır-liḳā vü süleymān-bisāṭ āṣaf-ṣaf
sikender-āyet ü yūsuf-şiyem kelīm-benān *(Kaside 6, Mısra 6). [sikender-āyet, -āyet]*

sil-: Silmek, temizlemek.

al oldı dest-i yār **silerken** gözüm yaşın
ḳıldı bu reşk pençe-i mercānı münfaʿil *(Gazel 120, Mısra 7). [silerken, -er, -ken]*
dil ġubārın **silemez** fikr-i ḫaṭuñ laʿlüñsüz
hīç ġubār ola mı tiryāk-i mey-i nāba bedel *(Gazel 118, Mısra 3). [silemez, -e, -me, -z]*
ġubār-ı ḥüzni **siler** dillere ṣafā getürür
Yaḳīnī şiʿrüñi āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 9). [siler, -er]*
destüñ ey yāḳūt-leb yaşum **silerken** ḳan olur
baḥr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercān olur *(Gazel 54, Mısra 1). [silerken, -erken]*
gözümüñ ḳanlu yaşı yad olunmaz **sildügüñ** demler
mey-i laʿlüñle demler sürdügüm devrānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 3). [sildügüñ, -güñ]*
ġubār-ı ḥüzni **siler** dillere ṣafā getürür
bu şiʿr-i pāküñi āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 11). [siler, -(e)r]*
ḫastalar ḥālin bilmezsin gözümüñ yaşın **silmezsin**
derdüme devā ḳılmazsın ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 9). [silmezsin, -sin]*

silk-: (Üzerindekileri düşürmek için bir şeyi) Sallamak, sarsmak, silkelemek.

ḳaddüñe beñzedügiyçün senüñ ey naḫl-i cefā
serv ü şimşādı ṣabā bāġda **silker** ṣarṣar *(Gazel 30, Mısra 6). [silker, -er]*

silsile: Birbirine bağlı bir sıra oluşturan şeyler, zincirleme.

dil-i dīvānemi ser-ḥalḳa iden ʿuşşāḳa
ḥalḳa-i **silsile-i** zülf-i perīşānuñdur *(Gazel 50, Mısra 8). [silsile-i,]*

silsile-mūy: Saçı birbirine zincir gibi bağlanmış olan, sevgili.

gitdükçe bend olur ṣaçına rāh-ı ġamda dil
miskīn esīr-i **silsile-mūyān** olup gider *(Gazel 32, Mısra 6). [silsile-mūyān, -an]*

sīm: Gümüş.

ḳadeḥ-i **sīm-i** mücellāda ya bir ḳaṭre gül-āb
cām-ı billūrda yā āb-ı ḥayāt-efzāsın *(Gazel 151, Mısra 9). [sīm-i,]*
nūr-ı ruḫuñda ṣanma belürdi ḫaṭ-ı ġubār
bir **sīm** levḥa yazdı ḳazā sūre-i duḫān *(Gazel 140, Mısra 6). [sīm,]*
ruḫum ki zer gibi zerd ola **sīm** sāḳuñ-içün
idem tevbe *(Gazel 177, Mısra 7). [sīm,]*

sīm ü zer: Gümüş ve altın.

sīm ü zer ümīdiyle ḫarīdār ararlar
itdüm niçe yüz şāhid-i bāzārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 9). [sīm ü zer,]*

sīm ü zer ol-: Altın ve gümüş elde etmek.

ṭālib-i **sīm ü zer olma** ġam-ı dünyāyı çeküp
yeter a naḳd-i sirişküñle bu rūy-ı zerdüñ *(Gazel 109, Mısra 5). [sīm ü zer olma,]*

sīm-beden: Beyazlık, parlaklık yönünden gümüş bedenli (sevgili).

görüp ey **sīm-beden** laʿl-leb ü dendānuñ
dür ü mercānı o dem çıḳdı gözinden kānuñ *(Gazel 103, Mısra 1). [sīm-beden,]*

sīm-çihre: Gümüş yüzlü II gümüş gibi beyaz tenli.

ey **sīm-çihre** bende-i ḫāliş geçer saña
dīnār olursa ṭañ mı cihān içre muʿteber *(Gazel 126, Mısra 15). [sīm-çihre,]*

sīmīn-beden: Gümüşten beden. II Sevgilinin gümüş gibi parlak ve bembeyaz olan bedeni.

ey büt-i **sīmīn-beden** ṣūret-gerān-ı deyr-i çīn
ḳaldılar ḥayretde laʿl-i gevher-efşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 5). [sīmīn-beden,]*
reşk-i elfāẓ-ı güher-bāruñdan ey **sīmīn-beden**
başına lülü-yı şehvāruñ ṣadef zindān olur *(Gazel 54, Mısra 11). [sīmīn-beden,]*

sīmīn-ber: Gümüş vücutlu, vücudu gümüş gibi olan.

ḳabūl itdi duʿāmı ḥamdülillāh ḥazret-i bārī
ḳolum boynında ol **sīmīn-berüñ** zerrīn ḥamāʿildür *(Gazel 59, Mısra 4). [sīmīn-berüñ, -üñ]*

sīmīn-ten: Teni gümüş gibi beyaz olan güzel.

nuḳūd-ı eşküme baḳmaz o şāh-ı **sīmīn-ten**
Faḳīr diyü ider ben gedāya istiġnā *(Gazel 3, Mısra 5). [sīmīn-ten,]*
ruḫum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña hep reng-iden ey **sīm-ten** dildār sensin sen *(Gazel 150, Mısra 2). [sīm-ten,]*

sīmurg: Eski İran efsanelerinde Kaf dağında duran anka kuşu veya masal kuşu.

yaḳīnī ḳāf-ı meşaḳḳatde ben de **sīmurgın**
büyüklenüp müteferrid geçinmesün ʿanḳā *(Gazel 3, Mısra 11). [sīmurgın, -ın]*

sinān: "Sinan", Yusuf peygamberin lakabıdır ve erkek adı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca "sinan" sözcüğünün mızrak,süngü anlamı da bulunmaktadır.

o kişvere daḫı başmadı pāy peyk-i ḫayāl
li'enne midḥate bi-fażli **sinān** elfi sinīn *(Kaside 1, Mısra 68). [sinān,]*

sine: 1. Göğüs, bağır, sadr. 2. Gönül, kalp, yürek.

ḫançer-i ḫār-ıla ṣaḳın ki ider **sīneñi** çāk
gülüñ ey bülbül-i şūrīde yanından öte dur *(Gazel 40, Mısra 5). [sīneñi, -ñi]*
peykānlaruñ derūna geçerken ḳonar göçer
pür-sūz **sīnemüz** ṣanasın tāb-ḫānedür *(Gazel 57, Mısra 14). [sīnemüz, -müz]*
baş ḳoşup zülfüñle **sīneñ** öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 7). [sīneñ, -ñ]*
ḳanı **sīnem** gibi bir tāze açılmış gülşen
gülleri zaḫmlaruñ ġoncası peykānuñdur *(Gazel 49, Mısra 5). [sīnem, -m]*
ḫadeng-i ġamzeñe **sīnem** nişān olduġını bildüm
bi-ḥamdiʿllāh dilā sehm-i saʿādetden nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 5). [sīnem, -m]*
elif çek **sīneme** ey serv senden bir nişān ḳalsun
tenüñ nār-ı maḥabbet yanmadan ḫākister eylerse *(Gazel 161, Mısra 3). [sīneme, -m, -e]*
gelmeyüp **sīneme** ben ḫastayı bī-cān itme
a benüm iki gözüm rūḥ-ı revānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 7). [sīneme, -m, -e]*
bir nāvek-ile **sīneme** biñ revzen açdı yār
budur cihānda keşf ü kerāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 7). [sīneme, -m, -e]*
alduñsa tīrüñi nʿola mecrūḥ **sīneden**
peykānlaruñ yürekdedür ey ḳaşı yā hele *(Gazel 179, Mısra 3). [sīneden, -den]*
fāş eylemezdi ʿāleme derd-i derūnumuz
çāk olmasaydı ḫançer-i hecrüñle **sīnemüz** *(Gazel 73, Mısra 8). [sīnemüz, -müz]*
baş ḳoşup zülfüñle **sīneñ** öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 3). [sīneñ, -ñ]*
gökde gūyā ṭolanur mihr-i ziyā-baḫş-ı cihān
sīnesin māʿī libās itdi o māhuñ iḫfā *(Gazel 4, Mısra 8). [sīnesin, -si, -n]*
maʿden-i elmāsī bir deryā olur dil gūyiyā
cevher-i tīġuñ şu dem kim **sīnede** pinhān olur *(Gazel 54, Mısra 10). [sīnede, -de]*
dil ḫūn u cān figār ciger rīş **sīne** çāk
derd-i firāḳ ile iderin āh-ı derd-nāk *(Gazel 96, Mısra 1). [sīne,]*
mürde-diller hāy u hū ḳılsun ṣaçuñçün **sīnede**
tekyede lā-büd şeb-i ḳadr olıcaḳ iḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 3). [sīnede, -de]*
tā kim yakīnī **sīnesine** kesdi naʿller
ʿuşşāḳuñ içre oldı mekānı ṣaf-ı niʿāl *(Gazel 116, Mısra 13). [sīnesine, -si, -n, -e]*
kāşki olsa ser-ā-pā **sīnede** yüz biñ zebān
her birin gül ruhlaruñ şevkında gūyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 7). [sīnede, -de]*
ġılāf-ı **sīnede** eglendi tīġ-ı ʿuryānuñ
ininde uyḳuya varmış yılana beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 3). [sīnede, -de]*
nʿeylerem gülzārı begüm verd-i rūyuñdan cüdā
sīne ḳanlu dāġlarla lālezārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 10). [sīne,]*

derūn-ı āyinede ʿaksi çāk ider yaḳasın
Baḳar ki āyineye itse **sīnesin** ʿuryān *(Gazel 136, Mısra 8). [sīnesin, -si, -n]*
sīnemdeki her dāġ açılup bir güle döndi
ol serv ne var itse bu gülzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 7). [sīnemdeki, - m, -de, -ki]*
gökden ne yaġar ḳʿanı kabūl eylemeye ḫāk
atsa o melek **sīneñe** tīr itme şikāyet *(Gazel 19, Mısra 6). [sīneñe, -ñ, -e]*

sīne-i mecrūḥ: Yaralı göğüs, yaralı gönül, acılı, kederli gönül.

tīrüñ ki geldi **sīne-i mecrūḥa** ey ṣanem
didi ki biz cerāḥat-i ʿuşşāḳa merhemüz *(Gazel 73, Mısra 11). [sīne-i mecrūḥa,]*

sīne-i sūzān: *(*Aşığın) Yanan bağrı, yüreği.

āteşine **sīne-i sūzānumuñ** ṣu sepmege
devletüñde iki çeşm-i eşk-bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 3). [sīne-i sūzānumuñ,]*

sīnem üzre: Göğüs üstüne.

ḳāmetüñ hecrinde ʿazm itdi belā ṣaḥrāsına
sīnem üzre her elif bir reh-güẕārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 6). [sīnem üzre,]*

sīnemi del-: Bağrını delmek, ızdırap vermek, üzmek, kederlendirmek; delik açmak.

düşdi dile dünyā ġamı ḳan ṭutdı çeşm-i pür-nemi
tīġ-ı ġam-ıla **sīnemi deldüm** meded deldüm meded *(Gazel 25, Mısra 8). [sīnemi deldüm, -dü, -m]*

sinīn: Seneler.

o kişvere daḫı başmadı pāy peyk-i ḫayāl
li'enne midḥate bi-faẓli sinān elfi **sinīn** *(Kaside 1, Mısra 68). [sinīn,]*

sipāh: Asker, ordu.

sipāh-ı eşk-ile talan idem göñül şehrin
o şāh-ı ḫüsn eger isterse inhizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 5). [sipāh-ı,]*
sipāh-ı kūy-ı felek-iʿtibārı encüm-i çarḫ
kemīne çāker-i eyvān-ı ḳudreti keyvān *(Kaside 6, Mısra 29). [sipāh-ı,]*

sipāh-ı ʿışḳ: Aşk askeri.

ṣaḥrāda lāle ṣanma yaḳīnī **sipāh-ı ʿışḳ**
ḳurdı feżā-yı ʿāleme gül-gūn otaġumuz *(Gazel 69, Mısra 13). [sipāh-ı ʿışḳ,]*

sipās: Hamd, şükür, sena, mahmidet.

her ne niyāz var-ısa ol dil-rübāya ḳıl
cümle **sipās** u minneti ey dil ḫudāʿya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 2). [sipās,]*

siper: Ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.

dil giriftār-ı ser-i zülf-i perīşānuñdur
dāġ-ı sīnem **siper-i** nāvek-i müjgānuñdur *(Gazel 49, Mısra 2). [siper-i,]*
lemʿa-i tīġuñ ide pertev-i mihri zāʿil
reşk-i ḫurşiyd-i cihān-tāb ola ey meh **siperüñ** *(Gazel 114, Mısra 10). [siperüñ, -üñ]*

sipihr:*1*. Gök, semâ, âsuman. mec. Tâlih, baht, kader, felek.

cevr itdügi içün döne döne bu ḫastaya
virdüm **sipihre** ṣarṣar-ı āhumla inḳılāb *(Gazel 11, Mısra 6). [sipihre, -e]*

ey nāle-i yaḳīnī **sipihri** ṭoḳuz ṭolan
bir aydur ki ol meh-i tābān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 15). [sipihri, -i]*
sipihr zāviye-i rifʿatüñde bir abdāl
dilīr-i rezm-i keremsin irer mi saña kirām *(Kaside 1, Mısra 61). [sipihr,]*
sipihr-i burc-ı temkīn ü mihr-i burc-ı yaḳīn
seḥāb-ı reʾfet-i bārān-ı raḥmet-i müteʿāl *(Kaside 1, Mısra 17). [sipihr-i, --i]*

sipihr-i cemāl: Güzelliğin gökyüzü.

hemīşe nāmuñı ẕikr itsün ey **sipihr-i cemāl**
kitāb-ı dānişüñüñ noḳṭasın bilen kişiye *(Kaside 1, Mısra 55). [sipihr-i cemāl,]*

sipihr-i fażl: Faziletli gök.

sipihr-i fażl u maʿārifde gerçi mihr-i münīrüz
ḳapuñda ey meh-i ḫūrşiyd-çihre ḫāk-i ḥaḳīrüz *(Gazel 75, Mısra 1). [sipihr-i fażl,]*

sipihr-i kemāl: Olgunluk göğü, seması, feleği.

teʾennī ile olur ḥāṣıl ey **sipihr-i kemāl**
irer mi ẕihnüñe hīç ḥiddet-ile sürʿatde *(Kaside 1, Mısra 35). [sipihr-i kemāl,]*

sipihr-i naẓm: Şiir göğü.

sipihr-i naẓmda encüm gibi maḥv oldı şāʿirler
olaldan ben maʿārif burcunuñ ḫurşiyd-i raḫşānı *(Gazel 187, Mısra 13). [sipihr-i naẓmda, -da]*

sipihr-i nīl-gūn: Lacivert renkli gökyüzü.

zemīn dil-teşne-i bārān-ı luṭfuñ baḥr şūrīdeñ
sipihr-i nīl-gūn ser-geştedür sen mihr-i raḫşāna *(Gazel 171, Mısra 6). [sipihr-i nīl-gūn,]*

sipihr-serīr: Gökyüzü tahtı.

bu cāygāh-ı ḥudūṣa nigāh ḳılmazuz aṣlā
Yaḳīnī şāh-ı bülendüz şeh-i **sipihr-serīrüz** *(Gazel 75, Mısra 10). [sipihr-serīrüz,]*

sīr-āb id-: Susuzluğu gidermek, suya kandırmak.

yalman-ı tīġı kesmedi ḳalbüñ ṣusuzluġın
sīr-āb ider mi teşne-i maḥrūrı hīç serāb *(Gazel 12, Mısra 10). [sīr-āb ider,]*

sirāc: Mum, kandil, meşale, aydınlatma aleti.

ṣuʿāʿ-ı āh-ıla ḫum-ḫānemüz olur rūşen
dimeñ ki şām-ı belāda **sirācumuz** yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 8). [sirācumuz, -umuz]*

sirişk: Gözyaşları.

ẓuhūr-ı berḳ-ı ḫātıf bāʿiṣ-i bārān olur gūyā
sirişk-i çeşmüme ol tīġ-ı āteş-bār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 10). [sirişk-i,]*

sirişk-i çeşm: Gözlerden akan yaş.

sirişk-i çeşm reşk-i pāy-būs-ı cūy-bār eyler
ḫırāmān olsa ṣaḥn-ı bāġda ol ḳāmet-i dil-cū *(Gazel 167, Mısra 11). [sirişk-i çeşm,]*

sirişk-i dīde: Aşığın gözündeki gözyaşı.

sirişk-i dīdesini cūybār iden ʿāşıḳ
o serv-ḳāmeti eyler mi der-kenār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 7). [sirişk-i dīdesini, -si, -ni]*

sirişt: Yaratılış, huy, mizaç.

sirişt olmamış-ıdı dest-i ḥaḳʿla ḳāleb-i ādem
Yaḳīnī ḫāke deryā gibi mefrūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 13). [sirişt,]*

sitāre: Yıldız II talih, baht.

sitāre olmaz-ısa āfitāba hem-pehlū
nedür ya mihr-i ʿiẕārında ḫāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 5). [sitāre,]*
ṭāliʿüm naḥs gözüm yaşlu **sitārem** düşkün
itmedük nesne mi var çarḫ-ı sitem-ḫvāh baña *(Gazel 7, Mısra 9). [sitārem,]*

sitāre-sipāh: Yıldız ordusu.

meh-i sipihr-i şeref ḫusrev-i **sitāre-sipāh**
muḥīṭ-i ḳāf-vaḳār āfitāb-ı berḳ-ʿinān *(Kaside 6, Mısra 3). [sitāre-sipāh,]*

sitem: Zulüm, eza, cefa.

ṭāliʿüm naḥs gözüm yaşlu sitārem düşkün
itmedük nesne mi var çarḫ-ı **sitem-ḫvāh** baña *(Gazel 7, Mısra 10). [sitem-ḫvāh, -vah]*

sitemger: Zalim, haksızlık eden.

aldı mekr ü ẓulm-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış **sitemger** kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 12). [sitemger,]*
aldı ẓulm ü mekr-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış **sitemger** kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 18). [sitemger,]*
ne rūzgār **sitemgerligine** ġāyet var
ne ẓulm ü cevrine ol ẓālimüñ nihāyet var *(Müseddes 2, Mısra 21). [sitemgerligine, -ligine]*

siyāh: Siyah, kara.

libās-ı kaʿbede olan **siyāh** şāl içün
ʿizāruñ üzre hat-ı bī-miṣāl hakkıyçün *(Gazel 164, Mısra 3). [siyāh,]*
siyāh olursa libāsı nʿola o meh-rūnuñ
çerāġ dibi ḳarañu olur meṣeldür bu *(Gazel 168, Mısra 5). [siyāh,]*

siyeh: Siyah, kara.

dem-i şafaḳla ʿalīl olmış-ıdı çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı **siyeh** perde ḳılmaġa ḫōş-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 4). [siyeh,]*
ʿārızuñda ol **siyeh** ḫaṭlar ki vardur fevc fevc
şan ḫabeş kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn *(Kaside 2, Mısra 7). [siyeh,]*

siyeh ebrū: Kara kaş.

şanma cismüñle güzeldür yed-i beyzā ancaḳ
ḫāl-i hindū da güzel ol **siyeh ebrū** da güzel *(Gazel 119, Mısra 6). [siyeh ebrū,]*

siyeh-rū: Yüzü kara, günahkar, utanmaz.

ḳad-i mevzūnuña fütāde geçer
sāye yanuñda bir **siyeh-rūdur** *(Gazel 52, Mısra 12). [siyeh-rūdur, -dur]*

sofi: Sofu, ehl-i tasavvuf.

āhumı germ eylerin ʿışḳ āteşiyle her nefes
ṣanma **ṣōfī** ben senüñ gibi dem-i serd isterin *(Gazel 157, Mısra 6). [ṣōfī,]*
niʿmet-i dünyāya **ṣōfī** ṭutmayup ṣāfī geçer
fikr-i esrār-ı hüviyyet eyler ol ḫayrānı gör *(Gazel 38, Mısra 3). [ṣōfī,]*
anı nūş eyleyen āb-ı ḥayāt-efzāya meyl itmez
mey ü ṣaḥbāda el-ḥaḳ başḳa **ṣōfī** bir ṣafā vardur *(Gazel 51, Mısra 10). [ṣōfī,]*
hevā-yı ʿışḳ-ıla cūş itdügümçün taʿn ider **ṣōfī**
ne bilsün tīre-diller neydügin deryā-yı ʿummānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 7). [ṣōfī,]*
zencīr-i ser-i zülfi hevāsında degülseñ
başuñda nedür **ṣōfī** bu sevdā-yı sefāhet *(Gazel 20, Mısra 4). [ṣōfī,]*
düşümde tevbe vire diyü bādeden **ṣōfī**
Yaḳīnī dīdelerüm itdi ḫvābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 9). [ṣōfī,]*
ḥaḳīḳat üzre cihān içre bir muṣāḥib yoḳ
meger ki **sōfī** gibi ḫalvet içre ṣoḥbet idem *(Gazel 125, Mısra 8). [sōfī,]*
ger acı dil virürse **ṣōfī** yaḳīnī saña
sen daḫı rīş-ḫand it ṭurma piyāza başla *(Gazel 170, Mısra 9). [ṣōfī,]*

sōfī-i ṣad-sāle: Yüz yıllık sôfî.

bulımaz ehl-i ḫarābātuñ bir ednā pāyesin
ṣōfī-i ṣad-sāle yüz kez olsa ṣāḥib-erbaʿīn *(Gazel 155, Mısra 8). [ṣōfī-i ṣad-sāle,]*

sofra: Üzerine yiyecekler, içecekler, tabak, kaşık, çatal vb. konularak çevresine oturulup yemek yenilecek şekilde düzenlenmiş masa, sini, yaygı vb.

sofra-i vaṣlına irmezsem o şāh-ı keremüñ
ġam tenūrında yaḳīnī niçe bir yanam ben *(Gazel 145, Mısra 17). [sofra-i, -i]*

soḫbet: Konuşmak, muhabbet etmek.

ḳatılmaz ecel daʿvete geldükçe dile ġam
ḥācet degül e **ṣoḫbet-i** yārāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 8). [ṣoḫbet-i,]*

soḫbet id-: Sohbet etmek, muhabbet etmek.

ḥaḳīḳat üzre cihān içre bir muṣāḥib yoḳ
meger ki sōfī gibi ḫalvet içre **ṣoḫbet idem** *(Gazel 125, Mısra 8). [ṣoḫbet idem, -em]*
tenhā ḫayāl-i laʿlüñ-ile **ṣoḫbet itmege**
pürdür şarāb-ı eşk-ile iki ḳabaġumuz *(Gazel 69, Mısra 7). [ṣoḫbet itmege, -ge]*

soḳaḳ ṣoḳaḳ: Her yer, karış karış.

vardum segān-ı kūyın aradum **ṣoḳaḳ ṣoḳaḳ**
yā rab ne ḥikmet oldı ki yārān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 11). [ṣoḳaḳ ṣoḳaḳ,]*

sol: " Şu " işaret sıfatı.

ṣol cām-ı mey ki dāʿire-gird-i ḥabābdur
mirʿāt-durur ki cilvegeh-i āfitābdur *(Gazel 45, Mısra 1). [ṣol,]*
ṣol gelen nāz-ıla serv-i gül-ʿiẕārumdur benüm
cūşa gelsün seyl-i eşküm ol bahārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 1). [ṣol,]*
dāʿimā bezm-i maḥabbetde belā cāmın çeker
Sāḳıyā **ṣol** kim ola mest-i mey-i bezm-i elest *(Gazel 21, Mısra 4). [ṣol,]*
hezārı nār-ı şevḳıyla yaḳup ḳılmaġa ḫākister
gül-i ḥamrādaki **ṣol** āteşīn ruḫsār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 4). [ṣol,]*
ṣol cām-ı mey ki dāʿire-gird-i ḥabābdur
mirʿāt-durur ki cilvegeh-i āfitābdur *(Gazel 45, Mısra 1). [ṣol,]*
ṣol gelen serv-i sehī gül-çihre ancaḳ ġālibā
bāġ-ı ḫüsnüñ ġoncası didükleri bülbül budur *(Gazel 53, Mısra 3). [ṣol,]*

şol gelen ġonca-leb ol verd-i muṭarrā ancaḳ
ṣalınan nāz-ıla ol serv-i dil-ārā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 1). [şol,]*

sol-: Sararıp solmak, sararmak.

baḳ ḫāṭır-ı pür-gerdüme raḥm eyle rūy-ı zerdüme
bir çāre eyle derdüme **şoldum** meded **şoldum** meded *(Gazel 25, Mısra 10). [ṣoldum, -du, -m]*
baḳ ḫāṭır-ı pür-gerdüme raḥm eyle rūy-ı zerdüme
bir çāre eyle derdüme **şoldum** meded **şoldum** meded *(Gazel 25, Mısra 10). [ṣoldum, -du, -m]*

şolaḳ-zāde: Solak oğlu.

vefā itmezse nʿola ger **şolaḳ-zāde** ʿalī bālī
ḳulı ḳurbānıyam anuñ hemān dünyāda ṣaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 7). [ṣolaḳ-zāde,]*

şoñ: Bir şeyin en sonra olan veya ortaya çıkan bitiş, tükeniş kısmı, bitme tükenme noktası, nihâyet.

ḥuzūrından ayırdı ʿışḳı yāruñ bī-ḥuzūr oldum
şoñında her ḥuzūruñ ey yaḳīnī bir belā vardur *(Gazel 51, Mısra 14). [ṣoñında, -ı, -(n)da]*
soñ demümdür o serve irmedüm āh
hem-demüm āh u vā-durur her gāh *(Gazel 183, Mısra 1). [soñ,]*

şoñ peşīmānlıḳ aṣṣı itmez: Son pişmanlık fayda vermez (etmez); iş işten geçtikten sonra pişman olmanın yararı yoktur.

ḫarīdār olma naḳd-i cān-ıla her yūsuf-ı ḥüsne
Yaḳīnī hecri yād it **aṣṣı itmez şoñ peşīmānlıḳ** *(Gazel 93, Mısra 10). [ṣoñ peşīmānlıḳ aṣṣı itmez,]*

sonra: "-nin ardından, … arkasından; müteakiben" anlamlarında zarf.

diller anı şāneler **şoñra** müşevveş-bāl olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 5). [ṣoñra,]*
diller anı şāneler **soñra** perīşān-ḫāl olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 5). [soñra,]*

sor-: Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

yakīnī hastanuñ hālin **sorarsa** o tabīb-i dil
ʿacāyib derde uġramış işidenden ıraġ olsun *(Gazel 162, Mısra 9). [sorarsa, -ar, -sa]*
şorar-ısañ dil-i şūrīde mācerāsından
vücūd fülkini ġarḳ itdi baḥr-ı eşk-i revān *(Kaside 3, Mısra 27). [ṣorar-ısañ, -ar, -ı, -sa, -ñ]*
bīmār ḫāṭırın **şora** gel ey ṭabīb-i cān
kim fürḳat eyledi yirümi pister-i helāk *(Gazel 96, Mısra 3). [ṣora, -a]*
şorarlar-ısa nedür ḥāl-i ḳalb-i nālānum
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 31). [ṣorarlar-ısa, -ısa]*

sög-: Sövmek, kötü söz söylemek.

bir merḥabāya cān ü dili al da **sög** baña
senden yañadur ey boyu şimşād elüñ biri *(Gazel 200, Mısra 5). [sög,]*

söyle-: Demek, söylemek, dile getirmek.

görince ol şehi güftāra ḳudretüm ḳalmaz
Yaḳīnī ḥāl-i dil-i zārı niçe **söyleyeyin** *(Gazel 160, Mısra 10). [söyleyeyin, -y, -e, -y, -in]*
vaṣf-ı bihişt-i kūyı ṭururken ḥabībümüñ
ḥāl-i caḥīmi **söyleme** vāʿız aẕābdur *(Gazel 45, Mısra 8). [söyleme, -me]*
leb-i şīrīnüñ-ile ṭūtī-i ṭabʿum **söyler**
hey hümā āyine-i rūyuñı ḳarşu göster *(Gazel 30, Mısra 1). [söyler, -r]*

rind-i bezm-i ʿışḳ iseñ ol hem-dem-i āh u enīn
çaġırup bu ṣavtı **söyler** sāzlar ṣanma ṭanīn *(Gazel 155, Mısra 2). [söyler, -r]*
bāġda serv-i sehīler ne ḳadar olsa bülend
iremez ḳāmetüñe **söyleyelüm** ṭoġrusın *(Gazel 152, Mısra 6). [söyleyelüm, -y, -elüm]*
ne disün **söylesün** ālām-ı ġamı ṭūṭī-i dil
diñlemezsin sözin añlarsın anuñ efsāne *(Gazel 173, Mısra 3). [söylesün, -sün]*
dizilür rişte-i cāna niçe lūlū-yı ḫōş-āb
dürc-i laʿlīnin açup **söylese** gevher-pāre *(Gazel 174, Mısra 4). [söylese, -se]*
laʿlüñ metāʿına dem-i naḳd al gözyaşın
itme bahāne **söyle** efendi bahā nedür *(Gazel 57, Mısra 6). [söyle,]*

söylen-: Konuşulmak, ağızdan ağıza gezmek.

aldı zīr-i destine ḳaddüñ çenārı ḍarb-ı dest
söylenür ellerde bu kim dest-ber-bālā-yı dest *(Gazel 21, Mısra 2). [söylenür, -ür]*

söylet-: Konuşturmak, içindekileri dökmek, feryat ettirmek.

ḳarşu göster ruḫ-ı gül-berginüñ āyīnesini
ṭūṭī-i ṭabʿumı **söyletmege** ey şekker-leb *(Gazel 13, Mısra 6). [söyletmege, -meġ, -e]*

söyün-: Sönmek, parlaklığı gitmek.

pür-āteş oldı şuʿle-i ʿışḳ-ıla dāġumuz
nār-ı ġam-ıla yandı **söyünmiş** çerāġumuz *(Gazel 69, Mısra 2). [söyünmiş, -miş]*

söz: Ağızdan çıkan bir veya daha fazla heceden meydana gelen, mana ifade eden kelime veya kelime topluluğu, laf,lafız, kelam.

ġayrıyı iḥyā idüp her dem beni eyler helāk
sözlerüñ ʿīsī-i devrān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 8). [sözlerüñ, -ler, -üñ]*
ḫurşiyd-veş yaḳīnī ṭulūʿ itse **sözlerüñ**
encüm gibi görinmeye eşʿār-ı ḫāverī *(Gazel 200, Mısra 9). [sözlerüñ, -ler, -üñ]*
işiden yüzüñüñ esrārını lā-yaʿḳıl olur
sen bu **sözlerle** yaḳīnī bizi ḥayrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 12). [sözlerle, -lerle]*
ey yaḳīnī lebi vaṣfın idemezsin o mehüñ
her **sözüñ** ʿīsī-i cān-baḫşdan ilhām olsa *(Gazel 175, Mısra 14). [sözüñ, -üñ]*
ey yaḳīnī bu **sözüñ** ḥaḳ-durur inkār olmaz
içlerinde bularuñ ẕerre ḳadar ʿār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 29). [sözüñ, -üñ]*
ḥarf atsalar kelāmuma cühhāl ġam yimem
söz ey yaḳīnī şāʿir-i şīrīn-edādadur *(Gazel 41, Mısra 10). [söz,]*
leb-i laʿlüñle tenhā **sözlerüm** var cām-ı mey içse
Yıḳılsa bir yaña aġyārdan olsa cüdā meclis *(Gazel 77, Mısra 9). [sözlerüm, -ler, -üm]*
leb-i şīrīn-i şekker-bāruñuñ tekrār ider vaṣfın
Yaḳīnīʿnüñ anuñçün her **sözü** ḳand-ı mükerrerdür *(Gazel 61, Mısra 12). [sözü, -ü]*
ne disün söylesün ālām-ı ġamı ṭūṭī-i dil
diñlemezsin **sözin** añlarsın anuñ efsāne *(Gazel 173, Mısra 4). [sözin, -i, -n]*
pīr-i muġān naṣīḥatini tut mey al ele
vāʿız **sözini** fikr ider olsañ meʿāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 6). [sözini, -i, -n, -i]*
özüñi kān **sözüñ** güher ḳıldı
naẓar-ı himmet-i şeh-i ʿādil *(Gazel 122, Mısra 13). [sözüñ, -üñ]*

söz aç-: Bahis konusu etmek, söylemek.

laʿli yanında **söz açamazsın** o gül-ruḫuñ
ey ġonca sen gerekse gül açıl gerek ṭarıl *(Gazel 120, Mısra 5). [söz açamazsın, -mazsın]*
leb-i laʿlüñ leṭāfetde **söz açsa** rūḥ-perverdür
hemānā ol büt-i ʿīsī-nefes rūḥ-ı muṣavverdür *(Gazel 61, Mısra 1). [söz açsa,]*

şu: Saf, berrak ve akıcı madde: su.

ṣuyı bol raʿnā havāsı var sürūr-efzā maḳām
gel olalum ḫāne-i mey-ḫānede ehl-i nişest *(Gazel 21, Mısra 5). [ṣuyı, -y, -ı]*
ṣu mihre ẕerre-i ser-geşte olma kim her gün
yüzi **ṣuyın** döke gün gibi ḫāke her yirde *(Gazel 178, Mısra 4). [ṣuyın, -y, -ı, -n]*
ṣu gibi alçaġʿaḳarsın beni odlara yaḳarsın
ne ḳıya ḳıya baḳarsın ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 3). [ṣu,]*
āteşine sīne-i sūzānumuñ **ṣu** sepmege
devletüñde iki çeşm-i eşk-bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 3). [ṣu,]*

ṣu gibi: Su gibi. (Benzetme durumunda)

mizācı āteş anuñ biz **ṣu gibi** māʿil aña
o mihr-i ʿālem-ile imtizācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 3). [ṣu gibi,]*

ṣu sep-: Su serpmek, su dökmek, sulamak II ferahlatmak, rahatlatmak.

olmamaġa ġuṣṣa tennūrında ḫākister göñül
ṣu sepen bir pāre çeşm-i eşk-bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 8). [ṣu sepen, -en]*

suʿāl: Soru, soru sorma.

cevāb-ı rūḥ-fezā-yı mesīḥ-i meryem içün
kelīmʿe ṭūrʿda olan **suʿāl** ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 6). [suʿāl,]*

suʿāl eyle-: Sormak, araştırmak.

ġamuñ esrārınuñ keyfiyyetin benden **suʿāl eyle**
ne ḥāletdür anı ʿışḳuñla ḥayrān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 7). [suʿāl eyle,]*

ṣubḥ: Sabah.

nücūm gibi yanam **ṣubḥ** olınca şevḳumdan
ḫudā ger eyleye bīdār-ı kūy-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 3). [ṣubḥ,]*
nesīm-i **ṣubḥ** urur aña selāsil ü aġlāl
cihānı kim ṭolanur ḫınk-i çarḫ bir günde *(Kaside 1, Mısra 45). [ṣubḥ,]*
dest-i şevḳ-ıla girībānın çeküp çāk itdi **ṣubḥ**
gül gibi ey lāle-ruḫ çāk-i girībānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 11). [ṣubḥ,]*
gül-ruḫuñ şevḳına her **ṣubḥ** oluruz zemzeme-gīr
bülbül-i gülşene dem-sāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 11). [ṣubḥ,]*

ṣubḥ gibi: Sabah gibi.

mihrüñle tā ki **ṣubḥ gibi** ṣādıḳ olmışuz
Raḫşende oldı pertev-i nūr-ı cebīnümüz *(Gazel 74, Mısra 5). [ṣubḥ gibi,]*

ṣudūr: Büyük zatlar, sadrâzamlar ve bilhassa kazaskerler.

ḫudāygān-ı **ṣudūr-ı** zamāne şemsü'd-dīn
ʿimād-ı ḳubbe-i iḳbāl ü ḳıble-i iclāl *(Kaside 1, Mısra 21). [ṣudūr-ı,]*

suḫan bezmi: Söz meclisi.

suḫan bezminde çekdi cām-ı naẓmuñ cürʿasın cāmī
o meyden geçdi ol ammā ben aldum şimdi meydānı *(Gazel 187, Mısra 7). [suḫan bezminde,]*

suḫan-dān: Söz etmesini bilen, söz bilir, şair, edip.

dimezdi bu resm üzre tekellüflü ġazeller
olmasa yaḳīnī-i **suḫān-dāna** tekellüf *(Gazel 91, Mısra 16). [suḫān-dāna,]*
hümā-yı ʿarş-pervāzam bülend-āvāz şehbāzam
şeker-ḫā ṭūṭīyem hem bülbülem gūyā **suḫan-dānam** *(Gazel 124, Mısra 6). [suḫan-dānam,]*

suḫan-sāz: Söz yazan, söz söyleyen. || Şair.

ney gibi nāle ile şerḥ iderüz sūz-ı dili
bezm-i ʿışḳ içre **suḫan-sāz** ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 10). [suḫan-sāz,]*

ṣuḥuf: Allah'ın, dört büyük kitaptan başka, Cebrail vasıtasıyla bazı peygamberlere gönderdiği sayfalar.

kākülüñ kim perdedür ḫaṭ-ı leb-i cān-bāḫşuña
ḫażret-i ʿīsāʿya ṣan **ṣuḥuf** indürür rūḥüʿl-emīn *(Kaside 2, Mısra 32). [ṣuḥuf,]*

ṣulehā: Günah işlemeyen salih kimseler.

ḳorḳuluḳ çekmedin geçen **ṣuleḥā**
köprüdür ādeme ecel didiler *(Gazel 34, Mısra 7). [ṣuleḥā,]*

sulṭān: Hükümdar, sultan.

kişver-i ġamda begüm gerçi ki **sulṭānam** ben
āsitānuñda velī bende-i fermānam ben *(Gazel 144, Mısra 1). [sulṭānam, -am]*
serīr-i salṭanatda tāca maġrūr olma **sultānum**
başına ʿāḳıbet çoḳ tāc-dāruñ tāc dar olmış *(Gazel 80, Mısra 3). [sultānum, -um]*
ḳul oldum ʿışḳa oldum ḳayd-ı bend-i ġuṣṣadan āzād
serīr-i mülk-i istiġnāda şimdi ben de **sulṭānam** *(Gazel 124, Mısra 8). [sulṭānam, -am]*
sen perī içün yaḫod ḫayl-i melek nāzil olup
kaʿbe-i kūyuñ ziyāret itdi **sulṭānum** ʿalī *(Gazel 196, Mısra 6). [sulṭānum, -um]*
yaḳīnīʿye seg-i kūyuñ sifālin görmedüñ lāyıḳ
ḳulından iltifātın kesdi **sulṭānumdan** ummazdum *(Gazel 129, Mısra 10). [sulṭānumdan, -um, -dan]*

sulṭān eyle-: Sultan konumuna getirmek. II himmet bağlamında iç âleminde mertebesini yükseltmek.

beni luṭf it ṣafā mışrına **sulṭān eyle** sulṭānum
ʿadūnuñ başına dünyāyı zindān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 1). [sulṭān eyle,]*

sulṭān maḥmūd: Gazneli Sultan Mahmud.

sen felekde yirümi ḳadr-ile berter ḳılduñ
ber-murād itmedi firdevsīʿyi **sulṭān maḥmūd** *(Kaside 5, Mısra 34). [sulṭān maḥmūd,]*

sulṭān ol-: Padişah olmak; hükmetmek.

ey gedā ol şehe çün bende-i fermān olduñ
eyle farz it ki ḳamu ʿāleme **sulṭān olduñ** *(Gazel 101, Mısra 2). [sulṭān olduñ, -dun]*
cihānda mālik olmaḳ vaṣlına bir yūsuf-ı ḥusnüñ
ʿazīz-i ʿālem olup mışrʿa **sulṭān olmadan** yigdür *(Gazel 58, Mısra 4). [sulṭān olmadan,]*

sulṭānum: 1.Sultanlara hitap sözü 2. 'Gönlümün sultanı' (sevgili için).

iltifāt ister cenābuñdan yaḳīnī müst-mend
ol gedā lāyıḳ-durur **sulṭānum** iḥsān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 10). [sulṭānum,]*
beni luṭf it ṣafā mışrına sulṭān eyle **sulṭānum**
ʿadūnuñ başına dünyāyı zindān eyle **sulṭānum** *(Gazel 130, Mısra 1). [sulṭānum,]*
beni luṭf it ṣafā mışrına sulṭān eyle **sulṭānum**
ʿadūnuñ başına dünyāyı zindān eyle **sulṭānum** *(Gazel 130, Mısra 2). [sulṭānum,]*

göñül mülkini yap yap dest-i luṭfuñ eylesün maʿmūr
belā bünyādını ḳalbümde vīrān eyle **sulṭānum** *(Gazel 130, Mısra 4). [sulṭānum,]*
ṭulūʿ itsün ümīdüm kevkebi burc-ı ʿināyetden
şeref nūrın cebīnüm üzre tābān eyle **sulṭānum** *(Gazel 130, Mısra 6). [sulṭānum,]*
açılmadı ḥicāb-ı ġamda ḳaldı ġonca-i ḳalbüm
nesīm-i luṭf-ı cān-baḫşuñla ḫandān eyle **sulṭānum** *(Gazel 130, Mısra 8). [sulṭānum,]*
ḳapuñda bende-i fermān-ber olmaḳ tek naṣīb olsun
ne emrüñ var-ısa cān üzre fermān eyle **sulṭānum** *(Gazel 130, Mısra 10). [sulṭānum,]*
ḫas u ḫāṣāk-i ġamdan pāk ḳılsun vādī-i ḳalbi
kerem seyl-ābını her cūda cūyān eyle **sulṭānum** *(Gazel 130, Mısra 12). [sulṭānum,]*
ḥarīmüñ kaʿbe nāmuñ aḥmed ü ben anda ḥassānʿam
şefāʿat pertevin cismümde raḫşān eyle **sulṭānum** *(Gazel 130, Mısra 14). [sulṭānum,]*
ḳapuñda derd ü fāḳayla göñül bīmār u ʿācizdür
bu derde şerbet-i luṭfuñla dermān eyle **sulṭānum** *(Gazel 130, Mısra 16). [sulṭānum,]*
icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla hem-sifāl olsun
Yaḳīnī bendeñe bir manṣıb iḥsān eyle **sulṭānum** *(Gazel 130, Mısra 18). [sulṭānum,]*
hilāl gibi görüp kendüyi żaʿīfü'l-ḥāl
ḥimāyetüñle ḫitām-ı ricāmı **sulṭānum** *(Kaside 1, Mısra 72). [sulṭānum,]*

ṣunʿ-ı rabbüʿl-ʿālemīn: Âlemlerin Rabbi'nin kudreti.

bir ʿaceb berg-i gül-i sīr-ābdur kim ʿārızuñ
anda sünbüller bitürmiş **ṣunʿ-ı rabbüʿl-ʿālemīn** *(Kaside 2, Mısra 26). [ṣunʿ-ı rabbüʿl-ʿālemīn,]*

ṣun-: 1. sunmak 2. ikram etmek.

sāḳī irişdi devr-i gül açıldı lāleler
bezm-i çemende **ṣun** bize laʿlīn piyāleler *(Gazel 33, Mısra 2). [ṣun,]*
sāḳıyā cām-ı meyi destüme **ṣun** nūş ideyin
bāri bir dem ġam-ı eyyāmı ferāmūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 1). [ṣun,]*
ṣunmadın destüñe sāḳī-i ecel peymāne
ṣadr-ı mey-ḫāneye yārān-ıla geç rindāne *(Müseddes 3, Mısra 23). [ṣunmadın, -ma, -dı, -n].*
al sazı muṭrıbā ele sāḳī şarābı **ṣun**
defʿ-i ġama bu ikisidür çāre-sāzumuz *(Gazel 72, Mısra 7). [ṣun,]*
naḳd-i dil aldı ʿārızı alını ʿarz idüp
sāġar **ṣunarsa** destüñe ol ġonca alı gör *(Gazel 39, Mısra 10). [ṣunarsa, --(a)r, --sa]*
zehr-i ġam **ṣundı** dehr çünki baña
defʿi içün gül-ābı ḳand itdüm *(Gazel 134, Mısra 7). [ṣundı, -dı]*
yazdı oḳuña ḳudret-i **ṣun**ʿ u kemāli gör
Baḳ rūy-ı yāra āyine-i ẕüʿl-celāli gör *(Gazel 39, Mısra 1). [ṣunʿ,]*

sūre-i duḫān: Duhan suresi.

nūr-ı ruḫuñda ṣanma belürdi ḫaṭ-ı ġubār
bir sīm levḥa yazdı ḳazā **sūre-i duḫān** *(Gazel 140, Mısra 6). [sūre-i duḫān,]*

ṣūret: 1. şekil, biçim 2. yüz, çehre.

ḫāl ṣanma o mehüñ āyine-i rūyında
ṣūret-i merdümek-i dīde-i giryānuñdur *(Gazel 49, Mısra 4). [ṣūret-i,]*
yā mücellā ṣāf mirʿāt-ı ḥaḳīḳīdür ruḫuñ
ṣūret-i ḫāl-i perīşānın görür ḳalb-i ḥazīn *(Kaside 2, Mısra 30). [ṣūret-i,]*
bu deyr-i miḥnet-ābāduñ egerçi **ṣūreti** çokdur
eser görmezse eglenmez göñül naḳş-ı nigārumdan *(Gazel 141, Mısra 9). [ṣūreti, -i]*
zülf-i leylīʿñe ʿarz-ı ḫāl iderin
ʿışḳ-ı mecnūn elümde **ṣūretdür** *(Gazel 64, Mısra 16). [ṣūretdür, -dür]*

ṣūret bul-: Hâsıl olmak, husûle gelmek.

şekl-i zībāñ-ıla ey şāhid-i ferḫunde-cemāl
büt-i çīn daʿvī-i ḥüsn eylese **şūret bulmaz** *(Gazel 66, Mısra 4). [ṣūret bulmaz,]*
büt-i çīn ḥüsn-i ʿiẕāruñ gibi **şūret bulmaz**
gör ṣanıdur güzelüm ḥüsn-i cemāli anuñ *(Gazel 103, Mısra 7). [ṣūret bulmaz,]*

şūret-bāz: Kukla oynatan kimse, kuklacı.

gösterür geh mihr-i rūyın gāh bir yüzden ṭoġar
vechi var oldum dise ʿayyār-ı **ṣūret-bāz** zülf *(Gazel 88, Mısra 8). [ṣūret-bāz,]*

şūret-gerān: Ressam.

ey büt-i sīmīn-beden **şūret-gerān-ı** deyr-i çīn
ḳaldılar ḥayretde laʿl-i gevher-efşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 5). [ṣūret-gerān-ı, -ı]*

şūret-i iḥsān: Cömertlik görünüşü.

baḳma ümīd-i mihr-ile mirʿāt-ı rūyına
Çoḳ baḳdum anda **ṣūret-i iḥsān** görinmedi *(Gazel 190, Mısra 8). [ṣūret-i iḥsān,]*

şūret-i zībā: Güzel yüz.

seyr-i dīdār itmege zāhid düşer rüʿyālara
ṣūret-i zībālara baḳmaz temāşā bundadur *(Gazel 42, Mısra 6). [ṣūret-i zībālara, -lar, -a]*

sūsen: Susam denilen çiçek.

sūsenle berg-i bīde ʿayān itme ḫançerüñ
dilden dile düşer ṣaḳın ey ḳaşları kemān *(Gazel 140, Mısra 11). [sūsenle, -le]*
ey yaḳīnī diyemez ḫançerinüñ ḥiddetini
olsa her bergi zebān **sūsen-i** saḥn-ı çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 10). [sūsen-i,]*

susuzluġ: Susuz olma, susuz kalma durumu. || Kuvvetle isteme, arzu etme, iştiyak duyma durumu.

yalman-ı tīġı kesmedi ḳalbüñ **şusuzluġın**
sīr-āb ider mi teşne-i maḥrūrı hīç serāb *(Gazel 12, Mısra 9). [ṣusuzluġın, -ı, -n]*

şuver: Suretler.

cān gözin açup yum gözüñi seyr-i **şuverden**
ey dil idegör ʿālem-i esrārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 13). [ṣuverden, -den]*
ey yaḳīnī ne bilür şānumuz erbāb-ı **şuver**
ʿārif-i vaḥdete hem-rāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 15). [ṣuver,]*

sūy: Yan, yön, taraf, cihet.

yaḳīnī lāf u güzāfi ḳo eyle şāha duʿā
niyāza ḳaldur elüñ **sūy-ı** ḥażret-i mennān *(Kaside 3, Mısra 30). [sūy-ı, -ı]*

şuya düş-: Suya düşmek. || Suyun yüzeyinde görülmek.

ṣanma ʿaks-i serv cūy-ı bāġda ey lāle-ḫadd
ṣuya düşdi servler ḳadd-i ḫırāmānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 10). [ṣuya düşdi, -di]*

sūz: Yanma, yanık, ateş. II Istırap, keder.

ʿayān itme ṣaḳın ʿışḳ āteşin **sūzuñ** nihān ḳalsun
ḳomam ʿışḳuñ yolın ḳalsun göñül yol ḳalmasun cānā *(Gazel 161, Mısra 5). [sūzuñ, -uñ]*
ṭolanur başına şevḳ-ıla rūşen ḳılmaġa **sūzın**
diler pervāne yanup yaḳıla şemʿ-i şebistāna *(Gazel 172, Mısra 7). [sūzın, -ın]*

süz gözüñ bāġda bir kez ṭaġıdup ṭurralaruñ
sünbüli derhem idüp nergisi bīmār eyle *(Gazel 180, Mısra 1). [süz,]*
yaḳīnī baġrını anuñ yaḳardı āteş-i reşk
kemāl-i **sūzını** gūş itse naẓmumuñ ḫusrev *(Gazel 166, Mısra 12). [sūzını, -ı, -n, -ı]*

sūzān: 1. Yakan, yakıcı. 2. Yanan, yanıcı.

mihrüñ-ile aġlamaḳdan öldüm ey māh üstüme
ebr giryān mihr **sūzān** olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 4). [sūzān,]*
pey-der-pey oḳlaruñ dil-i **sūzāna** geçdiler
bir tāb-ḫānedür niçe mihmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 3). [sūzāna, -a]*
cebīnüñ pertevi şöhret virürken māh-ı tābāna
ruhuñ yanında germ olmaḳ düşer mi şemʿ-i **sūzāna** *(Gazel 172, Mısra 2). [sūzāna, -a]*

sūzen: İğne (kirpik).

tār ḳıldı tenümi **sūzen-i** ġam çihremi zerd
igneden iplige dek şerḥ idüñ o ṭannāza *(Gazel 176, Mısra 9). [sūzen-i, -i]*

sūz-ı āh: *(*aşığın) ah ateşi.
ẓulmeti rūşen ider şuʿle-i **sūz-ı āhum**
bezm-i fürḳatde yanan şemʿ-i şebistānam ben *(Gazel 145, Mısra 5). [sūz-ı āhum,]*

sūz-ı dil: Gönül ateşi, gönül yangını.

ney gibi nāle ile şerḥ iderüz **sūz-ı dili**
bezm-i ʿışḳ içre suḫan-sāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 9). [sūz-ı dili,]*

sūz-ı nihān: İnsana hüzün ve elem veren ah, inleyiş.

ʿalev-i āteş-i ʿışḳı niçe bir gizleyeyin
Yaḳdı yandurdı beni **sūz-ı nihānum** muṣlī *(Gazel 197, Mısra 16). [sūz-ı nihānum,]*

sūziş-i āh: Ahın yakıcılığı.

sūziş-i āhumuñ şerārını
göge çıḳmaġa zer-kemend itdüm *(Gazel 134, Mısra 3). [sūziş-i āhumuñ, -un]*

sübḥa: Tespih tanesi.

yüzi olaydı muġān içre bir ḳadeḥ mey içün
ḳılurdı zāhid-i ṣad-sāle **sübḥasını** girev *(Gazel 166, Mısra 4). [sübḥasını, -sı, -n, -ı]*
yaḳīnī dāne-i ḫāl-i ruḫı devrinde dildāruñ
çevirsün **sübḥadan** yüz zāhid-i kāşāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 10). [sübḥadan, -dan]*
bir hümā-yı fāriġuʿl-bālem bugün uçmaḳdan
dām-ı tezvīr itmezem ben **sübḥa-i** ṣad-dānemi *(Gazel 198, Mısra 8). [sübḥa-i,]*

sübḥāne: Her türlü kusurdan, noksandan, beşerî nitelik ve zaaflardan uzak olan" anlamında Allah'ın isimlerindendir.

laʿlüñ ḫayāt-baḫş u müjeñ bāʿiş-i ḫayāt
sübḥāne ḫāliḳu ḫalaḳaʿl-mevte veʿl-ḫayāt *(Gazel 18, Mısra 2). [sübḥāne,]*

sübḥānellezī: "Allah her türlü eksiklerden münezzehtir." anlamında, "Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir." (Kur'an-ı Kerim, İsra Suresi 17/1) ayetinden iktibastır.

şerḥ-i **sübḥānelleẕī** esrā yazar ḫaṭṭ-ı ruḫuñ
leyle-i miʿrācʿdur zülf-i siyehkāruñ hemīn *(Kaside 2, Mısra 35). [sübḥānelleẕī,]*

sücūd it-: Secde etmek.

miḥrāb-ı ebruvānına **itmezdi** dil **sücūd**
ḥācīnüñ olmasa eşigi ḳıblegāhumuz *(Gazel 71, Mısra 3). [sücūd itmezdi, -mezdi]*

süḫan: Söz, kelâm.

bildük **suḫanuñdan** dehenüñ var idügini
maʿlūm olur ey ġonca müʿessir eserinden *(Gazel 148, Mısra 3). [suḫanuñdan, -uñ, -dan]*
suḫanda ben dem-i cān-baḫş-ıla naẓm içre ʿīsāʿyam
ʿaceb mi zinde itsem rūḥ-ı pāk-i şeyḫ selmānʿı *(Gazel 187, Mısra 15). [suḫanda, -da]*
suḫan-ı ḥāfiẓ u selmānʿa irişdi ġazelüm
Taḫt-ı iḳlīm-i feṣāḥatdeki hākānʿam ben *(Gazel 145, Mısra 11). [suḫan-ı,]*
gül gibi her **suḫanum** ġayret-i firdevsī-durur
Dūzaḫ-ı reşkde yansa yiridür ḳalb-i ḥasūd *(Kaside 5, Mısra 31). [suḫanum, -um]*

sükkerīn-leb: Şeker dudak.

ol **sükkerīn-leb** ol sīb-ġabġab
ol ḫāl-i kevkeb ol zülf-i pür-çīn *(Gazel 156, Mısra 13). [sükkerīn-leb,]*

süleymān: Hz. Süleyman.

mühr idüp ʿaks-i leb-i yārı **süleymān** yine
her perī-peykeri efsūn ile tesḫīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 5). [süleymān,].*
ḫāk olup ġamla ġubār-ı reh-i cānān olalı
götürür taḫtumı yel şanki **süleymānʿam** ben *(Gazel 144, Mısra 12). [süleymānʿam, -am]*
ey perī ḫātem-i cām-ıla şafā bezminde
seni tesḫīr iderin şanki **süleymānʿam** ben *(Gazel 145, Mısra 16). [süleymānʿam, -am]*

süleymān ol-: Süleyman peygamber gibi olmak.

ol perī hecr-ile ister seni berbād itmek
ḫāk-i rāhı olagör ṭut ki **süleymān olduñ** *(Gazel 101, Mısra 4). [süleymān olduñ, -dun]*

süleymān-bisāṭ: Yüzüğü / mührü ünlü olan Hz. Süleyman.

ḥızır-liḳā vü **süleymān-bisāṭ** āṣaf-ṣaf
sikender-āyet ü yūsuf-şiyem kelīm-benān *(Kaside 6, Mısra 5). [süleymān-bisāṭ,]*

sülūk: Tarikat, tekke yolu.

sedd itdiler yaḳīnīʿye mey-ḫāne yolların
yā rab müyesser eyle **sülūk-i** reh-i ṣavāb *(Gazel 12, Mısra 12). [sülūk-i, -i]*
zāhid reh-i riyāda **sülūk-i** fenāda biz
kūy-ı murādı her kişi bir semtden bulur *(Gazel 55, Mısra 9). [sülūk-i, -i]*

süm: Dört ayaklı hayvanların tırnağı.

ser-nigūn olur ser-i **sümm-i** semendin öpmege
her ḳaçan fitrāke aşsa ol şeh-i ḫūbān şikār *(Gazel 27, Mısra 5). [sümm-i,]*

sünbül: Maruf çiçek, sünbül, saç.

çemende **sünbül-i** zülf-i nigārı ey yüzi gül
Ruḫuñda ṭurra-i ʿanber-feşāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 7). [sünbül-i,]*
bir ʿaceb berg-i gül-i sīr-ābdur kim ʿārızuñ
anda **sünbüller** bitürmiş şunʿ-ı rabbüʿl-ʿālemīn *(Kaside 2, Mısra 26). [sünbüller, -ler]*

ḫvābdan nergisüñ aç bāġda ey serv-i revān
sünbülüñ ḥāl-i perīşānına eyle nigerān *(Gazel 139, Mısra 2). [sünbülüñ, -üñ]*
süz gözüñ bāġda bir kez ṭaġıdup ṭurralaruñ
sünbüli derhem idüp nergisi bīmār eyle *(Gazel 180, Mısra 2). [sünbüli, -i]*
dil-i nesīm şehā **sünbülüñ** şemīmi ile
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i benefşe girān *(Kaside 3, Mısra 13). [sünbülüñ, -üñ]*
sünbüli ġāyet perīşān eyledi zülf-i nigār
ḳāmet-i bālāsı itdi nite kim şimşādı pest *(Gazel 21, Mısra 7). [sünbüli, -i]*
seyr idüp zülf-i nigārı dime kim kākül budur
gülsitān-ı ʿizz ü nāz içindeki **sünbül** budur *(Gazel 53, Mısra 2). [sünbül,]*
ġam-ı zülfüyle āh itdüm gülüp ol ġonca açılmış
belī nāzük-ṭabīʿat kesb ider **sünbül** havādan ḫaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 6). [sünbül,]*
çemende ḳo ṣabā **sünbül** o gül-būdan ırağ olsun
gülistānda yaluñuz alnı açuḳ yüzi aġ olsun *(Gazel 162, Mısra 1). [sünbül,]*

sünbül-i perīşān: Perişan sümbül (saç yerine).

müşevveş eyledi zülf-i nigārı gülşende
ṣabā ṭoḳındı meger **sünbül-i perīşānuñ** *(Gazel 102, Mısra 10). [sünbül-i perīşānuñ, -uñ]*

sünbül-i zülf-i nigār: Sevgilinin sümbül gibi olan saçları.

çemende **sünbül-i zülf-i nigārı** ey yüzi gül
Ruḫuñda ṭurra-i ʿanber-feşāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 3). [sünbül-i zülf-i nigārı,]*
yaḳīnī **sünbül-i zülf-i nigārı** gülşende
Ruḫuñda ġāliye-i müşg-sāya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 9). [sünbül-i zülf-i nigārı,]*

sündüs-i aḫzar: Hz. Muhammed'in doğduğu zaman meleklerin döşediği döşek.

çemenī cāmesin ol serv-i semen-ber giydi
gūyiyā ḥūr-ı cinān **sündüs-i aḫzar** giydi *(Gazel 193, Mısra 2). [sündüs-i aḫzar,]*
nūr-ı aḥmed şan ider **sündüs-i aḫzarda** mekān
ya yaşıl cāme giyen ḫızr-ı muʿallāsın sen *(Gazel 149, Mısra 5). [sündüs-i aḫzarda, -da]*

sür-: Sürmek, yaşamak.

naṣīb olmazsa **sürmek** cām-ı laʿl-i dil-rübādan ḫaẕẕ
ne mümkindür alam sāḳī ṣarāb-ı dil-güşādan ḫaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 1). [sürmek, -mek]*

şūr: Boynuzdan yapılmış büyük boru.

ol māh ʿarza ḳıldı çü billūrdan beden
ḳaldurdı baş görmege her **sūrdan** beden *(Gazel 146, Mısra 2). [sūrdan, -dan]*
bezm-i maḥşerde olursam o lebi mülden dūr
āh-ı dil-sūzumuñ āhengi ola naġme-i **şūr** *(Gazel 40, Mısra 2). [şūr,]*

sürādiḳāt: Perdeler; mec. Engeller.

reʾīs-i ṣadr-nişīnān-ı bārgāh-ı ḳabūl
şeh-i serīr-nişīn-i **sürādiḳāt-ı** celāl *(Kaside 1, Mısra 20). [sürādiḳāt-ı, -ı]*
Sürādiḳāt-ı ġuyūb içre ḳalmaya işkāl
rumūz-ı ġaybı ḳıla ḳalbine ḫudā ilhām *(Kaside 1, Mısra 57). [sürādiḳāt-ı, -ı]*

sürāḥī: İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler koymaya yarayan, uzun boyunlu cam veya billûr kap.

ḥurmetle ṭut **şurāḥī** şikest olmasun meded
ansuz göñülde sāḳī dürüst olmaz inkisār *(Gazel 26, Mısra 11). [şurāḥī,]*

ṣurāḫī ber-karār olsun gümüş peymāneler dönsün
o şemʿ-i meclis-ārā şevḳına pervāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 1). [ṣurāḫī,]*
egmez **ṣurāḫī** cāma baş eyler mücādele
ol ser-keşüñ boġazını al sāḳıyā ele *(Gazel 179, Mısra 1). [ṣurāḫī,]*

sürʿat: Çabukluk, hızlılık, acelecilik.

teʾennī ile olur ḥāṣıl ey sipihr-i kemāl
irer mi ẕihnüñe hīç ḥiddet-ile **sürʿatde** *(Kaside 1, Mısra 36). [sürʿatde, -de]*

sürme: Göze çekilen maruf siyah madde, kuhl.

ḫāk-i pāyuñdan ider kuḥl-ı cilā ümmīdin
sürmeden ḫāke mehüñ oldı ruḫı gerd-ālūd *(Kaside 5, Mısra 4). [sürmeden, -den]*

sürūd: Şarkı, türkü, nağme.

ṭurmasun rūd-ı sirişkümle sürūd-ı nālem
bezm-i mestān-ı maḥabbetde budur rūd ü **sürūd** *(Kaside 5, Mısra 28). [sürūd,]*
ṭurmasun rūd-ı sirişkümle **sürūd-ı** nālem
bezm-i mestān-ı maḥabbetde budur rūd ü sürūd *(Kaside 5, Mısra 27). [sürūd-ı,]*

sürün-: Sürünmek.

ister ki pāy-mālüñ ola ḫāk-i rāh olup
yanuñca **sürünürse** nʿola dāmenüñ müdām *(Gazel 123, Mısra 12). [sürünürse, -se]*

sürūr-efzā: Mutluluk yayan.

ṣuyı bol raʿnā havāsı var **sürūr-efzā** maḳām
gel olalum ḫāne-i mey-ḫānede ehl-i nişest *(Gazel 21, Mısra 5). [sürūr-efzā,]*

sürûr: Sevinç.

sürūr-ı cāh-ıla hīç ibtihācumuz yoḳdur
şeh-i diyār-ı ġamuz taḫt u tācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 1). [sürūr-ı,]*
gedā-yı bī-ser ü pāyı şeh-i dü-ʿālem ider
sürūr-ı cām-ı lebiyle vişāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 8). [sürūr-ı,]*

süz-: (Bir kimseyi veya şeyi) Dikkatle gözden geçirmek, bakışlarıyla incelemek.

eyler hezār cān u göñül murġını şikār
süzdükçe ḳara gözlerin ol ḥīle-bāzumuz *(Gazel 72, Mısra 6). [süzdükçe, -dükçe]*

Ş

şād: Mutlu, mesut.

gel yetiş leşker-i **şādīyle** meded nuṣret ḳıl
ceyş-i ġam aldı beden burcunı cānum feṭḥī *(Gazel 194, Mısra 3). [şādīyle, -i, -(y)le]*
dilā bir laḥẓa hīç **şād** olmaduñ mı
ġam-ı hicrāna muʿtād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 1). [şād,]*

şād iken: Mutluyken.

lāyıḳ mıdur ki vaṣluñ-ıla **şād iken** cihān
biz devletüñde pādişehüm ehl-i mātemüz *(Gazel 73, Mısra 9). [şād iken,]*

şād it-: Neşelendirmek, sevindirmek, mutlu etmek.

benem ol baḫtsuz kim yıldızum düşkün gözüm giryān
dil-i maḥzūnumı **şād itmedi** hīç bir zamān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 4). [şād itmedi,]*

şād ol-: Kutlu olmak, bahtiyar olmak.

geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi bu nāçīze
Yaḳīnī **şād oldı** eyledi o merḥabādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 10). [şād oldı,]*
ġamuñdan **şād olup** defʿ-i ġam itmek
hemān ben ʿāşıḳ-ı nā-şāda geldi *(Gazel 192, Mısra 3). [şād olup,]*

şādān: Sevinçli, mutlu.

gül-ruḫuñ şevḳ-ıla ḫandān olduġından baña ne
ben melūlem ġayrı **şādān** olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 2). [şādān,]*

şādī: Gönül ferahlığı, sevinç, mutluluk.

zehr-i ġam muʿtādıyın tiryāk-i vuṣlaṭ istemen
leẕẕet-i **şādī** gerekmez ʿāşıḳ-ı ġam-ḫvāra hīç *(Gazel 24, Mısra 12). [şādī,]*

şafaḳ: Güneş gurup ettikten sonra ufukta kalan kızıl aydınlık, alaca karanlık. Fecre yani güneş doğmadan ufukta zahir olan aydınlığa da ıtlak olunur ki lisanımızda bu manada şayidir: Şafak vakti, şafak söktü. şafak-gûn: Şafak renkli.

görindi sāġar-ı mey içre ey meh ʿaks-i engüştüñ
Şafaḳdan oldı gūyā kim hilāl-i āsumān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 10). [şafaḳdan, -dan]*
otaġ-ı çarḫa gelüp şāh-ı lāciverd-evreng
öñine çekdi **şafaḳdan** o demde perde-i al *(Kaside 1, Mısra 12). [şafaḳdan, -dan]*
nāḫun-ı pāy-ı següñ dīde-i hūn-bārumda
māh-ı nevdür ki **şafaḳdan** ola nāgeh peydā *(Gazel 1, Mısra 6). [şafaḳdan, -dan]*

şafaḳ gibi: Şafak gibi, kırmızı.

şafaḳ gibi ʿaceb mi dem-be-dem ger kanlar aġlarsam
Yaḳīnī görmege ol meh-veşi virmez amān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 11). [şafaḳ gibi,]*

şaġab: Bela uyandıran.

keştīye döndi kim düşe girdāb-ı miḥnete
emvāc-ı ḳulzüm-i **şaġab** u şūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 10). [şaġab,]*

şāh: Padişah, hükümdar ‖ sevgili.

alurdum mīve-i maḳṣūdumı **şāḫ-ı** saʿādetden
eger ol serv sīb-i ġabġabından virse şeftālū *(Gazel 167, Mısra 5). [şāḫ-ı,]*
nuḳūd-ı eşküme baḳmaz o **şāh-ı** sīmīn-ten
Faḳīr diyü ider ben gedāya istiġnā *(Gazel 3, Mısra 5). [şāh-ı, --ı]*
keserse tīġ-i belā rişte-i dil ü cānı
o **şāh-ı** ḥüsn eşiginden kesilmezin ḳaṭʿā *(Gazel 3, Mısra 10). [şāh-ı, --ı]*
murġlar **şāhın** nʿola idinseñ üsküflü gedā
oldı çün saña hümā-yı devlet ü devrān şikār *(Gazel 27, Mısra 3). [şāhın, -ıñ]*
murād mīvesin alam ümīd **şāḫından**
iderse bāġ-ı dile ebr-i reʿfetüñ feyezān *(Kaside 6, Mısra 41). [şāḫından, -ın, -dan]*
zeyn itdi jāle gülleri didi ṣabāya **şāḫ**
pürdür hüner güherleri iki ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 11). [şāḫ,]*
ney gibi nāle vü āh it didi ol **şāh** baña
nāleye yoḳ mededüm neyleyeyin āh baña *(Gazel 7, Mısra 1). [şāh,]*

kişver-i fazla eyledi seni **şāh**
sāye-i ḫusrev-i hümāyūn-ẓıl *(Gazel 122, Mısra 9). [şāh,]*
ṣadāḳat üzre ne bir **şāh** var zamānede kim
ölince ḫāk-i rehin başa tāc-ı devlet idem *(Gazel 125, Mısra 5). [şāh,]*
şāhum yaḳīnī bendeñi hicrāna ṣalma kim
şāyed gedāñı yād idesin bir zamān ola *(Gazel 6, Mısra 13). [şāhum, -(u)m]*
şāhum niyāz birle yaḳīnī duʿā ider
devlet ziyāde pāye-i iḳbāl pāyidār *(Gazel 26, Mısra 15). [şāhum, -(u)m]*
segān-ı kūyuñ içre ḫōr olup **şāhum** ḥaḳīr olmaḳ
ʿulüvv-i manṣıb-ıla reşk-i aḳrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 13). [şāhum, -(u)m]*
luṭfuñ anuñ ẓuhūrına olsa nʿola ẓahīr
şāhum yaḳīnī gibi bir ehl-i kemāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 10). [şāhum, -(u)m]*
şāhum yaḳīnī gibi yoluñda ḳoduḳ seri
rāh-ı belāda düşmen-i bed-kīşden ne bāk *(Gazel 96, Mısra 13). [şāhum, -(u)m]*
eger bir ḳāmeti çeng ise def gibi gerer gögsin
bu ḳānūnı gider **şāhum** meye niçe yasaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 4). [şāhum, -(u)m]*
ṭayanup ḥüsnüñe **şāhum** iñen incitme ʿuṣṣāḳı
ḳalur ṣanma benüm ʿömrüm güzellik kimseye bāḳī *(Gazel 185, Mısra 1). [şāhum, -(u)m]*
kim-durur dir-iseñ ey **şāh** yaḳīnī-i gedā
sākin-i gūşe-i ġam muʿtekif-i künc-i melāl *(Gazel 117, Mısra 13). [şāh,]*
yaḳīnī lāf u güzāfı ḳo eyle **şāha** duʿā
niyāza ḳaldur elüñ sūy-ı ḥażret-i mennān *(Kaside 3, Mısra 29). [şāha, -a]*
pençe-i mercāna ger yāḳūt-ı laʿlüñsüz baḳam
çeşm-i ḫūn-bāra olur her **şāḫı** mīl-i āteşīn *(Gazel 155, Mısra 4). [şāḫı, -ı]*
şikeste çeşmine cān beste bend-i zülfine ḫāṭır
o **şāha** cān u göñülden şikeste-beste esīrüz *(Gazel 75, Mısra 4). [şāha, -a]*
dil mülkini tātār-ı firāḳ eyledi ġāret
himmet demidür gel yetiş ey **şāh-ı** velāyet *(Gazel 20, Mısra 2). [şāh-ı,]*
ey cāme-i siyāh giyen **şāh-ı** ḫışm-nāk
çaprāst dügmelerle beni eyledüñ helāk *(Gazel 96, Mısra 7). [şāh-ı,]*
otaġ-ı çarḫa gelüp **şāh-ı** lāciverd-evreng
öñine çekdi şafaḳdan o demde perde-i al *(Kaside 1, Mısra 11). [şāh-ı,]*

şāh maḥmūd: Şah Mahmud.

şāh maḥmūdʿuñ ayāz olmış-ıdı manẓūrı
seyr-i mehtāb ḳıl ey serv olup cāme-kebūd *(Kaside 5, Mısra 21). [şāh maḥmūdʿuñ, -uñ]*

şāhbāz: **1.** Çevik ve becerikli II yiğit, şanlı, kahraman.

bir **şāhbāz-ı** ʿālem-i lāhūtuz ey göñül
Çarḫ-ı berīnden yücedür cilvegāhumuz *(Gazel 70, Mısra 3). [şāhbāz-ı, -ı]*

2.Bir cins iri ve beyaz doğan.

ey yaḳīnī sen hele ṣal **şāhbāz-ı** himmetüñ
ola şāyed ol tezerv-i bāġ-ı ḥüsn ü ān şikār *(Gazel 27, Mısra 13). [şāhbāz-ı,]*

şāh-ı ʿālem: Alemin padişahı.

ol **şāh-ı ʿālemüñ** dil iletdüm eşigine
meydān-ı ʿışḳ içinde bugün bir dil-āverem *(Gazel 126, Mısra 13). [şāh-ı ʿālemüñ,]*

şāh-ı bülend: Yüce padişah.

bu cāygāh-ı ḥudūsa nigāh ḳılmazuz aṣlā
Yaḳīnī **şāh-ı bülendüz** şeh-i sipihr-serīrüz *(Gazel 75, Mısra 10). [şāh-ı bülendüz, -üz]*

şāh-ı dil-āver: Gönül alıcı bir sultan, yiğit padişah. II sevgili.

var-ısa maġribe ey **şāh-ı dil-āver** seferüñ
hem-rehüñ ḫızr-ı hüdā peyk-i ẓafer rāh-berüñ *(Gazel 114, Mısra 1). [şāh-ı dil-āver,]*

şāh-ı ḫūbān: Güzellerin şahı, sultanı.

kūyuña feryād u nālemden kebūter inemez
saña nālem niçe degsün **şāh-ı ḫūbānum** ʿalī *(Gazel 196, Mısra 10). [şāh-ı ḫūbānum,]*

şāh-ı ḥüsn: Güzellik padişahı.

her demde çeşmüme niçe bir ḫūn-feşān ola
ol **şāh-ı ḥüsn** yā niçe bir bī-amān ola *(Gazel 6, Mısra 2). [şāh-ı ḥüsn,]*
sipāh-ı eşk-ile talan idem göñül şehrin
o **şāh-ı ḫüsn** eger isterse inhizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 6). [şāh-ı ḫüsn,]*
dilā gedālıġını pādişehlıḳ añlarsın
o **şāh-ı ḥüsne** seni mübtelāya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 6). [şāh-ı ḥüsne,]*

şāh-ı kerem: Cömertlik padişahı.

sofra-i vaṣlına irmezsem o **şāh-ı keremüñ**
ġam tenūrında yaḳīnī niçe bir yanam ben *(Gazel 145, Mısra 17). [şāh-ı keremüñ,]*

şāh-ı mārān: Şah Maran (yılanların sultanı).

cān ile ḳıldı ḫayāl-i zülf-i cānān iḫtilāṭ
itdi cāmasb ile ġūyā **şāh-ı mārān** iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 2). [şāh-ı mārān,]*

şāḫ-ı mercān: Mercan dalı II aşığın kirpiği. Tanıkta aşığın gözlerinden akan kanlı gözyaşlarının bir denize dönüştüğü ve bu deniz içinde kirpiklerin de birer mercan dalı halini aldığı hayal edilmiştir. Kanlı gözyaşların rengi ile mercan dalının rengi arasında da bilinçli bir ilişki kurulmuştur.

yād-ı laʿlüñde kenār-ı çeşm-i deryā-bārda
Şāḫ-ı mercān oldı ḫūn-ālūde müjgānum hemīn *(Gazel 155, Mısra 12). [şāḫ-ı mercān,]*
yaḳīnī eyleyelden yaşumı bir laʿl-leb deryā
dönüpdür her müjem ḳan-ıla yir yir **şāḫ-ı mercāna** *(Gazel 171, Mısra 14). [şāḫ-ı mercāna,]*

şāhid: Şahit, tanık.

ḥüsn-i ʿālem-gīrüñe ey **şāhid-i** şehbāz zülf
vālih-i sermest-çeşm ü ʿāşıḳ-ı ser-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 1). [şāhid-i,]*
sīm ü zer ümīdiyle ḫarīdār ararlar
itdüm niçe yüz **şāhid-i** bāzārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 10). [şāhid-i,]*
şekl-i zībāñ-ıla ey **şāhid-i** ferḫunde-cemāl
büt-i çīn daʿvī-i ḥüsn eylese ṣūret bulmaz *(Gazel 66, Mısra 3). [şāhid-i,]*
ey perī-çihre vücūdına muṣavver rūḥuñ
şāhid isterler-ise ẕāt-ı laṭīfüñ mevcūd *(Kaside 5, Mısra 18). [şāhid,]*

şāhin: 55 – 60 santim boyunda, kanatları ve kuyruğu geniş, tüyleri benekli ve çizgili, yaygın olarak yaşayan, pek çok türü bulunan, doğana benzer yırtıcı avcı kuş.

itdükçe pervāz biñ cāna dir az
ol çeşm-i şehbāz vʿallāh **şāhīn** *(Gazel 156, Mısra 4). [şāhīn,]*
murġ-ı dil ḳapıcı şehbāz idügin bildürmiş
o gözi **şāhīn** idüp giymege ḳānūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 6). [şāhīn,]*

şaḫṣ: İnsan, kişi.

ḳadr-i ʿālīñe degül ġayrı maḫādīm sezā
ṣanma her **şaḫṣa** maḥall ola maḳām-ı mahmūd *(Kaside 5, Mısra 12). [şaḫṣa, -a]*

şāʿir: Şiir söyleyen.

iltifātı yoḳ baña aslā diyü ġam çekmezin
seyr ider **sāʿirler** ile ol perī ġam bundadur *(Gazel 43, Mısra 10). [sāʿirler, -ler]*
sipihr-i naẓmda encüm gibi maḥv oldı **şāʿirler**
olaldan ben maʿārif burcunuñ ḫurşiyd-i raḫşānı *(Gazel 187, Mısra 13). [şāʿirler, -ler]*
ḥarf atsalar kelāmuma cühhāl ġam yimem
söz ey yaḳīnī **şāʿir-i** şīrīn-edādadur *(Gazel 41, Mısra 10). [şāʿir-i,]*
yaḳīnī ḫusrevā bir **şāʿir-i** ḫōş-güydur kʿanuñ
belāġat ṭōpını eflāke atdı çarḫ meydānı *(Gazel 187, Mısra 19). [şāʿir-i,]*

şaḳāyıḳ-ı nuʿmān: Gelincik çiçeği.

dilinde dāġ-ı siyeh çeşmi ḳana mustaġraḳ
bi-ʿaynihī baña beñzer **şaḳāyıḳ-ı nuʿmān** *(Gazel 138, Mısra 8). [şaḳāyıḳ-ı nuʿmān,]*
dilinde dāġ-ı cefā gözlerinde ḳanlu sirişk
bi-ʿaynihī baña beñzer **şaḳāyıḳ-ı nuʿmān** *(Kaside 3, Mısra 16). [şaḳāyıḳ-ı nuʿmān,]*
dilüñde şerʿ-i ḥanīfī ki s̱ābit olmışdur
şu bāġdur ki var anda **şaḳāyıḳ-ı nuʿmān** *(Kaside 6, Mısra 12). [şaḳāyıḳ-ı nuʿmān,]*

şām: Akşamın karanlığı.

şuʿāʿ-ı mihr-i ruḫı zülfi ẕulmetin giderüp
Yaḳīnī nūr-ı ḫudā rūşen itdi **şāmumızı** *(Gazel 189, Mısra 10). [şāmumızı, -umızı]*
şām-ı belāda görmedin āhum ʿalevlerin
ol māha rūşen olmadı mihrüm ʿayān olup *(Gazel 16, Mısra 5). [şām-ı, --ı]*
virmese pertev-i mihr-i keremüñ baña vücūd
ẕerre-veş **şām-ı** meşaḳḳatde olurdum nā-būd *(Kaside 5, Mısra 26). [şām-ı, --ı]*
feżā-yı çarḫa çü pervāz ṣaldı bāz-ı sefīd
ġurāb-ı **şāma** hücūm itdi ḳılmayup ihmāl *(Kaside 1, Mısra 8). [şāma, -a]*

şām u seḥer: Gece gündüz II daima.

himmet-i bedraḳa-i feth nigeh-dāruñ olup
nūr-ı nuṣretle mücellā ola **şām u seḥerüñ** *(Gazel 114, Mısra 4). [şām u seḥerüñ, -ün]*

şām-ı ʿadem: Yokluk akşamı.

cān u dil **şām-ı ʿademde** zerre-veş pinhān-iken
pertev-i mihr-i cemālüñ birle peydā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 5). [şām-ı ʿademde, -de]*

şām-ı belā: Bela çeşitleri, çeşitli belalar.

şuʿāʿ-ı āh-ıla ḫum-ḫānemüz olur rūşen
dimeñ ki **şām-ı belāda** sirācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 8). [şām-ı belāda,]*

şām-ı ecel: Ölüm akşamı.

ẕerre-veş mihrüñe ser-geşte olan rūz-ı ezel
kesmeye zülfüñe peyvendini tā **şām-ı ecel** *(Gazel 118, Mısra 2). [şām-ı ecel,]*

şām-ı ġam: Gam akşamı.

şām-ı ġamda şeb-çerāġı neylerin ey laʿl-leb
her şerārı āhumuñ bir gevher-i raḫşān olur *(Gazel 54, Mısra 3). [şām-ı ġamda,]*
o māha āteşüm olmaġa **şām-ı ġamda** ʿayān
derūn-ı sīnede ʿālī zebāne çekdi ʿalev *(Gazel 166, Mısra 9). [şām-ı ġamda,]*

şāmil: İçine alan, kaplayan, kapsayan II Daha üstün, daha çok.

nūr-ı mihrüñle pür dil ü dīde
berr ü baḥre ḥimāyetüñ **şāmil** *(Gazel 122, Mısra 4). [şāmil,]*

şān: 1. İyi bir nitelikle tanınmış olma durumu, ün, şöhret, itibar. 2. Azamet, büyüklük, ululuk.

bir ġubār-ı miskdür ḫaṭṭ-ı lebüñ kim dest-i ṣunʿ
şan düşürmişdür aña bu laʿlden engüşterin *(Kaside 2, Mısra 10). [ṣan,]*
ey yaḳīnī ne bilür **şānumuz** erbāb-ı ṣuver
ʿārif-i vaḥdete hem-rāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 15). [şānumuz, -umuz]*

şāne: Tarak.

diller anı **şāneler** soñra perīşān-ḥāl olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 5). [şāneler, -ler]*
şāne alup destine aġyārdan zülfin ṭarar
āh ez-dest-i cüvānān-ı perīşān-iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 9). [şāne,]*
diller anı **şāneler** ṣoñra müşevveş-bāl olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 5). [şāneler, -ler]*

şarâb: 1.İçilecek şey, içecek. 2. Sarhoşluk veren sıvı.

ḳanı cām-ı meyʿi laʿlüñle bī-hūş olduġum demler
şarāb-ı şevḳ-ıla sermest ü medhūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 2). [şarāb-ı,]*
nişānı yoġ-idi rez duḫterinüñ bāġ-ı ʿālemde
şarāb-ı cām-ı vaḥdet birle serḫōş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 8). [şarāb-ı,]*
müferriḥ olalı cāna lebüñde dāne-i ḫāl
şarāba ḥabbe ḳadar iḫtiyācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 6). [şarāba, -a]*
şarāb-ı şevḳ-ıla rüsvā-yı ḫalḳ olup gezerin
görüñ ne ḥālete irgürdi ʿışḳ-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 9). [şarāb-ı,]*
al sazı muṭrıbā ele sāḳī **şarābı** ṣun
defʿ-i ġama bu ikisidür çāre-sāzumuz *(Gazel 72, Mısra 7). [şarābı, -ı]*
defʿ-i ḥarāret eyleyemezsin zamāneden
her sū **şarāb** gördigüñ ey dil serābdur *(Gazel 44, Mısra 8). [şarāb,]*
baḳırın açdı ḫaşm-ı bed-mestüñ
olmaz-ımış **şarāb** gibi miḥek *(Gazel 97, Mısra 12). [şarāb,]*
ʿaceb mi itmese ʿāşıḳ **şarābdan** tevbe
ider mi teşne olan kimse ābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 1). [şarābdan, -dan]*

şarāb iç-: Şarap içmek.

būs-ı lebüñi eyleme ʿāşıḳlara teklīf
lāzım mı **şarāb içmege** mestāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 4). [şarāb içmege, -mege]*

şarāb-ı dil-güşā: Gönle ferahlık veren şarap.

naṣīb olmazsa sürmek cām-ı laʿl-i dil-rübādan ḥaẕẕ
ne mümkindür alam sāḳī **şarāb-ı dil-güşādan** ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 2). [şarāb-ı dil-güşādan,]*

şarāb-ı eşk: Gözyaşı şarabı.

tenhā ḫayāl-i laʿlüñ-ile ṣoḥbet itmege
pürdür **şarāb-ı eşk-ile** iki ḳabaġumuz *(Gazel 69, Mısra 8). [şarāb-ı eşk-ile, -ile]*

şarāb-ı laʿl-i nāb: Halis kırmızı şarap.

mevsim-i güldür yaḳīnī ʿīş ü ʿişret çāġıdur
içelüm raʿnā güzellerle **şarāb-ı laʿl-i nāb** *(Kıt'a 1, Mısra 4). [şarāb-ı laʿl-i nāb,]*

şarāb-ı laʿl: (Sevgilinin) lal gibi kırmızı (ve) şarap (gibi mest edici dudağı).

ne deñlü nāz eylersen ḳayırmaz eyle ʿuṣṣāḳa
kerem ḳıl tek dirīġ itme **şarāb-ı laʿlüñ** ey sāḳī *(Gazel 185, Mısra 6). [şarāb-ı laʿlüñ,]*

şarḳ u ġarb: Doğu ve batı, her yer.

şarḳ u ġarbı seyr ḳıl mirʿāt-ı iskender-miṣāl
çünki ruḫsāruñ-durur āyīne-i ʿālem-nümā *(Gazel 5, Mısra 5). [şarḳ u ġarbı,]*

şāyed: "Eğer" şayet, koşul anlamı veren edat.

şāhum yaḳīnī bendeñi hicrāna ṣalma kim
şāyed gedāñı yād idesin bir zamān ola *(Gazel 6, Mısra 14). [şāyed,]*
ey yaḳīnī sen hele ṣal şāhbāz-ı himmetüñ
ola **şāyed** ol tezerv-i bāġ-ı ḥüsn ü ān şikār *(Gazel 27, Mısra 14). [şāyed,]*
şāyed olaydı dil-i zāra şehīd olmaḳ naṣīb
kāşki ḫūnī gözüñle günde bir ḳan eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 5). [şāyed,]*

şeb: Akşam ve/veya gece.

dem-i şafaḳla ʿalīl olmış-ıdı çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı siyeh perde ḳılmaġa ḫōş-ḥāl *(Kaside 1, Mısra 4). [şeb,]*
gerçi kim dirler anı olmaz-ımış cennetde **şeb**
ḫaṭ nedür gülzār-ı ruḫsāruñda yā ey ḥūr-ı ʿīn *(Kaside 2, Mısra 33). [şeb,]*
eşigüñ yaṣdanuban ey şaçı leylī her **şeb**
şanma kim ʿāşıḳ-ı mecnūnuñı yabanda yatur *(Gazel 56, Mısra 5). [şeb,]*

şebāb: Gençlik, tazelik, civanlık.

geçmedin devr-i **şebāb** al elüñe ṣaḥbāyı
güni ʿīş-ile geçür çekme ġam-ı dünyāyı *(Müseddes 3, Mısra 1). [şebāb,]*

şeb-ārā: Geceyi süsleyen.

dūd-ı āhum yiridür tutsa yaḳīnī felegi
itdi bir şemʿ-i **şeb-ārā** yirümi nār-ı cefā *(Gazel 2, Mısra 14). [şeb-ārā,]*
niçe araya seni bī-ṭāḳat ü ārām olup
gel gel ey pervāne ol şemʿ-i **şeb-ārā** bundadur *(Gazel 42, Mısra 10). [şeb-ārā,]*

şeb-bū: Şebboy, özellikle geceleri kokusu etrafı kaplayan çiçek.

zīver-i gülşen-i behcetdür o raʿnā ruhlar
ḫaṭ-ı **şeb-bū** da güzel ḫadd-i semen-bū da güzel *(Gazel 119, Mısra 8). [şeb-bū,]*
boyuñ ṭūbā lebüñ kevser gözüñ nergis ṣaçuñ **şeb-bū**
cemālün gülşen-i firdevs ruḫsāruñ gül-i ḫod-rū *(Gazel 167, Mısra 1). [şeb-bū,]*

şeb-çerāġ: Gece parlayan kıymetli taş II parlatan, aydınlatan; kendine hayran bırakan, beğenilen kimse.

şām-ı ġamda **şeb-çerāġı** neylerin ey laʿl-leb
her şerārı āhumuñ bir gevher-i raḫşān olur *(Gazel 54, Mısra 3). [şeb-çerāġı, -ı]*

şebdīz-i zülf: Saçının karanlığı.

gül-gūn-ı eşk-ile kim müjeler tāziyānedür
şebdīz-i zülfi yādına her dem revānedür *(Gazel 57, Mısra 2). [şebdīz-i zülfi,]*

şeb-i fiṭraṭ: Yaradılış gecesi. II Kalu bela.

şeb-i fıṭraṭda ġam-ı zülfi yazılmış başa
bu keşākeşlere ṣabr eyle dilā itme cedel *(Gazel 118, Mısra 9). [şeb-i fıṭraṭda, -da]*

şeb-i ġam: Gam gecesi.

ümmīd ḳılur pertev-i mihrüñ dil-i gümrāh
ḳurtar **şeb-i ġamdan** anı ey necm-i hidāyet *(Gazel 20, Mısra 8). [şeb-i ġamdan, -dan]*

şeb-i ḳadr: Kadir gecesi (gibi kıymetli ve karanlık/siyah) olmak (saç bağlamında).

mürde-diller hāy u hū ḳılsun ṣaçuñçün sīnede
tekyede lā-büd **şeb-i ḳadr** olıcaḳ iḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 4). [şeb-i ḳadr,]*

şeb-nem: Çiğ.

āsumānī ṣanasın lāledür ol māʿī libās
bedeni ḳaṭre-i **şeb-nem-durur** anda gūyā *(Gazel 4, Mısra 6). [şeb-nem-durur, -durur]*

şeb-rev: Gece yolcusu.

görindi dāmeni altında şemʿden pertev
bilindi olduġı ey māh zülfüñüñ **şeb-rev** *(Gazel 166, Mısra 2). [şeb-rev,]*

şecer: Ağaç.

feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa beñzetdüm
olalıdan **şecer-i** aḫzar üzre nārʿayān *(Gazel 138, Mısra 10). [şecer-i,]*
feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa beñzetdüm
olalıdan **şecer-i** aḫzar üzre nārʿayān *(Kaside 3, Mısra 8). [şecer-i,]*

şefāʿat: Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri II. Bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma.

ḳurtar **şefāʿat** issi ḥabīb-i ḫudā içün
çekdi yaḳīnī dūzaḫ-ı hecrüñde çoḳ ʿaẕāb *(Gazel 11, Mısra 17). [şefāʿat,]*
ḥarīmüñ kaʿbe nāmuñ aḥmed ü ben anda ḥassānʿam
şefāʿat pertevin cismümde raḫşān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 14). [şefāʿat,]*
ʿaẕāb-ı dūzaḫ-ı ġamdan yaḳīnīʿyi kurtar
şefāʿat issi resūl ile āl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 14). [şefāʿat,]*

şefḳat: Acıyarak veya esirgeyerek sevme II iyilik.

unutdı **şefḳat-ı** islāmı raḥm-ı īmānı
anuñçün almaz o kāfir bizüm selāmumızı *(Gazel 189, Mısra 11). [şefḳat-ı, -ı]*

şefḳat ḳıl-: Acımak, merhamet etmek.

yur āb-ı ʿafv anı ne ḳadar olsa cürmümüz
Şefḳat ḳılursa ol şeh-i bende-nüvāzumuz *(Gazel 72, Mısra 12). [şefḳat ḳılursa, -ursa]*

şeftālū: Güzel kokulu, lezzetli, bir meyve.

alurdum mīve-i maḳṣūdumı şāḫ-ı saʿādetden
eger ol serv sīb-i ġabġabından virse **şeftālū** *(Gazel 167, Mısra 6). [şeftālū,]*

şeh: Ey padişah ‖ ey sevgili.

meded yoḳ ol **şehe** dil ḥālini ḫikāyet idem
meded meded nicʿedem nʿeyleyem ne ḥālet idem *(Gazel 125, Mısra 1). [şehe, -e, -]*

ey gedā ol **şehe** çün bende-i fermān olduñ
eyle farz it ki ḳamu ʿāleme sulṭān olduñ *(Gazel 101, Mısra 1). [şehe, -e]*
behrām ise de gūra ṣalar yār-ı ġārsuz
şol **şeh** ki āsitānı saʿādet-meʿābdur *(Gazel 44, Mısra 10). [şeh,]*
gedā-yı bī-ser ü pāyı **şeh-i** dü-ʿālem ider
sürūr-ı cām-ı lebiyle viṣāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 7). [şeh-i,]*
reʾīs-i ṣadr-nişīnān-ı bārgāh-ı ḳabūl
şeh-i serīr-nişīn-i sürādiḳāt-ı celāl *(Kaside 1, Mısra 20). [şeh-i,]*
ey yaḳīnī ten-i mecrūḥdaki her zaḫmum
ẕüʿl-feḳār-ı müjesinden o **şehüñ** ḳan ağlar *(Gazel 30, Mısra 10). [şehüñ, -üñ]*
görince ol **şehi** güftāra ḳudretüm ḳalmaz
Yaḳīnī ḥāl-i dil-i zārı niçe söyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 9). [şehi, -i]*
şehlerüñ zer-keş otaġına baş egmem zīrā
yeter āhum şereri ḫayme vü ḫārgāh bańa *(Gazel 7, Mısra 5). [şehlerüñ, --ler, -üñ]*
bu fetḥ ü nuṣreti bulmazdı mihr-i ʿālem-gīr
o **şehden** olmasa ger yümn ü himmet ü iḳbāl *(Kaside 1, Mısra 16). [şehden, -den]*

şehādet: 1. şahitlik, şahitlik etme, tanıklık. 2. şehitlik, şehit olma.

ġamzeñle şehīdem diyü itsem nʿola daʿvā
ḳanlu kefen eyler bańa her demde **şehādet** *(Gazel 20, Mısra 10). [şehādet,]*

şehbāz: Doğan kuşu // Avcı.

her zaġanla ol perī-ruḫ hem-cenāḥ olmaḳ neden
çünki olmaz zāġa **şehbāz-ı** hümā-cevlān şikār *(Gazel 27, Mısra 10). [şehbāz-ı,]*
çeşmi bir āhū ki ṣīr-efgenlik anuñ pīşesi
zülfi bir **şehbāzdur** kārı anuñ her ān şikār *(Gazel 27, Mısra 8). [şehbāzdur, -dur]*
dike baḳar diyü sen kebg-i hümā-pervāzı
dikdiler igne ile çeşmini **şehbāzlaruñ** *(Gazel 107, Mısra 4). [şehbāzlaruñ, -lar, -uñ]*
hümā-yı ʿarş-pervāzam bülend-āvāz **şehbāzam**
şeker-ḫā ṭūṭīyem hem bülbülem gūyā suḫan-dānam *(Gazel 124, Mısra 5). [şehbāzam, -am]*
ḥüsn-i ʿālem-gīrüñe ey ṣāhid-i **şehbāz** zülf
vālih-i sermest-çeşm ü ʿāşıḳ-ı ser-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 1). [şehbāz,]*
anı mehtāb eylemiş germiyyet-i mihr-i ruḫuñ
perr ü bālin yaymış ey meh nitekim **şehbāz** zülf *(Gazel 88, Mısra 16). [şehbāz,]*
ṣayḥa-i şeh-perümüzden ḫaẕer eyler ʿanḳā
bāzū-yı ḳudrete **şehbāz** ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 14). [şehbāz,]*
murġ-ı dil ḳapıcı **şehbāz** idügin bildürmiş
o gözi ṣāhīn idüp giymege ḳānūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 5). [şehbāz,]*

şeh-i ʿādil: Adaletli padişah.

özüñi kān sözüñ güher ḳıldı
naẕar-ı himmet-i **şeh-i ʿādil** *(Gazel 122, Mısra 14). [şeh-i ʿādil,]*

şeh-i ḫūbān: Güzeller padişahı.

ser-nigūn olur ser-i sümm-i semendin öpmege
her ḳaçan fitrāke aṣsa ol **şeh-i ḫūbān** şikār *(Gazel 27, Mısra 6). [şeh-i ḫūbān,]*

şeh-i ḥüsn: Güzellik sultanı II sevgili.

efendi sen **şeh-i ḥüsn** iken āh u vāh idicek
ya ben gedā bu ḳadar derdle niçe eyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 5). [şeh-i ḥüsn,]*

şeh-i ʿışḳ: Aşk sultanı II aşık.

şeh-i ʿışḳam ḫum-ı mey bańa genc-i ḫusrevānīʿdür
başumda penbe-i dāġ-ı ġamuñ tāc-ı keyānīʿdür *(Gazel 46, Mısra 1). [şeh-i ʿışḳam,]*

şeh-i mülk-i maḥabbet: Aşk ülkesinin padişahı II Sevgili.

ʿışḳuñla ḫusrevā **şeh-i mülk-i maḥabbetüz**
kevn ü mekāndan uludur bārgāhumuz *(Gazel 70, Mısra 5). [şeh-i mülk-i maḥabbetüz, -üz]*

şeh-i mülk-i velāyet: Velilik mülkünün padişahı.

ṭarīḳ-ı ʿavn-ı ḥaḳʿdan rehber-i rāh-ı hüdā geldi
şeh-i mülk-i velāyet maḥrem-i sırr-ı ḫudā geldi *(Gazel 191, Mısra 2). [şeh-i mülk-i velāyet,]*

şehīd: Aşk yolunda ölen kişi.

ġamzeñle **şehīdem** diyü itsem nʿola daʿvā
ḳanlu kefen eyler bana her demde şehādet *(Gazel 20, Mısra 9). [şehīdem, -em]*
sen seng-dil ġamıyla yaḳīnī **şehīddür**
kim meşhedi ucında ʿalāmetdür ana ṭaş *(Gazel 78, Mısra 7). [şehīddür, -dür]*
cān u baş atup olur dil ser-i zülfüñde **şehīd**
ʿarṣa-i ġamda ser-endāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 5). [şehīd,]*

şehīd ol-: Şehit olmak.

şāyed olaydı dil-i zāra **şehīd olmaḳ** naṣīb
kāşki ḫūnī gözüñle günde bir ḳan eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 5). [şehīd olmaḳ,]*

şehīd-i ʿışḳ ol: Aşk şehidi olmak; sevgili/aşk uğruna canını vermek.

yüri ol ġamzesi ḫūn-rīze cān vir ḳayd-ı tenden geç
şehīd-i ʿışḳ ol ey ʿuryān olan gönlüm kefenden geç *(Gazel 23, Mısra 2). [şehīd-i ʿışḳ ol,]*

şeh-per: Kuşun kanadındaki en uzun tüy.

iki **şeh-perdür** iki zülfeynüñ
ey perī gözlerüñ piristūdur *(Gazel 52, Mısra 5). [şeh-perdür, -dür]*
mihre ḫāʾil ebrdür rūyuñda ḫaṭṭ ey meh-cebīn
sāye ṣalmış aḥmed'e yā **şeh-per-i** rūḥu'l-emīn *(Kaside 2, Mısra 2). [şeh-per-i, --i]*
ṣayḥa-i **şeh-perümüzden** ḫaẕer eyler ʿanḳā
bāzū-yı ḳudrete şehbāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 13). [şeh-perümüzden,]*

şehr: Şehir, büyük belde.

sipāh-ı eşk-ile talan idem göñül **şehrin**
o şāh-ı ḫüsn eger isterse inhizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 5). [şehrin, -i, -n]*
bihişti vāʿıẕ-ı **şehr** itdi taḳrīr
o ḫūruñ āsitānı yada geldi *(Gazel 192, Mısra 7). [şehr,]*
sevme **şehrī** güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 5). [şehrī, -i]*
diler-iseñ olasıñ bend-i elemden āzād
sevme **şehrī** güzeli ger meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 12). [şehrī, -i]*
sevme **şehrī** güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 19). [şehrī, -i]*
yoḳ-durur ġayrı güzellerde ḫaḳīḳatde eşer
sevme **şehrī** güzeli ger meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 26). [şehrī, -i]*
sevme **şehrī** güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 33). [şehrī, -i]*
meh gibi **şehri** gezme ey āfet
bu meşeldür ki şöhret āfetdür *(Gazel 63, Mısra 11). [şehri, -i]*

şehr içre: Şehrin içinden.

gezer meh gibi hercāyī olup her gice **şehr içre**
ḳılur her cāyı rūşen mihr-i raḫşānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 5). [şehr içre,]*

şehr-i ʿışḳ: Aşkın şehri.

şehr-i ʿışḳ içre gezer vālih ü şūrīde olup
ey yaḳīnī deli gönlüm ḳatı şeydā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 9). [şehr-i ʿışḳ,]*

şehr-i melāḥat: Güzellik şehri.

kūy-ı nigār **şehr-i melāḥat** ḥişārıdur
cism-i münīri olmış aña nūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 5). [şehr-i melāḥat,]*

şeh-süvār: At binmede usta olan kişi.

şeh-süvārum bu yaḳīnīʿnüñ degül sāde hemān
niçe ser ġalṭān olur bu zülf çevgānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 15). [şeh-süvārum, -um]*
yolında ḳılsa felek kāşki ġubār beni
ḳılaydı raḫş-ıla pā-māl o **şeh-süvār** beni *(Gazel 199, Mısra 2). [şeh-süvār,]*
ḳulın iderse eger **şeh-süvār-ı** esb-i murād
feżā-yı midḥat-i ẕātında eyleyem cevlān *(Kaside 6, Mısra 31). [şeh-süvār-ı,]*
benem zamānede ol **şeh-süvār-ı** esb-i kemāl
ki raḫş-ı himmetüme cilvegeh verā-yı cihān *(Kaside 6, Mısra 23). [şeh-süvār-ı,]*

şeker: Şeker kamışı, şeker pancarı, patates, havuç, mısır, buğday vb. bitkilerin sap ve köklerinin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, birleşiminde karbon, oksijen ve hidrojen bulunan, beyaz, suda eriyen, mayalanabilen ve çoğu tatlı olan maddelerin genel adı.

mestāne çeşm ü ġonca dehān u **şeker** zebān
ḳāmet laṭīf ü zülf muṭarrā ʿiẕār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 5). [şeker,]*
dehenüñdür var-ısa teng **şekerden** nāzük
ʿārızuñdur yine pālūde-i terden nāzük *(Gazel 99, Mısra 1). [şekerden, -den]*

şeker-güftār: Sözü şeker gibi olan, tatlı sözlü (sevgili).

yürütmez şīve-i ḳadd-i bülendüñ naḫli gülşende
yaraşur olsa nāmuñ ey **şeker-güftār** reftārī *(Gazel 188, Mısra 6). [şeker-güftār,]*

şeker-ḫā: Şeker çiğneyen II Tatlı sözlü olmak.

hümā-yı ʿarş-pervāzam bülend-āvāz şehbāzam
şeker-ḫā ṭūṭīyem hem bülbülem gūyā suḫan-dānam *(Gazel 124, Mısra 6). [şeker-ḫā,]*

şekker: 1. Şeker 2. Sevgilinin dudağı.

yaşum seyl olmaġa bir serv-i ḫōş-reftār olur bāʿiş
ciger ḳan olmaġa ol laʿl-i **şekker** ḫār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 2). [şekker,]*

şekker-bār: Şeker saçan, şeker döken.

leb-i şīrīn-i **şekker-bāruñuñ** tekrār ider vaṣfın
Yaḳīnīʿnüñ anuñçün her sözü ḳand-ı mükerrerdür *(Gazel 61, Mısra 11). [şekker-bāruñuñ, -un, -un]*
ey yaḳīnī bu edā-yı ḫūb-ı **şekker-bār-ıla**
Mışr-ı naẓmuñ ṭūṭī-i şīrīn-maḳāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 11). [şekker-bār-ıla, -ıla]*

şekker-ḫās: Tatlı sözlü, tatlı söyleyen (kimse).

yaḳīnī gülşen-i ʿışḳında ben bir bülbül-i zāram
Leṭāfet mışrınuñ ṭūṭī-i **şekker-ḫāsıdur** yūsuf *(Gazel 89, Mısra 10). [şekker-ḫāsıdur, -ıdur]*

şekkerīn: Şeker gibi.

ġonca-i ḳalbin ehl-i ʿışḳuñ açar
şekkerīn leblerüñle güftāruñ *(Gazel 105, Mısra 6). [şekkerīn,]*

şekker-leb: Şeker dudaklı.

ḳarşu göster ruḫ-ı gül-berginüñ āyīnesini
ṭūṭī-i ṭabʿumı söyletmege ey **şekker-leb** *(Gazel 13, Mısra 6). [şekker-leb,]*

şekker-şiken: Tatlı konuşmak, tatlı söz söylemek.

yiridür nuṭḳa gelürse leb-i **şekker-şikenüñ**
cāme-i sebz-ile bir ṭūṭī-i gūyāsın sen *(Gazel 149, Mısra 9). [şekker-şikenüñ, -üñ]*

şekl: Biçim, kılık.

şekl-i zībāñ-ıla ey şāhid-i ferḫunde-cemāl
büt-i çīn daʿvī-i ḥüsn eylese ṣūret bulmaz *(Gazel 66, Mısra 3). [şekl-i, --i]*

şekl-i süreyyā: Süreyya, ülker yıldızının biçimi. (Yücelik ululuk bağlamında).

gök gök olmış cismümi mūzeñle pā-māl eyleyüp
tende naḳş-ı kebkebüñ **şekl-i süreyyā** eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 8). [şekl-i süreyyā,]*

şemʿ: Mum ‖ Sevgili.

dūd-ı āhum yiridür tutsa yaḳīnī felegi
itdi bir **şemʿ-i** şeb-ārā yirümi nār-ı cefā *(Gazel 2, Mısra 14). [şemʿ-i, --i]*
ḥüsnüñ artar zülfüñ ey meh ʿanber-efşān eyleseñ
şemʿüñ artar lemʿası tārın perīşān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 2). [şemʿüñ, -üñ]*
görindi dāmeni altında **şemʿden** pertev
bilindi olduġı ey māh zülfüñüñ şeb-rev *(Gazel 166, Mısra 1). [şemʿden, -den]*
cebīnüñ pertevi şöhret virürken māh-ı tābāna
ruhuñ yanında germ olmaḳ düşer mi **şemʿ-i** sūzāna *(Gazel 172, Mısra 2). [şemʿ-i,]*
niçe araya seni bī-ṭāḳat ü ārām olup
gel gel ey pervāne ol **şemʿ-i** şeb-ārā bundadur *(Gazel 42, Mısra 10). [şemʿ-i,]*

şemʿ gibi: Mum gibi.

bezm-i belāda **şemʿ gibi** gözyaşın döküp
her şeb belā-yı ṭurra-i dilberden ağlaram *(Gazel 126, Mısra 7). [şemʿ gibi,]*

şemʿdān: Kandil, mumluk, şamdan.

ya cemşiydʿüñ zamān-ı salṭanatda rūzgār-ıla
yanan ser-menzil-i ʿışretde laʿlīn **şemʿdānıdur** *(Gazel 46, Mısra 8). [şemʿdānıdur, -ı, -dur]*

şemʿ-i encümen: Meclisin mumu.

ṭutuşduñ āteş-i hecr-ile her şeb bezm-i fürḳatde
yeter yanduñ gel ey pervāne **şemʿ-i encümenden** geç *(Gazel 23, Mısra 6). [şemʿ-i encümenden,]*

şemʿ-i meclis-ārā: Meclisi süsleyen, meclise zevk veren mum.

ṣurāḥī ber-karār olsun gümüş peymāneler dönsün
o **şemʿ-i meclis-ārā** şevḳına pervāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 2). [şemʿ-i meclis-ārā,]*

şemʿ-i meclis: Meclisin mumu.

berg-i ḫazāna döndi ruḫı **şemʿ-i meclisüñ**
sen ʿarż idince gün gibi kāfūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 7). [şemʿ-i meclisüñ, -üñ]*

şemʿ-i şebistān: Gece mumu.

bī-ḥaḳīḳat büti ḳo ʿīsī-i devrān ise de
yanma bī-mihr odına **şemʿ-i şebistān** ise de *(Müseddes 1, Mısra 4). [şemʿ-i şebistān,]*
ṭolanur başına şevḳ-ıla rūşen ḳılmaġa sūzın
diler pervāne yanup yaḳıla **şemʿ-i şebistāna** *(Gazel 172, Mısra 8). [şemʿ-i şebistāna,]*
ẓulmeti rūşen ider şuʿle-i sūz-ı āhum
bezm-i fürḳatde yanan **şemʿ-i şebistānam** ben *(Gazel 145, Mısra 6). [şemʿ-i şebistānam, -am]*

şemīm: Güzel koku.

kākülinden alup yaḳīnī **şemīm**
didi şeydā iden beni budur *(Gazel 52, Mısra 19). [şemīm,]*
dil-i nesīm şehā sünbülüñ **şemīmi** ile
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i benefşe girān *(Kaside 3, Mısra 13). [şemīmi, -ī]*
şemīmüñden meşām-ı cān-ı ʿālem müşg-sā oldı
meger ey ḫāl-i dilber nāfe-i misk-i ḫotenʿsin sen *(Gazel 150, Mısra 11). [şemīmüñden,]*

şemīm-i sünbül: Güzel kokulu sümbül. (Sevgilinin) sümbül gibi güzel kokulu olan zülfü.

şemīm-i sünbülüñ ile dil-i nesīm sebük
Firāḳ-ı sebz-i ḫaṭuñla ser-i benefşe girān *(Gazel 138, Mısra 3). [şemīm-i sünbülüñ,]*

şems-i tebrīzī: Şems-i Tebrîzî olarak bilinen Şemsüddîn Muhammed bin Alî bin Melikdâd Tebrîzî'dir. 13. yüzyılda Mevlânâ Celâleddîn Rûmî ile Konya'da tanışmış ve onu kendi düşünceleriyle etkilemiş bir mutasavvıftır.

şems-i tebrīzī gibi her gün güneş
başını alup ele eyler semāʿ *(Gazel 85, Mısra 5). [şems-i tebrīzī,]*

şemşīr: Kılıç.

nām-ı bākīʿyle ġazel rengīn-i ḫōş-ter gösterür
zāġlansa nitekim **şemşīr** cevher gösterür *(Beyit 6, Mısra 2). [şemşīr,]*
seyr eyle cerāḥatleri **şemşīr-i** müjeñden
ḳıl çāk-i tenümden dil-i efgārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 9). [şemşīr-i, --i]*
seng-i mezārumuz ḳıla **şemşīr-i** ʿışḳı tīz
ġamzeñ helāk iderse bizi ey ḳaşı hilāl *(Gazel 116, Mısra 7). [şemşīr-i, --i]*
şemşīr-i ġamzesinden elüñ çek yaḳīnīʿyā
saña seni gerekse o dil-gīrden kesil *(Gazel 120, Mısra 9). [şemşīr-i, --i]*
şemşīr-i ġamzesinüñ işi geçdi cānuma
dilde olan cerāḥati bilmez o ġamzekār *(Gazel 26, Mısra 9). [şemşīr-i, --i]*

şemşīr-i bürrān: Keskin kılıç.

göreydi güstehem ḳabzamda ki **şemşīr-i bürrānı**
öñümde cān virürdi ḫavfdan yalmanı yalmanı *(Gazel 187, Mısra 1). [şemşīr-i bürrānı,]*

şemşīr-i ḥasret: Hasret kılıcı.

tīġ-i firāḳ-ıla yüregüm rīze rīzedür
şemşīr-i ḥasret-ile dilüm oldı çāk çāk *(Gazel 96, Mısra 10). [şemşīr-i ḥasret-ile, -ile]*

şemsü'd-dīn: Rumeli Kazaskeri Şemsüddin Ahmed Efendi.

ḫudāygān-ı ṣudūr-ı zamāne **şemsü'd-dīn**
ʿimād-ı ḳubbe-i iḳbāl ü ḳıble-i iclāl *(Kaside 1, Mısra 21). [şemsü'd-dīn,]*

şemʿ-veş: Mum gibi, mum misali.

nār-ı ġamdan girye eyler dil yaḳīnī **şemʿ-veş**
ġayrılar bezminde ḫandān olduġından bāña ne *(Gazel 182, Mısra 11). [şemʿ-veş,]*

şerʿ: Doğru yol. Hak din yolu. II Şeriata uygun.

dilüñde **şerʿ-i** ḥanīfī ki ṡābit olmışdur
ṣu bāġdur ki var anda ṣaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 6, Mısra 11). [şerʿ-i,]*

şerār: Kıvılcım II ateş.

sūziş-i āhumuñ **şerārını**
göge çıḳmaġa zer-kemend itdüm *(Gazel 134, Mısra 3). [şerārını, -ı, -n, -ı]*

şerār-ı āh: Ah kıvılcımı. II Âşığı derinden etkileyen pişmanlık, özlem, acı gibi duygular.

gün yüzin görmek **şerār-ı āhumı** teskīn ider
mihre olmazmış muḳābil encüm-i seyyāre hīç *(Gazel 24, Mısra 3). [şerār-ı āhumı,]*
ṣām-ı ġamda ṣeb-çerāġı neylerin ey laʿl-leb
her **şerārı āhumuñ** bir gevher-i raḫşān olur *(Gazel 54, Mısra 4). [şerārı āhumuñ, -uñ]*

şerbet: Tatlı içecek.

ḳapuñda derd ü fāḳayla göñül bīmār u ʿācizdür
bu derde **şerbet-i** luṭfuñla dermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 16). [şerbet-i,]*
emdürüp bu dil-i bīmāra lebüñ **şerbetini**
ey ṭabībüm dimedüñ ḫāṭırını ḫōş ideyin *(Gazel 159, Mısra 9). [şerbetini, -i, -(n)i]*

şeref: Manevî yükseklik, ululuk.

oldı cūdı **şeref-i** keştī-i iḳbāline cāy
ḳulzüm-i reʿfet ü fazluñdan irüp ḳaṭre-i cūd *(Kaside 5, Mısra 37). [şeref-i, -i]*
maʿānī cāmı çekilmez mi cāmī geçdiyse
tehī degül **şeref-i** himmetüñde bu meydān *(Kaside 6, Mısra 22). [şeref-i, -i]*
ṭulūʿ itsün ümīdüm kevkebi burc-ı ʿināyetden
şeref nūrın cebīnüm üzre tābān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 6). [şeref,]*
bulımazlarsa eger feyż-i ḥimāyetle **şeref**
ḳullaruñ pādişehüm ʿafva liyāḳat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 7). [şeref,]*
ümīd-i rifʿat-ile niçe vaṣfuñ eyleyem
ki medḥ-i aḥmed-ile buldı çoḳ **şeref** ḥassān *(Kaside 6, Mısra 48). [şeref,]*
ṭulūʿ itdi girībānuñdan ey meh rūy-ı raḫşānuñ
şeref burcundan oldı gūyiyā mihr-i cihān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 8). [şeref,]*

şeref bul-: Şeref bulmak, şereflenmek.

vücūd-ı muṭlaḳuñ mihri ṣuʿāʿından **şeref bulduḳ**
ḫudānuñ ġayrıdan bir ẕerre istimdādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 7). [şeref bulduḳ, -duk]*

şeref-iktisāb: Şereflenmek.

mihr-i vücūda lemʿadur insān nite kim
gökde hilāl-i çarḫ **şeref-iktisābdur** *(Gazel 44, Mısra 12). [şeref-iktisābdur, -dur]*

şerer: Kıvılcımlar.

şehlerüñ zer-keş otaġına baş egmem zīrā
yeter āhum **şereri** ḫayme vü ḫārgāh bańa *(Gazel 7, Mısra 6). [şereri, -i]*

şerḥ: Açıklamak, etraflıca anlatmak.

şerḥ-i sübḥānelleẕī esrā yazar ḫaṭṭ-ı ruḫuñ
leyle-i miʿrācʿdur zülf-i siyehkāruñ hemīn *(Kaside 2, Mısra 35). [şerḥ-i, --i]*
ruḫsāruñ üzre ḫaṭṭ-ı siyehden ʿayān olur
şerḥu buṭūni zāġ ve ẓuhūri yaḳīnīʿyāt *(Gazel 18, Mısra 10). [şerḥu, -u]*
tār ḳıldı tenümi sūzen-i ġam çihremi zerd
igneden iplige dek **şerḥ** idüñ o ṭannāza *(Gazel 176, Mısra 10). [şerḥ,]*

şerḥ eyle-: Açıklamak, anlatmak.

ḥāl-i bāl-i yaḳīnī-i zārı
mū-be-mū zülf-i yār **şerḥ eyler** *(Gazel 29, Mısra 12). [şerḥ eyler,]*

şerḥ id-: Açıklamak.

dem-i cān-baḫş-ıla ben mürdeyi eyler iḥyā
şerḥ ider leblerüñi āyet-i yuḥyiʿl-mevtā *(Gazel 1, Mısra 2). [şerḥ ider,]*
ney gibi nāle ile **şerḥ iderüz** sūz-ı dili
bezm-i ʿışḳ içre suḫan-sāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 9). [şerḥ iderüz, -üz]*

şerḥ it-: Açmak, açıklamak, yorumlamak.

öldükde sebz ḫaṭṭuñ-içün ḥasb-ı ḥālümüz
şerḥ itmege zebān ola her bir giyāhumuz *(Gazel 71, Mısra 10). [şerḥ itmege,]*
şerḥ itmege ne çekdügümi ḳadd-i yār içün
yir yir elifler oldı tenümde zebān-ı ḥāl *(Gazel 116, Mısra 5). [şerḥ itmege,]*

şerḥ ḳıl-: Açıklamak, izah etmek.

var mı ḫalāṣ esīr-i ġam-ı zülf-i dil-rübā
ḫall it bu müşkilin dilüñ ey ḫvāce **şerḥ ḳıl** *(Gazel 120, Mısra 4). [şerḥ ḳıl,]*

şerḥa: Yara, yarık; dilim, parça.

yakīnī ḳuluñdan ḳaçduñ yüzi ṣuyın yire ṣaçduñ
baġrında **şerḥalar** açduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 18). [şerḥalar, -lar]*
tenümde **şerḥalarum** cümleten dehān olsa *(Müseddes 2, Mısra 14). [şerḥalarum, -lar, -um]*

şerḥalar aç-: Yara açmak, yaralamak.

ẕüʿlfeḳār-ı ġamzeñ içün tende **açup şerḥalar**
ser-be-ser eṭrāfını ḳıldum münaḳḳaş yā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 3). [şerḥalar açup, -up]*

şermende: Utanan, utangaç, mahcup.

ḳullara pādişehüm cevr-i firāvān itdüñ
kerem itdüñ bizi **şermende-i** iḥsān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 2). [şermende-i,]*
lāle **şermende** iken ʿārız-ı gül-gūnuñdan
ġonca aġzını açar laʿlüñ-ile güftāra *(Gazel 174, Mısra 9). [şermende,]*

şermsār ol-: Utanmak, mahcup olmak.

leb-i laʿl-i ʿaraḳ-rīzüñ görüp bezm-i maḥabbetde
ḫacāletden ḳızarmış şīşe-i mey **şermsār olmış** *(Gazel 79, Mısra 8). [şermsār olmış, -mış]*

şeş-der-i ġam: Gam tavlası mec.keder dolu dünya.

vaṣluñuñ bańa ḳapusını güşād itdürmez
şeş-der-i ġamda raḳībi göreyin zār olsun *(Gazel 163, Mısra 6). [şeş-der-i ġamda,]*

<u>şevḳ:</u> 1.Coşku, heyecan,şiddetli arzu, sevinç.

ḳanı cām-ı mey-i laʿlüñle bī-hūş olduġum demler
şarāb-ı **şevḳ-ıla** sermest ü medhūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 2). [şevḳ-ıla, --ıla]*
şuʿāʿ-ı pertev-i ḫūrşiyd-i ʿālem-tābdan şanma
senüñ **şevḳuñla** rūşendür bugün ey meh-liḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 16). [şevḳuñla, -u, -ñ, -la]*
ʿalevī-vār ruḫı **şevḳı-y-ıla** pür-sūzuz
Yaḳdı yandurdı bizi tāb-ı cemāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 9). [şevḳı-y-ıla, -ı-, -y-, -ıla]*
şurāḥī ber-karār olsun gümüş peymāneler dönsün
o şemʿ-i meclis-ārā **şevḳına** pervāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 2). [şevḳına, -ına]*
ṭolanur başına **şevḳ-ıla** rūşen ḳılmaġa sūzın
diler pervāne yanup yaḳıla şemʿ-i şebistāna *(Gazel 172, Mısra 7). [şevḳ-ıla, --ıla]*
gül-ruḫuñ **şevḳ-ıla** ḫandān olduġından bańa ne
ben melūlem ġayrı şādān olduġından bańa ne *(Gazel 182, Mısra 1). [şevḳ-ıla, --ıla]*
şarāb-ı **şevḳ-ıla** rüsvā-yı ḫalḳ olup gezerin
görüñ ne ḥālete irgürdi ʿışḳ-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 9). [şevḳ-ıla, --ıla]*
nücūm gibi yanam ṣubḥ olınca **şevḳumdan**
ḫudā ger eyleye bīdār-ı kūy-ı yār beni *(Gazel 199, Mısra 3). [şevḳumdan, -um, -dan]*
naʿre-i **şevk-ıla** āvāz salup devrāna
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı *(Müseddes 3, Mısra 25). [şevk-ıla, --ıla]*
dest-i **şevḳ-ıla** girībānın çeküp çāk itdi ṣubḥ
gül gibi ey lāle-ruḫ çāk-i girībānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 11). [şevḳ-ıla, -ıla]*
ḫāliş oldum pūte-i hecrüñde nār-ı **şevḳ-ıla**
maġribī dīnārdur ruḫsār-ı zerdüm gūyiyā *(Gazel 5, Mısra 11). [şevḳ-ıla, --ıla]*

2. Gönül meyli, arzu.

kāşki olsa ser-ā-pā sīnede yüz biñ zebān
her birin gül ruhlaruñ **şevkında** gūyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 8). [şevkında, -ı, -n, -da]*
raḳş urup **şevḳı** ile zerre-i ser-geşte mi<u>s</u>āl
pertev-i vaṣlını cūyān olur-ısañ meh ü sāl *(Müseddes 1, Mısra 15). [şevḳı, -ı]*
gül-ruḫuñ **şevḳına** her ṣubḥ oluruz zemzeme-gīr
bülbül-i gülşene dem-sāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 11). [şevḳına, -ı, -n, -a]*

<u>şevket:</u> Büyüklük, heybet || Saltanat.

yār olmazsa muʿāvin neme yarar **şevket**
ṭutalum kim diyeler yarıcuñ allāh bańa *(Gazel 7, Mısra 3). [şevket,]*

<u>şevket ü ʿunvān:</u> Heybet ve şöhreti olmak.

ḫusrev-i mülk-i kemāl oldı yaḳīnī serverā
ḫayl-i eşʿār ile ḫayli **şevket ü ʿunvānı** var *(Gazel 28, Mısra 12). [şevket ü ʿunvānı,]*

<u>şevḳ-ı mihr:</u> Muhabbet arzusu, aşk arzusu.

şevḳ-ı mihr-i ruḫ-ı yār-ıla semāʿ eyler çarḫ
bī-ḳarār oldı dönüp ʿāşıḳ-ı ser-gerdāna *(Gazel 173, Mısra 9). [şevḳ-ı mihr-i,]*

<u>şeydā:</u> Divane, müptelâ.

ḥasret-i zülf-i dil-āvīzüñ-ile **şeydāyuz**
āh kim ʿömrümüzi ḳapladı bu ṭūl-ı emel *(Gazel 118, Mısra 5). [şeydāyuz, -yuz]*
ṣanem-i deyr gibi yazılu **şeydāñ** olana
sāye-veş yirlere çalup dime dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 13). [şeydāñ, -ñ]*

kemend-i zülfüñe **şeydāları** ser-cümle bend itdüñ
dimezsin kim esīr-i bend-i ġam bir mübtelā vardur *(Gazel 51, Mısra 3). [şeydāları, -lar, -ı]*
ey yaḳīnī deli göñlüm ḳatı **şeydā** ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 10). [şeydā,]*
dil-i bīmār u **şeydā** maḳdeminden buldı dermānı
marīz-ı ʿillet-i hicrān iken ḳalbe şifā geldi *(Gazel 191, Mısra 5). [şeydā,]*

şeydā id-: Delirtmek; çılgın etmek.

kākülinden alup yaḳīnī şemīm
didi **şeydā iden** beni budur *(Gazel 52, Mısra 20). [şeydā iden,]*

şeydālıġ: Aşk ile kendinden geçmek.

o meh geldükçe ḥālüm görmege **şeydālıġum** artar
olur āşüfte-dil ḥayfā ki gün geldükçe dīvāne *(Gazel 171, Mısra 9). [şeydālıġum, -um]*
o meh geldükçe ḥālüm görmege **şeydālıġum** artar
olur āşüfte-dil ḥayfā ki gün geldükçe dīvāne *(Gazel 172, Mısra 3). [şeydālıġum, -um].*
bülbül gibi bahār ericek ehl-i ʿışḳ olan
Şeydālıḳ itmesün mi ḫuṣūṣan cüvān ola *(Gazel 6, Mısra 8). [şeydālıḳ,]*
ey yaḳīnī saña **şeydālıḳ** görindi var-ısa
ol mehüñ mirʿāt-ı ruḫsārın temāşā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 11). [şeydālıḳ,]*

şeyḫ selmān: Şeyh Selman.

suḫanda ben dem-i cān-baḫş-ıla naẓm içre ʿīsāʿyam
ʿaceb mi zinde itsem rūḥ-ı pāk-i **şeyḫ selmānʿı** *(Gazel 187, Mısra 16). [şeyḫ selmānʿı, -ı]*

şeyḫ-i ecel: Ölümün piri. II Azrail.

mürde-diller bir yire dirilsün ey **şeyḫ-i ecel**
ġam şebidür tekyegāh-ı ʿışḳda aḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 5). [şeyḫ-i ecel,]*

şiddet-i rūzgār: Havalandırma şiddeti (Havalandırması çok iyi bağlamında).

şiddet-i rūzgārdan niçe dil
Ġarḳ-ı girdāb-ı baḥr-ı ḥayretdür *(Gazel 62, Mısra 11). [şiddet-i rūzgārdan,]*

şifā: Hastalıktan kurtulma,iyi olma.

devā ümīdin idüp derd-i yāra neyleyeyin
ölümden özge **şifā** yoḳ ne çāre neyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 2). [şifā,]*
dil-i bīmār u şeydā maḳdeminden buldı dermānı
marīz-ı ʿillet-i hicrān iken ḳalbe **şifā** geldi *(Gazel 191, Mısra 6). [şifā,]*

şifā-sāz: İyileştiren, sağlığa yararlı olan, şifalı.

çeng ü ḳānūnı gider āh-ı **şifā-sāzum** işit
diñleme naġmelerin ol iki nā-sāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 9). [şifā-sāzum, -um]*
künc-i belāda nāle **şifā-sāz** olur baña
bezm-i ṣafāda naġme-i ḳānūnı nʿeylerem *(Gazel 126, Mısra 5). [şifā-sāz,]*

şihāb: Akan yıldız, alev, ateş parçası, kıvılcım.

dökerse taḫta-i remle izüñ tozın remmāl
şihāb elif bedeninde nücūm yir yir dāġ *(Kaside 1, Mısra 60). [şihāb,]*

şikāl: Devenin yahut atın ayağının bağlandığı ip, bukağı, köstek; el ve ayak zinciri.

ḫafīf luṭfına nisbet seḫā-yı ebr-i **şiḳāl**
uyup zelāzile ger ḫıffet itmeseydi zemīn *(Kaside 1, Mısra 27). [şiḳāl,]*

şikār: 1. Avlama. 2. Ele geçirilen ganimet.

çeşmi bir āhū ki şīr-efgenlik anuñ pīşesi
zülfi bir şehbāzdur kārı anuñ her ān **şikār** *(Gazel 27, Mısra 8). [şikār,]*
murġ-ı ʿışḳı ṣayd ümīdin itmesün her büʿl-heves
hīç olur mı peşşeye ʿanḳā-yı ʿālī-şān **şikār** *(Gazel 27, Mısra 12). [şikār,]*

şikār eyle-: Avlamak.

eyler hezār cān u göñül murġını **şikār**
süzdükçe ḳara gözlerin ol ḥīle-bāzumuz *(Gazel 72, Mısra 5). [şikār eyler,]*

şikār id-: Avlamak.

ṣad-hezārān cān u dil murġın ider her ān **şikār**
görmedüm çeşm-i ḥiyel-bāzuñ gibi bir cān-şikār *(Gazel 27, Mısra 1). [şikār ider,]*
ser-nigūn olur ser-i sümm-i semendin öpmege
her ḳaçan fitrāke aṣsa ol şeh-i ḫūbān **şikār** *(Gazel 27, Mısra 6). [şikār ol,]*

şikār ola: Avlanan av olma.

ey yaḳīnī sen hele ṣal şāhbāz-ı himmetüñ
ola şāyed ol tezerv-i bāġ-ı ḥüsn ü ān **şikār** *(Gazel 27, Mısra 14). [şikār ola,]*

şikār ol- Av olmak, avlanmak.

murġlar şāhın nʿola idinseñ üsküflü gedā
oldı çün saña hümā-yı devlet ü devrān **şikār** *(Gazel 27, Mısra 4). [şikār oldı,]*
her zaġanla ol perī-ruḫ hem-cenāḥ olmaḳ neden
çünki **olmaz** zāġa şehbāz-ı hümā-cevlān **şikār** *(Gazel 27, Mısra 10). [şikār olmaz,]*
ʿaceb mi nāfe-veş ġamdan derūnum ġarḳ-ı ḫūn olsa
işitdüm seg raḳībe ol gözi āhū **şikār olmış** *(Gazel 79, Mısra 6). [şikār olmış,]*

şikāyet it-: Yakınmak.

gökden ne yaġar ḳʿanı kabūl eylemeye ḫāk
atsa o melek sīneñe tīr **itme şikāyet** *(Gazel 19, Mısra 6). [şikāyet itme,]*

şikāyet-i elem-i rūzgār: Zamanın dertlerinden çektiklerim.

ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 6). [şikāyet-i elem-i rūzgār,]*
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 12). [şikāyet-i elem-i rūzgār,]*
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin
ıv *(Müseddes 2, Mısra 19). [şikāyet-i elem-i rūzgār,]*
hḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 26). [şikāyet-i elem-i rūzgār,]*
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 33). [şikāyet-i elem-i rūzgār,]*

şiken-i zülfi: Saç büklümü, kıvrımı.

şiken-i zülfi şikest ola nʿola dildāruñ
Muttaşıl pertev-i ḫūrşiyd-i dıraḫşānda yatur *(Gazel 56, Mısra 9). [şiken-i zülfi,]*

şikest: Kırılmış,kırma,kırılma.

tañ mıdur olsa yaḳīnī ḥāṭırumda inkisār
kʿeyledi seng-i ḥavādiṯ şīşe-i ḳalbüm **şikest** *(Gazel 21, Mısra 12). [şikest,]*

ḥurmetle ṭut şurāḥī **şikest** olmasun meded
ansuz göñülde sāḳī dürüst olmaz inkisār *(Gazel 26, Mısra 11). [şikest,]*
şīşe-i tevbe **şikest** eylemek āsān işdür
Sāḳī-i ġonca-dehenden sehil ibrām olsa *(Gazel 175, Mısra 11). [şikest,]*

şikest ol-: Kırılmak, parçalanmak, bozulmak.

şiken-i zülfi **şikest ola** nʿola dildāruñ
Muttaşıl pertev-i ḫūrşiyd-i dıraḫşānda yatur *(Gazel 56, Mısra 9). [şikest ola,]*
degül bezm-i çemende lāleler seng-i ḥavādiṣden
şikest olmış cemʿüñ cām-ı şarāb-ı erġavānıdur *(Gazel 46, Mısra 4). [şikest olmış,]*

şikeste: Kırık dökük, paramparça, kırılmış, incinmiş.

şikeste çeşmine cān beste bend-i zülfine ḫāṭır
o şāha cān u göñülden şikeste-beste esīrüz *(Gazel 75, Mısra 3). [şikeste,]*
şikeste āyine çoḳ yüz bulur o meh-rūdan
hezār yüzden ider dilde ʿaksini pinhān *(Gazel 136, Mısra 5). [şikeste,]*
düşürdi fülk-i dili niçe dürlü girdāba
şikeste keştīye döndürdi rūzgār beni *(Gazel 199, Mısra 6). [şikeste,]*

şikeste-beste: Kırık dökük, paramparça. II Faydasız, etkisiz.

şikeste çeşmine cān beste bend-i zülfine ḫāṭır
o şāha cān u göñülden **şikeste-beste** esīrüz *(Gazel 75, Mısra 4). [şikeste-beste,]*

şimāl: Kuzey.

o gülüñ ḳıldı benefşe ḫaṭ-ı sebzine yemīn
gūşmāl itse ʿaceb mi anı gülşende **şimāl** *(Gazel 117, Mısra 4). [şimāl,]*

şimden: Bundan sonra, bundan böyle.

ebri **şimden** gerü āhum nʿola berbād itse
tār-mār itdi ṣaçın yüz ṭutup ol meh nāza *(Gazel 176, Mısra 3). [şimden,]*

şimden girü: Bundan sonra, bundan böyle.

dest-i luṭfuñ anı **şimden girü** taʿmīr ide mi
ḫāne-i ḫāṭırumı seyl-i ġamuñ itdi ḫarāb *(Gazel 10, Mısra 7). [şimden girü,]*

şimdi: "İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında bir zaman zarfı.

eṣer-i āh-ı yaḳīnīʿyle mülebbes oldı
lāciverdī görinür **şimdi** bütün baḥr u semā *(Gazel 4, Mısra 10). [şimdi,]*
şimdi bir ḥāletdeyem cām-ı mey-i ʿışḳuñla kim
Sāḳıyā keyfiyyet-i ḥālüm işiden oldı mest *(Gazel 21, Mısra 9). [şimdi,]*
maraz-ı ʿışḳ-ıla dirdüñ ki fiġān eylemeyem
şimdi dehri iñiletdüñ nedür ey dil derdüñ *(Gazel 109, Mısra 8). [şimdi,]*
ḳul oldum ʿışḳa oldum ḳayd-ı bend-i ġuṣṣadan āzād
serīr-i mülk-i istiġnāda **şimdi** ben de sulṭānam *(Gazel 124, Mısra 8). [şimdi,]*
suḫan bezminde çekdi cām-ı naẓmuñ cürʿasın cāmī
o meyden geçdi ol ammā ben aldum **şimdi** meydānı *(Gazel 187, Mısra 8). [şimdi,]*
ḫāne-i dilde muḳīm oldı ḫayāl-i laʿlüñ
şimdi oturdı daḫı yirine cānum muslī *(Gazel 197, Mısra 4). [şimdi,]*

şimşād: Şimşir ağacı.

lāl olup ḥayret-ile ḳala hezārān **şimşād**
meyl-i reftār ide ger ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 11). [şimşād,]*

şimşād ḥadden aşurı serv-i sehī ḳaşīr
yāruñ nihāl-i ḳaddine baḳ iʿtidāli gör *(Gazel 39, Mısra 11). [şimşād,]*
sünbüli ġāyet perīşān eyledi zülf-i nigār
ḳāmet-i bālāsı itdi nite kim **şimşādı** pest *(Gazel 21, Mısra 8). [şimşādı, -ı]*
ḥayretinden başın şalar **şimşād**
göreli ḳāmetüñle reftāruñ *(Gazel 106, Mısra 5). [şimşād,]*
ḳaddüñ miṣāli bulmadı **şimşād** imtiyāz
laʿl-i lebüñ nümūnesi āb-ı zülāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 7). [şimşād,]*
bir merḥabāya cān ü dili al da sög baña
senden yañadur ey boyu **şimşād** elüñ biri *(Gazel 200, Mısra 6). [şimşād,]*

şīr: Aslan. mec. Cesur, yiğit, kahraman kimse.

çāre-sāzum şu ḳadar atdı ḳamış oḳlarını
göñlüm ol **şīre** dönüpdür ki neyistānda yatur *(Gazel 56, Mısra 4). [şīre, -e]*

şiʿr: Edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz, şiir.

mihr-i rūşendür yaḳīnī naẓmumuñ maʿnāları
şiʿrümüñ ḫaṭṭ-ı siyāhı maġrib olmışdur aña *(Gazel 5, Mısra 18). [şiʿrümüñ, -üm, -üñ]*
ġubār-ı ḥüzni siler dillere ṣafā getürür
Yaḳīnī **şiʿrüñi** āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 10). [şiʿrüñi, --üñ, --i]*

şīrāze: Ciltçilikte, kitap yapraklarını düzgün tutmaya yarayan ince örülmüş şerit II düzen, temel; tutum, tavır.

ḳılca cānuñ di perīşānlıġın ol ḳazzāza
ḥüsni evrāḳına ḫaṭ baġlamadın **şīrāze** *(Gazel 176, Mısra 2). [şīrāze,]*

şīr-efgen: Arslan yıkan.

çeşmi bir āhū ki **şīr-efgenlik** anuñ pīşesi
zülfi bir şehbāzdur kārı anuñ her ān şikār *(Gazel 27, Mısra 7). [şīr-efgenlik, -lik]*

şiʿr-i pāk: Yeni, taze şiir.

ġubār-ı ḥüzni siler dillere ṣafā getürür
bu **şiʿr-i pāküñi** āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 12). [şiʿr-i pāküñi, -i]*

şīrīn: "Ferhat ile Şirin" hikâyesinin kadın kahramanı. II Sevgili.

ferhād gözin lāle-ṣıfāt eyledi pür-hūn
şīrīn idicek lāle-i kühsārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 12). [şīrīn,]*

şīrīn-edā: Güzel üslup.

ḫarf atsalar kelāmuma cühhāl ġam yimem
söz ey yaḳīnī şāʿir-i **şīrīn-edādadur** *(Gazel 41, Mısra 10). [şīrīn-edādadur, -da, -dur]*

şīşe: Şişe, sırça..

şīşe-i tevbe şikest eylemek āsān işdür
Sāḳī-i ġonca-dehenden sehil ibrām olsa *(Gazel 175, Mısra 11). [şīşe-i, --i]*
laʿl-i tekmīle degül **şīşe** dükānuñ içre
ḳaldı çeşmüm baḳup ol laʿl-i mesīḥ-iʿcāza *(Gazel 176, Mısra 7). [şīşe,]*
gör ehl-i ʿışḳuñ pīşesin bil göñlümüñ endīşesin
ṭaşlara nāmum **şīşesin** çaldum meded çaldum meded *(Gazel 25, Mısra 12). [şīşesin, -si, -n]*
bir de sen şıma bu göñlüm **şīşesin** ey baġrı ṭaş
seng-i ṭaʿnından ʿadūnuñ inkisārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 7). [şīşesin, -si, -n]*

şīşe-i ḳalb: Gönül şişesi. II Âşığın gönlü.

tañ mıdur olsa yaḳīnī ḥāṭırumda inkisār
kʿeyledi seng-i ḥavādiṣ **şīşe-i ḳalbüm** şikest *(Gazel 21, Mısra 12). [şīşe-i ḳalbüm,]*

şīşe-i mey: Şarap kadehi.

leb-i laʿl-i ʿaraḳ-rīzüñ görüp bezm-i maḥabbetde
ḫacāletden ḳızarmış **şīşe-i mey** şermsār olmış *(Gazel 79, Mısra 8). [şīşe-i mey,]*

şīşe-i nām: Şöhret şişesi.

kūy-ı dildārda olup rüsvā
şīşe-i nāmı ṭaşa çal didiler *(Gazel 34, Mısra 10). [şīşe-i nāmı, -ı]*

şitāb: Acele, sür'at, ivme, seğirtme.

seyr itmege ʿiẕāruñı ey māh bī-niḳāb
yüz yirde ḫāke düşdi **şitābından** āfitāb *(Gazel 12, Mısra 2). [şitābından, -ı, -dan]*

şitābān olup gid-: Aceleyle karışmak.

ol serv-i bāġ-ı nāz **şitābān olup gider**
diller revāne ḫāk-ile yeksān olup gider *(Gazel 32, Mısra 1). [şitābān olup gider,]*

şīve: Naz, işve.

yürütmez **şīve-i** ḳadd-i bülendüñ naḫli gülşende
yaraşur olsa nāmuñ ey şeker-güftār reftārī *(Gazel 188, Mısra 5). [şīve-i, -i]*
meded öldürdi bizi ġamze-i ġammāzlaruñ
Yoḳ mı pāyānı begüm **şīvelerüñ** nāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 2). [şīvelerüñ, -ler, -üñ]*
sāye-veş ḫāk-ile yeksān iden üftādeleri
şīvelerle ṣalınan ḳadd-i ḫırāmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 6). [şīvelerle, -lerle]*
iderken **şīvelerle** nāzlarla yār reftārı
ne cānı var kim ide serv-i nā-hem-vār reftārı *(Gazel 188, Mısra 1). [şīvelerle, -lerle]*

şīve ile: Naz ile, nazlanarak.

yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāyeñ
ṣalınsa **şīve ile** ḳāmet-i ḫırāmānuñ *(Gazel 102, Mısra 4). [şīve ile,]*

şīve-i reftār: Nazlı nazlı yürüme, salınma.

bāġa gel **şīve-i reftār-ıla** ey naḫl-i revān
serv-i āzādı ġam-ı ʿışḳa giriftār eyle *(Gazel 180, Mısra 3). [şīve-i reftār-ıla, -ıla]*

şöhret: Halk arasında söylenme, ünlenme, ün.

meh gibi şehri gezme ey āfet
bu meṣeldür ki **şöhret** āfetdür *(Gazel 63, Mısra 12). [şöhret,]*
cebīnüñ pertevi **şöhret** virürken māh-ı tābāna
ruhuñ yanında germ olmaḳ düşer mi şemʿ-i sūzāna *(Gazel 172, Mısra 1). [şöhret,]*

şöyle ki: Şu şekilde, şuna benzer.

yalabur mihr-i ruḫuñ **şöyle ki** gözler ḳamaşur
felege gelmeye bir sencileyin meh-pāre *(Gazel 174, Mısra 5). [şöyle ki,]*

şu: "Şu" işaret sıfatı.

maʿden-i elmāsī bir deryā olur dil gūyiyā
cevher-i tīġuñ **şu** dem kim sīnede pinhān olur *(Gazel 54, Mısra 10). [şu,]*
biz **şu** vālī-dil ü vālā-himemüz kim zāhid
ʿarş-ı aʿlāya yeter bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 7). [şu,]*
şu mihre ẕerre-i ser-geşte olma kim her gün
yüzi ṣuyın döke gün gibi ḫāke her yirde *(Gazel 178, Mısra 3). [şu,]*
hilāl mışḳala-i zerle levḥa-i felege
şu resme itmiş-idi naḳş ki irmez aña ḫayāl *(Kaside 1, Mısra 6). [şu,]*
dilüñde şerʿ-i ḥanīfī ki ṯābit olmışdur
şu bāġdur ki var anda ṣaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 6, Mısra 12). [şu,]*

<u>şu deñlü:</u> O kadar, öylesine.

itdüm **şu deñlü** nūş senüñ nīş-i nāveküñ
Farḳ olmaz oldı ḫāne-i zenbūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 11). [şu deñlü,]*

<u>şu ḳadar:</u> Pek çok, elden geldikçe.

çāre-sāzum **şu ḳadar** atdı ḳamış oḳlarını
göñlüm ol şīre dönüpdür ki neyistānda yatur *(Gazel 56, Mısra 3). [şu ḳadar,]*

<u>şuʿāʿ:</u> Ziya, tel tel görünen ışık.

şuʿāʿ-ı āh-ıla ḫum-ḫānemüz olur rūşen
dimeñ ki şām-ı belāda sirācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 7). [şuʿāʿ-ı,]*
ey yaḳīnī **şuʿāʿ-ı** āteş-i āh
pertev-i lemʿa-i hidāyetdür *(Gazel 64, Mısra 17). [şuʿāʿ-ı,]*
şuʿāʿ-ı pertev-i ḫūrşiyd-i ʿālem-tābdan şanma
senüñ şevḳuñla rūşendür bugün ey meh-liḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 15). [şuʿāʿ-ı,]*
şuʿāʿ-ı nīze-i ḫurşiyd-i ʿālem-ārāyı
livā-yı ḫusrev-i gītī-sitāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 5). [şuʿāʿ-ı,]*
şuʿāʿ-ı pertev-i faẕlında ẕerre mihr-i münīr
ḳalīl himmeti yanında cūd-ı maʿden ü kān *(Kaside 1, Mısra 25). [şuʿāʿ-ı,]*
vücūd-ı muṭlaḳuñ mihri **şuʿāʿından** şeref bulduḳ
ḫudānuñ ġayrıdan bir ẕerre istimdādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 7). [şuʿāʿından, -ı, -n, -dan]*

<u>şuʿarā:</u> Şairler.

şuʿarā sen ġazāl-i sermeste
nice yüz tāze ter ġazel didiler *(Gazel 34, Mısra 15). [şuʿarā,]*

<u>şuʿarā içre:</u> Şairler arasında.

şuʿarā içre ser-efrāz ki dirler o bizüz
Vaṣf-ı bālāñ-ıla mümtāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 1). [şuʿarā içre,]*

<u>şuʿarā zümresi:</u> Şairler topluluğu.

baña nisbet **şuʿarā zümresi** encüm gibidür
āsumān-ı hünere mihr-i dıraḫşānam ben *(Gazel 144, Mısra 15). [şuʿarā zümresi,]*

<u>şuʿāʿ-ı mihr:</u> Güneşinin ışınları.

şuʿāʿ-ı mihr-i ruḫı zülfi ẓulmetin giderüp
Yaḳīnī nūr-ı ḫudā rūşen itdi şāmumızı *(Gazel 189, Mısra 9). [şuʿāʿ-ı mihr-i,]*

<u>şuʿle:</u> Alev ‖ ışık, parıltı.

ẓulmeti rūşen ider **şuʿle-i** sūz-ı āhum
bezm-i fürḳatde yanan şemʿ-i şebistānam ben *(Gazel 145, Mısra 5). [şuʿle-i, --i]*

cemāl-i **şuʿle-i** yāra göñül pervānesin yandur
maḥabbet şemʿini ey dil uyandur bir çerāġ olsun *(Gazel 162, Mısra 5). [şuʿle-i, --i]*

şuʿle-i ʿışḳ: Aşkın ışığı, parıltısı.

pür-āteş oldı **şuʿle-i ʿışḳ-ıla** dāġumuz
nār-ı ġam-ıla yandı söyünmiş çerāġumuz *(Gazel 69, Mısra 1). [şuʿle-i ʿışḳ-ıla, -ıla]*

şūrīde: Perişan,karışık.

ālüfteñüz yaḳīnī-i āşüfte-dil gibi
şūrīde-i zamāne vü rüsvā-yı ʿālemüz *(Gazel 73, Mısra 14). [şūrīde-i,]*
benüm gibi yā gül-ruḫsāruña **şūrīdedür** lāle
gezer kūh-ıla deşti ḫār u ḫārālar mekānıdur *(Gazel 46, Mısra 13). [şūrīdedür, -dür].*
niçe **şūrīdeler** dil bağlamışdur zülf-i cānāna
benüm üftāde göñlüm düşdi ol çāh-ı zenaḫdāna *(Gazel 171, Mısra 1). [şūrīdeler, -ler]*
zemīn dil-teşne-i bārān-ı luṭfuñ baḫr **şūrīdeñ**
sipihr-i nīl-gūn ser-geştedür sen mihr-i raḫşāna *(Gazel 171, Mısra 5). [şūrīdeñ, -n]*

şūrīde-ḫāl: Perişan hâl.

muġber olduñ hem perīşān-rūzgār ey gird-bād
zülf-i yāruñ ʿāşıḳ-ı **şūrīde-ḫāli** sen misin *(Gazel 158, Mısra 10). [şūrīde-ḫāli, -i]*

şūr: Fitne ve karışıklık.

başum çekerken anuñ dürlü dürlü **şūrların**
o dürr-i pāki kinār itmesün deñiz deryā *(Gazel 3, Mısra 7). [şūrların,]*

şūr: 1.şamata gürültü. 2. kekremsi.3.tuzlu.

zevraḳ-ı cām içürüp **şūr** u hevāsı var-iken
dil-i medhūşumı deryā gibi pür-cūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 11). [şūr,]*
keştīye döndi kim düşe girdāb-ı miḥnete
emvāc-ı ḳulzüm-i şaġab u **şūrdan** beden *(Gazel 146, Mısra 10). [şūrdan, -dan]*

-şümār: Sayan, sayıcı.

rūz-ı **şümārda** alurın hep ḥisābını
sāʿat-be-sāʿat itme baña cevr-i bī-ḥisāb *(Gazel 11, Mısra 7). [şümārda, -da]*

T

tā: Kadar, dek, değin.

pür-şerer eyleyeyin yollaruñı āhum-ıla
kehkeşān-ı felege ṭaʿn ide **tā** reh-güẕerüñ *(Gazel 114, Mısra 12). [tā,]*
rindüz ki geçmezüz mey-i ḥamrādan el çeküp
tā almayınca sāḳī-i devrān ayaġumuz *(Gazel 69, Mısra 6). [tā,]*
ẕerre-veş mihrüñe ser-geşte olan rūz-ı ezel
kesmeye zülfüñe peyvendini **tā** şām-ı ecel *(Gazel 118, Mısra 2). [tā,]*

tā ki: 1.Ne zaman ki.

ġubārumı ḳılayın gird-bād-veş berbād
yolında **tā ki** ḳılam ol perī-ruḫuñ tek ü dev *(Gazel 166, Mısra 6). [tā ki,]*
tā kim yakīnī sīnesine kesdi naʿller
ʿuşşāḳuñ içre oldı mekānı ṣaf-ı niʿāl *(Gazel 116, Mısra 13). [tā kim,]*

2. Öyle ki.

mihrüñle **tā ki** ṣubḥ gibi ṣādıḳ olmışuz
Raḫşende oldı pertev-i nūr-ı cebīnümüz *(Gazel 74, Mısra 5). [tā ki,]*

ṭabʿ: 1. Işık, parlaklık. II. Güç, kuvvet.

reh-i maḳṣūdı tīz geçmek dilerken reh-rev-i **ṭabʿum**
kimesne varmadı ser-menzil-i maḳṣūda benden geç *(Gazel 23, Mısra 3). [ṭabʿum, -um]*
girdāb ṣanma ditretür anı teb-i firāḳ
deryāya **tāb-ı** mihr-i ruḫuñ virdi ıztırāb *(Gazel 11, Mısra 10). [tāb-ı, --ı]*
ṣanma **tāb-ı** mihr ider rūy-ı zemīni rūşenā
ḫāke düşdi mihr-i ʿālem rūy-ı raḫşānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 7). [tāb-ı, --ı]*

2. Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

görindi çeşmüme eyvān-ı çarḫ köhne sifāl
ṣafāda **ṭabʿuña** öykünmek istemiş ʿummān *(Kaside 1, Mısra 44). [ṭabʿuña, -uñ, -a]*

3.Hararet ‖ ateş.

ḫasta-ḥāl oldı gönül **tāb-ı** teb-i hecrüñle
pister-i ġamda yatur derdüñ-ile tep tenhā *(Gazel 2, Mısra 3). [tāb-ı, --ı]*

tāb ü tüvān: Güç, kuvvet, dayanma, tahammül.

ṭāliʿ olalı mihr ü maḥabbet didükleri
tāb ü tüvānum aldı ḥarāret didükleri *(Gazel 201, Mısra 2). [tāb ü tüvānum,]*

tābān eyle-: Parlamak.

ṭulūʿ itsün ümīdüm kevkebi burc-ı ʿināyetden
şeref nūrın cebīnüm üzre **tābān eyle** sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 6). [tābān eyle,]*

tāb-ḫānedür: 1.ocak yahut soba ile ısıtılan yer, ateş yakılan kışlık yer ve oda,ev. 2. Hamam, kaplıca.

pey-der-pey oḳlaruñ dil-i sūzāna geçdiler
bir **tāb-ḫānedür** niçe mihmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 4). [tāb-ḫānedür,]*
peykānlaruñ derūna geçerken ḳonar göçer
pür-sūz sīnemüz ṣanasın **tāb-ḫānedür** *(Gazel 57, Mısra 14). [tāb-ḫānedür,]*

ṭabʿ-ı bülend: Yüce yaradılış, yüksek karakter.

ḳaddüñe meyyāl olaldan serve istiġnā gerek
rāstī **ṭabʿ-ı bülendüñ** himmeti aʿlā gerek *(Gazel 98, Mısra 2). [ṭabʿ-ı bülendüñ,]*

tāb-ı cemāl: Yüz güzelliğinin parlaklığı.

ʿalevī-vār ruḫı şevḳı-y-ıla pür-sūzuz
Yaḳdı yandurdı bizi **tāb-ı cemāli** ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 10). [tāb-ı cemāli, -i]*

tāb-ı mül: Şarabın ışığı, harareti.

ʿiẕāruñ **tāb-ı mülden** ey gül-i ter al al oldı
nʿola bülbüllerüñ āhından olsa pür-ṣadā meclis *(Gazel 77, Mısra 7). [tāb-ı mülden,]*

ṭabʿ-ı suḫanver: Düzgün ve güzel konuşan kimsenin yaratılışı.

virilse ʿarṣa-i medḥüñde öñdül aña bir at
alurdı düldül-i **ṭabʿ-ı suḫanverüm** meydān *(Kaside 6, Mısra 28). [ṭabʿ-ı suḫanverüm, -üm]*

ṭabīb: Doktor II (Âşığın derdine derman olacak) sevgili.

emdürüp bu dil-i bīmāra lebüñ şerbetini
ey **ṭabībüm** dimedüñ ḫāṭırını ḫōş ideyin *(Gazel 159, Mısra 10). [ṭabībüm, -üm]*
derd-mend üftādeyem var-ısa çāreñ ey **ṭabīb**
dilberüñ irgürmege kūyına dermān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 7). [ṭabīb,]*
devā içün ne ararsın **ṭabībi**
Yaḳīnī derde muʿtād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 11). [ṭabībi,]*

ṭabīb-i cān: Gönül doktoru.

bīmār ḫāṭırın ṣora gel ey **ṭabīb-i cān**
kim fürḳat eyledi yirümi pister-i helāk *(Gazel 96, Mısra 3). [ṭabīb-i cān,]*

tabīb-i dil: Gönül doktoru; sevgili.

yakīnī hastanuñ hālin sorarsa o **tabīb-i dil**
ʿacāyib derde uġramış işidenden ıraġ olsun *(Gazel 162, Mısra 9). [tabīb-i dil,]*

taʿbīr: İfâde, anlatma; bir mânâsı olan söz; deyim; terim; rü'yâ yorma.

gördüm ol yūsuf-ı gül-pīreheni vāḳıʿada
uyanup eyledügüm nāleyi **taʿbīr** idemem *(Beyit 5, Mısra 2). [taʿbīr,]*

tāc: 1. hükümdarlık tacı (mücevher taşlarla işlenmiş baş kisvesi) 2. derviş serpuşu (derviş taçlarının mensup olunan tarikata, tarikatlerdeki mevkilere göre.

ġam-ı leylā-yı zülfüñle ḳabā vü **tācı** terk itdüm
Yaḳīnī gibi deşt-i ġamda bir mecnūn-ı ʿuryānam *(Gazel 124, Mısra 17). [tācı,]*
seg-i kūyuñ sifālin başa almaḳ āsitānuñda
giyüp faġfūr **tācın** çīnʿe ḫāḳān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 12). [tācın, -ın]*
serīr-i salṭanatda tāca maġrūr olma sultānum
başına ʿāḳıbet çoḳ tāc-dāruñ **tāc** dar olmış *(Gazel 80, Mısra 4). [tāc,]*
tāc u taḫta bir ḫaṣīr-ile sifāli virmezin
başdan ehl-i ʿışḳ olanlar bī-ser ü sāmān gerek *(Gazel 98, Mısra 11). [tāc,]*
göreydi hürmüz ü cem ʿişret-i müdāmumızı
başına **tāc** idinürdi ḥabāb-ı cāmumızı *(Gazel 189, Mısra 2). [tāc,]*
ādemīye maʿrifet ḫōş **tāc** imiş
salṭanatla māl ü mülki bāc imiş *(Kıt'a 2, Mısra 1). [tāc,]*
ferāġat milketinde **tāc**-dār olmaḳ dilerseñ ger
Yaḳīnī **tācı** terk idüp ḳabā vü pīrehenden geç *(Gazel 23, Mısra 12). [tācı, -ı]*
serīr-i salṭanatda **tāca** maġrūr olma sultānum
başına ʿāḳıbet çoḳ tāc-dāruñ tāc dar olmış *(Gazel 79, Mısra 3). [tāca, -a]*

tāc id-: Taç yapmak. Başına taç etmek, çok değer vermek.

ḫarābātuñ sifāl-i köhnesin **tāc idinen** mey-keş
gedā iken melāmet kişverine tāc-dār olmış *(Gazel 79, Mısra 3). [tāc idinen, -inen]*

tāc u ḳabā: Saltanat tacı ve kaftan.

tāc u ḳabāyı nʿeyleyeyin kim bu tekyede
ʿuryān u pā-bürehne baş açuḳ ḳalenderem *(Gazel 126, Mısra 17). [tāc u ḳabāyı,]*

tāc-dār: Taç sahibi, taç giyen (kimse) II derviş.

serīr-i salṭanatda tāca maġrūr olma sultānum
başına ʿāḳıbet çoḳ **tāc-dāruñ** tāc dar olmış *(Gazel 80, Mısra 4). [tāc-dāruñ, -uñ]*

tāc-dār ol-: Tac sahibi olmak II hükümdar olmak.

ferāġat milketinde **tāc-dār olmaḳ** dilerseñ ger
Yaḳīnī tācı terk idüp ḳabā vü pīrehenden geç *(Gazel 23, Mısra 11). [tāc-dār olmaḳ,]*
ḫarābātuñ sifāl-i köhnesin tāc idinen mey-keş
gedā iken melāmet kişverine **tāc-dār olmış** *(Gazel 79, Mısra 4). [tāc-dār olmış,]*

tāc-ı devlet id-: Saltanat tacı edinmek.

ṣadāḳat üzre ne bir şāh var zamānede kim
ölince ḫāk-i rehin başa **tāc-ı devlet idem** *(Gazel 125, Mısra 6). [tāc-ı devlet idem, -em]*

tāc-ı keyān: Hükümdarlık tacı.

şeh-i ʿışḳam ḫum-ı mey baña genc-i ḫusrevānīʿdür
başumda penbe-i dāġ-ı ġamuñ **tāc-ı keyānīʿdür** *(Gazel 46, Mısra 2). [tāc-ı keyānīʿdür,]*

ṭaġlarca: Dağ kadar çok. Dağların sayısı ve yüksekliği kadar. Sayısız, sınırsız, çok. Bitmek tükenmez bilmeyen Ulaşılamaz, erişilemez.

dāġ-ı cefāya merhem-i luṭf isteme dilā
ṭaġlarca cevr ider büyük iḥsān degül midür *(Gazel 60, Mısra 6). [ṭaġlarca, -lar+ca]*

ṭaġ üstü bāġ ol-: Keyfi, rahatı yerinde olmak, her isteğine erişmiş olmak.

pür-lāle oldı ḳanlu yaşum birle kūh u deşt
yād-ı ruḫuñla bendeki **ṭaġ oldı üstü bāġ** *(Gazel 87, Mısra 6). [ṭaġ üstü bāġ oldı,]*

tagıt-: Ayrı ayrı yerlere veya kimselere vermek veya göndermek, paylaştırmak. || Savurmak, saçmak.

süz gözüñ bāġda bir kez **ṭaġıdup** ṭurralaruñ
sünbüli derhem idüp nergisi bīmār eyle *(Gazel 180, Mısra 1). [ṭaġıdup, --ıp, -]*

taḫmīr it-: Yoğurmak.

düşerüz küp küp ayaġına meyüñ dest-i ḳazā
ġālibā ḫākümüzi ḫamr-ıla **taḫmīr itmiş** *(Gazel 82, Mısra 4). [taḫmīr itmiş, -miş]*

taḫrīk: Uğultu.

ḫırām-ı ḳaddüñe beñzetmez-idi reftārın
eger kim uymasa **taḫrīk-i** bāda serv-i revān *(Kaside 6, Mısra 18). [taḫrīk-i, --i]*

taḫrīr: Yazma, kaleme alma; kaydetme.

ḳıyāsın idemez-iken mühendisān ḫayāl
elüm niçe ire **tahrīr-i** vasf-ı fazluña kim *(Kaside 1, Mısra 66). [tahrīr-i,]*

taḫṣīl: Bilgi edinme, öğrenme, okuma.

ehl-i ʿirfān ol ḳılup **taḫṣīl** ʿirfāniyyeti
neyse efkārın ḳo ey zāhid tesellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 13). [taḫṣīl,]*

taḫsīn: Güzel bulup takdir etme, övme, alkışlama.

ey verd-i ḫandān bu naẓm-ı pür-ān
gūş itse ḥassān eylerdi **taḥsīn** *(Gazel 156, Mısra 18). [taḥsīn,]*

taḫt: Hükümdarların üzerine oturdukları koltuk. Hükümdarlık makāmı, hükümdarlık.

ḫāk olup ġamla ġubār-ı reh-i cānān olalı
götürür **taḫtumı** yel ṣanki süleymānʿam ben *(Gazel 144, Mısra 12). [taḫtumı, -um, -ı]*
suḫan-ı ḥāfiẓ u selmānʿa irişdi ġazelüm
Taḫt-ı iḳlīm-i feṣāḥatdeki hākānʿam ben *(Gazel 145, Mısra 12). [taḫt-ı, --ı]*
tāc u **taḫta** bir ḥaṣīr-ile sifāli virmezin
başdan ehl-i ʿışḳ olanlar bī-ser ü sāmān gerek *(Gazel 98, Mısra 11). [taḫta, -a]*
ḫam-be-āam kākülüñ altında o āāl-i hindū
Tāḫten ḳılmaġ-içün rūmʿa zirihler giydi *(Gazel 193, Mısra 8). [tāḫten, -en]*

taḫt u tāc: Taht ve tâc.

sürūr-ı cāh-ıla hīç ibtihācumuz yoḳdur
şeh-i diyār-ı ġamuz **taḫt u tācumuz** yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 2). [taḫt u tācumuz, -u, -muz]*

taḫta-i reml: Remil tahtası. Remil falı, kum falı olarak geçmekte ve genellikle tahta üzerine kum dökerek bu fala bakılmaktadır.

dökerse **taḫta-i remle** izüñ tozın remmāl
şihāb elif bedeninde nücūm yir yir dāġ *(Kaside 1, Mısra 59). [taḫta-i remle, -le]*

ṭāʿir-i ḳuds: Yüce, kutsal kuş II Cebrail.

feżā-yı ʿarşdayuz hem-cenāḥ-ı **ṭāʿir-i ḳudsüz**
bülend-mertebe bāzuz hümā-yı sidre-mesīrüz *(Gazel 75, Mısra 5). [ṭāʿir-i ḳudsüz, -süz]*

ṭaḳ-: Asmak, iliştirmek.

her ḫāra **ṭaḳıl** gül gibi ben iñleyin bülbül gibi
yas ṭutayın sünbül gibi ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 13). [ṭaḳıl, -ı, -l]*

ṭāḳ ol-: Kesilmek.

ebrūsı fikri ḳaddümi ḳıldı kemer-miṣāl
ṭāḳ oldı hecr-i yār-ıla ṭāḳat didükleri *(Gazel 201, Mısra 12). [ṭāḳ oldı,]*
zülfüñ elemini niçe çeksün bu yaḳīnī
ṭāḳ oldı ġam-ı ḥasret-i ebrūñ-ıla ṭāḳat *(Gazel 20, Mısra 12). [ṭāḳ oldı,]*

ṭāḳat: Bir şeyi yapabilmek için gereken güç, kuvvet, derman.

kem iden naḳd-i ḥayātuñ dehenümdür dirsin
Nuṭḳa yoḳ **ṭāḳati** bir vālih ü ḥayrānuñdur *(Gazel 49, Mısra 8). [ṭāḳati, -i]*
zülfüñ elemini niçe çeksün bu yaḳīnī
ṭāḳ oldı ġam-ı ḥasret-i ebrūñ-ıla **ṭāḳat** *(Gazel 20, Mısra 12). [ṭāḳat,]*
ḳılca **ṭāḳat** ḳomadı ḳıldı ḫayāli beni zār
ey yaḳīnī teni mū ḳıldı ḫayāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 13). [tāḳat,]*
ebrūsı fikri ḳaddümi ḳıldı kemer-miṣāl
ṭāḳ oldı hecr-i yār-ıla **ṭāḳat** didükleri *(Gazel 201, Mısra 12). [ṭāḳat,]*

ṭaḳıl-: (Birinin veya bir şeyin) Peşi sıra gitmek.

gezer her ḫār-ıla serv-i ḫırāmānumdan ummazdum
ṭaḳıldı her pelīde verd-i ḫandānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 2). [ṭaḳıldı, -dı]*

taḳrīr: Anlatma, anlatış, ders verme.

bihişti vāʿıẕ-ı şehr itdi **taḳrīr**
o ḫūruñ āsitānı yada geldi *(Gazel 192, Mısra 7). [taḳrīr,]*

talan id-: Talan etmek, yakıp yıkmak, harap etmek, ele geçirmek.

sipāh-ı eşk-ile **talan idem** göñül şehrin
o şāh-ı ḫüsn eger isterse inhizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 5). [talan idem, -em]*

ṭalʿat: Güzellik, parlaklık, yüz güzelliği.

ṭalʿatuñla eyledi ḫurşiyd maġribden ṭulūʿ
vechi var āḫir zamān oldı dir isem ḫusrevā *(Gazel 5, Mısra 3). [ṭalʿatuñla, -uñ , -la]*

ṭāliʿ: Baht, kısmet, kader.

kevkeb nuḥūset üzre vü **ṭāliʿ** felek-zede
Baḫt-ı siyāhı itmedi bīdār enīnümüz *(Gazel 74, Mısra 1). [ṭāliʿ,]*
olup baḫtum müsāʿid el vireydi nāgehān **ṭāliʿ**
olurdı ḫāneme gün gibi ol nā-mihribān **ṭāliʿ** *(Gazel 86, Mısra 1). [ṭāliʿ,]*
olup baḫtum müsāʿid el vireydi nāgehān **ṭāliʿ**
olurdı ḫāneme gün gibi ol nā-mihribān **ṭāliʿ** *(Gazel 86, Mısra 2). [ṭāliʿ,]*
saʿādet maṭlaʿından niçe ṭoġsun kevkeb-i maḳṣūd
ki itmişdür bu nā-hem-vār baḫtumla ḳırān **ṭāliʿ** *(Gazel 86, Mısra 6). [ṭāliʿ,]*
şafaḳ gibi ʿaceb mi dem-be-dem ger kanlar aġlarsam
Yaḳīnī görmege ol meh-veşi virmez amān **ṭāliʿ** *(Gazel 86, Mısra 12). [ṭāliʿ,]*
ṭāliʿ olalı mihr ü maḥabbet didükleri
tāb ü tüvānum aldı ḥarāret didükleri *(Gazel 201, Mısra 1). [ṭāliʿ,]*
olur başa çıḳılsa kākül-i miskīn-ile ammā
aña bir niçe gündür **ṭāliʿ-i** ber-geşte ḫāʿildür *(Gazel 59, Mısra 10). [ṭāliʿ-i, --i]*
ṭāliʿüm naḥs gözüm yaşlu sitārem düşkün
itmedük nesne mi var çarḫ-ı sitem-ḫvāh baña *(Gazel 7, Mısra 9). [ṭāliʿüm, -üm]*
benem ol baḫtsuz kim yıldızum düşkün gözüm giryān
dil-i maḥzūnumı şād itmedi hīç bir zamān **ṭāliʿ** *(Gazel 86, Mısra 4). [ṭāliʿ,]*
gece olsun varayın ḫānesine dimiş o māh
ḳanı **ṭāliʿ** ki ṭulunsa güneş aḫşām olsa *(Gazel 175, Mısra 8). [ṭāliʿ,]*
ʿāleme mihrüm od ṣalar ammā
ṭāliʿümden o meh degül āgāh *(Gazel 183, Mısra 12). [ṭāliʿümden, -üm, -den]*

ṭāliʿ ol-: Doğmak, meydana çıkmak.

ṭulūʿ itdi girībānuñdan ey meh rūy-ı raḫşānuñ
şeref burcundan **oldı** gūyiyā mihr-i cihān **ṭāliʿ** *(Gazel 86, Mısra 8). [ṭāliʿ oldı,]*
görindi sāġar-ı mey içre ey meh ʿaks-i engüştüñ
Şafaḳdan **oldı** gūyā kim hilāl-i āsumān **ṭāliʿ** *(Gazel 86, Mısra 10). [ṭāliʿ oldı,]*

ṭālib: İsteyen, talep eden, istekli olan kimse.

ṭālib-i sāġar olan esrār-ı vaḥdāniyyete
ʿārif-i mecmūʿa-i māhiyyet-i eşyā gerek *(Gazel 98, Mısra 7). [ṭālib-i, --i]*
ṭālib-i sīm ü zer olma ġam-ı dünyāyı çeküp
yeter a naḳd-i sirişküñle bu rūy-ı zerdüñ *(Gazel 109, Mısra 5). [ṭālib-i, --i]*

ṭālib ol-: Istemek, talep etmek.

çeşme-i vuslatuña **ṭālib olan** dil-teşne
āb-veş ḫāke düşüp ʿāşıḳ-ı dīdār olsun *(Gazel 163, Mısra 7). [ṭālib olan,]*
ḫālüñe eyler ser-i zülfüñ zenaḫdānuñda meyl
ṭālib olmaz mı kişi ʿālemde yār-ı ġāra hīç *(Gazel 24, Mısra 10). [ṭālib olmaz,]*

taʿlīm: Öğrenme, öğretme, öğretim; ders verme, okutma.

o ḫāl-i fitne-cūdan gözlerüñ tekmīl-i siḥr itmiş
ne kim **taʿlīm** olınsa ey perī ḳābildür insāna *(Gazel 172, Mısra 6). [taʿlīm,]*

ṭal-: "Dalmak"; denize dalmak bağlamında.

ʿummān-ı eşke yoḳ yire **ṭalma** yaḳīnīʿyā
ol dürr-i pāki iletemez kimse der-kenār *(Gazel 26, Mısra 13). [ṭalma,]*

ṭamar: Damar.
dāne dāne ḫaṭṭ-ı rūyuñdan ʿaraḳlar kim **ṭamar**
ebr-i nīsān ṣan ḳılur her ḳaṭresin dürr-i s̱emīn *(Kaside 2, Mısra 5). [ṭamar,]*

taʿmīr id-: İşlenen bir hatâ veya yanlışlığı düzeltecek davranışlarda bulunma, düzeltmeye çalışmak.

dest-i luṭfuñ anı şimden girü **taʿmīr ide** mi
ḫāne-i ḫāṭırumı seyl-i ġamuñ itdi ḫarāb *(Gazel 10, Mısra 7). [taʿmīr ide,]*

ṭañ: Ayıp, tuhaf, acayip.

seyl-i ġam itdi yaḳīnī dil-i vīrānı ḫarāb
ṭañ mıdur olmasa ger ḫāne-i ḳalbüm maʿmūr *(Gazel 40, Mısra 12). [ṭañ,]*
ey sīm-çihre bende-i ḫāliṣ geçer saña
dīnār olursa **ṭañ** mı cihān içre muʿteber *(Gazel 126, Mısra 16). [ṭañ,]*
zene dil virdi **ṭañ** mıdur ey dil
tīşesi ṭaʿne itse ferhādʿa *(Gazel 169, Mısra 11). [ṭañ,]*
seni yād eylemezse yār **ṭañ** mı
yanında dilberüñ yād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 5). [ṭañ,]*

ṭaʿn id-: Kınama, ayıplama, yerme.

pür-şerer eyleyeyin yollaruñı āhum-ıla
kehkeşān-ı felege **ṭaʿn ide** tā reh-güz̲erüñ *(Gazel 114, Mısra 12). [ṭaʿn ide,]*
hevā-yı ʿışḳ-ıla cūş itdügümçün **taʿn ider** ṣōfī
ne bilsün tīre-diller neydügin deryā-yı ʿummānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 7). [taʿn ider,]*

ṭañ mıdur*:* Şaşılır mı?

yıḳılsam **ṭañ mıdur** serhōş olup cām-ı mey-i ġamdan
kim oldı bezm-i vaṣluñ gibi cānā bī-baḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 11). [ṭañ mıdur,]*
ten-i pā-mālümi itdüñ hedef-i tīr-i cefā
ṭañ mıdur ḳalmaz-ısa nām u nişānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 12). [ṭañ mıdur,]*
tañ mıdur olsa yaḳīnī ḫāṭırumda inkisār
kʿeyledi seng-i ḥavādiṣ̲ şīşe-i ḳalbüm şikest *(Gazel 21, Mısra 11). [tañ mıdur,]*

ṭaʿne: Ayıplama, kınama, yerme, sövme.

yaḳīnī **taʿne** ṭaşın bed-güherler atsa ne bāk
ḳo naẓm-ı pāküm-ile ben güher-feşān olayın *(Gazel 154, Mısra 9). [taʿne,]*
zene dil virdi ṭañ mıdur ey dil
tīşesi **ṭaʿne** itse ferhādʿa *(Gazel 169, Mısra 12). [ṭaʿne,]*

ṭanīn: Tınlama, çınlama.

eflāke ṣaldı kevkebei kūs u naʿremüz
zār itdi çeng-i zühreʿyi ʿūd u **ṭanīnümüz** *(Gazel 74, Mısra 8). [ṭanīnümüz, -ümüz]*
rind-i bezm-i ʿışḳ iseñ ol hem-dem-i āh u enīn
çaġırup bu ṣavṭı söyler sāzlar ṣanma **ṭanīn** *(Gazel 155, Mısra 2). [ṭanīn,]*

ṭannāz: Herkesle eğlenen, istihza eden, alaycı.

tār ḳıldı tenümi sūzen-i ġam çihremi zerd
igneden iplige dek şerḥ idüñ o **ṭannāza** *(Gazel 176, Mısra 10). [ṭannāza, -a]*

tār: Saç teli.

ḥüsnüñ artar zülfüñ ey meh ʿanber-efşān eyleseñ
şemʿüñ artar lemʿası **tārın** perīşān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 2). [tārın,]*

tara-: Bir şeyin tellerini birbirinden ayırıp karışıklığını gidermek, taramak.

şāne alup destine aġyārdan zülfin **ṭarar**
āh ez-dest-i cüvānān-ı perīşān-iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 9). [ṭarar, -r]*

ṭarab-nāki: Sevinçli.

gösterüp ol meh-i **ṭarab-nāki**
dil-i ġam-nāki ercümend itdüm *(Gazel 134, Mısra 5). [ṭarab-nāki,]*

tārāc-ı dīn: Din yağmacısı, dinden çıkaran.

ʿārızuñda ol siyeh ḫaṭlar ki vardur fevc fevc
ṣan ḫabeş kāfirleridür kim ider **tārāc-ı dīn** *(Kaside 2, Mısra 8). [tārāc-ı dīn,]*

ṭaraf: Taraf, yön.

her **ṭarafda** piyāleler dönsün
ḫırmen-i ʿaḳlı virelüm bāda *(Gazel 169, Mısra 5). [ṭarafda, -da]*
var-ısa bencileyin ʿāşıḳ-ı dīdāruñdur
kūyuñuñ her **ṭarafını** ṭolanur āb-ı revān *(Gazel 139, Mısra 4). [ṭarafını, -ı, -n, -ı]*

ṭarāvet: Tazelik.

gel ey nihāl-i ḳadüñ serv-i cūy-bār-ı revān
ṭarāvet-i gül-i rūyuñ bahār-ı ʿālem-i cān *(Beyit 4, Mısra 2). [ṭarāvet-i, -i]*

taʿrīf: *1.* Etrafıyla anlatmak, anlatılmak; etrafıyla bildirmek, bildirilmek. 2. Bir şeyin mahiyetini bildiren ibare.

vaṣf-ı bī-ḥaddüñi **taʿrīf** degüldür ḥaddüm
yoġ-imiş kişver-i efżālüñe eṭrāf u ḥudūd *(Kaside 5, Mısra 29). [taʿrīf,]*

ṭarīḳ: Yol, yöntem.

reh-revān-ı **ṭarīḳ-ı** ʿışḳ-ı ḫudā
ey yaḳīnī saña kehel didiler *(Gazel 34, Mısra 25). [ṭarīḳ-ı, -ı]*
ṭarīḳ-ı ʿavn-ı ḥaḳʿdan rehber-i rāh-ı hüdā geldi
şeh-i mülk-i velāyet maḫrem-i sırr-ı ḫudā geldi *(Gazel 191, Mısra 1). [ṭarīḳ-ı, -ı]*

ṭarīḳ-ı aşḳ: Aşk yolu.

ḳoma elden **ṭarīḳ-ı aşḳı** ṣaḳın
ey yaḳīnī reh-i hidāyetdür *(Gazel 63, Mısra 13). [ṭarīḳ-ı aşḳa,]*

ṭarīḳ-ı ḥaḳ: Doğru yol, doğruluk yolu II Allah yolu.

ey dil **ṭarīḳ-ı ḥaḳda** geçersin çün ehl-i dil
her dem reh-i fenāda ceres-vār nāle kıl *(Gazel 120, Mısra 1). [ṭarīḳ-ı ḥaḳda,]*

ṭarīḳ-ı ʿışḳ: Aşk yolu.

ṭarīḳ-ı ʿışḳa girüp ḫalḳdan nihān olayın
diyār-ı ġurbete yaşum gibi revān olayın *(Gazel 154, Mısra 1). [ṭarīḳ-ı ʿışḳa,]*

ṭarīḳ-ı miḥnete düş-*:* Keder yoluna düşmek. II Gurbete gitmek üzere yola çıkmak.

terk-i diyār ḳıldı yaḳīnī-i bī-mecāl
düşdi ṭarīḳ-ı miḥnete ġalṭān olup gider *(Gazel 32, Mısra 14). [ṭarīḳ-ı miḥnete düşdi, -di]*

ṭarıl-:. Dağılmak, parça parça olmak, bölünmek.

laʿli yanında söz açamazsın o gül-ruḫuñ
ey ġonca sen gerekse gül açıl gerek **ṭarıl** *(Gazel 120, Mısra 6). [ṭarıl,]*

ṭariyy: Tâze, yumuşak.

ḳaddüñ nihāli tāze-i būstān-ı iʿtidāl
ḫaddüñ **ṭariyy** ü tāze gül-i gülşen-i cemāl *(Gazel 116, Mısra 2). [ṭariyy,]*

tār-mār eyle-: Perişan etmek, parçalamak.

mecālüm leşkerin tātār-ı zülfüñ **tār-mār eyler**
ḳarārum gitmege ol ġamze-i ḫūn-ḫvār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 5). [tār-mār eyler,]*

tār-mār it-: Dağıtmak, perîşan etmek.

ebri şimden gerü āhum nʿola berbād itse
tār-mār itdi ṣaçın yüz ṭutup ol meh nāza *(Gazel 176, Mısra 4). [tār-mār itdi,]*

tār-mār ol-: Perişan olmak, darmadağın olmak.

yaḳīnīnüñ ʿaceb mi ʿaḳl u fikri **tār-mār olsa**
işitdüm ol perīnüñ zülfinüñ her tārı mār olmış *(Gazel 80, Mısra 9). [tār-mār olsa, -sa]*
yaḳīnīnüñ ʿaceb mi ʿaḳl u fikri tār-mār olsa
işitdüm ol perīnüñ zülfinüñ her **tārı mār olmış** *(Gazel 80, Mısra 10). [tār-ı mār olsa]*

ṭarz*:* Biçim, şekil, sûret, üslûp.

reftārı merġūb güftārı maṭlūb
ol zülfi āşūb ol **ṭarz** u āyīn *(Gazel 156, Mısra 8). [ṭarz,]*
zenāna vazʿ iden oġlana baḳmaz er gibi er
levend **ṭarzı** müşāhed gerek güzellerde *(Gazel 178, Mısra 6). [ṭarzı, -ı]*

ṭaş: Eşik bağlamında "eşik taşı.".

yüzüm hammāma ferş idüp başum itsem eşik **taşı**
der-i şādī açılsa üstüme ḥammāma girseñ sen *(Gazel 143, Mısra 9). [taşı, -ı]*

ṭaş: 1.Kaya, taş, kayalık, sert ve katı madde.

gör ehl-i ʿışḳuñ pīşesin bil gönlümüñ endīşesin
ṭaşlara nāmum şīşesin çaldum meded çaldum meded *(Gazel 25, Mısra 12). [ṭaşlara, -lar, -a]*
ser-i kūyuñda farḳ olmaz ruḫum ferş-i ḥarīmüñden
ḳapuñda eşigüñ **ṭaşıyla** başum baş berāberdür *(Gazel 61, Mısra 10). [ṭaşıyla, -ı, -y, -la]*
tīġ-ı cefāñ-ıla ölenüñ meşhedi-durur
ey seng-dil kimüñ ki mezārında ola **ṭaş** *(Gazel 78, Mısra 6). [ṭaş,]*
sen seng-dil ġamıyla yaḳīnī şehīddür
kim meşhedi ucında ʿalāmetdür ana **ṭaş** *(Gazel 78, Mısra 8). [ṭaş,]*

2. Acımasız, merhametsiz.

bir de sen şıma bu gönlüm şīşesin ey baġrı **ṭaş**
seng-i ṭaʿnından ʿadūnuñ inkisārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 7). [ṭaş,]*

ṭaşa çal-: Kırmak, parçalamak; utanmamak, çekinmemek.

kūy-ı dildārda olup rüsvā
şīşe-i nāmı **ṭaşa çal** didiler *(Gazel 34, Mısra 10). [ṭaşa çal,]*
aġyār seng-i ḫāredür anı idüp tırāş
tīġın ʿaceb mi **taşa çalarsa** o ser-tırāş *(Gazel 78, Mısra 2). [taşa çalarsa, -sa]*

taşavvuf ehli: Tasavvufî hayat tarzını benimseyerek Hakk'ın yakınlığını kazanmaya çalışan kimseler.

mesāḥa-i keremüñ ḳıble-i ulü'l-iḳbāl
taşavvuf ehli ḫudā'dan dilerse ẕikr-i cemīl *(Kaside 1, Mısra 54). [taşavvuf ehli,]*

ṭaşlara çal-: Taşa vurup kırmak, parçalamak.

ʿāşıḳ-ı sāde-dile beñzemek isterse zücāc
çalalum ṭaşlara ʿırzın şıyalum nāmūsın *(Gazel 152, Mısra 8). [ṭaşlara çalalum,]*

ṭavāf: Etrafını dolaşmak, etrafı dolaşılmak.

ṭurmayup luʿb-ıla ʿuşşāḳı **ṭavāf** eylerler
kūy-ı dilber be göñül kaʿbe-i ʿulyā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 7). [ṭavāf,]*

ṭavāf eyle-: Etrafını dolaşmak, Kabe'nin etrafını dolaşmak.

ister **ṭavāf eyleye** bī-perde dil velī
zülfi cemāl-i kaʿbe-i yāra niḳābdur *(Gazel 44, Mısra 15). [ṭavāf eyleye,]*

tavāf kıl-: Kutsal sayıp etrafını dolaşma.

kūyuñ aṣḥāb-ı ṣafā-y-ıla nʿola **kılsam tavāf**
ḳıble ḥaḳḳı bāña oldur kaʿbe-i ʿulyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 7). [tavāf kılsam, -sam]*

ṭavāfın it-: Etrafını dolaşmak.

bir dem ṣafā-yı kūyını biñ ʿömre virmezin
anuñ **ṭavāfın itse** müyesser ilāhumuz *(Gazel 71, Mısra 12). [ṭavāfın itse, -se]*

ṭavr: Eda, hareket, suret, tarz.

ol ḳadd-i mevzūn ol ḫadd-i gül-gūn
ol laʿl-i mey-gūn ol **ṭavr** u āyīn *(Gazel 156, Mısra 10). [ṭavr,]*

ṭāvūs-ı ḳudsī: Mukaddes tavus kuşu.

ḥaṭ degül rūyuñda bir **ṭāvūs-ı ḳudsīdür** ki ḥaḳ
eylemiş cevlāngehin gülzār-ı firdevs-i berīn *(Kaside 2, Mısra 17). [ṭāvūs-ı ḳudsīdür, -dür]*

ṭāvūs-ı zülf: Tavusun tüylerine benzer saç.

ṣafḥa-i hadd üzre ey **ṭāvūs-ı zülf-i** ʿanberīn
ḫūbluḳ menşūrına ṭuġrā-yı ʿālī sen misin *(Gazel 158, Mısra 3). [ṭāvūs-ı zülf-i,]*

tayan-: Birinden, bir şeyden güç almak, güvenmek, istinat etmek.

ṭayanup ḥüsnüñe şāhum iñen incitme ʿuṣṣāḳı
ḳalur ṣanma benüm ʿömrüm güzellik kimseye bāḳī *(Gazel 185, Mısra 1). [ṭayanup, --up, -]*

taze: Taze, yeni, körpe.

ḳaddüñ nihāli **tāze-i** būstān-ı iʿtidāl
ḫaddüñ ṭariyy ü tāze gül-i gülşen-i cemāl *(Gazel 116, Mısra 1). [tāze-i,]*
yā ʿiẕāruñ **tāze** pervāzī güzel bir lāledür
olmış eṭrāfında anuñ ʿanberīn pervāz zülf *(Gazel 88, Mısra 5). [tāze,]*
bād ṣarṣar diyü ġamdan ṣararup berg-i ḫazān
düşer o **tāze** nihāl üstine dir dir ditrer *(Gazel 30, Mısra 8). [tāze,]*
şuʿarā sen ġazāl-i sermeste
nice yüz **tāze** ter ġazel didiler *(Gazel 34, Mısra 16). [tāze,]*
ruḫuñçün her kelāmum gülbin-i bāġ-ı leṭāfetdür
maʿānī gülşeninde **tāze** bitmiş verd-i ḫandānam *(Gazel 124, Mısra 12). [tāze,]*
gülistān-ı maʿānīdür ruḫuñ vaṣfında her beytüm
benem gülzār-ı naẓmuñ **tāze** bitmiş verd-i ḫāndānı *(Gazel 187, Mısra 10). [tāze,]*
yā ʿiẕāruñ **tāze** pervāzī güzel bir lāledür
ḫaṭ degüldür devr iden ruḥsāruñı ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 19). [tāze,]*
ḳaddüñ nihāli tāze-i būstān-ı iʿtidāl
ḫaddüñ ṭariyy ü **tāze** gül-i gülşen-i cemāl *(Gazel 116, Mısra 2). [tāze,]*
ḳanı sīnem gibi bir **tāze** açılmış gülşen
gülleri zaḫmlaruñ ġoncası peykānuñdur *(Gazel 49, Mısra 5). [tāze,]*
açılsa ġonca-lebler her biri ġunc u delāl itse
olur ḫammām içi gūyā açılmış **tāze** bir gülşen *(Gazel 143, Mısra 4). [tāze,]*
gezerken ḫasta-dil bī-çāre bir ʿīsī-dehān buldum
leb-i cān-bāḫşın öpdüm mürde iken **tāze** cān buldum *(Gazel 128, Mısra 2). [tāze,]*

tāze dāġ: Yeni, taze yara.

ḫāli ġamıyla yaḳdı derūnumda **tāze dāġ**
ol ġonca ḫayra girdi uyandurdı bir çerāġ *(Gazel 87, Mısra 1). [tāze dāġ,]*

tāziyāne: Kamçı, kırbaç.

gül-gūn-ı eşk-ile kim müjeler **tāziyānedür**
şebdīz-i zülfi yādına her dem revānedür *(Gazel 57, Mısra 1). [tāziyānedür, -dür]*

teb: Hararet, hastalık ateşi. "TÀb" ile birlikte terkip oluşturduğunda bir hastalıktan mütevellit ateş ve titremeyi ya da hummayı ifade eder .(tab-ı teb)

ḫasta-ḥāl oldı göñül tāb-ı **teb-i** hecrüñle
pister-i ġamda yatur derdüñ-ile tep tenhā *(Gazel 2, Mısra 3). [teb-i,]*

teb ṭut-: Ateşlenmek,hararet basması.

senüñ ey nūr-ı ḫudā ḫasret-i dīdāruñdan
teb ṭutup oldı teni āb-ı revānuñ lerzān *(Gazel 139, Mısra 8). [teb ṭutup,]*

teb-i firāḳ: Ayrılığın hararetinin sıcaklığı.

girdāb ṣanma ditretür anı **teb-i firāḳ**
deryāya tāb-ı mihr-i ruḫuñ virdi ıztırāb *(Gazel 11, Mısra 9). [teb-i firāḳ,]*

tecellā: Tecelli, görünme, belirme.

cilve-i envār-ı ḥüsni gör dil-i pür-şevḳden
ṭūr-ı mūsā bundadur ṭūr-ı **tecellā** bundadur *(Gazel 42, Mısra 12). [tecellā,]*

tecellā eyle-: Görünme, belirme, ortaya çıkma.

mihr-i ruḫsāruñla her yüzden **tecellā eyledüñ**
ʿāşıḳuñ āyīne-i ḳalbin mücellā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 1). [tecellā eyledüñ, -dün]*

tecrīd: Soyutlanmak, arınmak.

yaḳīnī bil bunı **tecrīd-ile** tevḥīde irdüñse
Yaḳīnī cevher-i ferdüz bizüm efrādımuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 13). [tecrīd-ile, -ile]*

tedârük: Hazırlık.
bilmezin nʿeyledüñ nʿitdüñ sefer **tedārükin** itdüñ
beni cansuz ḳodın gitdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 7). [tedārükin, -in]*

tedbīr it-: Önlem almak; hazırlanmak.

ol perī zülf-i girih-gīrini zencīr itmiş
dil-i dīvāneme bend itmege **tedbīr itmiş** *(Gazel 82, Mısra 2). [tedbīr itmiş, -miş]*

teʾennī: İhtiyatlı davranarak acele etmeden iş görme, düşünceli hareket etme.

teʾennī ile olur ḥāṣıl ey sipihr-i kemāl
irer mi ẕihnüñe hīç ḥiddet-ile sürʿatde *(Kaside 1, Mısra 35). [teʾennī,]*

tehī: Beyhude, boşuna.

maʿānī cāmı çekilmez mi cāmī geçdiyse
tehī degül şeref-i himmetüñde bu meydān *(Kaside 6, Mısra 22). [tehī,]*

tek: "Sadece, bir " anlamlarında sıfat.

tek yaḳīnī ḳuluña öl diyü fermān eyle
cān virür ḫıdmete bir bende-i fermānuñdur *(Gazel 50, Mısra 11). [tek,]*
mū-miyānuña ṣarılmazsa nʿola rişte-i cān
anı **tek** bend ḳıl ol zülf-i kemend-endāza *(Gazel 176, Mısra 6). [tek,]*
düşeyin sāye gibi yanuña ben
yalıñuz gezme sen güneş gibi **tek** *(Gazel 97, Mısra 10). [tek,]*
firāḳ iderse de pīr eyle vaṣf ḳāmetini
Yaḳīnī egri otur söyle **tek** hemān ṭoġru *(Gazel 168, Mısra 8). [tek,]*
ḳapuñda bende-i fermān-ber olmaḳ **tek** naṣīb olsun
ne emrüñ var-ısa cān üzre fermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 9). [tek,]*
ġam yimen ḫalḳ-ı cihān cümleten aġyār olsun
dōstlar dünyede yārum baña **tek** yār olsun *(Gazel 163, Mısra 2). [tek,]*
ne deñlü nāz eylersen ḳayırmaz eyle ʿuṣṣāḳa
kerem ḳıl **tek** dirīġ itme şarāb-ı laʿlüñ ey sāḳī *(Gazel 185, Mısra 6). [tek,]*

tek ü dev: Biricik ve kuvvetli olmak.

ġubārumı ḳılayın gird-bād-veş berbād
yolında tā ki ḳılam ol perī-ruḫuñ **tek ü dev** *(Gazel 166, Mısra 6). [tek ü dev,]*

tekellüf: Zahmet veren bir iş görme, güçlüğe katlanma; bir işi gösterişli bir biçimde yapmaya çalışma, özenme, gösteriş.

yaḳīnī sāde-rūlar vaṣf idelden
tekellüfden kelāmum sāde geldi *(Gazel 192, Mısra 12). [tekellüfden, -den]*
dimezdi bu resm üzre tekellüflü ġazeller
olmasa yaḳīnī-i suḫān-dāna **tekellüf** *(Gazel 91, Mısra 16). [tekellüf,]*
ḳatılmaz ecel daʿvete geldükçe dile ġam
ḥācet degül e ṣoḥbet-i yārāna **tekellüf** *(Gazel 91, Mısra 8). [tekellüf,]*

öldi yoluña birbirine baḳmadı diller
ḥācet degül imiş ṣaf-ı rindāna **tekellüf** *(Gazel 91, Mısra 10). [tekellüf,]*
dimezdi bu resm üzre **tekellüflü** ġazeller
olmasa yaḳīnī-i suḫān-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 15). [tekellüflü, -lü]*
būs-ı lebüñi eyleme ʿāṣıḳlara teklīf
lāzım mı ṣarāb içmege mestāna **tekellüf** *(Gazel 91, Mısra 4). [tekellüf,]*

tekellüf çek-: Güçlüğe, zahmete katlanmamak.

dil laʿl-i revān-baḫşuña cān virmeye ṣanma
çekmez güzelüm ʿāṣıḳ olan cāna **tekellüf** *(Gazel 91, Mısra 12). [tekellüf çekmez,]*

tekellüf ḳıl-: Teklif etmek. II. Bir şeyi uzatmak, sunmak.

ḳıldı yoluma öl diyü cānāne **tekellüf**
cānını virüp dil didi cānā ne **tekellüf** *(Gazel 91, Mısra 1). [tekellüf ḳıldı,]*
zūr ehli geçindüñ diyü meclisde mey-i nāb
ḳıldı leb-i sāḳī anı mey-dāna **tekellüf** *(Gazel 91, Mısra 14). [tekellüf ḳıldı,]*
dīvāne mükellef degül ey ḫvāce kerem ḳıl
Uṣlan diyü **ḳılma** bu perīṣāna **tekellüf** *(Gazel 91, Mısra 6). [tekellüf ḳılma,]*

tekke-i ġam: Keder dergahı.

câme-i vaṣluñı her ʿūra görüp erzānī
tekke-i ġamda bu abdāluñı ʿuryān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 6). [tekke-i ġamda,]*

teklīf: Bir hususta yapılması veya yapılmaması düşünülen şeyler hakkında başkalarına görüş sunma, öneride bulunma.

būs-ı lebüñi eyleme ʿāṣıḳlara **teklīf**
lāzım mı ṣarāb içmege mestāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 3). [teklīf,]*

tekmīl: Noksansız, tam şekilde.

laʿl-i **tekmīle** degül şīşe dükānuñ içre
ḳaldı çeşmüm baḳup ol laʿl-i mesīḥ-iʿcāza *(Gazel 176, Mısra 7). [tekmīle, -e].*
o ḫāl-i fitne-cūdan gözlerüñ **tekmīl-i** siḥr itmiş
ne kim taʿlīm olınsa ey perī ḳābildür insāna *(Gazel 172, Mısra 5). [tekmīl-i,]*

tekrār: Tekrar, yeniden.

ṣalar sevdāya çoḳ ferzāneyi evvel-baḫār ammā
cünūn-ı ehl-i şevḳa ruḫlaruñ **tekrār** olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 8). [tekrār,]*

tekrār id-: Tekrarlamak; bir daha, yeniden yapmak.

leb-i şīrīn-i şekker-bāruñuñ **tekrār ider** vaṣfın
Yaḳīnīʿnüñ anuñçün her sözü ḳand-ı mükerrerdür *(Gazel 61, Mısra 11). [tekrār ider,]*

tekye: Bir şeyhin liderliğinde ve idaresinde derviş grubunun bağlandığı dergâh, tekke.

ḫvān-ı vaṣluñ dil-i abdāla nʿola bezl itseñ
bir iki gün bu fenā **tekyede** mihmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 10). [tekyede, -de]*
mürde-diller hāy u hū ḳılsun ṣaçuñçün sīnede
tekyede lā-büd şeb-i ḳadr olıcaḳ iḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 4). [tekyede, -de]*
tāc u ḳabāyı nʿeyleyeyin kim bu **tekyede**
ʿuryān u pā-bürehne baş açuḳ ḳalenderem *(Gazel 126, Mısra 17). [tekyede, -de]*
ey yaḳīnī baş açuḳ rūmʿda bir abdālam
anuñ-içün bu fenā **tekyede** mihmānam ben *(Gazel 144, Mısra 18). [tekyede, -de]*

tekyegāh: Dayanılacak yer.

mürde-diller bir yire dirilsün ey şeyḫ-i ecel
ġam şebidür **tekyegāh-ı** ʿışḳda aḥyā gerek *(Gazel 98, Mısra 6). [tekyegāh-ı,]*

temāşā: *(*Sevgiliyi) seyretme; hayranlıkla izleme.

firdevs nedür eyle ruḫ-ı yārı **temāşā**
ʿāşıḳ ne görür itmese dīdārı **temāşā** *(Gazel 8, Mısra 1). [temāşā,]*
firdevs nedür eyle ruḫ-ı yārı **temāşā**
ʿāşıḳ ne görür itmese dīdārı **temāşā** *(Gazel 8, Mısra 2). [temāşā,]*
ʿarz eyledi seyrümde cemālin baña yūsuf
seyr üzre idüm gibi gelür yārı **temāşā** *(Gazel 8, Mısra 4). [temāşā,]*
göstermez-imiş dīdelere mihr-i cemālin
ben niçe ḳılam yā rab o ruḫsārı **temāşā** *(Gazel 8, Mısra 6). [temāşā,]*
sīnemdeki her dāġ açılup bir güle döndi
ol serv ne var itse bu gülzārı **temāşā** *(Gazel 8, Mısra 8). [temāşā,]*
seyr eyle cerāḥatleri şemşīr-i müjeñden
ḳıl çāk-i tenümden dil-i efgārı **temāşā** *(Gazel 8, Mısra 10). [temāşā,]*
ferhād gözin lāle-ṣıfāt eyledi pür-hūn
şīrīn idicek lāle-i kühsārı **temāşā** *(Gazel 8, Mısra 12). [temāşā,]*
geşt-i çemen eyler diyü ol serv yaḳīnī
nergis göz açup itdi çemenzārı **temāşā** *(Gazel 8, Mısra 16). [temāşā,]*
zār oldum idüp yār ile aġyārı **temāşā**
ṣan eyledi bülbül gül ile ḫārı **temāşā** *(Gazel 9, Mısra 2). [temāşā,]*
ebrūsı ġarrā kāküller aʿlā
ḳāmet **temāşā** ol cism-i sīmīn *(Gazel 156, Mısra 12). [temāşā,]*
bu cism-i kebūdumda olan dāġlar añlar
encümle ḳılan çarḫ-ı nigūsārı **temāşā** *(Gazel 9, Mısra 4). [temāşā,]*
meyl idüp olurduñ o boyu serve hevādār
ey ʿarʿar-ı bāġ itseñ o reftārı **temāşā** *(Gazel 9, Mısra 6). [temāşā,]*
sedd it çemen-i ḫaṭṭuñ-içün eşk-i revānum
hem cāna ṣafālar vire hem yārı **temāşā** *(Gazel 9, Mısra 8). [temāşā,]*
seyr idüp dil ḫānesin dimez ki leylā bundadur
geşt ider yabanları mecnūn **temāşā** bundadur *(Gazel 42, Mısra 2). [temāşā,]*
seyr-i dīdār itmege zāhid düşer rüʿyālara
ṣūret-i zībālara baḳmaz **temāşā** bundadur *(Gazel 42, Mısra 6). [temāşā,]*

temāşā eyle-: Seyretmek, temaşa etmek.

ey yaḳīnī saña şeydālıḳ görindi var-ısa
ol mehüñ mirʿāt-ı ruḫsārın **temāşā eyledüñ** *(Gazel 108, Mısra 12). [temāşā eyledüñ,]*
kāşki cismümde yüz biñ dīde peydā eylesem
her biriyle dōst dīdārın **temāşā eylesem** *(Gazel 127, Mısra 2). [temāşā eylesem,]*

temāşā id-: Seyretmek; hayranlıkla seyretmek.

cān gözin açup yum gözüñi seyr-i ṣuverden
ey dil **idegör** ʿālem-i esrārı **temāşā** *(Gazel 8, Mısra 14). [temāşā idegör,]*
zār oldum idüp yār ile aġyārı temāşā
ṣan **eyledi** bülbül gül ile ḫārı **temāşā** *(Gazel 9, Mısra 1). [temāşā idüp,]*

temāşā it-: Seyretmek, gezmek, bakmak.

sīm ü zer ümīdiyle ḫarīdār ararlar
itdüm niçe yüz şāhid-i bāzārı **temāşā** *(Gazel 9, Mısra 10). [temāşā itdüm,]*

temāşā ḳıl-: Seyretmek.

eşk-ile ruḫ-ı zerdüñi seyr eyle yaḳīnī
ger ḫvāce **ḳıla** dirhem ü dīnārı **temāşā** *(Gazel 9, Mısra 12). [temāşā ḳıla,]*

temennā eyle-: Eli başa götürerek selam vermek.

kāşki kaʿbe kapuñda eylesem yüz biñ niyāz
her nefesde nūr-ı dīdāruñ **temennā eylesem** *(Gazel 127, Mısra 10). [temennā eylesem,]*

temkīn: İhtiyatlı ve tedbirli olma, ağırbaşlı ve düşünceli davranma, ağırbaşlılık.

sipihr-i burc-ı **temkīn** ü mihr-i burc-ı yaḳīn
seḥāb-ı reʾfet-i bārān-ı raḥmet-i müteʿāl *(Kaside 1, Mısra 17). [temkīn,]*

ten: Beden, cisim, gövde, vücut.

şerḥ itmege ne çekdügümi ḳadd-i yār içün
yir yir elifler oldı **tenümde** zebān-ı ḥāl *(Gazel 116, Mısra 6). [tenümde, -ümde]*
dāġ-ı ʿışḳuñla **tenüm** pürdür cemālüñ özlerin
cism-i zārum cümleten çeşm oldı yollar gözlerin *(Beyit 2, Mısra 1). [tenüm, -(ü)m]*
bād-ı āhum ne ʿaceb ger anı berbād itse
yanmadan nār-ı ġama oldı **tenüm** ḫākister *(Gazel 30, Mısra 4). [tenüm, -(ü)m]*
gök gök olmış cismümi mūzeñle pā-māl eyleyüp
tende naḳş-ı kebkebüñ şekl-i s̱üreyyā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 8). [tende, -de]*
kāşki itsem ser-i kūyuñda cismi pāy-māl
tende nakş-ı kebkebüñ reşk-i s̱üreyyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 4). [tende, -de]*
kāşki biñ cānum olsa **tende** ey leylā-hırām
zülfüñ-içüñ her birin mecnūn-ı şeydā eylesem *(Gazel 127, Mısra 5). [tende, -de]*
tār ḳıldı **tenümi** sūzen-i ġam çihremi zerd
igneden iplige dek şerḥ idüñ o ṭannāza *(Gazel 176, Mısra 9). [tenümi, -(ü)m, -i]*
ẕüʿlfeḳār-ı ġamzeñ içün **tende** açup şerḥalar
ser-be-ser eṭrāfını ḳıldum münaḳḳaş yā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 3). [tende, -de]*
seyr eyle cerāḥatleri şemşīr-i müjeñden
ḳıl çāk-i **tenümden** dil-i efgārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 10). [tenümden, -(ü)m, -den]*
ḳılca ṭāḳat ḳomadı ḳıldı ḫayāli beni zār
ey yaḳīnī **teni** mū ḳıldı ḫayāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 14). [teni, -i]*
senüñ ey nūr-ı ḫudā ḫasret-i dīdāruñdan
teb ṭutup oldı **teni** āb-ı revānuñ lerzān *(Gazel 139, Mısra 8). [teni, -i]*
tenümde şerḥalarum cümleten dehān olsa *(Müseddes 2, Mısra 14). [tenümde, -de, -üm]*
elif çek sīneme ey serv senden bir nişān ḳalsun
tenüñ nār-ı maḥabbet yanmadan ḫākister eylerse *(Gazel 161, Mısra 4). [tenüñ, -üñ]*

teng: Dar // yetersiz, elverişsiz.

yaḳīnī-veş vaṭan ṭutdum feżā-yı lā-mekānīde
ḳodum bu **teng** nāmı anda bir vāsiʿ mekān buldum *(Gazel 128, Mısra 12). [teng,]*
dehenüñdür var-ısa **teng** şekerden nāzük
ʿārızuñdur yine pālūde-i terden nāzük *(Gazel 99, Mısra 1). [teng,]*

tenhā: Boş, ıssız.

leb-i laʿlüñle **tenhā** sözlerüm var cām-ı mey içse
Yıḳılsa bir yaña aġyārdan olsa cüdā meclis *(Gazel 77, Mısra 9). [tenhā,]*
tenhā ḫayāl-i laʿlüñ-ile ṣoḥbet itmege
pürdür şarāb-ı eşk-ile iki ḳabaġumuz *(Gazel 69, Mısra 7). [tenhā,]*
ḳays üns eyledi vaḥşīler-ile ḫavfından
ben belā deştini **tenhā** gezerin bī-pervā *(Gazel 1, Mısra 8). [tenhā,]*
ḫasta-ḥāl oldı göñül tāb-ı teb-i hecrüñle
pister-i ġamda yatur derdüñ-ile tep **tenhā** *(Gazel 2, Mısra 4). [tenhā,]*

ten-i mecrūḥ: Hasta beden.

ey yaḳīnī **ten-i mecrūḥdaki** her zaḫmum
ẕüʿl-feḳār-ı müjesinden o şehüñ ḳan ağlar *(Gazel 30, Mısra 9). [ten-i mecrūḥdaki, -da, -ki]*

ten-i nizār: Zayıf, güçsüz beden (gövde).

ṣabā-yı āhum ider cism-i zerdümi lerzān
ten-i nizārumı berg-i ḫazāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 10). [ten-i nizārumı,]*

ten-i pā-māl: Ayaklar altında kalmış, hor görülmüş vücut.

ten-i pā-mālümi itdüñ hedef-i tīr-i cefā
ṭañ mıdur ḳalmaz-ısa nām u nişānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 11). [ten-i pā-mālümi, -i]*

ten-i zerd ü nizār: Zayıf ve sarı (soluk) beden.

neylerem nāyı **ten-i zerd ü nizārum** var yeter
naġme-i berbaṭṭ gerekmez āh ü zārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 1). [ten-i zerd ü nizārum,]*

ten-i zerd: Sararmış ten, beniz.

itdi pür-dāġ **ten-i zerdi** yaḳīnī-i gedā
ḫilʿat-i ʿışḳı emīrāne ser-ā-ser giydi *(Gazel 193, Mısra 9). [ten-i zerdi,]*

tennūr: Fırın, tandır II fırına benzer şekilde yanan gönül.

olmamaġa ġuṣṣa **tennūrında** ḫākister göñül
ṣu sepen bir pāre çeşm-i eşk-bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 7). [tennūrında, -ı(n), -da]*

tenüñ ḳoy-: Canı (bedeni, varlığı) ortaya koymak. (uğruna vermek).

tenüñ ḳoyup ʿazmi o rāh-ı pür-ḫaṭardan kārbān ḳalsun
benüm gibi yoluñda ṭoġrı yoḳ çün biñde bir ʿāşıḳ *(Gazel 161, Mısra 1). [tenüñ ḳoyup,]*

ter: Taze, hoş.

her kelāmum gül-i ḥamrā gibi rengīn **terdür**
gülşen-i maʿrifete murġ-ı ḫōş-elḥānam ben *(Gazel 145, Mısra 13). [terdür, -dür]*
şuʿarā sen ġazāl-i sermeste
nice yüz tāze **ter** ġazel didiler *(Gazel 34, Mısra 16). [ter,]*

ter düş-: Küsmek, gücenmek, öfkelenmek; sıkılmak, kıskanmak, aciz bırakmak; sıkıntı verip terletmek.

öykünürmiş dür-i dendānına ol serv-ḳaddüñ
jāleden bāġda **ter düşdügi** budur çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 8). [ter düşdügi,]*
dür-i dendānına öykünmiş o ġonca-dehenüñ
jāleden bāġda **ter düşdügi** budur çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 2). [ter düşdügi,]*
ey eşk cüdā düşseñ o servüñ naẓarından
ter düşme ṣaḳın ṣaḳlasun allāh beterinden *(Gazel 148, Mısra 2). [ter düşme,]*

terk eyle-: Bırakmak, vazgeçmek.

bāġ-ı ruḫuñda dāne-i ḫālüñçün ey perī
terk eylesek bihişti nʿola biz de ādemʿüz *(Gazel 73, Mısra 4). [terk eylesek, -sek]*

terk id-: Bırakmak, vazgeçmek.

ey yaḳīnī o bütüñ nüktelerin fehm eyle
ne bilür ehl-i luġat **terk idelüm** ḳamusın *(Gazel 152, Mısra 10). [terk idelüm,]*
ferāġat milketinde tāc-dār olmaḳ dilerseñ ger
Yaḳīnī tācı **terk idüp** ḳabā vü pīrehenden geç *(Gazel 23, Mısra 12). [terk idüp,]*

terk it-: Bırakmak, vazgeçmek.

üslūb-ı nāz içinde **terk it** rüsūḫ baḥsin
ey ṭıfl-ı nāz-perver ol baḥş-i nāza başla *(Gazel 170, Mısra 5). [terk it,]*
ġam-ı leylā-yı zülfüñle ḳabā vü tācı **terk itdüm**
Yaḳīnī gibi deşt-i ġamda bir mecnūn-ı ʿuryānam *(Gazel 124, Mısra 17). [terk itdüm,]*

terk-i diyār: Yerinden, yurdundan ayrılma.

terk-i diyār ḳıldı yaḳīnī-i bī-mecāl
düşdi ṭarīḳ-ı miḥnete ġalṭān olup gider *(Gazel 32, Mısra 13). [terk-i diyār,]*

terk-i nām eyle-: Şöhreti bırakmak.

terk-i nām eyledi diyü bizi bed-nām itmeñ
neng-ile nām yeter bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 5). [terk-i nām eyledi, -di]*

teşbīh ol-: Benzetme, kıyas etme.

niçe **teşbīh olur** serv-ile gül sen lāle-ruḫsāra
ne gül nāz itmege ḳādir ne servüñ var reftārı *(Gazel 188, Mısra 7). [teşbīh olur,]*

teşebbüh ḳıl-: Zorla benzemeye çalışmak, kendini benzetmeye özenmek.

vech-i pāküñde olan āba **teşebbüh ḳılmış**
Yoḫsa bī-vech büt-i çīnʿe dimezler maʿbūd *(Kaside 5, Mısra 7). [teşebbüh ḳılmış,]*

tesellā: Teselli, avunma, rahatlama, güvende hissetme.

ehl-i ʿirfān ol ḳılup taḥṣīl ʿirfāniyyeti
neyse efkārın ḳo ey zāhid **tesellā** bundadur *(Gazel 42, Mısra 14). [tesellā,]*

teshīr eyle-: Ele geçirmek, hükmü altına almak.

ḫaṭṭ-ı yāḳūt-ı lebüñdür cānı **tesḫīr eyleyen**
bir nigīn-i laʿldür ki ism-i aʿẓam bundadur *(Gazel 43, Mısra 5). [tesḫīr eyleyen, -yen]*

teshīr id-: Büyülemek, ele geçirmek, teslim almak.

ey perī ḫātem-i cām-ıla ṣafā bezminde
seni **tesḫīr iderin** ṣanki süleymānʿam ben *(Gazel 145, Mısra 16). [tesḫīr iderin, -in]*

teshīr it-: Boyun eğdirmek, etkilemek II etkisi altına almak.

mühr idüp ʿaks-i leb-i yārı süleymān yine
her perī-peykeri efsūn ile **tesḫīr itmiş** *(Gazel 82, Mısra 6). [tesḫīr itmiş,]*

teʿsīr it-: Etkilemek, etki etmek.

itdi eşküm dil-i sengīnine yāruñ **teʿsīr**
gelmeye ʿāleme bir böyle müeʿssir kevkeb *(Gazel 13, Mısra 9). [teʿsīr itdi,]*

teskīn id-: Yatıştırmak, sükunete erdirmek, dindirmek.

gün yüzin görmek şerār-ı āhumı **teskīn ider**
mihre olmazmış muḳābil encüm-i seyyāre hīç *(Gazel 24, Mısra 3). [teskīn ider,]*

teskīn it-: Acı, öfke, heyecan vb. duyguları yatıştırmak, dindirmek II söndürmek; silmek, yok etmek.

rūd iken gözlerümüñ yaşını **teskīn itdüñ**
itdügüm dem ayaġuñ ṭopraġına ʿarż-ı dürūd *(Kaside 5, Mısra 23). [teskīn itdüñ, -düñ]*

teslīm eyle-: Verilmesi gereken yere vermek, Teslim etmek.

göñül naḳdini **teslīm eyledüm** ol ḫvāce-i ḥüsne
metāʿ-ı vaṣlını elḥamdüliʿllāh rāygān buldum *(Gazel 128, Mısra 7). [teslīm eyledüm, -düm]*

teslīm id-: Teslim etmek, vermek.
yap yap saña **teslīm ideyin** naḳd-i ḥayātı
ey ḫançer-i ser-tīz-i nigār eyleme ḥiddet *(Gazel 19, Mısra 9). [teslīm ideyin,]*

teşne: Susamış ‖ çok hevesli, çok arzulu.

yalman-ı tīġı kesmedi ḳalbüñ ṣusuzluġın
sīr-āb ider mi **teşne-i** maḥrūrı hīç serāb *(Gazel 12, Mısra 10). [teşne-i,]*
ẓulmet-i hicrānda ḳaldum **teşne** iskender gibi
leblerüñ ser-çeşme-i cān olduġından bāña ne *(Gazel 182, Mısra 9). [teşne,]*

teşne ol-: Susamış olan.

ʿaceb mi itmese ʿāşıḳ şarābdan tevbe
ider mi **teşne olan** kimse ābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 2). [teşne olan,]*

teşrīf it-: Şeref vermek.

ol perī-ruḫsār **teşrīf itmesün** ġam-ḫānemi
genc-i ḥüsn-i yāra lāyık görmezem vīrānemi *(Gazel 198, Mısra 1). [teşrīf itmesün, -sün]*

teşvīş: Karışıklık, bulandırma, şüphe, endişe, gaile.

ṣalmaġa gerdenüñe zülfümi yazuḳ dir-iseñ
ḳo bu **teşvīşi** benüm boynuma cānā o vebāl *(Gazel 117, Mısra 10). [teşvīşi, -i]*

tevāzuʿ: Alçak gönüllülük.

var ey gedā seg-i kūyına iltiyām eyle
tevāzuʿ-ıla gerek her ḫışāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 12). [tevāzuʿ-ıla,]*

tevbe: İşlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme; bu kararı ifade eden söz.

ʿaceb mi itmese ʿāşıḳ şarābdan **tevbe**
ider mi teşne olan kimse ābdan **tevbe** *(Gazel 177, Mısra 1). [tevbe,]*
ʿaceb mi itmese ʿāşıḳ şarābdan **tevbe**
ider mi teşne olan kimse ābdan **tevbe** *(Gazel 177, Mısra 2). [tevbe,]*
fesāneyi ḳoy a vāʿıẓ ki **tevbe** itdüm ben
ölünce itmemege āb-ı nābdan **tevbe** *(Gazel 177, Mısra 4). [tevbe,]*
göreydi āteş-i sūzānumuñ ʿalevlerini
iderdi nār-ı caḥīm iltihābdan **tevbe** *(Gazel 177, Mısra 6). [tevbe,]*
ruḫum ki zer gibi zerd ola sīm sāḳuñ-içün
idem **tevbe** *(Gazel 177, Mısra 8). [tevbe,]*
düşümde **tevbe** vire diyü bādeden ṣōfī
Yaḳīnī dīdelerüm itdi ḫvābdan **tevbe** *(Gazel 177, Mısra 9). [tevbe,]*
düşümde **tevbe** vire diyü bādeden ṣōfī
Yaḳīnī dīdelerüm itdi ḫvābdan **tevbe** *(Gazel 177, Mısra 10). [tevbe,]*
şīşe-i **tevbe** şikest eylemek āsān işdür
Sāḳī-i ġonca-dehenden sehil ibrām olsa *(Gazel 175, Mısra 11). [tevbe,]*

tevbe it-: Günahlardan bağışlanma dileyip bir daha yapmamaya söz vermek.

fesāneyi ḳoy a vāʿıẕ ki **tevbe itdüm** ben
ölünce itmemege āb-ı nābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 3). [tevbe itdüm,]*

tevbe ḳıl-: Tövbe etmek.

var **tevbe ḳıl** yaḳīnī yüri her gün āhdan
kūyında her gün āh-ımış ancaḳ günāhumuz *(Gazel 71, Mısra 15). [tevbe ḳıl,]*

tevfīḳ: Allah'ın yardımı.
mirʿāt-ı reʿfetinden ider dem-be-dem ṭulūʿ
ḫurşiyd-i ʿavn u nuṣret **tevfīḳ-ı** kārdān *(Gazel 137, Mısra 6). [tevfīḳ-ı,]*

tevḥīd: 1. Birkaç şeyi bir araya getirip bir yapma, birleştirme 2. Allah'ın birliğine inanma, bir ve tek olduğunu kabul edip söyleme.

beni ḳılupdur ezel-mest bāde-i **tevḥīd**
gören yaḳīnī ṣanur gerçi hūşyār beni *(Gazel 199, Mısra 11). [tevḥīd,]*
yaḳīnī bil bunı tecrīd-ile **tevḥīde** irdüñse
Yaḳīnī cevher-i ferdüz bizüm efrādımuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 13). [tevḥīde, -e]*

tezerv: Sülün, kılkuyruk. Klasik şiirde av hayvanı olarak anılır.

ey yaḳīnī sen hele ṣal şāhbāz-ı himmetüñ
ola şāyed ol **tezerv-i** bāġ-ı ḥüsn ü ān şikār *(Gazel 27, Mısra 14). [tezerv-i, -i]*

tezerv-i nāz-perver: Nazlı sülün. || Nazlı sevgili.

leṭāfet bāġınuñ sensin **tezerv-i nāz-perverdi**
ne bilsün kebg-i kühsār ey perī-ruḫsār reftārı *(Gazel 188, Mısra 3). [tezerv-i nāz-perverdi,]*

ṭıfl-ı nāz-perver: Nazlı çocuk, sevgili.

üslūb-ı nāz içinde terk it rüsūḫ baḥs̱in
ey **ṭıfl-ı nāz-perver** ol baḥs̱-i nāza başla *(Gazel 170, Mısra 6). [ṭıfl-ı nāz-perver,]*

tīg: Kılıç.

yalman-ı **tīġı** kesmedi ḳalbüñ ṣusuzluġın
sīr-āb ider mi teşne-i maḥrūrı hīç serāb *(Gazel 12, Mısra 9). [tīġı, -ı]*
bir yalıñ yüzlü ḫūbdur **tīġuñ**
göñlüm anuñla sāde-pehlūdur *(Gazel 52, Mısra 9). [tīġuñ, -un]*
lemʿa-i **tīġuñ** ide pertev-i mihri zāʿil
reşk-i ḫurşiyd-i cihān-tāb ola ey meh siperüñ *(Gazel 114, Mısra 9). [tīġuñ, -un]*
ey yaḳīnī bu ābdār ġazelüñ
Vaṣf-ı **tīġında** bir içim ṣudur *(Gazel 52, Mısra 18). [tīġında, -ı, -n, -da]*
aġyār seng-i ḫāredür anı idüp tırāş
tīġın ʿaceb mi taşa çalarsa o ser-tırāş *(Gazel 78, Mısra 2). [tīġın, -ı, -n]*
mār-ı zülfiyle ḳaşı **tīġı** ṭılısm olmış aña
genc-i ʿışḳı o cüvānuñ dil-i vīrānda yatur *(Gazel 56, Mısra 11). [tīġı, -ı]*
bir iki yüzlü egridür **tīġuñ**
Oḳlaruñ ehl-i istıḳāmetdür *(Gazel 64, Mısra 5). [tīġuñ, -(u)ñ]*
ẓāhiren **tīġ** gibi gerçi ki ʿuryānam ben
gerden-i ḫaṣma velī ḫançer-i bürrānam ben *(Gazel 145, Mısra 1). [tīġ,]*

tīġ çek-: Kılıç çekmek.

anuñçün **tīġ çekdi** başuma ḳaṣd eyledi dellāk
ayaġuñ öpdügümçün dōstum oldı baña düşmen *(Gazel 143, Mısra 13). [tīġ çekdi,]*

tīġ-i belā: Bela kılıcı.

keserse **tīġ-i belā** rişte-i dil ü cānı
o şāh-ı ḥüsn eşiginden kesilmezin ḳaṭʿā *(Gazel 3, Mısra 9). [tīġ-i belā,]*

tīġ-ı cefāñ-ıla: Cefa kılıcınla.

tīġ-ı cefāñ-ıla ölenüñ meşhedi-durur
ey seng-dil kimüñ ki mezārında ola ṭaş *(Gazel 78, Mısra 5). [tīġ-ı cefāñ-ıla, -ıla]*

tīġ-i firāḳ: Ayrılık kılıcı.

tīġ-i firāḳ-ıla yüregüm rīze rīzedür
şemşīr-i ḥasret-ile dilüm oldı çāk çāk *(Gazel 96, Mısra 9). [tīġ-i firāḳ-ıla, -ıla]*

tīġ-ı ġam: Keder kılıcı.

düşdi dile dünyā ġamı ḳan ṭutdı çeşm-i pür-nemi
tīġ-ı ġam-ıla sīnemi deldüm meded deldüm meded *(Gazel 25, Mısra 8). [tīġ-ı ġam-ıla, -ıla]*

tīġ-ı ġamze: Sevgilinin kılıç gibi keskin bakışları.

cān u dil bulmaz ṣaçuñdan inḳıṭāʿ
tīġ-ı ġamzeñ eylesün ḳaṭʿ-ı nizāʿ *(Gazel 85, Mısra 2). [tīġ-ı ġamzeñ,]*

tīġ-ı ʿuryān: I. Çıplak kılıç II. Kınından çıkmış kılıç.

ġılāf-ı sīnede eglendi **tīġ-ı ʿuryānuñ**
ininde uyḳuya varmış yılana beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 3). [tīġ-ı ʿuryānuñ, -un]*
ġılāf-ı sīnede eglendi **tīġ-ı ʿuryānuñ**
ininde uyḳuya varmış yılana beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 7). [tīġ-ı ʿuryānuñ, -un]*

tīh-i ḥayret: Hayret çölü.

vādī-i ʿışḳa ḥadd ü ġāyet yoḳ
cümle eṭrāfı **tīh-i ḥayretdür** *(Gazel 62, Mısra 14). [tīh-i ḥayretdür, -dür]*

ṭılısm: Tılsım. II Büyü, büyülü obje, büyülü yapı.

ġam **ṭılısm** olsa ʿaceb mi dil-i vīrānede kim
sen cüvān ʿışḳı-durur genc-i nihānum feṭḥī *(Gazel 194, Mısra 5). [ṭılısm,]*

ṭılısm ol-: Sihir olmak, büyü olmak.

mār-ı zülfiyle ḳaşı tīġı **ṭılısm olmış** aña
genc-i ʿışḳı o cüvānuñ dil-i vīrānda yatur *(Gazel 56, Mısra 11). [ṭılısm olmış,]*

timsāl: Örnek, sembol, simge.

olurdı ḥilm ü vaḳārına fi'l-meṣel **timṣāl**
żamīr-i rūşeni devrinde oldı ġırra güneş *(Kaside 1, Mısra 29). [timṣāl,]*

tīr: Ok II sevgilinin kirpiği veya bakışı.

tīrüñ ki geldi sīne-i mecrūḥa ey ṣanem
didi ki biz cerāḥat-i ʿuşşāḳa merhemüz *(Gazel 73, Mısra 11). [tīrüñ, -üñ]*
alduñsa **tīrüñi** nʿola mecrūḥ sīneden
peykānlaruñ yürekdedür ey ḳaşı yā hele *(Gazel 179, Mısra 3). [tīrüñi, -üin, -i]*
her **tīre** kim nişān idesin ben kemīneñi
ḳalup derūn-ı sīnede ġāṭır-nişān ola *(Gazel 6, Mısra 9). [tīre, -e]*

geh belā sengin atarsın dile geh **tīr-i** cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür ey ḳaşları yā *(Gazel 2, Mısra 1). [tīr-i, -i]*
gökden ne yaġar ḳʿanı kabūl eylemeye ḫāk
atsa o melek sīneñe **tīr** itme şikāyet *(Gazel 19, Mısra 6). [tīr,]*
dāʿimā ḳavş-ı ḳazādan atılur **tīr-i** fenā
ey göñül şanki nişānıdur anuñ ehl-i ḳubūr *(Gazel 40, Mısra 3). [tīr-i, -i]*
tīr olup müjgānlaruñ ebrūñ olaldan yā ʿalī
bīm-i cān ḳıldı gözüme uyḫuyı rüʿyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 1). [tīr,]*
gönderse baña **tīrini** ol ḳaşı kemānum
Zaḫm-ı dil-i ṣad-pāreme bir pāre yarardı *(Gazel 184, Mısra 3). [tīrini, -i, -n, -i]*

tırāş it-: Tıraş etmek, kesmek.

ruḫdan ġubār-ı ḫaṭṭı **tırāş itdi** tīġ ile
Evrāḳı ġüyiyā ider ehl-i ḳalem tıraş *(Gazel 78, Mısra 4). [tırāş ider,]*
aġyār seng-i ḫāredür anı **idüp tırāş**
tīġın ʿaceb mi taşa çalarsa o ser-tıraş *(Gazel 78, Mısra 1). [tırāş idüp,]*
ruḫdan ġubār-ı ḫaṭṭı **tırāş itdi** tīġ ile
Evrāḳı ġüyiyā ider ehl-i ḳalem tıraş *(Gazel 78, Mısra 3). [tırāş itdi,]*

tīre: Bulanık, kara, karanlık.

yaḳīnī baḥr-ı ḫātır **tīre** olmaz ẕemm-i aʿdādan
keder virmez muḳarrer her ḫas u ḫāşāk ʿummāna *(Gazel 172, Mısra 11). [tīre,]*

tīre-dil: Karanlık gönül.

hevā-yı ʿışḳ-ıla cūş itdügümçün taʿn ider şōfī
ne bilsün **tīre-diller** neydügin deryā-yı ʿummānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 8). [tīre-diller, -ler]*

tīr-i cefā: Eziyet oku.

vardur meger başumda saʿādet nişānesi
tīr-i cefāña dāġ-ı derūnum nişānedür *(Gazel 57, Mısra 8). [tīr-i cefāña,]*

tiryâk-i: Bir şeye çok alışmış, kendine huy edinmiş.

zehr-i ġam muʿtādıyın **tiryāk-i** vuṣlaṭ istemen
leẕẕet-i şādī gerekmez ʿāşıḳ-ı ġam-ḫvāra hīç *(Gazel 24, Mısra 11). [tiryāk-i,]*
zehr-i ġam defʿine **tiryāk-i** mey-i nāb gerek
Yoḳsa ġam defʿ idemez bir şeyi līk bir miṣḳāl *(Gazel 117, Mısra 7). [tiryāk-i,]*
dil ġubārın silemez fikr-i ḫaṭuñ laʿlüñsüz
hīç ġubār ola mı **tiryāk-i** mey-i nāba bedel *(Gazel 118, Mısra 4). [tiryāk-i,]*

tiryāk-i lebin şun: Sevgilinin dudağının panzehirini sunmak, takdim etmek.

mār-ı zülfüñsüz ol āşüfte zebūn olmışdur
nʿola **tiryāk-i lebin şunsa** dil-i bīmāra *(Gazel 174, Mısra 12). [tiryāk-i lebin ṣunsa, -sa]*

tīşe: Kazma, balta, külünk.

zene dil virdi ṭañ mıdur ey dil
tīşesi ṭaʿne itse ferhādʿa *(Gazel 169, Mısra 12). [tīşesi, -si]*

tīz: "Tez", çabuk, süratli bir şekilde || Beklenenden daha erken sürede.

reh-i maḳṣūdı **tīz** geçmek dilerken reh-rev-i ṭabʿum
kimesne varmadı ser-menzil-i maḳṣūda benden geç *(Gazel 23, Mısra 3). [tīz,]*

tīz ḳıl-: Acele et, çabukça ulaştır.

seng-i mezārumuz **ḳıla** şemşīr-i ʿışḳı **tīz**
ġamzeñ helāk iderse bizi ey ḳaşı hilāl *(Gazel 116, Mısra 7). [tīz ḳıla, -a]*

ṭōb eyle-: Top gibi kullanmak.

başı çevgān-ı ser-i zülfüñe **ṭōb eylemişüz**
baş açuḳ ʿāşıḳ-ı ser-bāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 3). [ṭōb eylemişüz, -mişüz, -]*

ṭoġ-: (Güneş) doğmak.

ḫāneme bir gün **ṭoġup** ben ẕerreye virmez zıyā
Ruḫlaruñ ḫurşiyd-i raḫşān olduġından bāña ne *(Gazel 182, Mısra 5). [ṭoġup, -up]*
saʿādet maṭlaʿından niçe **ṭoġsun** kevkeb-i maḳṣūd
ki itmişdür bu nā-hem-vār baḫtumla ḳırān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 5). [ṭoġsun, -sun]*
gösterür geh mihr-i rūyın gāh bir yüzden **ṭoġar**
vechi var oldum dise ʿayyār-ı ṣūret-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 7). [ṭoġar, -ar]*

ṭoġrı: Akla, mantığa ve duruma uygun, yerinde, münasip.

tenüñ ḳoyup ʿazmi o rāh-ı pür-ḫaṭardan kārbān ḳalsun
benüm gibi yoluñda **ṭoġrı** yoḳ çün biñde bir ʿāşıḳ *(Gazel 161, Mısra 2). [ṭoġrı,]*
kerem it oḳ gibi gel atma beni yabana
ṭoġrı bir bendeñem ey ḳaşı kemānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 6). [ṭoġrı,]*
bāġda serv-i sehīler ne ḳadar olsa bülend
iremez ḳāmetüñe söyleyelüm **ṭoġrusın** *(Gazel 152, Mısra 6). [ṭoġrusın, -sı, -n]*

ṭoġru ṭutulmayıcaḳ egri bulınmaz: Doğru hedefe eğri yollardan gidilmez.

müjeñ helāketüm ammā mazannem ol ebrū
bulınmaz egri ṭutulmayıcaḳ begüm **ṭoġru** *(Gazel 168, Mısra 2). [ṭoġru ṭutulmayıcaḳ egri bulınmaz,]*

ṭoḳın-: Dokunmak ll değmek.

eşkümdür eyleyen ḫaṭ-ı ruḫsāruñı ʿayān
peydā olur buḫār **ṭoḳınduḳca** nāra āb *(Gazel 12, Mısra 4). [ṭoḳınduḳca, -duḳça]*
müşevveş eyledi zülf-i nigārı gülşende
ṣabā **ṭoḳındı** meger sünbül-i perīşānuñ *(Gazel 102, Mısra 10). [ṭoḳındı, -dı]*

ṭoḳuz: 9 sayısı.

ey nāle-i yaḳīnī sipihri **ṭoḳuz** ṭolan
bir aydur ki ol meh-i tābān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 15). [ṭoḳuz,]*

ṭoḳuz ḳat: Dokuz kat.

semend-i çarha **ṭoḳuz ḳat** vireydi meydānı
ideydi düldül-i baḫt u fazīletüñ cevlān *(Kaside 6, Mısra 39). [ṭoḳuz ḳat,]*

ṭol-: Bir yere iyice yayılmak, kaplamak.

gün yüzlülerle **ṭolsa** cihān ey perī-nijād
vaʿllāhi lestu enẕuru ṭavʿan ilā sivāk *(Gazel 96, Mısra 5). [ṭolsa, -sa]*
geçürdi āyine devrānını ṣafālarla
revā mı dil **ṭola** devr-i ruḫuñda jeng ü fiġān *(Gazel 136, Mısra 10). [ṭola, -a]*
dilde laʿl-i leb-i yār elde **ṭolu** cām-ı ṣafā
ey yaḳīnī bāña beñzer ḳanı ṣāfī-meşreb *(Gazel 13, Mısra 11). [ṭolu, -u]*
ḳanlu gözümde ʿaks-i ruḫı lāle-ḫadlerüñ
berg-i gül-ile ṣānki **ṭolu** cām-ı bādedür *(Gazel 41, Mısra 6). [ṭolu, -u]*

kendüñ ġarīḳ-ı baḥr-ı fenā bil ki çarḫ-ı dūn
āb üzre bir havā-y-ıla **ṭolmış** ḥabābdur *(Gazel 44, Mısra 4). [ṭolmış, -+mış]*

ṭolāb: Su değirmeni. II Durmaksızın ağlayan âşık.

zārılıḳlarla semāʿ eyleyüben yaş aḳıdur
girye vü nālede ey dil baña beñzer **ṭōlāb** *(Gazel 10, Mısra 10). [ṭōlāb,]*

ṭolan-: *(*bir şeyin etrafında) dönmek, dolaşmak.

gökde gūyā **ṭolanur** mihr-i ziyā-baḫş-ı cihān
sīnesin māʿī libās itdi o māhuñ iḫfā *(Gazel 4, Mısra 7). [ṭolanur, -u, -r]*
var-ısa bencileyin ʿāşıḳ-ı dīdāruñdur
kūyuñuñ her ṭarafını **ṭolanur** āb-ı revān *(Gazel 139, Mısra 4). [ṭolanur, -(u)r]*
ṭolanur başına şevḳ-ıla rūşen ḳılmaġa sūzın
diler pervāne yanup yaḳıla şemʿ-i şebistāna *(Gazel 172, Mısra 7). [ṭolanur, -(u)r]*
nesīm-i ṣubḥ urur aña selāsil ü aġlāl
cihānı kim **ṭolanur** ḫınk-i çarḫ bir günde *(Kaside 1, Mısra 46). [ṭolanur, -(u)r]*
ey nāle-i yaḳīnī sipihri ṭoḳuz **ṭolan**
bir aydur ki ol meh-i tābān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 15). [ṭolan,]*

ṭolaş-: Birbirine geçip karışmak, güç çözülecek duruma gelmek, dolaşmak.

diller anı şāneler soñra perīşān-ḥāl olur
zülfüñe iñen **ṭolaşmasun** muʿanber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 6). [ṭolaşmasun, --ma, -sun]*
diller anı şāneler ṣoñra müşevveş-bāl olur
zülfüñe iñen **ṭolaşmasun** muʿanber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 6). [ṭolaşmasun, --ma, -sun]*
ṭolaşur kākül-i miskīnüñe sevdā-zededür
dār-ı zülfüñde yaḳīnīʿyi ḳo ber-dār olsun *(Gazel 163, Mısra 11). [ṭolaşur, -ur]*

ṭoldur-: Doldurmak.

be dilber beni öldürdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür
baġrum ḳan ile **ṭoldurduñ** ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 2). [ṭoldurduñ, -duñ]*

ṭolu: Dolu. II Şarap kadehi.

ṭurup bir ān meclisde **ṭolular** nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ anı ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 171, Mısra 11). [ṭolular, -lar]*
ṭurup bir ān meclisde **ṭolular** nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ ammā ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 172, Mısra 9). [ṭolular, -lar]*

ṭolu iç-: Dolu (içi içki ile doldurulmuş kadeh) içmek.

bir ḳaç **ṭolu içüp** yıḳılup gitmedin ʿadū
yapmaz o ġonca göñlümüzi ḥālümüz ḫarāb *(Gazel 11, Mısra 15). [ṭolu içüp, -üp]*

top: Çevgan oyununda kullanılan top, guy.

yaḳīnī ḫusrevā bir şāʿir-i ḫōş-gūydur kʿanuñ
belāġat **ṭōpını** eflāke atdı çarḫ meydānı *(Gazel 187, Mısra 20). [ṭōpını, -ın, -ı]*

ṭōp-ı: Topu II hepsi.

ṭōp-ı cevr ile döger hīç aman ārām virmez
āhenīn ḳılma meger varsa yaḳīnī bedenüñ *(Gazel 113, Mısra 13). [ṭōp-ı,]*

toprağ: Evrenin etrafını kaplayan katı madde, hâk, türâb.

rūzgār içre çeküp mevc-i belānuñ şūrın
yüzümi **ṭoprag̱a** deryā gibi mefrūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 4). [ṭoprag̱a, -a]*

ṭopṭolı: Baştan sona, tüm yeri kaplayarak; dopdolu.

hevā-yı ḫāl-i ʿiẕāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle **ṭopṭolı** ḳan *(Gazel 138, Mısra 6). [ṭopṭolı,]*
hevā-yı ḫāl-i ʿiẕāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı ġonca lebüñ ḥasretiyle **ṭopṭolu** ḳan *(Kaside 3, Mısra 12). [ṭopṭolu,]*

ṭoy-: Kanmak, yetinmek.

göz göz oldı cism-i zārum nāvek-i dildārdan
cümleten çeşm oldum ammā **ṭoymadum** dīdārdan *(Beyit 3, Mısra 2). [ṭoymadum, -ma, -du, -m]*

toz: Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.

ey ʿaceb ebrū mısın ya misk **tozlu** bir kemān
yā melāḥat burcunuñ ġarrā hilāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 1). [tozlu, -lu]*
ben ne ḫākem ki yüzüm sürem ayaġuñ **tozına**
ger başarsañ yüzüme luṭf u ʿināyet senden *(Gazel 147, Mısra 3). [tozına, -+ı, -+(ñ)a]*

toz ḳopar-: Toz kaldırmak, tozu dumana katmak, ortalığı altüst etmek.

oldı yoluñda āh-ıla çoḳ ʿāşıḳuñ ġubār
seyr it ne **toz ḳoparsa** gerek daḫı rūzgār *(Gazel 26, Mısra 2). [toz ḳoparsa, -sa]*

ṭūbā: Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç ‖ güzelin boyu.

rifʿat-i ḫālümüze ġıbṭa ider ehl-i cinān
sāye-i reʿfetini ṣalsa bize **ṭūbāmuz** *(Gazel 68, Mısra 4). [ṭūbāmuz, -muz]*
nihāl-i ḳāmet-i mevzūn-ı yāra öykünmiş
ne alçaḳ olduġını bildüñüz mi **ṭūbāʿnuñ** *(Gazel 102, Mısra 8). [ṭūbāʿnuñ, -nuñ]*
bāġ-ı ʿālemde hemān adı büyük **tūbāʿnuñ**
hem-ser olmaġa senüñle gelemez meydāna *(Gazel 173, Mısra 7). [tūbāʿnuñ, -nuñ]*
ṭūbā ḳadüñ ider beni āzāde ġuṣṣadan
ṭūbā limen yüsāʿiduhuʿl-fevze veʿn-necāt *(Gazel 18, Mısra 3). [ṭūbā,]*
ṭūbā ḳadüñ ider beni āzāde ġuṣṣadan
ṭūbā limen yüsāʿiduhuʿl-fevze veʿn-necāt *(Gazel 18, Mısra 4). [ṭūbā,]*
boyuñ **ṭūbā** lebüñ kevs̱er gözüñ nergis ṣaçuñ şeb-bū
cemālün gülşen-i firdevs ruḫsāruñ gül-i ḫod-rū *(Gazel 167, Mısra 1). [ṭūbā,]*
ṭūbā ḳadüñ hevāsı-y-ıla göñlüm ey perī
Uçmaḳ dilerdi kūyuña olsa eger peri *(Gazel 200, Mısra 1). [ṭūbā,]*
ḳāmetüñden nişānedür **ṭūbā**
kākülüñden nümūnedür maḥşer *(Gazel 29, Mısra 3). [ṭūbā,]*
dirseñ cinānda gözüñe **ṭūbā** görinmeye
bāġ-ı leṭāfet içre o ġarrā nihāli gör *(Gazel 39, Mısra 7). [ṭūbā,]*
ser-fürū eyleme maḥşerde dilā **ṭūbāʿya**
sāye-güster ola ger ḳadd-i nihāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 5). [ṭūbāʿya,]*
ḥasret-i ḳāmet-i bālāñ-ıla öldükde şehā
varayın cennetde **ṭūbāʿyı** der-āġūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 14). [ṭūbāʿyı,]*

ṭūfāna vir-: Şiddetli yağmur ve fırtınaya kapılmak.

sen dürr-i pāki görmeyeli çeşm-i eşk-bār
ṭūfāna virdi hecr-ile bu baḥr-ı aḫżarı *(Gazel 200, Mısra 8). [ṭūfāna virdi,]*

ṭufeyli: Dalkavuk, çanak yalayıcı, başkasının sırtından geçinen (kimse): Tâbi.

irişdi rūḥına feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı **ṭufeyl-i** ġonca dehān *(Gazel 138, Mısra 16). [ṭufeyl-i, --i]*
irişdi ravżaya feyż-i nesīm-i ʿīsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı **ṭufeyl-i** ġonca dehān *(Kaside 6, Mısra 14). [ṭufeyl-i, --i]*

ṭuġrā: Fermanlarda imza yerine kullanılan işaret.

ṣafḥa-i hadd üzre ey ṭāvūs-ı zülf-i ʿanberīn
ḫūbluḳ menşūrına **ṭuġrā-yı** ʿālī sen misin *(Gazel 158, Mısra 4). [ṭuġrā-yı,]*

ṭul-: Batmak,gurub etmek.

gece olsun varayın ḫānesine dimiş o māh
ḳanı ṭāliʿ ki **ṭulunsa** güneş aḫşām olsa *(Gazel 175, Mısra 8). [ṭulunsa, -un, -sa]*

ṭūl-ı emel: Hırs, tamah, tükenmez arzu.

ḥasret-i zülf-i dil-āvīzüñ-ile şeydāyuz
āh kim ʿömrümüzi ḳapladı bu **ṭūl-ı emel** *(Gazel 118, Mısra 6). [ṭūl-ı emel,]*
zülfüñde çekdi dil ġam-ı gīsūñı niçe sāl
ṭūl-ı emelle geçdi bu ʿömr-i dırāzumuz *(Gazel 72, Mısra 10). [ṭūl-ı emelle,]*
gird-bād aldı ġubār-ı tenümi kūyuñdan
bunca **ṭūl-ı emelüm** oldı hebāen menşūr *(Gazel 40, Mısra 8). [ṭūl-ı emelüm,]*

ṭulūʿ: Doğma, doğuş II güneşin doğuşu.

ṭalʿatuñla eyledi ḫurşiyd maġribden **ṭulūʿ**
vechi var āḫir zamān oldı dir isem ḫusrevā *(Gazel 5, Mısra 3). [ṭulūʿ,]*
mirʿāt-ı reʿfetinden ider dem-be-dem **ṭulūʿ**
ḫurşiyd-i ʿavn u nuṣret tevfīḳ-ı kārdān *(Gazel 137, Mısra 5). [ṭulūʿ,]*

ṭulūʿ it-: Doğmak.

şanmışam ebr-i siyehden meh-i nev **itdi ṭulūʿ**
gūşe-i zülf-i siyāhında görüp ebrūsın *(Gazel 152, Mısra 3). [ṭulūʿ itdi,]*
ṭulūʿ itdi girībānuñdan ey meh rūy-ı raḫşānuñ
şeref burcundan oldı gūyiyā mihr-i cihān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 7). [ṭulūʿ itdi,]*
ḫurşiyd-veş yaḳīnī **ṭulūʿ itse** sözlerüñ
encüm gibi görinmeye eşʿār-ı ḫāverī *(Gazel 200, Mısra 9). [ṭulūʿ itse,]*
ṭulūʿ itsün ümīdüm kevkebi burc-ı ʿināyetden
şeref nūrın cebīnüm üzre tābān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 5). [ṭulūʿ itsün,]*

ṭur: Mısır'da Sina Yarımadası'nda yer alan ve Hz. Musa'nın Allah ile konuştuğu ve On Emir'i aldığı yer olarak bilinen dağdır.

seyl-āb-ı sirişküm bulanup her dem aḳardı
ol servüñ ayaġına varıcaḳ **ṭurı** vardı *(Gazel 184, Mısra 2). [ṭurı, -ı]*
cilve-i envār-ı ḫüsni gör dil-i pür-şevḳden
ṭūr-ı mūsā bundadur **ṭūr-ı** tecellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 12). [ṭūr-ı,]*
cilve-i envār-ı ḫüsni gör dil-i pür-şevḳden
ṭūr-ı mūsā bundadur **ṭūr-ı** tecellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 12). [ṭūr-ı,]*

ṭur-: **1**.Durmak, beklemek.

ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ anı **ṭurmaduñ** ey māh peymāna *(Gazel 171, Mısra 12). [ṭurmaduñ, -ma, -dun]*

2. Ayağa kalkmak, kıyam etmek, doğrulmak, kalkmak.

ölürsem zülf ü ḳaddüñçün eger ey serv-i ḫōş-bālā
ṭuram maḥşerde ʿabbāsī ʿalemlerle mezārumdan *(Gazel 141, Mısra 6). [ṭuram, -am]*
geldükçe rāst yolda **ṭurup** almadı selām
ṭurmaz cefā ider yürür ol serv-i ḫōş-ḫırām *(Gazel 123, Mısra 1). [ṭurup, -up]*
ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ anı ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 171, Mısra 11). [ṭurup, -up]*
ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ ammā ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 172, Mısra 9). [ṭurup, -up]*
ʿahd eyledi **ṭurup** yüzini göstere velī
ṭurmadı ʿahde gitdi o fettān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 9). [ṭurup, -up]*

3. *(*Olumsuz biçimiyle) Ara vermeden, sürekli olarak.

ṭurmayup luʿb-ıla ʿuşşāḳı ṭavāf eylerler
kūy-ı dilber be göñül kaʿbe-i ʿulyā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 7). [ṭurmayup, -ma, -y, -up]*
peykānlaruñ derūnuma işler geçer henüz
Zaḫmum anuñla **ṭurmayup** eyler muʿāmele *(Gazel 179, Mısra 8). [ṭurmayup, -ma, -y, -up]*
kimdür ki sen ṭururken ide naḫl-i bāġa meyl
ey serv **ṭurma** ḳaddüñi göster idüp ḳıyām *(Gazel 123, Mısra 6). [ṭurma,]*
ger acı dil virürse ṣōfī yaḳīnī saña
sen daḫı rīş-ḫand it **ṭurma** piyāza başla *(Gazel 170, Mısra 10). [ṭurma,]*

türāb: Toprak, hâk.

āḫir dilā ʿimāret-i ʿālem ḫarābdur
Aṣlı havā vü āteş ü āb ü **türābdur** *(Gazel 44, Mısra 2). [türābdur, -dur]*
işitdi āsitānuñda **türāb** olduġumı cānā
ṣabā ḳomadı bir ẕerre eṣer yirde ġubārumdan *(Gazel 141, Mısra 7). [türāb,]*

ṭurra: Alna dökülen kıvırcık saç lülesi, kıvrımlı saç.

süz gözüñ bāġda bir kez ṭaġıdup **ṭurralaruñ**
sünbüli derhem idüp nergisi bīmār eyle *(Gazel 180, Mısra 1). [ṭurralaruñ, -lar, -uñ]*

ṭurra-i ʿanber-feşān: Amber saçan saç lülesi.

çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey yüzi gül
Ruḫuñda **ṭurra-i ʿanber-feşāna** beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 4). [ṭurra-i ʿanber-feşāna, -a]*
çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey yüzi gül
Ruḫuñda **ṭurra-i ʿanber-feşāna** beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 8). [ṭurra-i ʿanber-feşāna, -a]*

ṭurra-i ʿanber-şiken: Amber kokulu perçem.

olmış āşüftesi bu **ṭurra-i ʿanber-şikenüñ**
ḫām sevdāsına baḳ nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 5). [ṭurra-i ʿanber-şikenüñ,]*

ṭut-: 1. Eline almak, tutmak, alıkoymak,.

ḫurmetle **ṭut** ṣurāḫī şikest olmasun meded
ansuz göñülde sāḳī dürüst olmaz inkisār *(Gazel 26, Mısra 11). [ṭut,]*
ṣafā-yı ḳalbi yoḳluḳda bulup **ṭutduḳ** fenā semtin
sebük-bāruz bu rāh-ı pür-ḫaṭarda zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 11). [ṭutduḳ, -duk]*
yaḳīnī-veş vaṭan **ṭutdum** feżā-yı lā-mekānīde
ḳodum bu teng nāmı anda bir vāsiʿ mekān buldum *(Gazel 128, Mısra 11). [ṭutdum, -du, -m]*
viṣāli ʿīdine irgürmez ol hilāl-ebrū
ṭutam ki ṣavm-ı firāḳına ṣabr idem farzā *(Gazel 3, Mısra 4). [ṭutam, -am]*

2. *(*Nasihat) tutmak, dinlemek.

pīr-i muġān naṣīḥatini **tut** mey al ele
vāʿıẓ sözini fikr ider olsañ meʿāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 5). [tut,]*

3. Gereğini yapmak, yerine getirmek.

niʿmet-i dünyāya ṣōfī **ṭutmayup** ṣāfī geçer
fikr-i esrār-ı hüviyyet eyler ol ḥayrānı gör *(Gazel 38, Mısra 3). [ṭutmayup, --ma, --(y)up, -]*

ṭut ki: Varsayalım, farzedelim.
ol perī hecr-ile ister seni berbād itmek
ḫāk-i rāhı olagör **ṭut ki** süleymān olduñ *(Gazel 101, Mısra 4). [ṭut ki,]*
sakf-ı eyvān-ı felek bir gün tokınur başuña
tut ki kendüñ ser-firāz-ı evc-i aʿlā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 4). [tut ki,]*
yār olmazsa muʿāvin neme yarar şevket
ṭutalum kim diyeler yarıcuñ allāh baña *(Gazel 7, Mısra 4). [ṭutalum,]*
ḫayālī beg **ṭutalum** ʿīsī-i devrān-ımış ammā
kelām-ı rūḥ-baḫşum birle yoḳ baḥs itmege cānı *(Gazel 187, Mısra 5). [ṭutalum,]*

ṭūṭī: Papağan.

hümā-yı ʿarş-pervāzam bülend-āvāz şehbāzam
şeker-ḫā **ṭūṭīyem** hem bülbülem gūyā suḫan-dānam *(Gazel 124, Mısra 6). [ṭūṭīyem, -(y)em]*
gül ruḫuñsuz bülbül-i ṭabʿ-ı yaḳīnī lāl olur
söylemez āyīnesiz **ṭūṭī** kelām-ı sükkerīn *(Gazel 155, Mısra 14). [ṭūṭī,].*
leb-i şīrīnüñ-ile **ṭūtī-i** ṭabʿum söyler
hey hümā āyine-i rūyuñı ḳarşu göster *(Gazel 30, Mısra 1). [ṭūtī-i,]*
yaḳīnī gülşen-i ʿışḳında ben bir bülbül-i zāram
Leṭāfet mışrınuñ **ṭūṭī-i** şekker-ḫāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 10). [ṭūṭī-i, --i]*
yiridür nuṭḳa gelürse leb-i şekker-şikenüñ
cāme-i sebz-ile bir **ṭūṭī-i** gūyāsın sen *(Gazel 149, Mısra 10). [ṭūṭī-i,]*
ḳapuñda bülbül-i şīrīn-suḫan hezār velī
benüm gibi ḳanı bir **tūtī-i** faṣīḥ-zebān *(Kaside 6, Mısra 38). [tūtī-i,]*

ṭūṭī-i dil: Gönül papağanı.

ne disün söylesün ālām-ı ġamı **ṭūṭī-i dil**
diñlemezsin sözin añlarsın anuñ efsāne *(Gazel 173, Mısra 3). [ṭūṭī-i dil,]*

ṭūṭī-i şīrīn-maḳāl: Tatlı sözlü papağan.

ey yaḳīnī bu edā-yı ḫūb-ı şekker-bār-ıla
Mışr-ı naẓmuñ **ṭūṭī-i şīrīn-maḳāli** sen misin *(Gazel 158, Mısra 12). [ṭūṭī-i şīrīn-maḳāli,]*

ṭūṭī-i ṭab: Papağana benzeyen mizaç.

ḳarşu göster ruḫ-ı gül-berginüñ āyīnesini
ṭūṭī-i ṭabʿumı söyletmege ey şekker-leb *(Gazel 13, Mısra 6). [ṭūṭī-i ṭabʿumı,]*

ṭutul-: (Güneş ve ay) Tutulma olayına uğramak.

bulsun güneş zevāl **ṭutulsun** meh-i münīr
ʿarż-ı cemāl iderse cüvānī-i dil-peẕīr *(Gazel 37, Mısra 1). [ṭutulsun, -sun]*

ṭutuş-: Yanmak, ateş almak ‖ 'aşk ateşiyle yanıp tutuşmak.

ṭutuşduñ āteş-i hecr-ile her şeb bezm-i fürḳatde
yeter yanduñ gel ey pervāne şemʿ-i encümenden geç *(Gazel 23, Mısra 5). [ṭutuşduñ, -du, -ñ]*

U

u/ü: " Ve" bağlacı.

niçe araya seni bī-ṭāḳat **ü** ārām olup
gel gel ey pervāne ol şemʿ-i şeb-ārā bundadur *(Gazel 42, Mısra 9). [ü,]*
āḫir dilā ʿimāret-i ʿālem ḫarābdur
Aşlı havā vü āteş **ü** āb **ü** türābdur *(Gazel 44, Mısra 2). [ü,]*
āḫir dilā ʿimāret-i ʿālem ḫarābdur
Aşlı havā vü āteş **ü** āb **ü** türābdur *(Gazel 44, Mısra 2). [ü,]*
kem iden naḳd-i ḥayātuñ dehenümdür dirsin
Nuṭḳa yoḳ ṭāḳati bir vālih **ü** ḫayrānuñdur *(Gazel 49, Mısra 8). [ü,]*
anı nūş eyleyen āb-ı ḥayāt-efzāya meyl itmez
mey **ü** ṣaḥbāda el-ḥaḳ başḳa ṣōfī bir ṣafā vardur *(Gazel 51, Mısra 10). [ü,]*
ʿaks-i zülf **ü** ḳad-i bālāsı dil **ü** cānda yatur
Naḳşı yā ḳaşlarınuñ dīde-i giryānda yatur *(Gazel 56, Mısra 1). [ü,]*
düşdüm görince naʿlçeñ **ü** kebkebüñ izin
ey kebg murġ-ı ṣabruma ol dām u dānedür *(Gazel 57, Mısra 9). [ü,]*
ġam-ı hicrān-ıla cümle gezeyin yeʿs **ü** ḥırmānī
dilā ser-rişte-i ümmīdüñ el virmek müyesserdür *(Gazel 61, Mısra 5). [ü,]*
āh kim dil esīr-i fürḳatdür
ʿömr ise bī-amān **u** mühletdür *(Gazel 63, Mısra 2). [u,]*
ḳulı olsam ʿaceb mi vālīnüñ
yūsuf-ı mıṣr-ı ḥüsn **ü** behcetdür *(Gazel 63, Mısra 4). [ü,]*
niçe demdür ki dīde ḳan aġlar
Vaḳt-ı luṭf **u** dem-i ḥimāyetdür *(Gazel 63, Mısra 10). [u,]*
dil-i şūrīdede ḳalmaduġın cemʿiyyet-i ḫāṭır
ser-i zülfüñle pā-māl **ü** perīşān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 10). [ü,]*
biz şu vālī-dil **ü** vālā-himemüz kim zāhid
ʿarş-ı aʿlāya yeter bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 7). [ü,]*
olduḳ ḳulı o vālī-i mülk-i melāḥatuñ
reşk-i ḳubād **u** cem mi degül ʿizz ü cāhumuz *(Gazel 70, Mısra 10). [u,]*
eflāke ṣaldı kevkebei kūs **u** naʿremüz
zār itdi çeng-i zühreʿyi ʿūd **u** ṭanīnümüz *(Gazel 74, Mısra 7). [u,]*
eflāke ṣaldı kevkebei kūs **u** naʿremüz
zār itdi çeng-i zühreʿyi ʿūd **u** ṭanīnümüz *(Gazel 74, Mısra 8). [u,]*
biz mālikān-ı kişver-i ʿışḳ **u** maḥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş eñ kemīnümüz *(Gazel 74, Mısra 9). [u,]*
sipihr-i faẕl **u** maʿārifde gerçi mihr-i münīrüz
ḳapuñda ey meh-i ḫūrşiyd-çihre ḫāk-i ḥaḳīrüz *(Gazel 75, Mısra 1). [u,]*
şikeste çeşmine cān beste bend-i zülfine ḫāṭır
o şāha cān **u** gönülden şikeste-beste esīrüz *(Gazel 75, Mısra 4). [u,]*
cān **u** baş atup olur dil ser-i zülfüñde şehīd
ʿarṣa-i ġamda ser-endāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 5). [u,]*
nedür bu ʿīş **u** bu ʿişret nedür bu ẕevḳ **u** bu ḥālet
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis *(Gazel 77, Mısra 3). [u,]*
nedür bu ʿīş **u** bu ʿişret nedür bu ẕevḳ **u** bu ḥālet
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis *(Gazel 77, Mısra 3). [u,]*
maḫrūm ehl-i ʿışḳ **u** ʿadū maḫrem-i viṣāl
bülbül esīr-i ḫār-ı cefā gül enīs-i zāġ *(Gazel 87, Mısra 7). [u,]*
ḥüsn-i ʿālem-gīrüñe ey şāhid-i şehbāz zülf
vālih-i sermest-çeşm **ü** ʿāşıḳ-ı ser-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 2). [ü,]*
niçe ḳurtarsun yaḳīnī bend-i ġamdan gerdenin
çeşm cādū ġamze seḥḥār **ü** kemend-endāz zülf *(Gazel 88, Mısra 18). [ü,]*
dil ḫūn **u** cān figār ciger rīş sīne çāk
derd-i firāḳ ile iderin āh-ı derd-nāk *(Gazel 96, Mısra 1). [u,]*
tāc **u** taḫta bir ḥaṣīr-ile sifāli virmezin
başdan ehl-i ʿışḳ olanlar bī-ser ü sāmān gerek *(Gazel 98, Mısra 11). [u,]*
görüp ey sīm-beden laʿl-leb **ü** dendānuñ
dür **ü** mercānı o dem çıḳdı gözinden kānuñ *(Gazel 103, Mısra 1). [ü,]*
yoḳ mı ey ẓālim **ü** bī-dād meded sende amān
kaʿbe-i cānı yeter ẓulm-ile vīrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 7). [ü,]*

aldı mekr **ü** ẕulm-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 11). [ü,]*
gösterür çeşm **ü** ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı ser-sebzüñi ḫūb
nergis **ü** lāle imiş çeşm **ü** çerāġı çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 7). [ü,]*
gösterür çeşm **ü** ʿiẕāruñ ḫaṭ-ı ser-sebzüñi ḫūb
nergis **ü** lāle imiş çeşm **ü** çerāġı çemenüñ *(Gazel 113, Mısra 8). [ü,]*
laʿl **ü** dendānuñ-içün gevher-i naẓmum işidüp
deldi elmās-ı ḫased baġrını dürr-i ʿadenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 11). [ü,]*
deşt **ü** sahrāda hırām it yüri ey kebg-i derī
cilveler ʿişveler it zīveri ol deşt **ü** derüñ *(Gazel 114, Mısra 8). [ü,]*
künc-i ġurbetde yaḳīnīʿyi ḳoma zār **u** ẕelīl
yār olup düşmene gūş itme sözin ġayrılaruñ *(Gazel 114, Mısra 13). [u,]*
ḳaddüñ nihāli tāze-i būstān-ı iʿtidāl
ḫaddüñ ṭariyy **ü** tāze gül-i gülşen-i cemāl *(Gazel 116, Mısra 2). [ü,]*
her ne niyāz var-ısa ol dil-rübāya ḳıl
cümle sipās **u** minneti ey dil ḫudāʿya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 2). [u,]*
gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ʿışḳuʿllāh-ıla medhūş **u** ḫayrānam *(Gazel 124, Mısra 4). [u,]*
derd **ü** belā vü cevr **ü** sitem hecr **ü** ḥüzn **ü** ġam
memlūküm oldı pādişeh-i heft-kişverem *(Gazel 126, Mısra 3). [ü,]*
tāc **u** ḳabāyı nʿeyleyeyin kim bu tekyede
ʿuryān **u** pā-bürehne baş açuḳ ḳalenderem *(Gazel 126, Mısra 18). [u,]*
ḫarīmüñ kaʿbe nāmuñ aḥmed **ü** ben anda ḫassānʿam
şefāʿat pertevin cismümde raḫşān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 13). [ü,]*
ḳapuñda derd **ü** fāḳayla göñül bīmār u ʿācizdür
bu derde şerbet-i luṭfuñla dermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 15). [ü,]*
ḳapuñda derd ü fāḳayla göñül bīmār **u** ʿācizdür
bu derde şerbet-i luṭfuñla dermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 15). [u,]*
ey yaḳīnī ben dıraḫt-ı bāġ-ı derd **ü** miḥnetem
cismüm üzre naʿl **ü** dāġum berg **ü** bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 13). [ü,]*
geçürdi āyine devrānını ṣafālarla
revā mı dil ṭola devr-i ruḫuñda jeng **ü** fiġān *(Gazel 136, Mısra 10). [ü,]*
mirʿāt-ı reʿfetinden ider dem-be-dem ṭulūʿ
ḫurşiyd-i ʿavn **u** nuṣret tevfīḳ-ı kārdān *(Gazel 137, Mısra 6). [u,]*
cemşiyd-i çār-bāliş-i eyvān-ı kibriyā
ḫurşiyd-i ṣubḥ-sancaḳ **u** māh-ı zuḥal-mekān *(Gazel 137, Mısra 10). [u,]*
mihr-i sipihr-i salṭanat **u** müşterī-fuṭun
ebr-i yem-āstīn meh-i gerdūn-āsumān *(Gazel 137, Mısra 11). [u,]*
yaḳīnī bendeñe çekdürme minnet-i dehri
eyā kerīm **ü** raḥīm **ü** müheymin **ü** mennān *(Gazel 138, Mısra 18). [ü,]*
yaḳīnī bendeñe çekdürme minnet-i dehri
eyā kerīm **ü** raḥīm **ü** müheymin **ü** mennān *(Gazel 138, Mısra 18). [ü,]*
ölürsem zülf **ü** ḳaddüñçün eger ey serv-i ḫōş-bālā
ṭuram maḥşerde ʿabbāsī ʿalemlerle mezārumdan *(Gazel 141, Mısra 5). [ü,]*
ey melek zülf-i perīşānuña dil baġlayalı
zār **u** āşüfte vü pā-māl ü perīşānam ben *(Gazel 144, Mısra 4). [u,]*
ey melek zülf-i perīşānuña dil baġlayalı
zār u āşüfte vü pā-māl **ü** perīşānam ben *(Gazel 144, Mısra 4). [ü,]*
keştīye döndi kim düşe girdāb-ı miḥnete
emvāc-ı ḳulzüm-i ṣaġab **u** ṣūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 10). [u,]*
sen şeh-i ʿışmet **ü** ben bende-i ṣāḥib-ʿısyān
benden ey şāh hatā ʿafv u mürüvvet senden *(Gazel 147, Mısra 5). [ü,]*
minnet-durur ölmek yoluña başa vü cāna
yoluñda geçer ʿāşıḳ olan cān **u** serinden *(Gazel 148, Mısra 10). [u,]*
reftārı merġūb güftārı maṭlūb
ol zülfi āşūb ol ṭarz **u** āyīn *(Gazel 156, Mısra 8). [u,]*
ol ḳadd-i mevzūn ol ḫadd-i gül-gūn
ol laʿl-i mey-gūn ol ṭavr **u** āyīn *(Gazel 156, Mısra 10). [u,]*
ʿacebā muṭrıb elinden mi fiġān eylerler
neyimiş nāleleri çeng **ü** defi gūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 6). [ü,]*

zevraḳ-ı cām içürüp şūr **u** hevāsı var-iken
dil-i medhūşumı deryā gibi pür-cūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 11). [u,]*
ḳayırmaz ölür-isem intiẕār **u** ḥasret-ile
hele eşigini cānum çıḳınca bekleyeyin *(Gazel 160, Mısra 7). [u,]*
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından ne nām **u** ne nişān ḳalsun *(Gazel 161, Mısra 9). [u,]*
ruḫuñ göster cihān ḫalḳına irsün ceẕbe-i ʿışḳuñ
olur pür-vecd **ü** ḥālet sākin-i vīrāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 8). [ü,]*
cüdā-yı mihr olana zaʿf **u** inḥinā irişür
gece sehil ışılatmış bu nükteyi meh-i nev *(Gazel 166, Mısra 7). [u,]*
aḳar şan cennet-i firdevsʿden bir cūy-ı şāfīdür
degüldür ol leṭāfet gülşeninde sāʿid **ü** bāzū *(Gazel 167, Mısra 14). [ü,]*
soñ demümdür o serve irmedüm āh
hem-demüm āh **u** vā-durur her gāh *(Gazel 183, Mısra 2). [u,]*
hevesüm ʿilm **ü** göñlüm ehl-i ṣalāḥ
dilüme vird lā ilāhe sivāh *(Gazel 183, Mısra 3). [ü,]*
göreydi hürmüz **ü** cem ʿişret-i müdāmumızı
başına tāc idinürdi ḥabāb-ı cāmumızı *(Gazel 189, Mısra 1). [ü,]*
ġarīb **ü** bī-kes **ü** mehcūr-iken ġurbet diyārında
ḳadīmī ʿālem-i ervāḥdan bir āşinā geldi *(Gazel 191, Mısra 3). [ü,]*
dil-i bīmār **u** şeydā maḳdeminden buldı dermānı
marīz-ı ʿillet-i hicrān iken ḳalbe şifā geldi *(Gazel 191, Mısra 5). [u,]*
bu feṭḥ **ü** nuṣreti bulmazdı mihr-i ʿālem-gīr
o şehden olmasa ger yümn **ü** himmet **ü** iḳbāl *(Kaside 1, Mısra 16). [ü,]*
sipihr-i burc-ı temkīn **ü** mihr-i burc-ı yaḳīn
seḥāb-ı reʾfet-i bārān-ı raḥmet-i müteʿāl *(Kaside 1, Mısra 17). [ü,]*
ḫudāygān-ı ṣudūr-ı zamāne şemsü'd-dīn
ʿimād-ı ḳubbe-i iḳbāl **ü** ḳıble-i iclāl *(Kaside 1, Mısra 22). [ü,]*
gerekse berḳ-ı ʿacūl eylesün biñ istiʿcāl
raẕīʿ-i dāye-i pür-cūd **ü** mürvetüñ yem **ü** kān *(Kaside 1, Mısra 38). [ü,]*
gerekse berḳ-ı ʿacūl eylesün biñ istiʿcāl
raẕīʿ-i dāye-i pür-cūd **ü** mürvetüñ yem **ü** kān *(Kaside 1, Mısra 38). [ü,]*
hezār murġ-ı dil āsūde-ḫāl **ü** fāriġ-bāl
görindi ḥalḳa-i kaʿbe yed-i muḥammed'de *(Kaside 1, Mısra 49). [ü,]*
ḫuşk-leb **ü** dil-teşne cān virmek muḳarrerdür baña
ḫıżr-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ irmezse bi-keʿsin min maʿīn *(Kaside 2, Mısra 37). [ü,]*
nem irmese aña nīsān-ı luṭf **u** cūduñdan
çemende neşv ü nemā bulmaz-ıdı serv-i revān *(Kaside 3, Mısra 19). [u,]*
aldı ẓulm **ü** mekr-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 17). [ü,]*
ṭurmasun rūd-ı sirişkümle sürūd-ı nālem
bezm-i mestān-ı maḥabbetde budur rūd **ü** sürūd *(Kaside 5, Mısra 28). [ü,]*
vaṣf-ı bī-ḥaddüñi taʿrīf degüldür ḥaddüm
yoġ-imiş kişver-i efżālüñe eṭrāf **u** ḥudūd *(Kaside 5, Mısra 30). [u,]*
oldı cūdı şeref-i keştī-i iḳbāline cāy
ḳulzüm-i reʿfet **ü** fazluñdan irüp ḳaṭre-i cūd *(Kaside 5, Mısra 38). [ü,]*
ʿömer-fazīlet **ü** bū-bekr-ṣıdḳ u ʿoṯmān-şerm
ʿalī-ḫışāl **ü** ḥasan-sīret **ü** ḥüseyn-ihsān *(Kaside 6, Mısra 1). [ü,]*
ʿömer-fazīlet ü bū-bekr-ṣıdḳ **u** ʿoṯmān-şerm
ʿalī-ḫışāl ü ḥasan-sīret ü ḥüseyn-ihsān *(Kaside 6, Mısra 1). [u,]*
ʿömer-fazīlet **ü** bū-bekr-ṣıdḳ u ʿoṯmān-şerm
ʿalī-ḫışāl **ü** ḥasan-sīret **ü** ḥüseyn-ihsān *(Kaside 6, Mısra 2). [ü,]*
ʿömer-fazīlet **ü** bū-bekr-ṣıdḳ u ʿoṯmān-şerm
ʿalī-ḫışāl **ü** ḥasan-sīret **ü** ḥüseyn-ihsān *(Kaside 6, Mısra 2). [ü,]*
ḥızır-liḳā vü süleymān-bisāṭ āṣaf-ṣaf
sikender-āyet **ü** yūsuf-şiyem kelīm-benān *(Kaside 6, Mısra 6). [ü,]*
seḥāb-ı baḫşiş **ü** kān-ı kerem nişānī beg
ki reşḥa-i kef-i deryā-nişānıdur ʿummān *(Kaside 6, Mısra 7). [ü,]*
ġıyāṯ-ı devlet-i dünyā muġīṯ-i millet **ü** mülk
medār-ı dāʿire-i dīn **ü** merkez-i īmān *(Kaside 6, Mısra 9). [ü,]*

ġıyāṣ-ı devlet-i dünyā muġīṣ-i millet **ü** mülk
medār-ı dāʿire-i dīn **ü** merkez-i īmān *(Kaside 6, Mısra 10). [ü,]*
firāḳ-ı ḳāmet **ü** ebrūsı-y-ıla ḳan aġlar
göz açmaz ansuz elem-dīde gözlerüm bir ān *(Kaside 6, Mısra 19). [ü,]*
biri benem ki ḳadeḥ-nūş-ı bezm-i maʿrifetem
kemīne cürʿa-keşüm ḫusrev **ü** cem **ü** ḫāḳān *(Kaside 6, Mısra 26). [ü,]*
semend-i çarha ṭoḳuz ḳat vireydi meydānı
ideydi düldül-i baḫt **u** fazīletüñ cevlān *(Kaside 6, Mısra 40). [u,]*
felāket-i felek-i nābe-kār mı diyeyin
ġarābet-i dil-i bī-kār **u** bār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 4). [u,]*
serümde her ser-i mū ser-be-ser zebān olsa
dil olsa her müjem **ü** dil de ḳıssa-ḫvān olsa *(Müseddes 2, Mısra 16). [ü,]*

uc: Bir şeyin kenarı, kıyısı, son noktası.

sen seng-dil ġamıyla yaḳīnī şehīddür
kim meşhedi **ucında** ʿalāmetdür ana ṭaş *(Gazel 78, Mısra 8). [ucında, -ı, -n, -da]*

uc-: Havalanmak, uçmak.

bülbül degül **uçan** göricek naḫl-i ḳāmetüñ
ḳarşuñda murġ-ı cānını uçurdı serv-i bāġ *(Gazel 87, Mısra 3). [uçan, -an]*
bir hümā-yı fārīġuʿl-bālem bugün **uçmaḳdan**
dām-ı tezvīr itmezem ben sübḥa-i ṣad-dānemi *(Gazel 198, Mısra 7). [uçmaḳdan, -dan]*
ṭūbā ḳadüñ hevāsı-y-ıla göñlüm ey perī
Uçmaḳ dilerdi kūyuña olsa eger peri *(Gazel 200, Mısra 2). [uçmaḳ,]*

uçur-: Uçma işini yaptırmak.

nʿola ger murġ-ı zār-ısam yine bāz-ı hümā-ṣaydam
niçe ʿanḳā gibi ḳuşlar **uçurdum** murġzārumdan *(Gazel 141, Mısra 4). [uçurdum, -dum]*
ḫaṭ-ı ruḫsāruñ ider münkesirüʿl-bāl beni
ʿandelībüñ **uçurur** ḫār ḥuzūrın gūyā *(Gazel 2, Mısra 6). [uçurur, -ur]*
bülbül degül uçan göricek naḫl-i ḳāmetüñ
ḳarşuñda murġ-ı cānını **uçurdı** serv-i bāġ *(Gazel 87, Mısra 4). [uçurdı,]*

ʿūd: Ağaç, odun; öd ağacı; Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku veren bir tür kıymetli ağaç; bu ağaçtan yapılan ve Doğu müziğinde çok kullanılan bir tür çalgı aleti.

eflāke ṣaldı kevkebei kūs u naʿremüz
zār itdi çeng-i zühreʿyi ʿ**ūd** u ṭanīnümüz *(Gazel 74, Mısra 8). [ʿūd,]*

uġra-:1. *(*Kötü bir durum) Başına gelmek, (hoş olmayan bir şeye) duçar olmak, maruz kalmak.

düşdüm firāḳ pisterine zār u bī-mecāl
bir derde **uġradum** ki ḫalāṣa mecāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 4). [uġradum, -du, -m]*
ḥasret-i dermānda müşkil derde **uġrarsın** ṣaḳın
ey diyen ʿāşıḳ belā küyında ben derd isterin *(Gazel 157, Mısra 7). [uġrarsın, -r, -sın]*

2. Uğramak II ziyaret etmek.

ḥammāmda gördüm o perī-çihreyi ḫalvet
hīç dāʿireye **uġramaz** itdüm niçe daʿvet *(Gazel 19, Mısra 2). [uġramaz, -maz]*
mevc-i belāya **uġraduḳ** fülk-i dile ḳarār yoḳ
baḥr-ı firāḳa āh kim dāʿire vü kenār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 1). [uġraduḳ, -du, -ḳ]*

ʿuḳde-i baḫt: Düğümlü talih.

girih-i ʿ**uḳde-i baḫtı** eşigüñ ḥall eyler
āsitānuñda degüldür der-i şādī mesdūd *(Kaside 5, Mısra 5). [ʿuḳde-i baḫtı,]*

ulu: Büyük, yüce, değerli.

ʿışḳuñla ḫusrevā şeh-i mülk-i maḥabbetüz
kevn ü mekāndan **uludur** bārgāhumuz *(Gazel 70, Mısra 6). [uludur, -dur]*
ey yakīnī haremin bilmez-isem beyt-i ḥaram
dilerin ola ḥarām ol **ulu** dergāh baña *(Gazel 7, Mısra 12). [ulu,]*
ġarḳ ider baḥr-ı ġama fülk-i dil-i ʿuşşāḳı
ʿışḳ-ı dilber be göñül bir **ulu** deryā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 4). [ulu,]*

ulu niʿmet: Büyük ve değerli nimet.

seg-i kūyuñla hem-sifāl olmaḳ
ulu niʿmet büyük saʿādetdür *(Gazel 64, Mısra 4). [ulu niʿmet,]*

ulüʿl-iḳbāl: Yüksek mevki sahibi.

ḥaremüñ ḳıble-i **ulüʿl-iḳbāl**
Baḫt kūyuñda bende-i muḳbil *(Gazel 122, Mısra 11). [ulüʿl-iḳbāl,]*
mesāḥa-i keremüñ ḳıble-i **ulü'l-iḳbāl**
taṣavvuf ehli ḫudā'dan dilerse ẕikr-i cemīl *(Kaside 1, Mısra 53). [ulü'l-iḳbāl,]*

ʿulüvv: Yükseklik, büyüklük, yücelik.

segān-ı kūyuñ içre ḫōr olup şāhum ḥaḳīr olmaḳ
ʿ**ulüvv-i** manṣıb-ıla reşk-i aḳrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 14). [ʿulüvv-i,]*
irmez ʿ**ulüvv-i** ḳadrüñe ey serv-i ser-firāz
neşv ü nemā bulursa da ʿarʿar hezār sāl *(Gazel 116, Mısra 3). [ʿulüvv-i, --i]*

ʿulüvv-i rifʿat: Makam ve mertebe yüksekliği.

kūyında sāye ṣaldı o māh üstüme bugün
irmez ʿ**ulüvv-i rifʿatüme** gökde āfitāb *(Gazel 12, Mısra 8). [ʿulüvv-i rifʿatüme, -ü, -me]*

um-: Istemek ‖ beklemek, ümit etmek.

raḳīb-i ehrimenler daʿvetinden ḳaçmayup hergiz
varup her dīve rām olmış perī-şānumdan **ummazdum** *(Gazel 129, Mısra 4). [ummazdum, -maz, -du, -m]*
gezer meh gibi hercāyī olup her gice şehr içre
ḳılur her cāyı rūşen mihr-i raḫşānumdan **ummazdum** *(Gazel 129, Mısra 6). [ummazdum, -maz, -du, -m]*
yaḳīnīʿye seg-i kūyuñ sifālin görmedüñ lāyıḳ
ḳulından iltifātın kesdi sulṭānumdan **ummazdum** *(Gazel 129, Mısra 10). [ummazdum, -maz, -du, -m]*
umarum pādişehüm luṭfuña irgürürsin
bu yaḳīnī niçe dem bābuña derbānuñdur *(Gazel 49, Mısra 11). [umarum, -ar, -um]*
der-i dilberde ḳalup derdüñe dermān **umma**
ey yaḳīnī saña yir yoḳ niçe der-mānde yatur *(Gazel 56, Mısra 13). [umma, -ma]*
yolında ẕerre-veş raḳḳāş idüp bu ben hevādārın
ḳarār u ṣabrum aldı rāḥat-ı cānumdan **ummazdum** *(Gazel 129, Mısra 8). [ummazdum, -maz, -du, -m]*
bülbüllere ḳıya baḳan ol çeşm-i şāhbāz
gördükde nāmemi **umarın** oḳıya gele *(Gazel 179, Mısra 6). [umarın, -ar, -ın]*
bu ḳadar cevr ü cefāyı kim **umardı** senden
umduġum pādişehüm bendeñe iḥsānuñdur *(Gazel 49, Mısra 9). [umardı, -ar, -dı]*
gezer her ḫār-ıla serv-i ḫırāmānumdan **ummazdum**
ṭaḳıldı her pelīde verd-i ḫandānumdan **ummazdum** *(Gazel 129, Mısra 1). [ummazdum, -maz, -du, -m]*
gezer her ḫār-ıla serv-i ḫırāmānumdan **ummazdum**
ṭaḳıldı her pelīde verd-i ḫandānumdan **ummazdum** *(Gazel 129, Mısra 2). [ummazdum, -maz, -du, -m]*
bu ḳadar cevr ü cefāyı kim umardı senden
umduġum pādişehüm bendeñe iḥsānuñdur *(Gazel 49, Mısra 10). [umduġum, -duk, -um]*

ʿ**ummān:** Büyük deniz, okyanus.

ṣanma girdābdur oynar yüregi ey dür-i pāk
ẕeḳanuñ çāhına göñli düşeli ʿ**ummānuñ** *(Gazel 103, Mısra 6). [ʿummānuñ, -uñ]*
yaḳīnī baḥr-ı ḫāṭır tīre olmaz ẕemm-i aʿdādan
keder virmez muḳarrer her ḫas u ḫāṣāk ʿ**ummāna** *(Gazel 172, Mısra 12). [ʿummāna, -a]*
çeşmümde ʿaks-i dest-i muḥannāñı seyr idüp
ʿ**ummāna** düşdi pençe-i mercān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 4). [ʿummāna, -a]*
geldi yolumda var-ımış ey dil ne çāre var
rāh-ı belāda gözyaşı ʿ**ummān** olup gider *(Gazel 32, Mısra 10). [ʿummān,]*
dürr-i dendānı ġamıyla aġlamaḳdan ol bütüñ
ey yaḳīnī eşk-i çeşmüm ʿāḳıbet ʿ**ummān** olur *(Gazel 54, Mısra 14). [ʿummān,]*
görindi çeşmüme eyvān-ı çarḫ köhne sifāl
ṣafāda ṭabʿuña öykünmek istemiş ʿ**ummān** *(Kaside 1, Mısra 44). [ʿummān,]*
cevāhir-i suḫanum görse medḥ-i laʿlüñde
iderdi dürlerin īṣār üstüme ʿ**ummān** *(Kaside 6, Mısra 50). [ʿummān,]*
mevc-i baḥr-i ẕātın ehl-i dilde peydā eyleyüp
ḳaṭre-i nāçīzde pinhān olan ʿ**ummānı** gör *(Gazel 38, Mısra 2). [ʿummānı, -ı]*

ʿ**ummān-ı eşk:** Gözyaşı denizi.

ʿ**ummān-ı eşke** yoḳ yire ṭalma yaḳīnīʿyā
ol dürr-i pāki iletemez kimse der-kenār *(Gazel 26, Mısra 13). [ʿummān-ı eşke, -e]*

unut-: (Bir kimse veya şeyi) Artık düşünmez, hatırlamaz olmak, ihmal edip terketmek.

cefā vü cevr-ile ḫalḳı niçe odlara yaḳarsın
be hey ẕālim ne işlersin **unutduñ** ʿahd-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 4). [unutduñ, -du, -n]*
unutdı şefḳat-ı islāmı raḥm-ı īmānı
anuñçün almaz o kāfir bizüm selāmumızı *(Gazel 189, Mısra 11). [unutdı, -dı]*

unutduñ git-: Unutup gitmek II hatırlamamak.

ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ anı ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 171, Mısra 12). [unutduñ gitdüñ,]*
ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ ammā ṭurmaduñ ey māh peymāna *(Gazel 172, Mısra 10). [unutduñ gitdüñ,]*

ʿ**unvān:** Derece, mertebe II Bir yazılı metinde başlık (sevgilinin güzellik unsuru kaş bağlamında).

baḳ laʿl-i yāra mühr-i süleymān degül midür
menşūr-ı ḫüsne ḳaşları ʿ**unvān** degül midür *(Gazel 60, Mısra 2). [ʿunvān,]*
ḳaşīdem olsa nʿola ḥükm-i şeh gibi menşūr
ki buldı nām-ı nişānī beg ile çoḳ ʿ**unvān** *(Kaside 6, Mısra 54). [ʿunvān,]*

ur-: Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak; yaralamak II dövmek; üzüntü, acı vermek.

metāʿ-ı ʿömrümüzi **urdı** ayaġa hicrān
Yaḳīnī yār yanında revācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 9). [urdı, -dı]*
urur yüreklere āteş bu naẓm-ı ʿālem-sūz
belī pür-āteş olur ḥasb-ı ḥāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 15). [urur, -+ur]*

ʿ**ūra:** Çıplaklık.

cāme-i vaṣluñı her ʿ**ūra** görüp erzānī
tekke-i ġamda bu abdāluñı ʿuryān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 5). [ʿūra,]*

ʿ**urcūn:** Kurumuş hurma dalı.

ḳavs ʿ**urcūna** döndi ʿışḳı-y-ıla
sebebi ol hilāl-ebrūdur *(Gazel 52, Mısra 15). [ʿurcūna, -na]*

ʿuryān: Çıplak.

ẓāhiren tīġ gibi gerçi ki ʿ**uryānam** ben
gerden-i ḫaṣma velī ḫançer-i bürrānam ben *(Gazel 145, Mısra 1). [ʿuryānam, -am]*
begüm bir müflise lāyıḳ görürsin cāme-i vaṣluñ
felāket ḫānḳāhı içre ben ʿ**uryānı** añmazsın *(Gazel 153, Mısra 8). [ʿuryānı, -ı]*
tāc u ḳabāyı nʿeyleyeyin kim bu tekyede
ʿ**uryān** u pā-bürehne baş açuḳ ḳalenderem *(Gazel 126, Mısra 18). [ʿuryān,]*
derūn-ı āyinede ʿaksi çāk ider yaḳasın
Baḳar ki āyineye itse sīnesin ʿ**uryān** *(Gazel 136, Mısra 8). [ʿuryān,]*
ṣafāsın pāk-dāmān olmaġuñ ḫār-ı taʿalluḳdan
fenā deştinde mecnūn gibi ʿ**uryān** olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 6). [ʿuryān,]*

ʿuryān it-: Çıplak bırakmak.

cāme-i vaṣluñı her ʿūra görüp erzānī
tekke-i ġamda bu abdāluñı ʿ**uryān itdüñ** *(Gazel 110, Mısra 6). [ʿuryān itdüñ, -dün]*

ʿuryān ol-: Çıplak olan.

yüri ol ġamzesi ḫūn-rīze cān vir ḳayd-ı tenden geç
şehīd-i ʿışḳ ol ey ʿ**uryān olan** göñlüm kefenden geç *(Gazel 23, Mısra 2). [ʿuryān olan,]*

usan-: (Bir kimse veya şeyden) Sıkılıp artık ondan hoşlanmaz, onu istemez duruma gelmek, bıkmak, bezmek.

yaḳīnī necm-i eşküm gibi oldı yıldızum düşkün
Uşandum mihri yoḳ hercāyī āfet meh-liḳālardan *(Gazel 142, Mısra 10). [uşandum, -dum]*

uşlan-: Akıllanmak, aklı başına gelmek.

dīvāne mükellef degül ey ḫvāce kerem ḳıl
Uşlan diyü ḳılma bu perīşāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 6). [uşlan,]*

ʿusr: Güçlük, zor iş, zorluk, müşkülât.

feryād ḳılma keşmekeş-i ʿışḳdan dilā
her ʿ**usrda** iki yüsr bu bürhān degül midür *(Gazel 60, Mısra 8). [ʿusrda, -da]*

ʿuşşāḳ: Âşıklar.

her bir duḫānumuz ʿalem-i ser-firāzdur
ʿ**uşşāḳdan** bu ḥāl-iledür imtiyāzumuz *(Gazel 72, Mısra 4). [ʿuşşāḳdan, -dan]*
ṭurmayup luʿb-ıla ʿ**uşşāḳı** ṭavāf eylerler
kūy-ı dilber be göñül kaʿbe-i ʿulyā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 7). [ʿuşşāḳı, -ı]*
dil-i dīvānemi ser-ḥalḳa iden ʿ**uşşāḳa**
ḥalḳa-i silsile-i zülf-i perīşānuñdur *(Gazel 50, Mısra 7). [ʿuşşāḳa, -a]*
tā kim yakīnī sīnesine kesdi naʿller
ʿ**uşşāḳuñ** içre oldı mekānı ṣaf-ı niʿāl *(Gazel 116, Mısra 14). [ʿuşşāḳuñ, -un]*
ṭayanup ḫüsnüñe şāhum iñen incitme ʿ**uşşāḳı**
ḳalur ṣanma benüm ʿömrüm güzellik kimseye bāḳī *(Gazel 185, Mısra 1). [ʿuşşāḳı, -ı]*
ne deñlü nāz eylersen ḳayırmaz eyle ʿ**uşşāḳa**
kerem ḳıl tek dirīġ itme ṣarāb-ı laʿlüñ ey sāḳī *(Gazel 185, Mısra 5). [ʿuşşāḳa, -a]*
ʿ**uşşāḳa** ḳarşu öpdi lebüñ āl-ile ḳadeḥ
meclisde dün kimüñ gözine ḳan görinmedi *(Gazel 190, Mısra 13). [ʿuşşāḳa, -a]*
ʿ**uşşāḳına** görinmez-imiş bir perī-nijād
bildüm görince sensin o āfet didükleri *(Gazel 201, Mısra 9). [ʿuşşāḳına, -ı, -ñ, -a]*

tīrüñ ki geldi sīne-i mecrūḥa ey ṣanem
didi ki biz cerāḥat-i ʿ**uşşāḳa** merhemüz *(Gazel 73, Mısra 12). [ʿuşşāḳa, -a]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿ**uşşāḳa** cānā küfri ezber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 4). [ʿuşşāḳa, -a]*
baş ḳoşup zülfüñle sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿ**uşşāḳa** cānā küfri ezber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 8). [ʿuşşāḳa, -a]*

utan-: Çekinmek, mahcup olmak.

ṣanma sāḳī allar giymiş-durur cām-ı şarāb
bezm-i gülşende ruḫuñdan **utanup** ider ḥicāb *(Kıt'a 1, Mısra 2). [utanup, -up]*

ʿ**uṭārid:** Feleğin katibi. (Utarid feleğin katibi sayılıp güzel söz ve yazı ile sanatkarlığın sembolüdür.).

meh-i sipihr-i kemālüz ʿ**uṭārid-i** eflāk
yazar ṣaḥīfe-i ḫurşiyde her kelāmumızı *(Gazel 189, Mısra 7). [ʿuṭārid-i, -i]*

uy-: Aynı şekilde hareket etmek II benzemek.

ḫafīf luṭfına nisbet seḫā-yı ebr-i ṣiḳāl
uyup zelāzile ger ḫıffet itmeseydi zemīn *(Kaside 1, Mısra 28). [uyup, -up]*
ḫırām-ı ḳaddüñe beñzetmez-idi reftārın
eger kim **uymasa** taḥrīk-i bāda serv-i revān *(Kaside 6, Mısra 18). [uymasa, -(ma), -sa]*
al giydüñ ḳanı inṣāf nedür ey ḫūnī
ġamze-i mestüñe **uyduñ** yine mi ḳan itdüñ *(Gazel 110, Mısra 10). [uyduñ, -du, -ñ]*

uyan-: Uyanmak, kendine gelmek.

gördüm ol yūsuf-ı gül-pīreheni vāḳıʿada
uyanup eyledügüm nāleyi taʿbīr idemem *(Beyit 5, Mısra 2). [uyanup, -up]*

uyandur-: Yakmak, fitili tutuşturmak II Uyandırmak.

cemāl-i şuʿle-i yāra göñül pervānesin yandur
maḥabbet şemʿini ey dil **uyandur** bir çerāġ olsun *(Gazel 162, Mısra 6). [uyandur,]*
ḫāli ġamıyla yaḳdı derūnumda tāze dāġ
ol ġonca ḫayra girdi **uyandurdı** bir çerāġ *(Gazel 87, Mısra 2). [uyandurdı, -dı]*

uyar-: Uyandırmak, talihini açmak.

kūyında döküp gözyaşını nāleler itdüm
üyürken o yārı gice efġānum **uyardı** *(Gazel 184, Mısra 8). [uyardı, -dı]*

uyḫu: Uyku.

tīr olup müjgānlaruñ ebrūñ olaldan yā ʿalī
bīm-i cān ḳıldı gözüme **uyḫuyı** rüʿyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 2). [uyḫuyı, -y, -ı]*

uyḳuya var-: Uyumak eylemi.

ġılāf-ı sīnede eglendi tīġ-ı ʿuryānuñ
ininde **uyḳuya varmış** yılana beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 4). [uyḳuya varmış,]*
ġılāf-ı sīnede eglendi tīġ-ı ʿuryānuñ
ininde **uyḳuya varmış** yılana beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 8). [uyḳuya varmış,]*

uyu-: Uyku halinde olmak II Gafil olmak.

kūyında döküp gözyaşını nāleler itdüm
üyürken o yārı gice efġānum uyardı *(Gazel 184, Mısra 8). [üyürken, -r, -ken]*

ʿ**uzlet:** Bir köşeye çekilip toplumdan, insanlardan uzak, yalnız başına yaşamak.

kimdür yaḳīnī dir iseñ ey pādişāh-ı ḥüsn
bir ʿ**uzlet** ehli muʿtekif-i gūşe-i ferāġ *(Gazel 87, Mısra 10). [ʿuzlet,]*

uzunluk: Bir şeyin bir uçtan öbür uca kadar olan uzaklığı.

ʿömr **uzunluġını** bulmışdur hezārāndan ziyād
nār-ı ḫaddüñ kim semender-veş açup per kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 15). [uzunluġını, -ġını]*

Ü

ʿ**übeydī:** 16. yüzyıl divan şairi Übeydî.(kölecik).

rengīn ü nāzük eyle edāñı yaḳīnīyā
Vaṣf it lebin ʿ**ubeydī** gibi nükte-dān olup *(Gazel 16, Mısra 10). [ʿubeydī,]*

üftāde: Düşmüş II düşkün, bîçâre, zavallı II âşık.

sāye-veş ḫāk-ile yeksān iden **üftādeleri**
şīvelerle ṣalınan ḳadd-i ḫırāmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 5). [üftādeleri, -ler, -i]*
göñlüm aldı o serv-i āzāde
sāyesi gibi ḳıldı **üftāde** *(Gazel 169, Mısra 2). [üftāde,]*
ʿanberīn ḫālüñe **üftādedür** ey çeşm-i ġazāl
baġrı ḫūn olsa nʿola nāfe-i misk-i ḫotenʿüñ *(Gazel 113, Mısra 9). [üftādedür, -dür]*
derd-mend **üftādeyem** var-ısa çāreñ ey ṭabīb
dilberüñ irgürmege kūyına dermān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 7). [üftādeyem, -(y)em]*
çü kendüñ düşdüñ ey **üftāde** dil ʿışḳa ne aġlarsın
meşeldür aġlamaz kendü düşen kendü düşensin sen *(Gazel 150, Mısra 9). [üftāde,]*
düşdük-ise ne var ḫaṭā-y-ıla
bu daḫı bir düşüşdür **üftāde** *(Gazel 169, Mısra 8). [üftāde,]*
niçe şūrīdeler dil baġlamışdur zülf-i cānāna
benüm **üftāde** göñlüm düşdi ol çāh-ı zenaḫdāna *(Gazel 171, Mısra 2). [üftāde,]*
düşer yüz yirde naḳş-ı mūzeñ üzre
ḳapuña bir ġarīb **üftāde** geldi *(Gazel 192, Mısra 10). [üftāde,]*

üftāde-dil: Zavallı, bi-çare gönüllü aşık.

kāşki meyl itmesem her serv-i ḫōş-reftāra hīç
sāye-veş **üftāde-dil** olmaz-ıdı āvāre hīç *(Gazel 24, Mısra 2). [üftāde-dil,]*

ülfet: Alışma, kaynaşma, ünsiyet. || Uygun kimselerle güzel bir şekilde görüşüp konuşma, birlikte bulunup ahbaplık etme.

çeşmüñ yaḳīnī ḫastayı itmişdi bī-mecāl
āhū vü ḳaysʿa düşmedin **ülfet** didükleri *(Gazel 201, Mısra 14). [ülfet,]*

ümīd: Arzu edilen bir iyiliği bekleme, umma, umut.

baḳma **ümīd-i** mihr-ile mirʿāt-ı rūyına
Çoḳ baḳdum anda ṣūret-i iḥsān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 7). [ümīd-i, --i]*
ṭulūʿ itsün **ümīdüm** kevkebi burc-ı ʿināyetden
şeref nūrın cebīnüm üzre tābān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 5). [ümīdüm, -ü, -m]*
murġ-ı ʿışḳı ṣayd **ümīdin** itmesün her büʿl-heves
hīç olur mı peşşeye ʿanḳā-yı ʿālī-şān şikār *(Gazel 27, Mısra 11). [ümīdin, -in]*
sīm ü zer **ümīdiyle** ḫarīdār ararlar
itdüm niçe yüz şāhid-i bāzārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 9). [ümīdiyle, -i, -y, -le]*
murād mīvesin alam **ümīd** şāḫından
iderse bāġ-ı dile ebr-i reʿfetüñ feyezān *(Kaside 6, Mısra 41). [ümīd,]*

maġribi eyler ziyāret rūz u şeb māh-ıla mihr
zülf ü ruḫsāruñ **ümīdiyle** ey ferruḫ-liḳā *(Gazel 5, Mısra 16). [ümīdiyle,]*

ümīd-i rifʿat: Yücelik ümidi.

ümīd-i rifʿat-ile niçe vaṣfuñ eyleyem
ki medḥ-i aḥmed-ile buldı çoḳ şeref ḥassān *(Kaside 6, Mısra 47). [ümīd-i rifʿat-ile, --ile]*

ümīdin id-: Ummak, ümit etmek.

devā **ümīdin idüp** derd-i yāra neyleyeyin
ölümden özge şifā yoḳ ne çāre neyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 1). [ümīdin idüp, -üp]*

ümmīd: Umma, umuş, emel.

ḫāne-i dilde ḳarār itse ne var genc-i viṣāl
niçe demdür ki ol **ümmīd-ile** hicrānam ben *(Gazel 145, Mısra 8). [ümmīd-ile, --ile]*
maḥaldür itse mekān dilde genc-i iḥsānuñ
ki niçe demdür ol **ümmīd-ile** yatur bī-cān *(Kaside 6, Mısra 56). [ümmīd-ile, --ile]*
çeşm-i **ümmīd-i** yaḳīnīʿyi münevver ḳılduñ
dīde-i baḫtumı ḳılmışdı felek ḫvāb-ālūd *(Kaside 5, Mısra 35). [ümmīd-i,]*
ḫāk-i pāyuñdan ider kuḥl-ı cilā **ümmīdin**
sürmeden ḫāke mehüñ oldı ruḫı gerd-ālūd *(Kaside 5, Mısra 3). [ümmīdin,]*
ümmīd ḳılur pertev-i mihrüñ dil-i gümrāh
ḳurtar şeb-i ġamdan anı ey necm-i hidāyet *(Gazel 20, Mısra 7). [ümmīd,]*

ümmīd id-: Ummak, ümit etmek.

bu yaḳīnī kim eşigüñde irādet getürür
himmet **ümmīd ider** ey pīr-i hidāyet senden *(Gazel 147, Mısra 10). [ümmīd ider,]*

üns: Alışma, alışkanlık.

ḳays **üns** eyledi vaḥşīler-ile ḫavfından
ben belā deştini tenhā gezerin bī-pervā *(Gazel 1, Mısra 7). [üns,]*

üsküf: Başa takılan kep, kalpak, serpuş, başlık.

ḳıldı zībālıġınuñ zīverin efzūn **üsküf**
yaraşur giyse o laʿl-i lebi mey-gūn **üsküf** *(Gazel 90, Mısra 1). [üsküf,]*
ḳıldı zībālıġınuñ zīverin efzūn **üsküf**
yaraşur giyse o laʿl-i lebi mey-gūn **üsküf** *(Gazel 90, Mısra 2). [üsküf,]*
murġ-ı dil ḳapıcı şehbāz idügin bildürmiş
o gözi şāhīn idüp giymege ḳānūn **üsküf** *(Gazel 90, Mısra 6). [üsküf,]*
ṣan ser-i serv-i revān üzre yir itmiş nergis
geşt-i bāġ itse giyüp ol ḳad-i mevzūn **üsküf** *(Gazel 90, Mısra 10). [üsküf,]*
ey yaḳīnī bu ġazel maʿnīde bir deryādur
oldı ḳaʿrında anuñ ṣan dür-i meknūn **üsküf** *(Gazel 90, Mısra 12). [üsküf,]*
murġlar şāhın nʿola idinseñ **üsküflü** gedā
oldı çün saña hümā-yı devlet ü devrān şikār *(Gazel 27, Mısra 3). [üsküflü, -lü]*

üslūb: Dil ve anlatım, tarz, biçem.

üslūb-ı nāz içinde terk it rüsūḫ baḫşin
ey ṭıfl-ı nāz-perver ol baḫş-i nāza başla *(Gazel 170, Mısra 5). [üslūb-ı,]*

üst: Bedenin üzeri, vücut, beden.

kūyında sāye ṣaldı o māh **üstüme** bugün
irmez ʿulüvv-i rifʿatüme gökde āfitāb *(Gazel 12, Mısra 7). [üstüme, -üme]*
bāmuñ **üstinde** kebūterler degül pervāz iden
devr ider āvāre-diller kūyuñı cānum ʿali *(Gazel 196, Mısra 3). [üstinde, -i, -(n)de]*
ġam küştesiyem **üstüme** feryād ider fiġān
ḳan aġlayup acırsa nʿola zaḫm-ı ḫūn-feşān *(Gazel 140, Mısra 1). [üstüme, -üm, -e]*
yüzüm hammāma ferş idüp başum itsem eşik taşı
der-i şādī açılsa **üstüme** ḥammāma girseñ sen *(Gazel 143, Mısra 10). [üstüme, -üm, -e]*
her ṭarafdan ḥamle itdi düşmen-i dūn **üstüme**
Vaḳtidür bir sāʿat ey çarḫ **üstüme** dön **üstüme** *(Gazel 181, Mısra 1). [üstüme, -üm, -e]*
her ṭarafdan ḥamle itdi düşmen-i dūn **üstüme**
Vaḳtidür bir sāʿat ey çarḫ **üstüme** dön **üstüme** *(Gazel 181, Mısra 2). [üstüme, -üm, -e]*
her ṭarafdan ḥamle itdi düşmen-i dūn **üstüme**
Vaḳtidür bir sāʿat ey çarḫ **üstüme** dön **üstüme** *(Gazel 181, Mısra 2). [üstüme, -üm, -e]*
bir dem ol ḫūnī bańa raḥm itmeyüp ḳıldı helāk
ḳanlar aġla dem-be-dem ey çeşm-i pür-ḫūn **üstüme** *(Gazel 181, Mısra 6). [üstüme, -üm, -e]*
göreyin ġam-ḫāneme dönsün olup pā-māl-i ḫāk
dönmedi devrānda bir kez çarḫ-ı gerdūn **üstüme** *(Gazel 181, Mısra 8). [üstüme, -üm, -e]*
cevāhir-i suḫanum görse medḥ-i laʿlüñde
iderdi dürlerin īṣār **üstüme** ʿummān *(Kaside 6, Mısra 50). [üstüme, -üm, -e]*

üstād: 1. Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sâhibi olan, üstün bir yeri, tam vukūfu bulunan kimse. 2. Hoca, öğretmen.

o ṣaçı leylīʿnüñ ʿışḳı ġamında
be mecnūn daḫı **üstād** olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 10). [üstād,]*

üzre: I.Üzerinde, üstünde.II. etkisiyle.

ʿarz eyledi seyrümde cemālin bańa yūsuf
seyr **üzre** idüm gibi gelür yārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 4). [üzre,]*
mihre kemend atar ḳameri münḥasif ḳılur
Ruḫsār-ı aluñ **üzre** o miskīn külāleler *(Gazel 33, Mısra 8). [üzre,]*
kevkeb nuḥūset **üzre** vü ṭāliʿ felek-zede
Baḫt-ı siyāhı itmedi bīdār enīnümüz *(Gazel 74, Mısra 1). [üzre,]*
kendüñ ġarīḳ-ı baḥr-ı fenā bil ki çarḫ-ı dūn
āb **üzre** bir havā-y-ıla ṭolmış ḥabābdur *(Gazel 44, Mısra 4). [üzre,]*
gerdenüñ **üzre** ʿanberīne midür
yā ḫam-ı kākülüñ midür yir yir *(Gazel 29, Mısra 7). [üzre,]*
kākülüñ farḳuñ **üzre** ḫōş-būdur
müşgden farḳ iden ḫaṭā eyler *(Gazel 29, Mısra 9). [üzre,]*
ṣan ser-i serv-i revān **üzre** yir itmiş nergis
geşt-i bāġ itse giyüp ol ḳad-i mevzūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 9). [üzre,]*
dimezdi bu resm **üzre** tekellüflü ġazeller
olmasa yaḳīnī-i suḫān-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 15). [üzre,]*
āteş **üzre** dūddur yā sanʿat ıẓhār itmege
rūmʿa gelmiş hindīʿdür zengī-i āteş-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 13). [üzre,]*
ʿanberīne gibi zībādur o zülf-i pür-ḫam
gerdenüñ **üzre** girihlerle o gīsū da güzel *(Gazel 119, Mısra 4). [üzre,]*
ṣadāḳat **üzre** ne bir şāh var zamānede kim
ölince ḫāk-i rehin başa tāc-ı devlet idem *(Gazel 125, Mısra 5). [üzre,]*
ṭulūʿ itsün ümīdüm kevkebi burc-ı ʿināyetden
şeref nūrın cebīnüm **üzre** tābān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 6). [üzre,]*
ḳapuñda bende-i fermān-ber olmaḳ tek naṣīb olsun
ne emrüñ var-ısa cān **üzre** fermān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 10). [üzre,]*
ey yaḳīnī ben dıraḫt-ı bāġ-ı derd ü miḥnetem
cismüm **üzre** naʿl ü dāġum berg ü bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 14). [üzre,]*
feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar **üzre** nār ʿayān *(Gazel 138, Mısra 10). [üzre,]*

ṣafḥa-i hadd **üzre** ey ṭāvūs-ı zülf-i ʿanberīn
Ḫūbluḳ menşūrına ṭuġrā-yı ʿālī sen misin *(Gazel 158, Mısra 3). [üzre,]*
libās-ı kaʿbede olan siyāh şāl içün
ʿizāruñ **üzre** hat-ı bī-miṯāl hakkıyçün *(Gazel 164, Mısra 4). [üzre,]*
ruḫuñda lāmiʿ olan āfitāb-ı ʿālem içün
cebīnüñ **üzre** görinen hilāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 10). [üzre,]*
düşer yüz yirde naḳş-ı mūzeñ **üzre**
ḳapuña bir ġarīb üftāde geldi *(Gazel 192, Mısra 9). [üzre,]*
feżā-yı gülşeni vādī-i ṭūrʿa beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar **üzre** nār ʿayān *(Kaside 3, Mısra 8). [üzre,]*

V

vaʿde: Söz, vaat II süre.

zerd-i ruḫum görüp o gül **vaʿde-i** vaṣl ider velī
Faṣl-ı ḫazānda görinen düşlere iʿtibār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 3). [vaʿde-i,]*

vaʿde-i ferdā: Yarının sözü II Gelecek için verilen vaat.

bulduñ aġyārı baña **vaʿde-i ferdā** itdüñ
itdügin şanma kişi rūz-ı ḳıyāmet bulmaz *(Gazel 66, Mısra 9). [vaʿde-i ferdā,]*

vādi: İki dağ arasındaki uzun çukur, dere.

ṣadā peydā degüldi daḫı her **vādīde** cūlardan
benüm deryā gibi ʿışḳuñla pür-cūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 9). [vādīde, -de]*
ḫas u ḫāşāk-i ġamdan pāk ḳılsun **vādī-i** ḳalbi
kerem seyl-ābını her cūda cūyān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 11). [vādī-i, --i]*

vādī-i fürḳat: Ayrılık vadisi.

ne meyl-i ʿālem-i vuslat ne bīm-i **vādī-i fürḳat**
iki ʿālem ġamın çekmez olup dil mest ü dīvāne *(Gazel 171, Mısra 3). [vādī-i fürḳat,]*

vādī-i ḫasret: Hasret vadisi.

görmedüñse deşt-i ġamda ḳays-ı zāruñ ḫayretin
vādī-i ḫasretde ben mecnūn-ı ser-gerdānı gör *(Gazel 38, Mısra 8). [vādī-i ḫasretde,]*

vādī-i ʿışḳ: Aşk vadisi, aşk yolu.

vādī-i ʿışḳa ḫadd ü ġāyet yoḳ
cümle eṭrāfı tīh-i ḫayretdür *(Gazel 62, Mısra 13). [vādī-i ʿışḳa,]*

vādī-i ṭūrʿ: Tur Dağı.

feżā-yı gülşeni **vādī-i ṭūrʿa** beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar üzre nār ʿayān *(Gazel 138, Mısra 9). [vādī-i ṭūrʿa, -a]*
feżā-yı gülşeni **vādī-i ṭūrʿa** beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar üzre nār ʿayān *(Kaside 3, Mısra 7). [vādī-i ṭūrʿa, -a]*

vaḥdāniyyet: Allah'ın ortağı ve benzeri bulunmaksızın tek oluşu, varlığının birliği.

ṭālib-i sāġar olan esrār-ı **vaḥdāniyyete**
ʿārif-i mecmūʿa-i māhiyyet-i eşyā gerek *(Gazel 98, Mısra 7). [vaḥdāniyyete, -e]*

vaḥdet: Yalnızlık, teklik, birlik.

nişānı yoġ-idi rez duḫterinüñ bāġ-ı ʿālemde
şarāb-ı cām-ı **vaḥdet** birle serḫōş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 8). [vaḥdet,]*
ey yaḳīnī ne bilür şānumuz erbāb-ı ṣuver
ʿārif-i **vaḥdete** hem-rāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 16). [vaḥdete, -e]*

vāḥid: Yalnız ve tek.

limā'ḳdaratu ʿalā **vāḥidin** mine'l-efzāl
yaḳīnī pertev-i mihr-i ʿināyetüñ ister *(Kaside 1, Mısra 69). [vāḥidin, -in]*

vaḥşī: Merhametsiz, duygusuz.

ḳays üns eyledi **vaḥşīler-ile** ḫavfından
ben belā deştini tenhā gezerin bī-pervā *(Gazel 1, Mısra 7). [vaḥşīler-ile, -ler, -ile]*

vāʿıẓ: Vaaz eden, vaiz.

iletdüñ meclise efsūn-ıla dün ol perī-rūyı
meger kim sende ey **vāʿıẓ** mücerreb bir duʿā vardur *(Gazel 51, Mısra 8). [vāʿıẓ,]*
pīr-i muġān naṣīḥatini tut mey al ele
vāʿıẓ sözini fikr ider olsañ meʿāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 6). [vāʿıẓ,]*
fesāneyi ḳoy a **vāʿıẓ** ki tevbe itdüm ben
ölünce itmemege āb-ı nābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 3). [vāʿıẓ,]*
vaṣf-ı bihişt-i kūyı ṭururken ḫabībümüñ
ḥāl-i caḥīmi söyleme **vāʿıẓ** aẕābdur *(Gazel 45, Mısra 8). [vāʿıẓ,]*
ġavġāyı ḳo fesāneñi **vāʿıẓ** işitmezüz
pürdür ṣadā-yı naʿre-i hūdan ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 3). [vāʿıẓ,]*
bihişti **vāʿıẓ-ı** şehr itdi taḳrīr
o ḥūruñ āsitānı yada geldi *(Gazel 192, Mısra 7). [vāʿıẓ-ı,]*

vāḳıʿa: Rüya, düş.

vāḳıʿamda ġam-ı fürḳatden iderken feryād *(Müseddes 1, Mısra 8). [vāḳıʿamda, -m, -da]*
gördüm ol yūsuf-ı gül-pīreheni **vāḳıʿada**
uyanup eyledügüm nāleyi taʿbīr idemem *(Beyit 5, Mısra 1). [vāḳıʿada,]*

vaḳit: Belirlenmiş zaman, belirli zaman.

her ṭarafdan ḥamle itdi düşmen-i dūn üstüme
Vaḳtidür bir sāʿat ey çarḫ üstüme dön üstüme *(Gazel 181, Mısra 2). [vaḳtidür, -i, -dür]*

vaḳt: Çağ, zaman, devir.

niçe demdür ki dīde ḳan ağlar
Vaḳt-ı luṭf u dem-i ḥimāyetdür *(Gazel 63, Mısra 10). [vaḳt-ı, --ı]*

vaḳt ol-: Vakti geldiğinde, zamanı olduğunda; gerektiği zaman.

ibni **vaḳt ol** olıcaḳ nesne içün çekme melāl
bu demi ḫōş görüben ʿişrete ḳıl istiʿcāl *(Müseddes 3, Mısra 9). [vaḳt olıcaḳ, -ıcaḳ]*

vālā-hime: Yüksek,yüce gayretler, himmetler.

biz şu vālī-dil ü **vālā-himemüz** kim zāhid
ʿarş-ı aʿlāya yeter bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 7). [vālā-himemüz, -müz]*

vālī: Bir ilde devleti temsil eden en büyük mülkî âmir.

ḳulı olsam ʿaceb mi **vālīnüñ**
yūsuf-ı mıṣr-ı ḥüsn ü behcetdür *(Gazel 63, Mısra 3). [vālīnüñ, -n, -üñ]*

biz şu **vālī-dil** ü vālā-himemüz kim zāhid
ʿarş-ı aʿlāya yeter bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 7). [vālī-dil, -dil]*

vālih: Keder ve hüzünle aklı gitmiş, şaşırmış.

ḥüsn-i ʿālem-gīrüñe ey şāhid-i şehbāz zülf
vālih-i sermest-çeşm ü ʿāşıḳ-ı ser-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 2). [vālih-i,]*
kem iden naḳd-i ḥayātuñ dehenümdür dirsin
Nuṭḳa yoḳ ṭāḳati bir **vālih** ü ḥayrānuñdur *(Gazel 49, Mısra 8). [vālih,]*

vālih ü şūrīde ol-: Şaşkın ve perişan olmak.
şehr-i ʿışḳ içre gezer **vālih ü şūrīde olup**
ey yaḳīnī deli gönlüm ḳatı şeydā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 9). [vālih ü şūrīde olup,]*

vālī-i mülk-i melāḥat: Güzellik mülkünün valisi.

olduḳ ḳulı o **vālī-i mülk-i melāḥatuñ**
reşk-i ḳubād u cem mi degül ʿizz ü cāhumuz *(Gazel 70, Mısra 9). [vālī-i mülk-i melāḥatuñ, -un]*

vʿallāh: Cenâb-ı Allah'ın ism-i şerîfine kasem ederim ki manasını mutazammın büyük yemin, ant.

itdükçe pervāz biñ cāna dir az
ol çeşm-i şehbāz **vʿallāh** şāhīn *(Gazel 156, Mısra 4). [vʿallāh,]*

vaʿllāhi lestu enẓuru ṭavʿan ilā sivāk: Allah'a yemin olsun ki senden başkasına bilerek isteyerek bakmış değilim.

gün yüzlülerle ṭolsa cihān ey perī-nijād
vaʿllāhi lestu enẓuru ṭavʿan ilā sivāk *(Gazel 96, Mısra 6). [vaʿllāhi lestu enẓuru ṭavʿan ilā sivāk,]*

vāmıḳ u ferhād: Vamık ve Ferhad.

ḳays-ıla **vāmıḳ u ferhādʿa** ḳıyās itme beni
añma adını baña bir niçe zen-bāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 7). [vāmıḳ u ferhādʿa, -a]*

var: Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.

dehān-ı yār içün virdüm ḳarār u ṣabrumı bāda
egerçi yoḳ yire geçdüm yaḳīnī cümle **varumdan** *(Gazel 141, Mısra 12). [varumdan, -um, -dan]*

var-: Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

reh-i maḳṣūdı tīz geçmek dilerken reh-rev-i ṭabʿum
kimesne **varmadı** ser-menzil-i maḳṣūda benden geç *(Gazel 23, Mısra 4). [varmadı, -ma, -dı]*
aġzına niçün atılduñ **varup** ejderhānuñ
saña kim didi dilā kākül-i dildāra yapış *(Gazel 81, Mısra 9). [varup, -up]*
ḥasret-i ḳāmet-i bālāñ-ıla öldükde şehā
varayın cennetde ṭūbāʿyı der-āġūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 14). [varayın, -ayın]*
seyl-āb-ı sirişküm bulanup her dem aḳardı
ol servüñ ayaġına **varıcaḳ** ṭurı vardı *(Gazel 184, Mısra 2). [varıcaḳ, -+ıcaḳ]*
yüri **var** kūy-ı yāra āh iderek
göresin belki luṭfını giderek *(Gazel 97, Mısra 1). [var,]*
gece olsun **varayın** ḫānesine dimiş o māh
ḳanı ṭālīʿ ki ṭulunsa güneş aḫşām olsa *(Gazel 175, Mısra 7). [varayın, -ayın]*
varursın ḫāne-i aʿdālara ey gözleri āhū
belā deştinde bir mecnūn-ı ser-gerdānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 1). [varursın, -ur, -sın]*
ey yaḳīnī ġam-ı devr ayaġa ṣalarsa seni
mey-fürūşa **varup** ol pīr-i mededkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 16). [varup, -up]*

var: Bulunma durumu, mevcut.

ṣuyı bol raʿnā havāsı **var** sürür-efzā maḳām
gel olalum ḫāne-i mey-ḫānede ehl-i nişest *(Gazel 21, Mısra 5). [var,]*
her kimüñ bāġ-ı cihānda bir gül-i ḫandānı **var**
ʿandelīb-āsā hezārān nāle vü efġānı **var** *(Gazel 28, Mısra 1). [var,]*
her kimüñ bāġ-ı cihānda bir gül-i ḫandānı **var**
ʿandelīb-āsā hezārān nāle vü efġānı **var** *(Gazel 28, Mısra 2). [var,]*
gelmesün bu dergehe cānını ḳurbān itmeyen
ḫānḳāh-ı sırr-ı ʿışḳuñ yolu **var** erkānı **var** *(Gazel 28, Mısra 4). [var,]*
āteşine sīne-i sūzānumuñ ṣu sepmege
devletüñde iki çeşm-i eşk-bārum **var** yeter *(Gazel 36, Mısra 4). [var,]*
bir de sen şıma bu göñlüm şīşesin ey baġrı ṭaş
seng-i ṭaʿnından ʿadūnuñ inkisārum **var** yeter *(Gazel 36, Mısra 8). [var,]*
cism-i bārīküm pür itdi dāġlarla her elif
ey yaḳīnī bir nihāl-i berg ü bārum **var** yeter *(Gazel 36, Mısra 10). [var,]*
ne ḫaddüñ gibi raʿnā bir gül-i bāġ-ı bahā **vardur**
ne bālā ḳaddüñe mānend naḫl-i dil-güşā **vardur** *(Gazel 51, Mısra 1). [vardur, -dur]*
ne ḫaddüñ gibi raʿnā bir gül-i bāġ-ı bahā **vardur**
ne bālā ḳaddüñe mānend naḫl-i dil-güşā **vardur** *(Gazel 51, Mısra 2). [vardur, -dur]*
kemend-i zülfüñe şeydāları ser-cümle bend itdüñ
dimezsin kim esīr-i bend-i ġam bir mübtelā **vardur** *(Gazel 51, Mısra 4). [vardur, -dur]*
senüñ gibi cefā-cū nāz-perver dil-rübā yoḳdur
benüm gibi belā-keş eşigüñde biñ gedā **vardur** *(Gazel 51, Mısra 6). [vardur, -dur]*
iletdüñ meclise efsūn-ıla dün ol perī-rūyı
meger kim sende ey vāʿıẕ mücerreb bir duʿā **vardur** *(Gazel 51, Mısra 8). [vardur, -dur]*
anı nūş eyleyen āb-ı ḥayāt-efzāya meyl itmez
mey ü ṣaḥbāda el-ḫaḳ başḳa ṣōfī bir ṣafā **vardur** *(Gazel 51, Mısra 10). [vardur, -dur]*
giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alur āl-ile diller bir büt-i laʿlīn-ḳabā **vardur** *(Gazel 51, Mısra 12). [vardur, -dur]*
ḥuzūrından ayırdı ʿışḳı yāruñ bī-ḥuzūr oldum
ṣoñında her ḥuzūruñ ey yaḳīnī bir belā **vardur** *(Gazel 51, Mısra 14). [vardur, -dur]*
vardur meger başumda saʿādet nişānesi
tīr-i cefāña dāġ-ı derūnum nişānedür *(Gazel 57, Mısra 7). [vardur, -dur]*
dem mi **var** gözüm ḳan ṭolmaz ḫālüme düşmenler gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 11). [var,]*
ḫayretüñ **var** ne ʿaceb ḫāle döşenmişsin kim
añup esrār-ı leb-i dilberi ḫayrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 7). [var,]*
ṣadāḳat üzre ne bir şāh **var** zamānede kim
ölince ḫāk-i rehin başa tāc-ı devlet idem *(Gazel 125, Mısra 5). [var,]*
bildük suḫanuñdan dehenüñ **var** idügini
maʿlūm olur ey ġonca müʿessir eserinden *(Gazel 148, Mısra 3). [var,]*
cān u dil ceng ider miyānuñçün
hīç ne bu **var** ne ol bu ortada *(Gazel 169, Mısra 4). [var,]*
niçe teşbīh olur serv-ile gül sen lāle-ruḫsāra
ne gül nāz itmege ḳādir ne servüñ **var** reftārı *(Gazel 188, Mısra 8). [var,]*
ḫaṭṭuñı gördükçe ʿaḳlum aldurursam vechi **var**
levḥ-i ḫaddüñde yazılmış innehū siḥrun mübīn *(Kaside 2, Mısra 41). [var,]*
ʿārızuñda ol siyeh ḫaṭlar ki **vardur** fevc fevc
ṣan ḫabeş kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn *(Kaside 2, Mısra 7). [vardur, -dur]*
dilüñde ṣerʿ-i ḥanīfī ki ṣābit olmışdur
şu bāġdur ki **var** anda ṣaḳāyıḳ-ı nuʿmān *(Kaside 6, Mısra 12). [var,]*
ne rūzgār sitemgerligine ġāyet **var**
ne ẓulm ü cevrine ol ẓālimüñ nihāyet **var** *(Müseddes 2, Mısra 21). [var,]*
ne rūzgār sitemgerligine ġāyet **var**
ne ẓulm ü cevrine ol ẓālimüñ nihāyet **var** *(Müseddes 2, Mısra 22). [var,]*
ne bende çekmege bu cevri ḳābiliyyet **var**
göñülde āteş-i ġam serde ḫāk-i ẕillet **var** *(Müseddes 2, Mısra 23). [var,]*
ne bende çekmege bu cevri ḳābiliyyet **var**
göñülde āteş-i ġam serde ḫāk-i ẕillet **var** *(Müseddes 2, Mısra 24). [var,]*

yarınuñ issi **var** ey dil ṣaḳın itme iḥmāl
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı *(Müseddes 3, Mısra 11). [var,]*
zevraḳ-ı cām içürüp ṣūr u hevāsı **var-iken**
dil-i medhūşumı deryā gibi pür-cūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 11). [var-iken, -i, -ken]*

var kim: Var ki.

iderken şīvelerle nāzlarla yār reftārı
ne cānı **var kim** ide serv-i nā-hem-vār reftārı *(Gazel 188, Mısra 2). [var kim,]*

var mı: Var mı? II yok.
var mı ḫalāṣ esīr-i ġam-ı zülf-i dil-rübā
ḥall it bu müşkilin dilüñ ey ḫvāce şerḥ ḳıl *(Gazel 120, Mısra 3). [var mı,]*

var mıdur: Var mıdır?.

bu ḫāristān-ı bāġ-ı dehr içinde ḫār-ı hecrüñle
Yaḳīnī gibi ey gül **var mıdur** bir dil-figār olmış *(Gazel 79, Mısra 10). [var mıdur,]*
var mıdur bencileyin devlete lāyıḳ bendeñ
seg-i kūyuñla ḳapuñ beklerin ey şeh her şeb *(Gazel 13, Mısra 7). [var mıdur,]*

var ol-: Bulunmak, mevcut olmak.

gösterür geh mihr-i rūyın gāh bir yüzden ṭoġar
vechi **var oldum** dise ʿayyār-ı ṣūret-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 8). [var oldum, -dum]*

var yoḳ: Varlığı yokluğu belli olmayan.

dil ḳucamaz miyānını yoḳ yire cüst ü cū ḳılur
būs-ı dehānı muḥtemel līkin o daḫı **var yoḳ** *(Gazel 95, Mısra 10). [var yoḳ,]*

var yüri: Var git! Ulaş!.

ʿāḳıbet fikrini ḳo zāhid-i ṣad-sāle gibi
her seḥer **var yüri** bir gülşene düş jāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 32). [var yüri,]*

varlıḳ: Servet, zenginlik, bahtiyarlık, saadet.

gerek dil zār olup rāh-ı belāda nātüvān ḳalsun
bu **varlıḳ** defterinden ism ü resmin şöyle maḥv it kim *(Gazel 161, Mısra 8). [varlıḳ,]*

vaṣf: Nitelik, özellik, ayrıcalık.

vird-i zebān-ı bülbül-i ḫōş-gūy medḥ-i gül
ẕikr-i yaḳīnī **vaṣf-ı** cenāb-ı ḫudāygān *(Gazel 137, Mısra 14). [vaṣf-ı,]*
leb-i şīrīn-i şekker-bāruñuñ tekrār ider **vaṣfın**
Yaḳīnīʿnüñ anuñçün her sözü ḳand-ı mükerrerdür *(Gazel 61, Mısra 11). [vaṣfın, -ın]*
firāḳ iderse de pīr eyle **vaṣf** ḳāmetini
Yaḳīnī egri otur söyle tek hemān ṭoġru *(Gazel 168, Mısra 7). [vaṣf,]*
ümīd-i rifʿat-ile niçe **vaṣfuñ** eyleyem
ki medḥ-i aḥmed-ile buldı çoḳ şeref ḥassān *(Kaside 6, Mısra 47). [vaṣfuñ, -uñ]*
yāruñ dehānı **vaṣfın** ider yoḳ benüm gibi
esrār-ı ġaybı keşf idemez degme ḫurde-dān *(Gazel 140, Mısra 9). [vaṣfın, -ı, -ñ]*
ey yaḳīnī lebi **vaṣfın** idemezsin o mehüñ
her sözüñ ʿīsī-i cān-baḫşdan ilhām olsa *(Gazel 175, Mısra 13). [vaṣfın, -ı, -ñ]*

vaṣf eyle-: (Bir şey veya kimsenin) niteliklerini sayarak tarif etmek; övmek.

faṣl-ı şitā-yı fürḳat çün āḫir oldı ey dil
yāruñ bahār-ı ḥüsnin **vaṣf eyle** yaza başla *(Gazel 170, Mısra 8). [vaṣf eyle,]*

ey yaḳīnī leb ü dendānını **vaṣf eyleyeli**
naẓm-ı pāküm görinür dürc-i güherden nāzük *(Gazel 99, Mısra 9). [vaṣf eyleyeli,]*

vaṣf idelden: Niteliklerini, özelliklerini anlatmak, övmek.

yaḳīnī sāde-rūlar **vaṣf idelden**
tekellüfden kelāmum sāde geldi *(Gazel 192, Mısra 11). [vaṣf idelden,]*

vaṣf it-: (Bir şey veya kimsenin) Durumunu, sıfatlarını ve niteliklerini sayarak târif etmek. Övmek.

rengīn ü nāzük eyle edāñı yaḳīnīyā
Vaṣf it lebin ʿubeydī gibi nükte-dān olup *(Gazel 16, Mısra 10). [vaṣf it,]*

vaṣfı gülistān: Gülbahçesinin şekli.

zengī-i ḫāl-i ruḫuñ **vaṣfı gülistānumdur**
ḥażret-i saʿdī-i şīrāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 7). [vaṣfı gülistānumdur, -umdur]*

vāsiʿ: Geniş alana sahip, büyük.

yaḳīnī-veş vaṭan ṭutdum feżā-yı lā-mekānīde
ḳodum bu teng nāmı anda bir **vāsi**ʿ mekān buldum *(Gazel 128, Mısra 12). [vāsiʿ,]*

vāṣıl-ı cān olma-: Ruha ulaşan olmamak, cana varmamak.

baña der-māndelik ḳapuñda derbān olmadan yigdür
lebüñ yādına ölmek **vāṣıl-ı cān olmadan** yigdür *(Gazel 58, Mısra 2). [vāṣıl-ı cān olmadan, -dan]*

vaṣl: *1*. Ulaşma, yetişme. 2. Kavuşma.

dūr iken böyle yaḳar ol yüzi ḫūrşiyd beni
pertev-i **vaṣlına** irsem niçe olur ḫāl ʿaceb *(Gazel 13, Mısra 4). [vaṣlına, -ın, -a]*
cihānda mālik olmaḳ **vaṣlına** bir yūsuf-ı ḥüsnüñ
ʿazīz-i ʿālem olup mıṣrʿa sulṭān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 3). [vaṣlına, -ı, -n, -a]*
sofra-i **vaṣlına** irmezsem o şāh-ı keremüñ
ġam tenūrında yaḳīnī niçe bir yanam ben *(Gazel 145, Mısra 17). [vaṣlına, -ı, -n, -a]*
vaṣluñuñ baña ḳapusını güşād itdürmez
şeş-der-i ġamda raḳībi göreyin zār olsun *(Gazel 163, Mısra 5). [vaṣluñuñ, -u, -ñuñ]*
raḳṣ urup şevḳı ile zerre-i ser-geşte miṣāl
pertev-i **vaṣlını** cūyān olur-ısañ meh ü sāl *(Müseddes 1, Mısra 16). [vaṣlını, -ı, -(n)ı]*
zerd-i ruḫum görüp o gül vaʿde-i **vaṣl ider** velī
Faṣl-ı ḫazānda görinen düşlere iʿtibār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 3). [vaṣl ider, -er]*

vaṣl-ı yāra ir-: Sevgiliye kavuşmak.

vaṣl-ı yāra irmek isterseñ eger
ey yaḳīnī ʿışḳa eyle ittibāʿ *(Gazel 85, Mısra 9). [vaṣl-ı yāra irmek,]*

vaṣlına irme-: Ulaşmamak, kavuşmamak.

irmedüm vaṣlına ol yūsuf-ı gül-pīrehenüñ
gerçi kim muʿtekif-i külbe-i aḥzānam ben *(Gazel 144, Mısra 7). [vaṣlına irmedüm, -düm]*

vatan: Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer, memleket.

yaḳīnī-veş **vaṭan** ṭutdum feżā-yı lā-mekānīde
ḳodum bu teng nāmı anda bir vāsiʿ mekān buldum *(Gazel 128, Mısra 11). [vaṭan,]*
gülzār-ı ʿadn içinde mekān itmeden kaçar
ʿāşıḳ ḥarīmüñ içre ḳaçan kim **vaṭan** bulur *(Gazel 55, Mısra 8). [vaṭan,]*

vazʿ id-: Öğüt vermek, dinî nasihatte bulunmak.

zenāna **vazʿ iden** oġlana baḳmaz er gibi er
levend ṭarzı müşāhed gerek güzellerde *(Gazel 178, Mısra 5). [vazʿ iden,]*

vebāl: 1. sıkıntı ‖ kötülük 2. günah.

ṣalmaġa gerdenüñe zülfümi yazuḳ dir-iseñ
ḳo bu teşvīşi benüm boynuma cānā o **vebāl** *(Gazel 117, Mısra 10). [vebāl,]*

vecd ü ḥāl: İlâhî aşka dalıp kendinden geçme, cezbeye kapılma.

kemāl-i ḳudretin ıẓhār iden kirām içün
ricāl-i ġaybdaki **vecd ü ḥāl** ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 8). [vecd ü ḥāl,]*

vech: Sebep, vesile, münasebet.

yüzüñ gördüm delürdüm baña hīç yüz virmedüñ gitdüñ
beni bu **vech-ile** ey lāle-ruḫ mecnūn idensin sen *(Gazel 150, Mısra 4). [vech-ile, --ile].*
ḫaṭṭuñı gördükçe ʿaḳlum aldurursam **vechi** var
levḥ-i ḫaddüñde yazılmış innehū siḥrun mübīn *(Kaside 2, Mısra 41). [vechi, -i]*
gösterür geh mihr-i rūyın gāh bir yüzden ṭoġar
vechi var oldum dise ʿayyār-ı ṣüret-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 8). [vechi, -i]*

vech-i pāk: Temiz yüz ‖ kalp temizliğinin yüze yansıması.

vech-i pāküñde olan āba teşebbüh ḳılmış
Yoḫsa bī-vech büt-i çīnʿe dimezler maʿbūd *(Kaside 5, Mısra 7). [vech-i pāküñde,]*

vefā: Dostluk ve muhabbette sebat etme, sevgide süreklilik, bağlılık ve sadakat.

cümlesi sāde-derūn ehli cılasın dilber
ser virürler reh-i meydān-ı **vefāda** anlar *(Müseddes 1, Mısra 24). [vefāda, -da]*

vefā eyle-: Sözünde durmak, yaptığı anlaşmaya sadık kalmak.

zülfi ʿahd itdi **vefā eyleyüp** öldürmege līk
ḳorḳarın itmeye ʿömrüm benüm ol ʿahde vefā *(Gazel 2, Mısra 11). [vefā eyleyüp,]*

vefā itme-: Sevgi, sadakat göstermemek.

vefā itmezse nʿola ger ṣolaḳ-zāde ʿalī bālī
ḳulı ḳurbānıyam anuñ hemān dünyāda ṣaġ olsun *(Gazel 162, Mısra 7). [vefā itmezse,]*

vefā ḳılma-: Vefa göstermemek, sözünde durmamak.

ḳurṣ-ı dāġum görüp **vefā ḳılmaz**
ḳanı laʿlüñle ḥaḳḳ-ı nān u nemek *(Gazel 97, Mısra 13). [vefā ḳılmaz,]*

veh ki: Vah ki. Yazık ki.

ey gönül **veh ki** seni seyl-i fenā itdi ḫarāb
Yıḳılup ḫāne-i ṣabrum gibi vīrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 5). [veh ki,]*

velāyet: Kulun Hakk'a yakınlığı ve Hakk'ın kulu, kulun Hakk'ı dost edinmesi durumu, velî olma, velîlik, ermişlik.
"şah-ı velâyet" Hz. Ali.

dil mülkini tātār-ı firāḳ eyledi ġāret
himmet demidür gel yetiş ey **şāh-ı velāyet** *(Gazel 20, Mısra 2). [velāyet,]*

velí: "Ama, fakat, lakin, şöyle ki" anlamlarına gelen bağlaç.

rāst gelse yolda ʿahd itmişdi ṭurmaġa **velī**
gitdi ol serv-i revānum ṭurmadı iḳrāra hīç *(Gazel 24, Mısra 7). [velī,]*
ister ṭavāf eyleye bī-perde dil **velī**
zülfi cemāl-i kaʿbe-i yāra niḳābdur *(Gazel 44, Mısra 15). [velī,]*
zerd-i ruḫum görüp o gül vaʿde-i vaṣl ider **velī**
Faṣl-ı ḫazānda görinen düşlere iʿtibār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 3). [velī,].*
egerçi ẓāhiren ben ẕerre-veş ḫāk-ile yeksānam
ḥaḳīḳat āsumānında **velī** mihr-i dıraḫşānam *(Gazel 124, Mısra 2). [velī,]*
yoḳdur ṣadefçe raġbetüm ey laʿl-leb **velī**
dürr-i kelāmum işiden añlar ne cevherem *(Gazel 126, Mısra 9). [velī,]*
kişver-i ġamda begüm gerçi ki sulṭānam ben
āsitānuñda **velī** bende-i fermānam ben *(Gazel 144, Mısra 2). [velī,]*
ẓāhiren tīġ gibi gerçi ki ʿuryānam ben
gerden-i ḫaṣma **velī** ḫançer-i bürrānam ben *(Gazel 145, Mısra 2). [velī,]*
ʿahd eyledi ṭurup yüzini göstere **velī**
ṭurmadı ʿahde gitdi o fettān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 9). [velī,]*
ḳılaydı emrüñe fi'l-ḥāl devlet istiḳbāl
velī meṣel-durur eller içinde ḫayr-ı umūr *(Kaside 1, Mısra 34). [velī,]*
ḳapuñda bülbül-i şīrīn-suḫan hezār **velī**
benüm gibi ḳanı bir tūtī-i faṣīḥ-zebān *(Kaside 6, Mısra 37). [velī,]*

veʿn-necāt: Ve kurtuluş, kurtulma.

ṭūbā ḳadüñ ider beni āzāde ġuṣṣadan
ṭūbā limen yüsāʿiduhuʿl-fevze **veʿn-necāt** *(Gazel 18, Mısra 4). [veʿn-necāt,]*

verā: Bütün yaratılmış olanlar, âlem, kâinat.

benem zamānede ol şeh-süvār-ı esb-i kemāl
ki raḫş-ı himmetüme cilvegeh **verā-yı** cihān *(Kaside 6, Mısra 24). [verā-yı, --yı]*

verd: Gül.

ruḫuñ ey ġonca **verd-i** ḫod-būdur
bülbül-i cānı zār iden budur *(Gazel 52, Mısra 1). [verd-i, --i]*
ruḫ **verd-i** raʿnā kākül semen-sā
ḳad serv-i bālā ruḫsār nesrīn *(Gazel 156, Mısra 15). [verd-i, --i]*
verdüñ ḳulaġı berg idügin bilse ʿandelīb
neylerdi böyle hem-dem-i āh u fiġān olup *(Gazel 16, Mısra 7). [verdüñ, -üñ]*

verd-i ḫandān: Gülen gül II yeni açılmış gül.

ey **verd-i ḫandān** bu naẓm-ı pür-ān
gūş itse ḥassān eylerdi taḥsīn *(Gazel 156, Mısra 17). [verd-i ḫandān,]*
ruḫuñçün her kelāmum gülbin-i bāġ-ı leṭāfetdür
maʿānī gülşeninde tāze bitmiş **verd-i ḫandānam** *(Gazel 124, Mısra 12). [verd-i ḫandānam, -am]*
gülistān-ı maʿānīdür ruḫuñ vaṣfında her beytüm
benem gülzār-ı naẓmuñ tāze bitmiş **verd-i ḫāndānı** *(Gazel 187, Mısra 10). [verd-i ḫāndānı,]*
gezer her ḫār-ıla serv-i ḫırāmānumdan ummazdum
ṭaḳıldı her pelīde **verd-i ḫandānumdan** ummazdum *(Gazel 129, Mısra 2). [verd-i ḫandānumdan, -dan]*
çemende nāleler idüp hezār enīn itseñ
Yaḳīnī gūşına girmez o **verd-i ḫandānuñ** *(Gazel 102, Mısra 14). [verd-i ḫandānuñ,]*

verd-i muṭarrā: Taze gül.

şol gelen ġonca-leb ol **verd-i muṭarrā** ancaḳ
ṣalınan nāz-ıla ol serv-i dil-ārā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 1). [verd-i muṭarrā,]*

verd-i ruḫ: Yanak gülü. II Sevgilinin gül yanağı.

yine **verd-i ruḫına** bir lebi cān-perverdüñ
ṣad-hezār āh-ıla ey bülbül-i dil cān virdüñ *(Gazel 109, Mısra 1). [verd-i ruḫına,]*

verd-i rūy: Güle benzeyen yanak.

nʿeylerem gülzārı begüm **verd-i rūyuñdan** cüdā
sīne ḳanlu dāġlarla lālezārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 9). [verd-i rūyuñdan, -dan]*

verd-i ṭarī: Taze gül.

ḥaremüñ ravza-i firdevs ruḫuñ **verd-i ṭarī**
ḳāmetüñ serv-i sehī sībe müşābih ẕeḳanuñ *(Gazel 112, Mısra 5). [verd-i ṭarī,]*
ne biter ellenilen **verd-i ṭarīdan** ey dil
bāġ-ı dehr içre biter her gül-i pür-ḫāra yapış *(Gazel 81, Mısra 7). [verd-i ṭarīdan, -dan]*

vilāyet: Bir vâli yönetimindeki en önemli idârî bölüm, il II diyar, ülke, memleket II bir şeyin tasarrufunu elinde bulundurma.

başuñ ṭutup elde ḳıl o şeh pāsına ġalṭān
ḳaṣd eyle dilā olmaġa serdār-ı **vilāyet** *(Gazel 20, Mısra 6). [vilāyet,]*

vir-: Vermek, bir şeyi karşılık beklemeden birine bırakmak, bağışlamak, ihsanda bulunmak.

vir naḳd-i cānı ol meleküñ mū-miyānına
ʿāşıḳ odur ki māmeleki der-miyān ola *(Gazel 6, Mısra 11). [vir,]*
didüm yaḳīnī itdi miyānuñda çün gümān
virmez vücūd didi gümāna yaḳīnümüz *(Gazel 74, Mısra 12). [virmez, -mez]*
jeng-i ḫibā-yı bār keder virmez añların
mirʿāt-ı ḳalbe ḫayli cilā **virdi** ʿışḳ-ı pāk *(Gazel 96, Mısra 12). [virdi, -di]*
jeng-i ḫibā-yı bār keder **virmez** añların
mirʿāt-ı ḳalbe ḫayli cilā virdi ʿışḳ-ı pāk *(Gazel 96, Mısra 11). [virmez, -mez]*
ḫāneme bir gün ṭoġup ben ẕerreye **virmez** zıyā
Ruḫlaruñ ḫurşiyd-i raḫşān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 5). [virmez, -mez]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 6). [virme, -me]*
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de
ıı *(Müseddes 1, Mısra 13). [virme, -me]*
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de
v *(Müseddes 1, Mısra 27). [virme, -me]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 34). [virme, -me]*
cümlesi sāde-derūn ehli cılasın dilber
ser **virürler** reh-i meydān-ı vefāda anlar *(Müseddes 1, Mısra 24). [virürler, -ür, -ler]*
virme ʿīşı yaḳīnīʿyā felege
diñle kim saña ḫūb pend itdüm *(Gazel 134, Mısra 9). [virme, -me]*
zekāt-ı ḥüsni dirīġ itme ben faḳīrüñden
saña cemāl **viren** ẕüʿl-celāl ḫaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 12). [viren, -en]*
cebīnüñ pertevi şöhret **virürken** māh-ı tābāna
ruhuñ yanında germ olmaḳ düşer mi şemʿ-i sūzāna *(Gazel 172, Mısra 1). [virürken, -ür, -ken]*
aña yaḳīnī müşterīdür naḳd-i cān-ıla
virme metāʿ-ı vaṣluñı ey meh-liḳā ele *(Gazel 179, Mısra 10). [virme, -me]*
ʿaceb mi mihrüñ-ile ẕerre gibi raḳṣ itsem
saña bu ḥüsni **viren** ḳıldı bī-ḳarār beni *(Gazel 199, Mısra 8). [viren, -en]*
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de *(Müseddes 1, Mısra 20). [virme, -me]*
cān **virenler** yoluñda derdüñle
lebüñi cān içün bedel didiler *(Gazel 34, Mısra 23). [virenler, -en, -ler]*

alurdum mīve-i maḳṣūdumı ṣāḫ-ı saʿādetden
eger ol serv sīb-i ġabġabından **virse** ṣeftālū *(Gazel 167, Mısra 6). [virse, -se]*
semend-i çarha ṭoḳuz ḳat **vireydi** meydānı
ideydi düldül-i baḫt u fazīletüñ cevlān *(Kaside 6, Mısra 39). [vireydi, -e, -y, -di]*
sedd it çemen-i ḫaṭṭuñ-içün eşk-i revānum
hem cāna ṣafālar **vire** hem yārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 8). [vire, -e]*
her ṭarafda piyāleler dönsün
ḫırmen-i ʿaḳlı **virelüm** bāda *(Gazel 169, Mısra 6). [virelüm, -elüm]*
cān naḳdine metāʿ-ı viṣālin **virürse** yār
kim almaz anı kim bu ḳadar rāygān ola *(Gazel 6, Mısra 5). [virürse, -ür, -se]*
ger acı dil **virürse** ṣōfī yaḳīnī saña
sen daḫı rīş-ḫand it ṭurma piyāza başla *(Gazel 170, Mısra 9). [virürse, -ür, -se]*
cevr itdügi içün döne döne bu ḫastaya
virdüm sipihre ṣarṣar-ı āhumla inḳılāb *(Gazel 11, Mısra 6). [virdüm, -dü, -m]*
dehān-ı yār içün **virdüm** ḳarār u ṣabrumı bāda
egerçi yoḳ yire geçdüm yaḳīnī cümle varumdan *(Gazel 141, Mısra 11). [virdüm, -dü, -m]*
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet **virdi** zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 1). [virdi, -di]*
zene dil **virdi** ṭañ mıdur ey dil
tīşesi ṭaʿne itse ferhādʿa *(Gazel 169, Mısra 11). [virdi, -di]*
düşümde tevbe **vire** diyü bādeden ṣōfī
Yaḳīnī dīdelerüm itdi ḫvābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 9). [vire, -e]*
cemālüñ göricek yāruñ niçe cān **virmesün** ʿāşıḳ
be hey yār ādem öldürür anuñ bu ḫüsn-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 7). [virmesün, -me, -sün]*
seḥerde ṣanma güle jāle **virdi** dürr-i bahā
nihāl-i gülbün ele aldı cevherī ḳalḳan *(Kaside 3, Mısra 17). [virdi, -di]*
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet **virdi** zīver kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 1). [virdi, -di]*
ṭōp-ı cevr ile döger hīç aman ārām **virmez**
āhenīn ḳılma meger varsa yaḳīnī bedenüñ *(Gazel 113, Mısra 13). [virmez, -mez]*

vīrān: Virane, yanmış veya yıkılmış yapılardan geriye kalan yıkıntılarla dolu yer.

āsitānına güẕār eyleme her bir būmuñ
ne revādur ki hümā sāye ṣala **vīrāna** *(Gazel 173, Mısra 12). [vīrāna, -a]*
göñlüm yıḳıldı gitdi düşüp rāh-ı miḥnete
seyl-i belā vü ḳahr-ıla **vīrān** olup gider *(Gazel 32, Mısra 12). [vīrān,]*

vīrān eyle-: Yıkmak, bozmak, harap etmek.

göñül mülkini yap yap dest-i luṭfuñ eylesün maʿmūr
belā bünyādını ḳalbümde **vīrān eyle** sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 4). [vīrān eyle,]*

vīrān it-: Yıkmak, harap etmek II çok üzmek.

yoḳ mı ey ẓālim ü bī-dād meded sende amān
kaʿbe-i cānı yeter ẓulm-ile **vīrān itdüñ** *(Gazel 110, Mısra 8). [vīrān itdüñ,]*
seng-i cevr-ile göñül ḫānesin **itseñ vīrān**
ṣanma kim irişe bünyād-ı ġam-ı ʿışḳa ḫalel *(Gazel 118, Mısra 13). [vīrān itseñ, -sen]*

vīrān ol-: Yıkılmak, harap olmak.

ey göñül veh ki seni seyl-i fenā itdi ḫarāb
Yıḳılup ḫāne-i ṣabrum gibi **vīrān olduñ** *(Gazel 101, Mısra 6). [vīrān olduñ, -dun]*

vīrāne: Harap, harap olmuş mahal.

ol perī-ruḫsār teşrīf itmesün ġam-ḫānemi
genc-i ḫüsn-i yāra lāyık görmezem **vīrānemi** *(Gazel 198, Mısra 2). [vīrānemi, -mi]*

bilmezem her şeb ne sihr eyler ḫayāl-i zülf-i dōst
pür ḳılur biñ başlu ejderhā-y-ıla **vīrānemi** *(Gazel 198, Mısra 4). [vīrānemi, -mi]*
mār-ı zülfi niçe demdür ki ḫarāb itdi dili
genc-i vaṣluñ daḫı görmez mi bu **vīrāne** maḥal *(Gazel 118, Mısra 12). [vīrāne,]*
ruḫuñ göster cihān ḫalḳına irsün ceẕbe-i ʿışḳuñ
olur pür-vecd ü ḥālet sākin-i **vīrāneler** dönsün *(Gazel 165, Mısra 8). [vīrāneler, -ler]*

vīrānelik: Yıkılmış, harabe, harap olmuş yer. || Dünya.

ḥaḳīḳat gencine mālik bizüz bu mülk-i fānīde
bizüm **vīrānelikden** kārumuz ābādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 10). [vīrānelikden, -den]*

vird: Belirli zamanlarda manevi bir görev olarak düzenli şekilde okunan âyet, esmâ-i hüsna veya dualar. ‖ Birinin dilinde sürekli dolanan sözler.

hevesüm ʿilm ü göñlüm ehl-i ṣalāḥ
dilüme **vird** lā ilāhe sivāh *(Gazel 183, Mısra 4). [vird,]*

vird-i zebān: Dilin sürekli tekrar ettiği.

medḥ-i pāşāyı yaḳīnī idelüm **vird-i zebān**
Muttaşıl vaṣf-ı muḥammedʿdür işi ḥassānʿuñ *(Gazel 103, Mısra 9). [vird-i zebān,]*
vird-i zebān-ı bülbül-i ḫōş-gūy medḥ-i gül
ẕikr-i yaḳīnī vaṣf-ı cenāb-ı ḫudāygān *(Gazel 137, Mısra 13). [vird-i zebān-ı,]*

viril-: Bağışlamak, sunmak, vermek.

virilse ʿarṣa-i medḥüñde öñdül aña bir at
alurdı düldül-i ṭabʿ-ı suḫanverüm meydān *(Kaside 6, Mısra 27). [virilse, -se]*

viṣāl: Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.

yaḳīnī çekmede derd-i firāḳı yā ola mı
Viṣāl-i yār-ıla mesrūr o ġam-güsār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 10). [viṣāl-i, -i]*
viṣāli ʿīdine irgürmez ol hilāl-ebrū
ṭutam ki ṣavm-ı firāḳına ṣabr idem farzā *(Gazel 3, Mısra 3). [viṣāli, -i].*
gedā-yı bī-ser ü pāyı şeh-i dü-ʿālem ider
sürūr-ı cām-ı lebiyle **viṣāli** dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 8). [viṣāli, -i]*

visālüñ ḳıymetin: Sevgiliye kavuşma ve ulaşmanın aşığa verdiği mutluluk kastedilmiştir.

deryā-yı ʿışḳuñ zaḥmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i **visālüñ ḳıymetin** bildüm meded bildüm meded *(Gazel 25, Mısra 6). [visālüñ ḳıymetin,]*

vuṣlat: Kavuşma, birleşme.

dil-i vīrānı ey ṣaçı ejder
Vuṣlatuñ gencine maḥal didiler *(Gazel 34, Mısra 22). [vuṣlatuñ, -uñ]*

vuṣlaṭ iste-: (Sevgiliye) Kavuşmayı istemek.

zehr-i ġam muʿtādıyın tiryāk-i **vuṣlaṭ istemen**
leẕẕet-i şādī gerekmez ʿāşıḳ-ı ġam-ḫvāra hīç *(Gazel 24, Mısra 11). [vuṣlaṭ istemen, -me, -n]*

vü: " Ve" bağlacı.

ney gibi nāle **vü** āh it didi ol şāh bana
nāleye yoḳ mededüm neyleyeyin āh bana *(Gazel 7, Mısra 1). [vü,]*
şehlerüñ zer-keş otaġına baş egmem zīrā
yeter āhum şereri ḫayme **vü** ḫārgāh bana *(Gazel 7, Mısra 6). [vü,]*

zārılıḳlarla semāʿ eyleyüben yaş aḳıdur
girye **vü** nālede ey dil baña beñzer ṭōlāb *(Gazel 10, Mısra 10). [vü,]*
ferāġat milketinde tāc-dār olmaḳ dilerseñ ger
Yaḳīnī tācı terk idüp ḳabā **vü** pīrehenden geç *(Gazel 23, Mısra 12). [vü,]*
ben belā **vü** ġuṣṣa **vü** cevre nihāyet bulmadum
gerçi dirler her belānuñ ʿāḳıbet pāyānı var *(Gazel 28, Mısra 7). [vü,]*
göñlüm yıḳıldı gitdi düşüp rāh-ı miḥnete
seyl-i belā **vü** ḳahr-ıla vīrān olup gider *(Gazel 32, Mısra 12). [vü,]*
ḫūn itdi nāfe-veş dili **vü** aldı aḳlumuz
cādū-yı çeşm-ile büt-i miskīn ġazāleler *(Gazel 33, Mısra 5). [vü,]*
rind olanuñ ḳadri ʿālī zāhidüñ miḳdārı dūn
āsitān-ı yāra baḳ aʿlā **vü** ednā bundadur *(Gazel 42, Mısra 4). [vü,]*
āḫir dilā ʿimāret-i ʿālem ḫarābdur
Aṣlı havā **vü** āteş ü āb ü türābdur *(Gazel 44, Mısra 2). [vü,]*
sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāya baḳ
gülşen-i şādī **vü** ʿişretde açılmış gül budur *(Gazel 53, Mısra 6). [vü,]*
olup kūy-ı ḫarābātuñ gedāsı cām-ı cem nūş it
bu cā **vü** salṭanat cemşiyd-i devrān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 10). [vü,]*
ālüfteñüz yaḳīnī-i āşüfte-dil gibi
şūrīde-i zamāne **vü** rüsvā-yı ʿālemüz *(Gazel 73, Mısra 14). [vü,]*
kevkeb nuḥūset üzre **vü** ṭāliʿ felek-zede
Baḫt-ı siyāhı itmedi bīdār enīnümüz *(Gazel 74, Mısra 1). [vü,]*
mevc-i belāya uġraduḳ fülk-i dile ḳarār yoḳ
baḥr-ı firāḳa āh kim dāʿire **vü** kenār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 2). [vü,]*
güli şermende ḳılup ʿārız-ı alı ḥasanʿuñ
ġoncayı eyledi dem-beste **vü** lālī ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 2). [vü,]*
ġam-ı leylā-yı zülfüñle ḳabā **vü** tācı terk itdüm
Yaḳīnī gibi deşt-i ġamda bir mecnūn-ı ʿuryānam *(Gazel 124, Mısra 17). [vü,]*
derd ü belā **vü** cevr ü sitem hecr ü ḥüzn ü ġam
memlūküm oldı pādişeh-i heft-kişverem *(Gazel 126, Mısra 3). [vü,]*
ey melek zülf-i perīşānuña dil baġlayalı
zār u āşüfte **vü** pā-māl ü perīşānam ben *(Gazel 144, Mısra 4). [vü,]*
minnet-durur ölmek yoluña başa **vü** cāna
yoluñda geçer ʿāşıḳ olan cān u serinden *(Gazel 148, Mısra 9). [vü,]*
cefā **vü** cevr-ile ḫalḳı niçe odlara yaḳarsın
be hey ẓālim ne işlersin unutduñ ʿahd-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 3). [vü,]*
yaḳīnī bezm-i miḥnetde delindi ney gibi baġrum
anuñçün nāle **vü** āhum ser-ā-ser ṭutdı āfāḳı *(Gazel 185, Mısra 10). [vü,]*
çeşmüñ yaḳīnī ḫastayı itmişdi bī-mecāl
āhū **vü** ḳaysʿa düşmedin ülfet didükleri *(Gazel 201, Mısra 14). [vü,]*
ḥızır-liḳā **vü** süleymān-bisāṭ āṣaf-ṣaf
sikender-āyet ü yūsuf-şiyem kelīm-benān *(Kaside 6, Mısra 5). [vü,]*

vücūd: Bir şey mevcut, var olma, bulunma, hestî.

ne **vücūdı** ola her peşşe-i nāçīzüñ kim
eyleye ḳāfʿda ʿanḳā-y-ıla daʿvā-yı vücūd *(Kaside 5, Mısra 13). [vücūdı, -ı]*
ey perī-çihre **vücūdına** muṣavver rūḥuñ
şāhid isterler-ise ẕāt-ı laṭīfüñ mevcūd *(Kaside 5, Mısra 17). [vücūdına, -ı, -n, -a].*
didüm yaḳīnī itdi miyānuñda çün gümān
virmez **vücūd** didi gümāna yaḳīnümüz *(Gazel 74, Mısra 12). [vücūd,]*
ne **vücūdı** ola her peşşe-i nāçīzüñ kim
eyleye ḳāfʿda ʿanḳā-y-ıla daʿvā-yı **vücūd** *(Kaside 5, Mısra 14). [vücūd,].*
ṣorar-ısañ dil-i şūrīde mācerāsından
vücūd fülkini ġarḳ itdi baḥr-ı eşk-i revān *(Kaside 3, Mısra 28). [vücūd,]*
ḳurtuldı **vücūduñ** yaramaz ġuṣṣalarından
mülk-i ʿademe gitdi yaḳīnī eyü vardı *(Gazel 184, Mısra 9). [vücūduñ, -uñ]*
ʿadem mülkine gitmiş ey perī hecr-i miyānuñla
Yaḳīnīʿnüñ **vücūdından** ne nām u ne nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 10). [vücūdından, -ın, -dan]*
Yaḳīnīʿnüñ **vücūdından** ne nām u ne nişān ḳalsun *(Gazel 161, Mısra 9). [vücūdından, -ın, -dan]*

vücūd vir-: Vücut vermek, meydana getirmek.

virmese pertev-i mihr-i keremüñ baña **vücūd**
ẕerre-veş şām-ı meşaḳḳatde olurdum nā-būd *(Kaside 5, Mısra 25). [vücūd virmese, -se]*

vücūd-ı muṭlaḳ: Mutlak varlık. II Allah.

vücūd-ı muṭlaḳuñ mihri şuʿāʿından şeref bulduḳ
ḫudānuñ ġayrıdan bir ẕerre istimdādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 7). [vücūd-ı muṭlaḳuñ,]*

Y

yā ʿalī: Ey Hz. Ali!.

ẕüʿlfeḳār-ı ġamzeñ içün tende açup şerḥalar
ser-be-ser eṭrāfını ḳıldum münaḳḳaş **yā ʿalī** *(Gazel 195, Mısra 4). [yā ʿalī,]*
tīr olup müjgānlaruñ ebrūñ olaldan **yā ʿalī**
bīm-i cān ḳıldı gözüme uyḫuyı rüʿyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 1). [yā ʿalī,]*

yā rab: Ey rabbim.

göstermez-imiş dīdelere mihr-i cemālin
ben niçe ḳılam **yā rab** o ruḫsārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 6). [yā rab,]*
sedd itdiler yaḳīnīʿye mey-ḫāne yolların
yā rab müyesser eyle sülūk-i reh-i ṣavāb *(Gazel 12, Mısra 12). [yā rab,]*
ḫalḳ mirʿāt-ı ruḫ-ı dilbere nāẓırdur hep
ḳorḳarın göz dege sen ṣaḳla naẓardan **yā rab** *(Gazel 13, Mısra 2). [yā rab,]*
vardum segān-ı kūyın aradum ṣoḳaḳ ṣoḳaḳ
yā rab ne ḥikmet oldı ki yārān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 12). [yā rab,]*
cān gözlerine hāk-i rehi kuhl-ı cilādur
yā rab anı sen ṣaḳla hasūduñ naẓarından *(Gazel 148, Mısra 12). [yā rab,]*

yābān: Çöl, sahra, kır, taşra. II Başka bir yer, dışarı.

eşigüñ yaṣdanuban ey ṣaçı leylī her şeb
ṣanma kim ʿāşıḳ-ı mecnūnuñı **yabanda** yatur *(Gazel 56, Mısra 6). [yabanda, -da]*
ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm **yabana**
seyr-i ṣaḥrā-yı cünūn itmege meyl itme dilā *(Gazel 2, Mısra 7). [yabana, -a]*
kerem it oḳ gibi gel atma beni **yabana**
ṭoġrı bir bendeñem ey ḳaşı kemānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 5). [yabana, -a]*

yabana git-: Boşa gitmek, boşa harcanmak.

ey yaḳīnī ġam-ı ʿışḳ ādemi mecnūn eyler
ḳays ʿibret yeter a **gitmeyelüm yabana** *(Gazel 173, Mısra 14). [yabana gitmeyelüm, -yelüm]*

yād: Hatırlama,anma.

yād-ı laʿlüñde kenār-ı çeşm-i deryā-bārda
Ṣāḫ-ı mercān oldı ḫūn-ālūde müjgānum hemīn *(Gazel 155, Mısra 11). [yād-ı, --ı]*
seni **yād** eylemezse yār ṭañ mı
yanında dilberüñ **yād** olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 5). [yād,]*
gül-gūn-ı eşk-ile kim müjeler tāziyānedür
şebdīz-i zülfi **yādına** her dem revānedür *(Gazel 57, Mısra 2). [yādına, -ı, -n, -a]*
baña der-māndelik ḳapuñda derbān olmadan yigdür
lebüñ **yādına** ölmek vāṣıl-ı cān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 2). [yādına, -ı, -n, -a]*
seni **yād** eylemezse yār ṭañ mı
yanında dilberüñ **yād** olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 6). [yād,]*

yad eyle-: Hatırlamak, anmak.

lebüñ bir ḫastayı **yad eylese** cānā bulur ṣıḥḥat
niçün ben mübtelā-yı derd-i bī-dermānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 5). [yad eylese,]*
yaḳīnīʿye ʿaraḳ-rīz oldı dirler cümleten cismüñ
o ḫod **yād eyleyüp** hicrānı aġlar cümle cisminden *(Gazel 143, Mısra 16). [yād eyleyüp,]*
yād eyleyüp o gül-ruḫı itdük hezār āh
ḫāmūş ḳıldı bülbüli ṣavt-ı ḥazīnümüz *(Gazel 74, Mısra 3). [yād eyleyüp,]*

yād id-: Hatırlamak, anmak.

seni bir kerre **yād idem** diyü minnetler eylersin
añılmaz buncadan ammā ferāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 5). [yād idem, -em]*
şāhum yaḳīnī bendeñi hicrāna ṣalma kim
şāyed gedāñı **yād idesin** bir zamān ola *(Gazel 6, Mısra 14). [yād idesin,]*
ḫarīdār olma naḳd-i cān-ıla her yūsuf-ı ḥüsne
Yaḳīnī hecri **yād it** aṣṣı itmez ṣoñ peşīmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 10). [yād it,]*
olur dīvāne dil **yād itseler** zülf-i perīşānuñ
añulsa kākülüñ yaġma ider ʿaḳlum perīşānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 3). [yād itseler, -seler]*

yad ol-: Anılmak, hatırlanmak, söylenmek.

gözümüñ ḳanlu yaşı **yad olunmaz** sildügüñ demler
mey-i laʿlüñle demler sürdügüm devrānı añmazsın *(Gazel 153, Mısra 3). [yad olunmaz,]*

yada gel-: Hatırlamak, aklına gelmek.

bihişti vāʿıẓ-ı şehr itdi taḳrīr
o ḫūruñ āsitānı **yada geldi** *(Gazel 192, Mısra 8). [yada geldi,]*

yād-ı ruḥ: Yanağın hatırlanması, akla getirilmesi.

pür-lāle oldı ḳanlu yaşum birle kūh u deşt
yād-ı ruḫuñla bendeki ṭaġ oldı üstü bāġ *(Gazel 87, Mısra 6). [yād-ı ruḫuñla,]*

yaġ-: (Yağmur, kar, dolu vb.) Gökten yere düşmek.

gökden ne **yaġar** ḳʿanı kabūl eylemeye ḫāk
atsa o melek sīneñe tīr itme şikāyet *(Gazel 19, Mısra 5). [yaġar, -ar]*
ġubār-ālūde dil seyl-āb-veş ṭurmaz aḳar yaşum
göz açdurmaz **yaġar** bārān-ı ġam ḥālüm mükedderdür *(Gazel 61, Mısra 4). [yaġar, -ar]*

yaġma id-: Yağmalamak, ele geçirmek.

olur dīvāne dil yād itseler zülf-i perīşānuñ
añulsa kākülüñ **yaġma ider** ʿaḳlum perīşānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 4). [yaġma ider,]*

yaḫod: Yahut, veya, ya da anlamında bağlaç.

sen perī içün **yaḫod** ḫayl-i melek nāzil olup
kaʿbe-i kūyuñ ziyāret itdi sulṭānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 5). [yaḫod,]*

yaḳ-: Ateşe vermek, tutuşturmak.

şu gibi alçaġʿaḳarsın beni odlara **yaḳarsın**
ne ḳıya ḳıya baḳarsın ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 3). [yaḳarsın, -ar, -sın]*
dūr iken böyle **yaḳar** ol yüzi ḫūrşiyd beni
pertev-i vaṣlına irsem niçe olur ḥāl ʿaceb *(Gazel 13, Mısra 3). [yaḳar, -ar]*

degül encüm ḫalāṣ olmaġa baḫtum ẓulmet-i şebden
felekde āteş-i āhum **yaḳar** yir yir meşāʿildür *(Gazel 59, Mısra 6). [yaḳar, -ar]*
cefā vü cevr-ile ḫalḳı niçe odlara **yaḳarsın**
be hey ẓālim ne işlersin unutduñ ʿahd-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 3). [yaḳarsın, -ar, -sın]*
yaḳīnī baġrını anuñ **yaḳardı** āteş-i reşk
kemāl-i sūzını gūş itse naẓmumuñ ḫusrev *(Gazel 166, Mısra 11). [yaḳardı, -(a)r, -dı]*
hezārı nār-ı şevḳıyla **yaḳup** ḳılmaġa ḫākister
gül-i ḥamrādaki şol āteşīn ruḫsār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 3). [yaḳup, -up]*

yaḳa: Elbisenin boynu örtecek yeri.

hezār ġunc ile güldi açıldı ġonca-i bāġ
Yaḳasını niçe çāk itmesün gül-i ḫandān *(Kaside 3, Mısra 10). [yaḳasını, -sı, -n, -ı]*
derūn-ı āyinede ʿaksi çāk ider **yaḳasın**
Baḳar ki āyineye itse sīnesin ʿuryān *(Gazel 136, Mısra 7). [yaḳasın, -sı, -n]*

yaḳa çāk eyle-: I. Üzüntü ve kederle yakasını parçalamak; çâk-i giribân etmek. II. Yakasını açmak.

yaḳa çāk eyle ṣafā bul bürisün cismüñi āh
kaʿbe-veş ʿışḳı-y-ıla giy ḳara şālı ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 7). [yaḳa çāk eyle,]*

yaḳdı yandur-: Yakıp yandırmak, yakıp tutuşturmak.

ʿalevī-vār ruḫı şevḳı-y-ıla pür-sūzuz
Yaḳdı yandurdı bizi tāb-ı cemāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 10). [yaḳdı yandurdı,]*
ʿalev-i āteş-i ʿışḳı niçe bir gizleyeyin
Yaḳdı yandurdı beni sūz-ı nihānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 16). [yaḳdı yandurdı,]*

yaḳīn: Herhangi bir delile bağlı olmaksızın sadece iman kuvvetiyle âşikâr olarak görme, müşahede ederek bilme.

didüm yaḳīnī itdi miyānuñda çün gümān
virmez vücūd didi gümāna **yaḳīnümüz** *(Gazel 74, Mısra 12). [yaḳīnümüz, -ümüz]*

yaḳīn: (Bir şeyin) Hakikatı, aslı.

sipihr-i burc-ı temkīn ü mihr-i burc-ı **yaḳīn**
seḥāb-ı reʾfet-i bārān-ı raḥmet-i müteʿāl *(Kaside 1, Mısra 17). [yaḳīn,]*

yaḳīnīʿ: YAḲīNī: (d. ?/? - ö. 1568/69/976) 16 yy. divan şairi, kadı. Edirneli Kadı İmad Sinan'nın oğludur.

şeh-süvārum bu **yaḳīnīʿnüñ** degül sāde hemān
niçe ser ġalṭān olur bu zülf çevgānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 15). [yaḳīnīʿnüñ, -nün]*
ruḫsāruñ üzre ḫaṭṭ-ı siyehden ʿayān olur
şerḥu buṭūni zāġ ve ẓuhūri **yaḳīnīʿyāt** *(Gazel 18, Mısra 10). [yaḳīnīʿyāt, -yāt]*
kenār-ı cūyda yir yir görinen lāleler şanmañ
Yaḳīnīʿnüñ ḥabāb-ı eşk-i çeşm-i ḫūn-feşānıdur *(Gazel 46, Mısra 16). [yaḳīnīʿnüñ, -nün]*
leb-i şīrīn-i şekker-bāruñuñ tekrār ider vaṣfın
Yaḳīnīʿnüñ anuñçün her sözü ḳand-ı mükerrerdür *(Gazel 61, Mısra 12). [yaḳīnīʿnüñ, -nün]*
ʿadem mülkine gitmiş ey perī hecr-i miyānuñla
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından ne nām u ne nişān buldum *(Gazel 128, Mısra 10). [yaḳīnīʿnüñ, -nün]*
Yaḳīnīʿnüñ vücūdından ne nām u ne nişān ḳalsun *(Gazel 161, Mısra 9). [yaḳīnīʿnüñ, -nün]*
cemālüñ maẓharıdur pertev-i mihri **yaḳīnīʿnüñ**
nʿola gün günden efzūn olsa ḫüsnüñ ey hilāl-ebrū *(Gazel 167, Mısra 15). [yaḳīnīʿnüñ, -nün]*
ey **yaḳīnī** saña reşk eylese erbāb-ı bihişt
cennet-i kūyın o ḫūruñ idinürseñ meʿvā *(Gazel 1, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
dūd-ı āhum yiridür tutsa **yaḳīnī** felegi
itdi bir şemʿ-i şeb-ārā yirümi nār-ı cefā *(Gazel 2, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
mihr-i rūşendür **yaḳīnī** naẓmumuñ maʿnāları
şiʿrümüñ ḫaṭṭ-ı siyāhı maġrib olmışdur aña *(Gazel 5, Mısra 17). [yaḳīnī,]*

şāhum **yaḳīnī** bendeñi hicrāna ṣalma kim
şāyed gedāñı yād idesin bir zamān ola *(Gazel 6, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
ey **yakīnī** haremin bilmez-isem beyt-i ḥaram
dilerin ola ḥarām ol ulu dergāh bańa *(Gazel 7, Mısra 11). [yakīnī,]*
geşt-i çemen eyler diyü ol serv **yaḳīnī**
nergis göz açup itdi çemenzārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 15). [yaḳīnī,]*
eşk-ile ruḫ-ı zerdüñi seyr eyle **yaḳīnī**
ger ḫvāce ḳıla dirhem ü dīnārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
baḫr-ı eşkümde **yaḳīnī** benüm āvāre başum
pür-hevādur heves-i ʿışḳ-ıla mānend-i kelāb *(Gazel 10, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
ḳurtar şefāʿat issi ḥabīb-i ḫudā içün
çekdi **yaḳīnī** dūzaḫ-ı hecrüñde çoḳ ʿaẕāb *(Gazel 11, Mısra 18). [yaḳīnī,]*
dilde laʿl-i leb-i yār elde ṭolu cām-ı ṣafā
ey **yaḳīnī** bańa beñzer ḳanı şāfī-meşreb *(Gazel 13, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī çekmede derd-i firāḳı yā ola mı
Viṣāl-i yār-ıla mesrūr o ġam-güsār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
neyler nevāda naġmede muṭrıb **yaḳīnī** mest
Sāḳī ṣafāda mey feraḥ-efzā nigār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
aṣsun ser-i zülfinde **yaḳīnī** ḳulın ol şāh
bir bendesinüñ āḫir ola ʿömri nihāyet *(Gazel 19, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
zülfüñ elemini niçe çeksün bu **yaḳīnī**
ṭāḳ oldı ġam-ı ḥasret-i ebrūñ-ıla ṭāḳat *(Gazel 20, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
tañ mıdur olsa **yaḳīnī** ḥāṭırumda inkisār
kʿeyledi seng-i ḥavādiṯ şīşe-i ḳalbüm şikest *(Gazel 21, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī naẓm-ı pāküñ gevher-īṯār olmaġa dāʿim
dür-i elfāẓ-ıla ol laʿl-i gevher-bār olur bāʿiṯ *(Gazel 22, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
ferāġat milketinde tāc-dār olmaḳ dilerseñ ger
Yaḳīnī tācı terk idüp ḳabā vü pīrehenden geç *(Gazel 23, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
hīçe ṣay anı ḥabāb-āsā **yaḳīnī** ʿāḳıl ol
iʿtimād itme ṣaḳın bu çarḫ-ı ġam-girdāra hīç *(Gazel 24, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
başumdan aşdı seyl-i ġam bilmem **yaḳīnī** neyleyem
dirdüm bu sözüm dem-be-dem öldüm meded öldüm meded *(Gazel 25, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
şāhum niyāz birle **yaḳīnī** duʿā ider
devlet ziyāde pāye-i iḳbāl pāyidār *(Gazel 26, Mısra 15). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** sen hele ṣal şāhbāz-ı himmetüñ
ola şāyed ol tezerv-i bāġ-ı ḥüsn ü ān şikār *(Gazel 27, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
ḫusrev-i mülk-i kemāl oldı **yaḳīnī** serverā
ḫayl-i eşʿār ile ḫayli şevket ü ʿunvānı var *(Gazel 28, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** ten-i mecrūḥdaki her zaḫmum
ẕüʿl-feḳār-ı müjesinden o şehüñ ḳan ağlar *(Gazel 30, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
ol māhuñ ey **yaḳīnī** irem diyü kūyına
yir yir revāḳ-ı ʿarşa kemend atdı nāleler *(Gazel 33, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
reh-revān-ı ṭarīḳ-ı ʿışḳ-ı ḫudā
ey **yaḳīnī** sańa kehel didiler *(Gazel 34, Mısra 26). [yaḳīnī,]*
sirişt olmamış-ıdı dest-i ḥaḳʿla ḳāleb-i ādem
Yaḳīnī ḫāke deryā gibi mefrūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
cism-i bārīküm pür itdi dāġlarla her elif
ey **yaḳīnī** bir nihāl-i berg ü bārum var yeter *(Gazel 36, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
geçdi **yaḳīnī** cānumuza nāvek-i belā
derd-i derūnumuzdan o ḫūnī degül ḫabīr *(Gazel 37, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
seyl-i ġam itdi **yaḳīnī** dil-i vīrānı ḫarāb
tañ mıdur olmasa ger ḫāne-i ḳalbüm maʿmūr *(Gazel 40, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
ḫarf atsalar kelāmuma cühhāl ġam yimem
söz ey **yaḳīnī** şāʿir-i şīrīn-edādadur *(Gazel 41, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** devlet-i ʿuḳbāya zāhid muntaẓır
ehl-i ḥāl olan bilür anı ki ḥālā bundadur *(Gazel 42, Mısra 15). [yaḳīnī,]*
ʿışḳ hādīdür yem-i fürḳatde çekme ıẓṭırāb
ey **yaḳīnī** ḥamdülillāh ḫızr-ı ḫōş-dem bundadur *(Gazel 43, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
dilden **yaḳīnī** jeng-i murādātı dūr ḳıl
çün māsivā ḥaḳīḳate baḳsañ ḥicābdur *(Gazel 44, Mısra 13). [yaḳīnī,]*

gelmez **yaḳīnī** eşigüñe ʿarz-ı ḥācete
Ancaḳ ġaraz cenābuña bir intisābdur *(Gazel 45, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
metāʿ-ı ʿömrümüzi urdı ayaġa hicrān
Yaḳīnī yār yanında revācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī bil bunı tecrīd-ile tevḥīde irdüñse
Yaḳīnī cevher-i ferdüz bizüm efrādımuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī bil bunı tecrīd-ile tevḥīde irdüñse
Yaḳīnī cevher-i ferdüz bizüm efrādımuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
umarum pādişehüm luṭfuña irgürürsin
bu **yaḳīnī** niçe dem bābuña derbānuñdur *(Gazel 49, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
tek **yaḳīnī** ḳuluña öl diyü fermān eyle
cān virür ḫıdmete bir bende-i fermānuñdur *(Gazel 50, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
ḥuzūrından ayırdı ʿışḳı yāruñ bī-ḥuzūr oldum
ṣoñında her ḥuzūruñ ey **yaḳīnī** bir belā vardur *(Gazel 51, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** bu ābdār ġazelüñ
Vaṣf-ı tīġında bir içim ṣudur *(Gazel 52, Mısra 17). [yaḳīnī,]*
kākülinden alup **yaḳīnī** şemīm
didi şeydā iden beni budur *(Gazel 52, Mısra 19). [yaḳīnī,]*
reh-güẕār-ı yārdan ayırma ḫāk-i cismüñi
sālik-i rāh-ı ḫudā iseñ **yaḳīnī** yol budur *(Gazel 53, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
dürr-i dendānı ġamıyla aġlamaḳdan ol bütüñ
ey **yaḳīnī** eşk-i çeşmüm ʿāḳıbet ʿummān olur *(Gazel 54, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
der-i dilberde ḳalup derdüñe dermān umma
ey **yaḳīnī** saña yir yoḳ niçe der-mānde yatur *(Gazel 56, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
yoḳdur **yaḳīnī** ḥaḳḳ-ı edāda saña naẕīr
ḥaḳḳā budur ki her ġazelüñ ʿāşıḳānedür *(Gazel 57, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
zülāl-i laʿl-i cān-baḫşını nūş idüp ṣafā bulmaḳ
Yaḳīnī neşʿe-dār-ı āb-ı ḥayvān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 16). [yaḳīnī,]*
evāʿilde gelenler bulmamışdur pāyesin anuñ
belāġatde **yaḳīnī** ġıbṭa-i saḥbān-ı vāʿilʿdür *(Gazel 59, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
ṣaḥrāya düşdi nāfe gibi ḫāl-i yār-içün
miskīn **yaḳīnī** ḫāk-ile yeksān degül midür *(Gazel 60, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** reh-i cünūnı ḳoma
ʿaḳla yār olma kim sefāhetdür *(Gazel 62, Mısra 15). [yaḳīnī,]*
ḳoma elden ṭarīḳ-ı aşkı ṣaḳın
ey **yaḳīnī** reh-i hidāyetdür *(Gazel 63, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** ṣuʿāʿ-ı āteş-i āh
pertev-i lemʿa-i hidāyetdür *(Gazel 64, Mısra 17). [yaḳīnī,]*
yakīnī ḳuluñdan ḳaçduñ yüzi ṣuyın yire ṣaçduñ
baġrında şerḥalar açduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 17). [yakīnī,]*
ey **yaḳīnī** yedi iḳlīmi ararsa zāhid
künc-i mey-ḫāne gibi gūşe-i vaḥdet bulmaz *(Gazel 66, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
irince gülşen-i kūyına ol servüñ neler çekdüm
Yaḳīnī seyl-i eşküm gibi cūyān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
faḳrumuzla iderüz ehl-i ġınāyı pā-māl
ey **yaḳīnī** nʿola el virmez-ise dünyāmuz *(Gazel 68, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
ṣaḥrāda lāle ṣanma **yaḳīnī** sipāh-ı ʿışḳ
ḳurdı feżā-yı ʿāleme gül-gūn otaġumuz *(Gazel 69, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
biz ol mürīd-i bezm-i ṣafāyuz **yaḳīnī** kim
pīr-i muġānuñ eşigidür ḫānḳāhumuz *(Gazel 70, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
var tevbe ḳıl **yaḳīnī** yüri her gün āhdan
kūyında her gün āh-ımış ancaḳ günāhumuz *(Gazel 71, Mısra 15). [yaḳīnī,]*
derbend-i kākülinde ḥarāmī gözinden āh
eksük degül **yaḳīnī** müdām iḫtirāzumuz *(Gazel 72, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
didüm **yaḳīnī** itdi miyānuñda çün gümān
virmez vücūd didi gümāna yaḳīnümüz *(Gazel 74, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
bu cāygāh-ı ḥudūṣa nigāh ḳılmazuz aṣlā
Yaḳīnī şāh-ı bülendüz şeh-i sipihr-serīrüz *(Gazel 75, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** ne bilür şānumuz erbāb-ı ṣuver
ʿārif-i vaḥdete hem-rāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 15). [yaḳīnī,]*

yaḳīnī kaʿbe ṣandı bezmi vaṣluñçün duʿā itdi
olaldan pertev-i mihr-i ruḫuñla pür-ṣafā meclis *(Gazel 77, Mısra 17). [yaḳīnī,]*
sen seng-dil ġamıyla **yaḳīnī** ṣehīddür
kim meşhedi ucında ʿalāmetdür ana ṭaş *(Gazel 78, Mısra 7). [yaḳīnī,]*
bu ḫāristān-ı bāġ-ı dehr içinde ḫār-ı hecrüñle
Yaḳīnī gibi ey gül var mıdur bir dil-figār olmış *(Gazel 79, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** ġam-ı devr ayaġa ṣalarsa seni
mey-fürūşa varup ol pīr-i mededkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 15). [yaḳīnī,]*
imtizāc itmez o gül-ruḫ bu dil-i meyyāl ile
āb ile ḳılmaz **yaḳīnī** nār-ı sūzān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi bu nāçīze
Yaḳīnī şād oldı eyledi o merḥabādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
vaṣl-ı yāra irmek isterseñ eger
ey **yaḳīnī** ʿışḳa eyle ittibāʿ *(Gazel 85, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
şafaḳ gibi ʿaceb mi dem-be-dem ger kanlar aġlarsam
Yaḳīnī görmege ol meh-veşi virmez amān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
kimdür **yaḳīnī** dir iseñ ey pādişāh-ı ḥüsn
bir ʿuzlet ehli muʿtekif-i gūşe-i ferāġ *(Gazel 87, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
niçe ḳurtarsun **yaḳīnī** bend-i ġamdan gerdenin
çeşm cādū ġamze seḥḥār ü kemend-endāz zülf *(Gazel 88, Mısra 17). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī gülşen-i ʿışḳında ben bir bülbül-i zāram
Leṭāfet mışrınuñ ṭūṭī-i şekker-ḫāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** bu ġazel maʿnīde bir deryādur
oldı ḳaʿrında anuñ ṣan dür-i meknūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
şehr-i ʿışḳ içre gezer vālih ü şūrīde olup
ey **yaḳīnī** deli göñlüm ḳatı şeydā ancaḳ *(Gazel 92, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
ḫarīdār olma naḳd-i cān-ıla her yūsuf-ı ḥüsne
Yaḳīnī hecri yād it aṣṣı itmez ṣoñ peşīmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
luṭfuñ anuñ ẓuhūrına olsa nʿola ẓahīr
şāhum **yaḳīnī** gibi bir ehl-i kemāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
gülşen-i kūy-ı yārda yoḳ baña hem-zebān olur
bülbülem ey **yaḳīnī** ben bencileyin hezār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
şāhum **yaḳīnī** gibi yoluñda ḳoduḳ seri
rāh-ı belāda düşmen-i bed-kīşden ne bāk *(Gazel 96, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
çekemezsin kināra ol servi
çekme zāyiʿ yire **yaḳīnī** emek *(Gazel 97, Mısra 16). [yaḳīnī,]*
bulma bārān-ı ḥavādiṯden keder seyl-āb-veş
ey **yaḳīnī** merdüm-i ʿālī-naẓar deryā gerek *(Gazel 98, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** leb ü dendānını vaṣf eyleyeli
naẓm-ı pāküm görinür dürc-i güherden nāzük *(Gazel 99, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
iltifāt ister cenābuñdan **yaḳīnī** müst-mend
ol gedā lāyıḳ-durur sulṭānum iḥsān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
bāde-i ʿışḳı içelden beri ʿaḳluñ gelmez
ey **yaḳīnī** neʿaceb bī-ser ü sāmān olduñ *(Gazel 101, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
çemende nāleler idüp hezār enīn itseñ
Yaḳīnī gūşına girmez o verd-i ḫandānuñ *(Gazel 102, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
medḥ-i pāşāyı **yaḳīnī** idelüm vird-i zebān
Muttaṣıl vaṣf-ı muḥammedʿdür işi ḥassānʿuñ *(Gazel 103, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
ḳılca ṭāḳat ḳomadı ḳıldı ḫayāli beni zār
ey **yaḳīnī** teni mū ḳıldı ḫayāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
oldı mengūş-ı gūş-ı ehl-i dilān
ey **yaḳīnī** bu naẓm-ı dür-bāruñ *(Gazel 105, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
der-i pāşāya lāyıḳ ola niṣār
ey **yaḳīnī** bu naẓm-ı dür-bāruñ *(Gazel 106, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** saña şeydālıḳ görindi var-ısa
ol mehüñ mirʿāt-ı ruḫsārın temāşā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
bezm-i miḥnetde **yaḳīnī** bes-idi efġānum
bir yaña sen de çü ney nāle ḳılup neylerdüñ *(Gazel 109, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
işiden yüzüñüñ esrārını lā-yaʿḳıl olur
sen bu sözlerle **yaḳīnī** bizi ḥayrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 12). [yaḳīnī,]*

aldı mekr ü ẕulm-ile cānın **yaḳīnī** ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** diyemez ḫançerinüñ ḥiddetini
olsa her bergi zebān sūsen-i saḥn-ı çemenüñ *(Gazel 112, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
ṭōp-ı cevr ile döger hīç aman ārām virmez
āhenīn ḳılma meger varsa **yaḳīnī** bedenüñ *(Gazel 113, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
libāsı jende ḳıl abdāl ol ibni edhem-veş
yakīnī ʿışkına giy ḳara şalı dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 14). [yakīnī,]*
tā kim **yakīnī** sīnesine kesdi naʿller
ʿuşşāḳuñ içre oldı mekānı ṣaf-ı niʿāl *(Gazel 116, Mısra 13). [yakīnī,]*
ey **yaḳīnī** göñül āyīnesini ṣāf eyle
lemʿa-i mihr-i nigār-ıla aña vir ṣayḳal *(Gazel 118, Mısra 17). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** etegin çekse her ālāyişden
serv-veş ser-keş olup olmasa ālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
yoldaşı oldı çünki dilüñ seng-i rāh-ı yār
ṭurma **yaḳīnī** ʿazmüñi rāh-ı hüdāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
ġam-ı leylā-yı zülfüñle ḳabā vü tācı terk itdüm
Yaḳīnī gibi deşt-i ġamda bir mecnūn-ı ʿuryānam *(Gazel 124, Mısra 18). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī ẕerre gibi olmamaġa ser-geşte
fürūġ-ı mihr-i ruḫından meger ferāġat idem *(Gazel 125, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
cismüñ ġubārını yele vir dir-iseñ eger
gülzār-ı kūy-ı yāra **yaḳīnī** gibi irem *(Gazel 126, Mısra 20). [yaḳīnī,]*
icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla hem-sifāl olsun
Yaḳīnī bendeñe bir manṣıb iḥsān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 18). [yaḳīnī,]*
ġubār-ı ḥüzni siler dillere ṣafā getürür
Yaḳīnī şiʿrüñi āb-ı revāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
dilā zamānede rüstemʿleri zebūn itdüñ
Yaḳīnī gibi seni pehlevāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī sünbül-i zülf-i nigārı gülşende
Ruḫuñda ġāliye-i müşg-sāya beñzetdüm *(Gazel 133, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** ben dıraḫt-ı bāġ-ı derd ü miḥnetem
cismüm üzre naʿl ü dāġum berg ü bārumdur benüm *(Gazel 135, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī mihr yüzin gösterür o māh saña
senüñle āyineye baḳduġı odur her ān *(Gazel 136, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
vird-i zebān-ı bülbül-i ḫōş-gūy medḥ-i gül
ẕikr-i **yaḳīnī** vaṣf-ı cenāb-ı ḫudāygān *(Gazel 137, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī bendeñe çekdürme minnet-i dehri
eyā kerīm ü raḥīm ü müheymin ü mennān *(Gazel 138, Mısra 17). [yaḳīnī,]*
bāġ-ı kūyuñda **yaḳīnī** ṣanemā bülbül-vār
gül yüzüñde nʿola eylerse hezār āh u fiġān *(Gazel 139, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
diḳḳatle didi bilüñe bir naẓm-ı dür-niṣār
itdi **yaḳīnī** māmelekin yine der-miyān *(Gazel 140, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
dehān-ı yār içün virdüm ḳarār u ṣabrumı bāda
egerçi yoḳ yire geçdüm **yaḳīnī** cümle varumdan *(Gazel 141, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī necm-i eşküm gibi oldı yıldızum düşkün
Uṣandum mihri yoḳ hercāyī āfet meh-liḳālardan *(Gazel 142, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** baş açuḳ rūmʿda bir abdālam
anuñ-içün bu fenā tekyede mihmānam ben *(Gazel 144, Mısra 17). [yaḳīnī,]*
sofra-i vaṣlına irmezsem o şāh-ı keremüñ
ġam tenūrında **yaḳīnī** niçe bir yanam ben *(Gazel 145, Mısra 18). [yaḳīnī,]*
demdür **yaḳīnī** māh-ı muḥarremde aġla ḳan
Ġarḳ eyle lāle-veş dem-i ʿāşūrdan beden *(Gazel 146, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
bu **yaḳīnī** kim eşigüñde irādet getürür
himmet ümmīd ider ey pīr-i hidāyet senden *(Gazel 147, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
sebz cāmeñle **yaḳīnī** didi gördükde saña
mezraʿ-ı sebz-i felekde meh-i ġarrāsın sen *(Gazel 149, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
niẓāmī ger ḫayālāt-ı kelāmum görse naẓmumda
diye bana **yaḳīnī** ḫusrev-i mülk-i suḫansın sen *(Gazel 150, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
aḳ sādeyle **yaḳīnī** seni gördükde didi
āb-ı ṣāfīye ḳonulmış semen-i zībāsın *(Gazel 151, Mısra 13). [yaḳīnī,]*

ey **yaḳīnī** o bütüñ nüktelerin fehm eyle
ne bilür ehl-i luġat terk idelüm ḳamusın *(Gazel 152, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī taʿne ṭaşın bed-güherler atsa ne bāk
ḳo naẓm-ı pāküm-ile ben güher-feşān olayın *(Gazel 154, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
gül ruḫuñsuz bülbül-i ṭabʿ-ı **yaḳīnī** lāl olur
söylemez āyīnesiz ṭūṭī kelām-ı sükkerīn *(Gazel 155, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
cevher-i ferd-i dehānın bildügin ġayr istemem
nükte-dānlıḳda **yaḳīnī** kendümi ferd isterin *(Gazel 157, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** bu edā-yı ḫūb-ı şekker-bār-ıla
Mıṣr-ı naẓmuñ ṭūṭī-i şīrīn-maḳāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** niçe bir zehr-i belā çekmekden
mest ü lā-yaʿḳıl idüp gönlümi medhūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 15). [yaḳīnī,]*
görince ol şehi güftāra ḳudretüm ḳalmaz
Yaḳīnī ḥāl-i dil-i zārı niçe söyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
yakīnī hastanuñ hālin sorarsa o tabīb-i dil
ʿacāyib derde uġramış işidenden ırağ olsun *(Gazel 162, Mısra 9). [yakīnī,]*
yaḳīnī dāne-i ḫāl-i ruḫı devrinde dildāruñ
çevirsün sübḥadan yüz zāhid-i kāşāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī bağrını anuñ yaḳardı āteş-i reşk
kemāl-i sūzını gūş itse naẓmumuñ ḫusrev *(Gazel 166, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
firāḳ iderse de pīr eyle vaṣf ḳāmetini
Yaḳīnī egri otur söyle tek hemān ṭoġru *(Gazel 168, Mısra 8). [yaḳīnī,]*
ḫançeri ʿaksi dilde dildāruñ
şan semekdür **yaḳīnī** deryāda *(Gazel 169, Mısra 14). [yaḳīnī,]*
ger acı dil virürse şōfī **yaḳīnī** sağa
sen daḫı rīş-ḫand it ṭurma piyāza başla *(Gazel 170, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī eyleyelden yaşumı bir laʿl-leb deryā
dönüpdür her müjem ḳan-ıla yir yir şāḫ-ı mercāna *(Gazel 171, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī baḥr-ı ḫātır tīre olmaz ẕemm-i aʿdādan
keder virmez muḳarrer her ḫas u ḫāşāk ʿummāna *(Gazel 172, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** ġam-ı ʿışḳ ādemi mecnūn eyler
ḳays ʿibret yeter a gitmeyelüm yabana *(Gazel 173, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** sen anuñla çıḳamazsın başa
bağlama ʿāḳıl-ısañ gönlüñi zülf-i yāra *(Gazel 174, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** lebi vaṣfın idemezsin o mehüñ
her sözüñ ʿīsī-i cān-baḫşdan ilhām olsa *(Gazel 175, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
düşümde tevbe vire diyü bādeden şōfī
Yaḳīnī dīdelerüm itdi ḫvābdan tevbe *(Gazel 177, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
naẓar ḳıl āyine-i rūy-ı yāra ʿibretle
Yaḳīnī ḳılma göze ḫvāb-ı ġafleti perde *(Gazel 178, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
aña **yaḳīnī** müşterīdür naḳd-i cān-ıla
virme metāʿ-ı vaṣluñı ey meh-liḳā ele *(Gazel 179, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
nār-ı ġamdan girye eyler dil **yaḳīnī** şemʿ-veş
ġayrılar bezminde ḫandān olduġından bana ne *(Gazel 182, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
ḳurtuldı vücūduñ yaramaz ġuṣṣalarından
mülk-i ʿademe gitdi **yaḳīnī** eyü vardı *(Gazel 184, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī bezm-i miḥnetde delindi ney gibi bağrum
anuñçün nāle vü āhum ser-ā-ser ṭutdı āfāḳı *(Gazel 185, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
devā içün ne ararsın ṭabībi
Yaḳīnī derde muʿtād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī ḫusrevā bir şāʿir-i ḫōş-gūydur kʿanuñ
belāġat ṭōpını eflāke atdı çarḫ meydānı *(Gazel 187, Mısra 19). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī gitdi meylüm bāġ-ı dehrüñ ġayrı seyrinden
beni öldürdi āh ol serv-i ḫōş-reftār reftārı *(Gazel 188, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
şuʿāʿ-ı mihr-i ruḫı zülfi ẓulmetin giderüp
Yaḳīnī nūr-ı ḫudā rūşen itdi şāmumızı *(Gazel 189, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
ey nāle-i **yaḳīnī** sipihri ṭoḳuz ṭolan
bir aydur ki ol meh-i tābān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 15). [yaḳīnī,]*
nesīm-ile gelüp ḫāk-i rehi çeşmüm cilā buldı
Yaḳīnī ḥamdüliʿllāh cānib-i ḥaḳʿdan ʿaṭā geldi *(Gazel 191, Mısra 12). [yaḳīnī,]*

yaḳīnī sāde-rūlar vaṣf idelden
tekellüfden kelāmum sāde geldi *(Gazel 192, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
ḫūblar zikri gibi olmaz **yaḳīnī** fikr-i ḫūb
ḥamdüliʿllāh oldı evrād-ı dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
bu **yaḳīnī** gibi ʿömrüm beni mehcūr itme
geçmesün hecr-ile ʿömr-i güzerānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 17). [yaḳīnī,]*
bāde nūş itsem seg-i kūyuñ sifālinden müdām
reşk-i cem itsem **yaḳīnī** ʿişret-i şāhānemi *(Gazel 198, Mısra 10). [yaḳīnī,]*
beni ḳılupdur ezel-mest bāde-i tevhīd
gören **yaḳīnī** ṣanur gerçi hūşyār beni *(Gazel 199, Mısra 12). [yaḳīnī,]*
ḫurşiyd-veş **yaḳīnī** ṭulūʿ itse sözlerüñ
encüm gibi görinmeye eşʿār-ı ḫāverī *(Gazel 200, Mısra 9). [yaḳīnī,]*
çeşmüñ **yaḳīnī** ḫastayı itmişdi bī-mecāl
āhū vü ḳaysʿa düşmedin ülfet didükleri *(Gazel 201, Mısra 13). [yaḳīnī,]*
limā'ḳdaratu ʿalā vāḥidin mine'l-efzāl
yaḳīnī pertev-i mihr-i ʿināyetüñ ister *(Kaside 1, Mısra 70). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** ḫaṭṭ-ı ruḫsārından ol ʿīsī-lebüñ
oldı ẓāhir maʿnī-i min ʿindihī ʿilmuʿl-yaḳīn *(Kaside 2, Mısra 43). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī ḫasta vü der-mānde sürdi ḳapuña yüz
bu derde var-ısa laʿlüñ ider aña dermān *(Kaside 3, Mısra 25). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī lāf u güzāfı ḳo eyle şāha duʿā
niyāza ḳaldur elüñ sūy-ı ḥażret-i mennān *(Kaside 3, Mısra 29). [yaḳīnī,]*
aldı ẓulm ü mekr-ile cānın **yaḳīnī** ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 17). [yaḳīnī,]*
mevsim-i güldür **yaḳīnī** ʿīş ü ʿişret çāġıdur
içelüm raʿnā güzellerle şarāb-ı laʿl-i nāb *(Kıt'a 1, Mısra 3). [yaḳīnī,]*
ey **yaḳīnī** bu sözüñ ḥaḳ-durur inkār olmaz
içlerinde bularuñ ẕerre ḳadar ʿār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 29). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī ney gibi feryād idüp dil ü cānum *(Müseddes 2, Mısra 28). [yaḳīnī,]*
bir mehüñ gerdenine ḳol dolayup hāle gibi
cām-ı gül-gūnı **yaḳīnī** ele al lāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 30). [yaḳīnī,]*
yaḳīnī ḳāf-ı meşaḳḳatde ben de sīmurgın
büyüklenüp müteferrid geçinmesün ʿanḳā *(Gazel 3, Mısra 11). [yaḳīnī,]*
eṣer-i āh-ı **yaḳīnīʿyle** mülebbes oldı
lāciverdī görinür şimdi bütün baḥr u semā *(Gazel 4, Mısra 9). [yaḳīnīʿyle, -yle]*
sedd itdiler **yaḳīnīʿye** mey-ḫāne yolların
yā rab müyesser eyle sülūk-i reh-i ṣavāb *(Gazel 12, Mısra 11). [yaḳīnīʿye, -ye]*
rengīn ü nāzük eyle edāñı **yaḳīnīyā**
Vaṣf it lebin ʿubeydī gibi nükte-dān olup *(Gazel 16, Mısra 9). [yaḳīnīyā, -ya]*
ʿummān-ı eşke yoḳ yire ṭalma **yaḳīnīʿyā**
ol dürr-i pāki iletemez kimse der-kenār *(Gazel 26, Mısra 13). [yaḳīnīʿyā, -ya]*
ḫāl-i bāl-i **yaḳīnī-i** zārı
mū-be-mū zülf-i yār şerḥ eyler *(Gazel 29, Mısra 11). [yaḳīnī-i, -i]*
terk-i diyār ḳıldı **yaḳīnī-i** bī-mecāl
düşdi ṭarīḳ-ı miḥnete ġalṭān olup gider *(Gazel 32, Mısra 13). [yaḳīnī-i, -i]*
ālüfteñüz **yaḳīnī-i** āşüfte-dil gibi
şūrīde-i zamāne vü rüsvā-yı ʿālemüz *(Gazel 73, Mısra 13). [yaḳīnī-i, -i]*
yaḳīnīnüñ ʿaceb mi ʿaḳl u fikri tār-mār olsa
işitdüm ol perīnüñ zülfinüñ her tārı mār olmış *(Gazel 80, Mısra 9). [yaḳīnīnüñ, -nün]*
dimezdi bu resm üzre tekellüflü ġazeller
olmasa **yaḳīnī-i** suḫān-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 16). [yaḳīnī-i, -i]*
naẓar it ey ḳaşı yā cānına geçdi ġamzeñ
bu **yaḳīnīʿyi** helāk itmesün iġmāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 12). [yaḳīnīʿyi, -yi]*
künc-i ġurbetde **yaḳīnīʿyi** ḳoma zār u ẕelīl
yār olup düşmene gūş itme sözin ġayrılaruñ *(Gazel 114, Mısra 13). [yaḳīnīʿyi, -yi]*
kim-durur dir-iseñ ey şāh **yaḳīnī-i** gedā
sākin-i gūşe-i ġam muʿtekif-i künc-i melāl *(Gazel 117, Mısra 13). [yaḳīnī-i, -i]*
şemşīr-i ġamzesinden elüñ çek **yaḳīnīʿyā**
saña seni gerekse o dil-gīrden kesil *(Gazel 120, Mısra 9). [yaḳīnīʿyā, -ya]*

serdār-ı leşker-i ġam-ı ʿışḳ ol **yaḳīnīʿyā**
mansūr-veş çıḳup ser-i dār üzre ol be-nām *(Gazel 123, Mısra 9). [yaḳīnīʿyā, -ya]*
yaḳīnīʿye seg-i kūyuñ sifālin görmedüñ lāyıḳ
ḳulından iltifātın kesdi sulṭānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 9). [yaḳīnīʿye, -ye]*
virme ʿīşı **yaḳīnīʿyā** felege
diñle kim saña ḫūb pend itdüm *(Gazel 134, Mısra 9). [yaḳīnīʿyā, -ya]*
yaḳīnīʿye ʿaraḳ-rīz oldı dirler cümleten cismüñ
o ḫod yād eyleyüp hicrānı aġlar cümle cisminden *(Gazel 143, Mısra 15). [yaḳīnīʿye, -ye]*
ṭolaşur kākül-i miskīnüñe sevdā-zededür
dār-ı zülfüñde **yaḳīnīʿyi** ḳo ber-dār olsun *(Gazel 163, Mısra 12). [yaḳīnīʿyi, -yi]*
ʿaẕāb-ı dūzaḫ-ı ġamdan **yaḳīnīʿyi** kurtar
şefāʿat issi resūl ile āl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 13). [yaḳīnīʿyi, -yi]*
itdi pür-dāġ ten-i zerdi **yaḳīnī-i** gedā
ḫilʿat-i ʿışḳı emīrāne ser-ā-ser giydi *(Gazel 193, Mısra 9). [yaḳīnī-i, -i]*
cān revān eyler yolında sen mürüvvet kānınuñ
ḳılsa iḥsānuñ **yaḳīnīʿyi** nʿola iḥyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 10). [yaḳīnīʿyi, -yi]*
çeşm-i ümmīd-i **yaḳīnīʿyi** münevver ḳılduñ
dīde-i baḫtumı ḳılmışdı felek ḫvāb-ālūd *(Kaside 5, Mısra 35). [yaḳīnīʿyi, -yi]*

yaḳīnī-veş: Yakini gibi. (benzer).

yaḳīnī-veş vaṭan ṭutdum feżā-yı lā-mekānīde
ḳodum bu teng nāmı anda bir vāsiʿ mekān buldum *(Gazel 128, Mısra 11). [yaḳīnī-veş,]*

yaḳ-: *(*Aşığın gönlünü) yakmak.

ḫāli ġamıyla **yaḳdı** derūnumda tāze dāġ
ol ġonca ḫayra girdi uyandurdı bir çerāġ *(Gazel 87, Mısra 1). [yaḳdı, -dı]*

yaʿḳūb: Hz. Yakup Peygamber.

belā kenʿānʿınuñ ben ḥüzn-ile **yaʿḳūbʿuyam** gūyā
cemāl iḳlīminüñ sulṭān-ı bī-hem-tāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 7). [yaʿḳūbʿuyam, -uyam]*
mekānum külbe-i aḥzān olup çeşmüm ʿalīl oldı
belā **yaʿḳūbʿuyam** ben yūsuf-ı gül-pīrehensin sen *(Gazel 150, Mısra 8). [yaʿḳūbʿuyam, -uyam]*

yaʿḳūb-veş: Hz. Yakup (a.s.) gibi.

yaʿḳūb-veş gözüm nʿola ḳan aġlasa müdām
Çoḳ dem-durur o yūsuf-ı kenʿan görinmedi *(Gazel 190, Mısra 5). [yaʿḳūb-veş,]*

yāḳūt: Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte değerli bir taş; bu taştan yapılmış veya bu taşla süslenmiş şey II dudak.

ġoncalar seyr eylesem **yāḳūt-ı** laʿlüñden cüdā
çeşm-i cāna her biri bir laʿlden peykān olur *(Gazel 54, Mısra 5). [yāḳūt-ı,]*
pençe-i mercāna ger **yāḳūt-ı** laʿlüñsüz baḳam
çeşm-i ḫūn-bāra olur her şāḫı mīl-i āteşīn *(Gazel 155, Mısra 3). [yāḳūt-ı,]*

yāḳūt u zer: Yakut ve altın.

meyl-i **yāḳūt u zer** itsün ḫvāce-i dünyā-perest
ḳan-ıla ben laʿl idüp yaşum ruḫum zerd isterin *(Gazel 157, Mısra 3). [yāḳūt u zer,]*

yāḳūt-leb: Kırmızı dudaklı.

destüñ ey **yāḳūt-leb** yaşum silerken ḳan olur
baḥr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercān olur *(Gazel 54, Mısra 1). [yāḳūt-leb,]*

yalabu: Parlamak, parıldamak.

yalabur mihr-i ruḫuñ şöyle ki gözler ḳamaşur
felege gelmeye bir sencileyin meh-pāre *(Gazel 174, Mısra 5). [yalabur, -r]*

yalan dünyā: Gerçek olmayan, geçici, fâni olan dünya.

ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu **yalan dünyāyı** *(Müseddes 3, Mısra 6). [yalan dünyāyı, -yı]*
saña ısmarlamadılar bu **yalan dünyāyı**
ıı *(Müseddes 3, Mısra 13). [yalan dünyāyı, -yı]*
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu **yalan dünyāyı** *(Müseddes 3, Mısra 20). [yalan dünyāyı, -yı]*
saña ısmarlamadılar bu **yalan dünyāyı**
v *(Müseddes 3, Mısra 27). [yalan dünyāyı, -yı]*
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu **yalan dünyāyı** *(Müseddes 3, Mısra 34). [yalan dünyāyı, -yı]*

yalıñ yüz: Yüzü açık, aydınlık, parlak.

bir **yalıñ yüzlü** ḫūbdur tīġuñ
göñlüm anuñla sāde-pehlūdur *(Gazel 52, Mısra 9). [yalıñ yüzlü,]*

yalıñuz: Tek, sadece, yalnızca.

düşeyin sāye gibi yanuña ben
yalıñuz gezme sen güneş gibi tek *(Gazel 97, Mısra 10). [yalıñuz,]*

yalman: Bıçak, kılıç vb. kesici âletlerin kesen ve batan kısmı, ağzı veya ucu.

yalman-ı tīġı kesmedi ḳalbüñ şusuzluġın
sīr-āb ider mi teşne-i maḥrūrı hīç serāb *(Gazel 12, Mısra 9). [yalman-ı, -ı]*

yalmanı yalmanı: Yavaş yavaş, titrete titrete.

göreydi güstehem ḳabzamda ki şemşīr-i bürrānı
öñümde cān virürdi ḫavfdan **yalmanı yalmanı** *(Gazel 187, Mısra 2). [yalmanı yalmanı,]*

yan-: Çok ızdırap çekmek, büyük bir acı içinde olmak, çok üzülmek.

sofra-i vaṣlına irmezsem o şāh-ı keremüñ
ġam tenūrında yaḳīnī niçe bir **yanam** ben *(Gazel 145, Mısra 18). [yanam, -am]*
ẓulmeti rūşen ider şuʿle-i sūz-ı āhum
bezm-i fürḳatde **yanan** şemʿ-i şebistānam ben *(Gazel 145, Mısra 6). [yanan, -an]*
pür-āteş oldı şuʿle-i ʿışḳ-ıla dāġumuz
nār-ı ġam-ıla **yandı** söyünmiş çerāġumuz *(Gazel 69, Mısra 2). [yandı, -dı]*
ʿaceb ẓulm issidür ḥammām alur ḳoynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruḫuñla dāʿimā külḫan *(Gazel 143, Mısra 12). [yanarken, -ar, -ken]*
gül gibi her suḫanum ġayret-i firdevsī-durur
Dūzaḫ-ı reşkde **yansa** yiridür ḳalb-i ḥasūd *(Kaside 5, Mısra 32). [yansa, -sa]*
bād-ı āhum ne ʿaceb ger anı berbād itse
yanmadan nār-ı ġama oldı tenüm ḫākister *(Gazel 30, Mısra 4). [yanmadan, -madan]*
ṭutuşduñ āteş-i hecr-ile her şeb bezm-i fürḳatde
yeter **yanduñ** gel ey pervāne şemʿ-i encümenden geç *(Gazel 23, Mısra 6). [yanduñ, -du, -ñ]*
ya cemşiydʿüñ zamān-ı salṭanatda rūzgār-ıla
yanan ser-menzil-i ʿışretde laʿlīn şemʿdānıdur *(Gazel 46, Mısra 8). [yanan, -an]*
elif çek sīneme ey serv senden bir nişān ḳalsun
tenüñ nār-ı maḥabbet **yanmadan** ḫākister eylerse *(Gazel 161, Mısra 4). [yanmadan, -ma, -dan]*
cemāl-i şuʿle-i yāra göñül pervānesin **yandur**
maḥabbet şemʿini ey dil uyandur bir çerāġ olsun *(Gazel 162, Mısra 5). [yandur, -dur]*

yan: Beraber, beraberinde.

yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāye
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿarʿarı lerzān *(Gazel 138, Mısra 13). [yanuñca, -uñ, -ca]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāyeñ
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿarʿarı lerzān *(Kaside 3, Mısra 21). [yanuñca, -uñ, -ca]*
mecnūndan maḥabbetümi eksük añlama
yanumda artuḳ añma anı ey perī-ḫiṣāl *(Gazel 116, Mısra 10). [yanumda, -umda]*
fıstıḳī cāmeli bir servi görüp **yanumda**
düşmen-i rū-siyeh ol dem tünekīler giydi *(Gazel 193, Mısra 3). [yanumda, -umda]*
ḫançer-i ḫār-ıla ṣaḳın ki ider sīneñi çāk
gülüñ ey bülbül-i şūrīde **yanından** öte dur *(Gazel 40, Mısra 6). [yanından, -ı, -(n), -dan]*

yañа: Doğru, taraf.

bir merḥabāya cān ü dili al da sög bаña
senden **yañadur** ey boyu şimşād elüñ biri *(Gazel 200, Mısra 6). [yañadur, -dur]*
istimāʿ idüp o semteʿazmüñi ey meh-liḳā
başın alup gitdi dün ḫurşiyd maġribden **yañа** *(Gazel 5, Mısra 2). [yañа,]*

yāʿni: "Demek oluyor ki" anlamında bir bağlaç.

ʿışḳı bāṭıl añlayup ṭutmış riyā aṭvārını
ḥaḳḳı idrāk itdi **yaʿnī** zāhid-i nādānı gör *(Gazel 38, Mısra 6). [yaʿnī,]*

yanup yaḳıl-: Yanmak. || Çok sevmek, delice aşık olmak.

ṭolanur başına şevḳ-ıla rūşen ḳılmaġa sūzın
diler pervāne **yanup yaḳıla** şemʿ-i şebistāna *(Gazel 172, Mısra 8). [yanup yaḳıla,]*
ben ẕerreye hercāyīlik itdüñ niçe gündür
senden kime **yanup yaḳılayın** be hey āfet *(Gazel 19, Mısra 8). [yanup yaḳılayın, -ayın]*
başladuñ gün gibi ben ẕerreye hercāyīlige
kime **yanup yaḳılayın** be hey āfet senden *(Gazel 147, Mısra 8). [yanup yaḳılayın, -ayın]*

yap-: Etmek, yapmak; dönüştürmek.

cān murġı zülf-i pür-ġam-ı dildārı ḳıldı cāy
gūyā seḥāb içinde hümā **yapdı** āşiyān *(Gazel 140, Mısra 8). [yapdı, -dı]*
bir ḳaç ṭolu içüp yıḳılup gitmedin ʿadū
yapmaz o ġonca göñlümüzi ḥālümüz ḫarāb *(Gazel 11, Mısra 16). [yapmaz, -maz]*
göñül mülkini **yap** yap dest-i luṭfuñ eylesün maʿmūr
belā bünyādını ḳalbümde vīrān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 3). [yap,]*
göñül mülkini **yap** yap dest-i luṭfuñ eylesün maʿmūr
belā bünyādını ḳalbümde vīrān eyle sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 3). [yap,]*

yap yap: Yavaş yavaş, usul usul, sessizce.

yap yap saña teslīm ideyin naḳd-i ḥayātı
ey ḫançer-i ser-tīz-i nigār eyleme ḥiddet *(Gazel 19, Mısra 9). [yap yap,]*

yapış-: Tutmak, sarılmak, sıkıca yakalamak.

seni zār iden odur olma ḫaṭından ġamgīn
yüri ey āh yüri baḫt-ı siyehkāra **yapış** *(Gazel 81, Mısra 2). [yapış,]*
ne biter ellenilen verd-i ṭarīdan ey dil
bāġ-ı dehr içre biter her gül-i pür-ḫāra **yapış** *(Gazel 81, Mısra 8). [yapış,]*
ḳulpu destüñde ḳalur her neye el ṣunduñsa
geç hevādan yüri ey dil oñacaḳ kāra **yapış** *(Gazel 81, Mısra 4). [yapış,]*

yollaruñda didüm aġlamadan aʿmā oldum
didi ol serv-i revān ḳo beni dīvāra **yapış** *(Gazel 81, Mısra 6). [yapış,]*
aġzına niçün atılduñ varup ejderhānuñ
saña kim didi dilā kākül-i dildāra **yapış** *(Gazel 81, Mısra 10). [yapış,]*
güm ḳılan aḳluñı derbend-i maḥabbetde odur
zülfinüñ dāmenine ey dil-i āvāre **yapış** *(Gazel 81, Mısra 12). [yapış,]*
ṣanem-i deyr gibi yazılu şeydāñ olana
sāye-veş yirlere çalup dime dīvāra **yapış** *(Gazel 81, Mısra 14). [yapış,]*
ey yaḳīnī ġam-ı devr ayaġa ṣalarsa seni
mey-fürūşa varup ol pīr-i mededkāra **yapış** *(Gazel 81, Mısra 16). [yapış,]*

yār-: İkiye ayırmak, parçalamak.

yarayın seng-ile başın dimiş ol yār bana
başum ortaya ḳodum ḫidmete yarar olsun *(Gazel 163, Mısra 3). [yarayın, -a, -y, -ın]*

yār: Yar. 1. Sevgili, 2. esk. Dost , tanıdık.

ḥuzūrından ayırdı ʿışḳı **yāruñ** bī-ḥuzūr oldum
ṣoñında her ḥuzūruñ ey yaḳīnī bir belā vardur *(Gazel 51, Mısra 13). [yāruñ, -uñ]*
fiġān u āh u zār-ıla beni ayırdı **yārumdan**
kime āh ideyim bilmem hevā-yı rūzgārumdan *(Gazel 141, Mısra 1). [yārumdan, -um, -dan]*
sedd it çemen-i ḫaṭṭuñ-içün eşk-i revānum
hem cāna ṣafālar vire hem **yārı** temāşā *(Gazel 9, Mısra 8). [yārı, -ı]*
yaḳīnī çekmede derd-i firāḳı yā ola mı
Viṣāl-i **yār-ıla** mesrūr o ġam-güsār ʿaceb *(Gazel 14, Mısra 10). [yār-ıla, --ıla]*
ġam yimen ḫalḳ-ı cihān cümleten aġyār olsun
dōstlar dünyede **yārum** baña tek yār olsun *(Gazel 163, Mısra 2). [yārum, -um]*
iḫrām-ı ʿışḳı giy ḥarem-i kūy-ı **yāra** git
saʿy it ki kaʿbe ola her işde penāhumuz *(Gazel 71, Mısra 13). [yāra, -a]*
behrām ise de gūra ṣalar **yār-ı** ġārsuz
şol şeh ki āsitānı saʿādet-meʿābdur *(Gazel 44, Mısra 9). [yār-ı, --]*
dilde laʿl-i leb-i **yār** elde ṭolu cām-ı ṣafā
ey yaḳīnī baña beñzer ḳanı ṣāfī-meşreb *(Gazel 13, Mısra 11). [yār,]*
daḫı kemāl-i ḥüsn-ile ḫalḳa görinmedin
ebrū-yı **yāra** beñzemek ister hilāli gör *(Gazel 39, Mısra 6). [yāra, -a]*
cismüñ ġubārını yele vir dir-iseñ eger
gülzār-ı kūy-ı **yāra** yaḳīnī gibi irem *(Gazel 126, Mısra 20). [yāra, -a]*
devā ümīdin idüp derd-i **yāra** neyleyeyin
ölümden özge şifā yoḳ ne çāre neyleyeyin *(Gazel 160, Mısra 1). [yāra, -a]*
cemāl-i şuʿle-i **yāra** göñül pervānesin yandur
maḥabbet şemʿini ey dil uyandur bir çerāġ olsun *(Gazel 162, Mısra 5). [yāra, -a]*
yarayın seng-ile başın dimiş ol **yār** bana
başum ortaya ḳodum ḫidmete yarar olsun *(Gazel 163, Mısra 3). [yār,]*
bir nāvek-ile sīneme biñ revzen açdı **yār**
budur cihānda keşf ü kerāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 7). [yār,]*
ḫırāş-ı ḫāṭır-ı pür-ḫār-ı **yār** mı diyeyin
ḥarāret-i ciger-i tābdār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 1). [yār,]*
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı **yār** mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 5). [yār,]*
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı **yār** mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 11). [yār,]*
hḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı **yār** mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 25). [yār,]*
ṣorarlar-ısa nedür ḥāl-i ḳalb-i nālānum
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı **yār** mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 32). [yār,]*
reh-güẕār-ı **yārdan** ayırma ḫāk-i cismüñi
sālik-i rāh-ı ḫudā iseñ yaḳīnī yol budur *(Gazel 53, Mısra 9). [yārdan, -dan]*
cān naḳdine metāʿ-ı viṣālin virürse **yār**
kim almaz anı kim bu ḳadar rāygān ola *(Gazel 6, Mısra 5). [yār,]*

geçen gün rāst gelüp **yār** iltifāt itdi bu nāçīze
Yaḳīnī şād oldı eyledi o merḥabādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 9). [yār,]*
nihāl-i ḳāmet-i mevzūn-ı **yāra** öykünmiş
ne alçaḳ olduġını bildüñüz mi ṭūbāʿnuñ *(Gazel 102, Mısra 7). [yāra, -a]*
cemālüñ göricek yāruñ niçe cān virmesün ʿāşıḳ
be hey **yār** ādem öldürür anuñ bu ḥüsn-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 8). [yār,]*
seni yād eylemezse **yār** ṭañ mı
yanında dilberüñ yād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 5). [yār,]*
ʿarz eyledi seyrümde cemālin baña yūsuf
seyr üzre idüm gibi gelür **yārı** temāşā *(Gazel 8, Mısra 4). [yārı, -ı]*
kūyında döküp gözyaşını nāleler itdüm
üyürken o **yārı** gice efġānum uyardı *(Gazel 184, Mısra 8). [yārı, -ı]*
itdi eşküm dil-i sengīnine **yāruñ** teʿsīr
gelmeye ʿāleme bir böyle müeʿssir kevkeb *(Gazel 13, Mısra 9). [yāruñ, -uñ]*
şimşād ḥadden aşurı serv-i sehī ḳaşīr
yāruñ nihāl-i ḳaddine baḳ iʿtidāli gör *(Gazel 39, Mısra 12). [yāruñ, -uñ]*
aġlamazdum gerdişüñden ey felek bir kez beni
cürʿa-veş bezminde **yāruñ** ḫāke yeksān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 4). [yāruñ, -uñ]*
yāruñ dehānı vaṣfın ider yoḳ benüm gibi
esrār-ı ġaybı keşf idemez degme ḫurde-dān *(Gazel 140, Mısra 9). [yāruñ, -uñ]*
muġber olduñ hem perīşān-rūzgār ey gird-bād
zülf-i **yāruñ** ʿāşıḳ-ı şūrīde-ḥāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 10). [yāruñ, -uñ]*
faṣl-ı şitā-yı fürḳat çün āḫir oldı ey dil
yāruñ bahār-ı ḥüsnin vaṣf eyle yaza başla *(Gazel 170, Mısra 8). [yāruñ, -uñ]*
cemālüñ göricek **yāruñ** niçe cān virmesün ʿāşıḳ
be hey yār ādem öldürür anuñ bu ḥüsn-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 7). [yāruñ, -uñ]*
yār olmazsa muʿāvin neme yarar şevket
ṭutalum kim diyeler yarıcuñ allāh baña *(Gazel 7, Mısra 3). [yār,]*
zār oldum idüp **yār** ile aġyārı temāşā
ṣan eyledi bülbül gül ile ḫārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 1). [yār,]*
dehān-ı **yār** içün virdüm ḳarār u ṣabrumı bāda
egerçi yoḳ yire geçdüm yaḳīnī cümle varumdan *(Gazel 141, Mısra 11). [yār,]*
iderken şīvelerle nāzlarla **yār** reftārı
ne cānı var kim ide serv-i nā-hem-vār reftārı *(Gazel 188, Mısra 1). [yār,]*
dükenmeye elemüm ḥaşre dek beyān olsa
ḥikāyet-i ġam-ı hicrān-ı **yār** mı diyeyin *(Müseddes 2, Mısra 18). [yār,]*
şevḳ-ı mihr-i ruḫ-ı **yār-ıla** semāʿ eyler çarḫ
bī-ḳarār oldı dönüp ʿāşıḳ-ı ser-gerdāna *(Gazel 173, Mısra 9). [yār-ıla, -ıla]*
ḥāl-i bāl-i yaḳīnī-i zārı
mū-be-mū zülf-i **yār** şerḥ eyler *(Gazel 29, Mısra 12). [yār,]*
metāʿ-ı ʿömrümüzi urdı ayaġa hicrān
Yaḳīnī **yār** yanında revācumuz yoḳdur *(Gazel 47, Mısra 10). [yār,]*
cüst ü cū itmesün mi anı yaşum
ḳāmet-i **yār** serv-i dil-cūdur *(Gazel 52, Mısra 14). [yār,]*
gülşen-i kūy-ı **yārda** yoḳ baña hem-zebān olur
bülbülem ey yaḳīnī ben bencileyin hezār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 11). [yārda, -da]*

yār idin-: Sırdaş, dost edinmek.

yār idin kendüñe bir rind-i ḳadeḥ-peymāyı
dime āḫir nicʿola ḫāl-i dil-i rüsvāyı *(Müseddes 3, Mısra 3). [yār idin,]*

yār ol-: Yakın olmak, meyl etmek.

ey yaḳīnī reh-i cünūnı ḳoma
ʿaḳla **yār olma** kim sefāhetdür *(Gazel 62, Mısra 16). [yār olma,]*

yār ol-: Sevgili, dost olmak.

felek kişiye **yār olmaz** güzellik ber-ḳarār olmaz
bu ʿālem pāyidār olmaz ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 15). [yār olmaz,]*
işleri gün gibi rūşen buña hem-vār olmaz
en ḥaḳīḳatlisi üç gün birine **yār olmaz** *(Müseddes 1, Mısra 32). [yār olmaz,]*
ġam yimen ḫalḳ-ı cihān cümleten aġyār olsun
dōstlar dünyede yārum baña tek **yār olsun** *(Gazel 163, Mısra 2). [yār olsun,]*
künc-i ġurbetde yaḳīnīʿyi ḳoma zār u ẕelīl
yār olup düşmene gūş itme sözin ġayrılaruñ *(Gazel 114, Mısra 14). [yār olup,]*

yara-: Layık olmak, uygun olmak.

gönderse baña tīrini ol ḳaşı kemānum
Zaḫm-ı dil-i ṣad-pāreme bir pāre **yarardı** *(Gazel 184, Mısra 4). [yarardı, -r, -dı]*

yāra düş-: Aşık olmak.

ṣabā sevdā-yı zülf-i **yāra düşmiş** bī-ḳarār olmış
yeler oñmaz benüm gibi perīşān-rūzgār olmış *(Gazel 79, Mısra 1). [yāra düşmiş,]*

yaramaz: Faydasız, boş, gereksiz.

ḳurtuldı vücūduñ **yaramaz** ġuṣṣalarından
mülk-i ʿademe gitdi yaḳīnī eyü vardı *(Gazel 184, Mısra 9). [yaramaz,]*

yārān: Arkadaşlar, dostlar II şâirler.

ṣunmadın destüñe sāḳī-i ecel peymāne
ṣadr-ı mey-ḫāneye **yārān-ıla** geç rindāne *(Müseddes 3, Mısra 24). [yārān-ıla, -ıla]*
ḳatılmaz ecel daʿvete geldükçe dile ġam
ḥācet degül e ṣoḥbet-i **yārāna** tekellüf *(Gazel 91, Mısra 8). [yārāna, -a]*
vardum segān-ı kūyın aradum ṣoḳaḳ ṣoḳaḳ
yā rab ne ḥikmet oldı ki **yārān** görinmedi *(Gazel 190, Mısra 12). [yārān,]*
irişdi göklere nāleyle āh u efġānum
ʿıyādete gelicek ben zaʿīfe **yārānum** *(Müseddes 2, Mısra 30). [yārānum, -um]*

yarar ol-: Yakışmak, uygun olmak.

yarayın seng-ile başın dimiş ol yār baña
başum ortaya ḳodum ḫidmete **yarar olsun** *(Gazel 163, Mısra 4). [yarar olsun, -sun]*

yaraş-: Uygun düşmek, münasip, yakışmak.

ḳıldı zībālıġınuñ zīverin efzūn üsküf
yaraşur giyse o laʿl-i lebi mey-gūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 2). [yaraşur, -ur]*
yürütmez şīve-i ḳadd-i bülendüñ naḫli gülşende
yaraşur olsa nāmuñ ey şeker-güftār reftārī *(Gazel 188, Mısra 6). [yaraşur,]*

yār-ı ġār: Mağara dostu II Hz. Muhammed (s.a.s) Mekke'den Medine'ye hicreti sırasında müşriklerden gizlenmek için üç gün süreyle kaldığı Sevr Mağarası'nda Hz. Ebu Bekir, peygamberin yoldaşı olmuştur.

ḫālüñe eyler ser-i zülfüñ zenaḫdānuñda meyl
ṭālib olmaz mı kişi ʿālemde **yār-ı ġāra** hīç *(Gazel 24, Mısra 10). [yār-ı ġāra,]*

yarıcuñ: Sevgili için.

yār olmazsa muʿāvin neme yarar şevket
ṭutalum kim diyeler **yarıcuñ** allāh baña *(Gazel 7, Mısra 4). [yarıcuñ,]*

yarın: Gelecek, ilerideki zaman.

yarınuñ issi var ey dil ṣaḳın itme iḥmāl
ʿīş u nūş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı *(Müseddes 3, Mısra 11). [yarınuñ,]*

yaş: Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, göz yaşı.

yaşum seyl olmaġa bir serv-i ḫōş-reftār olur bāʿiş
ciger ḳan olmaġa ol laʿl-i şekker ḫār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 1). [yaşum, -um]*
ṭāliʿüm naḥs gözüm **yaşlu** sitārem düşkün
itmedük nesne mi var çarḫ-ı sitem-ḫvāh baña *(Gazel 7, Mısra 9). [yaşlu, --lu]*
meyl-i yāḳūt u zer itsün ḫvāce-i dünyā-perest
ḳan-ıla ben laʿl idüp **yaşum** ruḫum zerd isterin *(Gazel 157, Mısra 4). [yaşum, -(u)m]*
yaḳīnī eyleyelden **yaşumı** bir laʿl-leb deryā
dönüpdür her müjem ḳan-ıla yir yir ṣāḫ-ı mercāna *(Gazel 171, Mısra 13). [yaşumı, -(u)m, -ı]*
rūd iken gözlerümüñ **yaşını** teskīn itdüñ
itdügüm dem ayaġuñ ṭopraġına ʿarż-ı dürūd *(Kaside 5, Mısra 23). [yaşını, -ı, -n, -ı]*
cüst ü cū itmesün mi anı **yaşum**
ḳāmet-i yār serv-i dil-cūdur *(Gazel 52, Mısra 13). [yaşum, -(u)m]*
destüñ ey yāḳūt-leb **yaşum** silerken ḳan olur
baḥr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercān olur *(Gazel 54, Mısra 1). [yaşum, -(u)m]*
ġubār-ālūde dil seyl-āb-veş ṭurmaz aḳar **yaşum**
göz açdurmaz yaġar bārān-ı ġam ḥālüm mükedderdür *(Gazel 61, Mısra 3). [yaşum, -(u)m]*
ruḫum zer gibi zerd idüp **yaşum** al eyleyensin sen
baña hep reng-iden ey sīm-ten dildār sensin sen *(Gazel 150, Mısra 1). [yaşum, -(u)m]*
ḫastalar ḥālin bilmezsin gözümüñ **yaşın** silmezsin
derdüme devā ḳılmazsın ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 9). [yaşın, -ı, -n]*
al oldı dest-i yār silerken gözüm **yaşın**
ḳıldı bu reşk pençe-i mercānı münfaʿil *(Gazel 120, Mısra 7). [yaşın, -ı, -n]*

yaş aḳıd-: Gözyaşı dökmek, ağlamak.

zārılıḳlarla semāʿ eyleyüben **yaş aḳıdur**
girye vü nālede ey dil baña beñzer ṭōlāb *(Gazel 10, Mısra 9). [yaş aḳıdur,]*

yas ṭut-: Çok üzülmek, yasa bürünmek, matem tutmak.

her ḫāra ṭaḳıl gül gibi ben iñleyin bülbül gibi
yas ṭutayın sünbül gibi ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 14). [yas ṭutayın, -ayın]*

yasaġ: Yasak II engel.

eger bir ḳāmeti çeng ise def gibi gerer gögsin
bu ḳānūnı gider şāhum meye niçe **yasaġ** olsun *(Gazel 162, Mısra 4). [yasaġ,]*

yaşdanuban: Yaslanmak, dayanmak, kendine yastık edinmek.

eşigüñ **yaşdanuban** ey ṣaçı leylī her şeb
ṣanma kim ʿāşıḳ-ı mecnūnuñı yabanda yatur *(Gazel 56, Mısra 5). [yaşdanuban,]*

yaşıl: Sarıyla mavinin karışımından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renk.

nūr-ı aḥmed ṣan ider sündüs-i aḫzarda mekān
ya **yaşıl** cāme giyen ḫızr-ı muʿallāsın sen *(Gazel 149, Mısra 6). [yaşıl,]*
ḳızıl **yaşıl** dütünüm oldı çarḫa peyveste
felekde ḳavs-i ḳuzaḥ ṣanma ey hilāl-ebrū *(Gazel 168, Mısra 3). [yaşıl,]*

yaşum gibi: Gözyaşım gibi.

ṭarīḳ-ı ʿışḳa girüp ḫalḳdan nihān olayın
diyār-ı ġurbete **yaşum gibi** revān olayın *(Gazel 154, Mısra 2). [yaşum gibi,]*

yat-: Belirli bir yöne doğru eğilmek.

niçe bir bāġda **yata** ayaġuñ
Daḫı ey serv āzād olmaduñ mı *(Gazel 186, Mısra 3). [yata, -a]*
ḫasta-ḥāl oldı göñül tāb-ı teb-i hecrüñle
pister-i ġamda **yatur** derdüñ-ile tep tenhā *(Gazel 2, Mısra 4). [yatur, -ur]*

yatur-: Bir şeyin içinde üzerinde bulunmak. Orada var olmak, II. Boylu boyunca uzanmak.

ʿaks-i zülf ü ḳad-i bālāsı dil ü cānda **yatur**
Naḳşı yā ḳaşlarınuñ dīde-i giryānda **yatur** *(Gazel 56, Mısra 1). [yatur,]*
ʿaks-i zülf ü ḳad-i bālāsı dil ü cānda **yatur**
Naḳşı yā ḳaşlarınuñ dīde-i giryānda **yatur** *(Gazel 56, Mısra 2). [yatur,]*
çāre-sāzum şu ḳadar atdı ḳamış oḳlarını
göñlüm ol şīre dönüpdür ki neyistānda **yatur** *(Gazel 56, Mısra 4). [yatur,]*
eşigüñ yaṣdanuban ey ṣaçı leylī her şeb
ṣanma kim ʿāşıḳ-ı mecnūnuñı yabanda **yatur** *(Gazel 56, Mısra 6). [yatur,]*
ser-i zülfüñde ḳalup dil ḫaṭuña meyl itmez
evvel-i şeb nerede gelse ġarīb anda **yatur** *(Gazel 56, Mısra 8). [yatur,]*
şiken-i zülfi şikest ola nʿola dildāruñ
Muttaşıl pertev-i ḫūrşiyd-i dıraḫşānda **yatur** *(Gazel 56, Mısra 10). [yatur,]*
mār-ı zülfiyle ḳaşı tīġı ṭılısm olmış aña
genc-i ʿışḳı o cüvānuñ dil-i vīrānda **yatur** *(Gazel 56, Mısra 12). [yatur,]*
der-i dilberde ḳalup derdüñe dermān umma
ey yaḳīnī saña yir yoḳ niçe der-mānde **yatur** *(Gazel 56, Mısra 14). [yatur,]*
bīmār gözlerin güne ḳarşu **yatur** görüp
üstine gerdi ḳaşları bir miskī sāyebān *(Gazel 140, Mısra 3). [yatur,]*

yay-: Açmak, açıp yaymak.

anı mehtāb eylemiş germiyyet-i mihr-i ruḫuñ
perr ü bālin **yaymış** ey meh nitekim şehbāz zülf *(Gazel 88, Mısra 16). [yaymış, -mış]*

yaz-: (Bir söz veya düşünceyi) Belli işâret ve harflerle bir yere geçirmek // Yazıya geçirmek, yazı ile anlatmak.

nūr-ı ruḫuñda ṣanma belürdi ḫaṭ-ı ġubār
bir sīm levḥa **yazdı** ḳazā sūre-i duḫān *(Gazel 140, Mısra 6). [yazdı, -dı]*
ḫaṭṭuñı gördükçe ʿaḳlum aldurursam vechi var
levḥ-i ḫaddüñde **yazılmış** innehū siḥrun mübīn *(Kaside 2, Mısra 42). [yazılmış, -ıl, -mış]* yazdı oḳuña
ḳudret-i ṣunʿ u kemāli gör
Baḳ rūy-ı yāra āyine-i ẕüʿl-celāli gör *(Gazel 39, Mısra 1). [yazdı, -dı]*
şerḥ-i sübḥānelleẕī esrā **yazar** ḫaṭṭ-ı ruḫuñ
leyle-i miʿrācʿdur zülf-i siyehkāruñ hemīn *(Kaside 2, Mısra 35). [yazar, -ar]*
ḥırz-ı īmān ḫaṭṭ-ı rūyuñ ḥırz-ı cān ḫaṭṭ-ı lebüñ
yazdı anı ehl-i ʿışḳ içün kirāmen kātibīn *(Kaside 2, Mısra 28). [yazdı, -dı]*

yaz: Yaz mevsimi.

faṣl-ı şitā-yı fürḳat çün āḫir oldı ey dil
yāruñ bahār-ı ḥüsnin vaṣf eyle **yaza** başla *(Gazel 170, Mısra 8). [yaza, -a]*

yazıl-: Alın yazısı bağlamında hakkında karar verilmek.

şeb-i fiṭraṭda ġam-ı zülfi **yazılmış** başa
bu keşākeşlere ṣabr eyle dilā itme cedel *(Gazel 118, Mısra 9). [yazılmış, -mış]*

yazılu: Yazılı, yazılmış olan.

ṣanem-i deyr gibi **yazılu** ṣeydāñ olana
sāye-veş yirlere çalup dime dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 13). [yazılu,]*

yazuḳ: Acınma, üzüntü ifade eden bir söz.

ṣalmaġa gerdenüñe zülfümi **yazuḳ** dir-iseñ
ḳo bu teşvīşi benüm boynuma cānā o vebāl *(Gazel 117, Mısra 9). [yazuḳ,]*

yedi: I. Yedi sayı sıfatı. II. Yedi kat sema, gökyüzü.

ey yaḳīnī **yedi** iḳlīmi ararsa zāhid
künc-i mey-ḫāne gibi gūşe-i vaḥdet bulmaz *(Gazel 66, Mısra 13). [yedi,]*

yed-i beyzā: Musa Aleyhisselâm'ın mu'cize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eli. Bu tabir mecaz olarak keramet ve hârikulâde haller ve meziyetler hakkında kullanılır.

ṣanma cismüñle güzeldür **yed-i beyzā** ancaḳ
ḫāl-i hindū da güzel ol siyeh ebrū da güzel *(Gazel 119, Mısra 5). [yed-i beyzā,]*
ḳamaşur lemʿa-i envāruña gözler baḳamaz
Berḳ urur nūr-ı ruḫuñ reşk-i **yed-i beyzāsın** *(Gazel 151, Mısra 8). [yed-i beyzāsın,]*

yeksân: Bir, beraber, birlikte.

egerçi ẓāhiren ben ẕerre-veş ḫāk-ile **yeksānam**
ḥaḳīḳat āsumānında velī mihr-i dıraḫşānam *(Gazel 124, Mısra 1). [yeksānam, -am]*

yeksân: Aynı seviyede olmak II Yıkılıp yerle bir olmak.

sāye-veş ḫāk-ile **yeksān** iden üftādeleri
şīvelerle ṣalınan ḳadd-i ḫırāmānuñdur *(Gazel 50, Mısra 5). [yeksān,]*

yeksān ol-: Aynı olmak, bir olmak, benzer olmak.

evc-i rifʿatde aña olmaġ-ıla hem-sāye
ebr-i nīsān-ıla **yeksān ola** mı pāye-i dūd *(Kaside 5, Mısra 16). [yeksān ola,]*

yel: Rüzgar, yel II talih, yazgı, kader.

ḫāk olup ġamla ġubār-ı reh-i cānān olalı
götürür taḫtumı **yel** ṣanki süleymānʿam ben *(Gazel 144, Mısra 12). [yel,]*

yele vir-: Heba etmek, boşa harcamak, savurmak.

cismüñ ġubārını **yele vir** dir-iseñ eger
gülzār-ı kūy-ı yāra yaḳīnī gibi irem *(Gazel 126, Mısra 19). [yele vir,]*
bād-ı āhum **yele virdi** güllerüñ evrāḳını
câme-i gül-gūn-ıla raḫş üzre cevlānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 13). [yele virdi,]*

yem: Deniz. II Hakikat denizi.

gerekse berḳ-ı ʿacūl eylesün biñ istiʿcāl
rażīʿ-i dāye-i pür-cūd ü mürvetüñ **yem** ü kān *(Kaside 1, Mısra 38). [yem,]*

yem-i fürḳat: Ayrılık denizi.

ʿışḳ hādīdür **yem-i fürḳatde** çekme ıẕṭırāb
ey yaḳīnī ḥamdülillāh ḫızr-ı ḫōş-dem bundadur *(Gazel 43, Mısra 11). [yem-i fürḳatde, -de]*

yemīn ḳıl-: Yemin etmek. Allah'ı veya mukaddes bir şeyi anarak ant içmek; bir kimseden, kendisince kutsal şeyleri öne sürüp bir şeyi yapması veya yapmamasını istemek.

o gülüñ **ḳıldı** benefşe ḫaṭ-ı sebzine **yemīn**
gūşmāl itse ʿaceb mi anı gülşende şimāl *(Gazel 117, Mısra 3). [yemīn ḳıldı, -dı]*

yeʿs: Ümitsizlik, elem, keder.

ġam-ı hicrān-ıla cümle gezeyin **yeʿs** ü ḥırmānī
dilā ser-rişte-i ümmīdüñ el virmek müyesserdür *(Gazel 61, Mısra 5). [yeʿs,]*

yetme-: Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmamak.

āh idüp didüm aña gūşuña nālem **yetmez**
gūş idüp didi o gül-ruḫ yeter efġān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 13). [yetmez, -mez]*

yeter: "Kâfi gelsin, yeter artık! ".

ṭutuşduñ āteş-i hecr-ile her şeb bezm-i fürḳatde
yeter yanduñ gel ey pervāne şemʿ-i encümenden geç *(Gazel 23, Mısra 6). [yeter,]*
āteşine sīne-i sūzānumuñ ṣu sepmege
devletüñde iki çeşm-i eşk-bārum var **yeter** *(Gazel 36, Mısra 4). [yeter,]*
ʿārife bir gül **yeter** dirler benüm daḫı dilā
gülsitān-ı dehrde bir gül-ʿiẕārum var **yeter** *(Gazel 36, Mısra 6). [yeter,]*
bir de sen şıma bu göñlüm şīşesin ey baġrı ṭaş
seng-i ṭaʿnından ʿadūnuñ inkisārum var **yeter** *(Gazel 36, Mısra 8). [yeter,]*
cism-i bārīküm pür itdi dāġlarla her elif
ey yaḳīnī bir nihāl-i berg ü bārum var **yeter** *(Gazel 36, Mısra 10). [yeter,]*
āh idüp didüm aña gūşuña nālem yetmez
gūş idüp didi o gül-ruḫ **yeter** efġān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 14). [yeter,]*
ṣalma derbend-i ġama eyle der-i vaṣlı güşād
yeter it zār beni rūḥ-ı revānum fetḥī *(Gazel 194, Mısra 8). [yeter,]*
yeter bu deñlü beyān eyledüñ ʿale'l-icmāl
duʿālar eyle o şeh-i kişver-i feżāʿile kim *(Kaside 1, Mısra 77). [yeter,]*
ḳays ʿibret **yeter** a gitmeyelüm yabana
seyr-i ṣaḥrā-yı cünūn itmege meyl itme dilā *(Gazel 2, Mısra 7). [yeter,]*
şehlerüñ zer-keş otaġına baş egmem zīrā
yeter āhum şereri ḫayme vü ḫārgāh bāña *(Gazel 7, Mısra 6). [yeter,]*
neylerem nāyı ten-i zerd ü nizārum var **yeter**
naġme-i berbaṭṭ gerekmez āh ü zārum var **yeter** *(Gazel 36, Mısra 2). [yeter,]*
yoḳ mı ey ẓālim ü bī-dād meded sende amān
kaʿbe-i cānı **yeter** ẓulm-ile vīrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 8). [yeter,]*
ey yaḳīnī ġam-ı ʿışḳ ādemi mecnūn eyler
ḳays ʿibret **yeter** a gitmeyelüm yabana *(Gazel 173, Mısra 14). [yeter,]*
terk-i nām eyledi diyü bizi bed-nām itmeñ
neng-ile nām **yeter** bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 6). [yeter,]*
biz ṣu vālī-dil ü vālā-himemüz kim zāhid
ʿarş-ı aʿlāya **yeter** bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 8). [yeter,]*
külāh-ı cem saña ey sākin-i sarāy-ı sürūr
yeter baña seg-i kūyı sifāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 4). [yeter,]*
ṭālib-i sīm ü zer olma ġam-ı dünyāyı çeküp
yeter a naḳd-i sirişküñle bu rūy-ı zerdüñ *(Gazel 109, Mısra 6). [yeter a,]*
neylerem nāyı ten-i zerd ü nizārum var **yeter**
naġme-i berbaṭṭ gerekmez āh ü zārum var **yeter** *(Gazel 36, Mısra 1). [yeter,]*

yetiş-: Erişmek, ulaşmak. II Anlamak, idrak etmek, nail olmak.

ġam pisterinde derd-ile cān virmedin **yetiş**
ey cān ṭabībi ḥāl-i dil-i bī-mecāli gör *(Gazel 39, Mısra 3). [yetiş,]*
gitdi mihrüñle ḳarārum meded ey iki gözüm
zerre-veş ḫāk-i meẕelletde **yetiş** oldum ḫōr *(Gazel 40, Mısra 10). [yetiş,]*

gel **yetiş** leşker-i şādīyle meded nuṣret ḳıl
ceyş-i ġam aldı beden burcunı cānum feṯḥī *(Gazel 194, Mısra 3). [yetiş,]*

yi-: Ağızda çiğneyerek yutmak, yemek.

yiyen esrār-ı ġam-ı ḥasreti lā-yaʿḳıl olur
nicʿolur hecr-ile cānum aña ḥayrānam ben *(Gazel 145, Mısra 3). [yiyen, -y, -en]*

yig: *1.* daha iyi, üstün. 2. Kuvvetli, baskın.

baña der-māndelik ḳapuñda derbān olmadan **yigdür**
lebüñ yādına ölmek vāṣıl-ı cān olmadan **yigdür** *(Gazel 58, Mısra 1). [yigdür, -dür]*
baña der-māndelik ḳapuñda derbān olmadan **yigdür**
lebüñ yādına ölmek vāṣıl-ı cān olmadan **yigdür** *(Gazel 58, Mısra 2). [yigdür, -dür]*
cihānda mālik olmaḳ vaṣlına bir yūsuf-ı ḥüsnüñ
ʿazīz-i ʿālem olup mıṣrʿa sulṭān olmadan **yigdür** *(Gazel 58, Mısra 4). [yigdür, -dür]*
ruḫuñçün ḫār-ı hicrānuñla bülbül gibi zār olmaḳ
baña ey ġonca-leb gül gibi ḫandān olmadan **yigdür** *(Gazel 58, Mısra 6). [yigdür, -dür]*
ḳarīn olmaḳ saña ey ḳaddi ṭūbā bāġ-ı kūyuñda
cinānda hem-nişīn-i ḥūr u rıḍvān olmadan **yigdür** *(Gazel 58, Mısra 8). [yigdür, -dür]*
olup kūy-ı ḫarābātuñ gedāsı cām-ı cem nūş it
bu cā vü salṭanat cemşiyd-i devrān olmadan **yigdür** *(Gazel 58, Mısra 10). [yigdür, -dür]*
seg-i kūyuñ sifālin başa almaḳ āsitānuñda
giyüp faġfūr tācın çīnʿe ḫāḳān olmadan **yigdür** *(Gazel 58, Mısra 12). [yigdür, -dür]*
segān-ı kūyuñ içre ḫōr olup şāhum ḥaḳīr olmaḳ
ʿulüvv-i manṣıb-ıla reşk-i aḳrān olmadan **yigdür** *(Gazel 58, Mısra 14). [yigdür, -dür]*
zülāl-i laʿl-i cān-baḫşını nūş idüp şafā bulmaḳ
Yaḳīnī neşʿe-dār-ı āb-ı ḥayvān olmadan **yigdür** *(Gazel 58, Mısra 16). [yigdür, -dür]*

yıḳ-: Bozmak, dağıtmak, viran etmek.

ey ḥālümi o ẓālim ile bilmek isteyen
ẓulm-ile **yıḳdı** göñlümi ḥālüm ḫarābdur *(Gazel 45, Mısra 6). [yıḳdı, -dı]*
yüregümi kebāb itdüñ **yıḳup** göñlüm ḫarāb itdüñ
çün benden ictināb itdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 5). [yıḳup, -(u)p]*

yıḳıl-: Devrilmek, çökmek, dağılmak.

leb-i laʿlüñle tenhā sözlerüm var cām-ı mey içse
Yıḳılsa bir yaña aġyārdan olsa cüdā meclis *(Gazel 77, Mısra 10). [yıḳılsa, -sa]*
yıḳılsam ṭañ mıdur serhōş olup cām-ı mey-i ġamdan
kim oldı bezm-i vaṣluñ gibi cānā bī-baḳā meclis *(Gazel 77, Mısra 11). [yıḳılsam, -sa, -m]*
ey göñül veh ki seni seyl-i fenā itdi ḫarāb
Yıḳılup ḫāne-i ṣabrum gibi vīrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 6). [yıḳılup, -up]*

yıḳılup git-: Yok olup gitmek.

bir ḳaç ṭolu içüp **yıḳılup gitmedin** ʿadū
yapmaz o ġonca göñlümüzi ḥālümüz ḫarāb *(Gazel 11, Mısra 15). [yıḳılup gitmedin, -din]*

yıḳma: (Gönül) yıkmak II (gönül) kırmak.

yapma göñlini her dem aġyāruñ
ḫāṭırın **yıḳma** ʿāşık-ı zāruñ *(Gazel 105, Mısra 2). [yıḳma,]*

yılan: Sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan, yılan.

ġılāf-ı sīnede eglendi tīġ-ı ʿuryānuñ
ininde uyḳuya varmış **yılana** beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 4). [yılana, -a]*

ġılāf-ı sīnede eglendi tīġ-ı ʿuryānuñ
ininde uyḳuya varmış **yılana** beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 8). [yılana, -a]*

yıldız: Yıldız; şans, talih, baht.

anuñ devrinde batdı **yıldızı** her māh-ruḫsāruñ
güzellik burcunuñ mihr-i cihān-ārāsıdur yūsuf *(Gazel 89, Mısra 3). [yıldızı, -ı]*
yaḳīnī necm-i eşküm gibi oldı **yıldızum** düşkün
Uşandum mihri yoḳ hercāyī āfet meh-liḳālardan *(Gazel 142, Mısra 9). [yıldızum,]*

yıldızum düşkün: Insanların bir olaydan, büyüden ya da nazardan oldukça çabuk etkilenmek.

benem ol baḫtsuz kim **yıldızum düşkün** gözüm giryān
dil-i maḥzūnumı şād itmedi hīç bir zamān ṭāliʿ *(Gazel 86, Mısra 3). [yıldızum düşkün, -kün]*

yine: "Bir daha, tekrar, her zaman olduğu gibi" anlamına gelen zarf.

al giydüñ ḳanı inṣāf nedür ey ḫūnī
ġamze-i mestüñe uyduñ **yine** mi ḳan itdüñ *(Gazel 110, Mısra 10). [yine,]*
ḳara çul giydürür-ise yiridür āh baña
giymiş ol baḥr-ı leṭāfet **yine** māvī kemḫā *(Gazel 4, Mısra 2). [yine,]*
diḳḳatle didi bilüñe bir naẓm-ı dür-niṣār
itdi yaḳīnī māmelekin **yine** der-miyān *(Gazel 140, Mısra 14). [yine,]*
nʿola ger murġ-ı zār-ısam **yine** bāz-ı hümā-ṣaydam
niçe ʿanḳā gibi ḳuşlar uçurdum murġzārumdan *(Gazel 141, Mısra 3). [yine,]*
olup **yine** eṣer-i bād-ı feyz-baḫş ʿayān
ḥayāt-ı nev bulup ezhār açdılar aʿyān *(Kaside 3, Mısra 1). [yine,]*
mühr idüp ʿaks-i leb-i yārı süleymān **yine**
her perī-peykeri efsūn ile teshīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 5). [yine,]*
dehenüñdür var-ısa teng şekerden nāzük
ʿārızuñdur **yine** pālūde-i terden nāzük *(Gazel 99, Mısra 2). [yine,]*
yine verd-i ruḫına bir lebi cān-perverdüñ
ṣad-hezār āh-ıla ey bülbül-i dil cān virdüñ *(Gazel 109, Mısra 1). [yine,]*

yir: 1. Ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey, zemin.

yakīnī ḳuluñdan ḳaçduñ yüzi ṣuyın **yire** ṣaçduñ
baġrında şerḥalar açduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 17). [yire, -e]*
ṣanem-i deyr gibi yazılu şeydāñ olana
sāye-veş **yirlere** çalup dime dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 14). [yirlere, -ler, -e]*

2. Yer, mekan. II Âşığın bulunduğu yer.

dūd-ı āhum yiridür tutsa yaḳīnī felegi
itdi bir şemʿ-i şeb-ārā **yirümi** nār-ı cefā *(Gazel 2, Mısra 14). [yirümi, -(ü)m, -i]*
bīmār ḫāṭırın ṣora gel ey ṭabīb-i cān
kim fürḳat eyledi **yirümi** pister-i helāk *(Gazel 96, Mısra 4). [yirümi, -(ü)m, -i]*
sen felekde **yirümi** ḳadr-ile berter ḳılduñ
ber-murād itmedi firdevsīʿyi sulṭān maḥmūd *(Kaside 5, Mısra 33). [yirümi, -(ü)m, -i]*
çāh iderler **yirüñi** bir luʿb-ıla yūsuf-miṣāl
ʿāḳıl-ısañ ḳılma iḫvān ile bir ān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 7). [yirüñi, -üñ, -i]*
bir **yirde** ḫāk ḳıl beni ey rūzgār kim
nāz-ıla gāh o serv-i ḫırāmān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 7). [yirde, -de]*
işitdi āsitānuñda türāb olduġumı cānā
ṣabā ḳomadı bir zerre eṣer **yirde** ġubārumdan *(Gazel 141, Mısra 8). [yirde, -de]*
seyr itmege ʿizāruñı ey māh bī-niḳāb
yüz **yirde** ḫāke düşdi şitābından āfitāb *(Gazel 12, Mısra 2). [yirde, -de]*
dil ḳucamaz miyānını yoḳ **yire** cüst ü cū ḳılur
būs-ı dehānı muḥtemel līkin o daḫı var yoḳ *(Gazel 95, Mısra 9). [yire, -e]*

yir it-: İz bırakmak; iyice yerleşmek; yer tutmak.

ṣan ser-i serv-i revān üzre **yir itmiş** nergis
geşt-i bāġ itse giyüp ol ḳad-i mevzūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 9). [yir itmiş,]*

yir yir: Yer yer, ara ara.

gerdenüñ üzre ʿanberīne midür
yā ḫam-ı kākülüñ midür **yir yir** *(Gazel 29, Mısra 8). [yir yir,]*
ol māhuñ ey yaḳīnī irem diyü kūyına
yir yir revāḳ-ı ʿarşa kemend atdı nāleler *(Gazel 33, Mısra 10). [yir yir,]*
kenār-ı cūyda **yir yir** görinen lāleler ṣanmañ
Yaḳīnīʿnüñ ḫabāb-ı eşk-i çeşm-i ḫūn-feşānıdur *(Gazel 46, Mısra 15). [yir yir,]*
degül encüm ḫalāṣ olmaġa baḫtum ẓulmet-i şebden
felekde āteş-i āhum yaḳar **yir yir** meşāʿildür *(Gazel 59, Mısra 6). [yir yir,]*
boynuma **yir yir** girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 9). [yir yir,]*
şerḥ itmege ne çekdügümi ḳadd-i yār içün
yir yir elifler oldı tenümde zebān-ı ḥāl *(Gazel 116, Mısra 6). [yir yir,]*
yaḳīnī eyleyelden yaşumı bir laʿl-leb deryā
dönüpdür her müjem ḳan-ıla **yir yir** ṣāḫ-ı mercāna *(Gazel 171, Mısra 14). [yir yir,]*
dökerse taḫta-i remle izüñ tozın remmāl
şihāb elif bedeninde nücūm **yir yir** dāġ *(Kaside 1, Mısra 60). [yir yir,]*
açıldı çīnī sifāl içre aḳ ḳaranfiller
degül felekdeki **yir yir** kevākib-i raḫşān *(Kaside 3, Mısra 24). [yir yir,]*
boynuma **yir yir** girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 13). [yir yir,]*

yir yoḳ: Gerek yok, mahal yok.

der-i dilberde ḳalup derdüñe dermān umma
ey yaḳīnī saña **yir yoḳ** niçe der-mānde yatur *(Gazel 56, Mısra 14). [yir yoḳ,]*

yirden yire çal-: Çok hırpalamak, acınacak duruma düşürmek, zor durumlarda bırakmak.

ruḫı yanında o servüñ güli **yirden yire çal**
ey ṣabā gülleri bülbül gözine ḫār eyle *(Gazel 180, Mısra 5). [yirden yire çal,]*
yanuñca kendüyi **yirden yire çalar** sāyeñ
ṣalınsa şīve ile ḳāmet-i ḫırāmānuñ *(Gazel 102, Mısra 3). [yirden yire çalar,]*
yanuñca kendüyi **yirden yire çalar** sāye
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿarʿarı lerzān *(Gazel 138, Mısra 13). [yirden yire çalar,]*
yanuñca kendüyi **yirden yire çalar** sāyeñ
hevā-yı ḳāmetüñ itdükçe ʿarʿarı lerzān *(Kaside 3, Mısra 21). [yirden yire çalar,]*

yiridür: "layıktır, uygundur, münasiptir" anlamında kullanılan bir söz.

dūd-ı āhum **yiridür** tutsa yaḳīnī felegi
itdi bir şemʿ-i şeb-ārā yirümi nār-ı cefā *(Gazel 2, Mısra 13). [yiridür,]*
ḳara çul giydürür-ise **yiridür** āh baña
giymiş ol baḥr-ı leṭāfet yine māvī kemḫā *(Gazel 4, Mısra 1). [yiridür,]*
cürʿa gibi **yiridür** olsam ayaḳ ṭopraġı
düşmeyen ayaġa çün pāye-i rifʿat bulmaz *(Gazel 66, Mısra 5). [yiridür,]*
yiridür nuṭḳa gelürse leb-i şekker-şikenüñ
cāme-i sebz-ile bir ṭūṭī-i gūyāsın sen *(Gazel 149, Mısra 9). [yiridür,]*
irerse devlet-i pā-būs-ı yāra bir ʿanḳā
yiridür olsa ġubār āsitān-ı dilberde *(Gazel 178, Mısra 8). [yiridür,]*
başına her gün anuñ **yiridür** irerse zevāl
egerçi farż-ıdı bu kim zamān-ı māzīde *(Kaside 1, Mısra 31). [yiridür,]*

gül gibi her suḫanum ġayret-i firdevsī-durur
Dūzaḫ-ı reşkde yansa **yiridür** ḳalb-i ḥasūd *(Kaside 5, Mısra 32). [yiridür,]*
yiridür ey yüzi gül güş iderseñ efġānum
ki bāġ-ı naẓma benem bülbül-i bülend-elḥān *(Kaside 6, Mısra 51). [yiridür,]*
alsa beyāż otaġa o meh-çihre başına
baş egse **yiridür** aña mihr-i felek-mesīr *(Gazel 37, Mısra 4). [yiridür,]*

yirine: Başka bir şeyin yerini almak üzere.

serīr-i rifʿate geçdi oturdı **yirine** cānum
maʿārif taḫtına ol ḫusrev-i ferruḫ-liḳā geldi *(Gazel 191, Mısra 7). [yirine,]*

yiryüzi: Yeryüzü.

baġladı **yiryüzini** eşk gökleri āh-ı pür-şerer
āh ki bāġ-ı kūyuña varmaġa iḳtidār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 7). [yiryüzini, -n, -i]*

yoġ: Bulunmayan, mevcut olmayan (şey).

nişānı **yoġ-idi** rez duḫterinüñ bāġ-ı ʿālemde
şarāb-ı cām-ı vaḥdet birle serḫōş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 7). [yoġ-idi, -idi]*
irşād-ı pīr-ile degül-imiş cünūn-ı ḳays
leylāʿyı sevmede **yoġ-imiş** anda iḫtiyār *(Gazel 26, Mısra 8). [yoġ-imiş, --imiş]*
vaṣf-ı bī-ḥaddüñi taʿrīf degüldür ḥaddüm
yoġ-imiş kişver-i efżālüñe eṭrāf u ḥudūd *(Kaside 5, Mısra 30). [yoġ-imiş, --imiş]*

yoġ ol-: Yok olmak.

gül ḫaddüñe mensūb geçer revnaḳı budur
yoġ olsun ider ġonca özin aġzuña nisbet *(Gazel 19, Mısra 12). [yoġ olsun,]*

yoḫsa: "Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

vech-i pāküñde olan āba teşebbüh ḳılmış
Yoḫsa bī-vech büt-i çīnʿe dimezler maʿbūd *(Kaside 5, Mısra 8). [yoḫsa,]*

yoḳ: Bulunmaya, mevcut olmayan (şey).

ney gibi nāle vü āh it didi ol şāh baña
nāleye **yoḳ** mededüm neyleyeyin āh baña *(Gazel 7, Mısra 2). [yoḳ,]*
bāġ-ı cihānda ḳaddüñe beñzer nihāl **yoḳ**
serv-i sehīde meyl idicek iʿtidāl **yoḳ** *(Gazel 94, Mısra 1). [yoḳ,]*
ḥaḳīḳat üzre cihān içre bir muṣāḥib **yoḳ**
meger ki sōfī gibi ḫalvet içre ṣoḥbet idem *(Gazel 125, Mısra 7). [yoḳ,]*
yoḳ-durur ġayrı güzellerde ḥaḳīḳatde eşer
sevme şehrī güzeli ger meh-i tābān ise de *(Müseddes 1, Mısra 25). [yoḳ-durur, -durur]*
yoḳdur yaḳīnī ḥaḳḳ-ı edāda saña naẓīr
ḥaḳḳā budur ki her ġazelüñ ʿāşıḳānedür *(Gazel 57, Mısra 11). [yoḳdur, -dur]*
sürūr-ı cāh-ıla hīç ibtihācumuz **yoḳdur**
şeh-i diyār-ı ġamuz taḫt u tācumuz **yoḳdur** *(Gazel 47, Mısra 1). [yoḳdur, -dur]*
sürūr-ı cāh-ıla hīç ibtihācumuz **yoḳdur**
şeh-i diyār-ı ġamuz taḫt u tācumuz **yoḳdur** *(Gazel 47, Mısra 2). [yoḳdur, -dur]*
şuʿāʿ-ı āh-ıla ḫum-ḫānemüz olur rūşen
dimeñ ki şām-ı belāda sirācumuz **yoḳdur** *(Gazel 47, Mısra 8). [yoḳdur, -dur]*
bizüm ẕevḳ-ı safā-yı ʿāleme muʿtādumuz **yoḳdur**
anuñçün sālik-i rāh-ı fenāyuz zādumuz **yoḳdur** *(Gazel 48, Mısra 1). [yoḳdur, -dur]*
bizüm ẕevḳ-ı safā-yı ʿāleme muʿtādumuz **yoḳdur**
anuñçün sālik-i rāh-ı fenāyuz zādumuz **yoḳdur** *(Gazel 48, Mısra 2). [yoḳdur, -dur]*
dil-i meyyāldendür zārumuz her serve meyl eyler
bizüm ol ẓālim-i bī-dāddan feryādumuz **yoḳdur** *(Gazel 48, Mısra 4). [yoḳdur, -dur]*

vücūd-ı muṭlaḳuñ mihri şuʿāʿından şeref bulduḳ
ḫudānuñ ġayrıdan bir ẕerre istimdādumuz **yoḳdur** *(Gazel 48, Mısra 8). [yoḳdur, -dur]*
ḥaḳīḳat gencine mālik bizüz bu mülk-i fānīde
bizüm vīrānelikden kārumuz ābādumuz **yoḳdur** *(Gazel 48, Mısra 10). [yoḳdur, -dur]*
ṣafā-yı ḳalbi yoḳluḳda bulup ṭutduḳ fenā semtin
sebük-bāruz bu rāh-ı pür-ḫaṭarda zādumuz **yoḳdur** *(Gazel 48, Mısra 12). [yoḳdur, -dur]*
yaḳīnī bil bunı tecrīd-ile tevḥīde irdüñse
Yaḳīnī cevher-i ferdüz bizüm efrādımuz **yoḳdur** *(Gazel 48, Mısra 14). [yoḳdur, -dur]*
kem iden naḳd-i ḥayātuñ dehenümdür dirsin
Nuṭḳa **yoḳ** ṭāḳati bir vālih ü ḥayrānuñdur *(Gazel 49, Mısra 8). [yoḳ,]*
senüñ gibi cefā-cū nāz-perver dil-rübā **yoḳdur**
benüm gibi belā-keş eşigüñde biñ gedā vardur *(Gazel 51, Mısra 5). [yoḳdur, -dur]*
vādī-i ʿışḳa ḥadd ü ġāyet **yoḳ**
cümle eṭrāfı tīh-i ḥayretdür *(Gazel 62, Mısra 13). [yoḳ,]*
mirʿāt-ı ḫaddi var iken ol māh-ṭalʿatuñ
ḫūrşiyd-i çarḫ-ı cārīye **yoḳdur** nigāhumuz *(Gazel 71, Mısra 6). [yoḳdur, -dur]*
mey-i laʿl-i revān-baḫşuñ gibi **yoḳ** ḥaẕẕ-ı rūḥānī
ʿacebdür zāhid itmez böyle cām-ı cān-fezādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 7). [yoḳ,]*
bāġ-ı cihānda ḳaddüñe beñzer nihāl **yoḳ**
serv-i sehīde meyl idicek iʿtidāl **yoḳ** *(Gazel 94, Mısra 2). [yoḳ,]*
pīr-i muġān naṣīḥatini tut mey al ele
vāʿıẕ sözini fikr ider olsañ meʿāl **yoḳ** *(Gazel 94, Mısra 6). [yoḳ,]*
ḳaddüñ miṣāli bulmadı şimşād imtiyāz
laʿl-i lebüñ nümūnesi āb-ı zülāl **yoḳ** *(Gazel 94, Mısra 8). [yoḳ,]*
lutfuñ anuñ ẕuhūrına olsa nʿola ẕahīr
şāhum yaḳīnī gibi bir ehl-i kemāl **yoḳ** *(Gazel 94, Mısra 10). [yoḳ,]*
mevc-i belāya uġraduḳ fülk-i dile ḳarār **yoḳ**
baḥr-ı firāḳa āh kim dāʿire vü kenār **yoḳ** *(Gazel 95, Mısra 1). [yoḳ,]*
mevc-i belāya uġraduḳ fülk-i dile ḳarār **yoḳ**
baḥr-ı firāḳa āh kim dāʿire vü kenār **yoḳ** *(Gazel 95, Mısra 2). [yoḳ,]*
zerd-i ruḫum görüp o gül vaʿde-i vaṣl ider velī
Faṣl-ı ḫazānda görinen düşlere iʿtibār **yoḳ** *(Gazel 95, Mısra 4). [yoḳ,]*
görmese nāṣıḥin eger eglenimez mürīd olan
pīr-i muġānı görmedüm aġların iḫtiyār **yoḳ** *(Gazel 95, Mısra 6). [yoḳ,]*
baġladı yiryüzini eşk gökleri āh-ı pür-şerer
āh ki bāġ-ı kūyuña varmaġa iḳtidār **yoḳ** *(Gazel 95, Mısra 8). [yoḳ,]*
dil ḳucamaz miyānını **yoḳ** yire cüst ü cū ḳılur
būs-ı dehānı muḫtemel līkin o daḫı var **yoḳ** *(Gazel 95, Mısra 9). [yoḳ,]*
gülşen-i kūy-ı yārda **yoḳ** baña hem-zebān olur
bülbülem ey yaḳīnī ben bencileyin hezār **yoḳ** *(Gazel 95, Mısra 11). [yoḳ,]*
gülşen-i kūy-ı yārda **yoḳ** baña hem-zebān olur
bülbülem ey yaḳīnī ben bencileyin hezār **yoḳ** *(Gazel 95, Mısra 12). [yoḳ,]*
yoḳdur ṣadefçe raġbetüm ey laʿl-leb velī
dürr-i kelāmum işiden añlar ne cevherem *(Gazel 126, Mısra 9). [yoḳdur, -dur]*
tenüñ ḳoyup ʿazmi o rāh-ı pür-ḫaṭardan kārbān ḳalsun
benüm gibi yoluñda ṭoġrı **yoḳ** çün biñde bir ʿāşıḳ *(Gazel 161, Mısra 2). [yoḳ,]*
ḫayālī beg ṭutalum ʿīsī-i devrān-ımış ammā
kelām-ı rūḥ-baḫşum birle **yoḳ** baḫs itmege cānı *(Gazel 187, Mısra 6). [yoḳ,]*
sen meleksüz yanuma gelse perī-peykerler
ḫūr olsa daḫı **yoḳdur** nigerānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 14). [yoḳdur, -dur]*

yoḳ mı: " Yok mu ? " soru ifadesi.

az mıdur yoḳsa bahā-yı leb-i laʿlüñ çoḳ mı
be hey āfet biricik söyleye aġzuñ **yoḳ mı** *(Beyit 1, Mısra 2). [yoḳ,]*
yoḳ mı ey ẓālim ü bī-dād meded sende amān
kaʿbe-i cānı yeter ẓulm-ile vīrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 7). [yoḳ mı,]*
meded öldürdi bizi ġamze-i ġammāzlaruñ
Yoḳ mı pāyānı begüm şīvelerüñ nāzlaruñ *(Gazel 107, Mısra 2). [yoḳ mı,]*

yoḳ yire: Gereği yokken, hiç bir neden bulunmadığı halde.

ʿāşıḳlara miyānuñ-içün çekme ḫançerüñ
ḫavf eylerin ki ortada **yoḳ yire** ḳan ola *(Gazel 6, Mısra 4). [yoḳ yire,]*
ʿummān-ı eşke **yoḳ yire** ṭalma yaḳīnīʿyā
ol dürr-i pāki iletemez kimse der-kenār *(Gazel 26, Mısra 13). [yoḳ yire,]*
dehān-ı yār içün virdüm ḳarār u ṣabrumı bāda
egerçi **yoḳ yire** geçdüm yaḳīnī cümle varumdan *(Gazel 141, Mısra 12). [yoḳ yire,]*

yoḳluḳ: Yokluk, yok olma, fena fillah.

ṣafā-yı ḳalbi **yoḳluḳda** bulup ṭutduḳ fenā semtin
sebük-bāruz bu rāh-ı pür-ḫaṭarda zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 11). [yoḳluḳda, -da]*

yol:1. Yol, istikamet.

reh-güẕār-ı yārdan ayırma ḫāk-i cismüñi
sālik-i rāh-ı ḫudā iseñ yaḳīnī **yol** budur *(Gazel 53, Mısra 10). [yol,]*
sedd itdiler yaḳīnīʿye mey-ḫāne **yolların**
yā rab müyesser eyle sülūk-i reh-i ṣavāb *(Gazel 12, Mısra 11). [yolların, -la*
rāst gelse **yolda** ʿahd itmişdi ṭurmaġa velī
gitdi ol serv-i revānum ṭurmadı iḳrāra hīç *(Gazel 24, Mısra 7). [yolda, -da]*
geldi **yolumda** var-ımış ey dil ne çāre var
rāh-ı belāda gözyaşı ʿummān olup gider *(Gazel 32, Mısra 9). [yolumda, -um, -da]*
tenüñ ḳoyup ʿazmi o rāh-ı pür-ḫaṭardan kārbān ḳalsun
benüm gibi **yoluñda** ṭoġrı yoḳ çün biñde bir ʿāşıḳ *(Gazel 161, Mısra 2). [yoluñda, --(u)ñ, --da]*
gelmesün bu dergehe cānını ḳurbān itmeyen
ḫānḳāh-ı sırr-ı ʿışḳuñ **yolu** var erkānı var *(Gazel 28, Mısra 4). [yolu, -u]*
dāġ-ı ʿışḳuñla tenüm pürdür cemālüñ özlerin
cism-i zārum cümleten çeşm oldı **yollar** gözlerin *(Beyit 2, Mısra 2). [yollar, -lar]*
gelmeyüp **yola** döker ḳan o ḫarāmī ġamzeñ
meẕhebinde meger olmış dem-i ʿuşşāḳ ḥelāl *(Gazel 117, Mısra 11). [yola, --a]*
geldükçe rāst **yolda** ṭurup almadı selām
ṭurmaz cefā ider yürür ol serv-i ḫōş-ḫırām *(Gazel 123, Mısra 1). [yolda,]*

2.Uğruna, uğrunda.

yollaruñda didüm aġlamadan aʿmā oldum
didi ol serv-i revān ḳo beni dīvāra yapış *(Gazel 81, Mısra 5). [yollaruñda, -lar, -un, -da]*
oldı **yoluñda** āh-ıla çoḳ ʿāşıḳuñ ġubār
seyr it ne toz ḳoparsa gerek daḫı rūzgār *(Gazel 26, Mısra 1). [yoluñda, --(u)ñ, --da]*
cān virenler **yoluñda** derdüñle
lebüñi cān içün bedel didiler *(Gazel 34, Mısra 23). [yoluñda, --(u)ñ, --da]*
minnet-durur ölmek **yoluña** başa vü cāna
yoluñda geçer ʿāşıḳ olan cān u serinden *(Gazel 148, Mısra 9). [yoluña, -uña]*
yolında ẕerre-veş raḳḳāş idüp bu ben hevādārın
ḳarār u ṣabrum aldı rāḥat-ı cānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 7). [yolında, -ı, -(n)da]*
minnet-durur ölmek yoluña başa vü cāna
yoluñda geçer ʿāşıḳ olan cān u serinden *(Gazel 148, Mısra 10). [yoluñda, --(u)ñ, --da]*
cān revān eyler **yolında** sen mürüvvet kānınuñ
ḳılsa iḥsānuñ yaḳīnīʿyi nʿola iḥyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 9). [yolında, -ı, -(n)da]*
ḳıldı **yoluma** öl diyü cānāne tekellüf
cānını virüp dil didi cānā ne tekellüf *(Gazel 91, Mısra 1). [yoluma, -um, -a]*
ġubār-ı cismi berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında ol perīnüñ raḳṣ iden dīvāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 6). [yolında, -ı, -(n)da]*
ġubārumı ḳılayın gird-bād-veş berbād
yolında tā ki ḳılam ol perī-ruḫuñ tek ü dev *(Gazel 166, Mısra 6). [yolında, -ı, -(n)da]*
şāhum yaḳīnī gibi **yoluñda** ḳoduḳ seri
rāh-ı belāda düşmen-i bed-kīşden ne bāk *(Gazel 96, Mısra 13). [yoluñda, -uñ, -da]*

yā **yoluñda** ḫāk olan ʿāşıḳlaruñ ervāḥıdur
kim hevāñ-ıla ururlar raḳş cānānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 7). [yoluñda, -u, -n, -da]*
bulmaġa feyz rāh-ı ḥarābāta sālik ol
bu **yolda** żāyiʿ olmaz emek isteyen bulur *(Gazel 55, Mısra 4). [yolda, -da]*
yolında ḳılsa felek kāşki ġubār beni
ḳılaydı raḫş-ıla pā-māl o şeh-süvār beni *(Gazel 199, Mısra 1). [yolında,]*

yoldaşı ol-: Yoldaşı olmak, yardımcısı olmak.

yoldaşı oldı çünki dilüñ seng-i rāh-ı yār
ṭurma yaḳīnī ʿazmüñi rāh-ı hüdāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 11). [yoldaşı oldı, -dı]*

yoluña öl-: Yolunda, uğrunda ölmek.

öldi yoluña birbirine baḳmadı diller
ḥācet degül imiş şaf-ı rindāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 9). [yoluña öldi, -di]*

yu-: Temizlemek, yıkamak.

yur āb-ı ʿafv anı ne ḳadar olsa cürmümüz
Şefḳat ḳılursa ol şeh-i bende-nüvāzumuz *(Gazel 72, Mısra 11). [yur, -r]*

yuḥyiʿl-mevtā: "Ölüleri diriltir" mealinde Hacc suresinin 6. ayetinden iktibas edilmiştir.

dem-i cān-baḫş-ıla ben mürdeyi eyler iḥyā
şerḥ ider leblerüñi āyet-i **yuḥyiʿl-mevtā** *(Gazel 1, Mısra 2). [yuḥyiʿl-mevtā,]*

yum-: Kısarak kapamak, sıkarak kapalı duruma getirmek.

cān gözin açup **yum** gözüñi seyr-i ṣuverden
ey dil idegör ʿālem-i esrārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 13). [yum,]*
biri birine girerler ḫāk-i rāhuñ üstine
gözlerüm **yumduḳca** eyler ṣanma müjgān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 4). [yumduḳca, -dukca]*

yūsuf: Güzelliğiyle meşhur Hz. Yusuf (a.s.). İsrailoğullarından Yakub peygamberin oğlu.

ʿarz eyledi seyrümde cemālin baña **yūsuf**
seyr üzre idüm gibi gelür yārı temāşā *(Gazel 8, Mısra 3). [yūsuf,]*
leṭāfet bāġınuñ serv-i semen-sīmāsıdur **yūsuf**
melāḥat gülşeninüñ bülbül-i zībāsıdur **yūsuf** *(Gazel 89, Mısra 1). [yūsuf,]*
leṭāfet bāġınuñ serv-i semen-sīmāsıdur **yūsuf**
melāḥat gülşeninüñ bülbül-i zībāsıdur **yūsuf** *(Gazel 89, Mısra 2). [yūsuf,]*
anuñ devrinde batdı yıldızı her māh-ruḫsāruñ
güzellik burcunuñ mihr-i cihān-ārāsıdur **yūsuf** *(Gazel 89, Mısra 4). [yūsuf,]*
cemālüñde görinen lemʿa-i nūr-ı ḫudā ḥaḳḳı
ḳaşuñ ʿīd-i ḍuḥānuñ ġurre-i ġarrāsıdur **yūsuf** *(Gazel 89, Mısra 6). [yūsuf,]*
belā kenʿānʿınuñ ben ḥüzn-ile yaʿḳūbʿuyam gūyā
cemāl iḳlīminüñ sulṭān-ı bī-hem-tāsıdur **yūsuf** *(Gazel 89, Mısra 8). [yūsuf,]*
yaḳīnī gülşen-i ʿışḳında ben bir bülbül-i zāram
Leṭāfet mışrınuñ ṭūṭī-i şekker-ḫāsıdur **yūsuf** *(Gazel 89, Mısra 10). [yūsuf,]*
gördüm ol **yūsuf-ı** gül-pīreheni vāḳıʿada
uyanup eyledügüm nāleyi taʿbīr idemem *(Beyit 5, Mısra 1). [yūsuf-ı,]*
āh kim baġlandı dil zülf-i perīşānuñ görüp
düşdi göñlüm **yūsufʿı** çāh-ı zenaḫdānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 2). [yūsufʿı, -ı]*
çāh-ı ġam olsa gözlerüm ne ʿaceb
görmedüm **yūsufʿı** çü rüʿyāda *(Gazel 169, Mısra 10). [yūsufʿı, -ı]*

yūsuf-ı gül-pīrehen: Gül gömlekli Yusuf.

mekānum külbe-i aḥzān olup çeşmüm ʿalīl oldı
belā yaʿḳūbʿuyam ben **yūsuf-ı gül-pīrehensin** sen *(Gazel 150, Mısra 8). [yūsuf-ı gül-pīrehensin,]*
irmedüm vaṣlına ol **yūsuf-ı gül-pīrehenüñ**
gerçi kim muʿtekif-i külbe-i aḥzānam ben *(Gazel 144, Mısra 7). [yūsuf-ı gül-pīrehenüñ,]*

yūsuf-ı ḥüsn: Güzellik Yûsuf'u.

ḫarīdār olma naḳd-i cān-ıla her **yūsuf-ı ḥüsne**
Yaḳīnī hecri yād it aṣṣı itmez ṣoñ peşīmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 9). [yūsuf-ı ḥüsne, -e]*
cihānda mālik olmaḳ vaṣlına bir **yūsuf-ı ḥüsnüñ**
ʿazīz-i ʿālem olup mıṣrʿa sulṭān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 3). [yūsuf-ı ḥüsnüñ,]*

yūsuf-ı kenʿan: Kenan ilinin Yusuf'u. / Hz. Yusuf.

yaʿḳūb-veş gözüm nʿola ḳan aġlasa müdām
Çoḳ dem-durur o **yūsuf-ı kenʿan** görinmedi *(Gazel 190, Mısra 6). [yūsuf-ı kenʿan,]*

yūsuf-ı mıṣr: Mısırda olan Yusuf.
ḳulı olsam ʿaceb mi vālīnüñ
yūsuf-ı mıṣr-ı ḥüsn ü behcetdür *(Gazel 63, Mısra 4). [yūsuf-ı mıṣr-ı,]*
yūsuf-ı mıṣr-ı ḥüsn ü behcetsin
nʿola olsam senüñ ḫarīdāruñ *(Gazel 106, Mısra 3). [yūsuf-ı mıṣr-ı,]*
āsumānī giyer ol burc-ı cemālüñ māhı
ġusl içün nīlʿe girer **yūsuf-ı mıṣrī** gūyā *(Gazel 4, Mısra 4). [yūsuf-ı mıṣrī,]*

yūsuf-liḳā: Yusuf yüzlü. II Güzel yüzlü sevgili.

ḫāk-i pāyuñ cevherin alduḳca naḳd-i eşk-ile
çeşmüm ey **yūsuf-liḳā** ṣan keffe-i mīzān olur *(Gazel 54, Mısra 8). [yūsuf-liḳā,]*

yūsuf-miṣāl: Yusuf peygamber gibi.

çāh iderler yirüñi bir luʿb-ıla **yūsuf-miṣāl**
ʿāḳıl-ısañ ḳılma iḫvān ile bir ān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 7). [yūsuf-miṣāl,]*

yūsuf-şiyem: Yusuf huylu.

ḥızır-liḳā vü süleymān-bisāṭ āṣaf-ṣaf
sikender-āyet ü **yūsuf-şiyem** kelīm-benān *(Kaside 6, Mısra 6). [yūsuf-şiyem,]*

yüce: Ulu, büyük, yüce, yüksek.

bir şāhbāz-ı ʿālem-i lāhūtuz ey gönül
Çarḫ-ı berīnden **yücedür** cilvegāhumuz *(Gazel 70, Mısra 4). [yücedür, -dür]*

yümn: Meymenet, uğurluluk ve bereket.

bu feth ü nuṣreti bulmazdı mihr-i ʿālem-gīr
o şehden olmasa ger **yümn** ü himmet ü iḳbāl *(Kaside 1, Mısra 16). [yümn,]*

yüreg: Aşk ve sevginin kaynağı, gönül, kalp.

yüregümi kebāb itdüñ yıḳup gönlüm ḫarāb itdüñ
çün benden ictināb itdüñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 5). [yüregümi, -üm, -i]*
ayırma ġoncasını gülşenüñ nihālinden
ḳoparma **yüregini** ʿandelīb-i nālānuñ *(Gazel 102, Mısra 6). [yüregini, -i, -n, -i]*
urur **yüreklere** āteş bu naẓm-ı ʿālem-sūz
belī pür-āteş olur ḥasb-ı ḥāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 15). [yüreklere, -ler, -e]*

tīġ-i firāḳ-ıla **yüregüm** rīze rīzedür
şemşīr-i ḥasret-ile dilüm oldı çāk çāk *(Gazel 96, Mısra 9). [yüregüm, -üm]*
ṣanma girdābdur oynar **yüregi** ey dür-i pāk
ẕeḳanuñ çāhına gönli düşeli ʿummānuñ *(Gazel 103, Mısra 5). [yüregi, -i]*
alduñsa tīrüñi nʿola mecrūḥ sīneden
peykānlaruñ **yürekdedür** ey ḳaşı yā hele *(Gazel 179, Mısra 4). [yürekdedür, -dür]*

yüri-: "Yürü, haydi" anlamında teşvik sözü, devam et, ilerle.

var tevbe ḳıl yaḳīnī **yüri** her gün āhdan
kūyında her gün āh-ımış ancaḳ günāhumuz *(Gazel 71, Mısra 15). [yüri,]*
deşt ü sahrāda hırām it **yüri** ey kebg-i derī
cilveler ʿişveler it zīveri ol deşt ü derüñ *(Gazel 114, Mısra 7). [yüri,]*
yüri ol ġamzesi ḫūn-rīze cān vir ḳayd-ı tenden geç
şehīd-i ʿışḳ ol ey ʿuryān olan gönlüm kefenden geç *(Gazel 23, Mısra 1). [yüri,]*
seni zār iden odur olma ḫaṭından ġamgīn
yüri ey āh **yüri** baḫt-ı siyehkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 2). [yüri,]*
seni zār iden odur olma ḫaṭından ġamgīn
yüri ey āh **yüri** baḫt-ı siyehkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 2). [yüri,]*
ḳulpu destüñde ḳalur her neye el ṣunduñsa
geç hevādan **yüri** ey dil oñacaḳ kāra yapış *(Gazel 81, Mısra 4). [yüri,]*
pāk-dāmān ol **yüri** ālūde olma ser-keş ol
sāyelerle ḳılma ey serv-i ḫırāmān iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 11). [yüri,]*
ṣafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri saʿy it dilā almaġa ʿömr-i bī-vefādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 4). [yüri,]*
evc-i iḳbāle hümāsın **yüri** pervāz eyle
himmet ü nuṣret ola her yañadan bāl ü perüñ *(Gazel 114, Mısra 5). [yüri,]*
yüri var kūy-ı yāra āh iderek
göresin belki luṭfını giderek *(Gazel 97, Mısra 1). [yüri,]*
geldükçe rāst yolda ṭurup almadı selām
ṭurmaz cefā ider **yürür** ol serv-i ḫōş-ḫırām *(Gazel 123, Mısra 2). [yürür, -r]*

yürüt-: Bir yerden başka bir yere götürmek.

yürütmez şīve-i ḳadd-i bülendüñ naḫli gülşende
yaraşur olsa nāmuñ ey şeker-güftār reftārī *(Gazel 188, Mısra 5). [yürütmez, -mez]*

yüşr: Kolaylık.

feryād ḳılma keşmekeş-i ʿışḳdan dilā
her ʿusrda iki **yüsr** bu bürhān degül midür *(Gazel 60, Mısra 8). [yüsr,]*

yüz: "Yüz" sayı sıfatı.

sīm ü zer ümīdiyle ḫarīdār ararlar
itdüm niçe **yüz** şāhid-i bāzārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 10). [yüz,]*
ṭutarsın yüze el her gün idüp **yüz** dürlü fettānlıḳ
elüñden dād be hey kāfir ki gün görmez müselmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 1). [yüz,]*
kāşki kaʿbe kapuñda eylesem **yüz** biñ niyāz
her nefesde nūr-ı dīdāruñ temennā eylesem *(Gazel 127, Mısra 9). [yüz,]*
bulımaz ehl-i ḫarābātuñ bir ednā pāyesin
ṣōfī-i ṣad-sāle **yüz** kez olsa ṣāḥib-erbaʿīn *(Gazel 155, Mısra 8). [yüz,]*
seyr itmege ʿiẕāruñı ey māh bī-niḳāb
yüz yirde ḫāke düşdi şitābından āfitāb *(Gazel 12, Mısra 2). [yüz,]*
şuʿarā sen ġazāl-i sermeste
nice **yüz** tāze ter ġazel didiler *(Gazel 34, Mısra 16). [yüz,]*
kāşki olsa ser-ā-pā sīnede **yüz** biñ zebān
her birin gül ruhlaruñ şevkında gūyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 7). [yüz,]*

yüz: (Sevgilinin) Yüz, çehre, surat.

semene gösterür **yüzi** aġın
mihr-i rūyı o lāle-ruḫsāruñ *(Gazel 105, Mısra 3). [yüzi, -i]*
görmez artuḳ rehā **yüzin** ʿömrüm
dām-ı ʿışḳa düşen giriftāruñ *(Gazel 105, Mısra 7). [yüzin, -in]*
ʿarza ḳıl nesteren-i ʿārızuñı gülşende
nergis-i bāġ **yüzi** aġını görsün semenüñ *(Gazel 112, Mısra 4). [yüzi, -i]*
çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey **yüzi** gül
Ruḫuñda ṭurra-i ʿanber-feşāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 7). [yüzi, -i]*
çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey **yüzi** gül
Ruḫuñda ṭurra-i ʿanber-feşāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 3). [yüzi, -i]*
ola ki mihr **yüzin** göstere seḥer gerdūn
ṣabāḥa dek bu gice hem-dem-i fiġān olayın *(Gazel 154, Mısra 7). [yüzin, -in]*
yüzi olaydı muġān içre bir ḳadeḥ mey içün
ḳılurdı zāhid-i ṣad-sāle sübḥasını girev *(Gazel 166, Mısra 3). [yüzi, -i]*
ʿahd eyledi ṭurup **yüzini** göstere velī
ṭurmadı ʿahde gitdi o fettān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 9). [yüzini, -i, -(n)i]*
işiden **yüzüñüñ** esrārını lā-yaʿḳıl olur
sen bu sözlerle yaḳīnī bizi ḥayrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 11). [yüzüñüñ, -(ü)ñ, -üñ]*
aylarca göremen **yüzüñi** ey ḳaşı hilāl
bāri göster göreyin ṣaçlaruñı sāl-be-sāl *(Gazel 117, Mısra 1). [yüzüñi, -(ü)ñ, -i]*
şikeste āyine çoḳ yüz bulur o meh-rūdan
hezār **yüzden** ider dilde ʿaksini pinhān *(Gazel 136, Mısra 6). [yüzden, -den]*
ben ne ḫākem ki yüzüm sürem ayaġuñ tozına
ger başarsañ **yüzüme** luṭfʿu ʿināyet senden *(Gazel 147, Mısra 4). [yüzüme, -üm, -e]*
herkesüñ çekme ġamın serv-i ḫırāmān ise de
yüzi açılmışa baḳma gül-i ḫandān ise de *(Müseddes 1, Mısra 2). [yüzi, -i]*
zülfi güneş **yüzinden** açılmaz seḥāb-veş
hīç gün mi gösterür bize baḫt-ı siyāhumuz *(Gazel 71, Mısra 7). [yüzinden, -i, -n, -den]*
hīç ṣıḥḥat **yüzini** görmedüm āh
olalıdan senüñ dil-efgāruñ *(Gazel 106, Mısra 7). [yüzini, -in, -i]*
şu mihre ẕerre-i ser-geşte olma kim her gün
yüzi ṣuyın döke gün gibi ḫāke her yirde *(Gazel 178, Mısra 4). [yüzi, -i]*
rūzgār içre çeküp mevc-i belānuñ şūrın
yüzümi ṭopraġa deryā gibi mefrūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 4). [yüzümi, -mi]*

yüz biñ: Yüz bin, pek çok.

kāşki cismümde **yüz biñ** dīde peydā eylesem
her biriyle dōst dīdārın temāşā eylesem *(Gazel 127, Mısra 1). [yüz biñ,]*

yüz bul-: İlgi ve yakınlık görmek.

başa çıḳmaḳ isteyelden ḫaṭṭ-ı rūyuñ **yüz bulup**
zülfüñi ḳıldı perīşān oldı muġber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 7). [yüz bulup,]*
başa çıḳmaḳ isteyelden ḫaṭṭ-ı rūyuñ **yüz bulup**
zülfüñi ḳıldı perīşān oldı kāfer kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 9). [yüz bulup,]*
şikeste āyine çoḳ **yüz bulur** o meh-rūdan
hezār yüzden ider dilde ʿaksini pinhān *(Gazel 136, Mısra 5). [yüz bulur,]*

yüz çevir-: Gösterdiği ilgiyi kesmek.

yaḳīnī dāne-i ḫāl-i ruḫı devrinde dildāruñ
çevirsün sübḥadan **yüz** zāhid-i kāşāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 10). [yüz çevirsün,]*

yüz döndür-: Yüz çevirmek, uzaklaşmak.

del tīġuñ-ıla baġrını mecrūḥ göñlümüñ
yüz döndürürse zecrüñi hep ben gedāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 10). [yüz döndürürse,]*

yüz sür-: Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

yaḳīnī ḫasta vü der-mānde **sürdi** ḳapuña **yüz**
bu derde var-ısa laʿlüñ ider aña dermān *(Kaside 3, Mısra 25). [yüz sürdi,]*
ġubār-ı kūyına **yüz sürmek** içün ol servüñ
Aḳardı her yaña cūy-ı sirişk olup cūyān *(Kaside 6, Mısra 15). [yüz sürmek,]*
sāye-veş dergāhuña **yüz sürmese**
mihr bulmazdı bu deñlü irtifāʿ *(Gazel 85, Mısra 7). [yüz sürmese,]*

yüz ṭut-: Olgunlaşmaya başlamak, olmak üzere bulunmak; zamanla şekil ve renk değiştirmek; yönelmek.

ebri şimden gerü āhum nʿola berbād itse
tār-mār itdi ṣaçın **yüz ṭutup** ol meh nāza *(Gazel 176, Mısra 4). [yüz ṭutup,]*

yüz virme-: Yüz vermemek; ilgi, yakınlık göstermemek, önemsememek.

yüzüñ gördüm delürdüm baña hīç **yüz virmedüñ** gitdüñ
beni bu vech-ile ey lāle-ruḫ mecnūn idensin sen *(Gazel 150, Mısra 3). [yüz virmedüñ,]*

yüz yirde: Her yerde, birçok yerde.

düşer **yüz yirde** naḳş-ı mūzeñ üzre
ḳapuña bir ġarīb üftāde geldi *(Gazel 192, Mısra 9). [yüz yirde,]*

yüze el ṭut-: Yüzü el ile kapamak, saklamak.

ṭutarsın yüze el her gün idüp yüz dürlü fettānlıḳ
elüñden dād be hey kāfir ki gün görmez müselmānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 1). [yüze el ṭutarsın, -sın]*

yüze ṭut-: Elini yüzüne kapatmak.

gün yüzine baḳandan ider var-ısa ḥicāb
Baḳduḳca pençesin **yüze ṭutar** ol āfitāb *(Gazel 11, Mısra 2). [yüze ṭutar, -ar]*

yüzi aġ olsun: Yüzü ak olmak, çekinecek hiçbir durumu veya ayıbı olmamak..

çemende ḳo ṣabā sünbül o gül-būdan ıraġ olsun
gülistānda yaluñuz alnı açuḳ **yüzi aġ olsun** *(Gazel 162, Mısra 2). [yüzi aġ olsun,]*

yüzi gül: Gül yüzlü.

yiridür ey **yüzi gül** gūş iderseñ efġānum
ki bāġ-ı naẓma benem bülbül-i bülend-elḥān *(Kaside 6, Mısra 51). [yüzi gül,]*
ey benüm lāle-ruḫum serv-i revānum muṣlī
ṣaçı sünbül **yüzi gül** ġonca-dehānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 2). [yüzi gül,]*

yüzi şuyı: Yüzsuyu; bir kimsenin onuru, haysiyeti.

yakīnī ḳuluñdan ḳaçduñ **yüzi şuyın** yire ṣaçduñ
baġrında şerḥalar açduñ ṣaġ ol elümden ne gelür *(Gazel 65, Mısra 17). [yüzi şuyın,]*

yüzini ṭut-: Yüzünü çevirmek, yüzünü dönmek.

gül yüzüñçün çekeli bülbül-i dil ḫār-ı cefā
ṭutdı dünyā **yüzini** āh u fiġānum muṣlī *(Gazel 197, Mısra 10). [yüzini ṭutdı,]*

yüzlü: Görünümlü; yüz, surat, çehre.

bir iki **yüzlü** egridür tīġuñ
Oḳlaruñ ehl-i istıḳāmetdür *(Gazel 64, Mısra 5). [yüzlü,]*

yüzüm sür-: Aşırı sevgi göstermek için ya da yalvarmak için yere eğilmek.

ben ne ḫākem ki **yüzüm sürem** ayaġuñ tozına
ger başarsañ yüzüme luṭf u ʿināyet senden *(Gazel 147, Mısra 3). [yüzüm sürem,]*

yüzümi döndür-: Yüzü döndürmek, alakadar olmak.

leşker-i derd ü belādan **yüzümi döndürme**
ʿarṣa-i ġamda begüm server-i merdānam ben *(Gazel 144, Mısra 5). [yüzümi döndürme, -me]*

yüzüñ gör-: *(*Sevgilinin) Yüzünü görmek.
yüzüñ gördüm delürdüm baña hīç yüz virmedüñ gitdüñ
beni bu vech-ile ey lāle-ruḫ mecnūn idensin sen *(Gazel 150, Mısra 3). [yüzüñ gördüm,]*

Z

zād: Azık, yiyecek, rızık.

bizüm ẕevḳ-ı safā-yı ʿāleme muʿtādumuz yoḳdur
anuñçün sālik-i rāh-ı fenāyuz **zādumuz** yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 2). [zādumuz, -(u)muz]*
ṣafā-yı ḳalbi yoḳluḳda bulup ṭutduḳ fenā semtin
sebük-bāruz bu rāh-ı pür-ḫaṭarda **zādumuz** yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 12). [zādumuz, -(u)muz]*

żaʿf: Arıklık, zayıflık, dermansızlık, kuvvetsizlik.

cüdā-yı mihr olana **zaʿf** u inḥinā irişür
gece sehil ışılatmış bu nükteyi meh-i nev *(Gazel 166, Mısra 7). [zaʿf,]*

ẓafer: Galibiyet (Mutluluk).

hem-rehüm ḫızr-ı hüdā peyk-i **ẓafer** rāh-berüm
ḳaçan irişse gerek zāhid-i gümrāh baña *(Gazel 7, Mısra 7). [ẓafer,]*

zāġ: Karga ‖ dost olmaktan hoşlanılmayan kimse, sevilmeye kişi: rakip.

ruḫsāruñ üzre ḫaṭṭ-ı siyehden ʿayān olur
şerḥu buṭūni **zāġ** ve ẓuhūri yaḳīnīʿyāt *(Gazel 18, Mısra 10). [zāġ,]*
maḥrūm ehl-i ʿışḳ u ʿadū maḥrem-i viṣāl
bülbül esīr-i ḫār-ı cefā gül enīs-i **zāġ** *(Gazel 87, Mısra 8). [zāġ,].*
her zaġanla ol perī-ruḫ hem-cenāḥ olmaḳ neden
çünki olmaz **zāġa** şehbāz-ı hümā-cevlān şikār *(Gazel 27, Mısra 10). [zāġa, -a]*
her **zaġanla** ol perī-ruḫ hem-cenāḥ olmaḳ neden
çünki olmaz zāġa şehbāz-ı hümā-cevlān şikār *(Gazel 27, Mısra 9). [zaġanla, -la]*

zāġla-: Keskinletmek, bileylemek.

nām-ı bākīʿyle ġazel rengīn-i ḫōş-ter gösterür
zāġlansa nitekim şemşīr cevher gösterür *(Beyit 6, Mısra 2). [zāġlansa, -n, -sa]*

zāhid: Kaba sofu (çok dindar olup irfanı olmayan kimse) çok aşırı sofu.

hem-rehüm ḫızr-ı hüdā peyk-i ẓafer rāh-berüm
ḳaçan irişse gerek **zāhid-i** gümrāh baña *(Gazel 7, Mısra 8). [zāhid-i,]*
rind olanuñ ḳadri ʿālī **zāhidüñ** miḳdārı dün
āsitān-ı yāra baḳ aʿlā vü ednā bundadur *(Gazel 42, Mısra 3). [zāhidüñ, -üñ]*
yaḳīnī dāne-i ḫāl-i ruḫı devrinde dildāruñ
çevirsün sübḥadan yüz **zāhid-i** kāşāneler dönsün *(Gazel 165, Mısra 10). [zāhid-i, --i]*

yüzi olaydı muġān içre bir ḳadeḥ mey içün
ḳılurdı **zāhid-i** ṣad-sāle sübḥasını girev *(Gazel 166, Mısra 4). [zāhid-i, --i]*
seyr-i dīdār itmege **zāhid** düşer rüʿyālara
ṣūret-i zībālara baḳmaz temāşā bundadur *(Gazel 42, Mısra 5). [zāhid,]*
ehl-i ʿirfān ol ḳılup taḥṣīl ʿirfāniyyeti
neyse efkārın ḳo ey **zāhid** tesellā bundadur *(Gazel 42, Mısra 14). [zāhid,]*
ey yaḳīnī devlet-i ʿuḳbāya **zāhid** muntaẓır
ehl-i ḥāl olan bilür anı ki ḥālā bundadur *(Gazel 42, Mısra 15). [zāhid,]*
zāhid riyāzet-ile geçürdüñ zamānuñı
ʿahd-i şebābı bir daḫı ādem ḳaçan bulur *(Gazel 55, Mısra 5). [zāhid,]*
zāhid reh-i riyāda sülūk-i fenāda biz
kūy-ı murādı her kişi bir semtden bulur *(Gazel 55, Mısra 9). [zāhid,]*
ey yaḳīnī yedi iḳlīmi ararsa **zāhid**
künc-i mey-ḫāne gibi gūşe-i vaḥdet bulmaz *(Gazel 66, Mısra 13). [zāhid,]*
biz şu vālī-dil ü vālā-himemüz kim **zāhid**
ʿarş-ı aʿlāya yeter bu bize kim bed-nāmuz *(Gazel 68, Mısra 7). [zāhid,]*
mey-i laʿl-i revān-baḫşuñ gibi yoḳ ḥaẕẕ-ı rūḥānī
ʿacebdür **zāhid** itmez böyle cām-ı cān-fezādan ḥaẕẕ *(Gazel 84, Mısra 8). [zāhid,]*
ḫarābāt ehlinüñ erkānını bilmezken ey **zāhid**
idersin daʿvī-i ʿirfān olur mı böyle nādānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 5). [zāhid,]*

zāhid-i nādān: Cahil zahit, cahil kaba sofu.

ʿışḳı bāṭıl añlayup ṭutmış riyā aṭvārını
ḥaḳḳı idrāk itdi yaʿnī **zāhid-i nādānı** gör *(Gazel 38, Mısra 6). [zāhid-i nādānı,]*

zāhid-i ṣad-sāle: Yüz yıllık zahid.

ʿāḳıbet fikrini ḳo **zāhid-i ṣad-sāle** gibi
her seḥer var yüri bir gülşene düş jāle gibi *(Müseddes 3, Mısra 31). [zāhid-i ṣad-sāle,]*

ẓāhir: Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey).

degüldi erġanūn-ı deyrden feryādlar **ẓāhir**
ney-i dem-beste-veş bezmüñde ḫāmūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 11). [ẓāhir,]*

ẓāhir ol-: Görünmek.

ey yaḳīnī ḥaṭṭ-ı ruḫsārından ol ʿīsī-lebüñ
oldı ẓāhir maʿnī-i min ʿindihī ʿilmuʿl-yaḳīn *(Kaside 2, Mısra 44). [ẓāhir oldı,]*
luṭfuñ anuñ ẓuhūrına olsa nʿ**ola ẓahīr**
şāhum yaḳīnī gibi bir ehl-i kemāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 9). [ẓahīr olsa,]*
sūzum görüp melekler ider āh-ı āteşīn
ẓāhir olur ʿalev gören anı şanur kebāb *(Gazel 11, Mısra 4). [ẓāhir olur,]*

ẓāhiren: Açık, belli bir şekilde, açıkça, açıktan açığa, görünür bir şekilde.

egerçi **ẓāhiren** ben ẕerre-veş ḫāk-ile yeksānam
ḥaḳīḳat āsumānında velī mihr-i dıraḫşānam *(Gazel 124, Mısra 1). [ẓāhiren,]*
ẓāhiren tīġ gibi gerçi ki ʿuryānam ben
gerden-i ḫaşma velī ḫançer-i bürrānam ben *(Gazel 145, Mısra 1). [ẓāhiren,]*

zaḫm: Yara, ceriha.

bilmez ʿilāc ḳadrini bīmār olmayan
bī-derde ḳılma **zaḫmuñı** ben mübtelāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 8). [zaḫmuñı, -un, -ı]*
ḳanı sīnem gibi bir tāze açılmış gülşen
gülleri **zaḫmlaruñ** ġoncası peykānuñdur *(Gazel 49, Mısra 6). [zaḫmlaruñ, -lar, -uñ]*
gönderse baña tīrini ol ḳaşı kemānum
Zaḫm-ı dil-i ṣad-pāreme bir pāre yarardı *(Gazel 184, Mısra 4). [zaḫm-ı, --ı]*

ey yaḳīnī ten-i mecrūḥdaki her **zaḫmum**
ẕüʿl-feḳār-ı müjesinden o şehüñ ḳan ağlar *(Gazel 30, Mısra 9). [zaḫmum, -um]*
peykānlaruñ derūnuma işler geçer henūz
Zaḫmum anuñla ṭurmayup eyler muʿāmele *(Gazel 179, Mısra 8). [zaḫmum, -um]*

zaḫmet: Güçlük, zorluk; eziyet, sıkıntı.

ne ġama çāre var ne derde meded
ʿışḳ bilmen ne gūne **zaḫmetdür** *(Gazel 62, Mısra 10). [zaḫmetdür, -dür]*

zaḫmetin çek-: Sıkıntıya uğramak, güçlükle karşılaşmak.

deryā-yı ʿışḳuñ **zaḫmetin çekdüm** görüp biñ mihnetin
dürr-i visālüñ ḳıymetin bildüm meded bildüm meded *(Gazel 25, Mısra 5). [zaḫmetin çekdüm, -dü, -m]*

zaḫm-ı derūn: Kalp yarası, gönül yarası.

zaḫm-ı derūna nāvek-i müjgān gelür geçer
gūyā hedef-durur aña peykān gelür geçer *(Gazel 31, Mısra 1). [zaḫm-ı derūna,]*

zaḫm-ı ḫūn-feşān: Kan saçan yara.

ġam küştesiyem üstüme feryād ider fiġān
ḳan aġlayup acırsa nʿola **zaḫm-ı ḫūn-feşān** *(Gazel 140, Mısra 2). [zaḫm-ı ḫūn-feşān,]*

żaʿīf: Zayıf, güçsüz; zavallı.

bu ben **zaʿīfe** naẓar ḳılmaz ol kemān-ebrū
hilāl gibi gerek zār u nātüvān olayın *(Gazel 154, Mısra 5). [zaʿīfe, -+e]*
irişdi göklere nāleyle āh u efġānum
ʿıyādete gelicek ben **zaʿīfe** yārānum *(Müseddes 2, Mısra 30). [zaʿīfe, -+e]*
żaʿīf idüp dili reşk-i hilāli dervīşʿüñ
beni ḫayāl ide gibi ḫayāli dervīşʿüñ *(Gazel 115, Mısra 1). [żaʿīf,]*

żaʿīfü'l-ḥāl: Bedeni zayıf.

hilāl gibi görüp kendüyi **żaʿīfü'l-ḥāl**
ḥimāyetüñle ḫitām-ı ricāmı sulṭānum *(Kaside 1, Mısra 71). [żaʿīfü'l-ḥāl,]*

zāʿil id-: Yok etmek, ortadan kaldırmak.

lemʿa-i tīġuñ **ide** pertev-i mihri **zāʿil**
reşk-i ḫurşiyd-i cihān-tāb ola ey meh siperüñ *(Gazel 114, Mısra 9). [zāʿil ide,]*

zalām-ı şām-ı fürḳat: Ayrılık akşamının karanlığı.

pür oldı kaʿbe-i dil pertev-i nūr-ı ʿiẕārından
ẓalām-ı şām-ı fürḳat gitdi göñülden ṣafā geldi *(Gazel 191, Mısra 10). [ẓalām-ı şām-ı fürḳat,]*

ẓālim: Acımasız ve haksız davranan, zulmeden II sevgili.

ne rūzgār sitemgerligine ġāyet var
ne ẓulm ü cevrine ol **ẓālimüñ** nihāyet var *(Müseddes 2, Mısra 22). [ẓālimüñ, -üñ]*
cefā vü cevr-ile ḫalḳı niçe odlara yaḳarsın
be hey **ẓālim** ne işlersin unutduñ ʿahd-i aḫlāḳı *(Gazel 185, Mısra 4). [ẓālim,]*
yoḳ mı ey **ẓālim** ü bī-dād meded sende amān
kaʿbe-i cānı yeter ẓulm-ile vīrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 7). [ẓālim,]*
ey ḥālümi o **ẓālim** ile bilmek isteyen
ẓulm-ile yıḳdı göñlümi ḥālüm ḫarābdur *(Gazel 45, Mısra 5). [ẓālim,]*

ẓālim-i bī-dād: Acımasız, zalim.

dil-i meyyāldendür zārumuz her serve meyl eyler
bizüm ol **ẓālim-i bī-dāddan** feryādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 4). [ẓālim-i bī-dāddan, -dan]*

zamān: Devir, zaman; talih.

ya cemşiydʿüñ **zamān-ı** salṭanatda rūzgār-ıla
yanan ser-menzil-i ʿişretde laʿlīn şemʿdānıdur *(Gazel 46, Mısra 7). [zamān-ı,]*
zāhid riyāzet-ile geçürdüñ **zamānuñı**
ʿahd-i şebābı bir daḫı ādem ḳaçan bulur *(Gazel 55, Mısra 5). [zamānuñı, -uñ, -ı]*

zamān ol-: Gün gelmek, vakti gelmek.

şāhum yaḳīnī bendeñi hicrāna şalma kim
şāyed gedāñı yād idesin bir **zamān ola** *(Gazel 6, Mısra 14). [zamān ola,]*

zamāne: (yakınma ve küçümseme yoluyla) şimdiki zaman.

ḫudāygān-ı ṣudūr-ı **zamāne** şemsü'd-dīn
ʿimād-ı ḳubbe-i iḳbāl ü ḳıble-i iclāl *(Kaside 1, Mısra 21). [zamāne,]*
benem **zamānede** ol şeh-süvār-ı esb-i kemāl
ki raḫş-ı himmetüme cilvegeh verā-yı cihān *(Kaside 6, Mısra 23). [zamānede, -de]*
defʿ-i ḥarāret eyleyemezsin **zamāneden**
her sū şarāb gördigüñ ey dil serābdur *(Gazel 44, Mısra 7). [zamāneden, -den]*
ṣadāḳat üzre ne bir şāh var **zamānede** kim
ölince ḫāk-i rehin başa tāc-ı devlet idem *(Gazel 125, Mısra 5). [zamānede, -de]*
dilā **zamānede** rüstemʿleri zebūn itdüñ
Yaḳīnī gibi seni pehlevāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 13). [zamānede, -de]*
ālüfteñüz yaḳīnī-i āşüfte-dil gibi
şūrīde-i **zamāne** vü rüsvā-yı ʿālemüz *(Gazel 73, Mısra 14). [zamāne,]*

zamān-ı māzī: Geçmiş zaman.

başına her gün anuñ yiridür irerse zevāl
egerçi farż-ıdı bu kim **zamān-ı māzīde** *(Kaside 1, Mısra 32). [zamān-ı māzīde,]*

żamīr: Gönül, vicdan.

olurdı ḥilm ü vaḳārına fi'l-meṣel timṣāl
żamīr-i rūşeni devrinde oldı ġırra güneş *(Kaside 1, Mısra 30). [żamīr-i,]*

zār: 1. Ağlama, girye. 2.Hazin hazin ağlayan.

dil-i meyyāldendür **zārumuz** her serve meyl eyler
bizüm ol ẓālim-i bī-dāddan feryādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 3). [zārumuz, -umuz]*
nʿola ger murġ-ı **zār-ısam** yine bāz-ı hümā-ṣaydam
niçe ʿanḳā gibi ḳuşlar uçurdum murġzārumdan *(Gazel 141, Mısra 3). [zār-ısam, -ısam]*
ḫāl-i bāl-i yaḳīnī-i **zārı**
mū-be-mū zülf-i yār şerḥ eyler *(Gazel 29, Mısra 11). [zārı, -ı]*
fiġān u āh u **zār-ıla** beni ayırdı yārumdan
kime āh ideyim bilmem hevā-yı rūzgārumdan *(Gazel 141, Mısra 1). [zār-ıla, --ıla]*
dāġ-ı ʿışḳuñla tenüm pürdür cemālüñ özlerin
cism-i **zārum** cümleten çeşm oldı yollar gözlerin *(Beyit 2, Mısra 2). [zārum, -um]*
göz göz oldı cism-i **zārum** nāvek-i dildārdan
cümleten çeşm oldum ammā ṭoymadum dīdārdan *(Beyit 3, Mısra 1). [zārum, -um]*
ey melek zülf-i perīşānuña dil baġlayalı
zār u āşüfte vü pā-māl ü perīşānam ben *(Gazel 144, Mısra 4). [zār,]*

ṣalma derbend-i ġama eyle der-i vaṣlı güşād
yeter it **zār** beni rūḥ-ı revānum feṯḥī *(Gazel 194, Mısra 8). [zār,]*
künc-i ġurbetde yaḳīnīʿyi ḳoma **zār** u ẕelīl
yār olup düşmene güş itme sözin ġayrılaruñ *(Gazel 114, Mısra 13). [zār,]*

zār eyle-: Ağlamak, inlemek.

gelmedüñ pister-i ġamda göre ben bīmarı
künc-i ḥasretde bu dil-ḫastayı **zār eyleme** gel *(Gazel 118, Mısra 8). [zār eyleme,]*

zār id-: Ağlamak, inlemek.

seni **zār iden** odur olma ḫaṭından ġamgīn
yüri ey āh yüri baḫt-ı siyehkāra yapış *(Gazel 81, Mısra 1). [zār iden,]*
ruḫuñ ey ġonca verd-i ḫod-būdur
bülbül-i cānı **zār iden** budur *(Gazel 52, Mısra 2). [zār iden,]*

zār it-: Ağlatıp inletmek.
eflāke ṣaldı kevkebei kūs u naʿremüz
zār itdi çeng-i zühreʿyi ʿūd u ṭanīnümüz *(Gazel 74, Mısra 8). [zār itdi,]*

zār ḳıl-: Ağlatmak, inletmek.

ḳılca ṭāḳat ḳomadı **ḳıldı** ḫayāli beni **zār**
ey yaḳīnī teni mū ḳıldı ḫayāli ḥasanʿuñ *(Gazel 104, Mısra 13). [zār ḳıldı,]*

zār ol-: Ağlayıp inlemek.

zār oldum idüp yār ile aġyārı temāşā
ṣan eyledi bülbül gül ile ḫārı temāşā *(Gazel 9, Mısra 1). [zār oldum,]*
zenaḫdānuñda ey yūsuf-liḳā zülfüñle **zār oldum**
benüm ḥālüm esīr-i bend-i zindān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 3). [zār oldum,]*
ruḫuñçün ḫār-ı hicrānuñla bülbül gibi **zār olmaḳ**
baña ey ġonca-leb gül gibi ḫandān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 5). [zār olmaḳ,]*
vaṣluñuñ baña ḳapusını güşād itdürmez
şeş-der-i ġamda raḳībi göreyin **zār olsun** *(Gazel 163, Mısra 6). [zār olsun,]*
gerek dil **zār olup** rāh-ı belāda nātüvān ḳalsun
bu varlıḳ defterinden ism ü resmin şöyle maḥv it kim *(Gazel 161, Mısra 7). [zār olup,]*

zār u bī-mecāl: Gözü yaşlı ve dermansız (kimse). II Âşık.

düşdüm firāḳ pisterine **zār u bī-mecāl**
bir derde uġradum ki ḫalāṣa mecāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 3). [zār u bī-mecāl,]*

zār u nātüvān: Zayıf ve güçsüz.

bu ben zaʿīfe naẓar ḳılmaz ol kemān-ebrū
hilāl gibi gerek **zār u nātüvān** olayın *(Gazel 154, Mısra 6). [zār u nātüvān,]*

zarīf: Çekicilik, biçim, görünüş, durum, konuşma ve davranışlarıyla hoşa giden, beğenilen, zarafetli.

dilber **ẓarīf** ü bezm güzel rūzgār ḫūb
gülşen laṭīf bāġ dil-ārā bahār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 1). [ẓarīf,]*

zārılıḳ: Ağlamak, inlemek.

zārılıḳlarla semāʿ eyleyüben yaş aḳıdur
girye vü nālede ey dil baña beñzer ṭōlāb *(Gazel 10, Mısra 9). [zārılıḳlarla, -la]*

zât: 1. Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse. 2. Bir şeyin ta kendisi, maddî varlığı, maddî varlığının özü, öz varlık.

mevc-i baḥr-i **ẕātın** ehl-i dilde peydā eyleyüp
ḳaṭre-i nāçīzde pinhān olan ʿummānı gör *(Gazel 38, Mısra 1). [ẕātın, -ın]*
ḳulın iderse eger şeh-süvār-ı esb-i murād
feżā-yı midḥat-i **ẕātında** eyleyem cevlān *(Kaside 6, Mısra 32). [ẕātında, -ın, -da]*

ẕāti: Kendine özgü, kişiye ilişkin, kişisel, özel.

ḳılmış ʿiẕāruñ āyīnesin ṣāf ẕüʿl-celāl
eclā cemāle **ẕātike** fī-aḥseniʿṣ-ṣıfāt *(Gazel 18, Mısra 8). [ẕātike, -ke]*

ẕāt-ı laṭīf: İnce, kibar, zarif kişilik.

ey perī-çihre vücūdına muṣavver rūḥuñ
şāhid isterler-ise **ẕāt-ı laṭīfüñ** mevcūd *(Kaside 5, Mısra 18). [ẕāt-ı laṭīfüñ,]*

zāviye-i rifʿat: Yücelik (yüceliğin) köşesi.
sipihr **zāviye-i rifʿatüñde** bir abdāl
dilīr-i rezm-i keremsin irer mi saña kirām *(Kaside 1, Mısra 61). [zāviye-i rifʿatüñde,]*

zāyiʿ: Ziyan olmak, boşa gitmek.

çekemezsin kināra ol servi
çekme **zāyiʿ** yire yaḳīnī emek *(Gazel 97, Mısra 16). [zāyiʿ,]*

żāyiʿ olmaz: Ziyan olmamak, boşa gitmemek.

bulmaġa feyz rāh-ı ḫarābāta sālik ol
bu yolda **żāyiʿ olmaz** emek isteyen bulur *(Gazel 55, Mısra 4). [żāyiʿ olmaz,]*

zebān: Dil II Konuşma, söylem.

mestāne çeşm ü ġonca dehān u şeker **zebān**
ḳāmet laṭīf ü zülf muṭarrā ʿiẕār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 5). [zebān,]*
kāşki olsa ser-ā-pā sīnede yüz biñ **zebān**
her birin gül ruhlaruñ şevkında gūyā eylesem *(Gazel 127, Mısra 7). [zebān,]*
öldükde sebz ḫaṭṭuñ-içün ḥasb-ı ḥālümüz
şerḥ itmege **zebān** ola her bir giyāhumuz *(Gazel 71, Mısra 10). [zebān,]*

zebān ol-: Dil olmak II dile sahip olmak.

serümde her ser-i mū ser-be-ser **zebān olsa**
dil olsa her müjem ü dil de ḳıssa-ḫvān olsa *(Müseddes 2, Mısra 15). [zebān olsa,]*

zebāne: Alev.

o māha āteşüm olmaġa şām-ı ġamda ʿayān
derūn-ı sīnede ʿālī **zebāne** çekdi ʿalev *(Gazel 166, Mısra 10). [zebāne,]*

zebān-ı ḥāl: Hâl dili II Herhangi bir şeyi davranışlarıyla gösterme, fiilleriyle anlatma.

şerḥ itmege ne çekdügümi ḳadd-i yār içün
yir yir elifler oldı tenümde **zebān-ı ḥāl** *(Gazel 116, Mısra 6). [zebān-ı ḥāl,]*

zebūn: Güçsüz, çaresiz, aciz, zayıf.

dilā zamānede rüstemʿleri **zebūn** itdüñ
Yaḳīnī gibi seni pehlevāna beñzetdüm *(Gazel 132, Mısra 13). [zebūn,]*

zebūn ol-: Güçsüz olmak, güçsüzleşmek.

mār-ı zülfüñsüz ol āşüfte **zebun olmışdur**
nʿola tiryāk-i lebin ṣunsa dil-i bīmāra *(Gazel 174, Mısra 11). [zebūn olmışdur, -dur]*

zecr: Zor, zahmetli, meşakkatli.

del tīġuñ-ıla baġrını mecrūḥ göñlümüñ
yüz döndürürse **zecrüñi** hep ben gedāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 10). [zecrüñi, -üni]*

zehr-i belā: Bela zehri.

ey yaḳīnī niçe bir **zehr-i belā** çekmekden
mest ü lā-yaʿḳıl idüp göñlümi medhūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 15). [zehr-i belā,]*

zehr-i ġam: Gam zehri.

zehr-i ġam defʿine tiryāk-i mey-i nāb gerek
Yoḳsa ġam defʿ idemez bir şeyi līk bir miṣḳāl *(Gazel 117, Mısra 7). [zehr-i ġam,]*
zehr-i ġam ṣundı dehr çünki baña
defʿi içün gül-ābı ḳand itdüm *(Gazel 134, Mısra 7). [zehr-i ġam,]*
zehr-i ġam muʿtādıyın tiryāk-i vuṣlaṭ istemen
lez̲z̲et-i şādī gerekmez ʿāşıḳ-ı ġam-ḫvāra hīç *(Gazel 24, Mısra 11). [zehr-i ġam,]*

zekan: Çene, İki çene kemiğinin aşağıda birleştiği nokta.

düşeli dil **z̲eḳanuñ** çāhına dil-teng oldum
dār-ı dünyāyı benüm başuma zindān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 3). [z̲eḳanuñ, -uñ]*
ḫaremüñ ravza-i firdevs ruḫuñ verd-i ṭarī
ḳāmetüñ serv-i sehī sībe müşābih **z̲eḳanuñ** *(Gazel 112, Mısra 6). [z̲eḳanuñ, -uñ]*

z̲eḳanuñ çāhı: *(*Sevgilinin) Çene çukuru.

ṣanma girdābdur oynar yüregi ey dür-i pāk
z̲eḳanuñ çāhına göñli düşeli ʿummānuñ *(Gazel 103, Mısra 6). [z̲eḳanuñ çāhına,]*

zekāt-ı ḥüsn: Güzellik zekatı.

zekāt-ı ḥüsni dirīġ itme ben faḳīrüñden
saña cemāl viren z̲üʿl-celāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 11). [zekāt-ı ḥüsni,]*

zelāzil: Zelzeleler, depremler.

ḫafīf luṭfına nisbet seḫā-yı ebr-i ş̲iḳāl
uyup **zelāzile** ger ḫıffet itmeseydi zemīn *(Kaside 1, Mısra 28). [zelāzile, -e]*

z̲elīl: Aşağılanan, hor görülen, hakir, düşkün.

künc-i ġurbetde yaḳīnīʿyi ḳoma zār u **z̲elīl**
yār olup düşmene güş itme sözin ġayrılaruñ *(Gazel 114, Mısra 13). [z̲elīl,]*

z̲elīl it-: Aşağı seviyelere indirmek, değersizleştirmek.

rūzgār **itdi** mi ġubārı **z̲elīl**
eyleyüp rāh-ı ġamda pā-der-gil *(Gazel 122, Mısra 15). [z̲elīl itdi,]*

z̲elīl olmaz-idüm: Alçak, hor, hakir olmamak.

ben **ẕelīl olmaz-idüm** düşmese fürḳat senden
senden oldı baña hep bunca meẕellet senden *(Gazel 147, Mısra 1). [ẕelīl olmaz-idüm, --idüm]*

zemīn: Dünya, alem, yeryüzü.

ḫafīf luṭfına nisbet seḫā-yı ebr-i ṣiḳāl
uyup zelāzile ger ḫıffet itmeseydi **zemīn** *(Kaside 1, Mısra 28). [zemīn,]*
zemīn dil-teşne-i bārān-ı luṭfuñ baḥr şūrīdeñ
sipihr-i nīl-gūn ser-geştedür sen mihr-i raḫşāna *(Gazel 171, Mısra 5). [zemīn,]*

zemm-i aʿdā: Düşmanları yermek.

yaḳīnī baḥr-ı ḫāṭır tīre olmaz **ẕemm-i aʿdādan**
keder virmez muḳarrer her ḫas u ḫāşāk ʿummāna *(Gazel 172, Mısra 11). [ẕemm-i aʿdādan, -dan]*

zemzeme: Nağmeli ses, nağme, ezgi, terennüm.

gül-ruḫuñ şevḳına her ṣubḥ oluruz **zemzeme-gīr**
bülbül-i gülşene dem-sāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 11). [zemzeme-gīr, -gir]*

zen: Kadın.

zene dil virdi ṭañ mıdur ey dil
tīşesi ṭaʿne itse ferhādʿa *(Gazel 169, Mısra 11). [zene, -e]*

zenaḫdān: Çene II çene çukuru.

ḫālüñe eyler ser-i zülfüñ **zenaḫdānuñda** meyl
ṭālib olmaz mı kişi ʿālemde yār-ı ġāra hīç *(Gazel 24, Mısra 9). [zenaḫdānuñda, -uñ, -da]*
zenaḫdānuñda ey yūsuf-liḳā zülfüñle zār oldum
benüm ḫālüm esīr-i bend-i zindān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 3). [zenaḫdānuñda, -uñ, -da]*

zenān: Kadınlar.

zenāna vazʿ iden oğlana baḳmaz er gibi er
levend ṭarzı müşāhed gerek güzellerde *(Gazel 178, Mısra 5). [zenāna, -a]*

zen-bāz: Zampara, kadınlara düşkün olmak.

ḳays-ıla vāmıḳ u ferhādʿa ḳıyās itme beni
añma adını baña bir niçe **zen-bāzlaruñ** *(Gazel 107, Mısra 8). [zen-bāzlaruñ, -lar, -un]*

zencīr it-: Zincir gibi bağlanmak.

ol perī zülf-i girih-gīrini **zencīr itmiş**
dil-i dīvāneme bend itmege tedbīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 1). [zencīr itmiş, -miş]*

zencīr-i ʿışḳa bağlanalı: Aşk zincirine bağlı, aşk delisi.

zencīr-i ʿışḳa bağlanalı ḫāk-i sīnede
her dāġ oldı gül gibi açıldı bāġumuz *(Gazel 69, Mısra 9). [zencīr-i ʿışḳa bağlanalı, -lanalı]*

zencīr-i ser-i zülf: Saçın ucundaki zincir.

zencīr-i ser-i zülfī hevāsında degülseñ
başuñda nedür ṣōfī bu sevdā-yı sefāhet *(Gazel 20, Mısra 3). [zencīr-i ser-i zülfi,]*

zengi: Kir, pas.II.zenci.

zengī-i ḫāl-i ruḫuñ vaṣfı gülistānumdur
ḥażret-i saʿdī-i şīrāz ki dirler o bizüz *(Gazel 76, Mısra 7). [zengī-i,]*
āteş üzre dūddur yā sanʿat ıẕhār itmege
rūmʿa gelmiş hindīʿdür **zengī-i** āteş-bāz zülf *(Gazel 88, Mısra 14). [zengī-i,]*

zen-i dünyāya: Dünya kadını II Kahpe dünya.

zen-i dünyāya meyli ḳo er iseñ
merd olan anlara çepel didiler *(Gazel 34, Mısra 19). [zen-i dünyāya,]*

zer: Altın II Para.

zer virmek-ile şarılalı saña ʿadūlar
altun gibi ʿāşıḳlaruñuñ beñzi şarardı *(Gazel 184, Mısra 5). [zer,]*
hilāl mışḳala-i **zerle** levḥa-i felege
şu resme itmiş-idi naḳş ki irmez aña ḫayāl *(Kaside 1, Mısra 5). [zerle, -le]*
ruḫum **zer** gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña hep reng-iden ey sīm-ten dildār sensin sen *(Gazel 150, Mısra 1). [zer,]*
ruḫum ki **zer** gibi zerd ola sīm sāḳuñ-içün
idem tevbe *(Gazel 177, Mısra 7). [zer,]*
ḫāliş oldum pūte-i hecrüñde nār-ı şevḳ-ıla
maġribī dīnārdur ruḫsār-ı **zerdüm** gūyiyā *(Gazel 5, Mısra 12). [zerdüm, -üm]*
meyl-i yāḳūt u zer itsün ḫvāce-i dünyā-perest
ḳan-ıla ben laʿl idüp yaşum ruḫum **zerd** isterin *(Gazel 157, Mısra 4). [zerd,]*
tār ḳıldı tenümi sūzen-i ġam çihremi **zerd**
igneden iplige dek şerḥ idüñ o ṭannāza *(Gazel 176, Mısra 9). [zerd,]*
ruḫum ki zer gibi **zerd** ola sīm sāḳuñ-içün
idem tevbe *(Gazel 177, Mısra 7). [zerd,]*

zerd id-: Sararıp soldurmak.

ruḫum zer gibi **zerd idüp** yaşum al eyleyensin sen
baña hep reng-iden ey sīm-ten dildār sensin sen *(Gazel 150, Mısra 1). [zerd idüp,]*

zerd ü nizār ol-: Sararmış ve aciz olmak.

ḳurutdı ḳanumı afyōn-ı ġam **zerd ü nizār oldum**
ḳanı ol lāle-ruḫsār-ıla mey-nūş olduġum demler *(Gazel 35, Mısra 3). [zerd ü nizār oldum, -dum]*

zerd-i ruḫ: Sarı, sararmış yüz.

zerd-i ruḫum görüp o gül vaʿde-i vaṣl ider velī
Faṣl-ı ḫazānda görinen düşlere iʿtibār yoḳ *(Gazel 95, Mısra 3). [zerd-i ruḫum,]*

zer-kemend: Altın kemer.

sūziş-i āhumuñ şerārını
göge çıḳmaġa **zer-kemend** itdüm *(Gazel 134, Mısra 4). [zer-kemend,]*

zer-keş: Altın işlemeli.

şehlerüñ **zer-keş** otaġına baş egmem zīrā
yeter āhum şereri ḫayme vü ḫārgāh baña *(Gazel 7, Mısra 5). [zer-keş,]*

zerre: Bir arpanın yüzde bir cüz'ü, pek ufak parça, şey.

başladuñ gün gibi ben **ẕerreye** hercāyīlige
kime yanup yaḳılayın be hey āfet senden *(Gazel 147, Mısra 7). [ẕerreye, -ye]*
rāh-ı mihrüñde ġubār-ı cismümi gerd isterin
ẕerreyin ammā özüm mihr-i cihān-gerd isterin *(Gazel 157, Mısra 2). [ẕerreyin, -yin]*

geh ḫāk-i ẕulmet içre biten **zerreyem** ḥaḳīr
geh āsumān-ı çārda ḫurşiyd-i enverem *(Gazel 126, Mısra 11). [zerreyem, -y, -(e)m]*
ġam degül gün günden efzūn olsa ḫaṭṭ-ı ʿārızuñ
ẕerrelerden mihre hīç irmez zevāl ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 12). [ẕerrelerden, -ler, -den]*
ḫāneme bir gün ṭoġup ben **ẕerreye** virmez zıyā
Ruḫlaruñ ḫurşiyd-i raḫşān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 5). [ẕerreye, -ye]*
ben **ẕerreye** hercāyīlik itdüñ niçe gündür
senden kime yanup yaḳılayın be hey āfet *(Gazel 19, Mısra 7). [ẕerreye, -ye]*
başladuñ gün gibi ben **ẕerreye** hercāyīlige
ey efendim ne ʿaceb āfet-i devrān olduñ *(Gazel 101, Mısra 9). [ẕerreye, -ye].*
işitdi āsitānuñda türāb olduġumı cānā
ṣabā ḳomadı bir **ẕerre** eṣer yirde ġubārumdan *(Gazel 141, Mısra 8). [ẕerre,]*
ṣuʿāʿ-ı pertev-i fażlında **ẕerre** mihr-i münīr
ḳalīl himmeti yanında cūd-ı maʿden ü kān *(Kaside 1, Mısra 25). [ẕerre,]*

ẕerre gibi: Güneşin ışınlarının yansıdığı yerlerde görülen küçük maddeler gibi.

güneş ḳapuñda ey meh ḫāke düşmiş bī-ḳarār olmış
görüp mihr-i cemālüñ **ẕerre gibi** bī-ḳarār olmış *(Gazel 80, Mısra 2). [ẕerre gibi,]*
yaḳīnī **ẕerre gibi** olmamaġa ser-geşte
fürūġ-ı mihr-i ruḫından meger ferāġat idem *(Gazel 125, Mısra 11). [ẕerre gibi,]*
ʿaceb mi mihrüñ-ile **ẕerre gibi** raḳṣ itsem
saña bu ḥüsni viren ḳıldı bī-ḳarār beni *(Gazel 199, Mısra 7). [ẕerre gibi,]*

ẕerre ḳadar: Zerre kadar. Çok ufak.

ey yaḳīnī bu sözüñ ḥaḳ-durur inkār olmaz
içlerinde bularuñ **ẕerre ḳadar** ʿār olmaz *(Müseddes 1, Mısra 30). [ẕerre ḳadar,]*

ẕerre-i ser-geşt: Başı dönmüş tanecik II Sersem gibi oraya buraya savrulan toz taneciği.

raḳṣ urup şevḳı ile **zerre-i ser-geşte** miṣāl
pertev-i vaṣlını cüyān olur-ısañ meh ü sāl *(Müseddes 1, Mısra 15). [zerre-i ser-geşte,]*
şu mihre **ẕerre-i ser-geşte** olma kim her gün
yüzi ṣuyın döke gün gibi ḫāke her yirde *(Gazel 178, Mısra 3). [ẕerre-i ser-geşte,]*

ẕerre-veş: Çok küçük parçacık, Güneş ışığında görünen ufacık madde gibi.

virmese pertev-i mihr-i keremüñ baña vücūd
ẕerre-veş şām-ı meşaḳḳatde olurdum nā-būd *(Kaside 5, Mısra 26). [ẕerre-veş,]*
gitdi mihrüñle ḳarārum meded ey iki gözüm
ẕerre-veş ḫāk-i meẕelletde yetiş oldum ḫōr *(Gazel 40, Mısra 10). [zerre-veş,]*
cān u dil şām-ı ʿademde **zerre-veş** pinhān-iken
pertev-i mihr-i cemālüñ birle peydā eyledüñ *(Gazel 108, Mısra 5). [zerre-veş,]*
egerçi ẕāhiren ben **ẕerre-veş** ḫāk-ile yeksānam
ḥaḳīḳat āsumānında velī mihr-i dıraḫşānam *(Gazel 124, Mısra 1). [ẕerre-veş,]*
yolında **ẕerre-veş** raḳḳāṣ idüp bu ben hevādārın
ḳarār u ṣabrum aldı rāḥat-ı cānumdan ummazdum *(Gazel 129, Mısra 7). [ẕerre-veş,]*
olam feżā-yı maḥabbetde **ẕerre-veş** raḳḳāṣ
olursa burc-ı dile feyż-i raḥmetüñ raḫşān *(Kaside 6, Mısra 45). [ẕerre-veş,]*
ẕerre-veş mihrüñe ser-geşte olan rūz-ı ezel
kesmeye zülfüñe peyvendini tā şām-ı ecel *(Gazel 118, Mısra 1). [ẕerre-veş,]*

zerrīn: Altın gibi sarı ve parlak olan II değerli, kıymetli.

ḳabūl itdi duʿāmı ḥamdülillāh ḥazret-i bārī
ḳolum boynında ol sīmīn-berüñ **zerrīn** ḥamāʿildür *(Gazel 59, Mısra 4). [zerrīn,]*

zerrīn-bāl: Altın kanat.

feżā-yı dehre ṣalup sāye-i hümāyūn-fāl
sepīde-dem cevelān itdi bāz-ı **zerrīn-bāl** *(Kaside 1, Mısra 2). [zerrīn-bāl,]*

zer-timsāl: Altınla işlenmiş (gibi)tasvir.

ʿadem feżāsına ḳaçdı peleng-i bīşe-i çarḫ
açınca pençe-i pür-çengi bebr-i **zer-timṯāl** *(Kaside 1, Mısra 10). [zer-timṯāl,]*

zevāl: Dert, sıkıntı, felaket; son bulmak, nihayete ermek.

başına her gün anuñ yiridür irerse **zevāl**
egerçi farż-ıdı bu kim zamān-ı māzīde *(Kaside 1, Mısra 31). [zevāl,]*
ġam degül gün günden efzūn olsa ḫaṭṭ-ı ʿārızuñ
ẕerrelerden mihre hīç irmez **zevāl** ey nāzenīn *(Kaside 2, Mısra 12). [zevāl,]*

zevāl bul-: Yok olmak, ortadan kaybolmak, batmak.

bulsun güneş **zevāl** ṭutulsun meh-i münīr
ʿarż-ı cemāl iderse cüvānī-i dil-peẕīr *(Gazel 37, Mısra 1). [zevāl bulsun, -sun]*

zevk: Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu.

ẕevḳ-ı ḥelvādan eleẕdür bize bu niʿmet-i ḫūb
ki miyāna gele bir lebleri pālūde güzel *(Gazel 119, Mısra 11). [ẕevḳ-ı,]*
ḳaṭʿ iderler başını ol **ẕevḳdan** maḥrūm olup
cām-ı laʿl-i yāra ḥırṣın eylemezse az zülf *(Gazel 88, Mısra 9). [ẕevḳdan, -dan]*
nedür bu ʿīş u bu ʿişret nedür bu **ẕevḳ** u bu ḫālet
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis *(Gazel 77, Mısra 3). [ẕevḳ,]*
bizüm **ẕevḳ-ı** safā-yı ʿāleme muʿtādumuz yoḳdur
anuñçün sālik-i rāh-ı fenāyuz zādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 1). [ẕevḳ-ı,]*

ẕevḳ-ı ʿışḳ: Aşkın zevki.

andadur cānum egerçi cism-i pür-ḫam bundadur
ẕevḳ-ı ʿışḳı virmezin dünyāya ʿālem bundadur *(Gazel 43, Mısra 2). [ẕevḳ-ı ʿışḳı,]*

zevraḳ: Kayık.

zevraḳ-ı bāde-ile gördi ḫurūşın dilimüñ
cūş ider bencileyin ehl-i hevādur deryā *(Gazel 1, Mısra 3). [zevraḳ-ı, -ı]*

zevraḳ-ı cām: Kadeh sandalı II Şarap şişesi.

zevraḳ-ı cām içürüp şūr u hevāsı var-iken
dil-i medhūşumı deryā gibi pür-cūş ideyin *(Gazel 159, Mısra 11). [zevraḳ-ı cām,]*

zeyn it-: Süslemek.

zeyn itdi jāle gülleri didi ṣabāya şāḫ
pürdür hüner güherleri iki ḳulaġumuz *(Gazel 69, Mısra 11). [zeyn itdi,]*
ʿaceb mi itse leb-i yāra beñzemek ḳaṣdın
dehān-ı ġoncayı **zeyn itdi** jāleden dendān *(Kaside 6, Mısra 44). [zeyn itdi,]*

ẓıll: Gölge II Yansıma.

beyāz-ı ʿārız-ı āmāle **ẓıll-i** çetrüñ ḫāl
firāz-ı küngüre-i ṭāḳ-ı ḳadrüñe nisbet *(Kaside 1, Mısra 41). [ẓıll-i,]*
semend-i ḳadrüñe irmek senüñ ḫayāl-i muḥāl
hemān devlet-i **ẓıllinde** sen felek-ḳadrüñ *(Kaside 1, Mısra 48). [ẓıllinde, -ı, -n, -de]*

ẓıll-i ẕalīl: Koyu gölge. II Himaye.

sidre-veş ḳadr-i bülendüñ idüp allāh refiʿ
ey hümā-sāye ola **ẓıll-i ẕalīlüñ** memdūd *(Kaside 5, Mısra 40). [ẓıll-i ẕalīlüñ, -üñ]*

zībā: Güzel, süslü, gösterişli.

ʿanberīne gibi **zībādur** o zülf-i pür-ḫam
gerdenüñ üzre girihlerle o gīsū da güzel *(Gazel 119, Mısra 3). [zībādur, -dur]*
aḳ sādeyle yaḳīnī seni gördükde didi
āb-ı ṣāfīye ḳonulmış semen-i **zībāsın** *(Gazel 151, Mısra 14). [zībāsın, -s, -ı, -n]*
leṭāfet bāġınuñ serv-i semen-sīmāsıdur yūsuf
melāḥat gülşeninüñ bülbül-i **zībāsıdur** yūsuf *(Gazel 89, Mısra 2). [zībāsıdur, -dur]*

zībālıġ: Süslülük.

ḳıldı **zībālıġınuñ** zīverin efzūn üsküf
yaraşur giyse o laʿl-i lebi mey-gūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 1). [zībālıġınuñ, -nun]*

zībāñ-ıla: Güzel, güzellikle. (şekil-biçim-kılık).

şekl-i **zībāñ-ıla** ey şāhid-i ferḫunde-cemāl
büt-i çīn daʿvī-i ḥüsn eylese ṣūret bulmaz *(Gazel 66, Mısra 3). [zībāñ-ıla, -ıla]*

ẕihn: Zihin, anlama, bilme, unutmama kuvveti, hafıza.

teʾennī ile olur ḫāṣıl ey sipihr-i kemāl
irer mi **ẕihnüñe** hīç ḥiddet-ile sürʿatde *(Kaside 1, Mısra 36). [ẕihnüñe, -üñ, -e]*

ẕikr: Anmak, anılmak, yâd etmek, edilmek.
vird-i zebān-ı bülbül-i ḫōş-gūy medḥ-i gül
ẕikr-i yaḳīnī vaṣf-ı cenāb-ı ḫudāygān *(Gazel 137, Mısra 14). [ẕikr-i,]*
ḫūblar **zikri** gibi olmaz yaḳīnī fikr-i ḫūb
ḥamdüliʿllāh oldı evrād-ı dil ü cānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 11). [zikri, -i]*

ẕikr it-: Anmak, zikretmek, hatırlamak.

hemīşe nāmuñı **ẕikr itsün** ey sipihr-i cemāl
kitāb-ı dānişüñüñ noḳṭasın bilen kişiye *(Kaside 1, Mısra 55). [ẕikr itsün, -sün]*

ẕikr-i cemīl: Güzel bir şekilde yad etme, hatırlama.

mesāḥa-i keremüñ ḳıble-i ulü'l-iḳbāl
taṣavvuf ehli ḫudā'dan dilerse **ẕikr-i cemīl** *(Kaside 1, Mısra 54). [ẕikr-i cemīl,]*

zīl: Zil, çıngırak.

hem-rehüm nāledür benüm çün **zil**
cām-ı ġuṣṣayla olmışam ḳanzil *(Gazel 122, Mısra 1). [zil,]*

zindān eyle-: Bir yeri yaşanmaz, huzursuz, rahatsız, zevk alınmaz bir duruma getirmek.

beni luṭf it ṣafā mışrına sulṭān eyle sulṭānum
ʿadūnuñ başına dünyāyı **zindān eyle** sulṭānum *(Gazel 130, Mısra 2). [zindān eyle,]*

zindān it-: Zindana koymak II bir kimseyi çok sıkıntılı bir duruma sokmak.

düşeli dil ẕeḳanuñ çāhına dil-teng oldum
dār-ı dünyāyı benüm başuma **zindān itdüñ** *(Gazel 110, Mısra 4). [zindān itdüñ, -dün]*

zindān ol-: Zindan olmak, rahat ve huzur vermemek.

reşk-i elfāẕ-ı güher-bāruñdan ey sīmīn-beden
başına lülü-yı şehvāruñ ṣadef **zindān olur** *(Gazel 54, Mısra 12). [zindān olur,]*

zinde it-: Canlandırmak, diriltmek.

suḫanda ben dem-i cān-baḫş-ıla naẓm içre ʿīsāʿyam
ʿaceb mi **zinde itsem** rūḥ-ı pāk-i şeyḫ selmānʿı *(Gazel 187, Mısra 16). [zinde itsem, -sem]*

zīnet id-: Süslemek.

o muṣḥaf-ı ruḫ-ı ferḫunde-fāl ḥaḳḳıyçün
hem anı **zīnet iden** ḫatṭ u ḫāl ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 2). [zīnet iden,]*

zīr ü zeber: Alt üst, karmakarışık, darmadağın.

ḳılmaġa mülk-i cānı **zīr ü zeber**
ḳāmetüñ fitne kākülüñ ser-ber *(Gazel 29, Mısra 1). [zīr ü zeber,]*

zīra: "Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

şehlerüñ zer-keş otaġına baş egmem **zīrā**
yeter āhum şereri ḫayme vü ḫārgāh bańa *(Gazel 7, Mısra 5). [zīrā,]*

zīr-i destine al-: Elinin altına almak.

aldı zīr-i destine ḳaddüñ çenārı ḍarb-ı dest
söylenür ellerde bu kim dest-ber-bālā-yı dest *(Gazel 21, Mısra 1). [zīr-i destine aldı,]*

zirih: Zırh, demirden yapılan savaş elbisesi.

ḫam-be-āam kākülüñ altında o āāl-i hindū
Tāḫten ḳılmaġ-içün rūmʿa **zirihler** giydi *(Gazel 193, Mısra 8). [zirihler, -ler]*

zīver: Süs.

ḳıldı zībālıġınuñ **zīverin** efzūn üsküf
yaraşur giyse o laʿl-i lebi mey-gūn üsküf *(Gazel 90, Mısra 1). [zīverin, -in]*
zīver-i gülşen-i behcetdür o raʿnā ruhlar
ḫaṭ-ı şeb-bū da güzel ḫadd-i semen-bū da güzel *(Gazel 119, Mısra 7). [zīver-i,]*
deşt ü sahrāda hırām it yüri ey kebg-i derī
cilveler ʿişveler it **zīveri** ol deşt ü derüñ *(Gazel 114, Mısra 8). [zīveri, -i]*
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi **zīver** kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḫāna beñzer kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 1). [zīver,]*
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet virdi **zīver** kākülüñ
Naḫl-i gülde deste-i reyḫāna beñzer kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 1). [zīver,]*

ziyā: Işık, nur, aydınlık, parlaklık.

ḫāneme bir gün ṭoġup ben ẕerreye virmez **zıyā**
Ruḫlaruñ ḫurşiyd-i raḫşān olduġından bańa ne *(Gazel 182, Mısra 5). [zıyā,]*

ziyā-baḫş-ı cihān: Dünya'ya aydınlık veren.

gökde gūyā ṭolanur mihr-i **ziyā-baḫş-ı cihān**
sīnesin māʿī libās itdi o māhuñ iḫfā *(Gazel 4, Mısra 7). [ziyā-baḫş-ı cihān,]*

ziyād: Artma, fazlalık, ziyâdelik.

ʿömr uzunluġını bulmışdur hezārāndan **ziyād**
nār-ı ḫaddüñ kim semender-veş açup per kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 15). [ziyād,]*

ziyāde: Çok, artık, fazla.

gördi hücūm-ı seyl-i sirişküm **ziyādedür**
her mevc ṭutdı sāḥil-i deryāda bir kenār *(Gazel 26, Mısra 3). [ziyādedür, -dür]*
hecrüñde her dem ehl-i hevā āh u vādadur
bād-ı hevāsı manṣıb-ı ʿışḳuñ **ziyādedür** *(Gazel 41, Mısra 2). [ziyādedür, -dür]*
şāhum niyāz birle yaḳīnī duʿā ider
devlet **ziyāde** pāye-i iḳbāl pāyidār *(Gazel 26, Mısra 16). [ziyāde,]*
cihānı hīçe alaldan ʿaceb emīnüz kim
ziyāde buldı ḥisāb iden iltizāmumızı *(Gazel 189, Mısra 4). [ziyāde,]*

ziyāret eyle-: Birini görmeye, biriyle görüşmeye, bir yeri görmeye gitmek.

maġribi **eyler ziyāret** rūz u şeb māh-ıla mihr
zülf ü ruḫsāruñ ümīdiyle ey ferruḫ-liḳā *(Gazel 5, Mısra 15). [ziyāret eyler, -r]*

ziyāret it-: Görmeye gitmek.

sen perī içün yaḫod ḫayl-i melek nāzil olup
kaʿbe-i kūyuñ **ziyāret itdi** sulṭānum ʿalī *(Gazel 196, Mısra 6). [ziyāret itdi, -di]*

zuḫal-mekān: Satürn mekan.

cemşiyd-i çār-bāliş-i eyvān-ı kibriyā
ḫurşiyd-i ṣubḥ-sancaḳ u māh-ı **zuḫal-mekān** *(Gazel 137, Mısra 10). [zuḫal-mekān,]*

ẓuhūr: Zâhir olmak, meydana çıkmak, belli olmak.

ẓuhūr-ı berḳ-ı ḫātıf bāʿiş-i bārān olur gūyā
sirişk-i çeşmüme ol tīġ-ı āteş-bār olur bāʿiş *(Gazel 22, Mısra 9). [ẓuhūr-ı,]*
luṭfuñ anuñ **ẓuhūrına** olsa nʿola ẓahīr
şāhum yaḳīnī gibi bir ehl-i kemāl yoḳ *(Gazel 94, Mısra 9). [ẓuhūrına, -ı, -na]*
ruḫsāruñ üzre ḫaṭṭ-ı siyehden ʿayān olur
şerḥu buṭūni zāġ ve **ẓuhūri** yaḳīnīʿyāt *(Gazel 18, Mısra 10). [ẓuhūri, -i]*

ẓulm: Haksızlık, eziyet, kötülük, fenalık.

ey ḫālümi o ẓālim ile bilmek isteyen
ẓulm-ile yıḳdı göñlümi ḫālüm ḫarābdur *(Gazel 45, Mısra 6). [ẓulm-ile, --ile]*
ʿaceb **ẓulm** issidür ḥammām alur ḳoynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruḫuñla dāʿimā külḫan *(Gazel 143, Mısra 11). [ẓulm,]*
aldı **ẓulm** ü mekr-ile cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 17). [ẓulm,]*
yoḳ mı ey ẓālim ü bī-dād meded sende amān
kaʿbe-i cānı yeter **ẓulm-ile** vīrān itdüñ *(Gazel 110, Mısra 8). [ẓulm-ile, --ile]*
aldı mekr ü **ẓulm-ile** cānın yaḳīnī ḫastanuñ
çeşm-i ḫūn-ḫvāruñ gibi olmış sitemger kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 11). [ẓulm-ile, --ile]*

zulm ü cevr: Zulüm ve eziyet.

ne rūzgār sitemgerligine ġāyet var
ne **ẓulm ü cevrine** ol ẓālimüñ nihāyet var *(Müseddes 2, Mısra 22). [ẓulm ü cevrine, -ne]*

zulmet: Karanlık ll gece.

şuʿāʿ-ı mihr-i ruḫı zülfi **ẓulmetin** giderüp
Yaḳīnī nūr-ı ḫudā rūşen itdi şāmumızı *(Gazel 189, Mısra 9). [ẓulmetin, -in]*
ẓulmeti rūşen ider şuʿle-i sūz-ı āhum
bezm-i fürḳatde yanan şemʿ-i şebistānam ben *(Gazel 145, Mısra 5). [ẓulmeti, -i]*

ẓulmet içre: Karanlıkta.

geh ḫāk-i **ẓulmet içre** biten zerreyem ḥaḳīr
geh āsumān-ı çārda ḫurşiyd-i enverem *(Gazel 126, Mısra 11). [ẓulmet içre,]*

ẓulmet-i hicrān: Ayrılığın karanlığı.

ẓulmet-i hicrānda ḳaldum teşne iskender gibi
leblerüñ ser-çeşme-i cān olduġından baña ne *(Gazel 182, Mısra 9). [ẓulmet-i hicrānda,]*

ẓulmet-i şeb: Gecenin karanlığı.

degül encüm ḫalāṣ olmaġa baḫtum **ẓulmet-i şebden**
felekde āteş-i āhum yaḳar yir yir meşāʿildür *(Gazel 59, Mısra 5). [ẓulmet-i şebden,]*

zūr: Zorluklar, sıkıntılar.

zūr ehli geçindüñ diyü meclisde mey-i nāb
ḳıldı leb-i sāḳī anı mey-dāna tekellüf *(Gazel 91, Mısra 13). [zūr,]*

zücāc: Sırça, cam şişe II Âşığın gönlü.

ʿāşıḳ-ı sāde-dile beñzemek isterse **zücāc**
çalalum ṭaşlara ʿırzın şıyalum nāmūsın *(Gazel 152, Mısra 7). [zücāc,]*

zühd üʿibādet: Dünyâya rağbet etmeyip kendini ibâdete verme; takva.

sen nāzenīne ḳarşu ḳapuñda niyāzdur
ṣaḥn-ı ḥaremde **zühd üʿibādet** didükleri *(Gazel 201, Mısra 6). [zühd üʿibādet,]*

zülāl: Safi, hafif, soğuk, güzel su. II Sevgilinin dudağı.

belā-yı hecr-ile cān virdi yürken pister-i ġamda
zülāl-i laʿlini emdüm ḥayāt-ı cāvidān buldum *(Gazel 128, Mısra 4). [zülāl-i,]*

zülāl-i laʿl-i cān-baḫş: Can bağışlayan kırmızı dudağın lezzeti.

zülāl-i laʿl-i cān-baḫşını nūş idüp şafā bulmaḳ
Yaḳīnī neşʿe-dār-ı āb-ı ḥayvān olmadan yigdür *(Gazel 58, Mısra 15). [zülāl-i laʿl-i cān-baḫşını, -nı]*

züʿl-celāl: Celal sahibi, azamet, izzet ve heybet sahibi Allah.

ḳılmış ʿiẕāruñ āyīnesin ṣāf **ẕüʿl-celāl**
eclā cemāle ẕātike fī-aḥseniʿṣ-ṣıfāt *(Gazel 18, Mısra 7). [ẕüʿl-celāl,]*
zekāt-ı ḥüsni dirīġ itme ben faḳīrüñden
saña cemāl viren **ẕüʿl-celāl** ḥaḳḳıyçün *(Gazel 164, Mısra 12). [ẕüʿl-celāl,]*

zülf: Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

aṣsun ser-i **zülfinde** yaḳīnī ḳulın ol şāh
bir bendesinüñ āḫir ola ʿömri nihāyet *(Gazel 19, Mısra 13). [zülfinde, -i, -nde]*
ḫāl-i bāl-i yaḳīnī-i zārı
mū-be-mū **zülf-i** yār şerḥ eyler *(Gazel 29, Mısra 12). [zülf-i,]*

ṣalmaġa gerdenüñe **zülfümi** yazuḳ dir-iseñ
ḳo bu teşvīşi benüm boynuma cānā o vebāl *(Gazel 117, Mısra 9). [zülfümi, -ü, -mi].*
ġubār-ı cismi berbād eyleyüp **zülfüñsüz** āh itdüm
anuñçün gird-bād-ı rāh-ı kūyuñ baña muġberdür *(Gazel 61, Mısra 7). [zülfüñsüz, -üñ, -süz]*
biz ol sevdāʿīyüz kim bende geçmeden ṣafā bulduḳ
esīr-i bend-i **zülf-i** dilberüz āzādumuz yoḳdur *(Gazel 48, Mısra 6). [zülf-i, --i]*
mār-ı **zülfiyle** ḳaşı tīġı ṭılısm olmış aña
genc-i ʿışḳı o cüvānuñ dil-i vīrānda yatur *(Gazel 56, Mısra 11). [zülfiyle, -i, -y, -le]*
zenaḫdānuñda ey yūsuf-liḳā **zülfüñle** zār oldum
benüm ḥālüm esīr-i bend-i zindān olmayan bilmez *(Gazel 67, Mısra 3). [zülfüñle, -ü, -ñ, -le]*
zülfüñde çekdi dil ġam-ı gīsūñı niçe sāl
ṭūl-ı emelle geçdi bu ʿömr-i dırāzumuz *(Gazel 72, Mısra 9). [zülfüñde, -üñ, -de]*
şāne alup destine aġyārdan **zülfin** ṭarar
āh ez-dest-i cüvānān-ı perīşān-iḫtilāṭ *(Gazel 83, Mısra 9). [zülfin, -i, -n]*
ḥüsn-i ʿālem-gīrüñe ey şāhid-i şehbāz **zülf**
vālih-i sermest-çeşm ü ʿāşıḳ-ı ser-bāz **zülf** *(Gazel 88, Mısra 2). [zülf,]*
bir hümādur mihr-i ʿālem-tābı ḳılmış āşiyān
gird-i ruḫsāruñda ṣanma ey büt-i tannāz **zülf** *(Gazel 88, Mısra 4). [zülf,]*
baş ḳoşup **zülfüñle** sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 3). [zülfüñle, -ü, -ñ, -le]*
baş ḳoşup **zülfüñle** sīneñ öpmege ṣarḳar müdām
Oḳıdur ʿuşşāḳa cānā küfri ezber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 7). [zülfüñle, -ü, -ñ, -le]*
zülfi ʿahd itdi vefā eyleyüp öldürmege līk
ḳorḳarın itmeye ʿömrüm benüm ol ʿahde vefā *(Gazel 2, Mısra 11). [zülfi,]*
çeşmi bir āhū ki şīr-efgenlik anuñ pīşesi
zülfi bir şehbāzdur kārı anuñ her ān şikār *(Gazel 27, Mısra 8). [zülfi,]*
fitnedür **zülfi** kişver-i ʿışḳa
ġamzesi mülk-i cāna āfetdür *(Gazel 62, Mısra 7). [zülfi,]*
zülf-ile ruḫsārın örtüp geçdi ol meh nāz-ıla
ey dirīġā görmedüm gün geçdi ʿömr-i nāzenīn *(Gazel 155, Mısra 5). [zülf-ile, --ile]*
reftārı merġūb güftārı maṭlūb
ol **zülfi** āşūb ol ṭarz u āyīn *(Gazel 156, Mısra 8). [zülfi,]*
ṭolaşur kākül-i miskīnüñe sevdā-zededür
dār-ı **zülfüñde** yaḳīnīʿyi ḳo ber-dār olsun *(Gazel 163, Mısra 12). [zülfüñde, -üñ, -de]*
görindi dāmeni altında şemʿden pertev
bilindi olduġı ey māh **zülfüñüñ** şeb-rev *(Gazel 166, Mısra 2). [zülfüñüñ, -ü, -ñ, -üñ]*
şuʿāʿ-ı mihr-i ruḫı **zülfi** ẓulmetin giderüp
Yaḳīnī nūr-ı ḫudā rūşen itdi şāmumızı *(Gazel 189, Mısra 9). [zülfi,]*
zülfin nesīm açup ruḫ-ı cānān görinmedi
ebr içre ḳaldı mihr-i dıraḫşān görinmedi *(Gazel 190, Mısra 1). [zülfin, -in]*
zülfinde ḥaşr olur niçe dil eylese ḫırām
budur o serv-ḳadde ḳıyāmet didükleri *(Gazel 201, Mısra 3). [zülfinde, -i, -nde]*
zülfi güneş yüzinden açılmaz seḥāb-veş
hīç gün mi gösterür bize baḫt-ı siyāhumuz *(Gazel 71, Mısra 7). [zülfi, -i]*
cān murġı **zülf-i** pür-ġam-ı dildārı ḳıldı cāy
gūyā seḥāb içinde hümā yapdı āşiyān *(Gazel 140, Mısra 7). [zülf-i, --i]*
ey melek **zülf-i** perīşānuña dil baġlayalı
zār u āşüfte vü pā-māl ü perīşānam ben *(Gazel 144, Mısra 3). [zülf-i, --i]*
muġber olduñ hem perīşān-rūzgār ey gird-bād
zülf-i yāruñ ʿāşıḳ-ı şūrīde-ḥāli sen misin *(Gazel 158, Mısra 10). [zülf-i, --i]*
mū-miyānuña ṣarılmazsa nʿola rişte-i cān
anı tek bend ḳıl ol **zülf-i** kemend-endāza *(Gazel 176, Mısra 6). [zülf-i, --i]*
mestāne çeşm ü ġonca dehān u şeker zebān
ḳāmet laṭīf ü **zülf** muṭarrā ʿiẕār ḫūb *(Gazel 15, Mısra 6). [zülf,]*
şeh-süvārum bu yaḳīnīʿnüñ degül sāde hemān
niçe ser ġalṭān olur bu **zülf** çevgānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 16). [zülf,]*
ḥüsn-i ʿālem-gīrüñe ey şāhid-i şehbāz **zülf**
vālih-i sermest-çeşm ü ʿāşıḳ-ı ser-bāz **zülf** *(Gazel 88, Mısra 1). [zülf,]*
gösterür geh mihr-i rūyın gāh bir yüzden ṭoġar
vechi var oldum dise ʿayyār-ı ṣūret-bāz **zülf** *(Gazel 88, Mısra 8). [zülf,]*

ḳaṭʿ iderler başını ol ẕevḳdan maḥrūm olup
cām-ı laʿl-i yāra ḥırsın eylemezse az **zülf** *(Gazel 88, Mısra 10). [zülf,]*
pisterin berg-i gül itse vechi var ey lāle-ḫadd
oldı her yüzden ser-āmed dilber-i mümtāz **zülf** *(Gazel 88, Mısra 12). [zülf,]*
āteş üzre dūddur yā sanʿat ıẓhār itmege
rūmʿa gelmiş hindīʿdür zengī-i āteş-bāz **zülf** *(Gazel 88, Mısra 14). [zülf,]*
anı mehtāb eylemiş germiyyet-i mihr-i ruḫuñ
perr ü bālin yaymış ey meh nitekim şehbāz **zülf** *(Gazel 88, Mısra 16). [zülf,]*
niçe ḳurtarsun yaḳīnī bend-i ġamdan gerdenin
çeşm cādū ġamze seḥḥār ü kemend-endāz **zülf** *(Gazel 88, Mısra 18). [zülf,]*
ölürsem **zülf** ü ḳaddüñçün eger ey serv-i ḫōş-bālā
ṭuram maḥşerde ʿabbāsī ʿalemlerle mezārumdan *(Gazel 141, Mısra 5). [zülf,]*
başa çıḳmaḳ isteyelden ḫaṭṭ-ı rūyuñ yüz bulup
zülfüñi ḳıldı perīşān oldı kāfer kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 10). [zülfüñi, -(ü)ñ, -i]*
itdüm duʿā ki ʿömri dırāz ola **zülfinüñ**
dil didi bu duʿāyı ḫaṭ-ı müşg-sāya ḳıl *(Gazel 121, Mısra 5). [zülfinüñ, -i, -nüñ]*
başa çıḳmaḳ isteyelden ḫaṭṭ-ı rūyuñ yüz bulup
zülfüñi ḳıldı perīşān oldı muġber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 8). [zülfüñi, -(ü)ñ, -i]*
diller anı şāneler soñra perīşān-ḥāl olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 6). [zülfüñe, -üñ, -e]*
ẕerre-veş mihrüñe ser-geşte olan rūz-ı ezel
kesmeye **zülfüñe** peyvendini tā şām-ı ecel *(Gazel 118, Mısra 2). [zülfüñe, -üñ, -e]*
diller anı şāneler ṣoñra müşevveş-bāl olur
zülfüñe iñen ṭolaşmasun muʿanber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 6). [zülfüñe, -üñ, -e]*
zülfüñ elemini niçe çeksün bu yaḳīnī
ṭāḳ oldı ġam-ı ḥasret-i ebrūñ-ıla ṭāḳat *(Gazel 20, Mısra 11). [zülfüñ, -üñ]*
mecālüm leşkerin tātār-ı **zülfüñ** tār-mār eyler
ḳarārum gitmege ol ġamze-i ḫūn-ḫvār olur bāʿiṣ *(Gazel 22, Mısra 5). [zülfüñ, -üñ]*
ḥüsnüñ artar **zülfüñ** ey meh ʿanber-efşān eyleseñ
şemʿüñ artar lemʿası tārın perīşān eyleseñ *(Gazel 100, Mısra 1). [zülfüñ, -üñ]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı **zülfüñ** oldı ser-ber kākülüñ *(Gazel 111, Mısra 10). [zülfüñ, -üñ]*
egerçi aḫşama ḳarşu baḳılmaz āyineye
olur ʿiẕāruña **zülfüñ** yanında dil nigerān *(Gazel 136, Mısra 12). [zülfüñ, -üñ]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmaḳ diler
bir büyük ḫaşm-ıdı **zülfüñ** oldı ser-ber kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 14). [zülfüñ, -üñ]*

zülf ü ruḫsār: Saç ve yanak.

maġribi eyler ziyāret rūz u şeb māh-ıla mihr
zülf ü ruḫsāruñ ümīdiyle ey ferruḫ-liḳā *(Gazel 5, Mısra 16). [zülf ü ruḫsāruñ,]*

züʿl-feḳār: Hz. Ali'nin ucu çatallı, ortası yivli olan meşhur kılıcı.

ey yaḳīnī ten-i mecrūḥdaki her zaḫmum
züʿl-feḳār-ı müjesinden o şehüñ ḳan ağlar *(Gazel 30, Mısra 10). [züʿl-feḳār-ı, -ı]*
dōstum ġamzeyle kim aġyāruña ḳılduñ nigāh
züʿlfeḳārʿın ṣaldı küffār üstine gūyā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 6). [züʿlfeḳārʿın,]*

züʿlfeḳār-ı ġamzeñ: Hz. Ali'nin ucu çatallı, ortası yivli olan çok meşhur kılıcı. II Sevgilinin keskin yan bakışı.

züʿlfeḳār-ı ġamzeñ içün tende açup şerḥalar
ser-be-ser eṭrāfını ḳıldum münaḳḳaş yā ʿalī *(Gazel 195, Mısra 3). [züʿlfeḳār-ı ġamzeñ,]*

zülfeyn: İki zülüf. / Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

iki şeh-perdür iki **zülfeynüñ**
ey perī gözlerüñ piristūdur *(Gazel 52, Mısra 5). [zülfeynüñ, -üñ]*

zülf-i ʿanber-būy: Anber kokulu saç.

āşüfte oldum rūyuña hem **zülf-i ʿanber-būyuña**
dermān arayu kūyuña geldüm meded geldüm meded *(Gazel 25, Mısra 3). [zülf-i ʿanber-būyuña, -n, -a]*

zülf-i cānān: Sevgilinin saçı.

niçe şūrīdeler dil bağlamışdur **zülf-i cānāna**
benüm üftāde gönlüm düşdi ol çāh-ı zenaḫdāna *(Gazel 171, Mısra 1). [zülf-i cānāna,]*

zülfi cemāl: Sevgilinin güzel saçı.

ister ṭavāf eyleye bī-perde dil velī
zülfi cemāl-i kaʿbe-i yāra niḳābdur *(Gazel 44, Mısra 16). [zülfi cemāl-i,]*

zülf-i dil-āvīz: Gönül çekici zülüf.

ḥasret-i **zülf-i dil-āvīzüñ-ile** şeydāyuz
āh kim ʿömrümüzi ḳapladı bu ṭūl-ı emel *(Gazel 118, Mısra 5). [zülf-i dil-āvīzüñ-ile, -ile]*

zülf-i dilber: Sevgilinin saçı.

demüñden **zülf-i dilber** gibi ʿālem müşg-bār olmaz
gerekse ey ṣabā her gice ṣaḥrā-yı ḫotenʿden geç *(Gazel 23, Mısra 7). [zülf-i dilber,]*

zülf-i girih-gīrin: Düğümlü, kıvrım kıvrım saç.

ol perī **zülf-i girih-gīrini** zencīr itmiş
dil-i dīvāneme bend itmege tedbīr itmiş *(Gazel 82, Mısra 1). [zülf-i girih-gīrini, -i]*

zülf-i kāfir-kīş: Kafir dinlinin saçı.

zülf-i kāfir-kīş gibi ḳorḳarın başdan çıḳar
āteş-i ruḫsāruña ki secde eyler kākülüñ *(Kaside 4, Mısra 3). [zülf-i kāfir-kīş,]*

zülfi kemend: *(*Sevgilinin) saçının kıvrımı.

zülfi kemendi cān ü dili bende geçti āh
cān ü gönülden itdi cüvānī beni esīr *(Gazel 37, Mısra 7). [zülfi kemendi, -i]*

zülf-i leylī: Kara saçlı.

zülf-i leylīʿñe ʿarz-ı ḥāl iderin
ʿışḳ-ı mecnūn elümde ṣūretdür *(Gazel 64, Mısra 15). [zülf-i leylīʿñe, -ne]*

zülf-i nigār: Sevgilinin saçı.

sünbüli ġāyet perīşān eyledi **zülf-i nigār**
ḳāmet-i bālāsı itdi nite kim şimşādı pest *(Gazel 21, Mısra 7). [zülf-i nigār,]*
her seḥer ḥīle-ile **zülf-i nigār** oḫşamaġa
cest-bāz olmaya hīç bād-ı seḥerden nāzük *(Gazel 99, Mısra 5). [zülf-i nigār,]*
seyr idüp **zülf-i nigārı** dime kim kākül budur
gülsitān-ı ʿizz ü nāz içindeki sünbül budur *(Gazel 53, Mısra 1). [zülf-i nigārı,]*
müşevveş eyledi **zülf-i nigārı** gülşende
ṣabā ṭoḳındı meger sünbül-i perīşānuñ *(Gazel 102, Mısra 9). [zülf-i nigārı,]*
çemende sünbül-i **zülf-i nigārı** ey yüzi gül
Ruḫuñda ṭurra-i ʿanber-feşāna beñzetdüm *(Gazel 131, Mısra 7). [zülf-i nigārı,]*

zülf-i perīşān: *(*Sevgilinin) dağınık saçları.

āh kim baġlandı dil **zülf-i perīşānuñ** görüp
düşdi göñlüm yūsufʿı çāh-ı zenaḫdānuñ görüp *(Gazel 17, Mısra 1). [zülf-i perīşānuñ,]*
fitne başı neydügin bildi dil-i şūrīde-ḥāl
ey perī-peyker ser-i **zülf-i perīşānuñ** görüp *(Gazel 17, Mısra 4). [zülf-i perīşānuñ,]*
olur dīvāne dil yād itseler **zülf-i perīşānuñ**
añulsa kākülüñ yaġma ider ʿaḳlum perīşānlıḳ *(Gazel 93, Mısra 3). [zülf-i perīşānuñ,]*
dil-i dīvānemi ser-ḥalḳa iden ʿuşşāḳa
ḥalḳa-i silsile-i **zülf-i perīşānuñdur** *(Gazel 50, Mısra 8). [zülf-i perīşānuñdur, -dur]*

zülf-i pür-çīn: Kıvrım kıvrım saç.

ol çeşm ü ebrū ol **zülf-i pür-çīn**
ol ḳadd-i dil-cū ol ḫāl-i müşgīn *(Gazel 156, Mısra 1). [zülf-i pür-çīn,]*
ol sükkerīn-leb ol sīb-ġabġab
ol ḫāl-i kevkeb ol **zülf-i pür-çīn** *(Gazel 156, Mısra 14). [zülf-i pür-çīn,]*

zülf-i pür-ḫam: Sevgilinin kıvrımlı saçları.

ʿanberīne gibi zībādur o **zülf-i pür-ḫam**
gerdenüñ üzre girihlerle o gīsū da güzel *(Gazel 119, Mısra 3). [zülf-i pür-ḫam,]*

zülf-i siyāh: Siyah saç.

şanmışam ebr-i siyehden meh-i nev itdi ṭulūʿ
gūşe-i **zülf-i siyāhında** görüp ebrūsın *(Gazel 152, Mısra 4). [zülf-i siyāhında,]*

zülf-i siyehkār: Günahkar, kötü saç. (Âşıkları kötü duruma düşüren sevgilinin saçı); siyah saç.

şerḥ-i sübḥānellezī esrā yazar ḫaṭṭ-ı ruḫuñ
leyle-i miʿrācʿdur **zülf-i siyehkāruñ** hemīn *(Kaside 2, Mısra 36). [zülf-i siyehkāruñ,]*

zülf-i yār: Sevgilinin zülüfleri. Sevgilinin yüzünün iki yanından sarkan saç lülesi.

görüp āşüfte olduġum iller
zülf-i yāra uzatma el didiler *(Gazel 34, Mısra 18). [zülf-i yāra,]*
göñlümi **zülf-i yāra** bend itdüm
gör o dīvāneye ne bend itdüm *(Gazel 134, Mısra 1). [zülf-i yāra,]*
ey yaḳīnī sen anuñla çıḳamazsın başa
baġlama ʿāḳıl-ısañ göñlüñi **zülf-i yāra** *(Gazel 174, Mısra 14). [zülf-i yāra,]*

zülfüñ esīriyüz: Saçların tutsağı II Sevgilinin saçlarının tutsağı olan âşık..

zülfüñ esīriyüz budur ancaḳ günāhumuz
ʿafvuñ revādur olsa şehā ʿöẕr-ḫvāhumuz *(Gazel 71, Mısra 1). [zülfüñ esīriyüz, -yüz]*

zülfüñ ġamı: (Sevgilinin) saçından dolayı duyulan keder.

cān ü dil maḥzūn olup āh itseler her dem nʿola
ey perī **zülfüñ ġamı** hem andadur hem bundadur *(Gazel 43, Mısra 8). [zülfüñ ġamı,]*

zülfüñ-içün: Saçların uğruna.

kāşki biñ cānum olsa tende ey leylā-hırām
zülfüñ-içüñ her birin mecnūn-ı şeydā eylesem *(Gazel 127, Mısra 6). [zülfüñ-içüñ,]*